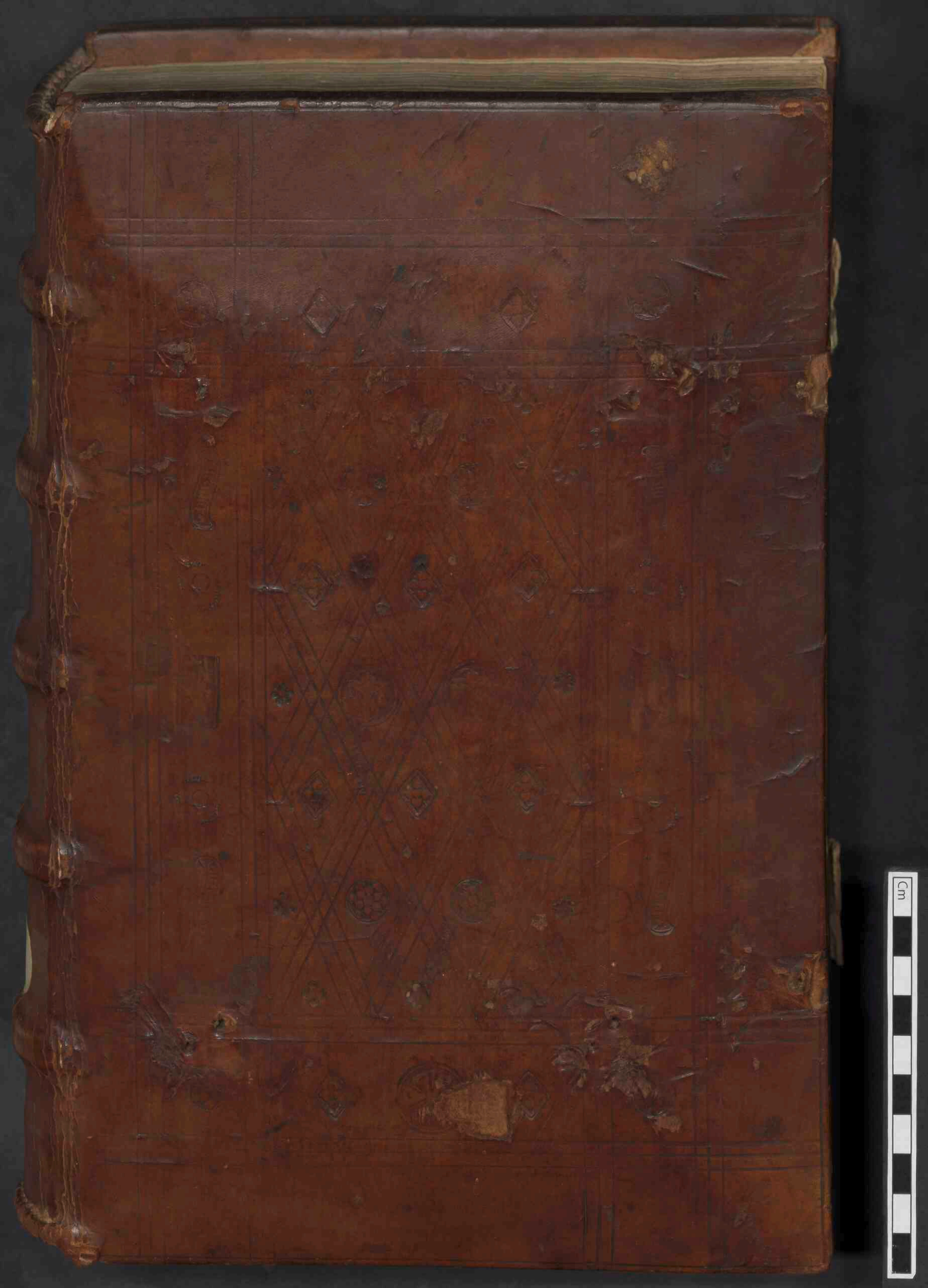
Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Celeberrimi sacre theologie necno[n] iurispontificij doctoris: et artium magistri. ac ecclesie Patauien[sis]. Canonici d[omi]ni Michaelis lochmair sermones de sanctis perutiles: cum vigintitribus sermonibus magistri Pauli wann annexis feliciter incipiunt.

https://hdl.handle.net/1874/461482

Dit boek is gescand in het kader van het Incunabelen project.

Een incunabel of wiegendruk is een boek of geschrift dat gedrukt is vóór 1 januari 1501. Gezien de bijzondere aard van deze vroege gedrukte werken is besloten deze uitgebreid te beschrijven en te digitaliseren.

Meer informatie over de collectie is beschikbaar op:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

Bij deze boeken wordt ook de volledige buitenkant gescand en een scan gemaakt van het geopende boek. De hierna volgende scans zijn (in volgorde waarop ze getoond worden):

- het midden van het geopende boek*
- de rug van het boek
- de kopsnede
- de frontsnede
- de staartsnede
- het achterplat

*Een deel van de banden in deze collectie bevatten meerdere titels, het is dus mogelijk dat de pagina's in deze overzichtsscan horen bij een andere titel.

This book has been digitized as part of the Incunabula project.

An incunable or incunabulum is a book, pamphlet, or broadside that was printed before January 1st 1501. Due to their special nature a project has been started to better describe and then digitize these early printed works in our collection.

More information on this collection is available here:
https://repertorium.library.uu.nl/collectie/incunabelen/

The digitized version of these books includes scans of the outside of the book and a scan of the open book. The scans after this notice are (in the order in which they are shown):

- the open book (opened approximately in the middle)*
- the spine
- the head edge
- the fore edge
- the bottom edge
- the back board

*Some of the bindings in this collection contain multiple titles, therefore it is possible that this scan shows pages which belong to a different title.

qualis fuerit homo in cõceptu in vtero/et in partu/nõ em̃ valeo exprimere q̃ de feda materia patris i cõceptu ꝓceptus sit/q̃ de vili matris materia in vtero nutritus sit/et in partu quãto dolore matris nat⁹ sit/et q̃ ignominiose egressus. Utinã tales recordarentur q̃ ab vno deo sumus/ab vno pre vno mõ concipimur/vno mõ in materno vtero nutrimur/et cõsimili mõ morimur et sepelimur/q̃ nãq̃ testa mortuoꝝ gloriosiorq̃ pulcriorq̃ sapientiorq̃ omnes i vnũ simul diues et pauper, Que est ergo nobilitas nr̃a nihil aliud nisi quedã hois fama/ nõne vides⁹ hoies viles ditari et tandem nobilitari/ Saul boues, et Dauid oues custodiebãt: z postea in reges electi sunt/ Nã fm̃ ph̃m nihil aliud q̃ virtus animi nobilitat hoiem/ Ideo dr̃ in .c. nũq̃. lvj di. z ibi glo/ Virtus nobilitat animã: ꝑtute remota migrat in exilium nobilitatis honorẽ qui natus ex parentib⁹ prius alienus a virtutib⁹ dũ tũ ipse sit bonus melior est q̃ ille qui natus est de bonis parentib⁹ dũ nõ ipe sit malus. Ite gloriari in corpis pulcritudine est vanũ/qz sicut dicit Esa. xl. Omnis caro fenũ et omnis gloria eius tãq̃ flos agri, exiccatũ est fenũ z cecidit flos/ Auri em̃ nobilitas si vestiat ollam luteã/nõ ideo sequ tur hãc min⁹ eẽ lutũ/ Item quidã gloriant̃ de vestib⁹ ꝑciosis, cõtra illud Eccli. xj. Ne glorieris in vestitu vn̄q̃/qz fm̃ Berñ. qui gloriat̃ in veste similis est furi glorianti de capistro/qz ꝓpter peccatũ ade introductus est vestium vsus/ Quis enim latronẽ non exprobraret gloriantẽ de signo p latrocinio in fronte infixo/ Item etiã ex eo de hoc nõ est gloriandũ, qz vsus ꝑciosarũ vestiũ sicut nõ caret peccato facilit̃er: ita nec pena/ Et emplum de diuite epulone Luc. xvj. B

Ver fidele i vn gliam. Quantũ ad secundũ nota q̃ veri fideles z sancti in septẽ ꝑcipue gloriant̃. Primo in puritate ꝓscientie. ij. ad Coz. j. Gloria nr̃a hec est testimoniũ cõscientie nostre. Scõdo in profectu altoꝝ cum sc̃z alios in dei fide pficere cõspiciunt̃. j. ad Thes. ij. Que ẽ nostra spes et gaudiũ et corona glorie/nonne vos ante dñm nostrũ iesum christum estis in aduẽtu eius/ vos em̃ estis gloria nostra et gaudium. et ad Phil. iij. Itaq̃ fratres mei charissimi et desiderantissimi gaudium meũ et corona mea/ Tertio in conuersione peccatoꝝ, sicut ꝓinceps in subiugatiõe hostiũ. Esa. ix. Letabunt coram te sicut qui letantur in messe, sicut exultãt victores capta preda quãdo diuidũt spolia. Quarto in eoꝝ tribulatiõib⁹ et ꝓpria infirmitate ad Ro. v. Gloriamur in tribulationibus nr̃is. z. ij. Coz. xij. Libẽter gloriabor i infirmitatib⁹ meis vt inhabitet in me virt⁹ xpi. Inde glo. sup Joh. xv. ait. Felix illa iniquitas cuius deus causa est. Quinto gloriant̃ ria cuius deus causa est. Quinto gloriant̃ in peccatoꝝ superatione. ps. Anima nr̃a sicut passer erepta est de laqueo venantium, laqueus cõtritꝰ est z nos liberati sumus. z̃. In cuius signum populus hebreus transacto mari: et a pharaonis seruitute liberati ceperunt cantare/ Cantem⁹ dño gloriose enim egit. Exo. xv. Similiter Judas machabeus habita victoria z mundato templo benedixit deum celi. j. Macha. iiij. Sexto in multarũ gratiarũ largitione z supernoꝝ reuelatione, et sic b̃ndixit z laudauit dñm Anna ꝓ sublato sterilitatis obꝓbrio. j. Re. ij. Tres puer liberati de camino ignis benedixerũt dominũ Dan. iij. Similiter et Paulus. ij. Coz. xij. Pro huiusmodi sc̃z reuelatiõib⁹ gloriabor Et. j. Thim̃. j. Gratias ei ago/ q̃ me cõfortauit in christo ihesu dño nr̃o/ quia fidelẽ me exist̃mauit ponens in ministerio qui prius fui blasphemus, z psecutor: cõtumelios⁹ z̃. Et virgo gloriosa magnifice deum laudauit de gratijs sibi collatis dicẽs. Magnificat anima mea dominũ z̃. Lu. Septimo z vltimo gloriantur sancti in j. crucis Jesu sapoꝛatione. Unde apostol⁹ vbi thema. Mihi aũt absit gloriari z̃.

B Ubi nota fm̃ Hugo. de sancto rt ctore q̃ triplex est crux. sc̃z christi, latronis dextriset latronis sinistri. In cruce christi est gloriatio. in cruce latronis dextri est confusio. in cruce latronis sinistri est confusio. In prima cruce sc̃z xpi est pena sine culpa. In secunda cruce scilicet latronis dextri est pena ꝓ culpa et post remissio. In tertia scilicet latronis sinistri est pena, p culpa et post dampnatio. J Sz quare gloriandum est i cruce dñi nostri Jesu christi. Ad hoc dico q̃ propter ipius multiplices nobilitates, quarũ septẽ hic adducaz. Primo nobilitatẽ sancte crucis ostendit altra z subpenda figuratio/ Prima em̃ eius figura ab

ipo initio nascẽtis mũdi ꝓcessit q̃n̄ forma vit deus hoiem de limo terre. Quid ei ipa statura hũana expãsis manib⁹ et brachijs ostendebat nisi exp̃sse formã crucis vt per eã vicz formã intelligeret reformand⁹ in q̃ homo fuerat format. Secũdo figurat̃ per arcam quã Noe trecentoꝝ cubitorũ cõpo fuit in qua saluata est hũana natura. Beñ. vj. Quid em̃ iste numer⁹ ostẽdit nisi signũ crucis, qz eius ꝓma lr̃a thau est q̃d fuit signum crucis z ꝓ ipm̃ saluati sum⁹. j. Pe. j. Nõ corruptibilib⁹ auro vel argẽto redempti estis: sed ꝑcioso sanguine xpi z̃. Apoc. v. Lauit nos a pctis nr̃is in sanguine suo. Tertio figurat̃ p scalã Jacob per quã angelos ascendẽtes et descendẽtes cõspexit, et cuius cacumen celos tangere videbat. Beñ. xxviij. Per hanc anime a penis liberate ministerio angelorũ descendentiũ por tantur ad celum. Per hanc gloriosius stephanus ascendit videns celos aptos cum ait. Dñe iesu accipe spiritũ meũ. Act. vij. Quarto figurat̃ in linitione quã faciebant filij israel in exitu de egypto. Nam vtrũq̃ postem et superliminare domus tingentes sanguine agni paschalis formam crucis depingebãt p quã liberati sunt ab extermina tore. Exo. xij. Quinto figurat̃ in arbore tuliperi sub cui⁹ vmbra helias sedit. iij. Re. xix. Sic z in omnib⁹ tribulationib⁹ crucis vmbra refrigerium prestat. Cant. ij. Sub vmbra illius quẽ desiderauerã sedi z fructus eius dulcis gutturi meo. Si tribularis crucem hãc respice z pendentẽ in ea cõsidera an ipe ꝓ te magis an tu ꝓ ipo magis patiaris, cõputa dolores tuos cũ suis. Si onere peccatorũ grauaris sub vmbra hac quiesce z ne desperes. Ecce in ea pendens nõ vindictã sed pacẽ clamat dicens. Pater ignosce z̃. Et vt breuiter figuras alias ꝓstringã hec sancta crux est lapis ille erect⁹ in titulũ supq̃ noster Jacob. id est iesus oleus misericordie fudit. Beñ. xxviij. Hic est locus vbi fratres Joseph tinxerũt tunicam ei⁹ in sanguine hedi. Beñ. xxxviij. hoc est lignũ missum in aquas Marath z dulcorate sunt. Exo. xv. Hec est virga qua ꝓcussa petra dedit aquas in abundãtia. Nume. xxj. Hic est palus in q̃ erecto serpente eneo oẽs qui in eum aspiciebant a morsib⁹ serpentũ liberabant̃. Hũe. xxj. Hec est cythara in qua noster Dauid pulsans malorum spirituum impetus refrenabat. j. Re. xvj. et vlti. Hic est baculus cũ q̃ noster david goliã malignũ spiritũ designantẽ vicit j. Re. xvij. Hoc est lignũ q̃ Aman paranerat Mardocheoꝝ ꝓ se in eo interijt. Hester. v. qz diabol⁹ nobis parauit damnationem in ligno transgressionis sed vict⁹ est p lignũ crucis. De q̃ Bre. in ꝑfatione. Et q̃ p lignũ vincebat in ligno quoq̃ vinceretur p xpm̃ z̃. Hec est arbor in medio terre cuius longitudo ptingebat ad celũ z latitudo ad terminos terre: et esca vniuersorũ in ea erat. Dañ. iiij. et sic de alijs figurz q̃ oẽs nobilitatẽ sctẽ crucz ostendũt q̃re merito in ea est gloriandũ. R Secũda nobilitas crucis siue gloriatio ei⁹ est in mirabili eius formatiõe. Nã vt no. glo. in Cle. j. de sum. tri. et fide ca. q̃ crux xpi de q̃tuoꝝ generib⁹ lignorũ fuit cõstructa. sc̃z de palma/ cedro. cypresso/oliua. Hec fuit hoc sine mysterij magni significatõe. Trãsuersale lignũ crucis fuit de palma/ que est signum victorie/ qua antiqui victores coronabant̃/ Et vbi est tanta victoria quãta est victoria crucis/ in q̃ ꝑs vt dicit apl's ad Col. ij. debellauit aereas potestates/ delẽs q̃d aduersus nos erat cyrographũ decreti sc̃z mortis/ q̃d erat cõtrarũ nobis et ipm̃ tulit de medio/ affigens illud cruci. expolians ꝓncipat⁹ et potestates z̃. Crux quo ad pedẽ dicit̃ de cedro fuisse/ que est arbor imputrescibilis. et crux sancta ab omni putrefactiõe nos preseruat/ Act. v. Fide mundãs corda ipoꝝ. z ipa incorruptibilis vsq̃ ad diẽ iudicij ꝑseverabit. Mat. xxiiij. Tũc apparebit signum filij hois in celo. Tabula tituli fuit de oliua/ cui⁹ liquor ceteris supenatat. vt vbi melior liquor misceb̃ia dei quẽ samaritan⁹ infudit vulneribus sauciati. Luc. v. Stipes crucis in q̃ dorsus xpi fuit de cypresso erat q̃ arbor boni odoris ẽ/ Et certe nõ est odor sicut odor crucis. cuius odore multa corpora sctoꝝ q̃ dormierũt surrexerũt z venerũt in sanctã ciuitatẽ et apparuerũt multis. Mat. xxvij. Tertia nobilitas crucis est in ornata decoratiõe. nũq̃ em̃ aurũ z argẽtũ lapides ꝑciosi et quicq̃d in ornatũ alicui⁹ rei accõmodati ꝑ tãtũ aliq̃d ornare possunt sicut sanguis et membra christi crucem sanctã ornauerunt/ Un̄ canit ecclesia

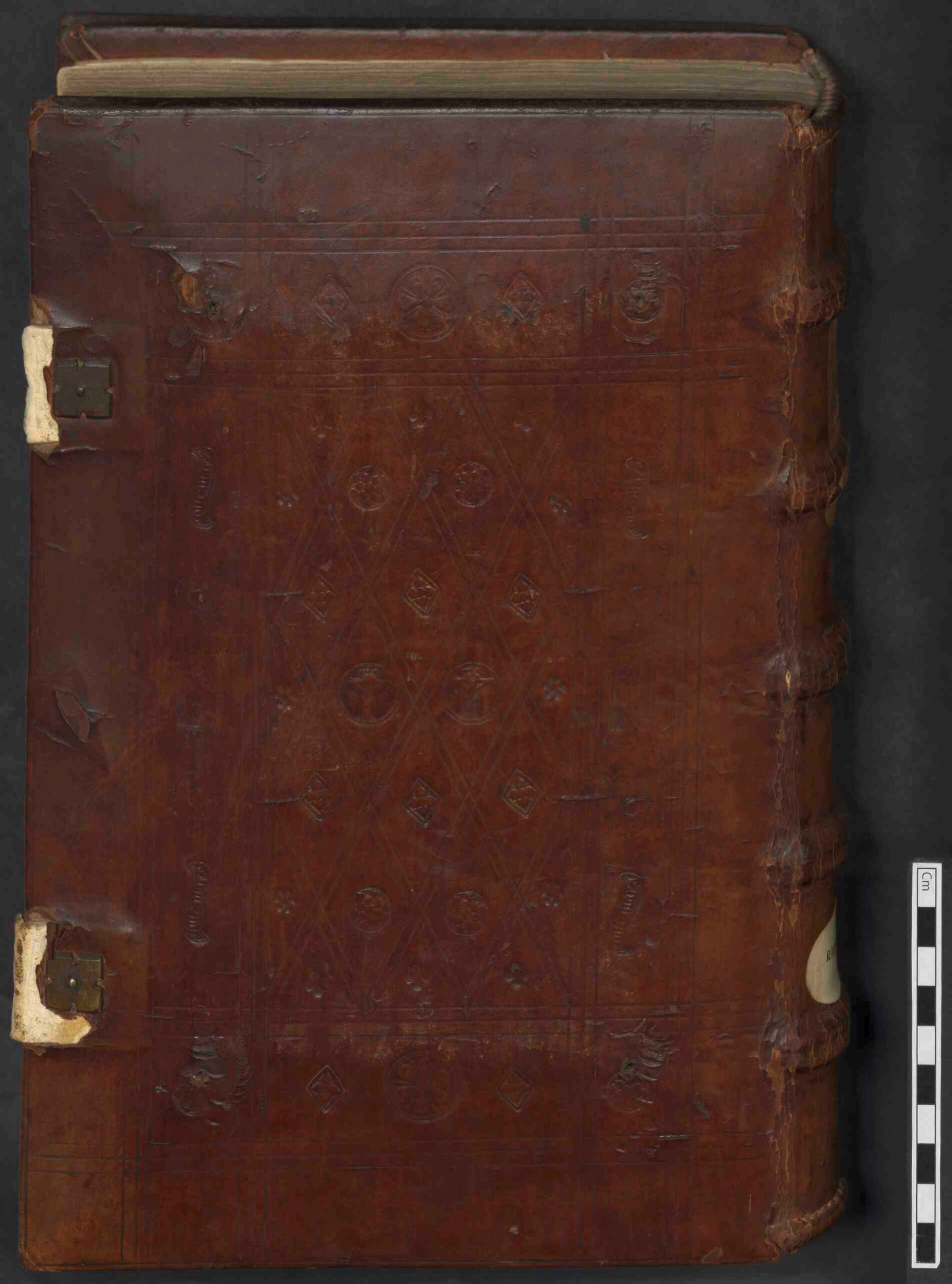

E. fo.
RARIORA

Cm

42.
b.
Cm

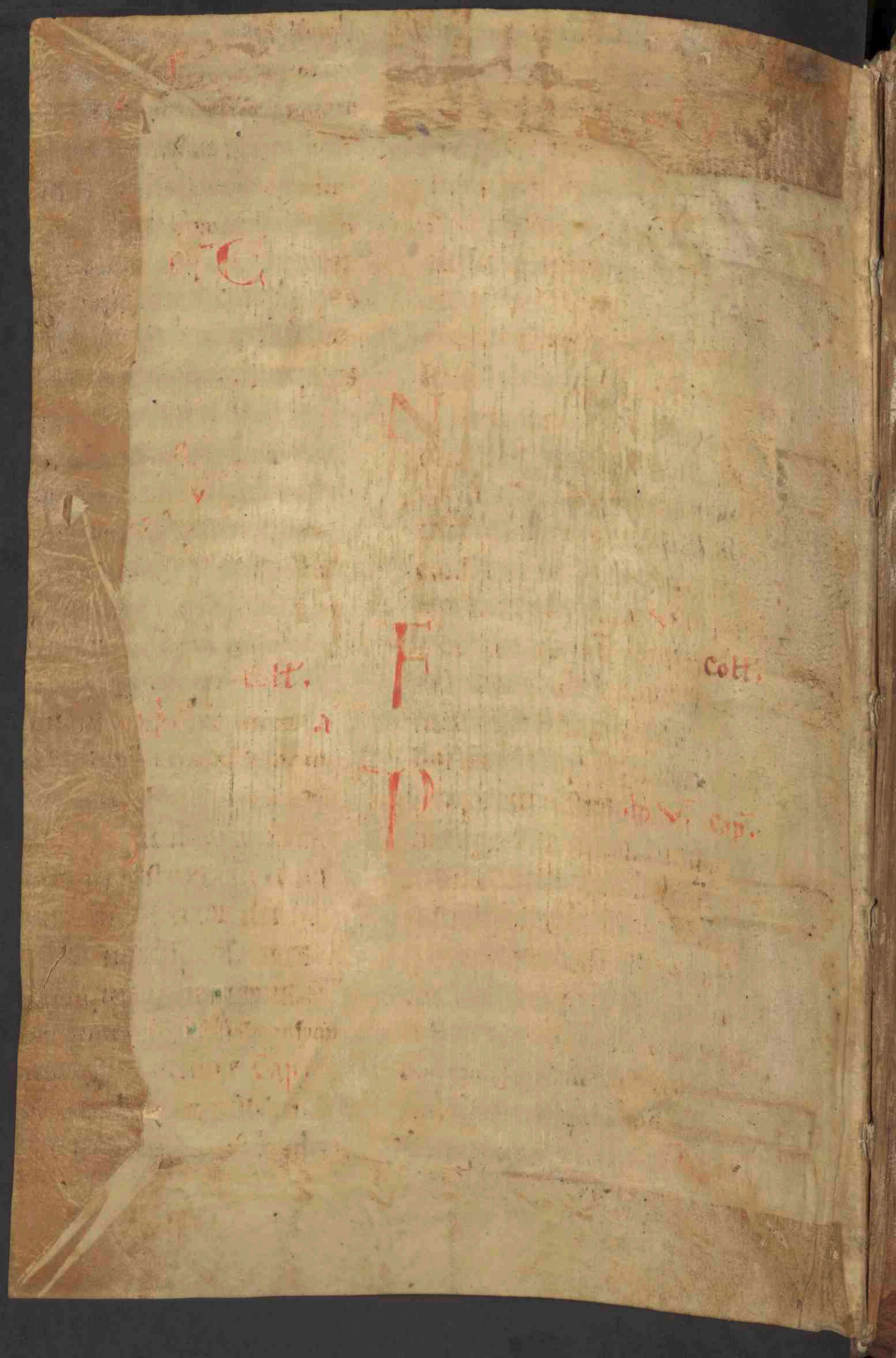

Cm

533. **Michael** L o c h m a i r, Sermones de sanctis cum viginti tribus sermonibus P a u l i W a n n. Hagenau, H. Gran 24 Maart 1500. 2o. E. 2o. 214

Typen 4, 8. — HC* 10174.

Op het 2e schutbl. en op het laatste blad: „Liber monasterii Sancti pauli In Traiecto inferiori". — In oorspr., beschadigden led. stempelband, waarvan de stempels beschr. en afgeb. zijn bij Hulshof-Schretlen p. 6, pl. I 10, 13, 15—18; de sloten ontbreken.

Theologia

Folio nº. 214.

Liber monasterij Sancti pauli in Zimeretto ferrarie

N. 92. A.

Celeberrimi sacre theologie

necnõ iurispontificij doctoris: et artium magistri, ac ecclesie Patauien. Canonici dñi Michaelis lochmair sermones de sanctis perutiles: cum vigintitribus sermonibus magistri Pauli wann annexis feliciter incipiunt.

Tabula

Continentia sermonum de sanctis huius libri cum thematibus ipor indicans quō quis in pmpto reperiat sermonem volitum. Et vt sclatur qt sint sermones de vnoquoꝫ sancto totius anni Frequenter eñ ponuntur in hoc libro plures sermones de vno sancto. Numerus precedens in hac tabula signat ordinē sermonum totius libri de sanctis: Sequens aūt numer⁹ signat ordinē sermonū istius sancti de quo queritur.

De sancto Andrea

i Illi cōtinuo relictis rhetibus secuti sunt eum. j

ij Venite post me faciā vos fieri piscatores hominū ij

De sancto Nicolao

iij In diebꝫ suis placuit deo j

iiij Homo quidā nobilis abijt in regionē longinquā ꝛc. ij

De cōceptione btē Marie

v Nondū erāt abyssi et ego iam cōcepta eram j

vj Domū maiestatꝭ mee glificabo ij

vij Conceptus hodiern⁹ marie semp virginis neruū tergit ꝛc. iij

De sancto Thoma apl'o

viij Dñs meus et deus meus j

ix Vide manus meas ꝛ affer manuz tuā et mitte in lat⁹ meū ij

In die natiuitatis christi

x Impleti sūt dies vt pareret: ꝛ peperit filiū suū pmogenitū j

xj Natus est nobis hodie saluator q̄ est christus dñs ij

xij Verbum caro factū est et habitauit in nobis iij

De sctō Stephano pthomar.

xiij Stephan⁹ plenus gra et fortitudine faciebat pdigia j

xiiij Intendēs in celū vidit glorīā dei et iesum stantē a dextris. ij

xv Lapidabāt iudei Stephanū inuocantē ꝛ dicentē, dñe iesu iij

De sctō Johe euāgelista

xvj Sic eū volo manere donec veniam q̄d ad te tu me seqre j

xvij Nō dixit iesus nō moriē: sz sic eū volo manere donec veniā ij

De Innocentibus

xviij Apparuit angel⁹ i somnis ioseph Surge ꝛc. j

xix Herodes videꝫ qm illusus esset a magis iratus est ij

De circumcisione dñi

xx Postq̄ cōsummati sūt dies octo vt circūcideret puer j

xxj Postq̄ cōsummati sunt dies ꝛc. vocatū est nomē eius iesus ij

De Epiphania dñi

xxij Apertis thesauris suis obtulerūt ei munera: aurū ꝛc. j

xxiij Videntes stellam gauisi sūt gaudio magno valde ij

xxiiij Vidim⁹ stellā ei⁹ in oriēte ꝛ venimus cū muneribꝫ adorare ꝛc. iij

De sancto Valentino

xxv Dñe pueniſti eū in bñdictiōibus dulcedinis posuisti ꝛc. j

xxvj Gloriā mūdi spreuit cū oblectationibꝫ, et ideo ꝛc. ij

De cōuersione sctī Pauli

xxvij Paulus tremēs ac stupens dixit: dñe q̄d me vis facere j

xxviij Vas electionis est mihi iste ij

xxix Nolo mortē peccatoris: sz vt magis cōuertat̄ et viuat iij

De purificatiōe beate marie

xxx Postq̄ impleti sunt dies purgationis Marie ſm legē ꝛc. j

xxxj Venit in spiritu in templū ij

xxxij Postq̄ impleti sunt dies purgationis marie ſm legē ꝛc. iij

In cathedra sctī Petri

xxxiij Tibi dabo claues regni celorū et quodcūq̄ ligaueris j

xxxiiij In cathedra senioꝫ laudēt eū ij

De sctō Mathia apl'o

xxxv. Tu dñe nostī corda oīm ostende quē elegeris j

xxxvj Sors cecidit sup Mathiā ꝛ annumerat⁹ est cū .xj. apl'is. ij

De annunciatiōe btē marie

xxxvij Aue gratia plena dñs tecū benedicta tu in mulieribꝫ j

xxxviij Ingressus angelus ad eam dixit Aue gra plena dñs tecum ij

De cena dñi vel corpe xpi

xxxix Accipite et comedite: hoc est corpus meum j

xl Surgit a cena ꝛ pōit vesti, sua, ij

Tabula

De passione domini

xlij O vos oēs qui transitis p viā attendite et videte j

xliij O vos omnes qui trāsitis p viā attendite ꝛc. ij

In die resurrectiōis dñi

xliij Surrexit nō est hic j

xliiij Surrexit dñs vere ij

In die ascensionis dñi

xlv. Dñs q̄dē ihesus postq̄ locut⁹ est eis assumpt⁹ est in celū j

xlvj Ascendit de⁹ in iubilo ꝛ dñs i voce tube ij

De sancto spiritu

xlvij Paraclytus aūt spūsctūs quem mittet pater in noīe j

xlviij Ad eū veniemus et mansionem apud eum faciemus ij

De sancto Georgio martyre

xlix Laborа sicut bonus miles Jesu christi j

l Induite vos armatura dī vt possitis stare aduersus ij

De sctis Philippo et Jacobo

lj Domine ostende nobis patrem ꝛ sufficit nobis j

lij Ostende nobis patrem et sufficit nobis ij

De inuentiōe sctē crucis

liij Ostendit ei lignū q̄ cū misisset ī aquas in dulcedinē j

liiij Mihi aūt absit gloriari nisi ī cruce dñi nr̄i ihesu xp̄i ij

De sctō Johāne baptista

lv Elisabeth impletū est tēpus pariendi et peperit j

lvj Erit eñ magn⁹ coꝝ dño ij

De sctis Petro et Paulo

lvij Tibi dabo claues regni celoꝝ j

lviij Beatus es symon bariona q̄ caro et sanguis ij

De visitatōe marie ad elisabeth

lix Fecit mihi magna q̄ potēs est j

lx Unde mihi hoc vt veniat mater dñi mei ad me ij

De sancta Margaretha

lxj Virgo cogitat q̄ dñi sunt vt sit sancta coꝝpore j

lxij Date nobis de oleo vr̄o q̄ lampades nostre extinguñt ij

De sctā Maria magdalena

lxiij Remittunt tibi peccata tua j

lxiiij Remittunt tibi peccata tua ij

lxv Ubi abundauit delictū supabundat et gratia iij

De sancto Jacobo maiore

lxvj Calicē quidē meū bibetis j

lxvij Nescitis q̄d petatis potestis bibere calicē quē ego bibitu. ij

De scti Stephani inuentione

lxviij Statuisti verba tua q̄ locutus es in manib⁹ puerοꝝ j

lxix Justū deduxit dñs pvias rectas et ostēdit illi regnū dei ij

De translatiōe scti Valentini

lxx Enoch placuit deo et trāslat⁹ est in paradisum j

lxxj Domine quinq̄ talenta tradidisti mihi ij

De sancto Laurentio

lxxij Si q̄s mihi ministrauerit honorificabit eū pater meus j

lxxiij Probasti coꝝ meū ꝛ visitasti noctꝛigne me examinasti ij

In die assumptionis btē marie

lxxiiij Maria optimā partē elegit q̄ nō auferetur ab ea j

lxxv Assumpta est maria in celū ij

lxxvj Elevata est magnificentia tua super celos iij

De sancto Bartholomeo

lxxvij Facta est cōtentio inter discipulos iesu q̄s eoꝝ videret j

lxxviij Facta est ꝓtentio inter discipulos iesu q̄s eoꝝ vi. esse maior ij

lxxix Intrate p angustā portaꝝ q̄ lata et spaciosa est via iij

De natiuitate beate marie

lxxx Bene fecit omnia j

lxxxj Liber generatiōis iesu christi ij

De sancto Mattheo ap'lo

lxxxij Sequere me j

lxxxiij Vidit iesus hoīem sedentē ī theloneo mattheū noīe ij

lxxxiiij Nō est opus valētib⁹ medic⁹ sed male habentib⁹ iij

In die sancti Michaelis archangeli

lxxxv Angeli eoꝝ in celis sp videt faciē patris mei qui j

lxxxvj Factuꝝ est prelium magnū in celo michael et angeli eius ij

Registrum

lxxxvij De sctõ Hieronymo pbytero.
Labia sacerdotis custodiũt scientiam et legẽ requirẽt de j

lxxxviij De sancto Maximiliano
Beati sunt serui illi q̃s cũ venerit dñs inuenerit j

lxxxix Diliges dominũ deũ tuũ ex toto corde tuo ij

xc De sctis Symone z Juda
Si mũdus vos odit scitote quia me priorẽ vobis j

xcj Nimis honorati sunt amici tui deus nimis cõfortat⁹ est. ij

xcij De omnibus sanctis
Gaudete z exultate q̃m merces vr̃a copiosa ẽ in j

xciij Gaudete et exultate oẽs scti, q̃m merces vestra zc. ij

xciiij Cõgregate illi sanctos ei⁹ iij

xcv De cõmemoratiõe oĩm aĩaz.
Miseremini mei miseremini mei saltẽ vos amici mei j

xcvj Sicut in adã oẽs moriunt ita et in christo oẽs viuificabunt ij

xcvij Sancta et salubris est cogitatio p defunctis exorare iij

xcviij De sancto Martino
Ecce sacerdos magnus q̃ in diebus suis placuit deo j

xcix Ecce sacerdos magnus q̃ in diebus suis placuit deo ij

c Ad te leuaui oculos meos q̃ habitas in celis iij

cj De s. Leopoldo marchiõe pio
Magn⁹ es tu z facies mirabilia j

De p̃sentatione btẽ Marie in templum

cij Cõfidite ego sum nolite timere j

ciij Qui audit me nõ confundet et q̃ operant in me nõ ij

De sancta Katherina

ciiij Dñe deus meus exaltasti sup terram habitationẽ meã j

cv Dis gl'ia filie regis ab int⁹ ij

cvj Multe filie cõgregauerũt diuitias tu supgressa es iij

De sancta Barbara

cvij Quesiui mihi eã sponsam j

De dedicatione ecclesie

cviij Hodie sal⁹ huic domui facta ẽ j

cix Hodie sal⁹ huic domui facta ẽ ij

cx Hodie sal⁹ huic domui fctã ẽ iij

cxj Quã terribilis est loc⁹ iste iiij

In celebratiõe p̃me misse noui sacerdotis

cxij Nos testimoniũ phibebitis: qz ab initio mecũ estis j

cxiij Accede ad altare z offer holocaustum z deprecare ij

cxiiij Honorifica sacerdotes z da illis partem iij

Continentia notabilium punctorũ et materiarũ in hoc opere de sanctis q̃renti in pmpto occurret p̃m registrum sequens. Quod hoc modo intelligere debes vt numer⁹ descript⁹ numerũ p̃mo nũ repsentet. Lr̃e vero alphabeti materiaz quã scire cupis insinuãt. Qñ aũt qñqz plures numeri diuersoz sermonum aut lr̃e alphabeti ponunt datur intelligi q⁹ de eadẽ materia in diuersis locis tractat. vt ptz diligẽter intuenti numerũ sermonũ et litteras alphabeti sibi correspondentes.

De littera A

Abnegare debet homo seipm q̃ ad a tria. ij. C (xx. D

Ade pctm̃ an fuerit graui⁹ q̃s Eue

Adulatores quõ sunt examinandi per cõscientias. xcj. Z

Adorari quõ debent sancti. xciij. Y

Adoratio est duplex. scz interior et exterior. xciij. Y

Adoratio est duplex. scz latria z dulia. z q̃d sit latria. xciij. Y

Adoratio est duplex. scilicet per se et per accidens. xciij. W

Adoratur deus adoratione latrie per se et principaliter. xciij. V

Adorat xp̃s vnica tm̃ adoratiõe. xciij. O

Adorari quõ debeãt imagines christi z aliorum sanctorũ. xciij. Q

Adorãda quõ sit crux christi. xciij. S

Adorandi sunt claui. lancea. et corona christi adoratiõe iperdulie. xciij. T

Altarium denudatio in die cene quid significat. xl. dd

Amorose donationis christi sunt tres gradus. xxxix. A

Amor triplicem vim̃ habet. xlvj. V

Amor diuinus in hoie q̃druplicẽ amorem inordinatũ extinguit. lxxij. C

Registrum

Amor diuinus habet tria p que magni apud deum erimus.lxxvij. D
Amici veri debēt inter se hre tria.xcj. O
Amicus noster est triplex.vicz homo.angelus.et deus.xcj. S
Amicicia hominū est triplex.xcj. S
Amor carnalis p q̄nq; sig̃ cognoscit.xcj. T
Amici veri et falsi quō discerni pñt.xcj. V
Amor sponsi iesu christi ad spōsam.i.aiam ex trib⁹ signis cognoscit.cvij. B
Anna vidua prenunciauit de maria quatuor.xxxj. L
Annunciatiōis festū marie est vnū de maximis festiuitatib⁹.xxxvij. A
Annunciatio marie q̄re facta est p angelū et nō p hominē.xxxvij. A
Annunciationē q̄re angelus Gabriel z nō alius fecit.xxxvij. B
Annunciatio angelica quo anno q̄ mense qua hebdomada q̄ loco q̄ hora et q̄ habitu facta sit.xxxvij. C
Annūciatio marie facta est p angelū i specie corpali z humana.xxxvij. D
Angel⁹ in salutatiōe angelica cōmēdat mariam ex q̄ttuor.xxxvij. E
Angelū q̄sq; habet ad ipm custodiēdū deputatū et qñ.lxxj. L
Angeli seruiūt nobis iu trib⁹.lxxj. D
Angusta porta sive arta via q̄ ducit ad vitam q̄d sit.lxxix. S
Angelus describit q̄d sit.lxxxv. A
Angelice nature deus sex nobilitates contulit.lxxxv. B
Angeli sunt differentes in natura specie et gratia.lxxxv. C
Angelū habet q̄libet hō ad sui custodiā deputatū z q̄d expo.lxxxv. D
Angeli custodiūt nos triplr.i ingressu.in pgressu.et in egressu.lxxxv. E
Angeli custodiūt boies vsum rōnis habētes q̄ntupliciter.lxxxv. F
Angelus an desinat custodire obstinatum peccatorē.lxxxv. G
Angeli quō seruiūt nob i morte.lxxxv. H
Angeli quō semp videt deū visione clarissima.suauissima.plenissima et securissima (ma.lxxxv. I
Angelor festū cur dūtaxat notat festū scti michaelis.lxxxv. K
Andreas apostolus quadruplex rete reliquit.j. A
Andree diligētia pbat ex trib⁹.j. B
Andreas fuit primus discipul⁹ christi.j. D
Andree obediētia cōmendat ex trib⁹.j. E
Andree repentina conuersio vñ orlebat.j. F
Andreas secut⁹ est christū triplr.j. H
Andree pullegia quattuor.j. K
Andree nomē bis pōit i canone misse.j. L
Andree miracula q̄druplicia.j. M
Andree passio dissimilis passioni christi z similis.j. N.ij. G
Anima tria timet circa mortē.iij. H
Anima rōnalis hz tres potētias.xij. A
Angel⁹ q̄re apparuit ioseph in somnis z nō in vigilia.xvij. A
In anni pncipio an liceat aliquid dare p nouo anno.xxj. V
Angelus dicit stella.xxiij. L
Angelor premiū fuit triplex.lxxxvj. L
Angeli boni ipugnāt septē capita sive mēbra diaboli.lxxxvj. P
Angelis bonis vt placeam⁹ q̄d facere debemus.lxxxvj. S.xcj. X
Angeli sancti inter se tria exercitia sibi exhibent.lxxxvj. S
Angeli scti tria iferioribꝫ exhibēt.lxxxvj. V
Anima duob⁹ modis dormit i vicijs.lxxx
Angelor beatorū sunt tres (vij. U
hierarchie.xciij. C
Angeli boni sunt a nobis honorandi ꝓpter tres rōnes.xciij. D
Anime fidelium decedentiū sunt quadruplices.xcv.B.cxvij. A
Anime fideliū clamāt ad viuētes bis:miserimini mei ꝓpter duas causas.cxv. A
Anime fideliū q̄ ad purgatorij veniūt sūt in q̄druplici differētia.xcv. B
Aie in purgatorio ad q̄ttuor genera boim clamāt miseremini zc.xcv. O
Aie in purgatorio ꝓpter tria clamāt miseremini mei zc.xcv. E
Aie in purgatorio iuuant pncipaliter p q̄tuor.xcv.F.xcvij. H
Anime in purgatorio iuuant p fideliū pia oblationē.xcv. G
Aie defunctor iuuant p amicor assumptā et expletā pniam.xcv. H
Aie defunctor per crucē cōtra infideles assumptā iuuant.xcv. J
Aie defunctor iuuant per indulgentias et quomodo.xcv. K
Aie defunctor iuuant p debitor z legatorum solutionē.xcv. L

Registrum

Anime defunctoꝝ iuuant̃ per ablatorũ re-
stitutionem.cv. D
Anime defunctorũ iuuant̃ p beatoꝝ in ce-
lo subuentionẽ.cv. A
Aliab in purgatorio debem⁹ cõpati ꝓpt̃ ꝗt
tuor affectiões ꝗs hñt.cvj. O
Aliab in purgatorio debem⁹ libẽter et sta-
tim subuenire ꝓpter tria.cvj. P
Aliab in purgatorio debem⁹ subuenire p-
pter nostrã vtilitatẽ cõsequendã ꝙ est tri
plex.cvj. Q (cvij. F
Anĩa curiosa dei non cessat inquirere tria.
Alias suas puersi hoies aliq̃ perdunt.aliq̃
vendũt.aliq̃ impignerãt.aliqui p nihilo
dant.cvij. B
Apostoli an habuerũt ꝓpria. j. B
Apostoloꝝ vocatio triplex.ij. A
Apli xpi debebãt esse.xij.et nõ plures neq̃
pauciores ꝓpter tria.xxxv. C
Aplꝰ ꝗdã petuerũt potentiã.alij scientiã.
alij vindictã ⁊c.lj. A
Aplꝰ quõ locuti sũt varijs linguis.xlvij. F
Apli post receptionẽ spũsscti i die penthe-
costes an peccauerint mortalit.xlvij. B
Apli tres sunt crucifixi.lj. C
Aploꝝ progatiue sunt ples.xcj. A
Aplis quõ xpus oia fecit nota ꝙ audiuit a
patre.xcj. P (xcj. Q
Aploꝝ principatus cõmendat̃ ex tribus.
Apli fuerũt principes ⁊ duces oim popu-
lorũ et quõ.xciij. F
Arma ⁊ arcus diaboli triplex.⁊ arma ⁊ ar
cus christi triplex.l. Q
Arma nostra cõtra diabolũ mundũ et car
nem sunt tria.lxxxvj. A
Ascendit christus in celum victorioſe. glo
rioſe.manifeſte.velociſſime.lete. hono-
rifice.xlv. B.xlvj. B
Ascẽdit christꝰ i celũ videtib aplis ꝓpt̃ du-
as rões.xcv. C (neribꝰ hoim.xlv. D
Ascẽsio christi fuit iocũda et leta ꝗtuor ge
Ascẽdit christꝰ i celũ triplici rõne.xlv. B
Ascẽdit christꝰ in nube nõ tñ indiguit mi-
nisterio nubis.xlv. F
Ascẽdit christꝰ.xl.die post elꝰ resurrectionẽ
et nõ statĩ post.ꝓpt̃ duo.xlv. B
Ascẽdit christus i iubilo sanctarũ animarũ
et apostoloꝝ.xlvj. C
In ascensione christi gaudere debem⁹ ꝓpt̃
tria.xlvj. D (xlvj. E
In ascensione christi triplex vox fuit tube
Ascensio christi fuit triplex.scz in montem.
in crucẽ.et in celũ.xlvj. F
Ascẽdit christꝰ i celũ nõ eo mõ sicut enoch
et helias in paradisum.xlvj. B
In ascensione christi an aliq̃ cũ eo in cor-
pore ⁊ aĩa ascenderũt.xlvj. B
Ascensus christi fuit gloriosus ꝓpt̃ moduꝫ
et ꝓpter terminũ.xlvj. K
Ascendere i celũ si volum⁹ studeam⁹ p gra
d⁹.vij.xpi ascẽdere ⁊ descẽdere.xlvj. D
Auaricia qñ est peccatũ mortale et qñ ve-
niale.xxxiij. B
Aureola debet̃ trib⁹ generib hoĩm.xv. S
xxv. B.cvj. C
Aureola quid est.xv. T
Aureola ⁊ aurea ꝗd est.xxiij. I
Aureola an tñ debeat̃ plat̃is et doctorib
gradatis.xxv. B

De littera B

Baptismus pfectior est circũcisione
in tribus.xx. E
Bante baptismũ nõ imponit̃ alicui
nomen ꝓpter tres causas.xx. B
Barbarã desiderauit christꝰ sponsam ꝓpter
prolem.cvij. B
Barbarã deꝰ pr̃ filiꝰ et spũsctus sponsam
ꝗsiuit.cvij. D (lxxxvij. E
Beatitudo est duplex.rei et spei.vij. B. et
Benedictiões ꝗtuor percipit hõ iustus a
deo in vita.xxv. A
Benedictiões duas dat deus electis suis in
morte.xxv. B (post mortẽ.xxv. C
Benedictiões sex confert deus electis suis
Beati in patria ꝗd scient.xcij. B
Bellũ vt sit iustum tria requirunt̃.s. causa
intentio.et autoritas. xcvij. E
Bona sunt triplicia.scz infima.media.⁊ su
prema.lxvij. B (deo.lxvij. I
Bona tpalia et spũalia quõ possint peti a
Bonũ est triplex.scz moralis ꝓditiõis. di-
spositiõis.⁊ ordinatiõis.lxxj. F

De littera C

Carnalia desideria sunt tripliciter
mortificanda.ij. E (xx. A
Canis rabid⁹ mlias hz ꝓprietates
Caracter sacerdotalis habet septẽ effectus
xxvj. D.et.cvij. E
Calix triplex in scptura sacra repit.lxvj. A
Et quadruplex.lxvij. Q
Castitas tres ptes habet.lxxiij. D
Castũ hoiem ꝗsi ois hõ diligit.lxxix. T

Registrum

Calandrini auis natura.lxxxiij. M
Charitas est forma et ornamentū omniū virtutum.cvij. E
Celestis regio p longinquā regionē designat cuius cōmendationē habes.liij. E
Celū est triplex.scz materiale.intellectuale. et diuinale.xxvij. I
Cena xpi est q̄ druplex.materialis.sacramētalis.spūalis.et eternalis.xl. U
In cena vltima xps nob dedit septē documenta q̄ cōmunicās dz obseruare.xl. X
Cene dies in septē pullegiata existit.xl. aa
Celū empyreū quō sit dispositū.xcij. D
Circūcisionis festū dr cōpassionis.dilectionis.et exultatiōis.xx. A
Circūcisio q̄n fuit instituta.xx. B
Circūcisio data fuit vir̄ et q̄re.xx.C.xxj.Q
Circumcidi voluit christus propter octo rationes.xx.E.xxj. T
Circumcisus fuit christ⁹:nos vero nō circumcidimur ꝑpter q̄ttuor.xx. F
Circumcisionis festiuitatē quattuor celebrem faciunt.xxj. P
Circumcisio est duplex.scz carnalis et spiritualis.xxj. Q
De necessitate circūcisionis fuerūt q̄ttuor. scz sex⁹.mūdus.mod⁹.et tps.xxj. R
Circumcidebat puer octaua die z nō ante duplici de causa.xxj. S
Circūcisio spūalis est duplex.xxj. U
Clauis sacerdotalis est duplex.scz potētie. et scientie.xxxiij. B
Clauiū potestas an sit equalis in omnibus sacerdotib⁹.cxiij. B
Ad vsuz clauis potētie q̄d req̄rat.xxxiij. C
Ad clauis scie vsum q̄d req̄rat.xxxiij. D
Clauis regni celoz est triplex.ibidē de clauib⁹ sacerdotū.lvij. H
Claues q̄ttuor dedit xps beato Petro z oī bus sacerdotib⁹.lvij. I
Clericoz honestates et regule q̄ttuor q̄s obseruare debēt.lvij. F (xcix.y
Clerici principaliter habent tres regulas.
Conceptio marie triplex.v. A
Conceptiōis festū de nullo scto celebratur nisi de christo et eius matre.v. B
Conceptio est quintuplex.v. F
Conceptio marie z christi differūt in q̄ttuor v.H.et.vj. O
Conceptionis festū marie deuote celebrantibus tria dona cōfert.vij. Q
Conceptionis festuz ecclesia celebrat ꝑpter tres rōnes.vij. S
Cōcipere in vtero z ꝺcipere in vterū differunt.xxxvij. O
In cōceptione christi in vtero septē singularia cōcurrūt.lxxxj. T
Cōfessio sancti Thome apli est laudabilis propter tria.viij. A
Cōfessor debet cōfitentē examinare.et q̄ triplex est examinatio.lxxxiij. E
Cōfessores sancti dicunt volatilia celi et pisces maris.xcilij. H
Post cōmunionē q̄ se a peccatis nō custodit tria mala incurrit.xl. P
Post cōmunionē ne recidiuet quis facere debet quattuor.xl. E
Nō cōmunicātes i pasca tria mala incurrunt.xl.Z (losi.xcj.z
Cōsiliatores falsi z mali maxime sunt picu
Cōscientiā nostrā tria mundāt.cviij. D
Cōscientijs q̄nq̄s nō fit salus.cix. E
Cōtemplatio celestium generat in homine tria.xlvj. P
Cōtentio est duplex.scz inordinata z ordinata. Inordinata cōtentio q̄d sit.et q̄ fit q̄ttuor modis.lxxvij. A
Et q̄ cōtentio est triplex.lxxviij. F
Cōtentio viciosa est duplex.vna ꝺtra deū: alia ꝺtra ꝓximū.et cōtra ꝓximū est q̄druplex.lxxviij.G (lxxviij.G
Cōtentio emulationis quādo cōmittitur.
Cōtentio disputationis triplr est viciosa. lxxviij.H (pliciter.lxxviij.K
Cōtentio litigatiōis i iudicio est viciosa du
Cōtentio ostentatiōis q̄lis fuit discipulor̄ christi an fuerit pctm̄.lxxviij. L
Cōtentio piculosa dei i extremo iudicio est metuenda.lxxviij. M
Cōtentio fructuosa ꝓtra mundū carnem z diabolū est appetenda.lxxviij. N
Cōtentio viciosa est abominabilis ꝑpter q̄ttuor.lxxvij. O
Cōtendendū nō est cū tribus generib⁹ hominum.lxxviij. P
Cōtentio vñ causat z orginat.lxxviij Q
Cōtentionis discipulor̄ christi duplex potuit esse causa.lxxviij. R
Corp⁹ christi in sua ꝺceptiōe fuit i instanti formatū.x.C.et.xij. L
Corpus glorificatū an palpari possit a tactu nō glorificato.ix. N

Registrum

Corpus z animã ad honorẽ dei dispensare debemus.lxxj. B
Corpus christi sumere debem⁹ quinq; modis.xxxix. B
Corpus suũ xp̃s nobis p̃bere potuit,p̃batur multipliciter.xxxix. C
Corpus xp̃i sumens in pct̃o mortali an sit grauissimũ pctm̃.xxxix.D.et.xl z
Corpus xp̃i videns in peccato mortali an peccet.xxxix. F
Corpus xp̃i sumẽs cõtritus et nõ cõfessus an peccet mortaliter.xxxix. H
Corporis christi sumptionẽ q̃ immũdicia impediat.xxxix. H
In corpis christi sumptiõe requiritur triplex diligentia.xxxix. J
Corpus christi debet sumi reuerenter tripliciter.xxxix. K
Corpus christi debet sumi humiliter cũ timore et tremore.xxxix. M
Corpus christi accipiũt hoĩes in quadruplici differentia.xxxix. N
Corpus christi indigne sumentes ꝓsequũtur tria mala.xxxix.O.et.xl. z
Corpus christi spiritualiter q̃ttuor genera hominũ p̃cipiũt.xxxix P
Corpus christi digne p̃cipientes cõsequuntur quinq; fructus.xxxix.Q.et.xl. Z
Corpus christi nõ sumẽtes et cõicare nolẽtes triplex malũ incurrũt.xxxix. R
Corp⁹ xp̃i aut caro siue hũanitas xp̃i capit duplicit,et quõ dz adorari q̃ adoratiõe.
Corona qua de⁹ sctõs suos (xciij.P
in gloria coronat q̃d est.xxv D
Corona in quo differt ab aurea aureola et palma.xxv. E
Cor dicitur deus plus p̃bare q̃z aliud mẽbrum:et quare.lxxiij. J
Cor durũ habet plẽs cõditiones.xc. K
Creatura est quadruplex.x.D.et.xj. M
Crucẽ christi tollere q̃d sit.ij. D
Crucem christi ascendere volens tria debz facere.ij. B
Crux sancta multis signis et indicijs est ostensa.liij. A
Crucis sancte multiplex virtus siue vtilitas.liij.B.et.liij. J
Crucis sancte in eterna patria quadruplex premium.liij. D
Crucẽ elegit xp̃s q̃ttuor modis.liij. E
Crux est triplex,scz christi,latronis dextri, et latronis sinistri.liij. H
Crux christi fuit de quattuor generibus lignorum.liij. K
Crucis christi festũ quare celebratur et nõ alsine in qua equitauit.liij. L
Crux christi est exaltata in celo,in inferno, et in mundo ac iudicio.liij. M
Curatus an possit populũ suũ deserere et
Curat⁹ in sex casib⁹ (fugere.xvij.E
p̃t populũ sibi cõmissũ deserere.xvij.F

De littera D

Defunctis tenemur exhibere tria salubria.xcvij. B
Defuncti tenemur ad pactiõz p̃mi septimi,tricesimi z solutionẽ aliorz.xcvij.D
Demon tripliciter vexat hominẽ.lxv. Q
Demones p̃mittit de⁹ hũanis corpib⁹ nocumẽta inferre,p̃ter tria.lxvj. L
Demones sinente deo apparẽt hominib⁹ visibiliter in assumptis corpib⁹ lxvj.D
Desponsare puellas pauperes valde placet deo.iij. F
Detractores z psecutores licet censeantur inimici nr̃i tñ s̃m rem sunt amici.xcj. Q
Deuotio quid sit.xliij.L.et.liij. E
Deus paratus est cuilibet dare vitã gratie si facit quod in se est.xxix. Q
Deus dicitur esse in omnibus rebus creatis tripliciter.xxxviij. B
De⁹ sol⁹ dimittit pctã z quõ facer.lvij. J
Deus habet triplicẽ thesaurũ.lvij. M
Deus hominẽ in optimo statu suscipit per mortem.lxx. B
Deus dedit se nobis multipliciter.lxxj. B
Deus p̃bat illos q̃b⁹ datur⁹ est regnũ celorum multipliciter.lxxiij. F
Deus q̃ est misericordissim⁹ cur p vno peccato punit hominẽ eternaliter. lxxix.X
Deus honorand⁹ est tripliciter,scz adoratione,exoratiõe,et veneratiõe.xciij. J
Deũ venerari debem⁹ in sacris templis ad quod tria requirunt.xciij. K
Ad deũ debem⁹ leuare q̃ttuor,scz oculos, linguam,manus et caput.c. D
Ad deũ p̃t leuare capita hoĩes bone vite et cõscientie,p̃ter tria.c. E
Ad deũ vt p̃mptiores fiamus oculos mẽtis leuandũ septẽ sunt necessaria.c. F
Contra diabolum debemus pugnare tripliciter.vigilanter,cõfidenter,et perseueranter.lxxxvj. Q

Registrum

Dies sunt triplices, scz naturales. artificiales, et vsuales, iij. A
Dies egyptiaci ḡre figurant in kalēdarijs cū tñ nō debeāt obseruari. xxxj. Z
Dilectiōis dei septē sunt signa. lxxxix. J
Diuitie sunt triplices, s. tpales. spirituales et eternales. cvj. A
Dolor xpi fuit maxim⁹ acerbissim⁹ et grauissim⁹ ppt̄ sex rōnes. xlj. K. et. xlij. B
Dolor mitigat in aliquib⁹ triplr. xlj. O
Dolor quē habet mulier in partu an sit ei meritorius. lv. E
Domus est triplex, scz hominis. demonis et dei. cvij. A
Domus est triplex, scz cōscientie, familie. et materie. cix. B. et. cx. A
Domui cōscientie si illi sal⁹ fieri debeat requrunt tria. cix. C. et. cx J
Donec hec dictio capit duplr. x. K
Dotes anime sunt tres, scz visio, fruitio. et firma tentio. xcij. C
Dotes corpis sunt quattuor. xcij. E
Dubitatio z excusatio cōsueuit fieri ḡdrupliciter. lvj. O
Dulia capit duplr. s. large et stricte. xciij J
Dulia ē duplex. s. simplex z ipdulia. xciij. J

De littera E

DE auditiōe euangelij. In pncipio erat verbū zc. post finē misse dant indulgentie. xx. M
Ecclesia militans dicit celū ḡdruplici rōne lxxxvj. M
Ecclesie in eius cōsecratione fit ḡduplex salus cvij. B
Ecclesias venerari debemus propter tres causas. cvij. B
Ecclesias sol⁹ epūs cōsecrat z sine cōsensu ipius nō dz edificari. cvij. C
Ecclesijs debent exhiberi triplices reuerētie. cvij. D
Ab ecclesia debēt remoueri oīa diuinū cultum impedientia. cvij. E
Ecclesias honorantes inter cetera tria beneficia reportāt. cvij. F
Ecclesias dehonorātes duo mala psequūtur. cvij. B. et. cxj. B
In ecclesia triplici de causa deus est honorandus. cvij. D. et. cix. J
Ecclesias de⁹ specialiter inhabitat triplicit̄. cvij. J
Ecclesia est terribilis demonibus propter tria. cvij. K. et. cxj. A
Ecclesia est terribilis malis hoib⁹. cxj B
Ecclesia est locus amabilis bonis hominibus, pter tres fructus. cxj. E
Ecclie pulegia vndecim p ordinē. cvij. H
Ad ecclesiā pfugies dz esse tut⁹, excipiunt certi casus. cvij. HO
Ad ecclesiā confugienti ḡs, puidebit de victu. cvij. P
In ecclesia ḡs debet sepeliri. cvij Q
De ecclie pecunia emptū cuius sit. cvij. R
Ecclesie dedicatōis festū est solēniter pagēdum triplici de causa. cix. A
Ecclesie in psecratione fit salus propter septem. cix. J
Elemosyna dz hīe tres cōditiones. iij. E
De septē alijs habes. cx. M
Electio beati Nicolai fuit mirabilis, hilaris z humilis. iij. E
Electus est beat⁹ Nicola⁹ ad epatū triplici de causa. iij. F
In electiōe ad episcopatū an plebeian⁹ doctus fit pferend⁹ nobili indocto. iij. Z
Electio diuina est duplex. xxxv. A
Eligendus in platū debet hīe ḡnq; pditiones. xxxvj. J
Eligentes aliquē in platum debent habere quattuor. xxxvj. L
Elisabeth parturitio sancti Johis baptiste fuit miraculosa. lv. A (loze. lv. B
Elisabeth an peperit Johannem sine do
Elisabeth cōmendauit z laudauit mariam quintupliciter. lix. F
Elisabeth vnde sciuit q; Maria esset pregnans. lx. J
Electio canonica est triplex, s. scrutinij, cōpromissi, z cōis inspiratiōis. xcix. H
Episcopalis dignitas est in statu spirituali suprema. xxvj. K
Episcopi habēt pncipaliter tria mandata q; xps dedit petro. xcix. T
Erubescētia pter ḡnq; infert valde magnū dolorem. xlij. D
Etates hois septē reducunt ad tres. iij. B
Exemplū de ḡdā plebano lubzico. xx. J
Exemplum de quadam moniali garrula. xx. X. lxj. B
Exempla plura de hoc noīe ihesus. xxj. Z
Exemplū de ḡdā pcōre p mariā gratiā impetrante. xxxij. Y (xxxv. B
Exēplū de icto Bathia et quodaz milite.

Registrum

Exemplū de Beatrice monialī.xxxvij. C
Exemplū Esopi de lupo ⁊ oue.xlix. L
Exemplū de q̄dā milite ⁊ iudice.xlix. K
Exemplum de Alexandro magno ⁊ filijs israel.l. A
Exemplum de sancta cruce.lij. C
Exemplū patie de q̄dā religioso.xlvj. O
Exemplū de alano doctore magno.lv. K
Exēpla pl'a ꝺ s. Jacobo.lxj. F.lxvij. O P
Exemplū de q̄dā epo dedicante ecclesiam lxxxij. H.cvij. L
Exemplū de q̄busdam monachis fabulis intendentibꝫ.lxxvj. X
Exemplū de quadā puella cui maria appa ruit.lxxx. B (charlo.lxxxvij. C
Exemplum in vitaspatrū de abbate Da
Exēplū ꝺ q̄dā duce carthaginē.lxxxvij. B
Exēplū de duobꝫ phis veris amicis.xcj. U
Exemplū de btō hieronymo.lxxxvij. D
Exemplū de gaudijs btōr.xcij. S
Exēpla pl'a de aiabꝫ in purgatorio.xcv. F
Hvsq̄ in finē.xmone.xcvij. A
Exempla et miracula plura de sancto mar tino.xcvij. H J
Exēplū btī Hieronymi ad Atletā.cij. B
Exemplū de quadā ꝑgine beati Ambro sij.cv. J (rij maximi.cvj. E
Exemplū de quodā iuuene pulcro Vale-

De littera F

Festum penthecostes quattuor ha bet nomina.xlvij. A
Festū assumptiōis dignꝰ est q̄ꝫ fe stum natiuitatis marie.ꝓpter tria.lxxvj.⁊
Festū omniū sctōr instituit ecclesia q̄dru plici de causa.xcij. B
Festū siue cōmemoratio oīm aiar̄ a q̄ ha buerit exordiū.xcvij. O
Fides dicit stella.xxij. K
Fides et visio an possint eē de eodē.vij. C
Fides sancti Thome apli habuit triplicē statum.vij. B

De littera G

Gaudia sctōr interiora reperiuntur s ser.xciij. A (D.et.xciij. H
Gaudia btōr exteriora sūt ser.xcij.
Gaudiū electorum puenit ex quattuor pti bus.xcij. H (societate.xcij. O
Gaudiū triplex puenit electis ex iocunda
Gaudiū triplex puenit electis ex loci ame nitate.xcij. A
Gaudiū quadruplex puenit electis a cor poris glorificatiōe.xciij. P (xcij. O
Gaudiū triplex habebūt electi ab inferno.
Gaudiū triplex puēit electis a mꝺo.xciij. R
Georgius vt fidel' miles secut' est xp̄m i q̄t tuor cōditionibꝫ.xlix. J
Georgꝰ būit q̄ttuor genera armor̄.l. H
Georgꝰ tres hostes expugnauit.vicz dia bolū mundū et carnē.l. O
Georgij supplicia fuerunt magna multa et longa.l P
Gloriā mūdi ad ꝓtemnendū debēt moue re hominē plura.xxvj. J
Glorianꝫ malī de tribꝫ donis.lij. F
Glorianꝫ scti ⁊ vere fideles i septē.lij. B
Gloriandū est in cruce dñi nr̄i ieſu xp̄i ꝓpt septē ip̄ius nobilitates.lij. J
Gloria ē duplex.s.exterior ⁊ interior.cv. A
Gloria mūdi inanis ⁊ vana q̄d sit ⁊ q̄t mo dis ꝓtingit.cv. B
Gloria interior q̄d sit.cv. C
Gratia ē triplex.s.gr̄ūfaciens.gratisdata.et priuilegiata.xxxvij. F.et.xxxviij. F
Gratia gratūfaciēs est triplex.s.sacramēta lis.virtualis.et muneralis.xxxvij. B
Gratiarū gratis datarū sunt nouem gene ra.xxxvij. K
Gr̄a in xp̄o fuit triplex.scz vnionis. gr̄a ca pitis.et plenitudinis singularis.xxxvij. U
Gratie plenitudo est q̄druplex.xxxviij. B
Gratia dei adeo est homini necessaria q̄ si ne ea nō pōt opari bonū.lxxj. E
Ex gratie pñtia an possit homo in hac vi ta esse sine pcto.lxxj. B (xxxij. K
Gula qñ est pctm̄ mortale quādo veniale.

De littera H

Heresis fratricellorū et pauperū de b Lugduno.j. H (L D
Heresis Nestorij et Sabellij.xij. E
Heresis Arrij et Ebionitarū.xij. E
Heresis Valētiniani et Manichei.xij. F
Heresis Aluidij q̄ dixit mariā cognitā a io seph.xij. J
Cū heretic' disputare an sit licitū.lxxviij. J
Herodes fuerūt tres.xviij. H (xix. O
Herodes iratus est valde.ꝓpter tres rōnes.
Herodes distulit occisionē innocentū ꝓpt tres rōnes.xix. P
Herodis seuitia notat' in tribꝫ.xix. O
Homo si nō peccasset an deus incarnatus fuisset.vj. M
Hoiem q̄ttuor modis deꝰ fecit.x. H.xij. K

Registrum

Homo in statu innocentie erat impassibilis,xvij. A
Homo in statu innocētie erat incorruptibilis ⁊ immortalis,xvij. O
Homo q̄d facere debeat vt fiat digna hostia deo in tēplo p̄sentata,xxxij. T
Homines sunt in triplici differētia ad spiritūsanctū se habētes,xlviij. P
Hominū q̄ttuor sūt genera,quidā magni, quidā pul corā deo et mūdo,lvj. O
Homines ad suscipiendū diuinas reuelationes tria disponūt,lxviij C
Homo quare creatus est,lxxxj. O
Honorē triplicē exhibebāt romani ī bello victori,lxvij. A
Humanū gen⁹ añ aduentū xp̄i laborabat septuplici morbo,xj. U
Humanū gen⁹ nō potuit p̄ pura creaturā redimi,xlj. D
Humilitas est triplex,scilicet mala,bona, et mixta,lx. P
Humilitas mala est triplex,ibidē,lx. P
Hūilitatis sex sūt grad⁹,lx.S.⁊,lxxiiij.F
Ad humilitatē quattuor gradibus ascendemus,lxxvij. E

De littera I

Iacobus minor ex tribus cōmendatur,lj. F
Iacobi minoris dignitas ex trib⁹ attenditur,lj. B
Jacobus quare dicit minor,lj. H
Jacob⁹ minor q̄re d̄r frater dñi,lj. J
Jacobi minoris passio ex quattuor cōmē datur,lj. K
Jacobus maior p̄dicando q̄ttuor magna fecit,lxvj.B (lxvj.E
In iacobi passione tria magna facta sunt.
Jacobus maior subuenit omnib⁹ eum inuocantib⁹,in vita,in morte,et post mortem,lxvj. F
Jacobus maior quō iuuat suis orōnibus eū interpellātes,lxvj. B
Jacobi maioris p̄ matrē petitio q̄re reprehendit̄,et,p̄ter tria est rep̄hensibilis,ibidem,M.lxvij. K
Jeiunare quartā et sextā feriam est magni meriti,iij,C.et,iiij. C
Jeiunium est duplex,xxxix. L
Jeronym⁹ ingenio et studio suo vniuerse ecclesie seruiuit,lxxxvij.B (lxxxvij.E
Jeronymi excellentia meritor⁹ magna est.
Jeronymus iuuat sibi fideles cōtra hereticos et diabolū duo exēpla,lxxxvij.F.B
Jeronymus dicit̄ angel⁹ exercituū,p̄ tres p̄ditiones,lxxxvij. H
Jeronymū coequat Augustin⁹ iohāni baptiste in sctitate.de B exemplū,lxxxvij.J
Jeronymus est p̄icius orantiū intercessor de hoc exemplū,lxxxvij. K
Ignis est triplex,scz naturalis,artificialis et spūalis,lxxiij. M
Ignis spūalis est triplex,scz.culpe. gratie et pene,lxxiij. A
Jesus interpretat̄ saluator:et cōuenienē imponitur xp̄o,xxj. T
Jesus tres vocati sunt B noīe iesus,xxj. P
Jesus saluat a trib⁹ malis,xxj. T
Jesus huius noīs inuocatio fidelib⁹ tria bona cōfert,xx. J
Jesu nomē fideles reuereri ⁊ venerari debent q̄ttuor modis,xx. J
Jesu nomen cū audit̄ in missa dñt flecti genua p̄ter indulgētias,xx. L
Jesus hoc nomē cōpetit sup oīa noīa xp̄o excellenter,xx A
Jesus dicit̄ saluator triplic̄iter,xx. O
Imagines sanctor⁹ triplici ratione sunt inuente,xciij. R
Incorruptibile dicit̄ aliq̄d tripl'r,xvij. P
Innocentes martyres cur dicuntur filij rachel,xviij. L
Innocentes martyres cur dicunt fleuisse matres et nō patres,xviij. M
Innocentes an sint vere martyres est triplex modus dicēdi,xix. S
Innocentū festū celebrat ecclesia p̄ter tres rationes,xix. T
Incarnationis mysteriū tota trinitas operata est,xxxvij. M
Indulgentie in die cene que sint,xl. ee
In inferno q̄ttuor sunt loca se habētia fm inferius et superius,xcv. E
Infamia est triplex,scilicet iuris.facti,⁊ canonica.ciij. O
Iohannis euāgeliste p̄uilegia ī vita ī morte et post mortē,xvj. A
Iohannes dū caput suū sup pect⁹ dñi reclinauit septē vidit,xvj. B
Iohannes euangelista omniū sctōr⁹ p̄fections habuit,xvj. C
Iohannē euangelistā honorauit xp̄s angelus apostoli et oēs sancti,xvj. D

Registrum

Johannes et petrus specialiter se mutuo dilexerunt.xvj. F
Johanni christus in morte tria priuilegia exhibuit.xvj. G
Johannes cur a martyrio seruat.xvj. G
Johannes tria habuit que semper in eo p manebunt.xvj. H
Johannes post mortem cõseruatus est ab incineratione.xvj. I
Johãnes triplr vocat⁹ fuit a xpo.xvj. I
Johannis miracula plura.xvij. S
Johannes euãgelista an fuerit mortu⁹ habes ãqz opiniones.xvij. T
Johãnes baptista habuit quadruplicẽ exemptionem.lv.E.lvj. S
Johãnes baptista noiatur trib⁹ noib⁹.primo Iohannes ꝓpter tria.lv. H
Johannes baptista dicit lucerna propter tres rationes.lv. I
Johannes baptista a ẽttuor generib⁹ hominũ cõmendat.lv.M.z.lvj O
Johannes baptista habuit pfectionẽ oĩm sanctor.lv.N.et.lvj. X
Johannes baptista fuit magnus in octo preconijs.lvj. P
Johãnis baptiste pater Zacharias punitus est taciturnitate ꝓpter ẽttuor.lvj. R
Johãnis baptiste natiuitas fuit gaudiosa miraculosa et famosa.lvj. U
Johãnes baptista in sua pdicatiõe ẽttuor generib⁹ hoĩm dedit leges.lvj. Y
Johãnes baptista descendẽs ad infernum ad limbũ et scr̃os patres cõfortauit quadrupliciter.lvj. Ꝛ
Johãnes baptista miracula fecit in vita.i morte.et post mortẽ.lvj. Z
Ira quãdo est peccatũ mortale et quando veniale.xxxiij. I
Juramentũ infideli factũ est seruãdũ.iij. L
Juramentũ recipit ad intentionẽ illius cui ĩuratur.iij. L
Justificatio ipij ẽttuor req̃rit.xxvlij. S
Judas an a christo sit in apostolũ electus.xxxv. A
Judã cur elegit xps in apl'm et ꝓcuratorẽ quẽ tñ agnouit se ꝓditurũ.xxxv. B
Judeus pungit hostiã ꝫsecratã q̃ sanguinẽ stillat q̃ miraculo viso petit z baptisat an debeat puniri ꝓ isto delicto.xxxv. B
Jude christus vere corpus et sanguinẽ suum dedit.xl. Y

De littera K

Kathedra est triplex. regalis. sacerdotalis.z magistralis.xxxiij. M.et
Katherina sup oẽs (xxxiij.O virgines exaltata ẽ invita.i morte z post mortẽ.cliij.A.cvj. W
Katherina est exaltata in virginitate super alias virgines ꝓpter ãqz.cliij. C
Katherina passa est quinqz martyrij genera.cliij. F
Katherine in passione cõcessit deus septẽ priuilegia.cliij.B.cv. K
Katherina habuit gloriã interiorẽ ẽm triplicem vim.cv.D (cv.B
Katherina tria priuilegia habuit in morte.
Katherinã honorauit xps multis priuilegijs.in vita.i morte.et post mortẽ.cv.D
Katherinã honorauit xps post mortẽ triplici ꝓuilegio.cv. L
Katherine debent tres aureole.cvj. B
Katherina supgressa est alias virgines in virginitate ex ãqz causis.cvj. D
Katherina sollicitata est muneribꝫ p tyrannum tripliciter.cvj. H
Katherina quõ supgressa est alias virgies officio pdicationis.cvj. D
Katherina quõ supgressa est alias ỹgines merito martyrij multipliciter.cvj. J
Katherine martyriũ ꝓuilegiatũ et honoratum est in tribus.cvj. K
Katherine exempla plura.cvj. L

De littera L

Lata porta siue via q̃ ducit ad pditionẽ ãd sit.lxxix. U
Laurentius p alijs martyrib⁹ xpo in trib⁹ ministrauit.lxxij. B
Laurenti⁹ decẽ tormẽta sustinuit.lxxij. D
Laurentium honorificauit deus septẽ modis.lxxij. E
Laurentium visitauit deus per ẽttuor cõsolationes.lxxiij. L
Laurenti⁹ inter alios martyres obtinet ꝑncipatũ ꝓpter sex causas.lxxiij. O
Laurẽtij pena fuit acerba ex trib⁹.lxxiij. P
Laurẽtius inter alios martyres habꝫ tria priuilegia.lxxiij. Q
Leopoldus dicit magn⁹ ꝓpter ẽttuor ex ãqbus alijs dicit magnus.cj. A
Leopoldus dicit magnus propter nomẽ magnum.cj. A
Leopoldus dicitur magnus propter ge-

Registrum

neris nobilitatem.cj. D
Leopoldus dicitur magnus ꝑpter virtutū abundantiam.cj. E
Leopoldus dicit magnus ꝑpter operum efficaciam.cj. F
Leopoldus in omni rerū genere miraculis choruscauit.cj. G (xxvij. H
Lumē glorie pōt dupliciter boi ptici pari. I
Luxuria quid sit: et qñ ē mortale et qñ veniale.xxxiij. K
Cōtra luxuriā notant septē remedia.lxv. L
De littera M
Magna dicunt aliq̄ triplr.xcix. M
Magni fieri possum⁹ apud deuz per tria.lxxvij. N
Magdalena omniū peccatoꝝ labe fuit polluta.lxiij. O
Magdalena nō solū mēte sed etiā corpore fuit corrupta.lxiij. P.lxiij. Q.lxv. R
Magdalene cognitio.contritio.et satisfactio.lxiij. S
Magdalenā ꝓuenerūt tres gre.lxiij. T
In magdalene volūtate gra inflammans tria bona impressit.lxiij. U
In magdalena gratiā cōfortantē tria bona secuta sunt.lxiij. V
Magdalene christus sex beneficia cōtulit admiranda.lxiij. W
Magdalene peccatū fuit magnū multū et notoriū.lxv. X
Maria ter vnxit iesum vnguēto.lxv. Y
Magdalena sicut peccauit q̄nq̄ sensib⁹ ita etiā satisfecit.lxv. Z
In magdalena superabundauit delictum ignorantie fragilitatis negligentie z malignitatis.lxv. A
Magi quare obtulerunt illa tria munera aurum thus et myrrham.xxij. B
Magi q̄ntuplicē stellā viderūt.materialē. diuinalē.spūalē.et intellectualē.xxiij. C
Magi vñ didicerūt q̄ stella q̄ eis apparuit significaret xp̄m natū.xxij. D
Magis xp̄s suā natiuitatē voluit ꝑ stellaz manifestare triplici rōne.xxiij. E
Magi cur reges nuncupant.xxiij. F
Magi q̄ tpe venerūt ad xp̄m.xxiij. G
Magi specialiter venerūt ad hierusalem z nō ad altā ciuitatē iudee ꝑpter tres causas.xxiij. H
Magi cognouerūt se tria habere a puero iesu ō ei tria munera obtulerūt.xxiij. I
Magi an omnes tres obtulerūt tria munera.xxiij. K
Malorum cōuersatio est periculosa: ideo fugienda.lxx. L
Malis ad tps cohabitare possum⁹.l. M
Manus dñi sunt triplices.lx. N
Mandragora quid sit.lxxxviij. O
Margarethe passio multū fuit cōformis passioni christi.lxij. P
Maria assumpta est integraliter cū corpe et aia.lxxv. A.lxxvj. Q
Quando et quo die maria assumpta est in celum.lxxv. O.lxxvj. R
Maria assumpta est in celū honorabilit. Maria assūpta est ī celū admi (lxxv. S rabilit z iocundabilit. lxxv. Q.lxxvj. T
Maria assūpta est sup choros angeloꝝ et sup oēs puras creaturas.lxxv. R.lxxvj. V
Maria assumpta est in celū cū magna potestate.lxxvj. U
Mariā bñ fecit de⁹ q̄stū ad tria.lxxx. A
Maria trib⁹ vicib⁹ est sctificata.lxxx. A
Maria fuit bñ ꝓposita q̄stū ad tria.lxxx. E
Maria qualiter fuit in corpore dispositā. lxxx. F.lxxxj. S
Maria habuit q̄sdā nobiles ꝓditiones q̄ nō fuerūt cōicate alicui creature.lxxx. H
Maria vbi et qñ nata est.lxxx. I
Maria cōparat libro ꝓpter tria.lxxxj. K
Et q⁹ triplex est liber iesu xp̄i.lxxxj. L
Maria est pciosissimus liber creatiōis iesu christi.lxxxj. M
Maria merito instituit heres in celesti regno triplici rōne.lxxxj. N
Maria est nobilior psona oīb⁹ creaturis triplici rōne.lxxxj. O
Maria est liber pciosissimus incarnatōis iesu xp̄i ꝓpter tria.lxxxj. P
Maria pfectiōi mō suscepit xp̄m in vtero q̄ sumāt fideles in cōicando.lxxxj. Q
Maria q̄re nō salutauit Zachariā ꝓius z deinde Elizabeth.lix. R
Maria quib⁹ verbis salutauit Elisabeth. lix. S
Maria in portando xp̄m nō sensit partus grauitatem.lix. T
Marie salutatio ad elisabeth q̄ttuor effectus operata est.lix. U
In marie visitatiōe ad elisabeth facta sunt septem miranda.lix. V
Marie fecit dñs magna in q̄ttuor.lix. W

Registrum

Maria succurrit nobis in vita.in morte et post mortem.lx. J
Marie visitationis festum per quem institutum est.lx. M
Marie vere dicitur mater dei qđ̄ ꝓbaꝫ triplicit̄er.lx. A
Maria an meruerit fieri mater dei.lx. O
Maria se tantū humiliauit q̄ntum est possibile hūane menti imaginare.lx. Q
Maria demōstrauit summā būllitatē ante partū.in partu.et post partū.lx. R
Maria septies in euangelio reperitur locuta fuisse.lxj. E
Marai dicit̄ et assimilaꝫ stelle maris propter sex.lxxiij. B
Maria optimā partē elegit in via terrestri q̄ntum ad septē.lxxiij. C
Maria optimā partē elegit ī morte q̄ntum ad quinq̄.lxxiij.M.lxxv. L
Maria elegit optimā ptē post mortē ī vita celesti q̄ntū ad q̄ttuor.lxxiij. J
Maria in celo habet triplex officium pro nobis.lxxiij. K
Maria in eiꝰ trāsitu q̄ttuor fecit.lxxv. L
Maria habuit tres filios,naturalē,legalē et spiritualē.lvj. T
Marie cōceptio triplex.v. A
Maria nata est ex ꝓgenie regali sacerdotali et ꝓphetali.v.C.lxxxj. R
Maria fuit ab originali peccato preseruata.v.S.et.vj. A
Maria est domus quam deus inhabitauit.vj. K (glorificauit.vj. L
Maria est domus quam deus tripliciter
Marie deꝰ singularē ⁊ specialē tribuit gratiam tripliciter.vj. A
Mariam glorificare debemus ꝓpter quatuor.vj. P
Mariā nō fuisse cōceptā in originali ostēditur triplici via,scz autoritate.ratione. et exemplo.vij. R
Maria fuit virgo q̄ntq̄ modis.xij. D
Maria ꝗgo in scꝑtura ꝺr stella.xxiij. J
Maria dicitur templum propter tres rationes.xxxj. S
Maria nō indigebat purificatione qꝛ erat purissima.xxxij. M
Marie fructus dicit̄ primus et purissimꝰ et quare.xxxij. A
Maria quō fuit plena gratia.xxxvij. D.et xxxviij.S.lxxxj. Y
In maria fuit triplex ꝓfectio gr̄e.xxxvij. E
Maria an habuerit oēm gratia gratumfaciente et gr̄atisdatā rē.xxxvij.F.xxxviij.F
Maria suscepit omnia sacramenta ex triplici causa.xxxvij. D
Marie sunt cōmunicata duodecim ꝓuilegia ꝓpria.xxxvij. L (xxxviij.D
Cum maria fuit dñs tripliciter.xxxvij. A.
Maria quō litteraliꝫ interꝑtaꝫ.xxxvij. S
Et quō dictionaliter.lxxiij A
Maria est benedicta sup oēs mulieres virgines ꝓlugatas ⁊ viduas.xxxvij. T
Maria a nullo potuit cōcupisci inordinate.xxxvij.T.lxxxj. S
Maria quomodo dicit̄ benedicta in mulieribus.xxxviij. J
Mariā ad salutādū freq̄nt angelica salutatione dñt nos q̄ntq̄ inducere.xxxviij. K
Maria virgo vere doluit de passione filij sui.xlj. E
Marie doloꝛ cōpassiōis fuit maximus septuplici rōne.xlj. J (da.xciij. U
Maria virgo qua adoratione est adoranda
Maria cōparaꝫ lune et q̄re.xciij. B
Marie de pietate cōfidere debēt q̄ttuor genera hominū.cij. A
Marie in festo p̄sentationis eius in templum collate sunt septem ꝓfectiōes gratiarum.cij. B
Maria sibi seruientes liberat ab oī infamia et cōfusione.ciij. D
Maria oīb⁹ hoīb⁹ cuiuscūq̄ status formā viuēdi tribuit.xcviij. B
Maria maximū doloꝛē habuit in passione christi.ciij. F
Martinus cōmendaꝫ ꝑm triplicem statuꝫ quem habuit.xcviij. A
Martinus cōmendaꝫ in statu catbecuminali ex pietate.ciij. E
Martini catbecumini elemosyna placuit christo ꝓpter tria.xcviij. C
Martinus cōmendaꝫ in statu militari ex equitate.xcviij. E
Martinus cōmendaꝫ in statu monachali ꝓpter tria.xcviij. S
Martinus cōmendatur ex statu pontificali. Et dicitur sacerdos magnus tripliciꝫ. xcviij D.xcix.A (xcix.R
Martini miracula plura.xcviij. D.J.et
Martinꝰ magnus apparuit cōtra demonē probatur per exempla.xcviij. K

Registrum

Martini vigilia in pane et aqua ieiunas securus est per annū illū a morbo pestilentie.xcviij.L (xcix.M
Martinus fuit magnus votor electione.
Martinus fuit magn⁹ exemplorū demonstratiōe in ser.xcix. O
In martini festo cur hoīes plus solito lautius bibūt et comedunt.xcix. P
Martinus fuit magnus miraculor opatione.xcix.R C (xcix.S
Martinus in statu iuuētutis placuit deo.
Martinus in statu militari placuit deo.
xcix. U
Martinus oculos manus et os ad dñm leuauit z quō.c. A
Martyrium est triplex.xv. P
Ad martyrē verū tria requirunt.xv. Q
Martyres libenter pertulerūt tormēta triplici de causa.xv. R
Martyrium est triplex.xix. U
Martyres fuerī hic viri bellatores et quomodo.xcij. B
Martyriū cordis est triplex.xcij. B
Mathias inter alios apl'os merito est honorandus ꝓpter q̄tuor.xxxv. D
Mathie apl'i miracula ostensa sunt ī celo. in inferno.et in mundo.xxxv. E
De mathie morte ꝯ summatiōe sunt varie opiniones doctor.xxxv. F
Mathie electio redditur cōmendabilis ex tribus.xxxvj. J
Mathie sanctitas euidenter ostendit ī tribus.xxxvj. K
Mathias cōnumeratus est collegio apostolorum triplicīter.xxxvj. O
Mattheus ḡre nō agit de vocatiōe omnium apostolor.lxxxij. B
Mattheus quo tempore euangeliū suum scripsit.lxxxij. D
Mattheus euangeliū suum scripsit lingua hebraica.lxxxij. J
In mattheo notantur quattuor laudedigna.lxxxij. K
Mattheus quattuor fecit q̄ vere penitens facere debet.lxxxiij. L
Mattheus habuit tres infirmitates a q̄b⁹ curatus est.lxxxiij. M
Mattheus per quinq̄ vias secut⁹ est christum.lxxxiij. S
Mattheus p̄dicauit euāgeliū christi iuxta eius mandatū q̄drupliciter.lxxxiij. T
Matthei euangeliū est cōmendabile ꝓpter quattuor.lxxxiij ?
Matthеū curauit celestis medic⁹ a tribus infirmitatib⁹.lxxxiij. Z
Matthei cōuiuium fuit magnū quadrupliciter.lxxxiij. aa
Mattheus habuit quadruplicē dignitatē in sua eruditione.lxxxiij. bb
Matrimoniū est triplex bonū.cvij. B
Medicus est triplex.corporalis. spiritualis.et celestis.et q⁹ medic⁹ corporalis debet hīe q̄nq̄ ꝯditiones.lxxxiij. T
Medic⁹ an teneat infirmo mortē nūciare quā p̄noscit cito venturā.lxxxiij. U
Medicus honorand⁹ est triplici honore.lxxxiij. X (lxxxiij. Y
Medico nō obediēdo an infirmus peccet
Medicus spiritualis debz in se hīe tres cōditiones.lxxxiij. Z
Mensura in genere est triplex.lxxx. J
Mensurā q̄druplicē de⁹ hz.lxxxiij. B
Meritum est triplex.scz cōdigni.cōgrui.et digni.lx. O (lxxxvj. O
Michael est princeps ecclesie militantis.
Milicia est duplex.scz mundialis.et spūalis.et an mundial' possit exerceri sine peccato.xlix. A
Militū regula habet tres partes.xlix. B. xcvij. E. xcix. T
Milites nostri tpis mouēt ad pugnandū tria vicia.xlix. D
Militia spiritualis quid sit z contra quos exercetur.xlix. E
Milites seculares debēt in se habere septē cōditiones.xlix. F
Milites spirituales debēt habere in se septem cōditiones.xlix. B
Militū christū crucifigentiū et ecclesiā psequentium quattuor cōditiones.xlix. H
Militia secl'ar ꝯ istituta ē ꝓpt̄ duo.xcvij. F
In militia secl'ari tria sē arguēda.xcvij. F
Ministrant aliqui deo.aliqui diabolo.aliqui mundo.lxxij. A
Ministrauerūt scī deo in trib⁹.lxxij. B
Miracula scī Andree q̄druplicia.j. M
Miracula btī nicolai sē multiplicia.iiij. H
Miracula plura facta in die natiuitat' christi.x. O
Misse tres in die natiuitat' christi quid representent.xj. O.xij. A
Missa est libenter audienda ex causis. E

quomõ sacerdos in memoria misse debet procedere.cxliij. C
Mors est triplex.scz corpalis. spiritualis. et gehennalis.xxij. X
Mors spiritualis id est culpe quomodo perficitur.xxix. Y
Mortificanda carnalia desideria sunt triplíciter.ij. E
Mortis triplex ferocitas.xvij. W
Mortalitates z pestilentie sepe fiunt iudício dei.xvij. Q
Mortis necessitas describit.xvij. Z
Mulieres vane solẽt offendere oculis capillis ore vngentis.lxiiij. J
Mulieris sunt ꝗttuor custodie ꝙbꝫ adiuuatur vt honeste viuat.lxiiij. O
Mulier an statim post partum possit templum ingredi.xxx.C.xxxij. S
Mundicia est triplex.xxxix. D

De littera N

Natiuitas xpi triplex.eternalis. tpalis.z spũalis.x.A.xj.N.xij. A
Natiuitas christi est admirabilis tripliciter.x.B.xij. B
Natiuitas christi est admirabilis ex pte virginis parturientis.x. B
Natiuitati christi omnes creature testímonium perhibuerũt.xj. W
Natiuitas christi fuit diuersis diuersimode manifestata.xxiiij. O
Nicolaus in tribus etatibus placuit deo. ij.B.et ꝑ totũ (nifeste.iij.B
Nicolaus ꝗre dedit aurũ occulte z nõ ma
Nicolai miracula ꝗdruplícia.iij. J
Nicolaus in suis miraculis z operib⁹ símilis fuit christo.iij. K
Nicolaus suscepit epatum triplr.iiij. F
Nicolaus ex triplici causa fuit sublimat⁹ ad episcopatũ.iiij. B
Nobiles debẽt hꝫ sex ꝯditiones.iiij. B
Et vide quattuor.cj. E
Nobilitas operũ ex ꝗttuor resultat.iiij.D
Nobilitas est triplex.scz. spiritus, carnis. et operis.iiij. A
Numerus duodenarius specialiter sacrat in duodecim aplis.xcj. R

De littera O

Oblatio exterior ad hoc ꝙ sit acceopta deo ꝗttuor reqrunt.xxij. B
Ocium ne locum habeat tria sunt in homine occupanda.lxv. z
Odium dei est duplex. scz actiuum et passiuum.xc B
Odit deus sex et septimũ detestat.xc. C
Odio quõ põt haberi deus.xc. D
Odio habet de⁹ ab aliquib⁹ triplr.xc. E
Odium dei est maximũ et grauissimũ omnium peccatorũ.xc. F
Odiũ bonis est duplex.scz iusti z ipũ.xc. G
Odiũ habẽt iusti ad tria mala.xc. H
Odiũt querẽ deũ seipos et primũ.xc. I
Odium proximi an semp sit peccatũ mortale et speciale.xc. J
Odium querit in exoso septẽ genera dãnorum.xc. L (infernalis.xc. M
Odij est triplex punitio.s.tpalis.spũalis et
Offerre debem⁹ tria munera.scz de corde. de ore.et de ope.xxij. C
Oleũ sacrũ est triplex.s.chrismat⁹.infirmorũ.et cathecuminor⁹.xl.bb (xxvj.A
Ordines clericor⁹ an sint septẽ vel nouem.
In ordine sacerdotali duplex cõfertur potestas.cxij. D
Osculum fit ad eos in quos speramus tripliciter.lxiiij. K

De littera P

Patientie exẽpla multa ponũt.c.D
Pad pacẽ pcurandũ et cõseruandũ in aliqua patria tria principaliter requiruntur.cj. B
Pacẽ in terris suis ꝓnceps pcurare vel cõseruare volens debet habere tres cõditiones.cj. L
Parentes tria desiderãt filijs.scz quietẽ.diuitias.et honores.lxvij. I
Passio scti andree filis passioni xpi.j. A
Pasca capit tripliciter.xxxix. S
In pasca debent boies cõmunicare ꝓpter quattuor rõnes.xxxix. S
Passionẽ christi aggrauãt octo circumstãtie ex quibus cõcluditur dolorem suum fuisse maximũ.xlj. A
Passionẽ xpi aggrauat tps duplr.xlj. B
Passionis christi iniquitatẽ iudicij ꝗttuor manifestant.xlj. D
Passus est christus fm triplicẽ dimensionem corporis.xlj. J
Passio triplex fuit in christo.xlj. K
In passione christi obprobriorum multiplicitas.xlj. W
In passione christus illusus est quadruplíciter.xlj. A

Registrum

In passione sua christus nullū habuit cō solationem.xlj. O
In passione deus dicit dereliquisse christū dupliciter.xlj. P
In passione christi tria debemus videre.s. dignitatē.acerbitatē. et vtilitatē.xlij. B
Passionū genera in tribus differentijs in cluduntur.xlij.A (xlij.B
Passio christi fuit valde acerba ꝓpter tria.
Passiōis christi multiplex vtilitas.xlij. E
Passionis christi duricia notat in q̄nq; sen sibus corpis sui.xlij. F
Passio christi fuit amarissima inter omnes passiones huius mūdi.xlij. G H
Passio christi fuit aucta ex assistentia dile cte matris.xlij. J
Passionē xp̄i debem⁹ sepius meditari ꝓpt multiplicē fructū.xlij. L
Pastor bonus debz pascere populū suum triplici pabulo.xij. H
Patit iesus a būficiatis doctis spontaneis magistratibꝫ z potētibꝫ.xlj. F
Patriarcharū z ꝓphetarū ꝯgregatio ad q̄d fuit electa.xciij. E
Pauli aplī dignitas ꝓbat ex tribꝫ.lvij. K
Paul⁹ añ suā ꝯuersionē habuit q̄ttuor fal sos errores ꝯtra xp̄m.xxvij. A
Pauli cōuersio an fuerit miraculosa.xxvij B.et.xxvij. O
In paulo ante el⁹ cōuersionē triplex abun dauit delictū.xxvij. C
Paulus quare mutauit nomen tres ratio nes.xxvij. D
Paulus cōsecutus est subito miscōiam et magnā gratiā ꝓpter tria.xxvij. E
Paulū nō vocauit christ⁹ in mūdo existēs ꝓpter tria.xxvij. F
Paulus in raptu an viderit diuinā essen tiam.xxvij. G
Paulus in visione rapt⁹ an fuerit vere be atus.xxvij. H
Paulus est raptus in tertiū celum qō est il lud celum.xxvij. J
Paulus vt bon⁹ p̄dicator p̄ditus fuit tri plici sciētia.xxvij. K.lvij. K
Paulus p̄dicauit tripliciter.scz ꝓbo.exem plo.et martyrio.xxvij. M A
Pauli anima an in raptu fuerit separata a corpore.xxvij. K
Paulus dicit vas q̄druplicīter.xxviij. A
Paulus patiēter sustinuit tria genera pas sionum.xxvij.O.lvij. L
Paulus fuit tot⁹ igneus in charitate q̄ ad proximum.xxvij. P
Pauli ꝯuersationē celebrat ecclesia z nō al terius pcōris cōuersi et q̄re.xxvij. R
Paulus fuit legatus a latere summi pontī ficis missus.xxvij. T
Paulus portauit nomē xp̄i corā gentibꝫ et regibꝫ z filijs israel.xxvij. U
Paulus christū plurimū dilexit quē añ p̄ sequebat.xxix. Z
Ex peccato mortali tria icōmoda generā tur in homine.lvij. J
Peccata tripliciter dimittunt.videlicet au toritatiue.subautoritatiue.et instrumen taliter.lxiij. H
Peccant hoies septē modis.lxv. P
Peccatū et delictū differūt.lxv. R
Peccator si ex corde tres veritates ꝓnun ciauerit.p certo gratiā cōsequet.xxix. aa
Peccatū q̄n sit mortale vel veniale dantur q̄nq; regule.xxxij. E
Peccatū ōr graui⁹ altero dupl'r.xxxix. E
Penitentis vere et perfecte sex sunt condi tiones.lxiij. J
Penitentem vere an deus plus diligat q̄ innocentem.lxiij. L
Peccata sunt tria que totū mundū cōma culant.lxxxij. A
Peccatū facili⁹ caue' q̄ emendat.c. B
Peccator q̄tumcūq; magnus nō dz diffi dere q̄n de⁹ sibi misereat.xxix. C
Persecutio est duplex.scz personalis z vni uersalis.xvij. B
Petri apl'i dignitas vltra alios apl'os ꝓba tur ex tribus.lvij. B
Petri sanctitas vite ꝓbatur ex fide tripli citer.lvij. C
Petrus feruentior fuit in charitate ceteris apostolis.lvij. D
Petri efficax operatio repit in q̄ttuor.lvij. E
Petrus an ꝓponatur Paulo aut ecōtra. lvij. H
Petr⁹ et paulus q̄liter passi sunt.lvij. O
Petri magna dignitas ostendit in traditio ne clauium.xxxiij. A
Petri cathedre festum cur celebratur ab ec clesia.xxxij. H
Petrus triplici cathedra est sublimatus. xxxiij.O (xxxiij.P
Petrus fuit magister omniū christianorū.

Registrum

Philippus cõmendat ex ãnęꝫ.lj. B
Philippus fuit multe reuerentie et dignitatis.lj. D
Philippus ꝗttuor miranda fecit.lj. E
Ad p̃ceptorꝫ diuinorꝫ obseruantiã septẽ debent nos mouere.lxix. H
Preceptorꝫ diuinorũ obseruantia quintuplex vtilitas.lxix. H
In prelatorꝫ et doctorũ ꝓmotione tria debent p̃cedere.lvij. A
In p̃lio tria sunt seruanda.lxxxvj. R
Predicatorꝫ siue piscatorꝫ spũalis sex dz habere cõditiones.ij. O
Predicare prohibitum est laicis et mulieribus.cliij. E.cvj. D
Primogenitorꝫ p̃rogatiue plures.lxxxj. O
Primogenitus dicit aliqs dupliciter, positiue ꝛ priuatiue.x L
Principiũ est duplex.scz principians et principiatum.xij. B
Priuilegia ꝗttuor sancti Andree.j. A
Priuilegium ecclesie triplex.scz immunitatis persone.immunitatis fori. et rerũ ecclesiasticarum.cvij. D
Probleumata tria dauid regis.cliij. L
Prudentia est triplex.scz vera.falsa. et perfecta.lij. D
Purgatio est triplex.scz vulgaris. legalis. et spiritualis.xxx. A (xxxij. R
Purificari voluit maria ꝓpter tria.xxx. B
Purificari quomodo debeat anima spiritualiter.xxx. D
In die purificatiõis ꝗttuor persone venerunt ad templũ.vicz christus. maria.symeon. et anna: sed diuersimode.xxxj. D
Purificatur maria in die purificationis q̃ dupliciter.xxxj. J
In die purificatiõis pcessio q̃ fit cũ luminaribꝫ ꝙd significat.xxxij. U
In die purificatiõis candelas ardentes ferim⁹ in manibꝫ ꝗttuor de causis.xxxij. X

De littera Q

Quinq; talenta tradidit nobis deus.lxxj. A

De littera R

Rachel quomodo dicitur plorasse filios suos.cvij. K
Rama capit dupliciter.cvij. J
Redemptiõis sex sunt modi.v. J
Regnum quadruplex reperitur in scriptura sacra.lxix. L
Regnum celorum quattuor genera hominum possident.lxix L
Reliquias suas laudat quilibet sacerdos. lxviij. A
Religiosi habent principaliter tria mandata.xcix. Z
Reliquias scõꝝ an liceat portare ad colluz aut vendere.xciij. K
Reliquie sctõꝝ sunt adorande dulie adoratione ꝓpter tres rõnes.xciij. X
Reliquie sanctorꝫ quomodo debẽt populo ostendi.lxvij. F.xciij. K
Reliquie sctõꝝ nõ debẽt vendi.lxviij. B
Renunciare omnibꝫ ꝙd sit.lxxxij. D
Res pure sunt in triplici differẽtia.lxxx. C
Restitutio q̃ fieri debeat.cx. Q
Restitutio an sit facienda. Et q̃ aliꝙd dicit illicite acquisitũ triplr.cx. P
Restituendũ ꝙd sit et in q̃ specie.ꝛ quõ res ablata restitui debet.cx. O
Restituendũ q̃tum sit.cx. R
Restituenda an sint acquisita p ludos fortune et cui.cx. S
Resurrectõis xp̃i triplex iocũditaſ.xliij. A
In resurrectione xp̃i ꝗttuor actꝰ mirabiles operata est potẽtia diuina.xliij. A
Resurrectiõis iocũditas generalis q̃druplex.xliij. B
In resurrectione sua an christꝰ omnes animas que erant in inferno liberauit.ser. xlij. C
In resurrectiõe an liberate fuerint anime in purgatorio.xliij. D
In die resurrectiõis quotiẽs xp̃s apparuit suis dilectis.xliij. E
In die resurrectiõis xp̃s apparuit Marie matri sue ꝓbaſ tripliciter.xliij. F
In die resurrectiõis christus apparuit primo mulieribus et nõ viris propter ꝗtuor rõnes.xliij. H
Resurrexit christus quattuor excellentissimis modis.xliij. D
Resurrexit christus cum cicatricibus ꝓpter ꝗttuor rõnes.xliij. O
Resurrectionis christi quadruplex vtilitas.xliij. P
Rete q̃druplex in scptura inueniſ.j. A
Retributiõis sex sunt differẽtie.xc. A

De littera S

Sacramentum eucharistie quãdo institutum est.xl. cc

Registrum

Sacerdos quilibet honorandus est ꝓpter septem ꝓiuilegia.xxvj. L
Et ꝓpter sex rones.cxij. K
Et ꝓpter tria.cxliij. A
Sacerdotes grauiter peccant q̄ raro celebrant.xxvj.O.cxij B
Sacerdotibꝫ ad peccādū cooperātes grauiter peccant.xxvj.P.cxij. O
Sacerdotibꝫ detrabētes grauiter peccāt. xxvj.O.cxij.P.cxliij. D
Sacerdotes debent esse mundi fecundi et mansueti.xxxij.P.cxij. A
Sacerdotes specialiter sunt honorandi ꝓpter tria.xlix. L
Sacerdotū triplicē gradū instituit xp̄s in nouo testamento.lvij. B
Sacerdotes debēt esse liberales in pauperes z nō parci.lxij. B
Sacerdos ꝓfessor debet in se habere tres cōditiones.lxxxiij. Z
Sacerdos duo tenet scire.lxxxvij A
Sacerdos dz legē alios docere.lxxxvij.C
Sacrilegi puniunt triplici pena.cxj. B
Sacerdos fornicando grauius peccat q̄z laicus adulterādo.cxij. B
Sacerdos dz eē exēplar in fama.cxij. C
Sacerdotis officiū est triplex. scz iudicare orare z immolare.cxij. D
Sacerdos celebrans missam quattuor debet facere.cxij. F
Sacerdos exequens actū cuiuscūq; ordinis in mortali peccat mortaliter.cxij. B
Sacerdos an dz sumere corp⁹ xp̄i si appareret in specie pueri.cxij.J.cxij. A
Sacerdotalis dignitas excedit oīm regū potentiam.cxij. L
Sacerdotes sūt oīm fideliū pies.cxij. M
Sacerdotes maxime venerati sunt p imperatores etiam paganos.cxij. N
Sacerdotum virtutes inter alias maxime sunt quattuor.cxij. O
Sacerdoti etiā malo dz exhiberi reuerētia et honor ꝓpter duo.cxij. Q
Sacerdotibꝫ in q̄bus sit obediēdū.cxij. R
Sacerdotibꝫ debent retribuere laici duo. Sacerdotū dignitas p̄cellit (cxij.S
angelos triplici potētia.cxij. B
Sacerdoti in veteri testamēto tria fuerunt cōmissa.cxij. E
Sacerdotis oratio vtilis est hoibꝫ i mūdo et etiā in purgatorio.cxij. F
Saluatores tres legim⁹ in veteri testamēto appellatos.xj. z
Sanctificati sunt in vtero dūtaxat q̄ttuor persone.lxv.F.lvj. S
Sanctificant aliq̄ tribꝫ modis.iij. B
Sanctificatiōis grad⁹ in vtero est triplex. v.D.vij.T.lxxx. B
Sctificatio marie v̄ginis est duplex.v. E
Sanctitatis pfecte sunt tria signa.lj. C
Sanctitas est triplex.lxxx. D
Sanctos quare inuocamus et adorem⁹. xciij.Y.xciiij. L
Sanctor⁹ ꝯgregatio siue societas ex octo ꝯgregatiōibꝫ collecta.xciij. A
Sanctitas vera cōsistit in tribꝫ.c. B
Sapientia est triplex.scz diuina. mundana.et infima.cliij. D
Satisfactionē dignā tria faciūt.lxv. T
Sepultura inuenta est ꝓpter viuos tribus ex causis.xcvij. B
Sepultura ecclesiastica ꝓdest defunctis in quattuor.xcvij. C
Sequi volētes dñm dñt deultare tria.scz diuitias.delicias.z iniusticias.lxxxij. B
Sequi si vult hō xp̄m necesse est vt faciat bonum.ꝓximo induendo eius paupertatem.lxxxij. C
Sequi si volum⁹ christū induamus eius vite asperitatē.lxxxij. E
Sequi si volum⁹ christū sequamur eum p vite equitatem.lxxxij. F
Sequi christum sunt tria impedimēta impedientia.lxxxiij. R
Signa septē ex q̄bus cognoscit de ꝓximo flagella et iram dei venire super hoīes illius loci.lvj. Z
Symeon senex glorificauit puerū Jesum quadruplicīter .xxxj. K
Solennitates p̄cipue tres celebrant in lege.xlvj.A (xxxvj.N.P
Sors quō describit et q̄t sint eius species
Sorte vti aliquo casu an sit licitū z q̄ sors est triplex.xxxvj. M O
Sortilegor⁹ pena q̄ sit cluilis z canonica. A sortilegis q̄rentiū ꝓsiliū (xxxvj.R
vel auxiliū q̄lis pena sit.xxxvj. S
Spūssctūs supueniet in te et virt⁹ z. quō exponitur.xxxvij. P
Spiritussancti duplex est missio.visibilis et inuisibilis.xlvij. A
Spūssctī missio visibilis facta ē sup xp̄m

Registrum

et apl'os in quadruplici signo,xlvij. B
Spūsſctūs an sit visibiliter missus ad alios ꝑterꝫ ad xp̄m z ad apl'os,xlvij. C
Spiritussanct⁹ an sit visibiliter missus ad beatā virginē z alias mulieres ī die pentecostes in cenaculo,xlvij. D
Spūsſctūs q̄liter visibiliter sit missus sup apostolos,xlvij. E
In spūsſcti missione in specie colūbe et ignis an fuerit vera columba z ver⁹ ignis vel solū signū repsentatiuū.xlvij. F
Spūsſctūs dū visibiliter mittit ad aliquē quō debet esse disposit⁹,xlvij. G
Spiritussanct⁹ q̄ aliquē visibiliter inhabitet vel ad eū veniat per q̄ttuor signa cognoscitur,xlvij. H
Q̄ spūsſctūs nō inhabitet aliquē cogſcit ꝑ quinqꝫ signa,xlvij. K
Q̄ spūsſctūs aliquē inhabitet nō p̄t ꝑ certo sciri ꝑ aliquod signū,xlvij. L
Spiritussanctus quō z q̄bꝫ signis cecidit sup apl'os.xlvij. M
Spiritussanctus veniens in hominē tria facit,xlvij. N
Spūssanctus apparuit apl'is in linguis igneis ꝓpter q̄ttuor,xlvij. O
Spūssancti aduent⁹ septē sunt vtilitates siue fructus,xlvij. P
Status epo⁹ ꝑfectior est q̄ꝫ status religiosorum,lxx. Q
Status religionis ꝑfectior est q̄ꝫ stat⁹ secularꝭ triplici rōne,lxx. R
Stephani corpis trāslatio reddit cōmendabilis ex q̄ttuor,lxvij. S
Stephanus tria principalia dona habuit,xlij. T
Stephanus tres virtutes principales habuit,xlij,C (xlij,D
Stephan⁹ triplici bello vicit aduersarios
Stephan⁹ an viderit iesum in celo oculo corporali vel mentali,xlij. E
Stephani passio fuit silis passioni christi in q̄ttuor,xlij,F (xlij,G
Stephani triplex festuz celebrat ecclesia.
Stephan⁹ triplicē glorīā adept⁹ est,xlij,G
Stephan⁹ multis miraculis claruit ī vita in morte et post mortē,xlij. H
Stephanū in reuerētia habuerūt de⁹,angeli,apl'i,demon et mortui,xlij. K
Stephanus tripliciter intendebat in celū,xlij. L
Stephanus an in hac vita viderit deū ꝑ essentiam,xlij. M
Stephano quattuor lapides dulces fuerunt,xv. N
Stephani ortus z natiuitas,xv. O
Stella q̄ magis apparuit nō fuit vna de celestibꝫ ꝓpter sex,xxlij. P
Stella q̄ magis apparuit cuius forme fuit,xxlij. Q
Stella q̄ magꝭ apparuit q̄d fuerit tres fuerunt opiniones,xxiij. R
Superbia quādo est peccatū mortale et q̄n veniale,xxxlij. S

De littera T

Tempus natiuitatꝭ christi fuit cōgruum ex quintuplici causa,xj. T
Templum est triplex, scz virginale mentale et materiale,xxxj. U
Temptationibꝫ carnis quomō possimus resistere,lij. X
Testamēti executōis dilatio nocet executorib⁹ q̄ ad deū z hoīes,xcvij. Y
Testamēti executōis dilatio nocet aīe testatoris q̄ ad duo,xcvij,Y,cx. Z
In testamēto simplr̄ valido et rato p̄t legata q̄druplr̄ legari,xcvij. A
Testamentū dicit inualidū irritū et nullū quattuor modis,xcvij. B
Testamentū validum rumpitur pluribus modis,xcvij. C
Testamenti irriti inofficiosi falsi aut rupti dilatio in nullo nocet aīe testatoris.imo eidē plus prodest,xcvij. D
Thelonei officiū raro exercet sine pctō ꝓpter quattuor,lxxxiij. E F
Theloneū a q̄bus reb⁹ et a quib⁹ personis debet recipi,lxxxiij. G
Ad theloneū iustū tria requirūt,lxxxiij. H
Theloneum defraudare an sit peccatum.
Thome apl'i cōfessio est (lxxxiij,K
laudabilis ꝓpter tria,viij. L
Thome apostoli fides habuit triplicē statum,viij. M
Thomas q̄bus gentib⁹ p̄dicauit.viij. N
Thomas quo idiomate predicauit gentibus,viij. O
Thome miracula plura,viij. P
Thomas an de necessitate salutꝭ apparēte sibi xp̄o tenebat cōfiteri fidē diuinitatis et humanitatis in xp̄o,viij. Q
Thome christ⁹ ostendit suā dilectionē spe

cialiter in quattuor.ix. J
Thomas an tetigerit xp̃m.ix. K
Ex thome tactu tres vtilitates cõsequi/mur.ix. L
Thomas fuit singulari modo ab incredu/litate reuocatus.ix. M
Timor dñi q̃ttuor fructꝰ generat.lxxviij. C
Tirannũ tria faciunt.lxviij. E
Tonsurã capitis quare deferunt sacerdo/tes z clerici.lvij. B
Translatio triplex facta est de corpe sancti Stephani.lxviij. D
Translatio corporis sancti Stephani qñ facta est.lxviij. M
Tristicia interior christi tempore passiõis fuit maxima.xlij. K

De littera V

VAlentinꝰ patronus nr̃ a deo suscepit plures benedictiões.xxv. A
Valentinus ambulauit cũ deo tripliciter.lxx. B
Valentinꝰ placuit deo p tria.lxx. C
Valentinus habuit misericordiã temporalẽ et spiritualẽ.lxx. D
Valentinꝰ fuit tripl̃r trãslatus.ante mortẽ in morte et post mortẽ.lxx. E
Valentino tradidit deꝰ q̃ndã talẽta.lxxj. A
Vle triplex a quo Maria immunis fuit. xxxvij. B. xxxviij. E
Venire volẽs ad xp̃m tria dz facere.ij. B
Vẽit ad nos dñs q̃ttuor mõis.lxxxviij. D
Veritas est triplex.scz vite.iusticie.et disci/pline.xlvij. L
Via hominis quid sit.lxxix. K
Qui videbũt deũ clarius in celo.lij. O
Vie hoĩs sunt duplices.scz pcõz et iusto/rum.et pcõz sunt vie septẽ.lxix. J
Vigilare debemus duobꝰ modis in virtu/tibus.lxxxviij. B
Vigilare debemꝰ in omnibꝰ ꝓpter tres cau sas.lxxxviij. F
Vir vt bñ regat vxorẽ tria req̃runt.cix. F
Vir vt bñ regat familiaz q̃ req̃runt.cix. M
Virginibꝰ tria sunt attẽte ꝯsiderãda.lxj. A
Virginũ et cõiugatorum differentia meri torum.lxj. C
Ad virginitatẽ mẽtis tria req̃runt.lxj. D
Virginis sermo debet eẽ modestꝰ.rarꝰ.mũ dicia clarꝰ.prudẽtia charꝰ.lxj. F M J
Virginitas est triplex.et q ĩ vginitate duo sunt cõsideranda.lxij. K
Ad virginitatis cõseruationẽ octo sunt cõ sideranda.lxij. L (cxliij. J
Virgines sancte cõparant agnis z quare.
Virginitas valde est cõmendabilis.ꝓpter quinq̃.ciij. A
Virgineus candor angelorũ candori equi paratur.cv. E
Virginibꝰ angeli sunt familiares.cv. F
Virginũ z puellarũ animas capit diabo/lus pcipue p tria.cvj. F
Virgo debet se precauere ab aspectu viro/rum.lxj. B
Virtus est triplex.theologica.cardinalis. et moralis.xxxvij. J. lxxx. K
Visio dei est supma iocunditas. plena satie tas.et eterna felicitas.lij. A
Ad visionẽ beatã q̃ttuor req̃runt.lxxxv. J
Visitatio marie est duplex.ibidẽ de q̃ttuor fructibꝰ spũalis visitatiõis.lx. K
Visitat deus et visitabit quattuor genera hominũ. lxxij. K
Vita est triplex.s.nature gr̃e z glie.xxix. Z
Vita est triplex.scz actiua.cõtemplatiua.z mixta.lxxiij. E
Ad viuendũ bene in cõgregatione tria re/quiruntur.lxxxvj. T
Vxor debet se hr̃e ad virũ in tribꝰ.cix. B
Vocatio apostoloz triplex.ij. A
Voluntas dei multipliciter accipit in scri pturis.xxix. z
Vota sunt adimplenda fm intentionẽ vo/uentis.iij. M

De littera X

Xp̃m sequentibꝰ an liceat aliquid proprium habere.j. B
Xpo cõformari debemꝰ in tribꝰ.ij. F
Xps q̃re elegit ad officiũ p̃dicationis sim/plices piscatores.ij. K
Xps quare non assumpsit angelicam natu ram.x. F. xij. M
Xps q̃re dicit p̃mogenitus marie.x. J
Xps quãdo natus est.xj. P
Xps natus est media nocte.xj. R
Xps natus est in hieme.xj. S
Xps natus est in solstitio hiemali.xj. T
Xpi humanitatis dignitas in tribus atten ditur.xj. X
Xps natus est in bethleem propter tres ra tiones.xj. Y
Xps natus est in via propter quattuor ra/tiones.xj. Z

Registrum

Xp̃us assumpſit humanã naturaz ꝓpter tria,xij. O
Xp̃s an plꝰ dilexerit ioh̃em q̃z petrũ,xvj. E
Xp̃s ſingulariť p̃ alijs apoſtolis dilexit iohannem,xvj. K
Xp̃s an habuerit angelũ ad ſui cuſtodiam deputatum,xvij. B
Xp̃s fugit in egyptũ multiplici cã,xvij. C
Xp̃s fugit in egyptũ et nõ in allã regionem q̃druplici de cauſa,xvij. D
Xpo ꝓueniũt alq̃ noia rõne deitatis, attributiõis,et pſonalitatis,xx. A
Xp̃s in ſcꝑtura dicit ſtella,xxij. B
Xp̃s portatus eſt in templũ cũ oblatione ꝓpter q̃ttuor,xxx. E
Xp̃m in templũ cordis ſui ſuſcipe volẽs debet hꝛe tres cõditiones,xxxij. G
Xp̃s dicit lux et q̃re,xxxvj. B
Xp̃s an fuerit rex z hũerit regnũ,xxxvij. K
Xp̃s fuit digniſſimus potentiſſimus et tenerrimus,xlj. B
Xp̃s voluit crudeli morte humanũ genꝰ redimere,ꝓpter q̃ttuor rõnes,xlj. C
Et ſex rationes.xlij. O
Xp̃i perfectam dignitatem quattuor conſtituunt,xlij. C
Xp̃i vita miſeriꝭ plena ꝯprehendit in tribꝰ, ſcz i eꝰ igreſſu ꝓgreſſu z egreſſu,xlij. W
Xp̃i egreſſus de hoc mũdo cõprehenditur in quinq̃ faſciculis,xlij. A
Xp̃s habet triplicem arcum quo nos defendit,l. R
Xp̃s oſtẽdit plã in hoc mũdo fidelibꝰ inclꝯplentibꝰ ꝓficientibꝰ z ꝓfectis,lij. L
Xp̃s an fuerit p̃mus reſurgentiũ,xlij. J
Xp̃s reſurrexit tertia die z nõ ante nec poſt ꝓpter tria,xliij. K
Xp̃s an reſurrexerit i media nocte an in aurora,xliij. L
Xp̃s declarauit veritatem reſurrectiõis ſue triplicĩter,xliij. W
Xp̃s poſt reſurrectionẽ ſuã vere manducauit z bibit z q̃d de angelis,xliij. A
Xp̃s ꝓpter noſtram ſalutẽ quattuor itinera peregit,xlv. A
Xp̃s vbi fuit ꝓ iſtos q̃draginta dies inter reſurrectionẽ z aſcenſionẽ.xlv. B
Xp̃s aſcenſurus in celũ q̃ttuor fecit q̃ nos debemus facere celũ aſcendẽtes,xlv. J
Xp̃s per ſeptem gradus deſcendit z aſcendit,xlvj. J
Xp̃s quomodo dicitur ſedere ad dexteraz dei,xlvj. L
Xp̃s mirabiliori mõ dicit fuiſſe i vtero virginis q̃z ſit q̃tidie in hoſtia.lxxxj. U
Xp̃s cõparat ſoli et q̃re,xciij. B
Xp̃s ſponſam ſuã vicz fidelẽ animã q̃rit in triplici loco,cvij. C

Sermones peruti

les de sanctis per circulū anni eximij doctoris ac eccl'ie Patauiensis canonici dñi Michaelis lochmair, cū vigintitribz sermonibz magistri Pauli wann annexis feliciter incipiunt.

De sancto Andrea Sermo primus.

Ili cōtinuo

relictis retibus secuti sunt eū. Mat. iiij. ¶ Pro introductōe nota q̄ in sacra scptura q̄druplex repe rio rete q̄ sancti apli Andreas: cuius festū hodie agit. et Petr⁹ frater ei⁹ p christo reliquerūt q̄ nos etiā debemus relinq̄re si volum⁹ esse discipuli xpi. Primū rete dicitur diabolice captionis. Secundū mundialis allectiōis. Tertiū carnalis inquinatiōis. Quartū tpalis piscatiōis. Primū rete est diaboli: hoc est pctm̄. de q̄ Abacuc. j. Expandit sagenā suā z extraxit z congregauit i rete suū. s. pctī. O q̄ callide expādit ℞ rete pponēdo delectationē pcti: sz finē amaritudinis immittendo. ps. Cadēt in retiaculo eius pctores. Iccirco declinemus ab hoc reti diaboli. iuxta illud Eccī. xvij. Cōuertere ad dñm z relinq̄ pctā. Secōm rete q̄d reliquerūt est mundi. de q̄ Esa. xix. Expandentes rete super faciē aquarū /emarcescent. aq̄ sunt trāsitoria mūdi. Juxta illud j. Joh. ij. Tranlit mund⁹ et cōcupiscentia eius. imo ad modū aq̄ fluētis. vt hz. ij. Re. xiij. Oēs morimur z q̄si aque dilabimur. Hoc rete oīno dedem⁹ despicere. Brego. Facile mūdū despicio si ea q̄ in mūdo sūt cōsidero. Tertiū rete ē carnalis vicij. de q̄ Prouer. xxix. Qui blādis fictisq̄ ꝓmonibz loquit amico suo /rete expādit gressibz ei⁹. et sic caro blandit suauitatē. puer. vij. Mulier i ornatu meretricio pparata ad capiēdas aīas /garrula z vaga deoscular iuuenē et pcaci vultu blandit dicēs. Veni inebriemur yberibz z fruamur cupitis amplexibz Et subdit. Irretiuit eū multis sermonibz z sequit eā q̄si bos ductꝰ ad victimā. z ignorās q̄ ad vincula stult⁹ trahat. Spūaliter p mulierē intelligit carnalis ꝯcupiscētia. illa ducit boiem ad captiuitatē mortis. De q̄ Greg. Cū caro ad tps suauiter viuit /spūs in eternū pibit. iō hoc rete oīno debemus relinq̄re. q̄ ꝺm Greg. momentaneū est q̄d delectat: eternū q̄d cruciat. Quartū rete est tpalis subsidij. vicz piscatiōis. hoc etiā scti apli reliquerūt. iō dicit thema. Illi continuo zc. In verbis ꝓmissis tria tangunt q̄ venerūt ad honorē sancti Andree declaranda. Primū ex diligētia. q̄ illi cōtinuo zc. Secōm obedientia. q̄ relictis retibz. Tertiū cōsequētia. q̄ secuti sūt eū. ¶ Prima excellētia siue virtus bti Andree ex diligētia: q̄ est q̄n hō curat nō solū de factis tpalibus. sed pus de spūalibz. q̄ taliter debent fieri negocia tpalia ne deserāt spūalia. Ita fecit btus andreas. q̄d pz ex tribz. Primo ex ꝙuersatiōe. scdo ex auditiōe. tertio ex cōmunicatione. Primo ꝯsiderare possumus diligentiā scti andree ex ꝙuersatiōe. Fuit ei diligēs et sollicit⁹ cōuersari cū sctō iohāne baptista. dū em̄ famā sanctitat⁹ eius accepit: et eundē pdicantē audiuit: fact⁹ est eius discipulus vt hz Joh. j. Et i hoc nobis exemplū dedit vt q̄tū possum⁹ bonoꝝ virorū ꝯsortia sp̄ req̄ram⁹. Ideo Prouer. xiij. Qui cū sapientibz gradit sapiēs erit. amic⁹ stultoꝝ sibi efficit. ps. Cū sctō sanct⁹ eris. Et in. c. sepe. xxviij. q. j. dicit. Sepe malorū ꝯsortia etiā bonos corrumpūt. q̄to magis eos q̄ advicia pni sunt. Et. xxiij. q. iij. quisq̄s. Quō incorrupt⁹ poterit pmanere q̄ corruptis sociaris. ¶ Sed obijceret aliq̄s ꝓtra ℞. q̄m xps cū publicanis z peccatoribz cōuersat⁹ est: ita et scti viri fecisse p̄batī sunt. Ad ℞ rndet Aug⁹. de ℣bis euangelij. et habent in. c. a malis. xxiij. q. iij. A malis sp corde disiungimini. Ad tps caute corpe copulami. Quoby modis nō te maculat mal⁹: si ei nō ꝯsentias: et si redarguas. ℞ est nō cōicare. nō cōsentire. Cōmunicatur q̄ppe q̄n facto eius ꝯsortiū voluntatis vel approbatōis adiungit. neq̄ em̄ ꝯsentiētes sitis malis vt nō approbet⁹. neq̄ negligentes vt nō arguatis. Idē hz in. c. si q̄s. et. c. recedite. ea. cā et. q. Et iō cōuersatio xpi cū pctoribz ex q̄ ipi boni fieri poterāt z ob quā familiarē se illis exhibuerat erit laudabilis et ex charitate pcedēs. Silr apli inter idolatras ꝙuiuebāt vt eos ad fidē verā cōuerterēt. sicut de sctō andrea legimus q̄ cōsistens in achaia eam totā ecclesijs impleuit

De sancto Andrea

effugataq; idolatria/ppl'os ad fidē xpi conuertit, vxorēq; Egee pcōsulis sacro baptismatis fonte regenerauit. Scdo diligētiā bti Andree ꝯsiderare possum⁹ ex auditiōe Voluit em attētius audire iohannem de xpo loquentē atq; dicentē/Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pcta mūdi. Quo audito secut⁹ est ihesum cū alio cōdiscipulo/cuius nomen ignorat de certo: sed opinat q; fuerit iohes euāgelista/Dixit vero illis ihesus, qd q̄ritis: At illi rnderūt ei/Rabbi vbi habitas: dixit eis/Venite z videte, venerūt itaq; z viderūt: et manserūt apud eū die illo, vt patz Joh.j. O Ex ista diligentia xps fecit sibi gratiā q; fuit prim⁹ discipul⁹ ei⁹. Fuit ei pmus cōuersus de discipulatu ad xpm inter oēs apl'os/auditio em doctrine beati iohis disposuit beatū andreā ad tria/Primo ad penitentiā/qz doctrina spūalis inducit cōpunctionē in peccatorib⁹/Cui pdicante petro audientes cōpuncti sunt corde et dixerūt ad petrū z ad alios apl'os. Viri frēs qd faciem⁹/Petr⁹ aūt ait ad illos. Penitentiā agite zc. Act.ij. Nā vt dr Piere. xxiij. Verbū dei est sicut malle⁹ cōterēs petras. i. corda dura/Sicut etiā btūs iohes baptista pdicabat penitentiā. Matth.iij. Venit iohes baptista pdicās in deserto iudee dicēs. Penitentiā agite zc/Et qz btūs Andreas tāq; ver⁹ discipul⁹ iohis in ieiunio z austeritate pnie pollebat/iō idoneus erat ad discipulatū xpi. Scdo auditio iohānis disposuit beatū andreā ad sciam. qz puerb.iij. dr. Si dilexeris audire: sapiens eris/Multa em sūt q; ab alijs audiēdo didicim⁹ q; p nosmetipos nō inuenim⁹/z pcipue ad scientiā fidei: cū fides sit ex auditu. ad Ro.viij. Et iō btūs andreas eo ipo q; fuit auditor iohis fact⁹ est idone⁹ ad disciplinā z sciam xpi: q; est scia salut⁹/et ad hāc disponebat doctria iohis Lu.ij. Et tu puer ppheta zc. vsq; ad pctōz eoz. Tertio auditio iohis disposuit beatū andreā ad obedientiā z reuerentiā xpi. iuxta illud Joh.j. Qui post me venit añ me fact⁹ est cui⁹ non zc/Ideo dicit ps. In auditu auris obediuit mihi, pterea beatus Andreas ex eo q; fuit auditor iohis fuit idone⁹ ad obedientiā xpi/Et qz int ceteros discipl'os fuit magis disposit⁹ ad hec tria/iō fuit pmus ad fidem xpi cōuersus. Tertio diligentiā beati andree notare possumus ex cōmunicatiōe Nā dū xpm agnouit statim illuminationē suā cōmunicare pcurauit fratri suo/nā vt habet Joh.j. mox eo inuēto dixit ei/Inuenimus messiā. et adduxit eū ad ihesum: q; benigne seipm sibi manifestauit: dixitq; illi/Tu es symon fili⁹ iohanna: tu vocaberis cephas zc/Voluit g̃ andreas bonū salutz esse sibi soli. pcurauit etiā illud p fratre suo petro/Sic et nos si cupim⁹ regnare cum xpo pris opē cōferre tenemur, qz dr Eccl xvij. Unicuiq; mādauit de⁹ de pximo suo. inuehe ꝯtra nō faciētes q; deteriores sunt paganis. E Scda virtus siue excellentia bti andree dr obedientia q; hic cōmendat ex tribꝰ. Primo qz pmpta. vñ ꝯtinuo. Scdo qz pfecta. vñ relictis retibꝰ/Tertio qz recta. vñ secuti sunt eū. Primo obedientia sctī andree ꝯmendant/qz fuit pmpta sine velox/qz statim sine mora sine dilatione obediuit. nulla g̃ fuit pcrastinatio. puerb. iij. Ne dicas amico tuo: vade et reuertere cras tibi dabo: cū statī possis dare. Aug⁹. Hec vox multos decepit q; dicūt homies cras/et subito claudit eis ostiū. et manēt foris cū corruina voce. qz nolunt hīe gemitū columbinū/Hodie (inqt ps.) si vocē eius audieritis nolite obdurare corda vra. hodie inqt nō cras. de futuro quidē nil certū habem⁹. pns tantū tps nostrū est. Eccī. v. Ne tardes cōuerti ad dñm/et ne differas de die in die/subito em veniet ira illi⁹ z i tpe vindicte dispdet te. Scdo fuit pmpta. qz nulla deliberatio, nec mirū: qz angel⁹ magni ꝯsilij cōtra quem fatua est deliberatio. Fatuus em esset cui imperator subito vellet dare ducatū austrie/et ille vsq; mane vellet deliberare. posset em imperator infra noctē mutare voluntatē/Itē tertio fuit pmpta. qz nulla excusatio, vñ arguit ille q; xpi opa pietatis se excusauit. Mat.viij. Dñe permitte me prius sepelire patrē z matrē. Cui rndit dñs. Sine mortuos sepelire mortuos suos/Nō sic fecit btūs andreas. licz puidere haberet domui et vxori/nō tñ redibat domū: sed relictis oib⁹ secutus est eū. Ideo dicit Greg. h in Omel. Audistis frēs charissimi. qz ad vnius iussionis vocē petr⁹ z andreas relictis retib⁹ secuti sunt redēptorē. nulla ꝯo hūc facere adhuc miracula videbāt. nihil ab eo de pmio eterne retributiōis

audierunt et tñ ad vnũ dñi ꝓceptũ hoc qđ possidere videbant obliti sunt. ¶ Sta nos eius miracula videmus, ꝙt flagellis affligimur, ꝙntis minarũ asperitatibꝫ deterremur, et tñ vocantẽ sequi ꝓtemnim⁹, ꝙd ergo frẽs charissimi i eius iudicio dicturi sum⁹ ꝙ ob amorem pñtis seculi nec ꝓceptis flectimur: nec verberibꝫ emẽdamur. Hec ille. ¶ Hic est dubiũ, vñ oriebat illa repẽtina obedientia discipuloꝝ ita ꝙ statim secuti sunt dñm. Rñdet Hiero, sup Matth. Primo ex ꝟbi dei operatõe, cũ dixit, Venite post me, cor cor medullit⁹ penetrauit et ptinus eos cõuertit, qz ꝟbꝫ ad Heb. iiij. Viuus est sermo dei et efficax et penetrabilior oi gladio ancipiti. Scõo ꝓuenit ex diuina inspiratione. Alter hõ vocat exteri⁹ xps vero interius. Ideo potuit andreas dicere illud ps. Audiã ꝙd loquat in me dñs de⁹. Grego. Vox dñi audit cũ inspiratio mẽte ꝓcipit, qđ et fecit sctus andreas. Tertio ꝓuenit ex mirabili facie irradiatiõe. Dic em Hiero. Certe em fulgor diuinitat et maiestatis occulte relucebat in hũana xpi facie, vt etiã ꝓmo aspectu trahebat hoiem, facies em xpi speciosa erat ad intuendũ, vt dic petr⁹. j. Pe. j. in quã desiderãt angeli ꝓspicere. Quarto ꝓuenit ex potẽti attractiõe, nã vox xpi vocatis habuit nõ solũ ꝟtutẽ inductiuã sed etiã attractiuã, qm̃ erat instrumentũ diuinitat ps. Dabit voci sue vocẽ ꝟtutis vt ꝙs vocaret exteri⁹ traheret interi⁹, vñ Hiero. Sicut magnes attrahit ferrũ sua ꝟtute tanto magis dñs celi et terre trahere poterat quẽ vellet. Ideo Joh. vj. Nemo ꝓt venire ad me nisi pater meus traxerit illũ. Scõo cõmendat obedictia bti andree qz pfecta, nã relictis retibꝫ ꝛc. Nõ em pfecte potuissent sequi nisi ꝓpus pungentes spinas diuitiaꝝ ꝙ suffocãt ꝟbũ dei reiecissent. Grego. viij. moral. Ad culmen pfectiõis tendit ꝙ exterius cũcta derelinquit. ¶ Vbi occurrit dubiũ, vtrũ sequentibꝫ xpm liceat aliꝙd de ꝓpalibꝫ hre. Ad hoc dico ꝙ oia relinqre tm̃ mõ est virox pfectoꝝ, ꝙ oia terrena post ponũt et solũ eternis inhiãt, nõ tñ oportet ꝙ vbi est maior pauptas ꝙ ibi sit maior pfectio, imo ꝓt esse summa pfectio cũ maxima opulentia, qz abrahã cui dictũ est Gen. xvij. Ambula corã me et esto pfectus, legit fuisse diues. Itẽ melchisedech ꝙ fuit sacerdos altissimi fuit ditues, qz rex salem Gen. xiij. et sic cũ antiq et repudiata synagoga erãt dñia et possessiões hoibꝫ a deo cõcessa et distributa, a maiori in noua xpi sponsa licita sunt cũ pfectior et dignior sit. Itẽ xpus habuit aliꝙd ꝓprium cũ suis discipul, qz nullus ꝓt exercere iusticiã depositariã nisi res sit aliq mõ sua facta, sed iudas fuit depositarius xpi portãs loculos Joh. xij. Item nullus hz exercere iusticiã distributiuã nisi res sit sua, sed qñ xps pauit boies in deserto ꝓcepit eos discũbere et distribuere discũbentibꝫ. Joh. vj. Itẽ Lazar⁹ martha maria magdalena erant discipuli xpi ꝙ tñ habebant multa bona, vt hĩ de ipis Joh. xj. Sili⁹ petrus habuit ꝓprium cui angel⁹ dixit Act. xij. Precinge et caliga te caligas tuas et circũda tibi vestimentũ tuũ, vbi angelus apte ꝓsupponit ꝙ calige et vestimentum erãt petro ꝓpria, etiã ꝙ ad dominiũ qđ hec ꝓnoia tuas et tuũ importãt. Idẽ hĩ de Paulo. ij. ad Thessal. iij. Neq gratis panem manducauim⁹ ab aliq sed in labore et fatigatiõe die ac nocte operãtes, ne quẽ vestrũ grauarem⁹, talia ei ꝙ manibꝫ ꝓpꝫ accrebãt erãt sua. ¶ Exqbꝫ hr heresis pauperũ de lugduno, et fratricelloꝝ et erroꝝ aliquoꝝ mẽdicantiũ dicentiũ se solum esse veros successoꝝ xpi et apl'oꝝ et⁹ i paupertate, et ꝙ a ꝟpe salutis sint excluſi papa epi et alij sacerdotes in cõi aut ꝓprio aliꝙd habẽtes. De hac materia an liceat clericis hr ꝓpria vide. xij. q. j. vbi primo arguit ꝙ nõ. et tandẽ in. c. certe ergo, ꝙ est Aug. vsq ad finẽ, q. cõcludit ꝙ sic. Tertio cõmendat obedictia bti Andree: qz recta, fuit nãq rectum et rõnabile obedire xpo ꝙ deus erat, ꝙ imperauit ventis et mari et facta est trãqllitas magna. Hat. viij. Qui curauit infirmos, alluminauit cecos, mundauit leproſos, demones ab obsessis eiecit. et mortuos suscitauit, ad quẽ accesserũt angeli et ministrabãt ei. Matth. iij. ¶ Tertiũ qđ in verbis thematis tangit de scto Andrea declarandũ dr ꝟsequẽtia siue cõsecutio, qz secuti sunt. Secut⁹ ẽ aũt btus andreas xpm tripliciter, scz pfectiõe vite, miraculoꝝ operatione, et ꝟformitate pene. Primo beatus andreas secut⁹ est xpm pfectiõe vite. Vita em xpi in mũdo erat opatio ꝟtutis, vt sanctitas, pietas, iusticia, mãsuetudo, et chari-

tas, p has vias secutus est btūs Andreas xpm, vñ turba de eo clamauit. Redde nobis hoiem sanctū iustū mansuetū et piū: deoq; charū. Cūq; duceret ad crucē fact⁹ est ꝯcursus populoꝝ dicentiū, Innocēs sanguis ei⁹ sine causa damnat, qs tū apls rogauit ne suum martyriū impediret. R

Eius sanctitas z pfectio vite ostendi pōt ex q̄tuor ꝓuilegijs sibi in vita, et in morte specialiter concessis. Primū ꝓuilegiū est firma cōfidentia, plus em ꝑfidebat de xpo q̄ alij apli, qđ ex hoc ostendit, qñ em xpus fuit in deserto cū magna multitudine populi, q ipm sequebat nec haberēt qđ manducarēt: xps dixit philippo, Ubi emem⁹ panes vt mānducēt hi Joh. vj. Rndit philippus, ducentoꝝ denarioꝝ panes nō sufficiunt eis, vt vnusq; modicum qđ accipiat. adhuc parū ꝑfidebat de xpo. Deinde dixit aplis, Vos qđ dicitis. Responderūt. Et qs poterit tantos saturare panibꝫ omnes erāt desperati nisi beat⁹ andreas qui dixit. Est puer vnus hic q̄ habet q̄nq; ordeaceos panes z duos pisces zc, qsi dicere vellet ſm Chryſ. Tu dñe potes multiplicare. Ecce magna ꝑfidētia ex qua apparet eius vite pfectio. Secundū ꝓuilegiū ex q̄ ostēditur ipius vite pfectio est iugis passionis xpi meditatio, qz sedulo et deuote passionē xpi meditabat, ꝑsiderās ex ea fructū nostre salutis puenisse. Ideo dicūt doctores circa dist. xxiij. tertij sniaꝝ, et signāter Henricus de hassia. q̄ andreas apls cōposuerit illud simboli. Passus sub pōtio pilato crucifixus mortuus et sepultus. Ex quo dat intelligi q̄ septus meditabat passionē christi. Hinc est q̄ valde desiderauit crucem vt in ea pateretur. Applica hic ex legēda. Alij doctores volunt q̄ cōposuerit illum articulum fidei. Et in iesum christum filiū eius vnicum dñm nostrū. Et sic totā christi humanitatē cum suis penalitatibꝫ p nobis susceptis cōprehēdit. Tertiū ꝓuilegiū beati andree ex q̄ zc, est q̄ ex eius sepulcro māna ad modū farine z oleū cū odore suauissimo emanauit, vt sic dñs in eo singularez ostenderet vite sue sanctitatē. Sic em dñs dilecto suo discipulo iohanni hoc ꝓuilegium cōtulit, vt manna scaturiret in ei⁹ sepulcro. Hic z s. Nicolao. Katherie z walpurgis ꝓtulit vt oleū de illoꝝ sepulcris manaret, hec aūt insimul iuncta. suo apl'o andree cōtulit vt oleū z manna de suo sepulcro emanaret. ꝑ oleū aūt designat pietas sci andree ad oēs se inuocātes, vñ canitur de eo. Hic est q̄ assidue orat p pl'o.

Quartū ꝓuilegiū sci andree ex q̄ claret sctitas vite ipius: qz nomē ei⁹ bis i canone misse notat, scz ante z post elevationē eucharistie, qđ indubie ecclesia facit vt tāto maiori reuerētia, andreā aplm colerem⁹ et ceteros sctos ibi noiatos. Ulñ añ elevationē noiant, xij. apli, et, xij. martyres, qui p testamēto fidei, xij. articuloꝝ sua corpora tradiderūt et huius sacrificij testes fuerūt. Sed post elevationē ꝓmo inuocat virgo maria, deinde noiant solū tres apli scz petrus paulus z andreas, Primo virgo maria q̄ in omni inuocatione et impetratione obtinenda, ꝓpter ꝓrogatiuā sanctitatis sue z officiū mediatricis añ oēs sctos est inuocanda, deinde petrus q̄ inter ceteros apl'os habet officiū principatus, marie q̄tū ad liberationē a mala. rōe potestatis ligandi et soluendi. Paul⁹ rōe ꝓncipat⁹ in officio docendi, et andreas q̄tū ad spm benignitatis et māsuetudinis, et ꝓpter ꝓuilegiū maxime cōcupite crucifixionis. Alia causa q̄re i canone post elevationē enumerant q̄tuor ꝑsone ꝑdicte est, qz ille psone magis fuerunt cōfigurate passioni xpi q̄ alie, vtpote ꝧgo maria cui⁹ aiam gladius ptrāsiuit dū stabat iuxta crucē. Petrus caput ecclesie qui crucifixus pedibus sursum erectis. Paul⁹ qui stigmata xpi in suo corpe portauit. ad Gal'. vj. ꝑsecutiones et corporis molestias. Andreas q̄ etiā crucifixus fuit in transuersum zc. D Scdo beatus andreas secutus ē christū miraculoꝝ operatiōe. Ubi nota q̄ ad inuocationē sci andree et eius merita, de⁹ multa operat⁹ est miracula, scz in angelis, in demonibꝫ, in hoibꝫ, et i elemētis. Primo i āgelis bonis. Hā refert Ulincentius, in spe. hist. li. x. c. lxix. q̄ beat⁹ andreas p quendā cōsulē tract⁹ sit ad arenam tāq; magus p capillos z aprō ꝓvenatores adducto vt eum discerperet. Aper andreā circūiens nihil sibi nocuit, sz venatores laniauit z occidit. Popul⁹ hoc vidēs deo credidit, tūc etiā visus est angel⁹ de celo descē dēs andreā ꝑfortare, et tūc pcōsul leopardum adduci fecit vt andreā occideret, sed

nihil illi nocuit sed filiū pconsulis in latere ipl⁹ iugulauit: quē z apl's fusa oꝛōne a mor te suscitauit. Quo viso ppl's pcōsulē occide re voluit: sed apl's hoc nō pmisit. Scōo in demonib⁹, vide in legēda exemplū de q̄dā muliere q̄ cuidā homicide adhesit et pare re nō potuit ⁊c. Tertio in boīb⁹ multiplici ter. Primo de epo sibi seruiēte et vitam reli giosam ducente, cui diabolus inuidit et se in formā pulcerrime mulieris transforma uit, vide in legenda. Aliud exemplum vide ibidem de quodā sene luxurioso noīe nico laus. Quarto ad merita sancti andree dñs miracula fecit in elementis, et pmo in igne Vide in legenda exemplū de q̄dā iuuene nobili q̄ inuitis parētib⁹, sctō andree adhe sit, pter q̄ō parētes domū in q̄ morabatur cum apl'o succenderūt ⁊c. Scōo in aqua, vide ibidē exemplū de q̄draginta viris: q̄ nauigio ad sanctū andreā venire volentes in mari p diabolū submersis ⁊c. Tertio in aere. Narrat Vincenti⁹ in speculo q̄ apl's serpentē mire magnitudis, vicz quinq̄gin ta cubitoꝝ q̄ totā regionē vastabat et aerē infecit: sua oꝛōne occidit. Quarto in terra, vide de hoc i legēda exemplū de q̄dā iuue ne xp̄iano quē mater sua de illicito ope tē ptauit ⁊c. Aliud ibidē de quodā ppositō q̄ agrū sancti andree abstulit ⁊c. ¶ Ter tio btūs andreas secut⁹ est xp̄m cōformita te pene. Juxta illud saluatoris Mat. xvj. Qui vult venire p⁹ me abneget semetipm et tollat crucē suā et sequat me. Ubi nota q̄ passio sancti andree fuit aliq̄ mō similis passioni xp̄i, et aliq̄ mō dissimilis. Primo dissimilis, q⁹ xp̄s crucifix⁹ ē erectus, petr⁹ reuersus, andreas trāsuersus. Xp̄s tāq̄ ca put obtinuit superiora, petr⁹ tāq̄ alter prin ceps obtinuit inferiora. ⁊ cōuenies fuit vt andreas teneret mediū, dexterā sursum ad xp̄m, sinistrā deorsum ad designandū spre uisse tpalia. Scōo passio scī andree silis est passioni xp̄i q̄ntū ad q̄nq̄. q̄ vide infra sermone sequēti, in pmo mēbro ꝓlus finē, et pseq̄re vt ibi sermonē ꝓcludēdo ⁊c.

In die scī Andree apl'i. Sermo. II.

VEnite post me facią vos fieri piscatores hominū. Mat. iiij. ¶ Hec verba dixit xp̄s ad petrū et andreā q̄n eos vocauit ad apostolatū. Pro q̄ nota q⁹ tri plex fuit vocatio apl'oꝝ. Prima vocatio fu it immediate post baptismū xp̄i, vt hr̄ Jo. j. q̄n duo discipuli iohis audierūt ip̄m io hannē dicentē de xp̄o. Ecce agn⁹ dei, ⁊ se cuti sunt iesum. Et ibi dr̄ q⁹ andreas frater symonis erat vn⁹ ex duob⁹ q̄ secuti fuerūt iesum. Et dr̄ infra q⁹ adduxit fratrē suū sy monē ad iesū. Ista aūt vocatio fuit ad xp̄i simplicē noticiā. Scōa vocatio fuit in ca ptura piscium quā describit Lucas. v. ca. vbi dicit q⁹ xp̄s pter turbas irruentes ascēdit in nauem petri ad pdicandū, et finita pdi catione iussit laxari rete in capturā piscium, et visa multitudine petrus scies q⁹ hoc nō poterat eē virtute hūana pcidit ad genua iesu. Et ista vocatio dicit esse ad christi fa miliaritatē. Tertia autē fuit de qua hic in pnti euāgelio fit mētio, q̄n relictis oībus secuti sunt iesum totaliter ei adherentes, ad pdicta negocia amplius nō reuersuri. Et hac vocatione sunt vocati ad apostolatus put innuit ꝓba themat⁹. Venite post me ⁊c. In ꝓbis pdictis duo tangunt. Primo xp̄i felix imitatio siue vocatio, ibi, venite post me. Scōo vocationis sue remunera tio, ibi, et faciā vos ⁊c. Quātū ad pmū dic. Venite post me, nō tā passib⁹ corpis q̄s af fectiōe mētis z imitatiōe opis. Et dixit dñs hec ꝓba nō solū ad petrū et andream, imo dicit ea ad q̄slibet xp̄ianos. ¶ Circa q̄ō sciendū q⁹ ad h̄ vt q⁹ libere possit veni re ad xp̄m z post xp̄m tria requirunt. Pri mū est q⁹ postponat oia retrahentia. Se cundū q⁹ volūtarie assumat crucis insignia Tertiū q⁹ perfecte sequat xp̄i vestigia. Hec tria ponit xp̄s Mat. xvj. Qui vult venire post me abneget semetipm. Ecce pmū sui ipius abnegatio, et tollat crucē suam, ecce secundū scz carnis mortificatio, et seq̄t me, ecce tertiū, s. vite xp̄i ꝓformatio. Primo re quirit abnegatio sui ipius. Nā mens pfecta z maxime cōtemplatiua dr̄ seipam ab negare vel deserere q⁹ ad tria. ¶ Primo q⁹ ad q̄m affectionē z amorē naturalē quā hr̄e posset siue ad seipam siue ad pri mos siue ad res exteriores siue etiā ad ipm deū. Ad seipam dico ne seipam amet, pter se sed, pter deū, et h̄ mō mens fm Bern. sei ipam sibi furat⁹ inq̄tū ipa nō diligit pter se sed, pter deū. Ad primos etiā vt eos nō

Triplex vocatio apl'i

1 ad fidē non

2 ad fm̄ nāe

3 ad aplatū

1 vocatio

2 vocatio

Thema

nō

amet nisi in ordine ad honorem dei. Vñ si parētes te instigēt ad aliq̄d qđ sit cōtra diuinū honorē in hoc casu sunt odio habēdi Et tūc ſm Hiero. odiū in parētes est pietas in deū. Ad res etiā exteriores vt de eis nihil appetat p̄ter victū necessariū vel ī ordine ad deū. vt in rerū vsu reputet se solum p̄curatorē et dispensatorē ipius dei. Abnegandus est insup amor naturalis ad ipm deū. q̄ talis amor est recuruus put dē diligit p̄ter bonū nostrū qđ ex eo sequit. puta beatitudinē quā oēs naturaliter appetimus. q̄ talis amor est imperfect⁹: et dicit amor cōcupiscentie. deū aūt diligere debemus amore amicicie et p̄opter se. Aug. in soliloquio. Ego solam p̄pter se amo sapientiā. cetera vero adesse mihi volo vel deesse mihi timeo p̄pter ipam. D Scdo requirit q̄ tollat crucē suā. ſm Aug. Crucem tollere nihil aliud est q̄ carnem p̄priā mortificare. Est aūt caro mortificanda nō solū q̄tū ad opa: ne scz carnis operib⁹ seruiamus sed etiā q̄tū ad eius desideria: ne scz illicitis desideriis vnq̄ cōsentiamus. Et de hac mortificatōe scribit ad Gal. v. Qui aūt sunt christi carnē suā crucifixerūt cū vitiis et cōcupiscētiis. Et ſm glo. hoc qđ dicit cū vitiis refert ad opera. qđ aūt subdit. et cōcupiscentiis: refert ad desideria. Hec aūt crucifixio nihil aliud est q̄ motuū et cōcupiscentiarū carnaliū depressio intm q̄ p eas caro et passiones sensitiue partis taliter edoment q̄ nūq̄ vsum et iudiciū rōnis impediāt. E Sciendū aūt q̄ hec carnalia desideria sunt triplīciter mortificanda. P̄imo qđē mortificando desideriū naturalis p̄cupiscētie aīe et corpis. hoc aūt fit cū aliq̄s intrepide mortē subire p̄ xp̄o disponit. Et ad hoc q̄libet fidelis tenet casu necessitatis imminente de naufragio fidei al's nō tenet ad hoc nisi ſm p̄parationē animi. Vñ de btō Martino Augustino et aliis q̄busdā p̄fessoribus cantat. O martyr desiderio. Scdo mortificando desideriū necessarie nutritiōis. ita vt corp⁹ nō nutriatur p̄pt voluptatē sz solū p̄pter soli⁹ nature necessitatē. et ħ nō p̄pter se sed p̄pter diuinuz honorē vt ex hoc deo liberi⁹. et vigorosius seruiat. Tertio mortificando desideriū cōmodi corpalis. vt de talib⁹ hō nō plus expetat q̄ stricte necessitati nature sue sufficiat. Et de his duob⁹ sic dicit Aug⁹. in soliloquio. Omino me de cibo et potu siue balneis ceteraq̄ voluptate corpis interroges tantū em̄ de ea peto q̄tū in inualitudinis opē cōferre pōt. Taliter b. andreas et ceteri ap'li seipos abnegarūt et oia carnalia desideria p̄ xp̄o mortificauerūt. q̄ hocip̄m q̄ nihil habebāt sibi summas diuitias reputabāt. vt dicit Hugo. In hoc etiam ipi summe gaudebāt q̄ cōtumelias p̄ xp̄o pati debebāt. et tō btūs andreas gaudēter patibulum sancte crucis ascēdit et in eo alacriter p̄ xp̄o mortē sustinuit. Tertio req̄rit q̄ se xp̄i vite cōformet. nā venire post xp̄m nihil aliud est q̄ se el⁹ vite cōformare. vita aūt xp̄i p̄cipue versabat circa tria. in q̄b⁹ sibi cōformari debem⁹. vicz circa pauptatē. hūilitatē. et asperitatē. Xp̄s em̄ in suo ingressu nob reliq̄t exemplū sincerissime pauptatis. In p̄gressu exemplū p̄fundissime hūilitatis. Et ī egressu exemplū acerbissime penalitatis. P̄imū p̄z. Nā ī ingressu suo in hūc mundū fuit pauperrim⁹ omniū hominū. imo oīm creaturarū. qđ p̄z ex hoc. cuilibet puisum est loc⁹ sue naturalis q̄etis sed soli xp̄o negat⁹ fuit q̄ nō habuit vbi caput suū reclinaret. Mat. viij. Ob hoc aūt xp̄s tantā pauptatē assumere voluit vt sua pauptate nos ditaret. ij. ad Cor. viij. Cū esset dives oīm p̄ nobis egen⁹ factus ē vt ipius inopia diuites essem⁹. Secundū patet. Nā in p̄gressu xp̄s p̄ nobis se tantū humiliauit q̄tū se hūiliare potuit. Ideo dic ap'lus ad Phil. ij. q̄ seip̄m exinaniuit. q̄ q̄tū ad aspectū fragilitatis videbat potētia et sapiētia deitatis euacuat⁹. vñ xp̄s p̄pter suā humiliationē se vermi cōparat in ps. Ego sum ỳmis et nō homo obp̄robriū rē. Ob ħ aūt xp̄s ſm Aug. tantū se voluit hūiliare vt nos in celesti glia exaltaret. Cui cōsonat Bern. dicēs. Singularis maiestas voluit mori vt viuerem⁹. seruire vt regnaremus. exulari vt repatriarem⁹. hūiliari vt nos exaltaret et super oia bona cōstitueret. Tertiū p̄z. Nā xp̄s in egressu amarissimā penā p̄ nobis pati voluit vt nos ab eterna morte liberaret. et vt penas p̄ pctis nobis debitas misericorditer p̄ nobis exolueret. Esa. liij. Vere languores nostros ipe tulit rē. Et q̄ in illis tribus debemus sequi vestigia christi. vt patet. j. Petri. ij. Ideo ad

ſugem memoriã eoꝝ inducit. Treñ. iij. Recordare pauptatis mee et trãſgreſſionis. i. hũilitatis ꝛc. In his aũt tribꝫ beatus andreas pfecte xp̃m ſecutus fuit. Et p̃mo q̃dem in pauptate. qz oĩa terrena ꝓpter xp̃m cõtempſit. Ideo dr in euãgelio. Relictis oĩbus ſecuti ſunt eũ. Secundũ in hũilitate. qz deſpectiſſimũ genꝰ mortis elegit. Tertio in mortis acerbitate. qz p biduũ i cruce pepẽdit z acerbitatẽ penarũ alacriter ſuſtinuit. ℌ Pro q̃ nota q̃ beatus andreas in morte xp̃m ita pfecte ſecutus eſt q̃ ei in q̃nq̃ moriendo fuit ſilis. Primo nanq̃ xp̃s ſponte crucẽ ſuſtinuit. Eſa. liij. Oblatꝰ eſt qz ipe voluit. Et beatꝰ andreas videns crucẽ ſibi parari ait. Securus et gaudens venio ad te amatoꝛ tuus ſp̃ fui: et deſideraui te ſemp̃ amplecti o bona crux. Secũdo xp̃s volentes eum a paſſione auertere aduerſarios reputabat. Vñ Matth. xvj. illud attemptãti petro ait. Vade poſt me ſathanas. i. aduerſarie. Sic cũ popul⁹ vellet impedire p lapidationẽ Egee martyriũ andree rogauit ne illud facerẽt. Tertio xp̃us de cruce deſcẽdere noluit. Vñ Mat. xxvij dicentibꝫ. Si filꝰ dei eſt deſcendat de cruce z credim⁹ ei. Sic cũ andreã egeas veniens deponere vellet: andreas ait. Scias qz ego viuus de cruce nõ deſcendã ꝛc. Vñ rogauit xp̃m ne p̃mitteret ſe viuũ de cruce deponi ꝛc. Quarto xp̃s de cruce plura bona docuit. ſicut p̃ pſecutoribꝫ orare. ĩ morte parẽtes recõmendare. aĩam patri tradere. Sic beatꝰ andreas ſiℓr biduo pendẽs ĩ cruce docebat populũ. Quinto xp̃s p̃ crucem gloriã ſuam intrauit. Vñ Luc. xxiiij. Oportebat xp̃m pati z ita intrare in gloriã ſuã. Siℓr beatꝰ andreas ait crucẽ ſalutando. Accipe me ab hoĩbꝫ et redde me magiſtro meo ꝛc. ℌ Quantũ ad ſecundũ innuit in ꝟbis thematis officij p̃dicatiõis ipſis aplis poſterius cõmendatio ſiue iniũctio cũ dicit. Faciã vos fieri piſcatoꝛes hominũ. vbi p̃ piſcatoꝛes intelligũt ſp̃ualiter verbi dei p̃dicatoꝛes p̃ qõ tanq̃ p̃ rete hoĩnes in fide ceperũt. ℑ Vbi nota q̃ ad piſcatoꝛes hoĩm. i. p̃dicatoꝛes ſi ſua p̃dicatione volũt pulcre hoĩes debent hr̃e ſex ꝺditiones q̃s habuit ſctus andreas. Sicut ptz in viſione apli Apoc. vj. vbi dicit. Vide et ecce equus alb⁹ et q̃ ſedebat ſuper illum habẽbat arcũ in manu ſua z data eſt ei coꝛona et exiuit audacia vincens vt vinceret. Vbi innuunt ſex eis neceſſaria. Primum eſt audacia: z hoc ſignat in eq̃. Equꝰ eñ intrepide et audaciter vadit ad prelium. et ſic p̃dicatoꝛ veritatis debet hr̃e audaciã ſecuritatis ꝛa temptationẽ z tribulationẽ inſultus. Idẽ etiã ſignat in ſcto andrea Andreas eñ interpretat virilis. ſignificãs q̃ p̃dicatoꝛ dz eſſe virilis ꝛa vicia p̃dicãdo et xp̃m ꝛfitendo. qz dicit dñs Matth. viij. Qui me cõfeſſus fuerit. i. ꝟba mea. et filꝰ hoĩs ꝛfitebit eũ. Hãc audaciã p̃dicandi habuit ſanctꝰ andreas cum Egea in patras ciuitate chriſtianos ad ſacrificia idolorum cõpellente audaciter eũ redarguit dicens. Oportebat vt tu q̃ iudex hoĩm eẽ meruiſti ꝛc. vt in legenda. Sed qz potẽs erat rupit rete z exiuit z capi nõ potuit. qz potentes licet intrent rete ſermonũ: cũ tñ audiũt vicia eoꝝ tangi rumpũt rete z iracundi exeunt et malũ p̃dicatoribꝫ machinant. ſicut ptz de Egea in legenda. qui cũ arguꝛetur de idolatria minatus eſt ei varia toꝛmenta: et tandẽ eum in cruce ſuſpendi fecit O quot iſte habuit z adhuc habet ſecutoꝛes q̃ cum placita audiũt diligũt p̃dicatoꝛes. cum vero vicia eoꝝ arguunt eis detrahũt z obſequunt. ſed tñ p̃dictus egeas impunitus nõ manſit. qz anteq̃ de cruce domum ſuã rediſſet: arreptus eſt a demonioꝛ coꝛã oĩbꝫ expirauit. Et vere nec ſequaces penas euadẽt cum ſcriptũ ſit. Potẽtes potenter toꝛmẽta patient. Sap. vj. Ideo bonũ eſſet vt ſe rete ſacre ſcripture capere permitterẽt vt et eterna toꝛmẽta euaderẽt. Dz timendũ eſt q̃ pauci potẽtes mũdi et nobiles reti p̃dicatiõis capiant. qz paucos nobiles legim⁹ xp̃m reti p̃dicatiõis acq̃ſiuiſſe niſi Paulum qui dicit fuiſſe nobilis romanus. et beatum Bartholomeũ. Secundo neceſſaria eſt ei mundicia. et hoc ſignificatur in eo q̃ equus erat albus. Hec albedo eſt puritas mentis vel carnis in qua debet ambulare predicatoꝛ. Ideo dicit Gꝛego. in regiſtro. z habetur in. c. neceſſe. j. q. j. Neceſſe eſt vt munda ſit manꝰ que diluere ſoꝛdes curat ne tacta queq̃ deterius inquinet ſi ſoꝛdida ſequens lutum teneat. Hanc habuit ſanctus Andreas et in alijs plurimũ dilexit ac ne amitterent cuſtodiuit. Applica

hic exemplum de quodã iuuene christiano quẽ mater de opere illicito temptauit. Similiter de quodã ẽpo quem diabol⁹ in specie pulcre mulieris temptauit q̃ p sanctum andream fuerũt liberati. Vide in legenda. Requirit etiã mundicia in audiente si velit capi rete p̃dicationis. Ideo pauci lubrici z incõtinentes capiũtur, similes anguillis, qui vt dicunt naturales latitãt in limo pfundo et capi nõ possunt nisi facto magno tonitruo tunc primo exeunt et capiuntur, sic z quidã incõtinentes capi nõ pũt q̃ in luto luxurie latitãt, et si interdũ capiunt ad horã: tñ ad instar anguillarũ de manu capientiũ lubricant, sic dicit de ipis Treñ. iij. Lubricauerũt vestigia, quia ex vno peccato in aliud cadunt, sicut testatur Grego. xxx. moral. Peccatum quod per penitentiam non diluit mox in aliud trahit. Si tñ fit tonitruus diuine cõminationis z p̃dicationis. Ad Heb. xij. Fornicatores z adulteros iudicabit dñs Tũc interdum exeunt de limo peccati et luxurie et capiunt reti p̃dicationis. Sicut patet de maria magdalena et Thayde zc. Tertio necessaria est ei obedientia que notatur cum dicit. Et qui sedebat super illũ. Oportet eñ q̃ p̃dicator sit subditus christo sicut equus sessori. Jõ notat in petro quẽ xps vocauit: q̃ z symon id ẽ obediẽs dicit. in signũ obedientie, vt scz p̃dicator obedienter viuat z obedienter doceat. Aug⁹. in lib. de doctrina christiana. Nõ obedienter auditur q̃ seipm nõ audit. Et Grego. Cũ imperio docet qõ pus agitur q̃ docetur. Requirit etiã obedientia in audiente. alis parũ p̃desset audienti docere et nõ custodire. Ideo dicit Luc. xj. Beati q̃ audiũt verbũ dei et custodiunt. Quarto necessaria est p̃dicatori scientia sacre scripture, et hoc notat ibi. habebat arcũ. scz sacrã scripturã qua defendit ecclesia. Et p arcũ cõgrue intelligit sacra scptura. Arcus eñ fit ex duobꝫ. scz ex ligno duro et corda molli. q̃ licet sit mollis tñ durũ lignum inflectit. Lignũ est duricia veteris testamẽti, et corda est gratia noui, vel corda est misericordia: lignũ iusticia. Item p̃dicator debet habere scientiã. qõ etiã notat in Petro. quem dñs piscatorẽ hoiem fecit: q̃ interpretat agnoscens. in signũ q̃ debet esse not⁹ in scia. Hoc etiã significat p rete qõ petrus et andreas miserũt in mare. Hã p retia significatur sacra scriptura. et sicut piscator q̃ vult capere pisces necessario debet habere retia. alis inuanũ laborat. Sic piscator hominum debet habere retia scientie z sacre scripture. alis quõ capiet hoies p̃dicando aut cõfessiones audiendo si scientiã z sacrã scripturam nõ habz. quia nihil dat qõ nõ habet. vt in. c. odardus. de solut. Tales eñ q̃ ignari sunt alios nõ conuertũt: sed magis peruertunt et in errorem ducunt: eo q̃ lumen scientie nõ habent. De quibꝫ aplus. j. ad Timo. j. Volentes esse legisdoctores nõ intelligentes neq̃ que loquunt neq̃ q̃ affirmant. Oportet ergo p̃dicatores z cõfessores primo sapientes fieri. et postea alios sapientes facere ne cecus cecum ducendo zc. Luc. vj. quia dicit Hilbertus. Ridiculosa imo periculosa res est speculator cecus. cursor claud⁹. preco mutus. et doctor inscius. Hanc scientiã pfecte habuit sanct⁹ andreas. vt patet ex legenda cum quinq̃ rationibꝫ validissimis ostendit Egee xpm voluntarie passum fuisse. Et iam ei mysterium redemptionis cepit pandere: et q̃nq̃ rõnibus psuadere. sed cum rete p̃dicationis nõ cepit: quia pauci sapientes mundi capiunt. Multi eñ ex quadã astutia diaboli vitant intrare rete p̃dicationis. de qbꝫ ad Ro. j. Putantes se esse sapientes stulti facti sunt. stulti quidẽ. q̃ salutis sue verba in p̃dicatione percipere renuunt nec audire aduertunt. similes piscibꝫ astutis q̃ cauent se a retibus et hamis. vt sunt calũni. vulgariter karpffen. qui figunt caput in limum et caudam in altum erigunt: et sic rete euadũt. Sic z isti adeo figũt capita multarũ suggestionũ i auaricie limũ vt ad rete nõ veniãt p̃dicationis. z hoc faciũt ex q̃dã mundana sapientia. de qua. j. ad Cor. iij. Sapientia huius mũdi stultitia ẽ apud deum. Esa. v. Ve qui sapientes estis in oculis vestris. et corã vobismetipis prudentes: et vere ve eis erit. q̃ dicit Job. v. Apprehendet sapientes in astutia eor. licet modo nõ pmittant se capere: tamẽ in morte velint nolint capiuntur a deo. diabolo. et a peccato. Deus eñ eos capiet et tradet diabolo. et diabolus eos carcere infernali includet. Peccatum vero sic inclusos alligabit z involuet q̃ nunq̃ inde exibunt. Quinto ne-

cessaria est perseuerãtia sine quâ nemo saluabitur dicente saluatore, Qui aũt pseuerauerit vsq; in finem hic saluus erit. Et notatur in eo q dicit, Data est ei corona. Predicator em qui pseueranter pdicat verbũ dei habebit aureolã, sm illud metriste. Aureolam doctor virgo martyrq; meretur. Ipsi inquã coronas habebũt nõ solum p se sz p alios qui p eos saluati fuerunt. Quod pbat exẽplo de qdã fratre i ordie pdicatorũ vide in Heffret dñica pma aduent dñi B. S. in fine. Aliud de quodã sacerdote bono pdicatore, vide ibidem dñica in sexagesima R. B. in fine. Hanc perseuerantiã habuit beatus andreas, q etiam biduo in cruce pendens nõ cessauit pdicare, xx. milibus hominũ ibi astantiũ, ideo aureolam merult. Sexto necessaria est pdicatori potentia et cõstantia, scz vt vincat diabolum, munduz et carnem: vt sic vincens exeat, q dicitur Apoc, iij. Qui vicerit faciam illum columnã in regno meo. Hanc habuit beatus andreas, ideo vincẽs exiuit de hoc mũdo, ideo in cruce circundatus fuit per dimidiam horam nimio splẽdore de celo, cum quo abscedente tradidit spiritum, vt in legenda. R Hic cadit dubium, Exquo ad predicatorẽ requirit scientia quare christus elegit ad predicationis officium Petrum et Andream, Jacobũ et Johannem qui tamen fuerũt simplices et indocti, q tñ prohibentur eligi. vt in. c. de petro, xxxix. dist. ideo videtur q christus nõ cõuenienter eos vocauerit ad pdicationis officium Sed dicendũ q christus qui est virtus et sapientia, j. ad Cor. j. et sic omnia sapiẽter fecit. ergo cõuenienter isti apostoli vocati sunt ad pdicationis officium. et cũ sic fuerunt deputati ipe fecit eos idoneos et doctos et suppleuit omnes defectus in eis q̃ bus ait, Ego dabo vobis os et sapientiaz cui nõ poterunt resistere. Voluit autẽ hos simplices et indoctos assumere ne aliquis eorum gloriarẽ se sua virtute aut sapiẽtia eligi meruisse. Hanc rationẽ assignat apls j. ad Cor. j. dicens, Videte vocationẽ vestram fratres qm̃ nõ mlti sapiẽtes sm carnem, nõ multi potentes sed que stulta sunt mundi elegit dominus. z hoc vt cõfundat sapientes zc. Rationẽ assignans dicit, Ut nõ glorietur omnis caro in cõspectu eius. Non tamen sic a principio vocauit simplices q nullum vocauerit litteratum, quia Nathanaelem z Nicodemum vocauit, vt patz Joh. j. et. iij. Vide plura de his in q̃stionib Job̃is de turri cremata.

In die sancti Nicolai.

Sermo III.

IN diebus suis placuit deo. Eccl. xxxlix. originaliter, trãssumptiue in epla huius diei. A pro introductiõe nota q dies in scriptura sacra accipiunt triplicit. Primo p diebz naturalibz siue artificialibz siue vsualibz. Naturales sunt. xxiiij. horaz. Artificiales mutant sm maius et minus tps. q̃ sol lucet sup nr̃o emisperio, lõgiores sunt. xvj. horarũ, breuiores octo horarum. De his dicitur Judic. xvij. In diebus illis nõ erat rex in israel, sz vnusquisq; qđ rectum sibi videbat hoc faciebat. Secõdo mõ capiunt p virtutibz. Cum em̃ virtutes habeant claritatẽ fidei, gratie et boni exempli ideo dicunt dies virtuales. Eccl. xlviij. de Heliseo virtuoso dicit, In diebz suis. i. virtutibz nõ ptimuit principẽ: et potentia nemo vicit illum. Tertio accipiunt dies hominis p etatibz suis. Isto modo maxime reperio dies in themate. Nam beat nicolaus in diebus suis, hoc est in suis etatibz maxime placuit deo. Et si vellemus loqui de alijs duabz acceptionibz dierum suorũ in illis etiã placuit deo, quare bene assumptum est de eo thema pdictum. In diebz suis zc. B Pro thematis prosecutione nota, q̃uis septem sint etates hominis sicut sunt septem etates mundi, tñ q; sufficienter reduci possunt ad tres, scz puericiam, iuuentutem. et senectutem. Ideo dico q beatus nicolaus in diebus suis. i. in his tribus etatibz suis placuit deo. Primo em̃ in puericia sua q̃ durat vsq; ad. xij. annum placuit deo. et hoc in tribus, vicz in sanctificatiõe. in generatiõe. et educatione. Primo placuit deo in sanctificatiõe. licet em̃ in vtero sanctificat nõ fuerit. tñ mox nat sanctus fuit. Juxta illud ps. Dñe pueniste eũ i bñdictionib dulcedinis. Vbi nota q tribz modis aliq̃ sanctificant. Primo in vtero matris. sicut Hieremias, pheta. et Johannes baptista. Luc. j. Spũsancto replebit

adhuc ex vtero matris. ¶ Secūdo natus ex vtero, sicut beatus nicolaus qui suam sanctitatē prima die dum balnearet erectus in pelui stando ostendit, et statim spiritusſancti gratia ab vberib⁹ matris, q̄rta et sexta feria p̄ter semel abstinuit. Ideo potuit dicere illud p̄s. Spes mea ab vberib⁹ mr̄is mee. ¶ Hic cadit dubiū, q̄n sanctus nicolaus illā sanctificationē accepit, an in baptismo, vel ante baptismū, q̄ nō ante baptismū, q̄ nō est in vtero matris sanctificatus, sicut Ysaie remias et Johannes vt dictū est, q̄ aūt in baptismo nō acceperit specialē gratiā sanctificationis patet, q̄ baptism⁹ equalē effectum habet in omnib⁹, maxime in paruulis vbi nō p̄cedit alia dispositio maior in vno q̄s in alio, igit⁹ c̄. Ad hoc rñdet dñs Iohannes cardinalis de turri cremata, saluo meliori iudicio, q̄ sctūs nicolaus in baptismo aliquā specialē gratiā supra cōmunem legē accepit, nec est inc̄ueniēs, q̄m vt dicit Bonauen. in quarto. di. iij. ¶ Gratia mensuratur ſm liberalitatē dei dantis: nō ſm q̄litatem suscipiētis, nisi de cōgruo, et hoc ſm q̄ suscipiens se p̄parat, nō ſm q̄ est capax, quia ergo deus in baptismo operat ſm exigentiā sacramenti, et interius vnus nō est magis dispositus q̄s alter, ideo equaliter dat omnib⁹ paruulis q̄ntum est de lege cōmuni, q̄ tñ potestas eius nō est alligata sacramento, nō est necesse q̄ semper det equaliter, sed pōt facere cui vult speciale p̄uilegium. ¶ Cōcordat etiā s. Tho. in tertia parte summe. q. lxix. ar. viij. Cōsequenter dicit q̄ bmōi p̄uilegiū sanctificationis cōtulit d⁹ beato nicolao ex meritis suorū parentū et deuotiōe, q̄ hoc a deo impetrauerūt vt eis talē daret filiū qui suā sanctitatē prima die ostenderet. ¶ Tertio sanctificant aliqui in iuuentute sicut beat⁹ Martinus et Dominicus, q̄ in sua iuuentute deo seruire ceperūt. p̄s. Spes mea dñe a iuuentute mea. ¶

Ex his accipere possumus vnā doctrinam, q̄ valde gratū est x̄po dño et magni meriti ieiunare quartam et sextam feriam. ¶ Quartā, q̄ eodē die christus p̄ iudā traditus est iudeis. ¶ Sextā: q̄ eo die est passus. Ideo in. c. ieiunia. de cōse. dist. iij. dicit, q̄ q̄ illis diebꝰ nō ieiunauerit videt cum tradente tradere saluatorē, et cū crucifigentib⁹ crucifigere, et glosat Hugo. i. crucifixo nō cōpati. Vtinā hoc attenderēt multi q̄ ieiunū q̄si p nihilo reputāt dicētes, quē bonorem facio in hoc q̄ ieiuno, vel corpus meū castigo c̄, attendāt q̄ btūs nicolaus spiritu sancto inspiratus, q̄ adhuc nullū peccatum fecerat feriā quartā c sextā ieiunauit, et q̄ oēs sancti per ieiunia et rigorem discipline sua corpora castigarūt. Et heu multi sunt peccatores qui nullū diem ieiunant. Etiā feriam sextā in qua dominus in magna siti felle et aceto potatus fuit, sanguinem suū p̄ciosum fudit, morte acerbissimā sustinuit vt nos ab eterna morte liberaret. Certe si homo nullū peccatū cōmisisset adhuc ferlā sextam ieiunare deberet ob memoriā et honorē passionis x̄pi. ¶ Secundo beatus nicolaus in puericia placuit deo i generatione, et hoc p̄pter tria. ¶ Primo q̄ ex beatis erga seculū parentib⁹ est genit⁹. ¶ Nā parētes ei⁹ fuerūt iuuenes, diuites, et nobiles. Vñ dicit de eo, Nobilissimis ortus natalib⁹ velut lucifer nicolaus emicuit. ¶ Secundo q̄ ex beatis in moriby genitus, licet enim parentes eius essent iuuenes: tamen mor⁹ vt nicolaus natus est, p̄petuā cōtinentiā x̄po vouerūt. Vñ erāt matrimonio iuncti nō vt libidini deseruirēt: sed vt plē educādam ad dei seruitiū generarēt. Ideo de eo canitur, Nobilis genere sed nobilior fide. ¶ Tertio q̄ a parentib⁹ p orationē impetratus. Sicut em̄ Isaac p orationē abrae genitus est, vt dicit Gen. xv. et samuel p orationem Anne. i. Regū. i. Sic parētes beati Nicolai deum exorauerūt. vt filium eis cōcederet quem nō tm̄ diuitiarū sed etiam morum haberent heredem. ¶ Tertio beat⁹ nicolaus in puericia sua placuit deo in educatione, et hoc p̄pter tria. ¶ Primo quia educatus est vt iuuenū lasciuias euitaret, ideo dicitur in legenda. Aliorum puerorū deuitans lasciuias, sciens illud Eccl. xiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea, dicit, q̄ tetigerit: nō qui viderit. ¶ Quia si q̄s videret cōscientiam peccatorū turpissimā. nō tangeret peccatum, dicit, inquinabitur. Danus enim nō inquinat picem: sed ecōuerso q̄ bonus nō inficit malū. s̄z malus bonū. p̄s. Cū sctō sanct⁹ eris: et cū puerso puerteris. Dicit pic⁹ nō lutū, q̄ mala socioꝝ nō cito abolent. ¶ Secūdo vt ecclesiā frequentaret. Vñ in legēda dicit, Ecclesie sctē fre-

2°

2°

3°

quentās limina. Glo. sup Mat. dicit. Ingressus vrbē ihesus templū ādūt dans formā religionis, vt q̄cunq; imus p̄mo domū orationis adeamus. Hic faciebat beatus nicolaus tāq; ver⁹ xp̄i discipul⁹. Tertio vt verbū dei libenter audiret z seruaret, vñ in legenda. Quicq̄d de scripturis sanctis audire poterat armariolo cōdebat pectoris. Prouer. ix. Beatus q̄ audit me et vigilat ad fores meas q̄tidie zc. Scō beatus nicolaus in scā etate hoc est in iuuētute placuit deo. et hoc in trib⁹ vicz. In prudentia spūali. In misericordia proximali. Et in cōuersatione honestali. Primo in prudentia spirituali. ¶ Ad cuius euidentiā nota vt scribit sctūs Tho. ij. ij. q. xlvij. triplex reperitur prudētia, scz falsa. vera. z p̄fecta. Prima est prudētia falsa p similitudinem dicta que in malis z pctōrib⁹ reperit. De hac dicit xp̄s Luc. xvj. Filij huj⁹ seculi prudentiores sunt filijs lucis in generatione sua. Et Paul⁹ ad Ro. viij. Prudentia carnis mors est. Cū em̄ prudēs sit q̄ bñ disponit q̄ sunt agenda p̄pter aliquē bonū finē: ille q̄ p̄pter aliquē malum finem aliqua disponit congruentia illi fini habet falsam prudentiā inquantū illud q̄ accipit p fine nō est verū bonum. sed fm similitudinē sicut dicit aliq⁹ bon⁹ latro. hoc em̄ mō p̄t fm similitudinē dici prudens latro q̄ cōuenientes vias inuenit ad latrocinandū. Secunda est prudentia vera sed imperfecta q̄ in uenit vias accōmodas ad finem bonū. Sed est imperfecta dupliciter. Uno mō: q⁹ illud bonū q̄ accipit pro fine nō est cōmunis finis totius humane vite. sed alicuius specialis negocij. puta cum aliq⁹ adinuenit vias accōmodas ad nauigandū. vel negociādū dicit prudēs nauta vel prudēs negociator. Alio mō dicit prudētia imperfecta. quia deficit in principali actu prudētis. puta cū aliq⁹ bñ cōsiliat z recte iudicat de his que pertinēt ad totā vitā: sed nō efficaciter p̄ficit zc. Tertia est prudentia vera et perfecta. et hec est que recte cōsiliatur et recte iudicat ad bonū finem totius vite. ac etiam p̄ficit. z hec in solis bonis reperitur De hac p̄uer. j. Prudētia ruabit te vt eruaris a via mala. Et. xvj. ca. Acquire prudētiam quia p̄cios⁹ior est argento. Et saluator Matth. x. Estote prudentes sicut serpētes zc. Ioanc prudentiā verā p̄fectā et spiritualem habuit sanctus nicolaus. q̄ eam ad bona sempiterna dedicauit. et p illis adipiscē dis oēm diligentiā adhibuit. Scō beat⁹ nicolaus in iuuentute placuit deo in misericordia primali. Legit ei de eo q̄ erat valde cōpatiens. z sup afflictos pia gestans viscera. Ideo dixit xp̄s Mat. v. Beati misericordes. qm̄ ipi misericordiā cōsequent. Hāc cōmendat Hiero. in. c. q̄ clementiā. lxxxvj. di. dicēs. Qui clementiā non habet nec indutus est viscera misericordie. q̄uis spūalis sit nō adimplet legē xp̄i. Et Ambro. ea. di. c. i singulis. inq̄t. Misericordia cōmunis est vsus. ideo cōmune p̄ceptū oībus officijs. oībus etatib⁹ necessaria. et ab omnib⁹ deferenda. nō publicanus. nō miles excipit. nō agricola. nō vrbanus. diues et paup omnes in cōmuni admonent: vt cōferant nō habēti. Hāc misericordiā i se fuisse beat⁹ nicolaus apertissime demōstrauit. dum elemosynā indigenti z in extrema necessitate posito cōuicino suo tribuit. ne tres filias virgines quas ille habebat. p̄stitueret prout volebat. dic vt in legenda.

E In hac vero elemosyna obseruauit btūs nicolaus tres illius ꝯditionis necessarias. Prima q⁹ fuit pmpta. Scā q⁹ fuit copiosa. Tertia q⁹ fuit secreta. Prima cōditio q⁹ fuit pmpta. q⁹ nō multis p̄cib⁹ data vel impetrata. Seneca in li. de beneficijs. Ingratū est beneficium q̄ diu inter dantis man⁹ hesit. Idem. Nulla res charius emit. q̄ q̄ p̄cibus empta ē. Et licz deo grata sit elemosyna q̄ datur pauperib⁹ illā petentib⁹. gratissima tñ est cōspectui suo cū tribuit egeno p verecundia petere nō audēti. Ideo Ambro. li. j. offi. Sunt multi qui malunt miseria tacite cōstringi. q̄ publica petitione cōfundi. hi q̄rendi sunt et adiuuādi. vt p hoc ampli⁹ gaudeāt q⁹ pauptati cōsulant et pudori. Scā cōditio q⁹ copiosa. q̄m̄ tantū dedit de auro. q̄tū sufficere iudicauit p puellis virginib⁹ maritādis. fm illō Thob. iiij. Si multū tibi fuerit abundanter tribue. F Ex hac ꝯditōe habemus hanc doctrinā q⁹ valde deo placet de sponsare puellas z eis ad hoc elemosynas cōtribuere: maxime p̄pter timorē futuri lapsus. exemplo beati nicolai. Nam si sanctus nicolaus sciuisset aliquod opus deo

magis placitū cum tali auro vtiqꝫ fecisset, in hoc ergo oībus nobis dedit doctrinam. vt diligentē operā demus ad maritandus puellas, ymo tanto talis elemosyna est deo gratior qnto ꝗs erga eas est feruētior. z paratior succurrere ꝓtra earū lapsus, qꝫto etiam lapsus puellarū est scandalosior z piculosior. Cū em puella semel verecundiā pdit: postea facliter attēptata cadit. qz illud pctm luxurie coinquinat hoīez sicut pix. z post casum recadit, et tandē sine verecūdia se pstituit oībus indifferēter p questu. Ecce qꝫta mala sequūt lapsum ꝗginis. Jō volunt doctores q hūs sufficientiā tempoaliū obligat ancille sue auxilia pstare, si sec⁹ cōseruari nō sperat vel ad minus piculū timetur. Tertia cōditio fuit, qz secreta, obseruauit nanqꝫ doctrinā saluatoris nostri qui Matth. vj. dicit. Cū facis elemosynā noli tuba canere. Jō massam auri panno uno tuā in domū cōuicini sui p fenestrā clam ꝓiecit: cláqꝫ recessit, dic vt ī legēda zc. Ho.

Hic est dubiū, qre btūs nicola⁹ isti ciui p questu turpi filias stuprare volēti occulte aurū dedit. z nō potl⁹ publice, cū ipl⁹ reprehensione, ne sibi dare. occasio ingratitudinis de bñficio pstito z sic peccaret. Rñdet sctūs Tho. ij. ij. q. xvij. ar. iij. q ille qui ignorat beneficiū non est semp ingratus, si beneficiū nō recōpensat aut recognoscit apud bñfactorē, dummō sit paratꝰ recognoscere si sciret. Est aūt laudabile aliqñ vt ille cui puidet ignoret bñficiū. Primo ꝓpter inanis glorie vitationē, exēplo xpi q cecis illuminatis pcepit ne cui dicerēt. Matth. ix. nō ad celandū sed ad cauendū ne in bonis operib⁹ laudē hoīm qramus sm glo. sicut beat⁹ nicolaus aurū pjciēs in domū sui cōuicini vitare voluit humanū fauorē. Secūdo qz in hoc ipe amplius beneficiū facit q cōtulit verecundie eius. q beneficiū accipit: vt in ꝓposito iste nobilis forte erubuisset aperte recipere. Tertio ad cōsequēdum maius meritū. sm illud Matth. vj. Attendite ne iustitiā vestrā faciat⁊ coram hominib⁹ vt videamini ab eis. i. ex vana gloria q plus vexat seruos dei, qz ibi citi⁹ inuenitur gloriatiōis occasio sm Chryſ. omel. xiij. Tertio btūs nicolaus in iuuētute placuit deo in ꝓuersatione honestali. Fuit em honeste z modeste ꝓuersatiōis, et hoc i tribus. Primo in mulierū vitatiōe ꝗs velut pestē fugiebat. Eccī. xiij. De vestimētis pcedit tinea. et a mulliere iniqtas viri. De Hiero. in. c. hospitiolū. xxxij. di. dicit. Nō pōt toto corde habitare cū deo q femina accessib⁹ copulat. Femina cōcupiscentiaz secū pariter habitātis exurit. Feminā quā vides bene ꝓuersantē mente dilige nō corporali frequētia. Hec ille. Scdo in mūdi despectiōe. Un de eo canit. Mundi gloriam sprecuit cū suis oblectatiōib⁹. quia vt ait Gregō. Momentaneū est qđ delectat: sed qđ cruciat eternū est. Ideo Aug. in qdam sermone. Nulla maior insania ꝗ ꝓ delectatiōe momentanea pdere eterna gaudia, et obligare se ad eterna supplicia. Jac. iij. Qui voluerit esse amicus huius seculi inimicus dei cōstituitur. Ex quo sequit q beatus nicolaus spernēdo mundū. factus est amicus dei. Tertio in deuota orōne. vñ nō solū in die sed etiā in nocte orabat, et ad matutinas etiam cum esset laicus ibat. pō. Queríte dñm scz in orōne: qrite faciē eius semp. Tertio beat⁹ nicolaus in tertia etate vicz in senectute placuit deo. et principaliter in trib⁹. Primo in obseruantia pastorali. scdo in operatiōe pdigiali. et tertio in emigratione finali. Primo in obseruatiōe pastorali. Electus nāqꝫ ex diuia reuelatiōe in epm Mirree ciuitatis. vt habetur ex legenda, obseruauit officium boni pastoris circa curam. z regimen animarū. et hoc in trib⁹. In populi doctrinatiōe. In pauperū subuentione. In morū exemplatione. Xpis nāqꝫ tribus bonus pastor debet pascere populū suum, videlicet verbo. exemplo. et temporali subsidio. Primo beatus nicolaus fuit bonus pastor in populi doctrinatione. Non enim neglexit populum sibi subiectum pascere cibo spirituali. Ideo legitur de eo q fuit efficax in loquēdo. Hiere. viij. Dabo vobis pastores iuxta cor meum qui pascent vos sanctitate z doctrina. Habuit nāqꝫ magnam sapientiam. quia interfuit Niceno ꝓcilio. vbi plurimū de fide cōtra hereticos disputauit et vicit. Illud cōcilium cōgregatū fuit tpe Constantini scōi filij Cōstantini magni. z Julij pape apud Niceā trecētox. decē z octo patrū ꝫ Arriū de q scribit. xv. dis. c. canones. Scdo b. nicola⁹ fuit bon⁹ pastor in morū

exemplatione. Prebuit em̃ suis ouib⁹ bonum exemplū. Iuxta illud apl̄i .j. ad Tim̃. v. Exemplū esto fidelib⁹ in verbo, in conuersatiõe &c. Ideo in legẽda dicit. Beatus nicolaus acceptato pontificat⁹ officio sectabat in omnib⁹ humilitatẽ morũ grauitatẽ, pugilabat in orõne, corpus macerabat, mulierũ vitabat cõsortia, affabilis in suscipiendo, alacer in exhortãdo, seuer⁹ in corripiẽdo &c. Tertio btus nicola⁹ fuit bon⁹ pastor in pauperũ subuentiõe. Nã vt dicit Hiero. ad Nepotianũ. et hr̃ in .c. glia epi. xij. q. ij. Gloria epi est pauperũ opib⁹ prodere, ignominia sacerdotij est ꝓprijs studere diuitijs, et in .c. aurũ. ea. cã et .q. Amb. ait. Aurũ habet ecclesia nõ vt seruet sz vt eroget. Beatus nicolaus circa pauperes maxima cura profecit. Nam populo fame laboranti a nautis frumentũ impetrauit. qõ deus miraculose supplenit. Dic vt habet in eius legenda. ¶ Secũdo beatus nicolaus in senectute placuit deo in operatiõe pdigialũ. hoc est in miraculorũ operatiõe. Siquidẽ operatus est miracula in maiori mũdo ꝗtũ ad qttuor elementa. Primo in elemẽto ignis. qñ ignẽ dyane extinxit. Secundo in elemẽto aeris. qñ ab aere tẽpestatem fugauit. Tertio in elemẽto aq̃. quãdo nautis mare trãquillauit. Quarto in elemẽto terre. qñ terrã sterilẽ fecundauit. Etiã in mínori mũdo. id ẽ in hoĩe multa miracula operat⁹ est. Primo quibusdã subueniendo in tribulatiõe quã iuste patiebant a deo. sicut quãdo patri suscitauit filiũ cũ cipho in mari submersum. Secũdo q̃busdã subueniendo in tribulatiõe quã patiebant a diabolo. sicut quãdo resuscitauit patri filium a diabolo suffocatũ. Tertio quibusdã subueniendo in tribulatione quã patiebantur a tirannis. sicut tribus iuuenib⁹ innocẽter cõdemnatis. et tribus pricipib⁹ false cõstantino ab inimicis accusatis. et qñ patri restituit filium a Soldano detentũ. Quarto quibusdã subueniẽdo in tribulatiõe quã patiebant in rebus. Sicut qñ subuenit iudeo qui imaginẽ sancti nicolai i domo habuit vt res suas custodiret. Et qñ alteri iudeo subuenit: cui christianus dolose p mutuo restituto iurauerat. Vide de his lar⁹ in passionali. ¶ Et breuiter hũc articulum cõcludendo. dico q⁹ sctũs nicolaus tante sanctitat⁹ fuit. q⁹ in multis miraculis et opib⁹ suis xpo similis fuit. Nã de xpo legitur q⁹ ieiunauit q̃draginta diebus. et q̃dragita noctibus. Et de sancto nicolao q⁹ adhuc in cunis existens q̃rta z sexta feria tantũ semel sugebat vbera. xps audiuit vocem patris in baptismo z i transfiguratiõe. Hic est filius me⁹ dilectus. Et nicola⁹ voce lapsa de celo dign⁹ epatũ ostendit. Christus ante discipulos suos oratur⁹ montem oliueti ascendit. Et nicolaus ante oẽs por ad ecclesias venit. Christus mulierẽ i adulterio deprehensam a morte corporis liberauit. Et nicolaus tres virgines a morte aĩe ne stuprum incurrerẽt liberauit. Christus quinq̃ panes et duos pisces multiplicando quinq̃ milia hominũ pauit. et nicola⁹ de modico tritico qõ a nautis acceperat. totam plebẽ suã illud multiplicãdo pauit vsq̃ ad nouos fruct⁹. Christ⁹ discipulis suis in piculo maris positis affuit ventis imperauit: mare sedauit. Et nicolaus nautis et q̃ cũ eis erãt eũ inuocantib⁹ dixit: assum. tẽ pestatẽ sedauit et eos a periculo liberauit. Christus petrũ in fluctib⁹ maris ambulãtem ne mergeretur erexit z paulũ de pfundo pelagi liberauit. Et nicola⁹ puerũ submersum in mari cũ cipho patri viuũ restituit. Christus tres pueros ab incẽdio illesos cõseruauit. et nicolaus tres pueros a morte liberauit. Christ⁹ ianuis clausis ad discipulos intrauit. et nicolaus ad imperatorem et pfidem dormientem in cõclaui venit. Sanguis christi multos sanauit ab infirmitate peccati. Et oleum z aqua nicolai multos sanauit ab infirmitate corporali. Unde ex eius tumba oleum manauit circa caput. ad ostendendũ quante misericordie fuerit in mundo. et fons aque ad pedes.

¶ Ex istis miraculis accipere possumus duas doctrinas. Prima q⁹ iuramentum etiam infideli factum est seruandum. et q⁹ iuramentũ nõ accipitur fm mentẽ iurantis: sed ad intentionẽ illius cui iuratur. hoc est fm cõmunem sensũ verborum vt ait magister dist. xxix. tertij. et i .c. quacũq⁹. xxij. q. v. q⁹ in iuramento nõ debet intentio verbis: sed verba intentioni deseruire. ea. q. hũane. ptz ꝫ in miraculo de iudeo q̃ mutuauit cuidã christiano summã pecuniarũ. q̃ tandẽ citatus ad iudicẽ dando baculum

iudeo auro plenum iurauit q plus dederit q obligat fuerit iudeo tandē baculum dolose repetijt et in biuio dormiēs p currū interfecit et baculū frangit et aurū apparuit Ecce iuramētū nō fuit receptū ad intentionē xpiane sophistice iurantis sed pterea a deo punit q etiā sophistice iurās punit ē dicto .c. quacūq .et .c. ij. se. D Hcōa doctrina q vota sunt adimplenda fm intētionē vouentis dummō pnt adimpleri et nō ad voluntatē cōmutāda ptz p miraculum de puero cū cipbo submerso vbi pī ñ primū ciphū q sibi placuit sctō nicolao vt sibi vouerat obtulit. sed aliū simlē quē tñ sanct nicolaus acceptare noluit sed de altari tertio plecit. Ita etiā testamēta et vltima volūtas hoīs non debēt mutari nisi ex maxima et rōnabili causa. vt in .c. nos q dē. et .c. se. de testa. q pauci sciunt q d mouerat testantē ad hoc faciendū et nō aliud q d exe cutores infligere debēt cordib suis q testamēta se dicūt in melius cōmutare. Tertio et vltimo beatus nicolaus in senectute placuit deo in emigratione finali et ℞ in trib. vicz in felici emissiōe in diuina ptectiōe in gloriosa assumptiōe. Primo in felici emissione scz aie a corpe q deuote sicut xps aiam suā cōmendauit deo dicēs. In manus tuas dñe ꝯmēdo spiritū meū et hec dicēs deo tradidit spm suū. Dap .x. Justoz aie in manu dei sunt. Scdo i diuina ptectiōe. Cū cū morer rogauit deū vt angelos sibi mitteret et inclinato capite vidit angl os ad se veniētes q eū a triplici timore eruerūt A Nā fm Aug. tria aīa timet circa morte q notant in ps. Angelis suis mandauit de te zc. Primo viarū multiplicitatē ignotarū vicz ad celū. Infernū et purgatoriū. Hz ꝓtra ibi. vt custodiāt te i oib vijs tuis. Scdo timet pctōz grauitatē. Cōtra q d dr. ne offendas ad lapidē pedē tuū. lapides sunt pcta dura frigida et aspa. Tertio timet demonū malignitatē. cōtra ibi. super aspidē et basiliscū ambulabis. Tertio i gloriosa assumptiōe q angeli aiam eius cum celesti melodia i celū deduxerūt. Esa .xxxiij. A finib terre laudes audiuim gloriā iusti. Implorem g beatū nicolaū q hic i mūdo in dieb suis placuit deo et lōge nūc pl placet in celo vt nobis veniā pctōz impetret et ab oi malo corpis et aīe defendat et in aduersis succurrat q tin hic p obseruantiā ꝓceptoz dei deū secū clare cōtemplari mereamur in regno celoz. Amen.

De sancto Nicolao
Sermo iiij.

Homo quidam nobilis abijt i regionē longinquā accipe sibi regnū et reuerti. Luc .xix. Plinius in specu. naturali. li. vij. c. v refert q elephas est animal magnū in corpulētia set in respectu alioz animalium magni corpis maxime est benignū et hoiez singulariter diligit. Nā si viderit ipm errātem in solitudine ne ipm terreat aliqualiter se de via subtrahit et gradū figit. paulatimq ipm ꝓcedēs viam ei ostēdit. et si draco ei occurrerit p hoīe defensando cum eo pugnat et viriliter se opponit. Mystice per elephantē beat nicolaus nō immerito cōuenit designari. recte em sicut illud aīal est magnū et facit se faciliter placabile hoib. ita beat nicolaus fuit magnus fm generationē. q ex diuitib et nobilissimis parentibus ꝓcessit. Fuit etiā magn fm deuotionē. q vitā totā seruauit in puritate vt dicere posset illud Job .xxxij. Mund sū ego scz a vicijs carnis. et absq delicto id ē pctō omissionis. et imaculat .i. grauib culpis cōtra deū. et iniquitas nō est in me scz peccatū cōtra ꝓximū. Nō enim se carnalibus vicijs maculauit. nec aliquid de faciendis dimisit. nec cōtra deum idolatria peccauit sed eam eradicauit. Fuit etiam magnus p miraculoz operationem. Ipe enim absens adhuc viuens notabilia fecit miracula. vt in nautis a tempestate liberatis. et tribus principibus a Constantino cesare incarceratis. Ipe etiam sicut elephas studuit se hominibus benignū exhibere et amabilis fieri sicut canitur de ipo. Beatus nicolaus pontificalibus infulis decorat talem se exhibuit vt ab omnibus amaretur. Ipse enim paterna benignitate homines in ciuitate Mirrea errantes in idolatria quam Dyane fecerant liberauit et in viam veritatis reduxit p eis contra draconē infernalem se opposuit. Ideo in verbis ꝓmissis nobili homini qui debet esse benignus assimilatur cū dicit. Homo quidam nobilis abijt zc. A In verbis predictis

beatus nicolaus a tribus principaliter cõ
mendat. Primo a virtuoso pgressu. Se
cundo a glorioso egressu. Tertio ab amo
roso regressu. De primo dicit, hõ q̃dã nobi
lis. Pro q̃ nota fm Grego. nazanzenũ, tri
plex est nobilitas, prima spũs, scda carnis,
tertia opis. Prima est spũs q̃ oẽs nobiles
sumus: qr ad imaginẽ dei creati. De q̃ dic
Aug⁹. O nobilis creatura ẽ aia: qr ad mã
sionẽ et fruitionẽ dei creata, in q̃ oẽs alias
creaturas corpales excellit, et sic oẽs nobi
les sumus, qr aias oim nostrũ deus crea
uit ad imaginẽ suã. Ezech. xviij. Oẽs anie
mee sunt, sic aia pris sic et aia filij, pter qõ
sollicite est ania ab vnoquoq; custodiẽda.
Deut. iiij. Custodi temetipm et aiam tuã
sollicite. Aug⁹. dat rationẽ, qr mal⁹ damnũ
hr in amissione vni⁹ aie q̃ mille corporũ.
Hoc ppendens btũs nicola⁹ aiam suã bñ
custodiuit, et potuit dicere illõ Thob. iiij.
Scis dñe qr mundã seruaui aiam meam
ab oi ꝺcupiscẽtia, et sic fuit nobilis nobili
tate spũs. Scda nobilitas est carnis. Ista
etiã fuit nobilis beat⁹ nicolaus, de q̃ canit
Nobilissimis siquidẽ natalibꝫ ort⁹. Et ab
illa cõmendat pter ꝺditiões q̃s debẽt hr
nobiles r p q̃s cognoscũt, et sũt ser. B
Prima qr debẽt esse liberales, videm⁹ em i
natura q̃ q̃to aial est nobilius tanto est li
beralius. Sicut pbat Plinius in speculo
naturali de aquila q̃ est regina auiũ, cibuz
quẽ pdando acquirit sola nõ comedit sed
alijs auibꝫ sequentibꝫ liberalit diuidit, ideo
multe aues pter hanc causam eã sequũt.
Ita et nobiles hui⁹ mũdi debẽt esse libe ra
les pauperibꝫ eos alẽdo et nulli calumniã
faciẽdo, quẽadmodũ btũs iohes baptista
docuit Luc. iij. dicẽs. Neminẽ cõcutiatis
neq; calumniã faciatis, q̃si diceret sed nu
triatis. Sed heu hic pt dici de illis qõ scri
psit Ezech. xxvj. Statue tue nobiles i ter
rã corruerũt, hoc est nobiles q̃ tã q̃ colum
ne deberẽt debiles sustẽtare i terrena cupi
ditatẽ deuenerunt r solẽt pauper depdari
vt verificet illud Esa. j. Principes tui infi
deles socij furum oẽs diligũt munera. Et
Ezech. xxij. Principes lupi ei⁹ in medio ra
pientes predã ad effundendũ sanguinẽ ad
pdandas aias r sectandũ lucra. Quis em
nũc inter nobiles sequit naturã nobilis a
quile vt sua cũ alijs diuideret: certe pauci.
Qui em nobiliũ more antiquoz pncipum
fundãt episcopatus et ecclesias, sicut Ka
rolus magnus. Henric⁹. wenzeslaus. sed
heu annihilant rc. Talis nõ fuit beat⁹ ni
colaus: sed fuit multũ liberalis more aqle
pauper alendo. Applica hic exemplum de
frumento qõ pauplbꝫ tpe famis distribu
it ex legẽda. Aliud ꝺ q̃dã ꝺuicaneo suo q̃
ob pauptatẽ ꝓposuit tres filias suas pstl
tuí, cui successiue clam tres massas auri in
domũ eius p fenestrã piecit. Tales mõ nõ
sunt in mũdo, nec inter seculares nec spi
rituales, sed sunt certi inter spirituales licz
abundẽt r multa habeãt bñficia, tñ nõ sũt
liberales circa pauperes nõ aduertentes il
lud Hiero. in c. gloria epi. xij. q. ij. q⁹ oñis
possessio sacerdotũ elemosyna ẽ pauperũ,
et si q̃d vltra necessitatẽ vite possederint nec
in elemosynã pauperũ erogauerint furtuz
et sacrilegiũ exist̃t, ideo timendũ est q⁹ p
pterea multi damnent. Exemplũ qõ po
nit Aplarius de quodã cancellario Pari
siensi. q̃ multas habuit pbendas rc. vide in
ortulo meffret ser. j. de sancto nicolao ꝺ.
Scꝺo veri nobiles debẽt clemẽtes et mi
tes esse in vicijs remittẽdis sicut rex apũ. q̃
nõ vtit aculeo ad vindictã. et illud innuit
in noie homo: in themate. qr hõ fm Are
sto. j. ethic. est aial mite et mansuetũ natura
humile. ꝺr ab humo qõ est infimũ elemen
tũ. Iccirco reges tã q̃ nobiliores in signũ
pietatis r clementie inunguñt. vt in. c. j. de
sacra vnctiõe. Ita beat⁹ nicolaus vere no
bilis fuit mitis in vicijs remittendis. Nã
iniuriã sibi illatã ab hominibꝫ malis non
statim sicut certi sancti vindicat: sed tanq̃
homo mitis tolerat. vt de eo dicitur illud
Eccli. xlv. In fide et lenitate fecit illum san
ctum et elegit eum ex omni carne. De eius
mititate refert Johannes diaconus exem
plum de quodã iudeo qui imaginẽ in do
mo suo collocauit ad custodiendũ res su
as. vide in legẽda. C Tertio nobiles
debent esse veraces in verbis. iuxta illud
Prouer. xvij. Nõ decent stultum verba cõ
posita: nec pncipẽ labia mendacij. Opti
mum clinodiuz est veritas. In nobilibus
olim erat generale: nunc est rarũ. Ideo di
cit ps. Nolite cõfidere in pncipibꝫ. quasi
ꝺi. Raro est veritas in ipis. ipi appendunt
multa sigilla r multiplicãt ꝶba: sz in eis est

pauca fiducia. Talis nō fuit beatus Nicolaus sed totus ver⁹. ıō canit de eo in missa. Misericordia et veritas cū ipo. Ita beat⁹ Nicolaus fuit verax in ꝓbis. Et ꝑt dicī de eo illud. j. Re. ix. Est vir dei i ciuitate hac nobilis qō loquit absq; ambiguitate venit Quarto nobiles debēt esse mūdi. qz nobilia aīalia in locis mundissimis cōmorant. sed porci in luto delectant. Jō legit in gestis pho⁹. Cū q̄dā immūdus corā quodā pho diceret se libentius cū mulieribꝫ q̄ cū phis cōmorari. Ille rñdit. Et sus libētius in sceno gaudet q̄ in fonte sereno. Ita beatus nicola⁹ vt vere nobilis seruauit mūdiciā. qz sciuit eē scꝑtū. puer. xxij. Qui diligit cordis mūdiciā ꝓpt ꝓba labioꝝ hēbit aīcū regē. ¶ Quinto nobiles dñt eē modesti nō voraces nō potatores ꝛc. Hāc modestiā btūs nicola⁹ ab infantia vsq; i finē habuit. Cū em̄ matris vbera lactaret duob⁹ diebꝫ ieiunauit in septimana. q̄rta z sexta feria: in his tm̄ semel suxit deinde ꝑ totuꝫ diē abstinuit. sicut de eo canit. Quarta et sexta feria semel sugebat vbera. Et ꝫ est ꝫtra mlt⁹ ꝑsertim nobiles q̄ nolūt ieiunare assumentes ꝓ se illud Bernī. Affligendum est interdū corpus sed nō cōterendū. qz mod⁹ in oībus est habend⁹. putātes ꝑ hoc corpori fieri magnā violentiā. imo dicūt. Quid ꝓdest homini multū ieiunare. nō em̄ ꝑt homiē sanctificare. in q̄ tñ false loquunt. qz ieiuniū ſm Aug. mentē subleuat. carnē spiritui subiicit. cor cōtritū facit. ꝫcupiscentie nebulas dispergit. libidinis ardorē extinguit. et castitatis lumen accendit. hec ille. Et certe si ieiuniū ad sanctitatē nō cōferret nequaq; beat⁹ nicolaus spūsctō inspirat⁹ i infantia ieiunare incepisset. Jeiunauit nāq; qui adhuc nullū peccatū cōmiserat: z tu pctōr inueterate dudū mlta peccata cōmisisti et ꝓ eis satisfacere nō vis dūtaxat vno die sc̄z sexta feria i septimana ieiunare in q̄ dñs ꝓ te magnā sitim sustulit felle et aceto potatus. sanguinē ꝑciosum fudit. mortem acerbissimā sustinuit vt te a morte liberaret. Certe si nūq; aliquod peccatū cōmisisses adhuc feriam sextā ad honorē xp̄i passionis ieiunare deberes. qz bī i. c. ieiunia. de ꝫse. dist. iij. q̄ sexta et q̄rta feria sunt ieiunande nisi grandis necessitas fuerit. qz feria q̄rta iudas dñm tradere cogitauit et feria sexta crucifixus est saluator. q̄ ergo illis diebꝫ nō ieiunauerit videt cū tradente tradere saluatorē: z cū crucifigentibꝫ crucifigere. Glo. i. crucifixo nō cōpati. Nā si nō ieiunat nō videt cōtristari de illa traditione et crucifixione: sed potius eā ꝓbare. Audiant voraces q̄ nō libenter ieiunāt exemplū qō btūs Grego. refert. liij. dial'. de quodaꝫ monacho q̄ magne estimationis habebat vide in ortulo sermone. j. de sctō Nicolao circa finē. Sexto nobiles debēt esse strenui z viriles ad defendenduꝫ orphanos et viduas. iō portāt gladios. Ro. xiij. Nō sine causa gladiū portat sed ad vindictā malorum et defensionē bonoꝝ. Jpi em̄ sūt illi q̄ veritatē z oppressos defendere debēt. vt habet in ca. Regū. xxiij. q. v. Regū ꝓprium est facere iudiciū et iusticiā et vi oppressos erigere. et debēt ꝑesse et prodesse: et nō obesse pauperibꝫ. sicut fecit Dauid. j. Re. xxij. Oēs q̄ gemebant et vexabant a Saul fugiebant ad dauid z liberauit eos. Ita fecit beat⁹ Nicolaus. qz liberauit tres milites iniuste captos. et tres adolescētes ad mortem cōdemnatos. vt ptꝫ in legēda. Tertia est nobilitas virtutꝫ siue opis. de q̄ Grego. Summa nobilitas est clarū esse ꝓtutibus: iō nō ex lōgis tunicis. ex magnis manicis z scissuris debēt nosci nobiles: sed ex moribꝫ. ꝓpter qō dicit in c. ius. xl. di. Nobilitas morum plus ornat q̄ ꝓgenitoꝝ. Ita etiā fuit nobilis beat⁹ Nicolaus. ¶ Pro q̄ nota q̄ nobilitas bonorū operū ex q̄ttuor causis resultat q̄s in beato nicolao fuisse reperimus. Primo ex cause efficiēt⁹ puritate. nā q̄tū efficiēs puriorē hz ꝫsciētiā: tāto bona facta. ꝓba. cogitata. affectata maiorē habēt nobilitatē et efficaciā eo q̄ ab illa ꝫscientie puritate noscunt effluere. Hinc est q̄ plus valet i merito buccella panis oblata de pura ꝫsciētia q̄ diuitie Crosi distribute ab illa q̄ mortalibꝫ vicijs implicata est ꝫsciētia. Ideo beatus Nicola⁹ i adolescētia nō sicut illa etas assolet lasciuiam amplexus est mundi sed ecclesiarū terebat limina et qō de scripturꝫ audiebat armariolo cōdebat pectoris sicq; iuuenilem innocenter decurrit etatez. sciens quia scriptum est Leuiti. ij. Omnis oblatio que offertur dño absq; fermento sc̄z peccati erit. Secundo ex cause materialis difficultate

Ceteris em̃ paribꝫ q̃nto difficilius est hoc q̃ agim⁹ vel patimur: tanto pfectū opus est nobilius, sicut maior est crucifixio q̃ leuis flagellatio, magꝭ est dare necessaria q̃ superflua, dare corpus q̃ res, dare spiritū in obediētiā q̃ corp⁹ ī pniam. Quātū em̃ materia in quā agit est nobilior et ipi aīe vicinior: tanto opa q̃ fiunt in ea sunt difficiliora, et per ꝯsequēs nobiliora, nam multi traderent bona tpalia q̃ nō traderēt corpora vel ad penā vel ad mortē vel ad religionem, et multi tradūt corpora ad religionē q̃ voluntatē tradere nō possunt ad plenaz obediētiā, et multi tradūt voluntatem ad obediētiā exteriorē q̃ tm̃ spm̃ tradere non pñt p cōtemplationē ad pfecte diuine conformitatis interiorē vnionē. Beat⁹ Nicolaus aūt et res tradidit elemosyne z corp⁹ penitētie, volūtatē diuine obediētie, z spm̃ cōtemplationi eterne. Tertio ex causa formalis charitate, qz̄ q̃nto est ardētior tanto opus qđ p eā offert est nobilius. Hinc p̄cepit dñs Leuit. ij. Si offeres mun⁹ tuum p̄mitiarū frugū dño: torrebis eas igne scz charitatis. Primitie sunt p̄mi fruct⁹ p q̄s intelligunt intētiones ī his q̃ agim⁹ q̃ sunt velut p̄mi fruct⁹ operū, ꝙ boz z̄c. Vñ ver. Quicqd agūt homines intentio iudicat oēs. Hec ergo debēt igne charitatis cōburi vt inflāment amore z honore diuino. Hinc em̃ ignis tantū valuit in magdalena lachrymis rigāte pedes dñi: vt nō solū culpā sed oēm reatū ꝙsumeret. Sic ī oīb⁹ op⁹ beatus nicola⁹ vigorosam charitatē oñdit, diuitias vt lutū dispsit, honores cōculcauit, delitias repressit, et pietatis affectib⁹ effectibusq̄ tot⁹ effluxit. Quarto ex causa finalis diuinitate. Finis em̃ pfect⁹ ee debet: nō fauor seculi: nō timor supplicij: nō amor p̄mij: sed cōplacētia dilecti, et q̃nto plenius atq̄ intensius hūc finē attigerit: tāto pactū opus nobili⁹ atq̄ gloriosi⁹ dño erit. Exinde beat⁹ nicolaus solū dñm inspectorē operauit. Quātū ad secundū de gloriosa decessione, qz̄ abiit in regionē longinquā accipere z̄c. Nota qđ dñs terre, pficiscit ī terram remotā accipe ipam in suū dominiū siue poteſtatē: glorioſe solet incedere cū magno comitatu p̄cedentib⁹ cātorib⁹ z tybicinis vt hoīes z incole regionis eiusdē videntes ei⁹ glorioſum aduentū cū gaudio suscipiant et honorent. Mystice p hāc regionē longinquā intelligit celestis regio. De q̃ Bern̄. in sermone de spūali negociatiōe. O regio sublimis et plena delitiarū ad te suspiro de valle lachrymarū. pambula aīa spiritualē regionē oculis desiderioz z vide regē stipatū legionib⁹ angelor: sanctorum agminib⁹ ornatū, supbos deponentē z humiles exaltantē: et dic. Beati q̃ habitāt in domo tua dñe z̄c. Hec Bern̄. Ista regio gaudiosa aliquā habet ꝙuenientiā cū India regione: q̃ inter oēs regiones orbis fm Isido. li. v. est maior et opulētior: multos habēs reges ditissimos, ibi sūt lapides p̄cioſi, berilli, carbunculi, adamātes, et margarite. Ibi fm Plinū spēc. natu. li. vj. sunt hoīes q̃ nec dolore oculor: nec dolore dentiū: nec languorib⁹ afficiunt, nec ab īmoderato calore solis eor corpa leduntꝫ, sed ab ortu diei vsq̄ ad occasū stāt in calidissimis arenis z solē īmobilib⁹ oculis intuent. O si hoc ōr de terrena regione: milto magꝭ de celesti q̃ est oīm maxīa. De hac dicit Bern̄. q̄ regia celestis ē tā magna q̄ si oēs hoīes a p̄mo hoīe vsq̄ ad vltimū saluarent: adhuc q̄libꝫ p suā parte maiorē ptē obtineret q̃ est totus mūdus, qđ agnoscens ꝓpheta Baruch. iij. O israel q̃ magna ē dom⁹ dei et ingens loc⁹ possessiōis ei⁹. Ibi fm Esa. xxxij. sedebit popul⁹ in pulcritudine pacis in tabernaculis fiducie z requie opulenta. Hec regio celica est oīm opulētior, q̄ fm ps. gloria et diuitie in domo eius. Et ī hac regione multi sunt reges: qz̄ oēs electi z electe sunt reges et regine. Tñ ibi p̄ oīb⁹ est rex christus: in cuius femore est scriptū rex regū et dñs dominantiū. Apoc. xix. Et reginarū regina virgo maria, q̃ fm Bonauētura mirabiliter oīm spirituū mētes letificat, et miro et ineffabili gaudio oēm beatā creaturā inebriat. Ibi sunt lapides p̄cioſi sicut canit. Urbs beata hierusalē z̄c. Quia ibi sunt berilli purissimi: hoc est angeli puri, ibi sunt crisopassi scz patriarche z ꝓphete, fm q̄ dicit. Crisopassus tenebras pdit et lucē celat. Sic patriarche fuerūt in tenebris: et venēte luce defecerūt. Ibi sunt carbunculi, i. apli qui in tenebris lux erāt peccatoz suis exemplis z doctrinis. Ibi sunt adamantes scz martyres q̃ nullo ferro pse-
cutionū nec igne tribulationū frāgi potu-

erũt:sed solo sanguine iesu christi. Ibi sunt margarite candidissime ꝟgines q̃ oẽm celestẽ ornãt regionẽ. In hac regione beatitudinis null⁹ est languor:nec vllus est dolor nec capitꝭ nec corpis.qz absterget de⁹ oẽm lachrymã ꝛc. Apoc.xxj. Ibi nõ est estus solis:sed oẽs electi q̃tidie respiciũt in verũ solem xp̃m quẽ oẽs angeli desiderãt ꝓspicere j. Pe.j. Ad ꝓpositꝫ beatus nicolaus abȳt hodie p̃ mortẽ p̃ciosam in illã regionẽ gloriosam vt acciꝑet eam in suã potestatẽ.ideo multũ honorifice ꝓcessit p̃cedentib⁹ cantoribus.et hi fuerũt sancti angeli q̃ celesti armonia aĩam in eandẽ cum laudib⁹ deduxerũt. Ideo dr in legẽda. Cũ in celũ duceret celestis cantilena a terrestrib⁹ est audita.vt impleret illud Esa.xxxv. A finib⁹ terre laudes audiuim⁹:glorią iusti. In ista regione ipe nũc accepit regnuz decoris ꝛ diadema speciei de manu dñi. Potest hoc mẽbrũ exponi de abitlone in hũc mundũ:vt p regionẽ longinquã intelligat pñs mũdus q̃ longe est a regione salutꝭ.iuxta ps. Lõge a peccatorib⁹ sal⁹. Et p regnũ intelligat pastoralis eminẽtia.ita q⁹ sit sensus q⁹ beatus nicolaus p gloriosam natiuitatẽ abȳt ī hũc mũdum accipe sibi regnũ et dignitatẽ episcopalẽ. ℣ Vbi duo sũt notãda. Primo de modo:ꝛ q̃liter accepit illud regnũ.i.episcopatũ. Scõo de causa ꝓpter quã ad eminentiã pastoralẽ sublimat⁹ fuit. Propter p mũ est sciendũ q⁹ illud regnũ accepit mirabiliter respectu dei.qz diuinit⁹ electus fuit qñ voce lapsa de celo hũc esse dignũ sũmo sacerdotio declamauit. Applica h̄ legendã quõ sit electꝰ. Scõo hilariter respectu ꝓximi.qz postq̃ fuit sic petentib⁹ diuinit⁹ reuelatus:et p eꝑm q̃ hoc indixerat p̃sentatus: oẽs immensum gaudebãt ꝛ dei magnalia attollebãt. Tertio humiliter respectu sui: qz fastidiũ pastoralis honoris hũiliter recusauit ꝛ ad id inuitus assumpt⁹ fuit. Nõ em̃ ad ꝓlaturas sic nũc fit aspirauit: qz sciuit illud dictũ bti Bern̄. Nũq̃ in honore sine dolore.in ꝓlatione sine tribulatione.in sublimitate q̃s esse põt sine vanitate. Sed licet reniteret:fuit tñ magnifice sublimat⁹. qz dicit in.c.scripturis.viij.q.j. Locus regiminis negand⁹ est desiderantib⁹:ꝛ offerend⁹ ẽ fugientib⁹. ℣ Propter secundũ est sciendũ q⁹ ad pastoralẽ eminentiã fuit ex triplici causa sublimatus. Primo quidẽ ex eius affectiõe sinceriss̃ima.nã in tãte perfectionis gradu ministrare illi q̃ ẽ candor lucis eterne nulli cõgruit nisi mentib⁹ puris ꝛ sinceris. Juxta illud ps. Ambulãs in via immaculata hic mihi mĩstrabat. Et iõ bñ potuit dicere. De aũt ꝓpter innocentiã suscepisti. Quã quidẽ puritatẽ beat⁹ nicola⁹ habuit.qz in suo officio nihil aliud q̃s dei honorẽ et ꝓximi salutẽ q̃siuit. Scõo ex eⁱ⁹ dilectione feruẽtiss̃ima. Prelationis em̃ officiũ nõ est ex vanitate seu cupiditate appetendũ:sed pot⁹ ex charitate humiliter suscipiendũ. Que q̃dẽ charitas debet esse tanti feruoris vt p loco ꝛ tpe paratus sit animã suã ponere p ouib⁹ suis. In cuius signum ꝟm Chryſ.christ⁹ ter a scõ Petro q̃siuit si ip̃m diligeret anteq̃s pastoralẽ curã gregis dñici sibi cõmitteret. Hãc aũt feruidã charitatẽ btũs nicola⁹ habuit qñ festinãter ad iudicẽ currẽs vt supra dictũ est tres pueros innocẽter dãnatos liberauit. Tertio ex eⁱ⁹ administratiõe vtilissima:qz suũ ministeriũ fructuose ꝛ vtiliter exercuit fuit: pascẽs subditos ꝛ verbo doctrine et exẽplo bone vite ꝛ subsidio tpalis substãtie vt dictũ est supra de tritico a nautis mutuato,et qz talenta virtutũ ꝛ donoꝝ sic vtiliter in vsum et fructũ salutis subditoꝝ conuertit:iuste a dño meruit audire illud Matth̄.xxv. Euge serue bone ꝛ fidelis ꝛc. Signanter autẽ ꝟm Chryſ.seru⁹ bon⁹ dr q̃ nihil eorũ q̃ ad dñm ptinẽt obmisit. Fidelis dicit. q̃ nihil eoꝝ q̃ ad dñm ptinẽt sibi appropriauit. Jõ aũt ꝟm Piero. sup pauca dicit fuisti fidelis.qz licet dona q̃ in presenti habemus videantur multa,sunt tñ pauca ꝛ exigua ī cõparatione bonoꝝ eternoꝝ per q̃ nostrũ desiderium pfecte satiabit. et ideo subdit,supra multa te cõstituã. Cuius multitudinis copiositas est eterni gaudij immẽsitas vt dicit Grego. Et ideo bñ cõcludit.intra ī gaudium domini tui. Ob hoc aũt seruus fidelis intrare in gaudiuz dñi sui iubetur:vt p hoc designetur q⁹ illius gaudij magnitudinem nullus potest cõprehendere:sed pot⁹ ip̃m gaudiũ oẽs vires rõnalis anime cõprehendet:vt eas quadã indicibili suauitate pfundat. Quantũ ad tertium cõmendat beatus Nicolaus a miraculosa reuersione cum dicitur,et reuerti. Pro q̃ nota ꝟm

primã exposítionẽ abitionis ꝛc. q licet beatus nicolaus ꝓpter victoriã pugne quã habuit in hoc mũdo ꝓtra tres hostes pugnãdo, scz mundũ, carnẽ, et diabolũ, iposq; ab omni terrore supando: meruit post mortẽ accipere et obtinere regnũ, de q̃ canit ecclesia. O q̃ gloriosum est regnũ in q̃ cũ ꝯpo gaudent omnes sancti amicti stolis albis sequunt agnũ q̃cunq; ierit, et nunc regnet in hoc glorioso regno: tñ reuertit ad suos famulos per operationẽ miraculosaz eis de seruitio suo faciendo recõpensam, nõ in auro et argẽto: sed in celesti cõmodo ſm q ca nitur de ipo. Beatus nicola⁹ tã triumpho potitus: vouit vel nouit suis famulis ꝑbere celestia cõmoda. Videm⁹ eñ qñ rex terrestris obtinuit regnũ: in reuersione remunerat milites. Sicut legitur de Alexãdro magno, cũ circuiret mundũ et multa regna suo dominio subiugaret, q̃tiens regnũ aut ciuitatẽ famosam obtinuit: totiẽs larga dona suis militibꝫ tribuit. Sic btũs nicola⁹ adeptus celeste regnũ, reuertit eñ ad suos famulos ꝑ operationẽ miraculosam et assistentiã facit gratiosaz: eos remunerãdo de seruitio sibi facto, vt legit de pluribꝫ q̃ eum in necessitatibꝫ inuocauerũt quos miraculose audiuit. ¶ Hoz aũt miraculoz quedã attestant suã potentiã quã sup elementa habuit: vt ptz de nautis in tẽpestate aque, et de puero cũ cipho in aq̃ submerso. Quedã suã potentiã quã habuit super corpa: sup aias: sup mortẽ: et sup demones Exẽpla ad hec plura vide in legẽda. Unũ de illo qui ꝑ amore filij sui q̃ litteras didicit omni anno festum sancti nicolai solẽniter celebrauit. Et de alio noĩe deodatus a saracenis capto, immo beatus nicolaus ad suos famulos ita reuertitur ꝑ subuentionem et ammonitionẽ q nõ derelinquit alĩ quẽ finaliter dãnari. Exemplũ de q̃dã barbitonsore q̃ singulis annis solẽniter fecit festũ scti nicolai, vide i ꝓmptuario Martini ca. iiij. ¶ Hic cadit dubiũ circa electionem scti nicolai et eius nobilitatẽ. Pone: eligunt duo in epos vnius ciuitatis, vnus plebeus et doctus, alter nobilis et minus doctus: et in alijs sunt pares: q̃s debet ꝓferri. Solutio potest haberi ex dubio qđ formant doctores in. c. j. de cõsang. et affi. et dic q cõsideranda est qualitas ecclesie. Nam si ꝓ maiori parte cõsistit in temporalitate in tuitione iurisdictiõis cõseruãda causarum ventilatione et impugnantiũ repulsione: preferat nobilis, quia ꝑsumitur ꝫ ꝓpter eius nobilitatẽ et adhesionẽ nobiliũ potentũ suorum amicoz et aliorũ nobiliũ quorũ ꝓgenitores ecclesiã fundauerũt vel dotauerũt magis ꝑficere. Si aũt magis cõsistit in spiritualitate: ꝑferatur plebeius magis doctus et virtuosus. Ex hoc soluũt doctores vbi sup aliaz questionẽ. Eligunt duo, vnus purus theologus, alter purus canonista: q̃s debet ꝑferri? Soluit Hosti. ex dictis, q si q̃litas ecclesie ꝓ maiori parte cõsistit in iurisdictione et causarũ ventilatione et decisiõe: ꝑferat canonista. ex eo q bonus canonista ex solis canonibꝫ ꝑdicationem formare poterit et populũ informare Si vero q̃litas ecclesie cõsistit in spiritualitate: vt q hereticj in ea sunt impugnãtes fidẽ: ꝑferat theologus, de elec. in causis, in fi. et de hereti. excõmunicamus. Dixtum tñ id est q̃ est theologus et canonista: hic purũ debet ꝑferri. Vide plura ibidem per doctores.

De cõceptione btẽ ꝙginis. Sermo. V.

Dum erant in abyssi et ego iam cõcepta eram. Originaliter ꝓuer. viij. trãssumptiue in epistola hodierne festiuitatis.

¶ Pro thematis introductiõe nota q triplicem reperio virginis marie conceptionẽ, scz diuinalẽ, supernalẽ, et materialẽ. Prima virginis marie cõceptio dicit diuinalis, qua scz ab eterno deus cõcepit eam in mẽte sua, et de hac intelligit thema. Nõ enim solum ab eterno cõcepta fuit diuina sapientia scz filius a patre: sed et virgo maria, nõ quidem eodẽmodo quo filius a patre scz de sua substantia: sed per preordinationem eternaz. Exemplum sume in operibus humanis, ꝓpositum enim cordis dicit cõceptio. Unde cũ q̃s deliberat aliq̃d facere dicere solet, hoc fiet a me q̃ sic cõcepi in corde meo. Exemplum. Cum peccator ponit emendare vitam suam et vult cõfiteri et conteri de peccatis suis, dicere solet. Ego concepi velle mutare vitam meam. Sic deus anteq̃ aliquid crearet in sua voluntate firma et incommutabili: proposuit

De cõceptione Marie virginis

fuit creare vnã puellã virginẽ sanctissimã/ q̃ esset filij sui vnigeniti mater/ puidens eñ hominẽ debere ruere a maxima sua dignitate per vnã mulierẽ scz Euam futuram in mundo/ ex qua eueniret omne malum/ Ita cõcepit et pordinauit in mente sua vnã virginem creare scz Mariam/ per quã homo recuperaret dignitatẽ suã et q̃ omne malũ auferret: et sic intelligit thema. Nondum erãt abyssi. id ẽ creature oẽs/ q̃ dicũt abyssi ꝓpter quandã pfunditatẽ virtutis a deo eis inditã/ et ego iam cõcepta erã in mente diuina. vt suo tpe in mundo fierem in actua/

a 2 95 li existentia. Secũdo cõceptio marie dicit supnalis id ẽ angelicalis. Cõceperũt quidẽ illã angeli dũ a principio sue beatitudinis cognouerũt christũ incarnandũ/ z ex cõsequenti de virgine nasciturũ/ Ad qõ intelligendũ notat sctũs Tho. j. pte. q. lvij. q̃ in angelis est duplex cognitio. Una naturalis fm quã cognoscunt res. tum p existentiam suam. tum p species ꝺ creatas siue innatas/ sicut nos cognoscimus res mediãte fantasmate. Et dicit hec cognitio vespertina Hac cognitione angeli mysteria gratie cognoscere nõ possunt: q̃ ex pura dei voluntate dependẽt/ Scõa est cognitio angelorũ supnaturalis que eos beatos facit/ qua vident verbũ et res in verbo/ et hac quidẽ visione cognoscũt mysteria gratie: et dicitur matutina/ Inter cetera enim angeli aspiciẽtes in verbum reuelatum seu declaratũ fuit eis mysteriũ incarnatiõis cum sũis circũstantijs. et q̃ ad reparãdũ lapsum hois ordinaret: et restaurandũ ruinas eorũ dei filius humane nature vniret. Et virgo hec sanctissima mater ei⁹ esset/ Et de hac ꝺceptiõe etiã intelligi potest thema sic. Anteq̃ essent abyssi id est creature in sua distinctiõe z vltima perfectione/ ego scz virgo mater dei ꝺcepta eram intellectu angelico. per cognitionem/

a 2 95 Tertia cõceptio virginis sacratissime dicit maternalis/ quãdo Anna mater sua in vtero suo ipam concepit/ Et de hac intelligit thema nostrum hoc modo. Anteq̃ essent abyssi id ẽ apostoli qui dicũtur abyssi. ꝓpter pfunditatẽ cognitiõis diuinorum et dilectionis super omnes sctõs ego virgo maria cõcepta eram in vtero maternali zc. B Cũ aũt ecclesia de hac cõceptione maternali gloriose virginis hodie festiue agat solẽnitatẽ: declarande sunt tres rõnes q̃re de nullo alio sancto nisi de xpo et virgine matre eius celebret festũ concepti onis/ Prima ratio: q̃ fuit multipliciter glorioſa/ Scõa: q̃ sublimiter sanctificata Tertia quia specialiter pullegiata/ Prima ratio est: q̃ cõceptio virginis fuit glorioſa. fm illud ps. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas dei. id est maria. ideo glorioſa. q̃ orta ẽ et cõcepta a nobilissimis et dignissimis/ et hec dignitas eius inuenit in tribꝰ. scz i causa. substantia. et efficientia. ¶ Et in ea quidẽ repit triplex dignitas ex qua origiata est/ Prima dignitas regalis: et hec ẽ corporalis. Scõa sacerdotalis: et hec est spiritualis. Tertia ꝓphetalis: et hec est celestis. ¶ Cõcepta est aũt maria et nata regali ex progenie/ quia ex dauid et successoribus eius regibus populi dei/ Et ꝓterea christus dictus est frequenter in euangelio filius dauid/ q̃ ex eo mater eius descẽdit: qõ et iudei cõfessi sunt. Ideo de ea dicit Cañ. vij. q̃ pulcri gressus tui in calceamẽtis filia pncipis/ Ex sacerdotali q̃z tribu descẽdit/ q̃ cũ solum ille due tribus scz regalis z sacerdotalis ad inuicẽ possent cõtrahere cõiugia/ et nulle alie tribꝰ fm legẽ/ Aaron autẽ pmus sacerdos et summus a deo institutus cum vxorẽ duxerit de tribu iuda/ Et Joiades summus sacerdos vxorẽ habuerit simillẽ de tribu iuda et stirpe regia/ Et ecõtra alicꝰ de tribu iuda ducerent in vxores de tribu sacerdotali/ Sic beata virgo ex sacerdotali etiã tribu descendit/ Cũ et Elisabeth de tribu sacerdotali orta: erat cognata virgis Marie/ vt habet Luc. j. Ex ꝓphetali q̃z dignitate descẽdit q̃ dici pot celestis/ q̃ ꝓphetie donum a deo est immediate/ ex eo q̃ ex Nathan ꝓpheta descendit. ac etiam ex David et Salomone qui fuerunt ꝓphete/ ¶ Secundo cõceptio virginis in substantia dignissima fuit: id est in persona sua. Nã ipa est regina celoꝝ. ipa est regina que astitit a dextris dei in fimbrijs aureis/ Fuit et sacerdotissa iusticie que proprio filio suo nõ pepercit: sed stabat iuxta crucem iesu/ non vt dicit Ambrosius vt mortem filij aspiceret: non vt dolorem filij consideraret: sed vt salutem humani generis expectaret/ parata ipsa offerre filium deo pro saluatiõe mundi/ Prophetissa fuit cum ait/ Ecce enim ex

hoc beatã me dicent omnes ꝛc. Tertio in efficientia fuit dignissima. Ipa em̃ triplicem dignitatẽ originaliter trãsmisit in filiũ ꝓncipaliter, et deinde specialit in nos. Primo qz ipa filiũ genuit q̃ rex et sacerdos ac ꝓpheta fuit. Rex: qz in vestimẽto suo. i. hũanitate scriptũ habet, rex regũ et dñs dominantiũ. Rex sum ego ait ipse pilato. De q̃ solo magi sapienter q̃sierunt dicẽtes. Ubi est q̃ natus est rex iudeorũ. Sacerdos est �fm ordinẽ Melchisedech, qui p ꝓpriũ sanguinẽ introiuit semel i̇ sancta eterna redemptione inuenta. Ipe est ꝓpheta ꝓmissus p moisen potens in ope ꝛ sermone. Et istam triplicem dignitatẽ beatissima Maria in nos transmisit que nos deo fecit regnũ et sacerdotes, immo regale sacerdotiũ ad regendum nos virtutib⁹ ꝛ immolandũ deo hostiã laudis et bonoꝝ operũ. Et sic patet ꝓma ratio qnõ cõceptio ꝙginis fuit multipliciter gloriosa. Scõa rõ qz sublimiter sanctificata. D ꝓro cuius intellectu ẽ notandũ �fm Bonauen. circa dist. iij. tertij sniaꝝ, q̃ triplex est gradus sanctificatiõis. Primus est facultas vitandi omne peccatum mortale. et in illo ꝓmo gradu fuit sanctificatio Hieremie ꝓphete, cui hec facultas fuit de qua Hiere. j. Priusq̃ te formarem in vtero noui te: et anteq̃ exires de vulua sanctificaui te. Scõs est facultas vitandi: nõ solũ omne peccatũ mortale: sed etiaꝝ frequẽtiã venialiũ. In hoc gradu fuit sanctificatio Johis baptiste, de q̃ etiã dicunt ꝓdicta verba Hieremie. Et de ea canit sancta mater ecclesia. Antra deserti tenes, subannis ciuium turmas fugiẽs petisti ne leui saltem maculare vitam famine posses. Leui famine, id est peccato veniali, qõ non est sic intelligendũ q̃ nũq̃ peccauerit venialit. Unũ. j. Joh. j. Si dixerim⁹ qz peccatũ non habem⁹ ipi nos seducim⁹ et veritas in nobis nõ est. Sed quia rarissime venialit peccauit ꝓpter sanctitatẽ vite q̃ tam sanct⁹ erat q̃ teste saluatore, inter natos mulierũ maior eo nõ surrexit. Matth. xi. Tertius gradus sanctificatiõis est facultas vitandi generaliter omne peccatũ. In hoc gradu fuit sanctificatio virginis gloriose que nullo vnq̃ pctõ maculata fuit originali aut actuali, veniali vel mortali: habuit tamen potentiã ad peccandũ. E ꝓro quo notãdũ q̃ duplex est sanctificatio marie. Prima in vtero matris, secũda in cõceptione christi. Prima sanctificatio erat in eius cõceptiõe nõ quãdo Joachim et Anna carnaliter se cõmiscuerũt, p generatiõe marie virginis, sz postq̃ corpus marie fuit plene formatum et effigiatum in omnib⁹ mẽbris: tunc cum anima fuit creata et corpori infusa ꝛ vnita statim sanctificata fuit. In illa em̃ sanctificatione in vtero nõ solum fuit preseruata a peccato originali: vt latius infra dicet, sz etiã cõseruata ab omni peccato actuali ꝛ veniali, potuit tñ peccare. Sicut adam ꝛ eua in statu innocentie nullã habuerũt inclinationẽ ad peccatũ. ꝛ tñ peccauerũt. Ad hec vt dicunt doctores in illa prima sanctificatione fuit repleta spũali dono siue spũsancto: nõ solum respectu sui sed etiam aliorũ. Nã de ea prebuerũt testimoniũ infideles iudei ꝛ ceteri, q̃ licet fuerit pulcra a nullo tñ potuit cõcupisci inordinate, nullus em̃ vn q̃ erat in ea motus illicitus. Vas autem prerogatiuas maria habuit p omnib⁹ sanctificatis in vtero siue in baptismo, patet, quia eoꝝ sanctitas vel sanctificatio nõ reprimebat in eis oẽs motus illicitos. Etiaꝝ eorum sanctitas nõ extinguebat omnẽ motum carnalem in alijs aspiciẽtib⁹ eos. sicut in beata virgie. Ideo merito ecclesia de ipsius cõceptione facit festum ꝛ nõ de alio, qz sublimiter sanctificata. Secũda sanctificatio virginis benedicte fuit in christi conceptione, tunc em̃ cõfirmata fuit in bono supnaturaliter ita q̃ ex pñtia filij eius in mente ꝛ ventre tãta sibi fuit gratia supaddita, q̃ potentiã liberi arbitrij in ea nõ solũ impleuit sed etiã in bono cõfirmauit: vt de cetero neq̃ i̇ peccatũ mortale neq̃ veniale flecti posset. Probat illud p similitudinẽ, qz vbi ẽ plenitudo lucis ibi abilitas ad tenebras esse nõ potest, sed in cõceptione christi btã virgo fuit plena diuino lumine, quia concepit ilꝝlum qui est splendor glorie. ad Heb. j. Igit nulla fuit in ea abilitas aut potẽtia ad peccandum, �fm illud Ezech. xliij. Ecce gloria dei israel ingredit p portã orientalẽ. id est p beatã virginẽ, et terra id est caro beate virginis splendebat a maiestate ei⁹ id est christi. Bene ergo dicitur de ea illud Cantic. iiij. capi. Pulcra es amica mea et macula non est in te. Ex illo infert q̃ sicut impossi-

De cõceptione Marie virginis

bile fuit saltẽ de lege dei ordinata/ppter honorem filij vt aliũ haberet filiũ/sic impossibile fuit q vnq̃ vlterius haberet pctm̃/et sic impossibile fuit q in ea carnis virginitas violaret̃/in q̃ dei filius corporaliter habitauit/sic impossibile fuit vt mẽtis eius sanctitas aliq̃ pctī macula/sine culpa macularetur. ¶ Tertia ratio quare ecclesia de eius cõceptione agit festum/z non de alio sancto, qz specialiter priuilegiata. ¶ Ad cuius euidentiã nota q quintuplex est cõceptio. ¶ Prima carnalis z cõsueta: q̃ fit de patre et matre in iuuẽtute/De q̃ Gen̄. xvj. Agar se cõcepisse videns despexit dominã suã/¶ Secunda carnalis et dissueta: q̃ fit de patre et matre sed in senectute/De q̃ Gen̄. xxj. Visitauit aũt deus Sarã sicut p̃misit: cõcepitq̃ et peperit filium in senectute sua/¶ Tertia dicit carnalis z sanctificata q̃ fit de patre et matre p angelũ annũciata: sed de originali postea p spiritũ sanctũ in vtero sanctificata/et hec ꝓuenit iobãni baptiste. D q̃ p angelũ Luc̄. j. Uxor tua Elisabeth pariet tibi filiũ ꝛc̄. Quarta carnalis z p̃ulegiata: q̃ fit de p̃e et matre p angelũ annunciata: nõ tñ in originali pctõ: sed p speciale priuilegiũ ab eode̊ pseruata/et hec cõuenit virgini marie q̃ cõcepta est ex semine Joachim et Anne/ꝓ nullo tñ instanti aut tẽpore fuit pctī originalis obnoxia neq̃ ĩ tali cõcepta/sed mox vt aĩa fuit creata z infusa sanctificata et ab originali specialissime pseruata. ¶ Modus vero p quẽ virgo fuit liberata ne incurreret siue coheret tale peccatũ: talis est/ Postq̃ fuit formatum corpus organicũ phisicum in ventre mr̃is virginis gloriosissime marie/illud sacratissimũ corpus dñi nostri iesu christi salutoris nostri virtute spũssancti ante infusionem anime intellectiue fuit mundatum atq̃ purificatũ/vt esset vas aptissimũ ad recipiendũ aĩam illã sanctissimã/fuit postea creata aĩa intellectiua gloriosissime virginis plena dei grã atq̃ sctitate: vnitaq̃ corpori suo gloriosissima ẏgo sctã atq̃ ĩmaculatã cõcepta. Ecclesia dicit. Que est ista q̃ pgredit̃ q̃si aurora cõsurgẽs, pulcra vt luna: electa vt sol. Et iõ in Cantic̄ Cant. iiij. dicit. Surge amica mea, colũba mea, speciosa mea surge: nulla macula est in te. Et Aug⁹. in sermone de natiuitate dñi inquit Maria mater christi electa est sup omnes creaturas p̃electa: omnib9 gratijs fecundata: omnib9 virtutib9 ornata: omni sanctitate in vtero matris repleta, igit̃ in ꝛceptiõe fuit sancta/ Ratio est: qz in virgine fuit tãta gr̃e plenitudo quã capere potuit aliqua pura creatura. Ideo angelus ad eã dixit. Gratia plena. Luc̄. j. Et Hiero. in sermone ad Paulã et Eustochiũ inq̃t/ Ceteris grã per ptes p̃restat. Marie vero totã se refundit gratie plenitudo/ q̃re p nullo instanti deficit illi gr̃a/qõ tñ ñ fuisset si ad modicũ originalis culpa habitasset in aĩa ei⁹. Itẽ vt inquit Francisc⁹ de Maroñ. in suo tertio/ Ipa fuit virgo virginum: si ꝛtraxisset originale virginitas eius fuisset diminuta. ¶ Nã virginitas angelor̄ que spũalis est. de q̃ Hiero. dicit. Semp est angelis cognata ỹginitas: est maior virginitate corpali, z ideo si fuisset virginitas anie marie p originale corrupta nõ esset par cum virginitate angelica/neq̃ maior puritate primorũ parentũ, scz ade et eue/qui nullis antecedẽtibus meritis sine aliqua labe peccati puri et virgines creati sunt, et sic nõ esset verũ illud qõ dicit Ansel. li. de ꝛceptu virgi. Decuit vt illius homis cõceptio de matre purissima fieret: q̃ ea puritate niteret qua sub deo nequit maior intelligi ꝛc̄. Quinta conceptio est spũalis z miraculosa: q̃ nõ fit de patre z matre, sed facta fuit ex matre virtute diuina: spũsancto obumbrante z virgine cõsentiente ac angelo annunciante/hec cõuenit soli deo filio christo dño q̃ cõceptus est de spũsancto. Sicut canit ecclesia. Nõ ex virili semine sz mystico spiramine ꝛc̄. De q̃ Luc̄. j. Missus est angelus gabriel ꝛc̄.

¶ Ex q̃ patet q magna differẽtia est inter cõceptionẽ virginis marie et inter cõceptionẽ christi filij eius/ primo xp̃us fuit cõceptus in originali iusticia p assumptionem humanitatis in deũ/rectus fm volũtatem et fm omnes sensus, neq̃ inter rationem et sensuũ naturã fuit aliq̃ rebellio/virgo in gratia fuit cõcepta et nõ in originali iustitia, et hoc per pfectissimũ modũ redẽptionis ꝛc̄. ¶ Ubi nota q sex sũt modi redemptionis. Primo q̃ quis redimit̃ postq̃ lapsus est in peccatũ mortale actuale. Isto modo fuerũt redempti primi parẽtes nostri p passionẽ dñi nostri iesu christi,

Secundus modus redemptionis est/qñ quis redimit postq̃ lapsus est in pctm̃ veniale/Isto modo redimunt viri pfecti q̃ p grām dei subleuant post venialē cōmissionem. Tertius modus est qñ q̃s redimit et in grā cōfirmat ne amplius in pctm̃ mortale labat/Isto modo redempti fuerūt apostoli in gratia ꝓfirmati post missionem spiritussancti. Quartus modus est qñ q̃s redimit mediāte baptismo.in virtute passionis christi/Isto modo redimunt puuli et alij q̃ efficiunt christiani/Quintus mod⁹ est qñ quis redimit in virtute passiōis dominī.et in vtero sanctificat postq̃ in originale pctm̃ cecidit/Isto mō fuerūt redempti Johānes baptista et Ieremias. Sextus mod⁹ pfectissime redēptōis ē qñ aliq̃ creatura q̃ ex sui natura est in potētia contrahendi originale pctm̃.et tñ dñs deus ex sua infinita miscōia in ꝑtute passiōis christi eā pseruat ne incurrat tale pctm̃/creādo animā plenā grā ꝛ infundēdo illā corpori. Isto modo fuit redempta virgo maria ꝛc.

Secunda differētia/christus in cōceptione nō indiguit tali redemptione neq̃ habuit naturā prona ad recipiendū maculā peccati originalis/Virgo in ꝯceptiōe indiguit grā ne laberet in maculā originalis pcti. eratq̃ eius natura prona ad recipiendū talem maculā. Tertia:christus fuit ꝯceptus de spūsancto.maria nō sic.sed ex cōmuni coeuntū semine. Quarta:anīa xpi in ꝑmo instanti cōceptionis vnita verbo fuit beata/anima virginis q̃uis fuerit sancta:tamen in ꝑmo instanti sue cōceptionis nō fuit beata ꝛc.

In festo cōceptionis beate virginis.

Sermo VI.

Domum maiestatis mee glorificabo. Esa.lx.et applicatur ad honorē marie virginis in hodierno festo/Rex volens sibi cōstruere domū habitationis:licet respiciat ad hoc vt oīa habitacula sint decora:singulariter tamen habet respectum ad habitaculum suum/quod per se inhabitare vult vt ē aula regia q̃ hec aula sit decora/Spiritualiter sic rex glorie rex regum et dominus dominantiū dei filius inhabitare decreuit cū hoīb⁹ vt ꝑmisit p ꝓphetam Zach. ij. Ego veniā ꝛ habitabo in medio vestri. Et vt scribit Johes Apoc.xxj. Habitabit cū eis eoꝝ de⁹.licet oīa habitacula.i. electorū corda debēt eē mūda/vt docet Esa.j.ca. Lauamini ꝛ mundi estote/Ratio:q̃ nō habitabit in corpore subdito pctīs. Sap.j. Signanter aula regia id ē btā virgo maria debuit esse munda et glorificata/ꝑpter quod ꝑuidens eam deus Esa.lx.dicit. Domum maiestatis mee glorificabo. In verbis ꝑmissis cōmendat btā virgo Maria a duobus/Primo a diuinali habitatione. Scōo a speciali glorificatiōe. Primū ibi. Domū maiestatis mee.secundū ibi.glorificabo. ℟ Primo cōmendat a diuinali habitatiōe. Ipa em̃ est domus de qua canit ecclesia/Domus pudici pectoris. templum repente fit dei/Revera repente. quia cum dixit Luc.j.ad angelū/Fiat mihi ſm verbū tuū.statim cōcepit verū deum ꝛ hominē:q̃ potuit dicere illō Eccī.xxiij/Qui creauit me requieuit in tabernaculo meo. id est in ventre meo nouē mensib⁹/Hec est domus de qua scribit Prouer.ix. Sapientia edificauit sibi domū.et excidit sibi colūnas septē.et sunt septē dona spūsancti.vt scribitur Esa.xj. Requiescet super eum spiritus dñi.spiritus sapientie/et intellectus Luc.j. Spiritussanct⁹ supueniet in te. Hec ē domus dñi firmiter edificata bñ fundata ꝛc. ps.lxxxvj/Fundamenta eius in montib⁹ sctis.scz super potentia patris vt non potuit cadere per humanā infirmitatē.vt dicitur Luce.j. Virtus altissimi obumbrabit tibi/Super sapientia filij Sap.vij. Venit in me spiritus sapientie/q̃ non potuit cadere per ignorantiam/Grego. Quid ignorare poterat in qua eterna sapientia et plenitudo diuinitatis inhabitauit/Super bonitate spiritussancti est firmata hec domus/sic q̃ nō potuit cadere per maliciā/Hec est domus diuine maiestatis. Mat.vij. Fundata est supra petrā.i.diuinitatis sustentationē. Bern̄/Deus fecit mariā potentē vt nos iuuare posset.fecit eā sapientē vt nr̄os defect⁹ cognosceret/clementē eam creauit vt nr̄e necessitati et indigentie succurreret. Scōo cōmendat btā ꝑgo a speciali glorificatione cū dicit.glorificabo/Revera de⁹ oīpotēs hāc domū glorificauit triplr. Primo ante tps.scōo in tpe.tertio post

De cõceptione Marie virginis

tempus. Primo glorificauit eã ante tẽpus qz ab eterno eam preordinauit ac preuidit. Prouer. viij. Dñs possedit me ab initio viarũ suarũ añ q̃ quicq̃ faceret. a principio. scz ad hũanã salutẽ: ab eterno ordinata sũ scz ad diuinã inhabitationẽ. necdũ erãt abissi id est anteq̃ homo cecidit in abyssum miserie p peccatum: et deinde in abyssum pene. ps. xlj. Abyssus abyssum inuocat. i. culpa causat penã. et ego iam cõcepta erã. id ẽ promisa cõcipi. ¶ Ex illo patet q̃ si homo nõ peccasset eque bñ de⁹ incarnat⁹ fuisset. licet sctus Tho. pte. iij. teneat q̃ nõ. Respondet q̃ nõ assumpsisset corpus passibile: attñ assumpsisset carnem. Primo rõne ꝓdestinatiõis matris ab eterno. Secõ rõne dilectiõis demõstrãde. Aug⁹. in li. de catheczandis rudib⁹ dicit. Que maior causa incarnatiõis q̃ vt ostẽderet incarnationẽ et dilectionẽ suã in nobis. mõ nõ min⁹ dilexisset naturã innocentẽ q̃ peccantẽ. igit. Tertio rõne beatificatiõis. Vñ Leo in li. de fide. Cum homo sit ad beatitudinẽ creatus: et beatitudo q̃tum ad partẽ sensitiuaz cõsistit in aspectu hũanitatis assumpte; sed q̃tum ad intellectiuã ex intuitu diuinitat⁹. et sic ꝼm Leonem si homo nõ peccasset eque bene deus incarnat⁹ fuisset. alis hõ ꝑfecte beatus nõ fuisset; qz nisi ꝼm aiam: sed aia est pars z nõ homo. Cum igit aia et corpus cõmunicẽt sibi actiões z passiones cõuenientius est vt cõsequenter accipiant pmia actionũ. Ideo aia beatificat ex visione diuinitatis: et corpus ex visione humanitatis. Ideo Aug⁹. exponit illud Joh. x. Ingrediet et egrediet et pascua inueniet. i. in cõtemplatione diuinitatis z visione humanitatis: et sic elegit eã ab eterno in matrem. Secõ glorificauit eã i tpe: et hoc dupliciter. scz in tpe legis z in tpe gre. Primo in tpe legis ꝑfigurauit eã. Vñ Bern. sup Missus est. Dõ moisi mõstratũ est i rubo et igne. Exo. iij. Aaron in yga et flore. Nume. xvij. Et Gedeon in vellere et rore. Judic. vj. Danieli i lapide. Dañ. ij. Hoc apte vidit Salomon in forti muliere. Prouer. vlti. Ezechiel in porta clausa ante et post. Ezech. xliij. ¶ Secõ glorificauit eã in tempore gratie. qz specialẽ gratiã et singularem ei cõtulit. Et hoc tripl'r. Primo i ingressu: qz eam a peccato originali ꝑseruauit. Secũdo in pgressu: qz eam speciali gratia z dignitate dotauit. Tertio i egressu: qz eam in matrem suã elegit. Dixi primo q̃ dignificauit eam in ingressu: qz eã a peccato originali ꝑseruauit. Et licet aplus ad Roma. iij. dicat. Omnes peccauerũt et egent gratia dei. tñ hoc intellige ꝼm cõmunem cursum. ad Ephes. ij. Eramus natura filij ire sic et ceteri. Et Ecci. xlj. Ue vobis q̃ dereliquistis legẽ dñi altissimi. si nati fueritis in maledictiõe nascemini. si mortui fueritis in maledictiõe erit pars vestra. ps. l. Ecce in iniquitatib⁹ cõceptus sum. Et Prouer. xx. Quis potest dicere: mũdũ est cor meũ: purus sum a pctõ. quasi diceret. nullus ꝼm cõmuẽ cursum. De q̃ Aug. et habet in ca. firmissime. de cõse. di. iij. Firmissime tene et nullatenus dubites omnẽ hominẽ cõcubitu viri et mulieris genitum. cõceptum fuisse in pctõ. vbi dicit Scot⁹. Hoc est verum ꝼm cõmunẽ cursum naturę. nõ aũt ꝼm priuilegiũ. Ipa ꝑo virgo btã speciali ꝓuilegio fuit ꝑseruata. quod cõsiderãs Salomõ in spũ dixit Can. iij. Tota pulcra es amica mea z macula non est i te. Nã si vnq̃ fuisset in pctõ originali concepta nõ posset. p eodem tpe dici immaculata. ¶ Nec sequit q̃ ꝓpter hmõi ꝑseruationẽ fuerit christo eius filio parificata. Nam dicit Scotus q̃ adhuc ẽ triplex differẽtia inter matrem et filiũ. Primo q̃tum ad mysterium incarnatiõis et generationis. quia Maria virgo nõ fuit cõcepta de spũsctõ. nec sine corruptione matris genita sicut christ⁹. Secõ fuit differẽtia q̃tũ ad mysterũ ꝑseruationis. qz christus non indiguit ꝑseruari. ipa vero habuit indigentiam preseruandi. Tertio fuit differẽtia q̃tum ad mysterium glorificationis: qz aia christi fuit ab instanti ꝯceptionis beata habens fruitionẽ deitatis: nõ sic aia btẽ virginis. Secõ eã dignificauit i pgressu. qz eã singulari gratia dotauit. Ecci. xxxiij. In me omnis grã vie. et veritatis: in me ois spes vie et virtutis. Hiero. Ceteris sanctis gratia per partes ꝑstatur: marie se infudit tota grẽ plenitudo. Licet Johes baptista abũdanter gratiã habuit q̃ in matrẽ z patrem defluxerat. qz ambo ceperũt gratiã ꝓphetandi. attñ ab ipa virgine copiosior gratia: qz in oẽs se diffudit. Bern. De plenitudine

eius acciplũt omnes. Iustus gratiã, peccator veniam. angelus leticiã. filius dei carnis substantiã. tota trinitas gloriã. Ideo subdit Bernũ. Acutius intuemini q̃sto devotionis affectu eã a nobis voluit honorari q̃ totius gr̃e plenitudinẽ posuit in maria. Nam si q̃d spei. si q̃d gr̃e. si q̃d virtutis in nobis est ex ea nouim⁹ redundare. Tertio ī egressu singulari dignitate eam nobilitauit. quia eã in matrẽ suaz elegit. Ansel. O mira res oĩs creatura a deo creata. sz dei natura ex Maria nata. Ideo dicit Bernũ. O maria q̃nta est dignitas tua: tu facta es mater illius cui⁹ pater est deus. filius paterne charitatz est corona tue castitatis. Et Petr⁹ Raven̄. O virgo matrẽ te fecit non natura sed gratia. Quod mirat Aug. Que virgo tã casta vt esset virgo post partũ. q̃ tã sancta vt esset dei mater. hec sola potuit virgo z mater vocari. Tertio dignificauit eã post tps scz pũtis vite: et hoc est ī egressu q̃n eã cũ corpe z aĩa in celũ sublimauit. vt dicit Aug⁹. et canit ecclesia. Assumpta est maria ī celũ. Hiero. Sicut in terris nõ est locus dignior vtero virginali qui christum recepit dei filium: sic nec in celo solio regali quo dei filius Mariã sublimauit. Ansel. Nihil tibi eq̃le o dña nihil cõparabile. Omne quod est aut est supra te: aut infra te. Supra te solus deus: infra te omne qđ nõ est de⁹. ℙ Iccirco merito a nobis glorificanda est. Primo. pter ei⁹ dignitatẽ. Eccl. xlv. Exaltate eã q̃tũ potestis: qz maior est omni laude. Cui canit eccl̃ia. Felix nãq̃z es sacra virgo maria z oi laude dignissima. Hiero. Quid nobilius: q̃d sanctius: q̃d dignius matre dñi: q̃d splendidi⁹ quã splẽdor elegit glorie: candor lucis eterne: et speculũ sine macula ab eterno p̃destinauit. Aug. Quid nos tantilli: q̃d nos aĩa pusilli si oĩa mẽbra nostra verterent in linguas: nec eã collaudare sufficerem⁹. Secundo. pter eius placabilitatẽ. Fortunat⁹ in Omel. Gratius est obsequiũ deo quod marie impenditur q̃z qđ sctoz cuilibet dirigitur. Hiero. in sermone de assumptiõe. Si oze. pphetico dñm in sanctis eius laudare iubemur: multo magz in veneratiõe beate Marie virginis matris eius zc. Subdit ibidem. Nulli dubium quin totuz ad gloriam laudis pertinet christi quicq̃d ei honoris impensum fuerit. Tertio pter nostram salutẽ. Hylari⁹. Impossibile est aliq̃ salvari peccatorẽ o virgo nisi p tuum auxiliũ z fauorẽ. Chrys. Tribularer nimiũ si marie nescirẽ patrociniũ. qz nobilissimis nõ est salus. Ide q̃ Ansel. Nõ est salus in mũdo nisi quã peperit ipse ego. Quarto. pter nostrã necessitatẽ. qz dicit Bernũ. Tu p singulis necessitatib⁹ subuenis mater dei: tu p diuersitate infirmitatũ largiris diuersitatem medicinarũ. vt patet in miraculis. Adiuuandũ ꝑsentẽ festiuitatẽ esse celebrandam ꝑmo est ostensum Elsino abbati cui succurrit in necessitate tempestatis maris laborãti. Scõo subuenit sacerdoti cuidã adultero post mortẽ ī faucibus diaboli existenti eum eripiendo. Tertio cõsolata est adolescentẽ nubere volẽtẽ eũ ad castitatẽ ammonendo. vt ptz in hystoria huius festiuitatis Ideo dicit Ansel. Nõ est ver⁹ amator virginis q̃ respuit colere festũ ei⁹ cõceptiõis. Propterea ecclesia hoc festũ valde glorificauit. Primo in eo q̃ nouissimis tpibus ī sacro Basilien̄. Scilio Anno dñi M. cccc. xxxix. determinauit et diffiniuit ꝙ doctrina dissẽs gloriosaz virginẽ dei genitricẽ mariã puenientez opante diuini muneris gr̃a singulari. nũcq̃z actualiter subiacuisse originali pctõ: sz imunẽ sp fuisse ab oi originali et actuali culpa: sanctãq̃z z imaculatã tãq̃z pĩa z psonã cultui ecclesiastico. fidei catholice recte rõni z sacre scripture. ab oib⁹ catholicis approbandã fore. tuendã z amplectendam: nullicq̃z de cetero licitũ esse in cõtrariũ pdicare seu docere. Item statuit z ordinauit eandem celebritatẽ sexto idus decembris in omnib⁹ ecclesiis z monasteriis sub noĩe ꝯceptiõis festiuis laudib⁹ colendã cẽ. Cuctisq̃z fidelib⁹ vere penitentib⁹ eadẽ die missarum solennijs interessentib⁹ centum dies. ꝑmis aũt et secũdis vespis totidẽ. sermoni ꝙ verbi diuini de eadẽ festiuitate interessentib⁹ centũ q̃nq̃ginta dies ꝯcessione ꝑpetuis tpib⁹ duratura. de iniũctis sibi penitentijs eadem sancta synodus elargitur. Ad idem Sixtus papa quartus easdẽ indulgẽtias oib⁹ xp̃ifidelib⁹ elargit. q̃ eadem die z p octauas misse et diuinis officijs interfuerint z celebrauerint quas cõsequunt in festo corpis xp̃i z p octauas eiusdẽ iuxta ordinationẽ Urbani q̃rti z Martini q̃nti

et aliorum romanorũ pontificũ pdecessorum suorum psentibus perpetuis temporibus valituris ꝛc.

In die cõceptionis beate virginis marie de festo. Sermo VII.

Conceptus hodiernus Marie semp virginis neuum tergit: nexũ soluit vetuste originis: mestis reddit leticiam: dat criminosis veniam. Ita canit hodie sancta mater ecclesia in prima antiphona in laudib. et applicat ad honorẽ Marie virginis in hodierno festo. Ideo dicit Ansel. in omel. huius diei. O q̃nta ista dies q̃ nostre reparatricis ania digne creatur et sanctificatur seu cõsecrat: et sanctissimo corpori vnit: reuera nõ est verus amator virginis q̃ spernit colere die eius ꝯceptiõis. Hec Ansel. Sed ille vere amat ipam q̃ nũc celebrat diem istum: et exq̃ amor est reciprocus. ideo diligit diligẽtes se. sm illud ꝓuerb. viij. Ego diligẽtes me diligo. Et facit eis recõpensam in fructib. et vtilitatib. qs hõ habet sperare q̃ deuote ꝯceptiõis eius festuz celebrat. Et hi fructꝰ tanguñ in verbis pmissis. Cõceptus hodiernus ꝛc. ℣

Pro q̃b nota q̃ celebrantib. deuote hũc diem: dei genitrix plurima dona cõfert: et signater tria q̃ tanguñ in themate: qz impetrat deletionẽ pctõrum: pcurat solutionem vinculorum: et dat causam gaudiorũ. Primo eñ celebrantib. hunc die conceptionis sue impetrat deletionẽ pctõrum. et hoc tangit cũ dicit. Neuum tergit: et in fine dat criminosis veniã. Neuum id ẽ maculã peccati: sed in virgine nulla pctõ macula est ablata; qz nulla ibi fuit. sed neuum tollit in maria. id est nõ admittit. Unde sicut ipa hodie i sua cõceptione a pctõ originali est preseruata ꝛ sic sanctificata. sm illud ps. Sanctificauit tabernaculum suum altissimus. Ita et ipa hunc die colentib. impetrat mundiciã peccatorum. Sicut hoc primitus ostendit in exemplo. Unde legitur q̃ canonicus i pago gallico cum vxore culusdã adulterat ẽ q̃ ad opidũ suũ redire volens: secanã trãsire debuit: vbi solus nauim ingressus est et tũc statim horas gloriose virginis canere incepit. cuiꝰ i medio fluminis inuitatorium Aue maria diceret: subito turba demonũ nauim subuertit et animã eius ad tormẽta deduxit. Die autem tertia virgo maria demonib. apparuit. et eis dixit. Ut quid mei familiaris animã iniuste affligitis. ad quã demones. eam debemus habere q̃ capta est in nostro opere. et maria: si ingt illi debet esse cuius opera faciebat: ergo mea est. q̃ñ matutinas meas cũ eum puenistis decantabat. q̃bus dictis demonib. hinc inde fugientib. beatissima virgo pctõ absterxit p q̃ eternaliter damnatus fuisset. ꝛ ad corpus animã detulit: et ipm de pfundo fluminis in q̃ mersus fuit deduxit: q̃ statim ei pedib. pstratus dixit. O ꝟgo pissima q̃d p tantis beneficijs retribuã. Ad quem illa. Precor te ingt ne amplius in reatũ adulterij cadas. ꝛ cõceptionis mee die sexto idus decembris iugiter celebres. ꝛ ad celebrandum denũcies. q̃ dicto ipo vidente ad celum ascẽdit. Ille autẽ vitã heremiticã ducens q̃d sibi acciderit cunctis audientibus enarrauit: et q̃diu vixit hũc diem celebrauit: et ad celebrãdũ alijs pdicauit. Hic nota q̃d sit hãc diem celebrare: nõ q̃ hõ solũ a seruilib. siue manualib. opib. cesset: sed a pctis abstineat: et cum singulari reuerẽtia ꝛ deuotione hac die virginem benedictam laudare ꝛ inuocare studeat. Scõo festiuãtibus hũc die btã ꝟgo pcurat solutionem vinculorum impedientiũ suã salutẽ. siue sint vincula q̃b ligat est cũ diabolo: siue cũ carne: siue cũ mundo. et hoc tãgit ibi. Nexũ soluit vetuste originis. id ẽ vincula pctõrum q̃b homo a diabolo ligatus est ꝛc. Diabolus eñ facit sicut aranea que cõponit rete ad capiendũ muscas. sic ipe cũ reti peccatorũ scz superbie. auaricie. luxurie ꝛc. capit heu totum mundũ q̃ omne q̃ est in mũdo: aut est ꝯcupiscentia carnis aut oculorum: aut superbia vite. j. Joh. ij. Si q̃s igit bñ seruerit ꝟgini bñdicte ab his nexib. eũ absoluit. Sic soluit quẽdã adolescentẽ a nexu mortalium in q̃ fuit varie sollicitudies ꝛ tribulatiões sm apl'm. j. Cor. vij. Unũ legit q̃ tpe Karoli magni regis frãcorum q̃dã clericus bungarie regis germanꝰ beatã ꝟginẽ diligens cũ parentũ ꝯsilio nubere volẽs. q̃dam die nuptiali bñdictione accepta cũ recordaret q̃ horas btẽ ꝟginis iuxta morẽ solitũ ñ cãtasset. spõsaz domũ cũ ceteris mittẽs ipe sol' in eccia pmansit: cũ illã antiphonã Pulcra es

Tria dã deuote celebrãt festa grata.

et decora filia hierusalē diceret/ subito beata virgo dei genitrix apparuit dicens/ Si ego sum pulcra ⁊ decora: qd est ergo q̄ me dimittis/ ⁊ aliā sponsam accipis/ Cui ille, O dña qd vis vt faciā/ At illa, Si sponsam tuam carnalē amore meo dimiseris/ ⁊ cōceptionis mee dīē sexto idus decembris celebraueris: me in celesti regno sponsam habebis/ et cū vnigenito meo cū gloria laureatus eris/ q̄bus auditis clericꝰ ad quandam abbatiā extra patriā pergens monachi habitu decoratꝰ est/ et post modicū tps epūs Aquilegien. factus ē. festū ꝯceptōis q̄ diu vixit celebrauit: et celebrandū cūctis in sua
3° ¶ diocesi cōstanter p̄dicauit Tertio celebrantibus hūc diem dat causam gaudiorū ⁊ in tribulatione cōsolationem/ Recte sicut ipa ab omni originali peccato p̄seruata. occasionē accepit gaudij/ sic illis qui hoc festuz hodie recolūt subuenit in omnib necessitatibus pellendo mestitiā/ et dando leticiam / et hoc tangit in themate cum dicit, mestis reddit leticiā/ et precipue morte imminēte, vbi maior ē mestitia. ¶ Ideo dicit Haymo sup Apoc. O q̄ gaudens est eius obitus
m ¶ q̄ marie dū viueret sedulus fuit et deuotꝰ.
x ¶ Refert em Anselꝰ Cantuariēn. archiēps de abbate Elsino miraculū ꝓpter qd festuz cōceptionis erat institutum: in quo ptz q̄ntum gaudium maria cōtulit dicto abbati
n et secum existentib in periculis maris positis. vide in legenda. Aliud exemplū quō
¶ Maria succurrit mulieribus impregnatis in timore positis et tribulatiōe/ Refert
¶ Orosius in epistola ad Helladiū: dans intelligere/ q̄ mulieres deuote festum hoc recolentes/ secure sunt q̄ nō p̄creant abortiuum/ q̄ fetus in vtero eoꝝ custodit: taliter scribens/ Coram deo noui et in veritate cōperi q̄ nulla mulier in partu periclitatur. sup quā deuote marie grā iplorat/ et dies eius ꝯceptiōis celebrat/ Patet illud exrōne. q̄ sicut virgo Maria in vtero mris fue est nō solum in naturalib illesa custodita: sed etiā gratuitis insignita/ Sic omnibus mulieribꝰ hoc festum digne et deuote celebrantib fetus cōseruat penitus illesos/
¶ et ipas ne piclitent custodit/ Legit enim in miraculis btē virginis q̄ vir qdā ad limia sanctoꝝ nauigare voluit: mulier autē eius virgini marie deuota licet grauida. pariter cum eo nauigare voluit: viro eius annuente/ Cū aūt nauigarēt venerūt dies parien di. periclitante autem muliere. seu lēte tēpestate ne oēs submergerent depositā est extra nauē sup tabulā/ que implorās virginē mariā p̄ro tuua mine/ pmittens. si euaderet hoc periculum magis deuote q̄s vnq̄s celebrasset eius ꝯceptionē celebrare vellet: q̄ eā liberauit: et ad littus pducens/ officiū obstetricis adimpleuit: q̄ postmodū hoc pdigium q̄b potuit dixit/ Et sic habem⁹ quō maria succurrit tribulato ab extra sicut abbati Elsino/ et tribulatis ab intra: vt impregnatis/ Ex q̄bus habet q̄ntum placet virgini gloriose si q̄s deuote celebrat festū
¶ cōceptionis sue. Succurrit etiā tribulatis et mestis in extremis siue in morte demonibus p̄sequentib. ⁊ impugnātib. et hoc patet per exemplū. Quidā monachus seruiuit deo et btē virgini in ordine triginta annis et grauiter cepit infirmari/ Cunq̄ iam vellet expirare/ venit ad eū multitudo demonū q̄rentes aīam eius/ q̄ cū vidisset cepit clamare/ Ve mihi q̄ vnq̄s natus sum:/ ve mihi q̄ vnq̄s ordinē intrauī/ melius mihi fuisset esse ranā/ Fratres autē audientes clamorē coram eo orātes cōuenerūt/ ad quē accedens senior suꝰ dixit/ O p̄r q̄re ista dicitis cū fueritis semp bonus homo. dicite ergo post me hec verba. Maria mater gremater misericordie. tu nos ab hoste ptege in hora mortis suscipe/ q̄d cū dixisset et modicū lacuisset: cepit dicere/ Bene mihi q̄ vnq̄s natus fui: bene mihi. q̄ vnq̄s ordinē intraui/ Frēs vero audientes tā subitā mutationem ceperūt q̄rere q̄d hoc esset q̄ tāta ꝓba blasphemie clamasset/ Respondit, ideo clamaui q̄ demones infiniti venerūt volētes animā meā rapere: ⁊ cū dixissem orōem p̄dictā et refugiū habuissem ad Mariā/ statī vēit ad me mr̄ misericordie: ad cuius aduentū oīs recessit multitudo demonū/ ⁊ sic mō me ad cōuiuiū suum inuitauit, et sic spīm emisit: ⁊ ab hostib suis saluatus est ꝛc. Hic cadit dubi
¶ um. Etq̄ dictū est q̄ btā virgō fuerit p̄seruata ab originali pctō: et sic in eo nō cōceptā: pōt ne ostendi ꝟ aliquib rōnib ⁊ exēplis. R Respōdet breuiter q̄ sic. Vñ virginē mariā nō fuisse cōceptā in originali pctō oñdi/ pt triplici via, vicz autoritate, rōne, ⁊ exēplo/ Primo autoritate canonis

De cõceptione Marie virginis

pba auctoritz in ingressu i pmo originali 1°

biblie. Cañ. iiij. Tota pulcra es amica mea/ ⁊c. Si em virgo maria fuisset ab originali peccato purgata: tunc aliqñ fuisset i ea macula: qđ reclamat spūssanctus vbi supra/ Itē Prouer. viij. dicit de btā virgine. Nec dum erant abyssi ⁊ ego iam pcepta erā sc̄z in ordinatione diuina/ Si ergo ab eterno deus pordinauit ipam virginē mariam in dei matrē: dignū est vt talem pordinauerit et elegerit/ cui vnq̄ nulla mater in puritate simulis fuit/ Certum est añ euam matrē nostrā in statu innocētie fuisse absq̄ omni pctō. cur ergo maria diceret aliq̄ pctō originali maculata ⁊c. Scđo illud ostēditur 2° auctoritate ecclesie: cui nō licet cōtradicere: vidz cōcilij Basilien. in quo determinatuz est mariam virginem sine originali peccato conceptam. Anno dñi M. cccc. xxxix. vbi dicit q̄ nulli de cetero liceat cōtrariuz pdicare aut docere/ Ita etiā tenet tota vniuersitas Parisiensis. et heresim reputaret cōtrarium asserere ⁊c. Tertio illud ostendi 3° potest auctoritatibz sanctoz/ Et pmo Aug. in de natura ⁊ gra/ Excepta virgine maria cum de pctis agit de qua ppter honorē dñi nullā prorsus volo habere questionē/ Et subiungit/ Hac ergo virgine excepta. si oēs sanctos et sanctas cum hic viuerēt cōgregare possemus et interrogare/ vtrum essent sine peccato: quid fuisse responsum putamus nisi quod ait Johannes. j. Jo. j. Si dixerim⁹ quia peccatū nō habem⁹ ipi nos seducimus et veritas in nobis nō est. Secunda auctoritas est Anselmi. de cōceptu bea 4° te virginis. q̄ ptra illos q̄ mariā dicūt conceptā in originali pctō sic ait/ Inscia ne fuit et potēs dei sapiētia. sibi ex omni pte habitaculū cōdere/ remota omni labe pditiōis hūane/ q̄ angelis peccātibz aliq̄s a peccato seruauit imunes: et feminā etiā matrē suaz futurā ab alioz pctis expertē seruare non potuit/ q. d. vtiq̄ potuit/ et subdit. Statuit eam reginā ⁊ dñatricē fore angeloz/ et nūc inferiorē gratiā aliis factā in cōsortiū acceptam credimus boim pfectoz/ q. d. nullo modo/ qz si est regina angeloz q̄ nūq̄ aliq̄ peccati macula deformati fuerūt: cur ipaz fatemur originali pctō inquinatā. Subiungit. Existimet hoc q̄ vult: argumentis hoc pbet suis. q̄ vult bis q̄ dicam⁹ aduersetur. ego donec ostēdat mihi deus aliquod dignius et excellentius dñe mee posse dici. que dixi dico. q̄ scripsi nō omitto./ Et ad 5° pbandū dicit Anselmus ibidē. Decuit vt virgo beata tali puritate niteret. q̄ maior sub deo neq̄t intelligi. sed certū est q̄ hāc puritatem esse possibilē sub deo intelligimus. vidz eē hoiem sine pctō originali ⁊ actuali: qz talē habuerūt Adam et Eua in statu innocentie. igit ⁊c./ Ad hāc auctoritatē Anselmi dicit Sco. sup tertio. dī. iij. Si decuit ⁊ deus potuit q̄re non fecisset. vt ab omni macula peccati eā pseruasset/ Huius etiā sniē ē sanctus Tho. in scripto primi sniaz. dī. xliij. ar. iij. in solutione tertie rōnis. vbi respondet ad predictā auctoritatem Anselmi. dicēs. puritas intendit̄ p recessum a cōtrario. et ideo potest aliquod causatū inueniri q̄ nihil purius est in rebz creatis si nulla contagione pctī inquinatū sit/ et talis fuit puritas btē virginis. q̄ a pctō originali ⁊ actuali imunis fuit/ tñ sub deo inquantū i ea fuit potētia ad peccādū q̄ peccare potuit. hec Tho. vbi s. Est tñ verū q̄ talis potētia ad peccādū etiā ablata fuit in pceptōe filij sui/ in q̄ in bono cōfirmata fuit vt de cetero in pctm̄ mortale nec veniale flecti posset ⁊c. Secūdo pōt ostendi p rōnes beatā ꝙginē nō eē in pctō originali cōceptā/ et pmo sic. Exquo p mariā virginē lapsus eue tāq̄ p mediatricē aliquo modo reparari debuit. et Eua fuit creata sine pctō ⁊ cecidit in peccatum. decuit vt virgo maria etiā sine peccato cōciperet: licet cōtraxerit penalitates corporis sicut et christus dñs. Secūdo sic Maria ex singulari priuilegio habuit q̄ nō cum dolore peperit: cum tñ in textu Gen. iij. nō excludatur a maledictione que dicta est Eue et omnibus mulieribus sequentibus cum dicitur/ In dolore paries filios tuos: et sub viri potestate eris/ ergo a simili Maria ex priuilegio preseruata est ab oī peccato originali et actuali. licet ꝑm cursum nature post pctm̄ primoz parentū iuxta verbū apli ad Ro. v./ Per vnū hoiem in omnes pctm̄ intrauit/ et per pctm̄ mors in quo omnes peccauerūt/ ad Eph. ij. Oēs eramus natura filij ire/ Et dicit notāter natura. scz corrupta/ q̄si diceret. Ex priuilegio et grā singulari deus hoc pōt impedire/ sicut factum est in virgine maria/ Hui⁹ sniē est Alexāder de Ales super Cañ/ Richar.

2° pbat̄ ut dicitur 1°

de sancto victore/Hugo/Tho. de argentina/Petr⁹ de candia/Nā deus potuit matrē suā a pctō originali pseruare. Similit et decuit rōne matris et filie. Probationē huius vide sermone, rij, in thesauro nouo de sanctis. Tertio potest ostēdi p exempla Marīā virginē nō esse cōceptā in peccato originali/Primū de abbate Elsino vt patet in legenda. Secundū exemplum refert magister Henricus de bassia de hoc festo de q̄dā baccalario formato/q̄ Cracouie p̄dicauit ꝓtra cōceptionē virginis marie: et sic cozruit in terrā et expirauit/Tertium de q̄dā Hebhardo de piscarijs: qui etiā cōtra cōceptionē btē virginis p̄dicauit/et ideo ī missa sacramentū perdidit/Cui z apparuit virgo benedicta dicēs, quare carnē de me sumptā sumere p̄sumis/z volūtarie me maculasti tuis labijs/Quartū de quodā q̄ in ciuitate Lemonicensi tenuit opinionē istā: et cum missam celebraret: lupus oībus videntibus de silua venit et eū strangulauit. Quintū scribit Vincēti⁹ in speculo historiali, ll, vij, ca, cxx, de Hildefonso epō Tolentano/q̄ beata virgo Maria sibi dederit albam/q̄ celebraret festū cōceptionis eius/Et sequēti ca, dicit mariā virginē non esse cōceptam in originali peccato ex dictis su pradicti epī/cum tū ipe Vincentius fuerit de ordīe predicatorū/q̄ valde aduersantur huic sententie dicētes Mariam esse in originali peccato cōceptam z purgatā statim ab originali per sanctificationē in vtero zē/

Sextū est reuelatio sancte Brigitte: in q̄ bus habet/q̄ beata virgo sibi reuelauerit q̄ fuerit sine originali pctō cōcepta dicēte illi/Sicut alicui volenti ieiunare q̄ desiderū comedēdi haberet: sz volūtas resisteret desiderio: p̄ciperet a superiori cui obediendū esset q̄ p obedientiam comederet/Ista comestio maiori remuneratiōe digna esset q̄ ieiuniū/Sic per talē modū cōiunctio parentum meoz fuit quādo ego ꝓcepta sum sine originali peccato/qz sicut filij⁹ meus et ego nūq̄ peccauimus: ita nullū cōiugium fuit quod honestius esset q̄ illud de q̄ ego pcessi, et qū pater et mater cōuenerūt matrimonialiter: plus fecit hec obedientia q̄ carnalis voluptas/qz alij cōiuges conueniunt ex voluptate carnali: mei vero parētes ex obedientia et p̄cepto, sz scito q̄ mea conceptio nō fuit omnib⁹ nota/qz placuit deo q̄ amici sui pie dubitarēt de cōceptione mea: et q̄libet ostenderet zelum suū donec veritas clarescceret in tpe ordinato, hec Brigitta/Sic ergo patet triplici via esse ostensum Mariā virginē nō esse in originali peccato ꝓceptā, vicz autoritate, rōne z exemplis/Vide de hoc pulcerrimū tractatum Dñici bollani ad ducem Venetorū, q̄ hoc p̄bat validissimis rōnib⁹: et argumēta aduersariorum pulcre soluit zē.

Dic cadit dubium quare ecclesia agit festū de cōceptione beate ꝑginis z nō de aliquo alio sancto: cū tñ ois homo cōcipiat ī peccato originali, igit potius deberet agi festū sanctificatiōis q̄ ꝓceptiōis. Solutio. Ecclesia facit hoc ꝓpter tres rōnes/Prima qz fuit cōgruiter impetrata/Scōa qz fuit sublimiter sctificata/Tertia qz fuit firmit bene opata zē. Quantū ad pmū nota q̄ cū Anna z Joachim nō haberent filios: qz steriles. et p multos annos transissent sine plenorōnib⁹ et ieiunijs et elemosynis insistebāt/ vt impetrarēt a deo, plē: nō diffidētes de liberalitate dei: qz qđ natura nō valet gratia supplet/Voto ū etiā fecerūt offerēdi, plē deo in tēplo, diuidebāt q̄z suos redditus vt legitur in tres ptes, vnā scz tēplo, aliā pauperibus, tertiā sibi z familie ꝓcedētes/Et per hmōi ꝓtinuata impetrarūt fecunditatem. Ubi ostēdit exēplo hoc nō displicere deo dummō fiāt sine superstitiōib⁹ z cū cōditione si saluti sue expediat/Apparuit ergo angelus eis z pnunciauit q̄ haberent filiā noīe mariā zē. vt habet in legēda. Quantum ad secundū nota q̄ fuit sublimiter sanctificata ꝑbat p Petrū de taranta, dist, iij, tertij/qz q̄nto q̄s magis accedit ad sanctū sctōz: tāto magis debet habere maiorē sanctificationis gradū: nō em̄ est accessus ad deum nisi p sanctificationē/Maria vero mater christi plus omnibus accedit ad filiū, qui est sanctus sctōz, ergo debuit gradum sanctificationis habere maiorem post filium.

Et ad hoc intelligendū nota tres fore sanctificationes. Prima est communis: que fit per sacramentum baptismi: et hec remouet culpam et confert gratiam. Relinquit tamen fomitem et pronitatem ad peccandum. Et talis sanctificatio est in omnibus baptisatis extra vterum. Se-

cunda est specialis in vtero: sed non statim dum puer ꝯcipit: sed postea. Et hec est duplex. Una cū puer egredit ex vtero matris ⁊ hec fuit Hiere. iuxta illud. Anteqū exires de vulua sanctificaui te. Secūda est qū̄ plenus est adhuc in vtero totus. vt iohānes baptista q̄ in sexto mēse fuit sanctificatus: qū̄ scz virgo Maria cōcepto dei filio salutauit Elisabeth. et hec sanctificatio remouet culpam et pronitatē peccādi mortaliter. Nā Hiere. ⁊ Johānes baptista post hmōi sanctificationē in vtero licet raro peccauerunt venialiter nūq̄ tū mortaliter. vt dicunt doctores in tertio. di. iij. Tertia est specialissima scz in pūcto creatiōis et infusionis aīe. Talis fuit sanctificatio btē virginis in ei⁹ cōceptione. Formato enim corpore virginis ex Anna et Joachim concepto nō ex spū̄sancto: q̄ hoc est solius christi. et creata anīa virginis a deo et infusa: mox ⁊ p eodē instanti sanctificata fuit. Ex quo sequit̄ q̄ beata Maria p nullo instanti aut tpe fuit peccati originalis obnoxia. nec in tali concepta: sed ab eodem specialissime pseruata. quod pbatū̄ est supra triplici via. scz autoritate. exemplo et rōne. quare merito celebrat ecclesia festum cōceptionis ⁊ nō alterius sancti. Ideo dicit Hildefontus toletanus epūs. Beata virgo maria nisi in vtero sanctificata esset: minime eius cōceptio colēda esset. Nūc aūt q̄ autoritate totius ecclesie venerat: ostat eam a pctō originali immūnē fuisse. per quā nō solū maledictio matris Eue soluta est. verū ⁊ bñdictio donata est. Ex quib⁹ possum⁹ colligere q̄ beate virgini i puritate nulla creatura pura cōparari potest. Oportet ergo pulleglū̄ sanctificationis sue omnē sanctificationē aliorum excedere. Nam hec sanctificatio sua i vtero facta est per gratiā singularē totius trinitatis. Etiam pseruauit eam ab originali culpa: et remouit pronitatē ad peccandum tam mortaliter q̄ venialiter: que non fuit in alio sancto homine. et sic patet etiaz ratio tertia. Nam dico q̄ firmiter operata est bonū̄ et cōtinenter. q̄ nullū̄ vnq̄ peccatum cōmisit: nec etiā veniale. Nō sic fuit in alijs ab vtero sanctificatis. Nā oēs venialiter peccauerunt. ideo merito celebrat festum cōceptionis eius et non aliorum sanctorum ⁊c.

De sancto Thomā apostolo.
Sermo VIII.

Dominus meus et deus meus. Joh. xx. A

Pro introductiōe nota q̄ hec cōfessio sancte Thome laudabilis est. ppter tria. quia vera. quia plena. et quia deuota. Vera est: quia verissime ipe est solus dñs. solus deus: vt canit ecclesia in hymno angelico. Dicunt quidā dij multi et dñi multi. nobis aut̄ vnus deus et vnus dñs Jesus christus. j. Cor. viij. Et quia solus dominus: ideo ab omnibus timendus. quia solus deus: ideo ab omnib⁹ est adorandus. Secundo mō est cōfessio plena. omne em̄ credibile aut refert ad humanitatē aut ad diuinitatē fm distinctionē articulor⁹. et iō confitet: dñs meus q̄tū ad humanitatē. et deus meus q̄tum ad diuinitatē. Primus dixit dñs: postea deus. q̄ p visibilia ad invisibilia ascendit. ad Ro. j. Dum p ea q̄ sunt hūanitatis ad ea q̄ sunt diuinitatis venit. Dicit aūt dñs fm humanitatē rōne p̄cij. j. Petri. j. Non corruptibilib⁹ auro ⁊c. j. ad Cor. vj. Empti estis precio magno. Dicit deus a theaste. id est considerare oīa. nulla enim eum latent. Tertio est cōfessio deuota. nō solū corde credidit: sed ex deuotione clamauit. Deuotio enim ē feruor bone voluntatis quā mens cohibere non valens: certis manifestat indicijs. Ideo sanct⁹ thomas exclamando dixit. Dominus meus.

In verbis p̄missis sanctus Thomas in tribus cōmendatur. videlicet in fidei perfectione. in vtili p̄dicatione. in mirabili operatione. Primo cōmendat in fidei pfectione. Ubi nota q̄ sancti thome fides habuit triplicem statum. scz dubitationis. pfectionis. et cōsummationis. Dubitationis: q̄ didimus. nā cum alij discipuli dixerunt: vidimus dñm: ipe dubitauit et dixit. Nisi videro in manib⁹ eius fixurā clauor⁹ et mittā digitū meū ⁊c. Ubi Aug. Illa dubitatio est p̄missa ppter nos. q̄ de⁹ est adeo bon⁹ q̄ nullū malū p̄mittit q̄n bonū̄ ex eo elicere velit. Nam licet dubitatio in se fuit mala. tū bonū̄ venit ex ea. q̄ nostre fidei firmitas. De quo Grego. in Omel. hodierna. Plus nobis valet thome incredulitas. q̄ marie magdalene repētina fidelitas. quia

dum ille palpando ad fidē reducit: nostra mens omni dubitatiōe postposita i fide solidat. Nā sicut dispēsatiue voluit matrem suā despōsare: vt spōsus esset testis ỹginitatis: sic discipulū dubitare pmisit vt esset testis vere resurrectiōis. Ex hoc tñ nemo debet putare sanctū Thomā alijs aplis minorē: eo q in fide dubitauit: q ex hoc nob magna vtilitas cōsecuta est. nā ex hoc seq̄retur petrū esse alijs minorē eo q xpm negauit: q tñ est caput et pnceps oīm aplorū. Vide de hoc exemplū de q̄dā rustico simplici q noluit hre Thomā p aplo suo eo q in fide dubitauit: i Thesauro nouo de sanctis sermone. xxj. ¶ Scdo fides scti thome fuit in statu pfectiōis cū dixit. Dñs meus et de⁹ meus. q tūc sm Bedā altitudinē diuine virtutis resurrectiōe celebrata: fide certa penetrauit. ¶ Nā ut pfectaz fidē habuerit ptz nō tm ex sua pfessione: q dixit. dñs meus tc. sed ex q̄ttuor. ¶ Primo: q xps eius fidem approbauit cū dixit. Quia vidisti me thoma credidisti. aliud q̄dē vidit: sed aliud credidit. Hominē vidit z deū cōfessus est. vbi diuinitatē credidit quam nō vidit tc.

¶ Hic cadit dubiū vtrū de eodē possit esse fides et visio. Nā aplus ad Heb. xj. dicit. Fides est substātia rerū sperandarū argumentū nō apparentiū. Et Aug. super Joh. Fides est virtus q̄ credunt q̄ nō vident. Cū christus dicit Thome. q vidisti me thoma credidisti. Ad hoc rñdet Bonauen. in quarto. di. xxxiij. q visio et fides nō possunt esse de eodē vno et eodez respectu: sed bene diuersis respectib⁹. nā qñ aliq̄d ita videt ex vna pte q ex alia lateat. sm illud qō latet pōt esse creditū: licet ex altera pte videat. Cum ergo in christo videret a thoma vel alio aplo aut ei⁹ matre illud qō ad eius corpus z humanitatē spectabat: tñ diuinitas eius sensum et visum latebat: et sic tm credebat. Et hoc est qō Greg. in omel. dic de thoma. Aliud vidit: aliō credidit vt sup. ¶ Scdo pfectio fidei scti thome patz ex eo q sm Chryf. tres magos baptisauit. qui facti sunt ei adiutores in pdicando. Ex quo patz quantā in fide excellentiā habuit q primitias gentium baptisare pmeruit. ¶ Tertio ex eo q in ciuitate Edissa vbi corpus suum quiescebat nullum hereticū gentilē aut infidelē viuere pmisit: neq̄ aliquē tirannū ibi nocere: postq̄ Abagarus rex illius ciuitatis epistolā manu saluatoris scriptam accipere meruit. et deinde p scm̄ thomā sanatus z in fide cōfirmat⁹ fuit. Nā si q̄ gens aliq̄ cōtra ciuitatē illā insurrexit: infans baptisat⁹ supra portā ciuitatis stans eplam illā legit: et ea die tā saluatoris scriptura q̄ apli thome meritis hostes fugiūt aut placant. Verūtm̄ q̄uis lōgo tpe durauerit: nihilominus postea ciuitas illa capta fuit a saracenis z pphanata sublato beneficio. pter abundantiā pctōr. ¶ Quarto pfectio fidei eius patet ex eo q p fide magna tormēta sustinuit. Nā a pincerna regis in maxillā pcussus fuit: a rege indie incarceratus. Deinde nudis pedib⁹ iussus est ambulare sup laminas ferreas ardētes. Postea in fornacē ardentē est. piectus: et tandē lanceis trāffixus. Sed oia ista tormēta q p fide sustinuit xps sibi in gloriā cōmutauit. Nā de pcutiēte maxillā accepit iustā vltionē. incarcerat⁹ a rege accepit honorificā liberationē. Sup laminas adustus accepit fontis emanationē. In fornace piectus accepit roris refrigerationē. Lanceis pforatus accepit felicē coronationē tc. Tertio fides sci thome fuit in statu cōsummatiōis qñ post eius mortē mutata est in clarā visionē dei. vbi modo triplici de causa est noster adiutor. p fide optimus. q potest scit z vult. Primo potest validissime. Si enim sunt oīa possibilia credēti vt dicit Matth. xvij. q̄nto magis beatifice vidēti. ¶ Scdo nouit plenissime. Ecci. xxxiij. Qui nō est tentatus q̄d scit. q nō est expertus pauca recognoscit. sed ille in fide tēptatus fuit. Unde merito hodie petit ecclesia vt eius fidē cōgrua deuotiōe sectemur. ¶ Scdo beat⁹ thomas cōmendat in vtili pdicatiōe. nam sua pdicatione multū fructū attulit: q mltos cōuertit. Una em̄ die ad pdicationē ei⁹ baptisati sunt nouem milia virorum: exceptis mulieribus et paruulis. Item conuersos nutriuit verbo et exemplo ac corporali subsidio. Verbo quidē: q sollicite pdicauit assimilando verbum dei collirio: emplastro et potioni et cibo. sicut in legenda patet. nā quosdā ad fidem illuminabat: istis apponebat collirium. quosdā a tumore supbie strīgebat: istis apponebat emplastrum. quosdā ad pfessionē inducebat: istis apponebat

potionē. Quosdā timidos ꝺfortabat: istis dabat cibū. Sccdo cōuertebat z nutriebat exēplo. Ūñ etiā in nuptijs abstinebat existens sibi parcus: fuit deo fidelis z deuot⁹. Ūñ dixit Dabano nūcio regis, habeo seruum fidelē q̄ oīm labo⁹ mihi mercedē apportat. Tertio nutriebat corpali subsidio, q⁹ thesaurū de quo placitū facere debebat pauperib⁹ tribuit, et in hoc mūdo puldit z regi et paupib⁹ z sibi. Regi: q⁹ palaciū sibi in celo fabricauit. ℙauperib⁹: q⁹ eos iuuit in eo⁹ penuria. Sibi: q⁹ premiū z laudē p̄ merut. ℚ Circa p̄dicta q̄ro, q̄b⁹ gentibus p̄dicauit sctūs Thomas. Ad qđ rñdet Isiđ. i li. de vi. et obitu sct⁹. Thomas discipul⁹ xp̄i ac filius saluator⁹: audiēdo incredul⁹: videndo fidelis fuit. Dic euangeliū p̄dicauit parthis medis z persis: hircanis et bragmānis, et intrās orientalē plagā et interna gentiū penetrās: ibi p̄dicationē suā vsq⁹ ad vltimū sue passiōis p̄duxit. Jn ei⁹ aūt legēda habet. q̄ p̄dicauit in india: vbi nomē xp̄i plurimū exaltauit. ℰ Sed diceres. q̄ idiomate p̄dicauit p̄dictis gentibus. Ad hoc dico. q̄ sanctus Thomas sicut et ceteri apli p donū linguarū qđ acceperūt in die penthecostes p̄dicauit linguis oīm gentiū. Ūñ Grego. Et est glo. Act. ij. Spiritussanct⁹ sup discipulos i igneis linguis apparuit: et eis oīm linguaꝝ sciam dedit. Et paul⁹. j. ad Cor. xiij. dicit. Gratias ago deo q̄ oīm vr̄m linguas loquor. Qđ declarat sctūs Tho. ij. ij. q. clxvj. dicens. q̄ primi discipuli christi ad hoc fuerūt ab ip̄o electi, vt per vniuersum orbem. fidē ei⁹ p̄dicarent. Nō autem erat cōueniēs. vt qui mittebant ad alios instruendos, indigerēt ab alijs instrui, q̄liter alijs loquerent, vel q̄liter q̄ alij loquerēt intelligerēt, p̄sertim q⁹ isti q̄ mittebant erant alteri⁹ gētis sc⁹ iudee, erāt etiā pauper et impotētes. nec de facili a p̄ncipio reperissent q̄ eoꝝ ꝓba alijs fideliter interp̄tarent, vel verba alioꝝ eis exponerēt: maxime q⁹ ad infideles mittebant, et ideo necessariū fuit vt sup hoc eis diuinit⁹ p̄uideretur p donū linguarū: vt sicut gentibus ad idolatriā declinantib⁹ introducta ē diuersitas linguarū, ita etiā q̄n erāt gētes ad cultū vnius dei reuocande, cōtra hmōi diuersitatē remediū adhiberet p donū linguarum, et cui⁹ fieri potuisset q̄ p vnam linguā apostoli loquētes ab oīb⁹ intelligerentur: tñ cōuenient⁹ fuit. q̄ ip̄i omnib⁹ linguis loquerent, q⁹ hoc p̄tinebat ad p̄fectionem scientie ip̄oꝝ. p quā nō solum loqui: sed intelligere possent ea q̄ ab alijs dicebā⁹ tur. Et ideo glo. Act. ij. dicit. q̄ maiori miraculo factū est q̄ apli oīm linguarū generibus loquerent⁹ zc. ℙ Tertio beatus Thomas cōmendat⁹ i mirabili operatiōe. Que q̄dē apparuit i paradiso. in celo. i mūdo. et in inferno. Jn paradiso quidē i palatio q̄b⁹ regi indo⁹ fabricauit. Jn celo: in luce q̄ sup debiles ac infirmos resplenduit et oēs sanauit. Jn mūdo: in bestijs. sicut i cane q̄ manū p̄incerne ip̄m p̄cutientis abscidit. Jn plantis: sic̄ p̄z in ramo palme pleno dactilis q̄ in manu sponsi ad ei⁹ benedictionē apparuit. Jn hoīb⁹. vt p̄z in plurib⁹ q⁹ miraculose curauit. Jn elementis: q⁹ in fornace ignis p̄iectus in nullo fuit lesus. Idē p̄z in terra. q⁹ in p̄ncipio sepulture ei⁹ manu p̄p̄ria de monumēto extenta ad se venientes dignos cōicauit, z ab indignis manum cū eucharistia retraxit: vt in longa ei⁹ legenda habet. Exemplū de quodā famulo q̄ furat⁹ fuit ficus p duob⁹ denarijs z nō poterat sumere sacramentū de manu apli donec cōfiteret plenarie et satisfaceret. Jtē in inferno: q⁹ ad mandatū ei⁹ demon idolū totū cōminuit et liquefecit. Hāc aūt mirabilem operationē habuit p amorē q̄ eū deo vniuit. a q̄ virtutē operādi recepit. Sicut cū corpus vnitur aīe, recipit ab eo virtutez operādi, et ab ea sepatū: nihil pōt penitus opari. sicut nec peccator⁹ separatus a deo. Juxta illud Joh. xv. Sine me nihil potestis facere. Ūñ Chr⁹. sup Matth. Tria tot⁹ mūdus mirabat. sc⁹ xp̄m post mortem surrexisse, carnē in celū ascendere, et p duodecim apl⁹os piscatores totū mundū conuertisse. Huius aūt quadruplex fuit causa, sc⁹ ℙecunie cōremptus, glorie defectus, secularū occupationū segregatio, et terribilū passionū toleratio. Ⓢ Ultimo circa thema q̄ro. vtrū beat⁹ Thomas de necessitate salutis tenebat apparente sibi dño, z dicente sibi. infer digitū tuū huc zc. cōfiteri fidem diuinitat⁹ et humanitatis in xp̄o? Ad hoc dicendū q⁹ de necessitate salutis tenebat thomas illa hora facere illā cōfessionē, ꝓpter euidentia illius p̄clusionis nota q⁹ ea

que sunt necessaria ad salutē cadūt sub p̄ceptis diuine legis/Confessio aūt fidei cū sit ād affirmatiuū nō p̄t cadere nisi sub p̄cepto affirmatiuo/Uñ eo mō est de necessarijs ad salutē q̄ p̄t cadere sub p̄cepto affirmatiuo diuine legis/p̄cepta aūt affirmatiua nō obligāt semp̄ z p̄ semp̄;sed ꝑ loco et ꝑ tpe/z ſm alias circūstantias debitas ſm qs oportet actus humanū limitari ad ħ q̄ sit actus virtuosus. Sic igit̄ ꝓfiteri fidem nec semp̄ in quolibet loco est de necessitate salutis,sed aliq̄ loco z tpe qñ vicz. p omissionē hmōi ꝓfessionis subtraheret bonor debitus deo,vel etiā vtilitas p̄ximis impēdenda/puta si q̄s interrogatus de fide taceret/z ex hoc crederet vel q̄ nō haberet fidem/vel q̄ fides nō esset vera,vel alij p eius taciturnitatē auerterent a fide/in hmōi em̄ casibꝫ ꝓfessio fidei est de necessitate salutis, sed iste casus est impsentiarū/iam em̄ ꝑmo dixerat thomas q̄ nolebat credere nisi videret in manibꝫ fixuras clauoꝝ z mitteret digitū zc. Modo vero si nō fuisset ꝓfessus ore fidē pfectā de xp̄o,estimatus fuisset nō habere fidē de xp̄o. Uñ dñs ait illi. Noli esse incredulus sed fidelis. Uel estimatus fuisset tenere. q̄ fides xp̄i nō esset vera/vel fortasse alij discipuli visa cōtumacia istius aut taciturnitate auerterent se a fide. Item subtraxisset nō ꝓfitēdo(ex quo iam erat suspectus)honorē debitū deo z vtilitatē a fidelibꝫ quā ex sua ꝓfessione receperūt. Sed diceres. q̄re dñs dicit Luc̄.x. Beati oculi q̄ vident. q̄ vos videtis,et hic dicit/Beati q̄ nō viderūt. Modo videre z nō videre cōtradicūt. ℣ Ad hoc dicendum q̄ duplex est beatitudo. Una ē rei,alia spei. Prima ſm Boetiū est status oīm bonoꝝ aggregatione pfectus/et illa cōsistit principaliter in fruitiōe et aspectu diuinitatis/et cōsequēter in visione hūanitatis xp̄i,motu dilectiōis ad ip̄m/Et hac beatitudine ex meritis nullus p̄t eē dign⁹,q̄ dic̄ Origē, de ritu eccl̄ie. Si q̄s bona cunctoꝝ ppetrasset at q̄ toti⁹ mūdi tormēta attulisset/nōdū tñ eterna beatitudine dign⁹ esset,nisi eā nobis christi amarissima passio meruisset/et de hac beatitudine intelligit illud verbum xp̄i. Beati oculi q̄ vident q̄ vos videtis,q̄ ap̄li viderūt eius hūanitatē/Et vere summe beatus erit q̄ ad banc beatitudinē meruerit puenire/vbi xp̄m nō solū in humanitate ſz i purissima videbit deitate. Ad quā puenit btūs Thomas vbi sine fine fruitur dei visione/et iam nō dicit illud verbū futurū p̄s. Satiabor cū apparuerit gl̄ia tua: sed p̄teritū. Satiatus sum gloria tua/Secunda beatitudo est spei q̄ solū habeē in p̄senti/et ista ꝓsistit in merito future beatitudinis,et iō beatior est hoc mō,q̄ plus meretur nō vidēs q̄m videns/et de hac intelligit p̄ñs verbū xp̄i ad beatū thomā. Bti q̄ nō viderūt z crediderūt zc.

In die sancti Thome apostoli.
Sermo nonus de euangelio.

Vide manus meas et affer manum tuam et mitte in latus meum et noli esse incredulus sed fidelis. Joh.xx.

Hec sunt verba christi per que Thomam discipulū ab errore sue infidelitatis reuocauit/Legitur em̄ in euāgelio q̄ dñs alijs discipulis post resurrectionē absente Thoma apparuit/Qui cū sibi resurrectionē dñi retulissent/audita credere renuit dicens. Nisi videro fixuras clauorum z mittam manū meā in latus suum nō credam. Unde dñs die octauo iterum eis apparēs per verba p̄missa eum reuocauit ab incredulitate dicēs. Uide manꝰ meas zc. In verbis p̄missis duo tanguñt. Primo xp̄i dñi de sua resurrectiōe certificatio ibi,vide manus meas zc. Secdo sancti thome a dubietate z incredulitate resurrectionis reuocatio ibi,et noli esse. Quantū ad primū nota q̄ xp̄s ostēdit thome specialiter suā dilectionē supra ceteros aplos in q̄tuor/Uñ xp̄s exhibuit se ei q̄druplicit. vicz. ad tangendū,ad cōfitendū,ad certificandum/ad inflammandū. Primo exhibuit se ad tangendū. Uñ q̄dam discipuli cognouerūt xp̄m resurrexisse ex visu/vt Lucas et Cleophas euntes in emaus Lu.vl. Quidā ex auditu,vt petrus z ceteri discipuli,ſm illud Marc.xvj. Ite dicite discipulis eius et petro:quia surrexit dñs/Quidaz ex gustu,vt discipuli qui iuerūt ad piscationē Joh.vlti/Sed solus sctus Thomas per tactuz/Nulli em̄ se exhibuit ad tangendū nisi Thome/Uñ xp̄s dixit marie magdalene. Noli me tangere:quia nondum ascēdi ad patrem meū, Joh.xx/Nec se solum

xp̄s primo tho. se dil. q.

1°

De sancto Thoma apostolo

xp̃s thome exhibuit ad tangendū corpus suū/sed et vulnera corpis sui:ita vt digitū mitteret in loca clauoꝝ et manū i lat⁹ xp̃i. ideo in eius laudē decantat ecclesia. O thoma didime p xp̃m quē meruisti tangere te pcibꝫ rogam⁹ altissimis/succurre nobis miseris ne damnemur cū impijs in aduētu iudicis. ℣ 2° Secō xp̃s exhibuit se thome ad cōfitendū. statim em̄ viso ꝫ palpato xp̃o fact⁹ est theolog⁹/verā et integrā fidē xp̃i ꝫfitendo q̃tū ad humanitatē ꝫ diuinitatē dicēs. Dñs me⁹ ꝫ deus meus. Videdo em̄ xp̃m hūc verū hoīem credidit/ꝫ deū hūc eē quē videre nō poterat exclamauit/Sicut em̄ ante passionē nullus apl'oꝝ apte cōfessus est eū esse verum deuz nisi petrus q̄ dixit. Tu es xp̃s filius dei viui. Mat. xvj. Sic etiā post resurrectionē et añ eius ascensionem null⁹ est ꝫfessus xp̃m esse verū deum nisi thomas/ ℣ 3° Tertio exhibuit se xp̃s thome ad certificandū. licz em̄ alijs apostolis xp̃s apparuerit post resurrectionē:tū singulari mō thomā certificauit/in eo q̄ voluit q̄ homo mortalis tangeret corpus glorioſum/hoc autē est singulare miraculū. Vñ Sanfre. Cornoteñ. eps dicit. Nō em̄ credendus est ille minoris meriti p ceteris fuisse/vt ipe solus iudicaret indignus visione dñi. Nam post dies octo iterū venit ihesus et thomas erat cū eis:cui cuncta replicant a dño q̄ pridie locutus fuerat/velut de absente.in quo dñs specialiter thomā se diligere ostēdit. ℣ 4° Quarto exhibuit se el ad flammandū. q̃uis enim ante passionē multa secreta reuelauerit Johanni. vt patet Joh. xiij/tñ secreta ecclesie post resurrectionē nō reuelauit alicui familiarius q̃ thome. Vñ Sanfred⁹ vbi supra dicit/Quid autē mirū si mira deuotione mox exclamauit/dñs meus ꝫ deus meus/Nō em̄ erat iam q̄ de eius diuinitate, q̄ de veritate resurrectionis aliquatenus hesitaret/quē nec arcerēt claustra:nec laterēt secreta. Hec ille. q̃si diceret/Thomas diuina reuelatiōe cognouit xp̃m esse verū deū et hoīem ex hoc/q̄ ianuis clausis ad discipulos venit/ꝫ sic corpus glorificatū se habere oñdit/ꝫ ex hoc q̄ secreta eum scire intellexit replicādo verba thome q̄ dixit alijs discipulis absente iesu. Et rōne hui⁹ reuelatiōis thomas valde accendebat in amore christi/Si enim ex verbis christi accendebantur hi duo discipuli euntes in emaus dicētes/Nonne cor nostrū ardens erat in nobis dum loqueretur nobis in via/et aperiret nobis scripturas. q̃sto magis inflammabat thomas ex cōtactu vulnerū christi/immo et añ passionem christi thomas ostendit magnā charitatē ad christuz dū ipe diceret Joh. xj. de lazaro. Lamus in iudeā Lazarus amicus noster dormit ꝛc. Alijs em̄ discipulis tunc dicentibꝫ/Nōne iudei te volebāt lapidare et iterū vadis illuc. thomas dixit:eam⁹ et moriamur cū eo ꝛc. ℟ Circa primū modum exhibendi est dubiū. vtrū sanct⁹ thomas tetigerit christū Et quidā dicūt q̄ nō ex eo q̄ q̄n vidit immediate credidit/ꝫ p reuerētia nō fuit ausus tangere tantū dñm/ Ideo christus dixit ei. q̄z vidisti me thoma credidisti. nō dixit q̄z me tetigisti/Alij aūt asserūt q̄ thomas tetigit xp̃m vt sic verbis eius obediret. q̄ dicebat ei/Infer digitū tuum huc. Et q̄n christ⁹ postea retulit/q̄z vidisti me thoma ꝛc. accipitur visus p tactu. Nam visus p̄ter suā nobilē modū cognoscendi transferē multotiēs ad actū aliarum potentiarū sensitiuarū/Vñ Aug⁹. Nō ait tetigisti sed vidisti me. q̄n generalit quodā modo sensus est visus/Nā et p alios q̃tuor sensus noīari solet/velut cū dicim⁹. audi et vide q̄ bene sonat/olfac et vide q̄ bñ olet/gusta et vide q̄ bene sapiat. tange ꝫ vide q̄ bene caleat/Vñ et hic dñs dicit. Infer digitum tuum hūc ꝫ vide manus meas/vbi nihil aliud ait q̄ tange ꝫ vide. cum tñ ille oculos in digito nō haberet. Hanc sententiā approbat ecclesia cum de ipo canit. O thoma didime p christū quē meruisti tangere ꝛc. vt supra circa hunc modum exhibēdi ꝛc. ℣ Dz diceret q̄s. Quas vtilitates cōsequimur ex tactu beati Thome. Ad hoc dico q̄ tres. Prima q̄ p hoc in fide cōfirmamur. q̄z in xp̃o tangēdo vulnera carnis sanauit in nobis vulnera mentis. Unde Grego. in omel. huius euāgelij. Plus nobis profuit infidelitas thome ad fidem:q̄ fides aliorum discipulorū credentium/Quia dū ille ad fidē palpando reducitur nostra mens omni dubitatiōe postposita in frde solidat/ ℣ 2ª Secunda vero vtilitas est ista. quia per hoc spes nostra erigit et roboratur/qui cum audis petrū negasse

et thomā dubitasse, paulū pſecutū eccleſiā fuiſſe, dauid homicidiū ⁊ adulterīū cōmiſiſſe. Et de alīs ſanctis maria magdalena et mattheo ⁊c. Et tales pentētes a xp̄o exaltatos fuiſſe tollit̄ merito a nobis oīs deſperatio et ſpes venie tribuit̄. ſm illud ps. Sperent in te oēs q̄ nouerūt nomen tuū: qm̄ nō dereliquiſti q̄rentes te dñe. q̄ſi diceret. Si relinquis ſiue pmittis vt peccent, ſi relinquis vt recidiuēt. tū nō derelinquis vt in pctō pſeuerēt ſi ſaltē faciūt qđ in ſe ē.

3ª Tertia vtilitas. qz p hoc charitas in nobis inflammat̄. Quid em̄ magis amorē noſtrū accenderit q̄z p nobis inflicta vulnera xp̄i tangere. Unde Greg. Super oīa te mihi amabilē reddit calix quē bibiſti. id eſt amariſſima paſſio tua quā p me ex charitate ſuſtinuiſti. Ex dictis patet q̄ nemo debet putare Thomā apoſtolū alīs apoſtolis mīnorem eo q̄ in fide dubitauit. qz ex hoc nobis p̄dicte vtilitates cōſecute ſunt. Nā ex hoc ſequeret petrū alīs mīnorē eo q̄ chriſtum negauit: qui tū fuit caput ⁊ princeps oīm apl̄oz. Huius exemplū habemus de ſimplici ruſtico q̄ thomā dubitantē noluit habere p apoſtolo. vide in Theſauro noſtro ſermone. xvj. Quantū ad ſecundū qđ in themate tangit. ſ. ſcti thome a dubietate et incredulitate reſurrectiōis reuocatio. cum xp̄s dixit. Noli eſſe incredulus ⁊c.

Pro q̄ nota q̄ beat⁹ thomas fuit de reſurrectiōe xp̄i: et de illius diuinitate mō ſingulari certificatus ⁊ ab incredulitate reuocatus. Cū em̄ audiſſet apl̄os recitantes reſurrectionē xp̄i. q̄ eis apparuerat ipa reſurrectiōis die illo abſente. credere noluit: ſed rndit. Niſi videro in manib⁹ eius fixuram clauoz. ⁊ mittā digitū meū in locū clauoz. et mittā manū meā in latus eius nō credā. Ubi Chryſ. ait. Sicut ſimpliciter credere q̄liter cū q̄z credere facilitatis eſt: ita multum inueſtigare eſt glorioſiſſime mentis. ⁊ p hoc Thomas accuſat. Alīs apl̄is enim groſſior exiſtens eam q̄ p ſenſum eſt groſſiſſimū ſcz tactum q̄rebat fidem ⁊ neq̄z oculis credebat. Cū nō ſufficiebat dicere. niſi videro ⁊c. ſed addidit. et mittā digitū meū in locū clauoz: et mittā manū meā in lat⁹ eius: non credā. Sed poſt dies octo dum erāt oēs vndecim cōgregati apparuit illis ieſus. vbi inquit Chryſo. Nō ſtatim xp̄us apparuit ſed poſt dies octo vt interim thomas a diſcipulis admonitus attēdat̄ i maius deſideriū. et fidelior fieret in futurum. ſtans ergo i medio ieſus dixit eis. Pax vobis. Deinde dicit thome. Infer digitū tuū huc ⁊ vide man⁹ meas: et affer manū tuā et mitte in latus meū. et noli eſſe incredul⁹ ſed fidelis. Cōſideremus quanta fuit benignitas chriſti ieſu q̄ nō expectauit q̄ interrogaret a thoma ſed ex ſua miſericordia q̄ſi cum p̄ueniens inuitat ad ſe cognoſcendū. Rndit vero thomas iam in fide cōfirmatus. dñs meus ⁊ deus meus. Cui xp̄s dixit. Quia vidiſti me thoma credidiſti: beati q̄ nō viderūt ⁊ crediderūt. Ut autē p̄dicta bñ intelligam⁹ duo dubia venīūt declarāda. Primū vtrū corpus glorificatum palpabile ſit a tactu non glorificato. Ad hoc dixerūt quidā q̄ corpus glorificatum eſt intangibile. qđ pbare cōtendūt. qz Grego. in Omel. inqt. Corrumpi neceſſe ē qđ palpat̄: ſed glorioſū eſt incorruptibile. ergo et impalpabile. Inſup Chryſoſto. in omel. ait. Dignū eſt q̄rere q̄liter corpus incorruptibile tangibile fuit mortali manu: ſed ne tumultueris: cōdeſcenſionis em̄ fuit. Cū cōtrariū pbari pōt. Nā Luc. vlti. ca. xp̄s dixit apl̄is. Palpate ⁊ videte. et Greg. in omel. Palpabile fuit p veritatē nature ⁊ ſubtile p effectum ſpiritualis potētie. Preterea in corpore glorioſo erit veritas oſſis et carnis. Caro eſt mollis et os durū. ſz durum et molle ſunt obiecta tactus. ergo corpus glorioſum eſt tangibile. Ad habendū huius dubij expreſſam noticiā ſciendū ſm Bonauen. in. iiij. di. xlix. q̄ cum dico tangibile duo dico. ſcz qđ pōt immutare ſenſum et hoc eſt pfectionis. et qđ nō pōt latere tactum nr̄m: et hoc ē imperfectiōis. Et qz in corpore glorificato remanebit qđ eſt perfectionis ⁊ tollet qđ eſt imperfectiōis. Ideo dicendū q̄ corpus glorioſum pōt ſe pbere tangibile: et pōt nō pbere ſiue latere: et hoc ſm diuerſas cōditiones. Nā tangi pōt qz pōt impellenti reſiſtere. cū ſit corpus verū nō fantaſticum latere pōt. qz pōt penetrare organum tactus. Primū habet per veritatem nature. ſecundū per effectū ſpūalis potentie. Et hec duo cōtraria ſunt in nobis ſed nō i corpore glorioſo. Ad illud autem: quod obiiciebat: quia quod palpatur eſt

corruptibile. Dicendū est q̄ verū est de eo qđ est tactui subiectū, sed illud nō erat ī corpore xp̄i, iō cōdescensionis fuit ꝛc. Secundum dubiū est, q̄s doctrinas hīc possum⁹ ex verbis xp̄i dñi cū dixit ad thomā. Vide manus meas ꝛc. Ad hoc dicendum q̄ specialiter tres. ¶ O Circo quo nota q̄ triplices sunt manus dñi, scz plasmatrices, redemptrices, et punitrices. Manus plasmatrices nihil aliud sunt q̄ dei bonitas et potētia q̄ nos de nihilo creauit, de quibus Job. x. Manꝰ tue dñe fecerunt me ꝛ plasmauerūt me totū. Vide ḡ primo pctōr manus plasmatrices ꝛ cognosce dei potentiā: et hūilia te in oīb⁹ ꝛ deū time. Nā sicut ille manus habuerūt potētiā de nihilo te plasmandi, ita adhuc hūt potentiā te cū volue rint dissipandi. Ideo dicit btūs petrus. j. Pe. v. Humiliamini sub potēti manu dei. Fatuus ergo est ille q̄ differt recōciliari illi cuiꝰ beneficio, i. gr̄a subsistit. In manib⁹ em̄ dñi vita ꝛ mors, bonū ꝛ malū. Eccī. xv. Vide ergo manus plasmatrices ꝛ hūilia te p pniam sub eis, et ne differas de die in diem, subito em̄ veniet ira illi⁹ ꝛ disperdet te. Eccī. v. Secdo sunt manꝰ redēptrices xp̄i: et sunt realiter manꝰ corpales ip̄i⁹. de q̄bus Esa. xlix. In manib⁹ meis descripsi te, non inquā p suprapositionē colorīs sīc faciunt scptores ꝛ pictores: sed p clauoꝝ cōfossionē. In illis aūt manib⁹ relucet dei misc̄dia et iō si peccatorē nō mouet potētia plasmatoris ad p̄uersionē siue penitentiā: saltē eū moueat misericordia redēptoris. Ecce q̄ dulciter alloquit dñs peccatorē dicēs. Vide manus meas ꝛc. quasi diceret. Recogita q̄nto amore p te sustinui vulnera ꝛ reama me. Facit em̄ xp̄s more nobilū. q̄ volentes reuocare aues suas carnes rubricatas aut aliud rubeū ei⁹ ostēdūt. Sic xp̄s volēs peccatorē errantē reuocare rubricatas manus sanguine suo ostēdit dicēs. Vide manus meas ꝛc. Et ideo hec verba debent esse ad p̄solationē oīb⁹ infirmis in extremis laborantib⁹ acsi diceret illis xp̄us. In omni temptatione q̄ tibi occurrit a diabolo ꝛ a mundo ꝛ a carne dum morti appropinquas. vide manꝰ meas ꝛc. i. recōmenda te amarissime passioni mee, hoc enim sit vltimū refugiū tuū. q̄ ex p̄pria virtute non poteris stare nec demonē vincere: sed per meritū passionis mee p q̄ xp̄s dñs voluit radicari memoriā passionis sue ī cordib⁹ nr̄is. Dicit em̄ Jnno. iij. de vii. cōdi. hūa. q̄ in fine cuiuslibet hois xp̄s apparebit in cruce. Tertio sunt manus punitrices, ꝛ nihil aliud sunt q̄ dei iusticia q̄ vnicuiq̄ tribuit fm merita sua. Si em̄ peccatorē non mouet redire misericordia redēptoris: saltem moueat eū iusticia punitoris. Vide ergo manus meas punitrices et ptimesce iusticiā. Si em̄ pensares quantā iusticiā deꝰ exerceret ī purgatorio taceo de inferno: vtiq̄ pertimesceres. Audi qualiter clamant pauperes anime in purgatorio. Miserēmini mei miserēmini mei saltē vos amici mei: q̄ manꝰ dñi tetigit me, scz puniendo. Job. xix. Q̄ durus ē hic tact⁹. Excedit ei illa pena vt dicit Aug⁹. omnē penā huius mūdi, et hr̄ in. c. fi. de pe. di. vij. Nō em̄ differt a pena inferni nisi q̄ ista temporalis: illa eterna. vt dicit Grego. Studeat ḡ q̄sq̄ sic hic delicta corrigere vt post mortē nō oporteat eū hāc penā tolerare. Et inuocem⁹ sanctū thomā. ꝛ sibi sedule seruiam⁹ q̄tenus ī nr̄is necessitatib⁹ ꝛ maxime ī extremis succurrat. Vt aūt cognoscam⁹ q̄stū sctūs thomas sibi seruientib⁹ succurrat audiam⁹ exemplū de quodā medico. vide in thesauro nouo sermone. ij. in fine ꝛc.

In die natiuitatis xp̄i de euangelio ꝛc. ¶ Sermo X.

Impleti sunt dies vt pareret ꝛ peperit filiū suū primogenitū. Lu. ij. ¶ A Circo in introductione thematis nota q̄ in sacra scriptura triplex reperit xp̄i natiuitas, scz eternalis, temporalis, et spiritualis. Eternalis est qua xp̄s ab eterno ex deo patre nascitur fm quā habet patrē sine matre. illā repsentat prima missa q̄ habetur hodie in media nocte. q̄ omnino occulta est. Esa. liij. Generationē eius quis enarrabit. In q̄ canit p introitu illud ps. Dñs dixit ad me filius meus es tu ego hodie genui te. Dicit ego: singulariter et nō alius. Spiritualis natiuitas xp̄i ē q̄ fit in mēte cuiuslibz iusti. Hā fm mgrm in p̄mo di. xv. Filꝰ dei visibiliter semel missus ē, frequent mittit a pie īuisibiliter in aīas iustoꝝ vt p̄cipiat ꝛ agnoscat. Percipit aūt ꝛ cognoscit p inspiratione boni

Affectus/quotiēscūq; em̄ bonū affectū cōcipimus/z ad effectū pducim⁹/totiēs filiū dei cōcipim⁹ z generam⁹/Ūñ Leo papa. Deus p affectū ꝯcipit:p effectū nascit/p p fectū nutrit et tribulatōibꝫ roborat/Sicz hāc natiuitatē spiritualē xps habet patrē et matrē.de q̄ in euāgelio Mat.xij. Qui q̄s fecerit voluntatē patris mei ille meus pater. sozor et mater est/Hec spūalis repsentat p tertiā missam.q̄ clara die celebrat z in ea fit mentio in euāgelio Joh.j. Erat luxvera q̄ illuminat z/Tertia natiuitas xpi est tpalis siue carnalis qñ de matre temporaliter sine patre in salutē oim natus est vt hoiem redimeret z ei vtā vite mōstraret. Et de hac loquit thema/Impleti sunt dies. Et repre sentat p secundā missam q̄ canit in aurora/ q̄ est partim lucida z ptim obscura/Sic z tpalis natiuitas xpi ptim est occulta/ptim manifesta/Occulta q̄tum ad modū: manifesta q̄tū ad factū. Hanc natiuitatē hodie celebrat scta mater ecclesia/et de ea intēdo loqui zc. Impleti sunt dies zc/In q̄bꝫ verbis duo principaliter ꝯtemplari debemus/Primo xp̄m nascentē/scōo virginez parturientē/Primo ꝯtemplari debemus xp̄m nascentē in q̄ cōsiderare debemus natiuitatis mirabilitatē. ¶ B Est em̄ admirabilis:q̄ mirabiliter facta ex pte beatissime plis/z q̄ mirabiliter est ostēsa i factis miraculis/et tertio q̄ mirabiliter facta ex pte generis būani/Primo dico q̄ natiuitas xpi mirabilis est ex pte plis triplici rōne. Primo q̄ subitanea et in instanti taz in vtero q̄z extra vterū/Nostra aūt natiuitas siue ꝯceptio est successiua z in tpe. ¶ C Ubi aduertendū sm theologoz doctrinā q̄ corpus xpi in sua ꝯceptiōe fuit in instāti formatū.z q̄tuz ad pfectionē membroz/et ptium ipius pfecte organisatū/Ūñ Greg. xvij.moral. Angelo annunciāte z spūsancto aduenīēte mox verbū in vtero:mox intra vterū verbū caro/Et magister in tertio dis.iij. Verbū nō suscepit nisi carne formatum/Hoc aūt cōgruū fuit sm sctm Tho. et Bonauen.triplici rōne/Prima est ex pte verbi assumētis/q̄ nō debebat p̄bū assumere pte būmane nature.sz totā.i. carnem et animā. q̄ nō debet vniri nisi carni organisate/Scōa rō ex pte virtutis operantis. q̄ virtus diuina operat miraculose.S autē est mīrāculū q̄ femina concepit sine viro:/ Ideo ad ostensionē potētie subito formauit illud corp⁹/qđ naturalit nō pōt nisi successiue/Tertia rō fuit ex pte p̄ginis ꝯcipiētis q̄ statim vt ꝯsensit repleta fuit spūsctō. et mr̄ dei effecta/et q̄ mater dei nō erat nisi esset deus vnit⁹ būane nature.iō statim cū cōsensit deus homo factus est/Corp⁹ itaq; illud sic formatū adeo paruū fuit vt magister dic̄ q̄ obiectū oculis vix videri potuisset/Quantū vero ad quantitatē molis.nō statim pductū est sed successiue tā in vtero q̄z extra/qđ cōueniens fuit sm Bonauen. triplici rōne/Primo ppter legis vniuersitatis cōseruatiōz.q̄ deus nō operat miraculis vbi natura pt opari/et quia natura poterat corp⁹ illud successiue ad pfectā q̄ntitatē adducere:iō nō statim ex miraculo cōpletū fuit/Scōo ppter fidei cōfirmationē. vt scz oīderet q̄ habuit verā z nō fantasticam carnē/Tertia rō ppter būilitatis z charitatis xpi ꝯmendationē/q̄ p nobis cū excelsus deus esset.tā pusus videri voluit. Scōo natiuitas xpi ex pte plis est mirabilis.q̄ in alijs ꝯceptionibꝫ naturalibꝫ ples nō est alterⁱ nature.sed tm̄ eiusdē cū mre. In hac mirabili ꝯceptiōe proles nō tm̄ est eiusdē nature cū matre/sed etiā alteri⁹ nature.s.diuine cū patre/Tertia rō ex pte plis/ q̄ in hac ꝯceptione et natiuitate mater est posterioz prole/et sic impletū est verbū sapientis Eccī.xxiij. Qui creauit me requieuit in tabnaculo meo/In alijs natiuitatibꝫ naturalibꝫ mater nō est posterioz/sz poz est ple. Scōo natiuitas xpi est admirāda nō solū ex pte plis sed etiā ex miraculis ipa die natiuitatis ostēsis/Nulla em̄ est creatura in q̄ nō fuerūt ostensa mirabilia. ¶ D Ubi nota q̄ oīs creatura aut habet esse tm̄ vt lapides z oīa elementa/aut hz esse z viuere vt oīs planta/aut habet esse viuere z sentire vt oīa bruta/aut habet esse viuere.sentire z intelligere vt oia rōnalia. ¶ E Primo ḡ creatura habēs solum esse sicut elementa z corpora celestia in die natiuitatis signum admirationis ostendert/Et primo hoc apparuit in terra/Nam vniuerso orbe pacato et imperio romano suppositoroma ni ad honorē deorū quoddā templū mire magnitudinis et pulcritudinis ꝯstruxerūt/ ab idolis suis q̄rentibꝫ q̄tum duraret/dixe

rũt, quousq; virgo pareret, tũc romani pro impossibili habentes q̃ virgo vnq; pareret, vocauerũt illud templũ pacis eternũ. Sz iuxta vaticiniũ ea nocte q̃ virgo pepit fundit⁹ corruit. Similiter iuxta vaticiniũ Hiere. p totũ mundũ vniuersa idola corruerũt. Scdo hoc apparuit ī elemẽto aque. Nã fons ẽ rome q̃ p aq̃ oleũ emanauit die natiuitatis x̃pi, z tã copiose q̃usq; ī tyberim pfluxit, prophetauerat eĩ sibilla. Quãdo crũpet fons olei x̃ps nasceť. De hoc miraculo scribit Innocentiꝰ, ĩ. Tertio hꝫ apparuit ī elemẽto aeris q̃ ipa nocte tanta claritate refulsit q̃ noctẽ in lucem diei cõuertit. Quarto hoc apparuit ī elemẽto ignis q̃ lucem suã sup aerẽ tenebrosum effudit, et diei claritatẽ adduxit. Quinto hoc apparuit in celo z hoc triplr. Primo q̃ ipo die tres soles visi sunt ī oriẽte q̃ paulatim in vnũ corpus solare puersi sunt. Scdo q̃ visa ẽ rome imago v̄ginis cũ puero circulo aureo in celo circa solẽ ostẽsa. Octauiano a sibilla. Tertio in stella magoꝝ hac die ipis ostẽsa, q̃ formã pulcerrimi pueri habebat, in cuius capite crux fulgebat, dixitq; eis. In in deam ite regẽ natũ q̃rite. Scdo natiuitatẽ admirabilẽ oñdit creatura q̃ nõ solũ habet esse sed etiã viuere. Nã vinea engaddi que balsamũ pducit, ipa nocte floruit et fructus pduxit. Tertio hoc apparuit in creatura q̃ supra esse z viuere hz sentire, vt sunt bruta aialia sicut dicit Bonauen. de boue z asino, q̃ postq; Maria pepit z puerũ in psepio reclinauit, mox genuflexerũt z eũ adorauerũt sic saltẽ suo mõ. Juxta illõ Esa. j. Cognouit bos possessorẽ suũ, z asin⁹ psepe dñi sui. Isiõ. etiã Hispalen. in quodã sermone de natiuitate domini dicit, q̃ instãte x̃pi ntiitate aialia bruta fari voce hũana nõ dubitaĕ. Nã bos in roma. z agn⁹ ī egypto locuti sũt hũana voce, deo em̃ hec oĩa et maiora sunt possibilia. Sic legiť Nũe. xxij. q̃ asina Balaam locuta fuit. Quarto hãc natiuitatẽ mirabilẽ oñdit creatura rõnalis, nã z angeli pastoribꝫ nunciauerũt, et deo gloriã cantauerũt, et ipi pastores postea alijs retulerũt. Itẽ dicit Hiero. sup illud Esa. ix. Lux orta est eis, q̃ in nocte natiuitatis dñi tanta fuit lux q̃ oẽs sodomite extincti fuerũt, qõ deus iõ fecit, vt oẽs eradicare, vt in natura quã assumpserat tanta immundicia de cetero nõ inueniret. O deꝰ omnipotẽs, vtinã nũc finis esset huius mali nephãdissimi, inuebe ꝓtra tales tã extra q̃ intra matrimoniũ rẽ, dic vt scis. Tertio natiuitas x̃pi fuit mirabilis facta ex parte hũani generis, q̃ deꝰ ptermissa nobilitate sublimi natura scz angelica, q̃ p pctm̃ erat corrupta, assumpsit naturã infimã z infirmã. s. humanã. Sz q̃re deꝰ nõ assumpsit angelicã naturã, in eadẽ angelos lapsos et hũanã naturã redimendo. Solutio. ꝓpter tres causas. Prima q̃ angelꝰ peccauit nullo suggerẽte, z sic ex apprehensiõe z ꝺditiõe electiõis angelice nature pctm̃ eiꝰ erat irremissibile, q̃ statim cõfirmatus fuit ī malo, hõ aũt peccauit ex suggestione aliq̃ impellente, et sic poterat aliq̃ adiuuãte resurgere rẽ. Scda causa oẽs angeli mali simul peccauerũt, nõ aũt oẽs hoies: sed vnus peccauit actu z alij ī virtute, z sic iustũ fuit angelos malos finalẽ damnationẽ cõsequi, nõ aũt hoies q̃, ꝓprio arbitrio nõ peccauerũt. Tertia causa tota hũana natura erat lapsa in ꝓmo hoĩe. Angelis aũt q̃busdã peccãtibꝫ manserũt alij integri, et sic magis decuit naturã hũanã q̃ tota corruerat ī natura assumpta p diuinã, miscẽtaz repararĩ q̃ naturam angelicam q̃ nõ tota corruerat.

Scdo ꝓncipaliť circa ꝓba thematꝫ cõtemplari debem⁹ v̄ginẽ parturientẽ. Circa qõ dico q̃ natiuitas x̃pi est mirabiliť facta ex pte dñe scz marie virginis parẽtis, et hoc q̃ntupliciter. Primo mõ q̃ mulier sine viro ꝺcepit, scdo q̃ ꝺcipiẽs v̄go pmansit, tertio q̃ in partu v̄go inuiolata pmansit, q̃rto q̃ pariẽdo dolorẽ nõ sensit, quinto q̃ simul mater z filia fuit. Primo dico q̃ valde mirabile fuit q̃ muler sine viro cõcepit. nã ꝓtra naturã ẽ q̃ sine vtriusq; cõmixtiõe generet aliq̃s, vñ et ipa mater sapiẽtissima illud sciẽs dum cõceptũ angelꝰ ei nũciaret ipa ait. Quõ fiet istud rẽ, q̃si diceret, fm naturã inferiorẽ est impossibile, et sic soli deo est possibile, et sic quartũ modũ mirabilem faciẽdi hoiem deꝰ ostẽdit. Nam sicut dicit Anselꝰ, deus põt q̃ttuor modis hominẽ facere, scz sine viro z femina sicut fecit adam de limo terre. Sine femia z de viro sicut fecit euam. De viro z femina sicut cõmunis ꝓbat vsus. Et q̃rto ẽ v̄gine sine viro sicut hodie mirabiliter factũ est. Scdo

mirabile fuit q̄ ꝯcipies virgo ꝑmansit/et ideo tāq̄ arduū ⁊ mirabile longe añ ꝓphetatū fuit Esa.vij. Ecce virgo ꝯcipiet/ Ūñ Aug⁹.inq̄t. Maria ecce ego te filiū genero: sed virginitatē meā nō violaui/regnū tenui ꝑginitatis ⁊ regē genui castitat/ Tertio mirabile fuit q̄ in partu clausa ⁊ inuiolata ꝑmansit/ Cū duo corpa grossa ī eodē loco simul esse nō pñt/iō lōge añ tāq̄ mirabile p Ezech.ꝓphetatū fuit.xliij.ca. Vidi inquit portā in domo dñi clausam ⁊ dixit angelus ad me/porta hec nō aperiet ⁊ hō nō trāsibit p eā/q̄ dñs sol⁹ intrabit ⁊ egrediet p eā/et clausa erit in eternū. Sup q̄ Aug⁹. in sermone q̄ incipit/ Castissimū marie virginis vterū ⁊c.q̄rit. Quid est porta ī domo dñi clausa/nisi q̄ maria semp erit intacta.et q̄d est q̄ solus dñs intrat p eā/nisi q̄ spiritussanct⁹ impregnauit eā.et q̄d ē:homo nō egrediet p eā.nisi q̄ ioseph nō cognouit eā Et q̄d est.clausa erit in eternū:nisi q̄ maria virgo fuit añ partū ⁊ ꝑgo post partū. Deinde inducit Aug. mariā sic loquentē. Porta facta sum celi.ianua facta sum filio dei.illi facta sum ianua clausa.q̄ post resurrectionē suam ingressus est p ostia clausa/ Quarto mirabile fuit q̄ parēs dolorē non sensit.pepit nāq̄ filiū sine dolore/ ⁊ cū maxima iocunditate.sicut ꝑdixerat Esa.xxxv. ca. Germinās germinabit sicut lilium ⁊ exultabit letabunda. Ideo canit ecclesia/ Nescies mater ꝑgo virū.pepit sine dolore saluatorē seculoꝝ/ Ūñ ipa sola a maledictiōe eue fuit tota immunis.cui dictū fuit Gen. iij. In dolore paries filios. Econtra p angelum dictū est marie/Aue:q̄si sine ve eue. Nec audiendi sunt illi q̄ dicūt obstetrices ibi fuisse ad obsequiū virginis/ q̄ Hiero. aduersus Heluidiū dicit/ Nulla ibi obstetrix fuit.nulla mulierculārū sedulitas ītercessit:et mater ⁊ obstetrix fuit/ Panniſ inq̄t euāgelista inuoluit infantē ⁊ posuit in ꝓsepio. Quinto mirabile fuit q̄ simul mr̄ ⁊ filia eisdē fuit.non em̄ natura patit̄ q̄ aliq̄ sit mater sui genitoris/ Ō tāq̄ admirabile ꝺr marie ꝓphetā in ps. Audi filia ⁊ vide ⁊c. Circa secundā partē thematis est dubiū quō christ⁹ sit ꝓmogenit⁹ marie.cū tū post eū nullū aliū filiū genuerit/ Pro q̄ nota. Heluidi⁹ heretic⁹ a q̄ heluidiani heretici dicūt.de q̄bꝫ hr̄ in.c.q̄dā añt.xxiij.q. iij. qui dicūt post natū xp̄m alios mariā filios peperisse de viro ioseph/ Et argumēta sue ꝓfidie ꝓbāt ex illo Mat.j.vbi dic̄ euangelista. Et ioseph nō cognoscebat eam donec pepit filiū suū ꝓmogenitū.acsi diceret/ q̄ licet maria nō sit cognita a ioseph ante xp̄i natiuitatē tū postea et alios filios genuit. Secdo arguūt etiā ex ħ q̄ ibidē et hic Luc.ij. ꝺr ꝓmogenitū.q̄ primogenit⁹ non ꝺr nisi respectu aliorꝝ filiorꝝ secūdo genitorū/ Tertio ex ħ qđ Mat.xij. et Marc.iij. ꝺr q̄ xp̄s habuit frēs. igit̄ ⁊c. Sꝫ q̄ illud ē hereticū ⁊ reprobatū p ecclesiā in d.c.q̄dā. et ꝺcta superi⁹ dicta.q̄ maria sp ꝑgo ꝓmānsit ī partu.⁊ post ptū vt canit eccl̄ia/ Post ptū ꝑgo inuiolata ꝑmansisti ⁊/ Et vt dicūt doc.q̄ Maria vouerit castitatē. et ioseph etiā vouerit ⁊ seruauerit ꝑpetuā castitatē/ Itē ꝑdicta heresis derogat ⁊ iniuriam facit dignitati. gratitudini et sctitati mr̄is xp̄i/q̄ ingratissima videret si tāto filio ꝓtenta nō fuisset/ Et si ꝑginitatē q̄ in ea ꝓseruata fuerat spōte ꝑdere vellet p carnis ꝓcubitum/ Itē derogat ⁊ iniuriā facit honestati ioseph viri sui/ Esset em̄ ei imputandū ad p̄sumptionē maximā. se eam quā reuelāte angelo de spiritusancto deū cōcepisse cognouerat polluere attemptasset/et ideo sp post partum virgo permansit. Ad argumenta dictorum hereticorum ĩimicoꝝ puritatis marie ⁊c. Ad primū dicitur q̄ hec dictio donec aliquādo significat tēpus.determinatum/quo transacto aliquid fit.vt cum dicitur.ille nō comedit heri donec transiret hora vndecima.id est expleta hora vndecima comedit et non ante/et sic nō accipitur hic donec/ Alio modo accipitur donec pro semper siue eterno.vt in ps. Dixit dñs domino meo sede a dextr̄is meis donec ponā ⁊c/ q̄ nō est intelligendū q̄ ipi inimici eius ponerent̄ sub pedib⁹ christi tēpore iudicij.⁊ q̄ tūc dimittat sedere ad dexterā patris.⁊ sic accipit̄ hic donec/cum dicit̄. Joseph nō cognoscebat eam.scz cognitione carnalis copule.donec.i. semper. Et nō sp valet tm̄ sicut nunc̄/ q̄ cū maria vouerat ꝑginitatē.ita exponit Hiero.et in pluribus locis sacre scripture est simil⁹ modus loquendi.vt Gen.xlix.vbi dicit. Corvus nō est reuersus donec siccarent̄ aq̄/nō q̄ postea reuerteret. Et ī ps. Oculi nr̄i ad

dñm deũ nostrũ donec misereat nostri ⁊c. Vide ad hoc glo. in. c. ioseph. de verb. sig. Aliqui tñ intelligũt hoc de cognitione faciei dicẽtes q̃ ex pñtia xp̃i ĩ vtero virginis tanta erat claritas ĩ eius facie q̃ ioseph ei⁹ faciẽ intueri nõ poterat et tõ nõ cognoscebat eã facie ad faciẽ donec peperit filiũ et sic ex vtero virtus euacuaret ⁊ sic donec capitur p̃mo mõ. Similiter dicit de claritate faciei moisi. q̃ nõ poterãt filij israel in eũ tendere. vt hic. j. Cor. iij. ¶ Ad secundum dicit vt hic in dicto. c. ioseph. de ẽbo. sig. q̃ p̃mogenit⁹ dr aliqs dupl̃r. scz p̃uative ⁊ positiue. Sicut suplatiuus p̃mus. et q̃libet alius dupl̃r exponit. p̃mo p̃uative aliqs dr p̃mogenitus. q̃ primo nascit. etiã si nullus eũ sequat. ita cõmuniter accipitur in sacra scptura. vt hic. et in lege vbi p̃cipiebat q̃ p̃mogenit⁹ deo offerret. Cũ si aliq̃ mulier solum vnicum pariebat filiũ adhuc tãq̃ p̃mogenit⁹ offerebat. Alio mõ dr q̃s primogenit⁹ positiue ille quẽ fratres sequunt et q̃ ante oẽs alios genit⁹ est. et sic xp̃s ñ ẽ p̃mogenit⁹ marie. q̃ tũc maria genuisset alios. qđ est falsum. Ad tertiũ dicẽdum q̃ in euãgelio frẽs xp̃i noiant cognati eius ⁊ cõsobrini eo q̃ de eadẽ cognatiõe sunt. vt geniti ex duabꝫ marijs sororibꝫ marie virginis. Sicut Loth ⁊ Abraã dicunt frẽs. Gen. xiij. Nõ sit iurgiũ inter me et te: frẽs em sumus. cũ Loth fuerit filius fratris Abraam ⁊c.

¶ In die natiuitatis domini de euangelio. ¶ Sermo XI. s. horib ⁊ a glo.

Natus est nobis

In hodie saluator q̃ est xp̃s dñs ĩ ciuitate dauid ⁊c. Luc. ij. Angelus sciens q̃ hodie natus erat dei filius q̃ nos ad statũ salutis reduceret denunciauit hoc hominibꝫ et testimoniũ phibuit. ¶ Et nõ solum angelus sed oẽs fines terre. i. omnes creature testimoniũ phibuerũt benedicte natiuitati xp̃i. Juxta illud p̃s. ⁊c. Viderunt oẽs termini terre salutare dei nostri. Oẽs nãq̃ fines terre ⁊ oẽs creature in tres ptes diuidunt. In creaturã q̃ nõ viuit. et in creaturã q̃ viuit ⁊ nõ habet rõnem et in creaturã q̃ viuit et habet rationẽ. p̃ma creatura benedicte natiuitati testimonium phibuit. illa vicz que mõ suo cognouit et venerabat. p̃mo em testificati sunt ipm sol. luna ⁊ stelle. Nã hac die in oriente tres soles apparuerũt q̃ statim in vnũ consuncti sunt ad designandũ q̃ tria. s. diuinitas. aia. et caro ĩ xp̃o cõiuncta sunt. De stella patz Dat. ij. q̃ magis apparuit in q̃ erat quidã puer habens crucẽ in fronte q̃ voce humana allocutus est magos in bac nocte dicẽs vt in iudeã pergerẽt ad regem iudeorũ natum adorandum. Item testificata sunt eius natiuitatẽ oĩa elementa. Nam in hac nocte obscuritas aeris in lucem quasi diei cõuersa est. Et rome fons olei erupit. q̃ fluxit vsq̃ in tyberim. in signũ q̃ fons pietatis ⁊ misericordie natus erat omnibꝫ gratiam ⁊ misericordiã largitur. Templum etiã pacis rome corruit. qđ cum romani cõstruxissent in responsis demonũ acceperũt q̃ tunc corrueret quãdo virgo pareret. Et hoc romani impossibile credẽtes posuerũt titulũ templũ pacis in eternũ. In hac aũt nocte dictũ templũ corruit. Itẽ hodie vinee engaddi floruerũt et balsamũ pduxerũt in signũ q̃ ille erat natus q̃ oĩa debebat cõseruare per virtutẽ liquoris sanguinis sui. Sic creatura secũda testimoniũ perhibuit. sicut patet in boue ⁊ asino inter q̃s christus natus ponebat q̃ fm aliquos genuflexerunt. Juxta illud Esa. j. Cognouit bos possessorẽ suũ ⁊ asin⁹ p̃sepe dñi sui. Contra multos miseros xp̃ianos q̃ hodie xp̃o genua nõ flectunt. Sic creatura tertia: sic patet primo in pastoribꝫ. secdo in Octauiano impatore q̃ sicut in cronica cõtinet illo natiuitatis die vidit celũ apertũ. et puellã infantẽ in manibꝫ tenentẽ ⁊ audiuit vocẽ dicentẽ. Hec ara filij dei est. in quo loco: id ẽ palatio imperatoris in q̃ hec vidit ecclesia cõstructa vocat ara celi. Tertio idẽ ptz ĩ testimonio symeois ⁊ anne. Luc. ij. Quarto idẽ ptz ĩ certissimo testimonio mris dei q̃ verissime de oĩbꝫ circũstãtijs exponere potuit et hoc testimoniũ phibet dicẽs. Suscepit israel pueru suũ ⁊. Quinto idẽ ptz in testimonio angeli q̃ metiri nõ pot. qui dicit. Natus est vobis hodie saluator ⁊c. In q̃bus verbis tria de xp̃o tanguntur. p̃rio ipi natiuitatis veritas. ibi. natus est. hodie. secũdo natiuitatis vtilitas fructuosa. ibi. vobis saluator. tertio infantis cõditio generosa. ibi. q̃ est christus dñs ⁊c. ¶ Quã-

Cum ad primū nota q̄ scriptura tres natiuitates xpi ꝓmemorat. scz eternā ex patre/carnalem ex matre/spiritualē in fidelium mente/ Scōm primā scz diuinā xps habet patrē sine matre/ De q̄ ps. Dñs dixit ad me filius meus es tu/ego hodie genui te/vbi ego discretiue ponit/ q̄si ego z nō alius/ Scōm carnalē xps habet matrē sine pre/ De qua Esa.vij. Ecce virgo cōcipiet z pariet filiū/ Scōm spiritualē xps hz patrē z matrē/de qua i euāgelio Mat.xij. Qui q̄s fecerit voluntatē patris mei ille meus pater soror et mater est/ Has tres natiuitates sub tribus missis hodie representat ecclesia/ Eterna natiuitas prius ē occulta ita vt dicat pheta/ Generationē eius q̄s enarrabit Ad quod designandū pma missa cantat i pfunda nocte/ Carnalis natiuitas ptim ē occulta partim manifesta/ Occulta q̄tum ad modū manifesta q̄tum ad factum/ Ad q̄ designandū scda missa cantat i aurora/ q̄ ptim est lucida: partim obscura/ Spūalis natiuitas est manifesta xpo manifestāte q̄ dicit/ Qui q̄s diligit me sermonē meum seruabit zc/ Christus em̄ p affectū ꝓcipit: p effectū nascit/ p ꝓsuetudinē facti nutrit/ Ad q̄ significādū tertia missa cantat i die Timenuby em̄ deū orit sol iusticie. i. xpus lux q̄ iustificat Ull' tres misse vt notat glo. in ca. nocte sancta. de cōse. di. j. et in. c. cōsuluisti. de cele. miss/ tres status hoim repsentant quos dñs sua natiuitate a diabolica potestate liberauit/ scz missa matutinalis/ statū hois ante legē q̄ tot? fuit tenebrosus/ Missa aurore statū hois sub lege q̄ habuit aliq̄d claritatis ꝓter moralia pcepta/ et aliq̄d obscuritatis ꝓter pcepta cerimonialia. q̄ vt dr. j. Cor. x. Omnia in figura cōtingebāt illis/ Missa vero tertia statū hominis post xpi aduentū. i. gratie representat/ q̄ totus fuit clar?/ nō est ergo fabulosus vel fictū christi natiuitas/ sed fidē omni digna z veritate subnixa/ z auctoritate pclara. ij. Pe. j./ Nō em̄ indoctas fabulas secuti notā facim? vobis dñi nr̄i Iesu xpi virtutem/ Ad hāc ergo auctoritatē insinuandā circa angelū xpi natiuitatē nunciantē/ duo narrant. scz q̄ cum magna luce/ et cū multitudine celestis militie apparuit dicentiū/ Gloria in excelsis deo vt in euāgelio/ Dec em̄ duo multū faciūt ad veritatē dicti angeli autenticandā. scz q̄ fuit in multitudine z lumine/ Facit etiam ad veritatē cōfirmandam determinatio tpis. q̄ dicit hodie id ē hac die/ ℣ ℟ Nō intelligas de die artificiali q̄n sol est sup nostrum emisperiū/ q̄ xps natus est in media nocte/ Juxta illud Sap. xviij. Dum medium silentiū tenerent oia zc. sed intelligas de die naturali qui est xxiiij. horarū/ Vel dicit hodie ꝓpter certitudinē facti/ Vel dicit hodie. q̄ tūc nox erat illuminata vt meridies/ Sic ergo habem? tps q̄n xps natus est. quia media nocte die dñica. et in hieme sub augusto cesare/ id est Octauiano. anno ipius. xlij. q̄ cognominatus est augustus/ q̄ valde auxit imperium romanū. q̄n a creatione mundi ꝛm Bedā fluxerūt anni. vj99. Unde versus. Ante iesum. cc. minus vno milia quinq̄. Et tēpus fuit ꝓ gruū natiuitati xpi ex quintupli causa. ℣ ℟ Primo q̄ tps fuit pacis maxime. z copie tpalis abundantie in toto orbe/ Un̄ Hiero. dicit sup Esa. Ueteres renouem? historias/ et inueniem? vsq̄ ad. xxviij annū cesaris augusti/ in toto orbe terraruz fuisse discordiā. orto aūt dño oia bella cessauerūt/ ℣ Cōueniebat enim vt in illo tempore nasceret. q̄ est pax nostra/ faciens vtra q̄ vnum. ad Eph. ij. Ipe etiā venit cū plenitudine gratiarū Joh. j. Plenus gratia. Sic em̄ erat pphetatū ps. lxxj. Orietur in diebus eius iusticia et abundātia pacis/ et Esa. ij./ Nō leuabit gens cōtra gentē gladium. ad Gal. iij. At vbi venit plenitudo tpis. Scdo q̄ illo tpe describit orbis. z ℣ cōuenit xpo. Un̄ Greg. Quid ē q̄ nascituro dño mūdus describit nisi q̄ apte demōstrat q̄ ille apparebit i carne q̄ electos suos ascriberet i eternitate. Tertio in tpe illo census soluebat cesari. hoc etiā ꝓuenit xpo. q̄ venerat nos de statu seruitutis i statū libertatis reducere. z iō sicut mortalitatē nostrā suscepit vt nos ad vitā reduceret. ita vt Beda dicit eo tpe dignatus ē nasci q̄ ꝓpt oīm liberationē ipe seruitio subderet. Quarto i illo tpe vnus ꝓnceps dominabat in mundo. quo tpe cōgruebat vt nasceret q̄ venerat suos ꝓgregare in vnū vt esset vnū ouile et vnus pastor. vt dicit Joh. x. Quinto i illo tpe regnabat alienigena quo tpe nasci voluit vt implerctur pphetia Jacob dicētis Gen. xlix. Non auferetur sceptrum de

Hodie.

in hieme
media nocte
die dñica
sb octauiano

In die natiuitatis domini

iuda et dux de femore eius/donec veniat q̄ mittendus est scz messias.sic habemus cō/gruitatē tp̄is. ℣ R Dixi etiā q̄ xp̄s nat⁹ est media nocte ad significandū q̄ ipe esset lux vera/q̄ illuminat oēm hoiem ꝛc. Jo.j. ℣ Tūc impletū est illud Esa.ix. Popul⁹ gen tium q̄ ambulabat in tenebris/vidit lucem magnā/Et iā ad designandū. q̄ ipe esset q̄ educeret de limbo sedentes in tenebris et vmbra mortis. ℣ S Natus est etiā in hieme et sic tpe frigiditatis:ita q̄ p̄ frigidi/tate vagiret. Vñ canit eccl'ia. Vagit infans inter arta positus presepia. Immo p̄ frigidi/tate ꝛ mēbroꝝ teneritate lachrymas ploꝛā do emisit.iuxta illud Sap.vij. Ego natus accepi cōmunē aerē ꝛ p̄mā vocē simile oi/bus emisi ploꝛās/Ad significādū q̄ ipe ve nerat frigidas hoim mētes calefacere/Ju xta illud Luc.xij. Ignē veni mittere in ter rā:et q̄d volo nisi vt ardeat/Et cōgrue.nā ignis charitatis quasi plene extinctus erat. Juxta illud ps̄. Omnes declinauerunt si/mul inutiles facti sunt/nō est q̄ faciat bonū. nō ē vsq̄ ad vnū.scz xp̄m hodie natū. ℣ T Preterea nat⁹ est die crescēte/qz in solstitio hyemali.ad significandū q̄ venit crescere q̄ntū ad sue potētie mānifestatione cōrā deo et hoibus/i.ad gloriā dei et vtilitatē hoim. Juxta illud Luc.ij. Jesus proficiebat sa pientia ꝛ etate.et gratia apud deum ꝛ ho/mines/Similiter ad significandum/q̄ ad quēcunq̄ veniret illi apportaret oia bona secū/Juxta illud Sap.vij. Venerūt mihi oia bona pariter cū illa/et loquit ibi de sa pietia increata q̄ ē fili⁹ dei. Et cōgrue/Nā añ ipius aduentū valde pauperes fuimus nihil boni habētes/Juxta illud Thob.iiij. Fili recordare qz pauperē vitā geris⁹ ꝛc. C Quantū ad scōm in q̄ tangit natiuitatis xp̄i vtilitas fructuosa cum dicit. Natus est vo bis saluator.i.salutis dator/Nā ipe p se di cit Luc.ix/Filius hois nō venit homines perdere sed saluare/Ideo Zacha.ix. Exul ta satis filia syon/ecce rex tuus venit tibi iu stus.saluator et paup/Fuit em̄ hec natiui/tas benedicta vtilissima.ꝛ fructuosissima. ℣ Nam in filij dei aduentu in carnē vt dicit wilhelm⁹ in rōnali diuinoꝝ humanū gen⁹ laborabat septuplici morbo. ℣ U C Pro quarū liberatione clamauerūt sc̄i patres i limbo/ꝛ nūc facit ecclesia existēs in mūdo in septem antiphonis ab o incipientibus de/siderio magno clamās ab his liberari/Pri mo eramus stulti et insipientes/ideo indige bamus doctore/propter peccatuz em̄ stulti et insipientes eramus/Juxta illud ps̄. Homo cū in honore esset nō intellexit. Ideo cla/mat eccl'esia p doctore in p̄ma antiphona. O sapientia ꝛc. Sed hodie natus est nobis doctor veritatis/Joh.xviij. In hoc natus sum.ꝛ ad hoc veni in mundū/vt testimoni um phibeā veritati/Hodie natus est ille q̄ est sapientia patris q̄ dixit Esa.xlviij. Ego dñs docēs te vtilia/Nā ipe est doctor qui reuelauit nobis patris sui archana/De q̄ Joh.xv. Omnia q̄ audiui a p̄re meo nota feci vobis/Scdo per peccatū eram⁹ ven/diti.De q̄ Esa.l. Gratis venundati estis:qz p vno pomo. Ideo ecclesia in secūda anti/phona clamauit p redemptore/O adonai ꝛc. Hunc clamorē deus pater audiuit/et fi/lium suum i redemptorē misit/De q̄ ps̄.cx. Redemptionē misit dñs populo suo/Nā hodie venit de q̄ dicit ap'ls ad Titū.ij. De dit seip̄m p nobis.vt nos redimeret ab oi iniquitate/Hodie impletū est illud Esa.xl. Ecce dñs veniet ꝛ merces ei⁹ cū eo/ꝛ opus illius cora illo.scz op⁹ redemptiōis/Sed q̄d pdesset si essem⁹ docti ꝛ redempti/ꝛ ad huc post redemptionē detineremur capti/ui/Sic tertio p peccatū eram⁹ captiui.De q̄ captiuitate habet Treñ.j. Propter mul/titudinē iniquitatū eius.s.ade.puuli et po/steri ducti sunt in captiuitatē/O q̄ misera/bilis et diuturna captiuitas.qz quinq̄ mi/lia annoꝝ ꝛ vltra durauit/Ideo eccl'ia i ter tia antiphona. O radix ꝛc.clamauit p libe ratore/Sed hodie venit liberator/De quo Esa.lxj. Misit me vt captiuis p̄dicare in/dulgentia/Nā ipe dicit Joh.viij. Si fili⁹ vos liberauerit.veri liberi eritis/Nā libe/ratio humani generis fieri nō potuit nisi p eū/vt dicit Aug⁹/Nō liberare bō nisi de⁹ fieret bō.Hz q̄d pdesset captiuis si essent redepti ꝛ liberati si nōdū essent ab oi vincu lo absoluti/ꝛ libere q̄ vellēt ire nō possent. ℣ Et sic quarto adhuc eram⁹ incarcerati et i tenebris clausi/Ideo indigebamus edu ctore.pro quo in quarta antiphona/O clau is ꝛc.clamauit eccl'esia/Sic hodie venit vt eductor de carcere/De quo Apocal'.j. Ego habeo claues mortis et inferni/Nā

frat⁹ mⁱ nor nō

p̄ fratuitate vtilitas

ipe est q̄ per clauē crucis sue reserauit z ape
ruit aditum regni celestis. Esa.xxij. Dabo
clauem domus dauid sup humerū ei. De
q̄ Damascē. Crux christi ē clauis paradisi,
sed q̄ diu sūt in carcere oculos habēt obte
nebratos nec clare videre pñt, iō post abso
lutionē de carcere restat eos illuminari vt
videāt q̄ ire debeāt. Sic q̄nto eram⁹ i car
cere pcti excecati, iuxta illud Sap.ij. Exce
cauit eos malitia eor, et Sopho.j.c. Am
bulauerūt vt cecī, q̄ dño peccauerūt. Ideo
eccl'ia in q̄nta antiphona. O oriēs zc. cla
mauit p illuminatore, quē hodie de⁹ pater
vt lucē mūdi misit. Joh.j. Erat lux vera q̄
zc. Hodie impletū est illud dictū Zacharie
Luc.j. Visitauit nos oriens ex alto, illumi
nare his q̄ in tenebris z in vmbra mortis
zc. Hodie vero venit illa lux de q̄ Esa.xlij.
Dedi te i lucē gentiū vt aperires oculos ce
corū. Ideo q̄libet cec⁹ pctōr hodie clama
re debet cuz ps.xvij. Illumina oculos meos
ne vnq̄ obdormiam in morte. Sed q̄d
pdesset si essem⁹ docti z ab inimicis penit⁹
liberati z illuminati, sinō essem⁹ ad regnuz
pducti. Sic sexto eram⁹ a patria exclusi,
iō in sexta antiphona. O rex gentiū zc. ec
clesia clamauit p inductore. Sic hodie ve
nit introductor i terrā promissiōis q̄ fluit la
cte z melle, i. in qua est refectio humanita
tis z diuinitatis, qz dic̄ Aug⁹. sup Joh. De
us occultus fact⁹ est hō manifestus vt ho
mines manifestos faceret deos. Ideo fact⁹
est pticeps nr̄e humanitat⁹ vt essem⁹ ptici
pes sue diuinitatis i patria celesti. xp̄i cohe
redes. Sed q̄d pdesset si deberem⁹ ad regnū
perduci z nō saluari ab omni morte. Sic
septimo eramus morti deputati. De q̄ ps.
cxj. Appropinquauer̄t vsq̄ ad portas mor
tis, iō indigebam⁹ saluatore, p q̄ clamauit
ecclesia in septima antiphona. O emanuel
zc. Huc clamore hodie audiuit de⁹ pater z
misit saluatorē, de q̄ thema. Natus est zc.
Ipe est q̄ dixit Luc.xix. Venit fili⁹ hois q̄
rere z saluū facere qđ pierat, qz dicit Aug.
sup Joh. Ut homines nascerent ex deo,
deus homo natus est. Factus est hō mor
talis vt hoies fierēt imortales. Hodie ve
nit ille saluator de q̄ Ansel. Nō est salus in
mūdo nisi quē peperit virgo. Quantū ad ter
tium in quo tangit infantis cōditio gene
rosita:cū dicit, Qui est xp̄s dñs zc, vbi gene
rositas istius pueri describit q̄ ad tria. Pri
mo q̄ ad humanitatis sue dignitatē cū dr.
xps. Et Attendit aūt dignitas hūanitatis xp̄i in tribꝫ. Nā ipe fuit rex: sacerdos
et ꝓpheta. Hec em̄ tria boim genera olim
vngebant, et hec signant cū dr xps. q̄ inter
pretat vnctus. Fuit em̄ rex. j. ad Timo. j.
Ipe est rex regū et dñs dñantiū. Iterē fuit
sacerdos. ps. Tu es sacerdos in eternum.
Iterē fuit ꝓpheta. Lu.vij. Prophet⁹ magn⁹
surrexit i nobis. Un Damascē. tractās il
lud Mat.xvj. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui, di
cit. Hoc nomē xp̄s significat vnitatē p̄sone in duabꝫ naturis, et dignitatē regalē et
sacerdotalē, et gr̄e plenitudinē, ꝓptervnctio
nis ꝓrogatiuā, cui⁹ plenitudinis venit nos
facere pticipes. Joh.j. De plenitudine ei⁹
oēs accepim⁹ gratiā p gr̄a, gratiā noue le
gis pfectā, p gr̄a veteris legis imperfectā.
Secōo generositas istius pueri describit q̄
ad diuinitatis sue maiestatē i eo q̄ dr. dñs.
Esa.xxxiij. Dñs iudex nr̄. dñs legifer no
ster. dñs rex nr̄. ipe veniet et saluabit nos.
Tertio describit q̄ ad locū cū dr. in ciuita
te dauid. i. bethleem. impleti sūt dies eius
vt pareret filiū ei⁹ pmogenitū. Et Cō
ueniēti ergo loco nat⁹ ē scz in bethleem. z ꝓpter tres rōnes. Primo qz xp̄s fact⁹ ē ex se
mine dauid. sm carnē vt dr ad Ro.j. Cui
etiā facta fuerat repromissio special' de xp̄o.
Et iō in bethleem de q̄ natus est dauid na
sci voluit, vt ex ipō loco natiuitatis repro
missio ei facta impleta ostenderet. et h̄ de
signat euāgelista dicēs, eo q̄ esset de domo
et familia dauid. Secōo iō, qz vt dic̄ Gre
go. in Omel. Bethleē dom⁹ panis interp̄
tat. ipe xp̄us est qui ait Joh.vj. Ego sum
panis viu⁹ q̄ de celo descendi. Locus ḡ in
quo deus nascitur domus panis ante vo
catus est, quia futurū pfecto erat. vt ille ibi
per naturā carnis appareret, qui electorum
mentes interna satietate reficeret. Tertio
quia sic erat ꝓphetatum Michee.v. Et tu
bethleem eufrata paruulus es in milibus
iuda, ex te em̄ zc. Z Certerū nō est pre
termittendum. q̄ in via natus est, et hoc q̄
druplici rōne, vt dicit Alber. magnus sup
Lucam. Primo vt se peregrinū in hoc mū
do ostenderet. Hiere.xiij. Sicut peregri
nus futurus es zc. Secundo vt se viā de
monstraret. Jo.xiij. Ego sum via veritas

p°

xp̄i dignitas triplex. ꝓpha.

2°

Stat⁹ bethleē 2 3

et vita. glo. Via qua itur: veritas q̄ pes dirigit: vita ad quā puenitur. Tertio vt mūdum cōtemnere doceret. Apoc. xviij. Exite de illa populeme. et ne ptcipes sitis delictoꝝ. Quarto vt semp patriā exēplo suo inquirere doceret. ad Heb. xj. Confitentes qm̄ pegrini et hospites sunt sup terrā ⁊c.

Aliter ꝓsequēdo secundū membrū in quo tangit saluatoris natiuitas fructuosa cū dicit. Natus ē nobis saluator. Nota q tres legimus in veteri testamento appellatos saluatores. scz Joseph. Othoniel. et Joachā. qz saluabāt populū ab oppressionibus quibꝫ tūc tpis grauabant̄. ⁊ pfigurabant hūc nostrū saluatorē hodie nobis natum. qz saluauit nos a malis. q̄bꝫ eramus inuoluti. Et hec mala erāt tria. Eram⁹ sub pctī iugo seruiliter deppressi. Nā ꝓpter peccatū pthoplasti natura hūana redacta est i seruitutē pctī. Cōcipimur em̄ in pctō i vtero et nascimur in pctō ex vtero. Vñ pctm̄ originale seruiliter nos deprimit iugo duplici. scz infectiōe culpe q̄ sumus filij ire. ⁊ corruptione pene. qua sumus serui cōcupiscentie. que dominat nobis et est pronitas peccandi. Vñ ad Ro. vj. Fuistis aliquādo serui peccati: nūc aūt liberati a pctō. serui estis iustīcie. Quia igit iste puer sub peccati iugo nō tenebat. ideo cōpetebat ei vt esset saluator. Matth. j. Ipse saluū faciet populū a peccatis eoꝝ. Et hoc est qđ orat ecclesia in orōne diei hodierne. Cōcede q̄sumus omnipotēs deus: vt nos vnigeniti tui noua p carnem natiuitas liberet. quos sub pctī iugo vetusta seruitus tenet. Et q̄ꝫtum ad hunc saluationis fructū figuratus est christus in Joseph. de quo legit Gen. xlj. q per suā sapiētiam saluauit populum a morte famis. ideo pharao vertit nomen eius. ⁊ vocauit eū lingua egyptiaca saluatorē mūdi. Joseph interptat alimēti appositor. et significat xpm saluatorē nostrū. q̄ p sapientiā suā patri coeternā apposuit nobis alimenta gratie. cui⁹ carentia q̄si famis inedia moriebamur. Sicut enim Joseph recollegerat triticum de terra egypti. cui⁹ tanta erat abundantia q copia mensurā excederet vt ibi dicitur. Sic christus thesaurum gratiarū habuit apud se reconditū et nō ad mensurā vt ꝺr Joh. iij. Vñ ipe p appositionē gr̄e in baptismo nos saluat a peccāto originali. licet autē pena pctī vicz fomes adhuc remaneat i nobis ad exercitiū magna tm̄ in pte minuit virtute gr̄e baptismalis. Eramus scdo hostiliter sub diaboli tirannide oppressi quā tirannidē exercuit in hominē multiplicit. Aliqñ exteri⁹ violentiā in corpore inferēdo. Aliqñ corpora interi⁹ obsidēdo. aliqñ hoīem in pctm̄ inducendo seu manifeste sensus exteriores in specie alicui⁹ creature visibilis decipiēdo. vt qñ apparet i specie femine vel angeli ⁊c. Siue occulte p impressionē imaginis mala suggerēdo. siue p cōmotionē sanguinis ad peccatū accēdendo. vt de his ⁊ similibꝫ dicit Grego. Et vt ab ista tirannide liberaremur expediebat nobis mitti talē saluatorem q̄ potēs esset cōtra eū triūphare. Sed ad hoc nullus erat inter creaturas tā fortis et potēs sicut iste. Vanitati em̄ subiecta est creatura. ad Ro. viij. Vñ peccabilis est tā hō q̄ꝫ angel⁹. et ideo oportuit hūc saluatorem nostrū esse deū. q̄ posset expugnare tirannū. Et q̄ꝫtū ad hūc saluationis fructuꝫ ꝓfiguratus est in Othoniel. de quo legitur Judic. iij. q cum filij israel opprimerentur a Rasathaim rege Mesopotamie. clamauerunt ad dñm. q̄ suscitauit eis saluatorē. videlicet Othoniel filium Cenez fratrē Caleph. fuitq̄ꝫ in eo spūs dñi. Othoniel interpretat signū dei. Et figurat istū puerū hodie natū. q̄ est signū dei. immo ipe deus est. put p signa cuidētia fuit hodie declaratū. Iste etiā Othoniel xp̄s accepto dei signo. vexillo vicz sancte crucis pugnauit contra Rasathaim. qui interpretat tenebrosa iniquitas. et significat diabolū principē tenebrarū. q̄ tenebat nos tyrānica subiugatiōe oppressos ⁊ eū potēter deiecit. Tertio eramus in inferni voragine damnabiliter demersi. vbi ꝓter penā sensus est pena dāti. s. carentia visionis dei. De q̄ voragine i ꝓsona generis hūani. ꝓpheta petit saluari. ps. Salua me ex ore leonis. Qđ vt fieret cōgruum fuit saluatorē nostrū talē ee. q̄ iuste nos eripe posset. qđ quidē deus potuisset facere per potentiā absq̄ꝫ sui incarnatione. Sz maluit hoc facere p iustīciā. vñ oportuit saluatorē nostrū ee hoīem. qz vt dicit Aug. Nisi homo esset q̄ diabolū vinceret nō iuste sed violenter homo ei tolli videret. q̄ se illi spōte subiecit. sed si homo eū vincit

iure manifesto hominē pdit; sed homo purus hoc non potuit; qz erat peccabilis, necesse ergo fuit saluatorē nostrū esse deū et hominē. Et ꝯtū ad hūc saluatiōis fructū iste puer saluator prefiguratus est ī Joachā, de quo dicit, iiij. Reg, xiij, qꝫ cuz filij israel quasi redacti essent in pulueremā rege Syrie, dedit eis saluatorez Joachā regem ꝙ liberauit israel de manu syrie. Syria interptat sublimis, z significat illū qui dicebat, in celum cōscendam zc. Esa, xiiij. Ipe enī est rex sup omnes filios superbie Job, xli. Joachā iterptat dñi fortitudo, et significat christū qui fortitudine diuina ī natura humana deuicit diabolū, z captiuas ō inferni voragie aīas liberauit. Vñ eius fortitudinē admirās, ꝓpheta in ꝑsona eoz ꝙ fuerunt in limbo dicit. Quis ē iste rex glorie zc. Et sequit. Dñs fortis z potēs dns in prelio zc.

¶ In natiuitate dñi Sermo de euangelio z duodecimus.

Verbū caro factum est et habitauit in nobis zc. Joh. j. Vtidem ad experiēciam tam in agentibus naturalibus, qꝫ in artificialibus habētibus intellectū z volūtatē, qꝫ omnis causa diligit suum effectū, patet in agētibz artificialibus, quia omnis artifex diligit opꝰ suū: vt scriptor librū, z pictor imaginē quā depinxit. Patet etiā in agentibz naturalibus, qz pater diligit suum filiū quem generauit, viij ethicoz, ca, xij, vbi dicit, Parētes diligūt filios, eo qꝫ sunt aliꝙd ipsorum, quia de semine parentum filij ꝓcreant. Ideo filius ē quodāmodo ꝑs patris ab eo sepata, modo christus filiꝰ dei ꝑ quē omnia facta sūt diligit omnes creaturas, iuxta illō Sap. xj. Misereris oīm dñe, diligis enī omnia z nihil odisti eorū ꝙ fecisti. Singulariter tamen sup oīa maxīe diligit hoiez, quia fuit finis oīm creaturarū vltimo a deo ꝓductus, vt dñaret creaturis. Ex hō per pctm cecidit, deꝰ aūt ex dilectiōe maxima tanqꝫ causa efficiēs cōpatiebatur homini tanqꝫ suo effectui, z ideo factus fuit hō vt pditū reuocaret, in ꝙ forma dedit nob vnā normam scz fidē catholicā ꝑ quam reformati vt effectus ad primariaz efficientē causam eterne beatitudinis possim⁹ ꝓtingere, sine qua eandē beatitudinē obtinere nō possumus, vt in ca. Firmiter, de sum. trī. z fl. ca, vbi dz. Una est fidelium ecclia, extra quā nullꝰ oīno saluat. Et apl's. j. Cor. iij. Posuit fundamentū preter quod aliud ponere nemo potest qđ est christus, id est fides christi, j, q, j. Cū paul⁹ ibi dicit. Vbi christus non est fundamentū ibi nullius bonī op̄is erit supedificiū. Et de hac forma humanitatis in ꝙ nos docuit fidem catholicam loquit thema cum dz. Verbum caro factū zc. ¶ In ꝗbus verbis duo tanguntur. Primum natiuitas saluatoris miraculosa, qz verbū caro factū est. Secōo ꝑdicta natiuitas christi manifesta, qz habitauit in nobis. Quātū ad primū nota qꝫ scriptura tres natiuitates christi cōmemorat, de ꝗbus etiaz fit mentio in hoc euāgelio, scz eternā ex patre, tpalē ex matre, spūalez in fidelium mente. Secōz ꝓmā scz eternaz christus habet patrez sine matre. De qua ps. Dñs dixit ad me filiꝰ meus es tu: ego hodie genui te, vbi ego discretiue ponitur ꝙñ di. ego z non alꝰ. Et de ista natiuitate tangit in principio euāgelij dum Johannes euāgelista dicit. In ꝓncipio erat verbum, in principio, id est in ipso deo patre, ꝙ ab omnibz ꝑsupponit ꝓmū ꝓnciꝑū esse. In tali principio erat verbū, id ē dei filiꝰ, quasi diceret, filiꝰ erat in patre patri scz coeternus: nō in maria cepit esse, sed in principio id ē in patre, ꝙ est principiū sine ꝓncipio. ¶ Est enī duplex principium, scz principians z principiatū, et hoc etempus vel mudus a quibus ꝑ natūrā principiant omnia inferiora, qz cooperant ꝓtutes celoz in ꝓductione ipsarum, et tamē a deo seipo principiāte, z de tali ꝓncipio nō intelligit ꝓnciꝑū euangelij. Aliud est ꝓnciꝑū ꝓncipians z nō principiatum, z tale ꝓnciꝑū nihil p̄cedit, quia ipm est ab eterno a quo omnia principiant z deriuātur, de huiusmodi principio dicit hic. In ꝓncipio scz ꝓncipiante qđ est ab eterno erat verbū, id est filius. ¶ Erant enī ꝙdā heretici vt notat, xxiij, q, vlt. ca, ꝙdā nestoriani a Nestorio dicti ꝙ fuit epꝰ cōstantinopolitan⁹: ꝙ dixit in christo fore duas ꝑsonas sicut ī eo sūt due nature: et mariam solum matrē puri hoīs z nō dei, z sic ꝓpm

ꝓpter eius tpalem natiuitatē nec semp esse/ nec añ Maria fuisse, ⁊ ista hereſis fuit cō dēnata in ꝯcilio Ephesino tpe theodosij impatoris ⁊ Celestini pape. Ad elidēdus hūc errorem dixit euāgelista. In ꝑncipio erat verbum: qr filꝰ dei ſm paternalē nati uitatē nascit eternaliter. Sicut enī splen/ dor ā gignit ab igne atq; effundit coeuus ē illi, ⁊ esset coetern⁹ si ignis esset eternus, sic filꝰ ē coetern⁹ patri ⁊ semp gignit. Vñ magister in ꝑmo dist. ix. allegādo Origenē dicit. Saluator noster splēdor est claritatis. splēdor añt nō simul nascit ⁊ desinit/ sed quotiēs ortū fuerit, lumē exq; splēdor nascit: totiēs ortꝰ est ⁊ splēdor claritatis. Sic ergo saluator semp nascit. De hac natiuitate dicit micheas Michee. v. Egressus eiꝰ ab initio a diebꝰ eternitatis. Et ps. Ex vtero ante luciferꝰ genui te. Hec enī generatio est tā occulta ⁊ inexplicabilis q; Hylarius dicebat. Ego nescio qr nō requiro cōsolabor me qr archangeli nesciērūt, angeli nō intellexerūt, ꝓphete nō senserūt, apli nō ꝑdicauerūt. Hāc etiā generatiōez Salomon fatet se ignorare ꝓuer. xxx. Tria sūt difficilia mihi, ⁊ q̄rtum penit⁹ ignoro. Viā aquile in celo/ viā colubri sup terrā, viā nauis in medio maris/ ⁊ viā viri in adolescētia, id est christi generatiōez eternalē.

D De hac dicit ꝯsequēter euāgelista Et verbū erat apud deum. Ubi excludit error Sabellij qui fuit discipulus Noeti vt habet in dicto ca. Quidā, q̄ dixit q; pater, ⁊ filꝰ et spūssanct⁹ sit vna ꝓsona, ideo ad destruēdū hūc errorē dicit q; ꝓbū, id ē filꝰ erat apud deū. In q̄bꝰ verbis notat in ꝓsonis alietas. et in ista ꝓpositione apud q̄ importat distinctiōez cōnotat q̄dā socialis ꝯiūctio q̄ est patris ad filiū ex mutuo eorū amore id est spūsancto: q̄ ſm beatum Aug⁹, iij, de trī, ſpos cōnectit. E Subdit. Et deus erat ꝓbū, vbi excludit error Arrianoꝝ: ab arrio alexādrino epo exort⁹ q̄ dixit filium creaturā purā ⁊ minorē patre. Hec hereſis ꝯdēnata est tpe theodosij impatoris ⁊ silueſtri pape. Ad excludēdū illū errorē dicit euāgelista. Et deꝰ erat verbum, id est filius ꝑ athanasiū in symbolo. Ita deus pater deꝰ filꝰ ⁊ deus spūssanct⁹. Hoc erat in ꝑncipio apud deum. Dymō de cassia, hoc sc̄z verbū: de q̄ locutus fuerat: erat apud deū patrē a principio eternitatis, id ē añ secula ⁊ eternaliter, ita q; ꝑncipiū ponit hic ꝑ eternitate. Eternitas bñ ōr principiū, qr antecedit oīa tpa. Et excluditur hic error Ebionitarū ⁊ Fontini anorū q̄ dixerunt q; xp̄s ex maria sūpsisset exordium, ita q; ꝑ ioseph ex maria nuptiali coitu sit ꝑcreatus. q̄z error ꝯdemnatur in dicto ca. q̄daz. xxiij. q. vl. Oīa ꝑ ipm facta sunt. Ecci. xviij. Qui vuit in eternum creauit oīa secula. Et est sensus. ꝑ ipm sc̄z verbū, id ē filiū dei omnia facta sūt a deo pfe. Creature enī ꝑducunt a deo sicut artificiata ꝑ artificē qr ipe oīm est artifex cū ipse sit agens ꝑ intellectū. Et notat hec ꝓpositio per: causam efficiētem ⁊ nō ammiculantē aut instrumentū. Excludit iterū error Arrianoꝝ q̄ dixerūt filiū dei eē q̄dam lumē spūale creatū a deo, ꝑ qō ꝓbus velut instrumentū deꝰ creaturas in esse ꝑduxit. Ad excludendū hunc errorē dicit q; ꝑ ipm tanq; ꝑ causam efficientē oīa facta sunt, ipe enī filꝰ cū patre est actor oīm ⁊ similiter spūssanctus cum eisdē: qr indiuisa sunt opa trinitatis ad extra, vt dicit Aug⁹ ⁊ Symō de cassia. Oīa ꝑ ipm facta sunt, vt nec pater nec spūssanctus excludātur.

F Etiā h excludit error Valentiniani q̄ dixit q; filius nō creauit mūdū, sed ꝓstitit causam cōditori. Et sine ipso factum est nihil, id est si aliq̄d factuz debet esse aliq̄d tūc vtiq; suū esse habet ab esse diuino. Et excludit h error manicheorū q̄ posuerunt duo principia, vnuz bonorū qđ dicebāt ꝑduci a deo lucis, ⁊ aliud malorū qđ dicebāt a deo tenebrarū. Hec de eterna xp̄i generatiōe siue natiuitate.

Scōa natiuitas xp̄i dicit tpalis: qñ de matre tpaliter sine patre in salutē oīm natꝰ est/ ⁊ vt hoiez redimeret ⁊ ei viā vite mōstraret, ⁊ de hac loquit thema. Verbū caro factū ē. Hanc natiuitatez hodie sancta mater eccl̄ia celebrat tanq; mirabilē. S Fuit añt natiuitas ista tpalis saluatoris, ⁊ est miraculosa ex triplici differētia sc̄z ex pte matris, ex pte ꝑis, ⁊ ex pte generis hūani. Primo ex parte matꝝ fuit miraculosa q̄druplicit̄r. Primo qr ꝑgo ꝯcepit sine corruptiōe. Secūdo qr ꝯcepit sine viri seminis cōmixtione. Tertio sine libidine, ſz cū mentis maxima delectatione. Quarto qr peperit sine

etna ex pte si
Natiꝑal ex mr si ꝑ
epnia ex ꝑ ⁊ m.

Nat. spalis.

dolore ⁊ cuꝫ maximo gaudio. Primo valde fuit miraculosa, qꝛ virgo concepit ⁊ peperit manens virgo. ℣ Fuit enī beata virgo ꝑpetua imaculata quinq; modis scz ante cōceptū, in cōceptu, in partu, post partum, in voto siue ꝓpotum. Primo fuit virgo ante ꝯceptū, qꝛ p sanctificationē in vtero ꝯsecuta est ab omni peccato pserua tionē. Nā beata ẏgo que fuit a deo electa ī matrē, amplioꝛē sanctificatiōis obtinuit grām q̄ Johānes baptista ⁊ Hieremias quia pstitū est et vt de cetero non peccaret nec mortaliter nec venialiter, ideo añ cōceptum nō amisit suā virginitatē. Scōo fuit virgo in ꝯceptu Esa. vij. Ecce virgo cōcipiet. Et tertio in partu, qꝛ ꝓpheta nō solū dixit, Ecce virgo cōcipiet sed addidit, ⁊ pariet filiuꝫ, qꝛ sicut conceptus saluatoꝛis ex virgine non fuit ex natura sed ex gratia, sic etiam partus. Vñ in quodaꝫ sermone Ephesini ꝯcilij dicit, Natura post partū nescit ẏginitatē, grā ẏo ⁊ parientem ostēdit ⁊ matrem fecit ⁊ virginitati nō nocuit. Fuit igit mater christi virgo in partu, nō quidem ꝑm cursum nature, sed ꝑm infinitatē diuine potētie. Et ō hoc potest habeꝛi exēplū aliqđ in creaturis. Videm⁹ enī q̄ flos a radice oꝛit sine radicis coꝛruptiōe et splēdoꝛ a luce vel sole sine solis vel lucis coꝛruptiōe vel lesione. Et sil'iter verbuꝫ a coꝛde vl' mente oꝛitur absq; mentis coꝛruptione. Cum ergo christus sit flos a radice paterna ꝓcedens ⁊ splēdoꝛ lucis eterne ⁊ dei patris verbū cōueniēs fuit q̄ sine matris coꝛruptiōe ꝯciperet ⁊ nasceret. Quarto ꝑmansit virgo post partū. Ezech. xliij dicit sub figura sic. Porta hec clausa erit ⁊ nō aperiet ⁊ vir nō trāsibit ꝑ eam, qꝛ dñs israel ingressus est per eam. Vbi Aug⁹ in omel. dicit, Quid ē porta ī domo dñi sem per clausa nisi q̄ maria erit semp intacta. Et q̄d ē q̄ vir nō trāsibit ꝑ eam nisi q̄ ioseph nō cognoscet eam. ℣ Fuit error Heluidij q̄ pſūpsit dicere matrē xp̄i a ioseph esse cognitā ⁊ alios filios genuisse, ſz ℔ reprobat in dicto ca. q̄daꝫ, qꝛ derogat et iniuriā facit dignitati, gratitudini ⁊ sancti tati matris christi: q̄ ingratissima videret si tāto filio ꝓtā nō esset, ⁊ si virginitatez q̄ in ea conseruata fuerat sponte ꝑdere vellet ꝑ carnis cōcubitū. Item derogat ⁊ iniuriam facit honestati ioseph viri sui, esset enī ei imputandū ad ꝓsumptiōez maximā si eam quā reuelante angelo de spūsancto deum cōcepisse cognouerat polluere attētasset, ⁊ ideo semp virgo post partū mānsit. Quinto mater dei fuit virgo ꝑ votū, nam ipa virginitatē deo vouit, vt ꝓbat Aug⁹, in li. de sancta virginitate. Et habet. xxvij q. ij. ſ. cuꝫ ergo, vbi dicit, Annūciante angelo maria respōdit, quō fiet istud qm̄ virū nō cognosco, qđ pfecto nō diceret nisi se virginē ante vouisset. Tertio natiuitas christi ex parte matris fuit mirabilis, quia ꝯcepit sine viri seminis cōmixtione, qꝛ de spūsancto concepit, non enī genuit virgo ex humano semine ſz mystico spiramīe vt canit eccl'ia. Et ex hoc sequit tertiū, videlicet q̄ ꝯcepit sine carnali libidine, sed cum mentis maria delectatiōe, qꝛ de spūsācto ℣ spūssanct⁹ de castissimis ⁊ purissimis sanguinib⁹ virginis accepit ⁊ inde coꝛpus illud formauit. ℟ Et sic q̄rtū moduꝫ mirabilē faciēdi hominez deus ostendit. Nam sicut dicit Anſ. De⁹ potest quattuoꝛ modis hoiez facere, scz sine viro ⁊ femina, sicut fecit Adā de humo. Sine femia ⁊ de viro, sicut fecit Euā. De viro ⁊ femia sicut cōmunis ꝓbat vsus. De virgine sine viro, sicut hodie mirabilit factuꝫ ē. Quarto ex parte matris natiuitas christi est mirabilis, qꝛ peperit sine dolore, ⁊ cū maxio gaudio. Sic dictuꝫ fuit ꝑme matri Eue ī ꝑsona oīm matrū in maledictionē ⁊ transgressionē dñi cī mādati. In dolore paries filios tuos. Gen. iij. Sed ab ista maledictione fuit ꝓseruata ẏgo maria ℣ peperit enī vt canit eccl'ia. Nescies ẏgo virū peperit sine dolore saluatoꝛem seculoꝝ. Sicut enī xp̄s coꝛpus suum resuscitatus trāxit de sepulchro ipso remanēte clauso et signato sigillo, sic exiuit nascēdus ō vtero ẏginis saluo signaculo virginali, vñ nullum doloꝛem sensit ſz maximū gaudiū. Esa. xxxv. de ea dicit, Exultabit solitudo id ē virgo nō cōiuncta viro, germinās germinabit letabūda ⁊ laudās, idē pariet. Sicut germinat terra vel arboꝛ absq; aptione: ita beata virgo sine violatiōe cuꝫ magna letitia.

℣ Secundo hec natiuitas tpalis fuit mirabilis ex parte plīs, qꝛ subitanea et in ūstanti tā in vtero q̄ extra vterum no-

stra aũt natiuitas siue ꝯceptio est successiua. Ratio. qz cõceptio christi facta est virtute diuina. virtus aũt diuina cũ sit infinita effectũ suum subito z in instanti põt ꝓducere. Unde hec ꝗttuor in ꝯceptiõe corporis christi in eodez instanti miraculose facta fuerunt. Sanguinis purissimi beate marie in carnem et alias partes corpis christi ꝓuersio. Corpis cõcepti organizatio. Corporis organizati ꝓfecta animatio Et corpis animati in vnitatez diuine psone assumptio. In nobis aũt ꝓpter ꝑtutem factam z defectum agẽtis z ꝓpter indispositionem patientis hec successiue ꝑficiunt ita q̃ maris ꝯceptio non ꝑficitur nisi vsq̃ ad q̃dragesimũ diem. z femine vsq̃ ad nonagesimũ. vt dicit pbus in. ix. de aiãlib. In christi aũt cõceptiõe materia quã virgo ministrauit statim formã z figuram humani corpis accepit. z tunc aia et corp9 in vnitatẽ diuine psone assumpta ẽ. Itẽ fuit secundo mirabilis. quia ꝓ eodez instanti corpus conceptũ habuit plenum vsum liberi arbitrij z rationẽ rectã cũ plena z ꝑfecta deificatione. z oim donoꝝ virtutum clarissimatũ spũaliũ z bonoꝝ repletione. vt tradunt doctores in tertio dis. iij. Itez fuit tertio mirabilis. qz ꝑ eodem instanti fuit psonalis vnio humanitatis ad psonam verbi. hoc est illud nouũ z stupẽdũ miraculum quod a seculo non est auditum. De quo Hieremie. xxxj. Nouũ faciet dñs super terrã. mulier circũdabit virũ ⁊c. qz tũc ꝑ eodẽ instãti verbũ caro factũ est. Itẽ q̃r tũ miraculũ est q̃ in alijs cõceptionibꝫ naturalibꝫ ples nõ est alterius nature cũ matre. In hac mirabili cõceptiõe ples nõ est tm̃ eiusdẽ nature cũ matre. sed etiã alteri9 nature scz diuine cũ patre. qz beata virgo nõ solum hoiem sed hoiem z deũ cõcepit ꝓpter hoc cõceptio christi est miraculum oim miraculoꝝ. Item quintũ miraculuz in hac cõceptione. mater est posterioꝝ ple Et sic impletũ ẽ verbum sapientis Eccl. xxiij. Qui creauit me requeuit i tabernaculo meo. In alijs ꝯceptionibꝫ naturalibus mater nõ est posterioꝝ sed prioꝝ ple. Certe valde mirabile ẽ q̃ de9 q̃ est imutabilis z apud quẽ non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio fiat caro. Item mirabile est. cũ filius sit idez cũ patre. Juxta illud Joh. x. Ego z pater vnuz sumus. q̃ filius factus sit caro z nõ pater. Sz dicẽdum est ad primũ q̃ verbum caro factum est nulla mutatiõe facta in ꝙbo. z ideo ista factio siue vnio assimilat vnioni que est ꝓ insertionẽ siue inclisionem vt dicit sanctus Tho. in tali aũt vnione vnũ nõ est alterũ neq̃ vnũ est in altero. sed vnuz fit de ypostasi alter9. non trahit secũ naturã eius. et ꝓpter hoc essentialiter ꝑdicat de ipso. verbi gratia. qñ pirus inserit pomo fit vnuz suppositũ cõmune scz vna arboꝝ z natura pomi nõ est natura piri neq̃ econuerso. sz tamẽ vterq̃ fruct9 ẽ de esse arboris. z hoc ꝓpter vnionem. quod patet quia hec est vera. ista arboꝝ ẽ pirus. et hec est vera. hec eadez arboꝝ est pomus. Sic a simili vnio diuine nature z hũane i christo habet hec tria insertionis vnioni similia. eo q̃ natura diuina nõ est hũana neq̃ ecõuerso. similiter natura diuina nõ est humana neq̃ ecõuerso. sed natura diuina z humana sunt illud suppositum cõmune i vtraq̃ natura subsistens. ita q̃ hec est vera christo demõstrato. hec ps̃ona est deus z hec est vera. hec eadem ps̃ona est homo. Nã vnio diuine nature z hũane in christi ps̃ona facit christum esse deũ z hoiem. z sicut in tali insertione nulla mutatio fit i arboꝝ sed solum in ramo q̃ inserit. ita in vnione verbi ad carnem nulla mutatio facta est in ꝙbo sed solum in hũana natura q̃ inserta est verbo. z sic solutum ẽ primũ. Ad secũdum. licz pater et filius sint vnum in essentia. tñ differunt in psonis. qz alia ẽ ps̃ona patris. alia filij ⁊c. Joo persona filij assumpsit carnẽ. qz ad ps̃onam filij dumtaxat terminata est vnio ꝑdicta. z nõ ad ps̃onã patris vel spũssancti. Et ponit Bonaventura in tertio exemplum de trib9 puellis vnã ex eis tunicã induẽtibus. Tertio natiuitas xpi talis fuit mirac'osa ex parte generis humani. qz deus ptermissa nobili z sublimi natura scz angelica: q̃ per peccatum erat corrupta assumpsit naturã infimam ac infirmã videlicet humanaz naturã. ℣ Sed quare deus nõ assumpsit angelicam naturam. in eadem z angelos lapsos z humanam naturam redimẽdo. Solutio. Deus nõ assumpsit angeli-

eam naturã,p redemptione angelice natu re sicut assumpsit humanã,p redẽptiõe ho minis. Primo q2 angelus peccauit nullo suggerẽte,z sic ex appẽhẽsione z conditiõe electionis angelice nature pctũ ei⁹ erat ir remissibile,homo aũt peccauit ex suggestiõne alicuo impellente. Item scõdo oẽs an geli mali simul actu peccauerũt, nõ autez oẽs hoies,sz vn⁹ peccauit actu z alij in vir tute,z ideo iustum fuit angelos malos fi nalem damnationẽ ꝓsequi,nõ autẽ hoies q̃ ꝓprio arbitrio non peccauerũt. Item ter tio tota hũana natura erat lapsa in primo homie,angelis aũt q̃busdã peccãtib⁹ mã serunt alij integri,z sic magis decuit natu ram humanã que tota corruerat in natu ra assumpta p diuinam miscõiaz repari q̃z naturã angelicã q̃ nõ tota corruerat. Ter tia natiuitas christi dicitur spũalis que fit in mente cuiuslibet iusti. De hac fit mẽtio in euãgelio ibi. Erat lux vera q̃ ẽ. Nam ꝑm magistrũ in primo dis.xv. filius dei vi sibiliter visus est,sed frequẽter mittit⁹ a pa tre inuisibiliter in aias iustorũ vt ꝓcipiat⁹ z cognoscat⁹,ꝓcipitur et cognoscit⁹ p inspi rationẽ boni affectus, q̃tienscunq; enĩ bo num affectum concipimus z ad effectũ p ducimus,totiẽs filiũ dei cõcipimus z ge neramus. Vñ Leo papa dicit. Deus per affectũ cõcipit⁹,p effectum nascitur,p pfe ctum nutrit⁹,z tribulationibus roborat⁹ et pficitur in pfectam etatẽ plenitudinis xpi Videns nãq; pius pater cui cura semper est de filijs natiuitatẽ tpalem q̃ misit filiuz suum in carnẽ visibiliter z in amarissimaz mortẽ in multis pctoꝛib⁹ euacuari,z q̃ ad huc sit loc⁹ beatitudinis:nõ cessat,sz quo tidie z frequẽter inuisibiliter mittit dei fili um z spiritũsanctũ vt viaz vite eterne ma nifesti⁹ mõstrent z inspirent, et aiam capti uam ĩ pctis ad deũ reducant. Vñ enĩ alte clamãt illud Can.vj. Reuertere reuertere sunamitis reuertere vt intueamur te. Sz heu multi vt herodius saturatus carne ad vocem clamãtis z reuocãtis nõ redeũt,sz in delectatiõib⁹ carnis z peccatis psistunt Sicut legit⁹ ꝺ cozuo Beñ.viij. Qui egres sus de arca posuit se sup cadauera z nõ re uertebat. Sic aia peccatrix ponẽs se p de sideriũ sup delectationes carnis,vocem fi lij dei z spũssancti nõ exaudit,nec curat ĩ arcam celi vnde exiuit regredi. Sed beata anima q̃ nõ fuerit infecta prauis opib⁹ huius mũdi,ista libere ad deũ volat. Et si cut columba in arcam ramũ oliue,id est ef fectũ miscõie z gratie in signũ pacis z feli citatis eterne portat. Scõm hãc natiuita tem christus habet patrem z matrem. De qua ĩ euãgelio Matth.xij. Qui q̃s fecerit volũtatẽ patris mei ille meus pater soror z mater. Has tres natiuitates sub trib⁹ missis hodie repsentat ecclesia. Eter na natiuitas prorsus ẽ occulta,ita q̃ de ea dicit Esa.liij. Generationez ei⁹ q̃s enarra bit. Ad qõ signandũ ꝑma missa canit⁹ ĩ p funda nocte. Carnalis siue tpalis natiui tas partim est occulta,partim est manife sta,occulta q̃tũ ad modũ,manifesta q̃tuz ad factũ. Ad qõ significãdum secũda mis sa cantat⁹ in auroꝛa que est partim lucida, partim obscura. Spiritualis ẽ manifesta xpo manifestãte Joh.xiiij. Si quis dili git me:sermonẽ meũ seruabit ꝛc,ideo tertia missa canit⁹ clara die Alias repsentatiões illaz triũ missaz notat glosa ĩ ca. nocte sã cta.de ꝯsecra.dist.j. Et in ca. Consuluisti. de cele.mis.quas vide ibidem ꝛc. ¶ Quãtum ad secũdũ nota q̃ natiuitas xpi est manifesta q2 habitauit in nobis,id est in nostra natura. Habitauit autẽ in natu ra nostra z eam assumpsit ꝓter tria,scz vt nos redimeret,nos exaltaret,z vt nos bea tificaret. Primo vt nos redimeret. Precipua enĩ ratio incarnatiõis christi est vt ge nus humanũ redimeret z reparet. Lu.xix. Venit filius hois q̃rere z saluũ facere q̃d perierat. Et ad Gal.iiij. At vbi venit ple nitudo tpis ꝛc,ibi.vt eos q̃ sub lege erant redimeret. Et Aug⁹. in omel. huius diei dicit Natalis dñi dies ea de causa a patri bus votiue solẽnitatis institutus est,q2 in eo christus p redẽptione mundi nasci coꝛ poraliter voluit. Peccauit hõ z factus est reus,natus est homo de⁹ vt liberaret re⁹. Erat enĩ genus humanũ p culpam capti uum sub potestate diaboli cui obediuerat z eius suasionẽ ꝓcept⁹ dñi,ꝓposuerat. Vo lens ergo deus hominem ex ptãte diabo li liberare humiliauit se z factus ẽ homo et obediens pro nobis vsq; ad mortem p quaz nos a ptãte diaboli liberauit. Ideo canit hodie ecclesia. Grates nũc oẽs red-

De ſacto ſtephano prothomartyre

2° damus dño deo ꝛc. Secūdo ideo vt nos id est nostram naturā ſcz humanaz exaltaret, humana enī natura ex vnione diuinitatis in ꝑſona chriſti est multū nobilitata, et exaltata. In cuius ſignū angelus añ incarnationē multoties voluit ꝛ permiſit ſe ab hoīe venerari ꝛ adorari, poſt incarnationē ꝓ filij dei nō. Vñ qñ Johes euangeliſta angelū voluit adorare, ꝓhibuit eū dicēs, Vide ne feceris: conſeruus enī tuus ſū ꝛ tuoꝝ fratrū. Apoc. vlt. Vñ Greg⁹ in omel. Erāt appropinqntes ꝛc. Timet angelus ab homine adorari, qñ humanā naturam videt in deo ſic ſublimataz vt fieret vna ꝑſona, ꝛ ideo ꝓſiderātes p incarnationē filij dei humanā naturā intantū nobilitatā ꝛ exaltatā, inſtruimur vt eam diligēter ꝓſeruemus ne eam inquinemus et maculem⁹ peccando. Vnde Leo papa in ſermone huius diei. Agnoſce o chriſtiane dignitatē tuam ꝛ diuine cōſors facti⁹ nature, noli in veterē vilitatē degenerī ꝓuerſatōe redire, memento cui⁹ capitis ꝛ cui⁹ corpꝭ ſis mēbrū. Tertio tōo vt nos beatificaret j. ad Timot. j. Chriſtus venit in hūc mundū pctōres ſaluos facere, nā p incarnationē xpi collata est homini plena participatio diuinitat⁹ que vere est hoīs beatitudo ꝛ finis hūane nature. Vñ Aug⁹ in q̄dam ſermone de natiuitate dñi ſic ait. Fact⁹ est deus homo vt hō fieret de⁹. Vide de hoc latius ſanctū Tho. tertia ꝑte ſū. q. j. ar. ij.

Hic circa thema cadit dubiuz an ipm ſit verū. Diſtingue de ꝓticipio factus qō pōt referri ad tria. Ad extremoꝝ cōpoſitionē ꝛ ſic est vera, qz valet tantū, factū ē q verbum ſit caro ꝛ ecōuerſo. factū ē q caro ſit verbum, i. q deus ſit homo. Hcōo pōt referri ad extremam cōpoſitionem, puta ad ſubiectum ꝛ ꝑdicatum, ꝛ tunc vtraq; ē falſa, quia neq; deus factus ē neq; ille homo chriſto demōſtrato factus est. Tertio potest referri ad vnum extremum in compatione ad aliud puta ad ſubiectum in cōpatione ad predicatū. id est determinare copulam, iterū vtraq; est vera, verbū factuz est caro, ꝛ caro factū est ꝑbū, qz de⁹ factus est homo, nā factus ſolum ponit mutationem ex parte humane nature ꝛc.

De ſacto Stephano ꝓthomartyre. Sermo. XIII.

Stephanus plenus gra ꝛ fortitudine faciebat p digia ꝛ ſigna magna in populo ꝛc. Act. vj. Sicut ex dictis ſactorum colligit, rationalis ſpūs tribꝰ viribꝰ ſiue potētijs adornat, vna rationali, altera ꝓcupiſcibili, tertia ꝓ irascibili. Per pmā verū cognoſcit, p ſecundā bonū eligit, ſed p tertiaz malū reſpuit. Ad cognitiōez aūt veri ī diget rōnalis aīa habitu cognitiuo. Ad amoꝛē boni indiget habitu affectiuo, ſz ad declinatiōez mali indiget habitu fortificatiuo. Neceſſe igit est ad cognoſcēdū verū vt habeat fidei aut ſcīētie donū. Ad diligendū bonū habeat gre incētiuū, ꝛ ad vitandū malū habeat fortitudis fulcimētū. Ex his habem⁹ q̄ pfect⁹ fuit hic beat⁹ prothomartyr Stephanus cui ad pfectionez vite nihil oīno defecit. Nā fuit plen⁹ fide vt cognoſceret ſummū verū. Fuit plenus dono gre vt diligeret ſummū bonum. fuit etiā plen⁹ fortitudie vt reſpueret oīne malum, put ꝓtinet in verbis thematis. Stephanus plenus gra ꝛc. B In quib⁹ verbis tria principalia priuilegia ſiue dona beati Stephani tāguntur. Primuz dōr gratie, ibi. Stephan⁹ plenus gra. Hcōm victorie, ibi. ꝛ fortitudine. Tertiuz glorie, ibi faciebat pdigia ꝛc. Primū priuilegiuz ſiue donū dicit gratie, qz fuit plenus gra. nam cum tria ſint pcta prima, ad que cetera reducūt, videlicet ſuperbia, auaricia, luxuria. De q̄b⁹ dicit. j. Joh. ij. Omne qō ē in mūdo aut est ꝓcupiſcentia carnis, aut ꝓcupiſcentia oculoꝝ, aut ſuperbia vite, neceſſariū est vnicuiq; laborare vt ab his nō ſuperet. q animo vincēdo ꝓtarias ſequat virtutes, quod eſſe nullo mō potest ſine gra. vt docet Aug⁹ in li. de correptiōe ꝛ gra. Et i libro de ꝑdestinatiōe ſanctoꝝ, ꝛ in enchyridion. De⁹ aūt bñdictus vnicuiq; laborare volēti ꝛ facere qō in ſe est, hāc graz largit libere, adeo vt nullus niſi de ꝓpria negligētia ꝛ ſua mala volūtate ꝓqri pōt. nā deus adeo liberalis est ad gram homī ꝓferēdā, q bonā voluntatē homis ſua gra ꝑuenit. ideo dicit Aug⁹ q gratia liberū arbitriuz ꝑuenit vt homo bonum velit. Verū. Gra liberū arbitriū excitat cuz in eo ſeminat bonum cogitatū, ſanat cū mundat affectum

roborat vt pducat ad actum/et ꝓseruat ne cõsentiat ad prauum factum/Quod clare pcipimus in beato stephano christi ptho martyre/qz gratia diuina supauit ꝑfata pec cata/z p tres virtutes quas a deo gratio se obtinuit ꝑdictꝫ peccatis ꝓtrarias/se ab eis custodiuit/¶ C Hũt autẽ tres ꝟtu tes solẽnes/ꝓma est virtus humilitatꝫ ꝓtraria supbie/Scda virtus paupertatis ꝓtraria auaricie/Tertia ẽ virtus castitatꝫ ꝓtraria luxurie/ꝓma virtus quam obti nuit beatus stephanus dicit humilitatis/ in honore sibi ab eccl̃ia exhibito/vt enim habet Actꝫ.vj.ipe nõ fuit vltim⁹ sz archi diaconus/imo ꝓmus ex septẽ diaconib⁹ ab apl̃is ordinatis in ministerio/Cuz enim esset maxima multitudo credentiũ/q̃ indi es crescebat/duodecim apl̃i decreuerunt eligere septẽ q̃ possent ꝑesse ministrationi tpali vt ipi possent liberi⁹ vacare ꝑdicati oni diuini verbi/Et elegerũt stephanum. philippũ/z alios q̃nq; in q̃ honore nulla elatione stephanus intumuit/sed in cũctꝫ se humilẽ exhibuit/qz feminis viduis ser uiuit/q̃bus erat prefectus cũ quis archidia conus esset/Secunda virtus dicit paup tatis. Nam de eo dicit Actꝫ.vj. Elegerũt apl̃i stephanũ diaconu virũ plenũ spiri tusancto z fide/Aũ Aug⁹ ait. Qui ꝺ deo veram fidem habent nõ cupiũt in his mi seriis diuites fieri/Tertia dicit castitatis. Nam de eo dicit ꝙ fuit boni testimonij z mũdissime fame/et inter mulieres castissi me ꝓuersabat/In cuius signum fuit con stitutus custos viduaꝝ z mulieꝝ/Actꝫ.vj Et ꝓpter eius puritatẽ omnes q̃ erat in cõ cilio intuebant vultum eius. tanc; vultu angeli stantis inter illos/Circa hec cadit dubiu. Legit enim ꝙ christus fuit plenus gratia Joh.j/Similiter maria Luc̃.j/Et apl̃i in die penthecostes Actꝫ.ij/Et beat⁹ stephanus Actꝫ.vj.in themate. Que ẽ er go differẽtia illi⁹ plenitudinis/Solutio. quadruplex ẽ plenitudo gratie/ꝓma su pereffluentie/Secũda excellentie/Tertia abundãtie/Quarta sufficiẽtie. ꝓsequere re vt habes in sermõe in annũciatiõe bea te virginis infra.xxxvij/Secundũ ꝓile giũ vel donũ in quo relucet diuinũ adiu toriũ beati stephani dicit victorie/Dos enim malorũ est bonis ꝓsecutionem inferre/ Quia ꝑm phi sententiã.x. Metha.z in ꝓ dicamentis/Cõtraria simul stare non pos sunt sed mutuo se expellũt/sive fuerint cõ traria priuatiue. sive positiue/sicut calidũ nõ stat cum frigido/album cuz nigro/nec tenebre cuz lumie/vnde quia mali bonis ꝓtrarij sunt. eos cedunt. molestãt.z impor tune ꝓsequũt/Unde Hiero.in ca.qui ꝑm carnem.xxiij.q.iiij.ait/Qui ꝑm carnez na tus est sc̃z ysmael.pseqbatur spũalem scili cet ysaac/nunc; aũt spũalis carnalẽ perse quit/sed ignoscit ei q̃si rusticano fratri/Et in epitaphio sancti pauli dicit/Semp virtutes ꝓsequit inuidia/feruntq; sũmos ful gura mõtes. Etenim sancti oẽs emulos ha buerunt/In primis dñs noster iesus chri stus pharisecoꝝ inuidia est crucifix⁹/Et ne multoꝝ exẽpla que sunt innumerabilia re plicem⁹/Ecce in ꝓposito est beatus stepha nus leuita/contra quem insurrexerunt vi ri inliquimpũ querentes sibi mortẽ infer re/triplici bello interueniẽte. ¶ D C Pri mũ dicit disputatiõis/secundũ bellũ accu sationis/z tertiũ tormentatiõis/In quib⁹ plus beatus stephanus supauit/cũ singu lari dei adiutorio sibi de celo prestito/Pri mũ prelium fuit disputationis. quia surrexe runt q̃dam de synagoga q̃ appellabat li bertinoꝝ a regione sic nomiatoꝝ/ꝑm Ni colaũ de lyra/z cyrenensiũ a cyrene ciuita te/z alexandrinoꝝ ab alexãdria metropo li egypti/z eoꝝ q̃ erãt a cilicia et asia q̃ sunt regiones ꝓpinq̃ iudee/in quo pl̃io dat⁹ est sibi spũssanctus/q̃ sibi facundiã ministra uit ꝑm christi ꝓmissuz/Luc̃.xxj. Dabo vo bis os z sapientiã. cui nõ possunt resistere et cõtradicere oẽs aduersarij vestri/Ideo oẽs aduersarij stephani nõ potuerunt resi stere sapientie.z spiritui q̃ loquebat Actꝫ. vj.ca. Scõm pl̃ium dicit accusationis/qz videntes iudei ꝙ ꝓ primũ modũ eũ nõ su perassent/callide submiserũt duos falsos testes q̃ eũ in iudicio accusarẽt/z venerũt z accusauerunt eũ dicẽtes/stephanũ blas phemasse deũ. moysen. legem.z tẽplũ/In quo pl̃io affuit sibi diuinũ auxiliũ/quia i tuentes in eum omnes qui erant in conci lio. faciem eius viderũt tanc; faciẽ angeli qui falsos testes terreret/vbi est subsecuta victoria/quia de omnib⁹ sibi obiectis ipe se clarissime purgauit/magnificãdo deũ.

moyſen. legem. z templū. De deo dicit eū qui locutus est patribus z pphetis deū fuisse gloriosuz. De moyse q amicus dei fuerat. De lege q a deo data. De tēplo q fuit ex pcepto dei cōstructū. Tertiū preliuz dicit tormētatiōis qō fuit in tormētoz illatione. Nā cuz beat⁹ stephanus se de oībus q sibi falsi testes obiecerūt excusasset. et omnes argueret. z multa rationabiliter locutus fuisset. ita q non valebant sibi respōdere. z audiētes q dicebant dissecabātur cordibz suis. z stridebāt dentibz in euz. z eiciētes eum extra ciuitatez lapidabāt.

¶ Sed ecce statim auxilium de celo. nā intēdens in celū. vidit gl̄iaz dei z ait. Ecce video celos aptos. et iesum stantē a dextris virtutz dei. Actz. vij. tanq̄ ad adiuuandū eum in suo pālio vt vinceret. z tanq̄ ad celestia pmia ipm recipiendū z coronandū.

¶ Et ¶ De ista visione est dubiū apud doctores an stephanus viderit iesuz in celo oculo corpali aut mētali. z sic an fuerit vera visio corpalis aut imaginaria. z mentalis. Quidaz dicūt q viderit oculo corpali. z tūc q̄ttuor mirabilia sunt subsecuta. ¶ Primū q vidit celos aptos. Qō fm Nico. de lyra ē intelligendū. non q celi fuerint apti z diuisi. cuz sint incorruptibiles. sed q sic clare vidit ac si nullū esset obstaculū intermediū. Secōm mirabile. quia vidit iesum stantē a dextrz ꝑtutis dei. qō exponit sanct⁹ thomas par. iij. q. lvij. fm diuinitatē a dextrz virtutz dei. id est ī plenitudine diuine potestatis z gl̄ie diuinitatis. fm hūanitatem ꝑo in potioribz bonis. Tertiū mirabile ē. cum corpus christi sit in celo empireo. videndo ipm vidit vltra celum aereū. sidereum. z cristallinum. Impossibile aūt ē fm naturā. vt oculus corpalis in tanta distantia possit videre. Quartū mirabile q christum vidit. cū ꝑtute se iuuātē in certamine. Impossibile enī erat fm naturaz. vt beat⁹ stephanus superaret tot inimicos ipsum persequentes. nisi diuina gratia fuisset adiutus. Nicolaus de lyra super actus apostoloz. dic̄ q visio illa beati stephani quo ad christi hūanitatē fuit corpalis. q̄ in voluntate christi in celo est q corpus suū videat a lōge sicut de ꝑpe. Sicut in potestate eius est imutare visum in ꝑpria. vel alia effigie. sicut fecit Luc. vlt. Sed quo ad diuinitatem dicit q visio illa fuit mētalis z imaginaria. z tūc factū est vt mens ei⁹ eēt illuminata a deo. ad noticiā gl̄ie dei z dñi nostri iesu christi. vt nihil aliud posset vel velle vel desiderare. nec mortē quā oēs fugiunt velut sibi nociuū fugere. Qō ostendit. iudei enī cū audissent eū talia dicentē cōtinuerūt aures suas fm glo. ne audirēt blasphemiā. z sic ex malicia sua estimātes eū blasphemū (cz non esset) eduxerunt euz extra ciuitatē. z lapidabāt. Ipe ꝑo lapidatus. vulnerat⁹. cruore pfusus. nō dicebat heu me dolētē. heu me iuuenem. nō dicebat heu me q moriorz sine causa. ideo vindica dñe sanguinē meū innocentē. rē. Ex quid dicebat. Dñe iesu accipe spiritū meum. z ne statuas illis hoc pctm̄. quo dicto obdormiuit in dño. ¶ F ¶ Ex qbz habetur q passio beati stephani fuit silis passioni xp̄i q̄tum ad q̄ttuor. vt dicit glo. Primo q sicut xp̄s p falsos testes fuit accusatus. ita z stephanus. Secūdo xp̄s p suis crucifixoribz orauit dicēs. Pater ignosce illis rē. sic stephanus p lapidātibz genua flexit dicens. Dñe ne statuas illis h̄ pctm̄.

¶ Quarto sicut christus tanq̄ filius cōmendauit in cruce patri spiritū dicēs. Pater ī manus tuas cōmēdo spiritū meum. ita stephan⁹ tanq̄ seruus dicēs. Dñe suscipe spiritū meū rē. ¶ H ¶ Tertiū priuilegiū vel donū beati stephani dicit gl̄ie. Nā vt ait ps. Preciosa in ꝓspectu dñi mors sanctorū eius. Qō in beato stephano verificatū est q triplicem gloriā adeptus est. Prima dicit spūalis honoratiōis. Secūda miraculoz opatiōis. Tertia plene beatificationis. Prima gl̄ia quā ꝓsecut⁹ ē beatus stephanus dicit specialis honoratiōis. Est enī in eccl̄ia dei ꝑmus martyr. h̄ mō. quia fuit ꝑmus q ex martyrio volauit ad celū. Ceteri enī martyres añ ipm vt iohannes baptista. innocētes rē. descēdebāt ad limbum. iste aūt subito ascēdit in celū. ¶ H ¶ Itē z illū bonorē sibi exhibet ecclesia q facit triplex officiū de eo. scz passiōis sequēti die post natiuitatē christi. Et inuētiōis tertia die augusti. Inuētio eius anno dñi

q̄dringẽtesimo septimo, z anno sexto Honorij imperatoris narrat fuisse facta. Vide de hoc legẽdã. Tertio agit de eo festũ trãslationis septima die maij. Nã corp⁹ beati stephani p̄mo delatũ est constantinopolim. Deinde tpe Theodosij imperatoris rome est delatũ, z in sepulchro in q̄ iacet sanctus laurentius fuit etiaz conditũ. Inuentio aũt fuit eadẽ die q̄ passio eius celebratur, festiuitas aũt est mutata post natiuitatem dñi, qz solenni⁹ agebaꝫ festũ de ei⁹ inuentiõe q̄s de passiõe. Ioõ festũ ō passiõe agit post natiuitatez dñi, z qz passio eius maior z dignior est q̄s eius inuentio. Secũda gl'ia quaz assecut⁹ ẽ beat⁹ stephanus ōr miraculoz operationis. Claruit enī multis miraculis in vita, in morte, z post mortem. ¶ In vita testaꝫ thema dicens. Stephanus faciebat signa et pdigia magna in pplo. Que autem fuerint signa que in vita fecerit canon biblie nō exp̄mit, sed puto ea fuisse, de ill' ō q̄b⁹ loquit saluator Marc̄, vlt. In noie meo demonia eiicẽt, linguis loquent nouis, serpentes tollent, sup egros man⁹ imponent z̄ẽ, et bis maora. In morte, qz vidit celos aptos z iesuz stãtẽ ad dexterã patris, vbi q̄ttuor miracula facta fuerũt, vt sup dixi. Post mortẽ dicit beat⁹ Aug⁹, xxij. de ciuitate dei beatuz stephanũ inumeris claruisse miraculis, z plura ibidẽ narrat q̄ oñia reduco ad q̄ttuor genera miraculoz. Primo fecit quedaz miracula, q̄ declarant eius potentiã, ostendit enī se habere potẽtiã sup q̄ttuor elemẽta. Primo sup terrã, qñ in inuẽtiõe sui corporis eam tremere fecit. Itẽ sup aerem qñ cum siccitas magna esset aer pluuiã destinauit. Item sup aquã, qñ tẽpestatẽ maris sedauit. Itẽ sup ignem, nam in eius inuẽtione ignẽ quem demones excitauerũt in eos retorsit. Item habuit potestatem sup corpa egra, qz vt dicit Aug⁹ in sua inuentione, lxxij, homines a diuersis lãguoribus sunt curati. Habuit potestatẽ sup mortez qz vt dicit Aug⁹ septem mortuos resuscitauit. Itẽ habuit potestatez sup demones sicut legit̄ de filia Theodosij imperatoris a qua demonẽ eiecit. Nec miruz q̄ reliquie eius fuerunt tante potestatis, cuz etiaz pãni z flores sup reliquias ei⁹ positi magne fuerint virtutis. Nam sicut dicit Augustinus. Cum quedam mulier esset defuncta, tunicam eius ad ecclesiam beati stephani portauerunt, z super reliquias posuerunt. que dum sup corpus defuncte posita esset, ptinus sana surrexit. Flores etiam sup altare sancti stephani positi etiaz deinde super oculos cuiusdam mulieris cece applicati, statim visum recepit. Secũdo q̄dam miracula declarant eius misericordiaz, qz multis in tribulationib⁹ positis misericorditer subuenit, sicut patet in fratre z sorore q̄ propter peccata que in matrem cõmiserant tremorẽ membroz incurrerũt, qui in ecclesia sancti stephani sunt sanati. Tertio quedam miracula declarant eius sapientiam, nam cõuertit paulum. Unde Aug⁹ in sermone huius diei dicit. Deniq̄z vt noueritis quãtũ valuerit oratio sancti martyris, recurrite ad illũ adolescẽtez qui oim vestimẽta seruabat, z q̄si manibus omniũ lapidabat. Nã si stephanus nõ sic orasset, ecclesia paulũ non haberet. ¶ K Quarto q̄dam declarãt eius reuerentiã, naz ei⁹ corp⁹ in reuerẽtia habuit de⁹, angeli, apli, demones, z mortui. Primo de⁹ in reuerentia habuit ei⁹ corp⁹, qz cũ in loco vili iaceret de⁹ ipm manifestauit, z in mõte sion loco honorato fecit sepeliri. Scõo in reuerẽtia ipm habuerũt angeli celestes melodias cantãtes, cũ corp⁹ ei⁹ p mare a constantinopoli romã duceret vox angelica audita ẽ cũ in eodẽ sepulchro cũ beato laurẽtio poneret. O felix roma q̄ corp⁹ laurẽtij hyspani et stephani hierosolimitani vno claudis mãsiolo. Tertio in reuerentia habuerũt apli, demõ enī p filiam theodosij clamare cepit: nisi stephan⁹ venerit romaz nõ exibo, qz sic est voluntas apl'oz. Quarto eũ habuerũt in reuerẽtia demones, suã sanctitatẽ ꝓfitẽtes, dum corpus a hierl'm constantinopolim ferebaꝫ dicentes. Servus dei venit q̄ lapidatus ẽ ab impijs iudeis. Quinto ipm in reuerentia habuerũt mortui. Nã cũ sepulchrũ sancti laurẽtij fuisset aptum, mox laurẽti⁹ in lat⁹ se ꝓtit et medietatẽ sepulchri beato stephano dereliq̄t. Tertia gl'ia quã beat⁹ stephan⁹ assecut⁹ est ōr plene btificatõis, hãc habet in regno celoz deũ clare videndo, fruendo atq̄s tenendo. Ibi fact⁹ ẽ in pace loc⁹ eius ibi possidet tres aureolas, vicz martyrũ, doctoz, z virginũ.

De sancto stephano prothomartyre

Sic itaq; audiuimus sanctū stephanū laborantē. intellexim⁹ eum christum adiuuantē. ipm̄ ꝙ vincētez. eūq; nūc gloriosū colamus et veneremur in regno celorum. Ad qō meritis et precibus suis nos perducat christus iesus per infinita secula benedictus Amen ꝛc.

In die sctī stephani. fmo. xiiij. de epla.

Intēdens in celum vidit gloriam dei et iesum stantem a dextris dei. Actz. vij.

Pro introductione videmus q̄ peritus medic⁹ intendens curare infirmū amministrat medicinaz nūc dulcem. nunc acerbam. nunc debilē. nunc fortē. p diuersitate infirmitatū tēpoz. ꝛ complexionū. fm q̄ viderit infirmū dispositum. Spūaliter sic sancta mater eccl'ia tanq; expta medica. heri fm repsentationē exhibuit peccatoribus medicinā dulcē videlz natiuitatē xpi. hodie ꝙ exhibet medicinā amarā. qz passionē bti stephani. pthomartyrꝭ. vt sic el⁹ exemplo animemur ad patiēter sustinēdū aduersitates. ꝛ penas in hoc mūdo. Et facit hoc eccl'ia in epl'a. ꝛ in toto officio. pser tim in themate. vbi dixi. Intendens in celū ꝛc. In his verbis ad cōmendatiōez beati stephani duo tanguntꝭ. videlicet ipius deuotio. ꝛ deuotiōis fruct⁹ sine cōsecutio. Deuotio patet ex el⁹ cōtēplatiōe. qz intendens i celū. Sed deuotōis ꝙsecutio i delectabili visione. qz vidit gloriam dei ꝛ iesum stantē ꝛc. Ad primo ergo cōmendabilis est ex deuotiōis ꝓtemplatiōe. Deuotio enī est feruor bone volūtatis. quem mens cohibere nō valēs. certꝫ manifestat indicijs. ꝛ certe ipius deuotio. certꝫ manifesta est indicijs. qz erat intendēs in celuz. Intēdebat aūt i celuz tripliciter. Primo tanq; in thesauz. quem p̄miserat. Scdo tanq; in refugiū. qō i tribulatōe requirebat. Tertio tāq; in patriā. quā in primo intrare debebat. Primo intendebat i celū tanq; in thesaurū. qz iuxta ꝙsiliuz domini Mat. vj. Thesaurisauerat sibi thesauros in celo. scz bonoz operuz. vñ. Vbi erat thesaurus suus. ibi erat ꝛ coz suū. Et de hoc dicit Fulgentius. Vbi thesaurus ibi cogitātis affect⁹. Ad hūc thesauz. etiā beatus Martinus oculis ꝛ manib⁹ semper intentus erat. Hūc thesaurū p fideles delatores scz angelos sancti in celum trās mittunt. Angeli enī sancti opera nostra suscepta deo offerūt. et i celesti arca recōdūt Vñ Tobi. xij. Qñ orabas cū lachrymis ꝛ sepeliebas mortuos. ꝛc. ego obtuli oratiōnē tuā dño. Pensem⁹ ergo fratres charissimi. quātū p̄miserim⁹ in celū. vbi semp manere ꝓponimus. videm⁹ heu plurimos terrenos conārere thesauros in terra. vbi erugo ꝛ tinea demolit. ꝙ quem incidūt in dānationē. Juxta illud apli. j. ad Timoth. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt i tēptatiōnē ꝛ in laqueū diaboli. ꝛ desideria multa ꝛ inutilia ꝛ nociua. q̄ mergunt hoīes in interitū ꝛ pditionē. Radix enī oīm malorū ē cupiditas. ꝛ thesauz eternaliter manē tē ḡsi nihil curāt. ꝛ tū christiani vocari volunt. Exēplū legit de q̄dam vsurario diute. q̄ cū i extremis laborares fecit apportari vasa aurea ꝛ argētea. p̄mittēs anime sue illa ꝛ ampliora si adhuc cū eo remaneret. ꝛ cū magis vrgeret eū dolor infirmitatis ait. Exq̄ nō vis mecū morari reddo te diabolo. ꝛ hec dicēs exp̄rauit. Ita ꝛ ille dives de q̄ Luc. xij. thesauro tpali intendebat. q̄ bona mlta i annos plurimos deposuerat. ꝛ illa nocte cū oīb⁹ vita p̄uat⁹ fuit. Nō sic beat⁹ stephan⁹. q̄ in celū intēdebat vbi thesauz habebat. Scdo beatus stephanus intēdebat in celum tanq; in suuz refugiū. qō in tribulatiōe req̄rebat. vñ ps̄ Dñs nr̄ refugiū ꝛ virt⁹. ꝛ alibi. Auxilium meū a dño ꝛc. Nullū enī remediū i tribulatiōe efficaci⁹. vñ. j. Paral'. xx. Josaphat rex tpe magne tribulatiōis dixit. Et cum hec virt⁹ in nob nō sit⁹ solū residui habemus. vt oc'os nr̄os ad te de⁹ dirigamus. In h̄ ergo docet nos beat⁹ stephanus q̄ tpe tribulatiōis nō hūanū sed diuinū maxime debem⁹ ip̄lorare auxiliū. vñ ps̄. Nolite ꝓfidere i ꝑncipib⁹ i filijs hoīm ꝛc. Exemplū legit de q̄dā q̄ cū mlto tpe cuidaz ꝑncipi magno seruiuisset. ꝛ guiter infirmāti ꝑnceps astaret. dicēs se ei mltū ꝓdolere. ꝛ q̄ peteret ab eo de q̄cūq; indigeret. dixit eger. q̄ p oī seruitio eū ab infirmitate liberaret. vel saltē ad vnā horā sibi inducias impetraret. ꝛ cū rñderet q̄ h̄ posset facere. nisi sol⁹ de⁹. dixit eger. Et ego illi q̄ sol⁹ pōt p̄mitto. q̄ si me liberauerit ei imperpetuū

seruiã qđ ꝛ fecit. Uñ beatus stephan⁹ qꝛ illi soli seruiebat. ad illũ solũ tãꝯ ad refugiũ intẽdebat. Tertio itẽdebat ĩ celũ tãꝯ in patriã suã quã ĩ ꝓtio intrare debebat. Uidem⁹ enĩ q̃ pegrini a lõge terrã suaz libẽter inspiciũt. Uñ Hiere. lj. Recordami ni pcul dñe. ꝛ hierusalẽ ascẽdat sup cor ve strũ. Nã miles securũ se putat cũ ꝑpe sibi videt castrũ aptuz. ꝛ sic celum ẽ castrum. ꝛ dom⁹ nr̃a. ij. Cor. v. Scim⁹ qm̃ si terrestris dom⁹ nr̃a hui⁹ habitatiõis dissoluat habem⁹ domũ nõ manufactã. sz eternam ĩ celis. Sic sancti more pegrinoꝝ ĩ pegrinatione hui⁹ vite corpe q̃dem sũt ꝓstituti. sed corde in celo. tanꝯ in patria ꝓuersant. dicẽtes illud apli ad Phil. iij. Nostra cõuersatio ĩ celis est. Uñ beat⁹ stephan⁹ in hac pegrinatiõe solo corpe ꝓstitutus. cogitatione ꝛ auiditate in illa eterna patria cõuersabat. intendebat in celum cupiens dissolui. ꝛ esse cũ xp̃o. Sic ergo ex ꝓtemplatiõe q̃ intendebat in celum notat ipi⁹ deuotio.

Sicut fecit q̃dam miles gallicus de q̃ legit. q̃ cuz fuisset cruce signatus. ꝛ visitasset oĩa loca ĩ sancta terra. sancta sequẽs vestigia dñi. Postremo venies ad mõtẽ oliueti vbi ascẽdit xp̃s. expansis manibus. ꝛ eleuatis ad celũ oculis ait. Dñe quantũ vaĩni vestigia tua secut⁹ fui. modo qꝛ volui volare ad te vt auis: nequeo. qꝛ alas non habeo nec scalã. rogo te ĩ pace suscipe spiritũ meuz. trabẽs me post te. hoc dicto statim euolauit. Hcõo in verbis p̃missis nota deuotiõis fruct⁹ siue ꝓsecutio. cuz subdit. vidit gl̃iaz dei ꝛc. O q̃ delectabilis fuit hec visio. In hoc enĩ q̃ dicit gloriã notat p̃miũ. in hoc q̃ dicit celos. notat locũ. in hoc aũt q̃ dicit ihesum notat datorem p̃miũ. Magnũ g̃ p̃mium. qꝛ ineffabile. naz vidit gloriaz dei nõ mũdi. Uñ Esa. lxiiij. Oc̃ oculus nõ vidit ꝛc. Itẽ malus. qꝛ inamissibile. qꝛ in celo vbi fures non effodiunt nec erugo. nec tinea demolit. vt sup̃ allegatũ est. Itẽ maximũ. qꝛ delectabile. nã a ihesu xp̃o qui est rex regum ꝛ dñs dñanti um. vidit ergo gl̃iam dei ad possidenduz sibi paratã. Hz qꝛ illius loci poterat ostium esse clauzus. vidit celos aptos ad recipiendũ eũ. Sed qꝛ p se ascẽdere nõ poterat vidit ihesum datorẽ p̃miũ. stantẽ ad adiuuãdũ ꝛ suscipiendũ. vñ ps. Ecce deus adiuuat me et dñs susceptor est anĩe mee ꝛc.

A Sic cadit dubiũ vtz beat⁹ stephanus in hac vita viuẽs viderit deũ p essentiã. ꝛ videt q̃ sic. qꝛ dicit in themate. Intendẽs in celũ. vidit gl̃iam dei q̃ nõ est aliud nisi ei⁹ diuinitas. In oppositũ videt illud Exo. xxxiij. Non videbit me hõ ꝛ viuet. Ad ꝟ dicendũ sicut dicit Nicola⁹ de lyra sup̃ ꝟbis themat. Alii dixerũt q̃ beatus stephanus viderit diuinitatẽ xp̃i. ita q̃ ex speciali gr̃a fuit sibi ꝓcessum videre nõ solũ hũanitatẽ xp̃i. sed etiã deitatẽ. sicut paulo. eo q̃ erat doctor gẽtium. ꝛ moysi. q̃ fuit doctor iudeoꝝ. vt dicit Aug⁹. Et ꝟ videt dicere q̃dã glo. sup̃ locũ istũ que talis est. Quidã electi adhuc in vita detẽti. mũdato cordis oc̃lo videre meruerũt gl̃iam vt hic stephan⁹. ꝛ paulus ad tertiũ celum rapt⁹.

Sed ꝟ dictũ vt dicit Nicola⁹ de lyra nõ videt bñ sonare dictis sanctoꝝ doctorũ. q̃ ꝓcorditer dicũt. q̃ talis visio nõ est ꝓcessa alicui ĩ p̃senti vita. vtẽti sensibꝫ exterioribꝫ. nisi homi xp̃o. vñ ꝛ paulus dicit deuz vidisse nõ ab ꝫis sensibꝫ sed in raptu. Stephan⁹ aũt nõ videt tũc fuisse rapt⁹. sed magis vtẽs sensibꝫ. vtpote loquẽs iudeis audiẽtibꝫ. ꝓpter qđ alii dicũt. q̃ fuit visio imaginaria ꝛ mẽtalis. ita q̃ in ei⁹ imaginatiõe fuerũt effigies diuinit⁹ formate. ad repsentandũ deitatẽ siue deũ. Sic Esa. vj. vidit deũ sedentẽ sup̃ soliũ excelsũ. Et mente cognouit stephan⁹ significatiũ illi⁹ repsentationis. ita q̃ illa effigies nõ erat ipsa deitas nisi tm̃ repzesentatiue. Et p hoc soluit illud Exo. xxxiij. Non videbit me hõ. ꝛc. qꝛ hoc vez est corpalibꝫ oculis. in ꝟ mortali corpe nemo põt deũ videre ꝑm naturę speciem. sz oculis mẽtis de⁹ p quasdam imaginatiões videri possit. Hz diceres. tñ Jacob dicit Geñ. xxxij. Uidi dñm facie ad faciẽ ꝛ salua facta ẽ aĩa mea. Rñdet Dionisi⁹. iij. celestꝫ hierarchie. ꝟ referẽdũ est non ad ipam essentiã diuinã. sz q̃ ad figurã in q̃ repsentabat de⁹. qꝛ dicit Nico. de lyra q̃ vidit angelũ in ꝑsona dñi. Cõsequẽter dubitat quõ beatus stephan⁹ viderit ihesũ stantẽ ꝛc. an oc̃lo corporali. aut mẽtali. de hoc dixi supra in ꝓcedenti ꝑmone. vbi etiã declarat quõ viderit celos aptos. ꝛ quõ itelligi debeat q̃ vidit ihesũ a dextrꝫ virtutis dei. Q. Ultimo querit q̃ die

De sancto stephano prothomartyre

beatus stephanus martyrio est coronat⁹. ¶ Ad hoc dicendum q⁹ beatus stephan⁹ hac die nō est passus/ sz in augusto ea die qua eius inuētio celebratur. Sed festa per ecclesiā trāslata sunt. duplici ratiōe/ Primo quia stephanus est pthomartyr. z cū martyrū sanctoꝝ sit natale eorū in celis/ ideo merito statim post natale dñi. natale sācti stephani celebrat/ Scdo ꝓpter dignitatez/ qz dignius ē festū qō fit de morte qz aliud/ ido ꝓuenienter tanqz dignius post natale dñi est translatū/ Ideo dicit Fulgentⁱ⁹ in sermone hui⁹ diei/ Heri exiuit dñs ō vtero virginis. hodie miles egressus est ō ergastulo carnis. heri christus ꝑ nobis pannis est inuolutus/ hodie sanctus stephan⁹ ab eo stola imortalitatis est indutus/ heri ꝑsepi angustia christū portauit infantez. hodie imensitas celi sanctuz stephanū suscepit triumphantem. zc.

¶ In die sancti Stephani pthomartyrs

¶ Sermo. XV.

Lapidabant iu dei stephanum inuocantem et dicentem. Domine ihesu suscipe spiritū meū. Act⁹. vij. ¶ In pma parte innuit beati stephani martyris qualitas/ ¶ In secūda ipius inuocatio z anime eius cōmēdatio. ibi. inuocātez zc. ꝑ

¶ Quantū ad primum nota. ex q̄ festum beati stephani pthomartyrs colim⁹/ ideo aliq̄ de martyrib⁹ dicem⁹/ ¶ Est aūt triplex martyriū scz nobile. nobilius. nobilissimū. bonum. melⁱ⁹. optimū/ Primū ē volūtatis z operis/ Scdz volūtatz sed nō opis/ Tertiū opis sed nō volūtatis/ ¶ Ideo festū beati stephani/ qui fuit martyr volūtate z opere/ primuz ē post natiuitatē xpi/ ¶ Scōm beati Jobis q̄ fuit martyr voluntate. sed non opere/ nō enī ipe gladio defuisset. nisi illi gladⁱ⁹ deesset/ Tertiū festū est innocētuz. q̄ fuerūt martyres opere sed nō volūtate. ¶ Primoꝝ aūt q̄s ꝓprie martyres dicim⁹ diuersa sunt genera/ q̄b⁹ dñs suam ecclesiam decorauit/ Quoꝝ ꝑmi sunt q̄ ꝑ fide passionē ptulerūt/ z hoꝝ oīm fuit beat⁹ stephanus ꝑmus/ vñ prothomartyr dicit. Licet enim ante ipm diuersi ꝑ diuersis pēis causis martyria ptulerūt/ sicut Machabei ꝑ defensione legis/ Johānes baptista ꝑ defensione veritatis. z hmōi/ ipse tñ primus passus est ꝑ defensiōe fidei/ Et q̄ ꝑ illa patiūt. speciali z appropriato noīe martyres nūcupant/ Martyr enī grece testis ōr latine/ vt dicit Aug⁹. Et hi tales testes dei siue xpi fuerunt coram tirānis/ stātes ante reges z pīsides. q⁹ verus z sol⁹ esset deus/ z idola nō dij sed lapides. ligna. z demonia q̄ ex hoc repleti furore. fecerūt i eis q̄cūq⁹ voluerūt/ alīū suspēdētes. aliū crucifigentes. alīū lapidātes. aliū cōburētes. alium vngulis ferreis dilaniātes. z hmōi/ put seuiora z grauia excogitare poterāt tormenta. ¶ Q. Sciendū tñ q⁹ non quodlibet martyriū facit dei martyrē/ sz tria ad vez martyriū req̄runt/ q̄ notant⁹ in ℔ ꝑsu. Si patiētia. mens bñ cōscia. congrua causa. Hec sācti martyres habuerūt/ Vñ de eis canit eccl'ia. Cedūt gladijs more bidētiuz zc. Siliter z causā cōgruā/ Nā alij patiebant⁹ ꝑ defensione fidei vt beat⁹ stephan⁹. laurēti⁹. vincenti⁹. z alij infiniti/ Alij ꝑ defensiōe ꝓitatis/ vt Johes baptista z sancti patres i veteri testamēto vt esaias. hieremias. z hmōi/ Alij ꝑ defensiōe eccl'iastice libertatis. vt beat⁹ thomas cantuarlē sis. z sanct⁹ lāpert⁹/ zc/ Alij ꝑ alijs causis sufficientib⁹ ad vez martyriū. ¶ R ¶ Et posuit autē dñs amicos suos plurimis et diuersis cruciatib⁹ martyrij/ lz plurimum dilectos. z ipi ℔ anio libēti. imo multi eorum etiā anio gaudēti ptulerūt triplici de causa/ Prima est. q⁹ ꝑ hoc oēm penā futuri seculi siue purgatorij euaserunt/ sicut et adhuc per martyriuz euaditur/ Falce enī martyrij omnia peccata pscinduntur/ Est enī martyriū. quasi quedam via cōpēdiosissima/ z omnino breuis trāseūdi ad deū. Martyr enim currit tantū vno die. quātum alius per purgatorium vel in cētum vel in mille annis. q̄. Pet. iij. Hocvos nō lateat charissimi. quoniā apud deū vnus dies sicut mille anni Eccī. xx. Est q̄ multa redimat modico precio/ ꝓ peccatis enim ꝓ quibus in purgatorio p. dc. vel mille annos pateretur homo acerbissime/ martyr ꝑ illis non patitur nisi martyrium breue z statim cuolat/ Sap. iij. Consūmatus i breui expleuit tpa multa. Dīa enī le uigat siue polit q̄ inuenit gladⁱ⁹ martyrij/ et ideo gaudenter graue martyriū ptulerūt

Juxta illud Luc. xij. Nolite timere eos q̄ occidūt corpus ⁊c. quia vt de eis dicitur. Tanq̄ aurū in fornace ⁊c. In fornace nāq̄ martyrū totum plumbum ⁊ scoria peccati cōsumunt. ⁊ aurū purgat vt in thesaurū reponat. Secundus fructus siue vtilitas martyrū ē q̄ nō tm̄ p illud quadr. purgatoriū. sz etiā cumulat plurimū premiū. Sap. iij. In pauc̄ vexati tēporalibus in multis videlicet p̄mijs bū disponent. Si enī dñs oībus diligentibus se pparauit coronā vite vt Jaco. dicit. ergo sūme diligētibus summā preparauit coronam vite. sz q̄ sunt summe diligētes. dicit ipe dom̄. Maiorē charitatē nemo habet ⁊c. Amici sunt pater ⁊ filius ⁊ spūssanct⁹. hoc martyres fecerunt. si enī fm q̄ homo facit fructus bonos. et fm q̄ facē opera. dabit dñs vnicuiq̄. vt dicē ps. Dabit vnicuiq̄ iuxta opa sua. Cū aūt optimus fruct⁹ inter oēs ⁊ summū bonū inter oīa sit ex diuina charitate selp̄m deo totū offerre. etiaz vsq̄ ad mortē quasi hostiā holocausti. summus ⁊ optimus fructus p̄mij martyribus debet. Unde etiā tātū honorabūt. q̄ sup coronā que dicit aurea habebūt aureolā. aureā. p substantiali p̄mio. aureolā. p decore. De h̄ Esa. xxviij. Erit dñs corona glie ⁊ sertuz exultatiōis. corona scz q̄ fit ex auro et lapidibus p̄ciosis ecce aurea. sertuz ex floribus. qd̄ si nihil addat ad diuitias: addit tamen ad honorē ⁊ decentiā. ecce aureola: q̄ multuz ornat in celis. intātū q̄ nūc ē sup sensū nostrū. ideo vocat sertū exultationis. quia intra nos eius decorē nūc cō prehēdere non possumus. hoc enī tāti est premij. vt nulli sanctoz cuiuscūq̄ ꝺditiōis. vel meriti p̄teritoz p̄sentiū vel futuroz hāc dare dñs velit. nisi tribus generibus scz martyribus doctoribus siue p̄dicatoribus ⁊ ꝟginibus. Tria nanq̄ sunt dona p̄uilegiata ⁊ sūma q̄bus debet aureola scz p̄dicatio martyrium ⁊ ꝟginitas. p̄dicatoribus debet ꝓpter victoriā erroris. martyribus ꝓpter victoriaz timoris. virginibus ꝓpter victoriaz ꝺcupiscentie carnalis. p̄dicatores enī pugnāt ꝺtra errorem. q̄ ad se. ⁊ q̄ ad alios. Duplex ē aūt error scz in via fidei. ⁊ in via morū. In p̄mo erāt heretici. In scō prauī catholici. Cōtra vtrūq̄ errorē pugnāt p̄dicatores veritatis. Unū aplus ait. ij. Timot. iiij. Bonū certamē certaui ⁊c. Martyres pugnāt cōtra timorē aggrediēdo terribilia ⁊ sustinēdo aduersa. Judith. v. Quia spōte obtulistis aīas vestras ad periculū. id est martyriū: benedicite dño ⁊c. Mat. xxvj. Accipiens calicē deo grās egit: innuēs nobis similiter faciendū. Philj. j. Vobis datū est nō solū. vt in eū credatis. sz vt p illo patiamini. Virgines ꝟo pugnāt ꝺtra carnalez amorem. non solum mente sed etiā corpore. Eccl. xxvj. Gratia sup gratiā mulier sancta ⁊ pudorata. id est munda et verecunda. oīs aūt pōderatio non est digna cōtinentis anime. non dicit ꝺtinētis corporis. qz continentia corpalis sine continentia mētis ē q̄si lampas ornata sine oleo. Et talibus dicitur Mat. xxv. Nescio vos. ⁊ primū bellū est in vi rationali. Scōz in irascibili. Tertiū in ꝺcupiscibili. Scōz igit̄ hanc triplicem pugnā debet victoribus triplex aureola. ¶ Est autē aureola p̄eminētia siue gloria. fm quā mēbrū assimilat capiti excellēti similitudine. Assimilāt aūt p̄dicatores xp̄o in sapiētia. martyres i potētia. virgines i mūdicia. Hec tria p̄uilegia excellēter sunt collata beato stephano. habuit enī donum p̄dicatiōis. qz sicut legit Act. vj. Nō poterāt resistere sapientie ⁊ spiritui q̄ loq̄bat. p eū. impleta i eo p̄missiōe dñi. Luc. xxj. Ego dabo vob os ⁊ sapiam ⁊c. Item habuit grām virginitatis vñ ⁊ mulieribus ministrātibus ab aplis p̄positus fuit. In cui⁹ rei signū apparuit vult⁹ eius glorificatus i ꝺcilio iudeoz. q̄si vultus angeli. qz sic ait Aug⁹. Supgreditur ꝟginitas ꝺditionē hūane nature. p quam hoies angel' assimilāt. Maior tm̄ ē victoria ꝟginū q̄s angeloz. nā angeli sine carne vincūt. ꝟgines i carne triūphāt. ¶ Et hec ē vna causa q̄re beat⁹ stephan⁹ depingitur adolescēs. ⁊ splēdida facie. Alia causa est. qz ecclesia adhuc erat nouella. ⁊ q̄si adolescentula tempore passionis illius. Item habuit grām martyriū. vnde primus p christo meruit pati. et ideo hunc secunduz fructum martyriū. scilicet auream simul cum aureola adeptus est. iuxta interpretatiōez sui nominis. Stephanus enī interpretat corona. Tertius fruct⁹ siue vtilitas martyriū est q̄ etiā venīet iudices cū christo. qz pro eo omnia reliquerunt ⁊ eum secuti sunt. qz

De ortu sancti stephani prothomartyris

cum eo iniuste cõdemnati sunt. Unde de illis canit ⁊ in epistola legit. Judicabunt sancti nationes. ⁊ dñabunt populis, vt habet in ps. Gladij anceps in manibus eorum ad faciendam vindictam in nationibus ⁊c. Nota in nationibus ⁊ in populis q̃ eos seuere cruciauerũt, reges ⁊ nobiles q̃ eos ad cruciatus ꝯdemnauerũt. Hos ergo dure cõdemnabũt. Apoc. xviij. In poculo quo commiscuit vobis miscite illi duplum, duplum dicit: quia in corpore et anima occident eternaliter qui eos hic inhumane et iniuste occiderunt.

¶ Circa scõm nota q̃ in hoc notat deuotio sancti stephani, nã lapidatiõe amara non impedite, aiam in manus iesu christi cõmẽdauit, et p suis lapidatoribus orauit, put in euãgelio. Et in hoc assimilat christo in passione, qui moriẽs animã deo patri cõmẽdauit ⁊ p suis occisoribus orauit. Secũdo notat in hoc ipsi⁹ mansuetudo quia in lapidibus suauissimã refectionẽ inuenit. Unde canit ecclesia. Lapides torrẽtes illi dulces fuerunt. ¶ Quattuor aũt fuerunt pcipue que lapides illos dulces fecerunt. Primum fuit causa passionis q̃ pro christo patiebat quẽ nouerat et viderat p se cruciari amaritudinẽ tolerasse. Ũñ. j. Petri. iij. Christo passo i carne ⁊ vos. e. c. ⁊c. Secõz desiderũ deponende corruptiõis. Unde. ij. Cor. v. Scimus qm̃ terrestris dom⁹ nr̃a hui⁹ habitatiõis dis. q̃ edificationem habemus ex deo nõ manufa. sz eternã in celis. Libẽter enĩ pauper dat veterẽ tunicã, vt accipiat nouaz. Phil. iij. Reformabit corp⁹ humilitatis nr̃e. cõ. cor. clari. sue. Tertiũ ẽ magnitudo remuneratiõis. De q̃. ij. Cor. iiij. Id quod i pñti momen. est ⁊ leue tribulationis nostre. supra modũ i sublimitatẽ eternuz glie põdus opat in nobis. Ro. viij. Non sunt cõdigne passiões hui⁹ ⁊c. Quartũ est potẽtia saluatoris. q̃ nunq̃z deserit militesuos. Unde beato Anthonio cõquerenti q̃ dereliquisset eũ in cõflictu diaboli. ⁊ dicenti, vbi eras ihesu, vbi eras, respondit, tecum eram, sed volui videre certamẽ tuum. Ita ⁊ beatus stephan⁹ videbat iesum stantem vt sibi auxiliaret: celos aptos vt illuc introduceret. Cui ⁊ dixit. Domine accipe spiritum meum. Cõmendemus ⁊ nos ⁊c.

Historia de ortu sancti Stephani rara.

✠ Fuit hierosolimis quidã nobilis vir ⁊ diues noie Symon anthiochus, cũ vxore sua Perpetua, q̃ viuentes iuxta observatiõez mosaice legis: steterũt simul. xlvj annis seruientes deo in sanctitate ⁊ corde perfecto: nec habebant plem. ⁊ ideo ꝓpter verecundiã sterilitatis nõ audebãt intrare tẽplum dñi: sed multis oratiõibus meruerũt miraculose filium. nam mulier ista ꝯcepit. ⁊ cum esset tẽpus pariendi audiuit vocez angeli i domo sua: audite viro suo: sic dicentis. Hic puer a te concept⁹ vocabit⁹ stephan⁹. i. corona grece. sz hebraice norma vel regula martyrũ. Hic Abel prim⁹ fuit martyrũ veteris testamẽti, sic beat⁹ stephanus noui testamẽti. Cũ igit nat⁹ eẽt puer. venit occulte nocte q̃dam demon. ⁊ abstulit puerũ de cunabulis: locoq̃z eius ibidẽ idolũ lapideum i specie pueruli reposuit. Ũñ parẽtes eius mane videntes puez suũ esse ablatũ. amare flere ceperunt. q̃ totum solacium ⁊ gaudiuz eoz in luctũ fuit conuersum. ⁊ ita steterunt in fletu quousq̃z deus eis filium restituit. Diabolus ꝓ ablatum puerũ portauit ad mare. volẽs eũ suffocare. ne pmissio angeli ⁊ gaudiũ parẽtũ pficeret. sed deo hoc nõ pmittẽte q̃ nõ derelinquit sperãtes in eũ. cõpulsus fuit demon puez i regnũ Troyani portare. ⁊ posuit eũ de nocte añ portam Juliani. q̃ erat põtifex grecoz. Audiens aũt de mane Julian⁹ vocẽ pueri timuit fantasma esse. ⁊ cũ deuota oratione cepit aliquãtulũ apprõpinquare. et vidẽs puez ĩtra se cũ gaudio dixit. Gratias tibi ago de⁹ me⁹ q̃ filiũ dedisti mihi sine pctõ. tollẽsq̃z puez fecit euz nutriri. vocauit nomẽ ei⁹ nathanael. et docuit eum totam legem mosaicã. ita vt esset famosissimus. Cum ergo stephanus qui greco nomine dictus fuit nathanael id est domus dei. vna nocte dormiret. apparuit ei angelus dñi. dicens sibi totum euentuz quis ipe foret. vnde veneret. quõ parẽtes sui ꝺ sua subtractiõe. ⁊ idoli inuẽtiõe dolerẽt. ꝑcepitq̃z ei angel⁹. vt statim ad parẽtes rediret. ⁊ idolũ ab eis reseruatũ destrueret. ⁊ ꝓsolatiõez parẽtibus impmeret. tũc subito nathanael accepta bñdictione a Juliano pontifice. iuit ad domum patris sui. et cum intrasset domum. demon incepit clamare. O Stephane sancte dei. ne inferas

mihi maiorem penã. & ego ad iussum tuum recedã: & q̃cquid volueris cõtra inimicos tuos faciã. Tũc stupefacti eius parentes, dixit eis stephanus. Nolite timere ego veni ad ꝓsolandũ vos, et faciendã vindictam ex pte dei nostri de iniuria quam iste demõ multo tpe vobis fecit. Iussitq̃ stephan⁹ incendi ignem copiosum in q̃ idolũ ad pulueres reduxit. Tũc cepit demõ clamare q̃ iste ignis virtute dei magi eius afflixerit q̃ ignis infernalis. Et cum demõ recessisset manifestault se stephan⁹ parentibus suis iuxta seriem hystorie facte, q̃ maxie letabant q̃ nullus erat ei similis in eloquentia pulchritudine, ꝓtute & sapientia. Post hoc intrauit stephan⁹ scholas Gamalielis, vbi inter alios discipulos erat paulus. & supabat stephanus in scientia magistrũ & discipulos. Interea apparuit christus docens & miracula faciens, cuius discipul⁹ iã erat factus philippus. hic philippus dixit stephano q̃ & Nathanael dictus fuit. Ego & socij mei vidimus messiam, pmissum patribus p os ꝓphetarum in lege: & ipe dicit christus filius Joseph de nazareth. Et respondit Nathanael. A nazareth põt aliquid boni esse. vt habet Johis. j. Et ex tunc factus est nathanael scs stephan⁹ xpi discipulus. Post passionẽ ꝓo apparuit sibi xps dicens ei. Vade & pdica verbũ dei in Asia, Cilicia & Alexãdria, & eris ibi doctor in nomine meo. Et ille iuit. Et cuz intrasset portam cuiusdã ciuitatis Asie, fere bat corpus cuiusdã nobilis tam defuncti ad sepeliendũ. & tota nobilitas ciuitatis cum eo erat ꝑsens cum fletu magno. et vlulatu multo. & obuiãs eis stephan⁹ dixit. State & ꝯsiderate mirabilia dei & virtutes dñi nostri ihesu xpi. & statim oratione completa, clara voce dixit. Adolescẽs tibi dico in nomine ihesu surge. Et surrexit qui mortuus erat. et cepit loqui sancto stephano, dicẽs. O beatissime stephane, video te esse principem magnũ coram deo tuo. q̃ ad preceptum tuũ restituta est ania mea corpi meo, sit deus tuus bñdict⁹ in secula. et clamault ois populus amen. Ex cuius miraculi ostensione multi crediderũt in christũ. Hec & multa alia signa fecit ibidem & in alijs ciuitatibus, ꝓpter que multos ad fidem cõuertit. Hoc audientes apostoli qui cuz in diaconum ordinauerunt, miserunt pro eo vt eligeretur in ministerũ. vt habet Actuũ. vj. Et ꝓsequere eius hystoriã vt ibidem. & vij. ca. seqnenti.

De sancto Johanne euangelista Sermo. XVI.

Sic eum volo manere donec veniaz quid ad te tu me seqre. Joh. vlõ. Hic scribit ipe Johes euangelista cum beatum Petruz dominus de genere mortis sue certificasset dicẽs. seqre me. id est sequer me per cõformitatem passiõis. Petrus autez volẽs scire de fine ꝓfratris sui scz Johãnis euãgeliste. domino dixit. Hic autẽ quid: supple patiet. domin⁹ premissa verba respõdit. Sic eũ volo manere &c. In quibus verbis duplex prerogatiua tãgitur. vna beati Johãnis, altera beati Petri. Beati iohannis ꝓrogatiua notificatur q̃ maneat sine dolore martyrij i familiaritate amoris. Et hoc cuz dixit. Sic eũ volo manere. Ez beati petri q̃ trãseat de hoc mũdo per cõformitatem passiõis. & hoc cum dicit. Tu me seqre. vtrunq̃ dei donuz. vtrũq̃ bonũ. sed manere quietius sequi laboriosi⁹. A Quãtũ ad ꝓrogatiuam beati Johãnis de q̃ nunc est sermo Nota q̃ beat⁹ Johãnes plures ꝓrogatiuas siue priuilegia amoris habuit ꝑ alijs apl̃is. Et ꝝ tripliciter. videlicet in vita. in morte. & post mortẽ. Primo i vita habuit ꝓuilegia amoris. Primũ ẽ ꝺseruatio ꝺginalis castitatis seu puritatis. Vñ Hiero. i plogo sup Johãnẽ. Hic ẽ Johes euãgelista q̃ virgo a deo ẽ electus: quẽ nubere voluit ẽ vocauit a nuptijs. nã mũdicia ꝺginalis valde placet deo. Vñ puer. xxij. Qui diligit cordis mũdiciã habebit amicũ regẽ. Et Sap̃. vj. Incorruptio facit primuz deo. Ratio. q̃ dicit Chryſ. sup Mat. Per castitatẽ hoies assimilãt angelis. Et Damascenus li. iij. Quãto angelus hoĩe superior. tãto virginalis castitas nuptijs est honorabilior. O magnũ donũ. De quo i collatiõibus patrũ. Maior ꝓtus ẽ castitatẽ tenere q̃z demones siue diabolũ expellere. et a se fugare. Hec collata est sancto Johi apl̃o & euãgeliste. ita q̃ bñ potuit dicere illud Tob. iij. Tu scis quia mundã seruaui

De sancto Johanne euangelista

ānimā meā ab omni cōcupiscentia. Ideo canit eccl'ia. Tu lene cōiugis pect⁹ respu-
2 ¶ isti messiam secutus. Scōm priuilegiū ē reclinatio regalis maiestat⁹. De q̄ textus. Recubuit supra pectus dñi i cena. O q̄s vnq̄ tale reclinatorium habuit. O attende rem maximā. maz Johānes baptista quo maior nō surrexit inter natos mulier⁹: ver ticem xp̄i eo etiam iubente tāgere trepida uit. Maria etiam magdalena pedes dñi osculādos se indignā reputauit. ido retro accessit. Thomas etiā tāgendo lat⁹ p̄ stu-
/ pore deus meus z dñs meus exclamauit. Moyses facē dñi videre desiderauit: cui tm̄ posteriora z nō facies. pmittebat. Sā ctus Johānes euangelista in dulcissimo pectore in q̄ omnes thesauri sapiētie z scē
3 ¶ tie sunt abscōditi. reqeuit. Tertiū priuile-
/ giū est secrete stabilitatis reuelatio in q̄ traditorem sibi reuelauit. De quo Petr⁹ damiani in sermone. Tacet petr⁹. tacet ce li clauiger. tacet lingua que simul celum et terrā soluit: cui porte inferi nō pualebūt.
/ Silet andreas q̄ ad fontē vite primus fu it. non p̄sumit os aperire philippus. q̄ pa trē sibi ostēdi poposcit. oēs tacent. oēs du bitāt. latēter inq̄runt. nō platiōe s̄ borum sed nutib⁹ oculor⁹. Petrus innuit Johan ni vt interrogaret ipm: z fecit dicēs. Quis est q̄ te tradet. Jō Petrus damiani. Cō siderādū ē quāta deuotionis instātia bea ti iohānis debem⁹ implorare auxilia. quē sibimet interuentorem z ip̄i apl'i petierūt quantū. pdesse apud iustū iudicē peccato ribus poterit. qui z p ip̄is celestis curie sena toribus iteruenit. z q̄ aduocatus est summ⁹ q̄s humiliter implorādus ē. hec ille. Quar
2 ¶ tum priuilegiū ē cōmēdatio beate v̄ginis matr⁹. Beda. Cui xp̄s in cruce matrē v̄gi nem v̄gini Johāni cōmendauit. quid eni poterat ē clarius signuz dilectiōis q̄s q̄ in cruce extēsus dñs noster z in vltimo mortis articulo amare cōstitutus: etiā suo rū vulner⁹ oblit⁹: matris non oblīuiscebatur: z hūc thesauz p̄ciosum dilecto Johā ni discipulo cōmendauit. Modū autē re cōmēdatiōis videamus: q̄ nō dixit. ecce seruus tuus. ecce nepos tuus. sz ecce fili⁹ tuus. nec dixit. ecce dña tua. sz ecce mater tua. O singulare donū. De q̄ Ambro. ait. Auctor humani generis in cruce pēdēs: pletatis officia diuidebat. psecutiōez apostolis: pacem discipulis. corp⁹ iudeis. patri spiritū. v̄gini paranimphū. latroni paradisū. peccatorib⁹ infernū. christianis penitētib⁹ venīā legauit. Et Chrysostom⁹ in sermone de passione. Tu o Johānes sancte ad q̄ eligeris vt ministres et obseq̄ris marie ea dilectiōe q̄ filius. ea obedientia q̄ discipul⁹: ea subiectiōe q̄ minister z famulus. Petro cōmendat⁹ ecclesia. tibi maria. illi tumultuosa negocia. tibi pacifica z q̄eta. Secure igit⁹ iusti ad iohannez debent accedere: q⁹ habet in potestate matrē gr̄e. Secure z pctōres: q⁹ habet in ptāte matrē misericordie. Secure et morientes: q⁹ habet in potestate illā que in hora mortis suscipit. Juxta illud q̄d de ea canit eccl'ia Maria mater gratie mr̄ misericordie tē.
4 ¶ Quintū priuilegiū dicit repletionis sc̄z sapientie claritatis. Ideo de eo hodie canit eccl'ia illud Eccl'i. xv. Implenit eū dominus spū sapientie z intellect⁹. B Ām Ambros⁹. Johānes dum caput suū sup pectus Iesu reclinauit: pfunda secreta diuine sapientie hausit. Nam primo fuit ei ibi reuelatū mysteriū eterne generationis q̄d scripsit Joh. j. ca. In pncipio erat verbū. Nam vt dicit Origenes: ibi vidit filiū dei cū patre coeternitatē. Scōo vidit ibi filiū a patre distinctā psonalitatem cum dixit. Et verbū erat apud deum. Tertio ibi vidit verbi cum patre cōsubstātialitatē cuz dixit. Et deus erat verbū. Quarto ibi vidit assumptā hūanitatez ibi cum dixit. Et verbum caro factum est. Quinto vidit suam benignam familiaritatem cū dixit. Et habitauit in nobis. Sexto vidit iocunditatē cum dixit. Vidimus gl'iaz eius gloriam q̄si z. Septimo vidit gr̄e amicabilitatē ibi. Plenū gr̄a z veritate. Ideo Origenes in omel'. pma sup Johannē prefert eum Paulo dicēs. Paulus raptus est in tertiū celū. Johānes sup oēm celū. Paulus in paradisum. Johānes p̄o in paradisum paradisor⁹. Paulus audiuit verba q̄ nō licet homini loq̄. Johes audiuit vnuz verbū p q̄d facta sunt omnia. z licuit ei illud verbum dicere hominib⁹ z predicare.
/ Ideo comparat aquile volāti. Unde canit eccl'esia. Volat auis sine meta: cui nec vates nec pha volauit altius. vbi Aug⁹.

Si altius volasset totus mundus eius capere non potuisset. Et Origē. Johes non potuit ascendere altius nisi totus fieret deus ꝛc. ¶ Sextum priuilegiū dicit p̄fectiōis scz generalis sanctitatis. Habuit namq; Johānes omniū sanctoꝝ p̄fectiones De quo Petrus Damiani dicit. Quid in virtutibus Johānes incōparabiliter nō excedit/ Est namq; apls ꝛ doctor cum doctoribus in epl'is: scribendo ꝛ p̄dicando epistolas canonicas/ Est euāgelista in euāgelio. Prophēta in Apocalipsi. Martyr in oleo ꝛ flagellatiōe. Act. v. Eps in epheso fuit cōfessor et virgo/ Ideo canit ecclesia. Valde honorandus est beatus Johānes ¶ Reuera honorandus est. qz ipm honorauit christus/ angelus. totus cet⁹ apostolicus. et omniū sanctoꝝ laudabilis numerus. Primo honorauit eum christ⁹. qz pre omnib⁹ alijs apostolis eū plus dilexit et eum super pectus suū requiescere fecit. Ideo canit eccl'ia illud Bede. Hic est Johānes qui priuilegio amoris p̄cipui ceteris altius a dño meruit honorari. Secundo honorauit eum angelus. quia ab ipso adorari recusauit et ipm cōseruū vocauit. Apoc. xix. Vide ne feceris quia cōseruus tuus sum: et fratrū tuoꝝ habentiū testimonium Jesu. Tertio honorauerūt eum apostoli quādo ipm et Petrū tāgs columnas ecclie ad samaritanos miserunt/ vt habet Act. viij. ca/ Quarto eum oēs sancti honorauerūt. quia ad eius terminū cōuenerūt. multomagis nos eum honorare debem⁹ quia ipe est christi amicus. apls. euangelista. martyr. confessor. ꝛ virgo. Ideo Chryſ. sup Mat. Johānes est celi ciuis. ecclesiarum columna. angel⁹ terrestris. homo celestis ꝛc. ¶ Hic cadit dubiū vtrū christus plus dilexit iohānē q̄s petrū/ Respōdet sanct⁹ Tho. in. iij. di. xxij. triplex ē differentia dilectiōis/ Prima cōsistit in familiaritatis ostensione. ita magis dilexit Johannē q̄s Petrū. qz maiora signa dilectionis sibi ostendit/ Secunda consistit in donorum collatione. et ita magis dilexit Petrū. qz maiora dona ei concessit/ qz ei ecclesiā sanctā cōmisit et claues regni celoꝝ tradidit/ Tertia dilectio cōsistit in precordiali amore. et ita vnūquēq; discipulus dilexit Joh. xiij. Cūq; dilexisset suos vsq; in finē dilexit eos. Ex diceres. plus debebat diligere Petrū. quia plus dilexit christū eo q̄ ōr Prouer. viij. Ego diligētes me diligo. Et etiā de beato petro legit illō Joh. vlt. Symō iohānis diligis me plus his. respōdit/ Tu scis dñe quia amo te. vbi dicit Beda. Petrus dilexit christū feruentⁱ⁹ et diligebat fortius/ Johānes vero diligebat dulcius. et diligebatur familiarius/ Et sanctus Tho. vbi supra dicit q̄ petr⁹ plus dilexit christū in mēbris suis. sed Johannes plus dilexit christū in seipo. ideo Petro cōmisit curam membroꝝ/ Johanni vero curā matris sue q̄ ad p̄sonam ipius specialiter spectabat/ vnde et petrus a christo plus diligebat ad effectum interiorē quia donū maioris charitatis erat ei tūc collatum. sed Johānes plus diligebat quo ad signa maioris familiaritatis. ¶ Consequenter queritur. vtruz petrus et iohannes specialiter se mutuo dilexerunt. Ad ꝟ dicit Chryſ. Petrus specialiter dilexit Johannē ꝛ ecōuerso. ideo frequēter legunt simul fuisse in euangelio. nam fuerūt simul añ passionem ad parādū pascha. Lu. xxij. ¶ Scdo tempore passiōis simul introierūt in atrium principis sacerdotū. Joh. xviij ¶ Tertio fuerūt simul in die resurrectionis Joh. xx. Currebāt duo simul ad monumētum. ideo petrus desiderabat eum secū habere in ministerio p̄dicatiōis. ¶ Secundo singulariter dilexit iohannē i morte qō ptz ex hoc. quia tria priuilegia sibi i morte exhibuit/ Primuz ē q̄ ipm per se ad tps sue resolutiōis inuitauit. Vñ canit ecclesia. Apparuit caro suo iohanni dñs iesus xps cuz discipulis suis ꝛ ait. Veni dilecte tps est vt epuleris cum fratrib⁹ tuis. ¶ Scōm priuilegiū est. qz ipm die dñica ad se recepit. Nam hac die mundus sumpsit exordiū. moꝝ interitū. ꝛ vita principiū vt dicit Beuerin⁹/ ꝛ habet in. c. de die. xxv. dis. vbi dicit q̄ die dñico gestū est quicqd insigne a deo factū est. Tertiū priuilegiuz ē q̄ ipm in morte a dolore ꝛ etiaz a dolore martyrij p̄seruauit. et hoc est qō dicit thema. Sic eum volo manere donec veniaz. Qō exponit Chryſ. id ē nolo ipm p martyriū cōsummari: sed volo euz manere scz ad p̄dicādū. donec veniā scz p mortē et recipiam eū in eterna tabernacula. Sed cur

De sancto Johanne euangelista

eum a martyrio cõseruauit/dicunt doctores q̃ hoc factũ est in recõpensam illi⁹ doloris quẽ sub cruce ptulit/ Quis enĩ explicare sufficit quãta pena eum repleuit dum pũissimus magister ⁊ dñs su⁹ in cruce pendebat: in cuius pectore prioꝛi nocte recubuit: ⁊ ei dulcissimã matrẽ suam cõmendauit/ Hoc aũt verbũ sic eum ⁊c. discipuli intellexerũt/q̃ Johãnes nõ deberet moꝛi/qõ tñ christus nõ dixerat. vt habet in euangelio Ex quo habem⁹ documẽtum q̃ non p magno reputanduꝫ est/si erroꝛ surgit inter fratres deuotos ĩ obscuris/dũmodo non sint ptinaces/et statim dimittãt informari a superioꝛib⁹. ℣ Est tñ notanduꝫ circa ℔ ẏbũ xp̃i. Sic euꝫ volo manere ⁊c. q̃ Johes tria habuit q̃ semp in ipo pmanserũt ⁊ pmanebũt/ Primum ẏginitas. qꝛ ad vocationez xp̃i de nuptijs dimissa sponsa dñm secut⁹ ẽ/vt suã ẏginitatem ꝺseruaret. In quo instruxit oẽs matrimonialiter cõiũctos. añ carnalẽ copulã posse cõseruare ẏginitatẽ ⁊ ĩtrare religionẽ/vt habet in. c. vex/ ⁊. c. ex publico. de conuersi. cõiu. Secundũ est charitas. qꝛ charitas nũq̃ excidit. j. Coꝛ. xiij. Tertium est ꝓtemplatio q̃ similiter in eo manebit. sicut etiã scriptum est de Maria magdalena Luc. x. Maria optimam ptem elegit q̃ non auferet ab ea. ℣ Tertio xp̃s singulariter dilexit Johãnem post mortẽ. quia ꝺseruauit eum ab incineratione. Hoc ꝓuilegiũ habuit ex integritate virginitatis/ vnde merito in sepulchꝛo ei⁹ non inuenit nisi manna. Dicit enĩ Isiõ. ⁊ magister ĩ Scholastica histo. q̃ Iohãnes. lxxxix. annoꝛũ existẽs/ lxxvij. anno post passionẽ dñi sub principe Trayano/ cũ diẽ sue trãsmigrationis cognosceret imminere/ fecit fieri sepulchꝛũ circa altare/ et inde valedicẽs fratribꝫ: facta oꝛatiõe viu⁹ ĩtroiuit: ⁊ lux ꝺ celo venit sup astãtes/ ⁊ certis hoꝛis durauit in qua pstrati sunt/ ⁊ surgentes tumulũ eius vacuũ inuenerunt. et coꝛpus nõ viderũt: sed paulatim terraꝫ in modũ manne scaturire sicut in fonte viderunt. Vñ Leo papa. Veniẽt omnes gentes. ⁊ obstupescent miraculũ omnib⁹ seculis inauditũ/q̃ ĩ sepulchꝛo vbi est domus vermiũ nascit panis angeloꝝ. Sed sic nimirũ dignũ fuit trãsire ab hoc seculo dilectum autoꝛis discipulũ/ qui q̃m mirabiliter vixit. mirabiliter obijt/ ⁊ sicut nõ cõmunem cum hominib⁹ vitã duxit/sic nõ communi hoim morte trãsiuit ⁊c. ℟ Circa ꝓdicta queriẽ quare xp̃s singulariter p̃ alijs apl̃is Johannẽ dilexit. Ad hoc dicẽdum q̃ triplici rõne/ Primo rõne fraternitatis. qꝛ erat sibi frater cõsobrin⁹ ex eadem stirpe natus. Nam vt colligit ex dict⁹ sanctoꝝ patrũ. Anna tres filias habuit. scilz Mariã matrẽ dñi/ et Mariam iacobi. et Mariam salome. De maria iacobi geniti sunt Jacobus minoꝛ. Symon chanane⁹ Judas thadeus q̃ fuerũt apl̃i/ et Joseph q̃ cognominatus est iustus/ De maria salome natus est Jacobus maioꝛ. et Johãnes euãgelista/ Vñ ꝑm Franciscũ de maro. colligit hec veritas/q̃ Johannes euangelista habuit triplicem germanitatem ad xp̃m/p eo q̃ mater dñi habebat tantã germanitatẽ sola ad filiũ suum/quãtaꝫ habẽt pater et mater in alijs/eo q̃ coꝛporalẽ substantiã totã filio suo dedit in qua germanitas radicat/eo q̃ de substantia ẏginis christus fuit totaliter formatus/ Secũdo diligebat christus singulariter Johãnez rõne etatis/quia in etate tenera mũdo spꝛeto secutus est xp̃m. ℣ Erat enĩ adolescẽs cũ a xp̃o fuit vocatus. de cuius vocatione dicit Alco. de lyra ĩ plogo sup Joh. q̃ tripliciter Johannes fuit vocat⁹/ Primo ad xp̃i aliqualez notitiã. nã vt habet Joh. j. qñ Andree petenti rabbi vbi habitas. reꝛspõdit iesus. veni ⁊ vide/ erat cũ eo iohannes euãgelista/ q̃ sequẽtes xp̃m venerũt et viderũt vbi habitaret sicut hospes. ⁊ manserũt apud illum die illo. Secũdo fuit vocatus ad xp̃i familiaritatẽ. Et ꝺ hac vocatione dicit Hiero. in plogo sup Joh. Hic ẽ iohes euãgelista vnus ex discipulis dominiq̃ virgo a deo est electus. quẽ de nuptijs volentem nubere vocauit dñs. Nuptie iste fuerũt fm cõmunẽ opinionẽ doc. ille de q̃bus fit mẽtio Joh. ij. q̃ nuptie facte sunt in chana galilee qꝺ pbabile est/ tñ quia nõ legit xp̃m alijs nuptijs iterfuisse. tum qꝛ mater iesu erat ibi tanq̃ in nuptijs nepotis sui/ Tertia vocatio fuit ad apostolatum qñ vt dicit Mat. iiij. relictis rhetib⁹ ⁊ patre cum fratre suo Jacobo secutus est christũ. Tertio diligebat christus iohannem rõne sue virginitatis/ placet enĩ xp̃o

qui in matrimonio regulate viuunt. Sed multo magis placent ei q̄ continentiaz seruant. Sup omnes tñ grati sunt illi q̄ mēte z corpe ꝑginitatē amplectunt. qō videt nostrā ꝓriam naturam excellere vt inquit Hiero. ad sacras virgines. Grāde est z pene vltra naturam corporeaz superare luxuriam. z ꝯcupiscētie flammā adolescētie faucibus estuantez animi virtute distringere viuereq̄ ꝓtra humani generis legē zc.

De scō Johe euāgelista. Ser. XVII

De euangelio.

In illo tpe dixit ihesus nō mortē. sed sic eum volo manere donec veniam. Joh. vlt. Volent hoīes filios quos tenerrime diligūt ab omni molestia inquantū valēt ꝑseruare. ꝓpter qō doluerūt valde parentes Thobie. q̄ miserūt eū pegrinari timentes ne alid̄ molesti ei accideret. vt patz Thob. iiij. Similiter Jacob incōsolabiliter doluit amisso Joseph. quem valde dilexit. vt habetur Geñ. xxxvij. Et q̄ saluator noster ꝑ alios dilexit sanctū Johannē. ideo ipm ab oīni occisionis molestia ꝑseruauit. q̄ p effusionem sanguinis vitā suam nō finiuit. Hoc testatur ipse de seipo dicens. Nō dixit zc. In q̄bus verbis duo tanguntur. Primū est mortis afflictio. ibi. Non dixit ihesus. Secundū amoris cōclusio. ibi. Sed sic eum volo zc. Primū mysteriū est de mortis afflictione siue ferocitate. Circa qō nota triplicem ferocitatē. Prima ꝯ ꝓmos hoīes. Secūda ꝓtra peccātes. Tertia cōtra totū mundū. Prima ferocitas dicit cōtra primos hoīes quos ipa interemit z ꝓstrauit. nam a principio conditionis humane in statu innocentie erant homines impassibiles. incorruptibiles. z īmortales. z sic immunes a lege mortis. Primo ꝯcludūt doc. Bonauen. et Sco. in. ij. dis. xix. impassibilitatē illi⁹ stat⁹. Nā vt dicit sanct⁹ Tho. iij. pte. q. xcvij. q̄ in illo statu homo poterat corpus ꝑseruare ne pateret ab aliquo. poterat q̄dem p ꝓpriaz rationē. p quā poterat vitare nociua. poterat etiā p diuinam. puidētiaz q̄ sic ipm tuebat. vt nihil ei occurreret ex ipmouiso a q̄ lederet. Vñ Ysi. lib. de trinitate ait. Si homo ī paradiso innocēs viueret. nec ignis eum ureret. nec aqua mergeret. nec aeris absentia suffocaret. nec oīa q̄ nocēt mortalib⁹ impediret. Et Aug⁹. li. iij. de ciui. dei. c. vj. ait. Nihil corruptiōis in corpe. vl' ex corpe vllas molestias vllis eius sensib⁹ ingerebat. nullus intrinsecus morb⁹. nullus ictus metuebatur extrinsecus. summa in carne sanitas erat. in aīo. tota tranquillitas sicut in paradiso nullus estus aut frigus. sic in el⁹ habitatiōe nulla ex cupiditate vel timore accidebat bone voluntatis offensio. Hec ille. Et ne cui impossibile videatur q̄d dico ō statu primi hois oīa ad dei volūtatē et ordinem referēdo. inspiciamus exempla q̄bus patere potest. qualiter deus actum suspendit actuoz z passiuoz̄ approximatorum et nō impeditoz̄. ita vt actio non fuerit subsecuta sicut ꝑm naturā factū fuisset. Est quippe elemētū ignis maxime actiuitatis. et nihilomin⁹ tres pueros in ardentem fornacē missos vt comburerēt. nec minime lesit. q̄nimo ambulabāt in medio flāme laudantes z benedicētes deū. Dañ. iij. Sanctissima agnes flāmis iniecta fuit. et nihil sibi nocuit. Johānes euāgelista Domiciani temporib⁹ rome in doliū feruētis olei missus. illesus exiuit. Idē etiā venenū mortiferū bibit. quo exhausto duo alij extincti fuerant: ipe vero intactus ꝑmansit. Quid plura indomitas feras mansuetas fecit deus sanctis suis. nōne fecit semp̄iternus deus q̄ illos nedū offendere ausi sūt. verūetiam eis obediebant. ac si rōne vigerent. ferocissimi inter aialia leones reputātur. z tñ Anthonio mīstrabāt ad terram effodiēdā. ꝑ sepultura Pauli primi heremite. vt in vitis patrū de Paulo legit. Leonis ꝑsidio abbas Zozimas sācte Marie egyptiace corpusculū sepeliuit. Leonem etiaz Hieronymus habuit q̄ ita obediens erat. vt z azinū monasteriū ad pascua dirigeret. De Jona legim⁹ q̄ fuit a cete deuorat⁹. et post triduū ad litus ab eadez belua stans fuit electus. Jone. iij. Nec miranduz si ad ipm rerū omniū opificē sapientiā atq̄ potentiā ista referamus. Q Scō doc. vbi supra cōcludunt istius status incorruptibilitatē et immortalitatē. Vñ Aug⁹ in questionib⁹ no. z ve. testamenti. Deus hominē fecit q̄ q̄diu nō peccaret immortalitate vigeret. vt ipse sibi autor esset. aut ad

morte aut ad vitam. Et lib. xiij. de ciui. dei c. iij. ait. Fatendū ē primos homines ita fuisse institutos. vt si nō peccassent nullū genus mortis experirēt. Et Origē. sup Leuit. ix. ca. Si homo ab initio elegisset vitā. nūq̄ humanū genus mortalē conditionē teneret. Cui cōuenit illud Sap. j. Deus mortem nō fecit. sz impij manibus accersierūt eā. Sed hic cadit dubiū. quō poterat tūc corpus hominis esse incorruptibile et immortale. Nā omne cōpositū ex cōtrarijs ē naturaliter dissolubile. z corruptibile. igitur. Ad istud rūdet sctūs Tho. in pma pte. q. xcvij. dicēs q̄ aliquid pt dici corruptibile tripliciter. Uno mō ex parte materie. eo scz q̄ nō habet materiā sicut angel⁹. vel habet materiā q̄ nō ē in potētia nisi ad vnā formā sicut corpus celeste. z hoc dicit fm naturā incorruptibile. Alio mō aliq̄d dicitur incorruptibile ex parte forme. quia scz rei corpali inheret aliq̄ dispositio p quam totaliter a corruptiōe phibet. z ꝑ dicit incorruptibile fm gloriā. q̄ vt dicit Aug⁹ i epla ad dyoscor. Tā potēti natura fec⁹ deus animā vt ex beatitudine redundet etiā in corpus plenitudo sanitat. et incorruptionis vigor. Tertio mō dicit aliq̄d incorruptibile ex parte cause efficientis. et hoc mō in statu innocētie homo fuit incorruptibilis et immortalis. q̄ deus sic voluit. Secunda ferocitas mortis est cōtra peccātes. nā sepenumero ipsos inuadit subito. z in breui morula absorbet eos. Job dicit ps. Viri sanguinū. z dolosi nō dimidiabunt dies suos. Et licz multa accidāt p naturam q̄ labilis est. z vt plurimū humane vite ꝺtraria. Q Ueruntū mortalitates z pestilentie aduenīūt sepe z sepius iudicio dei. in quib⁹ nō sine grandi terrore oēs aspiciunt mortis dominiū z potestatē. Et q̄ hec vera sint ꝓbat ex testificatiōe scripturaꝝ. Et ꝓmo pōt illud sumi testimonio Nume. xj. vbi narrat q̄ cū popul⁹ israel esset in deserto nō cōtentus cibo celesti scz mana. qō pluebat illis deus de celo desiderans carneset pisces cucumeres. pepones. cepe et alia dñs pluit coturnices in castris eoruz. Et cum adhuc essent carnes in ore eoꝝ ecce furor dñi ꝺcitatus in populo ꝑcussitq̄ eū plaga magna. Secundū testimonium habet Exo. xj. vbi narrat q̄ media nocte percussit dñs egyptū plaga magna. z itez fecit oīe ꝓmogenitū in terra egypti a primogenito q̄ sedebat in solio. vsq̄ ad ꝓmogenitū captiue q̄ erat in carcere. z oīe primogenitū iumentoꝝ. Surrexitq̄ pharao in nocte et oēs serui eius. omnesq̄ egyptij. z ortꝰ est clamor magn⁹. neq̄ enim erat domus in qua nō iaceret mortuus. Tertium testimoniū est. ij. Reg. vlt. z. j. Paral. xxj. Vbi legit q̄ percussit dñs pestilētia israel a Dan vsq̄ Bersabee. z mortui sunt ex ꝑt⁹ lxx. milia virorū. Quartū testimoniū capit a Justiniano in auten. vt nō luxu. ꝺtra natu. vbi ait. Propter ista duo scilz blasphemiā. z peccatū ꝺtra naturā fames pestilentie et terremotus sūt. Idē similiter in glo. xxxij. q. vij. c. flagicia. Quintū testimoniuz est in hystoria scholastica. in q̄ narrat q̄ maximianus imperator ducē diabolico spiritu fecit cōponere carmina blasphemijs plena. cōtra iesum christū et sanctos. eaq̄ scribi mādauit in tabulis. iussitq̄ p singulos vrbes z villas deferri. faciebatq̄ ea cātari altissim⁹ aūt tm scelus inultū remanere noluit. sz tāto rigore in populū blasphemum pestilentiā misit. vt comedēdo et bibendo sola sternutatiōe morerent. Ipse autē maximianus dolore graui percussus spiritum exalauit. Sextū testimoniū est in legenda sancti Gregorij. et in tractatu de letanijs. vbi refert q̄ ꝓpter comessatiōes z luxurias romanoꝝ cōmotus est deus cōtra eos pestilentiāq̄ magnā in illos misit quā inguinariam vocant. Vide de hoc lombardicā z. Ex hoc igit patet q̄ ꝓpter pcā hominū deus punit eos morte. Quod vtiq̄ factuz cōspicimus temporib⁹ nostris z. declara. Est enim mors ista pestilentialis ensis diuine iusticie. quo transfodiunt viscera iniquorum. De iustis autem et si ipsi patiant nō obstat. quia dicit ps. Preciosa in ꝺspectu dñi mors sanctoꝝ eius. R Tertia ferocitas mortis est ꝺtra totum mundum peccante siquidem homine introducta est lex mortis. a qua nullus excipitur aut priuilegiatur. ita vt moriāt singuli vsq̄ ad cō summationē seculi. iuxta cōminationē dei dicentis Gen. ij. In q̄cūq̄ die ex eo comederis morte morieris. i. mortis necessitatem incurres. vel mortī obligatus eris fm q̄ exponit Augus. super Gen. Ideo idem

dicit,xliij,de eiui,del,c,iij/ Eosdez primos
hoies ita fuisse morte mulctatos,vt quic-
quid eoz stirpe fuisset exortũ eadẽ pena te
neretur obnoxiuz/De hac ferocitate z po-
tentia mortz scripture multe loquũt/Vñ
i,Re,xiij,Omnes morimur,z quasi aqua
dilabimur sup terrã,transumptiue in,c,in
ecclesia,xiij,q,ij,z ps,Quis est homo qui
viuet z nõ videbit mortẽ,ad Heb,ix,Sta
tutum est hominí semel mori/Eccl,v,Pia
que de terra sunt in terrã reuertent,Hinc
Job,xiij,dicit/Homo natus de muliere
breui viuens tpe rẽ,Et sapiens Eccl,xliij
Memor esto quoniã mors nõ tardat/ver
ba ista multuz ponderanda sunt,scz mors
nõ tardat:ergo est ĩ manibus/Mors nõ tar
dat:ergo timeamus/Mors nõ tardat:er-
go benefaciam?/Inuehe cõtra dilectores
mundi/Hoc verbũ vtiqz omnes cogitare
deberẽt,quia vtile est cõtra tumorẽ superbie
vide de hoc exemplũ in legenda sanctorũ
in vita Barlaam de filio Josaphat regis
Indie,habes in Roberto de licio,sermo-
ne vltimo de morte,Scõm mysteriuz de-
clarandũ dicitur amoris conclusio,amor
ẽdem xpi ad Johannẽ euangelistã felici-
ter est cõclusus, S/Quẽ christus vo
luit triplici priuilegio decorare,Primum
dicit miraculoz chorusc ationis,Secun-
dum admirande cõsũmationis,Tertium
superne glorificatiõis/Primũ priuilegiũ
de miraculoz chorusc ationis,ipe enĩ mul
ta miracula opatus est,a Domiciano nã-
qz crudelissimo ad vrbẽ vocatus,in qua in
feruẽtis olei dolio missus illesus exiuit,a
quo fuit in exiliũ relegatus/Quo mortuo
Johãnes in Ephesum remeauit,vbi Dru
sianã suam deuotã suscitauit/Ubi Crato-
nem phm et duos iuuenes q mundũ con
tempserãt ad fidem reduxit,pter gemma-
rum fractarũ integritatẽ,vbi iuuenẽ q mor
tuus efferebat ad vitã redire impetrauit,z
nõ solũ in Epheso verũetiã p totã Asiam
multa miracula virtute diuina est opat?,si
cut diffusius patet in sua legenda,Secũ-
dum priuilegiũ dicit admirãde cõsumma
tionis,mirabiliter enĩ cursum suũ cõsum-
mauit/Naz cũ esset,lxxxviij,annoz appa-
ruit ei dñs dicens/Veni dilecte mi,Qui
die dñico pdicauit vsqz ad magnã partem
diei,Demũ in foueã descendit:sup quẽ tã-
ta lux emicuit q null? ibi respicere poterat
Recedente vero lumine fouea repleta mã
na inuẽta est, T Ubi difficultas orit
apud plurimos an Johãnes fuit mortu?
Ad hoc dico q de morte Johãnis sũt ĝn
qz opiniones,Prima est eoz q dicũt eum
esse mortuũ,sed tñ cum corpore z aia trãs-
latum ĩ celo,sicut eccl'ia tenet de beata vir
gine,qõ pbant duplici rõne,Primo ex li-
beralitate dei,q corpus eius custodiuit ne
corruptioni subiaceret/ne oleum feruens
adureret,ne venenũ noceret,ne gladi? de-
seuiret,ne mortis dolorẽ sentiret,Si ergo
christus corpori Johãnis tã liberalis fuit
in mũdo/nõ debuit minus liberalis esse ĩ
celo/Secõo ex dignitate iohãnis q ĩ sinu
xpi recubuit,qui christo tam familiaris ex-
titit,cui matrẽ cõmendauit/a quo angel?
adorari noluit/Si ergo alioz apostolorũ
corpora sic honorant in terris:multo ma-
gis corpus beati Johãnis euangeliste ho
norari debuit/Hz nullus honor sibi exhi
betur ĩ mũdo ergo honorat in celo,Secũ
da opinio est illoz qui dicũt q Iohannes
non est mortuus sed dormit ĩ sepulchro/Q
accipiẽtes in signum,q ĩ sepulchro suo vi
detur mãna scaturire/quasi flatu quiescen-
tis,Sed Aug? in omel',hodierna hoc re-
probat,quia hoc nõ esset Johãnis priuile
gium,sed magis detrimẽtũ/si tãdiu a diui-
na fruitione retardaret alijs aplis in glo-
ria existentib?,Tertia opinio est illoz q di
cunt q iohãnes nõ est mortuus sz adhuc
viuit et in paradisum terrestrẽ translatum
esse/et cuz Enoch et Helya tpe antichristi
apparere z occidi/Vñ Theophilus dicit
Christus nõ negauit Iohannẽ moriturus.
nã oẽ qõ orit morit,sz dixit,Sic eũ vo
lo manere,i,viuere donec veniã,i,vsqz ad
finẽ mũdi/z tunc patiet p me martyriũ cũ
Helya z Enoch/z si assignet el' sepulchrũ.
viuẽs illud ĩtrauit et postea discessit/Hec
ille/Hoc autẽ doctores nõ approbant: qz
nõ habet autoritatẽ ex scriptura/Et videt
Iohannes p se hãc opinionẽ excludere dũ
dicit in themate/Et nõ dixit Iesus nõ mo-
ritur,sz sic eum volo manere donec veniaz/
nõ ad iudiciũ in fine mundi,sed ad vocã-
dum eum in gloriã celestem ab hui? mun-
di statu/Et sic factũ est:quia christus ipm
per se ad temp? sue resolutionis inuitauit

De Innocentibus

Ūñ canit eccl'ia/Apparuit caro suo Johanni dñs Jesus cū discipulis suis/z ait. Veni dilecte mi tempus est vt epulem cū fratribus tuis. Ideo est quarta opinio eorum qui dicunt ipm defunctum z animaz glorificatā in celo, corpus vero eius reseruari i loco hoibz ignoto z solo deo cognito, sicut de corpe Moysi dr. Quinta opinio illorum est qui dicunt q ē mortuus tamen sine dolore, sicut fuit sine corruptiõe carnis, et corpus eius in cineres resolutuz/ et loco ipsius mãna scaturire. Nõ videtur sentire Hiero. in prologo super Joh. Et i Apocalip. vbi sic ait. Hic est Iohannes q sciens supuenisse recessum, conuocatis discipulis in Epheso post multa signorũ experimenta inde fossum descendens sepulture sue locutione facta reddidit spiritum, tam extraneus a dolore sue mortis, cp̃ a corruptione carnis fuit alienus/ Hanc opinionem cõmuniter sequunt doctores catholici/z soluunt illud qõ dominus dixit Petro, sic eum volo manere donec veniaz tc. put supra solutum est/ Nam cum beatum petruz dominus de genere mortis sue certificasset, dicens/sequere me, id est sequere me per cõformitatem passionis/ Petr9 autem volens scire de fine confratris sui Johannis dixit/hic aũt qd scz patiet/dñs pmissa verba respondit, sic eum volo manere donec veniaz/ Intelligit ẽm Chryſ. id ẽ nolo ipm p martyriũ consumari, sed volo eum manere ad pdicandũ donec veniam scz per mortem/z in ipius morte recipiam eum in eterna tabernacula. Tertiũ priuilegium dicit superne glorificationis. In celesti nanq curia copiosam esse Johis gloriam omnes cognoscere possunt/qui sciũt gloriã esse meritis correspondentẽ/ Et ne multa dicã Johes euangelista non in infimo ordine z gradu est sanctorum collocatus/ verũetiã ipe est qui propter amorem inter seraphim ardẽtes habitare creditur/ Sic enim magnum fecit eum meritis i ecclesia militante, ita magnificauit euz i beata gloria/ibi nũc fruitur eterna pace/ibi exultat cum angelis sanctis/ibi possidet omne bonum, eiusq memoria facta est sempiterna, ibi deniq pro suis deuotis interpellare non cessat/ Quẽ deprecemur oñes vt pro nobis itercedat apud christum dominum z benignissimam suam matrem/ quatin9 in hoc seculo digni efficiamur gratia dei. z in futuro beatitudinem illam possideamus, q̃ est christus deus z homo in secula benedictus. Amen

¶ De Innocentibus.

Sermo. XVIII

Apparuit angelus in somnis Joseph dicens. Surge z accipe puerum et matrem eius. z fuge in egyptuz. Mat. ij. Pro introductiõe dicit Haymo. Postq magi fecerũt oblationem domino. z per aliaz viam reuersi sunt in regionẽ suam/et nihil sibi renũciauerũt. credidit eos deceptos eẽ ex apparitiõe stelle fantastice: z pterea ad se p̃ p̃fusione nõ reuersos. ideo nõ curauit querere puerũ/ Hz postq in die purificationis christus fuit in templũ p̃sentatus/z a Symeone iusto p̃dicatus. et manifestatus/ Similiter ab Anna pphetissa coram omni populo/tũc primo Herodes cogitauit occidere puerũ/ Hoc autẽ p̃uidens deus amonuit Joseph per angelũ vt fugeret cum puero et matre eius in egyptũ. Dixit ergo angelus sic apparens Joseph. accipe puerũ z matrem eius: nõ dixit accipe matrez z puerũ eius. quia vt dicit Chryſ. nõ pter matrẽ puer nat9 est/sed pter puerum mater pparata/ Et notanter dixit matrem eius nõ cõiugem tuã sicut antea christum peperisset/vt ostẽderet matrẽ xp̃i virginitas. vt dicit Hilari9 sup Mat. quare hñ dicit euangelista. Apparuit angel9 tc.

Circa thema et in toto sermone tria veniunt declarãda/ primũ est christi pegrinatio. Scõm Herodis persecutio/ Tertiuz matrũ lamentatio/ Primũ tangitur in themate cũ dr. Angelus apparuit tc. Surge

A Circa qõ de tribus videbimus/ primum quare angelus apparuit Joseph in somnis z nõ i vigilia sicut pastoribz/ Darie z Zacharie/ Ad hoc respõdet Chryſ. in omel. Jõo nõ apparuit manifeste sicut pastoribz tc/ q Joseph valde fidel' erat. ideo non indigebat manifesta reuelatiõe. sic pastores q erant rudes/ virgo aũt indigebat quasi de maximis instruenda/ Similiter et Zacharias indiguit. q nõ ita credulus fuit vt habet Luc. j. Secũda ratio est Re

migij, et Moralis, Per hoc enī q̄ angel⁹ in somnis apparuisse dr mystice designatur, q̄ illi qui a curis terrenis et secularibus mundi requiescunt negocijs, p̄frui angelica visione merēt. Tertia ratio, quia in hoc cōmendatur diligētia Joseph. Unde credendum est q̄ tempore nocturno valde occupauit se, quomodo digne christo et matri eius posset famulari, intantū etiaz q̄ in tali obdormiuit, et eo sic dormiente angelus sibi apparuit dicens, Surge t accipe puerū tc. B Sed diceres an iste angelus qui apparuit Joseph fuerit christo ad custodiam deputatus? Ad hoc dico q̄ non. Nam licet aliqui tenuerint q̄ christus habuerit angelum ad sui custodiam deputatum, Dicunt enim q̄ angelus de quo hic, similiter ille qui annunciauit pastoribus christi natiuitatem, Luce. ij, et ille de quo Luc. xxij, dicitur, Ecce apparuit ei angelus domini confortans eum: potuit esse angelus custos eius. Cōtrariū tamen tenent doctores in secundo sententiarum, dis. xj, vbi dicit Bonauen. q̄ christus non indigebat angelo custodiente, quia diabolus nō poterat opprimere corpus per violentiam diuinitati vnitum, nec poterat seducere per astutiam intellectum plenarie a verbo illustratum, nec poterat allicere per blandicias affectū plenitudine gratie confirmatum, ideo christus non indigebat angelo bono, nec quantū ad corporis defensionem, nec q̄tum ad eruditionem rationis, nec q̄tum ad incitationes affectionis. Etiam nō cōpetebat ipi christo habere angelum custodem, quia custodia in custodiente respectu custoditi dicit presidentiā quandam, et quia angeli christo domino subserant, ideo nullum officium presidētie ipis angelis respectu christi cōmitti debebat. Quicquid autem alij in cōtrarium de angelis allegāt, intelligitur de angelis ministrantibus et seruientibus ipi christo non de p̄sidentibus. Cum enim anima christi ab instanti sue cōceptionis perfecte beata erat, angelū custodem nō debebat habere sed bene ministrantē: nō vnum tm̄ sed etiam plures, Sm illud Matth. iij, Et accedentes angeli ministrabant el tc. L Secunduz declarandum est de christi fuga, vbi primo queritur Cur christus fugit in egyptum, cum tamen alias euadere potuisset persecutiones Herodis, cum fuerit deus et homo. Ad hoc dicenduz q̄ multiplici ō causa fugit. Primo Sm Chrysosto. propter nature humane ostensionē. Nam si se occultasset vel virtute diuina se inuisibilem fecisset: de veritate humane nature diuine vnita aliqui dubitassent. Secundo Sm Bedam propter nostram exemplificationē, Joh. xiij, Exemplum dedi vob vt quemadmodū ego feci, ita et vos faciatis. Futurum enim sciuit q̄ ipe p̄sequerentur i suis fidelibus, vt igitur licite rabiem persequentiuz tempore possent declinare / dedit eis exemplū opere similiter t verbo Mat. x. Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate fugite in aliam. Tertio nobis in cōsolationes. Nam si fideles sui spiritualiter deo nati fuerint, et deo seruire incepe-rint: t tunc tribulatiōes et tēptationes statim euenerint. in hoc non debemus turbari sed cōsolari. Bern. Quicquid diligitur a deo impugnatur a diabolo. Et August. Magna consolatio est membris ex capite, nam ipse dixit Joh. xv, Si me persecuti sunt. t vos persequentur. Unde Hiero. In cunabulis etiaz non defuit iniquitas premens et iustitia patiens, adhuc christ⁹ in cunabulis erat et cogebat eum fugere t exulare. Quarto fugit propter fidei confirmationes. si enim in tam tenera etate mortuus fuisset, quis credidisset puerū tā paruulum non loquētem, nō docentē, non mirabilia operantem, fuisse deum t homines, t voluntarie passuz pro salute humani generis. Ideo Aug⁹ super Johan. Poterat non occidi, non ledi si vellet, fugit non timore sed dispensatione, oportebat enī euz prius predicare t miracula facere t fidem publicare. Juxta illud Esa. lxj, Spiritus domini super me euāgelisare pauperibus misit me, postq̄ autem illa facta erant voluntarie se ad passionē obtulit. Unde ipe dixit Petro volenti euz defendere Mat. xxvj. Conuerte gladium tuum in locū suum, quia oportet q̄ scripture impleantur: quoniam sic oportet fieri. D Sed diceres, cur dominus fugit in egyptū t non in aliam regionē, cum inter omnes terras

egyptus magis ꝺturbata fuit ppl'o suo. Ad hoc rñdet euãgelista Ut implerẽt inquit qꝺ scriptũ ẽ p ꝓphaz. Ex egypto vocaui filiũ meũ. Insup Esa. xix. ca. ita ꝓphetauit. Ascẽdẽs dñs sup nubẽ leuẽ & ingredietur egyptũ & mouebũt simulacra egypti a facie eius. Narrat magister in histo. scholastica qꝺ ea nocte ꝙ ꝓps cum matre sua itrauit egyptum q̃ ꝑcepto suo exiuerant filij isrl' vicz in vigilia pasche. & sic tũc non fuit dom⁹ in q̃ non iaceret mortu⁹ angelo ꝓcutiente. & sic ipo ingrediẽte nõ fuit templũ in q̃ idolum nõ corruerit. Danꝺ tñ ad ꝓpositum tres rationes. Prima ꝓpter egypti sanationẽ. In hoc enim qꝺ dñs fugit in egyptũ ostẽdit magnã misericordiã suã. qz nõ solũ hostes suos misericorditer suscipit. sꝫ etiã eos ꝺuertit. Vñ Chryso. Recordat⁹ dñs qz non in finẽ trascitur. ideo misit filium suũ in egyptum. vt daret illi magne reconciliationis signũ & ꝑpetue amicicie pign⁹. Ideo Esa. xix. Percutiet dñs egyptũ plaga & sanabit eam. et reuertentur egyptij ad dñm & placabit eis & sanabit eos. Secunda ratio. dñs ad egyptum fugit ad significandũ gentium susceptionẽ. Juxta illud Act. xiij. Vob oportebat primo loqui verbũ dei. sed qm̃ repulistis illud & indignos vos iudicastis eterne vite. ecce cõuertimur ad gentes ꝛc. Tertio ꝓpter future religionis ꝑfigurationem. quia christiana religio intantũ viguit ibi. vt ceteris ꝺfusionẽ inducerẽt. sicut dicitur Hiere. ij. Ab egypto cõfunderẽ. quia multi sancti fuerũt ꝺ egypto arduã christianã vitam ducẽtes. vt sanctus Antoni⁹. Macharius. Maria egyptiaca. et plures alij. Chryso. Qui pri⁹ populo dei violenter dominati sũt isti cum deuotiõe deo seruierũt. vt iam nõ irent ad mare rubrum dimergẽdi. sed vocarent ad aquas baptismatis vificãdi. ℰ Tertio occasiõe fuge christi quero. vtrũ curatus licite possit populum sibi cõmissum ꝓpter ꝓsecutionem deserere & alibi fugere. qꝺ non videt ex eo qꝺ dicitur Joh. x. Mercenarius et qui non est pastor cui⁹ non sunt oues ꝓprie. videt lupum venientẽ et dimittit oues & fugit. igitur ꝛc. Contrarium patet hic. qz christus dñs fugit. similiter & discipulis ꝑcepit Matth. x. vt supra allegatũ est. Ad euidentiã huius nota qꝺ curatus vt est eps siue plebanus in assumendo hmõi statum et officium obligat se ad hoc qꝺ saluti subditorũ fideliter & finaliter ꝓpter deum insistat. ergo ad hanc curam tãdiu obligat q̃diu subditis ad salutem ꝓficere potest. ito est hec conclusio prima. Curatus sine rõnabili causa populum sibi cõmissum quo ad curaz animarũ nõ debet ꝑ fugam deserere. pbat. quia huiusmodi cura ex se est bona. pro quãto per ipam vinea dei colitur et augeꝝ & ad quaz obligatur ex cõmissione sibi facta. igit nõ est deserenda sine rõnabili causa. Ad hoc facit dictũ saluatoris Joh. x. Bonus pastor animã suã ponit ꝑ ouibus suis. F

Dico notanter sine rationabili causa. qz fm doct. dantur sex casus. qui notantur in ca. nisi cũ prideẽ. de renun. in q̃bus licet curato populũ simpliciter deserere. aut ad tẽpus fm negocij q̃litatem. Duo cõtingunt ex parte curati. alij duo ex pte subditorum. Primus est cõscientia criminis nõ cuiuscunq; sed illius dumtaxat qꝺ post peractã penitẽtiã impedit ordinis executiõem. aut beneficij retentionẽ. vt qz est homicida vl symoniacus. Secundus est irregularitas psone. quia bigam⁹ vel alijs irregularitatibus inuolutus rõne quorũ reddit inhabilis ad executionez sui officij. ideo bona cõscientia cedere potest et debet. Tertius est debilitas corporis vt quia infirmus vl senex nõ valens ob hoc pastorale officiuz exercere. et ideo ne oues sibi cõmissas negligat potest cedere aut coadiutorẽ fm iuris dispositionẽ recipere. Quartus est defectus sciẽtie. vt qz nõ habet sufficiẽtẽ sciẽtiam ad curã talis regiminis. vt cuilibet sibi subdito & sibi ꝑ sufficienter de necessarijs ad salutẽ aie salubriter cõsulat. Quintus est malicia subditoꝝ q̃n scz subditi sũt adeo deprauati qꝺ de nullo fructu a pastore sperẽt ꝑ suã operã & diligentiã in vita & doctrina. sed totũ qꝺ docet spernũt. Et ad hũc casum reducit casus aliorũ dicentium qꝺ q̃n subditi cõspirassent in mortez pastoris ꝑ maiori ꝓteita qꝺ nõ esset spes de emẽda tunc lz eos deserere. Similiter q̃n sunt oẽs insanabiliter obstinati in morte pastoris machinãtes. Exemplo beati Benedicti q̃ deseruit monachos q̃s in necẽ suã vi

dit vnanimiter cōspirasse. Sextus ē scandalum graue subditorū, vtputa qñ de pastoris platione graue scandalū oritur, aut apud suos aut alios q̄scūq; q̄ oēs in christo fratres sum⁹, ideo q̄libet alteri⁹ scandalū cauere debet, ſm illud apl̄i, j. Cor. viij. Si esca scandalisat fratrē meū, nō manducabo carnes ī eternū. Et hoc dicit esse verum ſm sctm Tho. ſa. qe. q. xviij. arti. xliij. qñ hmōi scādalū nō orit ex malicia alioꝝ volētes fidē aut ecclesiā ꝓcalcare, q; ꝓpter hmōi scandalū nō esset cura pastoralis relinquēda. ſm illō Mat. xv. Sinite illos sc̄z q̄ scādalisabāt de veritate doctrine xp̄i/ ceci enī sunt & duces cecoꝝ. Sicut etiā fecit sctūs Thomas Cantuarien. archiep̄s.

Ō Cōsequēter ad q̄situz de psecutiōe dico q̄ duplex est psecutio. Quedā psonalis q̄ nō fit solū ꝓpter fidē, sz etiā ꝓpt̄ odiuz psone determinate & singularis, mala intētione ꝓceptū nō p̄cīse ꝓtra fidē sed ex alia causa p̄incipaliori, et de illa psecutiōe est hec sc̄da ꝓclusio q̄ curatus ꝓpter psecutionem psonalez sibi imminentē pōt licite fugere & populū deserere, pbat. q; in tali psecutione sola psona queritꝝ & nō fides, ideo licet exemplo xp̄i hic fugere. Herodes enī psequebat psonā xp̄i, de fide p euz p̄dicandam nihil cogitās. Sic̄ habet de Paulo Act. ix. q̄ demissus a fratribꝫ ī sporta p murum fugit. Sc̄da ē psecutio nō soluz psonalis sed etiaz fidei & iusticie dei & vniuersalis ecclie, q̄lis est psecutio thurcoꝝ & paganoꝝ & hereticoꝝ. Et de tali est hec ꝓclusio tertia q̄ plebani ꝓpter psecutionē fidei & iusticie ecclesie dei sibi & aliis suis subditis imminentē, non pōt licite fugere & subditos deserere. Ratio, quia in hmōi psecutione subditoꝝ tal⁹ exigit populi pastoris p̄sentiā vt sc̄z p ipm in fide ꝓfortent, & vt de necessarijs ad salutē p ipm pascant. Ideo ipe pastor ꝓpter suū psonale cōmoduz aut ꝓpter p̄iculū tēporale sibi imminens nullatenus debet fugere, exēplo saluatoris dicentis vt supꝫ allegatū est. Bon⁹ pastor aiam suaz ponit p ouibꝫ suis. Hoc enī est temporale vitam p eterna cōmutare, qđ a quolibet ē eligēdū. Sic & apl̄i & martyres ī huiusmodi casibꝫ nō fugierūt, sed tradiderūt corpa sua ꝓpter deuz ad supplicia. Sil̄r et xp̄s dñs seipm p nobis tradidit. Ad ꝟ est obiectio de mercēnario, nā ille tāq̄ mercēnar⁹ fugit, q̄ cōmodū tpale vel salutē corporalē spūali saluti p̄ximoꝝ aut sibi subditorū anteponit. Predicta ꝓpter dños curatos in hoc sermone colligere volui, q̄ ea simul collecta alibi nō reperirēt. ℣ Secundū in hoc sermone declarandū est Herodis persecutio. Ubi nota, put colligit ex hist̄oriis tres fuerūt herodes. Prim⁹ ascolonita sub q̄ nat⁹ est xp̄s. Hic̄os antipas q̄ decollauit Johannē. & fuit filius herodis ascolonite. Tert⁹ dictus ē agrippa q̄ Jacobū occidit & Petrū īcarcerauit, & iste fuit nepos antipatis. Prim⁹ herodes fuit p secutor xp̄i & innocētū interfector. Videns ille herodes se illusū a magis p famā pueri crescentē iratus est valde timēs p̄ncipatuz pdere, & ideo statim voluit oēs pueros ī bethleē interficere ne xp̄s sibi incognitus euaderet. Sz vt dicit Alco. de lyra super Mat. tūc impedit⁹ est ab executione hui⁹ facti eo q̄ a cesare Augusto p epl̄az fuit citat⁹ filioꝝ accusatiōibꝫ respōsur⁹. Eundo aūt romā & manēdo in curia & redeundo ī iudeā apposuit annū & pl⁹ & ideo fere post duos annos ad regnū suum reuersus & in regno cōfirmatus, quia sententiā p se contra filios habuit, & ex hoc audacior factus tunc perfecit necem pueroꝝ p̄ius in mente cōceptam. Sic ergo herodes tanto furore & malicia succensus, q̄ vt pderet xp̄m pueros q̄ erāt in bethleem & in oīb⁹ finib⁹ ei⁹ occidi mādauerat a bimatu & infra, i. ab infantibꝫ duoꝝ annoꝝ vsq̄ ad pueros q̄nq; annoꝝ. Cui assertioni fidē facere videt q̄dā ossa innocentuz adeo grandia, q̄ pueroꝝ duos annos habentiū eē nō p̄t, nisi dixerim⁹ corpa tūc maioris q̄ntitat⁹ fuisse. Vel a bimatu & infra, i. ab infantibꝫ duoꝝ annoꝝ vsq̄ ad pueros vni⁹ noct⁹. Ut enī ait Aug⁹ ī ser. Timebat herodes ne puer cui astra famulabant speciē suā infra etatē vel supꝫ paulo trāsformaret. Tertiū declarandū est matrū lamētatio q̄ tāgit ibi, vox ī rama audita ē. ℣ Ubi nota q̄ rama vno mō est ꝓpriū nomē loci, q̄ erat ciuitas saul, & ibi cucurrerūt lamētātes mulieres, & ſm ꝟ exponit p̄ns lra. Sc̄do ē nomē cōe tm̄ valēs sic̄ excelsum, & sic mag⁹ ꝓprie ac-

cipitur hic/quia Hiere.xxxj.dicitur Vox in excelsis audita est. Unde Hiero. Quautem dicitur in rama non putemus nomen loci esse quod est iuxta Gabaa/sed rama excelsum interpretatur/vt sit sensus. Vox in excelso audita est longe lateq; dispersa/ Unde Chryso. super hoc loco ait. Ploratus fletum paruulorum ostendit. vlulatus autem matrum significat lamentum. ℟

Sed est dubium quomodo Rachel dicitur plorasse filios suos cum dudum fuerit mortua/ Dicendum sm Nicolaum de lyra/q; metaphorice est intelligenduz/quasi Rachel sit mater Bethleem ratione sue sepulture/quia ibi est sepulta. Gen.xxxv. & sic prophetico more dicitur Rachel fecisse ea que in loco sepulture sue agebantur. Alio modo potest dici q; ppheta loquitur hoc modo/quia ibi tantus fuit dolor et luctus q; etiam mortui compati deberent et lugere si possent. ℣ Sed quare pueri interfecti dicuntur filij Rachel cum fuerint de tribu Juda/quia de bethleem que sita fuit in sorte iuda/& Judas nō fuit nat⁹ de Rachel sed de Lya. vt habetur Genes. xxvij. Ad hoc dicenduz sm Hiero. super Mat. Quia Rachel sepulta fuit iuxta bethleem i Eufrata/& sic rōne sepulture metaphorice dicitur mater filiorum bethleē. quia materni corpusculi hospitium nomē matris accepit. Vel secūdo ideo. quia herodes preceperat non solum in bethleem interfici pueros/sed in omnibus finibus eius. Ideo verisimiliter multi filij Rachel ō tribu Beniamin qui fuit filius Rachel occisi sunt/quia cōtigul sunt sortes illaruz tribuum. scilicet Juda & Beniamin. ℣

Sed quare leguntur fleuisse matres et nō patres dicitur q; ideo. Primo quia matres sunt natura passibiles & molles/ideo sunt magis dolorum sensibiles/ Quāuis enim pater & mater de bono filiorum letā tur & de malo iporum tristantur/tamē mater plus dolet de malo filij q̄ pater. et pater plus gaudet de bono/ Juxta illō Prouerb.x. Filius sapiens letificat patrem. filius autem stultus mestitia est matris sue/ Secūdo quia magis cōmunicant de substantia filij. ideo etiā vehemēs amor amori cōparatur matris. ij. Reg. j. Sicut mater vnicum amat filium ita te diligebam. & propter hunc vehemētem amorem plus flent de perditis filijs suis.

De Innocentibus. Sermo. XIX

Herodes videns quoniam illusus esset a magis iratus est valde: & mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleē & i omnibus finibus eius. Mat. ij. ℟ Legitur in libro de similitudinibus rerū/q; canis rabidus multas habet ꝓprietates. sic et homo iracundus. Primo est soliuagus. quia solus vadit. ipm enim alij canes fugiunt/ Sic homo iracundus est soliuagus. quia nec amicuz nec socium potest sustinere. Ideo Prouerb.xxij. Noli esse amicus homini iracūdo/ Et merito est fugiendus. quia vir iracundus prouocat rixas. Prouerb.xv. Secūdo vadit vt ebrius cadendo. sic iracundi. ps.cvj. Turbati sunt & moti sunt vt ebrius. & omnis sapientia eoruz deuorata est. Ratio. quia dicit Latbo. Ira impedit animum ne possit cernere verū. Tertio omne obiectū impugnat ac sit cecus/ Sic iracūdus nulli parcit non considerat iusticiam/ quia cec⁹. Jaco.j. Ira viri iusticiā dei nō operat. Greg. Si ira mentē semel possederit putat iuste fieri quod male fit/ Quarto aperto ore currit/& linguam extra os pendet. Sic iracundus mala verba profert/et linguā suam p hibere nō potest. quia stult⁹. Eccl.xij. Ne sis velox ad irascendū/ quia ira in sinu stulti requiescit. Habet se iracund⁹ vt olla bulliens/que pinguia cum fecib⁹ emittit. Sic irat⁹ homo vera cū falsis pmit. Prouerb. xxix. Totum spiritū suum stultus profert. Quinto habet oculos rubicundos ꝓpter feruorē sanguinis/ Et sic iracundi inclinati sunt ad effusionē sanguinis. Qualis fuit herodes. quia irat⁹ occidit oēs pueros &c. vt dicit thema. ℣ In quibus verbis duo innuunt. Primo herodis ira rabida. Secundo ꝓsecutio tyrannica inuidiosa/ Quātū ad primū dicit. herodes videns q; illusus esset a magis. i. decept⁹ eo q; nō redirent ad eū irat⁹ est valde/ Primo ꝓpter regni zelū. q; timebat se amittere regnū. Chryſ. Reges & ꝓncipes si ex aliqua

causa irascuntur facile placantur. Illa autem ira inextinguibilis est quam regni zelus accendit. Secundo iratus est propter sui contemptum. Dicit enim Chrys. Magi cõtemnentes Herodem addiderũt causam doloris/quemadmodũ fit qui fundit pinguedinem sup ignem ardentez/magis facit incendium. Sic Herodes magis incensus fuit furore/quia quos ille sedes in throno suo non potuit persuadere cõsilio/his Jesus paruulus placuit iacens ī presepio Tertio iratus est propter cesaris metum/qui precepit q nullus sine suo imperio rex diceretur. Chrys. Herodes volens illudere magos et christum/illusus ẽ. Prouerb. xxj. ca. Non est prudentia non est sapientia neq fortitudo contra dominũ. Prouerb. iij. Illusores ipe deludet. Chry. Herodes debuit amicari et cepit irasci/non tamen statim in effectu iram suam ostendit: quia non statim fecit occidere pueros/sed ẽm glosam post annum et quattuor dies puerorum occisio facta fuit. ℣ Distulit enim triplici de causa. Primo propter discredentiam. quia putabat magos falsa apparitione esse illusos. Secũdo propter astutiam vt sic dissimulando puer in medium deduceretur et appareret. Tertio propter moram contractam. quia fuit impeditus/quia citatus ad curiam romanam ad petitionem filiorum suorũ. scilicet Aristoboli et Alexandri qui ipsum accusauerũt apud cesarem/et ideo non fuit ausus tunc pueros interficere/ne cum aliis facinorosbus accusaretur de tanta crudelitate. ideo eundo romam z remanendo in curia z redeundo in Judeam/apposuit annum aut plus et rediens accepta licentia a Romanis. propositis signis et prodigiis in natiuitate christi factis/romani dederunt sibi licentiam occidendi pueros. et sic mittens occidit omnes zc. que est secunda pars.

Q Quantuz ad illam secundam partem vbi tangitur persecutio tyrannica et insidiosa herodis. Nota hic sentiam herodis in tribus. scilicet i numero/loco/z tempore. Primo in numero. quia nõ est cõtentus in numero occidere aliquos pueros. immo omnes/herodes habuit se vt lup⁹. Dicit Homerus poeta. Cum esurit querit diligenter ouẽ/z si ad ouile venerit non solum vnam sed omnes studet iugulare. Sic herodes querens christũ verũ agnũ immolandum pro salute mundi vt ipsum habere posset/alios omnes innocentes occidit. Et dicit Chrysostom⁹. Herodes fecit sicut fera pessima: si fuerit vulnerata naturalem duplicat ire doloris crudelitatez/z quasi ceca furore nõ aspicit se iã vulnerãtem/sed quodcũq ante oculos eius occurrerit siue homo siue animal illud q̃si actorem vulneris sui dilaniat/Sic z ille illusus a magis iram suã super paruulos diffundebat/et interfecit omnes pueros vt inueniret vnum in omnibus/sic nec vnum inuenit in omnibus et vitam eternam prestitit omnibus. vt impleret illud pſ. lxxviij. Effuderunt sanguinem innocentez tanq̃ aquam in circuitu hierusalez. Dicit Chrysosto. O insensate Herodes quid agis/si non credis verbis que magi dixerunt/cur sine causa insanis in pueros/nunquid tu potes mutare sententiã dei aut perdere illum quem deus defendit. Secũdo apparet eius sentencia in loco cum dicit. In Bethleem et in omnibo finibus eius. Raban⁹. Non contentus vastare bethleem sed adiacentia loca vastauit. Tertio apparet eⁱ⁹ sentencia in tempore cum dicit. A bimatu et infra. id est occidit omnes pueros duorum annorum vsq̃ ad pueros vnius noctis vel diei scõm Haymo/vt ly infra dicat ordinem temporis. Hz Chrysosto. exponit vt ly infra dicat ordinem numeri. z est sensus A bimatu et infra. id est a pueris duorum annorum vsq̃ ad pueros quinq̃ annorũ. Dicit enim stellam ortam magis per annum anteq̃ hierusalem venirent/et per annum expectauit. et sic christum duorum annorum credidit. Et de quinquennio videtur facere fidem/q̃ quedam ossa innocentum habentur ita grandia q̃ biennorum esse nõ possunt. Prima tamẽ expositio est vsitatior. Et potest dici q̃ longe maioris quantitatis erant homines tunc temporis q̃ nunc sunt. Ideo nõ mirum q̃ maiora videntur ossa puerorum. R Sed diceres. stante prima expositione cur occidit pueros vnius diei vel noctis. Respõdet Augustinus in sermone de Innocentibus. quia timebat ne puer cui sydera famulabantur/speciem suam paulo supra

vel infra etatē sui temporis posset occulta re/ Sed tñ Herodes ꝓpter hmōi tyranni/dem z seuiciā impunitus non remansit/qz in doloribz pessima morte defunctus/put ponit Eusebi⁹ in ecclesiastica hist̄oria. lib. j. c. ix. et vide in Thesauro nouo de sanct⁹. ser. xxviij. in fine. ¶ S Hic est dubium quare ecclesia celebrat festū innocentū cuz volūtarie non sunt passi/eo q vsum liberi arbitrij nō habuerūt/p qō coronaz martyrij mereri potuerūt/Ad hoc dicēduz q circa hoc est triplex modus dicēdi/Primus est coz q tenēt puulos istos occisos nihil meruisse eo q in eis nōdū erat expedit⁹ vsus rōnis/nec volūtarie p christo patiebantur/ Contra qs est autoritas vniuersalis eccl'ie q illos martyres noiat z appellat/Ull̄ dicit in collecta. Deus cuius p̄contū hodierna die innocētes martyres/nō loquēdo sz mortēdo cōfessi sunt/Et Aug⁹ in sermone hodierne festiuitatis ita dicit/Hodie fratres charissimi natalez illoz infantū colimus/qs ab Herode crudelissimo rege interfectos esse euangelij textus eloquit/Et ideo cum summa exultatiōe gaudet terra nostra/celestiū militū et tantarū parens fecunda virtutū/ Secūdus modus dicendi est alioz q tenuerūt q innocentibz miraculose accelerat⁹ fuit vsus rōnis/sicut in Johanne baptista. ita q volūtarie passi sunt/ Hoc tenet Johānes eps in q̄dā sermone/ vbi sic dicit/Fuit in terra sine magistro discreti. docti sine doctoze/eruditi sine eruditoze/agnoscūt christū. p̄dicāt dñm/nō quē psuasio humana docuerat/sed quē diuinitas innocētibz inspirabat/vbi vult q lz nō habuerunt vsum liberi arbitrij ex natura/ tñ habuerūt ex speciali gra/Sed cuz hoc non iueniat in scripturis sanctis expressū/ neqz a doctoribz affirmatū nō est a nob̄ ita leuiter acceptandum/qz vt dicit Hiero. in epla ad Paulinū. Oō de scripturis sanctis autoritatē non habet/eadē facilitate p̄tēnitur qua pbat/Et ꝓterea est tertius mod⁹ dicēdi fm Thomaz scda scōe. q. cxxiij. q martyrij gloriā quā i alijs ꝓpria voluntas mereat illi puuli occisi p dei gratiā sūt assecuti/ Nā effusio sanguinis ꝓpter xp̄m vicē gerit baptismi/Ull̄ sicut pueri baptisatis p gratiā baptismalē meritū christi operat ad gloriā obtinendaz/ Ita in occisis ꝓpter xp̄m. meritū xp̄i operat ad palmā martyrij obtinendā/Et hoc est qō dicit Aug⁹ i sermone de ephia/ Licet puuli nō habuerūt etatem vt in xp̄m crederēt habebant tamē carnē in qua p xp̄o passuro passionē sustinerent/ Idem in ser. huj⁹ diei. Occiduntur p xp̄o puulo puuli/p iusticia mortē innocentia/ O qz beata etas nec dū xp̄s potuit loqui et iam p xp̄o merent occidi. nondū oportuni confessioni. z iam idonei passioni. ¶ Et ideo eos sancta mater ecclesia festiuat. et h ꝓpter tres p̄rogatiuas illis collatas/ Prima sumitur ex tpe/qz fuerunt p̄mi q sanguinē suū. p xp̄o fuderūt/ Unde Aug⁹ vocat eos flores ecclesie/ Et de ipis canit eccl'ia illud Apoc. xiij. Hi empti sūt ex oibus primitie deo z agno/ Scda p̄rogatiua sumit ex statu/qz sine macula vixerunt. quia prius circūcisi/ Et de ipis canit ecclesia illud Apoc. xiij. Hi sunt q cū mulieribz nō sunt coinquinati. i. non sunt polluti mēte z corpe/ Nihil pdest virginē esse corpe. nisi mens sit incorrupta/ Tertia p̄rogatiua capit ex gra capitis/qz qñ rex coronat multos milites secuz facit/ Sic rex celestis nūc coronat⁹ corona aurea a matre p suam incarnationē/hos innocētes milites sibi elegit/ Ideo festum ipoz ab ecclesia celebrat lz in lymbum descenderint/et etiā liberū arbitriū nō habuerint/tñ quicquid i eis min⁹ fuit. gratia noui regis adimpleuit vt dictū est supra. ¶ Ul Ex pdictis soluit aliud dubiū. vicz illō. Quare ecclesia statim post diez natalis dñi celebrat continuatim illa tria festa/vicz sancti Stephani. Johannis. z Innocentū/ Respondetur q ideo/quia i his tribz festis recolit triplex martyriū/ Primū ē volūtat⁹ z operis sicut beati stephani/q fuit primus martyr post xp̄i resurrectionez/ et ascensionem. hinc est q statim post natiuitatē xp̄i. sancta mater ecclesia ordinauit diem sancti Stephani/qz dies martyrij sanctoz dr natalis eoruz/ De quo Fulgenti⁹ in ser. Puer xp̄s nat⁹ est in mundū/vt hodie stephanus nasceret i celo/ Scōm ē martyriū volūtatis z nō opis/sic beat⁹ Johes euāgelista. q parat⁹ erat p xp̄o oia supplicia sustinere nō tñ actu sustinuit/ Beriū. in ser. de innocētibz dicit. q i pace vitā finiuit diuini p̄cilij fuit/sic ipe dixit Job. vi. Sic eū volo manere do-

Celebr̄ extra F. innoc̄

1°

2°

3°

a

a

nec veniã. Et qz minus est pati voluntate/ tñ q̃ actu z voluntate./ Ideo ecclesia post diem sãcti Stephani ordinauit die sancti Johis euãgeliste./ Tertiũ martyriũ ẽ operis z non voluntatis/ sic pueri innocentes vsum rõnis nõ habẽtes passi sunt/ q̃ deus non loquẽdo sed moriendo cum sanguine suo cõfessi sunt./

¶ De circũcisione dñi. Sermo. XX

¶ De euangelio.

Postquã consũmati sunt dies octo. vt circumcideret puer. vocatus est nomẽ eius Jesus. Luc. ij. Quoniã dies hodierna est anni principiũ. ideo principes suis clientibus/ et paterfamilias sue familie donaria tribuunt/ ita q̃ maiores minoribꝫ nõ minores nũciare maioribꝫ bonuz nouũ annum ptinet./ Sic saluator noster iesus in hunc mundum natus velut princeps/ z adhuc puulus. noluit q̃ iste dies pteriret. q̃n munus acceptabile z gratuz tribueret suis fidelibꝫ./ Munus aũt hoc fuit pciosus sanguis ipsius. quẽ in circumcisione hodie. p nobis effudit/ qđ z singulis vobis p nouo anno q̃tũ ad eius efficientiã exoptat/ ita q̃ effectus ipi in nullo ex vobis finaliter pdatur. ¶ A Presens igit solẽnitas est cõpassionis. dilectiõis. z exultatiõis. Cõpassionis quidẽ. qz xps sic puulus existens. p nob circũcisionẽ sustinuit. j. Pet. iij. Christo igit in carne passo/ vos eadẽ cogitatiõe armamini/ vt vbi nõ põt esse corpalis passio saltẽ sit mẽtis cõpassio./ Scõo est istud festũ amoris. Bern. Sup oia inqt te mihi reddit amabilẽ o bone iesu. opus redẽptionis nostre. z sanguis quẽ fudisti p nobis./ Tertio hec solẽnitas est exultatiõis. z summe gaudiosa ex triplici causa./ Prima est rõne octaue diei natiuitatis xpi/ qz octaua dies sctõz significat futurã vitaz. que ẽ eterna. in q̃ pcipimur ab oi miseria. Apoc. xxj. Mors vltra nõ erit. neq̃ clamor. neq̃ dolor. qm̃ priora transierũt. ibi erit festiuitas solẽnis. De qua Esa. j. Celebra iuda festiuitates tuas. quia nõ adijciet vltra. vt pertranseat Belial. id est diabolica tẽptatio/ ibi nlla erit turbatio Apoc. vij. Neq̃ cadet sup eos sol. neq̃ vllus estus/ neq̃ esuriẽt neq̃ sitient amplius./ Secunda causa hec festiuitas ẽ exultatiõis. z gaudiosa rõne effusionis sanguinis pciosi/ quẽ hodie in circũcisione fudit p nob. Aug. Sicut mors et resurrectio. ita circũcisio p nobis facta ẽ/ quia p nobis circumcisionem sustinuit. vt nos ab ꝟ graui onere legis liberaret/ Gal. iiij. Misit deus filiũ suũ factũ sub lege. vt eos rẽ./ Idcirco dedit nobis hodie arram salutis redẽptionis nostre. in effusione sanguinis sui expectãtes plenã i ipius morte redemptionẽ./ Tertia causa est rõne nois saluatoris. in quo nobis eius gratiã pstandam insinuauit in hoc amoroso noie/ Jesus. i. saluator./ Dixit enim angelus Mat. j. Ipe saluũ faciet populũ suum a peccatis eorum. de q̃ dicit thema./ Postq̃ cõsummati rẽ. In q̃bus verbis duo innuunt./ Primũ est corporalis xpi circumisio./ Secunduz est saluatoris nois impositio./ Primũ ibi. Postq̃ impleti sunt dies vt circũcide. rẽ. ¶ Secundũ ibi. vocatuz est nomen eius Jesus. ¶ B/ Quantũ ad primuz de circũcisione nota q̃ circumcisio fuit data Abrae in nonagesimo anno/ z sic fuit instituta aũ legẽ traditã Moysi. quadringẽtis annis./ Vñ dicit apl's q̃ circũcisio nõ est ex lege sed ex patribꝫ./ Fiebat aũt octauo die infãtis. etiã si dies illa eẽt sabbatũ vt dr Joh. ij. Vñ Gen. xvij. Infans octo dierũ circũcidet in vobis. non aũ octauũ die. qz puer erat nimis tener. z sic fuisset piculuz./ Ideo dicit Bonaueñ. sup. iiij. sniaz. Nõ potuerũt puenire tps nec differre/ nisi dñs dispẽsasset cũ eis./ Et puer mortuus aũ octauũ diẽ. saluabat in fide parentũ. ¶ C Et data fuit solũ viris/ qz soli Abrae z masculis de semine eius. et seruis ipius in remediũ peccati originalis/ ita q̃ nlla alia natio exceptis iudeis. legi subijciebat circumcisionis./ Hz p femellis dicit Bonaueñ. sufficiebat pfessio fidei mediatoris. a parẽtibꝫ vel ab his q̃ gerebãt curã puulorz. ¶ D/ Hz di. Cur generi masculino data fuit circumcisio i remediũ pcti originalis./ Rñdet q̃ ideo/ qz pctm̃ viri q̃ ad effectuz fuit grauꝰ pctõ mulier./ dico q̃ ad effectũ./ qz dicit sanctus Tho. ka fe. q. cxliij. ar. iij. respiciẽdo genꝰ pcti pctm̃ vtriusq̃ fuit eqle qz supbia./ sed q̃tũ ad specẽ tunc grauꝰ peccauit mulier quia nõ solũ peccauit/ sed virũ ad peccan-

De circũcisione xpi

De circumcisione domini

dum induxit, sed ꝗtum ad cõditiones ꝑsonarum tũc peccatũ viri est grauius rõne ꝑfectionis: qz erat ꝑfectioz muliere. Sic etiam ꝗtum ad effectum maꝯ erat peccatuz Ade, de quo Augº in Enche. dicit. Peccatũ Ade viciauit totũ genus humanum/ nã si vir nõ peccasset/ pctm̃ ita diffusum ꝑ totum genus humanũ non fuisset vt dicit magister in .ij. di. xxij. ℰ Sed di. Quare voluit xp̃s circumcidi cum tñ circumcisio vt dictũ est data fuit in remediũ peccati originalis/ Ipe autez ẽ z fuit immunis ab omni pctõ. Rñdent doc. in .liij. z hic ꝑpter multas causas/ Prima vt se de semie abrae ostẽderet esse/ cui erat ꝓmissa circũcisio/ Secũda vt iudeis excusationẽ tolleret. ꝙ se excusassent qz eũ nõ receperunt/ qz nõ esset circũcisus/ Tertio vt circumcisionẽ approbaret. Roma. xv. Dico xp̃m ihesũ fuisse ministrũ circumcisionis/ ꝓpter cõfirmationẽ ꝓmissionũ patrũ/ Quarto vt veritatẽ humane carnis ostẽderet contra manicheũ. ꝙ dixit eũ habere corpº fantasticũ. Ideo voluit effundere sãguinẽ suum. vt se vez hominẽ demõstraret. j. Joh. v. Tres sunt ꝙ testimoniũ dãt in terra. scz in carne xp̃i. qz fuerit verº hõ. scz spũs sanguis z aq̃ Quinto vt obedientie ꝓtutẽ cõmendaret. in eo qz ipe legi obediuit/ Mat. v. Non veni soluere legem sed adimplere/ nob in exemplum vt obediamus p̃ceptis dei z eccl'ie./ Exemplifica de eo qui nõ habet mortalia adhuc tenet ꝓfiteri venialia. iuxta p̃ceptuz eccl'ie in .c. oĩs vtriusq; de pe. z re/ Sexto vt sacramẽtũ incarnatiõis diabolo occultaret ꝓpter tales eni xp̃i passiones vtz deº esset diabolº dubitauit/ Septimo vt spiritualem doceret circumcisionẽ/ ꝙ est a superfluis z vanis. vicz oris oculoz manuũ aurium cordis tẽ. quia ẽm Augº. omnis xp̃i actio. nostra est instructio. nõ corpalis sed spiritualis vt vult Orige. De qua Hiere. iiij. Circumcidimini dño z auferte ꝓputia cordiũ vestroz viri Juda. Ideo dicit Augustꝰ. in .c. ex quo. de ꝓse. dis. iiij. ꝙ circumcisio carnis erat signũ iustificatiõis z purgationis aie/ Octauo vt duriciã circumcisionis terminãdã demõstraret. z ita vtrũq; scz circũcisionẽ z baptismũ i se suscepit/ vt primũ terminaret z scõm statueret/ Simile fecit in cena de agno z eucharistia. ad Ro. x. Finis legis xp̃s. ℱ Deinde circa predicta videndum est ꝙre nos nõ circũcidamur cũ tñ xp̃s circũcisus fuerit z apli

Quare non circumcidimur

Solutio. ꝗttuor sũt cause quare nõ circũcidamur/ Prima qz circũcisio solis iudeis data fuit. nos ꝓ iudei nõ sumus/ Secõ qz circũcisio corpalis nũc cessauit in institutione baptismi. ita ꝙ obseruatio eiº tpe isto dãnabilis est. Gal. v. Ego Paulº dico vobis/ qm̃ si circũcidimini xp̃s nil ꝓderit vobis. Ratio sancti Tho. z doct. in .iiij. dis. j. est/ qz qñ venit qđ ꝓfectum ẽ cessare debet qđ impfectum est. ℬ Sz baptismº est ꝓfectioz circũcisione/ Primo rõne significationis. qz exterioz ablutio significat interiorẽ. nõ solũ ab originali. sz etiã ab omni actuali peccato in adulto iudeo. vel gentili baptisato/ Ezech. xxxvj. Effundã sup vos aquã mundã. z mũdabimini ab oĩbz inq̃namẽtis vestris/ Secõo rõne efficacis operationis. qz abũdãtioz grã dat in baptismo ad bñ operandũ z fomitẽ restringendũ. qđ olim dabat in circumcisione/ Tertio rõne generalis obligatiõis. quia circũcisio habuit determinatũ ꝓpm scz iudaicũ. nam sz alios etiã posset saluare vt gẽtiles. nõ tñ tenebant ne eo obligabãt. Etiã habuit determinatũ sexũ vt virilẽ. Etiã habuit determinatuz tps scz octauũ diẽ. Baptismº ꝓ est oĩbz cõis. z ad eũ obligant oẽs saluari volẽtes. si eũ hẽre possũt. vt dicit saluatoz Joh. iij. Nisi qs renatº fuerit ex aq̃ z spi. sc̃o. Circũcisio ꝓ nõ fuit talis ꝑfectionis z obligationis. ideo debet cessare ꝙre nos nõ circũcidimur. Tertia causa ẽ ꝓpt differẽtiã antique legis z noue. oĩs eni lex oportuit ꝙ haberet aliqđ sacrm̃. ꝙ velut p quãdã ianuaz in ipam legẽ eẽt ingressus/ Lex autẽ antiq penalis erat z afflictiua. z ideo p sacramẽtũ penale qđ ẽ circũcisio in eã erat ingressus/ Sed ꝓ lex noua suauis ẽ. qz iugũ xp̃i suaue ẽ. cũ sit amoz. ideo p baptismũ ꝙsi p quãdã suauẽ refrigerationẽ in ipaz legẽ ingredimur/ Quarta ẽ. qz cũ hõ delectatione peccati a lege xp̃i declinasset. non poterat redire nisi p penam alicuius sacrĩ/ sz quia xp̃s in ligno crucis vere lãguores nr̃os tulit et dolores nr̃os ipse portauit/ Esa. liij. ideo ex ℞ absoluti sumus a pena circumcisionis. ℣ Quãtũ ad secundũ vbi sub tũgitur impositio nominis saluatoris ibi.

Et vocatū est nomen eius ihesus, id est saluator. Sicut enī nūc alicui nomen imponitur cum baptisat: ita tunc cum circumcidebatur. Nec enī aliquis est dignus vocari aliquo nomie añ baptisat⁹ sit. Et p̄ p̄pter tria. Nomen enī ptinet ad noticiam. Vñ p̄m Isid. ij. ethimol. c. liij. Nomen dictum est quasi notamen, eo q̄ nobis vocabulo suo res notas faciat: et quia homo p baptismū venit ī gratuitā dei noticiā, ideo tūc nomē imponit. Vñ dñs ad Moysen Exo. xxxij. Noui te ex nomine et inuenisti gram coram me. Sc̄do q̄ nomē ptinet ad dignitatem. et p baptismū in maximā dignitatem trāsimus. scz in adoptionē filiorū dei. Tertio q̄ a sancta trinitate habemus esse, ideo nō est cōueniens vt nominemur nisi ad inuocationē sancte trinitatis, cū dicitur. Ego baptiso te in noīe patris, z filij z spūssancti. Circa noīs ihesu impositionez de tribꝰ ē videndū. Primū dicit efficaciā secundū reuerētia, tertiū excellētia. ¶ Circa primū nota q̄ ꝫ multe sint efficacie huius nominis ihesu: in fideles tria p̄cipue bona ex inuocatiōe p̄cessit noīs ihesu reportant, scz veniā peccatorū, gratiā donorū, et gloriā premiorū. Primo veniā siue remissionē pctōrū. p̄m illud Petri Act. x. Huic omnes p̄phete testimoniū phibent, remissionem pctōrū accipe per nomen eius. Et j. Joh. ij. Aduocatū habemus apud patrē ihesum xp̄m iustum, qui interpellat pro nobis. Et Bern. Quis inḡt peccatorū audeat inuocare deū vltionū, dñm exercituum, vt in veteri testamento? Nūc p̄pie ē nomē dñi ihesu, q̄ quicūq̄ inuocauerit saluus erit. Act. iij. Non est nomen datū aliud sub celo ꝛc. Ideo si peccatorē angustāt peccata sua maxima, nō desperet, ſz recurrat ad nomen ihesu et dicat illud cum Hiere. p̄pheta xliij. c. Dñe fac mecū misericordiaz p̄p̄ nomen tuum, quia multe sunt ꝛ nimis auersiones mee. Item cuz p̄pheta dauid in ps. Propter nomē tuū dñe, p̄picabere ꝛc. Idē dicit Aug⁹ in meditatiōibꝰ suis. Quid est ihesus nisi saluator? ergo domine ihesu, p̄pter temetip̄m, z p̄pter gloriā noīs tui fācti, esto mihi saluator ihesus. Nolī domie attēdere malū meū, ne obliuiscar⁹ bonuz tuū, si ego admisi vnde damnare potes, tu tamē non amisisti nomen tuū vñ saluare peccatores soles. Quomodo autē per nomē ihesus cōsequamur remissionē pctōrū. Audiam⁹ exemplū. Fuit q̄dam sacerdos plebanus lubricus peccator, hic cum vellet ire ad suuz scelus ppetrandū, ꝓtigit eū transire nocte quadā p̄ siluā ī qua latro latitabat qui nemini pepcit spoliando, hic aūt cum audiret eum trāsire dixit, quis es tu q̄ trāsis, respondit plebanꝰ, ego sum seruus ihesu christi, p̄ timore enī nimio nesciebat q̄d respōderet. tūc itez latro ḡsiuit. Dic mihi q̄s es tu: respōdit plebanꝰ, ego sum indignꝰ seruus ihesu christi. Latro vero tertio quesiuit. Quis es tu: et tūc plebanꝰ respōdit. Ego sum inutilis seruus ihesu christi. Et tūc ex hoc motus latro ītra se cogitabat. Cuius seruus es tu, et sic dixit plebano. p̄pter nomen ihesu vade in pace. Et sic latro intra se ruminando dixit. Jesus ihesus ihesus. Et ecce ꝓtute nominis ihesu latro cōuersus est ꝛ postea latrocinīū et homicidiū nō ppetrauit, ſz demane statim cuz magna deuotiōe venit ad eundē plebanū petens. vt audiret cōfessionē et⁹. Plebanus aūt audiēs eum multa homicidia ppetrasse dixit. O pctōr vñ tibi illa ꝓtritio. q̄ tot mala cōmisisti. Et rñdit latro. Hac nocte q̄dam trāsiuit p̄ siluā. quē cum voluī spoliare dixit, seruus sum ihesu christi. quē dimisi, p̄pter nomen ihesus. tandem nomen ihesus replicando et in me triplicando sum cōtritus, et cōuersus ꝛ non ero de cetero seruꝰ diaboli, sed seruus ihesu christi. tunc plebanus dixit. Ego sū q̄ ptransiui siluā. Benedictū sit ergo nomen ihesus, q̄ me a piculo liberauit et te iustificauit. Et ego decetero ero seruus ihesu christi vtilioꝛ, quia amodo peccatum mortale seleter nō cōmittā. Sc̄do fideles ex magno noīe ihesu reportāt gratiā donorū. p̄m illud Joh. xvj. Si quid petieritis patrem in nomine meo, dabit vobis. Attendite q̄s deuote sepe petunt mendici elemosynaz in nomine sancti Nicolai, Martini, Barbare ꝛc. aut alterius sancti, quia per hoc consequi sperant q̄d petunt. Quare ergo nos miseri in nomine ihesu nō petimus gratiaz dei, cuius omnia ad salutē corpis et anime nobis necessaria. q̄ indubie obtineremus. Et ideo ordinauit ecclesia, vt orōnes missē in q̄bus necessaria corpis ꝛ anime petimus cōcludant. per dñm nostrum ihesum

christū ꝛc. Tertio fideles ex nomīe ieſu reportant gloriam premioꝝ. ſm illud Joh. xvij. Hec ē vita eterna vt cognoſcant te verum deum et quē miſiſti ieſum christū. Et in pſs. In noīe dñi noſtri magnificabimur De hoc inquit deuotus Bern. Ieſu dulcꝫ memoria. dans vera cordis gaudia ſz ſup mel ꝛ oīa eius dulcis ꝑſentia. Si ſcribas nō ſapit mihi niſi legero ibi ieſum. Si diſputas ꝛ conferas nō ſapit mihi niſi inſonuerit ibi ieſus. Scōm de nomine ieſu cōſiderandum dicit reuerentia. ℟ Ubi quero. quō fideles reuereri ꝛ venerari debent nomen ieſu. Ad hoc dico q̄ maxime q̄ttuor modis. ſcz inuocatiōe. ↄfeſſione. benedictione. ꝛ inclinatione. Primo inuocatione. hoc docet apl's paulus ad Coll. iij. Omnia quecūq̄ facitis in verbo. aut ī opere in nomīe ieſu christi facite. Secūdo cōfeſſiōe. ſicut docet apl's ad Philip. ij. Omnis lingua ↄfiteatur. quia dominꝰ noſter ieſus christus in gloria eſt dei patris. ꝛ Ro. x. Corde creditꝫ ad iuſticiā ore aūt cōfeſſio fit ad ſalutez. Tertio benedictiōe. ꝑs. Sit nomen eius benedictū in ſecula. Idē. Benedicā dñm in omni tpe ſemp laus eius ī ore meo. Idem. Benedicā te in vita mea: ꝛ in noīe tuo leuabo manus meas. Idem Cātate dño et benedicite nomini eius ꝛc. Quarto inclinatione prout docet apl's ad Phil. ij. In nomīe ieſu omne genu flectat celeſtiū terreſtrium ꝛ infernoꝝ. ¶ Et ꝛ vbicunq̄ auditur nominari hoc ꝑcioſū nomen ieſus debeamus caput cum maxima reuerētia inclinare. hoc tū ꝑcipue eſt fiendum in eccleſia ꝑſertim dum celebrātur miſſarū ſolennia. Ita ſtatuitur in. c. decet. de immu. eccle. li. vj. vbi dicit textus. Conuenientes fideles in eccleſia. glorioſum nomen illud ieſus quādocūq̄ recolit flectant genua cordis ſui. ꝙ capitis inclinatiōe teſtent. Propterea ſummi pontifices plurimas cōceſſerūt indulgētias his. q̄ ſe deuote ꝛ reuerēter inclināt audiendo in eccleſia hoc nomen ieſus. Unde refert Petrus de palude lector palacij rome. poſtea cardinalis ī expoſitiōe pſalmi. cxxiij. q̄ dominꝰ Hoſtien. cardinalis ꝑdicans publice ī ſermone. dixit q̄ vidiſſet bullā apoſtolicā in qua cōceſſe fuiſſent indulgētie vnius anni et. xl. dieruꝫ flectenti genua ad nomen dñi ieſu. Itez dominꝰ Urbanꝰ papa quartus omnibꝫ vere confeſſis ꝛ ꝓritis dedit. xxx. dies indulgentiarū. Ad quos Johannes xxij. ſermonē ad populū faciēs Auinione adiecit dies totidez. Et ſic ſunt. lx. dies totiēs quotiēs q̄s deuote dixerit Jeſus christus in fine ſalutatiōis angelice. ℣ Item Clemēs. v. in cōcilio Vienneñ. dedit vnū annū indulgentiarū de ſancto euāgelio. In principio erat ꝟbum ꝛc. q̄cunq̄ legerit vel audierit poſt bñdictionē in miſſa in memoriā ꝛ gratiarūactionē dñice incarnationis. a q̄ fluxit fontaliter ſalus humani generis. Et quicūq̄ in fine cuz dicitur. Et verbū caro factū eſt. genicularierit crucēq̄ cū oſculo fecerit habet. xl. dies indulgentiarū. Et ſic de hoc euāgelio habētur indulgentie vniꝰ anni ꝛ. xl. dierū. Idez in ſimbolo Niceno cum in miſſa legit vel canitur. Et homo factus eſt. Ex his habetur quantū reprehendendi ſunt qui audita miſſa vix expectant ſacerdoꝫ bñdictionem nō curātes hmōi indulgentias. Laz et laici vidētes ſacerdotē genua flectere ſimiliter facere deberent. ꝛ ꝑ hoc ſe reddere ꝑticipes illarū indulgentiarū. Tertiuz de noīe ieſu declarandū dicitur excellentia. ℟ Ubi pono hanc concluſionē. Licet christo plura nomina attribuantur Jeſus tū ſup oīa cōpetit ei excellēter. Ad euidentiam eius nota q̄ aliq̄ no ia christo conueniunt rōne deitatiſ. aliq̄ rōne attributōis. ꝛ aliqua rōne perſonalitatis. Primo rōne deitatis ↄueniūt ei iſta nomina. vt Tetragramaton qđ eſt nomen dei magnū. et rationē ſue excellentie iudei in lamina aurea ſculptū in fronte pontificis appendebant Et ſonat nomē Tetragramatō apud nos id eſt principium vite ꝛ mortis. Item hoc nomen Adonay id eſt dñs. Item hoc nomen Otheos id eſt deus. Itē yſchyros id eſt fortis. Item Athanatos id eſt immortalis. Itē Ayos id ē ſanctus. Itē Sabaoth id eſt deus exercituū. Item Homouſion id eſt vniꝰ eſſentie. ꝛ plura alia. Secūdo christo cōueniunt quedā noīa rōne attributionis. et illa que attribuunt ei rōne quarundā operationū. ꝛ virtutum christi. Nam rōne potētie dicit ſanctus ꝛ terribilis. ꝑs. Sanctū ꝛ terribile nomē eius. Itē omnipotens. ineffabilis ꝛc rōne ſapientie

Venecij Anuntiatōe ffeſtum vt noſtre bndōne Inſtituatur

dicit gubernator, illuminator, cōseruator, ductor, dux ⁊c. Ratione misericordie dr pater misericordie, patiēs, dei misericordie ⁊c Rone iustīcie dr dei vltionū, deus zelotes puniēs, exterminās ⁊c. Tertio aliq̄ nomia cōuenīūt xpo rone psonalitatis, vt hoc nomen filii, sic xps dr filii dei, filii pris, Joh. xvij. Pater clarifica filiū tuū. Quarto aliq̄ cōuenīūt xpo ꝑ hm humanā naturā, sic xps dicit redemptor, mediator, agnus, leo, sol ⁊c. Ultimo aliqua noia attribuunt xpo ratione vtriusq̄ nature. Inter illa nullum ei ita excellēter accōmodat sicut hoc nomē ihesus, qr nullū aliud ita ꝓprie diuine ⁊ hūane nature ostēdit dignitatē. Ideo dicit aplus ad Phil. ij. Propter qd exaltauit illū ⁊ dedit illi nomē qd est sup oē nomē, scz hoc nomē ihesus, qd sonat saluator latine. Ubi Alexā, de ales in. iij. dic qd ihesus triplici ter pōt dici saluator, scz a potētia saluādi, ab habitu saluādi, ⁊ ab actu saluandi. Si cōsideret vt a potētia saluādi tūc hoc nomen ihesus conuenit ei ab eterno. Si ab habitu saluādi tūc cōuenit ei ex tpe, et impositū fuit ei ab angelo vt in hodierno euāgelio. Qd vocatū est ab angelo ꝑusq̄ in vtero cōciperet. Si ab actu saluādi sic conuenit ei in tpe, et impositū ē ei a ioseph. Mat. ij. Vocabis nomē ei ihesus, ipe em saluum faciet populū suū a peccatis eor ⁊c.

De circumcisione dñi.

Sermo XXI.

Postquā consūmati sūt dies octo vt circūcideretur puer vocatū est nomen ei ihesus. Luc. ij. ℣ Hodiernā festiuitatē qttuor celebrem facit ⁊ solennē, s. octaua natiuitatis, impositio noui ⁊ saluti feri nois, effusio sanguinis, ⁊ signaculū circumcisionis. De q̄b fit mētio in hodierno euāgelio, q̄ quis sit puū et breue in lra est tn valde ꝓfundū in sententia. Cōprehendit em ꝑ ordinē qttuor, q̄ sunt cōtraria illis qttuor, que ꝓmus homo in appetitu cōmisit. Nam appetit esse vt deus, iuxta illud Gen. iij. Eritis sicut dij. Sed deus est res immutabilis, qr apud eū non est trāsmutatio Jac. j. Est res indiminuibilis: qr nec vicissitudinis obumbratio. Et est res interminabilis, quia ps. Magnitudinis eius non est finis. Et est res innoiabilis, qr deficiūt lingue a narratione ipi. Et qr filii dei venit i mundū peccatores saluos facere, j. ad Thim. j. et medicina dr esse cōtraria morbo, nā ꝓtraria cōtrarijs curant. Ideo fact est subiectus mutationi, qr puer octo dier. ꝓpter qd dicit. Postq̄ cōsummati sunt dies octo. Scdo subiectus diminutioni, qr circūcisus. Jtē terminationi: qr puer. Jtez nominationi: qr vocatū est nomē ei ihesus vt dicit thema. In q̄bus quidē verbis breuiter duo tanguntur. Primo saluatoris nri circumcisio, et hoc in ꝓncipio. Scdo nominis impositio, ibi, vocatū est ⁊c. ℣

Quantū ad ꝓmū nota q̄ duplex est circūcisio, scz carnalis ⁊ spūalis. Carnal data est et instituta fuit Abrae ⁊ masculis de semine ei: et seruis ipius in remediū pcī originalis, et in signū discretiōis fidel populi ab infideli, ita q̄ nulla alia natio excepta iudeis legi subijciebat circūcisionis. Sed ꝑ semellis dicit Bonauen. dist. iij. q̄rti sufficiebat ꝓfessio fidei mediatoris a parentib, vel ab his q̄ gerebāt curā parulorū. ℟ De necessitate aūt circūcisionis erant hec q̄ttuor, scz sexus, mēbrū, modus, ⁊ tempus. Primo fuit necessariū q̄ fieret in determinato sexu, vī viris ⁊ nō mulieribus data est circumcisio. Cuius rō est, qr circūcisio data est in remediū morbi originalis, ergo illi data fuit circūcisio q̄ fuit causa morbi, sed talis fuit vir, ꝑtz ex eo vt dicit sanct Tho. di. j. q̄rti. qr si sola femina peccasset licet gen humanū fuisset infectū infectione penali: nō tn infectione culpabili. Vn si vir nō peccasset originale trāsfusuz nō fuisset. Jō dic aplis ad Ro. v. Per vnū hominē peccatū introiuit in mundū. Secundo necessariū fuit q̄ circūcisio fieret in mēbro determinato, scz generatiōis, ratio, qr circūcisio data est in remediū originalis culpe, quā a parentib cōtraximus ꝑ illud mēbrū. Vn Gen. xvij. Circumcidetis carnem ꝓputij vestri. Tertio fuit necessariū q̄ fieret modo determinato, scz q̄ esset figure circularis, vt sicut peccatuz originale fuit circulare, qr ab ania primi hois cuenit corruptio in carnem, et a carne iterū in aiam descendētis ab ipo. Quarto fuit necessariū vt fieret determinato tēpore, scz die octauo Gen. xvij. Infans octo dier circumcidet.

In c Gen. vt bu[illegible] mēbr vnle mor[illegible] fig[illegible] tem[illegible] oct. die

De circumcisione domini

et hoc ꝗ̃tū ad obseruantiā p̄cepti/vnde reus trāsgressionis erat q̄ illud tp̄s nō obseruabat/et ideo nō circūcisus mortuus damnabat/sicut dicim⁹ nūc de baptismo/Non autē erat octauus dies circūcisionis de necessitate p̄cepti ꝗ̃tū ad efficaciā sacramenti/q̄ cum alio tpe circumcisio facta/suū effectū sacramētalē habebat/vt p̄z de pueris in deserto genitis/q̄ p̄mo in terra promissionis sunt circūcisi/et sic differre diē octauum p dispēsationē licebat/sed p̄uenire diē octauū nulli licebat/Causa aūt determinationis hui⁹ tpis scz diei octaue est duplex/scz moralis et litteralis. S Moralis tangit̄ per magistrū dist.j.q̄rti/q̄ p̄ christi resurrectionē octaua die factā circūciditur ania a peccatis cuiuscūq̄ in eū credentis. Secūda rō lr̄alis est/q̄ puer añ octauum diē est ita tener q̄si in ventre matris/z ideo sicut aialia nō offerebant̄ p̄pter p̄dictā causam ante octauū diē/ita nec puer circūcidebatur añ octauū diem. T Sed dices/quare voluit circumcidi/cum tm̄ circūcisio vt dictū est data fuit in remediū peccati originalis/ipe aūt immunis fuit ab oi peccato. Solutio doc.in.iij.di.j.et hic ponunt plures rōnes ex q̄bus ꝗ̃tuor adducam/p̄ma vt verā carnem humanā se assumpsisse monstraret/ptra manicheū q̄ dixit eū habere corpus fantasticū/Ideo voluit effundere sanguinē suū vt se verum hominem demonstraret.j. Joh.v. Tres sunt q̄ testimoniū dant in terra/q̄ x̄ps fuerit verus homo/scz spūs/sanguis/et aqua. Secunda vt circumcisionē approbaret/z sic se de semine abrae ostenderet/ad Ro.xv. Dico x̄pm iesū ministrum fuisse circūcisionis p̄pter verbū dei ad confirmationē promissionū patrū/Tertia vt obediētie virtutē cōmendaret in eo/q̄ ipe legi obediuit z adimplenit/Mat.v. Nō veni soluere legē/sz adimplere/nobis in exemplū vt obediam⁹ p̄ceptis dei z ecclesie. Quarta vt nos spiritualem circumcisionē doceret/Est aūt spūalis circumcisio a superfluis et vanis/vicz oris/oculoz/manuū/aurīū/vestīū/et cordis resecatio. De hac dicit̄ Hiere.iiij. Circumcidimini dño/z auferte p̄putia cordiū vestrorum viri iuda/Ideo dicit Aug⁹/in.c.ex q̄/de cōse.di.iij/q̄ circūcisio carnis erat signū iustificatiōis et purgationis anime/ Vnde

Est aūt hec circumcisio spiritualis duplex/scz exterior et interior/Exterior p̄sistit in tribus/scz in habitu ne sit notabil/in actione ne sit reprehensibilis/in exterioribus sensibus ne sit cōtemptibilis/Et dimissis duobus primis debem⁹ circūcidere oculos ab aspectu illicito/sicut dicit Job.xxxj/q̄ dixit/Pepigi fedus cū oculis meis/i.q̄dā federe restrinxi eos/ne illicita aspicerēt z desiderarent/Item aures ab auditu detractionis. Eccl.xxviij. Sepi aures tuas spinis/z noli audire linguā nequā/Alioquin accidet illud Hiere.ix. Ascendit mors p̄ fenestras ꝛc̄/Itē pedes a gressibus ad malū. Prouerb.j. Fili mi non ambules cū eis sed p̄hibe pedem tuū a viis eoz/pedes em̄ eoz veloces ad effundēdū sanguinē/sic dixit p̄s. Et q̄d cōtinget eis: certe illud Mat.xxij. Ligatis manibus z pedibus ꝛc̄/Itē os a noxietate verboz. Vñ clamem⁹ ad dñm cū p̄s. Pone dñe custodiā oris meo ꝛc̄/q̄ dr̄ Prouerb.xj. Qui custodit os suū liberabit ab angustijs animā suā. X Quid vero p̄tinget illis certe illud q̄ dicit Hze.iiij. dial'. de quadā moniali q̄ licet in multis alijs bonis opibus q̄si esset p̄fecta/tū linguā suā q̄si in nullo voluit refrenare. sup q̄ confessor suus sepi⁹ eā multū redarguebat dicēs/Circūcidas linguā tuā: que minime aduertebat. Tandem mortua est et p̄pter sanctitatē q̄ in ipa credebat esse sepulta fuit ante altare/Custos aūt ecclesie cum ante mediā noctē oraret in ecclesia vidit demones sepulcrū effodientes et ipam extrahere festinantes. Q̄d cū factū fuisset vnus demon accedēs cū fortitudine ignito linguā ei⁹ extraxit/ipamq̄ totā cremātes abierunt/q̄d homines de mane tam ex reuelatione custodis/q̄m ex cineribus q̄s ibi inuenerūt cognouerūt q̄ sic esset. Interior circūcisio silr̄ p̄sistit in tribus/s. in cogitatiōe/vt sit sancta/in affectione vt sit pura/in intentione vt sit recta. y Hic cadit dubiū. Nota.

Exq̄ hodie ē principiū anni/q̄rit̄/an in p̄ncipio anni liceat hoibus dare munera. Solutio. Dare munera in principio anni hoc est in kal'. Januarij. p̄t fieri q̄druplici motiuo/Primo pro omine future prosperitatis/ita dare nō licet vt docet Aug⁹/et habetur in.c.nō obseruetis.xxvj.q.vlt/vbi dicit. Nō obseruetis dies qui dicuntur egyptiaci aut kal' ianuarij/in quibus cantilene

quedã et comesationes et ad inuicẽ donaria donarẽ quasi in ꝓncipio anni boni fati augurio. Et dicebarẽ talia donaria strene vt dicit Hiero. in. c. legant. xxxvij. di. Et ẽ strena primũ donum. qđ dabãt in principio kal. Januarij ꝑ augurio. Et dr strena q̃si sine trena. vel q̃si seorsum a trena. i. a lamẽtatione. q̃si diceret. Hilariter dabãt. z crebant q. ꝓpter hoc. ꝓspere eis succederet ꝑ totũ annũ: qđ est supstitiosum. Quare cõcludit Aug⁹. in. d. c. nõ obseruetis. Qui autem talib⁹ credũt scient se fidẽ christianã z baptismũ ꝓuaricasse. z paganũ z apostatã et dei inimicũ. z irã dei grauiter incurrisse. Hmõi em̃ obseruatio paganorũ est. vt i. c. nõ licet. xxvj. q. vlt. Et phibẽt sub pena excõmunicatiõis. vt hr i. c. si q̃s. sequen. vbi dicit. Si q̃s kalendas ianuarij ritu paganorũ colere. vel aliq̃d plus noui facere ꝓpter nouũ annũ. aut mensas cũ lampadib⁹ vel epulis in domib⁹ ꝑparare. et ꝑ vicos et plateas cantatores z choros ducere ꝑsumꝑserit anathema sit. Z Sed dices. Et quo dies egyptiaci nõ debent obseruari. quare ecclesia ex antiquitate signat hos dies in kalendarijs suis. Solutio Archi. in d. c. non obseruetis. ꝓpter duas causas. Prima licz nõ obseruari debeãt tñ noticia eorundem est necessaria. vt sciatur causa q̃re fuerint obseruati. vt in. c. fuerũt. vij. dist. Obseruabarẽ aũt ideo a paganis. q. credebãt q. q̃cũq̃ tali die aliq̃d op⁹ inchoaret q. malũ haberet exitũ. Scdo iõ signanẽ non vt ꝑbenẽ sed vt reprobenẽ. vt in. c. legimus xxxvij. di. Scdo in ꝓncipio anni dari ꝓhmõi donaria in signũ amoris carnalis. et sic etiaz male fit. Declara de procis q̃ dant amasijs suis. Et tanto maius est peccatuz q̃nto festũ et tps est sanctꝰ. Tertio fieri ꝑt in nutrimentũ amicicie licite. et sic põt esse meritorium. Ita ꝓncipes suis clientib⁹ z paterfamilias sue familie donaria tribuũt Sic saluator noster Iesus in hunc mundũ natus velut ꝓnceps. licet adhuc paruul⁹ noluit q. ista dies ꝑiret quin munus acceptabile et gratum tribueret suis fidelib⁹ vt magis eos ad suum amorẽ accenderet. Munus aũt hoc fuit ꝑciosus sanguis ipsius quẽ in circumcisione hodie ꝓ nobis effudit. Quarto fieri põt in exemplũ virtutũ et effectuũ ꝑ donũ ꝓsideradũ. z sic optime fieri põt ꝑ ꝑdicatores. Opto igiẽ oĩb⁹ vob⁹ ꝓ nouo anno hoc nomẽ Iesus. De cuius virtutib⁹ nũc dicã i scda ꝑte sermonis.

Quantũ ad secundũ vbi tangit saluatoris nri nois impositio. Nota q. abrahã vna die suscepit a deo impositionẽ nois. z circumcisionis mandatum. vt hr Gen. xvij. Ideo apud iudeos ꝓsuetũ erat. vt ipo die circũcisionis noia pueris imponerenẽ. Sic etiã nũc in baptismo noia imponunẽ. Et ideo christus simul cũ fuit circũcisus nois impositionẽ accepit z Cõuenienter autẽ hoc nomen Iesus fuit ꝓpo in circumcisione impositũ: qm̃ res nois sibi cõuenit. Jesus em̃ interpretat saluator. editus em̃ fuit ad totius orbis salutẽ. et ideo decẽs fuit vt q̃ saluare venerat haberet nomen saluatoris. Act. iiij. Nec est aliud nomen sub celo datum hoĩbus in q̃ oporteat nos saluos fieri. Est autẽ hoc nomen Iesus ꝓpriũ nomẽ ꝓpi ei ab eterno. ꝓueniẽs. qr a ꝓpria natura habet vt sit saluator. z inde. i. a ꝓpria natura natum est ei hoc nomẽ Iesus. non ab humana vel angelica creatura. Et iõ dicit euãgelista. qđ vocatũ est ab angelo añq̃ in vtero ꝓciperet. nõ dicit impositũ. debuit em̃ vt q̃ in diuina natura esset saluator etiã in hũana natura vendicaret sibi nomen saluatoris. ꝫ Et licet plures in veteri testamẽto fuerunt vocati hoc noĩe Jesus. ꝑsertim tres de quibus scriptura facit mentionem scz Josue. de quo Eccl. xlvj. Fortis in bello Jesu naue successor moysi: qui introduxit populũ in terrã ꝓmissionis. Et Iesus filius Josedech sacerdos magnus. de quo Zach. iij. Ostendit mihi dñs sacerdotẽ magnum Jesum stantẽ corã angelo dñi. Hic edificauit templũ dñi vt habet Aggei. j. et Zach. vj. Et Jesus filius Syrach hierosolymita. Hic docuit sapientiã dei z cõposuit Ecclesiasticũ. vt dr Eccl. l. Tamẽ hoc nomen Iesus alia rõne cõuenit illis et alia rõne ꝓpo. Quia illis q̃ fuerũt ante christus cõuenit hoc nomen Iesus fm aliquã rationem particularẽ. puta quia aliquã particularem et temporalẽ salutẽ attulerãt populo dei. Sed fm rationem spiritualẽ z vniuersalis salutis hoc nomen Iesus est ꝓprium christo. Ipse enim est verus totalis et eternus saluator. Ideo dixerunt samaritani Joh. iiij. Hunc cognouimus et scimus

quia hic est vere saluator mūdi. ℟ Salvat autem nos Jesus a triū malis, a culpa per remissionē, a pugna per defensionē, ab infirmitate per curationem./ Primo salvat nos a culpa per remissionē. Matth. j. ℣ Ipe em̄ saluū faciet populū suum a peccatis eorum./ Nam sicut morbus qui nō expellitur trahit ad mortē, sic culpa que non dimittit occidit aīam./ Quare dauid mersus peccatis timēs morī in aīa invocauit dñm dicēs, Saluū me fac deus/ qm̄ intraverūt aque, scz peccatorū animā meā./ Est em̄ hoc nomen ihesus cogitatū velut thyriaca recepta expellēs omne venenū peccati./ Un̄ Marci vlt. In noīe meo si mortiferum quid biberint, id est ad mortale cōsenserint nō eos nocebit./ Exemplū legitur de quodā bono homine qui habuit hanc cōsuetudinē, quotiens cūq; sibi ingerebat aliquid mali iuit ad locum orationis ꝛ invocauit deū dicēs, O dñe Jesu miserere mei et adiuua me: statim cessauit tēptatio. Jō dicit Ansel. Jesus est nomē dulce, nomen delectabile nomē cōfortās peccatorē. Secundo saluat nos a pugna p defensionem. ℣ Saluat em̄ xp̄i nomē invocatū ab impugnatiōibꝫ ꝛ insidijs diaboli, ps. Saluasti em̄ nos de affligentibꝫ, ꝛ odiētes nos confudisti, et iterū, In noīe tuo spernemus insurgentes in nobis/ Si em̄ quibusdā verbis incantationū tāta est vis collata, vt ipis recitatis serpētes nō nocēāt ꝛ fugiāt, amplꝰ christi nomen invocatū corporales fugat et spirituales serpētes. Marc. vl. In nomine meo demonia ejcient tē. Exemplū habetur in legenda sancti Patricij de quodā nobili Nicolao, q̄ i purgatorio sancti Patricij omnia temptamenta diaboli vicit p hoc, q̄ cum se penis affligi sensit semp dixit, Jesu xp̄e fili dei vivi miserere mihi peccatori. vide in Lombardica/ Aliud exemplum de quodā marito ꝛ eius vxore quibꝫ diabolus immisit temptationē, vt se suspēderent./ Vide in Thesauro nouo de sctis, ser. xxxv. in fine. Tertio saluat a cunctis infirmitatibꝫ ꝛ aduersitatibꝫ sive sit infirmitas corporalis sive mundi tribulatio./ Est em̄ nomen ihesus sicut vngentū sive medicina cōmunis, de qua vulgus oīa vulnera sanat. ps./ Misit verbū suum et sanauit eos. Un̄ legit q̄ discipuli in hoc nomine mirabiles sanitates operati sunt in hūanis corporibꝫ/ Exemplū de sancto Paulo ꝛ Dyonisio q̄ p virtutē huius nois Jesus cōversus fuit/ quādo ad invocationē eius cecus visum recepit/ Aliud exemplū de btō Jgnatio legit q̄ cū Trayanus imperator eum plumbatis cedi iussisset, et ipe inter tot tormentorꝫ genera nunq̄ ab invocatiōe nois ihesu cessaret, Et cū tortores q̄rerent cur totiens hoc nomen replicaret, respōdit q̄ me in tormentis cōsolat et ipm nomen in corde meo scriptū habeo, et ideo ab eius invocatione cessare nō possum, q̄ post mortem experiri volebāt an ita factū se haberet cor eius euellunt ꝛ p medium scindentes inuenerunt hoc nomen in corde eius scriptū aureis litteris, quod videntes multi crediderunt. Quare dilectissimi hoc nomen ihesus invocem⁹, q̄ est nomen multe excellentie et sublimitatis, ita vt in noīe iesu omne genu flectat celestiū terrestriū ꝛ infernorꝫ. imo ecclesia cepit fieri inclinationē cū or̄ i missa. vt in. c. decet. de immu. eccle. li. vj/ Johannes papa. xxij. dedit totiens quotiēs quis hoc facit, xx. dies indulgentiarū./ Est etiaꝫ nomen multe virtuositatis ꝛ efficacie. Nā est nomen vt inquit Petr⁹ Raven. q̄ dedit cecis visum, surdis auditū, claudis gressum, sermonem mutis, vitā mortuis, totāq̄ diaboli potestatē de obsessis corpibꝫ virtus hui⁹ nois effugauit./ Est p̄terea tertio nomē magne clemētie ꝛ reuerētie. cū nō sit aliud nomē datū hoībꝫ in q̄ oporteat nos saluos fieri vt p̄dictū est/ Ō si deuote invocauerim⁹ liberabit nos sine dubio a p̄dictis malis, ꝛ donabit nobis post hāc vitam sempiternā. Amen.

De Epiphania dñi.

Sermo XXII.

Apertis thesauris suis obtulerūt ei munera aurū thus ꝛ myrrā. Mat. ij. Dido rōnis exigit. vt sm̄ gradū dignitatis ꝛ excellentie alicui cultus exhibeat honoris et reuerētie, vt in. c. statuim⁹. de maio. ꝛ obe. Cū ergo magnus cultus honoris in munerū oblatiōe p̄pendat, magnis ꝛ dignis p sonis nō vilia sed nobilia et magna donaria sūt offerēda, nā vt or̄ in. c. ꝛ si q̄stiones. de simo/ In acceptēdis vel dādis muneribꝫ

persone dantis vel accipiētis qualitas attendenda est, videlicet vt a q̄ et cui, an pauperi vel diuiti, vel econuerso a diuite vel a paupere datū fuerit. Cum ergo qualitatē attendimus pueri Jesus fuit altus in excellentia et dignitate, qz rex regum et dñs dominantiū. Apoc. xix. Clarus in sapientia, quia in ipso erant omnes thesauri sapientie et scientie absconditi, vt habet ad Col. ij. Potens in celo et in terra. Matth. vlti. Data est mihi omnis potestas in celo z in terra zc. Etiam cōsiderata qualitate dantium et offerentiū reges fuerūt. ps. Reges tharsis et insule munera offerent: reges arabum zc. Erant etiam sapientes, ideo dicitur, magi venerunt hierosolymā. Congruit itaq̄ tā ex parte accipientis q̄ donantium magna reuerentia et digna munerū oblatio. Ideo dicit thema. Apertis thesauris suis. A In q̄bus verbis duo tanguntur. Primo ordinata regalis oblatio cum dicitur. Apertis thesauris suis. Secundo mystica et doctrinal significatio, addens, aurum thus et myrram. Quantū ad primū dico illam oblationē cōuenienter factam diuina ordinatiōe, q̄ illa tria optima q̄dlibet in genere suo reges offerebāt. Primo aurum quod est potioris valoris inter metalla. Secundo thus quod est potioris odoris inter aromata. Tertio myrram que est potioris vigoris inter vngenta. Et illa tria munera obtulerūt ad releuandum triplicem iacturam, et ad explanandū triplicem figuram, et ad representandū triplicem substantiā. Primo obtulerunt illa ad releuandū triplicem iacturā. occurrentē in illa sacra natiuitate, scz matris parientis necessitatem, pro cuius releuatiōe obtulerūt aurum. Erat em̄ domina nostra valde pauper et indigens, cum tñ esset mater dei et regina celi et mundi. Jnuehe cōtra superbiā et ornatū mulierū. Secōo fetoris occurrentis magnitudinē, p cuius releuatiōe obtulerūt thus bonī et suauissimi odoris. Erat em̄ locus fetid⁹, qz natus erat in stabulo et i p̄sepio iuxta bouē z asinū collocat⁹. Tertio vagientis teneritudinē, p cui⁹ releuatione obtulerunt myrram ad vngendū membra illius debilia et tenera ac delicata pueri iesu, qui nostras penalitates et infirmitates assumpsit. Secundo reges obtulerunt ei tria illa munera ad explanandū triplicē figurā. Jn his em̄ tribus muneribus ptestati sunt in puero Jesu tria fidei nostre consona, scz. In auro excelsam eius auctoritatē, quia maiestatē regiam. Fuit enim de genere regio dauitico, quia promissus erat i lege super israel regnaturus. In thure vero deitatem. Thus enim in dei sacrificio iubebatur offerri. et ille puer verus deus erat z deus erat verbum. et verbū caro factū est. Joh. j. In myrra nostram humanitatem passibilē et mortalē assumptam pro nobis. Nam cum myrra corpora cōdiuntur mortuorum. Tertio reges obtulerūt ei illa tria munera ad representandū in puero Iesu triplicem esse substantiam, scz diuinitatē pretiosissimā, animā deuotissimā. et carnē integram et incorruptā. Per auruz quod est precios⁹ius omnibus metallis. intelligitur diuinitas p̄cios⁹issima, per thus anīa deuotissima, quia thus significat deuotionem. per myrram que conseruat a corruptiōe caro incorrupta. Unde ps. Non dabis sanctum tuū videre corruptionē. Et hec tria significabantur p illa que erant in arca. Nā virga illa que florvit. caro ē christi que resurrexit. Unde in ps. Et reflorvit caro zc. Tabule vbi erant scripta precepta est anima in qua sunt omnes thesauri sciētie et sapientie dei absconditi. Manna deitas q̄ habet omnē sapor̄ē et omnē suauitatē. patet igitur illa ordinate et regulariter esse oblata. Hic cadit dubium. Exquo isti tres reges obtulerūt puero Iesu ordinate acceptabilem oblationē. B Quot requirunt ad hoc q̄ oblatio exterior sit deo accepta. Solutio. Quattuor que isti tres reges offerendo seruauerūt. Primū dicit placabilitas, scz q̄ persona offerēs placeat deo. qz oblatio nō potest placere deo. nisi prius offerens sibi placeat. Prouerb. xv. Victime impiorū abominabiles sunt dño: vota iustorū placabilia. Et Eccl. xxxiij. Dona iniquorū nō probat altissimus. Et Hiero. in c. odi. xxiij. q. j. Non sacrificiorū magnitudinē sed offerentiū merita respicit deus. Figuratū est Gen. iiij. Respexit dominus ad Abel z ad munera eius. Dicit notanter ad abel prius. et deinde ad munera. Ubi Grego. Nō placuit abel ex munere: sz mun⁹ ex abel. qz ipe erat accept⁹ deo per iustā vitā.

et innocentiã cordis sui;et propterea acceptа fuerunt eius munera. Sed cayn munera nõ acceptauit deus/quia ipm propter suam iniquitatẽ reprobauit. Secundũ requisitũ ad acceptã oblationẽ dicitur bonitas,debet eñ fieri de re bona. Eccĩ.xxxv.c. Noli offerre munera prauanõ eñ dñs suscipiet illa. Et Malach.j. Maledict⁹ dolosus qui habet in grege suo masculum et immolat debile domino/Ideo dicit in.c. sacerdotes.xlix.dist. Indignũ est dare domino qõ dedignat homo/Inuehe contra offerentes malos denarios.et obolos ꝛc. Tertiũ dicit ꝓprietas,debet nanq; fieri de substantia ꝓpria. Prouer.iij. Honora dñm de tua substãtia.non de aliena vt furto aut rapina. Esa.lxj. Ego dñs diligẽs iudiciũ et odio habẽs rapinã in holocaustũ/Eccĩ xxxiij. Qui offert de rapina pauperũ quasi q victimat filiũ in cõspectu patris. Eñ Hiero. Sunt quidã q in hoc estimãt placere deo q de rapina edificãt ecclesias,ꝛ larga testamẽta faciũt et deo offerũt/pauperes viduas et orphanos deprimẽtes,sz magis deũ puocant ad irã.et remunerationẽ vindicte/Ideo dicitur in.c.non est.j.q.j. Quicquid in sacrificio dei ex male acquisito offertur.nõ placet deo.sed ipius iracundiam irritat/Tales eñ volunt participem facere deum eorũ iniq̃tatis.et oppressionis pauperũ/Propter hoc dicitur in.c.immolans.xiij.q.v/Ex iniquo immolantis maculata est oblatio. Quartũ dicit hilaritas, debet eñ esse deuota ꝛ hilaris. Eñ apl's.j. ad Cor.ix. Unusq̃sq; put destinauit i corde suo.ñ ex tristicia aut necessitate/Hilarẽ eñ datorẽ diligit deus,nõ delectatur in aliqua oblatione facta sine deuotiõe,propter qõ in veteri lege multa sacrificia iussa sunt aspergi oleo,in signum q sine deuotionis aspersione non sunt deo grata,pñs. Volo causta medullata offeram tibi/per medullam que in medio ossium est intima vis deuotionis'accipitur.acsi diceret,licet modicum sit quod foris offero.tñ hoc modicũ intima deuotione offero.q dicit Hze. Cor et nõ substantiã pensat deus nec perpendit q̃tum in eius sacrificio offerat/sed ex q̃nto sz ex cordis deuotiõe. Ista quattuor habuit oblatio trium regum. Primo fuit deuota,q̃,pcidentes adorauerũt. Secundo fuit de re bona,quia apertis thesauris ꝛc. Tertio fuit de re ꝓpria,hoc notat cum dicit suis non alienis. Quarto fuit deo placida ratione ipor,quia fuerũt in charitate feruidi.et ideo opa ipor fuerunt deo accepta. Aug⁹. Habe charitatẽ et fac quicqd vis ꝛ placebis deo. ¶ Secundo in verbis thematis notat mystica significatio et doctrinalis,sz vt aperiamus thesauros nostros.id est corda nostra.et regi christo munera offeramus/Primo de corde dilectionem et adhesionẽ in auro/Secũdo de ore laudationẽ et orationẽ in thure/Tertio de corpore afflictionẽ et macerationẽ in myrra. Primo instar regum de scrinio cordis offeramus deo cordialem dilectionẽ.ꝛ charitatem/Nam per aurũ bene charitas designatur,quia sicut aurum est valore maximum.vigore fructifer,tenore solidũ. Sic inter omnes virtutes charitas principatũ tenet.et qui plus habet plus valet,et q nihil:nihil valet,imo nihil est nec opa sua valent.teste apl'o.j.ad Cor.xiij. Si linguis hominũ loquar et angelor ꝛc. Secundo aurum est vigore fructiferũ,qr est restauratiuum deperditi.et est cõseruatiuũ iam habiti et cõfortatiuũ emortui cordis.ꝛ debilis,ideo ponitur in electuarijs infirmorũ. et charitas aduenies restaurat omnia pcedentia merita que erant deperdita,et cõseruat iam habita.et cõfortat corda nostra debilla ad operandũ.instanter opera virtuosa,ad resistendũ potenter ꝛ viriliter temptationib⁹ malis,ad sperandũ cõfidenter bona,promissa,quare Joh. Apoc.iij.dicit. Dicis q diues sum et locupletatus.ꝛ nullius egeo,nescis quia tu miser es.et misserabilis pauper.cecus et nudus/Et subdit. suadeo tibi emere a me aurum ignitũ.vt locuples fias.ꝛ habeas quod offeras deo tuo. In q̃ innuitur q qui charitatẽ non habet.est infirmus cecus et nudus/Istud aurũ charitatis emit sanctus Paulus quãdo omnia terrena arbitrabat sicut stercora vt christũ lucrifaceret/Sicut eñ calor solis facit hominem se expoliare.ita et feruor charitatis facit oĩa reliquere. Tertio aurũ rõne temporis solidi multum durat.et charitas perfecta semel habita nũq̃ excidit vt dicit apostolus.j.Cor.xiij. Dic eñ incipit et in patriam vadẽs nũq̃ desinit/Est eñ q̃si vas

Thy Aurī solidū. Eccī. v. Dixi secundo q̄ instar regū debem⁹ deo offerre thus vocalis laudatiōis et orationis, q̄ scriptū est ps. xxxix. Sacrificiū laudis honorificabit me. ⁊c, et iterū. Dirigat oratio mea sicut incensum in cōspectu tuo, ita q̄ de quolibet nostrū dici possit Eccs. v. Quasi thus ardens in igne positū. Hoc primo inflammat, scdo eleuatur, tertio dilatat, vltimo serenat. Inflammat nāq̄ primo deuota psona interi⁹ dum accensis pcordijs orat p pctōribꝫ et pctōꝝ remissione, postmodū eleuat superius dū orat p supnoꝝ adeptiōe. Deinde dilatat vlterius dū orat p primoꝝ saluatiōe, postremo serenat et ꝑsumit ac deficit in gratiarū actiōe p donoꝝ ⁊ bñficioꝝ collatiōe sibi. Im parui pendēs dū nihil dignū apud se reperit q̄ dño retribuat, quēadmodū ps. ait. Quid retribuā dño p oībus que retribuit mihi, vt sit de numero illoꝝ de q̄bꝫ dr. Oēs de saba venīūt aurū et thus deferentes et laudē deo annunciātes. Esa. lx. Dixi tertio q̄ instar triū regū debem⁹ deo offerre myrrā carnalis afflictiōis ⁊ maceratiōis, myrram pnie ⁊ mortificatiōis, q̄ quēadmodū myrra materialis habz saporē acidū ⁊ pungitiuū, vtrorē placidū et electiuū, vigorem intimū et cōseruatiuū, odorē optimū ⁊ diffusiuū. Sic pnia hz saporem pungitiuū et acidū, est amara valde in pūti ois disciplina, q̄ non est gaudij sed merorꝭ. ad Heb. xij. Oia peccata delet et reddit psonā pulcram et placidā. Cañ. j. Fascicul⁹ myrre dilectus meus mihi inter vbera cōmorabit. Habet etiā vigorē cōseruatiuū ⁊ intimū, p̄ seruat em̄ a putrefactiōe pctōꝝ, ꝓpter q̄d dicit spōsa. Messui myrrā meā cū aromatibus. Cañ. v. Et hz nihilomin⁹ odorē diffusiuū ⁊ optimū, multū em̄ redolet deo angelis et hoīb⁹ psona penitēs, ⁊ mortificata vt ita dicere possit illd Eccī. xxiiij. Quasi myrra electa dedi suauitatē odoris.

De Ephia dñi. Sermo XXIII

De euangelio.

Videntes stellā gauisi sunt gaudio magno valde. Mat. ij. Scdm Piero, cū pmo xp̄s nat⁹ est stella apparuit magis in oriēte q̄ visa, statim iter arripientes longissimum iter i. xiij. dietis pegerūt, ptim q̄dē adducti diuina ꝓtute, ptim aūt dromedarioꝝ velocitate, sm illud Esa. lx. Inundatio camelorū operiet te, dromedarij madian. ⁊c, puenientes aūt hierusalē ⁊ ingressi eā stellā ducatū amiserūt, postq̄ aūt ibidē recepert certificationē de loco natiuitat⁹ xp̄i egressi hierusalē de nouo videbāt stellā q̄ ñcedebat eos, iō gauisi sunt. Ideo dicit thema. Videntes stellā magi gauisi ⁊c. In q̄bꝫ ꝓbis euāgelista duo ondit. Primo visionē stelle quā reges babuerūt. Scdo gaudiū q̄d inde pceperūt, secundū ibi. Gauisi sūt gau. ⁊c

Stella (yaliat. i. sol⁹ Lunalis fuit x nat⁹ Egalis fuit vgo nu. spual' fuit sol⁹ ign. Intellectual' fuit ag̃l⁹

D Prosequēdo ābo mēbra simul nota q̄ magi q̄ntuplicē stellā viderūt: ⁊ ad visionē cuiuslibet gauisi sunt gaudio magno valde, s. stellā materialē, diuinalē, ꝑginalē, spūalē, et intellectualē. Prīmā stellā scz materialē vidert i oriēte, et de hac sonat pncipaliter thema. E Circa quā videnda sūt tria. Primo de materia ei⁹, scdo de forma, tertio de efficiētia. Quātū ad materiā hui⁹ stelle sciendū q̄ hec stella q̄ magis apparuit nō fuit vna de celestibꝫ stellis, ab initio creatis, q̄d ꝓbat Chrys. sup Mat. et s. Tho. iij. pte. q. xxxvj. ex multiplici distinctiōe q̄ stella ista distinguebat a celestibꝫ. Et pcipue i sex. s. natura, situ, motu, tpe, claritate, et officio. Natura q̄dē, q̄ erat corruptibil⁹ et nō de natura celi, et iō pacto officio cōuersa fuit i ꝓpiacentē materiā. Et ꝑ cōuenies fuit, q̄ lumine ꝓ⁹ inuēto alio lumie nō indigem⁹. Scdo distinguebat i situ, q̄ non fuit i alto cū alijs stellis i firmamēto, sz in spacio hui⁹ aeris vicina loca tenebat, patz, q̄ isti p eā determinate inuenerūt domū. Tertio distinguebat motu, q̄ cū alie stelle i circuitu rotarēt, ⁊ sic motu circulari, hec aūt sm Crisi. incedebat via triangulari, q̄ hec sola recta linea tendebat ab oriēte q̄ est ꝓsus aq̄lonē ad occidentē declinās ad meridiē ꝓsus Iudeā vbi erat xp̄s. Ite differebat i motu, q̄ nō hēbat ꝓtinuū motū, sz cū optebat magos stare stabat, ⁊ cū optebat magos ire ibat, sicut ⁊ de colūna nubis q̄ erat in deserto. Ite i motu differebat, q̄ qñ q̄ apparebat et qñq̄ occultabat. Cum em̄ intrauerūt hierusalē occultauit seipaz. Deinde vbi herodē reliquerūt monstrauit seipam. Quarto differebat ex tpe, nō em̄ solū apparebat in nocte: sed etiā in media die

quod nō est virtutis stelle: sed nec etiā lune
¶ Quinto in claritate differebat. qz ceteris
splendidior erat. Unde Leo papa in ser-
mone de Epiphania. Tribus magis in re
gione orientis stella noue claritatis apparu
it. que illustrior ceteris. pulcriorq; syderib⁹.
in se intuentiū oculos animosq; cōuerteret.
et cōfestim aduertereut nō esse ocioſum qō
¶ tam insolitū videbatur. Sexto differebat
ab alijs stellis officio. quia ille facte sunt vt
sint in signa et tempora dies z annos. et vt
luceant in firmamēto celi. Hec vero facta
est ad significandū christum natum. et ma-
gos dirigendū. Quantū ad formā hui⁹
stelle sanctus Tho. vbi supra dicit. z Chry
sosto. sup Matth. fm aliquorū relationē
/ qz ipa die natiuitat⁹ magis sup q̄ndā mon-
tē victorialē vocatū orantib⁹. stella q̄dā sup
ra eos apparuit que formā pueri pulcerri-
mi habebat. et in eius capite crux splende-
bat qui magos alloquens dixit. vt in iude-
am pergerent et ibi natum puerū inuenī-
rent. Quantū ad efficientiā istius stelle.
dic qz stella ista nihil in xpo effecit. sed ma-
gorum corda pdocuit tāq; veritatis index.
qō ad illuminationē fidei eorū pertinebat.
Ideo dicit Aug⁹. in sermone de Epipha-
nia. Uidit magus. obstupuit astrologus.
erubescat hic stulticia mathematicor. q̄ di
cunt christū sub cōstellatione seu fato esse
natum. Ista em̄ stella nō fecit christū mira
biliter viuere. sed christus eā fecit mirabili
ter apparere. Quid fuit hec stella que nūq;
prius apparuit nec postea visa est. nisi que-
dam lingua celi. que enarraret gloriaz dei.
¶ Hec Aug⁹. Primo ergo dicit. Magi fue-
runt qui eam viderūt. id est magni astrolo
gi. et qz assueti erāt aspicere ad cursum stel
larum. Ideo videntes nouā stellam inusi-
tatam obstupuerūt. Hic applica questionē
an timendū sit. cum alique nouitates appa
rent in corporib⁹ celestib⁹. et que sunt illa si-
gna. pter que timendū est. ne immineāt de
pinquo hominib⁹ mala. vide in sermone
dominice decime. quā feci de euangelio. cu
¶ ius thema. Uenient dies in te. Secundo
Aug⁹. in auctoritate predicta damnat erro
rem mathematicorū asserentiū christū na-
tum sub cōstellatione illius stelle. et simil
ter quēlibet hominē nasci sub fato seu con-
stellatione aliqua. ex qua necessitat ad agē-
dum que facit. qō falsum est et hereticū. et
est heresis priscillianistar. de q̄. xxiij. q. vi.
c. quidā aūt. Equidē ars seu scientia astro-
logie habet in sua scientia veritatē sicut alie
scientie. Et licet sit multū speculatiua et dele
ctabilis: est tn̄ multū fallax q̄ ad iudicia q̄
dantur ex ea. Unde vt Ambro. dicat. xxxvij.
dis. §. hinc etiam. qz nihil valent ad salutem
astrologia et hmōi. sed in errorē mittunt. z
q̄ his studentes curā anie nō habent. Quare
¶ astrologia q̄ ad iudicia sit fallax. pbat An-
toninus tripliciter. Uide parte. iij. ti. iv.
c. xxxij. §. j. Ultimo dicit Aug⁹. in aucto-
ritate supradicta. qz hec stella q̄ nouiter fuit
a christo creata. et post officium suū in ma
teriam pīacentem resoluta fuit tāq; quedā
lingua. que narraret gloriā nati in mentib⁹
magorū. Ubi eam videntes quā ad tēpus
amiserant gauisi sunt gaudio magno valde vt dicit thema. Et tantū de prima stella

Secundā stellā quā viderūt z ga
uisi sunt dicitur diuinalis. Hec est xps quā
viderūt cum inuenerūt pueri iesum. qz au-
tem iesus dicatur stella aperte ostenditur
Apoc. vlti. vbi ipe ait. Ego iesus stella splē
dida et matutina. Hanc videntes nō mi-
rum si gauisi sunt z. qz in eo causa omnis
gaudij et pe delectatiōis. ps. Replebis me
letitia cū vultu tuo. Ab hac stella pcedunt
quattuor radij vt dicit Paul⁹. j. ad Cor. j.
Factus est nobis xps a deo sapientia. et iu-
stitia. sanctificatio. z redemptio. Ad sapientia
procedit radius illustrans. a iustitia radi⁹
dius informans. a sanctificatiōe radi⁹ pur
gans. a redemptione radius liberās. Hāc
stellam videntes magi gauisi sunt nedum
gaudio sed et magno valde. Unde sicut di
cit Glosa. Ille gaudet gaudio qui de deo
gaudet qui est verum gaudium. Et addit
magno. quia eo nihil est maius. Et valde.
quia de magno potest alius plus ali⁹ mi-
nus gaudere. Tertiam stellam quā
videntes magi gauisi sunt z. dicitur vir-
ginalis. Et est beata Maria. De qua lon
ge ante pnunciauit Balaam q̄ beta dicēs
Flume. xxiij. Orietur stella ex Jacob. id ē
virgo Maria ex illo patriarcha. et popu-
lo iudeorum ab eo originem habenti. Et
qualis sit ista stella. seu cui similis declarat

ecclesia ad eius veneratione frequentat. Aue maris stella. Stella aut maris vulgariter dicit latramontana. Que ideo maris stella dicitur, qr dirigit nauigantes per mare aspicientes ad eam, et sine ductu eius de facili boies submergerentur. Hanc stellam no materialem in celis sed virginale in terris viderut magi quado inuenerunt puerum no solu. sed cum Maria matre eius, vn gauisi sunt gaudio magno viso puero. Gauisi sunt gaudio magno visa matre, additum est eis gaudium vt magnus esset. Erat enim quedaz fruitio videre inuenculam speciosissimam, honestissimam, sapientissimam cum parvulo suo. Et pie credi pot, et si euangelista no dicat, verbis mellifluis sapientia plenis illis magis gratias egisse. Ex hac autem stella radius ad nos diffundit misericordie et bonitatis. Bonum vt dicit Dionisius est sui ipius diffusiuum r comunicatiuum. Et qr ipa sup oes puras creaturas bona, ideo bonitate suam misericordie et beneficiorum ad nos effundit. Unde et aurum sibi oblatum a magis no modicum, prout decebat eoruz regiam maiestate no sibi reseruauit in posterum. Sed vt dicit Bern, pauperib per ioseph disperfit. Ad hac igit stella oportet aspicere et effectum bonitatis eius et misericordie humiliter implorare. Un Fulbertus in sermone. Oportet omues christicolas per mare huius seculi nauigantes, attendere ad stella maris, scz maria. Hoc si qs egerit no iactabit vane glorie veto, nec tribulatioe scopulis allidet, nec syrena voluptatum vorabit, sed ad portum salutis tutus perueniet. Ipa em humillima, ipa patiens, ipa virgo purissima, vt imitemur eius vestigia et capiamus eius misericordie suffragia. Dicit em Ecc. xxiiij. Quasi oliua speciosa in campis. Fructus oliue oleum est misericordia significans. Ad hoc ergo fructum bonum colligendum et ea, omnes accedere possunt. Et ideo in campis dicit loco omnibus patenti. Bern, in sermone. Quis misericordie tue o benedicta, longitudinem, latitudine, sublimitate, et profunditate queat inuestigare. Ha longitudo eius vsq in nouissimum die inuocantib eam subuenit vniuersis. Latitudo eius replet orbem terrarum vt tua misericordia plena sit omnis terra. Sic et sublimitas eius ciuitatis superne inuenit restauratione. Et profundum eius sedentib in tenebris et vmbra mortis inuenit redemptione. Quis iustus vel pector ad banc stellam aspexit, deuote inuocans ad que oculos sue misericordie no conuertit. Ipa Leoni pape manum restituit quam sibi abscideratieo q comunione populo ministrans, et inter alios mulieri cuidam cum manum osculata de more fuisset, stimulum carnis vehemente persensit, propter quod ex zelo seuerus in se vltor extitit. Ipsa quenda militem de faucibus diaboli extraxit: et vxorem a periculo liberauit. Extende illud exemplum de milite qui ex diuite pauper effectus se diabolo tradidit si ei diutius coferret et vxorem suam. R

Quarta stella qua videntes magi gauisi sunt gaudio magno valde rc. dicitur spiritualis, que est fides. Hanc viderunt in corde, de qua Ecc. xliij. Species celi id est celestis hominis gloria stellarum id est virtutum. Inter quas prima dicitur fides. Hac videntes magi in corde suo gauisi sunt no solum gaudio magno, sed et valde. Nam nisi fidem diuinitatis habuissent ex visione pueri vel matris eius parum gauisi fuissent. Sed propter fidem credentes deum esse et summum bonum gauisi sunt valde. Et propter istam veram fidem procidentes adorauerunt eum. Non enim adorat nisi deus. Deut. vj. Dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies. Adorabis cultu interiori recognoscendo eum vt principium et finem tui et omnium, et illi soli seruies cultu exteriori vt domino summo eius precepta seruando. Cognouerunt igitur isti per veram fide hunc esse deum, et propterea adorauerunt. Unde Chryso. in Omel. Videamus quid glorioium magi videtes in puero gauisi sunt. Nunquid viderunt palatium marmoribus splendidum? nunquid matrem eius diademate coronata, aut i lecto aureo recumbente? Nunquid puerum auro inuolutum? Nunquid regina diuersis populis personante? no. Sed quid? pandochium vtiq tenebrosum et sordidum, r magis animalibus q hominib aptum. Matrem eius vix tunica vna habentem, r tale quale habere poterat carpentarii vxor pegre constituta, viderut et puerum panis sordidis inuolutum in presepio sordidiori positum.

Si terrenum ergo regem querentes venis
sent magis cōfundendi erant q̄s gauisuri
Nunc autē q̄ celestē querebāt: et si nihil re
gale videbant in eo: solius tm̄ stelle testimo
nio contenti erant: putas ne adorassent in
fantem: nisi intelligerēt adorationis bonoꝛ
rem: nisi aliq̄d diuinum credidissent in eo/
Ergo nō puerile bonorē dederūt: sed diui
nitati eius oīa intelligenti. Hec Chryſ. Ex
hac stella fidei p̄cessit radius p̄fecte pietaꝛ
tis: quā ex muneribꝫ ostenderūt/ Ex muneꝛ
re auri venerātes in eo p̄sonā regiā: in thu
re diuinā: in myrra mortalē naturā eiꝰ aſ
sumptā/ Ab his discam⁹ offerre deo inteꝛ
gram fidem nostrā nō in pte: q̄ em̄ christū
credit nō esse deū sed creaturā: vt arrius vl̄
iudeus aut paganus: hic non offert thus
q̄ deo offerꝛ. Qui nō credit eū fuisse verū
hominē sed fantasticum vt Manicheus.
Nec fuisse mortuum vt saracenus et thurꝛ
cus. hic nō offert myrrā mortalitatē signāꝛ
tem/ Qui dicūt deū nō hīe p̄sidentiā oīm
vt dñm vniuersoꝝ et sapientissimū nō ofꝛ
ferunt aurū/ Qui nō habēt amaritudinē peꝛ
nitentie peccatoꝝ suoꝝ. nec mortificāt pasꝛ
siones suas sed eas sequunt: hi nō offerūt
myrrā. qui deuotas orōnes et p̄ces ad deū
nō dirigunt hi in thure deficiunt/ Qui veꝛ
ro deum sup oīa nō diligūt: hi aurū nō ofꝛ
ferunt. q̄ per aurum dilectio significatur.
Imitandi igit̄ isti magi sunt et ad radium
pietatis ex fide eoꝝ adoremus x̄pm cū veꝛ
ra fide et ope dilectiōis deuotionis et moꝛ
tificationis. ¶ Quinta stella quā maꝛ
gi videntes gauisi sunt gaudio magno valꝛ
de ꝛc. est intellectualis q̄ est angelus. Dꝛ
Baruch. iij. Stelle aūt dederūt lumen in
custodys suis: et letate sunt. Hāc viderūt in
somnis q̄ p angelū sūt admoniti ne rediꝛ
rent ad herodē: sed ipo duce redierūt p aliā
viam/ Et reuersi in suā regionē edocti sunt
per frequētes apparitiones angeloꝝ/ Tanꝛ
dem baptisati a beato Thoma aplo. coadꝛ
iutoꝛes facti sunt ipius in p̄dicando fidem
christi. donec beato fine quieuerūt/ Horū
coꝛpoꝛa primo per Helenaꝫ Constantini
matrē rapta in cōstantinopolim sunt trāsꝛ
lata/ Postea p̄ sctm̄ Eustoꝛgiū epm̄ Meꝛ
diolanū trāslata. Deinde anno dñi M.c.
lxij/ postq̄ Fridericus primus imperatoꝛ
Mediolanū destruxit. Raynaldus Coloꝛ
niensis archiep̄s a mediolano Coloniam
transtulit vbi in magna reuerentia ꝛ popuꝛ
li deuotione choꝛuscant/

De Epiphania dñi.

Sermo. xxxiiij. de euangelio.

Vidimus stellā
eius in oriēte et venimus cū muꝛ
neribus adorare eum. Mat. ij.
Cōsuetudo est longe introducta
q̄ q̄n̄ princeps magnus acq̄rit aliq̄d maꝛ
gnum dominiū vel cōsequitur victoriā deꝛ
inimicis suis. tūc capitanei et cōmilitones
sui cōgratulant̄ ei. populus autem ciuitaꝛ
tis vadit obulam ei cum canticis ꝛ iubiloꝛ
et barones eius offerūt sibi munera/ Siꝛ
mili modo veniēs dñs iesus rex regū maꝛ
gnus et excelsus. habens victoriā de natuꝛ
ra humana rapiens ipam de manu diaboꝛ
li per mysteriū incarnationis sue/ primo et
antea venerūt cōmilitones sui angeli vicꝫ
vt habet̄ Luc. ij. dicētes. Gloria in excelsis
deo. Deinde populus suus. i. pastoꝛes. qui
p̄out patet ibidē q̄n̄ discesserūt ab eis anꝛ
geli loquebantur ad inuicē. transeam⁹ vsꝛ
q̄ bethleem et videamus hoc verbū quodꝛ
factum est quod ostēdit nobis dñs. Et veꝛ
nerunt festinantes et inuenerūt Mariā et
Joseph et infantem positū in p̄sepio. Poꝛ
stremo aūt venerūt reges ab oriente hieꝛ
solymā ad offerēdū et munera dicētes verꝛ
ba thematis. Vidimus stellā ei⁹ in oriente
ꝛc. ¶ In verbis p̄dictis tria tangūꝛ
tur q̄ in hoc sermone erūt declaranda. Priꝛ
mum dicitur apparitio. in principio. Vidiꝛ
mus stellā ꝛc̄. Secundū aduentatio. ibi. et
venimus ꝛc̄. Tertium adoratio in fine cuiꝫ
concluditur. adorare eum/ Primū dicitur
stelle apparitio. quia dicunt magi. Vidim⁹
stellam eius in oriente. De hac stella treꝛs
fuerunt opiniones/ Prima est eoꝝ qui
dixerūt q̄ fuit spiritussanctus. qui sicut apꝛ
paruit apostolis i linguis igneis: ita et maꝛ
gis in specie stelle/ Secunda fuit eoꝝ qui
dicunt q̄ stella illa fuit angelus qui appaꝛ
ruit pastoꝛibus in specie humana. et ipis i
specie stelle/ Tertia opinio fuit mathemaꝛ
ticoꝝ/ qui dicunt q̄ illa fuit stella fatalis
sub cuius cōstellatione natus est christus.
¶ Hee aūt opiniones reꝛobantur per doꝛ
ctoꝛes. vt Chryſosto. et Nicolaus de lyra.

Sermo XXIIII

sanctum Tho.iij.pte.q.xxxvj.ar.lxx/q illa stella fuit vera stella nō vna de celestib⁹ stellis,sed de nouo ꝓducta in aere vicino terre q̄ ꝑm dei voluntatē mouebat. Quod etiaz cōfirmare videt Aug.in lib.cōtra Faustū dicēs/Nō ex illis erat stellis que ab initio creature itinerum suoꝝ ordinē sub creatiōnis lege custodiunt/sed nouo virginis partu nouum sydus apparuit/Hoc aūt ostenditur esse verū ex sex in q̄bus differebat ista stella ab alijs stellis/vicz i natura,situ,motu,tpe,claritate,et officio. De q̄b⁹ vide supra sermone,xxiij. E. Si Hz diceres. A quo didicerūt magi q̄ talis stella xp̄m natū significaret/Rūdet Aug⁹./Primo q̄ didicerūt ab angelo./Apparuit q̄dē eis primo signū stelle quā cū admiratione aspicētes,desiderabāt intelligere q̄d hoc esset/z vl vigilantib⁹ vel dormientib⁹ angel⁹ mysteriū xp̄i declarauit/Hoc videt Aug.opinando asserere/vñ i sermone de ephia ait. Si dictur⁹ es a q̄bus audierūt q̄ talis stella xp̄m natū significaret ꝓfecto ab angelo aliq̄ monitione reuelationis/Criso.ꝙo sup Mat.dicit se inuenisse i q̄busdā libris licz apocryphis/q̄ in ptib⁹ orientis erāt q̄daz sapientissimi reges q̄ vel descenderāt de stirpe balaā,vel ad eos ꝓphetia balaā deuenerat in q̄ dixerat/Oriet stella ex iacob z̄c. Ex q̄ diuulgatū fuit apud eos/q̄ nascēte xp̄o stella q̄dā admirabilis z insolita appareret/ꝙre statuerūt vt eligerēt duodecim/q̄ sollicite ꝓsiderarēt ortū illi⁹ stelle/Qō vt melius facerēt/in q̄dā altissimo mōte.cōstruifecerūt quoddā palatiū/cū copia rerū necessariarū ad victū/et ibi ꝑmanebāt istis deuote deprecātes deū,vt stellā hāc ipis ostēderet/Quib⁹ orantib⁹ nocte media qū nat⁹ est xp̄s,apparuit sup eos in aere stella ꝑfulgida,in cui⁹ summitate erat imago pueri parvuli,sup cui⁹ caput crux splendebat/q̄ illis dixit/Ite velocius in terrā iudā z ibi regē xp̄m deū z hominē natū inuenietis./Narrauerūt vero ista sapientib⁹ regionis illius/q̄ de ipis tres elegerūt,q̄ irent z munera p̄ciosa deferrent z puerū natū adorarent. Secundo ꝑm Beꝛn.didicerūt ꝑ diuinam reuelationē. Un dic̄ q̄ q̄ ꝑ stellā eos foris admonuit,ipe in occulto eos edocuit ꝑ gratie illuminationē. Unde Leo papa in sermone ait. Preter illā speciē stelle que corporeū excitauit aspectū/fulgentior veritatis radius corda eoꝝ perdocuit/Sicut em̄ ꝓbetē visione imaginaria illustrabantur intrinsecus,vt intelligerēt dei secreta vētura/Ita potuit esse,vt aspicientes magi signum visibilis stelle illuminarentur a deo vt cognoscerēt q̄ natus esset xp̄s. Sed q̄reres vtrū ꝓ natiuitas christi fuerit conuenienter magis per stellam manifestata. O

Ad cui⁹ euidētiā nota q̄ natiuitas christi fuit diuersis diuersimode manifestata. Primo pastorib⁹ per angelum Luc.ij.qui dixit. Annuncio vobis gaudium z̄c.quia natus est vobis saluator mundi/Secundo magis per stellam vt hic/Tertio iustis vt Symeoni z anne in templo per instinctuz spiritussancti.quadragesima die a natiuitate.Luc.ij. Triplici autem ratione christus voluit natiuitatē suam magis per stellam manifestare et nō per aliaz creaturam/vicz ꝓpter cōgruentē attractionem/propter p̄cedentem ꝓnunciationē/et propter cōuenientē demonstrationē/Primo propter cōgruentem attractionē. Nā vt dicit sanct⁹ Tho.iij.parte.q.xxxvj.ar.v. Respondendo ad questionē/q̄ conueniens fuit christi natiuitatē magis per stellā manifestare/quia deus cōsueuit homines vocare ad se per eis cōsueta/eo q̄ cōsuetis facilius credimus/Sed magi erāt viri exercitati in philosophia z astrologia/et cōsueti fuerūt cursus stellaꝝ inspicere./Ideo deus cōuenienter eos ad se reduxit ꝑ stelle apparitionē/Quia vt dicit Criso. Per consueta eos dns vocare voluit eis cōdescendens/Pastores vero q̄ iudei z rudes erāt ac corporalibus dediti,qui consueti erant diuina respōsa ꝑ angelos recipe/ꝑ q̄s etiā legē acceperāt, ꝑm illud Act.vij. Accepistis legē in dispositione angeloꝝ./Ideo ꝑ angelos eis reuelata ē xp̄i natiuitas/Symeon vero et anna q̄ fuerūt hoīes iusti q̄bus cōsuetū est z familiare edoceri ꝑ diuinam inspirationē,absq̄ exteriorum signorum demonstratione,ideo manifestata est eis christi natiuitas per interiorē instinctū spiritussancti,ꝑm illud Luc.ij. Responsuz accepit Symeon a spiritusancto non visurum z̄c. Secunda ratio,ꝓpter p̄cedentē designationem,quia sicut dicitur in libro q̄stionū noui et veteris testamēti. Magi illi

sequebant traditionē Balaā q̄ dixit Nūe. xxiiij. Orietur stella ex iacob/ Ūñ videntes stellā extra ordinē mūdi, hanc esse intellexerunt quā balaā futurū indicē regē iudeoꝝ ꝓphetauerat/ ideo xp̄s magis voluit ipsis suam natiuitatē manifestare p stellā. Tertia ratio ꝓpter cōuenientē demonstrationē/ vt em xp̄us suam natiuitatē purissimā demonstraret per stellā, eam magis manifestauit/ Nam stella purissimū corpus est: et sic natiuitas eiꝰ est pura// Primo ex pte matris. Ūñ cantat ecclesia. Sicut sydus parit radiū sic virgo filiū part formā// Scōo ex pte plīs, qz est candor lucis eterne z speculū sine macula. Sap. vij. Q Secundum declarandū qđ in themate tangit est magorū aduentatio, qz dicūt, venimus zc. Ubi de tribꝰ videbim// Primū dicit ꝓprietas/ secundū velocitas, tertiū localitas. Circa primū q̄rit. Cur isti reges nuncupantur magi. Et de hoc est triplex responsio fm q̄ magus tripliciter dicit, scz maleficus, illusor, et sapiens. Primo vocant magi, i. malefici. Nā Exo. vij. Malefici pharaonis dicunt magi. Dicit em Crisost. istos fuisse maleficos: sz postea cōuersos/ qbꝰ dñs voluit natiuitatē suā reuelare, et eos ad se adducere, vt p ꝫ peccatorib exhiberet fiduciam. Secundo quidā hos reges dicunt ab effectu magos. i. illusores, ex eo q̄ herodem illuserūt: quia ad eū nō redierūt/ Tertio dicunt magi, i. sapientes. Nā dicit Raba. Magi sunt q̄ de singulis rebꝰ philosophantur/ Ūñ magus idē est qđ sapiēs/ nā p se magus hebraice scriba, grece p̄hus, latine sapiēs dicit/ Ūñ z magi q̄si sapientia magni. De his sic dicit Remigiꝰ. Sciendum est autē q̄ varia est de magis opinio/ Quidā ei dicūt eos fuisse chaldeos, z chaldei p deo stellā colebāt, et idcirco dixerunt q̄ nuncupatio eoꝝ deoꝝ ostenderit verum deū natū/ Alij dicūt personas eos fuisse. Nōnulli dicūt illos de vltimis finibꝰ terre fuisse/ Alij vero asserūt eos fuisse nepotes Balaam, q̄ inter cetera ꝓphetauit. Nūe. xxiiij. Orietur stella ex iacob zc. Illi vero p hāc ꝓphetiā mox vt viderūt stellā nouā intellexerūt regē natū, z venerūt adorare eū. Hec Remigius/ Et ill' pz q̄ verbū magoꝝ dicētium. Vidimus stellā eius in oriente, non est sic intelligendū/ q̄ ipis in oriente positis stella apparuerit existens in terra iuda/ sed quia viderūt eam in oriente existentē p̄cessit eos vsq; in iudeā. R Secundū dicitur velocitas, vbi quero/ Quo tēpore isti magi venerūt ad xp̄m/ Et circa hoc sūt varie opiniones/ Quidā em dicūt q̄ p biennium añ xp̄i natiuitatē apparuit stella ista/ et tunc mirabant magi q̄d esset, xp̄o añ nato reuelatū est magis p angelos q̄ stella significabat xp̄m natū/ et tūc inceperūt venire z in. xij. dieb venerūt et puerū adorauerunt/ Alij dicūt q̄ p annū añ xp̄i natiuitatē stella magis apparuit/ et tunc ceperūt venire. et ꝓpter nimiā distantiā p totū illū annum pfecti sunt/ in. xij. vero die alterī anni cū xp̄s nunc esset. xij. dierum applicuerūt ad ip̄m. Nōnulli insuper tenent q̄ in die natiuitatis apparuit stella. et tunc magi inceperunt venire et post annum. xij. die secundi anni venerunt ad christū/ Sed hoc fm doctores stare non potest, qm̄ vt Matth. et Luc. testant. postq̄ impleti sunt dies purgationis marie postea statim xp̄s fugit in egyptū et mansit ibi septē annis/ Et sic magi secundo anno post eius natiuitatē nō inuenissent eum in bethleem/ Ideo cōmunis opinio habet. q̄ in natiuitate dñi stella primo magis apparuit/ z tunc ceperūt iter suū et. xij. die cum christus tredecim dierū essz ad ip̄m stella duce venerūt/ Et si queritur. Quō in tā paruo tpe p tāta terrarū spacia venire poterāt/ scz ab oriente in hierusalem/ que in medio mundi dicit esse sita/ Respondet Remigiꝰ q̄ puer ad quē ꝓperabāt eos in tā paruo tpe perducere potuit/ Uel fm Hiero. respondet q̄ sup dromedarios venerunt. q̄ sunt animalia velocissima/ et tantum currunt in vno die quantū equus in tribꝰ/ Uel si reges p̄dicti fuerūt de genere balaam. regio eoꝝ nō multū distabat a terra promissionis/ ideo potuerūt iter suū tam breui tpe expedire/ Et q̄ dicit illos ab oriente venisse intelligi pōt/ q̄ ab illa regione venerūt que iudeis in parte orientali est propinqua. S Tertium dicit localitas. vbi querunt doctores quare isti magi specialiter venerūt hierusalē potius q̄s ad aliā ciuitatē iudee/ Respondet Remigiꝰ q̄ triplici de causa/ Primo quia magi cognouerunt tempus et non locum/ sed hierusalem regia ciuitas erat et crediderūt q̄ christus

non nisi in vrbe regia nasci debuisset. ideo venerũ illuc vt locũ natiuitatis certi⁹ discere possent. vt implerẽt illud Esa. ij. De syon exibit lex et verbũ dñi de hierusalem. Secũda vt iudei essent inexcusabiles. als potuissent se excusare dicẽtes. nos scimus locũ et nõ tps. ideo magi annunciauerunt eis tps dicẽtes. Vbi est q̃ natus est rex iudeorũ. Tertio vt ex studio magor̃ damnaretur pfidia iudeor̃. Quãta fuerit tũc negligẽtia iudeor̃ ptz p se. Nã magi vni⁹ pphete crediderũ scz Balaam. Isti pluribus nõ crediderũ. Illi querũt alienum. isti nõ ꝓpriũ. Illi venerunt de longinquo. isti mã serunt in ꝓpinquo. Hec est antiqua duricia iudeorum. De quo ps. Non crediderunt verbis dñi. Unde Grego. In omnibus signis que nobis nascẽte dño vel morientẽ mõstrata sunt. cõsiderandũ nobis est quãta fuerit in ꝙrundã iudeor̃ corde duricia que hunc nec p ꝓphetie donum. nec p miracula agnouit. Omnia quippe elemẽta auctorem suũ venisse testata sunt. vt em̃ de eis quodã vsu humano loquar: celi hũc deum esse cognouerũt. q̃ ꝓtinus stellã miserũt celi vicz aerei. Mare cognouit: q̃ sub plantis eius calcabile se prebuit. Terra cognouit. q̃ eo moriente cõtremuit. Sol cognouit: q̃ lucis sue radium abscõdit. Saxa z parietes agnouerũt. q̃ tpe mortis eius scissa sunt. Infernus cognouit. q̃ quos tenebat mortuos viuos reddidit. Et tñ hũc quẽ deum oĩa insensibilia elemẽta senserũt: adhuc infideliũ corda iudeorum deum esse minime cognoscunt. z duriora saxis scindi ad penitentiã nolunt. Hec Grego. Ecce quãta fuit z est iudeor̃ ingratitudo. Et q̃d de malis christianis dicemus q̃ peiores sunt iudeis. ¶ Tertiũ q̃d in themate tangit est magor̃ adoratio. q̃ dicũt. venim⁹ adorare dñm. Ad cui⁹ euidẽtiã nota q̃ isti magi tria cognouerũt se habere ab illo puero scz corp⁹. animã. et tpalem substantiã. Jõ etiã tria ei exhibuerũt. Primo habuert ab eo corpus: ideo procidentes id est ad terram cadentes. Secũdo animã. ideo adorauert eũ adoratiõe scz latrie firmiter ipm credentes esse deũ. Vñ Leo papa in sermone ait. Adorãt magi in carne verbũ. in infantia sapientiã. in infirmitate ꝓtutẽ. in boĩs veritate thronũ maiestatis. Vbi ꝙro vtrũ xps et eius humanitas sit ãdorand⁹ adoratiõe latrie. Solutionẽ huius vide infra sermone de oĩbus sctis. Tertio habuerũt ab eo tẽporalẽ substantiã. iõ apertis thesauris suis obtulerũt ei munera aurũ thus et myrram Nã vt Remigi⁹ inqt fuit traditio antiquorũ vt null⁹ ad deũ vel ad regẽ vacu⁹ introiret. Persi aũt z Chaldei consueuerũt offerre auruz thus et myrrã: quib⁹ regio eorum abundabat ¶ Utrũ aũt oẽs illi tres obtulerũt oĩa ista munera diuersimode teneã a multis. Quidã em̃ dicũt q̃ vn⁹ eor̃ p oĩb⁹ obtulit ista munera. Alij ꝓo q̃ vnus obtulit aurũ. ali⁹ thus. ali⁹ myrrã. Alij⁹ videt z melius q̃ q̃libet eor̃ obtulit ista tria. ¶ Est aũt talĩ⁹ munex oblatiõis rõ mystica fm Aug. i sermõe hui⁹ diei. q̃ aurũ ad tributũ. thus ad sacrificiũ. myrra ad sepulturã ptinet mortuor̃. Aurũ g̃ offert q̃si regi magno. thus imolat deo vero. et myrra tã q̃ p salute hominũ morituro. ista q̃ tria pdicta significabãt in xpo regiã potestatẽ. diuinã maiestatẽ. et huanã mortalitatẽ. Uel fm Beriũ. aurũ obtulerũt ꝓpter releuandã pauptatẽ. thus ꝓpter tabuli fetorẽ tollẽdũ. myrrã ꝓpter mẽbror̃ xpi solidationẽ. et hec rõ est literalis. Innocenti⁹ ꝓo dicẽ q̃ hec tria munera significãt tres substantias in xpo. aurũ qõ vniuersis eminet metallis significat diuinitatẽ. thus redolẽs pciosam significat animã. myrra ꝓmes phibẽs a corporibus significat corp⁹ xpi mortale non sentiens stimulos viciorum.

De sancto Ualentino epo Patauien. patrono. Sermo. XXV.

Domine preue nisti eũ in benedictiõibus dulcedinis: posuisti in capite eius coronã de lapide pciosso. ps. xx. Uerba ista cõuenienter recitant ad laudẽ z gloriam sancti cõfessoris et pontificis patroni nostri Ualentini: cuius hodie festa celebramus. quem dñs puenit et subsecut⁹ est in multis benedictionib⁹ gratie sue. que sibi perdulces fuerunt. Nihil em̃ amarum amanti. quia charitas omnia suffert. et oĩa sustinet: ex apli sententia. Omnia ergo opera illius benedictiõe dulcedinis plena erãt. quia omnia meritoria. per que eternã consecutus est a dño benedictionẽ quam dñs

dñs dat⁹ est in finali iudicio omnib⁹ electis suis dicens, Venite benedicti patris mei pcipite regnū ⁊c. Hec aut̄ benedictio ad aliud est q̄ corona quā dñs posuit in capite eius. Ideo bñ dicit de eo thema, Domine pueniſti eum in benedictiōib⁹ ⁊c. In verbis p̄missis duo tanguntur que veniunt declaranda. Primū est benedictio, in principio, Domine pueniſti eum ⁊c. Secundū coronatio cum cōcluditur, posuisti in capite eius. Ad euidentiā primi nota q̄ beatus Valentinus et quilibet alius iustus homo plures percipit a deo benedictiones in triplici statu, vicz in vita, in morte, et post mortem. Primo in vita percipit ab eo quattuor benedictiones. Prima dicitur remissionis, quia ei omnia peccata dimittit. Sm illud ps. Qui ꝓpiciat omnibus iniquitatib⁹ tuis. Hāc benedictionē p̄mittit deus pcōrib⁹ Joel. ij. Cōuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio ⁊ fletu et planctu, et scindite corda vra ⁊ nō vestimēta vra, et quertimini ad deū vrm, et sequit. Quis scit si quertat ⁊ ignoscat ⁊ relinquat post se benedictionē. Secūda bñdictio dicitur dilectiōis. Nā deus et oēs sancti diligunt hominē iustū et bonū. Quilibet autem homo iustus dicit qui est sine mortali peccato, vñ Joh. xv. saluator dicit. Vos amici mei estis si feceritis ea q̄ precipio vobis. Cōsideret nūc vnusq̄sq; an ea faciat q̄ precepit dñs et statim inueniet se esse amicum dei. Et aduerso sequit q̄ nō facientes q̄ dñs precepit dicuntur inimici dei. Sicut sunt omnes violantes p̄cepta decalogi, vt periuri, violantes sabbatū, inhonorantes parentes ⁊c. Tertia benedictio iusti dicit accumulationis. Nā meritū suū cōtinue crescit in celo, et omnia opera sua cooperant sibi in bonū. Sm illud ad Ro. viij. Scimus q̄m diligentib⁹ deum oīa cooperantur in bonum. Quia oīa que hic i mūdo deliberate agūt et vera charitate: veniunt eis ad meritū, imo non solū bona que agunt: sed et etiā mala q̄ sustinent. Unde si iusto moritur filius, si amittit res temporales siue sint boni siue mali, dñi vel plati, boni vel mali socij, amici vel inimici, sp dñs hoc sibi ordinat ad lucrū suū ⁊ ad bonū, licet ipe ꝫ nesciat. Vñ ps. Oīa q̄cūq; faciet psperabunt. Quanto ergo diutius iustus viuit in seculo: tāto maior erit in celo. Hz nō sic impij nō sic: sed tāq̄ pulus q̄ disp̄gitur sine fructu, ita oīa iniusto pueniūt in malū: etiā bona tpalia, q̄ de talib⁹ est deo ingrat⁹ ⁊ male expendit. Quarta bñdictio iusti in hac vita dicit exaudit̄iōis. Nā dominus semp exaudit oratione eius, Sm illud ps. Voluntatē timentiū se faciet ⁊ deprecationē eor⁹ semp exaudiet. Licz iustus nō sp sciat se exaudiri, deus em̄ nō sp exaudit ad voluntatē: sed magis ad necessitatē et vtilitatē tanq̄ bonus medicus q̄ magis nosc̄it egritudines infirmi q̄ ipe infirmus. Deus em̄ facit vt pia mater q̄ licet diligat filiū suū paruulū: tm̄ cū filius petit inutile aut nociuū, vt ignē vel cultellū: tūc mater eū nō exaudit. Hec sunt q̄ttuor benedictiones dulcedinis quas pcipiūt timētes deū hic in vita, vnus tm̄ plus q̄ alter: q̄to magis vn⁹ plus pficit i meritis q̄ alter. Quis aūt dubitat q̄n tāto amplius⁹ btūs Valentinus cōsecut⁹ est has benedictiōes quanto magis hic in mundo pfecit suis meritis ne dum in se sed etiā in populo xp̄i quem sibi multū acq̄siuit sua irrep̄hensibili vita ⁊ doctrina. B Scdo btūs Valentin⁹ p̄uent⁹ est bñdictionib⁹ dulcedinis i morte. Et pnunc adducaz duas benedictiōes q̄s dñs dat electis suis in morte. Prima dicit p̄parationis. Dat em̄ dñs eis gratiā p̄parandi se ad suscipiendū sacramēta ecclesiastica q̄b⁹ iteruz iustis augent merita hic in terris et p̄mia in celis. Scda dicit defensionis, q̄ dñs iustis angelos suos i morte mittit vt eos defendāt a demonib⁹ et cōfortent aīam in temptatiōib⁹ et tandē eam egredientē cū gaudio de corpe suscipiunt. De his duab⁹ benedictionib⁹ dicit Eccī. j. Timenti deum bñ erit in extremis ⁊ in die defunctiōis sue bñdicet. Et Deutro. xxviij dicit, Benedict⁹ eris ingrediēs ⁊ egredies. Egredies scz de corpe, et ingrediēs scz i requiem. Reuera tūc q̄libet hō indiget bñdictione magne securitatis, quia tūc inimici eius cōcordi volūtate et malignitate veniunt cōtra eum. Vñ Greg. Maligni spūs vndiq̄ in morte animā coangustant dū ei nō solū opis: verū ⁊ locutionis atq̄ insup cogitatiōis iniquitates replicāt. Has bñdictiones in morte dulciter habuit sanctus Valentin⁹ patronus noster. Nā cū exitus

viri del appropinquasset tps obit⁹ sui non ignoras se ecclesiasticis sacris cōmunit fecit, et deinde i pace obdormiuit, cui⁹ aiam sanctā angeli cū iubilo celo intulerūt. Corpus vo ei⁹ in castro Mayensi in eccl'ia sancti Zenonis nō longe a Tyrolis honorifice sepelitur vbi multis claruit miraculis. Et locus sepulture eius tanta venerabat frequentia fidelīū q⁹ sanctus Corbinianus Frisingeñ, eps ibidē apud sanctū valentinū suā elegit sepulturā, et deinde post mortem suā ibidem ad sepeliendū apportatum est, vt habet in eius legenda. Deinde post decursum tpis corpus beati Valentini de eodē castro a longobardor⁹ gente honorifice in vrbē Tridentū translatū est. Demū ab illustri duce Bauarie Tassilone in ciuitatē Patauieñ, cū summo honore euectū est, qō et ibidem magnifice honorat et colitur, vbi etiā multis claruit z hodie claret miraculis. Tertio dns puenit sanctū Valentinū i bndictiōibꝫ dulcedinis post mortem. ¶ Et pīertim in sex bndictionibꝫ quas dns cōfert suis electis post mortem. Prima bndictio dicit aduocatiōis. Nam qn aia iusti post mortē ad iudiciū particulare venerit et nō plenerationē de suis peccatis facere potest: tūc xps erit aduocatus eius exponēs p eo suā passionē deo patri, sm illud ad Ro. viij. Christus ihesus q⁹ mortuus est q⁹ z resurrexit: q⁹ etiaz interpellat p nobis. Et j. Joh. ij. Aduocatū habemus apud patrē Jesum xpm iustū, et ipe est propiciatio p peccatis nostris. Secōa benedictio dicit ꝯsolatiōis, bndicet eī dns iustis in finali iudicio dicēdo eis cū maxia ꝯsolatione. Venite benedicti patris mei pcipite regnū zc. Esurivi et dedistis manducare zc. Propter hoc dicitur Prouerb. xxij. Qui pronus est ad misericordiā benedicet. Sic ecōtra q⁹ tard⁹ est ad misericordiā maledicet, faciet ergo q̄libz, put sibi dicit Eccli. vij. Pauperi porrige manū tuā vt pficiat ꝓpiciatio tua, gratia dat⁹ in ꝯspectu oīs viuentis. Gratia datus id est ꝓpter datū pficietur ꝓpiciatio tua in mūdo z benedictio in iudicio vbi in ꝯspectu oīs viuētis dicetur tibi. Venite bndicti zc. Tertia benedictio post mortē dicit pticipationis. Nā si post mortē intrat purgatoriū particeps erit omniū bonor⁹ q̄ fiunt in ecclesia militante vt sic citius liberet. iuxta illud ps. Particeps ego sum omniū timentiū te zc. Et tāto magis q̄to magis hic se fecit pticipē bonor⁹ ecclesie, siue q̄nto magis hic meruit vt illa bona sibi post mortē suffragant. Dixime aūt hoc fit p opera misericordie corporalia et spiritualia z singulariter ea que impendunt animabꝫ in purgatorio, vt si hic libenter p eis oraſti aut eis subueniſti: tunc etiam tibi tāto magis bona ecclesie cedent ad liberationē a purgatorio, q⁹ heu pauci sunt iusti q̄ intrent purgatoriū. Quarta benedictio dicit satietatis, q⁹ post liberationē a purgatorio omniū satietate replebitur i celo, et quecunq⁹ desiderat anima eius ibi habet p⁹ voluntate sua, sm illud ps. Qui replet in bonis desiderīū tuum. Quinta benedictio dicitur gaudiositatis, quia recipiet speciale gaudium a quolibet sancto et angelo dei, tot em̄ habebit gaudia ꝓter prop⁹ria quot sunt sancti in celo et angeli beati. Sexta benedictio dicit dotationis, q⁹ in resurrectione generali habebit duplicez stolam, scz corporis z anime. Tunc em̄ nō soluz premiū habebit in ania de operibus bonis, sed etiam in corpore, quia corpus quattuor dotibus glorificabit, vicz impassibilitate, īmortalitate, agilitate, et claritate. Et tanto amplius istis dotibus premiabitur q̄nto magis corpus suū exercitauit in bonis operibus et virtutibus. Ultra has dotes specialiter fulgebit in celis beatissimus patronus noster Valentinus aureola doctorū siue confessorū p⁹out in sequenti articulo declarabit. Secundū q⁹ in thmate tangitur declarandū dicitur coronatio, quia coronatus corona de lapide pcioso. ¶ Ad cuius euidentiā videndum est de tribus. Primū quid est corona qua dns coronat sanctos in gloria. Secundū in q̄b⁹ differt corona ista ab aurea aureola z palma. Tertiū an sanct⁹ Valentinus etiam coronat⁹ sit aureola. Ad primū respondetur sm doctores in quarto dist. xlix. q⁹ p coronam beatorū nihil aliud debet intelligi q̄ premiū essentiale siue beatitudo essentialis beatorū cōsistens in clara dei visione et perfecta cum gaudij fruitione. quod habet beati omnes in deo clare sic viso et amato, per quā beatitudinē rationalis creatura pfecte cōiungitur deo. Et dr corona

per similitudinē qz meritū quo illud pmiū hic meretur fit cum quadam pugna, fm illud Job. vij. Militia est vita hominis super terrā: victori autē debetur corona. Secundo dicit corona ideo: qz per hoc pmiū fit homo particeps diuinitatis aliquo mō et sic p hoc etiā fit pticeps regie dignitatis, fm illud Apoc. v. Fecisti nos deo nostro regnū z sacerdotes. Corona aūt est ꝓprium signū regie dignitatis. Et ideo essentiale pmium q̄ homo sic fit pticeps deitatis et q̄dammodo regie potestatis dicit corona. Tertio dī corona, qz corona significat q̄ndam perfectionē rōne figure sue circularis que est perfectissima figurarum. Et ex hoc etiam cōuenit perfectioni beatoꝝ in patria. Et quia beatissimus patronus noster sanctus Valentin⁹ hic viriliter pugnauit cōtra carnem mundū et diabolū: et victoriaz obtinuit. Ideo nunc dñs in eterna benedictiōe ipm hac corona coronauit. Est autem hec corona de lapide pcioso: quia ē declara visione christi dñi fm diuinitatem et humanitatē, qui dicitur lapis abscisus de monte sine manibus. Dañ. ij. quia conceptus ex Maria virgine sine virili semine. Dicitur autem maria mons ꝓpter eminentiam sue dignitatis, et quia omnes ad eam confugientes p auxilio saluant tanq̄ in monte. Dicitur etiā christus lapis angularis. De quo in ps. Lapidez quē reprobauerūt edificantes hic fact⁹ est in caput anguli. De hoc ergo precioso lapide beatus Valentinus habet coronā qua est coronatus. ℰ Secundū cōsiderandū in q̄b differt corona ab aurea aureola et palma. Ad hoc dico fm docto. vbi supra q̄ corona idem est qđ aurea. Nam aurea est premium substātiale qđ alio noīe metaphorice dicit corona. Tum ex pte meriti: qz nō respondet generi opis sed radici charitatis. Tum ex pte premij p quod fit aīa pticeps diuinitatis. Palma vero est pmiū accidentale qđ nec radici charitatis nec generi operis debet: sed tm̄ volūtati. Tale pmiū habuit sctūs Martinus eo q̄ martyriū desiderauit: licet opus nō fuerit subsecutū, vñ de eo canit ecclesia. Quē et si gladius psecutoris nō abstulit: palmā tñ martyrij non amisit zc. F Aureola vero est pmium accidētale qđ rñdet operi excellenti et priuilegiato scz martyrio, virginitati, et p dicationi. Nā vt dicūt doc. Sicut ex gaudio essentialis premij qđ est aurea redundat in corpore beatoꝝ q̄dā decor qui est in gloria corporis: et ꝺr dos corpis, sic aureola licet principaliter sit in mente: per quandam tñ redundantiā fulget in carne. Et sic fm Bonauent, vbi supꝝ, aureola est quidam decor in corpore vel gaudium de tali decore qđ habet de opib⁹ a se factis q̄ habēt rationē excellētie victorie. Ex pdictis soluit tertiū q̄ glorioso pontifici nostro sancto Valentino etiā debetur aureola. Et hoc ideo, qz per doctrinā et pdicationē suā hic in mundo obtinuit pfectissimā victoriā cōtra demonem illū repellendo non solum a se sed etiā ab alijs quos sua doctria illuminauit in his que sunt de pertinentib⁹ ad salutem.

S Nam vt cōcludunt doctores trib⁹ generibus hominū specialiter ad hoc priuilegiatis debet aureola, scz martyribus, pdicatoribus, et virginib⁹, et hoc triplici ratione. Primo rōne excellentis operatiōis, qz in virginib⁹ martyribus et pdicatorib⁹ inueniunt tria excellentissima opera trium potentiarū aīme. Excellentissimū em̄ opus rōnalis est pdicatio veritatis. Excellentissimū opus cōcupiscibilis est obseruatio virginitatis. Excellentissimū aūt opus irascibilis est tolerantia mortis. Secōo debetur aureola virginib⁹ pdicatoribus z martyrib⁹ rōe excellētie supatiōis, ipi nāq̄ magnifice superāt hostes aīe, scz mundū, demonē, et carnē. Nā martyres singulariter vincūt mundū: eo q̄ volūtarie sustinēt mortem ꝓpter xpm. Doctoꝝ aūt inter oēs passiones exteriores illatas est oib⁹ pncipalior. Virgines insup singularē victoriā de carne obtinēt, q̄ius aūt et vidue pugnāt ꝓtra carnē, pfectius tñ virgines triumphant: qz nobilissimū victorie gen⁹ est nūq̄ hosti cessisse. Predicatores aūt veritatis z doctores diabolū sublimiter impugnant quē nō solum a se sed etiam ab alijs sua doctrina ejciunt. D Hec est dicendum vt quidā volebant q̄ aureola doctorum debeat tantummodo prelatis z magistris gradatis: quibus cōpetit ex officio predicare. Sz q̄ buscunq̄ qui licite exercent actum docendi in his que ad salutem pertinent siue in scolis legendo: siue in ambone predicādo

siue etiã doctrinã cõscribendo ꝛ cõponendo eoꝝ q̃ ad salutẽ ptinẽt, qz p talẽ doctrinam expugnat diabolus a cordibꝫ hominum tãq̃ armis quibusdã. Sm illud apli. ij ad Corꝝ. x. Arma militie nre non carnalia sunt sed spũalia. Prelatis aũt ꝛ doctoribus nõ debet hec aureola nisi actu pdicent siue doceant, qz aureola non debet habitui sed actui. Tertio debet aureola virginibꝫ doctoribꝫ, et martyribꝫ rõne excellentis cõformationis. Hi equidẽ nobilissime conformantur christo qui fuit virgo et virginitatẽ illibatã seruauit. Fuit martyr in sua passione acerbissima. Fuit doctor ꝛ pdicator q̃ veritatẽ mũdo manifestauit. Sunt ꝛ alie innumere huius sancti patroni nri benedictiones quas ostendũt sanitatũ signa i cecis et claudis ꝛc. Quare illum pie veneremur sperãtes suo patrocinio ciuitatẽ Putauien. ab imminẽtibꝫ malis custodire put quondã i repulsione inimicoꝝ fecit. q̃ hãc ciuitatẽ nocte intrauerũt vsq̃ ad valuas ecclesie: et tandẽ gratiã dei obtinere, quã nobis cõcedat Jesus ꝛc.

wann. j.

De sancto Valentino epo Putauien. patrono.

Sermo XXVI.

Gloriã mundi sprezit cũ suis oblectationibꝫ: et ideo meruit prouehi ad summũ sacerdotij gradũ. Hec verba canit ecclesia ad laudẽ sancti Valentini

Quantũ humana glia sit fugiẽda christus nos docuit verbis ꝛ exẽplis. Ipe cũ cum populus eum voluit facere regẽ postq̃ satiauit eos de quinq̃ panibꝫ ordeaceis et duobꝫ piscibꝫ fugit solus in montẽ. Jo. vj. spernẽs gloriam mũdi et magis eligẽs pro salute nostra cõfundi in hoc mũdo q̃ honorari. Ideo ipe ait Joh. viij. Ego gloriam meam nõ quero, est qui querat ꝛ iudicet, et Matth. xj. ait. Discite a me qz mitis sum et humilis corde. Et iterum Luc. xiij. Omnis q̃ se exaltat supple in hoc mũdo, humiliabit supple in futuro ꝛ ecõuerso. Hoc ẽ qđ ait Mat. xviij. Nisi conuersi fueritis ꝛ efficiamini sic puulus nõ intrabitis in regnũ celoꝝ. Paruulus aũt q̃is nobilis ꝛ delicatus nullũ spernit: sed cuilibet sibi blandienti arridet ꝛ se iungit. Ecce quõ xps dñs summꝰ sacerdos nos ẏbo ꝛ exemplo docuit gloriã huius mũdi spernere et cõtemnere. Hoc attendẽs btus Valentinus a iuuẽtute studuit pompã et gloriã huius mũdi deuitare ideo bene cõgruunt sibi verba thematis q̃ de ipo canit ecclesia per orbẽ diffusa. Gloriã mũdi sprezit ꝛc. Pro gra. Aue maria. Gloriã mũdi sprezit cum suis oblectationibꝫ ꝛc. In verbis thematis duo innuunt ex qbꝫ venit cõmendandꝰ btus Valentinus. Primo eiꝰ humilitas i cõtemnendo gloriã vanã huiꝰ mũdi cũ suis blandicijs cũ dr. Gloriã mundi sprezit. Secõo eius põtificalis dignitas quã adipisci meruit deo inspirãte cũ subiungitur. Ideo prouehi meruit ad summũ sacerdotij gradũ ꝛc. ¶ Circa primũ est notandũ q̃ ad spernendũ ꝛ ptemnendũ gloriã huiꝰ mũdi merito hõ qlibet moueri dz ex eo q̃ oia q̃ sunt in mũdo sunt caduca ꝛ transitoria. Qđ bene oñdit Holgot in libꝫ. Sapie sup hꝫ ẏbo Sap. ij. Quia ex nihilo sumus et post hoc erimus tãq̃ nõ fuerimus ꝛc. dicens q̃ cõtra malitiã vane glorie siue ptra gloriã huiꝰ mũdi valde expedit recogitare qđ eueniat de illo delectabili qđ mouet hoies in pñti vt si est honor, dignitas, diuitie, sanitas, aut pulcritudo ꝛc. quõ tandem oia ista sunt caduca ꝛ transitoria. Sm illud j. Joh. ij. Mũdus trãsit et cõcupiscentia eius. qđ exponẽs btus Augꝰ. sic dic. Ecce inqt mũdus trãsit et ꝓcupiscentia eius. qđ vis ergo vtrũ amare tpalia et transire cum tpe. an christũ amare et in eternũ viuere, et subiungit. Rerũ temporaliũ fluuius transit: sed tanq̃ iuxta fluuiũ nata arbor est dominus ihesus xps. raperis i preceps tene lignum. Voluit te arbor mundi tene xpm. q̃ si amatis istam miserã fluidãq̃ vitã vbi cum tanto laborevniuitis q̃nto magis amare debetis ipam vitam eternã. vbi nullum dolorem sustinebitis. Vulpecula transitura glaciem apponit aurem ad glaciem et si audit aquã currentẽ fortiter sub glacie nullo mõ cõfidit de illa glacie: quia est nimis tenuis ad supportanduz eam. Ista cautela vti debemus cõtra gloriam huius mundi Nam huius mũdi gloria est quasi quedã pulcra et splendẽs glacies: quia delectabile est honorari ab hoibꝫ pasci, potari, delicate vestiri, et habere magnam familiã cui

possit imperare, sed cauendū est quia glacies ista est valde fragilis, ausculta diligenter z audies murmur aquarū transeuntiū sub ista glacie. i. multorū populorū. Juxta illud Apoc. xvij. Aque multe populi multi. Aduerte et audies qz mō transit vn⁹ rex in mortē, mō vnus comes, modo vn⁹ episcopus, mō miles, mō militaris, mō pauper, mō diues, modo senex, mō iuuenis, et sic de aliis multis. Ubi ps. Periit memoria eorū cum sonitu. Ideo de ista glacie nō est cōfidendū. Hec Bolgot vbi sup in fine lectionis. xvj. Ex illo patet qntum periculū est honores z gloriā huius mūdi appetere Nā qnto status altior tanto casus grauior. Uentus eim plus flat in loco superiori qz inferiori. Ideo ibi maius est piculū. Hinc est qn carpentarij z latomi habēt ascendere ad loca alta z piculosa: vt sint magis securi penes se portāt aliqd ponderosum in manu p qō dicūt se magis esse securos qz si haberēt manus vacuas. Sic illi q sunt in gradu superiori sunt in piculo maiori p̄pter ventū elationis z mūdane vanitatis. Autuz ergo ꝓsiliū est talibz qz semp in manu aliqd habeāt vt vicz abundent in opibz bonis z specialr in elemosynis. Hāc autez gloriā mundanā btūs Valentinus totaliter spreuit, vt ptz ex eius vita, et pontificalē dignitatē inuitus suscepit, putās se tali indignū licet a deo electus extiterit. Hec de primo. Scōo in verbis thematis innuit pontificalis dignitas bti Valentini cū subiungit, et tō puebi meruit ad summū sacerdotij gradū. Ex q patz qz btūs Valentin⁹ p̄pter eius humilitatē z mūdane glorie cōtemptū a deo electus est i summū sacerdotem id est pontificē. Ꝛ Pro q est notādum qz pontificalis dignitas est supma dignitas in statu spūali, et ista maxime ostenditur ex dignitate sacerdotali. Habet eim pontifex oēs p̄rogatiuas sacerdotalis dignitatis in cōi, et vltra hoc fulget qdā speciali p̄rogatiua in ordinibz ꝓferēdis, in renatis fonte baptismatis cōfirmandis et in oleo sancto z chrismate ꝓsecrādis, in cōsecrandis ecclesijs z de illis ordinādis zc. Jō dicit in canone. xl. di. ante oīa. Nihil est in hac vita z maxime in hoc tpe difficilij⁹ laboriosius z piculosius epi ps̄byteri aut diaconi officio, sed apud deū nihil beatius: si eo modo militet quo noster p̄cepit imperator. Ex q ptz qz cognita dignitate sacerdotali facile nunc erit cognoscere dignitatem pontificalē. Sed diceret qs, ex qbz pōt cognosci dignitas sacerdotalis ordinis, et q merito illoz status est honorand⁹. Rñdet qz ex septē specialibz p̄uilegijs q nulli alteri nō sacerdoti ꝓuenīūt zc. Primū qz qlibet sacerdos est ad min⁹ septies plus qz laicus ad specialē cultū dei cōsecrat⁹. Secundū: qz qlibet sacerdos habet vltra laicū septez caracteres anie. Tertiū qz qlibet sacerdos habet effect⁹ clauiū regni celestis. Quartū qz qlibet sacerdos habet potestatē corpus xp̄i conficere. Quintū qz sacerdos est velut archangelus Gabriel. Sextū qz sacerdos est vtilissimū ecclesie membrū. Septimus qz vita boni sacerdotis tota est angelica zc.

L Sunt ergo hec septē p̄uilegia p̄pter q qlibet sacerdos est multū honorand⁹ ab alijs et in seipo diligēter custodiend⁹ a peccatis. z si sic: erit deo valde accept⁹. Primū ergo priuilegiū sacerdotis est. quia sacerdos ad specialē dei cultum est ad minus septies plus qz secularis cōsecratus. Nā ordines sunt septē: et i qlibet sacerdos specialiter ꝓsecrat. Ubi z in vulgari ordo ꝓ bñdictio. dicūt eim. Iste habet solū vnā benedictionē vel duas zc. Et in qlibet ordine sacerdos recipit specialē gratiā sacramentalē quarū vna est pfectior alia fm gradū ordinis. qz in qlibet deputat ad specialē actum diuinū ad quē gra exigit specialis. Si igit locus sacer vt cimiterū, ecclesia, et altare z vasa sacra, puta calix monstrantie et capsa eucharistie, et vestes sacre vt corporale, palle, indumēta sacerdotalia z hmōi sunt reuerenter tractāda, que tn oīa sūt irrōnabilia, cur rōnalis sacerdos septies sacratus deo nō plus esset honorand⁹. Recipiūt eim sacerdotes cōiter a principio qtuor ordines simul, vicz hostiariatū, lectoratū, exorcistatum, et accolitatū, postea successiue subdiaconatū, diaconatū, et sacerdotiū. licz aliq a pncipio solū recipiūt pmā tōsurā siue fm alios psalmistatū zc. Itē si nō licz laico tāgere vasa sacra, scz calicē, capsam zc, p conseruanda eucharistia sacrata. Itē nec pannos in qbz eucharistia locat, puta corporale, qsto min⁹ sacerdotē ledere q eucharistiā cōsecrat z suis manibz tractat. Ideo eccl̄ia

statuit rationabiliter oēs illos excōicatos maiori excōicatione q̄ mittūt manus violentas in clericos, vt dicit canon, si q̄s suadente, xvij, q. iij. Secundū ꝓuilegiū, q̄ q̄libet sacerdos habet vltra laicū septē caracteres anie sue impressos specie differētes indelibiles p q̄s hic et in futuro iudicio sigue in eterna patria ab alijs cognoscet in q̄ ordine fuerit, que signacula el cedent i magnum gaudiū si saluabit z in magnū tormentū si damnabit. Jō cuilibet sacerdoti orandū est illud ps̄. Fac mecū signū i bono vt ꝯfundant z reuereant q̄ volūt mihi mala, puta demones inducētes ad peccata Tertiū q̄ q̄libet sacerdos habet effectus clauiū regni celestis: saltē vbi habet populum sibi cōmissum, ſm illud Matth. xvj. Tibi dabo claues regni celoꝝ: et quodcūq̄ ligaueris sup terrā erit ligatū z in celis z̄c.

Vbi dicit s. Tho. q̄ clauis realiter est caracter sacerdotalis cuius effectus est septuplex. Primus peccata delere si reperit in cōfitente, et hoc dispositiue. Secūdus macūlas pcōꝝ tergere. Tertius gratiam acq̄rere dispositiue. Quartꝰ penā purgatorij minuere. Quintus pena satisfactoria ligare. Sextꝰ excōicare q̄ locū habet in episcopo sacerdote archidiacono vel electo iurisdictionē habente. Septimꝰ indulgentias dare, et hoc si est ep̄s cardinalis vel legatus z̄c. Quartū q̄ sacerdos habet potestatē corpus christi cōsecrare, et ille est nobilissimꝰ actus sacerdotis etiā epi in eccl̄ia dei vicz cōsecratio eucharistie. Nā oēs alij ordines disponūt ad eucharistie ꝯsecrationem. Uñ primi tres faciūt ad populi ꝓparationē, q̄ hostiariꝰ hz amouere malos homines, vicz hereticos z excōicatos. Exorcista demones expellere. lector ꝓphetias legere z sic ꝑticulariter instruere, sed alij q̄ttuor magis ꝓpinq̄ deseruiūt ad eucharistie ꝯsecrationē, q̄ acoliꝰ hz materiā ꝯsecrandā ꝓparare in vasis nō sacris. subdiaconus hz eandē materiā disponere in vasis sacris in q̄bꝫ fit ꝯsecratio. diaconꝰ materiā sic ꝓparatā hz sacerdoti offerre ad ꝯsecrādū. Sacerdos ꝯo habet materiā sibi oblatā cōsecrare. Ultra hos ordines q̄dā ponunt primā tonsurā siue psalmistatū z episcopatū, et sic essent nouē ordines iuxta novem chorꝰ angelorꝝ. Attamen theologi dicūt q̄ in episcopatu nō imprimitur specialis caracter sed dilatat p̄cedēs, vicz caracter sacerdotalis, et extendit vt maiorē habeat potestatē q̄ alius sacerdos. Causam dant q̄ ordines distinguūt ꝓncipaliter penes ꝯsecrationē eucharistie ad sensum dictum. Modo epūs nihil amplꝰ hz facere ad ꝯsecrationē eucharistie q̄ alꝰ sacerdos Nisi forte tā diceres q̄ haberet excōicatos absoluere. Hoc aūt etiam hz facere nō ep̄s habēs iurisdictionē vt sup̄. Ita psalmistatus nō esset specialis ordo nisi large capiēdo ordinē incōꝝtū ascribit ꝓuileglo clericali Existo ꝑz quō sacerdos speciale priuilegium z potestatē habet in ꝯsecratione eucharistie. Hanc autē potestatē nullus alꝰ homo habet, imo nec angelus, imo nullꝰ alius q̄tumcūq̄ sctūs et doctus sciēs aut bonus. Ecce sacerdos eū q̄ creauit celū et terrā trāssubstātiare hz z eū quē castissima mater z virgo semel genuit q̄tidie q̄dammodo regenerare pōt. Merito ergo sibi timere habēt cū sacerdotib⁹ fornicatoribus. Quintū q̄ sacerdos ēvelut archangelꝰ gabriel z celestis q̄dā paranymphus mediās inter deuotā animā vel sponsum ecclesiā z xp̄m eius sponsum cū celebrādo orat et offert vota animarū summo patri z clementiā patris renūciat populis, et demū ꝯiungit xp̄m sponsum cuilibet homini deuote misse assistenti. Est etiā sicut baiulus doni nobilissimi cōtenti in scrinio specierū sacramentaliū. O q̄nte dulcedinis z ꝯsolatiōis est deuoto sacerdoti tantū sacramentū verbo ꝯficere, p̄ oculis habere, manib⁹ ꝯtrectare, ore sumere, alijs ministrare. Sextū q̄ sacerdos est valde vtilis imo vtilissimū membrū ecclesie, q̄ nullꝰ christianus rite efficit necessitate excepta nisi p̄ sacerdotē, nullꝰ in xp̄i militē cōsecratur nisi p̄ sacerdotē ep̄m ī ꝯfirmatiōe, nulli peccatū dimittit ab aliq̄ post deū nisi p̄ sacerdotē, imo oēs aīe fame p̄irent si nullus sacerdos eucharistiā cōsecraret, nec aliq̄s melꝰ munirī pōt ad mortem q̄ p̄ sacerdotē absoluentē, vnctionem extremā et eucharistiā dantē, nec q̄s fructuose matrimoniū ꝯtrahere z in ipo benedici pōt nisi p̄ sacerdotē. Quis etiā animabꝫ in purgatorio sic subueniret si sacerdos non esset: cuꝫ eis salubrius subueniri nō pōt q̄ per eucharistiaꝫ, vt dicit Grego. iij. dialo.

Immo nec p pctōre hic maius fieri pōt q̄z vt p eo xp̄us deo patri offerat in eucharistia, vt dicit sctūs Tho. Ecce nunq̄d sacerdos merito est honorand⁹ q̄ tā vtilis est ecclesie, Timeāt ergo sibi merito q̄ offendūt sacerdotes verbo aut facto, cōfundant tā q̄z heretici, dicūt, Si nullus sacerdos esset adhuc viuere vellemus in catholica fide, Quō em̄ verū esset enangeliū si nullus sacerdos esset, imo nec verba xp̄i vera essent, Dixit em̄ xp̄us Mat. vlti. Ego vobiscum sum oib⁹ dieb⁹ vsq̄z ad ꝯsūmationē seculi, Nō aūt loquebat de sola diuinitate, quia nullus dubitat fidelis ip̄m fm diuinitatez esse vbiq̄z, sed dixit, Ego, s. deus z hō, hoc aūt quō verū esset si sacerdos missam non celebraret, vbi em̄ xp̄s esset nobiscū fm humanitatē nisi sub specieb⁹ panis z vini, Ecce q⁹ euangeliū verū nō esset et p cōsequēs nec verba xp̄i si nullus sacerdos esset, Audi hoc hereticе, audi hoc tu inimice totius cleri: et scias te potius hereticū q̄z xp̄ianuz esse zc, Septimū p̄uilegiū, q⁹ vita sacerdotis bona tota est angelica. Quidā enim angelo⁹ fm Dionisiū et Damascē, in celo habēt deo assistere, sacerdos vero in terra idē habet facere in altari i choro, Alij in celo z alibi deo ministrāt, sacerdos aūt idem in officio facit, p̄ter hec oēs angeli in celo habēt triplicia officia, vicz laudare, bñdicere, et p̄dicare: q̄ in terra sacerdoti sunt p̄pria Ecce q̄z̄ta dignitas sacerdotis, Ideo legit sctm̄ Franciscū dixisse sepi⁹, Si sctō cui⁹q̄z de celo venienti et paupculo alicui sacerdoti me cōtingeret obuiare: ad sacerdotis manus deosculandas citius me ꝯferrē: et sctō dicerē, Expecta sctē Laurenti, q⁹ manus hui⁹ verbū vite ꝯtrectant z vltra hūanū aliq̄d possidēt, Si q̄ sacerdos tā sctās man⁹ habet, o q̄z̄tū cauere hz ne illas polluat z xp̄m agnū ūmaculatū illis cōtingat, O q̄z̄tū detestat xp̄s nat⁹ de virgine tangi manib⁹ pollutis a meretrice, Quantus ergo timor merito inuadere dz sacerdotē q̄ luxuria pollut⁹ audet suis manib⁹ xp̄i purissimū corp⁹ cōtrectare, Aduertat ꝑ quilibet sacerdos z semp sit in timore, semp inuigilet ne indigne xp̄i corp⁹ tāgat, Ex p̄dictis eliciunt alia documēta, P̄rimū q⁹ oīs homo secularis etiam q̄z̄tumcūq̄z potēs et magn⁹ in magno honore tenere debet sacerdotē bonū siue malū, ptz ex dictis p̄allegatis, pter q̄ maxio honore (unt digni, Jō Dauid Saul malū inimicū suū capitalē t mortalē ledere noluit: q⁹ vnct⁹ erat, j. Reg. xxiiij, Quanto magis sacerdos dignus est vltra regiā potestatē q̄ xp̄i corpus cōficere hz: qō nulli vnq̄z regi nō sacerdoti p̄cessuz est, Ita Cōstantin⁹ imperator cū intrasset locum Nicenū ꝯciliū et quosdā p̄res reperiret inter se iurgia hre: acceptis ab eis oīm iurgio⁹ z q̄rimoniarū libellis eos in sinu colligens fecit cremare: ne alicui hoīm innotescere posset pctm̄ sacerdotuz: et ep̄os ad se ꝯuocās dixit, Ite z inter vos causas v̄ras disponite, q⁹ dignū est vt nō iudicem⁹ deos, Et habent verba, xlj. q. j. sacerdotib⁹, et ea, q. cōtinua, §. item Cōstantinus, dicit q⁹ Constantin⁹ in Nicena synodo p̄sidēs ait, Vos a nemine iudicari potestis: q⁹ ad dei solius iudiciū reseruamini, Ubi dicit glo. interl. A nemine sc̄z seculari iudice ad soli⁹ dei, id est clericoz q̄ dū appellant, vt in p̄fato, c. sacerdotib⁹, Ulū, xcvj. di. in. c. In scripturis, fert Cōstantinū dixisse, Vere si p⁹ p̄ris oculis vidissem sacerdotē dei aut aliquē eoz q̄ monastico, i. monachali habitu amicti sunt peccantē: clamidē meā explicarem z cooperirē eum ne ab aliq̄ videret.

O Expdictis scdo infert tale documētū q⁹ grauit peccāt sacerdotes raro celebrā tes vel i diuinis indigne ministrātes z peccatis mortalib⁹ se inquinātes, patet, q⁹ fm Grego. cū crescūt dona crescūt z rōnes donoz, Et seruus scies voluntatē dñi vapulabit plagis multis si nō fecerit eā, Lu. xij, Ideo etiā xp̄s maxie in sacerdotes inuexit malos cū multiplex ve eis p̄dixit Matth. xxiij. dicēs, Ue vob scribe hypocrite qui comeditis domos viduaz, ve vobis duces ceci, ve vob scribe et pharisei q̄ sile's estis sepulcris dealbatis q̄ affozis apparēt hoib⁹ speciosa: int⁹ aūt sunt plena ossib⁹ mortuoꝝ rū, z sic de alijs, Ita z grauit xp̄s sacerdotes arguit: eoz vendētes z emētes de tēplo eiecit, Mat. xxj. P Tertio infert ex dictis q⁹ ꝯuiter peccāt q̄ sacerdotib⁹ cooperā tur ad peccādū, puta ludēdo, crapulose cōuiuando, et p̄sertim luxuriādo, tactu, ꝓbis, munusculi, vel actib⁹, q⁹ oēs tales maculāt sacerdotes dñi z indignos faciūt maximis bonis q̄ facere possent sine talib⁹ pctis.

Q Quarto patet q̄ peccāt grauiter sacerdotib⁹ detrahentes, qz tales tenēt maxīmo honore honorare ex dictis z nō infamare, ſm illud Exo. xxij. Dijs nō detrahes et ꝓncipi populi tui nō maledices. Quito sequit q̄ parētes cognatiz nutricij sacerdotū bonoz deo multū regratiari tenēt z letari debēt q̄ eoz ministerio aut auxilio aliquis fact⁹ est sacerdos, patz, qz participes sunt specialius bonoz operū sacerdotū q̄s plures alij. Ex illis finalit ꝓz q̄ si cōiter sacerdotes sunt tāto honore ꝓsequendi q̄tuz tunc debent honorari summi sacerdotes, puta episcopi, archiepiscopi, patriarche, ꝓmates, et ceteri supiores, q̄ntū etiā papa q̄ est sup oēs. Si ergo tanto honore digni sunt hic ī terris: q̄ntis laudib⁹ extollere debemus eos q̄ postq̄ hic digne sacerdotio functi sūt nūc triumphāt ī celis, certe tanto ampli⁹ q̄to apud deū exultāt mirabilius, certe tāto efficacius q̄to p eos de⁹ miracul̄is chorusc̄at hic in terris felici⁹. Digne g̃ sūmis honorib⁹ dign⁹ est noster patronus b. Valentin⁹ cui⁹ tot sūt miracula q̄ ea enarrare nō sufficit mortal̄ lingua. Si hec fecit cū esset ℔ in mūdo: q̄d faciet nūc apud deū. Orem⁹ g̃ hodie sctm̄ Valentinū vt sicut ipe in ℔ mūdo gloriā hui⁹ mūdi ꝓtemnere et soli deo adhesit: ita gratiā nobis impetret q̄ tp̄alia trāsitoria ꝓtemnere z celestia amare valeamus.

De cōuersione sancti Pauli apli.

Sermo XXVII.

Paulus tremēs ac stupens dixit, dñe q̄d vis me facere. Act. ix. et in epla hodierna. A Pro introductiōe nota q̄ bn̄s Paul⁹ añ cōuersionē suā habuit q̄tuor falsas opiniones siue errores ꝓtra iesum xp̄m dñm nostrū. Prima q̄ nō credebat ipsum esse deū sed purū hoiem. Secūda q̄ nō fuerit saluator mundi: sed deceptor. Tertia q̄ nō resurrexerit a mortuis. Quarta q̄ non erat iudex bonoz z maloz. Sed xp̄s in respōsione sua q̄n dixit, Ego sum iesus nazaren⁹ ꝛc. fugauit oēs errores p̄dictos ab eo. Et ꝓmo q̄n dixit, ego sum, oñdit se esse deum, qz sum ꝓprie est nomē diuinitat̄, qz deus ꝓprie bz esse, nostrū aut̄ esse est nobis a deo cōicatum, ideo ꝓprie nullus habet esse nisi solus deus, sicut ꝓprie nullus dicit dones ꝓpter pecunias mutuo receptas, totuz añt nostrū esse est nobis mutuatū a deo, iō legit Exo. iij. q̄ q̄n de⁹ voluit mittere moisen vt liberaret populū israel de egypto, dixit sibi moises. Si dixerint mihi: q̄d est nomen dei, q̄d dicā eis. Respondit dñs ad moisen, Ego sum qui sum: sic dices filijs israel. Qui est misit me ad vos. Ecce q̄re respondit Paulo, Ego sum. Cōtra secundū errorem dixit: Jesus, q̄d idē est q̄d saluator, ostendes sibi clare q̄ null⁹ p̄t intrare regnū celoz nisi xp̄o credēdo z obediēdo. Cōtra tertiū dixit nazaren⁹, i. floridus, qz corp⁹ eius in resurrectione sua gloriosa floruit q̄ttuor dotib⁹, s. impassibilitat̄, agilitatis, subtilitat̄, z claritatis. Cōtra quartū errorē dixit, durū est tibi ꝛ stimulū calcitrare. Stimulus est sentēcia dura, quā dabit vt iudex vniuersal̄ bonoz z maloz: q̄n dicet malis. Discedite a me maledicti ī ignē eternū. Matth. xxv. Tūc paulus tremēs ac stupēs dixit, Dñe q̄d vis me facere, s. vt possim saluus fieri, mō em̄ video clare errores in q̄b⁹ erā. Nā cog̃sco te esse deū oīpotentē ex ꝓstratione mea z ex illustratiōe lumis tui, z credo te esse saluatorē mūdi, resurrexisse a mortuis, z iudicē seculi ꝛc. ideo paratus sum facere oīa q̄ iubes ꝛc. Circa ꝙba themat̄ ī ꝓsona pauli pōt formari triplex q̄stio. Prima: dñe q̄d me vis facere in cōuersiōe. Secūda: dñe q̄d me vis facere i revelatiōe. Tertia: dñe q̄d me vis facere ī p̄dicatiōe, Jō in ℔ ꝓmiōe de tribus est dicendū s. de ei⁹ cōuersiōe, revelatiōe, z p̄dicatiōe.

B Ad euidentiā ꝓmi q̄ro, vtrū cōuersio sctī pauli fuerit miraculosa. Ad ℔ dico q̄ sic q̄druplici rōne, scz rōe initij, rōe ordinis, rōne modi, z rōne termini. Prio rōe initij. Nā ei⁹ initiū fuit ex nihilo, vtpote nullo cōuersionis actu p̄cedēte, cū poti⁹ p̄secutionis actu ꝛrio/p̄cm̄ añt nihil est positiue, licet sit aliq̄d ꝓuatiue, de q̄ Job. j. Sine ipo factū est nihil. Et in ℔ manifestat̄ superfluens diuīa miscēdia quā nobis intuendā ꝓponit. Vñ Bern⁹, in sermone hui⁹ diei. In hac memoria z peccatoz spem venie cōcipit vt puocet ad penitentiā, z q̄ ia penitet p fecte cōuersiōis accipiat formā. Quis ei vltra despet p magnitudie cuiuslibet crimis aut pcī, cū audiat Paulū adbuc spirantē

De conuersione sancti Pauli

minarū et cedis in discipulos dño subito factū vas electiōis. ¶ Vbi est notandum q̄ in btō paulo añ eī cōuersionē triplex abundauit delictū, scz magna seuicia: cū dicit, spirās mina, rc. Magna supbia: q̄ accessit ad p̄ncipes sacerdotū, glo. non vocat, sed sponte zelo cōcitante eo. Et magna ignorantia. Vñ dicit. Ut si inueniret huiꝰ vie rc. Illos enim qui erāt in via credebat esse extra viā. Primo magna seuicia sua fuit in q̄ttuor, scz in corde p odiū, q̄ dicitur, spirās, id est vehemēti spū ignē p̄secutionis accēdēs in se z in alios ꝓtra eccl̄iā. In ore minarū in ꝓbis iniuriosis. In psonis p penarū irrogationē. Vñ dicitur. Et cedis, id est in verberib⁹ et flagellis in discipulos dñi. Et quarto in reb⁹ p expoliationem. Act. viij. Paulus añt deuastabat eccl̄ias, sed per miraculosam eius ꝓuersionem de tāta seuicia ꝓuersus est ad supernā charitatē, ita q̄ q̄ xp̄ianos sic fuerat q̄drupliciter p̄secutus, eos est postmodū q̄drupliciter p charitatē ꝓsolatus. Dedit eīm cor suū ad cōpatiendū. ij. ad Cor. xj. Quis infirmat̄ et vobis z ego nō infirmor? Chryſ. Nullus tāto affectu mala ꝓpria q̄ntū paulus deflebat aliena. Dedit os suū ad p̄dicādum. ij. Cor. vj. Os nostrū patet advos o corinthi. Et Ephes. vj. Orātes p me vt detur sit sermo i apertiōe oris mei. Dedit corpus suū ad moriēdū. j. ad Thessal. ij. Volebā vobis trādere euangeliū: nō solū euāgelium dei sed etiā animas nr̄as. Chryſo. Mortē atq̄ cruciatū et mille supplicia q̄si ludū putabat puerorū. Item dedit res suas ad ministrandū. Act. xx. Ad ea q̄ mihi opus erant et his q̄ mecū ministrauerunt man⁹ iste. Scdo btūs paulus a maxia superbia cōuersus est in pfundā humilitatē. Habuit eīm humilē denoiationē, ꝓuersationē, et vitā. Denominationē hūilē, q̄ vocat se puulū. Nā prius vocabat saulus a Saulo supbo, postea vocauit se Paulum quasi paruulū. ¶ D ¶ Tamē circa mutationē nois Pauli tres inueniunt opiniones. Prima est Origenis qui dicit q̄ sp fuit binominis et vocat⁹ sit sp saulus z paulus. Scda Rabani q̄ ait q̄ añ ꝓuersionē dict⁹ est saulus a saulo supbo, post ꝓuersionē vero dictus est Paulus, quasi puulus a virtute hūilitatis. Vñ nomen suū interp̄tando. j. Cor. xv. ait. Ego sum minim⁹ apl̄oꝝ Vocat se seruū. ad Ro. v. Paulus seruus Jesu christi, vocat se seruū seruoꝝ. j. Cor. ix. Cū liber essem ex oīb⁹ me seruū oīm feci Vocat se abortiuuz. j. Cor. xj. Nouissime tanq̄ abortiuo visus est et mihi. Tertia est opinio Hiero, et Bede q̄ asserūt q̄ vocat⁹ sit Paulus a primo spolio. qđ ꝓtulit ecclesie scz Sergio paulo p̄cōsule quē ad fidez ꝓuertit, sicut patet Act. xiij. Scdo habuit humilē ꝓuersationē. j. Cor. x. Sine offensione estote iudeis z gentib⁹ et ecclesie dei: sicut et ego oīb⁹ p oīa placeo. Seruauit eīm illud qđ dicit Eccl. xxxij. Rectorē te posuerūt noli extolli rc. Itē habuit humilem vitā. Reputabat enim se sanctoꝝ minimū Eph. iij. Mihi oīm sanctoꝝ minimo data est gra. Sic reputabat se esse pctōrē maximū. j. ad Tim. j. Christ⁹ venit in hūc mūdum pctōres saluos facere q̄rum primus ego sum. Tertio ꝓuersus ē a magna ignorātia i sapie claritatē. dicit nāq̄ de illo Hiero. Cur paul⁹ apl̄s vas electiōis, nempe q̄ vas legis z scripturarū sanctarū armariū est. Et. ij. ad Cor. xj. ait. Nā z si imperitus sermone nō tn sciētia. Scdo ꝓuersio beati Pauli fuit miraculosa rōne ordinis. Ordo nanq̄ ꝓuersionis eī⁹ fuit cursu insolito nature scz ꝓtrario. Fecit eīm de vidente cecum viso corporeo. Nā aptis oculis nihil videbat in illo triduo: ꝓpter qđ ad manus trahebat ab his q̄ comitabant eū. De cetero ꝓo mentalis visionis fecit videntē non solū fidei lumine vtpote doctū a xp̄o in illo triduo euangeliuz dei, sicut ipe testat ad Gal. j. dicēs. Nō accepi illud ab hoīe sed p reuelationē iesu xp̄i. Sed insup in hoc triduo raptus ad tertiū celum diuinā essentiam cōtemplando nō p speculū z in enigmate, sed facie ad faciē vt infra declarabit. In q̄ p̄cipue reluce. diuina clemētia dū p tantis malis tam ineffabilia bona recepit.

¶ Sed quare ita mirabiliter cōsecutus est misericordiā z tantā gratiā. Ad hoc dicendū q̄ licet Aug⁹ dicat, si quer⁹ quare hunc trahat et illum nō trahat: noli diiudicare si non vis errare. Nihilominus diuina pietas rectissime egit dum Paulum tam mirabiliter ad se traxit ꝓpter tria. Prio ꝓpter zelū q̄ mouebat paulus ignorans in tali p̄secutione q̄s grauiter offendebat.

putabat nãq; sacrificium se offerre deo si xpi nomen deleret. Hoc ipe cõfirmat. j. ad Timo. j. vbi ait. Gratias ago ei q̃ me confortauit in xpo iesu dño nostro. qz fidelem me existimauit ponẽs in ministerio: q̃ prius fui blasphem⁹ z psecutor. sed misericordiã cõsecutus sum. qz ignorãs feci in incredulitate. Est tñ verũ q̃ Paulus p illã ignoriam q̃ fuit iuris simplicis nõ excusabat a toto sed a tãto. Ideo si ita mortuus fuisset eternã damnationẽ incurrisset. Scõo misericorditer actũ fuit cũ paulo ꝓpter meritũ nõ ꝓpriũ sed beati Stephani pthomartyris. Nam ꝑm Aug. in sermone. dũ stephanus lapidaret in oratione quã fecit p his qui ad eius necẽ insistebãt singulariter orauit p Paulo quẽ cõspiciebat cõtra se plus ceteris corde et anio desecuire. nõ em poterat manu illũ lapidib⁹ duris ferire: qz non spectabat nisi testib⁹ aliquẽ lapidare. tñ Paulus illoz retinẽs vestimẽta animabat eos vt viriliter extinguerent innocentẽ. Jõ cõcludit ibi Aug⁹. q̃ si stephanus p inimicis suis nõ orasset: ecclesia aplm pdicatorẽ gẽtium nõ haberet. Tertio remissionẽ z graciam inuenit paulus ꝓpter exemplũ vt sic ipo tãq; in speculo clare peccatores intuerent magnitudinẽ misericordie dei. j. ad Timo. j. ita dicit. Fidelis sermo z oñi acceptione dign⁹: qz iesus xps venit in hũc mundum saluos facere pctores quoz primus ego sum. Sed tõ misericordiã psecut⁹ suz vt in me pmo ostẽderet xps iesus oẽm patientiã ad informationẽ coz q̃ crediturí sũt illi in vitã eternã. Tertio ꝙuersio bti pauli fuit miraculosa rõne modi. qz mod⁹ cõuersionis eius fuit subitus: qđ est soli⁹ dei. nã cõtinuo factus est de psecutore seuissimo pdicator fidelissim⁹. qđ est magꝭ ptrariũ q̃ illa duo Paulus adhuc spirãs minarũ et cedis zc. Et saulus multo magis cõualescebat z ꝙfundebat iudeos. ibat p viam fremens z crudeliter seuiẽs. subitoq; veritate cognita. Dñe inqt qđ vis me facere. Non sic pctores nri xpi agnitionẽ veritatis cõtuentes. cõuersionis instinct⁹ pcipientes. qrũ rñsio cozuina cõuersionẽ ducit in longum. ventã spondet in futurũ. sed ve misero qz q̃ penitenti vitã spopondit differenti diẽ crastinũ nõ ꝓmisit. Quarto cõuersio ei⁹ fuit miraculosa rõne termini. Fuit em terminus cõuersionis eius in esse cõpleto testante dño. Vas electionis est mihi vt portet zc. Vñ Chryſ. in lib. de laude pauli inter alia quodãmõ mirabilia dicit. q̃ paulus in terra gradiẽs se sic gerebat i cunctis quasi angelor societate frueret. Nam visibili adhuc corpori alligatus illoz pfectiõe gaudebat. vt em in ignẽ ferrũ missum totũ ignis efficit. sic Paulus charitate succẽsus totus effectus ẽ charitas. Et ideo nihil errauit qui pratum quoddã insigne virtutuz ac paradisum spirituale pauli animã nuncupauit. cum oia q̃ sunt in hominib⁹ eius aia possideat. Circa pdicta q̃ritur cur tã diu distulit xps pauli ꝙuersionẽ q̃re nõ vocauit eum dum adhuc in carne fuit i mundo cum ceteris apostolis. Ad qõ dicendum q̃ hoc factum fuit ꝓpter tria. Primo ꝓpter christi potentiã vt sic ostenderet q̃ post mortẽ christus q̃ surrexit a mortuis potuit inimicos etiã benigne superare. Scõo ꝓpter christi sapientiã vt sic innotesceretur multiformis sapientia dei qui varios habet vocãdi et saluãdi modos. Tertio ꝓpter xpi clementiaz qua voluit vt oĩs fraudis suspitio tolleret cõuertendis gentibus: dũ talis magister est electus q̃ nõ solum nõ fuisset de socijs christi hic viuentis immo fuisset acerbissimus psecutor oĩm q̃ inuocabãt nomen eius. Et nullo cõmodo vel incõmodo temporali timore vel fauore humano fuit ad fidẽ cõuersus. et illi⁹ nominis quod antea extinguere nitebat defensor fuit validissimus. Secũdo loco nũc dicendũ est de reuelatiõe beati Pauli quã sibi deus ex speciali priuilegio fecit. De q̃ ita scribit. ij. ad Coz. xij. Scio hominẽ in christo ante annos quattuordecim siue in corpore siue extra corpus nescio. deus scit raptum huiusmodi vsq; ad tertium celum. Et scio huiusmodi hominẽ siue in corpore siue extra corpus nescio. deus scit. q̃ raptus est in paradisum et audiuit archana q̃ nõ licet homini loqui. Ad quoz cũ euidentiam dubitat primo vtrũ beatus paulus in raptu viderit diuinã essentiam. Ad hoc dicendũ q̃ sic. nam de nullo alio sancto dicit expsse et indubitate q̃ viderit deum per essentiam in vita nisi de Paulo in nouo testamento. z moise in veteri testa. vt pbat Aug⁹. lib. xij. sup Gen. sic di. Cur nõ

credamus.q̄ tāto apostolo doctori gentiū rapto vsq̄ ad ipam excellentissimā visionē. voluerit deus demōstrare vitā in qua post hanc vitā viuendū est in eternū/ Et sanct⁹ Tho.scōa scōe.q.clxxv.ar.iij.sic dic. Quidam dixerunt Paulū in raptu non vidisse ipam dei essentiā:sed quandā dei refulgentiam claritatis ip̄ius/ Sz ꝓtrariū manifeste ipa ꝥba apli designāt/ Dicit em̄ se audiuisse ineffabilia ꝥba.q̄ nō licet homini loqui/ Homōi aūt vident ea q̄ ptinēt ad visionē beatoꝝ.q̄ excedit statū vie.ꝛm illud Esa. lxiiij. Oculus nō vidit deus absq̄ te q̄ preparasti diligentibꝫ te/ et ideo cōuenienti⁹ dr q̄ deū p essentiā videri.

¶ Sed q̄re res.vtrū in tali visione btūs paulus fuerit vere beat⁹/ Ad hoc dico q̄ nō. Nam vidit diuinā essentiā mediāte lumine glorie: sine q̄ ab intellectu creato deus videri non pōt/ Nō lumen dupl'r ptic̄ipari pōt/ Uno mō p modū forme pmanentis.et talis ptic̄ipatio facit btōs in patria/ Alio mō per modū passionis trāseuntis.et sic fuit ptic̄ipatū paulo in raptu/ Uñ nō fuit simplic̄iter beat⁹.q̄ de rōne beatitudinis est status seu pmanentia.sed fuit beatus ꝛm quid/q̄ visio Pauli in illo raptu q̄tum ad aliquid fuit similis visioni beatoꝝ.sz q̄ntū ad id qđ videbat/ et q̄ntū ad aliq̄d dissimilis.sz q̄tum ad modū videndi/q̄ nō ita perfecte vidit sicut sancti in patria.et sic nō fuit beatus habitualiter:sed solū habuit actū beatorum.

¶ Sed diceres. Erquo paul⁹ fuit rapt⁹ ad tertiū celū:qđ est illud celum/ Ñndeī q̄ illud tertium celū pōt dici celuz sanctissime trinitatis/ Est em̄ triplex celuz. sz materiale. intellectuale.et diuinale. Et quodlibet est triplex/ Nā materiale est ꝛydereū sub q̄ cōprehendunt celi planetarū/ aqueū seu crist̄allinū qđ est ꝑmū mobile/z empyreū īmobile qđ est loc⁹ btoꝝ.z ad istū tertiū celū paulus fuit raptus/ Secundū celū intellectuale id est nature angelice. De quo Job.xx. Reuelabūt celi iniquitatē ei⁹/ Et illud ē triplex.q̄ triplex hierarchia ꝛm trinū gradū cognitionis diuine ab eis.sz infima.media.et supma/et ad istū summuz gradū cognitiōis diuinoꝝ.z visionis rapt⁹ est paul⁹/ Uñ et beato Dionisio eius discipulo credit⁹ dedisse informationē.vt capacitam sublimis materie de hierarchijs angelorū et coꝝ ministerijs q̄ viderat/ Ex qua Dionisi⁹ edidit librū de celesti hierarchia/ in q̄ magis loquit⁹ de angelis q̄ aliquis expantiq̄s doctoribꝫ/ Tertiū est celū sanctissime trinitatis vnū essentialiter.z trinū ꝑsonaliter. De q̄.j. Jo.v. Tres sunt q̄ testimonium dant in celo.pater.ꝥbū.et spūsc̄tūs.et hi tres vnū sunt/ Et licet hi tres celi inseparabiliter influent.z operent/ tñ p q̄ndā appropriationē et adaptationē dicere possumus/ q̄ a ꝑmo celo ꝑs recepit influxū operationis miraculoꝝ.z infirmos sanauit.demones ab obsessis fugauit. mortuos suscitauit.a celo filij habuit influxū sapie. Uñ ipe ait.ibi. Coꝝ.xiij. An experimentū q̄ritis ei⁹ q̄ loquit in me xp̄s.vt sapiens architecte.z fundamentū posui/ A celo spūsancti ardorem charitatis et fruitionē diuinitat⁹. Uñ dicit se raptū in celū.z etiā paradisum vt celum dicat rōne ꝓtemplatiōis clare quā habuit/ paradisum rōne maxime delectatiōis inde ꝓsequentis.vt dicit sc̄tus Tho.vbi s.

¶ Ultimo q̄ro vtrū i raptu aīa pauli fuerit sepata a coꝛpe:vel in coꝛpe extiterit/ Dici pōt q̄ sicut ipemet dicit se nescire/ iō nec nos possum⁹ diffinire/ Uerū vt dicit s. Tho.vbi supra.ar.vj. apls in hoc excessu nō fuit in celū raptus in aīa z coꝛpe vt quidam dicebant/ qđ Aug⁹. reꝓbat.sed sola aīa fuit rapta/ et hoc ignorat apls vtrū aīa oīno esset sepata a coꝛpe:coꝛpe iacēte mortuo/ vel esset adhuc ꝓiuncta coꝛpori vt forma.vīcēs tñ potētia vegetatiua:nō aūt sensitiua/ Nā et ħ esse pōt q̄ aīa in coꝛpe alienata ab oī sensatione interiori z exteriori.vt visu.auditu.fantasia.memoria.z hmōi solum vtēs operatiōe potētie vegetatiue videat deū p essentiā in pūtl.sed q̄ vtaī potentijs sensitiuis nō pōt esse. Et sic intelligitur illud Exo.xxxiij. Nō videbit me hō et viuet.sz vita sensitiua. sed oportet q̄ sit omnino a sensib⁹ alienat⁹.

¶ Tertio nunc dicendū est de p̄dicatione sancti pauli. Ubi nota q̄ beatus Paulus fuit solennis ꝓdicator. Unde canit ecclesia. Doctor egregie Paule mores instrue ꝛc. Jnō. Egregius quasi extra gregē positus/ Naz triplici fuit sc̄ientia p̄ditus/ Primo mosaica.illā didicit in scolis iudeoꝝ. Act.xxiij. Ego sum vir iudeus.secus pedes Gamaliel⁹ eruditus iuxta veritatē paterne legis/

¶ Secundo sapiētia euāgelica, illam didicit in scolis christi, de q̄ ad Gal. j. Notum vo bis facio euangeliū quod non ab homine didici sed per reuelationē Jesu christi. ¶ Ter tio sapientia diuina, illam didicit in scolis iudeorum quādo raptus est in tertiū celuz et audiuit archana verba xp̄i. ¶ Et quia triplicem sapientiā habuit: ideo perfe ctus doctor fuit, z triplicīter verbo, exem plo, et martyrio predicauit. ¶ Primo predica uit verbo instanter z laboriose. Nam inter apostolos p̄dicando nullus feruentior fu it, propter quod ipe dicit ad Ro. xv. Ab hie rusalem et per circuitum vsq̄ ad mare illi ricum repleui euangeliū. Et de eo Chrys. dicit. Homo iste magna virtute p̄gressus romanos, barbaros, persas, parthos, in dos, medos, atq̄ ethiopes, et vniuersum or bem iugo veritatis submisit. ¶ ij. ad Thes. iij. In labore et fatigatione nocte z die la borantes. Haymo. Nocte laborauit: die p̄ dicauit. Nā a p̄mo pullorū cantu vsq̄ ad quintā horā manibus laborauit, deinde p̄di cationi vacabat, et plerūq̄ vsq̄ ad noctem sermonē p̄traxit, et residuū tempus in refe ctione somno z oronibus cōsumpsit. ¶ Scdo p̄dicauit exemplo. Leo papa. Efficacior ē vox exempli q̄ verbi. Grego. in omel. Cu ius vita despicitur, restat q̄ eius p̄dicatio cōtemnat. ¶ Paulus nihil docuit verbo, q̄n cōfirmauit exemplo, ad Ro. xv. Nō enim audeo loqui aliq̄d eorū q̄ per me nō efficit christus. Et sicut p̄dicauit castigationē cor poris sic per se fecit. j. ad Cor. ix. Castigo corpus meum, et in seruitutē redigo. Si cut p̄dicauit castitatē per se eā tenuit z cast⁹ fuit. j. ad Cor. vij. Volo oēs homines esse si cut meipm, z sic de aliis. ¶ Tertio predicauit martyrio, quia ductus ad locuz passionis valedicens fratribus, vtrūq̄ genu in terrā figens collum tetendit, et sic decollatus est. Mox ei⁹ caput a corpore exiliens, illud mel liſluum nomen Jesus sibi medullitus cō plantatū, tribus vicibus clara voce sona nabat, vt dicit Dionisius de transitu apo stolorum. Nec mirum quia nomen quod sibi iam dulce extiterat, et iam crebro nomi nauerat in morte etiā predicauit. Dicit em ipm in suis epistolis christū, vel Jesum vel vtrūq̄ quingentis vicibus nominasse, de ei⁹ vulnere vnda lactis exiuit, in aere lux im mensa emicuit, de corpore odor suauissim⁹ emanauit.

¶ De conuersione sancti Pauli.

Sermo XXVIII.

Qualis electionis vas est mihi iste. Act. ix. c. Chrys. in libro de laude Pauli dicit. ¶ Quicquid patriarche, quicq̄d prophete, quicquid apostoli seu alij sancti in se p̄fectionis aliquid acceperunt, hec omnia si mul colligens Paulus, cum tanto cumulo habuit, cum quāto null⁹ eorū collegit. Et exemplificat hoc de Abel, de Noe, de Abraā, et sic de alijs exp̄lurimis. Et subdit Chrys. Nil prorsus errauit q̄ Paulū p̄a tum quoddā insigne virtutū dixerit z spi rituale paradisum, vbi sunt vniuersa gene ra florū id est virtutū. Quis ergo ad explī canda eius merita explicare sufficit. Nam omnia que sunt in hoib⁹ bona vna aīa pos sidet, singulorū em virtutes sanctor excel lentissime in eo fuerunt. Quare merito de eo dicit saluator. Vas electionis xp̄i. ¶ In quib⁹ quidē verbis beat⁹ paulus a tribus cōmendat. ¶ Primo a plenitudie gre cū dī cit vas. ¶ Scdo a p̄uenīente dei miseratiōe i eius cōuersione cū dicit, electionis. ¶ Tertio ab officij eius auctoritate cū concludit, est mihi iste. Quantū ad primū in hoc q̄ dicit vas: ostēdit dns i ipo gre plenitudinē. Respectu em gratie q̄ in cōuersione replet⁹ fu it dicitur vas. Que gratie plenitudo i acti bus apl̄or innuit. ix. ca. vbi dicitur q̄ mox post cōuersionē repletus spūsancto intra bat i synagogas affirmās xp̄m esse deum. ¶ Ubi nota q̄ btūs paul⁹ dicit vas quadrupliciter. ¶ Primo vas singularis gre. Nā magna et singularis gra quā de⁹ ei cō tulit q̄ illū q̄ adhuc in volūtate z actu pse quēdi extitit tā mirabiliter z psonaliter ad se vocauit, talē gratiā alijs aplis nō exhibu it. Licet em erāt sequētes tū nō psequentes vt Saul⁹ quē sic miraculose z p̄fectissime cōuertit. Tūc potuit hre locum illud Eccī xliij. Vas admirabile op⁹ excelsi. Nā vt dr ad Ro. v. Ubi abundauit delictum xp̄i. ¶ Scdo fuit vas doctrinal' sapiētie. Eccī. xv. Replcuit eū dns spiritu sapiētie z intelle ctus. Triplici nāq̄ sapiētia fuit p̄ditus, scz mosaica, euāgelica, et diuina, et sm̄ hanc tripli

sigu. q̄ gre. ꝯsonat sno
Vas doctrinal' sapie. mosa. euāgel. ia mūdi. patrie. dmō amabl' effuse

citer ꝑdicauit verbo. exemplo et martyrio. ¶ Primo ꝑdicauit verbo instanter ꝛ laboriose. Chrys. Non vnum diem ptransijt in ocio. ij. ad Thessal. iij. In labore et fatigatione nocte et die laborates. Haymo. Nocte laborauit: die ꝑdicauit. Nam a primo pullorꝫ cantu vsqꝫ ad quintã horã manibꝫ laborauit. deinde predicationi vacabat. et plerũqꝫ vsqꝫ ad noctẽ sermonẽ protraxit: et residuum tempus in refectione. somno. et ¶ orationibꝫ ꝓsumpsit. Secũdo ꝑdicauit exemplo. Leo papa. Efficacior est vox exempli ꝙ verbi. Bre. in Omel. Cuius vita despicitur. restat vt eius ꝑdicatio cõtemnat. vt i §. porro. vj. q. vij. Paulus nihil docuit verbo. qn ꝓfirmauit exemplo. Ro. xv. Nõ audeo aliqd loqui eorũ que per me non effecit christus. et si p se ꝑdicauit castigationẽ corpis p se fecit. j. ad Cor. ix. Castigo corpus meũ et in seruitutẽ redigo. Si ꝑdicauit castitatẽ p se castitatẽ tenuit. j. Cor. vij. Volo oẽs homines esse sicut meipm. ꝛ sic de alijs. Tertio ꝑdicauit martyrio. quia in morte truncato capite illud mellifluũ nomen Jesus sibi medullitus cõplantatũ tribus vicibꝫ sonabat. vt dicit Dionisius de transitu apli. ¶ Tertio fuit vas mirabilis patientie. ꝓpter multifariã passionẽ. Vbi nota q eius patiẽtia ꝛ mẽtis cõstantia patet in triplici genere passionũ. q patiẽter tolerauit. ¶ Primo p assumptã corpalẽ passionẽ. id est afflictionẽ a seipo. ij. ad Cor. xj. In ieunijs multis. ꝛ in vigilijs fame ꝛ sitī ¶ nuditate in labore ꝛ erumna ꝛc. Secõdo p mentalẽ cõpassionem: et hoc triplicit. ¶ Primo p ecclesiarũ dilatatione ꝛ pfectu fideliũm. ij. Cor. xj. ¶ Preter illa q̃ intrinsec⁹ sunt quotidiana sollicitudo omniũ ecclesiarũ. Chrys. Omnes ad salutem dilexit acsi oẽs genuisset. Secundo p infirmorꝫ releuatione. ij. Cor. xj. Quis infirmatur et ego non infirmor. Chrys. Nullus intantũ deplangit ꝓpria sicut ¶ Paulus aliena. Tertio pro aliorum tribulatiõe. ij. Cor. j. Sive tribulamur p vestra exhortatiõe sive ꝓsolamur ¶ pro vestra ꝓsolatione. Tertio in illata passione eius patientia ostendit. ij. ad Cor. xj. A iudeis quinquies ꝙdragenas vna minus suscepi. ter virgis cesus sum. semel lapidatus. ter naufragiũ pertuli. Et iterũ. ij. Cor. j. Nolo eim vos ignorare fratres de tribulatione nostra q̃ facta est in Asia. qm̃ supra modũ grauati sumus ꝛ supra virtutem. Sed dicit Chrys. In omnibꝫ his suis passionibꝫ. saxo fuit durior. omni columna imobilior. omni adamante fortior. Quarto fuit vas diligibilis vel amabilis effluentie. Fuit eim igneus in charitate. Chrys. Sicut ferrum in ignẽ missum totũ fit igneum. sic Paulus igne charitatis succensus quo ad deum et quo ad proximum.

¶ Quo ad deum. ad Ro. viij. Quis nos sepabit a charitate dei. an angustia. fames. aut gladius ꝛc. Scio ꝛ certus sum ꝙ neqꝫ mors. neqꝫ vita. neqꝫ principatus. neqꝫ potestates. Ubi Aug⁹. Dolendũ est q apostolũ horribilia tormẽta nõ potuerunt a caritate dei separe: et nos ociose fabule et vilia vicia. Sed quo ad dilectionẽ proximorum. ad Ro. ix. Cupiebam ꝛ ego anathema esse pro fratribus meis. id est ad tẽpus separi a christo. vt intenderem cõuersioni iudeorũ ad fidem christi. Et. ij. ad Corinth. xij. Ego libentissime impendar ꝛ superimpendar p animabus vestris. Et iterum ad Phil. j. Testis est mihi deus quoniam cupiebam vos omnes in visceribus iesu christi. Ecce omnes simul ad salutẽ feruentissime diligebat ꝛ videbat sibi singulare gaudium et solatium ex hoc resurgere. Tantam habuit dilectionẽ ad ꝓximos q dicit Chrys. vbi supra. Nemo tantũ diligit amicos sicut ¶ Paulus inimicos. Applica hic exemplũ Brego. Turoñ. de quoda desperato. vide in legenda. Quantũ ad secundũ cum dicit dñs. vas electiõis. notat ꝓueniens cõuersionem dei miseratio. Ipse eim ante cõuersionem fuit vas contumelie. persequens ecclesiam dei: et quidẽ vas apt̃m in interitum. sed dei misericordia ex ceteris peccatoribus est electus et miraculose conuersus. Unde et ipe ¶ Paulus nõ sibi suam cõuersionem sed potius deo attribuit dicens. j. ad Tim. j. Qui primo fui blasphemus et psecutor. misericordiã dei sum cõsecutus. ¶ Circa eius conuersionẽ nota quattuor que in epistola tanguntur. ¶ Primũ est q ipa fuit miraculosa et virtute diuine dextre facta ẽm illud pſ. Hec mutatio dextre excelsi. q facta potẽtissime sine ꝓparatiõe ꝓcedẽte. Hoc ptz ex eo. q cũ iter faceret ad pſequẽdũ ecclesiã eo de feruido

et sic repugnaret gratie tunc cõuersus est. Spiritualiter eius cõuersio figurata ẽ in Beniamin Gen. xxxv. Quem mater pariens cum dolore vocauit Bennoni. id est filius doloris. Sz pater ei⁹ mutato nomie vocauit eũ Beniamin. id est filium dextre. ipe em̃ fuit fili⁹ doloris. qz affecit filios ecclesie psecutiõis sue tpe z graui dolore martyrij necauit. vt dicit Amb. de benedictionibus patriarcharũ. c. vlt. Sed fuit filius dextre. quia alij discipuli sunt vocati a xpo existente in sinistra tribulatiõis. Paul⁹ vocatus est a xpo sedente in dextra patris et in gloria celestis mansionis. Scõo conuersio sancti Pauli facta ẽ citissime sine dilatione cõcomitante. Ideo dicit. Circumfulsit eũ lux de celo subito. lux refulsit sup eũ spũalis interi⁹: q̃ mutauit lucẽ corporalem exteri⁹. Fuit aũt hec lux subita sine dilatione ĩ alterũ virũ quertẽs ipm: tã ĩ scientia q̃s in vita. q̃s etiã in mẽtis cõstantia. In scientia. Dicit em̃ glo. qz in illo triduo sue excecationis totũ mysteriũ incarnatiõis z veritatẽ sui euangelij per reuelatiõnẽ Jesu christi accepit Gal. j. In vita ẽ qz statim virtute luminis qõ ipm circumfulsit. oẽm amorẽ carnalẽ et affectũ terrenorũ penit⁹ abiecit. Et huius signuz fuit quia surrexit de terra. Per hoc etiam q̃ apertis oculis nihil vidit: ostenditur q̃ totus fuit alienatus a sensu et acie mentis totã in deũ cõuertit. quia ẽm Aug⁹. eo tpe quo exterius nihil vidit: deum in raptu per essentiã vidit siue cognouit. In mentis aũt constantia. quia cõtinuo cum ad se rediisset christũ predicauit et iudeos cõfundebat. Act. ix. Tertio conuersio sancti pauli fuit promptissima sine contradictione. domino enim obiurgãte eum cum dixit. Saule saule q̃d me psequeris z̃. nihil dixit. nec obstitit. sed mox ad obediendũ se exhibuit dicẽs. Dñe q̃d me vis facere. Aug⁹. Mox se parauit ad obediendũ. q̃ ẽs sentiebat ad psequendum. Quarto cõuersio sancti pauli fuit perseuerantissima. Sic em̃ irrefragabilit⁹ mutatus est. vt iam nõ amplius possit separari a xpo. ẽm illud ad Ro. viij. Quis nos separabit z̃. vt allegatũ est supra. Et hoc ipe ostẽdit in facto. quia licet multas et quasi infinitas p̃ christo tribulationes sustinuit. ipe tñ cõfidens in virtute diuina ĩmobilis permansit. vt dictũ est per Chrysost. z̃. Applica hic exemplũ de Paulo heremita in vita patrum. cõtritio v. exiij. R Hic cadit dubium. Cum multi sancti ex peccatoribꝫ cõuersi sunt ad deũ et perfectissimi viri z magni doctores ecclesie effecti. vt Augustin⁹. Cyprianus. Abbas Moises. et huiusmodi. quare ecclesia nullius cõuersionẽ celebrat nisi sancti pauli. Soluitio. Presens festum q̃tuor de causis celebrat. Primo ĩ ordine ad peccatores. vt habeatur exemplum spei. vt nullus q̃tumcuq̃ peccator magn⁹ desperet de venia. ex quo Paulum q̃ tant⁹ fuit in culpa respexit in gratia. Vñ Grego. Perpendo petrum. cõsidero latronẽ. aspicio Zacheum. intueor magdalenam. contemplor paulum. et nil in eis video nisi spei et penitentie posita exempla. Si forte aliquis lapsus est in fide aspiciat petrum qui ter negauit christũ. et postea amare flendo peccatum deleuit. Alius cõtra proximũ in malitia crudeliter exarsit. aspiciat latronem qui in vltimo mortis articulo ad vite premia penitẽdo peruenit. Alius auaricie estibus anhelans aliena diripuit: aspiciat Zacheum qui si q̃d abstulit reddidit quadruplum. Alius libidine succẽsus carnis mũdiciam perdidit: aspiciat Mariam magdalenam que in se carnalem amorem igne diuini amoris extinxit. Alius in se vel in suis membris ecclesiam persecutus est: aspiciat Paulum qui ad vnius iussionis vocem factus est vas electionis. Nemo igitur desperet: sed ad suscipiendum gratiam mentem suam disponat: et dominus quiuenit peccatores saluos facere (vt. j. ad Tim. j.) prorsus sicut Paulum recipiet. Secundo celebratur hoc festum in ordine ad ecclesiam. Unde ex quo sancta mater ecclesia habuit maximã tristiciam in eius persecutione. Debuit etiam habere maximã leticiam in eius cõuersione. Et quia maiorem leticiam non potuit habere nisi vt festũ celebretur. Ideo in ipo beato Paulo impleta est prophetia Jacob de qua Gene. xlix. cum filios suos moriturus benediceret. et ad Beniamin venisset dixit. Beniamin mane lup⁹ rapax. et vespere diuidet escas. Ibi per Beniamin secundum doctores intelexit Paulum qui fuit de tribu Beniamin. Dic mane. id est primo fuit lupus rapax

dei ecclesiã psequendo. Sed vespe diuisit escas qñ ꝯuersus ad fidẽ: fidẽ ecclie pdicauit. Tertio in ordine ad angelos z ad celestem curiã. Sicut em dicit Luc. xv. gaudiũ est angelis dei sup vno peccatore pniaz agente plus ꝫ sup nonagintanouẽ iustis, ꝫto magis in cõuersione vnius apostoli, per cuius doctrinã ruina eoruz ex magna pte est restaurata. Quarto in ordine ad deum ꝓpter miraculum scz qꝫ ex seuissimo psecutore fecit fidelissimũ pdicatorem. Unde nullius alteri⁹ cõuersionẽ nisi sancti Pauli ecclesia celebrat, ꝓpter hoc qz fuit magis miraculosa ꝫ alie. Siquidẽ ois cõuersio pctoꝝ est aliq̃ mõ miraculosa ꝼm sanctum Tho. inquantũ scz solũ fit diuina virtute, ꝼm illud psã. Deus tu cõuertens viuificabis nos. Et ideo dicit Aug⁹. qꝫ maius est cõuersio seu iustificatio impij quod idẽ est ꝫ creatio celi et terre, Ex parte quidẽ dei operãtis vtrũqꝫ est ei facile, vnũ sicut z aliud et equalis potẽtie, sed ex parte dei a quo dicit fit maius iustificatio. seu ꝯuersio peccatoris. Tum qz melius, maioris em perfectionis est gratia p quã iustificat impius z disponit ad gloriã, ꝫ natura celi et terre et oim rerum. Unde Ambro. in. c. reuera. de cõsecra. dis. ij. Potior est gratia ꝫ natura. Tum etiã quia in creatione celi z terre nil deo resistit: nil ꝯcurrit, sed in iustificatione impij potest resistere liberũ arbitrium, z ad eam oportet ꝯcurrere, ꝼm illud Aug. Qui fecit te sine te nõ iustificabit te sine te. Conuersio aũt sancti Pauli vltra istam cõmunem rationẽ est alio modo miraculosa z veneranda, quia alij qui cõuertuntur cõmuniter recipiunt gratiam incipientem, et nõ subito pducunt ad pfectionẽ, sed postea in pcessu vite pficiendo de gradu in gradum. Sed sanct⁹ Paulus subito pductus fuit ad maximaz perfectionẽ et dei visionẽ. In alijs etiã cõmuniter fit ꝓparatio z dispositio ad gratiã paulatim et p tpa, vt patet in beato Augustino, sed in Paulo subito, cũ esset in actu peccati scz psecutionis: fuit i eo facta ꝓparatio et infusio gratie. Cõsequenter qrit, ex qꝫ ꝯuersio ad salutẽ cuilibet ẽ necessaria ꝼm qꝫ saluator ait Mat. xviij. Nisi cõuersi fueritis et efficiamini sicut parvuli nõ intrabitis in regnũ celoꝝ: quot requiruntur ad eã. Solutio ꝼm sctm Tho. scda scde. q. xlij. ar. vlij. et doc. in. ilij. di. xvj

S Quattuor requirunt⁹ ad iustificationem peccatoris. Primo infusio gratie. Hoc habuit sanct⁹ Paulus, et tangit ibi. Lux circũfulsit eũ, id est gratia vel diuina illuminatio, Aug⁹. Gratia est lumen anie faciens hominẽ peccatũ suum cognoscere Greg. Nisi gratia diuini respectus nos illuminaret: mens nostra in peccatoꝝ tenebris remaneret. Ideo psã. xij. Illumina oculos mos ne vnqꝫ obdormiã in morte scz criminali. Osee. xiij. Perditio tua ex te, salvatio ex me, id est mea gratia. Secũdo requirit motus liberi arbitrij in peccatuz et eius enormitatẽ vt ei peccatũ displiceat, ꝫ Paulus habuit. et tangit ibi. cadens i terram. glo. In terram cadere, est peccata que ꝫs cõmisit ex terreno amore cognoscere, et de eis dolere. Quid pdest peccata cognoscere ex lumine gratie cum homo etiam ea nõ detestet et doleat, cũ dicit Hiero. Nulla culpa delebit nisi tristicia anxiet. Et Hugo de sctõ victore. Tũc sal⁹ pctoꝝ incipit cũ veraciter p pctis ingemiscit. Tertio requirit mot⁹ liberi arbitrij in deũ vt sit mẽ volũtatis cũ diuina volũtate cõformatio. Hãc habuit paul⁹. et tangit ibi. Dñe quid vis me facere, i. nõ meã voluntatẽ sed tuaz paratus sum facere, Aug⁹. Dor se parauit ad obediendũ q̃ prius seuiebat ad psequendũ. Et sic docemur nos Eccl. vij. A volũtate tua auertere. Bern. Grande malum est volũtas ꝓpria. vt si sit bona: non sit tua, sed dicam⁹, fiat volũtas tua dñe, dicit sanct⁹ Tho. in. liij. dis. xvij. Omnino non põt tolli culpa nisi reordinet voluntas ꝼm diuinã voluntatẽ. Hiero. Quantũ ꝓprie voluntati subtraxeris tantũ virtuti addideris. Quartũ est peccati remissio. Hec sequit illa tria et est finis iustificatiõis. et hoc fuit i btõ paulo, ꝓpter qõ dicit in themate. Vas electionis est mihi iste. T Quantũ ad tertiũ oñdit officij ad qõ electus erat dignitatẽ cũ subdit. mihi est iste. i. loco mei. Fuit em legat⁹ a latere summi põtificis missus id est xpi. De quo ipe in epla ad Hebre. ix. scripsit. Christus assistẽs pontifex futurorum bonoꝝ tc. Et tãto in auctoritate cõmẽdabilioꝝ ꝫnto in electiõe z missione gloriosioꝝ. Alij em apli adhuc sũmo pontifice in vestibꝫ ꝼm Zachariã ꝓphetã sordidis

existente, id est in corpore adhuc mortali et passibili electi et missi sunt. Paulus vero postq̃ summus pontifex post resurrectionez tabernaculū nō manu factū introiuit et vestibus bonoris indutus fuerat ab ipo per raptū vocatus ē, Q q̃ subita et mirabilis mutatio dextre excelsi, qui ille q̃ summi pontificis iudeoruz legatus effectus fuerat in crudelitatē hoim, mox cōuersus effect⁹ est legat⁹ summi pontificis celoz in salutē et instructionē eorundem hoim. Quā instructionē innuit dns cū statim subdit, vt portet nomē meū cora gentibz et regibz et filijs israel. F Qō et vere perfecit, portauit enī nomen christi corde ore et ope. Corde q̃ fugem meditationem, vnde et discipulis suis idem p̃cepit dicens, Portate deuz in corde et corpe vro, j. ad Coz. j. dicit, Predicamus xp̃m dei virtutē. Itē portauit in ope, et hoc p passionis xpi representationez. Vñ Gal. vij. Stigmata iesu xpi i corpe meo porto Et hoc triplici modo portauit cora tribz generibz hominū, scz cora gentibus, id est grecis q̃ tūc gētiliter viuebant, cora regibz, i. romanis qui tūc vniuersum mundū regebant, cora filijs israel, id est iudeis q̃ tūc quasi soli deū videbāt. Ipe enī fuit titulus passiōis xpi q̃ scriptus fuit litteris grecis, latinis et hebraicis, q̃tum ad tria p̃dicta genera hominū vñ et his tribz generibz hominū oēs epl̃as suas scripsit. Prima est ad romanos, vltima ad hebreos, medie oēs ad grecos, cora q̃bus omnibus tamdiu nomen xpi portauit quousq̃ ab ipis p nomine xpi vita temporali priuatus fuit, et eternam meruit, ad quaz nos perducat rē.

De quersione sancti Pauli apostoli Sermo, XXIX wann secūdus.

Nolo mortem

peccatoris sed vt magis conuertatur et viuat. Ezech. xviij. sentētialiter. In his verbis thematis ostendit pphēta vbi supra quāta sit dei misericordia in peccatores, qz peccantez mortaliter nō statim damnat sed diu ad penitentiam expectat. Nō enī deo absolute placet peccatoris damnatio, qz non vult mortē peccatoris sed magis vitā illius, iuxta thema q̃ iustissime peccātē ad statim possit occidere et damnare, qz misericordia eius sup oīa opa eius. Cuius manifestū exemplū habem⁹ in quersione sancti Pauli, quē hodie colit sancta mater ecclesia. Unde dns paulū ad se venientē nō solū recepit, sz etiā fugientē attraxit sibi dicens, Saule saule q̃d me psequeris, ac si diceret, nolo mortē tuā sed magis quersionē tuā desidero, ideo cessa a psecutione xpianoz, vt viuas vita eoz, nolo enī mortē peccatoris sz magis vt cōuertatur et viuat. vbi s̄. p gra. Aue ma.

Nolo mortē peccatoris rē, vbi sup̄. In his verbis thematis duo notant, p nostra instructiōe, vicz mors peccatoz, et vita penitētiū. Mortē pctoz dns detestat, et hec summe sibi displicet, ideo in eius psona dicit pphēta vbi supra, Nolo mortē peccatoris, vitā vero penitentiū summe desiderat et i ea sibi cōplacet, ideo subiūgit, sz magis volo vt scz peccator quertat et viuat. Ita dns in paulo noluit mortē culpe sz voluit et desiderauit in eo vitā gre, p quersionem penitentie. Mors culpe in paulo relucebat i psecutione xpianoz sicut oz in hodierna epl̃a. Saulus adhuc spirās minarū et cedis in discipulos dñi rē, vita gre in eo lucere cepit p pmptitudinē obedictie, cum statim ad vocē quā audiuit, saule saule q̃d me psequeris, respondit, q̃s es, et tandem tremēs subiūxit, Dñe q̃d me vis facere ac si diceret, Parat⁹ sum omne q̃d p̃cipis ad implere rē. X Circa primū est notandū q̃ fm Jnno, in sermone quodam hui⁹ festiuitatis q̃ incipit, Nolo mortē peccatoris, triplex distinguit mors, vicz corporalis, spūalis et gehennalis. Mors corporalis priuat hoiem vita corpali p separationem aīe a corpe. Mors spūalis vicz culpe priuat hoiem gra dei, que est vita spiritualis. Mors aūt gehennalis priuat hominē gloria et beatitudine eterna. Ex quo sequit q̃ prima mors est mala, secunda peior, et tertia pessima. Prima est mala pter penā et dolorē corporalem De quo in ps̄. Quis est homo q̃ viuet, et nō videbit mortem, q. d. null⁹ omnino q̃ mortē corpis nō incurrat. Secūda mors est peior pter culpā, qz hanc cōcomitat mors tertia, si p penitentiā peccatū non delet. Mors aūt tertia pessima, de q̃ in ps̄. Sicut oues in inferno positi sūt mors depascet eos, q̃si di-

mala corpal p sep aīe a corpe spūalis peior gehennal pessima

ficut ouis nō carpit herbā sed pascitur/vt herba semp renascat ad pastuz. Ita mors infernalis nō ꝯsumit homiez sz affligit/vt hō sp viuat ad mortē/A corpali morte resurgūt oēs hoies/ fm illō apli j. ad Cor. xv. Oēs enī resurgem⁹/sz nō oēs imutabimur. A spūali aūt morte resurgūt q̄dam p penitentiā/alij aūt i hac morte moriunt p finalē impenitentiā. De q̄ morte dicit Johannes in sua canonica. j. Joh. v. Est peccatū ad mortē. nō p eo dico vt q̄s oret. qsi di. Est quoddā peccatū mortale p q̄ non ē orandū/ qz neq; in ꝫ seculo neq; in futuro dimittet. sicut pctm desperatiōis finaliter/ vel finalis impenitētie/vt si homo finalit desperat et finaliter nō vult penitere p tali nō est orandū ꝛc/A gehēnali vero morte nulli resurgūt. fm illō ps. Nō resurgūt impij in iudicio. neq; pctores in cōsilio iustoꝝ. Ex his ptz q̄ secūdā mortē vicz spiritualem dñs nō vult. ꝓterea veritas ait. Nolo mortē pctoris. Ideo aūt de⁹ mortē pctoris nō vult/qz de⁹ mortē non fecit/qz sine ipo factū ē nihil. i. peccatū/Joh. j. qđ oz nihil. ꝓter priuationē. Ideo etiaz deus mortē pctoris nō vult/qz mors pctoꝝ pessima. Et bñ oz pessima. qz mortuo homie impio nulla amplī⁹ spes erit de eo/quia in inferno nulla est redēptio. Ex hoc merito oēs deo grates referre debem⁹. qz nō vult mortē pctoris sz magis pctoꝝ ꝙuersionē/ Non enī vult mortem culpe imo retrahit hoiez multipliciter a pctō vt vitā habeat. qđ bñ claruit i beato paulo cuius mortez dñs noluit. ido sibi dixit. Saule saule q̄d me pseq̄ris sc; in mēbris meis. qsi diceret Quare me psequeris corde. q̄ lanceat⁹ sum p te. q̄d ore q̄ aceto potat⁹ sum. p te et felle/ Quid manib; q̄ clauis affixus sum pro te. ac si diceret. Vis me nūc iterꝫ crucifigere i mēbris meis/qđ enī vni ex minimis meis facis mihi facis. Mat. xxv. Ecce iā patet q̄ dñs non vult mortē pctoris siue culpe. ꝫ Sz di. q̄s. Quō illa mors culpe ꝑpetrat siue cōsumat. Respondet q̄ ipa pficit ad similitudinem mortis corporalis. Primo enim homo distemperatur. deinde infirmat. deinde morit. postea effert/ et ad vltimū tumulat. distemperat in cogitatiōe. infirmat i delectatiōe. morit in cōsensu. effertur in opere. tumulat in cōsuetudine i q̄ putrescit ꝛ fetet. hec Innocent⁹ vbi supra Et subdit. Morit ergo spūs in ꝓsensu. et tūc puella mortua iacet in domo/ Efferī in opere. ꝛ tūc adolescēs mortuus educit extra portā. Tumulat in cōsuetudine ꝛ tunc Lazarus q̄driduanus fetet in monumēto qz tūc anima q̄si iumentū in stercore cōputrescit. Vñ subdit Jnno. O si videret aia mortua in peccatis quātis fetoribꝫ sordet. quātis sordib; fetet. q̄s detestabilis ꝛ abominabilis ipsa appareret. Sed nec sic desperandū. qz tu dñe tres istos mortuos suscitasti. puellā in domo. adolescentez extra portā. lazarū fetentē i sepulchro/vna ergo tantū est spēs mortis huius a qua nemo resurgit sc; finalis impenitētia. de q̄ tu dñe dixisti. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Ad ceteros aut̄ clamat apostol⁹ ad Ephe. v. Surge q̄ dormis ꝛ exurge a mortuis ꝛ illuminabit te xp̄s. hec Jnno. Ecce quō mortē culpe seq̄t mors gehēne imortalis/querēt enī mortē et nō inuenīet q̄ vitā habuerunt ꝛ ꝓdiderūt. fm illud Apoc. ix. In diebꝫ illis q̄rēt hoies mortē ꝛ nō inuenīet. desiderabūt mori. ꝛ fugiet mors ab illis. Cōuertant ergo pctores in hac vita ad dñm et statim dñs cōuertet ad eos/ qz nō vult mortē pctoris. venit enī saluū facere qđ ꝑierat. Mat. xix. Quātacunq; enim sit nra miseria maior est eius misericordia/ quantacūq; sit impietas nra. maior est pietas sua. Absit ḡvt aliq̄s cū Cayn desperet dicēs. Maior est iniq̄tas mea q̄ vt venia merear/ꝓpter hoc enī ille vagus et profugus abiit sup terrā. Gen. iiij. Vultū peccauit Cayn interficiēdo fratrē suū Abel/ sz magis peccauit cū ait. Maior ē iniq̄tas mea ꝛc/ Absit enī vt maior sit iniq̄tas hois q̄ misericordia conditoris/cū defect⁹ a bono q̄ est iniq̄tas. sūmo bono cōparari nō posset/qđ est dei misericordia. null⁹ ergo de misericordia diuia desperet/qm̄ miserationes ei⁹ sup oīa opa ei⁹. nō enī ex opib; iusticie q̄ fecimus nos sz fm suaz misericordiā saluos nos fecit. ad Titū. iij. ꝛc. Z Circa secundū vicz vitā penitentiū q̄ notat in verbis thematis est notandū. q̄ sicut triplex ē mors ita ꝛ triplex ē vita. vicz vita nature. vita gre. et vita glorie. De vita nature ait

beatus Job. Memẽto mei deus q̃ vent⁹ est vita mea. Job. vij. De vita gratie dicit ꝓpha. Justus ex fide vivit. De vita glorie sapiens dicit Sap. v. Justi imꝑpetuũ viuẽt ⁊ apud dñm est merces eor̃. Prima vita ẽ bona, scda melior, tertia optima. Conuertat ergo pctor̃ a morte culpe ad vitam gr̃e, vt euadat a morte gehẽne ad vitã glorie. Deus enĩ semp tenet man⁹ expãsas, vt recipiat pctores, q̃ nõ vult mortẽ peccatoris sed vt conuertat ⁊ viuat, iuxta thema. Sed dicꝫ. Cum nihil obsistat diuine voluntati, nã oĩa quecũq; vult facit in celo et in terra, in mari et in abyssis, si de⁹ non vult mortẽ pctoris sed vt cõuertat et viuat, ꝙre tũc plurimi peccatores nõ ꝙuertunt vt viuant, sed potius ꝙuertunt vt pereãt, cũ tĩ null⁹ possit dei volũtati resistere. ⁊ Ad hoc rñdet Jnno, vbi supra, q̃ volũtas dei multipliciter accipit in scripturis, vicz ꝓ bñplacito, ⁊ ꝓ signo, Beneplacitũ vnus ẽ, sed signa diuersa, ⁊ ideo dicit ꝓpheta. Da gna opa dñi in oĩs volũtates eius. Inter has aũt volũtates signi sũt ꝙsilium ⁊ ꝓceptum. Nã si de⁹ aliq̃d ꝙsulit aut ꝓcipit signum est q̃ ꝓ est ei⁹ voluntas, vult ꝑ deus id est cõsulit oĩs hoies saluos fieri, ⁊ vult id est ꝓcipit vt pctor̃ cõuertat ⁊ viuat. Sed ꝙsiliũ ⁊ ꝓceptus dei nõ semp implent, quia aũt fm ꝙsiliũ vel ꝓceptũ ei⁹ ꝙuertit viuet, q̃ nõ ꝙuertit morietur. Cum aũt sine gr̃a dei operãte pctor̃ ꝙuerti nõ posset, et gr̃a non dat ex meritis, q̃ alĩs non esset gr̃a vt dicit apl's ad Ro. xj. videl̃ homini nõ ee imputandũ si nõ ꝙuertit. eo q̃ deus sibi gratiaz nõ apponit. Ad hoc rñdet Jnno, vbi sup. q̃ aliud est ꝓmereri. et aliud est demereri. Promereri gr̃am ꝙuersionis nemo põt, sz demereri gr̃am q̃libet põt. ⁊ ideo dato q̃ homini nõ sit imputandũ q̃ gr̃am nõ meretur, est tñ sibi imputandũ q̃ gr̃am demeretur, ac si dicere vellet, merito imputãdũ ẽ homini q̃ seip̃m indisponit et gr̃e nõ capacem reddit ꝑ pctã sua, q̃ si seip̃m ꝑ peccata nõ sic indisponeret, de⁹ gr̃az sibi infũderet, ⁊ tõo subiũgit Jnnoc. Hi g̃ fratres alĩs nostrũ ꝓoccupat⁹ est aliquo delicto nullo mõ desperet, sed interim faciat quicquid boni põt, vt deus cor ei⁹ illustret ad pnitentiã, aperiat oculos vt solis lucẽ ac ejpiat, reddat se abilẽ vt ei de⁹ formam suę

similitudinis imꝑimat et gr̃e sue virtutes apponat, ac si finaliter dicere vellet, Faciat homo qõ in se est, ⁊ ꝓsto deus est infundere sibi gr̃az suã, vt viuat cẽ. ¶ Ex illis ergo ꝑtz q̃ de⁹ paratus est cuilibet dare vitã gr̃e, dumodo facit qõ in se est, imo nõ solũ hoc facere sed etiã q̃q; trahere ꝑ infirmitates, ꝑ tribulatiões, ꝑ correptiones cẽ, sic̃ hodie beatũ paulũ apl'm. Ideo apl's de seip̃o loquẽs ait, Primũ fui blasphemus et ꝑsecutor, ⁊ iniuriosus, sed misericordiã cõsecutus sum, vt ostẽderet in me ihesus xp̃s oĩz patientiã longanimitatẽ ad informationẽ eorum q̃ credituri sunt, j. ad Timot. j. Hoc est enĩ q̃ epl'e pauli et psalmi dauid ꝑ ceteris scripturis in eccl'ia frequentant, vt cũ pctores audierint paulum blasphemũ et ꝑsecutorẽ factũ esse apl'm, et dauid adulterꝫ ⁊ homicidã factũ esse, ꝓphetam, cõfidãt de dei misericordia, nõ solum venĩã, ꝓmereri posse sed etiã gloriã adipisci. Quis enĩ dubitet quin de⁹ misereri velit illius quẽ talem ac tantũ fecit creando, quem talem ac tantũ etiam fecit redimendo, magnũ ẽ q̃ creault, sed maius est q̃ redemit. Creãdo factus est homo ad imaginem et similitudinẽ dei. Redimẽdo factus est deus ad imaginẽ et similitudinẽ hoĩs. De illo dicit, Fecit enĩ de⁹ hoiem ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ suã. Gen. j. De isto oꝛ. Cuz in forma dei esset nõ rapinã arbitrat⁹ ẽ esse se eq̃lẽ deo. Exinaniuit enĩ semetip̃m formã serui accipiẽs in similitudinẽ hoĩm fact⁹ et habitu inuentus vt hõ. ad Phil. ij. Hal⁹ est q̃dem hĩe similitudinẽ dei q̃z similitudinẽ hoĩs hĩe. Sed tñ malus est q̃ deus factus est ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ hominũ, q̃z q̃ homo fact⁹ est ad imaginẽ et similitudinẽ dei, malus quidem rõne dignationis, mal⁹ etiã rõne vtilitatis. ¶ Quis ergo põt diffidere q̃n de⁹ misereat illi⁹ quẽ fecit ad imaginẽ ⁊ similitudinẽ suam, quẽ ꝑfecit volatilibꝫ celi ⁊ bestijs terre ac piscib⁹ maris, nã oĩa subiecit sub pedibꝫ ei⁹ oues et boues vniuersas, insup ⁊ pecora campi volucres celi ⁊ pisces maris. Hec Jnno, vbi sup. Et subiungit statim Quis valeat dubitare q̃n de⁹ misereat illius ꝓpt̃ quem exinaniuit semetip̃m for. ser. acci. cẽ. imo ꝓpter quẽ fact⁹ est pr̃i obediẽs vsq; ad mortem, mortẽ aũt crucis, ad Phil. ij. Haz p-

De conuersione sancti Pauli

pro filio suo nō pepcit deus sed p nobis oibus tradidit illū. ad Ro. viij. Pater enī tantū dilexit mūdū vt filiū suū vnigenitū daret. p mūdo. Joh. iij. Alioquin frustra natus est xps z passus. frustra resurrexit a mortuis z ascēdit ī celos. Absit hoc a fide catholica. Sāguis enī ipius sp clamat. p nobis ad patrē q exaudit ī oibus. p sua reuerētia. Aduocatū enī habemus apud patrē ieſum xpm q semp interpellat. p nobis signa passionis ostēdens z ipe est. p pctis nostris. ppciatio. Redempti enī sum⁹ non corruptibilib⁹ auro et argēto sz pcioso sanguine agni immaculati. Quis g audiens tāta bñficia redēptoris nō trahat ad ipm. Si lapis audiret vtiq traheret. Pone tibi añ oculos mulierē q erat ī ciuitate peccatrix de q eiecit septē demonia. pone tibi ante oculos latronē q ppter homicidiuz et seditionē fuerat missus in carcerē. imo suspensus in cruce. et p certo videbis q nō est vnq de dei misericordia desperanduz. sicut enī oleū supnatat vino ita misēōia superexaltat iudiciū. Justū enī est q de⁹ parcat. qz nō pōt deus esse quin sit misericors imo deitas est ipa misericordia. Sed nec pōt esse deus ḋn sit iustus cuz et deitas sit ipa iustitia. rō ergo deitatis hoc exigit vt ipe parcat p miscōiaz z puniat p iustitiam Si ergo iustū ē q de⁹ parcat. ḋs ergo desperet de miscōia cuz spem etiam adiuuet ipa iustitia. sz attēde q nō sola spes saluat christianū. Ait enī ppheta. Spera in dño et fac bonitatē rc. Hāc aūt misericordiam singulariter de⁹ hodie ostēdit ī beato paulo. q cū adhuc eēt in actu et volūtate xpm psequēdi ī suis mēbris vt xpianos victos pducere vellet ī hierusalē. subito ad vnicā xpi vocē. saule saule ḋd me pseqris. obedit. ac si vellet dicere. parat⁹ sū tibi ad oīa obedire. qz nūc te deū esse credo et cognosco. nā et ipe de se ait. j. ad Timoth. j. Quia ignorās feci ī incredulitate. Ecce ignorās xpm esse deū eius mēbra pseqt⁹ est. ḋd ergo de nobis fiet q xpm deū z redēptorem nostrū esse scim⁹. z fide credim⁹. z tñ multipliciter ipm in suis membris trucidamus ꝓuertamur cū apl'o q non distulit sed statim sine mora xpo credidit et suis pceptis obediuit. Ideo xps sibi euz elegit apostolum vt singulariter de eo diceret. vas electionis est mihi iste. Utiq vas electionis qz xps psonaliter eū ꝓuertit. spūsctō repleuit. in doctorē gentiū elegit. viuū in celuz rapuit. castū ꝓseruauit. ita vt ī decollatiōe lac p sanguine fudit. z lingua moriēs christum predicauit. Ita vt etiā capite abscīso lingua clara voce ter Jesus resonaret. z sic caput tres saltus faciens triplici loco fontis venas aperuit rc. Z Ex illo iā ptz q̄tū paulus ieſum quē añ psequebat dilexit. Sicut enī de eo dixerat dñs Ananie ī hodierna epla ipe multa p noīe Jesu sustinuit. flagella. lapides. psecutiones. carceres. plagas marz picula. z tot psecutionuz z tormētorz genera q de nullo sācto añ eū siue post euz legit ḋ tot perpessus fuisset. p christo picula Sed ḋd in his oībus. certe q̄tū alios in passionū tolerātia excessit tāto in hoc sibi apud deū premiū mai⁹ acq̄sivit. ḋ ergo hic libenter cōpassus est miserz ita vt eorz picula reputaret sua. Sicut ipe dicit. Quis infirmatur et ego non rc. quō iam se inuocātes miseros z tribulatos nō respiceret in celis. certe tāto ampli⁹ quāto clarius voluntatē dei noscit. z preces suas frustrari nō diffidit rc. aa Dubitatur circa dicta. exquo paulus tā subito cōuersus z cōtrit⁹ est de peccatis suis ad christi vocē ḋd tū facere debet pctōr vt sic etiā deus ipm subito exaudiat et peccata sibi dimittat. Ad hoc rñdet breuiter cancellari⁹ Parisienſ Johes gerson in sua tripartita inter cetera sic dicēs. Scīes misericordissimus pater deus z cognoscēs fragilitatē nostrā pmaximā. et ad malū. pnitatē multiplicib⁹ vijs mortali vita durante paratissimus est nobis delicta remittere. z gratiaz cōferre si dūtaxat veraciter z ex corde tres subscriptas veritates sibi porrigem⁹. Prima veritas. Dñe si sic vel sic cōtra tuā bonitatē peccaui qđ mihi displicet rōne cui⁹ penitētiaz ago. qz te offendi ḋ tot⁹ es venerandus z colēdus. qđq mādatū tuū transgressus sum rc. Secūda veritas. dñe bonuz habeo ꝓpositū z desiderium tuo iuuamine mediāte mihi in futurū pcauendi ne incidam in peccatū z occasiones iuxta possibilitatē viriū euitandi. Tertia veritas. Dñe bonā habeo voluntatē pctōr meor ꝓfessionē integraliter ꝓfitendi. p loco z tpe fm tuū z sācte matris ecclie mandatuz z pce-

ptum has veritates quas aliquis q̃liacq̃ loco t tpe sinceriter t non ficte aut mendaciter ex corde pnũciauerit/securꝰ existat se in salutis et gratie statu cõsistere et vitaz eternã pmereri q̃uis oĩa crimia cõmisisset si etiã talis absq̃ alia ꝓfessione ꝓtinuo decederet ĩ absentia sacerdotis dormiẽdo vel alias q̃uis modo morte subita pũctus./ Idẽ finaliter saluareť acerbissima purgatorꝝ pena mediante. Ex quo idem doctor Gerson infert salubre ꝓsiliũ vt q̃libet christianus singulis diebꝫ bis aut semel/sero t in mane/aut saltẽ festꝫ diebꝫ redeat ad corsuũ ꝓscientiã suã examinãs an tres pmissas veritates pferre valeat cũ cordis sinceritate. Et si sic intra statũ salutis se esse cõfidat/q̃ si eas pura mente fateri non valet obstãte volũtate peccãdi/qz actualiter delectať/aut iniquo ꝓposito quo ꝙs occasiones pctoꝝ vitare renuerit/quẽadmodũ illi qui carnalibꝫ peccatꝫ mersi resurgere nolunt/aut vsuras suas/aut iniustas mercationes/aut lucra ꝓtinuãt vl' iniuste retinẽt alienũ/quicq̃ alterĩ odio vel vindicte desiderio flagrantes in nocendi/ꝓposito pseuerant/certissime sciant hi t ꝓsimiles nõ epi scopũ aut papaz eos absoluere posse/q̃q̃ talibꝫ salutare ꝓsiliũ detur vt seipos vl' alios bona que poterũt operenť orando vel elemosynas dando q̃ deus eoꝝ corda illuminet et ad bonũ dirigat t cõuertat. Hec cancellariꝰ Parisiensis vbi supra. Subiũgit etiam ibidẽ/saluberrimũ est etiaz ꝓsuetudinẽ laudabilẽ illesam seruare ne eam semel dissoluendo nunq̃ in eternũ forte resumat. Nullũ ẽ enĩ exiguũ adeo bonũ qõ nõ tãdẽ deꝰ eterna vel tpali mercede remuneret/multoq̃ melius est tẽporale bonũ t minimũ q̃ omnino nullũ pmereri/ hec ille. Ex oĩbꝫ bis ptz q̃liter pctoꝝ ad verã cõtritionẽ se disponere debeat/q̃d etiã facere debeat vt vere ad deũ ꝙuertať. Innocemꝰ ergo hodie beatissimũ apostolum Paulũ ad christum cõuersum vt ipse nobis nunc apud deum impetret gratiã vere ꝙuersionis qua peccata detestari et veniam mereri valeamus/et semp secum cum christo finaliter habitare possimus per christũ dominum nostrum ꝛc.

De purificatiõe sancte Marie ꝑginis Sermo. XXX.

De euangelio

Postquã impleti sunt dies purgatiõis Marie ꝓm legẽ moysi/tulerũt illũ in hierusalem vt sisteret eum dño. Luc. ij. Solet vulgariter dici q̃ q̃ cum lupis vult currere oportet eũ cum lupis vlulare. Hinc ẽ q̃ ꝛ christus ĩmunis esset ab omni peccato/ qz tñ inter hoies peccatores nasci t ꝙuersari voluit/peccatoꝝ legi in circũcisione t ꝓsentatione in templũ t oblatione ꝓ eo se subiecit. Sic t beata virgo maria ꝛ ĩmunis esset ab omni ĩmundicia parientiũ/ qz munda cõcepit t munda peperit. Sed qz cum mulieribꝫ alijs de semine ꝓcipientibus t cum ĩmundicia parientibꝫ ꝙuersata est/more eis gerere voluit t instar peccatricis oblationẽ ꝓ peccato fecit. De q̃bus fit mẽtio in themate cum dicit. Postq̃ ꝛc.

In his ꝓbis tria tanguntť. Primo beate marie ꝑginis purificatio cum ór. Post q̃ ĩpleti ſunt dies ꝛc/ Secõ xpi ad templum materiale delatio/ibi. tulerunt illuz in hierusalem/ Tertio subditur eiusdez delationis causa t ratio/cum concluditur/vt sisterent eum dño ꝛc. A Quãtum ad primum nota q̃ triplex est purgatio/scilz vulgaris/legalis/t ſpũalis/ Purgatio vulgaris ór cum q̃s suspectus de aliq̃ crimine vult/ꝓbare innocentiã suam ꝓ aliqõ experimentũ/nõ ꝓm naturã neq̃ ꝓm catholicaz scripturã/sed ꝓ modum superstitiosum/ puta cum q̃s infamať de homicidio vl' adulterio/vel furto perpetrato/offert se ad ostendendũ innocentiã suam tãgere ferrũ ignitum/vel bibere aquã feruentẽ sine lesione/ vel suscipit spõte duellũ t hmõi. hec oĩno est/ꝓhibita. ij. q. iiij. ꝓ totũ/et de purga. cano. ꝓ totũ/ Ratio/qz fabricãte diabolo inuẽta est t ptinet ad vitiũ tẽptandi deũ/cuz q̃rat effectũ miraculosum in ea re q̃ ꝓm iura aliter ꝓbari põt et debet/ Est enĩ ꝓtra illud ꝓceptum Deut. vj. Nõ tẽptabis dñm deũ tuũ. Mat. iiij/ Vñ legiť de Henrico ĩperatore q̃ qz vxorẽ suã sãctã mulierẽ suspectã habuit de adulterio/cũ q̃daz milite/ indixit ei hãc purgationẽ/ita vt nudis pedibꝫ sup ignitos vomeres incederet/ ideo in morte anxiatus et punitus est/ Itẽ purgatio illa qua dať corpꝰ christi ad ꝓbationem nõ est facienda/ Vñ illud. c. sepe. ij. q.

De purificatione marie virginis

iij, est abrogatū vt dicit sctūs Tho. in. iij di. ix. ar. vlti. q. ij. Et. iij. pte. q. lxxx. ar. vj. in Re. ad vltimū. Purgatio legalis est que ī lege mandat. et in lege ḋdem canonica indicit purgatio. cuz deficiēte accusatore/reo laborat ifamia/Et ēpli gra. Clericꝰ infamatur de aliq̄ crimīe apud psonas graues/et nō ab inimicz z leuib⁹ psonis. nec sufficienter pbat crimē sz semiplene/tunc indicit ei purgatio/vt scz ipe iuret se innocentē a crimine de q̄ infamat/et alij cōpurgatores p sone honeste iurabūt se credere verū illum iurasse. vj. q. v. q. aūt. de purga. cano. q̄si p totuz. Quottus debeat esse numerꝰ cōpurgatorū arbitrio iudicis relinquit. vt. ij. q. iij. in glo. summe. Alia est purgatio legalis mosaica q̄ scz in lege moysi mādat. Et vna est q̄ habet Num. v. ca. vbi vir hūs suspectam vxorē de adulterio indicebat ei purgationē p certū modū ibi declaratum. Et habet etiā. ij. q. iij. ꝯsuluisti. §. h aūt. et dicit ibi Hico. de lyra. q. talis purgatio tē pore veteris testamēti nō erat illicita. qz ibi fiebat diuinū miraculū. qz si mulier fuisset innocēs si prius erat sterilis efficiebat fecūda / si rea lāguebat vel moriebat/ Diuinū autē miraculū nō fit ad ꝯfirmationē illicitorū. hodie aūt sic̄ z alia cerimonialia fuare fm lrāz esset iudaisare. z sic mortale/ Hystice aūt designat aīaz suspectā de hereſi. vt pulchre exponit Archi. in di. §. h autē. Scōa est purgatio legal' mosaica ō muliere parturiente. de q̄ ad ꝓpositū. Sic enī fuit mandatū ī lege Leui. xij. q̄ mulier q̄ exviro peperisset masculuz in capite. xl. dieꝝ ꝓgeret ad tēplum/offerēdo sacrificiuz purgatiōis p se z filio/et p illud dicebat purificari scz ab illa irregularitate in ptu ꝓtracta q̄ phibebat vt īmunda ad tēplū accedere. Et lz beata maria ad illud non teneret/ qz nō ex viro ꝯceperat sed ex ope spūssancti/ voluit tn purificari vt cetere mulieres ꝓpter tria. Primo ꝓpter obediētie exemplū/quaz vicz obediētiā z nos pstare debem⁹ ecclie. j. Coz. xv. Melior ē obediētia q̄s victima vt dicit Bern. Non credas aliq̄ bonum placere deo/qđ ē ō obediētiā ecclie. qz fm Greg. Peccatū paganitatis incurrit q̄ ecclesie sācte p inobediētiā ꝓtradicit/ Scōo ꝓpter h vt a iudeis occasionē tolleret scandali/alis iudei dixissent de ea sicut de filio Joh. ix. Nō est a deo q̄ sabbatū nō custodit/ Si enī nō fuisset purificata putassent eā trāsgredi legē. et sic ī ea scandalisati fuissent vt dicē Greg. z habet. xj. q. iij. iter ꝑba. Christꝰ solvit tributū ꝓpter vitare scādalū Mat. xxvij. Ut nō scandalisemus eos z̄c. Tertio ꝓpter hoc vt pfunde sue humilitatis ꝑfutē ostēderet. Bern. Qui vere humilis est nō solū vult hūilis dici sz z vilis reputari/sic virgo gloriosa. vñ ipa tam pura erat q̄ dicit Anselm. Ea puritate nitebat q̄ maior sub deo neq̄t intelligi/et tn ac si ipa īmunda esset. z purificatiōe indigeret seipsam ostēdit. voluit igit tēplū ingredi ꝓpter humilitatis causam sciēs scriptū Eccl. iij. Quāto maior es humilia te in oib⁹. Sed diceres. vtrū nūc mulier teneat pcepto purificatiōis subiacere. z tāto tpe ab ingressu ecclie abstinere/ Rndet Greg. q̄ nō scribēs anglor epo Augustin. c. in lege. v. dis. vbi dicit/ In lege pcipiebat vt mulier si masculū pareret. xl. dieb⁹. si vero femina lxxx. dieb⁹ cessaret a tēpli ingressu/ Nūc autem post ptū statim ecclias ingredi nō phibetur. z in. c. si mulier. dicit/ Si mulier eadem die q̄ genuit actura deo gras itrat ecclesiā nullo pondere pcti grauat ne penaz vertam⁹ in culpā. volūtas etenī carnis nō dolor in culpa est/ Hoc idē habet in. c. j. ō purifi. post ptū. Si tn ex veneratiōe aliq̄s diu abstinere voluerit. talis devotio nō ē improbanda/ z ꝓsuetudo sup h inducta ē cōmendāda z eadē rōne nec sacra cōio est ei denegāda nisi ex reuerētia voluerit abstinere. vide. c. ad eius vero. z. c. se. v. dis. Tertia purgatio est spūalis. et ista necessaria ē nobis vt aia sit purgata a vitijs nō solum operum exterior sed et interior cogitationū z affectionū/ Jaco. iij. Emundate manus peccatores. et purificate corda vestra duplices aīo. Prouerb. xxv. Auferr rubiginem de argēto z egredietur vas purissimuz. / Rubigo est pcm. argentuz est aīa/ Auferr ergo rubiginem peccatorū cogitationum malarum et affectionum et erit anima tua vas purissimuz cōtentiuū liquoris gratie diuine/ Hanc summe habuit beata Maria. quia ea puritate emicuit. vt ait Anselm. qua maior nequeat sub deo inueniri. Sic ergo impleti sūt dies purgatiōis. id ē gradus pfectiōis Marie. quia ab originali z

cius fomite preseruata, sicut et angeli dicũ
tur purgari. ¶ Quomodo aũt debe
at anima purgari spualiter hoc figuratur
Leuit. v. et Nume. xix. in purificatiõe im
mundoꝝ. Nã vt ibi dicit dñs pcepit q̃ q̃
tangeret rem imundaz. vicz iumentũ mor
tuum vel hominẽ mortuũ. vel ferã occisaz
imundus erat, et excludebat a tẽplo et com
munione hominũ. Hic enĩ in hũc moduz
purificari debebat, imolabat agnus sine
macula, et offerebant sacerdoti duo turtu
res aut duo pulli columbarũ et simila pu
rissima, de qua fiebãt panes quos sol⁹ sa
cerdos p illo die tm̃ edebat, qz in crastinũ
reseruari nõ poterant sine putredine. Sic
moraliter tria quãlibet animã maculãnt et
imundã faciũt, scz ꝺcupiscẽtia carnis, con
cupiscẽtia oculoꝝ, vel cupiditas terrenoꝝ
et supbia vite. j. Joh. ij. c. dicit igit. Qui te
tigerit iumentũ mortuũ. i. carnalẽ cõcupi
scentiã in qua velut in stercore putrescunt
hoies, ille immundus erit. Qui etiã hoiez
mortuũ tetigerit. Homo enĩ ab humo di
citur. qz mortu⁹ in cupiditate iacet terrene
affectiõis. Ille etiã immundus erit q̃ tetì
gerit ferã occisam. scz superbiã. Debet igit
anima his fedata isto mõ purificari. Pri
mo debet p ipsa offerri agnus immacula
tus. hoc est memoria passionis xpi. qui est
agnus sine macula, p nobis oblat⁹, in hac
enĩ oblatiõe purificat aia. vana enim esset
omnis penitẽtia nisi passio xpi nobis im
petrasset veniam. Scõo debet offerri par
turturũ. id ẽ par oculoꝝ gementiũ. qz tunc
sacrificiũ nostrũ pingue fit. et statim accen
ditur a caloze diuino. sz sine lachzymis ni
hil est. Greg. sup Ezech. omel. viij. Holo
caustũ siccũ bonuz est. qõ lachzyme infun
dunt holocaustũ pingue est. Tertio simi
la purissima est ꝺfessio clara. de qua fiunt
panes ad esum sacerdotis tm̃. qz solus sa
cerdos suscipere. solus meditari. solus in
telligere debet. et hoc. p isto die tm̃. id est. p
ista hora qua peccatoz confitet. qz nõ pos
sunt in crastinũ reseruari sed putrescunt in
arca sacerdotis. Quãtuz ad secundũ i quo
tãgit xpi ad templũ delatio ad oblatiõem
cũ dicit. tulerunt illũ in hierusalẽ zc. San
ctus Tho. iij. pte. q. xxxvij. ar. iij. dicit sic.
Christus voluit sub lege fieri vt eos q̃ sub
lege erãt redimeret, et vt iustificatio legis in
suis mẽbris spualiter impleret, nã ꝓpter ꝺ
ipse voluit hostias legales p se offerri qui
erat vera hostia. vt figura veritati ꝺiunge
ret et pveritatẽ figura approbaret. Contra
illos q̃ deũ legis negãt a xpo fuisse in euã
gelio ꝑdicatuz. Nõ enĩ putandũ est vt di
cit Origenes. q̃ filiũ suũ bonus deus sub
lege nasci fecerit quã ipe nõ dederat. ¶ Ubi nota q̃ xps hodie a parẽtibz suis por
tatus est in templũ cũ oblatiõe ꝓpt q̃ttuor
primo ꝓpter legis impletionẽ. De ple enĩ
nata duplex ꝑceptũ in lege tradit. Unum
q̃dez generale q̃tum ad oẽs. vt scz cõpleti
diebz purificatiõis matris offerebat sacri
ficiũ p filio siue filia. vt habet Leuit. xij. c.
Et hoc q̃dem sacrificiũ erat ad explationẽ
peccati in quo ples erat ꝺcepta et nata. Et
etiam ad ꝺsecrationẽ quandã ipi⁹. qz tunc
primo ꝑsentabat in tẽplo. et ideo aliq̃d of
ferebat in holocaustũ. et aliq̃d p pcõ. Ali
ud aũt erat ꝑceptũ speciale in lege ꝺ ꝑmo
genitis tã in hoibus q̃ in iumẽtis. sibi enĩ
deus deputauerat omne primogenituz in
isrl. p eo q̃ ad liberationẽ populi israel pe
cusserat primogenita egypti ab hoie vsq̃
ad pecus. primogenitis filiorũ israel reser
uatis. et hoc mandatũ ponit Exo. xiij. ca.
Hec duo in euangelio hodie Lucas circa
eũ fuisse obseruata ostẽdit. Primo quidez
id qꝺ ptinet ad ꝑmogenitos cũ dicit. tule
rũt illũ i hierusalẽ vt sisterẽt eum dño sicut
scriptũ est in lege dñi. Omne masculinuz
adaperiẽs vuluã sãctũ dño vocabit. Se
cũdo id qꝺ ptinet cõiter ad oẽs cum dicit.
Et vt darẽt hostiã sm̃ q̃ dictũ erat in lege
dñi. par turturũ aut duos pullos colũba
rũ. Scõo ꝓpter templi sanctificationẽ. Cũ
enĩ christ⁹ erat et est sanctus sanctorũ. ideo
nõ indigebat sanctificari in tẽplo. sed potì⁹
templũ debebat sanctificari p ipm. Unde
Aggei. ij. dicit. Adhuc vnũ modicũ est. et
ego cõmouebo celũ et terrã. mare et aridã.
et mouebo oẽs gẽtes et veniet desideratus
cũctis gẽtibz. et implebo domũ istã gloria.
Magna erit gloria domus istius nouissi
me plus q̃ prime. Et Malach. iij. ca. dici
tur. Statim veniet ad templum suum do
minator quem vos queritis. et angelus te
stamẽti quem vos vultis. Tertio ꝓpter no
stram instructionẽ. Haz sicut filius dei nõ
ꝓpter seipm factus est homo et circum

clsus in carne, sed vt nos p gratiaz faceret deos z vt spiritualiter circumcidamur, sic pter nos sistitur dño, vt discamus deo p sentare nosipos. Et hoc post circumcisionem ei⁹ factū est, vt ostēdat neminē nisi circumcisum a vitijs dignū esse diuinis conspectib⁹. Quarto pter mysticā significationem, nā Leuit. xij. c. pcipitur, vt illi q possent offerrēt agnū simul z turturem siue columbam, p filio aut filia. Qui vero nō sufficerēt ad offerendū agnum offerrēt duos turtures aut duos pullos columbe. Christus ergo q cum dines esset, pter nos egenus factus ē, vt illius inopia diuites essemus, vt ōr. ij. Cor. viij. pro se pauperē hostiam offerre voluit. sicut z in ipsa natiuitate pānis inuolut̄ z reclinat̄ in psepio, nihilominus tñ hmōi aues figure ꝓgruunt Turtur enī quia est auis loquax, predicationem z ꝓfessionez fidei significat. Quia vero est animal castum, significat castitatē quia vero est animal solitariū signat cōtēplationez. Colūba vero qz est animal mā suetum et simplex, signat mansuetudinē et simplicitatez. Est autē animal gregale vñ signat vitam actiuā. z huius hostia significabat pfectionem xp̄i z membroz ei⁹. vtrūq; autem pter ꝓsuetudinem gemēdi p̄sentes sanctoz luct⁹ designat. Sed turtur q ē solitaria signat oratonuz lachrymas. Columba vero que est gregalis signat publicas orationes ecclesie, vtrūq; autē animal duplicatum offertur vt sanctitas sit nō solum in aīa sed etiam in corpore.

De purificatione beate marie virginis Sermo. XXXI. De euangelio.

Venit in spiritu in templū. Luc. ij. c. F pro cuius introductiōe nota qz in scriptura reperit̄ triplex templum, scz virginale, mentale, z materiale. Templz virginale est gloriosa ꝑgo maria, quaz ecclesia declarat esse templū dei dum de ea hodie canit illud ps̄. Suscepimus deus miscōiaz tuā in medio tēpli tui. Et in q̄dā omel. Btā es maria dei genitrix ꝑgo tēplū dñi sacrariū spūsancti. Et in sequentia q̄dā. Aue dec⁹ ꝑginale tēplū dei speciale nobile triclinium. Dicit aūt beata maria templum pter tres rōnes. Primo ideo, qz templū materiale ē locus immunitatis et securitatis, vt in cateter alia, de emu. ec. Ita btā maria vt inqt Bern. Securū accessum habes ad deū o homo, vbi mater stat ante filiū, filius ante patrē, mater ostēdit filio pect⁹ z vbera. Filius ostēdit patri vulnera, et ideo nulla poterit esse repulsio vbi tot sunt amoris insignia. Scōo ideo, qz templz est loc⁹ summe veneratiōis, vt i. c. decet. ō emu. ecclesi. vj. Ita maria, videte ait idē Bern. q̄nto deuotionis affectu vult eaz a nobis venerari z honorari q̄ totius boni plenitudinē posuit in maria, vt si q̄d gratie si q̄d salutis in nobis est ab ea nouerimus redundare. Tertio ideo, qz ad templū fit oblatio. Ita ad beatā virginē. Un Bern. Si q̄d autē o homo deo offerre desideras. in manib⁹ marie cōmendare memento, qz man⁹ eius mundissime sunt, nostre aūt plene sunt sanguine, z ideo p manus eius nō nr̄as acceptabitur. Scōm templz mentale est aīa homis, de q̄ ps̄. Dñs in tēplo sancto suo. Et apls. j. Cor. iij. Templū dei sanctū est qđ estis vos. Deus enī p singularē charitatē mentē nostraz ad hoc coaptauit et corr dispositit, vt spūssanctus possit ibi pmanere cū virtutib⁹ ornaret. Jōo dicit saluator Joh. xiiij. Si q̄s diligit me zc. z ad eū veniemus z mansionē apud eū faciem⁹. Debet igit̄ homo hoc templū ab oñi immūdicia custodire, virtutib⁹ ornare, z ad illud dñm inuitare. Tertiū templū materiale ē ecclesia. et de hoc fit mentio in themate cū dicit. Venit in spū in tēplz. ℣ Pro cuius deductiōe nota qz q̄ttuor pſone hodie in spiritu venerūt in templū. scz maria virgo ad purificationē, xp̄s iesus ad oblationē, Symeō ad glorificationē, z Anna vidua ad p̄nūciatiōez. Primo venit in spiritu in templū btā virgo ad purificatiōez. Licet enī btā virgo nullā haberet immundiciā, voluit tñ purgatiōis obseruātiā implere. nō pter indigentiā. sed vt legē adimpleret, z nob humilitatis z obedientie exemplū demōstraret, z vt occasionē iudeis tolleret. Sicut z pter easdē rōnes xp̄s lz legi nō esset obnoxius voluit tñ circumcidi. et alia leg⁹ onera subire, vt notat sāct⁹ Tho. iij. pte. q. xxxvij. ar. iij. Et iō signāter ōr in euāgelio. Postq̄ ipleti sūt dies purga. marie fm legē moysi. Ipa enim fm se purga-

tione nō indigebat. nā Leuit. xij. dr. Mulier si suscepto semine pepit masculū immūda erit septē diebꝫ vbi signāter moyses videtur fuisse locut⁹ ad excipiendaz matrem dei ab immūdicia. q̄ non pepit suscepto semine. z ideo ptz q̄ nō obligabat ad implet tionē illius pceptī sed volūtarie purgationis obseruantiā impleuit. ¶ Sciendū tn̄ q̄ btā virgo hodie purgat quadrupliciter. Primo a malicia diabolice psecutionis. Nā sicut dicit Aug. iij. de trini. diabol⁹ multa pōt virtute sue nature ea quibꝫ tn̄ phibet virtute diuina. z sic ꝑtute sue nature poterit diabol⁹ cognoscere matrē dei nō fuisse corruptā sz virginē. Prohibebat tn̄ a deo cognoscere modū partus diuini. Vñ i infantia xp̄i oportebat implere malicia diaboli ne eū acri⁹ psequeret: q̄n xp̄s nec patī dispositerat. Nec ꝑtutē suā ostendere. sed in oibus alijs infantib⁹ se similez exhibebat. Vñ Leo papa i sermo. Epīe dicit. q̄ magi inuenerunt iesum quātitate paruū. aliene opis indigentē. fandi impotentē. z nulla ab humane infantie generalitate discretū. Cū ergo beata ꝑgo venit hodie ad templū purgat a malicia diabolice psecutionis. nescies eaz matrē dei. Scdo ab insolētia iudaice abiectiōis. ne scz xp̄s ab eis tāq̄ illegitime natus abiiceret. Vñ Ambro. dicit sup Luc. Quid iudeis. quid herodi posset ascribi si natum viderent ex adulterio psecuti. ꝓterea virgo btā hodie offert filiū suū in templū vt approbaret ex lege. q̄n nō ex fornicatione natus est. Tertio a seuicia tyrānice lapidatiōis. Nā btā virgo erat de parētela aaron. Vñ erat cognata Elizabeth. vt dr Luc. j. Virgo autē de genere sacerdotali ꝓpter stupr̄ū occidebat. Dicit enī Leuit. xxj. c. Sacerdotis filia si deꝑhensa in stupro fuerit z violauerit nomen patrꝭ sui flammis exuret. Similiter iudicio adulteroz lapidabat fm legem moysi nō solū illa q̄ iam erat despōsata vl nupta. sed etiā illa q̄ in domo patrꝭ custodiebat vt ꝑgo q̄ntz nuptura. dr enī Deut. xxij. c. Si nō est in puella inuēta ꝑginitas lapidib⁹ obruēt eā viri ciuitatis illi⁹. z morietur. q̄n nephas fecit in israel vt fornicaretur in domo patris sui. Beata virgo hodie venit in templuz vt se reddat immunē ab hac pena. ne scz a iudeis tāq̄ adultera lapidaretur z sic se purgat ab hac infamia adulterij. Quarto a ptinacia heretice prauitatis. Detestandus enī ē error Heluidij q̄ dicere ꝓsumpsit matrē xp̄i a Joseph post ptū carnaliter eē cognitā. z filios genuisse. Hoc enī derogat dignitati z sctitati mris dei q̄ ingratissima videret si tāto filio ꝓtēta nō esset. z si ꝑginitatē q̄ in ea miraculose ꝓseruata fuerat. spōte ꝑdere vellet ꝑ carnis cōcubitū. Detestandus est etiam error Manichei q̄ dixit xp̄m non veruz sed fantasticū corpus habuisse. Hoc enī derogat dignitati psone assumētis. que cum sit veritas nō decuit vt i opere eius aliqua fictio esset. Reprobat etiaz error Valentini qui dixit christū attulisse corp⁹ celeste. quia sic nō saluaret veritas humane nature i xp̄o. Refellunt etiā hi errores ꝑ hoc q̄ btā virgo fuit vera mater Jesu xp̄i. vt dr Mat. j. Et ad Roma. ix. dr: q̄ ex iudeis est fm carnem xp̄s. qui est super omnia deus benedictus in secula. Nō est aūt ex iudeis nisi mediāte beata ꝑgine. vñ ille q̄ est sup omnia deus benedict⁹ in secula est vere natus ex beata virgine. sicut ex sua matre. Ideo ipa ꝑsentat hodie christū in templū tanq̄ eius vera z naturalis mater purgans se ab his infamijs z depr̄auatiōibꝫ hereticoz. Scdo xp̄s hodie in spiritu venit in tēpluz ad oblationez. z ideo ꝓpter q̄ttuor causas q̄s habes supra sermone. xxx. de illo festo i scda parte sermonis E. Tertio Symeō venit hodie in templū ad glorificatiōez. nā sicut Anna obtulit puerū suū Hely summo sacerdoti. z adduxit eū ad domū dn̄i in sylo glorificās deū i corde suo. vt hi. j. Re. j. sic xp̄s hodie adducit ad tēplum dn̄i. z pūtat sctō symeoni. ℟ Vñ in euangelio dr Et cū inducerēt puer⁹ iesū parētes ei⁹ vt facerēt fm ꝓsuetudinē legis ꝑ eo. accepit eum symeon i vlnas suas. z bñdixit eū. z dixit. Nunc dimittis seruū tuū dē. vbi glorificat puerū iesū et laudat q̄druplicit. Primo q̄ sit pax. Coll. j. pacificās ꝑ sanguinē suum siue q̄ i celis siue q̄ i terris sūt. Scdo q̄ sit sal⁹. Mat. j. Ipe enī saluū faciet po. suū a pctis eoz. Tertio q̄ sit lumē. Joh. j. Erat lux vera dē. Quarto q̄ sit glia. ps. Satiabor cū apparuerit glia tua. O quāta fuit i eo sanitas z dulcedo ꝓtrectādo eū quē sciebat eē deū ꝓditorē seculoz. ꝑmiū beatorū.

De purificatione marie virginis

Scelebat enī q̄ beati essent oculi qui xp̄m ihesū viderent quē multi reges ⁊ ꝓphete voluerūt videre ⁊ nō viderūt ⁊c. Magis desiderabat ad lymbū descēdere, ⁊ ibi cū sanctis patrib⁹ colloqui de regno xp̄i q̄s ꝑuidebat xp̄m velle occidere, vñ mortē petēdo nō fugiebat xp̄i cōsortium, sed horrebat populi sui malignū flagitiū, et ideo in amplexus ruens ꝑuuli Jesu p̄ñtia satiatus petijt in pace dimitti. O quātū mirabatur in puulo iesu exinanitionem maiestat⁹ q̄m ille q̄ est portās oīa verbo virtutis sue hodie in vlnis senis se recipi et portari p̄mittit/ q̄ tñ portabat portantem se, iuxta illud. Senex puerū portabat puer aūt senē regebat. ℣ Quarto Anna venit in spū in templū ad p̄nūciationē. Ūñ Luc. ij. ōr. Et hec ipa hora supueniēs confitebat dño et loquebat de illo oībus ℣ q̄ expectabāt redemptionē israel/ ℣ p̄renunciault aūt de btā virgine q̄ttuor/ p̄rimo q̄ est mater sanctificatoris, vñ angelus dixit ei Luc. j. Qō nascet ex te sanctū, quod exponēs Greg. xvij. moral. dicit. Ad distinctionē nostre sanctitatis. iesus sanctus nascitur⁹ asserit⁹/ nos q̄ppe si sancti efficimur nō tñ nascimur/ q⁹ ipa nature corruptibilis ꝑstringimur ꝑditione, ille aūt sol⁹ veraciter sanctus natus est qui ex coniunctiōe carnalis copule conceptus nō est. hec ille Sicut aūt p dei verbū oīa facta sūt, ita p verbū ī̄carnatū sūt oēs sanctificati. q̄ sanctificāt Hebre. ij. Qui sanctificat ⁊ q̄ sanctificāt ex vno oēs. Secō q̄ est mater mediatoris. j. Timot. ij. Ūn⁹ est mediator dei et hominū homo xp̄s iesus/ Mediatoris enī officiū est cōiungere eos inter q̄s ē mediator. Extrema enī vniunt in medio. Ut uere aūt homīes deo pfecte q̄dem ꝑuenit xp̄o p quē hoīes recōciliant deo. ī illud j. Cor. v. Deus erat in xp̄o mundū recōcilians sibi/ et ideo sol⁹ xp̄s est pfectus dei ⁊ hoīm mediator inquantū p suaz mortē genus humanū deo recōciliauit/ ℣ Tertio q̄ ē mater redēptoris. ī illud ps. Redēptionem misit dñs populo suo. glo. id est xp̄m q̄ dat redēptionē captiuis. et Hal. iij. Christus nos redemit de maledicto legis fact⁹ p nobis maledictū/ Ad redemptionē aūt duo ꝑcurrūt, scz act⁹ solutionis. ⁊ p̄ciū solutum. Ex p̄cio nr̄e redemptiōis est sanguis xp̄i vel eius vita corpalis q̄ in sāguine est quā ipe xp̄s exoluit. ℣ Quarto q̄ ē mater glorificatoris. ī illud Heb. x. Habemus fidē in introitu sanctor. scz celestiū i sanguine xp̄i. Hā p passionē xp̄i aperta est nobis ianua regni celestⁱ/ Et hoc est quod apl's dicit Hebre. ix. Christus existēs pontifex futuror⁹ bonorum p ꝓprium sanguinē introiuit semel in sancta.

De purificatiōe sancte marie virginis Sermo. xxxij. Thema wann. iij

Postquā implē

Post sunt dies purgationis marie ī̄ legē moysi tulerunt iesum in hierusalē vt sisterēt eū dño. Luc. ij. Quia totum humanū genus p peccatū primor⁹ parentum nostror⁹ corruit superbiendo, ⁊ sic cecidit ab eterna beatitudine quā mereri debuit p humilitatē obediendo/ Ideo filius dei xp̄s domin⁹ volens reparare gen⁹ humanū tanq̄ summus medicus. qui contraria contrarijs curare solet. venit in hunc mundum seipm humiliando. formaz accipiens serui. nec solum p humilitatē descendit, sed et humillimam sibi elegit matrem, que merito de se dicit. Respexit humilitatem ancille sue. Ipe etiā in humili loco natus. ⁊ ad vilē locū reclinatus. vilib⁹ panniculis inuolutus. q⁹ Maria pannis eū inuoluit et reclinauit in p̄sepio. q⁹ nō erat et loc⁹ in diuersorio. Ita hodie xp̄s dñs volens ostēdere humilitatē in seipo. ⁊ ī sua dilectissima genitrice maria: voluit matrem suā iuxta legez purificari q̄ nulla indiguit purificatiōe. q⁹ tota pulchra et īmaculata et ab omni pctō p̄seruata/ Voluit ⁊ ipe in templuz hodie p̄sentari et offerri. ⁊ p oblationem pauperū redimi. qui nulla indiguit oblatione, cui etiaz non erat opus redemptione/ quia ipe venerat humanū genus redimere/ Ecce quanta humilitatem hodie ostendit christus. Ipe enī cum esset legislator venit in templū. vt legi impleret mandatum. Hanc ergo humilitatē describit euāgelista Lucas cācellari⁹ ꝑginis marie ī ꝑbis thematis dicēs. Postq̄ impleti sūt dies ⁊c. vbi supra. In ꝑbis illis duo specialiter nob ꝓponit⁹ vicz tp̄s purgationis marie/ et oblatiōis p̄ntatio p̄o filij sui redemptione. Primū notat⁹ cū ōr. Postq̄

impleti sunt dies ꝛc. Scõm ibi. tulerunt
ihesum in hierlm ꝛc. Utrunq; hoꝝ admira
bile, vtrũq; venerabile, vtrũq; singulare, ꝛ
q; purissima virgo purificaꝛ ꝛ q; redẽptor
noster redimiꝛ/ Uñ sicut redemptoris no
stri redẽptio nõ fuit ex obligatiõe iꝫ ex hu
militatis dignatiõe; sic q; ginis purificatio
nõ fuit ex coactiõe sed ex dispensatiõe erat
omnímoda puritate purissima; et ꝓpter ꝟ
purificari nõ indigebat sed p humilitatez
hãc adimplere volebat. ℣ Circa pri
mum vicz purgatione marie notandu q;
virgo maria nulla indiguit purificatiõe ꝓ
eo q; ipa erat purissima in mẽte, in carne, i
ple/ Primo i mẽte ob nullius peccati com
missionẽ/ In carne ob nulli⁹ peccati rebel
lionẽ. In ple ob nulli⁹ peccati trãffusionẽ.
℣ Primo erat purissima in mẽte ob nullius
pcti ꝯmissionẽ, qz nec oꝛiginali nec; actu
ali pctõ vnq; fuit obnoxia/ Ideo ei⁹ puri
tas quo ad aiaz bñ describiꝛ in figura per
mẽsam ꝓpositiõis/ Exo. xxv. De q; ibidem
dicit/ Facies mensã de lignis setthim ꝛ in
aurabis eã auro purissimo/ Ligna setthim
illius montis sunt leuissima et imputribi
lia et incremabilia, q; bene maria repꝛesen
tant in sua puritate, qz ipsa ꝑ m aiam nulla
peccati putredine erat maculata/ Ipa erat
incremabilis, qz virgo i partu añ partũ et
post partũ. Uñ bñ significaꝛ ꝓ rubũ ardẽ
tem, qz nõ cõburebaꝛ/ Mẽsa ista ꝓpositio
nis de q; supꝛa, in qua duodecim panes ꝓ
ponebanꝫ q; bus sacerdos dñi vescebaꝛ si
gnificat mẽtẽ glorioſissime virginis Ma
rie in q; xij. articuli fidei ex q; bus ꝟstitutus
erat apl'oꝝ simbolum tãq; panes spũales
ꝟseruati fuerũt ad refectionẽ oĩm catholi
corũ/ De hac mensa vbi supꝛ dꝛ q; fuit inau
rata auro purissimo/ Ita maria tãto dono
sapientie ꝛ gratie fuit pfusa vt nullum ha
beret in ea locuz aliq; pctm. nec ꝙtum ad
affectũ nec ꝙtũ ad effectũ ꝓpter q; nõ tan
tũ pura sed ꝛ purissima pdicaꝛ. Uñ Anſ.
de ea dicit q; tãta gra i eaz descẽdit q; nõ so
lum eius sanctificaret oꝛtuz, sed ab oĩ pctõ
seruaret ĩmunẽ, q; nulli vnq; post xpm
est cõcessum. Scõdo fuit purissima in car
ne ob nullã peccati rebellionẽ siue rebella
tionẽ. Quia sicut dicit Anſ. Decuit vt vir
go maria tali puritate niteret q; maioꝛ sub
deo nequit intelligi. Ideo enĩ caro virgi
nis vas purissimũ nũcupaꝛ, qz in ei⁹ carne
nec peccatuz regnauit nec caro spiritui re
bellauit. ℣ Tertio fuit purissima in
ple ob nulli⁹ peccati trãffusionẽ. Ideo dẽ
ea bene dꝛ illo ꝓuerb. iij. Primi ꝛ purissi
mi fructꝰ eius/ Fructus enĩ marie dꝛ pri
mus ꝓpter nobilitatẽ, qz ipe est in oĩbꝫ pri
matũ tenẽs tãq; primogenit⁹ mortuoꝝ et
princeps regũ terre, vt sufficiẽter ꝟ descri
bit Esa. lx. c. dicẽs. Multiplicabiꝫ ei⁹ im
periũ et pacis nõ erit finis/ Purissim⁹ etiã
dicit ꝓpter sanctitatẽ/ In ipso enĩ solo fuit
summa puritas, qz nõ solũ habuit purita
tem sufficientẽ sed etiã supabundantẽ ꝛ re
dundantẽ in mẽbꝛa sua ꝛ maxie in virginẽ
mariã, qz ergo ex dictis maria fuit purissi
ma in mẽte in carne ꝛ in ple, ideo non indi
guit purificatione, nec ad eã erat obligata
p legẽ. Leuit. xij. qz lex ꝑcipit mulierẽ post
partũ purificari q; cõcepit de virili semine
q; lis nõ fuit maria q; spũsancto fecundata
xpm ꝯcepit ꝛ pepit ꝛc. ℣ Circa secun
dum vicz oblationẽ in tẽplo ꝓ filij sui redẽ
ptiõe est notandũ/ q; legim⁹ puerũ ihesum
in tẽplo ꝑsentatũ ab offerentibꝫ, baiulatuz
ab expectantibꝫ, reinuentũ a requirentibꝫ.
℣ Primo ꝑsentatũ ab offerentibꝫ q; gerunt fi
gurã sacerdotũ ꝛ platoꝝ, quoꝝ est in tem
plo offerre xpm. Dicit enĩ in euangelio ho
dierno Luc. ij. q; parẽtes ei⁹ tulerũt illũ in
hierusalẽ vt offerrẽt ꝓ eo sicut scriptuz est
Leuit. xij/ Pro filio ac ꝓ filia offerãt agnũ
anniculũ in holocaustũ et pullũ columbe
siue turturẽ i q; significaꝛ q; offerẽtes xpm
in tẽplo debẽt hĩe ꝓpietates illoꝝ trũ aia
lium. ℣ Turtur enĩ est animal castis
simũ. Colũba fecundissimũ. Agn⁹ mansue
tissimũ, in q; oñdit q; clerici sacerdotes ꝛ ꝓ
lati debẽt eẽ mũdi, fecũdi, ꝛ mãsueti/ mũdi
a delectatõe venereoꝝ, fecũdi i cumulatõe
meritoꝝ in se ꝛ ꝓcreatõe filioꝝ spũaliũ q;
curã gerũt ꝛ mansueti ad oẽs. De ꝑmo dꝛ
℣ Esa. lij. Mũdamini q; fertis vasa dñi, qõ
etiã ptinet ad clericos in mínoribꝫ citra sa
cerdotiũ. cãdelas. calicẽ ꝛ cetera vasa feren
tes/ Scõm ptinet specialit ad sacerdotes
qz fructũ debẽt facere i pl'o ꝟbo ꝛ exẽplo.
Tertiũ specialiter ad ꝓlatos q; debent esse
mansueti ad sibi subiectos ex verbo salua
toris/ Matth. xj. Discite a me quia mitis
℣ sum ꝛ humilis coꝛde. Scõdo legim⁹ ihesũ in

De purificatione marie virginis

templo baiulatuz ab expectantibus/ sicut Symeon ille timoratus z Anna/z illi gerunt signū fidelīū xpianoz. scz subditoz. q̄ suscipiūt xp̄m p manus sacerdotū z prelatoz. ¶ Ad hoc aūt q̄ alīqs sit idoneus ad suscipiendū xp̄m necesse est vt habeat benignitatē humilitatē. et longanimitatē. Benignitatē. qz in maliuolā aiaz nō introibit sapiētia. Sap. j. Humilitatē. qz deus superbis resistit. humilibꝫ aūt dat grām. Jac. iiij. cc. Longanimitatē. vt patz in verbis saluatoris Luc. vj. vbi docet nos eē p seuerantes in oratione. exēplo illi⁹ q̄ venit ad amicū suū media nocte/ vt sibi accōmodaret tres panes/ q̄ cuz sibi denegaret et diceret ne eū inquietaret in cubili suo/ tādē cuz ille nō cessaret pulsando. vicit amicū suuz vt sibi daret quotq̄t haberet necessarios. ita et ille q̄ pseuerat pulsando apud deum in bonis opibus est idone⁹ ad suscipiēduz xp̄m. Tertio legim⁹ iesum pditū tandē reinuentū in tēplo hierusalē p Mariā z Joseph post triduū/ Et i ꝑ gerunt figurā doctorū z pdicatoz. q̄ in scripturis requirūt xp̄m. et post tres dies inueniūt illū/ Ita vt primus dies sit lectio q̄ est in scripto. secūdus collatio q̄ est in ꝓbo. tertius meditatio q̄ est in tēplo fm illud ps. Effudi i me aiam meā/ qm trāsibo in locū tabernaculi admirabilis. vsq̄ ad domū dei. Ex illis ītatz q̄d facere debet homo vt digne hodie suscipiat xp̄m in templo cordis sui sicut symeon ipm suscepit in tēplo corpali/ vt vicz in se habeat ꝓtutes symeonis siue ꝓphetas pdictas oblatiōis. R Nunc pordinē aliqs mouebo q̄stiones huic festiuitati deseruientes. Prima exquo dictū ē supra i prima pte/ q̄ ꝓ maria sp fuit purissima. q̄re tūc in tēplo ꝓpter purgatiōē seruandā ex ꝑcepto legis accessit/ cū tū nulla purgatiōe indiguit/ Ad ꝑ respōdet sanct⁹ Tho. in. iij. pte summe/ q̄ plenitudo grē a xp̄o deriuat in matrē specialiter/ Licet enī oēs de plenitudine grē el⁹ accepim⁹ Joh. j. ideo decuit vt mater hūilitati filij cōformaret. humilibꝫ enī deus dat grāz vbi supra/ z ideo sicut xp̄s cuz nō esset necessarius se subiicere legi veteri. q̄ ipius dñs z institutor erat. voluit tū subire onera legis ad demōstrādū hūilitatis z obedientie exēplū vt vult Beda in omel. et ne a iudeis sperneret. eadē rōne et voluit matrē suā implere legis obseruantias q̄bus tū nō erat obnoxia. et sic finaliter illi⁹ q̄stionis solutio pōt solui p tres rōnes q̄re vicz Maria voluit purgari. Prima vt se i ꝑ alijs mulieribus ꝓformaret. sicut z filius ꝑ oia voluit fratribꝫ assimilari. ad Heb. ij. Unde beatus Bernardꝰ dicit/ Vere btā ego nō habes causam. nec tibi op⁹ ē purificatiōe/ cū nūq̄d filio tuo op⁹ erat circūcisione/ esto inter mulieres tāq̄ vna illaz. Nā et filius tuus sic ē in medio puerorum. Hoc ꝛa rō vt iudeis tolleret occasionē scādali. nondū enī erat notuz ipam sine semine peperisse/ z ido si nō obseruasset dies purificatiōis. iudei ipaz putassent fuisse trāsgressaz ꝓceptū legis/ z sic in ea fuissent scandalisati et causam ex hoc sūpsissent eā psequendi. ꝓterea dic Bernardꝰ Moyses instinctu diuino presciens q̄nq̄ virginē paritura dei filiū/ voluit eā obligari ad purgatiōē ne blasphemiā sibi irrogaret/ z ido non simpliciter dixit mulier q̄ peperit. cū mulier q̄ suscepto semie scz viri li peperit/ Tertia rō vt ꝓ maria i ꝑ nobis ꝓberet exēpluz humilitatis. ipa se subdidit illis ad q̄ nō tenebat/ ea causa q̄ xp̄s i se assumpsit onus legis de circūcisione vt supra dixi z. S Ex illis infert q̄ sic maria nō erat subiecta legi nec obligabat ad obseruandā purificationez post partū/ ita nec nūc mulieres euacuata lege obligātur ad illaz. nec obligant sic abstinere ex ꝑcepto p. xl. dies ab ingressu ecclesie/ vt determinat Inno. iij. c. vnico. ō purificatiōe post partū/ Est tū verū q̄ ꝓpter mirabiles fluxus et infirmitates quas patiunt mulieres in puerperio. necessario indigent tempore in quo se a thoro viri et grossis escis et potibus habent abstinere. imo quedaz maiori tēpore cū quadraginta dierū. quedam minori fm robur z complexiōes suas. al's si sec⁹ fit. tunc graues incurrūt egritudines/ Et hinc est q̄ sepe mulieres i puerperio carnaliter cognite a maritis suis efficiuntur steriles eo q̄ tunc nondum materia immunda est digesta z purificata. z fluxus menstruorum nondum cessauit/ Ita et de alijs q̄ vxoribꝫ suis non ꝑcunt tpe menstruorū. Patet ergo q̄ mulier nō peccat si ex q̄dā humilitate et reuerētia abstinet ab ingressu ecclesie/ Volēs in ꝑ imitari ipam

q̄o i

dei genitricem. nec etiaz peccat si citius q̄z quadraginta dierū spacio finito ecclesiam ingredit, z ideo nec puulū tenet offerre cū oblationibz si tū facit ex q̄dam humilitate z reuerētia maxime vbi ē ꝓsuetudo bñ facit, vt patz supra in dicto. c. vnico zc. ¶ Scōa q̄stio est de oblatiōe xp̄i in templū q̄d homo facere debeat vt hodie exemplo xp̄i fiat digna hostia deo. i tēplo p̄sentata. Rñdet breuiter q̄ facere debet ea q̄ moraliter significant, p ea q̄ lex p̄cipit Leuit. xij de puerpera, vt ptz ibidē. Vñ p puerperā moraliter intelligit mens hūana. q̄ tūc parit qñ aliq̄d qō p̄ius cogitauit exterī, p̄ducit. Et iste cōceptus pōt esse dupliciter. Uno mō ex instinctu spūs sancti, z tūc mēs humana parit bonū opus quo ipa mens nō polluit sed magis sanctificat. Alio mō ex instinctu spūs maligni, z tunc parit op̄ malū q̄ mens polluit. ℔ tū op̄ potest esse maius peccatū vel mīn̄, et si sit mai⁹ peccatū tūc significat p partū femine. q̄ mulier pariēs magis polluit. Si aūt mīn̄ tūc significat p partū masculi q̄ mater ōz mīn̄ polluī, ab vtroq̄z tū pctō emūdatur mens humana p oblationem agni turturis. z columbe, vt patz Leuit. xij. si saltē illa moralit offerunt. Tūc aūt agnus moraliter offert, qñ humane menti pctm̄ ꝓpetratū vere displicet, z nō simulatorie vt sic i ea verificetur veritas p̄ma. de q̄ supra i sermone de sācto Paulo i fine de tribz veritatibz vere cōtritionis. Tunc turtur q̄ gemit moralit offert, qñ pctm̄ non solū vere displicet. sed etiā acriter gemit z dolet. nec silia vnq̄ ꝑponit admittere, vt sic i ea reluceat veritas scōa vbi supra. Tūc vero colūba q̄ spiritum sanctū in baptismo xp̄i repsentauit offert, qñ p spūssancti grām aīa peccatrix restauratur. qō fit cū pctā q̄ displicēt ꝓfitet et absolutiōis sacramētuz ꝓcipit aut hec facere ꝑ loco et tpe ab eccl'ia institutis vere ꝓponit, vt sic tūc in humana mēte reluceat veritas tertia vbi supra. O q̄z felix est qui i se inuenit tres p̄dictas veritates. vt sic verū sit qō iam dixit z veritates ille p̄tēdere videnī vt lati⁹ dixi supra in sermone de sancto Paulo. Scōo dicendū q̄ q̄ hodie bñ vult apparere i sua oblatiōe coram dño. debet attendere ea q̄ p̄cepta sūt antiq̄s circa hostias carnales. De q̄bus Deut. xv. De p̄mogenitis tuis q̄ nascunt tibi in armentis. inouibz masculinū sanctificabis dño. Et sequit. Si in aūt habuerit maculā vl' claudū fuerit vel cecū, aut in aliq̄ pte deforme vel debile non īmolabit dño deo tuo. Et in ℔ significat q̄ nec ꝓpter vanā gl'iam, nec cum aliq̄ defectu debet quis sua bona opa deo exhibere. Hz q̄ hodie oīa cōpleta sunt q̄ dicta sūt p angelū de ꝑgine maria. Tertio debemus cōsiderare diligēter, vt operam demus q̄tinus i templo cordis nostri dño pulsanti digne occurramus. Hoc aūt faci mus si in mēte nr̄a xp̄m cōcipim⁹ p bonaz intentionē. z ad bonuz op⁹ iuste deducim⁹. pannis cū maria inuoluim⁹ qñ nr̄a bona opa ab hūanis laudibz abscondimus. In p̄sepio ponim⁹ qñ ex nr̄is opibus non eleuamur sz hūiliamur. Et vt hec facere possimus debem⁹ spūaliter cū xp̄o circumcidi ab oīni macl'a peccati. z sibi offerre parturū. i. castitatē mētis z corpis. et duos pullos columbarū. id est multitudinē bonorū operū. sicut enī colūbe sunt aues fecunde in ple:ita nos ꝓficemus in bono ope zc. ¶ Hz tūc diceres. q̄d significat hodierna p̄cessio q̄ p totum mundum apud xp̄ianos cū lumiaribz solēnit pagit. Ad ℔ rndet breuiter q̄ p hodiernā p̄cessionē quaz facim⁹ designamus p̄cessionem quā fecit maria cū Joseph. portātes infantem xp̄m ad templuz offerendū. ita vt nos illa p fidē exhibeam⁹ spūaliter. q̄ illi exhibuerūt realiter. Vñ in cādela sunt tria scz cera lichmen et lumē siue flamma. Per ceram significat xp̄i humanitas. q̄ sicut cera sine libidine z sine corruptiōe cuz melle p apes ꝓducit. ita xp̄i humanitas ex Maria pura ꝑgine format. Per lichmē siue lichiniū significat xp̄i purissima aīa. z p lumen deitas. q̄ deꝰ noster ignis cōsumens est. ad Hebre. xij. Vel per lumen intelligitur deus pater. per ceram filius. z per lichmen spiritussanctus vnus deus in quē credimus et credendo eius mēbris incorporamur zc. ¶ Secundo est dicēduz q̄ hodie ferimus candelas pluribz ex causis. Primo vt quilibet hodie p fidez illumināt⁹ fidē opibz oñdet. Videre q̄ charissimi ne hodie fidez vr̄is superstitionibz maculetz sicut faciūt multi q̄ res varias ligāt ad cādelas imprimētes. cū tū sola cādela ꝓsecret

De purificatione marie virginis

tales vtiq; magi fuāt fidē diabolo. q̄s deo suo. Ita et multi superstitiose eras vtunt sale. z aq̄ sancti Blasij. dū. p certo tenēt. q; dū se illa aq̄ lauāt vel sal pciplū ab infirmitatib; capitis aut alijs liberent. nō attendentes q; sepe de⁹ homini immittit infirmitates ad salutē. Secus si hō his vteret ad honorē sācti Blasij. illuz rogādo vt si esset p gl'ia dei et salute sua. ab infirmitate liberaret. Ita de pecoribz. dixi tū q; ppter superstitiosos meli⁹ eēt omittere. Scdo ad delēdum malam ꝯsuetudinez romanoz. q̄ hac die februe gentiluz dee martis matris. qui de⁹ belli putabat rome cū cereis nocte ad honorē deferebāt vt filius el⁹ victoriā daret. Et eodē mēse. februo. i. plutoni. p aiab; suoz sacrificabāt. Ideo Sergius papa h festū instituit ad honorē v̄ginis marie. qđ flebat ad honorē februe et demonis. Tertio vt sequētes prudētes virgines quaruz Maria pma est. accensa in nobis lampade castitatis z bonoz opeꝝ cū eis ad templū gl'ie valeam⁹ intrare. Quarto q; xp̄s ē lumen ad revelationē gentiū. Luc. ij. quē p candelas ardētes repzesentam⁹. vt supra. Ad ostendendū vicz p cerā el⁹ humanitatem z v̄ginis puritatē. et p flammā el⁹ deitatē. Ideo etiā portam⁹ candelas q̄si dicamus. virgo beata purificatiōe non eges sz tota rutilas. tota splēdes. Ido decantam⁹ hodie in officio. Suscepim⁹ deus misericordiā tuā in medio tēpli tui. In q̄ verbo tripliciter cōsolamur vicz q; suscepim⁹. et q; miscōiaz. z q; in medio templi. ac si dicere vellem⁹. Dñe deus qđ tu dudum promisisti Abrae z semini ei⁹ hoc nos suscepimus. z q; longo tpe sup pcōres irā tuā extendisti nunc miscōiaz tuā in filio tuo nobis exhibuisti. et hoc suscepim⁹ in medio tēpli. q̄si dicerem⁹. quē diu nobis latere fecisti filiū tuū. hunc nūc nos palā cognoscere fecisti. ℣. Suscepit autē Maria xp̄m in medio tēpli cordis sui. Ām q; cantat de ea illō Brevigo. Sancta et imaculata v̄ginitas q̄b⁹ te laudib; referā nescio. q; quē celi capere nō poterāt tuo gremio cōtulisti. Suscepe rūt senex Symeō z Anna iesum i medio tēpli materialis. Suscipiam⁹ ergo hodie xp̄m in tēplo cordis nr̄i. vt sic vere dicere possim⁹. Suscepim⁹ deus misericordiam tuam p remissionē peccatoz in medio cordis nostri. Suscepit enī maria misericordiam exultationis. sicut ipa ō se ait. Fecit mihi magna q̄ potēs ē z. et sequit. Et misericordia el⁹ a pgenie z. Symeon suscepit miscōiaz ꝯsolationis. q; erat vir timoratus et iustus expectās ꝯsolationē israel. Fuit aūt cōsolat⁹ a spūsancto. q; responsū accepit a spūsācto. nō visurū se mortē nisi prius videret xp̄m. ꝯsolat⁹ erat ex aspectu xp̄i et magis p amplexus eius. q; accepit eū in vlnas suas. Et iō exclamauit dicēs Nūc dimittis seruū tuū dñe in pace z. et sequit. Quia viderūt oculi mei salutare tuum. imo plus. q; oculi viderūt. manus tetigerūt. et aures audierūt. vicz salutare dei patris ad salutē tot⁹ humani gener⁹. Suscipiam⁹ ergo nos petēdo cū deuotiōe misericordiā remissionis pcōz in tēplo cordis nr̄i. sicut symeon accepit xp̄m i vlnas suas in medio tēpli materialis. Et nō sine causa in medio templi. Justū enī erat vt q̄ ꝯsecrauerat stabulū nascēdo vbi natus. et p̄septū vbi reclinatus. ꝯsecraret z templū vbi oblat⁹. Suscipiam⁹ ergo hodie xp̄m in tēplo nr̄i cordis. vt tandē ab eo recipiamur i templo suo in celis. Ūñ apl's ait. j. Cor. iij. Templum dei sanctū est qđ estis vos. Et sequit. Si q̄s aūt tēplū dei violauerit. disperdet illū deus. Violat aūt ille templū dei in se. vicz cordis sui. q̄ cor suuz mundū a peccatis mortalib; non custodit hunc de⁹ disperdet in eterna damnatione. Custodientem vero cor suum remunerabit eterna retributione. Hanc autē cordis mundiciaz efficacissime beata v̄go maria suis amatoribz impetrat. vt multis exemplis ostendit. Et sufficiat ad p̄sens vnum qđ scribit magister Henricus de hassia in tractatu q̄dā de decē p̄ceptis. ℣ Quidam peccator volens ire ad explenda peccata carnis ꝑm consuetudinem suā. flectes genua coraz altari beate virginis in ecclesia quam ptransiuit. ipam angelica salutatione salutauit. Qđ cū faceret vidit imaginē beate v̄ginis i altari viuificari simul cū puero quē tenebat. vidit q; sāguinez fluere de puero i gremiū el⁹. sicut fluxerat de vulneribz xp̄i in cruce. Quo viso stupefactus dixit. O domina q̄s hoc fecit. Cui illa. Tu z ceteri peccatores qui amplius crucifigitis me et filiū meū q̄s fecerūt iudei. Volē-

batꝫ ꝙgo sāguinē pueri tergere ꝛ restrin-
gere ſz non potuit. Tūc pctōr ꝙuersus ad
ꝙginē dixit. O mater miscōie intercede p
me. At illa. Nos pctōres facit ſ me matrē
miſericordie q̄ non cessatis me facere ma
trē miſerie ꝛ triſticie. Hoc nō sic intelligit
q̄ maria triſtet in celis q̄ est omni gaudio
plena ſz habet se p̄ moduz triſtantis ꝛc. in
ꝺ q̄ pctōres deū offendūt ꝛ se nolunt face
re ptīcipes passionis filij ſui/ad similē sen
sum sicut ſcriptū est i Heñ. Penitet me fe-
cisse boiez ꝛc. qz fecit ea q̄ penitēs fecit/scz
delēdo mūduz diluuio/sic maria facit pro
pctōre sicut ille q̄ triſtat̄ de malo alterius/
talis enī cētum p̄t conat̄ eū de q̄ triſtatur a
tali malo liberare. Cui ille Nō sic inq̄t pīſ
ſima dña lo q̄re ſz memēto aduocatā pctō
rū te eē ꝛ ītercede p me. Et mater ad filiū.
o pīſſime fili amore mei miſerere huic pec
catori. Cui filꝰ. non mater. nec grauari de
bes q̄ te nō audio/qz et ego rogaui patrē
meū primo vt si possibile foret alio mō ge
nus humanū saluari trāſferret a me calicē
passionis ꝛ noluit audire me. Et mater. O
fili memento q̄ materno amore te foui et
alui viscerib ꝛ pectore meis cōdona huic
peccatori. Et filꝰ. O mater ex iusticia tibi
ostēdo q̄ te exaudire nō teneor. Cui mater
Nō ſm iusticiā causemur ſz ad miſericor-
diam cōfugimus/et ergo ꝓpter tuā miſeri-
cordiā miſerere huic pctōri. Cui filꝰ. Ro-
gaui et ego secūdo patrē meū vt si possibi
le foret alio mō genꝰ humanū saluari trāſ-
ferret a me calicē passionis ꝛ nō exaudiuit
me. Et mater. O memēto laborū ꝛ doloꝝ
quos ſustinui tecū ꝛ dona mihi iſtū pecca
torē. Cui filius. Noli mater grauari q̄ te
nō exaudio. ſz memēto q̄ tertio rogaui pa
trem meū vt trāſiret a me calix passionis ꝛ
nō exaudiuit me. Et mater deposuit filiuz
et voluit ꝓcidere añ pedes eiꝰ. qō videns
filius dixit ad eā. quid est mater qō facere
vis. At illa. tādiu ad pedes tuos cū pecca
torē meo iacebo q̄uſq̄ veniam ei cōcedas
Cui filꝰ. Hoc mater ſanctū est in lege do
minica q̄ filius debet honorare matrē. Et
iusticia ꝺcludit q̄ ille debet legē adimple-
re q̄ dedit legē. Cū autē ego ſim filius tuꝰ:
ꝛ tu mater mea te honorare volo i iſto pec
catorez. ꝛ tunc ꝓpter te oīa pctā indulgeo. et
ſic ſit paxꝫ iter me ꝛ eum. ꝛ in ſignum pacis
oſculetur vulnera mea. ꝛ ſic peccator oscu-
lando ſanabat oīa vulnera imaginis xp̄i.
Ecce ex illo exēplo ostēdit q̄tū pctōr xp̄m
dñm et mariaz matrē eiꝰ offendit ſuis pec-
catis maxime cū adhuc est in ꝓpoſito pec-
candi mortalit. Scōo ptz q̄ dñs talia exē-
pla ostēdit pctōrib ſeplus non q̄ ibi eſſet
realis ſanguis xp̄i aut corpus xp̄i et mēbra
eius in imagine/ſed ſanguis miraculoſus
et miraculoſa xp̄i et marie i imaginib ope
ratio/qua ostendūt pctōr grauitatē ꝛ q̄tū
pctōr laborare debet ad peccatoꝝ verā de
teſtationē. Tertio patet q̄ peccatores nō de-
bet ceſſare ab oratione ſiue petitione/dato
q̄ nō exaudiat̄ vna vice ſiue duab/qz dñs
vult nos orare pſeuerāter/vt ita frequēta-
ta orōne creſcat in nobis deuotio ꝛ p con
ſequēs melior ad exaudiendū orantis di-
ſpoſitio. Innocemꝰ ergo ſpam dei genitri
cem vt ſuis pcib nobis hodie in feſto ſue
purificatiōis obtineat purgationez pctōr
vt cuz ea valeam. conſequi xp̄m filiū eius
dñm noſtrū in ſecula benedictū. Amen

In kathedra ſancti Petri de clauib po
teſtatis ꝛ ſcientie. Sermo. XXXIIII

Thema wan. liij.

Tibi dabo cla-
ues regni celoꝝ. et quodcūq̄ li-
gaueris ꝛc. Mat. xvj. Poſtq̄ ſal
uator docuit diſcipulos/q̄liter ſeruare de-
berēt fraternā correctionē/vt in euangelio
hodierno/vt vicz fratrē delinquentē p̄mo
arguerēt occulte/ꝛ renitētes arguerēt in p̄-
ſentia duoꝝ vel triū/ptīnacem vero in his
denunciarēt ſupiori/ꝛ non obedientē p̄ce-
ptis eccl'ie ſeparent tāq̄ infidelē a ꝺsortio
alioꝝ p ecclesiaſticā cenſurā ſiue excōicati-
onē tāq̄ rebellē mandatis ſupioꝝ. Poſtea
ostēdit q̄ h̄ facere poſſent/dicēs Matth.
xviij. Quecunq̄ ligaueris ꝛc. q̄ſi dī. Ego
do vob auctoritatē ligandi ꝛ ſoluēdi/ligan
do p cēſuras ſpos rebelles pertinaciter/et
ſoluēdi hūiles ꝛ obedientes. Hāc aūt auto
ritatē añ etiaz tradiderat petro tāq̄ capiti
p oīb alijs. Mat. xvj. cū ſibi dixit. Tu es
petrꝰ ꝛ ſup hāc pe. edi. ec. meā. ꝛ porte inferi
nō p̄ualebūt aduerſus eam. ꝛ tibi dabo
claues reg. ce. et qōcūq̄ ligaueris ſup terrā
erit ligatū ꝛ i celis. et qōcūq̄ ſolueris ſup
terram erit ſolutum ꝛ in celis. Ꝓro gratia

Aue maria ꝛc. Tibi dabo claues ꝛc. vbi supra. In verbis thematis insinuat potestas clauiū sacerdotibꝫ a xpo tradita q̄ cōsistit in duobꝫ, vidz in ligādo rebelles ꝛ inobedientes ꝛ discernēdo ꝛ iudicādo iter mala ꝛ peccata, ꝛ absoluendo humiles ꝛ eius mandatis obtemperantes ex vi clauiū petro datarū. ℣ Circa primū est notandum q̄ magna dignitas ostenditr in beato petro. Cui dñs Matth. xvj. tradidit claues regni celoꝝ. i. clauē sciētie / et potestatis dicēs sibi. Tibi dabo claues. tūc enim omne sacerdotiū ꝛ ois dignitas iudeoꝝ ad petrum est trāslata / cum dñs sibi tradidit claues regni celoꝝ / et dixit. Quodcūq; ligaueris sup terrā erit ligatū ꝛ in celis. ꝛ qd̄cūq; solueris sup terrā erit solutū ꝛ in celis. / ℣ si sibi diceret xps. Quāuis solus pctā dimittere possū tn̄ nolo sine te / q̄si di. oia feci sine te creādo ꝛ redimēdo. Nūquid creauit et redemit hoiem sine homie / tū dimittere nolo peccata sine te / tibi ergo do claues vt q̄cunq; illas sp̄euerit. id̄ē autoritatē tibi cōcessam / etiā si alis esset sanctior in toto mundo. nō intrabit in regnū celoꝝ / nullꝰ enī saluari potest nisi peccata sua re ꝛ voluntate ꝓfiteat̄ / et a sacerdote absolutionē ꝓsequatur. Dico voluntate ꝓpter eos q̄ vellēt confiteri ꝛ absolutionē sacramentalez pcipere / sed nō p̄nt. qz nō habēt copiā sacerdotuz. / vel nō p̄nt loqui. tales virtute cōtritionis et sacramētalis absolutiōis quā desiderāt siue in sua voluntate petunt ꝓsequunt remissionē pctoꝝ / Ecce apte patet falsitas ꝛ errorꝝ illoꝝ / q̄ dicūt sacerdotem nō posse remittere peccata. qs dubitat q̄n xps virtute ꝓpria remittat peccata / sed sacerdotes ꝫ faciūt eius autoritate et ecclesie / vt patz ex verbis thematis ꝛ verbis p̄dictis. tibi dabo claues ꝛc. Recte sicut dñs daret famulo suo ptātem talē / vade ad debitores meos ꝛ quibuscūq; tibi videt dimittas debitum ꝛc. ℣ Cōsequenter est notanduz specialiter circa potestatē ligandi peccatores quā ecclesia et eius ministri receperūt a xpo / ꝫm magistrū Henricū de hassia i q̄dam tractatulo de modo ligandi ꝛ soluendi / q̄ verbū dictū petro. tibi dabo claues regni celoꝝ. dicit cuilibet ꝓfessoꝛi q̄ absoluendo peccatorē vtit duabꝫ clauibꝫ / quaz vna dicit clauis potentie q̄ est autoritas ligandi ad certam penaz et soluēdi culpam. / ℣ Alia dicit clauis sciētie q̄ est autoritas discernēdi seu iudicium debitū. Licet aūt he claues denr cuilibet sacerdoti in sua ordinatione nō tn̄ vsus earū / ꝛ ideo nullus cōfessoꝛ de audiēdis se debet intromittere nisi harū duarū clauiū habeat vsum in eum quē vult audire ꝛc. ℣ Pro quo notandum q̄ ad hoc q̄ cōfessoꝛ congrue vti possit claue potētie / oportet ꝫm p̄dictū doctorē vt habeat sibi populū subiectū: sicut est papa respectu oīm / epī in sua diocesi. plebanus in parrochia sua. abbas vel supioꝛ respectu subditoꝝ suoꝝ / vel q̄ habeat commissionē ab aliquo illoꝝ. Ex quo sequit q̄ / ℣ habentes autoritatē a papa p lras penitētiales aut alio mō / Similiter etiam habētes cōmissiones ab epīs. plebanis. abbatibus. seu ab alijs supioribꝫ aliquoruz subditoꝝ / possunt eosdē absoluere / sic etiā fratres legitime p̄sentati ordinarijs p̄nt legitime absoluere subditos eoꝝ ex ꝓcessione summi p̄tificis de iure cōmuni / vt in Clementi. dudū. de sepul / Et nisi sacerdos aliquo illoꝝ modoꝝ habeat autoritatem sine cōmissionē alio mō posset vti clauī potentie ꝓterq̄ in casu mortis seu extreme necessitatis / Caueat aūt diligēter sacerdos ne se intromittat de autoritate pape vel epi cōmunicando clauē potētie subditis in casibus reseruatis siue autoritati. nisi specialiter hoc sibi sit cōcessum / alioquin non absoluit extra casum necessitatis. Videāt ergo nobiles sepe dicētes / ego habeo bonū plebanū vel p̄sbyterū ipe singula mihi dimittit. vtiq; tibi non p̄t dimittere ea in q̄bꝫ non habet autoritatē / aut in casibꝫ reseruatis sibi nō ꝓcessis / vel nisi lesis satisfeceris / aut iniuste acq̄sita restitueris. aut firmiter hoc facere ꝓposueris / Caue tibi tu nobilis vel quicūq; talis es cum putas tibi dimissa pctā tūc cumulasti maloꝝ ꝛ damnationem tuā augmētas / ꝛc. Sed qz clauis potestatis siue autoritatis ligādi et soluendi p̄requirit clauē scientie / Non enī bñ ligat aut soluit. nisi p̄z intelligat. ℣ Ideo debet secundo sacerdos videre vt habeat vsū clauis sciētie / vt vidz habeat sufficientem discretionē iudicādi de eis. q̄ ꝓcernūt cōfitētē in foro ꝓscientie / qz maioꝛ discretio requirit ad vnū cōfitentē q̄s ad aliū. Ad ꝫ

autē vt sacerdos bñ vti posset claue sciētie requiritur/vt intelligat ꝥutes theologicales fidem spem ⁊ charitatē/que sūt fundamentū xp̄iane vite ⁊ in baptismo infundūtur rite baptisato/⁊ sciat actus illarū virtutum. Actus enim fidei est firmiter credere ea q̄ xp̄iana lex nobis ꝓponit credēda in articulis fidei.in sacramentis ecclesie.⁊ maxime q̄ respicit ad summū sacrificiū ipaz vicz eucharistiā. Actus spei est ꝓfidere de salute eterna ꝓsequēda.p dei grām ⁊ misericordiā/si finaliter custodierit eī⁹ p̄cepta. Illa aūt q̄ sūt sperāda petim⁹ in oꝛōne dominica/q; ꝑpria ꝥute ꝓsequi ea non possumus. Act⁹ vero charitatis est diligere deū ⁊ primum. Debet ꝓsequenter scire decem decalogi p̄cepta q̄ trahunt ex duob⁹ precep̄tis.ex dilectiōe vicz dei ⁊ ꝓximi/q̄b⁹ etiā modis pctōꝛ obuiat diuinis p̄ceptis et q̄ phibent. Insup q̄ sunt pctā mortalia et q̄ venialia.q̄ sunt capitalia et filie talium/q̄ etiā circūstantie aggrauāt vel alleuiāt peccata. Debet insup scire q̄t sint sacramenta. q̄t miscōle opaſqliter pctā ꝓfitēda.et q̄ pene eccl̄ie vt ō ill' pauca dicā. Hec magister de hassia sentētialiter in quodā tractatulo de modo ligādi ⁊ soluēdi. ℣ Dubitat ergo circa dicta si sint alique regle siue doctrine ex q̄bus scire posset/qñ aliq̄d sit peccatū mortale ⁊ qñ veniale/Ad hoc dubiū respondet ꝑ q̄ngꝫ regulas siue doctrinas q̄s ponit magist⁹/Henric⁹ de hassia vbi supꝛa/Primo qñ amoꝛ vel affectio ad aliquā creaturā se vel aliā tantū crescit. vl' est tā magnus q̄ in eo cōstituit finis vltimus id est q̄ aliq̄s nec habitu nec actu ordinat illā creaturā aut eius dilectionē aut etiam semp in deū et vellet ꝓtentari cū tali creatura.⁊ nō curare deū offendere nec eius p̄cepta trāsgredi ꝑpter illā creaturā.tūc peccat mortaliter.patet:q; ibi est aliq̄s cōtemptus dei.si nō est formalis tñ materialis.⁊ est fruitio creature ⁊ ꝑponit creatura deo. Duo mō si aliq̄s vellet cū tali creatura sp bic manere nō curādo de beatitudine. Licet enī sup hoc rudes non sint tēptandi tñ semp talis amoꝛ creature ē pctm̄ mortale. Qñ aūt aliq̄s diligit creaturaz plus q̄ deberet sed tñ ꝑpter hoc nollet deū offendere nec amicicia eius ꝑdere .nec transgredi eī⁹ p̄ceptū nec deuz deierere nec eo carere tūc nō oportet q̄ sit mortale sed veniale. Secunda regula est ⁊ ꝓcordat satis cū prima q̄ dū cōmittit notabiliter ꝯ dilectiōez dei vel ꝓximi tūc ē mortale.qñ nō notabiliter tūc est veniale. Quādo aūt aliq̄d sit cōtra dilectionē dei pōt attēdi penes ß qō repugnat charitati ⁊ amicicie quā ad deū habere debemus sup oīa. Qñ vero sit cōtra dilectionē ꝓximi pōt attēdi penes illa p̄cepta legis nature. Qō tibi nō vis fieri alteri ne feceris.⁊ qō tibi vis rōnabilit⁊ ex debito fieri alteri facias. Hoc pōt etiā attēdi penes scandalū actiuū qō ego infero ꝓximo meo malo exēplo. Sed in q̄nto aliq̄d oportet esse ꝓtra dilectionē ꝓximi vl' ēstū debeat esse scandalū ad hoc q̄ sit mortale. nō est determinatū p̄cise.qz staret q̄ aliq̄s offenderet ꝓximū in modico .aut scandalizaret euz in quo qō nō esset mortale. Quilibet ergo attendat hoc penes seipm q̄d si bi vellet vel nō vellet fieri ⁊ p qō factū solueret inter se ⁊ ꝓximū amicicia vel nō fm hoc iudicet aliq̄d mortale esse vel nō. Tertia regula est q̄ cū aliq̄d cōmittit vel omittitur ꝓtra p̄ceptū dei vel ecclesie. vel legis nature vel supꝛoꝛis.q̄ p̄cepta sūt ō necessitate salutis vel ꝓtra votū publicū vel ꝓuatum aut ꝓtra iuramentū licitū. tūc est mortale.qñ citra: tūc nō oportet q̄ sit mortale. Quarta regula q̄ cū aliq̄d fit vel cōmittit ꝓtra ꝓscientiā vere vel falsedictantē aliq̄d esse mortale.vel cōtra ꝓscientiā formidantem ꝓbabiliter et dubitatiue an aliquid sit mortale tūc semp ē mortale. qñ autē nō fit ꝓtra ꝓscientiā tūc adhuc pōt esse mortale si ꝓscientia sit erronea vel non sufficiēter instructa. Exemplū.si homo cogitat de aliq̄ actu vel omisso ⁊ tenet in ꝓscientia sua q̄ sit mortale.vel timet ꝓbabiliter dubitādo q̄ sit mortale.⁊ tñ adhuc facit vel omittit illud tūc semp peccat mortaliter.dato q̄ ī se non sit mortale. Duo mō de aliq̄ mortali vt de fraude vel circūuentione in ꝓtractu emptionis vel mutui ⁊c.tenet in ꝓscientia sua q̄ nō sit mortale adhuc peccat mortaliter.qz cōscientiā erroneā quā habet debet deponere ⁊ veritatē inquirere. secus si ibi esset ignorātia inuincibilis. Quarta regula est de actibus intus manentib⁹ q̄ qñcū q̄ est sola cogitatio de aliquo quātūcūq̄ turpi vl' malo absq̄ ꝓplacētia seu delecta-

i

tione vel ꝓsensu tunc nūq̄ est mortale peccatū sed veniale vel in toto nullū. Quādo vero est ꝓsensus in delectatione q̄ ordinat in actū peccati mortalis semp est mortale ſm beatū Aug⁹. Esto q̄ nō sit cōsensus in actū, declara vt scis tē. Applicando igitur dictas regulas ad septez vitia capitalia q̄ nō semp sūt mortalia ſz sūt male radices ī homīe ex q̄bus q̄nq̄z oriūt pcta mortalia q̄nq̄z venialia. ¶ Dicendū ergo ē pmo de supbia, q̄ est peccatū mortale p primam regulā dū si q̄s nitit obedīētie z sub iectioni diuine subtrahere sic q̄ totā vitaz suā et actus suos ad laudē humanā z gloriam mundanā ordinat et in his finē vltimū ꝓstituit. Similiter est peccatū mortale p scōam regulam cū q̄s pximos suos p sua supbia pfida grauat sicut faciunt nobiles p fastu suo pauperes excoriātes, z viri p ornatu mulieruz pximos damnificantes. Est etiā mortale p scōaz regulam cum q̄s p supbiā nō curat scandalisare sicut mulieres se ornātes z occasionē tēptationi dantes z lapsui mētis. Itē est mortale p tertiā regulā, cū q̄s pter supbiā non curat transgredi pcepta ecclesie sicut milites intrātes torneamēta ꝯtra phibitiōez ecclie, q̄ talia torneamēta sunt phibita, de torneā. c. felicis, vbi dicit, q̄ q̄ interficiunt debēt carere ecclesiastica sepultura. Licet etiā penitētia poscentibz nō neget. Quando vero aliq̄s laudē humanā appetit sub deo ita q̄ nō finaliter actus suos ordinat in laudē humanam, sed tñ in tali laude delectat tūc est veniale peccatū. ¶ Auaricia aūt ē peccatū mortale p secūdā regulā de dilectiōe xp̄i, qñ aliq̄s appetit habere tñ tpalia nō curando si iuste vel iniuste, vel mendaciis aut fraudibz in emendo vel vendendo, vel in bello iniusto acquirēdo aut ludendo ex auaricia in notabili quātitate, vl' alis cum iniusto damno alterius bona acquirant, vel etiā habita iniuste detineant, sicut sunt mercedes laboratoz, decime eccl'ie vel bona inuenta, rapta, furata p se vel alios, vel iniuste acquisita supflua tenaciter retenta. Isti enī q̄ taliter acquisita vel cōquirēdo aut retinēdo dū pñt restitui, aut sicut oportet exponi nō exponūt peccant mortaliter. Est etiā auaricia pctm̄ mortale p pmaz regulaz qū tp alia tā auide appetunt q̄ tota spes z finis in eis ponit. Et ē mortale per tertiā regulā qm̄ p eis acq̄rendis illa negligunt q̄ sunt ad salutē necessaria vel pcepta. Similiter cū vsura cōmittit in re aut in spe vel symonia aut illicitus cōtractus. Itē p q̄rtam regulā dū, pbabiliter dubitatur de cōtractu si sit mortale peccatuz et tñ fit. Cum aūt aliq̄s appetit diuitias plusq̄z deberet z sollicitat, p eis et laborat, sed tñ nollet iniusta bona habere nec iusta superflua retinere, nec ꝓpter hoc offendere nec finem nec felicitatē finaliter in hoc ponere, tunc peccat venialiter tē. ¶ Luxuria est oīs coitus extra thorū matrimonialē siue ambo siue alter sint soluti, z est mortale p scōam regulā, z similiter cōcupiscētia deliberata cuz delectatione morosa vel ꝓsensu ī talē actū p quintā regulā z oēs tactus turpes in locis pudicis, et oscula z amplexus ad hmōi ꝓcupiscentiā ordinati siue ī eum finē facti, z singula talia q̄ q̄libet vereundarē coraz pbis hominibz facere. Similiter aspectus colloquia et cōtractus q̄ fiunt ad puocandū libidinē et fornicatiōnē, illa singula sūt mortalia inquātuz ad h̄ ordinant. Itē amicicia inter virū et mulierem extra matrimoniū dum vnus vult alteri cōplacere ī actibz p̄scriptis mortalibz et sibi ī hmōi dedit sup se potestatē, vel habet animū paratū hoc exercendi dū alter vellet. ꝓpoſito stante talis ꝑsona non est in statu salutis. Q aūt hoc sit verum q̄ vicz sint mortalia ptz p tertiā regulā ex dicto saluatoris Mat. v. Qui viderit mulierē ad ꝓcupiscēdū eā iam mechat⁹ ē ī corde suo. Ex q̄ ptz q̄ saluator vult h̄ pcepto, nō mechaberis, ꝓtineri oia q̄ dicta sūt. Si enī videre ad ꝓcupiscendū est mechia ex verbo xp̄i, multo magis ip̄m fornicari vl' velle fornicari z tangere et osculari et sīlia. Et si fornicatio simplex z ad eam ordinata sunt mortalia, q̄to magis alie species luxurie, puta stupꝝ cū corrūpit filia sub ptāte patris, q̄ est h̄ scōaz regulā, vicz h̄ dilectiōez primi ꝙ patris z adulteriū, sīl' cū q̄s accedit ad ꝓlugē alteri⁹, et sīl' sacrilegiū tanto magis cū ꝑsona in sacris vel religiosa, q̄ h̄ est ꝓncipaliter h̄ dilectionem dei cui tales ꝑsone sunt voto astricte. Itē incestus cum ꝓsanguineis cognatione carnali vl' spūali q̄ hoc est mortale p tertiā regulam. Item

nimius abusus proprie vxoris potest esse mortale pctm̃ penes primã regulã dum finis in tali voluptate ꝓstituit̃, lz sit mortale minus q̃ quedã ex p̃cedentib⁹, sed sup oĩa deteri⁹ est t mortalissimũ t ꝺ̃ legez nature p tertiã regulã pctm̃ ꝺ̃ naturã vel cuz sexu indebito, vel cũ alia specie. Preter hec sũt motus aliq̃ interiores t etiã exteriores ad pctm̃ luxurie ptinẽtes lz imꝑfecti q̃ sũt venialia pctã, horum tñ limitatio non est facilliter in scriptis ponibilis tẽ. ¶ Ira q̃nq̃ ꝓcedit vsq̃ ad odiũ primi, t q̃ aliq̃s vellet notabiliter primo dãna fieri ꝑ se vl ꝑ alios in reb⁹ corꝑe vel honore, tũc semꝑ est pctm̃ mortale p scõam regulam t etiaz p tertiã. Q̃n est ꝓuocatio subita a q̃ q̃s indeliberate cogitat vel optat alicui maluz sed tñ nollet deliberate sibi maluz, vel si sit aliq̃ displicẽtia in pte sensitiua vel mala affectio quã nõ põt facliter deponere vel dimittere, nec tñ ꝓsentit p liberã voluntatez tũc est venale, est tñ in hoc cauendũ scandalũ. Ex illo pt̃z q̃ ꝓcutere hoiem ex ira et ex intentione deliberate sibi mala optare. vel ĩ sul ꝓfusionẽ aliq̃d notabile dicere, vl turpit̃ cogitare vituꝑare infamare vel dãnificare h̃ sp est mortale p scõaz regulã, secus si fiat verbo et modico motu vl facto, sic nec est furtũ q̃ aliq̃s alteri recipiat vnũ vel duo grana tritici ex aceruo. Q̃n aũt aliq̃s ira scit ꝓtra vitia vel cõtra maliciam t nõ ꝓtra ꝑsonã tũc nõ ẽ peccatũ, imo beneficiũ siue meritu. Ex q̃ pt̃z q̃ nobiles vel aliq̃ diffidẽtes alios inuadẽtes etiã se ledentes peccãt mortaliter: nisi habeãt autoritatẽ mouẽdi iustũ bellũ. ¶ Gula ẽ pctm̃ mortale per ꝑmã regulã cum voracitati et ebrietati insistit̃ vt finis t tota spes t delectatio in h̃ ponat̃. Itẽ gula ẽ pctm̃ mortale p tertiã regulã q̃n, ꝓter talẽ crapulã necessaria ad salutẽ vt ieiunia ecclie, vl missa in diebꝫ dñicis t festis p̃cipuis negligant̃. Itẽ cũ ex crapula natura sciẽter aggrauat̃ sic q̃ iudiciũ rõnis subuertit̃ et homo nescit q̃d agat, t tũc est mortale p secundã regulã, q̃ dilectio suiꝑius cadit sub p̃cepto de dilectione primi, t ita grauare seipm t reddere q̃si bestiã est ꝓtra dilectionẽ charitatiuã, nisi ignorãtia fortitudis vini excusaret. Et sic siliter cũ q̃s studiose alium sic inebriaret, vl cibo aut potu notabilit̃ aliũ scãdalisaret. Itez posset esse mortale p q̃rtã regulã q̃n ꝓscientia, pbabiliter alicui dicaret q̃ comedere vl bibere vltra talẽ mẽsurã eẽt destructio nature, vel soluere ieiunium tali die et comedere tales cibos eẽt cõtra p̃ceptũ ecclie vel in scãdalum primi notabile. Quãdo aũt citra hec q̃ dicta sũt fit excessus in gula tũc nõ est nisi pctm̃ veniale, puta comedẽdo ex delectatiõe vltra necessitatẽ nature vl nimis p̃ciosos cibos et sic de aliis. Et gula est pctm̃ eo grauius si sequant̃ blasphemie t alia facta t dicta. ¶ Inuidia ẽ tristicia de bono primi q̃n ꝓcedit de bono ꝑsonali tũc est pctm̃ mortale p secundã regulã si sit ex cõplacẽtia t cũ deliberatiõe t sit ĩ rõne, sil r si ex eadẽ causa t mõ gauderẽ de malo primi. Si autez ꝓtristor de bonis ei⁹ inquãtũ mihi illud ẽ nociuũ, vel gaudeo de malo inquantũ est mihi ꝓficuũ, scz q̃ nõ ꝑt mihi iniuste nocere vt añ, al⁹ enĩ nõ gauderẽ ꝺ̃ tali malo p primi, tũc nõ optet q̃ sit pctm̃ mortale. Ex illo seq̃t̃ q̃ detrahẽs alicui aut denigrans famã suã vel ꝓfingendo falsa, vel publicãdo occulta, vel dicẽdo dubia pro certis ex vindicta vel odio vel al⁹ peccat mortaliter, nisi in certis casib⁹ aliq̃ꝺ̃ pcauẽdo malum grãde vt publicare malũ alteri⁹ dum al⁹ nollet desistere de tanto malo. Et sil r inducẽs aliũ ad talem detractiõez, hec oĩa ꝓtrariãt̃ dilectiõi primi ex p̃cepto legis̃ nature, Qꝺ tibi nõ vis fieri alteri ne feceris tẽ.

¶ Accidia est tristicia t tediũ vel fastidium de deo et de bono diuino ac rebus spũalib⁹, vel tarditas t pigricia ad audiendum de deo t ad faciendũ ea q̃ ad deũ spectant. Et si illa tristicia esset de dei iustitia potẽtia t sapiẽtia q̃ deus sic oĩa videt t iudicat sic esset graue mortale et ꝓtra scõam regulaz, q̃ ꝓtra dilectionẽ dei. Similiter si tãta esset tarditas ad bona opa vt homo negligeret ea q̃ ex p̃cepto teneꝝ, vl ex tedio spiritualiũ totaliter desisteret a benefacien do et q̃si desperaret se quic̃q̃ boni facere: talis esset mortalis accidia et esset ꝓtra tertiam regulã. Si aũt est citra hoc tunc esset venialis. Siliter distractio cogitationuz t exterioꝝ occupationũ infra diuinũ officium, est etiam accidia que posset esse tãta scz cũ totali studiosa applicatiõe ad impertinentia q̃ esset mortalis ei qui tenetur ad

De Kathedra sancti Petri

horas. Aliqñ aũt et pluries ẽ solũ veniale ℣ Ex omnibus iã dictis patet saltem generaliter quãdo homo cõmittẽdo vel omittendo peccet mortaliter quę singla/z si homo nescit memorie cõmendare saltem consideret ea in quibus se sentit deliquisse/z tunc cuz illius habet memoriã doleat/qz sic deum offendit, z diuinũ auxilium sibi adesse deposcat/vt talia peccata possit ꝓsiderare et in ꝓfessione deregere/qz tunc da' q nõ sit sufficiẽs contritio p peccatis in eo sz solum attritio siue dolor/quia deuz offendit tam pium z bonum/tñ absolutio sacramẽ talis illa delet singula et sacerdos vi clauium q̃s domin⁹ Petro z apostolis tradidit ipm absoluit/ In hac autoritate a christo percepta vicz remittẽdi pctã siue ligandi z soluẽdi specialiter dñs petrũ apl'm honorauit, qz ipm caput omniũ alioruz imo totius mundi ꝓfecit. Cuius etiã tãta sanctitas erat/q in hierusalez infirmi in plateis positi curabant p vmbrã corporis sui. Cuius etiam hodie solennisat festum ecclesia Et dicit festuz cathedre petri. ¶ Est autem triplex cathedra. scz regalis sacerdotalis. et magistralis. Beatus ergo petrus sedit i cathedra regali/qz fuit ꝓnceps omnium regum/ Sacerdotali, qz fuit pastor omniũ clericoz/ Magistrali, quia fuit doctor omniũ christianoz/ Celebrat aũt hodie eius festum quia dum Petrus Antiochie ꝓdicaret/ Theophilus princeps ciuitatz illius eũ incarcerauit/ad quẽ dũ paulus veniens et p petro rogans q posset curare infirmos, et suscitare mortuos, emisit euz de carcere, q facto Petrus filiũ Theophili suscitauit a mortuis qui diu añ mortuus erat/ Et tũc theophilus z vniuersus populus antiochie et alij plures crediderunt/ z gloriosaz ecclesiã fabricauerunt, in cuius medio excelsaz cathedrã collocauerunt z Petrũ vt ab omnib⁹ audiri et videri posset exaltauerũt, in qua septẽ annis sedit. Sed postmodũ veniens romã, in romana cathedra sedit, xv. annis. De primo tñ honore ecclesia celebrat, qz tunc primo prelati esse ceperunt loco potestate et noie sublimati. Tũc ergo impletuz est illud qđ dicit in ps. Exaltent euz in ecclesia plebis z in cathedra senioz laudent eum. Ecce si beatus petrus tanto honore xpo disponẽte est sublimatus hic in terris et tãta deus fecit ad eius merita infirmis quid putatis nunc facere possit in celis. Innocemus ergo beatũ Petrũ vt ipse sua prece nos dirigat quatinus remissionẽ peccatoz accipere z veniam promereri possimus in vitaz eternam. Amen.

In cathedra sancti Petri

Sermo. xxxiii

In cathedra senioz laudẽt eũ. ps. cvj. In his ꝓbis circa pñtez solẽnitatẽ duo notant, Primo beati petri dignitaz sublimatio, qz in cathedra seniorum. Secundo ad laudem sublimati inuitatio, ibi, laudent eum. ¶ Ad euidentiaz primi nota q sicut triplex est cathedra, ita beat⁹ petrus i triplici cathedra fuit sublimat⁹. Est enim cathedra regalis, sacerdotalis, z magistralis. Prima cathedra est regalis, de q iij. Regz. xxiij. Dauid sedẽs in cathedra ꝛc. In hac cathedra beatus petrus est exaltatus, qz ipm domin⁹ principem sup omnes apl'os z omnia regna mundi cõstituit, sm q ecclesia canit de ipo. Tu es pastor ouiũ princeps apl'oz, tibi tradidit deus oĩa regna mũdi. Vñ Anacletus papa in. c. In nouo. xxj. di. Apostoli cum Petro pari cõsortio honorẽ z potestatẽ acceperunt/ipm q̃s ꝓncipẽ eoz esse voluerunt/ Quaũt xps ipm summũ inter omnes apl'os fecerit patet ex hoc quãdo ceteris dixit. Laxate rhetia vestra in capturã, soli petro dixit. Duc in altum/Luc. v. Etiã sibi soli dixit vt pasceret oues suas Joh. vlt. Etiã sibi soli dictum est. Tu es petrus et sup hanc petraz edificabo ecclesiã meã. Mat. xvj. Secunda cathedra dicit sacerdotalis siue pontificalis. de qua. j. Regz. j. Hely sacerdote sedente sup sellã/Ad hanc primo exaltat⁹ est beatus petrus per christum/post eius resurrectionem cum dixit Joh. vlt. Simon iohãnis diligis ꝛc. Vñ Anacletus papa in dicto. c. in nouo, dicit. In nouo testamẽto post christum dñm a petro sacerdotalis cepit ordo, qz ipsi primo pontificat⁹ in ecclesia xpi datus est. Vbi dicit glo. q' Petrus post passionẽ christi fuit creat⁹ papa et ecclesie pastor. Fuit autẽ ad hanc cathedram sublimat⁹ nõ carnaliter, nõ violẽter

nō simonialiter. Carnaliter nō, qz non per carnem z sanguinē sicut multi, qualis fuit Abimelech. Judic. ix. Considerate dicebat q os vestrū sū z caro vestra. Sz beatus Petrus nō fuit nepos vel frater pmotoris. Un Mat. iiij. Ambulans iesus iuxta mare galilee vidit petrū zc. Nō violēter fuit sublimat⁹, qz nō p imperialē aut regalem potestatē sicut multi. vt Alchimus i. Machab. vij. Rex demetri⁹ Alchimuz ostituit zc. Sz beatus petrus non sic per violentiā sed per gratiā vocat⁹ fuit assumptus, sm illud Hebre. ix. Nemo q̄sq̄ sibi assumat honorē zc. Unde Mat. iiij. dicit Et vocauit eos. Item non fuit promotus symoniace sicut Menelaus. ij. Machab. iiij. Sicut fit i multis qui plus dat citius obtinet dignitatem. Sed beatus petr⁹ nō cum muneribus venit, sed relictis omnib⁹ secutus est eum. Et nota q̄ sicut ipe non ē symoniace sublimatus sic nec alios symoniace promouit. Unde symoni mago dicit Act. viij. Pecunia tua tecum sit in perditionem. Sed moderni multi recipiunt pecuniam in suam et offerentiū perditiones.

¶ Tertia cathedra dicitur magistralis De qua dicit Mat. xxiij. Sup cathedraz moysi sederūt zc. In hac sedit beatus Petrus, qz fuit magister oīm christianoruz et maxime illoruz de antiochia, vbi primo propter doctrinā beati petri quā a christo accepit christiani sunt vocati. Jō p eos ad hanc cathedrā fuit exaltatus. Ex ea causa celebratur hoc festum, vide de hoc legendam. Docuit autē in hac cathedra theologiam z nō philosophiā, charitatē z nō vanitatē, vtilitatē et nō scurrilitatem. Primo docuit theologiā, id ē sermonem dei. j. Petri. iij. Si quis loquitur q̄si sermōes dei. Secundo docuit charitatem. j. Petri. iij. Un omnia in vobis charitatē mutuaz habentes. Tertio docuit vtilitatē, qz quattuor virtutes cardinales quib⁹ nihil vtilius est hominibus i hac vita, vt dicitur Sap. viij. De prudentia dicit. j. Petri. iiij. Estote prudētes. De temperātia. j. Pe. v. Sobrij estote zc. De fortitudine. j. Pe. v. Resistite fortes in fide. De iustitia q̄ reddit vnicuiq⁹ quod suū est dicit. j. Pe. ij. Fraternitatē diligite, deū timete, regem honorate.

Tangit q̄ debem⁹ primo dilectionē. deo timorem, superiori honorem. Quantū ad secundū ad laudem sublimati sequit hortamentū cum subdit, laudent eū. Nam in prima cathedra debemus eum laudare pter principatus eminentiā. In secunda pter sacerdotij siue pontificij dignitatem. In tertia, pter sapientie eminentiaz, dilata vt placet zc.

De sancto Mathia apostolo Sermo. XXXV.

Domie qui nosti corda oīm ostēde quē elegeris ex his duobus vnum zc. Act. j. et i hodierna epla. Hodie celebramus festū sācti Mathie apli in locū Jude, pditoris electi, q̄ vn⁹ erat ex. lxxij. discipulis in lege doctiss⁹im⁹. Et qz sm Bedaz festiuitates sanctoz aploz quibus de⁹ cōmisit ecclesiā suā illuminare p pdicationez eoruz, pre ceteris sanctoruz festiuitatib⁹ sunt venerande. Et cum ecclesia specialiter cuiuslibet apostoli festum celebrat, merito festum sancti apli Mathie nō debuit omitti, sed tāto deuotius celebrari, quāto mirabilius ipe ad apostolicā dignitatem ē electus p oīm nostrum salute, ipe enī in generali concilio per fideles inter ascensionē et penthecostes in hierusalez cōgregato, primus est elect⁹ quādo p eius electione apostoli et ceteri fideles in cenaculo christi cū magna deuotione orauerūt dicentes. Tu dñe qui nosti corda omniū zc. q̄si dī. Dñe quia nos ignoram⁹ corda omniū, quis in locum Jude sit idoneus ad apostolatum sed tu omniū corda nosti ostende nobis p aliquod signum quē inter hos duos in loco Jude vis eligi. Et tunc dederūt sortes. id est expectabant a deo, z cecidit sors sup mathiam zc. In themate nostro similiter in tota epla agit ecclesia de duob⁹. Primo de Juda qui de honore suo est detrusus, z hoc pter malicīā suaz. Secūdo de sancto Mathia q̄ ad honorē apostolatus est sublimatus, z hoc pter sanctitatē suam. A

Ad euidentiā primi q̄ro an Judas fuerat a xp̄o in apl'm electus. Nā Luc. vj. dicitur. Vocauit scz xp̄s discipulos suos et elegit xij. ex ipis, quos z apl'os noīauit, et

inter hos numerat Iudas. Joh. vero. xiij. xps dixit. Beati eritis si feceritis ea nō de omnib⁹ vobis dico. Ego scio q̄s elegerim. vbi videt dicere q̄ nō elegerit Iudā. Ad ℟ dico q̄ dupler est electio diuina. Una fm p̄sentem iusticiā alicuius p̄lationis vel p̄rogatiōis officiū in p̄nti. que requirit p̄cedentia merita. Hac electione Judas fuit electus a dño. sicut ait Joh. vj. Nōne ego xij. vos elegi et vnus ex vobis diabol⁹ est. Nam q̄ Judas p̄ merita p̄cedentia fuerit electus ostēdit Hugo. de lyra sup hūc locū dicēs. q̄ distributio bonor⁹ respicit iusticiam cōmutatiuā. vt ōr. v. ethic. vt scz alicui tanto plus det ō honore quāto melior est in virtute. Et ideo est verisimile q̄ Judas nō fuerit vocatus ad honorē apostolat⁹ ni si tunc fuerit bon⁹ et iustus vel saltē a xpo iustificatus vt tali honore redderet dign⁹. ¶ Sicut etiā iustificauit Matthеū q̄n eum vocauit ad apostolatū. Cū xps ad patrē. Quos dedisti mihi custodiui. et nemo perijt ex eis nisi filius p̄ditōis. q̄ō vtiq̄ dicebat de p̄ditione Jude. ꝓpter peccatū mortale. nec perire potuit nisi p̄ius i vita gratie fuerit. Cū fm Chrys. vocatus fuit ad dignitatē apostolat⁹ t p tūc bonus fuit. q̄r vocatio ad talē dignitatē p̄tez respicit iusticiam. Sed q̄r talis electio xp̄i. vim non infert his q̄ue vētura sunt sed in voluntate positū ē saluari vel perire. Sicut etiaz patuit in Petro xp̄m negāte. Jōo Judas cū ꝓpositus bonū deser̄t alteri dño se subdidit. t in malo p̄seuerās dū xp̄m tradidit desperādo fundit⁹ perijt. ℟ Sed diceres. cur xps Judam elegit in apostolū et p̄curatorem quē agnouit peccaturū et eū p̄ditum. Ad hoc assignāt doctores plures rōnes. Prima ē Bede dicentis. q̄ Judā ad hoc dns elegit. vt p̄ditionis eius officiū salutem operaretur humani generis. Vnde fm Aug. electus ē iste. de q̄ nolēte t nesciēte aliq̄d magni fieret. Sic enī iniqui male vtunt bonis operib⁹ dei. sic econtrario deus bene vtitur malis operib⁹ hoīm. Secūda ratio ē Bonauenture in sermone huius diei. q̄ Judā xps elegit. in hoc ostendere voluit. q̄ ēt in se est omnib⁹ gratiā dare paratus ē. ꝓpter q̄ō nemo perit nisi qui suā salutē negligit. t se ad gratiā nō disponit. vel gratia dei nō bene vtitur si accepit. quare se nullus excusare p̄t cum fuerit iudicatus. quia si gratiā a deo nō accepit. vl si accipit et eam perdit nō ē culpa non dantis. vel gr̄am nō influentis. sed culpa ē non se ꝓparantis vel nolētis. vel q̄ō nō in se est faciētis. vl a gratia iam accepta deficiētis t nō p̄seuerantis. Si enī dns xp̄us p̄ditorem q̄ eū tam vili p̄cio tradidit in mortem ad eum venientē benigne suscepit peccata omnia illi cōdonauit. t suū apostolū et p̄curatorē omniū eum fecit. q̄d faceret alijs tam sceleratis si ad eū se conuerterēt. si ō peccatis dolerēt. si deuote eius misericordiaz implorarēt. Jgit si damnamur. si gratiam nō accipimus si in accepta gratia non p̄seueramus non imputandū est deo. Tertia ratio est Aug⁹. t sancti Tho. super Johez Ideo christus hoc fecit vt nobis exēplum patiētie daret. ita q̄ malos inter nos patiēter sustinere debemus. dū ipe Judā tolerauit. t illi tanta beneficētie signa ostēdit. In hoc enī mundo mali sunt p̄mixti inter bonos. In celo enī oēs sunt boni. in inferno omnes mali. ℟ boni et mali simul. Hiero. Reprehensibiles sunt q̄ cōgregatiōez malam iudicāt. q̄n vnū de eadez malū cognoscant. nam a p̄ncipio mūdi semper boni cū malis fūt reperti. Exempla ponit Augus. ō domo Ade vbi Cayn t Abel. Noe Cham malū cum bonis. Sem et Japhet et Abraam Jsmael t Jsaac. Jsaac Jacob et Esau t̄c. Quarta ratio vt vanum iudicium resecaret hominū. qui aliquando cum aliquis canonice electus fuerit postea si se male habet in eligentiū culpā malam vitā electi retorquent. Cū tū liber sit quisq⁹ vbi canonica fit electio. Judas enī a sapientissimo electus. cecidit non xp̄i eligentis malicia sed electi. Sic saul sapiēter elect⁹ postmodū supbiuit. j. Re. xxiij. et sequē. duob⁹ ca. ¶ Secūda electio diuina est fm eternam p̄destinationē vicz ad gloriā in futuro q̄ ē gratuita. Vnde apl's ad Titū. iij. Non ex op̄ib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos. sed fm suā iusticiaz suā saluos nos fecit. p̄ lauacr⁹ regenerationis t renouatiōis sp̄ussancti. Hac electione scōa Judas non ē a xpo elect⁹. Sed beatus Mathias primo ad discipulatuz et deinde salubriter ad officiuz apostolatus

Celigi meruit. ¶ Sed dicerem, qre apostoli p electionē beati Mathie numerum duodenariū voluerunt supplere, Ad h dicendū q apli xpi debebāt eē duodecim et non plures neq pauciores ꝓpter tria, Primo ꝓpter electionē, naz xps elegit, xij. ergo cadente Juda numerus ille vacuus remanebat, et sicut in natura nō datur vacuum ita nec in ecclesiastica hierarchia siue in ecclesia militāte aut triumphāte, Propterea cadente lucifero, et ceteris angelis eum sequentibz, successit loco eorū species humana, hoc est oēs filij catholice matris, vt dicit Aug⁹ in Enchyridion, Et habeť in secundo sententiarū dist. x. ibi vide, Sic a simili in locum a christo ꝓordinatū a q Judas ceciderat alios alius erat reponendus. Secūdo apli debuerūt esse duodecim ꝓpter ꝓdicationē, Nam ipi ꝓdicaturi erant fidez trinitatis in qttuor partibz mūdi, scz oriente, occidente, meridie, z septentrione. Multiplicatis aūt tribz in quattuor cōstituunt duodecim. Tertio apostoli debuerunt esse duodecim ꝓpter figurationē, Nā numerus iste in veteri testamēto fuit multipliciter figurat⁹, Prima figura fuit in. xij. ducibz de quibus dixit deus Abrae Gen. xvij. Sup Ismael exaudiui, Ecce benedicam ei z augebo z multiplicabo eū valde, duodecim duces generabit et faciā illū in gentē magnā, Isti duces figurant apostolos qui duxerūt nos ad deum, Etiam fuerunt secundo figurati in. xij. patriarchis filijs Jacob, quia sicut ex eis descendit populus fidelis veteris testamēti, sic ex duodecim aplis descendit populus fidelis noui testamēti, Etiā fuerūt figurati p duodecim exploratores terre sancte. Nume. xiij. Similiter p. xij. lapides preciosos i veste summi sacerdotis. Exodi. xxviij. Similiter in. xij. fontibz aquarū, Exo. xv. Silr p. xij. principes tribuū. Nume. vij. Et p multas alias figuras de numero. xij. mentionē facientes. ¶ Nūc scdo loco dicendum est de sanctitate beati Mathie, Ad cuius euidentiā nota q beat⁹ Mathias inter alios aplos merito est honorand⁹ ꝓpter qttuor causas, vicz ꝓpter vite sanctitatē, ꝓpter diuinam electionē, ꝓpē miraculoz operationē, z ꝓpter felicē cōsummationē, Primo ꝓpter vite sanctitatē, qz sanctitas beati Mathie habuit testimonium a qttuor, Primo a patre celesti, Mathias eni⁹ nomen interpretat⁹, ad patrē aūt ptinet quos erudire, Mat. xj. Cōfiteor tibi dñe pater celi z terre, quia abscōdisti hec a sapientibz z prudentibz, et reuelasti ea paruulis, Etiā ad ipm spectat quos cōfouere, Mat. xviij. Non est eni⁹ volūtas patris vestri vt pereat vn⁹ ex his pusillis q in me credūt, qz deus superbis resistit, humilibz aūt dat grām. Jac. iiij. Secundo a filio, qz cuz apli ꝓcederent ad electionē. xij. apli in locuz Jude, z statuissent duos p ceteris, xps pelegit Mathiam, qd fuit testimoniū sue magne sanctitatis, ꝓterea dr. ij. Cor. x. Nō q seipm cōmēdat ille pbatus ē, sed quē deus cōmendat. Cōmēdatio eni⁹ ab hoie sepe habet adulationem in se, cōmēdatio aūt a seipo habet i se vanitatē, Sed cōmendatio dei habet veritatē, qz nō pōt fallere neq falli, Tertio habuit testimoniū a spūsctō q ipm in die penthecostes in gra confirmauit, et donis suis repleuit, ex q eius sanctitas ostēdit, qz in maliuolā aiam nō itroibit spūs sapiētie, neq habitabit in corpe subdito pctis. Sap. j. Quarto habuit testimoniū sue sanctitatis a toto cetu aplico qū ipi statuerūt eū cum Joseph iusto in medio, Credendū est eni⁹ q si duos meliores ex oīb⁹ discipulis xpi post aplos inuenissent ipos vtiq statuissent, ex hoc itez habeť magna vite sue sanctitas. Scdo beat⁹ Mathias specialiter ē honorādus ꝓpter diuinā dilectionē, Deus eni⁹ videť eū specialius dilexisse, Cui⁹ dilectionis sūt plura signa, Primū q fecit euz ꝓtribulē suū aplm, Fuit eni⁹ de tribu Iuda sicut et xps, Solēt aūt homines q sunt de eadem ꝓgenie magis seinuicē diligere, Eph. v. Nemo vnq carnē suaz odio habuit sed nutrit et fouet eā, Scdz signum qz erat cō patriota xpi, Fuit eni⁹ bethleemita sicut et xps, Solēt aūt homies eiusdē patrie specialē ad inuicē hre dilectionē, Sic Andreas Petrus z Philippus q fuerūt de eadē ciuitate scz bethsayda, specialē habebāt ad inuicē dilectionē, z ideo aī ceteros aplos isti tres ad xpm sunt ꝓuersi. Amor eni⁹ Andree attraxit Petrū, z amor andree attraxit Philippū. Tertiū signū amoris, qz xps fecit eū discipulū suū vnū ex. lxxij. z sic sua secreta sibi cuz alijs reuelauit. Nam turbis

De sancto Mathia apostolo

loquebat in parabolis quas exposuit discipulis, sm illud Joh. xv. Omnia quecunq; audiui a patre meo nota feci vob. Quartum signū, qz fecit eū vicariū suū in terris qñ vicz a discipulatu ipm in apl'm elegit, ij. Cor. v. Pro xpo ergo legatiõe fungimur. Quintū signū, qz fecit eū cõmilitonē suū, qz sm quosdã crucifixus fuit, et sic cuz xpo in eodē equo eqtauit, sm illud Hester. vj. Homo quē rex honorare cupit, debet imponi sup equū qui de sella regis est. ℰ Tertio beat⁹ Mathias singulariter honorandus est pter miraculoz opationez. Ui eius miracula ostensa sunt in triplici machina, scz in celo, in inferno, z in mũdo. In celo, qz cũ esset in carcere xps de celo ad ipm descẽdit z ipm dulciter pfortauit, Iuxta illõ Joh. xiij. Ad eũ veniem⁹ z mãsionem apud euz faciemus. In inferno, quia cũ q̃dam obstinati psisterent dixit eis. Denuncio vob q viui in infernũ descendetis. Hor aũt terra se aperuit z ipos viuos deglutiuit, sicut Dathan z Abiron cum suis cõplicib⁹ Nume. xvj. In mũdo etiã opat⁹ ẽ mirabilia vbi ostẽdit se habere potestatẽ sup corpa hoim, qz infirmos curauit vicz lepr̃osos mundando, cecis visum, claudis gressum, et surdis auditũ restituendo. Habuit etiã potestatẽ sup aias qñ eas cõuertit z a pctõ mũdauit. Habuit etiã potestatem sup mortẽ, qz multos mortuos suscitauit. Itẽ habuit posse sup demões, qz multos obsessos fugauit, scõz illud saluatoris Marc. vl. In noie meo demonia eĳcient. Similiter habuit potestatẽ sup venenum qz ipm nõ lesit. Nã cũ sibi potionẽ toxicatam dedissent: q̃ oes bibẽtes excecauit, ipe in noie dñi eaz bibit et nullã lesionẽ sensit sm illud Marc. vlẽ. Et si mortiferũ q̃d biberint nõ eos nocebit. ℱ Quarto beat⁹ Mathias specialiter est commendandus pter felicem cõsummationẽ quaz habuit. Sed de eius cõsummatione z morte sunt diuerse sententie doct. Naz aliqui volunt qz i pace quieuit, qõ videtur repugnare dicto saluatoris qui de nullo alio apl'o legit dixisse. Sic euz volo manere tẽ. pterq; de sancto Johanne euãgelista qui vitam sine martyrio finiuit, ideo credit beat⁹ Mathias vitaz p martyriũ finiuisse. In quadã ergo legẽda inuenit qz crucifixus fuerit. In alia qz a duob⁹ testibus cum duobus lapidibus pcussus fuit, et postmodũ cũ securi excerebratus. In alia legẽda legit qz fune in collũ misso fuit ligat⁹ z p plateas tract⁹. Isto ergo psupposito qz p martyriũ palmã trãstulit ad xpm, dici pot qz hec oia sibi illata fuerũt. Primo fuit duob⁹ lapidib⁹ pcussus, deinde fune ad collũ ligato p plateas tract⁹, postmodũ crucifixus z ibidez cũ securi pcussus z excerebrat⁹, z sic spiritũ deo reddidit. Ecce felix psũmatio beati Mathie q̃ multa tormentoruz genera ptulit, p xpo vt multiplici coronaret gloria, q̃re merito a nobis ẽ inuocandus, neq; ideo ẽ despiciẽdus qz nõ ẽ a xpo sicut ceteri apli vocatus ad apostolatũ dũ adhuc viueret in terris, qz electus est a xpo qõ plus est cum tã glorificat⁹ regnat in celis. ℬ Ideo legit exemplũ qz q̃dam miles cũ sibi eligere vellet apl'm sicut fieri solet p circulos, z bis arriperet cartulam ptinentẽ nomẽ gloriosissimi apli Mathie, indignat⁹ ait. Si nullũ apl'oz magnorũ sorte meruit: nec illũ q̃ locũ Jude tenet p patrono habere volo. Accidit vt miles ille terrã sanctã causa salutis visitaret, et iam in mari cuz socĳs aliquãtulũ pfectus esset: nauis subito ex fluctib⁹ aqua implebat, vt oẽs q̃ in ea erãt desperaret. Cũ igit sors reũ militẽ pderet electus de naui marinis fluctib⁹ sup nudã tabulam exponit, q̃ cum primus esset mortis vidit quendam splendida veste indutuz, q̃ terrogauit eum, cur marinis fluctibus esset immersus. Cui ille, pter culpã meã factus est. Ait ille. Velles ne illi obsequiũ et honorem impendere q̃ te ꝺ illis piculis liberaret. Rndit miles, q̃diu viuerẽ sibi fideliter tanq; domino seruirem. Tunc ait. Ego sum apostolus Mathias quẽ pro patrono habere cõtempsisti, nunc aũt bonũ tibi pro malo reddam, et extendit manũ suam z ipm de periculo mortis liberauit, z subito illum in ciuitatez transportauit precipiens vt ibi socios expectaret, qui post multos dies huc venientes ipm cognouerunt et deum et beatũ Mathiam laudauerunt. Ille aũt sanctuz Mathiam in magna reuerentia habuit pre oĩb⁹ sanctis z ei omnibus diebus vite sue seruiebat.

De sancto Mathia apostolo.
Sermo. XXXVI. de epistola.

Sermo XXXVI

Sors cecidit super Mathiam ⁊ annumeratus est cū vndecim apostolis. Act. j. Dicunt naturales q̄ lux de se ꝓicit splēdorem, ⁊ splendor manifestat latentia ⁊ occulta, vt patet de sole ad experientiam. ℣ Spiritualiter per lucem intelligitur christus qui dicit Joh. viij. Ego sum lux mūdi, ⁊ Joh. j. Erat lux vera que illumiat omnē hoīem. Et notanter christus dicitur lux, quia dicit Ambro. i exameron. Lux ē pulchritudo omnis visibilis creature ⁊ omnibus creaturis dat pulchritudinē. Sic xp̄s ē pulchritudo oīm creaturarū, q̄ oēs creature ab ipo habēt suaz pulchritudinē, teste Bern̄. in soliloquio q̄ ait. Ab ipo est quicquid habet pulchritudinis oīs creatura, ⁊ decoris. Ab hac locūda luce ihesu xp̄o ꝓcedat splēdor diuinus q̄ manifestauit suos famulos q̄s elegit, vt legit ō bt̄o Greg. quē volentē latitare ne eligeret in papā reuelatus est per lucidā columnā e celo missam. Et sic beatus Mathias vt dicit Dion. i lib. celestis hierarchie, Splendor diuinus affuit, qui ostendebat ipm assumendum in apostolum, et hic vocatur sors, de quo thema, Sors cecidit sup Mathiam ⁊c. ℣ In verbis premissis beatus Mathias a duobus cōmēdatur. Primo a celica electione, ibi, sors cecidit ⁊c. Secūdo ab apostolica annumeratione ibi. Et annumeratus ⁊c. Quantū ad primum nota q̄ electio sancti Mathie reddit cōmēdabilis ex tribus. Primo ex pte electi. Secūdo ex parte eligentium. Tertio ex pte modi eligēdi. ℣ Primus patet, quia electus habuit in se has ꝺditiones quas debet prelatus eligēdus habere. Et tanguntur in epistola q̄nq̄. Primo debet esse maturus et virilis constantie, que notat cū dicitur. Ex his viris. Per hoc excluduntur pueri, et effeminati q̄ nō sunt apti ad regimen aliorum, ly quādoq̄ peccatis nostris exigentib⁹ tales ꝓ rectoribus deputent. Esa. iij. Dabo pueros principes eorum et effeminati dominabuntur eis, q̄ tamen est valde periculosum, quia vbi terre cuius princeps puer est. Eccl. x. Ratio, quia in pueris est leuitas et inconstantia. prelatus autem eligitur ad subditorum informationem, ideo debet habere morum grauitatē. Eligitur etiaz ad malorum repressionem, ideo debet habere constantiā et firmitatē, ad Titum. ij. In omnibus prebe teip̄m exemplū bonorum operum, in doctrina et integritate ⁊ grauitate. Hanc maturitatē ⁊ strēnuitatē habuit beatus Mathias, que apparuit primo in sue fidei magnitudine, quia quandā potionē toxicatā bibit et nihil mali exinde pertulit q̄ vtiq̄ magne fidei fuit. Marc. vlt. Et si mortiferū quid biberint non eos nocebit. Scōo i miraculoz ptāte, nā cū cētū ⁊ ānquaginta hoīes ex q̄dā potiōe toxicati fuissent omnes sanauit ⁊ ad fidem cōuertit. ℣ Cum etiam q̄dam obstinati persisterent et verbum dei irriderent ad eius dictum statim terra eos absorbuit et viui vt ꝑdixerat ad infernū descenderūt. Tertio in tormentorū acerbitate. Nā primo fune ad collum misso p ciuitatē fuit tract⁹. Deinde fuit crucifixus ⁊ in cruce lapidat⁹. et ad vltimū p securim excerebrat⁹. Scōo plat⁹ eligēdus nō debet esse alien⁹ sed domestic⁹. Notat ibi. Qui nobiscū cōgregati sunt. Caput p priū meli⁹ scit natura sui corpis q̄ alienū. Amor enī plati de collegio electi ad ecclesiam est naturalis, alieni vero accidētalis. Naturalia immutabilia sunt, accidentalia vero ō facili mutari p̄nt. Tertio nō debet esse neophit⁹, ⁊ notat cū dr. In oī tpe. In plato req̄rit experiētia, humilitas vera, et autoritas reuerēda. Prelat⁹ autē neophit⁹ ē inexpt⁹, ideo nescit se ꝺformare q̄litatib⁹ subditoz. Eccl. xxxiij. Vir in multis expertus cogitabit multa, q̄ non est exptus pauca recognoscit. Etiā plat⁹ neophit⁹ possit fieri supbus ⁊ elatus: putās q̄ ecclesia vel religio nō posset regi sine eo. j. Timot. iij. Nō suscipe neophitū ne in supbia elat⁹ in iudiciū diaboli incidat. Etiaz plat⁹ neophitus posset a subditis cōtemni et despici ⁊ sic sua autoritas posset minui ⁊ vilificari. Sicut accidit Loth cui dixerūt Sodomite Gen. xix. Recede illuc. ingressus es vt aduena nūq̄d vt nos iudices. Quarto nō dz esse insci⁹ sed doct⁹ ⁊ sapiēs, ⁊ notat ibi q̄ dr. Intrauit ⁊ exiuit inter nos dñs ihesus incipiēs a baptismate Johis. Ex hoc ptz q̄ be. mathias fuit sapiēs, q̄ doct⁹ a doctore veritatis, ⁊ ab illo ō q̄ dicit apl's Coll'. ij. Omnes thesauri sapiētie ⁊ scie in eo sūt

reconditi. Quinto non debet esse male fame sed bone et sancte vite, et tangitur cum dicitur. Et statuerunt duos &c. Quã excellenter habuit sanctus Mathias. ¶ Cui⁹ sanctitas euidenter ostendit in trib⁹. Primo ex nominis interpretatiõe, q⁹ Mathias puus siue hũilis interpretat, humilitas gũt ẽ sedes sanctitatis. Scõo ex apostolo⁹ electiõe, q⁹ inter alios ille tãq̃ meli⁹ ẽ elect⁹. Tertio ex diuina approbatiõe, q̃ apparet i hoc q⁹ deus ipm alteri pelegit Magnũ vtiq̃ meriti et sctitatis fuit beat⁹ Mathias, q⁹ tali pferr q̃ tã multiplicit cõmendar. Mã suus collega cõmendat a tribus. Primo a gre effluẽtia, ideo dictus est Joseph q̃ interptat accrescẽs, vt ostendat q⁹ fuit accrescẽs in gratia. Scõo a quieta sciẽtia, ideo dict⁹ ẽ barsabas qõ interpretatur donũ colũbe vel fili⁹ quietis, vt ostẽdatur q⁹ fuit quietus in sciẽtia. Tertio a vite excellẽtia, tõo cognominat⁹ ẽ antonomasice iustus, vt ostẽdatur in eo vite z sanctitatis excellẽtia, p diuinã tñ reuelationẽ patuit q⁹ i oĩb⁹ pdict⁹ excellebat mathias. Et tõo ꝓpter pdictas ꝯditiones merito fuit electus. maxime ꝓpter primaz z vltimas duas ꝯditiões q⁹ pdicta tria reddũt quẽlibet idoneũ, p plato eligẽdo, vicz animi strẽnuitas, sciẽtie luminositas, z vite sãctitas. Propter qõ scribit Deut. j. Date ex vobis viros, ecce animi strennuitas, sapientes et graues, ecce sapiẽtie claritas, et quoꝝ cõuersatio sit pbata, ecce vite sctitas. ¶ qre merito electio sãcti Mathie ex pte sue psone electe reddit cõmẽdabilis ꝓpter ꝯditiones pdictas. ¶ Scõo electio bti mathie reddit cõmendabilis ex pte eligentiuz. Et h ꝓpter q̃ttuor q̃ debẽt habere eligẽtes q̃ tãgunt i epla. Primo debẽt habere vnitatẽ z ꝯcordiã. Ita factũ ẽ i electiõe sãcti Mathie, cui interfuerũt centũ et viginti viri et null⁹ discordault, sed cõmuni cõsensu Joseph z Mathiã tãq̃ viros approbatos coram dño statuerũt. Sed heu nunc vix electores platoꝝ sũt sine discordia. Scõo debẽt habere intẽtionẽ rectã, scz eligẽdo platũ bonũ z vtilẽ, nõ amicos, non ꝓpinquos nec q̃rendo vtilitatẽ ipoꝝ sed honorẽ dei, z sic h fecerunt, q⁹ intẽdebãt illuz eligere q̃ eẽt deo acceptior z pl'o fructuosior, vt sic impleret illud qõ scribit Hiere. iij. Dabo vobis pastores iuxta cor meũ, ecce diuine volũtatis acceptatio, z pascẽt vos doctrina et sciẽtia, ecce cõmunis vtilitat⁹ fructificatio, q⁹ talis pascit sibi gregẽ cõmissũ doctrina veritatis et exẽplo sanctitatis. Tertio debẽt habere mentẽ deuotam vt imminẽte tpe electiõis oriõnib⁹ insistant, q⁹ ois potestas a deo est. Ro. xiij. Sic g̃ fecerũt sancti apli, q⁹ dicit in epla oratores dixerũt, Tu dñe q̃ corda nosti omniũ ostende quẽ elegeris vnũ ex ist⁹. Quarto debẽt inchoare electionẽ p salutiferã exhortationẽ. Ita factũ ẽ in electiõe sãcti mathie, q⁹ petr⁹ tanq̃ caput alioꝝ vtilẽ exhortationem pm fecit dicens. Oportet ex his viris &c. Et h ꝓuenieter. Ipe enĩ erat ille apud quem residebat autoritas, et cui specialiter cõmissa est ꝓfirmãdi ptãs. Luc. xxij. Tu aliqñ cõuersus confirma frẽs tuos. Tertio electio sancti mathie reddit cõmendabilis ꝓpter modum eligẽdi, q⁹ seruauerũt forma canonicam, qõ ptz p hoc, q⁹ facta fuit p legitimũ scrutiniũ, imo etiã p diuinã inspiratione. Vñ dederunt sortes eis, in q̃ fm glo. diuinũ iudiciũ expectabãt, z h rationabiliter. Statuerũt enĩ duos q̃s estimauerũt exẽplis z sanctitate eẽ pares, q̃s etiã ceter⁹ nõ dubitauerũt esse pferẽdos, sed q̃s eoꝝ alteri pferretur nõ fuit iudiciũ humani sed solius dei, et ideo in sortiũ datione diuinum iudiciũ implorabãt. Vñ Beda sup Act. apl'oꝝ. Mathias ante pentecostes ordinandus sorte querit, q⁹ nondũ plenitudo spiritussancti in ecclesia effusa est, septẽ autem diaconi postea nõ sorte sed electiõe discipuloꝝ sũt ordinati. Propter hoc rationabiliter phibet talis electio, vt in. c. vlt. de sortile. Nõ tñ peccauerũt apli eligẽdo Mathiam p sortem, quia nondũ erat phibitum. Et quia hoc fecerũt familiari consilio spiritussancti qõ nõ est trahendũ ad cõsequentiã, vide. c. non statim. xxvj. q. ij. cuz ca. sequentib⁹. Hiero. exempla paucoꝝ &c. ¶ Circa primũ queritur, vtrum licitũ sit vti sorte in aliquo casu. Solutio. dico q⁹ sors est triplex, scz diuisoria, consultoria z diuinatoria. Sors diuisoria dicitur cuz querit quid cuilibet sit dandũ siue illud sit res siue honor siue pena aut actio aliq̃. Et fm glo. ĩ sum. xxvj. q. ij. illa sorte diuisoria qñ expectat euent⁹ ex fortuna solũ z nõ fit

aliqua superstitio ꝛ in rebꝫ temporalibꝫ solum sic licet ea vti/ Exemplū de artificibꝫ q̄ sortiunt/ Item p̄ talem sortē q̄ncq̄ eligūtur scabini iudices et camerarij. p̄ eam locantur p̄monendi/ Secūda sors dicit cōsultoria cū inquirit q̄d sit agēdū et hec ꝑm se nō est mala sed rōne circumstātie pōt aliquid mali in se cōtinere/ vñ prohibet ne sub hac specie boies in idolatriā labant/ xxvj. q.vj. §. his ita. Et iō est peccatū mortale vti ea nisi in necessitate ꝑm Panor. in c. fi. de sortile/ vicz ad sciendū q̄d fiendū aut faciendū sit q̄n aliter neq̄ scripture autoritate vel alio auxilio pōt sciri tunc non est illicitū/ vt .q.vj.c. non exemplo. et q.v. nō licet. Nā cum nō supest humanū auxilium tunc ad diuinū possum⁹ recurrere. vt in c. querit. xxvj. q.vj/ Exemplum. ciuitas est obsessa dubitat clerus q̄s debeat fugere ꝛ q̄s remanere/ tunc oratione p̄missa ꝑm Aug. sorte erit dirimendū. facit. l. sz cū ambo. ff. de iudi. et. l. si duob⁹. in pn. verū q̄ ea licet vti in tali necessitate si q̄ttuor concurrant. Primo in rebꝫ tpalibꝫ sed nō i spūalibꝫ/ vt in electiōe seu eius tractatu/ aut i electiōe cōpromissario⁹ q̄ttuz ad officia ecclesiastica est in omni casu p̄hibita. Secundo si fiat sine omni superstitione. Tertio q̄n euent⁹ sortiū expectat a deo. q⁹ si a diabolo erit illicitum. Quarto q̄n fit cū magna deliberatione p̄missa oratione sicut apl̄i Act. j. in electione Mathie fecerūt petēdo a deo eius voluntatē in hoc. Aliter aliquo istoꝝ deficiente erit illicita. ¶ Tertia sors dicitur diuinatoria q̄ sic diffinit. Sors ē ars diuinādi futura a sanctis patribꝫ sub anathemate damnata. xxvj. q.v. sortes. q⁹ diuinatio semp accipit in malū sicut ꝓphetia i bonam partē. j. q.j. nūq̄ꝫ/ vt q̄n q̄s intendit p̄dicere futura q̄ dependēt ex dei voluntate/ sicut q̄ ponūt sortes an debeāt diu viure. an ꝓsperari in mercimonijs ꝛc. Item de infinitis q̄ obseruant in. xij. dieb⁹ festū natalis xp̄i immediate sequentibꝫ/ q̄ nota sūt illis q̄ ea faciūt. tales peccant/ q⁹ faciūt contra primū p̄ceptuz diuinū. Non habebis deos alienos. tales eni istas sortes deificāt inquātū ab istis futura p̄dicere expectāt ꝑm Esa. xlj. Annūciate nobis que vētura sunt et dicemus. q̄n dij estis vos/ Quātū ad secundū vbi cōmendat beatus Mathias ab apostolica annumeratione/ quia annumerat⁹ est cum vndecim apostolis. Fuit autem beat⁹ Mathias cōnumeratus apostoloꝝ collegio triplicit̄ Primo q̄dem in gradu p̄lationis. de quo dicit Petrus. Ostende quē elegeris accipere locuz ministerij huius ꝛ apostolat⁹/ In quo gradus p̄lationis sue euidenter exprimit̄/ Secundo in officio p̄dicationis ꝛ merito passionis. quia fidem catholicam sicut ceteri apostoli feruēter p̄dicauit et pro ea cōstanter mortem sustinuit. Tertio in p̄mio eterne retributionis. Mat. xix. Vos qui reliquistis oīa/ ꝛ secuti estis me sedebitis sup ꝛc. Notabiliter autē in beato Mathia cōplet̄ur perfectus apostoloꝝ numerus duodenarius. vt sic eorum cōpleto numero perfecte daretur spiritussanct⁹/ Propter quod Petrus noluit remanere in numero vndenario qui est numer⁹ transgressionis. duodenarius est numerus perfectionis/ et iō cōpetit numero apostolico ꝓpter mysteriū exercēde p̄dicationis. Cōstat enim ille numerus ex ternario et quaternario in se reductis. p̄ quod mystice designat q⁹ apostoli fidē trinitatis per quattuor ptes mundi predicare deberent vt sic credentibꝫ salus eterna cōferret. Exemplū de sancto Mathia in Weffret de sanctis. sermone. xxxix. C p Hic cadit dubium de sorte. vbi videnda sunt tria. Primo quid sit et quot sint eius species/ Secūdo an sit p̄hibita ꝛ quare/ Tertio que sit pena sortilegiorum. Ad primuz dico q⁹ sors est ars diuinandi. et sic sortilegi sunt qui diuinatiōis scientiā ꝓfitēt. aut q̄rumcūq̄ inspectiōe scripturarū futura ꝑmittūt. vt in c. sortilegi. vj. q.vj. Diuinatio aūt ꝓprie in malo accipit. ꝓphetia ꝓo i bono. vt. j. q.j. nunq̄ꝫ. Species el⁹ sūt multe q̄s ponit Aug⁹ i li. de natura demonū. ꝛ habet in. c. igit̄ genus. xxvj. q.iij. vbi dicit: q⁹ gen⁹ diuinatiōis a Persis habuit exordiū/ Varro dixit quattuor eē genera diuinationū sicut sunt q̄ttuor elementa./ Fit enim diuinatio in terra et vocatur geomancia. vt illi qui vtuntur caracteribus vel alijs in terra ad inueniendum furta vel thesauros/ Vel faciunt q⁹ fur vltra non progredietur. vel fodiūt aliquid vltra

liminare domus ⁊c. Fit etiã in aqua ⁊ vocatur ydromantia ab ydor qđ ẽ aqua, vt si fecit incantationẽ cũ aqua baptismali vel oleo sancto qđ est grauissimũ peccatũ Si lauit filios cum aqua benedicta, Si incãtauit grandinẽ, si phosticauit ex murmure aquarũ currentiũ qđ fatuum est, si ex effusione vini credidit aliquẽ euentũ euenire, Tertio fieri põt in igne et dicit piromancia, vt si quis habuit aliquã opinionez de igne sibillante credens esse signuz q aliqs morietur vel simile, si negauit dare ignem extra domũ in kalẽdis mensiuz timens ex hoc malũ ei euenire, si truncũ ignis factuz in natiuitate dñi seruauit et posuit i vinea cõtra grandines, vel cum illo signauit angulos ⁊ hostia dom⁹ ⁊ hmõi, Quarto põt fieri in aere ⁊ vocat aerimantia, ⁊ hoc põt fieri multiplicit. Primo in volatu aut garritu auium ⁊ vocant augures, vt si qs estimat aliqđ malũ futuz ꝑter garritũ auiũ, puta quia cãtat gallus de sero vel coruus vel noctua vel cuculus vel hmõi, que oia fatua sunt, Idez dicuntur etiam auspices quasi auium spectores, Et sic sunt duo genera auspiciorz, vnum ad oculos, alterum ad aures ptinens, Ad oculos sicut volat⁹ Ad aures vox auiũ, hec Aug⁹ vbi supra, Alij auruspices nuncupant, quasi horarũ inspectores, dies enĩ ⁊ horas in agẽdis negocijs et operibz custodiũt ⁊ qđ per singula tempora homo debet obseruare intendunt vt obseruãdo dies egyptiacos nihil nouĩ incipiendo in eis, vel diem in qua cadit festum innocentũ non pegrinando vel iter faciẽdo, vl' diem in qua cadit festũ Johannis baptiste, vel diem veneris nõ incidendo panes, vel nõ lauãdo caput ⁊c. vel si nolũt ducere vroꝛẽ nisi crescẽte luna ⁊c. que oia sunt grauia peccata, Alij vero obseruant natalicia hominũ ꝟm cursus syderum ⁊ astrorũ, et ꝟm eosdẽ mores et actus ac euentus nascentiũ ꝑdicere conantur, q vocant geneatici, siue mathematici, Hec omnia Aug⁹ vbi supra, Sunt et incantatrices fastinatrices siue carminatrices qui verbis aut carminibz cõtra dolorẽ dentiũ capitis aut oculoz faciũt incantatiões ꝑsertim vbi naturaliter talis effect⁹ nõ causari põt, Et si verba sint qñq bona tñ falsa admiscent ⁊ noĩa ignota, ab hꝫ errore ⁊ deceptione nõ sunt immunes qui ligaturas siue remedia prohibita siue notas vl' caracteres, vl' aliqua scripta circa collũ aut alibi secum portãt in quibus sũt aliqui caracteres siue noĩa ignota inscripta q̃si essent magna dei noĩa vel angeloz: q̃ possunt eẽ demonioz, vt dicit Chryſ, Si ergo noĩa sunt diaboli nullũ inde portans bonũ cõsequetur effectũ, si vero dei sunt etiã nullũ cõsequetur effectũ nisi peccatum, q̃ cõtra ꝓhibitionem ecclesie portat, In illis nãq tacita habent pacta cuz demonibz ꝟm sanctum Tho, scõa scõe, q, xcv, ar, ij, Ab istis etiam deceptionibz nõ sunt immunes q̃ in obseruationibz vel strenarũ dationibz, q̃s venditores ꝓsiderant, qui primo mane nihil mutare volũt anteq̃z aliquid vendiderint vel strenã receperint, Exemplũ de vetula cui mane obuiauit sacerdos q̃ se cruce signauit, Ab istis erroribz minime etiaz excipiũt obseruantes somnia ⁊ diuinãtes ex his que apparẽt eis in somnis, quia sepius decipiunt, Exemplũ de somniatore cui somniabat q̃ si interficeret quendã heremitam efficeret rex sicilie qui ꝓterea fuit suspẽsus, Similiter hac illusione decipiuntur mulieres q̃ dicũt se rapi a quodam populo ⁊ duci se ad loca q̃dam pulchra ⁊ ignota, Que etiã dicũt se equitare cũ diana et herodiade et exinde alijs vaticinant q̃ oia fiunt illusione diabolica ⁊ sepius decipiunt, Exemplũ de quadã muliere q̃ de hoc cõfessa sacerdoti dixit q̃ nulla clausura sibi obstaret quin ad inuocationez illi⁹ populi statim esset vbi vellet, q̃ pcussa per eum ⁊c. Ad secundum dic q̃ sortes sunt generaliter phibite in omni casu similiter predicte diuinatiões ⁊ similes, ⁊ hoc rationabiliter i diuersis sacre scripture locis, Primo Leuit, xix, Non auguriabimini neq̃z obseruabitis somnia, Ibidem iterum, xx, c, Anima que declinauerit ad magos et ariolos ⁊ fornicata fuerit cũ eis ponam faciem meam cõtra eam ⁊ interficiaz eam de medio populi mei, Item apls ad Gal', iij, talibus dicit, Dies obseruatis ⁊ menses tẽpora et annos timeo ne sine causa laborauerim in vobis Item dominꝰ ait discipulis, Act, j, Non est vestrũ nosse ⁊c.

In iure vero canonico talis ars est phibita in multis locis, specialiter, xxvj. cā quasi per totū, z extra de sortil. p totum. In lege vero ciuili phibet. C. li. ix. tl. ō malefi. z nigro. p totū. Ratio phibitionis est. Prima est Aug⁹. in. c. q̄ sine. xxvj. q. ij. quia omnis sortilegij ars z species est a diabolo inuenta et p cōsiliū malorum angelorū. ideo talibus vtentibꝫ z ꝯsentientibꝫ dabit deus maledictio cū lucifero cuius medici sūt. Maz natura z corp⁹ habet medicos suos. Ecc̄i. xxviij. Honora medicū. Similiter aīa habet suos vt viros spūales. et diabolus suos habet medicos et pphetas a quo salarium accipiēt. Si qñ talia euenīūt dicit Augustⁱ. q̄ deus talia ꝑmittit vt pbetur ꝯles sint in fide. xxvj. q. v. nec mirū. ad ꝟ Deut. xiij. Si surrexerit i medio tui pphetes ⁊c. Secūda causa phibitionis. Nam futura z sanitatem pscire solius dei est et cui voluerit ipe revelare. xxvj. q. v. c. j. ergo tales exercētes z appetētes grauiter peccant. q̄ volunt videri sil̄es deo. ꝑter qō lucifer de celo cecidit. Adam paradisum amisit. nec enī papa sustinet aut imperator q̄ aliquis attemptet ea q̄ sibi retinuit p̄uileglo speciali. vt de trā. la. c. j. de offi. lega. qō trāslationē. Ideo in oīb⁹ phibita est sors etiaz in electionibꝫ vt dictū ē supra. R Ad tertiū dic q̄ pena sortilegiorū fm ius ciuile est bonoꝝ publicatio et decapitatio vel cōcrematio. vt in. l. nemo. C. ō malefi. Et iuste q̄dem. q̄ si morte digni sunt q̄ per patriam eundo corpora occidūt. ergo q̄ aias Scōm vero iura canonica pena illoꝝ fm canones imponit penitētia spūalis. et dierū. vt in. c. j. de sortile. Et si peccatū notoriū ē eucharistia negat. de ꝯse. di. ij. p dilectione. Itez ecclesiastica pena infligit. q̄ si clericꝰ est deponendus. est z in monasteriū detrudendus. si laicus est excōmunicandus est si penitentiā ꝯtemnit. xxvj. q. v. nō oportet. et. c. si quis epⁱ. Epⁱ etiam tales turpiter deho nestato s de prochia sua ejicere debet. q̄ decaluare p̄t eos z vestes z capillos ante z retro incidere. vt. xxxij. q. j. de benedicto. S Querētiū vero cōsiliū aut auxiliū sortilegioꝝ. Primo ē magna infidelitas. q̄ plus credunt eis q̄ eccle sie. Item faciunt illud qō in nulla arte fit. vbi cuilibet credit experto. Hic autē plus credunt vetule inexperte q̄ doctori i theologia aut in medicina. Itez magnū ē ipoꝝ periculum corporale. Saul. j. Reg. xxviij. quia cōsuluit phitonissam nec sperauit in domīo occisus fuit. Similiter Ochozias rex. i. Reg⁹. j. q̄ infirmus ꝯsuluit Beelzebub. ideo peius habuit. Ita sepⁱ cōtingit illis ꝯsulentibꝫ. Itez maius est ipoꝝ periculum spūale. vt ptz in p̄dictis penis. maxime eterna quā ex hoc ꝯsequent.

De annūciatiōe beate Marie ꝟginis.

Sermo. XXXVII

Ave gratia plena dominꝰ tecum benedicta tu i mulieribꝫ. Luc̄. j. Hec annūciatio angelica ad virginem mariam facta est/ transactis ab initio mūdi quinq̄ milibus centum et nonagintanouē annis/ vt cōiter tradūt doctores eccl̄iastici/ Maximū aūt miraculū qō deus vnq̄ fecit hodie factus est/ vic̄. q̄ deus sibi vniendo humanā naturam homo factus est. A Et iōo hodierna festiuitas est vna de maximis totiⁿ anni. immo maior omnibꝫ alijs/ Unde in hac die. vniuersoꝝ dñs descendit in terrā factus homo. qō in rebꝫ ex tēpore ortis est maximū fm Aug⁹. Neq̄ maioris potētie effectus ad extra vnq̄ est ostensus/ q̄ q̄ deus est homo z homo deus/ Si ergo dies natalis domini solennis est quia homo q̄ nascitur deus est/ Ista dies solennior est in qua deus factus est homo/ Si dies resurrectiōis celebris est. quia humanitas christi induit gloriaz corporalē/ Ista celebrior est in qua hūanitas assumpta est ad vnionem suppositalez/ Si festiuitas magna ē in qua christus ascendit in celum. Ista maior est in qua filius dei pro nobis descēdit in vterū virginis/ Si dies penthecostes solennis est quia in ea spiritussanctus missus est. Solennior est ista in qua filiⁿ dei nobis similis factus est. Ex quo infertur q̄ si hec festiuitas beate ꝟginis excellit q̄t tuor solennitates precipuas ad christū pertinentes/ cōsequens est vt omnes festiuitates anni dignitate añcedat/ Iōo hodie canit ecclesia ad omnes horas hāc antiphonā. Hec est dies quā fecit dñs. hodie dñs afflictionez populi sui respexit ⁊c. Ex hoc patz quāte altitudinis z dignitatis sit vir-

De annunciatione beate virginis

go maria q̄ merult vt ex ea filꝰ carnē suscꝛperet, q̄s g̃ pōt eiꝰ dignitatē enarrare, nullꝰ vtiq̄ mortaliū. Bene hoc angelus ostendit dicens ei, Aue gr̃a plena ⁊c. Inverbis premissis ostēdit angelus p dulcis allocutionis archana, virginē cōmendabilē ex q̄tuor. Primo a puritatis sanctitudine ⁊ ideo admirabilē cū dicit, Aue. Scōo a bonitatis plenitudine, ⁊ ideo amabilem cū dicit gr̃a plena. Tertio a dignitatis altitudine ⁊ ideo venerabilē cū dicit, dñs tecū. Quarto a laudis magnitudine, et ideo desiderabilē cū dicit, B̃ndicta tu in mulieribꝫ. Primo ergo angelus dicit, Aue, id est sine ve. Hoc signāter dicit vt culpa primi parētis in ipa tāq̄ in matre salutis extincta ostendatur. B Propter qđ nota q̄ triplex est ve a q̄ ipa ꝑgo imunis fuit scz originalis macule, actualis culpe, gehennalis pene, et hoc exprimit Amos, v. ca. In omnibus plateis planctus, ⁊ i cūctis que foris sunt dicet ve ve ve, vbi triplicat ve vt primū respondeat macule originali. De qua Hiere. xv. Ue mihi vt q̄d genuit me mater mea ꝙ ideo statim cū homo nascit vocē dolētis exprimit. Sap. vij. Et ego nat⁹ accepi cōmunē aerē, ⁊ in similiter factā deciderrā ⁊ primā vocē simile emisi plorans. Ab isto ve originalis culpe immunis fuit beata virgo, q̄ ab eo p munus sanctificationis ꝑseruata, sm illud ps̄. Sanctificauit tabernaculū suū altissimus. Et Bern. Perfecta mater deiante fuit sancta q̄ nata. Secūdū ve respondet culpe actuali, in q̄ incurrit moꝛs p extinctionē gr̃e. Juxta illud Esa. j. Ue genti peccatrici populo neq̄ filijs sceleratis. Ab hoc opprobrio fuit immunis virgo maria ꝓpter plenitudinē virtutis, vt esset nō soluꝫ a mortalibus verum etiā a venialibꝫ aliena. Unde Aug⁹. Cū de peccatis agit nullā de beata ꝙ virgine volumus fieri mētionē, hoc fuit virginis ꝓuilegiū, q̄ nulli sctōꝝ vnq̄ concessuꝫ e. Tertiū rndet pene gehennali cui ve nullū erit remediū Eccs. xxij. Ue soli q̄ si ceciderit supple in penā, nō habebit subleuantē, q̄ in inferno nulla est redemptio. Ab hoc opprobrio nō solū imunis fuit, imo allorum inuocantiū ipius patrocinium ne ibi coꝛruāt benignissima liberatrix. Propter qđ ipa dic̃ Eccl. xxiiij. In me ois gr̃a vite ⁊ veritatis, in me ois spes vite ⁊ virtutis.

C Exemplū habet de Beatrice monialī ordinis Cistercienſ, q̄ beate marie virgini deuotissime seruiuit. Et tandē demone instigante p clericū coꝛrupta, xv. annis publica meretrix facta, cuius officiū vicz custodie maria semper peregit, et sic nemine sciente reduxit. Secūdo angelus i salutatione cōmēdat virginē a bonitatis plenitudine cum dicit, gr̃a plena. Et vere plena. Quia vt ait Hiero. ad Paulā ⁊ Eustochium, Ceteris p ptes ꝑstat, marie vero totaꝫ se infudit gr̃e plenitudo. D Hꝫ h surgit dubitatio quō maria fuit plena gr̃a, cū hoc sit ꝓprium xp̄i, de quo ōr Joh. j. Vidimus gloriā ei⁹ gloriā q̄si vnigeniti a patre plenū gr̃a ⁊ veritat⁹. Ad qđ rndet Albertus sup missus est, q̄ hec plenitudo gr̃e ꝑt tripliciter intelligi, Uel q̄ summā et oēm gratiā habuit, vel q̄ maioꝛ gr̃a nō fuit, vl q̄ maioris gr̃e capax nō fuit. Cōstat autē q̄ nō summā et oēm habuit, q̄ gratiā vnionis non habuit, que ē summa in numero gr̃aꝝ. Non enī ipa sed eius filius fuit deitati vnitus. Similiter maioꝛ gr̃a fuit i filio inquantū homo q̄ in ea ꝙ dicī nō pōt q̄ maioꝛ gr̃a q̄ sua nō fuit. Restat ergo vt intelligat tertio mō scz q̄ maioris gr̃e capax nō fuit pura creatura, ⁊ i statu illo viatoris. Nā si aucta est gratia in assumptione, quia dicit gratia cōsummata, tunc effecta est in comꝓhensoꝛ numero. Preterea priuilegia principū sunt latissime interꝓtanda, vt in. c. olim. de ver. sig. ff. de cōstit. princi. l. vlti. Cū ergo dñs in ꝓuilegio suo qđ el mittit p angelū dicat gr̃a plenā nullam specificādo erit, p omniꝫ interꝓtandum. Preterea deus infundit suā bonitatem vnicuiq̄ sm suā virtutē et capacitatē, vt ꝓz Dat. xxv. de dño q̄ tradidit seruis suis bona sua vnicuiq̄ sm ꝓpriam virtutē. ergo quecūq̄ creatura est capax oīs gratie cui⁹ est capax pura creatura, illa erit plena omni gratia. Talis autem creatura fuit beatissima virgo maria, ergo ipa est plena oīi gratia, cuius particeps potest esse omnis pura creatura. E Sciendum tamen q̄ in ipsa virgine fuit triplex perfectio gratie. Prima quidem quasi dispositiua per quam reddebat idonea ad hoc q̄ esset mr̃ xp̄i, ⁊ hec fuit ꝓfectio sctificatiōis

Secunda pfectio gratie fuit ex psentia filij dei in eius vtero incarnati/ et hec fuit pfectio ꝯceptiois/ Tertia aũt ē perfectio finis quã habet in gloria/ cꝫ autem scda pfectio sit potior ꝯ̄ pma ⁊ tertia ꝯ̄ secũda: patet ꝺ̄dē/ Uno modo ꝑ liberationē a malo. nam primo in sua sanctificatiõe fuit liberata a culpa originali/ Secũdo in ꝯceptiõe filij dei fuit totaliter mũdata a fomite Tertio i sui glorificatiõe fuit liberata ab oĩ miseria/ Alio mõ p ordinē ad bonũ. Nam primo in sua sanctificatiõe adepta est gratiam inclinantē eam ad bonũ/ In ꝯceptione aũt filij dei collata est ei grã ꝑfirmãs eã in bono/ In sui ꝙo glorificatiõe ꝯsummata est eius grã pficiens eã in fruitione ois boni. F Hz hic cadit dubiũ an beata virgo habuerit oẽm grãz etiam gratis datam/ puta sapiẽtie ⁊ virtutũ ⁊ miraculoꝝ/ ex eo cꝫ nõ legit docuisse qõ spectat ad sapientiã aut miracula fecisse/ Ad euidẽtiaz but⁹ est sciendũ/ cꝫ triplex est genus gratiarũ. scz gratũ faciẽs. gratis data/ ⁊ gratia priuilegioꝝ. Est enī primo grã gratũ faciẽs ꝓpter sue sanctitatẽ/ q̄ solũ repit in bonis. dicit apls ad Hebr. vlti. Optimũ est grã stabilire cor/ Ideo aũt optimũ qz nihil melio⁹ in vita. Est enim ꝺ̄ ita ꝑcios̄um/ qõ ea pcipitur bonuz infinitũ. Ulñ. j. Pe. j. Maxia et ꝑcios̄a nobis donauit deus vt sum⁹ diuine nature ꝯsortes. ⁊ diꝝ per participationē

Sed ⁊ ista grã est triplex. scz grã sacramẽtalis. grã virtualis. et gratia muneralis.

B Gratia sacramẽtalis est q̄ ꝯfert in susceptiõe sacramẽtoꝝ/ Et ideo si dicim⁹ virginē plenã hac grã oportet etiaz dicere/ cꝫ sacramẽta suscepit. Qõ ꝯfirmat Albert⁹ super missus est. Omnia vicz sacramẽta sum psisse ordine excepto/ Sed ⁊ ipsos p equipollẽtiã accepit. Sed qz eis nõ eguit qm̃ nullũ peccatum actuale cõmisit. originale nõ incurrit. Ideo dicẽdũ cꝫ ꝙ̄go maria nõ accepit sacramẽta ex necessitate vt alij/ sed ex triplici causa. D Prima ob sui maiorẽ humiliationez/ Sicut enī legalia obseruauit instituta ꝑ pctoꝝ ibi tãq̄ pctõ subdita foret/ q̄ tñ omni carebat. vt ptz i sacrificio purificatiõis. ⁊ filij redẽptiõe/ Ita etiã sacramẽta q̄ sũt medicine ꝓncipaliter peccatoꝝ. ex hũilitate suscipe voluit. Secõo sacramẽta suscepit ꝓpter alioꝝ instructionez/ vt pfectos doceret sui exẽplo fuare leges superioꝝ etiaz si nõ tenerent/ Promulgatum fuerat a dño per apl̄os oĩb⁹ editum. Euntes docete omnes gẽtes baptisantes eos in noĩe patris ⁊c̄/ docentes eos seruare quecũq̄ mandaui vobis. Mat. vlt. vt de penitentia. de eucharistia. ⁊ hmõi alijs. Uoluit ergo maria obseruare et hec mandata filij/ vt inuitaret nos exemplo ad obedientiã/ Peccatores etiã instruit vt nõ erubescant assumere remedia humilia ad delendũ peccata instituta/ qz ipa cum esset sine peccato tñ sacramenta cõtra peccata in remediũ instituta suscepit ac si esset peccatrix. Tertio ꝓpter bonoꝝ supererogatiõez vt dicit Apoc. vlt. Qui iustus est iustificetur adhuc/ Perfecti enī ꝯsiderãtes q̄ stat⁹ gratie ⁊ virtutũ est quasi infinit⁹/ quia nunq̄ potest tantũ in gratia pficere quin valeat multomagis crescere/ ꝓpt qõ Prouerb. iij. dicit. Justoꝝ semita: q̄ est via arta virtutũ/ quasi lux splendẽs pficit et crescit vsq̄ ad pfectum diẽ. scz vsionē clarã patrie. Ideo virgo maria ⁊ si in sanctificatiõe sua fuerit ex vtero matris plena grã. et in cõceptu filij multomagis repleta tãta scz quãta erat capax pura creatura/ nõ adeo q̄ nõ potuerit in ea crescere dum erat viatrix. hoc enī fuit priuilegiũ soli⁹ xp̄i qui gratiaz accepit ab initio suo infinitã. ita scz vt nõ posset in ea crescere. et ideo quotidie magis ac magis beata maria in illis exercebat. vñ posset magis meritũ augere et deo placere. et ideo sacramẽta sumebat/ Et si eis non egeret vt magis in ea grã creseeret ꝑ effectum sacramentoꝝ.

J Gratia vero virtualis sunt ipe virtutes que oẽs pcedũt a gratia gratum faciente distincte ab ea realiter/ Et ipa ꝺ̄dem gratia vt in subiecto est ī anima. virtutes vero in potentijs anime/ expediendo eas ad bene operãduz. virtutes vero oẽs vel sunt theologice vt fides spes et charitas/ Uel cardinales q̄ttuoꝝ. scz iustitia. temperãtia. fortitudo. prudẽtia/ vel eis annexe vt sũt virtutes morales. quas oẽs btã virgo habuit pfectissime. Unde ipsa ait Eccli. xxiij. In me oĩs spes vite et ꝙ̄tutis/ ⁊ ideo trãsite ad me oẽs scz ꝑ eis virtutib⁹ quia ex me. id est mei suffragio et exemplo potestis sperare omnem virtutẽ. Ideo bñ dicitur hac grã virtuali plena/ Gratia vero

muneralis est gratia donorũ spũssancti q̃ sunt septẽ/z ideo gr̃a septiformis. fm illud qđ canit ecclesia. Tu septiformis munere ⁊c. De q̃bus Esa. xj. dr. Requiescet sup eum spũs dñi. spũs sapiẽtie z intellect⁹/spũs cõsilij z fortitudinis. spũs sciẽtie et pietatis. et replebit euz spũs timoris dñi. Que oĩa abundantissime fuerũt in beata maria. Et ideo. Aue gratia plena septiformi ⁊c. ℟

¶ Hunc dicenduz de gr̃a gratis a deo data ꝓpter alioz vtilitatez/que est cõmunis bonis et malis. Apls. j. Cor. xij. ostendit nouem genera gratiarũ gratis datarũ dicẽs / Diuisiones gratiarum sunt idem vero deus. scz qui dat eas/Alij datur per spiritum sermo sapientie/alij sermo scientie/alij fides. alij ꝓphetia. alij discretio spirituũ. alij operatio virtutũ. alij gr̃a sanitatuz. alij genera linguarũ. alij interpretatio sermonũ. / an etiã illis gratijs beata maria plena fuerit. Rñdet sanct⁹ Tho. dicẽs. Nõ est dubitandũ q̃n beata virgo acceperit excellẽter donũ sapiẽtie et gratiã virtutũ et gr̃az prophetie ⁊c. nõ tñ accepit vt haberet omnes vsus harũ et similiũ gratiarũ sicut habuit x̃ps. sed fm q̃ cõueniebat cõditioni ipius / Habuit nãq̃ vsum sapiẽtie in ꝓtemplãdo fm illud Luc. ij. Maria aũt conseruabat oĩa verba hec ꝓferens in corde suo. nõ autem habuit vsum sapiẽtie q̃tũ ad docẽdũ eo q̃ nõ cõueniebat sexui muliebri. Nam vt dicit apls. Mulieri docere in eccl̃ia nõ pmitto/Miraculoz vero vsus sibi nõ cõpetebat dũ viueret/qr tũc tpis doctrina cõfirmãda erat miraculis x̃pi. z tõo soli x̃po et el⁹ discipulis q̃ erãt batuli doctrine x̃pi conueniebat miracula facere. Propter qđ etiam de Johãne baptista dr Joh. x. q̃ signum nullũ fecit. vt scz oẽs in x̃pm intẽderent/ Usum vero ꝓphetie habuit virgo vt patet in cantico qđ fecit. Magnificat aĩa mea dñm ⁊c. Tertia gr̃a dr gratia priuilegioz a deo collata ad singularem sublimitatem Illis gratijs singularibz seu priuilegijs q̃ nõ reperiũt in aliq̃ sctõz beata maria etiã plena fuit. ¶ Sunt aũt duodecim gratie singulares seu ꝓuilegia ꝓpria beate ꝑgini cõmunicata. q̃ designãtur per duodecim stellas corone mulieris. de qua dr Apoca. xij. Mulier amicta sole et luna sub pedibz el⁹. et in capite eius corona stellarum duodecim. fm Berñ. in sermone. et diuersi diuersimode assignãt ista. xij. Sed Albertus vbi supra ista sic describit. Primum priuilegiũ. qr nũq̃ peccato maculat Secõm qr nec peccare potuisse assignatur Tertium q̃ in q̃libet ope meruisse mõstratur. Quartũ q̃ summa puritas i ea exprimat. Quintũ q̃ virgo virginuz esse dicitur. Sextũ q̃ mater dei vere nũcupat. Septimum q̃ mater oĩm ꝓdicat. Octauũ q̃ mater simul z virgo decantat. Nonũ q̃ porta celi declarat. Decimũ q̃ passio x̃pi el soli cõmunicat. Undecimũ q̃ sup oẽs creaturas exaltat. Duodecimũ q̃ regina misericordie laudat. Hec oĩa priuilegia ꝓsequit p ordinẽ Albert⁹ vbi supra. ¶ Tertio angelus cõmẽdat mariã a dignitate/ altitudine cũ dicit. Dñs tecũ. scz de⁹ erit cito de te incarnãdus/Dñs enĩ vt inq̃t Athanasius est pater. dñs filius. dñs spũssctũs Tecũ dñs pater. qr tu es spõsa patr̃. tecũ dñs fili⁹. qr tu es mater filij. tecũ dñs spiritussanct⁹. qr camera spũssãcti cõprobaris. / Tota enĩ trinitas scz pater z fili⁹ z spiritussanct⁹ opata ẽ mysterij incarnatiõis. s. formãdo illud corp⁹ ex ỹgine aĩaz x̃pi subito creãdo ex nihilo z vnionẽ illã hũanitatis sue cũ deitate efficiẽdo/et gr̃am z sapiẽtiaz q̃si infinitã ei infundẽdo. Inseparabilia enĩ sũt opa trinitat̃ scz ab extra. de ꝓse. di. ij. oẽs. iz sol⁹ fili⁹ nõ pater nõ spũssanct⁹ vnit⁹ sit nr̃e substãtie in vna ꝑsona. qr verbũ caro factum est/ Et ponit Anſ. exemplũz de vna veste quã facerẽt in scindẽdo vl̃ suẽdo tres ꝑsone et tñ vna sola ex illis illaz vestẽ induit a qua ipsa sola denominat̃ vestita. ¶ Ad euidentiã huius sciendũ q̃ angelus nũciat marie dicẽs. Dñs tecũ erit. z triplic̃iter. Primo dñs tecũ ad carnẽ de te sumendũ. Scõo dñs tecuz ad plem de te exaltãduz. Tertio dñs tecũ ad te magnificandũ. Primo dicit dñs tecum erit cito de te carnẽ sumẽduz. Hoc exprimit angel⁹ cũ dicit. Ecce ꝯcipies in vtero et paries filiũ ⁊c. O Hz diceres. q̃re dicit cõcipies in vtero. videt enĩ supfluũ ponere i vtero / quia cõceptus nõ fit nisi in vtero. Ad hoc dicendũ q̃uis vter⁹ sit locus cõceptionis tñ ista est differẽtia inter ꝯcipe in vtero et ꝯcipe in vterũ/qr oẽs mulieres cõcipiunt in vterũ recipientes a viro semen in vterũ

Sola aũt Maria cõcepit in vtero nõ homine sed spũsancto in ea ꝓceptũ operante/ Vñ angel⁹ docẽs modũ ait. Spũssanct⁹ supueniet in te. Qõ ſm sanctũ Tho. in. iij. di. iij. multipliciter exponitur. ꝓ Primo superueniet in te. id est super possibilitatẽ et cursum nature dando fecunditatẽ et seruando virginitatẽ/ Secũdo superueniet in te. id ẽ sup id qõ habes de plenitudine el⁹/ qz sicut olim impleuit mentẽ nũc implebit ventrẽ/ Tertio supueniet in te. i. sup de celis veniet. qz oñe datũ optimũ desursum est/ Quarto supueniet in te. id est supra merita tua. z sup merita oim creaturarum. Quinto superueniet in te id est sup oẽs qui ante te fuerunt Et quia in ipo cõceptu beata Maria nõ habuit delectationẽ cũ libidine/ vt habent cõmuniter mulieres. Ideo angel⁹ subiũgit/ Et virtus altissimi obumbrabit tibi. id est refrigeriũ prestabit ī eo cõceptu. vt calorem libidinis nõ sentias. sicut vmbra refrigeriũ prestat cõtra calorẽ. Vel sic. Virtus altissimi scz dei filius q̃ est patris sapientia z virtus. vt dicit. j. ad Cor. j obumbrabit tibi. id ẽ sub vmbra carnis latebit. qz sub vmbra carnis latuit virtus deitatis. Scõo dñs tecũ: ad prolẽ de te exaltandũ. quod declarat exprimẽs qualis erat nascitur⁹ ex ea. vocabis nom̃ nomen eius iesus. Scõm Nico. de lyra nõ dicit impones. quia hoc nomen nõ fuit impositum a Maria vel ab angelo/ sed a deo patre ſm q̃ fuit ꝓdictum ab Esa. ꝓpheta. lxij. ca. Vocabitur tibi nomen nouũ qõ os dñi nominauit. Sed istud nomen fuit diuulgatũ p angelum ipi Marie et Joseph et p eos alijs Quantũ aũt incarnatũ ex virgine dñs exaltauerit ostendit apls ad Phil. ij. dicens/ Deus exaltauit illũ. et dedit illi nomen qõ est sup omne nomen/ Et hoc angelus Gabriel exposuit subdẽs. postq̃ dixit virgini Vocabis nomen eius iesus. hic erit magnus. Semp em̃ fuit magnus deus: sz futurus erat magn⁹ homo et magn⁹ ꝓpheta. sicut Luc. vij. dicit. Prophet⁹ magn⁹ surrexit in nobis zc. Q Et sic erit magn⁹ tribꝰ modis: quos angelus hic exprimit. Primo altissima nobilitate/ Secũdo excellentissima dignitate/ Tertio diffusiua famositate/ Primo erit magn⁹ altissima nobilitate. Vñ angelus postq̃ magnus dixit subdidit. filius altissimi vocabit. id ẽ ipse deus q̃ solus est altissim⁹. Ecce nobilitas altissima expressa. Quãis aũt dicat Ecclesiasticus filius altissimi obediẽs scz mandatis dei. aliter tñ q̃ iste/ Nam sancti viri z obedientes diuinis mandatis sunt filij dei per adoptionez. ſm illud apli ad Gal. iij. Misit deus filiũ suũ natum ex muliere zc vt adoptionẽ filioz dei reciperemus. Hic aũt est filius altissimi p eternã generationẽ/ Ista em̃ filiatio ſm Nico. de lyra. accipit hic p naturã/ In omnib⁹ aũt alijs q̃tumcũq̃ sanctis est tm̃ filiatio dei p adoptionẽ Secundo erit magnus excellentissima dignitate. ait p os Dauid. Ego ꝓstitut⁹ sum rex ab eo. Et Apoc. xx. dicit. q̃ habet scriptum in femore suo: id est humanitate: rex regum et dñs dominantiũ. Vñ z angelus subdit. Dabit illi dñs deus sedem Dauid patris eius. id est dignitatẽ regiam R

Sed hic dubitat. de quo regno loquat an spũali an tẽporali/ De tpali nõ videtur intelligendũ: cũ ipe dixerit Joh. xviij. Regnum meum nõ est de hoc mundo/ sed nec de spũali q̃ scz regnat p gratiã ī ecclesia/ qz inquantũ homo nõ cõfert gratiã/ inquantum deus semp habuit tale regnũ spirituale. et sic el nõ fuit datũ qõ habebat. Dicendum q̃ xps regnũ tpale et spũale recepit in sua incarnatiõe/ Nã etiã inquantũ homo datũ fuit ei dominiũ totiꝰ mũdi: ſm q̃ ipe dicit Mat. vl. Data est mihi oĩs potestas in celo z in terra/ sed nõ ea est vsus pauperrime degens: vt nos suo exẽplo induceret ad cõtemptũ mũdi: Et isto modo regnum eius nõ fuit de hoc mũdo/ Regnũ ꝙo spirituale inquantũ homo habuit. inq̃tũ caput est ecclesie merito passionis. nob grã pcurãs et exemplo ecclesiã regẽs et verbo ꝓpter qõ ait pilato. Tu dicis: quia rex sũ ego. et in hoc natus sum vt testimoniuz perhibeã veritati. Nico. de lyra dicit q̃ angelus hic loquit de regno spirituali et celesti. quod figuratum fuit per regnuz dauid tpale. sicut et celestis hierusalẽ p temporalem. Tertio magnus erit diffusiua famositate. Vñ prius dicebat a ps. In israel magnum nomen eius. scz veri dei. sed post verbi incarnationẽ impletum est illud Malach. j. A solis ortu vsq̃ ad occasum. magnũ nomẽ meũ in gentib⁹/ id est magna fa-

ma vbiq; diffusa de magnitudine veri dei incarnati/Magnus ergo dñs et laudabilis nimis:et magnitudinis ei⁹ sc̃z fame nõ est finis/Et de hoc intelligit qõ ait angel⁹, Et regnabit in domo Jacob in eternũ.sc̃z sup electos/De domo etiã abraam et ysaac aliqui fuerunt reprobati sicut ysmael z esau/De domo aũt Jacob oẽs eius filij a sanctis doctoribꝫ inter electos sunt cõputati. quia z si aliqui peccauerũt:egerunt postea penitentiã vt dicit Hico.de lyra. Et regni eius nõ erit finis.quia xp̃s nõ solũ inquãtum deus:sed etiã inc̃tũ homo regnabit i eternũ sup oẽs electos.etiã super angelos. Christus eñ nõ soluz hoim.sed z rex est et dñs angelorũ/Vñ Matth.iiij.dicit. Accesserunt angeli.et ministrabãt ei vt sc̃z domino suo. Et ad Heb.j. Cũ introducit primogenitũ sc̃z xp̃m orbem terrarum dicit. Adorẽt eum omnes angeli ei/Regni igitur xp̃i q̃ regnat in ecclesia triumphãte sup oẽs sanctos.z angelos non erit finis/Regni vero q̃ regnat in eccl̃ia militãte erit finis:qñ sc̃z finiet mund⁹:tũc nõ erit ampli⁹ ecclesia militãs. Tertio dñs tecũ: ad te virginẽ matrẽ magnificandũ/Et hoc ipa expressit in cantico suo dicẽs. Fecit mihi magna q̃ potẽs est S Triplicl aũt mõ dicitur magnum/Primo magnum dicit id ẽ preciosum/Magnuz quasi virtuosum.et magnum id est famosum. Magnũ precio sum:qz incõmunicatũ mtra includẽs sicut nomen adonay nõ indicatũ patribꝫ/vel nomen thetragrãmathon:immensa sacramẽta z diuinas pfectiones includẽs/hoc mõ dicit magnũ nomen Marie.id est pciosuz nomen:qõ patet ex ipius interptatiõe.vicz q̃nq; lr̃a:q̃ signãt M.qõ est mater vniuersoꝝ.A.arca thesauroꝝ.R.regina celorum.J.iaculum inimicoꝝ.vltimũ A.advocata pctõꝝ. Prosecutionẽ hoꝝ ptrãseo. Retiã nomen marie sit virtuosum ꝓtra pticula z mala:et famosum p oĩa pz ex supdictis.et potes hic adaptare exẽpla. Quarto et vltimo angel⁹ cõmendat Mariã a laudis magnitudine cum dicit/Benedicta tu in mulieribꝫ.vbi dicit Hico.de lyra. id est pre omnibꝫ mulieribus vel sup oẽs mulieres/Bonauen.id est plus q̃ omnes mulieres. Ideo sup oẽs mulieres benedicta.virgines.viduas.z pũgatas. T Primo sup oẽs virgines in tribꝫ. Primo q̃tuz ad votum virginitatis/qz ipa primo virginitatẽ vouit z seruauit/Secũdo in puritate quã post xp̃m maiorẽ habuit inter omnes homies/qz ipa castitatẽ transfudit i alios homines in eam intuentes/Scribit eñ de ea q̃ q̃uis fuit pulcerrima mulierũ.tamẽ a nullo potuit cõcupisci/Et illius assignantur tres rõnes. Prima quia se taliter habuit in omnibꝫ verbis z factis/q̃ nulli dabat occasionẽ peccandi:sed mouebatur coꝝ cuiuslibet ipam intuentis/ad deuotionẽ ꝑter eius laudabilem vitam et bonũ exemplũ et moꝝes z ꝙuersationes bonas.ita adhuc omnes virgines se regere deberẽt exẽplo Marie:nõ statim assurgere ad amplexus viroꝝ:eis arridere z cõfabulari. Secũda ꝓpter luminis claritatẽ q̃ de ei⁹ facie exibat: ita q̃ oẽs in admiratiõez ducebat.et ad laudandũ deũ ex tam nobili et pulcra creatura/Tertia ratio.quia deus occultabat i ea omnia que poterant esse incitamenta ad libidinem/et dedit gratiã illi vt oẽs eam intuentes nõ inordinate mouerent:sed ad bonum/qz eius puritas alioꝝ corda medullitus penetrabat:et in eis oẽs motus illicitos extinguebat/Istam puritatẽ non habuit beata Agnes.nec Katherina.Barbara vel Margaretha zc.qz q̃uis nõ cõcupierũt alios:tamen ab alijs sunt cõcupite. vt patet in earũ legendis/Tertio est bñdicta sup oẽs virgines in fecũditate: qz virgo z mater extitit:q̃ nec primã similẽ visa ẽ nec habere sequentẽ. Secũdo est bñdicta sup oẽs viduas in tribꝫ que in viduis reperiunt. Primũ est libertas cõtemplationis. Vñ de Anna vidua dicit Luc.ij.q̃ templum frequentabat deo seruiẽs in orationibus die ac nocte/Secundũ bonũ est carnis maceratio. Vñ dicit apl's.j.ad Thim. v.ij. Vidua in delitijs viuens mortua est. Vnde Judith vidua sancta ieiunijs insistebat cõtinuis/Tertiũ est exercitiũ in operibus pietatis et misericordie: vt ostendit apl's in dicto capi. Et vidua illa sareptana Heliam de cibo necessario pauit. Hec oĩa sine cõparatione fuerunt in beata Maria. Nam ieiunia nõ solũ in lege mandata seruabat.sed ẽm Ambro. alia addebat/tota erat dedita orationi z cõtemplationi: xp̃m pauperẽ de sua paupertate nutriuit/Ter-

tio est benedicta super omnes cõiugatas, et hoc q̃tum ad triplex bonũ matrimonij scz fidei, prolem, et sacramentũ. Primo q̃tum ad fidẽ, vt scz alter alteri seruet fidelitatẽ: nõ cõmiscendo se alteri. Beata maria nõ soluz cum altero se nõ cõmiscuit, sz nec cum sponso suo Joseph, quia ambo votũ castitatis pfessi sunt, vt dicit Aug⁹, xxvij, q ij, c, sufficiat, §, beata maria. Scõo q̃tum ad bonũ prolis qõ sequit ex cõiugio, ꝓpter quod principaliter matrimoniũ est institutum. Nã proles aliarũ cõiugatarũ est pura creatura z peccatoz: sed ples virginis ẽ deus et homo sanctissim⁹. Tertio q̃tũ ad bonũ sacramenti vicz q̃tum ad vnionẽ z indiuisibilitatẽ. Nã vt apls dicit, Hoc autem dico magnũ sacramentũ i christo z ecclesia, quod sacramentũ impletũ est in vtero virginali in quo facta est vnio deitatis cum nostra humanitate: que postea nunq̃ fuerũt separata ab inuicẽ: et sic permaxime bonũ istud cõiugatoz reperitur in virgine Maria. Ideo benedicta super omnes mulieres cõiugatas. In fine angelice salutationis apposuit ecclesia. Et benedictus fructus ventris tui, que fuerunt verba Elizabeth qñ Maria eam visitauit. Ideo autẽ angelus non dixit illud scz benedict⁹ fruct⁹ ventris tui, quia nondũ fruct⁹ ventris fuerat qñ eam salutauit. Eccl'ia aũt vt iam ex bibitũ z maxime beate virginis cõmendatiuũ hoc apposuit. Ponit aũt cõiunctio copulatiua z vt notet inter benedictionẽ filij et matris aliquã distinctionẽ. Apa em̃ benedicta est ꝓpter benedictionẽ fructus, vñ sua benedictio descẽdit a benedictõe filij. Et hoc est qõ Bern⁹ ait, Nõ ideo benedictus fruct⁹ ventris tui: qz tu benedicta. Sz ideo tu bñdicta: qz benedictus fruct⁹ ventris tui: qui est iesus christus filius dei, qm̃ ille in omnibus benedictionibz te excellit, nec in hoc laus matris diminuit: sed exaltatur in eo, qnõ tm̃ filiũ sibi genuit equalẽ sed in infinitũ meliorẽ, qõ etiam ex hac pte quandã infinitã insinuat matris bonitatẽ.

Nota tñ q fructus ventris Marie est benedictus ꝓpter triplicẽ benedictionẽ gratie q fuit in xpo. Prima est gra vnionis, de qua Joh, j, Verbũ caro factũ est et habitauit in nobis et vidimus gloriã zc, q vnio statim facta est in vtero virginis qñ dixit, Ecce ancilla domini: fiat mihi fm zc, vbi illa miracula facta sunt, q nũq̃ visa siue audita prius aut posterius fuerunt nec erũt. Primo instantanee spũssanctus congregauit guttulas purissimi sanguis marie: et ex eis formauit perfectũ corpus puerile: et oia mẽbra corpis pfecte organisauit vicz manus, caput, pedes zc, licet vald exua vt vix visu discerni potuissent, vt dicit magister in tertio, dist, iij. Secundo in eodem instanti anĩa creabatur rõnalis, z corpori infundebat, et omnib⁹ gratijs et virtutibus ac donis perfectissime dotabat: sicut et nũc in celis est dotata. Tertio in eodem instanti secũda psona in diuinis scz dei filius corpori et anie vniebatur: et hoc p gratiam vnionis. Scõa bñdictio gre q fuit in christo dicit gratia capitis, per quã in corpus ecclesie influit sensum fidei rationẽ et motũ operatiõis bone. De q dicit Joh, j, De plenitudine eius oẽs accepimus gratiã p gratia, de q etiã dicit in ps, Impingua sti in oleo caput meũ. Tertia gratia est plenitudinis singularis. Ceteri em̃ sancti habent gratiã ad mensurã: christus autẽ sine mẽsura. Vñ dixit Joh̃es baptista de xpo Joh, iij, Nõ em̃ ad mensurã dat deus spiritũ. Et ps, Unxit te de⁹ deus tuus oleo leticie pre cõsortibz tuis zc. Patet ergo quia benedictus fructus ventris Marie. Cui gratias agamus dicentes, Gloria tibi domine.

De annunciatiõe btẽ Marie virginis, de euangelio. Sermo XXXVIII.

Ingressus angelus ad eam dixit, Aue gratia plena dñs tecũ zc, Luc, j, Arq̃ fm iura matrimoniũ, nõ ꝓtrahitur nisi ꝓ sensu vtriusq̃ cõtrahentiũ interuenientes, vt in, c, cum locũ, et in, c, cum apud, et in, c, si inter, de sponsa, et, xxvij, q, ij, sufficiat, ideo nec lex nec ius habet vt sponsam quis accipiat q̃tumcũq̃ magne auctoritatis existat, nisi prius sup̃ hoc virginis quã in sponsam desiderat cõsensum acquirat, et hic mos est apud omnes. Volens itaq̃ deus pater habere sponsaz in hoc mundo ex q filiũ haberet in carne humana: nequa q̃ hoc sine cõsensu virginis quam ab eterno preelegerat perficere voluit: sed legatio-

De annunciatiõe Marie virginis

nem ad eam missit vt eius cõsensum exquireret: quo habito ipa mater filij sui vnigeniti fieret/ Angelus igit Gabriel missus ad hanc legationẽ exequendam: ingressus ad sponsam virginẽ Mariam/ eaz salutando dixit. Aue gratia plena dñs tecum. benedicta tu in mulieribz. vbi thema. In verbis pmissis duo tanguntur/ Primo apparitio angelice claritatis. ibi/ Ingressus angelus/ Secundo salutatio virginee dignitatis. ibi. Aue gratia plena. Circa primuz ¶ Circa primũ ḳs angelus sit ingressus: soluit euangelistã. qz angelus Gabriel/ Sed quare p angelũ facta est ista annunciatio. et nõ p hoiem/ Rñdet Symon de Cassia. Primo qz ḳlibet homo fuit peccator: sed opus incarnatiõis debebat hominem soluere a peccatis/ ideo magis cõgruum fuit mittere angelum q̃s hominem/ Secũdo quia missio ista fuit ꝓpter reuocationem ad regnum celoz/ Idcirco celestis ciuis mitti debebat/ Tertio quia per incarnationem dñi etiam angelica ruina reparanda erat: vt de cetero pax esset inter angelos et homies. In huius ergo figurã tempore natiuitat gaudẽtes angeli cantabãt. Gloria in excelsis deo. et in terra pax hoĩbus ẽ. ¶ Sed diceres. quare gabriel/ z nõ alius/ Respõdet Bernũ. sup missus est: q propter duas rationes/ Prima ratio qz annũciabat fortem: id est christũ. et op9 quod annũciabat requirebat virtutẽ fortis: qz potentiã diuinam. Sed Gabriel fm Bernũ. fortitudo interpretat/ Nã per opus incarnatiõis virt9 altissimi manifestat. ergo merito p fortitudinẽ annunciat/ Nã p hoc opus fortissima vicit. Primo diaboli. Jo. xij. Nũc pnceps mũdi eiciet foras/ Secõ mundũ. Joh. xvj. Cõfidite ego vici mundũ/ Tertio oẽm intellectũ creatum angeloz z hoim. Aug. ser. de annunciatõe dicit. Est stupẽdũ miraculũ excellẽs omnẽ intellectũ q̃ in cherubin est terribilis z oibus angelis est incõprehensibilis/ conceptus est in aluo ꝑginis/ Unde virginẽ cõcipere et parere superat omnẽ legem nature. merito ergo Gabriel id est dei fortitudo mittitur/ Secunda ratio quia mittebatur ad fortem. De qua puerb. vlt. Mulierem fortẽ quis inueniet. et postea sequit. Et de vltimis finibz precium eius/ quod ꝓprie nõ nisi de beata virgine verificat q̃ deus z hominem in infinitũ distantes in se cõplexa ẽ pñs. A summo celo egressio ei9. ¶ Circa secundũ quo ad tempus q̃s sit ingressus aut missus/ quinq; sunt consideranda. videlicet quo anno. quo mense. qua hebdomada. qua die. qua hora angelus sit ingressus ad Mariam. Quo ad primũ: hoc est q̃ anno. dicunt doctores q fluxis a ꝓncipio mũdi annis q̃nq; milibz. cxcix/ Isto igitur vltimo anno facta est hec legatio/ Sed q̃ ad secundũ scz quo ad mensem: dicunt q in mense marcio. et allegant illius plures rationes/ Prima ratio: qz mensis iste dictus est mensis nouoz. Exo. xxiij. Et ꝓpter hoc in ipo mense debuit illud nouum fieri sup terram. de quo Dicit. xxxj. Nouum faciet dñs super terrã: femina circũdabit virum scz gremio vteri sui/ Secũda ratio. quia in mense isto incipit terra renouari interrescentibus. ipe eñ debebat oĩa renouare. Apoc. xxj. Ecce noua facio omnia. Tertia ratio: quia in mense isto incipiunt arbores florere z apparere flores/ et ꝓpter ꝟ flos nõ debuit cõuenieti9 ꝺcipi nisi tpe floris. Cañ. ij. Ego flos campi z liliũ cõuallium. Quarta ratio est fm Bedã. qz in hoc mense est equinoctiũ vernale: et tunc dies incipiũt fieri longiores noctibz/ In ꝓceptiõe aũt christi nor recessit: dies aũt appropinquauit. et sic iste mensis q̃n angelus ingressus est fuit sextus post cõceptionẽ Johannis baptiste: q̃ fuit cõceptus i fine septembris/ Saluator vero in marcio/ Sed q̃ ad tertiũ scz hebdomadã colligit ex dictis bti Augustini in. liij. de trini. q vltima hebdomada ꝓnominati mensis/ Cuius rõ est fm eundẽ. ad designandũ. q in vltimo tpe christ9 incarnari voluit scz in tpe gratie/ De q̃ Habacuc. ij. Apparebit in fine si mora fecerit expecta eum: qz veniẽs veniet. Quo ad quartum dicunt q feria sexta. que est. xxv. marcij. quia illo die creatus est ꝓmus homo/ z sic merito hac die concipi et nasci debuit/ qua die regenerandus erat homo per eius passionem/ Ea etiam die reuolutis. xxxiij. annis etatis sue crucifixus et mortuus est ꝓ nobis fm Aug9/ Et ideo pre ceteris in

maxima deuotiõe habenda est, et vbiq; p̃pter reuerentiã eius abstinet a carniũ esu. de p̃se. dist. iij. de esu. Antiquit⁹ em̃ ieiunabatur ita vt x̃pm crucifigere putaret q̃ sanus nõ ieiunasset. de cõse. dist. iij. ieiunia. Sed q̃ ad quintũ hoc est q̃ ad horam diei dicũt cõiter doctores et maxime Francisc⁹ maronis q̃ hora cõpletorij fuit ista annunciatio incepta, Sed hora matutinali fuit incarnatio celebrata. Hic scribit Sapien. xviij. Dum mediũ silentiũ teneret oia et nox in suo r̃su. Et hoc repsentat ecclesia i campana quã mane z vespe pulsare ordinauit ad huius rei memoriã. Et dicũt alij doctores q̃ locutio angeli cũ virgine duranit ab hora cõpletorij vsq; ad mediũ noctis. Et sufficit beati Luceverbor scribere substantiã. Sicut in multis exẽplis scptu re habem⁹ q̃ illa que longissimo tempore sunt peracta breui pagina sunt descripta.

Circa tertiũ in quo loco sit ingressus. Soluit euangeliũ: qr i ciuitate galilee cui nomen Nazareth. Ideo aũt ista annũciatio z ꝯceptio x̃pi fieri debuit in puincia galilee z nõ in iudea; quia in galilea cohabitabãt gentiles cum iudeis, in signũ q̃ venturũ q̃ populum vellet redimere, ad Ephes. ij. Ipe est qui facit vtraq; vnum. Et facta sũt in ciuitate Nazareth quod interpretatur flos, ad significandũ q̃ verus flos id ẽ christus cõciperet in floze id est nazareth, et de floze id est de beata virgine, et cum floribꝫ id est tempore florũ. Quantũ aũt ad locuz habitatiõis, dicẽdũ q̃ fuit ingressus ad domum vbi habitabat beata Maria. Dicit em̃ euangeliũ. Ingressus angelus ad eaz sc̃z p̃ ostium domus sue. ❧ Circa q̃rtum quomodo z qualiter, et in qua forma ingressus sit ad eam, dicit sanct⁹ Tho. iij. parte. q. xxx. q̃ in specie corporali apparuit virgini marie. Et hoc ꝓuenies fuit. primo q̃tum ad id q̃ nunciabatur. Venerat em̃ angelus nunciare incarnationẽ inuisibilis dei, vnde etiam cõueniens fuit vt ad huius rei declarationẽ inuisibilis creatura scilicz angelus in sua substãtia inuisibilis, oculis nr̃is corporeis: formã assumeret, in q̃ visibiliter appareret. cũ etiam oẽs apparitiões veteris testamenti ad hãc apparitionẽ ordinẽtur q̃ filius dei in carne apparuit. Secũdo hoc cõgruum fuit dignitati matris dei q̃ non solũ mente sed in corporeo ventre erat dei filiuz receptura. Et ideo nõ solũ mens eius sed etiam sensus corporei erãt visione angelica refouendi. Tertio cõgruit certitudini eius q̃ nunciabat. Ea em̃ q̃ sunt oculis subiecta certius apprehendimus, q̃ ea que imaginamur. Vñ Chrys. sup Mat. Exangel⁹ nõ in somnis imo visibiliter virgini altitit. Nam q̃ magnã valde relationem ab angelo accipiebat: egebat tante rei euentus visione solenni sc̃z corporali. Apparens aũt angel⁹ in specie corporali quã ipe assumpsit ex aere densato, se obtulit virgini in forma humana magis, q̃ in alia forma corporea. Quia debebat eam locutiõe de mysterio incarnationis informare. sed nullum sensitiuũ est locutiuum nisi homo. Sic ergo voce humana locutus est vt patet ex euangelio. Licet em̃ angelus nõ haberet dentes naturales vt homo, nec palatum nec guttur vel pulmonẽ: ex q̃bus formatur vox humana. tñ et sine illis potuit formare vocem humanã id est simile ei, sicut et cum facta est vox de celo q̃ audita est Matth. iij. Hic est filius meus dilect⁹ r̃c. in aere: vbi illa instrumenta vocis humane nõ erant. Decuit em̃ vt sicut illuminatione inuisibili mens eius illustrabatur et inflammabat a deo: ita etiam z visione clara z locutiõe sensibili oculi et⁹ z audit⁹ et⁹ z oẽs sensus ei⁹ reficerent in dño. Et hec forma humana fuit in sexu virili fm Albertum, quod patet ex eo q̃ in omnibus alijs apparitionibꝫ angelorum figuratiuis hui⁹ annunciationis, angeli apparuerũt in forma virorum, vt quando apparuerũt tresviri id est angeli Abrae Gen. xviij. Et rõ est fm Albertũ, quia sexus femineus nõ est illuminatiuus: sed magis illuminabilis fm apostolum dicentem. Mulieres in ecclesia taceant: sed domi viros suos interrogent. Similiter. j. ad Thimo. ij. Mulieri docere nõ permitto. Vnde cum illuminãs inquantũ huiusmodi dignior sit illuminato: fieri debuit beate marie in sexu digniori scilicet virili. Missus autem angelus apparuit in forma humana virili: non quidem in etate puerili. nec senili: sed iuuenili. Cuius ratio est fm Albertum. Quia senex inquantũ hmõi: dicit effectum et similiter puer. Sed iuuenis dicit nouitatẽ cũ per-

fectione. Hic aũt annunciabat ille qui fuit nouus ſm humanitatẽ: pfectus ſm diuinitatẽ. Ergo in ſpecie iuuenili debuit nũciare. ℣ Ingreſſus etiã credendũ eſt apparuiſſe indutus: quia in ſcripturis ſic leguntur apparuiſſe. Nam in reſurrectiõe viderũt mulieres in monumento duos angelos in veſtibus albis ſedentes. Et poſt aſcenſionẽ chriſti immediate apparuerũt duo viri in veſtibus albis. Act. j. Et dicit Albert⁹, q̃ apparuit angelus iſte in veſte clara, nõ alba, nec nigra vel rubea. Quid aũt ãgelus reperit virginẽ agentem in ipa hora ſui ingreſſus: dicit Franciſcus maronis. Virgo a iuuẽtute litteras didicit, & legebat illud Eſa. vij. Ecce virgo cõcipiet, ccpit deſiderare ſi fieri poſſet q̃ eſſet illius virginis ancilla, & occupauit ſe cum defectibꝫ humani generis: et deinde dedit ſe in oratiõnẽ vt cito omnipotens pater vellet oſtẽdere ineffabilẽ miſericordiã ſuã generi humano: et per filium ſuum vnigenitũ illud redimere: et per oratiõnẽ venit in cõtemplationẽ. Sola ergo deo dedita flexis genibꝫ: eleuatis oculis: mapillis lachrymis perfuſis. Sic ergo ſpiritualiter deo vnita ingreſſus eſt angel⁹ ad eã. Et vt dicit Bern⁹, ianuis clauſis, vt mõſtraret ſe angelũ nõ hominẽ: et hoc potuit ꝓpter nature ſue ſubtilitatẽ et aſſumpti ethereꝰ corporis qualitatẽ. Suſpicandũ igitur nõ eſt dicit Bern⁹, q̃ apertũ oſtium angel⁹ inuenerit virginis: cum nimirũ in ꝓpoſito erat frequẽtias hominũ fugere, vitare colloquia et acceſſus virorũ. Et dicit Bern⁹, q̃ hec apparitio angelica fuerit nimis inſolita: quia in forma hominis cum ingẽti lumine. Vnde credendũ eſt q̃ maria multotiens vidit angelos ſed nũq̃ in tanta claritate. ℣ Quantũ ad ſecundũ in quo tangit ſalutatio virginee dignitatis. Nota q̃ angelus in hac ſalutatione virginẽ glorioſam ex quattuor principaliter cõmendauit. Primo a vite innocentia, et hoc tangit cum dicit, Aue id eſt ſine ve, et hoc triplici ter. Primo fuit ſine ve triplici cui ſubiacet totus femineus genus. ſcz ve pudoris, laboris, et doloris. Fuit enim ſine ve pudoris in ꝯceptione, ſine ve laboris in geſtatione, ſine ve doloris in parturitione. Nam teſte Bern⁹. Fuit ſine corruptione fecunda, ſine grauamine grauida, et ſine dolore puerpera. Ratio autem quare fuit ſine ve pudoris: quia eius cõceptus fuit ſine corruptione nõ humano ſemine ſed myſtico ſpiramine. Ideo dicitur in euãgelio. Spiritus ſanctus ſupueniet in te. Ratio ſecundi, q̃ virtus altiſſimi obumbrabit eam: et ideo geſtatio ſine grauamine quã ſuſtentat virtus altiſſimi. Ratio tertij, quia quod naſcet exte ſanctũ. Ideo partus ſine leſione quia ſoli principi ſeruata eſt illa porta quã nõ violauit egrediẽs: ſicut nec ingrediẽs. Ezech. xliij. Hac triplici maledictione nulla mulier immunis natura fuit niſi ſola virgo benedicta. Vñ Eue Ben. iij. dictũ eſt. Multiplicabo erumnas tuas et cõceptus tuos paries in dolore filios tuos. Secũdo fuit beata virgo imunis a generali ve, cui ſubiacet totum genus humanũ. ſcz ꝯcupiſcentie culpe et pene. De q̃ Apoc. xviij. Aquila clamabat ve ve babilantibꝫ in terra. Fuit ergo beata Maria ſine primo ve, q̃ ſine cõcupiſcentia originalis peccati, quia ſine eo concepta eſt. Can. iij. Tota pulcra es amica mea et macula nõ eſt in te. Et ſic nullã habuit inclinationẽ ad peccatum. Secundo fuit ſine ve culpe et venial⁹ & mortalis. Vñ Aug⁹. in libro de natura et gratia. Cũ de peccatis agitur nullam de matre domini volo fieri queſtionẽ. Excepta ea ſi omnes ſancti cõgregarentur & quererẽt nõ inuenirent. Tertio fuit ſine ve pene que eſt in ſeparatione ãnime a corpore que eſt incineratio & corporis diſſolutio. Nam ſicut dominus nõ dedit ſanctum ſuum videre corruptionẽ: id eſt chriſtũ. ſic nec ſanctam ſuam de qua natus eſt ſanctus: ſed corpore et anima in celum aſſumpta eſt. Tertio inſuper modo beata ꝙgo imunis eſt ab alio triplici ve cõmuni. De quo. j. Jo. ij. dicitur. Omne qđ eſt in mundo aut eſt cõcupiſcentia carnis aut ꝯcupiſcẽtia oculorum, aut ſupbia vite. Auariciã nãq̃ excluſit p paupertatẽ. Luxuriã p virginitatẽ. Diabolũ ꝙo ſcz ſupbiã p humilitatẽ. q̃ has virtutes in ſe pfectiſſime habuit. Bene ergo dixit angelus, aue. q̃ fuit ſine oĩ ve. ſicut p oppoſitũ Eua fuit plena omni ve. Ideo dicit Aug⁹. q̃ cõuenienter in Eua reuerſatum eſt Aue. q̃ vertendo eua ſonat aue. ℣ Secundo cõmendauit eã angel⁹ a gratie excellentia: cũ dixit, Gratia plena. Ubi nota duplex eſt

Aue / ſine ve / pudoris & grp. me
laboris
doloris

¶ gratia. Prima est gratia gratū faciēs q̄ dicitur charitas infusa; sine q̄ nemo est acceptus deo/ z q̄ inter oīa dona a deo creata/ est excellentissimū donū, vt dicit Aug. De illa principaliter loquit angel⁹. Berñ. Ita copiose est ei collata gr̄a q̄ oēm vitā suam custodiuit: et ab oī culpa veniali z mortali/ Ideo Aug⁹ dicit. Quid dignius hac virgine q̄ trāscendit merita oīm mortaliū etiā/ angelor⁹/ Alie sunt gratie gratis date: que licet oībus hominib⁹ a deo gratis dantur: nō tñ hominē fm se gratificant oēs simul nec aliq̄ earum: sed ad multa alia, sic hmōi gratie possunt dici omnes virtutes alie a charitate/ Maria ḡ nō solū habuit donuz gratie principalis gratū facientis/ sed etiā plenitudinē gratiarū gratis datarū. De q̄ Hiero. in sermone de assumptiōe sic inq̄t. Si diligenter attendis nil est virtutis qō nō resplendeat in virgine Maria/ vñ ipsa fuit humillima. Berñ. Si maria humilis nō fuisset spūsctūs sup eam nō quieuisset/ nec eam imp⁹egnasset. Esa. vlti. Sup quē requiescet spiritus meus nisi super quietū et humilē/ Itē fuit castissima. Berñ. Tante fuit puritatis q̄ nec angelica puritas ausa est ei se cōparare. Idem. Nec astra mūda sunt in ꝓspectu eius. Tanta mundicia o maria deus carnē tuā mundauit/ vt etiā sue diuine pietati eā cōglutinare nō despexit. ¶ Item fuit mitissima. Berñ. Nil austerum: nihil terribile in ea: tota suauis et mit/ ¶ Itē fuit misericordissima. Igna. Maria oīm operum pietatis vnicuiq̄ aliq̄d ministrat miseris et afflictis est coafflicta/ Et hec misericordia non est in beatitudine diminuta/ sed perfecta Sic ergo merito a gratie excellentia cōmendat et dicit plena gr̄a. ℞

¶ Circa hoc cadit dubiū. Legit ei q̄ christus fuit plenus gratia Joh. j. Similiter maria z discipuli i die penthecostes. Act. ij. Et beat⁹ stephan⁹ Act. vj/ Que est ergo differētia isti⁹ plenitudinis/ Rñdet q̄ quadruplex est plenitudo gratie. Prima superfluentie/ 2da excellētie/ tertia abundantie. quarta sufficiētie. Prima plenitudo gratie/ dicit superfluentie: illa fuit in xpo fm q̄ caput est ecclie: et exuperāter redundat in alios vt fons scaturies. de q̄ Joh. j. Vidim⁹ eū plenū gr̄a z veritate/ et de plenitudie ei⁹ oēs accepim⁹/ Illa plenitudo gr̄e excludit potentiā peccandi: q̄ pctm̄ est defect⁹ gratie. De q̄ dr ad Col. j. In christo cōplacuit omnē plenitudinē diuinitatis inhabitare. q̄ habuit omnimode omnē pfectionē. Jo. ij. Nō ad mensurā datus est spūssanctus. et sic nullo modo potuit peccare/ q̄ peccatum est recessus a deo: et per se fuit deus, z sic ipe a seipo recedere nō potuit: et sic nec peccare. Unde. j. Pe. ij. Peccatū nō fecit: nec inuentus est dolus in ore eius/ et talis plenitudo gratie nō fuit in beata virgine. ¶ Secunda est plenitudo excellentie, scz specialis progatiue gratie: qñ aliqua creatura ex speciali dono z dei gratia priuilegiat: q̄ sibi ꝓferunt oēs virtutes q̄ ipam nō solum custodiūt a peccato mortali sed etiam veniali/ Illa erat i maria vt hic i themate. Berñ. in sermone. Cogitis me z̄c. Ceteris sanctis gratia p partes prestat/ Marie se simul infudit tota gratie plenitudo/ Et ideo bñ circundabāt eā flores rosarū et lilia cōuallīū vt virtutib⁹ ꝓtutes fulcianť. Tertia ¶ est plenitudo abundātie. Illa fuit in ap̄lis Act. ij. Repleti sunt oēs spūsctō: z ceperūt loqui magnalia dei varijs linguis z̄c. ita vt mirarentur iudei/ Illa gratia ꝓfuit in hoc q̄ ꝙs nullū peccatum mortale cōmittit: z magnū hz ardorē ad bona opa virtuosa/ et ad oīa deo placita ita q̄ etiā talis raro peccet venialiter/ Istam etiā habuit btūs stephanus Act. vij. Judei nō poterāt resistere spiritui et sapientie q̄ loquebať in eo z̄c. ¶ Quarta est plenitudo sufficiētie quā vnusquisq⁹ habet electorū intantū q̄ sibijpl sufficit ad salutē. Et sic Elisabeth repleta est spiritusancto. Sic z Zacharias Luc. j. Et sic Symeō Luc. ij. Tertio cōmendauit eā angelus in salutatiōe sua a diuina assistentia cum dixit. dominus tecū. ℞ Ubi nota fm magistrum in primo. deus dicitur esse in omnibus rebus creatis tripliciter. scilicet per essentiam/ presentiā/ z potentiam/ z i sanctis suis quarto modo scz p inhabitantem gratiā: vel hic inchoatā: vel in futuro cōsummatā/ De quo dicitur Joh. xiij. capi. Si quis diligit me z̄c. et ad eum veniemus et mansionem apud eum faciemus. Omnibus his modis erat dominus in beata maria pfectius q̄z in ceteris omnibus/ Dicitur em̄ deus esse in creaturis per essentiam inquantū p suū cōtinuū influxū

cõseruat creata in esse. Vñ Bre. Omnia in nihilum redirent nisi ea manꝰ omnipotentis sustentaret/ Quanto autẽ aliq̃ creatura habet perfectius esse: tanto magis põt dici deus ibi inesse per essentiã/ Vnde magis in homine q̃ in brutis. Et qz btẽ Marie dedit nobilissimũ esse: qz optime formata et cõpletionata super omnes. ideo super oĩa creata dñs tecum/ ¶ Per psentiã dicit deꝰ in oĩbus esse: quia nouit oĩa intima creature. Oĩa em̃ nuda et apta sũt oculis eiꝰ. Job. xxxiij. Sed in btã virgine fuit p psentiã non solum qz vidit oĩa secreta eius/ affectus et cogitatus oculo cognitiõis: sed oculo approbatiõis oẽs actus eiꝰ interiores et exteriores vt sctissimos approbauit/ ¶ Per potentiã dicit esse in reb⁹: qz omnib⁹ dat virtutem operãdi. Vñ Joh. xv. Sine me nihil potestis facere/ Et qz virtutem dedit operãdi btẽ Marie pfectius q̃ alteri pure creature ideo z perfectius q̃ in alijs dominꝰ tecum. ¶ Per gratiã est in sctis. j. Joh. iiij. Qui manet in charitate i deo manet z deꝰ i eo/ Hz certe nullus põt eq̃ri btẽ Marie in charitate. Lañ. j. Introduxit me rex in cellã vinariã. scz gratie sue abundantissime/ et ordinauit in me charitatẽ/ Sed vltra dictos modos essendi fuit dñs cuz maria mõ inaudito a seculis stupendissimo/ scz per psentiam corpalẽ q̃n verbũ caro factũ est/ Et de qua nisi de virgine maria ait Bernñ. Et fm hoc exponit: dñs tecum. scz cito erit incarnandus. Bernñ. Licet cũ oĩb⁹ sanctis sit dñs: tñ singulariter et singulari progatiua est cum Maria/ Singulariter. i. singulari modo. scz per cognitionẽ nature/ q̃n scz nature virginis in vtero eius vnita est natura diuina. Hiero. Jã cũ virgine erat/ q̃ ad virginẽ mittebat. dñs vbiq̃ p essentiã/ i celis per apparentiã/ in angelis p psidentiã/ sanctis per gratiã/ in assumpta humanitate per vnionẽ/ sed in virgine p totuis deitatis psentiã z corpalẽ existentiã/ ¶ Merito potuit dicere: dñs tecum. J Quarto eã cõmendauit a femínea refulgentia. i. celebri fama. ibi. Benedicta tu in mulieribꝫ. id est sup omnes mulieres. Et hoc q̃ntum ad triplicem gradũ benedictiõis i genere mulierum/ ad quorũ tertiũ gradum nulla alia mulier attingere potest/ ¶ Primus gradus est q̃ mulier est fecunda sed nõ virgo. Secundus q̃ virgo sed nõ fecunda. Tertiꝰ q̃ virgo simul et fecunda/ Duo primi cõueniunt ceteris mulieribꝫ. tertius est solius marie priuilegiũ. Et ꝓpter hoc dicitur Luc. x. Maria optimaz partẽ elegit/ Bona pars q̃ fecunda: melior q̃ ẽgo/ optima q̃ simul virgo et fecunda. Ideo Ansel. O benedicta z supbenedicta p te benedicitur omnis creatura/ Alique mulieres sunt benedicte: quia virgines sed nõ fecunde/ Alique vero sunt fecunde sed non virgines. Tu vero es sup oẽs bñdicta: qz simul ẽgo et fecũda ¶ Secũdo dicitur benedicta sup oẽs mulieres. qz ipa exempta fuit a triplici cõmuni maledictione mulierũ parientiũ. scz amissionis virginitatis in cõceptione/ laboris in gestatione/ et doloris in parturitione vt dictũ fuit in verbo Aue. Reuera nõ solum super omnes mulieres: sed et sup omnes viros post christũ/ Nec solum sup omnes viros iz et sup omnes angelos et vniuersaliter super omnẽ creaturã aliam a christi bñanitate: eo q̃ a verbo assumpta est. Aliter potest exponi. Benedicta tu in mulieribꝫ. id ẽ inter mulieres vel a mulieribꝫ. Et hoc ꝓpter triplicem benedictionẽ quam habent mulieres per ipam cõtra tria mala a quibus liberate sunt mulieres ꝓpter beatam virginẽ. ¶ Primũ fuit verecundie. que em̃ mulier ausa fuisset apparere: cum per mulierẽ perditum fuerit totum genus humanũ/ Unde i signũ huius datur eis velũ in capite/ Sed ab hac verecundia Maria mulieres liberauit: dum per ipam saluatũ est totum genus humanuz/ Secundũ malũ fuit legis maledictũ. fm quã maledicta erat oĩs mulier q̃ nõ ꝓduceret semen in israel/ Nõ maledictum aboleuit virgo dum primo obtulit deo suã virginitatẽ. ps. Adducent regi virgines post eam. id est virginẽ: q̃ prima regi virginitatẽ dedicauit/ et proxime eius. id ẽ vidue et cõtinentes: q̃ sũt ꝓxime virgiꝰ nibꝫ offerent tibi christe. Tertiũ malus est deiectio nature siue cõditionis. Est em̃ naturaliter deiecta et infirma cõditio mulier/ Vñ puerb. vlt. Mulierẽ fortẽ q̃s inueniet q̃si diceret. Nullus vnq̃ vllã. sed certe post illud puerb. ōr. Inuenta est vna mulier fortis cuius ꝓcium ꝓcul et de vltimis finibꝫ quia de ipso sinu patris et limo terre ꝓcium redemptionis ꝓcepit in suo vtero. Et

hec sua fortitudine supplantauit diabolū. Unde Beñ. liij. Ipa cōteret caput tuum. z cessauit abiectio mulierū/ Propter hec tria dicit ei in psona Judith. xv. Tu gloria hierusalē. z hoc est pra verecundiā Eue. Tu letitia israel: pra maledictū legis/ Tu honorificētia populi nostri cōtra abiectionē obprobriū/ Merito ergo debet benedici a mulieribus: et plus cōtinuare angelicā salutationē q̄z viri. ℟ Circa hanc salutationē nota q̄ nūq̄z pōt homo dulcius: gratius. z excellentius beatā virginē salutare seu laudare q̄z hac salutatiōe quā ipe deus pater dictauit. z p angelū ei destinauit/ Et sunt q̄nq̄z q̄ nos debēt inducere ad frequēter dicendū hāc salutationē. Primo ꝓpter debitū. Salutatio eñ debet pcipue amicis et bñfactoribus/ et sic ex debito tenemur eam salutare. q̄ multa beneficia dilectiōis. z signa nobis exhibuit et hodie exhibet in salutē/ Exemplifica de magnis laboribus filij In ipa hz locū illud ad Ro. vl. Salutate mariā. que multū laborauit in vobis id est in oim vestrū salutē/ Scdo ꝓpter el⁹ bñplacitū. et hoc maxime cū illa salutatiōe angeli in q̄ magnā hz cōplacentiā/ tanq̄z in epla celesti i qua recolit exordiū nre redemptionis: redēptio captiuoz: victoria hostium/ Exemplū de quadā monali cui apparuit beata virgo in lecto quiescenti ꝛc. Tertio ꝓpter salutationis fructū. vñ sicut hec salutatio virgini Marie summe placet/ sic ipa ei dicētibus valde remunerat. sic legit in plurimis exemplis/ Unus de muliere militis depauperati qui deum negauit/ Alterum de milite facto monacho. de cuius tumba post mortem suam lilium ex eius ore creuit. Quarto ꝓpter cauere ingratitudinis vicium. summa eñ ingratitudo est multa bona suscipe et nō cognoscere. z regratiari. Quinto ꝓpter diaboli suppliciū. q̄ ipse invidus turbatur cum videt et audit p quid homo salutē est cōsecutus quā ipe amisit/ Beñ. Celum ridet. angelus gaudet. mundus exultat. infern⁹ cōtremiscit. demones fugiunt cū dico. Aue maria/ Exempluz de quadā recluſa cui demō aliquotiēs in forma boni angeli apparuit. Nō solū diabolo displicet illa vocalis oro. sed singula ꝑba q̄ in ea ꝓtinent. Prosequere vt i tbe. no. de xtis. sermone. lxix. in fine.

De cena dñi vel corpe xpi. de euangelio et epistola. Sermo XXXIX

Accipite et comedite: hoc est corp⁹ meū. Verba sunt saluatoris nostri Mat. xxvj. ca. trāssumptiue. j. Cor. xj. et legit hodierna die i epl'ari officio/ Ostē dit nobis dñs nr̄ ihesus xpus ardentissimā charitatē suā. nō solū in cruce. z in passione/ verū etiā in multis alijs. diuersisq̄z modis. et potissimū cū instituit sanctissimū sacramentū pciosissimi corpis z sanguinis sui. Transitur⁹ eñ saluator nr̄ de hoc mūdo ad pātez: nouit discipl'oz fragilitatē. z oim seqntiū: more pij pris filijs suis puidit de viatico sui pciosissimi corpis z sanguīs. mediāte q̄ roborati possint potēter p iter hui⁹ mūdi venire ad eternā beatitudinē. q̄re illō eis sumendū cōmisit dicēs. Accipite z comedite. ℣ In ꝑbis pmissis duo innuuntur/ Primo gratiosa donatio saluatoris. ibi. Accipite/ Scdo subtilis miraculosa refectio pctoris. ibi. et comedite hoc est corp⁹ meū/ De pmo dicit. accipite/ O q̄z gratiosa z amorosa donatio/ Nā cōparādo gradus diuine largitat⁹ q̄ztū ad donū: tūc iste est summ⁹ graduū/ Primus gradus amoris z donatiōis est/ q̄ largit⁹ ē homini celū et terrā. et oēs irrōnales creaturas ad obediendū. ps. viij/ Oia subiecisti sub pedib⁹ eius. Eccl. xvij. De⁹ creauit hoīez de terra et dedit ei potestatē coz q̄ sunt sup terram: et dixit Gen. j. Dominamini piscib⁹ maris et volatilib⁹ celi/ Cuius donationis recolit Aug. dicēs. O aīa mea dilige deū q̄ dedit tibi celū cū syderib⁹. aerē cū volatilib⁹. aquā cū piscib⁹: terrā cū germinib⁹. totū mundū cū oib⁹ q̄ in eo sunt/ Scds grad⁹ amorose donatiōis ē q̄ dedit hoī nobilissimas creaturas aīe rōnali celestes. i. angelos ad ministrandū. ad Heb. j. Oēs sunt administratorij spūs/ z in ministeriū missi ꝓpter eos q̄ hereditatē capiunt salutis/ Nicero. Magna dignitas aīaz/ q̄ vnaquēq̄z aīa habet vnum angelū ad custodē sibi deputatū: De q̄ dixit saluator Matth. xviij. Angeli eoz sp videt faciē p̄ris mei qui est in celis/ Ubi dicit Aug⁹. Dicunt angeli nri/ q̄ nobis seruiūt. z nos cōclues suos bñe cupiūt/ ℣ Tertius gradus amorose donatiōis est/ q̄

largit⁹ est seipm: z hoc multis modis. Pri
1° mo dedit seipm nob in sociū nre pegrina
tionis. Baruch. iij. In terris visus est z cū
hominib⁹ conversatus est. Ecce socius vie in
2° hac pegrinatione. Scdo dedit seipm i ser
uum nre necessitatis. ad Phil. ij. Exinani
uit seipm formā serui accipiēs. De q p se di
xit Mat. xx. Filius hois nō venit ministra
ri sed ministrare. Reuera seruiuit nob. xxx.
annis in humanitate. de q Esa. xliij. Ser
3° uire me fecistis pctis vris. Tertio se dedit
in pciū nre redemptiōis. ad Eph. v. Dile
xit nos z seipm obtulit p nobis hostiam et
oblationē deo. i odorez suauitatis. De quo
4° Matth. xx. Filius hois venit dare aiam
suā p multis. Quarto dedit se homini in ci
bū. Jo. vj. Panis quē ego dabo caro mea
est p mūdi vita. Ubi Bze. Bonus pastor
dns ihesus aiam suā p ouib⁹ posuit: et in sa
cramēto corp⁹ et aiam et sanguinē dedit vt
oues quas redemerat carnis sue sacramen
to satiaret. Ecce magna dilectio z amoro
sa et gratiosa. Hec est donatio de q habet
in Cle. si dnm. de re. et ve. san. vbi dicit. O
diuini amoris immēsitas. diuine pietatis
supabundantia. diuine largitatis affluen
tia. dedit nobis oia sub pedibus. angelicos
spūs ministros: volēs adhuc exuberantes
charitatē demōstrare pcipue liberalitatem
seipm nobis tribuit in cibum: transcendēs
oēm liberalitatē: dilectionē et modū.

Sed quō debem⁹ accipe siue sumere h
sacrm. Pro q notandū q hūc amabilē ci
bum debem⁹ cape ānqz modis. Primo de
bemus accipe fideliter sine erroze. ad Heb
xj. Oportet accedētē ad deū credere. Ber.
Hec sacra necessario fidē exigūt et rationē
nō admittūt. Debet ergo accipiēs credere
q in hoc sacro sub specie panis sit realiter
dns noster ihesus xps. Un fm Francis. de
maronis i q̄dā fmone de corpe xpi. Sub
spē panis q videt in hostia ttuor esse cre
dunt. Primo credit ibi esse corp⁹ xpi ex vi
verbor. q. verba consecratiōis de solo cor
poze faciūt mentionē. Scdo ē ibi sanguis
christi ex cōcomitantia imediata. quia san
guis immediate disponit corp⁹ ad vitam.
et iō nō oportet q laicis. det sub vtraq spe
cie. Tertio est ibi ania xpi ex cōcomitantia
vinqua. q. licet aia nō viuificet corp⁹ nisi
mediante sanguine: tñ ptinet ad eandē na
turā. z ideo concomitat ipm. vinque. Quar
to est ibi diuinitas verbi ex cōcomitantia
remota. quia nō ptinet ad eandē naturam
hūanā cuius ad idē suppositū: q. diuinitas
cū trib⁹ pcedētib⁹ facit vnū suppositū. Sic
etiā in calice ista ttuor credunt. sed alio or
dine zc. ¶ Sed q possibile fuerit xpo
nobis pbere corp⁹ suū: pbat a simili maio
re z minore. Pro a simili a maiore qō pri
us fecit: q. vnā substantiā in aliā trāsmuta
uit. Joh. ij. aquā in vinū. Scdo pbatur a
minore. s. ab his q fiūt arte: natura et gra.
Pro q fiūt ab arte: vt cineres artificialiter
mutant in vitrū. si h facit ars: mlto magis
fabricator artiū. Eccs. viij. Oīe qō volue
rit facere. z fmo illi⁹ potestate plen⁹ est. Se
cundo pbat in his q fiūt a natura. apes na
turaliter faciūt mel de suco floz. sol de ter
ra aurū. in nob vo panis et aq mutant na
turalit in carnē z sanguinē. si h facit natura
qd naturarū dns. Tertio pbat ex his q fi
unt a gra. vt Moises. Exo. iiij. et. vij. ca.
piecit virgā et facta est serpēs. cū cauda re
cipiēs in ygē naturā reuertit. Ecce ex gra
natura bis est mutata. et flumina egyptio
sa sunt in sanguinē. Rursus ad pces moisi
cruor cessauit z in aq̄ naturaz remeauit.
Nūe. xx. Moises aquā o petra pduxit qō
natura nō habuit. sed h moises ex gra fecit
Dia ista exēpla z plura alia pōit Ambro.
ad hoc pbandū. de pse. dis. ij. reuera. Si q
sctī viri verbo suo fecerūt mutare naturas
rerū z cōuersionē earū. Nōne magis chri
stus dominus pphetarum et sanctus sctor
poterit mutare et conuertere panem et vi
num in corpus et sanguinem suum. Ipse
em est q hāc mutationē agit vt inqt Aug.
in. c. Intra sanctā. j. q. j. Tertio probatur a
maiore qō fecit ex gratia. Nam omnia cre
auit ex nihilo. et trāsmutauit terrā in carnē
et ossa in creatione Ade. Nōne malus est
nouas creaturas ex nihilo creare. q res et
naturas creatas mutare. Ideo Ambro. de
sacramentis. Quid queris nature ordinez
in christi corpore. cum preter naturā sit in
sacris. Et Maxim⁹ in sermone. Enarrari
nō pōt: credi pōt: si lingua z sensus deficit
tūc sufficit fides. Ex multis demū appari
tionib⁹ z miraculis ostensis circa istud sa
cramentū oñdit veritas hui⁹ cōuersionis.
vt habet de sancto Gregorio. Itē in crony

cis tpe Ludouici regis francoꝝ ꝛc. D
Scõo debemus accipere hoc venera-
bile sacrm mũde sine ꝓtagione. Ubi nota
q mũdicia ad ꝓpositũ est triplex. Prima est
mentalis, vt scz mens mũda sit ab oĩ ꝓposi
to malo, ꝛ ab oĩ actu cuiuscũq pcti morta
lis, de quo Nume. xviij. Qui mundus est
vescetur ex eo. Et de hac dicit apls in epi-
stola. Probet aũt seipm homo: et sic de pa-
ne illo edat ꝛ de calice bibat. Qui em man
ducat ꝛ bibit indigne ꝛc. Mat. vij. Nolite
sanctũ dare canibꝫ. i. peccatoribꝫ pollutis.
Rationẽ assignat Ambro. Qui pollut ac
cedit: nõ solũ corpus xpi lacerat sed totam
trinitatẽ adunatã xpi corpori inhonorat.
Idẽ. Penã mortis xpi merent acsi christũ
occidissent q indigne percipiũt. Cui cõso-
nat Hilarius. Talis deum ad vindictã cõ
citat et sanctos a se fugat, hostẽ letificat, vi
tam suam abbreuiat. q corpus xpi indigne
manducat. Reuera illa mundicia nõ solũ
debet esse ab actu peccandi libera sed etiaz
ab affectu. dicit Aug⁹. et habet de ꝓse. dist.
ij. quotidie. Si mens est in affectu peccã-
di magis dico aggrauari eucharistie perce
ptione q purificari. quia qõ dat in remedi
ũ ꝛ salutẽ vertit in iudiciũ ꝛ damnatio-
nẽ. E Sz di. dictũ est q ꝑ pctm ma-
gnũ est sicut illoꝝ xpm occidentiũ. sed illud
fuit maximũ ꝛ grauissimũ. Mat. xxiij. Ve
niet sup vos oĩs sanguis iustꝰ ab abel vs-
q ad sanguinez Zacharie. Rñdet s. Tho.
pte. iij. q. lxxx. ar. v. dicẽs. q pctm aliqõ po
test dici grauius alio dupliciter. Uno modo p
se. alio modo per accidens. Per se qdẽ ex ma
teriem sue speciei q attendit ex pte obiecti.
et sm hoc qnto id ꝓtra qõ peccat est maius:
tanto pctm est grauius. et qz diuinitas xpi est
maioꝛ bũanitate ipius: ꝛ ipa bũanitas est
potioꝛ q sacra bũanitatis. Unde est q gra
uissima pcta sunt q cõmittunt in ipam di-
uinitatẽ: sicut est peccatũ infidelitatis ꝛ blas-
phemie. Secundario aũt sunt grauia pec
cata q cõmittunt in humanitatẽ xpi. Ter
tio aũt loco sunt pcta q cõmittunt ꝛ sacra
q ptinẽt ad bũanitatẽ xpi. et post ꝑ sũt alia
pcta ꝛ puras creaturas. Per accidẽs autẽ
vnũ pctm est grauius alio ex pte peccantis.
puta pctm qõ est ex ignorãtia vel infirmi-
tate: leuius est pctõ qõ est ex ꝓtẽptu vel ex
certa scia. Et eadẽ rõ est de aliis circũstan-
tijs. Scõm hoc g cõicare in pctõ mortali
põt esse grauius. sicut in his q ex actuali cõ-
temptu in ꝓscia pcti ad ꝑ sacrm accedunt.
In quibusdã vero miꝰ grauet: puta in his q
ex qdã timore ne deprehendant in pctõ cũ
ꝓscia pcti ꝑ sacrm suscipiũt. Sic ergo ptz
q ꝑ sacrm est multz aliis grauius sm suã spe
ciẽ: nõ tñ oĩm gũissimũ. Ad obiectionẽ rñ-
det s. Tho. q pctm indigne sumentiũ. hoc
sacrm ꝓpat pctõ xpm occidentiũ. sm silitu
dinẽ. qz vtrũq committit ꝯ corpus xpi. nõ aũt
sm criminis q̃stitatẽ. pctm em xpm occi-
dentiũ fuit grauius ꝓmo in hoc. q illõ pctm
fuit ꝯ corpus xpi in sua ꝓpria specie. ꝑ autẽ
est pctm ꝓtra corpus xpi in specie sacramẽti.
Scõo illud est pctm ex intentiõe nocendi
xpo: hoc aũt nõ. F Sz aliquis obiicere
põt. si sumere corpus xpi cũ pctõ magnũ pec
catũ est. g a sili et videre. ergo q̃tiẽscũq ex-
istens in pctõ mortali videt corpus xpi. pec-
cat mortaliter. Rñdet s. Tho. et Bonauẽ.
sup. iij. q visus nõ ptingit ad substãtiam cor-
poris xpi: sed solũ ad species sacramẽtales.
Sz ille q accipit nõ solũ sumit spẽs sacrales
sed etiã xpum q est sub eis. et ideo a visione
corpali null⁹ baptisatus ꝓhibet. nõ bapti-
sati aũt nõ sunt admittẽdi etiã ad inspectio
nẽ hui⁹ sacri. vt ptz p Dioni. in li. ange. hie
rarchie. Sz ad manducationẽ nõ debent
accedere nisi illi q bñ dispositi ꝛ mũdati sũt
q̃re nõ est sile videre et sumere hoc sacrm.
Scõa mũdicia necessaria cõicare volenti
bus dz ꝓfessionalis. dz nãq ds aũ sacri su
sceptionẽ mũdare se p ꝓfessionẽ factã sacer
doti. B Sz hic icidit dubiũ vtrũ cõ
tritus nõ ꝓfessus peccet mortaliter cõicãdo.
Et rñdet Rich. q distinguendũ est. qz aut
talis hz copiã ꝓfessoris idonei ꝛ tps suffi-
ciens ad ꝓfitendũ ꝛ loquelã liberã aut nõ.
Primo mõ suscipiẽdo ꝑ sacrm mortaliter
peccat. qz ad ꝑ q hõ sit dignus hoc sacrm su
scipe requirit q recõciliet deo ꝛ ecclie: q recõ
ciliatio est p cõfessionem ꝛ absolutionem.
Scõo mõ subdistinguendũ est. qz aut im
minet scãdalũ ꝓsone sue: aut cõis ꝑ est ꝑsõ
aut qz iã incepit sacrũ mysteriũ si sacerdos
est. Et ĩ qlibet istoꝝ casuũ licitũ est cõicare
cũ ꝓposito ꝓfitẽdi. si tñ nõ adest aliꝰ ꝑdi-
ctoꝝ casuũ tenet expectare qusq hẽat co-
piã ꝓfessoris. Tertia mundicia q requirit
in volentibꝫ cõicare dicit corpalis. D

a mũdi a

a mũdi a

Pro cuius intelligentia notandū ſm Richar. et Bonauē. in. iiij. di. ix. Alia eſt mundicia corpalis q̄ eſt ꝓtūcta ſpūali: ſicut polutio puenīēs ex crapula vel ex turpib⁹ cogitationib⁹ p̄cedentib⁹. vel illuſione demonū. et cū hac nō licet ad ſacramentū accedere. vt pt̄z. vj. di. in. c. teſtamentū. Similiter cū immūdicia q̄ puenit ex coitu etiam matrimoniali nō licet ea die accedere. vt in c. omnis homo. de ꝓſe. di. ij. vbi d̄r. Omnis homo ante ſacramētū cōionis a ꝑpria vxore debet abſtinere trib⁹ quattuor aut ſex diebus: ſcz q̄ ab ea nō exigat. Ideo. j. Re. xxj. Cum dauid venit ad Abimelech petēs panem: ſacerdos abimelech reſpondit. Non ſunt hic panes niſi panes ꝑpoſitionis. ſi ſerui ſunt mundi maxime a mulieribus: māducent. Ubi dicit Hiero. et habet in. c. ſciatis xpiij. q. iiij. Si panes ꝑpoſitionis ab his q̄ vxores ſuas tetigerāt comedi nō poterant. q̄to magis ille q̄ de celo deſcēdit. Nam ſi Oza fuit pcuſſus ꝑpter tactū arce ruinā minanteſ. ij. Re. vj. quid de accedentib⁹ ſic ad corpus xp̄i Alia eſt mūdicia pure corporalis: nullū horrorē immundicie in anīa generans vt immundicia in pede. vel lepre: et hec nō impedit. Unde pollutio puenīens ex infirmitate vel debilitate nature nō impedit vſum ſacramēti: licet laudabile ſit ob reuerentiā abſtinere. Similiter immundicia menſtruox nō ꝓhibet mulierē cōmunicare: quia eſt immūdicia pure naturalis.

J Tertio volēs cōicare dz hoc ſacramentū ſumere diligēter: q̄ diligētia triplex eſſe pōt. Prima eſt diligētia examinatiōis ſiue diſcuſſionis ꝓſcientie. Debet em̄ q̄libet qui vult cōicare examinare diligēter ſeipm: vt ꝓfiteat de oīb⁹ pctis mortalib⁹ de quib⁹ memor eſſe pōt. qm̄ ſi q̄s omiſiſſet cōfiteri aliquod peccatū mortale ꝑpter ſuam volūtariā negligentiā: licet ꝑſuaderet ſibi q̄ ꝑpter cōfeſſionē alioz eſſet mund⁹: cōicando peccaret mortaliter. Et ſi q̄s facta diligentia ſua nō recordaret niſi de vno pctō: et de illo dūtaxat ꝓfiteret in ꝑticulari: z de oblitis in generali: cōicando gratiā xp̄i obtineret ſm Sco. in. iiij. diſt. ix. imo multotiens oblita pcta virtute ſacramēti ad memoriā reducunt. et tūc tenet hō poſt ſuſceptū corp⁹ xp̄i q̄cūq⁹ pōt cōfiteri de illis in ſpeciali. Scōa diligētia eſt feruentis orationis. debēt vtiq̄ q̄ cōicare habēt ꝑ aliq̄d ſpaciū ante orare feruenter. Tertia diligētia eſt pie meditationis. debēt etiā pie meditari z cōtemplari clementiā z amorē dñi nr̄i ieſu chriſti. q̄ nobiſcū eſſe dignat in veneranbili ſacramēto. R Quarto debemus accipere hoc ſacramentū reuerenter. Ita ſtatuit eccl̄ia in. c. oīs vtriuſq̄. de pe. z re. vbi d̄r. Suſcipiēs reuerēter ad min⁹ in paſca euchariſtie ſacr̄m. Debent nāq̄ cōicantes corp⁹ xp̄i cū reuerētia ſumere: ſcz aſſurgendo z ad altare eundo genib⁹ flexis: mundādo os z dētes: inducēdo meliora veſtimēta: q̄ q̄s nō habet ad pompā. ſicut ſacerdos celebrat⁹ miſſam: et pectora ſua tundētes dicētes centurionis ꝙba Dne. vij. Dñe nō ſum dign⁹ z̄c. Nō. q̄ tenemur euchariſtiā adorare adoratiōe latrie. et iō cū omni reuerētia eā accederez ſalutare. Et h̄ nō ſolū verū eſt de reuerētijs q̄ in faciēdo ꝓſiſtūt: ſz etiā in nō faciēdo. vt eodē die nō vadāt ad ſpectacula etiā licita. de ꝓſe. di. j. qui die. nec ludat vel luctet etiā licite. xxxij. q. iiij. recurrāt. de homici. latoz. Debet etiā cōicans ſumere euchariſtiā reuerēter. i. ieiunus. qō ob reuerentiā ſacramēti ſtatutū eſt. vt in. c. liq̄do. de ꝓſe. di. ij. vbi notat ſanctus Tho. ꝑte. iij. q. lxxx. ar. viij. Z Ieiunīū eſt duplex. Primū nature ſcz ꝑuatio cibi z pot⁹ cuiuſcūq⁹. et tale ieiuniū requirit ur ad h̄ ſacr̄m vt neq̄ poſt ſumptionē ſalis vel aq̄ vel medicine aut alteri⁹ cibi vel pot⁹ i q̄ntūcūq⁹ ꝑua q̄ntitate licz h̄ ſacr̄m recipe: nec refert vtrū hmōi nutrit vel non: dūmō ſumīt ꝑ modū cibi z pot⁹. Si reliq̄e caſualit deglutiant nō ipedīūt ſumptionē hui⁹ ſacr̄i. q̄ nō ſumūt ꝑ modū cibi. Sic etiā de reliquijs aq̄ q̄b⁹ os abluit nō i magna q̄ntitate. ſed ꝑmixte ſaliue q̄ vitari nō pōt. Scōm eſt ieiuniū eccl̄ie q̄ inſtituit ad macerationē corp⁹. z tale ieiuniū nō requirit. male tū faciunt q̄ credūt q̄ ea die q̄ cōicant etiā ieiunabili i q̄drageſima vt hac feria q̄nta aut alia ꝑpter reuerētiā ſacr̄i nō teneant ieiunare. imo maiorē irreuerētiā faciunt ſacro frangēdo hac die ieiuniū eccl̄ie ſine cā. et h̄ ieiuniū eccleſie dicit ſanct⁹ Tho. incipit a media nocte. ſi nō ſi p⁹ mediā nocte aliq̄d ſumīt ꝑ modū cibi vl pot⁹. z ſi ē ſan⁹ nō pt ea die ſumere ſacr̄m. pt ꝙ ſi añ mediam noctē. nec refert vtrū poſt cibū vl potū

dormierit aut indigestus sit q̄stum ad rationem p̄cepti: refert tñ q̄stum ad perturbationem mentis/quā patiunt hoīes ꝓpter insomneitatē vel indigestionē. qz si mens multū perturbet homo reddit ineptus ad sumptionē hui⁹ sacramēti. ¶ Quinto debemus accipere hoc venerabile sacramentum humiliter cū tremore z timore reuerentie. Nam sanct⁹ Johes baptista sanctificatus erat in vtero: tñ de eo legit cum deberet christum baptisare nō audebat sanctam dei tangere verticem: sed clamauit cū tremore: sanctifica me saluator. Item legit ecclesia. Tremunt potestates. Dicit igit⁹ Job. xij. ca. Anteq̄ comedā suspiro: et tāq̄ inundantes aque rugitus meus/ Timuit enim Abraam loqui cum angelo Gen. xviij. Quid loquar ad dñm cum sim cinis et pulvis: qui fuit angelus in psona domini. Multo magis timere debes tu accipiēdo dñm angelor⁹/ Ideo scribit in colla. patrum. Quantumcūq̄ puritatis sit hō non debet se existimare dignū/ Nā hō ignarus est negligēs et obliuiosus/ ideo dz se indignum existimare ꝓpter multor⁹ excessuum ignorantiā: negligentiā. et obliuionē: dicendo cum Centurione. Dñe nō sum dignus z̄. sed necessarius/ Reuera nō dignus. nā hoc sacramentū est speculum sine macula. candor lucis eterne. Sap. vij. Jō ps. xxxij. Timete dñm oēs sancti ei⁹. et merito Job xv. Celi nō sunt mūdi in cōspectu eius. q̄nto magis inutilis homo. Aug⁹/ Christum cōculcat qui hoc venerabile sacramentum sine timore reuerentiali p̄cipit/ nō tñ quis intantū timere debet/ q̄ in toto cōmunicare ꝓpter hoc omitteret/ sicut illi qui ex falsa humiliatione dimittūt q̄ reputātes se peccatores z indignos nolūt cōicare/ Equidē si attendat magnitudo existentis in sacramento soluz: nulla creatura inuenit digna eo. nec apli nec martyres/ Sed nec ꝑ dñs requirit a nobis. scz tantā dispositionē et sanctitatē q̄tā meret maiestas eius/ sed q̄nta ē possibilitas fragilitatis nostre/ nec requiritur q̄ efficiamur impeccabiles sed q̄ doleamus de p̄teritis/ z ꝓponam⁹ firmiter in futurū abstinere occasiones p̄timas euitando/ Nā z petr⁹ cū aliis aplis digne sumpserūt sacrm in die cene: et tñ inde ad modicū petrus xp̄m negauit et mortalit̄ peccauit/ et alij fidem p̄diderūt: falsa vtiq̄ humilitas est que frangit p̄cepta: debet potiꝰ q̄libet petrū imitari dicentē Lu. v. Exi a me dñe qz homo pct̄or sum. et tñ non recedebat sed adherebat ei. ¶ Quantum ad secundū in quo tangit miraculosa refectio peccatoris cum dicit. comedite hoc ē corpus meū. comedite sacramētaliter z spūaliter/ Nā ſm doc. in. liij. dis. ij. hoīes in receptione z manducatiōe hui⁹ sacramenti habēt se in q̄druplici differētia. Aliqui accipiūt hūc cibū tm̄ sacramētaliter/ aliq̄ spiritualit̄ tm̄/ Tertij spūaliter z sacramētalit̄ simul/ Quarti nec sacramentalit̄ nec spūaliter/ Primi dico accipiūt hūc cibum sacramentalit̄ tm̄ intra q̄ nō ꝓsequunt gratiā. nā accipe sacramētaliter est illud suscipe cū fide sine charitate/ vt sūt oēs hoīes existētes in pct̄o mortali. Tales tm̄ suscipiūt sacrm̄ sz nō effectū illi⁹/ Nā ꝛ. ij. Cor. x. Nō potestis mense dñi ptcipes esse. et mense demoniorū. De q̄b⁹ Bre. Sumūt pct̄ores in mortali pct̄o sacramētaliter verā carnez et verū sanguinē xp̄i p̄sentiali essentia: sed nō salubri efficiētia/ Nā dicit Aug⁹. sup Joh. Multi de altari accipiūt z accipiēdo morīunt/ Ad idē est ca. sicut iudas. et. c. sancta. de ꝓse. di. ij. vbi dicit⁹ Sancta nocent malis: nō qz illa res mala sit: sed qz malus q̄ bonū est male accipit/ Nā sicut lucē solis oculus san⁹ accipit ad delectatiōez. eger ad perturbationē. et sicut san⁹ hō vinū ad iocunditatē. febricitās aūt ad maiorē infirmitatē: et sic pct̄or i mortali. ¶ Tales sic cōicātes ꝓsequunt tria mala. Primū est peccati sui aggrauatio. vt pt̄z de ꝓse. di. ij. q̄tidie. Et Aug⁹. dicit. Habētes volūtatē peccandi magis dico aggrauari eucharistie p ceptiōe q̄ purificari/ Secūm ē dei inhonoratio. Aug⁹. Christū ꝓculcat q̄ libere peccat z eū absq̄ tiore p̄cipit/ Magis ei delinquūt q̄ iā i celis regnātē ꝓtemnūt q̄ q̄ i terris ambulantē crucifixerūt. De hoc dictū ē sup̄. Tertiū malū qđ incurrit est eterna dānatio. j. Cor. xj. Qui māducat indigne: iudiciū sibi māducat z bibit. Dicit Ambro. Penā mortis xp̄i meret acsi xp̄m occidisset. Sedi sunt q̄ recipiūt spūaliter tm̄ z nō sacramētaliter. hoc est q̄ recipiūt gratiā sacramēti sed nō sacramentū/ Cui⁹ Prouerb. xij. Qui bonus est hauriat sibi gratiam a

Alīq sacramētaliter sumūt spūaliter tm̄. Spūaliter z sacramētaliter sumūt spūaliter nō sacramētaliter

1m malū

2m

3m

4m

Sedi spūaliter tm̄

dño. ℙ Et sunt quattuor genera hominũ q̃ spũaliter recipiũt hoc sacramentũ
Primi sunt q̃ in infirmitate ꝓstituti sunt sic
q̃ nõ retinẽt cibũ: tũ ex corde desiderãt hoc
sacramentũ/sed ꝓpter infirmitatẽ z vomitũ
nõ ꝑsumũt illud sumere. hi manducãt spiri
tualiter. id est gratiã sacramẽti ꝓcipiunt ꝓ
pter desideriũ qõ habẽt ad sacramentũ/et
tales nullo mõ recipe debẽt hoc sacramen
tum/qui infirmi sunt q̃ cibum retinere nõ
possunt. qz sufficit eis illa spiritualis man
ducatio. Exemplũ de q̃dã. vide in thesau
ro nouo de sctis. ser. lxxxj. Secũdi q̃ spiri
tualiter manducãt sunt q̃ ꝓparauerũt se ad
hoc sacramentũ �fm suũ posse: et sacerdos
denegat eis: etiã cũ ipi humiliter petunt et
desiderant/isti etiã vt puto spiritualiter su
munt. ergo patẽter ferre debẽt tales si hoc
sacramentũ eis ad libitũ nõ porrigit/ Ter
tij q̃ spiritualiter manducãt sunt q̃ in ago
ne cõstituti libenter vellent cõfiteri z cõca
re: sed sacerdotẽ nõ possunt habere. si tales
in cõtritione et ꝓposito tali decederẽt: spiri
tualiter cõmunicauerũt/ꝓpter cõtritionem
quã habuerũt de peccatis: et desideriũ qõ
habẽt ad sacramentũ. Nã dicit Aug⁹. Cre
de et manducasti. ad Ro. j. Justus ex fide
viuit/Quarti sunt q̃ ex puro corde deo ser
uiunt z cũ magno desiderio hoc sacramen
tum appetũt/et tñ ex humilitate et reueren
tia sacramenti nõ audent accedere/et sic oĩ
die q̃libet homo q̃ habet magnũ affectum
et deuotionẽ ad sacramentũ/potest cõmu
nicare spũaliter. Tales q̃ñq̃ q̃ ex deuotio
ne audiũt missam maiorẽ gratiã interdum
recipiũt q̃ ipe sacerdos celebrãs missam.
qz fortasse nõ est ita bñ dispositus. Isti ve
ro opposito. mõ sigñãter homies boni sine
mortali pctõ. q̃ deliderant ptícipes fieri. de
q̃ Aug⁹. et habẽt in. c. panẽ. de cõse. dist. ij.
Panẽ in altari spũaliter manducare: est in
nocentiã ad altare portare/scz ꝑ fidẽ z cha
ritatẽ. Tertij accipiũt sacramẽtaliter et spi
ritualiter simul. et sunt boni z electi q̃ cum
cordis ꝓtritõe z pura ꝓfessione z recta in
tentione accedũt/De tali manducatione dr
Joh. vj. Qui manducat me viuit ꝓpter me.
Nam �fm Grego. hoc sacramẽtũ dedit no
bis christus in salutis remedium. Q

Qui sic accipiũt q̃ñq̃ fructus ꝓsequun
tur. Primus fructus dr gratificatio. ꝓfert
enim sacramentũ deuote cõmunicãtibus
gratiã. Rõ scti Tho. iij. ꝑte. q. lxxix. Tum
qz in eo cõtinet xꝑus q̃ sicut venit in mun
dum venit cũ grã. �fm illud Jo. j. Gratia et
veritas ꝑ iesum xꝑm facta est/ita veniẽs in
isto sacramẽto/Tum qz representat passio
ei⁹ q̃ fuit grẽ effectiua/tum qz sumit sub spe
cie cibi nutrientis. Uñ sicut cibus pstat vitã:
ita hoc sacramentũ grãm q̃ est vita aĩe. ꝓ
pter qõ vocat eucharistia. i. bona grã. Se
cundus fruct⁹ deuote cõicantiũ dr remis
sio. Remittunt nãq̃ ꝑ hoc sacrm pcta ve
nialia/vt habet de cõse. dis. ij. cũ omne. et. c. si
quotiẽs/Quantũ aũt sit istud scz remissio
nẽ venialiũ hr̃e patere põt. si cõsideret q̃n
tum aĩam ledãt/Nã licet eternã damnatio
nẽ nõ inducãt: tñ inferũt duo pcipua nocu
menta/Primũ est q̃ diminuũt feruorẽ cha
ritatis. Secundũ q̃ obligãt ad penã tpa
lem. Ex q̃ dicit Bonauẽ. in. iij. di. xx. q̃ si
q̃s moriat tm̃ venialia habẽs vadit ad pur
gatoriũ. Tertius fruct⁹ dr defensio. defendit
vtiq̃ ℔ sacrm̃ ꝑseruãdo a pctis futuris. vt
etiã ait s. Tho. vbi s. Pctm̃ est q̃dã mors
spũalis aĩe. Uñ ℔ mõ ꝑseruat aliq̃s a pec
cato futuro q̃ ꝑseruat corpus a morte futu
ra/qõ q̃dẽ fit dupl̃r. Uno mõ icq̃tũ homi
nis natura interi⁹ roborat cõtra interiora
corruptiua/et sic ꝑseruat a morte ꝑ cibũ et
medicinã. Alio modo per hoc q̃ munit cõ
tra exteriores impugnationes: et sic ꝑserua
tur per arma q̃bus munitur corp⁹. Utro
q̃ aũt modo hoc sacramentum cõseruat a
peccato/Nam primo per hoc q̃ christo cõ
iungit per gratiam roborat spiritalem vi
tam hominis. tanq̃ spiritualis cibus z me
dicina. �fm illud ps. Panis cor hominis
confirmat. Secundo inquantũ est signuz
passionis christi per quam victi sunt demo
nes repellit ipsorum impugnationẽ. Uñ
Chryso. super Johem ait. Ut leones flam
mam spirantes. de mensa domini recedi
mus terribiles demonibus facti. Quartus
fruct⁹ dicitur releuatio. Si enim post de
uotam cõmunionem homo in peccatum
rueret: facilius ab illo surgere potest q̃ si
ante illud non communicasset/Ratio est.
Quia vt dixi per sacram cõmunionem a
nima roboratur et fortificatur. et ideo faci
lius est forti resurgere q̃ debili/Quintus
fructus dicit glorificatio/Facit enim hoc

sacramentū ad augmentū glorie que sequ
tur ad augmentū gratie/q̄nto em̄ ania pfi
cit et crescit in gratia:tanto copiosiorē glo
riam ꝓmeret/Sed qui sacramentaliter et
spiritualiter suscipit sacramentū eucharī
stie,pficit in gra vt tactū est.idcirco abun
dant⁹ gloriā obtinebit/Quarti sunt q̄ nec
sacramētaliter nec spualiter manducāt,et
sunt obstinati z desperati pctores z ꝓtem
nentes,q̄ ita mundū amāt q̄ sumere ꝓtem
nunt,de q̄bꝫ Joh.iij.Lux venit in mundū
et dilexerūt hoies magis tenebras q̄ lucē.
/Hā dicit de nō recipiētibꝫ discipulos Lu.
x.Remissius erit terre sodomoꝝ in die illa
q̄ huic ciuitati q̄ nō recepit vos/Quid tūc
de dño:eis dicet illud Mat.xxv.Hospes
eram z nō me collegistis/Ite maledicti in
ignē eternū/Itē et negligētes q̄ tpalibꝫ lu
cris z secularibꝫ negocijs intantū se impli
cant vt sanctā cōionē debito tpe negligūt/
De illis Matth.xxij.Misit rex seruos su
os:aliqui ibāt in villā/aliqui in negocia
tionē,alij neglexerūt.Grego.Maledictus
negociū p qd negligit diuinū officiū.Lu.
xiij.Nemo illoꝝ virorū gustabit cenā me
am. R Tales nō cōicantes triplex ma
lum incurrūt.Primo diuinā cōminationē
Dicit em̄ xp̄us cōminanter Joh.vj.Nisi
māducaueritis carnē filij hois z bibe,eis san
guinē nō habebitis in vobis/Secōo viciū ingra
titudinis,institutū siquidē fuit sacramen
tū altaris a xp̄o dño:vt fideles sui illud su
mētes recordarent amoris/quē nobis ostē
dit dū p nostra salute acerbissimā passionē
z crudelē mortē patientissime tolerauit/vñ
Matth.xxvj.z Lu.xxij.ait.Hoc facite in
meā cōmemorationē/Et Paulus in ho
die rna epla.Quotiēscūq̄ māducabitis pa
nē hūc et calicē bibetis/mortē dñi annuncia
/Idem ponit in sentētia de cōse.dist.ij.c.qz
scriptura.c.qz passus.c.semel christus zc.
Cū ergo sacramentū hoc venerabile fide
liter et deuote sumptū christū passum ad
mentē reuocet:ingratissimi pfecto censen
di sunt illi qui saltē semel in anno cōmuni
care nolūt/Tertio incurrūt pctm̄ inobedie
tie.Precipit nāq̄ sancta mater ecclesia fide
libꝫ cunctis vt cōionē suscipiāt/De hoc au
tem p varietate tpm varia facta sunt statu
ta/In ecclesia siquidē primitiua dum san
guis christi recens feruebat in corde credē
tium cōmunicabāt omnes quotidie,vt pa
tet Act.ij.et in.c.peracta.de cōse.di.ij/Ap
su vero temporis vsus cōionis deductus
est ad dies dñicos/Et de hoc dicit Aug⁹.
in.c.quotidie.de cōsecra.dist.ij.Quotidie
eucharistie cōmunionē accipere nec laudo
nec vituperoꝫ oībus tū diebus dñicis cō
municandū horto/Succedente vero tpe
statutū fuit vt ter in anno oēs cōmunica
rent,vicz in pasca.penthecostes,et natalis
domini,vt in.c,et si nō frequentius.de cō
secra.dist.ij/Tempore vero in quo chari
tas refriguit,ecclia obligauit laicos/ad cō
munionē tm̄ semel in anno,scz in pasca/Et
habetur in d.c.Omnis/Et tamen tāta est
in multis nequicia malec̄ voluntatis ob
stinatio/q̄ nō solum nō cōmunicant semel
in anno:verum etiā sine cōione per annos
et annos perdurant/Penam illorum ha
bes ibidem.Declara illam partem capitu
li si patitur hora et penā/Et quid intelligi
tur per pascha.et per proprīū sacerdotē cum
dicit.Nisi forte de ꝓprij sacerdotis consilio
duxerit ad tempus ab eius perceptione ab
stinendū/Et vtrum satisfacit p̄cepto eccle
sie de cōmunione in anno semel sumenda
qui cōmunicat hodie in die cene vel in pa
rasceue,vel in sabbato.vel alia infra annū
et nō in die pasce.Vide de his Antoninū
pte.ij.ti.ix.ca.ix.et doc.in d.c.omnis S
Ubi notant q̄ pasca capitur tripliciter.
Primo pro ipo die resurrectiōis tm̄.Se
cundo pro tempore paschali vt diebꝫ tribus
proximis sequentibus et antecedentibus
Tertio pro toto tempore inter diem pasce
et diem penthecostes/Et capiendo primo
modo ecclesia cōgruentissime statuit in die
solennissimo festo supra omnes alios fide
les sumere debere sacramentū omniū ma
ximū ꝓpter quattuor rationes/Prima q̄
tunc homines sunt magis depurati ꝓpter
quadragesimā precedentē,in qua purgan
tur crimina:et que est quasi vigilia ad se p̄
parandū ad ipsius sumptionem in die pa
sce.Secunda propter christi passionē z re
demptionē,quas tunc recolit ecclesia qui
bus tunc homines debent esse magis de
uoti.Tertia quia in memoriā dñice passi
onis hoc sacramentū institutū est vt dictū
est,de qua in primo est actū scz feria sexta,
que em̄ prime facta sunt habent in recenti

memoria. Quarta ratio vt sicut xps tunc surrexit corporaliter, sic homines p sumptionem illius sacramēti resurgāt cum christo spualiter. Et tantū hoc tpe dr recipi h sacramentū q nō habeat p catholico, q nō recipit. imo psumit cōtra eū de infidelitate, de pse. di. ij. seculares. Vñ dicit lex in aut. de pull. do. circa mediū. col'. viij. Qui se ab ecclesia sepat nec sanctā cōmunionē accipit: heretic⁹ est censend⁹. Vide plura in lectura ca. ois vtriusq, de pen. et re.

Hic cadit dubiū circa pmū modū vbi dictū fuit q sacramentū eucharistie debet sumi fideliter z sine errore. Et in fine addu cta sunt exempla de veritate intentoz in h sacramento. ponat q iudeus pungat violēter hostiā consecratā z videns eā rubescere sanguine ex puncturis, viso miraculo petit baptismū et baptiset. Querit an debeat puniri p isto delicto a iustitia publica. Respondet cōsiderando duo. vnū ex pte delicti, aliud ex pte baptismi. Ex pte delicti cōsiderāda sunt duo. Primo aut pungebat eā ex pura malicia, scz aio inferēdi ptumeliam xpo: quem christiani colūt sub specie hostie, et sic grauissime peccauit cōtra legē christianā. Aut pungebat eā ex dubio, scz aio expiendi p aliqđ signū an talis sanctitas sit ibi qualē dicūt christiani, et sic grauiter peccauit temptādo deū. vñ vtroq mō puniend⁹ est. vt in. c. in nonnullis, de iudeis. Ex pte baptismi cōsiderāda sunt duo. Primo iudeus petēs baptismū: aut petit solū xpter calumniā: q xpter fugā mortis vult baptisari: et sic nō est recipiend⁹ ad baptismum sed ad penā trahendus, nisi euidentibus signis appareret ipm vere conuersum et nō timore pene. Secō aut petit baptismū mot⁹ miraculo: et sic est recipiendus ad baptismū. q psumendū est ipm vere conuersū vt pz de latrone i cruce, centurione, et paulo in via. Neq post baptismū est puniendus q sic xps p eo satisfecit in passione. p cui⁹ virtute baptismus opat. Etiā satisfecit ecclesie inq̄tū sua bona volūtate se alligat perpetuo eius seruitio.

De cena domini. De euangelio.

Sermo XL.

Exit a cena et ponit vestimēta sua. Jo. xiij.

Pro introductiōe nota q ī scriptūra sacra q̄druplex repit cena xpi. scz materialis. sacramentalis. spualis. et eternalis. De cena materiali xpi loquit thema nostrū. de q pauca infra subiūgenda: et ab ea denoiat hodierna dies cena dñi. Secūda cena xpi dr sacramētalis. Hāc pparauit nobis hodie i vltima cena pdie q̄ pateret qñ corpus in cibū z sanguinē suū in potū discipulis suis ministrauit: et eandē cenā postea celebrandā instituit: cū dixit Lu. xxij. Hec q̄tienscūq fecerit⁹ in mei memoriā facietis. Dicit aūt hec refectio sacramentalis cena. nō q̄dē ex eo solo q istud sacrm hodie i cena dñi fuit institutū. sz etiā ex pterate vocabuli. Dicit em cena a cenon qđ est nouū. Et reuera h sacramentū est nouū. Vñ dixit dñs. Hic calix nouus testamentū est in meo sanguine. Innouat etiā hoiem ab oi vetustate. Itē dicit a cenon qđ est vmbra. q̄ q̄si sub vmbra accidentiū panis et vini verā carnē z verū sanguinē sumim⁹. Tertia cena xpi est spualis gre. de q Apoc. iij. Ego sto ad ostiū z pulso: si q̄s audierit vocem meā et aperuerit mihi ianuā introibo ad illum et cenabo cū illo. id est gratie mee pticipē faciā. q dr Joh. j. Gratia z veritas p ihesum xpum facta est. Et dicit cena: q in vltima etate mūdi parata. nō ante legem: nō in lege. j. ad Cor. x. Nos sumus in q̄s fines seculoz deuenerūt. Ad hāc cenā gratie itur p viā charitatis. Aug⁹. Charitas est via dei ad homines z homīm ad deū. Quarta cena christi dicit eternalis. et est cena glie. de q Apoc. xix. Beati q ad cenā nuptiarum agni vocati sunt. Et dr cena xpter cene pterate. Prio q sicut post laborē cena materialis recipit. sic beatitudo glorie. pmiū. Exibit homo ad opus suū et ad operationem suā vsq ad vesperā: tunc dabit cena z merces. Mat. xx. Cū sero factum esset dr. vocauit operarios dr. Secō dicitur cena ideo: q post cenā nō redit ad laborē sed ad requiē. et sic erit i glia. Apoc. xiij. A modo iā dicit spūs vt requiescāt a laboribus suis. Tertio q ad cenā solū inuitant boni amici z singulares z nō alieni. vt figurat Gen. xliij. Joseph cenauit cū fratribus suis: exclusis egyptijs. et sic xps cum electis exclusis peccatoribus Joel. iij. Et erit hierusalē sancta: et alieni nō transibūt per eam amplius

Sed quia euangelium hodiernū solū tractat de cena materiali ⁊ sacramentali christi, ideo alijs duabꝫ cenis dimissis dumtaxat de his in sequētibꝫ dicam. De quibus etiam sonat thema. Surgit scz Jesus a cena ⁊c. ℣ Diuido hūc sermonem in duos articulos. In primo dicet de cena materiali xpi, In scō sacramentali. Quātuz ad primuz nota qꝫ christus in vltima cena nobis dedit septē documenta q̄ hodiernū euangelium cōplectit. Que q̄libet volens m hodie digne cōicare tuare debet. Primuz m dom documentuz qđ christ⁹ nobis hodie exhibuit dicit memorande mortalitatis. Ipse enī memor erat mortis sue. Qđ euangelista exprimit dicens. Ante diem festū pasce scIens Jesus, qz venit hora eius vt transeat ex hoc mūdo ad patrez. Sicut enī xps in cena recordabat mortis de prio sibi imminentis, ita ⁊ q̄ vult cōicare mortem xpi ad suam mentem reuocare debet. Hoc docuit apls in hodierna epistola cuz dixit, j. Cor. xj. Quotiēscūqꝫ manducabitis panē hunc ⁊ calicē, mortem dñi annunciabitis donec veniat. Secunduz qđ christus nos docuit dicit cōsummāde charitatis. De quo dicit in euangelio. Cū dilexisset suos q̄ erāt in mūdo in finē dilexit eos, scm glo. id ē maiora signa dilectionis ondit. Dilexit nāqꝫ dñs suos suos iustos ⁊ sanctos, reos ⁊ pctōres p eis patiendo et morIēdo. Ob qđ apls Ro. v. inquit Cōmēdat suam charitatē deus in nobis, q̄m cum adhuc pctōres essem⁹ christus p nobis mortuus est. Si ergo christus dilexit nos vt sanguinē suū ⁊ vitā daret p nobis, nos debemus ⁊ illuz diligere, ac p eius amore, primi odia deponere: alioqn indigne cōunicabimus. Tertiū documentū qđ nobis xps dedit dicit tolerāde aduersitatis. Tolerauit enī Judā, pditorē suum equo ⁊ patiēti aio, quē in cena retinuit, cōmunicauitqꝫ eū cū alijs discipulis, ne eius pctm occultuz faceret manifestū, vt in ca. Christ⁹ i. q. j. ⁊ ca. sicut Iudas. de cōse. dist. ij. y Ex quo sequit, qꝫ christus Jude vere suū corpus ⁊ sanguinē dederit, nō tm q̄n et buccellā panis dedit, sed prius cum cuz ceteris cōicauit, ⁊ sic buccella pus⁹ panis fuit. Hoc dicit glo. super illō Joh. xiij. Cui intinctū panē dedero ⁊c. Et hoc euangelista exprimit cuz dixit. Et cena facta scz q̄tum ad esum agni paschalis, nō tamē cōpletum q̄tum ad alia cibaria. Sequit. Cum diabolus iā misisset in cor vt traderet eum Iudas symonis scharIothis, supple fm Aug. de ly, qz dle p̄cedenti eū vēdiderat suggestione diaboli hanc pditionē in cor ipsius mittentis. O q̄nta erat patientia ⁊ tolerantia Jesu q̄ in cena illa respiciebat prodItorē suū, videbatqꝫ cor eius malignuz, ⁊ tm nō ejiciebat eū neqꝫ ostendebat sibi turbulentam faciē, nō tumellas et cōuicia illi offerebat, sed modis omnib⁹ mansuetissimis q̄tum in se erat q̄rebat illū a cogitatu maligno reuocare. Hāc patientiā etiā docuit nos verbo cum dixit Lu. xx. In patiēntia vestra possidebitis animas vestras. Et Mat. v. Beati qui psecutionem patiūtur p̄ter iustIciam, q̄m ipsorum est regnum celoz. volens igit digne cōicare ⁊c. Quartū qđ nos docuit fuit contemnende psperitatis. De quo euangelista in themate. Surgit a cena ⁊ ponit vestimēta sua id ē deposuit, p hoc innuens deponendū esse omnē seculi huius affectum. Qđ dicit Hiero. ad Exuperantiū scribēs. Si fieri potest imitare Joseph. ⁊ egyptie dñe palliū relinque nudus xpm nudum seqre. Et Seneca ad Lucil. Noli huic tranquillitati confidere

Cena materiall

8 m dom m

Quintum qđ nos docuit fuit obseruande castitatis, qđ explicat in euāgelio cum dicit. Et cum accepisset lintheum p̄cinxit se. Nos etiam lumbos p̄cinctos habere debemus fm illud Luc. xij. Sint lūbi vestri p̄cincti, q̄ verba exponens Greg. in omel. ait Lumbos enī p̄cinguimus cuz carnis luxuriam p cōtinentiaz coartamus. Sed vt dicit Aug⁹. Inter oia christianoz certamina duriora sunt p̄lia castitatis. In q̄b⁹ q̄tidiana est pugna et rara victoria. O quāta multitudo dānat̄ p̄ter vitia carnis, et q̄s explicet q̄t sunt illi q̄ vt psistant in miseriis ⁊ turpitudine ꝓfiteri ⁊ cōicare postponūt

9 m dom m

Sextū qđ xps nos docuit ꝛ exercēde humilitat⁹. De q̄ euāgelista dicit cōsequēter Deinde misit aquā in peluim ⁊ cepit lauare pedes discipulorū ⁊ extergere lintheo q̄ erat p̄cinctus. O magna humilitas, videre regē angelorum et dñm celi ⁊ terre genuflectum añ pedes discipulorum ⁊ manibꝫ p̄priis ꝓtrectātez ⁊ lauantē pedes illos sordidos ⁊ lutosos, ⁊ nō tm caros sibi discipulos, ⁊

De cena domini

sed etiam ꝓditoris sui nequissimi. Et vt dicit Origenes q̄ ꝑmo lauit sibi pedes. Nō sctūs Tho. vult q̄ saluator volēs retrahere iudā a ꝯcepta malicia ꝑmo ꝓcubuit ad pedes iude: vt sic ꝑ tale opus hūiliationis posset eꝰ cor mollificare. Ꝓterea putat petrum ℞ abhorruisse cū dicebat. Non lauabis mihi pedes in eternū. q. d. Absit mihi q̄ ego sim tāte ꝓfūptionis sicut iudas: q̄ ꝑmisit sibi hoc fieri a dño z magro suo. Sz vt dicit Alco. de ly. Nō videtur verisile. si transisset ꝑ oēs alios q̄n aliq̄s eoz vel plures recusassent hāc lotionē sicut z Petrus. Et ideo alij doctores dicunt q̄ ꝑmo venit ad petz. ꝓpter qđ discipuli audita reprehensione petri nō fuerūt ausi vltra tā recusare. Nergo euāgelista dicit cepit lauare tc. et postea subiūgit. venit ergo ad symonē. nō est ꝑ hoc intelligendū q̄ alios lauerit ante ipm. sed euangelista prius dixit factum in generali. postea explicat modū in speciali siue ꝓticulari: incipiēs a petro. ℣ Quā tum ad scm. qz de cena sacramentali multa audistī his diebꝰ. ido breuit̄ q̄ttuor puncta attingā. Primū est. q̄ est vtilitas sumētibꝰ digne in hac vita hāc bñdictā cenam. Solutio. Tria sunt ꝑmaxime bona q̄ digne hoc sacrm sumētes colligūt in hac vita. Primū ꝰ virtutuz augmētatio. Sccz ꝓctōz venialiū remissio. Tertiū est pctōz mortaliū deletio. Primū inquā bonuz est gre z ꝓtutū augmētatio. ꝑbat ex oratione canonis vbi ꝰ. Quotq̄t ex hac altaris participatiōe sumpserim. oi gra z bñdictiōe repleamur. Inde est bon. tex. de ꝯse. dis. ij. c. nō iste. vbi ꝰ sic. Nō iste est panis qui vadit in corpus. sed panis vite eterne qui aiem nre substātiā fulcit. Iste panis q̄tidian. ē accipe q̄tidie. vt q̄tidie tibi ꝑsit. Sic viue vt q̄tidie merearis accipe. z in. c. credere. eadem dis. ꝰ. Credere in ieſū xp̄m. hoc ē māducare panē z vinū. q̄ credit z manducat inuisibiliter signat. glo. Sagināt scz spūalibus bonis z ꝓtutibꝰ. Et rō est. qz effectus hui⁹ bñdicti sacramēti est plenitudo gre. sz ad plenitudinē gre ꝑ augmētū ꝓtutū puenit. Ex q̄bꝰ sequit̄ q̄ iste bñdict⁹ cibus est anie nre vita. Joh. vj. Ego sum via veritas z vita. Et ca. vj. Caro mea vere est cibꝰ tc. q̄m sicut per cibū mortifer mors intrauit orbē terraz. Gen. iij. sic ꝑ hūc cibū salutifer vita restaurat. Scōm sequit̄ q̄ hoc sacramentū est nra cū xp̄o incorꝑatio. Joh. vj. Qui māducat carnē meaz. z bi. me. et in me manet z ego in eo. Tertiū sequit̄ q̄ ℞ sacrm est nra defensio. Defendit aūt ꝑmaxime a tribꝰ: carne: diabolo. z mūdo. Inq̄n tū enī hoc sacrm est signuz passionis xp̄i ꝑ quā demones deuicti sunt: est oīm spiritum malorz fugitiuū. ps. Parasti in conspectu tuo mensam aduersus eos q̄ tribulant me. Scōo inq̄ntum in ℞ sacro miscet aq̄ q̄ ē elemētū frigidū refrigerās corꝑis estum ostēdit efficacissimū remediū ꝯtra carnis incēdia. ps. Sup aquā refectionis educauit me: aiam meā ꝯuertit scz ad spūalia bona. Tertio inq̄ntū hoc sacrm habitum gre habet. ex q̄ tāct̄ ex singlari medicina moris interioꝝ z exterioꝝ supat. Hoc sacrm a misero nos mundo custodit. ps. Si ambulauero in medio vmbre mortis scz huꝰ tenebrosi mūdi. nō timebo mala qm̄ tu mecuz es. Scōz bonū ꝰ venialiū remissio. Vñ Amb. ll. de sacrīs. z habet de ꝯse. di. ij. c. si q̄tiēs. Si q̄tiēs inq̄t sanguis xp̄i in remissionē pctōz effundit̄ debeo sp accipe q̄ sp pecco debeo sp hre medicinā. Et Aug. in ca. vtrū sub figura. eadē di. Iterat inq̄t q̄tidie hec oblatio: lz xp̄s semel sit passus: qz quotidie peccamus peccatis sine q̄bꝰ mortalis infirmitas viuere non pōt. Ita etiaz allegat magr in. iij. dis. xij. Dicit tn sanct⁹ Tho. ibidez q̄ nō optet sp oīa pcta venialia deleri. sed tm̄ ꝑm mēsurā deuotōis ꝓpositi tn̄ tanꝰ esse feruoꝝ vt etiā oīa delerētur nō enī ē incōuenies q̄ aliqua horza hō sit absq̄ pctō venialī: lz ꝓpter nostram fragilitatē diu durare non possumus. Tertiū ꝰ pctōz mortaliū deletio. Dupl̄r enī peccata mortalia delet. scz aut que fuerūt oblita aut q̄ in aiam intrarēt nisi hoc sacro munirēt. Nō enī delet sclēter reseruata. qz cū vita sit anie z ipsa in mortali pctō existēs sit mortua: nō poterit illō viuificare. Hec sāctus Tho. vbi s. z Scōz punctū erit q̄ mala incurrit hō indigne cōicās. Solutio. Indigne cōicātes q̄ttuor ꝑmaxia mala incurrūt. Primū ꝰ dei inhonoratio. reputant enī xp̄i homicide. De q̄ apls. j. Corinth. xj. Quicūq̄ manducauerit pa. z bi. ca. dñi indigne reꝰ erit cor. et san. dñi. Amb. penā mortis xp̄i merent ac si xp̄m occidis-

Vtilita ꝑtu augme
gra ñ ꝑ mor dele

Indigne gu
mant iiij ma
la incur

dei honoꝝ
hoc abbiua
& dyabli thi
eterna dapna

sent qui indigne pcipiunt dicit sāct⁹ Tho. par. iij. q. lxxx. ar. v. hoc verū est ꝑm silitudi nē. qz vtrūq; cōmittit cōtra corpus christi nō tm ꝑm crimis ǫntitatē. pctm enī occidē tiū xp̄m multuz fuit graulus. Primo qz il lud fuit contra corpus xp̄i in sua ꝓpria spe cie. Hoc antē ē ꝓtra corp⁹ xp̄i sub specie sa cramēti. Scōo qz pctm illud ꝓcessit ex in tentione nocēdi xp̄o. nō aūt hoc peccatum Scōm malum qđ incurrunt dicit vite ab bzeuiatio. punit enī in corpe. vñ. j. Cor. xj Jōo inter vos multi infirmi z imbecilles z dormiūt multi. Ulñ legit in gestis beati Bernhardi. qz q̄dā phibit⁹ ne accederet et verecūdia ductus non dimisit. sed accessit inter deglutiēdū sacrm p guttur exiliuit. z ip̄se subitanea morte coram altari interijt. Ulñ Paschas⁹. Qui indigne cōicat si boni tas z miscōia dei nō resisteret. statim eum angeli ꝑimerēt. Tertiū malum ōz diaboli traditio. tradūt enī se in diaboli ptātē silles iude. Joh. xiij. Et post buccellaz introiuit i eū sathanas. De talib⁹ ꝑt dicit illō sicut de iuda. Ecce man⁹ tradēt me mecū ē in men sa. Luc. xxij. Quartū malū ōz eterna dānatio. j. Cor. xj. Qui māducat idigne iu. sl. mā. z bl. Haymo. Qui indigne suscipit sacrm magnū sibi acq̄rit tormentū. Ideo apl's vbi s. Probet aūt seip̄m hō scz vtz in aliq̄ sit culpabilis aut reus delicto. z sic de pa ne sūo edat. ¶ Tertiū pūctū est illō q̄t mala incurrit q̄ post susceptū sacrāmētū se a pctis non custodit. Solutio. Tria mala ꝓncipaliꝝ incurrit q̄ post sacramentū susce ptū ad vomitū redit scz puersiōis. pditōis et ꝓfusionis. Primū ōz puersiōis. qz ordi nē debite honestatz puertit. venturo enī re uerētia ꝑbet. z dū ꝑsens est iniuriam facit exēplo iudeoz q̄ in ramis palmaz xp̄m cū magno susceperunt honore. z postea elece runt cū maxio dedecore. Ideo dicit Jsiō. ō sum. bo. Irriſor nō penitēs est q̄ adhuc agit qđ penitet. Canis reuersus ad vomi tū est penitēs redies ad pctm. ij. Pe. ij. ca. Scōz est pditiōis. tales enī iude sūt silles dic vt placet. Tertiū ōz ꝓfusiōis. Bzeg. su per Ezech. Sic inqt q̄ a fide recedit apo stata est. ita q̄ ad puersum opus qđ deseru erat redit ab oipotēti deo absq; vlla dubi tatione iudicat etiā si fidē tenere videatur ij. Pet. ij. Idez in registro. Dnorio inqt excessus est veritatē nō cognoscere q̄ post agnitā retrorsum verti: siue in agnita veri tate nō manere. ¶ Sed dl. qliter face re debemus vt post susceptū sacrm seruemus nos i gra. Dico qꝺ ꝺ fit ꝑ q̄ttuor. Pri mo ꝑ vitioz ꝓtrarioz pugnationē. Cū oī bus inqt Seneca pacē habeas: cuz vitijs bellū. sic docet Bzeg. in omel. Cōtra luxu riam accipe ieiunīū. disciplinā ꝛc. fuge oc casiones ꝓnes ꝛc. Cōtra supbiā hūilitatē honestatem in vestimētis ꝛc. et sic de alijs Scōo ꝑ maximi damni incursionē vt scz ꝓsideres q̄ malū z q̄ amarū sit incidere i manū dei viuētis. z eternaliter dānari. Exē plū Hieronymi dicēt. siue comedā siue bi bā ꝛc. Tertio ꝑ seruoz dei assiduā ꝓuersa tionē. qz cū scto sctūs eris. Quarto ꝑ mali stat⁹ ꝓsiderationē. vt scz ꝓsideres q̄ in ma lo statu repiat pdens grām dei. Exēplū ō filio ꝓdigo. ¶ Quartum punctum erit q̄t mala incurrūt nō cōicātes i pascha vel ad minus semel in anno. Dicendū qꝺ tria ma la. Primū diuinā cōminationē. dicit enim christus cōmināter. Nisi māducaueritis carnē filij hois. z si el⁹ san. ꝛc. nō ha. ꝛc. Jo hānis. vj. tales enī pdūt meritū passionis xp̄i. ita qꝺ in eis nullū opat effectū. Jōo di cit apl's. j. Cor. xj. Quotiēscūq; māduca ueritis ꝛc. morte dñi annūtiabitis. ꝛc. Idē ponit in ca. qz scptura. c. qz passus. c. semel xp̄s. de ꝓse. di. ij. z sic vitā spūalem sibi aufert. q̄re homicida reputat sic cibū naturalē non su mens z se interimēs homicida est. z ꝑm le ges talia corpa debēt ꝓcremari. Scōm ē vitium ingratitudinis. nā nō cōicans parti cipatione oīm bonoz vniuersalis eccl'e se ip̄m puat. put mebrū abscisū a corpe aīa lis. ampli⁹ nihil ptcipat ꝺ aīa. ita a silī nō cōicās a meritis z ptcipatōe oīm bonoz ca dit. vñ Alb⁹. Per corp⁹ xp̄i verū. oēs nos i oib⁹ xp̄i gratijs z oīm fidelium cōicamus Ulñ z cōmunio ōz: vt apl's declarat. j. Co rinth⁹. xj. Tertio incurrūt pctm inobedien tie. Precipit nāq; scta mr ecclia fidelib⁹ cū ctis. vt ad minus i pascha cōlonez suscipi ant: nisi de cōsillo ꝛc. z addicit pena. vt i. c. Dis vtriusq;. ꝺ pe. z re. declara. aa Hic vltimo de hodierna festiuitate cadit dubi um. exq̄ dicunt doctores. excepto die san cte trinitatis nulla dies p totū annū sit san ctioz: in q̄ tm est priuilegiata Dicendum q̄

Nō quinta i anno sel m mala incurrit

Nō p⁹ humoz a pris se non rusto? V. ma ir

De Passione domini

Dies cene & pmus

hec sacratissima dies videlicet dies cene si ue iouis sancta in septē potissimū ꝓuilegiata existit. Primo in penitētiū videlicet reconciliatiōe, scdo in olei ꝫsecratiōe, tertio in noui testamēti inchoatiōe ꝫ veteꝛ terminatione, qrto in sacramētoꝝ institutiōe, qnto in mādati impletione ac pedū lotiōe, sexto in altarū denudatiōe, septimo in indulgentiarū largitiōe. Primo dico in penitentiū reconciliatiōe. Hodie nāq; scta mater eccl'ia penitētes in ecclesiaz introducit q̄ de ea in capite ieiunij electi fuere. Ista statuit in ca. de penitētib⁹, de ꝫse. dis. iij. ꝫ concilio agatoñ. Et in ca. in cena. de ꝫsecra. di. j. in fine ꝫ in ca. in capite. l. dist. i fine. Et ponit wilhelmus durandi i rōnali diuinoꝝ duas rationes, cur hec dies ꝓ ceteris adeo ꝓuilegiata sit vt in ea dūtaxat ꝫ nō in alia penitentes solēniter p epm in eccl'iam introducantur quas vide li. vj. vbi tractat de illo die. Ibidē etiā ponit formā ejectōis die cineꝝ ꝫ formā reconciliatōis, ꝫ habet i pōtificali

1° ¶ Scōz in q̄ hec dies ꝓ ceteris ꝓuilegiatur ē in olei ꝫ crismatis ꝫsecratiōe. Hac nāq; sola die epūs in eccl'ia cathedrali dūtaxat tripartitū oleū ꝫsecrat scz oleum infirmoꝝ, oleū crismatis, ꝫ oleū sanctuz seu cathecuminoꝝ. bb Et ꝓtius cōsecrat oleū infirmoꝝ q̄s crismatis vel sanctuz. Ista statuit eccl'ia in. c. lr'is. de ꝫse. di. iij. et. c. omni tpe. ꝫ. c. si q̄s de alio. de ꝫse. di. iij. et in. c. te referēte. de cele. miss.

3° ¶ Tertiū quo ista dies decorata est, qz in ea nouū testamētuz incepit ꝫ vet⁹ terminatū fuit; qñ xp̄s panē et vinū in corpus ꝫ sanguinē suuz trāssubstātiauit Ratio, cū enī ad verum pascha q̄ est xp̄s dñs puentum fuit necesse erat vt tipus et figura cederēt veritati, vt dicit Aug⁹ in. c. vtrū sub figura. de ꝫsecra. di. ij. ꝫ in. c. itera tur. ibidē.

2° ¶ Quartū est in sacramēti sacroꝝ institutione. Hodie nanq; saluator noster trāsitur⁹ de hoc mūdo ad patrē cū tps sue passionis instaret sūpta cena in sue passionis memoriā ꝫ nraz liberationē summū et magnificū sui corpis ꝫ sanguinis institut sacrm. Mat. xxvj. de ꝫse. di. ij. Panis est i altari. de cele. miss. cū marthe. ter. pulcherrimus in cle. vnica. ō reli. ꝫ vene. san. Ratio tunc decuit et nō alio die nec hora, qz ℔ sacramētū ē memoriale passiōis xp̄i, ideo cōgruit i vltima hora dari tpe opportuno, qz q̄ vltima sunt magis memorie mandam⁹. Et qz hoc sacramentuz est summe charitatis signū, oportuit tūc institui qñ maior primū affectio in amicoꝝ mēte. Ex grandis affectio imprimit qñ amicus ab amico recedit, q̄s eni ardenter diligimus grauiter dolem⁹ qñ recedunt, sic in ꝓposito.

m 4

¶ Quintū est in mādati impletiōe ac pedū lotiōe, hodie nāq; epūs ꝫ alij ꝓlati exēplo xp̄i et nō alio die pedes suoꝝ canonicoꝝ ꝫ subditoꝝ lauāt, ꝫ ex oib⁹ mādat⁹ dei istud solū ꝺr antonomastice mādatū: qñ maiori exhibitione officij hoc obseruari ꝓcepit cū discipulis suis pedes lauit dicens. Si ego laui vob pedes dñs et mgr̄, ꝫ vos inuicē debet⁹ lauare pedes, ꝫ etiā cū interdicto ait petro. Si nō lauero tibi pedes nō habebis tē.

6°

¶ Sextū est in altarū denudatione. hodie nāq; statim vesptino finito officio denudant altaria vsq; in sabbatuz: q̄ postmodū tertia die cooptiūt. dd Hec aūt denudatio signat discipuloꝝ fugā, qz ipsis fugientib⁹ xp̄s solus remansit q̄ p altare significat. Tertia die coopiūt, qz post eꝝ resurrectiōem discipuli ad eū redierūt. De signat etiaz nudatio altaris q̄ xp̄s fuit nudat⁹ in cruce. In plerisq; etiā locis altaria lauant vino et aq̄: ad denotādū q̄ corpus xp̄i qđ est vez altare, sanguine ꝫ aq̄ in cruce aspersū est. Nā de ipius latere exiuit sanguis ꝫ aq̄: p que genus humanū lotum ē.

ee ¶ Septimū ē i indulgentiaz largitiōe. Nā nulla dies p totū annū a summis pōtificibus adeo dotata ē indulgentijs sicut hodierna dies. Ideo antonomastice, id est p excellentiā a vulgo ꝺr dies indulgentiarum vulgariter der ablat⁹ tag. Extēde de septē ecclesijs ꝓncipalib⁹ rome ꝫ alijs in q̄cūq; parrochia vt scis tē. Cū ergo hec dies tā sancta sit ꝫ adeo ꝓuilegiata, merito tota ꝫsū marī debet i deuotiōe ꝫ pegrinatiōe ac visitatione ecclesiarum.

Sermo. xlj. de passione dñi ꝫ compassione beate virginis.

O Vos omnes

O qui transit⁹ p viā attendite et videte si ē dolor sicut dolor me⁹. Treñ. j. Verba sunt redēptoris nr̄i in q̄b⁹ nob hodie suā amarissimā passionē ꝓponit, et qz nō oib⁹ eq̄lis

ter data est gratia dei ad christi passionem meditandā siue p̄dicandā. imo etiā viri p̄fecti non sūt sp̄ dispositi, sed vno tp̄e plus. alio tp̄e min⁹ p̄pter diuersas occupationes variaq̄ negocia ac impedimēta: t p̄pter p̄sentiā gratie aut p̄pter ip̄ius subtractionē. Et ideo sunt necessarij diuersi modi meditandi t p̄dicādi passionē, vt si nō sit dispositus ad vnū attēptet alterū. Quāuis autē passio x̄pi posset meditari meritorie septē modis. in p̄senti tn̄ solum duos adducam. Primo passio x̄pi potest p̄dicari t meditari ad rememorandū scz ordinate gestā historiā vt ea mens formata nō vageť facilit̄er ad distractiua. Et hoc mō cōiter supiorib⁹ annis passio x̄pi fuit vobis p̄dicata p diuisionē septē dietaꝝ siue horarū canonicaꝝ. Et q̄cquid in q̄libet horaꝝ canonicarū gestū fuerit p historiam passiōis recitatū. Scōo ad cōpatiendū x̄po de tā acerbissimis penis. De hoc dicit Hiero. super Matth. Dis creatura compatiť x̄po morienti. Sol obscurať. terra tremiť. petre scindunť. velū templi diuidiť. sepulchra aperiūť solus miser hō nō cōpatiť. Ad incitandum igiť vos p hunc sermonē ad cōpatiendum x̄po t Marie matri ei⁹: hunc modū decreui sumere. Recolētes igiť hodie tā acerbissimā q̄s ignominiosam passionē dñi nr̄i Iesu x̄pi a lachrymis minime cōtinere debemus. q̄d naz flebilius cōmemorari pōt q̄s mors illa seuissima dei t saluatoris nostri Iesu christi. Talis memoria inq̄t Bern. requirit lachrymas. Ad illas enī nos p̄uocat sancta mr̄ ecclia in oīb⁹ officijs diuinis. Ad illas nos excitat christ⁹ Jesus in doloribus suis clamās ad nos ꝓba thematis. O vos omnes tc̄. Insup ad illas nos trahit ꝓgo illa p̄fissima vnica spes mūdi. Nam si pie volumus contēplari: videbim⁹ eam vultu mesto. facie squalidā. sparsis crinib⁹ ac scissis vestib⁹ stare iuxta crucē et dicentem. O vos oēs tc̄. sed q̄ nō sumus a nobis sufficientes hoꝝ mysterioꝝ debemus vt cū deuotione. cōpunctiōe. fletu t lachrymis recordari op⁹ est vt supernū implorem⁹ auxilium. Et ꝛ in omnib⁹ aliis p̄dicationibus cōsueuimus p̄o gratia beatam virginem interpellare. tū q̄ hodie circa filij lamēta est occupata. gaudiūq̄ angelice salutationis conuersum est illi in tristiciā et merorē ideo ad crucē hūlit̄er cōfugiamus: illāq̄ salutemus/verba q̄bus ecclia vtiť referentes. O crux aue spes vnica tc̄. Et tu p̄ de celis deus cōcede nobis oīb⁹: vt p merita crucis filij tui corda nostra flectere molliq̄ valeam⁹: q̄tin⁹ cū lachrymis t magna cōpassione/loq̄ t audire possimus passionem eius. Ad hoc itaq̄ suscepta fiducia de ip̄a passione locuturi ad ea nos conuertemus q̄ ad cōpatiendū x̄po nos meritо incitare habēt. Et sunt hic p̄ nunc octo circūstantie t ꝓditiones causarū octo x̄pi passionē aggrauantes. Et quibus concludi potest q⁹ dolor passionis x̄pi fuerit maior q̄s dolor cuiuscūq̄ alteri⁹ hoīs in p̄senti vita/t p ꝓsequens maximus. Primū q̄ cū cōpassione attēdere t videre debem⁹: et quo ostēdiť magnitudo doloris/t patiētis dignitas. Ubi ꝓtēplare t soluē hāc q̄stionē: q̄s et q̄ p̄sona est que patiť. naz manifestū est q⁹ quanto dignior est p̄sona que offenditur tanto maior est offensa. t p ꝓsequens sustinenti t oi attinenti x̄ps vere p̄sona q̄ patiť est dignissimus potētissim⁹ t tenerrimus.

Primo dominus iesus fuit et ē dignissimus. q⁹ de⁹ t hō. vnde dignior p̄sona esse nō poterat. Et q̄uis diuinitas sua pati nō possit: nec aliq̄s eā attigerit ad offendēdū. tū q⁹ hūanitas illa erat organū q̄dā et vestimentū quasi diuinitatis. Unde apl's ait Phil. ij. Habitu inuentus vt hō. Ideo oīs iniuria facta illi hūanitati t corpori pōt dici facta deo. Sicut q̄ spueret in vestem q̄ indutus est imperator non diceret iniuriā facere vestimēto ꝙ imperatori. q⁹ ea indut⁹ est. Scōo ingtū hō erat potentissimus. q⁹ de p̄genie regali et sacerdotali genitus rex et sacerdos summ⁹. iuno centissimus. sapientissimus. ex miraculis t sctitate ac doctrina famosissim⁹. Cū igiť el fuerint illate tot cōtumelie. irrisiones. maledictiones. infamatiōes t afflictiōes corp̄is. unde sibi magn⁹ exurgebat dolor. Doloroſi⁹ enī ē regē cōspui. alapari. flagellari. crucifigi. tc̄. q̄ vilē t abiectū. Ideo merito dicit. O vos oēs tc̄. Tertio x̄ps in p̄sona humana fuit delicatissimus et tenerrim⁹ figuratus p vitulū optimū quē Abraaz tulit t dedit ad coquēdū in passiōe. Gen. xxij. Et in figura x̄pi de David 2. ij. Reg⁹. vlť. Ipe est qui tenerrimus ligni p̄miculus. q̄nto autē

quis est delicatior et cōplexionē habet cor poris meliorē: tāto magis affligit et dolorez sentit ex aliq̄ lesione corpis ipsi⁹. Hinc vi demus q̄ de eadē lesione et omni simili in firmitate magis grauat et dolet delicat⁹ q̄z rusticus. Ideo dicit Aug⁹. Dolor est testi monū bone nature. At corp⁹ dñi cuz erat nobilissimū nlla labe fedatū, et erat aie or ganū tenerrimū et suauissimū, vñ nullo fu it vnq̄z morbo expositū, ergo dū ab eo aia illa btā recessit, maximū dolorē sustinuit, et intātū hoc vez fuit q̄ nullus vnq̄z martyr q̄ntūcūq̄z grauia in hac vita pertulerit tor menta tātū dolere potuit, vñ merito dice re potuit. O vos omnes tē. ¶ Circa hanc primā cōsiderationē q̄ro quare chri stus voluit tā crudeli morte hūanū genus redimere, nunq̄d potuit fieri alio mō. Di co fm mgr̄m in. iij. dist. xx. et doctores ibi dē scribētes q̄ ex q̄tum ad deū absolute lo quendo repandi humanā naturā ali⁹ mo dus possibilis fuerit, q̄r sicut solo imperio volūtatis pōt de nihilo aliq̄d facere, sic et p aliū modū et aliq̄d aliud, imo p viam to talis miscōie et plenā donatiōez potuit hu manū genus redimere. tū mors xp̄i fuit cō gruētissima et q̄tū ad humanā naturaz ne cessaria Lu. vl. Oportuit xp̄m pati et sic in trare in gl̄iam suaz. Et nō solū oportuit vt xp̄s moreret: vt vitā sua morte nobis do naret, sz oportuit vt acerbissima morte: ita q̄ a plāta pedis vsq̄z ad verticē in eo nō re periret sanitas: vitā finiret, et q̄re, pp̄ q̄ttuor rōnes. Primo ratione maioris pfectio nis. Cū enī christus plenus esset gr̄a et ve ritate Joh. j. sequit, q̄ optimū op⁹ et signū habere debebat, q̄r pbatio dilectionis ex hibitio est opis. Optimū aūt charitatis si gnū et opus est, p amico aiam. i. vitā pone re. Joh. xv. Maiorē charitatez nemo ha bet vt aiam tē. Sed si poneret vitā p inimicis et oīb⁹ parceret nōne malus signum dilectiōis eēt Mat. v. Si diligitis eos q̄ vos diligunt quā mercedē habebit⁊ inde. Bern. sup illo ꝓbo: copiosa apō eū redem ptio, copiosa q̄dem, q̄r nō gutta sanguis, sed vnda flumis p q̄nq̄z partes emanauit. Secūda rō or maioris attractiōis. Cuz enī fm Aug. in. xiij. de trini. Verbum eternum iter ceteras rationes voluerit incarnari vt humanā naturā ad suū amorem traheret, sequit q̄ q̄nto maiora signa dilectōis ostē derit tanto magis attraheret. Sed qō q̄so ardentius signuz ostendere potuit q̄z capi ligari, conspui, flagellari, nudari, in medio duorum latronum crucifigi, irrideri, blas phemari, et aceto potari. Inde Bern. Su per oīa amabilē te mihi reddit o bone Iesu calix passiōis tue: op⁹ redēptiōis nr̄e. Ter tia ratio or cōdigne supatiōis. Decuit enī xp̄m p nob talī morte mori q̄si null⁹ alius posset p illo mori. Si enī leui morte chri stus obiisset: cū plures sāctos legamus p illi⁹ amore acerbissimis succubuisse penis sequeret q̄dāmodo maior obligatio chri sti ad sanctos q̄z ecōtra. Ideo decuit xp̄m tā acerba morte mori vt nullus ad eam at tingere posset, et p ꝓsequens xp̄o obligarent, et nō ecōtra. Quarta rō or sufficientis satis factiōis, q̄r habendo respectum ad delicti q̄ntitatē, sequit q̄ maxio et generalissimo delicto maxia et generalissima ac acerbissi ma pena correspondeat: cuz fm legem dei Deut. xxv. Secūz mēsurā pcti erit et plaga rū mod⁹. Apoc. xviij. Quātū glorificauit se et i delicto fuit: tantū date illi tormētū et luctū. Hz delictum p q̄ xp̄s patiebat fuit maximū, q̄r oīa pcta hūana in se cōprehē debat, et fuit generalissimū, q̄r oēs hoies i cludebat, ergo passio xp̄i debuit esse maxi ma itēsiue, et generalissima extēsiue, et sicut delictū illud oīa q̄ debebāt esse mēbra xp̄i mystica inuoluebat: ita in oīb⁹ mēbris et pti bus sui corpis naturalis p eis satisfaceret et sicut hō per oēs sensus deliq̄rat, ita ille q̄ p hoīb⁹ satisfacere voluit in oīb⁹ sensibus puniretur. Hac ergo causa sustinuit, q̄ ca put illō cui⁹ pulchritudo nullo termio me tuit spinis coronaret, et q̄ faciei quā angeli desiderāt, pspicere: a iudeis ꝓspueretur, q̄ etiā aures q̄ angelorz cantum audire sole bāt: blasphemias audirēt iudeorz, et q̄ pe des et manus q̄ illi contūeti erāt q̄ mūduz opabāt cruci affigerentur, q̄ gust⁹ aceto et oculi videntes matris dolorez affligerent vt primorz parentū pctm̄ et aliorz in oīb⁹ sensibus cōmissuz, et ptib⁹ patiēdo sanaret et nos eius in oīb⁹ sensib⁹ et partib⁹ viden tes dolorez i posteris oēs sensus et partes corpis nr̄i a pctō p eius amore custodire mus. Ad hunc nāq̄z effectum oēs inuitat ad el⁹ videndū dolorē dicēs. O vos oēs tē.

D Ex quibꝫ sequitꝫ humanum genus per purã creaturã nõ potuit reduci ꝓpter impotẽtiã satisfactionis. naz in perfecta satisfactiõe req̃ritꝫ satisfiat q̃tũ ad iniuriã z q̃tuz ad dãnũ. Qui enĩ ꝓ vno satisfacit z nõ ꝓ altero, nõ erit vera satisfactio. ergo si aliqua creatura potuisset satisfacere oportuisset vt q̃ ad iniurias dei z totius vniuersi satisfeciſſet. Cũ aũt culpa infinita eẽt creatura aũt finita, ptz q̃ non recte satisfacere potuisset. Nunc ad cõpassionem btẽ Marie sermonẽ dirigamus, et est primũ ꝑforme ꝓdicto. Ex q̃ ꝓpẽdit magnitudo cõpassiõis, qm̃ ꝑsona q̃ cõpatit dignissima est, put de ea canit eccl̃ia. Felix nãz es sacra virgo Maria z oi laude dignissima. Est potẽtissima; put ipsa de se gliaf in cantico Lu.j. Fecit mihi magna q̃ potens est. Et tenerrima; put de ea testatur Salomon Can.vj. Delicijs affluens innixa sup dilectũ suũ. E Hz diceres quo verificari potest q̃ btã ꝑgo vere doluit ꝺ passione filij sui. Ad euidentiã istius nota q̃ q̃dam incõsulte ꝓsumpserunt dicere beataz virginez nõ habuisse tot z tantos dolores sicut de ea scribitur z ꝓdicatur; ꝓbare volentes rõnibus subsequẽtibus. Primo q̃ beata virgo nõ erat sicut cetere femine ad lachrymas ꝓna, sed erat sapiens z in oibus conformis volũtati diuine, scienscz voluntatẽ diuinã sic ordinasse filiũ suuz mori in cruce, ꝓpter qꝺ non est credendũ q̃ ipsa de morte filij sui doluerit z dolorẽ lachrymis ostenderit; ne ea volũtate diuina discordare videret. Scõo dicũt q̃ btã virgo fuit plena charitate; ꝓpt̃ qꝺ cõpaf soll ardenti .ps. xviij. In sole posuit tabernaculum suum. Quapropter ex charitate liberatõez generis hũani multũ desiderabat, sed nõ ignorabat hãc liberationẽ ꝓ mortẽ filij eius generi hũano secuturam; g̃ nõ dolebat. imo potius gaudebat. Tertio q̃ sciebat mortem filij sui cito trãsiturã, z post triduũ filium suũ de morte ad vitã gl̃iosam resurreturuz tc̃. in q̃ magis gaudere cẽs dolere debebat. Sed iste rõnes nulle sũt; imo si ꝺs cas tenere vellet: hereticus putaret. q̃ ꝛm Bonauen. in. iij. diſ. xvij. Isdẽ rationibus posset ꝓbare xp̃m veracit̃ nõ habuisse pãsionis dolorẽ. z sic euacuaret tota nr̃a redẽptio; naz z xp̃s fuit sapiẽtissimus z ꝓdicta oĩa cognouit: z tñ verissime i sensualitate doluit. Rõnes igit̃ ꝓdicte sunt vere q̃ ad portionẽ rõnis suplorẽ: in q̃ ipa sicut xp̃s habuit ꝓdictas ꝓsideratiões ꝓseruantes ipam i vera patiẽtia, vnde ipa gaudebat z ꝓformauit voluntatem suam volũtati diuine ꝛm rationem, sed ꝓpter hoc non est euacuatus dolor i parte sensuali ita vt vere doleret dolore sensibili in corpore z anima. Qꝺ ꝓbaf tripliciter, autoritate, rõne, z exemplo. Primo autoritate symeõis Luce.ij. ꝓphetãs. Tuã ipius aiam ptrãsibit gladius scz doloris. Tuam aiam q̃ est q̃si ipius ꝓpter intensũ amorẽ ptrãsibit gladꝰ doloris. Scõm Albertũ verior expositio litteralis est q̃ possessiuũ ꝓnomẽ resoluaf in ꝓmitiuũ. tuã hoc est tuꝰ ipius aiam marie nõ corpus ptrãsibit in diuersa secando gladꝰ. id est pena passiõis q̃ in filio tuo ẽ in corpe puerberabit aiam tuã in passiõe. Secũdo hoc idẽ ꝓbaf autoritate Damasceni sup Lu.di. Dolores q̃s virgo effugit parẽs: hos i passiõe xp̃i sustinuit. Scõo ꝓbaf rõne triplici ꝛm triplicem respectum. Prima rõ est respectu sui. Sentẽtia ẽ ph̃i in Topi. dicẽs. Qꝺ minus videf ineſſe et ineſt g̃ id qꝺ magꝫ. sz ꝑgo doluit tpe q̃ nõ videbaf multũ dolendũ: qñ scz pdidit filium suũ in hierlim dũ ipa z ioseph ascendissent ad festuz. vt dicit ipsa Luc.ij. Fili qꝺ fecisti nobis sic. pater tuꝰ z ego dolẽtes tc̃. ergo multũ doluit qñ fuit maior causa doloris. scz in passione. Scõa ratio est respectu nostri. Ait enĩ Bern. Qꝺ paucis mortaliũ cõstat esse cõcessum: fas non est huic virgini esse negatũ. Si igit̃ alicui mortaliũ ꝓcessa est gr̃a dolẽdi ꝺ passiõe filij dei vt sancte Brigitte sicut habeꝫ ex suis reuelationib. z sancte Elizabeth. z frater Conradus de aluerna, tantã gratiam habuit q̃ dum videret xp̃m in cruce lachrymas ꝓfinere nõ potuit. Tertia ratio est respectu ipsius christi. Nam dolor fundaf in amore. Quanto enĩ quis amat aliquã rem vel ꝑsonam tanto magis dolet de eius amissione vel lesione. vt patet p experientiam. plus enĩ dolet quis ꝺ amissione filij cẽs pecunie plus de mille florenis cẽs centuz. q̃ magis diligit. sed btã Maria valde diligebat filiũ suum xp̃m. igitur de eius passione valde doluit. tum quia erat tota et sola mater

Cõpassio

1°

2°

quia non habebat patrem terrenum. Qñ enī dolor subdiuiditur ī multis: mīnor īuenit in singulis. Si enī aliqua mr filiuz suum amittit: dolorem cū patre cōdiuidit, et sic dolor eius quodāmodo minuit. Nō maria facere nō potuit, quia null⁹ erat ibi pater. Tū secundo qz erat vnici mater, certū est enī q̄ pater vl mr plus dolet de morte filij cum vnū tm̄ habet q̄ si multos. Tū tertio, qa filius eius erat optimus, sapientissimus, potētissimus, tenerrimus, habēs in femore suo scriptum, Rex regum z dñs dñantiū, vt dicit Apoc, xvij. Certū est autem q̄ mater plus dolet de morte filij pulchri, prudētis z sapiēt̄ q̄ alterius, nulli ergo dubiū quin Maria cum videret filiuz suū tam nobilez atrocissimis penis vsq; ī mortem cruciari maxie doluerit. Nam vt Bernū, ait dolebat de iniurijs tanti filij, tā sancti, tā innocētis, sed nō minus de offensa dei. Jōo dicere poterat. O vos oēs zc. Tertio, pbat triplici exemplo. Primo vniuersali oīm matrū naturaliū, nunq̄ reperta est mater tam crudelis que nō plāgeret mortez filij sui. Sed beata virgo fuit plus naturalis mater iesu q̄ alia mulier filij sui qz de puris sanguinibz suis eū cōcepit zc, igit de ipo tanq̄ de ꝓprio filio vere condoluit. Scōo pbat exemplo particulari pluriū sanctoꝝ q̄bus amor iste naturalis filiorū amouerī non potuit, vt scribit Hiero. de sancta Paula ad Eustochiū q̄ dū morīebat sibi alīq̄s filius incōsolabiliter dolebat. Similiter ō sancta Monica matre sancti Augustini: q̄ incōsolabiliter deplorabat mortē filij sui sancti Augustini ante suā cōuersionē vt habet in legēda. Tertio pbat exēplo singulari vnius virginis deuotissime virgini marie certificari desiderantis de dolore ipius ꝑginis in passione filij sui. At vbi dormiendo videret sibi perisse vnum filium, et q̄ post partum sibi ablatus fuisset, cū illa imaginatiōe excitata q̄rens filiū p lectuz z nō inuenīēs cepit plorare et clamare, z de lecto exiēs q̄rebat filiū suum, z isto modo cōtcauit sibi beata virgo dolorez suos. ¶ Secūdū nūc cum cōpassione attendendū et videndum est inferentiū puersitas: vbi formal hec q̄stio. A quibz Jesus patit. Et dic q̄ a beneficiatis, doctis, spōtaneis, magistratibz, et potētibz. Et ex hoc magnitudo doloris in christo et virgine ostēdit. nā quāto plures cōcurrūt diuersoꝝ statuū et amici ad inferendū iniuriā z mortem valde ignominiosam alicui: tanto maior dolor sequit in passo z quolibet attinēte sibi. Sed ad inferendā passionē tā amarā z opprobriosaz xpo cōcurrerunt de oīni genere z statu. Et primo bñficiati, de q̄ numero ꝓim⁹ est Iudas deinde iudei. Leuius enī ferunt boies q̄n patiunt ab illis q̄s leserunt. Et ecce xps iudam nō solū nō leserat, sed sibi multiplicīter bñfecit. Absoluit enī eum a duplici homicidio: filij regis cuiusdā z patris ꝓpij, z cōcubitu matris, vt legit in quadā legēda apocrifa, z deinde eum suū discipulū et ꝓcuratorē fecit. Idem de iudeis q̄bz multa beneficia ꝓtulit: vt ipse testatur Joh. x. Multa bona opa ostendi vobis ex patre meo ꝓpter qđ vultis me interficere. Sed vt ps̄, dicit. Retribuebāt mihi mala p bonis. Et q̄: audi cū cōpassione. Nam cū iesus esset in orto vbi orationez fecit ne biberet calicē passiōis sm̄ instinctū sensualitatis z nō sm̄ determinationē ratiōis, ꝓvenit ad illū locū multitudo magna iudeoꝝ cū fustibus, gladijs z laternis vt ad latronez capiendū, duce iuda eoꝝ pditore, z cū appropinquassent ei ostēdit dñs Jesus z potentiā suā z benīuolentiā. Potentiā q̄dem quia eo dicente, Ego sū quē q̄ritis, subito oēs ceciderunt in terrā retrorsum, amissis corpis viribz, vt pateret oībz quia non coactus patiebat. Scōo ostendit benīuolentiā, qz z si tāta crudelitate ad capiendū venerāt abscisā tm̄ auriculā malcho a Petro qz ꝓim⁹ iniecerat manū in magistrū: et restituit. Eo aūt capto ex discipulis eius fugientibz vnus forte Johānes, vt pie credi potest z si euāgeliū non ponat venit in bethaniā vbi mr Jesu erat cū alijs Marijs nūcians cū lachrymis capturā filij, q̄ audito ptransiuit dolorīs gladius aiam ei⁹: nocte ducēs insomnē z lachrymis plenā. Et quid orare apti⁹ poterat q̄s illud ps̄. Exaudiat te dñs ī die tribulatiōis: ptegat te nomē dei Iacob, mittat tibi auxiliū de sancto zc. Scōo passus ē a doctis q̄ se p indiscretionē excusare nō possunt. Leuius ferūt homines q̄n patiunt ab his q̄z stulticie aut puericie imputari potest. Sed christus a

xm aggr ihm ꝓpsi as
a q̄ patī

scribis z legislatoribꝫ z nō ab imperitis, z a seniorib z non a pueris passus est. Luc. xxj. Conuenerunt seniores plebis z scribe
3° ℣ Tertio passus est a spontaneis Jehus fe runt hoies qū patiunt a coactis q̄ a spon taneis, sed iudeos nemo coegit, sed ipi po tius iudicē coegerūt dicentes Joh. xviij. Si hunc dimittis nō es amicus cesaris.
4° ℣ Quarto passus est a magistratibꝫ z poten tibus, vñ ps. Astiterunt reges terre et pn cipes conuenerunt in vnū aduersus dñm z aduersus xp̄m eius scz mortem el inferē dam. ℣ Reges q̄dem astiterunt scz herodes rex galilee: q̄ spreuit illū cū exercitu suo in dutū veste alba, z vt fatuū remisit ad pila tum vt iudicaret eū. Rex romanoꝝ scz Ti berius impator, z si nō in psona, tū p locū suum tenentē pilatum, scz p̄sidem iudee q̄ dedit sententiā mortis cōtra eū ad tumul tum ppli clamantis Crucifige crucifige eū. Principes quoq; sacerdotū, oēs isti astite runt, id est ante oēs alios gentiles z popu los iudeoꝝ z pncipaliores. Nā principes sacerdotum colligētes concilīū ppter hoc summa sacerdote eoꝝ Caypha psulente et decernente Quia expedit vobis vt vnus moriat p populo z. exinde q̄sierunt opor tunitatē cum occidendi, z sic oēs conuene rūt aduersus xp̄m. Quid aūt vobis iudei impū pius agnus fecerat, quid vobis ma li dixerat, q̄d nocere cogitabat, certe nihil. Sed econtra multa būficia vobis contu lit. Quātū aūt fuerint ab eo beneficiati nō posset pluro tpe explicari. Aliquid tamen breuiter pstringam vtens verbis ppbete Michee. vj. c. in psona christi ad populū istum scelestū z ingratissimū. ℣ Populе meꝰ quid feci tibi aut in q̄ z. Hoc boni tibi fe ci. Patres tuos iacob cuz filijs suis i egy pto enutriui per Joseph famis tpe ne peri res. Deinde post tpa multiplicatos super numerū d̄ dura seruitute egyptioꝝ te edu xi. Et hoc illo die factuz est. Mare rubꝝ tibi aperui ita vt sicco pede trāsires. ℣ Pha raone aūt ibi cuz exercitibus suis submer si. Mana de celo p̄stito p quadraginta an nos te paui. Aquaz de petra tibi fluxi. ℣ In surgentes cōtra te Geon regem amorreo rum z Og regem basan: z alios hostes tu os pstraui. Terram fluentem lacte et mel le a me pmissam exterminatis inde trigin ta regibus tibi dedi. ℣ Et post in monte sy na legem seruandam tibi tradidi. ℣ A capti uitate babilonica p septuaginta annos p pter peccata tua te liberaui. ℣ Sub Esdra et Zorobabel reduxi de graui oppressione Antiochi regis per iudam machabeum z fratres suos te excussi. ℣ Ecce quid feci tibi responde mihi: si tanta beneficia a me tibi collata hanc talem retributionē meruerūt vt me crucifigeres. ℣ In q̄ molestus fui tibi Responde mihi. Ego ex genere tuo carnē sumens, regale solium dimisi, vt tibi frater essem, ego semp in templo te docui ea que te saluū facere possent, ego cecos tuos il luminaui, leprosos mūdaui, claudos erexi obsessos a demonib liberaui, surdis audi tum, mutis loquelam restitui, infirmis sa nitatem, mortuis vitam, precepta declara ui, errores confutaui, vitia reprehendi, con silia pfectionis adieci. Sed quia veritas odium parit apud insipientes que gignere debet dilectionem. ℣ Ideo in his tibi mole stus fui nolens veritatem audire. Quid vl tra tibi facere potui z nō feci. Heccine red dis domino populе stulte z insipiens. Cō sideras virgo mater beneficia facta a filio suo populo illo: z nunc ab eo tanta puersi tate puniri, tāta crudelitate cruci affigi val de dolebat, vt dicere posset illud ps. Defe cit in dolore ania mea z. Attēdite ergo et videte si est dolor sicut z. ℣ Tertius contemplandum ex quo aggrauatur pas sio christi est tēporis importunitas siue cō trarietas. Tempus autem aggrauat chri sti passionem dupliciter. ℣ Primo ppter fe sti magnitudinem. Erat enī solēnitas pha se seu azimoruz que erat precipua sup om nes alias: in qua tenebātur ex lege oēs iudei venire de quibuscunq; ciuitatibus et locis ad templū in hierusalem ad sacrifi cium offerendū, nisi legitimū haberēt im pedimentum. z quia per varias captiuita tes eorum erant satis dispersi per orbez, et in italia et in asia z in affrica, vt patz Act. ij. De omni pene natione conuenerant in hierusalem ad illud festum. Quando au tem quis condemnatur ad mortem pro pter maleficium: concurrente maiori con cursu populi: tanto maior ei insurgit pena confusionis et erubescētie. Considerat enī q̄ quilibet videns narrat alijs, et si pegrinus

m ag. z tps opportu nus

1°

est reuersus in patriã suam refert et diuulgat ciuitati sue de illo malefactore, z ignominiosa morte, et sic vbiq; infamis abominatur. De multis aũt criminibꝫ eũ calũniose accusarũt, de blasphemia dei grauissima apud iudeos, qz filiũ dei se dixerat, de crimine lese maiestatis maxio apud leges gẽtilium, vñ in titulo sup crucẽ scribi fecit pilat⁹, Jesus nazarenꝰ rex iudeoꝝ, qsi diceret, hec est cã passiõis huius, qz vsurpauit sibi regnũ iudeoꝝ: faciẽdo se regẽ z phibẽdo tributa dari cesari. Et per hoc quasi rebellare facientẽ pplm Tiberio impatori, z vt oẽs possent legere exq̃ ỏ oĩ gẽte ibi erãt scz iudeoꝝ, grecoꝝ z latinoꝝ scribi fecit litteris grecis, hebraicis z latinis. Considerans igit virgo mater q̃ stabat iuxta crucẽ tantã ꝯfusionẽ publicãdã p orbem in filij sui diffamationẽ: nõ poterat nõ valde dolere, sed z de offensa dei maxie doluit i tãte solẽnitatis tpe in q̃ magis debebãt deũ venerari p bñficijs collatis illi pplo. Erat enĩ festũ illud instituti in recognitionez liberatiõis illi⁹ ppli de seruitute egypti p sanguinẽ agni, vbi ergo sacerdotes debebant tẽplũ dei ornare, vasa dñi mundare, sacrificia pparare, oĩbꝫ dimissis ad hoc totũ studiũ ponũt vt agnus imaculat⁹ q̃ tollit peccata mũdi occidat, nõ vt sanguine eius fuso mundus redimat. sed ne terrena amittamus, ne veniãt romani z tollãt nostruz locũ z gẽtẽ: ne correctorẽ vitioꝝ nostroꝝ habeamus: ne eũ magis honoratuz a pplo ꝯ nos videam⁹. Qaũt dicũt: nõ in die festo hoc agamus, nõ ob reuerẽtiã facti cõueniũt ꝫ facere ne de⁹ offendat, sed ne tumultus populi ꝯgregati fieret z de manibꝫ eorũ auferret. Scõo aggrauat passio xpi ex tpe, ppter pene diuturnitatem. Nam lz oẽs dies eius fuerunt pleni doloribꝫ: in morte tñ eius fuit diutissime cruciatus, nã ab ea hora in q̃ eũ ceperunt vsq; q̃ eum crucifixerunt ei illudere non destiterunt. Vñ dicit in ps̃. Fui flagellatus tota die z castigatio mea in matutinis. Et iõo p bis oĩbꝫ dicit O vos oẽs zc. Vex cũ in tot malis p nobis portat, pauci sint q̃ ei cõdoleãt: põt dicere illud. j. Re. xxij. Nõ est q̃ doleat vicez meã. Et beata Maria dicere poterit illud Treñ. j. Posuit me dñs desolataz tota die merore ꝯfectã. z ifra. Attẽdite obsecro vniuersi populi z videte dolorem meum scz si est similis zc. Quartũ contemplandũ ẽ iudicantiũ iniquitas. Que vnq; iniq̃tas sic habuit iudices in sua causa ꝯcordes, nihil enĩ valuit innocentia, nihil sancta vita, nihil bona fama, q̃n traderet morti, nulla assignata causa, nõ examinata sentẽtia: q̃n potius dicente Pilato, Ego nullã in eo inuenio causam. Et quia quãto pena indigni⁹ infligit, tanto dolor grauior ex ea sentitur, Ideo xps cum sic ꝯtra omnia iura dãnat grauius lamentat. Et ppterea dicit Job, q̃ in persona christi, q̃ nemo loquebat ei verbum videns dolorẽ eius esse vehementẽ, Iniquitatẽ aũt iudicij huius quattuor maxime manifestant, scz intentio peruersa, accusatio falsa, acclamatio alta, et condemnatio iniusta. Primũ manifestatiuum iniquitatis iudicij christi fuit intentio peruersa. Nam principes sacerdotuz nõ sunt moti ex iusticia, sed ex sola iuidia, vnde dicebant Joh. xj. Videte quia nihil proficimus, ecce totus mundus post eum abijt. Secundũ indicatiuum iniquitatis iudicij fuit accusatio falsa. Matth. xxvj. Principes sacerdotuz et omne concilium querebant falsuz testimoniũ aduersus eũ, z non inueniebãt testimonia cõuenientia, multa falsa dicẽtibꝫ ad interrogationẽ z adiurationẽ cayphe summi sacerdotis, cum diceret se esse xpm filium dei benedicti. Ad expressionẽ tante veritatis et tantis miraculis suis approbate doctrine: iudicarũt eum reum mortis, et post sputa, alapas, z cõtumelias vt malefactorem Pilato psentarũt occidendum. Vnde innocens domin⁹ poterat dicere illõ Danielis. iij. Tu scis domine quoniã contra me falsum tulerũt testimoniũ, et ecce morior cum nihil horum fecerim. Tertium fuit exclamatio alta Nã quem non poterant vincere ratione: voluerunt superare eoruz clamore. Vnde cum audissent a Pilato q̃ nullam in eo mortis causam inueniret: commouerunt multitudinem vt clamarent, vt dicitur Johannis decimonono. Exiuit Jesus portans spineam coronam z purpureum vestimentũ. At illi videntes eũ exclamauerũt. Crucifige crucifige eũ zc. Quartũ fuit cõdẽnatio iniusta. Nam condẽnat⁹ fuit cõtra dictamẽ iusticie cõmunis, put ipse Pilatus

per se testatur q̄ nulla sit in eo causa mortis. ℣ Item cōtra dictamen rationis. Sciebat enī iudex iniquus q̄ per inuidiā tradidissent eum. Item ꝯtra precepta oīs legis. Quia nec testibus cōuictus, nec ipse est cōfessus, nec valuit christo tāte mansuetudinis ostēsio, nec ei valuit mollis z dulcis responsio q̄ irā frangere cōsueuit. Unde poterat dicere illud Job. xvj. Si locutus fuero nō quiescet dolor meus, z si tacuero non recedet a me. pō. Humiliatus sum et siluia bonis et dolor meus renouatus est. ℣ Maria ꝯo videns filium tam afflictū: manibus ligatū, ducī ad Pilatuz, gladius ptrāsiuit aiam eius, sp̄mq̄ sequens nec loq̄ valens impedita a militibus peruenit ad plateaz domus pilati vbi iudiciū exercebat de eo: flagellari filiū plurimis z durissimis ictibus audiens: nec flagellis satiati adhuc clamare Crucifige crucifige eum. O quot de pudicissimis oculis suis lachrymarū fontes exibāt, ita q̄ dicere potuit. Attēdite z videte zc. ¶ Quintū attendendū et videndū zc, est tormentoz multiplicitas siue generalitas. Ubi formo hanc q̄stionē. In q̄ parte et quam penam passus est christus? Et dic q̄ fm triplicē dimensionē corporis id est fm lōgitudinē, latitudinez, z pfunditatē. ℣ Unde ad lām verificatū est in eo illud Esa. j. A plāta pedis vsq̄ ad verticem non est in eo sanitas. ℣ Primo a vertice inchoando caput illud sanctissimū gazophilaciū sapiētie dei, punctuz acutissimis spinee coronе penetrātibus, vsq̄ ad ossa pforatum fuit z arundine percussum. Cañ. iij. Egredimini filie syon, id est aīe fideles ab aliis mūdi cogitatiōibus: z videte meditando regē Salomonē. id ē xp̄m in diadema te spineo quo coronauit eū mater sua synagoga iudeoruz, ex q̄ fm carnem natus est. ℣ Item secundo oculi pulcherrimi: quibus intuitus Petrus cognoscēs pctm suū fleuit amare: in derisum velati sunt. ℣ Fuit etiam passus in oculis frequēti lachrymatōe Et maxime dū esset in cruce vbi amarissimas emisit voces z lachrymas, ad Hebr. v. Cū clamoreZc. ℣ Item tertio facies eius plena gratiarū deturpata est sputis z sanguine vt leprosus videret Esa. liij. Nos vidimus eū quasi leprosū, vnde nec reputauimus eū. zc. Item quarto gene eius candide z rubicunde alapis percusse sūt. Unde dic Esa. l. Corpus meum dedi pcutientibus, et genas meas vellentibus. ℣ Item quinto aures ille que audiunt melos angelorū replete sunt blasphemijs: detractionib⁹: contumelijs: irrisionibus populorū. Ideo dicit pō. Audiui vituperationē multoz cōmorantiū in circuitu. ℣ Item sexto nares beatissime eius ad cuius odorem reuiuiscunt mortui: fatigant fetoribus cadauerum cal uarie loci. Item septimo os eius qō tam sanam: tam vtilissimaz z verissimā doctrinam ptulerat pcussum est. z tanq̄ ouis ad occisionē ductus non aperuit os suum ad excusandū vel cōminandū aut maledicendum: sed benedicēdū z orandū pro inimicis. Item octauo capilli capitis ei⁹ z barba delicatissimi violentia tracti aut euulsi sunt. Item nono collum eius suauissimū colaphis attritū ē. Item decimo man⁹ ei⁹ potentissime ex quarū cōtactu infirmi plurimi sanati sunt: leprosi mūdati: clauis durissimis cruci affixe sūt. Item vndecimo pedes eius, quoz pedum terra scabellum est, quiq̄ discurrentes per ciuitates villas et castra tantū laborauerunt pro hominis salute: in cruce extēsi sunt, fm illud pō. Fo derunt manus meas et pedes meos zc.

Item duodecimo totuz corpus illō dulcissimum quod in cibum salutiferum nobis reliquit, flagellis multis et diris cesū, dilaceratum et sanguine cruentatum, ossa illa confracta sunt, remanserunt sola lingua et cor integra. ℣ Sed ne et illa sine sua lesione manerent, lingua eius aceto z felle in siti mortis amaricata est, vt impleretur illud pō. Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potauerunt me aceto. Demum eo mortuo non satiati de cruciatibus viuentis et morte eius, spiritu tradito latus eius lancea apertum est, vnde exierunt sanguis et aqua medicine nostrarū animarū. Sed z in rebus sibi adherentibus, scilicz vestibus iniuriati sunt. Nam ait pō. Diuiserunt sibi vestimenta mea: z super vestem meam: illam scilicet inconsutilem quaz fecerat sibi mater sua: miserunt sortem. Conuersantes quoq̄ cum eo: discipulos eum derelinquere compulerunt, capere cupientes adolescentem qui eum sequebatur syndone superindutum nudo nisi fugisset

Stabat ergo iuxta crucem mater eius, et hec videns: z scripta z pnūciata recolens dicere poterat illud Treñ.ij. Oculꝰ meus afflictꝰ est nec tacuit eo q̄ nō esset reqes donec aspiceret z videret dñs ꝺ celis. Id ē nō tacuit a fletu: eo q̄ nō esset reqes alicui mēbro filij mei donec aspiceret dñs scz resuscitādo ipm a mortuis, attēdite z videte si est dolor ꝛc. ℞ Hextū contēplādū ꝺr doloris acerbitas siue imensitas. Ad cuiꝰ euidētiā queritꝫ vtꝝ dolor xpi fuerit martimus/acerbissimus/z grauissimus. Respōdet sctūs Tho. z Bonauen. in tertio. dist. xvj. q̄ sic. Pro cuiꝰ intellectu dicūt q̄ in xpo patiente triplex fuit in genere afflictio seu passio/vna q̄ dicit dolor sensibilis q̄ causatur a corpali nocīuo. Hcda dicit tristicia, q̄ causat ex appḥēsione alicuiꝰ nociui/quam anīa multū affligit vel sensualitas. Tertia afflictio fuit compassio q̄ matri: amicis et pcōrib⁹ cōpatiebat, ꝓma ptinet ad sensus exteriores, secunda ad interiores, tertia ad supiores. Quelibet igit illaꝝ triū afflictionum fuit maxia z acerbissima ꝛc. et maior q̄ cuiuscunq̄ hois in hac vita. Et ḥ sextuplici rōne, Primo rōne psonalis ꝺdītiōis videlicet q̄ tā excellēs et nobilis tā viliter tā pius tā crudeliter, tā innocēs tā duriter tātus amator tā hostiliter, tam voluntarie se offerēs tā violenter cruciaret. De q̄ dixi supra in ꝓma ꝺstēplatione. Hcdo rōne nobilissime cōplexionis. Quāto enī complexio melior z caro magis a corruptione remota: tāto pugna ē durior: dissolutio grauior: z angustia maior. De q̄ dixi latiꝰ vbi supra. Tertio rōne generalis diffusionis. Quia passio fuit generalis in oibus membris, vt dixi in pcedēti ꝺsideratōe. non enī habuit dolorē pticularē in vnico solo mēbro, sed dolor vehementissimꝰ se transfudit p oēs eius artus z p totuꝫ corpus, vulneratus est enī in locꝫ vbi venē z neruī totius corpis ꝺueniunt scz manib⁹ pedib⁹ et corde: q̄b⁹ diruptis: sanguis de toto corpe effusus ē et dolor p totuꝫ corpus diffusus Unde dicere potuit illud Hiere. x. ca. Tabernaculū meū vastatū est, id est corpꝰ meum, omnes enī funiculi eius diruptī sunt, Funiculi venē z neruī sūt. Quarto fuit dolor grauissimus: ratione aptissime pcognitionis, pcognouit enī christus quātꝰ esset dolor future passionis z mortis, cuius appropinquātis imaginatio vsq̄ ad sudorē sanguineū eum artauit, non enī bibit passionis calicem oculis clausis: vt non videret internā amaritudinē: vt faciunt q̄ mortem nō timent, q̄ angustias eius nō videt sed visuꝫ exhorruit cum p salute nostra bibit. Quinto fuit dolor acerbissimus rōne sepationis amarissime. Quāto enī aliqua duo magis sibi inuicē copulāt, tāto z maior dolore z nō nisi violētia maiori sepāt. Videmus sensibiliter q̄ quāto q̄s habet vxorē magis dilectā sibi, pmptius obedientem z melius seruientē et ad nutum oia facientem, tanto magis dolet de morte eius vl sepatione sui. Cuꝫ igitur maioris z fortioris vinculo naturalis amoris corpus z aīa in xpo plus q̄ in ceteris hoib⁹ fuerunt copulata, q̄ caro oīno subiecta fuit spiritui, z p omnia el obediens, sequit q̄ maior z vehementior fuit dolor in sepatione, ita q̄ in christo vt dicūt doctores simul omnia membra fuerunt mortua, quia anima sepabat ab omnib⁹ mēbris non ptem post partē linquēdo quēadmodū in pluribus cōtingit q̄ pedes ꝓmo moriunt, deinde alia membra. Nam vt dicit sctūs Tho. iij. parte. q. xlvij. ar. j. Ut christus ostēderet q̄ passio illata p violentiaꝫ eius aīam nō eripiebat naturaꝫ corpalem in eius fortitudine ꝺseruauit, vt etiā in extremis positus voce magna clamaret. Qō inter alia miracula mortis eius cōputat. Ubi Matth. xxvij. Videns aūt Centurio q̄ sic expirasset ait. Vere homo iste filius dei erat Mirabile etiā fuit in christi morte q̄ velociꝰ mortuꝰ fuit alijs qui simili pena afficiebantur, vt habet Joh. xix. Ideo Mar. xv. dicit q̄ Pilatus mirabat q̄ iam obisset. Sicut enim eius volūtate natura corpalis cōseruata ē in suo vigore vsq̄ ad extremū, sic etiā quando voluit subito cessit nocumēto. iō Joh. x. ait. Nemo tollet a me aīam meā sed ego pono eā. Hexto fuit dolor passionis acerbissimꝰ rōne ingratissime pulpēlionis: cui tūc ingrati fuerūt iudei. et sūt adhuc hodie xpiani. videbat enī paucitatē fructꝰ seu vtilitatꝫ ipiꝰ passiōis ex pte puerilitatꝫ z ingratitudinis hoim, nā cuiꝫ copiosa fuerit apud deū redēptio adeo q̄ pciū sāguinis eiꝰ nedū oēs hoies erat sufficiēs ad redimendū

m agg. dolois acbi.

sed ꝛ mille mũdos si fuissent, ꝛ tamẽ pauci sunt q̃ se faciunt participes fructus ipsius passionis ꝓpter desidiã ꝛ ingratitudinẽ hominũ. Sicut aũt ex magno lucro qđ quis videt se ꝓsequi ex suo labore multũ ꝓsolatur ita ecõtra cũ q̃s videt q̃ ex maximo labore quẽ tolerat modicũ vel nullũ fructuꝫ ꝓsequit̃: multum ꝓtristat̃ et dolet. Clamabat Jesus in cruce. Sitio. ꝛ ꝛs ad litteram ꝓpter intensuꝫ dolorẽ sitiret corpaliter: maior tñ erat sit̃ spũalis desideriũ saluatiõis hũani generis, qre cũ videret ipe pene nullũ fructũ tunc seq̃ sed potiꝰ ruinã ipsorum iudeorũ ꝓpter pfidiam suã, ꝛ casum ꝓtigisse apl̃oꝝ ꝛ in futurũ multos pituros christianorũ multũ doluit. Uñ clamat per Berñ. Ad te clamo q̃ p te morior. te exhortor q̃ i cruce patior, vide clauos q̃bus confodior vide latus quo aperior. Et cũ sit tantꝰ dolor intꝰ et exterior, plus tñ me cruciat q̃ te ingratũ expio. Et Osee. vj. dñs conq̃rẽs ait Misericordia vestra quasi nubes matutina, et quasi ros mane ptransiens. Misericordia vestra id ẽ quã vobis feci i redimendo q̃si nebula matutina que cito ptrãsiit, ita illud a memoria vestra, ꝛ q̃si ros q̃ aduenĩẽte sole subito desiccat̃, ita aduenĩẽte calore tẽptationũ ꝛ tribulationũ subito perit a nobis memoria passionis ꝛ gr̃a p eaz recepta. Sed aia deuota dicit illud Treñ. iij. Memoria memor ero et tabescet in me aia mea ex cõpassione. ¶ Nunc inqram̃ de virginis Marie cõpassione, vtꝝ dolor compassionis beate ꝙginis fuerit intensissim̃ Ad hoc dico q̃ dolor cõpassionis btẽ virginis fuit maximus sextuplici ratiõe. Primo ratione subiecti, nã gladiꝰ passionis sue passio xp̃i ptransiuit aiam marie vt dictũ est, sed gladius ptransiẽs aiam magis penetrat q̃s penetrãs corpus vel carneꝫ propter nobilissimũ subiectũ. Ergo maiorem habebat virgo dolorẽ q̃s si gladius ille penetrasset corpꝰ: ita q̃ fuit ita penosa vt ait Hiero. ad Eustochiũ q̃ tãꝰ fuit dolor virginis q̃ ꝛs nõ fuerit mortua tñ fuit plus q̃s martyr. Qđ ꝓfirmat Richar. in tertio dis. xxxij. ar. vij. q. iij. Secõdo ratione pssentialitatis, ex eo q̃ pns erat ad videndũ. Uñ enĩ aliq̃ mater audit filiũ suuꝫ mortuũ naturaliter: dolet multũ. Sed qñ audit horribili morte ipm fuisse occisum, magis dolet. Qñ ꝙo ante oculos suos videt filiũ suum morte turpissima occidi: maxie dolet. Igit̃ ꝙgo btã imenso dolore vulnerabat qñ videbat filiũ suũ añ oculos suos horribili morte necari. Tertio rõne impotentie. Quia erat impotẽs ad iuuãdũ, magna cõsolatio est matri qñ filiũ in morte oscularĩ amplexari: vl̃ adiuuare pt̃. Hec aũt in nullo poterat filiũ adiuuare, nec eum in cruce tãgere. Audiebat enĩ ipm sitire ꝛ non poterat sibi potũ porrigere. Videbat ipm vulneribꝫ plenũ et nõ poterat vulnera alligare. Cõspiciebat ipm sanguine plenũ ꝛ non poterat tergere. Videbat ipm in cruce flere ꝛ nõ poterat osculari nec amplexari. Videbat sanguinẽ in terrã fluere: et non poterat colligere. Quarto rõne desolatiõis, qr nullũ habebat adiutoriuꝫ: exq̃ eã oẽs apl̃i reliq̃rũt, ꝛ sic in tãta tribulatione nec ipse nec filiꝰ habuit aliquẽ adiuuãtẽ. Ideo dicẽ ps̃. Sustinui q̃ simul ꝓtristaret̃ ꝛ nõ fuit, nec ꝓsolantez, vñ seq̃t̃, q̃ simul ꝓtristaret̃ ꝛ nõ inuenit. Quinto rõne vniuersalitatis qr dolor eius nõ fuit particularis sed vniuersalis, qr totã aiaz repleuit et circũdedit ita q̃ nulla in corde eiꝰ remansit particula q̃ dolore nõ fuerit plena. Uñ Hiero. i sermone ð assũptiõe. Cõstat nãq̃ q̃ Maria ĩtãtũ doluit vt totã aiaz eiꝰ gladiꝰ ptrãsiret. Sexto rõne durationis, nã dolor btẽ virginis nõ fuit momẽtaneꝰ sed moratiuꝰ, sicut dictũ est de dolore christi, ꝛ longe plus, qr etiã post filiꝰ resurrectionẽ ꝛ ascẽsionez xp̃i passionẽ in memoria retinebat, ꝛ sine doloris gladio inde recordari nõ poterat. vt tãgit Hiero. vbi s̃. Ad hoc sũt alie q̃ttuor rationes q̃s dixi supra in prima ꝓsideratiõe cõpassionis btẽ ꝙginis. Sz q̃re nõ fuit in tãtis doloribꝫ mortua. Causa est hec. qr fuit p priuilegiuꝫ pseruata: tamen tantus fuit eiꝰ dolor q̃ excessit omniũ dolores. Jõo de ea põt dici illd̃ Hieremie. Treñ. ij. Cui comparabo te cui assimilabo te filia hierusalem: cui equabor te ꝛ cõsolabor te filia syon, magna est velut mare contritio tua q̃s medebitur tui. Septimum contemplandum dicit̃ opprobrij diuersitas, nunq̃ enĩ aliq̃s homo latro vl̃ pdo, sicut pꝰ iesus fuit contumeliatus: illusus: conuiciatus: irrisus et blasphematꝰ. Qđ cõqueritur p ps̃. Factus sum opprobriũ hoim et abiectio

plebis, omnes vidētes me locuti sunt labi
is ⁊ mouerūt caput. ¶ Multipli
ci tas opprobrioꝝ sumit ex sequentib⁹. Pri
mū ē qz rex regum et dns dñantiū fuit vi
lissimo pcio venditus, Bern. ¶ Iuda mer
catoz pessime, qd est q argentū p plumbo
⁊ auz p luto, ⁊ lapidem pciosuz p limo cō
mutastī, si ad venditionē auaricia te moue
bat, q̄re summū bonū p pcio tā vili vende
bas, pl⁹ eni vendidisses asinū tuū q̄ vēdi
deris summū bonū, tu miser dū pecunias
lucrari voluisti, simul pecunīa ⁊ vitā pdi
disti. ¶ Nā Matth. xxvj. dicit q piectis ar
genteis i tēpluz abiens laqueo se suspēdit.
¶ Scōm opprobrium est, qz a vilissimo po
pulo vilissime est illusus. Et hoc q̄druplī
citer. Primo i domo Anne, qñ velātes fa
ciem eius christuz pcutientes derisorie di
cebant et q̄rebāt, pphetisa nobis xpe quis
est q̄ te percussit Lu. xxij. ¶ Scōo in domo
Herodis q̄ eum fatuū et nō sane mētis exī
stimans: ex eo q nullū ab eo respōsum ha
bere potuit p derisione eum alba veste in
duit. Tertio in domo Pilati: vbi milites
clamidē coccineā ei induerunt: arundinez
in manu ⁊ spineā coronā sup caput el⁹ po
suerunt ⁊ genu flexo dicebant. Aue rex iu
deoz. Mat. xxvij. Quarto in cruce Mat.
xxvij. Et hoc a triplici genere hominum.
Primo a pterentib⁹, q̄ dixerunt ei illudē
do. Vah, q̄ destruis tēplū ⁊c. ¶ Scōo a pn
cipib⁹ sacerdotū, scribis et senioriby q̄ ei il
ludēdo dixerūt. Alios saluos fecit ⁊c. Si
rex israel est ⁊c. Tertio a latrone sinistro q̄
dixit. Si tu es christ⁹ salua temetipsum et
nos. Tertiuz opprobriū est q a vilissimo
populo vilissimo mō tractat⁹ est. Et p̄ cō
plectit in se plura, nam inhoneste capt⁹, in
honeste ligat⁹, viliter ductus, īmūde ꝺspu
tus, iudici inhoneste p̄sentat⁹, opprobrio
se ad crucifigēdū ductus. Quartuz oppro
briū est, qz a vilissimo populo vilissima est
passus. Primo qz in vilissimo loco cruci
fixus, ex q̄ ostēdit augmētatio doloris el⁹.
nā vt narrat euāgelista, duxerūt eū in gol
gatha qd est caluarie locus, ⁊ ibi crucifixe
runt euz, q̄ locus ideo dicebat caluarie, qz
ibi erāt ossa mortuoz ⁊ caluarie et alia ca
dauera, ⁊ ibi occidebant vilissimi boies ⁊
magni malefactores. Ibi stabat iuxta cru
cem mr̄ el⁹ ⁊ vidēs locuz tā vilē ac filiū el⁹
regē regū ⁊ dñm dñantiū factū opprobriū
hoim ⁊ ablectionē plebis, valde dolut, et
dicere poterat illud Treñ. j. Idcirco ego
ploraās ⁊ oculus me⁹ deducēs lachrymas
qz lōge fact⁹ est a me cōsolator. Scōo qz
supplicio crucis tradit⁹, qd illo tpe erat vi
lissimū supplicīū latronum, iz nunc ppter
xpm in ea exteīsum, cuz summa veneratiōe
trāseat ad frontes impatoz ⁊ oīm xpīano
rū. Erat moz⁹ marie infamie et acerbissi
me pene, vñ in lege dictū est Maledictus
oīs q̄ pēdet i ligno, maledictiōe. s. infamie
Qō intelligētes ipi malignī iudei dixerūt
nō recte cogitātes sed puerse, morte turpis
sima ꝺdēnemus eū. Hoc gen⁹ mortis chri
stus ideo elegit pti⁹ q̄ aliā mortē, vt doce
ret ⁊ ꝓfortaret quēlibet ppter nullus genus
mortis q̄tūcunq ignominiosum: q̄tūcun
q asperū: deum seu mādatū eius qōcunq
deserendū. Tertio non modica cā doloris
fuit in christo patiente hoc, qz inter vilissi
mos scz latrones crucifixus est. Sicut eni
pati iustū ⁊ innocentē cū alīs sanctis ⁊ p
bis viris ⁊ iniuste ꝺdēnari ad mortē ē ali
qd refrigeriū, ita ecōtra ꝺdēnari cū scelera
tis est augmētū pene: cū ex hoc vidētes iu
dicent illū sceleſtū, vñ ⁊ p speciali iniuria
crudelitate erga eū p̄dixit Esa. liij. Et cum
sceleratis deputat⁹ ē scz ad mortē. qd etiam
xps exhoꝛres fm sensualitatē oꝛabat p ps
dicēs. Ne pdas cū impijs de⁹ aīam meā, ⁊
cū viris sanguinū vitā meā. Inter oīa op
probria ⁊ vilificatiōes supdictas agn⁹ in
nocēs nūq̄ impatiēter apuit os suū, sed p
crucifixoribus depcat⁹ pr̄ez dicēs. Pater ig
nosce ill⁹ qz nesciūt qd faciūt. Latroni et il
ppter scelera crucifixo ad penitētiā tū ꝺsolatiō non solū venīā sed paradisū pollicet di
cēs. Hodie mecū eris in paradiso. Stabat
iuxta crucē mr̄ Jesu hec meditās, ⁊ doloꝛi
bus q̄si defecta ait ad crucem, vt pie credi
pōt siē canit eccl'ia i hymno. Crux fidelis.
Flecte ramos arboꝛ alta, tēsa laxa viscera
⁊ rigoꝛ lēteſcat ille quē dedit natiuitas, vt
supni membra regis mitis tēdas stipite. Ad fi
liū aūt, mihi nō loq̄ris, p iudeis īterceꝺis,
latronē consolaris. Ad quā ille. Ecce filiꝰ
tu⁹. ex quo ad patrē vado loco mei Johan
nē dimitto. Sed ista cōmutatio adauget
doloꝛē cū filiꝰ boīs mihi deꝺ p filio virgi
nis, īmo ⁊ dei, attendite ergo et videte ⁊c.

Oppbaꝝ illata

Octauū ꝛ vltimū contemplandū ꝛc. dicit ꝓsolationis nullitas. In tantis enī passiōibus et doloribꝫ nullā habuit cōsolationez Ūñ dicit p ps. Qui me consolaret et non inueni. Primo nō ꝓsolabat eum: sicut fieri solet morti adiudicatis a ducētibꝫ eos, nō iudei: sed illudebāt ei cum principibꝫ sacerdotū ꝛ blasphemabāt, nō gētiles: sed coronam spineā imponētes capiti: percutiebant eū: ꝛ sub cruce cū maximo dolore eū vestibus ꝑriis exuerūt et cruci affixerūt. Item tertio nō discipuli: q̄ fugerant, ꝝ illō ps. Longe fecisti notos meos a me. Quis vnq̄ fuit ita derelictus ꝛ pauper sicut Jesus Plaz pauperimus fuit in rebꝫ: qz vestibꝫ oībus spoliatus. Itē pauperimus in bonoribus: qz sepꝫ blasphematꝫ ꝛ illusus. Item pauperimus nihilominus in amicis, qz ab omnibꝫ derelictꝫ. Itē q̄rto: non Maria: q̄ cum iuuare ꝛ ꝓsolari nō poterat vt dictuz est sup. Item q̄nto nec pater eternꝫ cōsolatus est eum, sed p nobis tradidit illuz, imo q̄ plus est in toto dereliquit eū. Graue ē hominī in tormentis a nullo ꝓsolari. Gratissimū aūt si ab oībꝫ deserit, ꝛ maxie a patre, ꝛ ꝑterea ipe clamauit ī cruce Matth. xxvij. Deꝫ meus deus meus vt quid me dereliquisti. Clamauerūt iusti ꝛ dñs exaudiuit eos, ait ps. Patres noui ꝛ veteris testamē ti in tribulationibꝫ cruciatibꝫ suis clamauerunt ꝛ dñs exaudiuit eos ꝛ si nō sp liberando ab illis penis: tñ semp ꝓsolādo mētem eoꝝ vt ꝓstātes psisterēt respectu p̄mij ꝛ diuini bñplaciti. Ego aūt ait ꝛps clamabo p diem ꝛ nō exaudies: dicendo, deꝫ meus ꝛc. Et deinde, Pater ī manus tuas ꝛc. Et inclinato capite ꝛc. vt sup. P Hz querit hic quō dicit deus eū dereliquisse cū ipse p se sit deꝫ ꝛ homo ꝛ diuinitas nunq̄ fuit separata ab humanitate, vt dicit Damascenus. Qō semel accepit dei filius nunq̄ dimisit. Solutio ꝝ magistꝝ dist. xxj. terciij. Deus pater siue diuinitas dicit euz dereliquisse in morte dupliciter ꝛ Primo qz protectionē ac si diuinitas nō eēt sibi vnita. Secōo ideo qz ps intellectiua christi gaudij ꝛ ꝓsolatiōis q̄ fruebat in ꝟbo nil influxit aut cōicauit sensitiue ad ꝓsolationē, et in hoc nō exaudiebat, qō in nullo sanctorū accidit. Et ideo dicitur q̄ passio vl' afflictio ꝛpi fuit maxia, quia fuit pura sine admixtione ꝓsolatiōis. Nā i alijs sanctis siue patiētibꝫ mitigat tristicia interior et etiam dolor exterior, ex aliq̄ ꝓsideratiōe rōnis p quādā denuationē seu redundātiaz a superioribꝫ viribꝫ ad inferiores: qō in christo patiente non fuit. Unicuiq̄ enī virtū p̄misit agere qō ē sibi ꝓpriū, sicut dicit Damascenus. Q Mitigat itaq̄ dolor in alijs tripliciter. Primo ꝑ ꝺtēplationē q̄ ratio suplor abstrahit inferiores vires a suis actibus: vt in moyse ꝛ paulo. Secōo ꝑter cōplacentiā volūtatis amoroſe: ꝑter illō ratione cuiꝰ patit, vt in Laurētio, Tiburcio ꝛ sil'ibꝫ. Tertio ꝑter vehemētē dolorē vnius potētie, alia potētia vel aia suum dolorē nō p̄cipit vt patz in dentū dolore q̄ mitigat vl' obliuisci facit dolorē minorē peduz vel mēbri alterī. Hz ꝑ nullū istoꝝ christi pena fuit mutata. Itē sexto post eiꝰ mortē ita fuit derelictꝰ q̄ nullꝰ ex amicis et sibi notis discipulis p eiꝰ sepultura rogauit, qz nullus audebat, sed q̄dā extraneꝰ Joseph ab arimathia q̄ insignis iudeoꝝ erat ꝛ notus pilato. Itē vltio post eiꝰ mortez ita derelictus ꝛ paup fuit q̄ nec ꝑpriū op̄imētuz nudus habuit ad sepeliendū, nec ꝑpriū sepulchrū habuit, sz ī alieno sepelit. Plaz vt dicit Theophilus. In vita domū non habuit: post mortē q̄z in alieno sepulchro recōdit, quia p aliena morieba salute et nudus existens a Joseph cooptur ꝛc.

Sermo de passione dominī, xlij.

wann quintus

O Vos omnes qui transitis p vlā attendite et videte si est dolor sicut dolor meus. Treñ. j. A Quia oia genera passionū in tribꝫ differētijs passionū includunt, nec ē aliq̄ genꝰ passiōis q̄ ad aliq̄ istoꝝ triū genez reducat. Aut enī patimur ī rez spoliatiōe, aut ī corpis afflictione, aut ī cordis pturbatōe. Ideo dñs q̄ oīm hoīm pcā q̄ fuerūt sūt ꝛ erūt q̄tū ī eo fuit sup se suscepit, voluit etiaz in se suscipe oia genera passionū vt pateret p nob sufficienter. Fuit enī rebꝫ spoliatꝰ qz nudꝰ cruci affixꝰ. Fuit ꝛ multiplr in corpe afflictus, ne dum in extensione crucis, sed etiā aū hoc in oībꝫ mēbris, in flagellatione, coronatione

alaplsatione et multiplici pcussione/sic avt de eo diceret Esa. A planta pedis vsq; ad vertícem nō ē in eo sanitas. Esa.j. Quāta aūt fuerit in ea cordis pturbatio bñ ostendit dicēs. Tristis est aīa mea vsq; ad mortem. Ideo Hieremias volens nobis incutere memoriā tam amare imo amarissime passiōis saluatoris nostri/dicit in libro suarū lamentationū verba thematis p̄missa O vos omnes rē. P̄dro gratia. Aue maria

O vos oēs q̄ trāsitis vbi supra. In his verbis ꝓpheta duo facit/P̄mo hortatur omnes q̄ in via dei ambulāt/ad attētā cōsideratiōē passionis christi dicēs. O vos omnes q̄ transitis per viam attendite r videte. Scōo nobis insinuat eiusdem passionis amaritudinē singularē cui nulla potest fieri cōparatio dicēs. Si ē dolor similis dolori meo. Circa p̄mū est notandū. q̄ in verbis assumptis ꝓpheta signanter mouet fideles attendere/r videre passionē christi dicens. Vos q̄ ptransitis viam. i. q̄ in via dei ambulatis. Et quo patet q̄ nō omēs hortat/sed solū eos/q̄ in via dei ambulant p fidem. q̄ enī extra viaz positi sunt id est extra vnitatē fidei xp̄iane ceci sunt. et ideo tales ab hac hortatione excluduntur Dicit aūt notāter attēdite r videte. i. deuote cōsiderate. videre enī cōsiderare est. sed attēdere r videre est attente et deuote cōsiderare. qđ dī. nō sufficit videre passionem xp̄i depictā aut descriptam. sed oportet attente r deuote eam intuerī intus in corde.

B P̄dro q̄ est notandū secundo q̄ tria debemus vīdere in passione xp̄i scz patientis dignitatē. passionis acerbitatem. et nostrā vilitatem. Hec enī tria deuote rimata r ꝑsiderata diligēter: cōsiderātis animum ab oī penitus prauo retrahūt amore/r ad se mirabiliter rapiunt r vehementer afficiunt/r tante miseratiōis aspect⁹ cōr medullitus cōcutit. r animā in amoris flāma inardescit. P̄mo ergo videamus patiētis dignitatē. cui⁹ sublimitatē r reuerētiā nulla creatura ꝓ poterit cogitare/qr de/ Scimus aūt q̄ quāto patiens est dignior tanto pena erit indignior/q̄ aūt eius dignitatem nulla possit attingere cogitādo creatura/hoc insinuat Job. xj. ca. sic dicens. Forsitan vestigia dei cōprehēdes. qđ dicat neq; quāq;. Et subiungit causam dicēs. Excelsior celo est. r q̄d facies/pfundior inferno. et vnde cognosces. longior terra mensura eius r latior mari. C In q̄bus verbis Job tangit q̄ttuor. q̄ verā r pfectaz dignitatem ꝑstituūt. scz fortissimā potentiā. pfectissimā sapientiā. longissimā eternitatē. immensam eius charitatē. In q̄cūq; aute he diuisiones conuenīunt. merito dignissimus reputat. In hoc enī q̄ dicit Excelsior celo: tangit eius potestatē. In hoc q̄ subiungit. pfundior inferno. tāgit sapientie et pfunditatē. In hoc aūt q̄ dicit lōgior terra: tangit eius eternitatem. Cum vo quarto cōcludit. latior mari. tangit imensaz et charitatem. P̄dro his magnitudinibꝫ et dimēsionibꝫ oībus dicit ppheta in ps. Laudate eum ī multitudinē magnitudis eī Et vt paucis verbis hec cōpbendam⁹ dicam⁹ exponendo verbū Job. Altitudo diuine potentie celsior est celo/pfundū diuine sapientie pfundius est inferno/ Lōgitudo eternitatis eius longior est terra/ Latitudo charitatis sue latior est mari. Cōsideremus ergo r attēte videam⁹ in corde nostro nobis reducēdo ad memoriaz quō tā dignissimus in se ꝓpter nos tam indignissima ptulit/quō tā pfundissimus in sapientia tā insipientissima p nobis sustinuit. q̄ modo tā lōgissimus in eternitate tā crudelissima morte p nobis vitam dedit/ quō tā latissimus in charitate p nobis tā magnū odium et ꝓtemptum a iudeis ptulit/ et hodie adhuc patit a malis xp̄ianis. qui suis peccatis faciūt ac si esset impotens. insipiens. non eternus. r q̄si malus. Discurrat q̄ens. non eternus. r q̄si malus. Discurrat q̄ deuotus homo inter has extremitates. videlicet excellentissime dignitatis r miserrime infirmitatis/pfundissime sapiētie r mirime insipiētie/lōgissime eternitatis r breuis mortalitatis/latissime charitatis et extreme ꝓtēptibilitatis. r cogitet q̄re et p q̄ bus hoc fecerit. q̄. p nobis adhuc inimicis. r cogit clamare in celum/ O q̄ indebita miseratio. q̄ gratuita dilectio. q̄ inopinata dignatio. q̄ stupēda dulcedo. r q̄ inuicta māsuetudo regis glorie q̄ p spurcissimo vermiculo crucifigi voluit. ita lacerari. in cruce extendi et affigi vt dinumerare tur oīa ossa eius. vt bñ diceret p ppheta. Ego sū vermis et nō homo. Vermis sub ꝓculcāte ex dolore ꝓtrahit nec facit aliqđ

conculcanti, ita christus oīa patientissime sustinuit, et quāꝫ esset potentissim⁹ in nullo se vindicauit. Attēde ꝛ vide si nō el⁹ profundissima sapiētia in fatuitatē ꝛ insipientiā sit mutata, dū ad oīa cōuicia atq; blasphemias tāꝫ reus vel fatuus nihil respōdit, et videbat ille sapientissimus acsi nihil sciret loqui. Ūñ sicut refert Luc, xxiij, dū Pilat⁹ misit ihesum ad Herodē: et herodes multo tpe cupiuit videre eum: qz multa de eo audierat et sperabat aliqd̄ signū ab eo videre, et cum herodes eum interrogasset de multis sermonib⁹: iesus nihil respondit. Et ideo sprezit illum Herodes cum exercitu suo et induit eum veste alba et remisit eum ad pilatū tāꝫ fatuū. Ecce quō pfundissima sapiētia mutata est i fatuitatē ꝛ insipientiā. Ubi volūt doctores sctī q̄ non erat aliqs de exercitu Herodis q̄n singulam cōtumeliā aut illusionem ei inferret. Attende etiā et vide si nō longitudo eternitatis eius in mortē subitā est mutata cū totus mulcratus cito morerē: ita vt pilatus miraret si tam obiisset. Mat, xv. Et bñ admiratione dignū q̄ eternitas morerē: qui mortuos suscitauit et vluificauit q̄ ꝛ vite et mortis tenet imperiū. Attende ḡrto ꝛ vide si nō latitudo charitatis el⁹ mutata est i odium q̄ vt totū mundū ad sui amorē inflammaret: penas mortis sustinuit et factus est totī mūdo odiosus, sicut ipe testat Jo, vij. Mundus me odit qz ego testimoniū phibeo de illo: qz opera eius mala sūt. Ecce tā patet p̄mū patientis dignitas q̄ tam indigna vt audistis ptulit: q̄ quilibet fidelis devotē ꝛ attente cordis oculo inspicere debet.

D Secūdo q̄libet fidelis devota mēte attendere ꝛ inspicere debet in illo patiēte dignissimo passionis acerbitatē. Fuit autē eius passio valde acerba ꝓpter tria, vicz ꝓpter doloris vehementiā, loci erubescentiā et operis indecentiā. Primo ꝓpter vehemētiam doloris, vehemens em̄ dolor causat ex eo q̄ sanus ꝛ in plena etate cōstitutus totus simul patit et ꝓteritur, et ita fuit in xpō. Secōo ꝓpter loci erubescentiā. Propter quinq; enim erubescentia infert valde magnum dolorem. Primo ꝓpter situs vel loci eleuationē: sicut i loco caluarie q̄ locus eminebat. Secōo ꝓpter hoim ꝓcursionem quia cum esset pasca oportuit oēs homines qui pre senio aut infirmitate nō excusabantur venire i hierusalem, et hi oēs viderunt tantā miseriā i xpo dño, sicut dicitur Luc, xxiij. Percutientes pectora sua tristes abierunt. Ideo bñ dicit ꝓpheta in ps, in pson xpi. Operuit ꝓfusio facie meā. Tertio ꝓpter ihesu cognitionē, cognoscebatur em̄ ab oib⁹ tanq; iustus: q̄ quasi infinita miracula fecisset et multa bñficia populo exhibuisset: docēdo, cibando, et infirmos curando, et mortuos suscitādo: q̄ tūc ab oib⁹ id ē a maiori pte, et est distributio p generibus singulor⁹: cū ita publice pateret credebant arte magica fuisse facta: iudicantes eū seductorē, vt in ps. Tota die verecundia cōtra me est. Quarto ꝓpter glorioſam ꝓcessionē in die palmarū. Ūñ Bernū. Cur dñs ꝓcessionē habere voluit q̄ nō longe post nouerat sibi passionē affuturā, nisi vt cōfusibilior esset passio quā tanta gloria p̄cessisset. Q̄ꝫ dissimile est: benedict⁹ q̄ venit, ꝛ tolle crucifige eū. Quinto ꝓpter latronū associationem: q̄bus similis reputabat. sicut dr Esa, liij. Cū sceleratis reputat⁹ est. Tertio passio dñi fuit acerba valde ꝓpter oīs indecētiam. Nam inter oīa genera mortis, crucis suspendiū fuit ignominiosum intantum vt etiā essent a dño maledicti. Ūñ Deut, xxi, dicit. Maledictus a deo oīs q̄ pendet i ligno. Et apl's dicit ad Gal, iij. Christus redemit nos de maledictione legis factus p nobis maledictus. Unde est q̄ ꝓpter banc ignominiosam mortē mandatū est in lege ne suspensi p die dimitterent⁹ in ligno. Deutero, vbi s. Tertio q̄libet fidelis attente et deuote videre debet in illo patiente dignissimo passionis vtilitatē. E Est aūt triplex vtilitas passionis xpi in q̄ oīs vtilitas pntis vite pariter ꝛ future est inclusa. Nā p eius passionē misericorditer sumus cōsecuti pctoꝝ remissionē, gratiarū collationem et future glorie exhibitionē. Que tria euidēter intelligimus in titulo crucis, nā per nomē ihesus qd̄ saluator interpretat: pctoꝝ remissionē recepim⁹. Per nazarenus autē quod flos siue sanctitas interpretat gratiarū collationē intelligimus. Per nomen autē regis siue per hoc nomen rex iudeoꝝ glorie adeptionē: eo q̄ in regno celorum erimus omnes reges. De primo dicit Petr⁹, j. Pe, iij. Christus pro peccatis nostris mortu-

us est. De scdo ad Heb. x. Sanctificati sumus p oblationē corpis xpi: qđ vtiq; per gratias fieri oportebat. De tertio dicit ibidem / Habentes fiduciam in introitu sanctorum in sanguine christi. Est etiam multiplex alia passionis christi vtilitas. qz per passionē xpi angelica ruina ē reparata/humana natura exaltata/potestas diabolica diminuta/meritorum scala erecta/et celestis porta aperta/que ante hoc plus q̄ p q̄nq; milia annoꝝ. vicz p quinq; milia ducentos et triginta duos ānos: in q̄b nullus hoīm intrauit regna celorum. Ex omnibus iam dictis possumus summatim colligere q̄ q̄libet fidelis attente z deuote oculis cordis sui inspicere et cōsiderare debet hec tria/videlicet quis est qui patit. que patit. et quare patit. Si ergo cōsideras tu christiane q̄s patitur inuenies quid admirandū: quia filius dei. In quo tria miranda sunt z valde mirabilia. Primū/quia sicut latro cōprehēditur ad terram prostratus/z laqueis ligatus: manus vicz retrorsum et hincinde tractus et ductus. Secundo quia sicut malefactor flagellatur. nudus ad statuam ligatus/qui ne dum vestes sed omnia creauit z plasmauit. Tertio qz sicut peccator occiditur: quia cū iniquis deputatus est. Esa. liij. Propter qđ in passione xpi angeli obstupuerūt: dicente pphēta Esa. xxxiij. Angeli pacis amare flebant scz in passione xpi immo legit tūc vox in aere audita angelorum. Transeam⁹ de his sedib⁹ z cōcorpora celestia obstupuerūt p luminis subtractionē: qz hora sexta stupentes tenebre facte sunt. Vñ z sapiētes mundi obstupuerunt. sicut Athenis Dionisius dicēs/Aut deus nature patit: aut tota mūdi machina destruit. Si aūt scdo cōsideras q̄ patit: inuenies durissima q̄ p te sustinuit. Ex q̄ bñ habes causam flendi. Vñ Esa. quasi flēdo hec p̄dixit in pſona dñi Esa. j. Omne caput languidū z omne cor merens. Caulam subiungit/qz a planta pedis vsq; ad verticem nō est i eo sanitas. ¶ Hec aūt duricia passiōis xpi notat in q̄nq; sensib⁹ corporis sui. In auditu clamores multiplices quibus eū cōfundebāt z deridebāt dicētes. Crucifige crucifige eū. Itē: alios saluos fecit z seipm saluū facere nō potest. Itē si rex israel est descendat de cruce. Suo modo audiuit derisiones cum velabāt faciē eius patientes eum in collū: in faciē. ante z retro. a dextris ac a sinistris. q̄libet sicut volebat et dicētes. pphetisa nobis christe q̄s est qui te pcussit. Immo vult Berñ. q̄ p pilos eum ad terrā trahebāt z forte pedib⁹ cōculcauerūt. Scdo invisu notat duricia passionis xpi: qz vidit se ab aplis derelictum. vidit se inter latrones crucifixū. vidit matrē ei⁹ dilectissimā flere: ex q̄ multū fuit afflict⁹. Vñ et de nullo singulariter fecit testamentum nisi de mre ei⁹ dicēs Johanni. Ecce mater tua. iam em̄ mortu⁹ erat Joseph. Tertio iolfactu passus est fetorē magnū videlicet fetorē sputoꝝ/fetorē cadauerū z stercorum. Quarto in gustu passus est p fel z acetū et vinū myrratū sicut tradūt euāgeliste. Quinto in tactu. In capite punctura spinarū. in toto corpe disciplinā flagellorū et virgarū. in pedib⁹ et manib⁹ fixurā clauoꝝ. et sic de aliis. Si aūt tertio cōsideras q̄re passus est inuenies amoris signū: qz passus est p nobis/qđ fuit signū maximi amoris: cū nos adhuc essem⁹ inimici ei⁹ vt supra dixi/Quis em̄ maior pōt esse amor q̄ mortē sustinere nō solū p amicis sed etiā p inimicis/quod vtiq; nos maxime accēdere deberet ad redamandū eū/nā amor xpi excellit oēm amorē possibilē. Excedit em̄ amorē quā mr̄ h⁹ ad filiū/amorē quē habet spōsus ad sponsam. amorē quē habet corp⁹ ad aniam. Vñ em̄ vnq; auditū est q̄ mater se daret i mortem p filio sibi rebelli/aut q̄s vnq; sponsus suam sponsam dilexit vt xp̄s pcōres/quos etiā ania ita volūtarie vnq; se sepabit a corpore sicut aīa xpi p pcōrib⁹. Ex his g̃ oib⁹ ptz ꝑma ps q̄d attēdere et videre dz quilibet christian⁹. ¶ Circa secundū videndū licet circa passionis sue excellentiā sup oēs passiones est sciendum q̄ passio christi domini fuit amarissima iter oēs passiōes huius mūdi: sicut innuit pphēta in verbis thematis dicens/Si est dolor similis dolori meo. q̄si diceret: null⁹ vtiq; dolor pōt cōparari in amaritudine ad dolorē meum. Illud autē ostendi pōt ex cōpassione q̄si oim creaturarū saltē in celo et in terra/Tūc em̄ oīs creatura fecit acsi vellet mori: cū creator eorū moriebat in cruce/Terra tremuit q̄si finē vellet habere: qz terremotus fact⁹ ē magn⁹/Monumēta aperta sunt et multa

corpa surrexerũt. Lapides scindebant: similiter z velũ templi scissum est. Tenebre facte sunt sup vniuersam terrã: vt sic oĩs creatura haberet aliqd vñ lugeret. Sol abscondit splendorẽ suũ. Fecit em̃ sol sicut hõ fidelis et sicut homo misericors et hõ erubescens. Primo fecit sicut hõ fidelis q̃ amicum videt periculo et nõ põt eũ iuuare: talis em̃ si nõ põt plus: abscõdit tñ si põt aliqd de q̃ amicus suus posset ledi ne amicus suus amplius ledat: sicut fecit sol abscondendo lumẽ suũ. q. d. cũ nõ possũ te iuuare/ abscondã tñ vel retrahã hoc qõ potest eis esse in iuuamen tue passionis scz lucẽ meã per quam possunt videre quõ te crucifigãt. Fecit secũdo sicut homo misericors q̃ cuz videns amicũ suum in periculo et nõ põt ipm iuuare: retrahit se vel claudit ad min9 oculos ne videat afflictionẽ amici. in hunc modũ fecit sol q. d. nõ possum hoc pati vt videaz sic miserabiliter creatorẽ meũ iugulari et cruciari zc. Fecit tertio sol sicut homo erubescẽs q̃ videt amicũ suũ erubescibilem stare z nudũ: et nõ põt emẽdare suam nudationẽ et erubescentiã: talis ad minus auertit oculos suos ab amico quẽ p̃ verecundia nõ põt videre. Et isto mõ fecit sol cũ xp̃s penderet nudus z erubescẽs i cruce/ qsi di. nõ possum hoc pati q̃ videam creatorem meũ nudum z erubescibilẽ pendere in cruce. claudaz oculos meos: retrahã ad me splendorẽ meuz. Omnis ergo creatura vt audistis cõpassa est xp̃o dño. Mã z si aliter nõ probaret: hoc tñ sufficiẽter ostenditur in eclypsi solis. Hoc autẽ totũ factũ est nobis in exemplũ vt z nos xp̃o p nobis patienti cõpatiamur. Verecundet̃ g̃ homo q̃ in hoc crudelior z durior est re inanimata. Qualis em̃ est verecundia homini. vt ea q̃ nullã habẽt cognitionẽ recognoscant creatorem suũ. Et ipe rõne p̃ditus in nullo attendit amaritudinẽ passionis creatoris sui.

Dubitaꝫ ergo circa dicta. vtrũ passio christi dñi fuit acerbissima et inter oĩs passiones hui9 vite maxima. Pro responsione ad hanc questionẽ est notandũ. q̃ in christo dño patiente fuit verus dolor sensibilis exterior. q̃ causaꝫ ex corporali lesione p aliqd extrinsecũ nociuũ. Fuit etiaz in eo tristicia interior. q̃ causaꝫ ex apprehensione alicuꝰ discõuenientis nociui vel noliti. Dicit ergo sctus Tho. in. iij. pte sũme. q. xlvj. ar. vj. q̃ q̃libet illarũ passionũ in xp̃o fuit maxima inter oĩs passiones hui9 vite. vicz tam dolor sensibilis exterior q̃ causaꝫ ex corporali lesione p aliqd extrinsecũ nociuum q̃ etiã tristicia interior. Et hoc p̃mo declaratur de dolore sensibili exteriori. Unde q̃ exterior dolor sensibilis i christo fuerit maximus inter oĩs dolores sensibiles huius vite p3 ex mltĩ causis. Pmo p̃pter p̃ceptiuitatẽ patiẽtis. Quãto em̃ cõplexio est nobilior z purior z subtilior: tãto ei9 caro est delicatior tenerior ac p̃ceptiuior. et sic etiam paruũ tormentũ tali corpori illatũ magnũ causat dolorẽ in eo. Fuit autẽ xp̃s sup oĩs mortales excellenter bñ cõplexionatus: cũ corpus eius fuerit formatũ nõ actione nature sed miraculose. q̃ imediate a diuina virtute z operatiõe spũssancti: cuius perfecta sunt opa. Deut. xxxij. Et sicut dicit Chrys. sup Joh. semp illa q̃ facta sunt miraculose/ perfectiora sunt aliis que fiunt naturaliter. Fuit etiã christi corpus in virginali vtero nõ ex tali materia ex qua cetera corpa hũana formãtur/ sed de purissima materia. q̃ de purissimis immaculatis z mundissimis guttulis sacratissimi sanguinis marie virginis vt dicit Damas. in suo tertio. Et simiiliter magister in. iij. sñiaz. dist. iij. Et ita p̃pter nobilitatẽ z subtilitatẽ cõplexiõis christi. p̃pter puritatẽ et teneritudinẽ corpis sui. p̃pter mundiciã et puritatẽ materie ex qua christi caro operatione spũssancti fuit formata. erat ipa caro xp̃i maxime p̃ceptiua tactis. et quodlibet tormentũ i illa p̃ciosa carne causabat longe maiorẽ dolorẽ q̃ in alio hũano corpe qualicũq̃. Cum aũt tormẽta christo illata fuerint nõ pauca aut parua: sed multa z magna nimis. cõstat q̃ i eo intentissimũ causabãt cruciatũ. et hec fuit p̃ma causa. Secundo dolor sensibilis passionis christi fuit maximus p̃pter generalitatem passionis eius: q̃ extendebat se nõ solũ ad aliqua sed ad omnia corporis mẽbra et ad oĩs exteriores sensus. Qui extẽderit se ad oĩs ptes corpis patet. nã passus est in capite coronã pungentiũ spinarũ. in manib9 et pedibus fixurã clauorũ magnorũ valde et obtusorũ. Quod significat scriptura dicens in p̃s. Foderũt manus meas z pedes meos. Ecce nõ dicit p̃foraverunt sed fode-

runt quod plus est/quia clauī erant obtusi ⁊ nō acuti.ideo q̄si fodiēdo et cū magna violentia p manus sunt pcussi.in facie alapas ⁊ sputa ac vellicationē siue lacerationē genarū ⁊ barbe extractionē. Ideo dñs dicit p.pphetā Esa.l. Corpus meū dedi pcutientibꝫ ⁊ genas meas vellentibꝫ/ Nō quidem doctores exponūt de laceratiōe maxillarū facta cū vnguibꝫ impiorꝫ iudeorū/ Quidā vero hoc exponūt de extractione barbe xp̄i:et pie credit vtrūq; factuꝫ fuisse/ Ecce quō sacrilege manus impie gētis nō sunt saturate colaphis.alapis.et cōspuitione desiderabilis vultus dñi nr̄i/sed etiā ad genarū ipius vellicationē exarserūt ⁊ inde sanguinē elicuerūt/ Ubi ꝑsiderāda est mā suetudo mirabilis agni pacatissimi:et merito imitāda/sipe em̄ genas suas pudicissimas impiorū iudeorū vnguibꝫ lacerādas cum omni mansuetudine p̄buit/vt et nos patienter sufferamus si aliq̄ facie nostraꝫ cōfusio.ꝓpter ip̄m operiat/ Sustinuit etiaꝫ flagella durissima in dorso.in lateribꝫ.et in sacro pectore suo:dicēte Hiero.sup Mat. Traditus est iesus militibꝫ verberandꝰ:et illud sacratissimū dorsum pectusq; dei capaꝫ flagella sumpserūt/ Tandē in toto corpore sustinuit expansionē ⁊ crudelē ip̄i⁹ distensionē in cruce/vt oīa ossa ei⁹ dinumerare possent. ꝑm illud p̄s. Dinumerauerunt oīa ossa mea/passus est etiā in oīb⁹ quinq; sensib⁹ corporis sui vt sup̄ exposui. ¶

Vadauxit etiā vulnerū suorū passionem materna cōpassio:quā tā dolorosō et tristi corde cōplosis manibꝫ:oculis lachrymaꝝ torrente fluentibꝫ/ ⁊ voce q̄rula sibi pendēti in cruce vidit astare/ Unde i Omel. super Stabat.dicit q̄ nō modicū passiōis sustinuit dñs ex assistētia dilecte mr̄is sue:quā cognouit esse desolatā et ineffabili dolore plenā ac merore/ Nō ꝑbat ex hoc q̄ xp̄us iā in ꝓximo moritur⁹/amarissime mortꝫ sue q̄si oblit⁹:desolate mr̄i sic cōpassus ē/vt tā in vltimo spū cōstitut⁹ disponeret quō hic manere deberet alteri eā cōmendando/ Et subdit vbi sup̄. O dolores ineꝛplicabiles. o ineffabilē recip̄rocationē sancti amoris. filius patit valde:et mater nimis patiebat/ Mater est cōpassa filio vnigenito:⁊ filius cōpassus est matri cōpatienti/ Tantus em̄ fuit impet⁹ passionis dñi iesu christi/vt dolor christū pātientē q̄si torrens impleret et inebriaret:et eo impleto in matrē efflueret. qua similiter impleta i ip̄m filiū patientē q̄ dammodo redundaret/ De illa generalitate passiōis loquit Bern̄.in quodā ꝑmone dicēs. Caput angelicis tremendū spiritibꝫ densitate spinarū pungit/ Facies pulcra ꝓ filijs hoīm sputis hoīm deturpat/ Oculi lucidiores sole caligant in morte/ Aures q̄ audiūt angelicos cantus audiūt pctōꝝ insultus/ Os qō docet angelos:felle ⁊ aceto potat/ Pedes quorū scabellū adorat cruci clauo affigunt/ Manus q̄ formauerunt celos sunt extense in cruce et clauis cōfixe. corpus verberat.latus lancea perforatur. Et q̄d plura.nō remansit in eo nisi lingua vt ꝓ peccatoribꝫ oraret et matrez discipulo cōmendaret. Hec de secūdo. Tertio dolor sensibilis passionis christi fuit maxim⁹ ꝓpter genus passionis ⁊ mortis.quia mors cōfixoꝝ in cruce fuit acerbissima/ex hoc q̄ tales cōfiguntur in locis neruosis:et maxime sensibilibꝫ scz in manibus et pedibꝫ/ Et ex hoc q̄ ip̄m pōdus corpis pendentis cōtinue auget dolorem/nā illud corpus magnum et pfectū nō habuit aliquā sustentationem nisi quattuor vulnera in quibꝫ pendebat.ex q̄ tūc valde vulnera distendebant ⁊ lacerabant. Et tā ex hoc crucifixio fuit acerbissima.q; dolor in illa passione diuturnior est.nō em̄ tales cito moriunt sicut gladio interempti. imo dñs tribꝫ horis pendebat in cruce in illo intensissimo dolore. De hoc loquens Augus. super Johem dicit. Ista morte crucis nihil fuit pejus inter oīa morientium genera. Et deducit ibidem q̄ nulla mors erat maioris obprobrij.maioris supplicij.et longioris exterminij. Subdit q̄ passiōe ⁊ morte crucis nihil erat tunc in carne intolerabilius:et nihil est cruce nūc in fronte gloriosius. Quarto fuit dolor christi sensibilis maximus ꝓpter etatis sue qualitatem. Mortuus enim fuit i etate in qua maxime viget hominis robur et fortitudo:et omnia vitalia tunc sunt vinacissima.et iō maior est dolor i tali etate ⁊ mors innaturalior cum maiori violentia ⁊ dolore. Quinto fuit dolor xp̄i maximus ratione finis. Fuit em̄ finis passionis sue liberatio generis humani a peccato:et satisfactio ꝓ totius generis humani peccatis.

ꝓpter hoc eñ dñs patiebaꝫ et moꝛiebaꝫ vt ꝑ hoc humanū genus liberaret ꝛ ꝑ totius mūdi peccatis satiſſaceret. Et iō vult ſctūs Tho. vbi ſuꝑ q̄ tantū dolorē aſſumpſit dominus volūtarie q̄ erat ꝓportionatus magnitudini fructus qui inde ſequebaꝫ ſcz liberationi generis hūani. et q̄ erat ſufficiēs ſatiſſactio ꝑ omnib⁹ peccatis. ꝛ licet minimus dolor chriſti ſuffeciſſet ꝑ peccatis oīm hoīm: et hoc ꝓpter dignitatē diuine ꝑſone ex qua infinitā virtutē habuit. eñ vt dicit ſanct⁹ Tho. chriſtus voluit humanum genus liberare a peccatis nō poteſtate ſed iuſticia. et nō ſolū attendit quantam virtutē dolor eius haberet ex diuinitate ſibi vnita. ſed etiam quātus ſufficeret ſm naturā humanā ad tantā ſatiſfactionē. ſed q̄ tantus xp̄i dolor in multis hoībus fuit fruſtra. qui vicz nō fecerunt neq̄ faciunt ſe participes tam amariſſimi doloris: quod chriſtus plene et ꝑfectiſſime cognouit duz ſic pateretur. ideo ex hoc iteruz dolor ſuus fuit multiplicatus et tanto amarior factus. Homo eñ videns magnos ſuos labores fruſtrari grauius ꝑturbaꝫ: ita q̄ etiā corſum ex hoc moueaꝫ ꝛ quaſi ſcindaꝫ. Sic ꝛ multo amplius erat in chriſto. Ideo dñs bene hoc deplangit ꝑ ꝓphetā Eſa. xlix. dicens. Inuacuū laboraui. id ē ſine cauſa vel fructu ſcz in multis hominib⁹. et ſequitur. Et vane fortitudinē meā conſumpſi. Et in ꝑs. Que vtilitas in ſanguine meo. q̄ſi dicer. modica reſpectu laboris ꝛ doloris mei. Et iſtis ergo et alijs cauſis ſimilib⁹ ꝑtz q̄ dolor xp̄i ſenſibilis fuit maxim⁹ inter oēs dolores huius vite. Et ꝑ hoc ꝑtz reſpōſio ad dubium quo ad primā partē de dolore ſenſibili ꝛc. ℟ Secundo declaraꝫ de triſticia interiori in corde. vicz q̄ triſticia interior xp̄i tempore paſſionis ſue fuit maxima inter omnes triſticias hui⁹ vite. Hoc iterū ꝑtz ex pluribus cauſis. Prima fuit multitudo et magnitudo peccatorū ꝑ quib⁹ triſtatus eſt. Nam ipe triſtabaꝫ ꝓ peccatis omnium hominū ꝓſentiū ꝓteritorū et futurorū. Et illa triſticia exceſſit in eo longe et ineſtimabiliter omnē triſticiā cuiuſcūq̄ cōtriti. Sicut peccata toti⁹ mūdi ꝓ q̄bus triſtabaꝫ innumerabiliter plura fuerunt q̄ peccata cuiuſcūq̄ cōtriti. Secunda cauſa fuit claritas cognitiōis ſue. tanto eñ quis plus deteſtaꝫ peccatū ꝛ tanto plus ſibi diſplicet quanto perfectius noſcit malitiam pcti et dignitatē dñi dei ſummi boni q̄ per peccatū offendit ꝛ cōtemnit. Sed chriſt⁹ dñs ſm naturā humanā rōne ineſtimabilis ſapientie ſue create diſtinctiſſime nouit infinita peccata mūdi ꝛ infinitā coꝛ malitiam et ſpretū ſiue cōtemptū q̄ ꝑ illa fiunt illo immenſo bono dño deo cui tam multiplicit̄ obligamur ꝓpter infinitā ſuam dignitatē ꝛ ꝓpter innumerabilia beneficia ab eo ſuſcepta. Ideo peccata illa ꝛ iſpoꝛ multitudo ꝛ magnitudo. et noſtra deteſtabilis ingratitudo de tantis donis et bonis cauſabāt in eius humanitate ineſtimabilē triſticiam: diſplicentiā ꝛ deteſtationē eoꝛ. Tertia cauſa fuit eius maxima charitas ꝛ dilectio dei. Quāto eñ charitas atq̄ dilectio dei maioꝛ eſt in aliq̄: tanto plus diſplicet ſibi omne aduerſum deo et eius offenſiuum. Sed chriſtus ſm humanā charitatem habuit imꝓꝓportionabiliter maiorē charitatem q̄ aliqua alia creatura vnq̄ habuerit aut habitura ſit de lege dei ordinata. Quia datus eſt ſibi ſpūs nō ad menſurā Joh. iij. Et ideo ineſtimabiliter diſplicuerunt ſibi peccata humani generis et cauſabant ſibi maximā triſticiam: eo q̄ ſunt ꝛ fuerunt offenſa tam grauis dñi dei intenſiſſime ſibi dilecti. Quarta cauſa fuit amiſſio vite corporalis: que amiſſio naturaliter horribilis eſt humane nature ſibi derelicte. Sicut dominus in hora paſſionis ſue vires inferiores anime dereliquit ꝓpter nature. ꝛ iſta corporalis chriſti vita tante fuit dignitatis preciue ꝓpter diuinitatē vnitam: q̄ de eius amiſſione etiam ad vnam horā magis eſſet dolendum q̄ de amiſſione vite alterius hominis per tēpus etiā q̄ſtumcūq̄ modicū. Unde ꝑhs. iij. ethic. dicit q̄ virtuoſus tāto plus diligit vitam ſuam quāto ſcit eam eſſe meliorem: et tñ eam exponit ꝓpter bonum virtutis. Sic etiam chriſtus vitam ſuam digniſſimā et maxime dilectam expoſuit ꝓpter bonū charitatis. ſm illud Jhere. xij. Dedi dilectā animaz meā in manib⁹ inimicoꝛ eius. Quinta cauſa fuit caſus et peccatū iudeorū in eius morte delinquentium. quia tam multipliciter erant debitores ſui: eo q̄ ipſis ſingulariter tam multa et tam magna bñficia exhibuit de q̄b⁹ oīb⁹

tam ingrati erãt vt nõ solũ ea nõ cognoscerent z cõfiterent:sed etiã tantũ benefactorem crudeliter occiderẽt,ꝓpter qõ ipe bene de eis dicere potuit illud pś. Retribuebãt mihi mala p bonis:odium pro dilectione mea. Quãt multa ostẽderit ipis bona patet,quia fuit populus suus p oibus electꝰ quem de seruitute egyptiaca liberauit et a graui onere pharaonis:quẽ in deserto mãna pauit,ante cuius faciem aquas maris et iordanis diuisit et quasi in vtrem cõgregauit vt essent eis p muro a dextris z sinistris,ante eius faciẽ gentes fortes et multas de terra sua eiecit vt eis daret in possessionem terram lacte z melle manantem,et alia innumera bona eis ostendit in principio. Et nũc in carne ad eos specialiter venit:et inter eos specialiter conuersatꝰ ipos infirmos sanauit,cecos illuminauit,demones effugauit,mortuos suscitauit,z innumerabilia alia miracula inter eos operatꝰ est. Pessimos ergo iudeorũ petñ z ingratitudo de tantis beneficijs auxit etiã interiorem tristiciã ꝓpi dñi. Et nõ solũ peccatum iudeorũ tunc existentiũ z in xpi mortem cõsentientium auxit tristiciam,sed etiã iniquitas et ingratitudo futurorũ hominum iudeos z christianorũ,quã tũc distinctissime cognouit:sicut omnia nouit vt suꝓa dictũ est. Ideo btus Bernñ,in quodaz sermone in ꝑsona xpi dicit, O homo vide q̃ pro te patior:nõ est dolor sicut q̃ cruciorAd te clamo qui p te morior,vide penas quibꝰ afficior,vide clauos quibꝰ pfodior, et cum sit dolor tantus exterior: interior tñ planctus est grauior:cum te tam ingratuz experior. Et iterum idem Bernñ,in quodã sermone dicit ad peccatores in ꝑsona christi. Nõne satis propter te vulneratus sum, nunquid pro mea iniquitate afflictꝰ sum: cur addis afflictionẽ afflicto, Magis me aggrauant vulnera tui peccati q̃ vulnera corporis mei. Et Raba,dí, Videbat dominus ad augmentũ doloris sui sanguinẽ suum tam viliter et taz inutiliter fusum: quia sic inuacuum laborauit q̃ tunc vir vnũ latronem acquisiuit:et vnũ apl'm pdidit. Videbat iterũ in ꝑsentibus et futuris generalem ingratitudinẽ,qz etiã a christianis tãq̃ mortuus dandus erat oblitioni. Et qz pauciſſimi sunt q̃ ei de tanto beneficio gratias agunt. Videbat etiã presentiũ et futurorum pessimã vicissitudinẽ ab bis q̃ oderunt eum gratis z retribuũt mala p bonis: qz si pati posset:adhuc peiora pateret a malis christianis q̃s tũc passus fuit a malis infidelis. Unde super dolorẽ vulnerũ eius addentes preuaricationẽ:plagas eius quotidie renouãt et iterũ crucifigunt z ostentui habent. Sexta causa fuit specialiter casus suoꝝ discipuloꝝ z ceterorũ amicoꝝ qui eũ deseruerũt,et ipe longe ante predixit per pphetam dicentẽ, Torcular calcaui solus z de gentibus nõ erat vir mecum. Esa,lxiij. Et in pś. Et obprobriũ sustinuit cor meũ: expectaui qui simul cõtristaretur et nõ fuit qui cõsolaretur z nõ inueni. Et nõ solum amici eius et noti eum deseruerũt:sed et in eo scandalisati sunt,quia cum eum vt hominem pati z mori viderunt:tunc eũ solum hominẽ fuisse crediderũt,vel saltẽ de eiꝰ diuinitate dubitauerũt. Septima causa interioris tristicie fuit ꝓpinquitas sui prodi toris. Uendit⁹ eñ fuit z pditus nõ a q̃cũq̃ sed a discipulo suo z apl'o cõmensali,qõ cõquerit p pphetam in pś. dí, Si inimicus meus maledixisset mihi sustinuissem vtiq; et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset:custodissem me forsitan ab eo Tu vero homo vnanimis rex meus z notus meus: q̃ simul mecũ dulces capiebas cibos in domo dei ambulauim⁹ cũ cõsensu. Et iterũ, Qui edebat panes meos icz in cena:magnificauit super me supplantationem. Hec verba pś. exponi possunt de malis sacerdotibꝰ Ecce quãta mala sustinuit dñs a suo cõmensali. Ea aũt mala q̃ nobis inferuntur ab illis qui nos diligere debent plus cõtristant q̃s que ab extraneis fiunt. O deus quot socios hodie habet Judas q̃ sepe cibuz sumũt cum bis q̃s i mortem persequunt vel q̃bus mala machinantur quecunq;. Octaua causa fuit ꝓceptiuitas anie christi. Nam tristicia causat ex apprehensione discõuenientiũ z nolitoꝝ,z quãto q̃s distinctius percipit z apprehendit illa mala discõuenientie z tristicie inductiua tãto maiorẽ in eo causant tristiciã, sed anima christi fm oẽs vires suas interiores apprehendit efficacissime et distinctissime oĩa predicta mala et oẽs circumstãtias eorum eo q̃ omnia cognouit. Ideo maximã causa-

bāt i eo tristiciā quam causare nata erant. Ex his ergo z alijs similib⁹ causis fuit tristicia anime xp̄i maxima inter oēs tristicias huius vite. Et sic ptz responsio ad secundum de dolore siue tristicia interiori. Propter istam ergo magnitudinē duplicis passionis christi. scz doloris exteriorīs: et tristicie interiorīs: passio eius fuit sup oēs passiones hui⁹ vite. Et hoc est qđ dixit Hieremias ꝓpheta in verbis thematis Treñ. j. in persona xp̄i. O vos oēs q̄ transitis p viam attendite z videte si est dolor similis sicut dolor meus. ℒ Ex quo habemus talem doctrinam q̄ in his verbis ꝓphete dominus nos admonet q̄ sepe debemus oculo interiori et mētali. id est actu cogitationis z meditatiōis videre acerbissimā passionē z mortē christi: z ex hoc moueri ad deuotionē z dei dilectionē q̄ tantam ad nos miseros peccatores ostēdit bonitatē z misericordiā. Et p̄dictas causas acerbitatis doloris exteriorīs z tristicie interiorīs attente cōsiderare. quia talis attēta inspectio. cōsideratio. cogitatio siue meditatio vulneruz passionis christi et contumeliarū eius. valde est hominib⁹ salutaris. Cuius figura bñ ꝓcessit Nūe. xxj. vbi dicit q̄ cum serpentes ruerent in filios israel z plagas multas fecissent in populo: venerūt ad moysen et rogauerūt eum dicētes. Ora vt dñs tollat a nobis serpentes. Orauitq̄ moyses p populo: z de mādato dñi fecit serpentē eneū quē exaltauit in ligno. quē cum p̄cussi a serpentibus inspicerēt sanabant̄. qđ fuit figura ꝺ christo exaltato in cruce. Sicut exp̄ssit ipe met saluator Joh. iij. dicēs. Sicut moyses exaltauit serpentem in deserto: ita exaltari oportet filium hominis: vt omnis q̄ credit in eum nō pereat sed habeat vitam eternā. Sup quo dicit Aug⁹. Omel. vij. sup Joban. Nos ergo fratres vt a peccato sanemur: xp̄m crucifixum intueamur. Quō em̄ illi qui intuebant̄ serpentē eneum morsib⁹ nō peribant serpentū: sic q̄ intuent̄ recta fide de morte xp̄i sanant̄ a morsib⁹ peccatorum. Sed illi sanabant̄ a morte ad vitā tp̄alē: illi aūt vt habeāt vitā eternā. Si g̃ aspect⁹ figure olim vt audistis tantū valuit vt aspicientes eā curabant̄ a morsib⁹ ꝓpētū. Quāte g̃ efficacie est intuit⁹ ipius figurati. s. xp̄i redēptoris nr̄i p ꝓpentē significati. Sicut em̄ serpēs in ligno pependit: sic xp̄us in ligno crucis clauis affix⁹ pependit: q̄ diabolicū serpentē q̄ būanū gen⁹ in p̄mo parēte intoxicauerat deuicit. et mortiferū vir⁹ serpentis sua morte fugauit z vitā appropinauit. Ex his diligēt ꝓsidera q̄cūq̄ hō es si vis morte eternā euadere respice huc. scz ad xp̄m crucifixū: et respice nō solū oculis corporis sed etiā cordis. Vis mundū spernere et carnē vincere respice huc z crucifige carnem tuā cū vicijs z ꝓcupiscētijs. vis a venenosis serpētū morsib⁹. id ē demonū suasionib⁹ z peccatorū vulneribus sanari. respice huc zc. Dicit em̄ Bern. Nihil tam efficax ad curandū ꝓscientie vulnera: necnō ad purgandū mentis aciem q̄ vulnerū xp̄i sedula z deuota meditatio. ℳ Sed diceret q̄s. sunt ne alīq̄ breues ptcule ex q̄bus cōprehendi pōt excessus passionis xp̄i sup oēs passiones hui⁹ vite. Rñdet q̄ sic. Tota vita xp̄i mysterijs plena cōprehēdit in tribus. vicz in eius ingressu in mundū. et i eius ꝓgressu in mundo. et in ei⁹ egressu de mundo. Prio in ingressu in mundū ꝓsiderare debes deuota mēte z corde tuo infigere q̄ mox nat⁹ tribulationē inuenit z dolorem. Nat⁹ em̄ erat i stabulo. vilib⁹ pannis inuolut⁹. et sup dura iumētoz pabula in p̄sepio collocat⁹. et vt nr̄os mederet languores dolorē subijt circūcisiōis. ligat fascijs. et iā fuit in eū rex iudeoz: atq̄ adhuc pendens ad vbera mr̄is: fugiēs a facie Herodis portat in egyptū. Ecce miser infantul⁹ q̄d sustinuit i infantia. Secō i ꝓgressu in mūdo lōge excessit alios hoīes i labore et dolore. q̄s em̄ mortaliū vnq̄ fuit tāte paupertatis: tāte abstinētie. tā pil⁹ i vigilijs. tā frequēs i orōnib⁹. tantū cruciat⁹ fame z siti q̄ i deserto cū feris manēs: suā innocentissimā carnē p nob⁹ macerauit ieiunio q̄draginta dieꝝ z noctiū: vbiz maligni spūs tentatiōes ptulit vt nr̄as tolerabili⁹ sustineremus. q̄s tā cōtinu⁹ fuit i labore z sudore vult⁹ sui cum circūlbat ciuitates z castella euāgelisando ꝓbū dei: sermonēq̄ factis cō firmādo z virtutē siue diuinitatis demonstrādo sequētib⁹ signis. vbi etiā multa ab impijs iudeis sustinuit ꝓtumelias. irrisiones. exprobratiōes. ꝺdictiōes ꝓboz suoz. et diuīa opa q̄ ipe i eis opabat̄ et q̄ nemo alius opari potuit blasphemātes: attribu-

endo illa arti magice in beelzebub ꝓncipe demoniozꝝ dicentes eū esse amicū publicanozum ⁊ potatozē vini, maleficum, et alia multa. Sepe etiā insidiabant ꝯ vite sue intētando sibi mortē, nūc volentes eū lapidare, nunc de supcilio montis ꝓcipitare, nūc capere et tenere, et sic de aliꝭs multis. Ecce q̄ modo in tota vita sua nulla sibi paꝛ fuit neq̄ requies. ¶ Tertio cōsidera oī miseria miserabiliozē eius egressum de ꝑ mūdo. Et hoc in q̄nq̄ fasciculis siue punctis. Primo cogita quō stati pꝛ vltimā cenā appropinq̄nte hoza traditiōis sue cepit tedere pauere ⁊ mestus esse ita vt ipemet diceret discipulis suis et amicis, Tristis est anīa mea vsq̄ ad mortē. Et quomō in monte oliueti orando sanguineus sudoꝛ membra eius tā copiose ꝓfudit vt tā non distillaret ꝫ guttatim in terrā defflueret, qō vtiq̄ fuit certissimū signū maxime ⁊ amarissime passionis q̄ sibi de ꝓpinquo imminebat: quā ipe tunc distinctissime nouit, et ex obedientia dei patris moꝛ sustinere voluit, nequaq̄ eīn coꝛpus extrinsecus tāto taliq̄ doloꝛe defflueret nisi coꝛ intrinsecus ꝓpter inestimabile malū de ꝓpinquo imminēs naturali hoꝛꝛoꝛe ⁊ nimia doloꝛis vehemētia ⁊ hoꝛꝛoꝛe tanti mali anxiaret ⁊ artaret. Cōsidera q̄ volūtarie obtulit suis inimicis eum ad mortē querentib⁹, quō tūc viri sanguinum cruentas manꝰ iniecerūt in eū ⁊ agnū mitissimū in nullo renitentem duris vinculis vincientes tanq̄ latronē trahebāt: ⁊ oēs discipuli eius fugierūt. Ipe vero solus inter inimicos iam tractus per laqueos, iam ꝑ pilos, iam trusus ⁊ in terrā ꝓiectus, et voluenter retractus cum maxima verboꝝ cōtumelia in domū Anne est ꝓductus. Hic sit fasciculus primus. Hic diligēter attēde et vide q̄s sit iste q̄ tanta passus est. Crede ergo ⁊ veraciter cogita ipm esse dei filium oīm principiū saluatozē et retributozē oīm et subde te ei ꝓ rationē tāq̄ huic q̄ imperiū habet vite et mortis. Secundꝰ fasciculꝰ siue punctus. Considera diligenter quō in domo Anne veritatem cōfessus a seruo nequam pcutit grauī verbere. Et postea iterum vinctus ad domū Cayphe ꝓncipis sacerdotū ducit: vbi post multa falsa testimonia a pontifice adiurat et a Petro ter negatur. Sed christꝰ Petrū respiciens exire cōpulit ⁊ amarissime flere. Ibi cogita quō vultū eius venerabilē in quē angeli desiderant ꝓspicere suis fedissimis sputis multipliciter inquinauerūt. Sacrilegis manib⁹ alapas ei dederūt, colaphis cedebāt faciez eius gratiosissimā, velo operuerūt et percusserūt ipm deridendo ⁊ dicēdo, Prophetisa nobis xpe q̄s ꝛē, quō et barbā eius extraxerunt et suis vnguib⁹ genas eius lacerauerūt, et sic dīm vniuerse creature velut pessimū ⁊ despectissimū boiem tractauerūt. Tunc vtiq̄ ꝓpter hec et alia incōmodaꝝ tius noctis verificatum est qō de eo ꝓdixit Esa. liij. ca. dicēs, Nō est species ei neq̄ decoꝛ, vidimus eū ⁊ nō erat aspectus i eo, desiderauimus eū despectū et nouissimū virozū virū doloris et sciētē infirmitatem ⁊ quasi abscondit⁹ vultus eius et despectus vnde nec reputauimus eū, vere languoꝛes nostros ipe tulit et doloꝛes nr̄os ipe portauit: et nos putauimus eum q̄si leprosum ꝓcussum a deo ⁊ humiliatū. Ipe aūt humiliatus est ꝓpter peccata nostra, attritus est ꝓpter scelera nostra, disciplina pacis nostre sup eum ⁊ liuoꝛe eius sanati sumus. Ecce q̄q̄ clare Esaias predixit mala christo illata Mane aūt facto vinctus ducit ad pilatū, ibi cogita modū quō ipi ducebant eum, qui tanq̄ pessimū latronem et maleficum. Et quomodo verisimiliter mater eius cui hec reuelata sunt eum expectauit et educere vidit: cum quāto planctu doloꝛe ⁊ meroꝛe in se ⁊ in matre. Cogita modū quomodo iuit quia humillime ⁊ patientissime. Judas autem videns q̄ christū vellent occidere: tantum doluit vt desperaret et se laqueo suspenderet: et restituēs eis triginta argenteos ꝛē. Cogita ibi quō coram pylato multipliciter innocenter accusat: ⁊ postea ad Heroden mittit: et ab eo vt fatuus deluditur ⁊ irridetur, et in alba veste velut stultus ad pilatū reducit: qui eum apprehendit ⁊ flagellauit. Apprehendit inquā ligando ad statuam et sic grauiter flagellari iussit atq̄ ꝓmisit q̄ sanguis eius taz copiose columnā aspersit q̄ adhuc ipius rubea cernunt vestigia miraculose conseruata, et hic est fasciculus secundꝰ. Hic iterū diligentissime cōsidera q̄lis est q̄ talia patit: et ei cōfigurare vt cōpatiar innocētissimo: mitissimo: amātissimo ac nobilissimo acsi ꝓsens esses et

hec omnia mala in eo cerneres et videres. Et hec de secūdo. Tertius fasciculus siue punctus: postea cū amaritudīe cordis tui recogita quō pilatus ad petitionē iudeorū dimittit barrabam: et Jesum tradit crucifigendū. victus importunitate iudeorū et timore cesaris. tunc Jesus derisorie cum nimia cōfusione ad imaginē regis induit et multipliciter illuditur et cōfundit. Induit eñ clamide, spinis coronat, arundine percutitur, et vt rex in derisum adorat. Hic cogita modū: attende causam quō sc̄z christus se habuit: et quō iudei se habuerūt. Causa q̄re tanta sustulit vt crucifigat. Cōsidera q̄z crudeliter et immisericorditer duris et acutissimis spinis caput suū pforauerūt. Cōsidera guttas sanguinis vndiq̄z decurrētes a capite per faciem prius sputis maculatā et multipliciter percussam ante et retro: ad dextrū et sinistrū et quomō baculū arundineum quē ei in derisionē loco regalis sceptri dederūt de ipius manu rapientes: cuz eo venerandū caput dñi percusserūt, et positis in terrā genib⁹ ipm derisorie adorauerunt: dicētes, Aue rex iudeorū: et tñ statim subiungūt sputa: plagas et palmas in faciem eius et colaphos in collū eius. Ecce quō rex et dominus tuus salutatur. Postea cōsidera quomodo dñs tuus accepta sententia mortis: iubetur dorsum suum incuruare sub crucis onere, et sic suū ꝓprium portare ignominiam sc̄z crucem tuncvalde ignominiosam. Ecce quomodo dñs deus tuus ꝓprium portat patibulū: populus sequit et mulieres flentes: q̄b⁹ ait, Nolite flere super me ⁊c̄. In montē ducit calvarie et crucifigitur. Sed vide quō, quia prius vestib⁹ corpori et vulneribus infixis vehementer nudatur, vt virginea eius caro tota vulnerata et verberib⁹ vndiq̄z lacerata ō nouo de se fundat riuos sanguinis. Hic diligenter cōsidera modum crucifixionis. Aut enim crucem primo erexerūt et christus in scala ascēdit crucem, Aut certe crucem posuerūt ad terram et christū sup eam imposuerūt. nazalius modus nō apparet: et quicūq̄z illorū fuerit reuolue in mente tua q̄z lamentabilis sit. Cum ferreis clauis obtusis manus et pedes perforant: et sic totū corpus a dextris et sinistris sursum et deorsum vehemēter extenditur vt omnia ossa eius valeant numerari. Sic ipe ait ꝓphetā. Foderunt manus meas et pedes meos: dinumerauerunt oia ossa mea. O q̄nta violētia malleorum clauus p ambos pedes eius est infixus p venas et ossa ibi cōcurrentia. Quod si deuota mente cogitares: et quō manus sūt disiuncte p extensionē et vulnera ampliata. et quō in alto pendēs solum vulneribus manuum et pedum sustentat trib⁹ horis in cruce eleuat⁹, nudus in medio latronū duorū vino myrrato et felle potat⁹, nō esset mirū q̄ꝑ cōpassionis dolore scinderet cor tuum aut caput egrotaret. In his oīb⁹ diligēter cōsidera quis et q̄ntus sit iste q̄ tāta patitur, q: immēsus est potestate, sapiētia, bonitate, speciositate, et eternitate. Admirare igit maiestatē annihilari, sapientiā fatuam reputari, bonitatē malicia iudicari, speciositatem deturpari, et eternitatē mori ⁊c̄. hec de tertio. Quart⁹ fasciculus siue punct⁹ cum nūc pendet in cruce Jesus dñs deus tuus. Cogita, christus quō pendet, cogita modū et causam, cogita q̄d sitit: q: salutem tuam. Orat pro crucifixorib⁹: blasphemat in cruce. Irridet a ꝓtereuntib⁹: a ꝓncipib⁹: a latrone. Stat mater Jesu dolorosa sub cruce: quā christus respexit et Johāni cōmendauit. Fūt tenebre. Clamat: deus meus de⁹ meus ⁊c̄. designās q̄nta sit sua pena q: humanitas sua fuit q̄dammō defecta: eo q̄ nō fuit redundantia viriū superiorū q̄b⁹ fruebat ad inferiores q̄bus patiebat. Dicit, sitio: et aceto potatur, quo accepto: dicit omnia esse cōsummata. Quib⁹ cōsummatis nihil restabat nisi vt emitteret spiritū. Clamans ergo alta voce emisit spiritum, innuens q̄ si vellet q̄diu vellet viueret, et q̄ nul⁹ aiam suā a se tolleret: sed q̄ ipe eā sponte poneret. Hic debes ꝯsiderare quali forma passus sit. Passus est eñ sicut ver⁹ agnus, liberalissime respectu ꝓximi, seuerissime respectu sui, obedientissime respectu patris, prudentissime respectu aduersarij. Studeergo vt te sibi ꝯformes in benignitate, seueritate, obedientia, prudētia ⁊c̄. Hec de q̄rto.

Quintus fasciculus siue punctus, latronum ossa cōfringuntur. christi os nō cōminuitur: ne figura de hoc euacuetur sc̄z agni paschalis. De quo dicitur, Os nō cōminuetis ex eo. Latus eius aperitur vnde ꝓfluunt ecclesie sacramenta. Velū tēpli scindit

sepulcra aperiunt vt inde mortui in die resurrectionis cum christo resurgerēt. Hic cōsidera q̄nta p te passus sit: et crucē amplectere p passionis desideriū, vt sicut ipe passus est iniurīā: conuicia, ludibria, et supplicia. Hic et tu passionē christi imitādo amplectere vt ꝓpter eū iniurias, contumelias, cōuicia et supplicia patiēter sufferas. Vide igit deuota aia quō tuus iesus in cruce pendet cōclauatus, lacerat⁹, z totaliter sanguie pfusus, et dic saltem grates tuo saluatori. Hec sententialiter enumerat magister Johannes Gerson cancellari⁹ Parisiēs in q̄ dam tractatulo de meditatiouib⁹. Et ꝯcludit q̄ p deuotā meditatiōz passiōis xp̄i cor inflammat ad deuotionē, intellectus illustrat ad cognitionē veritat⁹, et p hoc hō cōsequitur fructū ꝓpetue salutis. Cur em̄ dulcis Jesus nollet facere participē sue amarissime passionis illū qui libenter suā meditatur passionē: suā miseriā et ignominiam et sibi cōpatitur tāq̄ capiti. Certe paratus est iesus passus ampliorē huic cōferre gratiam sua pctā detestandi z diuine volūtati se cōformandi. Amen. O Sed adhuc pulsat deuotā aiam talis dubitatio et questio. Cur dulcissimus iesus tā potens z sapiens et tā bonus: tā graue genus mortis sustinere voluit: et se tam totaliter exinanire. Ad hoc respondet q̄ illius plures sunt cause vtiles ad intelligendū, quia his cognitis homo amplius accendit in dei amore: per has etiā causas homo ꝓgnoscet q̄d dilectionis z amoris latuit i corde Jesu ad humanū genus p q̄ passus est. Sūt ergo septē cause ꝓpter quas dñs tā grauem passionem sustinere voluit: vt vicz suam dilectionem nobis insinuaret: vt nos ad diligēdum eum puocaret, amplius nos sibi magis obligaret, ad sufferentiā cōfortaret, tribulationes dulcoraret, ab eterno cruciatu liberaret, et celū nobis reseraret. Prima ergo causa cur dñs tā graue gen⁹ mortis assumpserit est hec: vt suā nobis dilectionem insinuaret. Magnus em̄ amor i corde dei abscōditus sciri nō poterat nisi p aliquod valde magnuz extrinsecus ꝓbaret. Unde cū dñs p Hieremiā mandasset z significasset nobis dilectionē suā ad nos dicēs Hiere. xxxj. ca. In charitate perpetua dilexi te. Et quia tanta charitas dei homini in effectu et in aperto nō patuit: homo ingratus et dure cerulcis verbis dei credere noluit: sed quasi improperādo deo dixit illō Esa. xxviij. Manda remanda mānda remanda. q̄si diceret. Tota die remandas z dicis q̄ntum nos diligas: sed nisi charitas tua p redemptionē nostrā appareat i effectu credere nō valemus. Est igit p nobis passus tā crudeliter vt suū amorē nobis amplius insinuaret. Propter qō et ipe dicit Joh. xv. Maiorem charitatē nemo habet vt animam suam ponat q̄s p amicis suis. Sup q̄ dicit Bern̄. Tu maiorē habuisti bone ie su: q̄ nō solū animā: id est vitam tuam posuisti pro amicis sed etiā p inimicis tuis. Cum enim sm aplm ad Ro. v. adhuc inimici essemus reconciliati sum⁹ deo p mortem filij eius. Unde Bern̄. Tu dñe cognouisti cogitationes pacis sup filios Adam habens sup nos charitatem multaz nimis valde, z hoc latebat i corde tuo, nec sciebat homo pretium eius quousq̄ p q̄nq̄ vulnera tui sanctissimi corpis eluceret: sic in cruce mori voluisti vt quod vltimi fuit pudoris: signum esset supremi amoris, quia sustinentia laboris grauissimi indicium est amoris maximi: q̄ immensa tua charitas nō poterat parum facere nec paruā gratiā exhibere ꝛc. Secunda causa cur tam grauem mortem voluerit dominus sustinere fuit hec: vt nos ad diligendū eū efficacius prouocaret. Videntes em̄ q̄ supra modū tam magna p nobis ꝓtulit mala: merito reaccendimur ad diligendū eū si saltem non sumus ingrati: et p ꝓsequēs totaliter insensati. Hoc debitū amoris nostri dñs a nobis extorquere voluit cuz p moisen Deut. iiij. dixit. Interroga de diebz antiquis qui fuerunt ante te ex die qua creauit dominus hominez super terram a summo celo vsq̄z ad summū eius si facta est aliquando huiuscemodi res aut vnq̄z cognitū sit vt audiret populus vocem dei sui loquētis de medio ignis sicut tu audisti z vidisti. Nec autem gratia licz fuerit magna: tamē euacuata est respectu gratie passionis christi. id est parua respectu illius reputanda est. Et sequitur ibidem. Et nunc audi quid dominus requirat a te nisi vt diligas eū. Unde Bernar. Super omnia te reddit mihi amabilem bone Jesu calix redemptionis

Quare dñs tā graue mortē sustinuit

nostre quē bibisti. Quāto eñ duriora: grauiora et amariora sunt q̄ p nobis pertulit deus: tāto efficacius ad se amorē nostrum rapit. Et quia facilitas creatiōis hoiem ingratū fecerat: difficultatē redemptiōis nobis exhibuit vt a nobis amorē nr̄m extorq̄ret. Quid eñ dicebat hō creatus z ingrat⁹ Gratis quidē cōditus sum sine vllo auctoris grauamine z labore et factus sum quē admodū vniuersa, sic beneficiū creationis attenuans humana impietas ingratitudinis materiā inde sumpsit vnde amoris causam sumere debuerat. Sed obstructus est os loquentium iniqua: vt luce clarius pateret q̄ñ de dño seruus: de diuite pauper: et de dei filio fili⁹ hoīs fieri nō despexit. Memento ergo iam te z si de nihilo factū: nondū de nihilo redemptū. Sex diebꝫ cōdidit omnia z te inter oīa, sed p trigintatres annos operatus est salutē in medio terre, vbi in recreando dixit multa, gessit mira, pertulit dura verba, duriora verbera, et tandem crucis tormenta durissima. Tertio tā graue genꝰ mortis sustinere voluit vt nos amplius ad suā seruitia obligaret: q̄d reuera dignissimū esset. Quis enim videns dñm suum cruentatū propter se et vsq̄ ad mortē turpissimā cōdemnatum: a quibuscūq̄ laboribꝫ se poterit cōtinere: si saltē attēta mente hec cōsiderat. Quod bene attendit p̄phēta in p̄s, dicens. Quid retribuā dño pro oībus que retribuit mihi. Reus eñ erit sanguinis christi qui christo nō retribuit quod tenetur. Unde Bern̄. Respice o homo oculo mentali quāta retributione astringaris dño pro te patienti. Respice sudorē sanguineum, alaparū cōtumeliā, flagellorum instantiā, spineā coronam, patibuli suspendium, corporis pallorē. Quid plura, vilissime mortis supplicii et obprobria nephandissima, vnde hec et silia in se suscipiēs debortat nos vt in recōpensationē sui laboris silia opemur dicēs nobis illō Exo. xxv. Inspice et fac scz opē em exemplar q̄d tibi monstratū est in mōte. i. in supma altitudine laboris z doloꝛ, et saluator p semetipm ait Joh. xiij. Exemplū dedi vobis vt quēadmodum ego feci vobis ita z vos faciatis. Quarto dñs tā graue genus mortis elegit vt nos ad sufferendas passiones cōfortaret. Seruus em videns dñm suū p se vulneratū: merito animat ad simlia sufferenda. Ideo ad animandū nos dicit nobis saluator Matth. x. Nō est seruus sup dominum suum. Et alibi. Si me p̄secuti sūt et vos persequent. Hoc similiter intendebat ap̄l's ad Heb. xij. dicēs. Recogitate eū q̄ talem sustinuit a peccatoribꝫ aduersus semetipm cōtradictionē vt nō fatigemini animis vestris deficientes: nondū em vsq̄ ad sanguinē restitistis. Et itē. Per patientiā curramus ad p̄positū nobis certamen, aspiciētes in auctorē fidei et cōsummatorem iesum qui, p̄posito sibi gaudio sustinuit crucem. Ideo dicit Bern̄. Extremū genus mortis elegit deus vt nullū genꝰ mortis martyres formidaret. Sic Petr⁹ Paulus Andreas Stephan⁹ genus mortꝭ sustinuerūt: qđ oīs creatura naturaliter abhorret. Quinto tā graue mortē dñs sustinere voluit vt p passionis sue amaritudinem nostras tribulatiōes dulcoraret. Quid em durū esse poterit p illo sufferendū qui tam amarissimā passionē tam dulci animo z fideli affectu p nobis miseris ptulit. Qđ bñ figuratū ē Exo. xv. vbi dicit q̄ aque Mara quas p̄e amaritudine populus bibere nō valebat: per immissionē ligni similiter amari in dulcedinē sunt conuerse. De q̄ ligno dicit in hist̄oria q̄ naturaliter erat amarissimū, et vt virtus diuina mirabilior appareret: amarū additū amaro dulcedinē operabat. Quid aūt per aquā nisi nr̄a tribulatio, et quid per lignum nisi crux christi designatur. Si ergo tribulationes nostre naturaliter amare: p amarū lignum crucis tacte fuerint ilico in dulcedinē cōuertuntur Unū Bre. Cum passio christi ad memoriaz reducit: nihil est tam difficile qđ nō equanimiter toleretur. Et Aug⁹ dicit. Deuot⁹ miles nō sentit vulnera sua cum ducis sui ꝓspicit vulnera grauiora. Hoc ergo lignū crucis dulcorabat Andree crucē suā: cum q̄si cantās et gaudēs cucurrit ad crucē dicens. O bona crux diu desiderata zc. Ita etiā de sctō Stephano dicit. Lapides torrentis illi dulces fuerūt. Sexto tam amarissimā passionem dominus ptulit vt nos ab eterno cruciatu liberaret. Unde Bern̄. Agnosce o homo q̄s grauia sunt tua vulnera p quibꝫ necesse fuit christū deū vulnerari. Et si nō essent hec ad mortem imo

morte sempiterna nūcq̄ pro eorū remedio filius dei mortuus esset. Proderit ergo nobis dei passio si nostra sequat imitatio vt sequamur vestigia ei. Alioquin a nobis etiā exāgrit sanguis ille q̄ effusus est super terrā nec imunis ero ab illo tam singulari scelere iudeor q̄ tante charitati ingratus fuerim et sanguinē illū sanctissimū calcauerim Patet ergo q̄ passio hec sit potētissima ad exhauriendū oīm pctōr genera. Sed q̄s scit si mihi datū est qđ alteri dari nō potuit, nūqđ angelo, sed ille nō indiguit: nnqđ diabolo, sed ille nō resurget. Denicq̄ nō in similitudinē angelor sed hoīm venit. et habitu inuent⁹ est vt hō, christus ḡ cruciatus amaros sustinuit ne tu ppetuos sustineres. Quāt p sanguinē christi ab eterna morte liberemur: figuratū habem⁹ Exo. xij. Erit vobis sanguis in signum in domibus vestris et videbo sanguinez et transibo vos. nec erit in vobis plaga disperdēs, qñ pcussero terram egypti. Sic q̄ insignitus et preceps fuerit sanguis xp̄i: a morte ppetua liberat. Ideo dicitur Osee. xiij. O mors ero mors tua morsus tu⁹ ero inferne. Et hinc est q̄ post passionē suā dñs ēm aīam descēdit ad infernū eripiēs inde eos, p q̄bus sanguinē suū fudit. Septimo dñs tam graue gen⁹ mortis elegit vt nobis celū reseraret. Nullus em̄ sctōr q̄tumcūq̄ sanct⁹ regnū celorum introire poterat añ passionē dñi. Qđ bñ p ppheta dñs in ps. Innuit dicēs. Singulariter sum ego donec trāseā. Alī Hūe. xxv. Exules et pfugi añ morte pontifices nullo modo i vrbes suas reuerti potuerūt: sed manebāt in vrbib⁹ refugij donec sacerdos magnus q̄ oleo sctō vnct⁹ ē moriatur. Postq̄ aūt ille homicida q̄ perdidit hūanū gen⁹ ab initio reuerteret in terrā suam infernalē nos p passionē filij dei trāsibimus i requiem eternā: vīsuri tūc clare christum dñm, p nobis passum et humiliatū et exaltatū in secula seculor. Amen.

In die resurrectionis dominj

Sermo XLIII.

Surrexit nō ē hic. Dare. vlt. Sicut amara fuit credētib⁹ i iesum xp̄m passio ei⁹ ita dz iocūda esse resurrectio illi⁹. Propterea gaudere vnusq̄sq̄ et letari debet cū audit vere ex mortuis christū resurrexisse. Hoc em̄ docet et instruit nos scta mr̄ ecclesia cū sepi⁹ replicat ppheticū dictū. Hec ē dies quā fecit dñs exultem⁹ et letemur i ea. In diuinis nāq̄ officijs diurnis nocturnis q̄ horis huius xp̄is exultandū esse pdicat p victoria, p glia, proq̄ magnificentia xp̄i resurgētis, leta bundū pfecto nouū ab angelo nunciatū est cū dixit. Surrexit nō est hic, vbi thema. A In q̄b⁹ q̄dē verbis notat Jesu xp̄i resurrectio gaudiosa et iocunda. Reperio aūt triplicē iocunditatem in xp̄i resurrectione. Prima dz pticularis. Secūda generalis, tertia materialis. Prima iocunditas resurrectiōis xp̄i dicit pticularis. q̄ scz fuit in aīa bñdicta iesuchristi cū corpus suum iterum sibi vniuit efficiens illud ppetuo gloriosum. Ad qđ meli⁹ intelligēdum nota q̄ in christo resurgente quatuor actus mirabiles opata est virtus et potentia dei. Primus fuit sanguinis reassumptio. Nā reassumpsit corpus xp̄i clausum existens in sepulcro, sanguinē pprium qui extra erat dispersus, qđ nō nisi p diuinā virtutē fieri potuit. Ratio aūt p̄fate reassumptionis sanguis ēm Tho. iij. pte. q. liij. est. Quia quicqd ad naturā corpis hūani pertinet totū fuit in corpe christi resurgētis. manifestū est aūt q̄ ad naturā corpis humani ptinent carnes et ossa et sanguis et alia huiusmodi. Ideo oīa ista in corpe xp̄i resurgentis fuerūt. Dicūt em̄ phi q̄ sanguis est sedes aīe: et anīa vitificat corpus sanguine mediante. Q̄re indubitāter sanguinē suum resurgēs xp̄s ad suū corpus reduxit. Vnde aūt totū sanguinē reassumpserit ita q̄ nulla pticula siue guttula de illo in terra remanserit: sunt due opiniones q̄s vide de passione dñi in fine hore tertie xc. Secund⁹ act⁹ quē operat⁹ est virtus diuina in christo resurgente fuit corporis mutatio. Et si corpus nō sit mutatū ēm substantiā: q̄ eiusdē nature resurrexit: fuit tñ mutatū ēm qualitatem. Erat em̄ ēm Grego. in Omel. eiusdem nature sed alteri⁹ glorie, nō potuit ergo fieri a creata potētia vt corp⁹ exanime et vulneribus plenū sanaret impassibile ante et vulneribus plenū sanaret impassibile ter addit⁹ alijs dotib⁹ corpis glorioſi. Tertius actus fuit anie ad corpus vnio. Non em̄ pōt nisi diuina virtute anīa a corpe separata eidē corpori reuniri. Quart⁹ actus fu-

ꝑ ac. it sepulchri penetratio/ Exiuit nãq; christꝰ de sepulchro clauso: sigillato et custodito/ ¶ Nec obstat qđ Matthe⁹ dicit vlt. ca. Angelus aũt dñi descẽdẽs de celo/ et accedẽs reuoluit lapidem/ Quia dicit Beda. Accedens reuoluit lapidẽ nõ vt egressuro dño tanuã pandat. sed vt egressus eius tã facti hominib⁹ pstet euidẽs signũ siue indiciuz. / Qui enĩ mortalis clauso ꝑginis vtero potuit nascẽdo mundũ ingredi: ipse factꝰ immortalis clauso sepulchro potuit resurgẽdo exire de mũdo. Cõsideremꝰ ergo quãta leticia fuit mens christi pfusa cuz de sepulchro exiẽs qui prius passibilis fuerat gloriosum z impassibilẽ se cõspexit/ vtputa q̃ primũ eleuatis in celũ oculis gratias retulit patri q̃ eum tã de morte fecerat triũpha re. ¶ Secũda iocũditas dicitur generalis. Que q̃druplicit distingui potest. Prima victoꝝ/ secũda discipulorũ/ tertia mulierũ. quarta angeloꝝ/ Prima iocunditas fuit victoꝝ: eoꝝ scz qui victi detenti fuerãt i limbo/ quos inde resurgẽs christus penitꝰ eduxit z liberauit. put Zacharias ꝓpheta pnunciauerat. ix. c. dicens Tu quoq; i sanguine testamẽti tui emisisti vinctos tuos de lacu in quo nõ erat aq̃. Que verba sm Alco. de ly. ad litterã intelligũtur de christo. Tuĩ ꝓpheta loquitur i secunda pson̄a. de q̃ ante dixerat in tertia pson̄a. ¶ Sed dubiuz hic orit vtrum christus oẽs anias que erant in inferno liberauit. Ad quod respõdet Bonauen. dis. xxij. tertij. qꝺ christus nõ liberauit nisi aias electoꝝ suoruz z eorũ qui erant mẽbra ipius. / Quãuis enĩ passio christi oibus suffecerit/ nõ tamẽ influit nisi in eius mẽbra/ z ideo illi soli per passionẽ christi saluati sunt/ q̃ vl erant mẽbra quando passus est/ vel futuri erant p cõuersionẽ ad ipm/ Qm̃ igit multi erant in inferno q̃ nec christi mẽbra erãt/ nec futuri erãt/ qz nõ erant in statu merendi. nõ oẽs dñs eripuit de inferno sed tm̃ electos/ Unde Greg. in quadã omel. infra octauã pasche ait/ Qđ ante passionẽ suaz dixit in resurrectiõe sua dñs impleuit. Si exaltatus fuero a terra oẽia trahã ad me. / Omnia enĩ trahit qui de electis suis apd̃ inferos nullu reliquit/ Oia abstulit vtiq; electa. Unde etiã recte p os Osee. xiij. c. dicit. Ero mors tua mors morsus tuus ero inferne/ Quia enĩ in electis suis funditus occidit mortem. mors mortẽ extitit/ Quia ꝺo i inferno ptẽ abstulit: partẽ reliquit. nõ occidit funditus sed momordit infernum/ Nec ille Nõ fuerunt ergo ab inferno liberati p xpm̃ dãnati p sententiam diffinitiuaz / / siue etiã ꝓpter peccatum actuale. siue etiam ꝓpter peccatũ originale. Nã vt inqt sanctꝰ Tho. tertia pte. q. lij/ Pueri q̃ cuz originali decesserunt nullo mõ fuerunt ꝓiũcti passioni christi p fidem z dilectionẽ/ nõ enĩ p fidem ꝓpriam. sicut sancti patres i limbo. qz nõdum habuerũt vsum liberi arbitrij/ ne q̃ per fidem parẽtũ. aut p aliquod fidei sacramẽtũ/ quia nõ erat in statu i quo essent capaces gratie christi. igit nõ sũt liberati. ¶ Sed adhuc dubiũ est. an liberate fuerũt aie que erãt in purgatorio. Respondet sanctus Tho. vbi supra. qꝺ passio christi non habuit tũc maiorem efficaciã q̃ habeat nũc/ z ideo illi q̃ fuerũt tales quales nũc sunt illi qui in purgatorio cruciant/ liberati nõ fuerũt/ Si q̃ aũt inuẽti sunt ibi tales quales z nũc satisfactiõe completa liberãtur/ nil. phibet eos a purgatorio fuisse liberatos/ Fuit ergo iocũditas illa oim patrũ qui in limbo detinebant quibus gaudiuz accidẽtale accreuit locũ illum derelinquẽdo/ in quo tam diu habitauerãt i tenebris et merore. ¶ Secũda fuit iocũditas discipuloꝝ. Ipsa etenĩ resurrectõis die apparuit christus discipulis in vnũ cõgregatis. vt dr Joh. xx/ et tunc nõ aderat Thomas/ Itẽ apparuit duob⁹ discipulis euntibus in Emaus vt dicit Luc. vlo/ Apparuit adhuc z Simoni. sed vbi aut qñ nescit. / nisi forte qñ redibat a monumẽto cuz Johãne. Lu. vl/ Vel vt dicit in historia ecclesiastica apparuit ei in cauerna in q̃ flendo manebat/ Nam postq̃ negauit christũ in cauernã quãdaz intrauit que modo dicit gallicãtus/ vbi se totũ ad lamẽta penitẽtie cõuertit/ Ibi vt quibusdã placet in ipa resurrectiõis die magister benignissimus visitauit eum/ certificãs illũ de sui remissiõe pcti. ob qđ petrꝰ miro gaudio fuit affectꝰ. Apparuit etiã eo die Jacobo minori/ q̃ feria sexta deuouerat se nõ comesturu donec xpm̃ viuũ videret/ Hãc apparitiõez nõ ponit euãgelistã. sed alius eam recitat. j. Cor. xv. z etiaz ordinẽ. qz ꝑmo dicit apparuisse

Petro, postea Jacobo q̄ ex hoc marie iocundabat. Similiter est letatus in resurrectione christi Joseph ab arimathia. Legit nāq; in euāgelio Nicodemi, quō iudei indignati contra ipm, eo q̄ ipm sepelierat: ceperunt eu; & in q̄dam cubiculo diligenter clauso & sigillato eum recluserunt, volētes post sabbatu; eum occidere, & ecce xp̄s in ipsa nocte resurrectōis ad eum intrauit & osculū ei dedit, & inde saluis sigillis de carcere eum educēs, duxit in locum sepulture, ostendens sibi syndonē in quo eū inuolue rat, & inde in domū suaz in arimathia ipm adduxit. Tertia fuit iocūditas mulierū q̄ bus Jesus ipsa die resurrectionis apparuit añ discipulos, inter q̄s apparuit primo Marie magdalene q̄ vidit illum in specie ortulani, vt dicit Joh. xx. Viderūt illū secum postea et alie marie: q̄bꝫ a monumento redeuntibꝫ apparuit Jesus occurrens illis & dicens Auete. Ille aūt accesserūt & tenuerūt pedes eius & adorauerunt eum vt patet Mat. vl. Quarta fuit iocūditas angelorꝫ quibus accidentale gaudium accreuit p gloria christi resurgētis, p liberatiōe patrꝫ de limbo, etiā & p totius letitia ecclesie militātis. Tertia iocunditas principalis & maternalis, sup ceteros etenim christo resuscitato letificatū est cor v̄ginis marie. Sibi nanq; vt pie credit primus q̄s ceteris bñdictus filius eius apparuit. F Q̄ō pbari potest tripliciter. Primo ex testificatiōe. Testat enī h̄ Amb. in li. de virginibus dicēs. Vidit Maria resurrectionē dñi, et primo vidit et credidit. vidit maria magdalena q̄ius ista dubitaret. Idē testat Sedul⁹ antiquus doctor q̄ p̄mo apparuit virgini marie domi remanēti. Sz cur domi manet. Rūdet primo quia vere credidit resurrecturum vt dictū est. Scōo q; fm Aug. oibus mēbris debilitata vix ad sepulchrū venire potuisset. Tertio q; discipulus nō dimisisset infirmā. Hec cōcludit q̄ p̄mo non apparuit virgini matri, q; null⁹ euangelistaꝝ hoc asserit. Nam ad hoc dicūt doctores q̄ euāgelistarū fuit officium solūmodo resurrectionis testes inducere, matrē aūt ad testificandū p filio: inducere eos nō decuit. Si enī verba extranearū feminaꝝ deliramenta visa sunt: quō nō magis matrē, p filij amore crederēt delirare. Non ergo scripserūt euangeliste q̄ xp̄s apparuit v̄gini matri, sed p cōstāti habuerunt. Etiā ideo q̄ solū scripserūt apparitiones illis factas qui ō resurrectiōe xp̄i dubitauerunt, sed q; mater non dubitauit igit. Secūdo pbat ex celebratione. Ad insinuandū nanq; q̄ christus resurgēs apparuit virgini matri, sancta romana ecclesia ipa resurrectōis die statione celebrat apō sanctā Mariā maiorē, vbi tpe sancti Gregorius dum ip̄e in die pasche missaz cantaret et pax dñi p̄nūciaret, angelus dñi alta voce respondit, et cum spū tuo. Ob quod cū ipa die papa ibidē celebrat in hui⁹ miraculi testificatiōem: nihil sibi cū dicit: pax dñi &c. respōdet. Tertio pbat ex q̄uenienti rōne. Rationabile etenī fuit vt filius resurrectiōe sua prius matrē letificaret, quaz amplius ceteris doluisse ꝓstat, & q; etiā eū plus dilexit. Unde Bern. Sicut maius gaudiū sequitur maior tristicia & ecōuerso, sic maximuz gaudiuz xp̄o hodie fuit q̄ post suā amaram passionē p̄mo ostēderet se sue mri, & deinde alijs electis. Hoc etiā fuit maximū gaudiū virginis in p̄senti tpe. Ideo angeli, propter illud gaudiū ammonēt marīam & laudant nobili cātico nō hūanit⁹ sed angelice inuentū & cōpositum scz Regina celi letare &c. ¶ Hic cadit dubiū. Dictuz ē supra q̄ christus p̄us apparuit hodie mulieribꝫ q̄s discipulis vir; & angelus eis annūciatiōez resurrectōis cōmisit dicēs. Ite dicite discipulis eius &c. & nō cōmisit viris. Querit an hoc fuerit q̄uenienter & bñ actū. Solutio. Dico q̄ sic, decuit enī primo, q; sicut mulier fuit nūcia delicti mortis Heuij, vbi tēptatio serpentis trāsiuit ad virū p mulierē. Sic etiā fieret nūcia gaudij vite. Hāc rōnez tāgit Chrys. Scōo ppt honorē femine sexꝰ. nā sexꝰ virilis decorat i xp̄o resurgēdo, femineꝰ i mulieribꝫ nūciantibꝫ. Nisi ergo mulier nūciasset: a portiōe debiti honoris in dñica resurrectiōe exclusa fuisset: qd̄ nō cōueniebat diuīe iustitie: q̄ nō accipit p̄sonas hoīm. Act. x. Tertio h̄ voluit dñs vt qd̄ p̄cesserat in merito: p̄cederet in p̄mio, et q̄m mulieres plus amauerant, q; discipulis recedentibus nō recedebant, sed cōstātiores fuerūt. Item quia eum nō negabāt min⁹ peccauerunt. Item q; v̄ri nō mulieres eū occiderūt. Ideo dns in

Sermo XLIIII

legatione resurrectiõis eas viris ptulerat. Et qz ꝓpter iocunditatẽ huius diei ꝓsuetũ est in aliquibꝫ ptibꝫ aliqꝺ solacioſum dicere qꝺ risum honestũ ꝓuocat. Jõo addo ꝙr tam rõnez ꝓpter quã nõ irascanť mulieres si viderint viros ridentes, quia audiuerũt tres rõnes ꝓconiũ ipaz extollẽtes: ꝙ ratio ꝙrta est hec. Quia xp̃s voluit vt sua resurrectio manifestareť aliis. sz quia mulieres vix aliqꝺ celare possunt, sed ꝗcquid audiunt hoc statim dicũt. igit zc. et ꝓpterea nõ potuerũt obtinere ꝓuilegiũ a papa audiẽdo ꝓfessiões etiã eaz inuicẽ. Dic exemplũ de monialibꝫ. Vide in discipulo de tẽpore, sermone, l. in fine.

Sermo alt⁹ de resurrectiõe, xliiij

Surrexit dominus vere Lu. vlt. Veritas iocũ dissime resurrectiõis dñi nostri iesu xp̃i a fidelibus cunctis diligentissime pariter zc deuote ad mentem est reuocãda. Quoniã per illã exurgere põt cũctoz animus ad spem future z imortalis vite. Jpe enim xp̃s mortisqz pcti destructor, multifariã resurrectiõis sue veritatẽ patere voluit mũdo, vt sic nullus ꝗ in eũ credere nollet inexcusabilis redderet. Et vt euangelium huius diei habeat: discipulis eũtibꝫ i emaus in specie pegrini se ostẽdit, quẽ in fractiõe panis cognouerunt ex mortuis vere resurrexisse. put alij discipli dixerũt ipis Surrexit dns vere zc. D In qbꝫ ꝗdẽ verbis notať resurrectiõis xp̃i veritas. Circa quaz nota qꝺ xp̃s quattuor excellẽtissimis modis resurrexit. scz cõgruenter, veraciter, feliciter, z vtiliter. Primo xp̃s resurrexit cõgruenter, id est debito tpe. Nõ enim distulit resurrectionẽ suã vsqz ad resurrectiõez generalez, nec statim vt mortuꝰ est resurrexit, sed distulit vsqz in diem tertiũ. Primo dico qꝺ xp̃s nõ distulit resurrectiõez suã vsqz ad resurrectiõez generalẽ. Et ꝟ rõnabiliter ꝓpter tria. Prima ratio fuit ꝓpter corpis dignitatẽ. Cũ enim illud corpꝰ dignissimũ foret ex eo qꝺ erat deificatũ siue diuinitati vnitũ nõ fuit decẽs vt tã diu sub puluere iaceret. Qꝺ ꝓnũciauit ꝓpheta dicens. Non dabis sctm tuũ videre corruptiõez. sctm tuũ id est corpus sanctificatũ. qz in oi sanctitate ꝓceptũ et cũ diuinitate vnitũ. Scꝺa rõ fuit ꝓpter fidei firmitatẽ. si enim non resurrexisset: fides periisset. nec verũ deum aliqs eũ credidisset. sicut ptz in discipulis ꝺ qbꝫ nunc euangelista loquit. Jpi enim in via tristes z dolẽtes loqbant. de his ꝙ acciderãt nõ quasi credẽtes: vt Theophilus ait. sed sicut stupẽtes i rebꝫ extraneis. ꝓterea xp̃s reꝑhẽdit eos vt patz in lra euangelij. Tertia rõ fuit ꝓpter resurrectiõis nostre exẽplaritatẽ. Si ꝙ xp̃s resurrexit: ergo z nos sperare possum⁹ resurrectionez nostram. j. ad Coz. xv. ait. Si xp̃s ꝓdicať ꝙ resurrexit a mortuis: quõ qꝺã in vobis dicũt ꝙ resurrectio mortuoz nõ est. Et Greg⁹ in omel. ínqt. Exẽplo dñs monstrauit qꝺ ꝓmisit i ꝓmio. vt sicut illũ fideles resurrexisse cognoscũt: ita in seipis in fine mundi ꝓmta resurrectiõis sperarẽt. Et idẽ iterũ ait. Non plus ꝝ triduanã morte esse voluit: ne si in illo resurrectio differreť: in nobis oĩno desperareť. E Sz hic cadit dubiũ vtrũ xp̃s ꝓmus fuerit resurgentiũ. z ꝙ sic videť ex eo. qz Apoc. j. vocať primogenit⁹ mortuoz. Et j. ad Coz. xv. apl's ait. Christ⁹ resurrexit a mortuis ꝓmitie dormientiũ. vbi glo. qz pri⁹ tpe et dignitate. Cõtrariũ tñ videť. qz in veteri testamẽto ꝙ Helią et Heliseũ aliꝙ resuscitati legunť. Siliter et xp̃s añ passionẽ suã tres mortuos resuscitauit. Insup Mat. xxvij. ꝺr ꝙ inter cetera miracula in passione xp̃i visa monumẽta apta sunt et multa corpa sctoz ꝙ dormierãt surrexerũt. ergo nõ videť ꝙ xp̃s fuerit ꝓmus ad resurgendũ. Rñdeť ꝓm Tho. iij. pte. q. liij ꝙ resurrectio est repatio a morte in vitam. Dupliciter aũt aliqs eripit a morte. Uno mõ in actu scz vt viuere incipiat qlitercũqz etiã post moriet. Alio mõ vt aliqs liberet nõ solũ a morte sed etiã a necessitate. z ꝙ pl⁹ ẽ a possibilitate moriẽdi. Et hec est vera z ꝓfecta resurrectio: cui⁹ respectu ꝓma ꝺr imꝑfecta. Loqndo ꝙ ꝺ resurrectiõe ꝓfecta xp̃s est pri⁹ resurgentiũ. qz ipse resurgẽdo primo puenit ad vitã penit⁹ imortalẽ. ꝓm illꝺ ad Ro. vj. Christ⁹ resurgens a mortuis iã nõ morit: mors illi vltra nõ dñabiť. Sed resurrectiõe imꝑfecta qꝺã alij surrexerunt añ xp̃m ad ꝓmõstrãdũ qsi in qꝺam signo resurrectionẽ ipi⁹. De illis aũt de qbꝫ dicitur Matth. xxvij. varie loquũť doctores. Nam Hiero. sup Mat. sentire videtur ꝙ

surrexerũt ante christũ iteruz morituri/ In sermone ꝙo de assumptiõe beate virginis hoc sub dubio relinqt. Remigꝰ ꝙo ait. in dubitãter credere debemus. vt q̃ resurgente dño a mortuis surrexerũt: ascẽdente illo ad celos pariter z ipsi ascẽderũt/ Illud est magis ꝛsonuz pietati q̃ resurrexerũt post xp̃m non iteruz morituri. lz prima opinio sustineri possit/ Ratio. quia mors est pena peccati: z ipsi erant ab oĩ peccato vltimate purgati/ Tũ qz corpib eoꝝ fuerunt vnite aĩe glorificate/ ex qua vnione fm Aug̃. in epistola ad Dyoscorũ efficiunt corpa ipassibilia z gloriosa/ Resurrectio aũt illoꝝ ponit ab euãgelista ante resurrectiõez christi per quãdaz anticipatiõem/ Propterea ipe ait. Et exeũtibus de monumẽtꝫ post resurrectionẽ eius. id est xp̃i fm Alco. de ly. venerũt in sanctã ciuitatẽ z apparuerũt multis. ℟ Secũdo dico q̃ lz christus resurrexerit añ resurrectiõez generalẽ non tñ statim vt mortuꝰ est resurrexit/ sed distulit vsq̃ in diem tertiuz/ Et hoc rõnabiliter ꝓpter tria/ Primo ꝓpter significatiõez vt scz ex hoc significaret q̃ lux sue mortꝫ curauit nr̃am duplicẽ mortẽ/ Hãc rõnem assignat glo. sup illud Luc. vl. Oportuit xp̃m pati z cẽ. Secũda ratio fuit ꝓpter restaurandoꝝ ꝓfiguratiõez quã tãgit Petꝰ raueñ. dicẽs/ Tres dies voluit christus esse sue sepulture/ q̃ in celo sunt restauratꝝ. q̃ in terra reparaturus/ que apud inferos redẽpturus. Tertia ratio fuit ꝓpter ꝓbationez vt scz ꝓbaret veritatẽ mortis eiꝰ. vt sic clarius elucesceret ꝛitas resurrectiõis. Surrexit igitur dñs die tertia. quod prediterat Mat. xij. Sicut inq̃t Jonas fuit i ventre ceti tribus diebus z tribꝰ noctib/ sic erit filiꝰ hominis in corde terre. i. sepulchro fm glosã Et q̃ dicit tribꝰ diebꝰ z tribꝰ noctib: ꝟ fm Aug̃. li. iij. ꝺ trini. intelligit ꝙ synodochẽ vt ꝑma dies accipiat fm partẽ sui postre mã/ Secũda dies fm se totã z integrã/ Tertia fm ptẽ sui ꝑmã. z sic erũt tres dies/

De hora ꝙo resurrectiõis varie loquũt doc. Nã q̃daz videnꝫ dicere q̃ surrexit media nocte/ q̃daz ꝙo q̃ surrexit in aurora/ ratio aũt huiꝰ diuersitatis est ex eo/ q̃ cõsiderant diuersimode in illa dilatiõe ꝙgruẽtiã ꝗtũ ad numeꝝ horaꝝ/ nã aliq̃ incipiũt tẽpus cõputare ab hora sexta q̃ dñs crucifixus est: z tenebre facte sunt sup vniuersam terrã/ z isti ꝓtẽdũt tps vsq̃ ad mediã noctẽ inter diẽ sabbati z diẽ dñicũ/ z sic cõputãt triginta sex horas. qz tũc erat eq̃noctium vernale qñ christꝰ dñs passus est/ Aliq̃ inceperunt cõputare a sero in quo positꝰ fuit i sepulchro/ et ꝓtẽdunt tẽpus vsq̃ ad diluculũ diei dñice/ Licet ergo vt ait Bonauentu. dist. xxij. tertiꝫ. ꝑdicte opiniones videanꝫ differre/ tñ cõueniunt in assignãdo cõgruẽtiã tp̃is/ Et posset dici q̃ in hora si bi nõ contradicunt/ qz dupliciter dicit res fieri/ Aut qñ fit fm veritatez. aut qñ innotescit/ Et illi qui horã mediam noctis assignant resurrectiõis tempꝰ determinãt qñ primo fuit/ Qui ꝙo mane assignãt: tẽpꝰ determinãt qñ inotuit/ Vel certe resurrectio fuit inter horam medie noctis z mane dñice/ z qz mediũ denoiaꝫ ab extremis/ Ideo aliqui dicunt fuisse in media nocte. aliqui ꝙo in mane. Secundo christꝰ resurrexit veraciter siue vere ꝓout dicit thema/ Voluit nãq̃ ꝑps dñs veritatẽ resurrectiõis sue declarare sufficiẽter/ qõ fecit triꝑliciter. primo verbo. secũdo nũcio. tertio argumẽto. Primo christus declarauit resurrectiõis sue veritatem verbo/ qñ scz aĩ passionẽ ꝑnunciauit illã. vñ Matth. xvij. post trãſfiguratiõez suã dixit Nemini dixeritis visionẽ hanc donec a mortuis filiꝰ homis resurgat. Et Mat. xx. postq̃ dixit q̃ filius hois erat crucifigẽdus subdit. Et tertia die resurget. Et Mat. xxvj. passione sua iam de primo iminente dixit. Postq̃ resurrexero p̃cedã vos in galileã. Secundo declarauit veritatẽ resurrectiõis sue testimonio Et hoc triplici. Primuz ẽ celeste angeloꝝ dicẽtiũ Surrexit nõ est hic. q̃ apparuerunt in veste glorie ad ostẽdendũ q̃ gl̃iose resurrexerat/ Secũduz terrestre fuit triplex scz mulierꝫ vt hic in euãgelio. Mulieres q̃dam ex nostris terruerũt nos q̃ dicunt eũ viuere/ Secõo militũ. Matth. vl. Ecce q̃dam de custodib venerunt in ciuitatẽ z nũciauerunt ꝑncipib sacerdotũ oĩa q̃ facta fuerãt. Tertium apl̃oꝝ q̃z testimonium certissimũ fuit. qz de visu. tactu z gustu. vt hic in euãgelio. Tertiũ testimoniuz fuit infernale. scz mlꝝ. q̃ cũ christo resurrexerũt vt sup. Tertio id declarauit argumento id est sensibili signo: qõ inducit ad

Hora resurrectiõis Lauõ

alicuius veritatis manifestationē. Unde Act.j. Prebuit seipsum viuū i argumētis multis post passionē suā. Ostēdit aūt christus illa euidentissima signa sue vere resurrectionis ppter duo. Primo quia nō erāt corda eor dispositā ad ħ q de facili fidem resurrectiōis acciperēt. Unde dixit eis in euāgelio isto. O stulti z tardi corde ad credēdū. Et Mar. vl. Exprobrauit incredulitatē illorū. Scōo vt per hmōi signa eis ostensa efficacius testimoniū illor redderet. Ipa aūt argumēta vel signa oīa simul sumpta ostēdunt verā z gloriosam resurrectionē. Qx vera fuerit resurrectio ostendit christus ex parte corpis z ex pte anīe. Primo ex pte corpis. Circa quod trīa ostēdit. Primo q esset verū z solidū: nō fantasticū vt rarū, sicut aer: p hoc q palpabile pbuit Unī ipse dixit Lu. vl. Palpate z videte qz spūs carnē z ossa nō habet sicē me videtis habere. Secūdo ostēdit q esset corp⁹ humanū, ostendēdo eis verā effigiē quā ocūlis intuerent. Tertio ostēdit q esset idem corp⁹ numero: ostēdēdo vulnera cicatrices Ob qō dixit Lu. vl. Uidete man⁹ meas z pedes meos qz egoipse sum. Scōo ostendit veritatē resurrectiōis ex pte aīe iterato corpori vnite, z hoc p opera triplicis vite.

¶ Primo q̄dem p opus vite nutritiue in hoc q cū discipulis māducauit z bibit, vt legit Luc. vl. Et si diceret q angeli in assumptis corpib comederunt et biberunt, vt patz Gen. xviij. de angel' q̄s abraam suscepit hospitio, et tñ ex hoc nō cōcludit q angeli habeant vera corpa naturaliter sibi vnita, ergo nec p hoc q christ⁹ comedit posset argui q habuerit suū verum corp⁹ ite vnitū aīe. Rñdet sanctus Tho. q est alia rō de angelis, alia de xpo, nā angeli apparētes nō asserebāt se hoīes esse, z aliter christ⁹ māducauit z aliter angeli, nā qz corpa ab angelis assumpta non erāt corpora viua vel aiata, nō erat vera comestio, z esset vera cibi ptritio z infectio in interiorem ptē corpis assumpti. Unī angel⁹ dixit Tobie. x. Cū essem vobiscū videbar q̄dē māducare z bibere vobiscū, sed ego cibo inuisibili vtor. Dz qz corp⁹ xpi vere fuit aiatū: vera fuit ei⁹ comestio, qz vt Aug. inqt, nō potestas sz egestas edēdi corpib resurgētiū auferet, q̄re xps vere māducauit ptāte nō egestate. Ideo Beda inqt. Dū ducauit post resurrectionē nō q̄si cibo indigēs, nec q̄si nos i resurrectiōe quā expectam⁹ cibis egere significans, sed vt eo mō naturā corpis resurgētis astrueret. Scōo ostēdit ptatē resurrectiōis p opa vite sensitiue in hoc q discipulis ad iterrogata respōdit et ptentes salutabat, in q̄ ostēdebat se et videre z audire. Tertio p opa vite intellectiue in ħ q cum eo loq̄bant et de scriptur⁹ disserebāt, z ne q̄d deesset ad pfectionē manifestatiōis ostēdit se hīe diuinā naturā p miraculū qō fecit in captura pisciū, z vlter⁹ p ħ q eis videtib ascēdit in celū. Gloriā adhuc ostēdit ītrās ianuis clausis pmittēs se videri et nō videri. vñ Greg. in omel. Palpādā carnem dñs pbuit, quam clausis ianuis introduxit: vt z post resurrectionē ostenderet corp⁹ suū eiusdē nature et alter⁹ glorie. Tertio xps resurrexit feliciter qz in resurrectiōe corpus habuit gloriosum. Quod apparet triplici rōne. Primo q̄dē qz resurrectio xpi fuit exēplar z cā resurrectiōis nostre. Sancti aūt in resurrectione habebūt corpa gl'iosa vt dicit ap'ls j. Cor. xv. Uñ cū causa sit potior causato z exēplar exēplato: multo magis corp⁹ xpi gloriosum fuit cū resurrexit. Secūdo hoc apparet: qz p humilitatē passionis meruit gloriā resurrectiōis. Tertio qz anima christi a pncipio sue cōceptionis fuit gloriosa p fruitionem z visionē diuinitatis. Est autem dispēsatione factū vt ab aīa gloria nō redūdaret in corpus, ad hoc q mysterium nostre redemptionis sua passiōe impleret Et ideo pacto hoc mysterio, anima xpi statim in corpus in resurrectiōe reassumptuz suam gloriam deriuauit. Et ita factum est illud corpus gloriosum. De quo Phil. iij. aplus dicit Reformabit corpus humilitatis nostre, configuratum corpori claritatis sue. ¶ Sed nōnulli obijciunt ppter cicatrices quas in corpore post resurrectionem reassumpsit q̄ ad quādaz corruptionem ptinere vident. Ad hoc respōdet sanctus Thomas q cicatrices ille erāt i corpore christi post resurrectionē non ad corruptionem z deformitatem, sed ad dignitatem z decorem. vt Aug⁹ dicit. xxij. li. de ciui. dei. Quare autem cum cicatricibus resurrexit plures a doctoribus assignant ra

rtiones. Prima ratio est ppter gloriã christi. Unde Beda sup Lucam. Nõ inqt ex impotentia curandi cicatrices seruauit, sz vt in ppetuũ victorie sue circũferat triumphum. Secũda ratio fuit ad cõfirmandã fidẽ circa resurrectiõez. Tertia ratio vt patri pro nobis supplicãs quale genus mortis p homine ptulerit semp ostẽdat. Quarta ratio vt illas in iudicio ad cõfusionez reproborũ ostẽdat. Unde Aug⁹ in li. de sim. ait. Inimicis vulnera demõstraturus est sua: vt cõuincens eos veritas dicat. Ecce hoiez quẽ crucifixistis, videte vulnera q̃ infixistis. agnoscite latus quod pupugistis: quoniã per vos z ppter vos aptuz est. nec intrare voluistis zc. ℗ Quarto christus resurrexit vtiliter non sine fructu z ne gligẽtia. Est autẽ vtilitas resurrectiõis q̃druplex. Prima est triũphus christi nobilis. Nam ita canit ecclesia. Horz et vita duello conflixere mirãdo dux vite mortu⁹ regnat viu⁹. Christ⁹ enĩ resurrectiõe sua vicit mortẽ: diabolũ: z mũdũ. Primo vicit mortẽ. Osee. xiij. O mors ero mors tua zc. Et j. ad Corz. xv. Ubi est mors victoria tua. Absorpta est mors in victoria. Secundo vicit diabolũ. Aug⁹. Manu inermi et affixa cruci debellauit aereas ptates. Tertio vicit mundu. Joh. xvj. Confidite ego vici mũdũ. Si ergo in nouissimo die gloriose resurgere volueris vade et fac similiter, vince mundũ: diabolũ: et pctĩ mortem hodie. Secũda vtilitas est spoliatio infernj mirabilis. qz christ⁹ rex noster confregit portas inferni z patres nr̃os inde victoriose extraxit. Zach. ix. Tu aũt in sanguĩe testamenti zc. vt sup. Tãta enĩ fuit victoria regis nostri q̃ inuasit inimicũ vsq; ad domũ suaz. et spolia q̃ sibi placuerũt abstulit ipo in vinculis religato. Sic ergo christ⁹ surrexit vtiliter, qz flores spũales id est sanctoz patz aias de terra eduxit tenebrarũ. Et hoc declarat Aug⁹ in sermone paschali et ẽplo. Sicut panthẽra triduo dormiens cũ surgit odorez ita suauẽ de ore emittit vt quecũq; animalia illuz senserint ipsum sequunt. Sic et christ⁹ tertia die resurgens de spelunca inferni odorẽ diuinitatis emisit: quem patres pio affectu z plurimũ oblectati cũ gaudio sequebant. Can. j. Trahe me post te curremus in odore vnguentorũ tuorũ. Tertia ẽ miseratio et affectus venerabilis. quia z christo post resurrectionem defuerit miseria: non tñ et defuit misericordia. Quia q̃uis summe fuerit sublimatus: nõ tamẽ oblitus est suorũ et nostri. Nam apostolis z multis apparuit z ꝓsolatus est eos z spũsancto repleuit. Joh. xx. Accipite spm̃sctm̃ zc. Prouerbiũ est. Non nozes mutãt mozes, sed rex noster summe bonoratus, in nullo est mutat⁹. quin semp circa nos paternũ gerat affectum z nostri misereat. tribuens charismatũ dona z nobiscũ maneat. put pmisit Mat. vlt. Ego vobiscum sum omnib⁹ diebus vsq; ad cõsũmationẽ seculi. Quarta est recupatio celestialis. quia per resurrectionẽ suam recuperatus est nobis celestem hierusalem q̃ ẽ ciuitas nostra. Heb. xiij. Nõ habem⁹ hic manentẽ ciuitatem sed futurã inquiram⁹. Accipiamus ergo baculũ z capsellã vt peregrini et eamus versus hierusalẽ. quia recupata est via et secura, nam inimicus humani generis qui eam ꝓculcabat z ambulantes in ea capiebat: captus et catenatus est. Est etiã via abbreuiata. nam olim circũibat per infernum, sed nunc recto tramite tendit versus celum zc.

In die ascẽsionis dñi Sermo. xlv.

Dominus quidem Jesus postq̃ locutus est eis assumpt⁹ est i celũ. Mar. vlt. Festiuitas hodierna fm Bern⁹ est festi clausura. et totius itinerarij filij dei consummatio gloriosa. A Siquidẽ dei filius ppter nostram salutez q̃ tuor itinera ꝑegit. Primum fuit de celo in terraz veniendo: quãdo carnem assumpsit de virgine gloriosa Joh. xvj. Exiui a pr̃e meo z veni in mundũ. Illud iter fuit penosum. qz natura hũane penalitates assumpsit. Esa. liij. Vere lãgores nostros ipse tulit: et dolores nostros ipe portauit. Secũdũ iter fuit de mũdo ad inferos descẽdendo q̃ sedẽtes in tenebris visitauit. Ecc. xxiiij. Penetrabo oẽs inferiores partes terre z inspiciam oẽs dormientes. illud iter fuit victoriosum qz portas inferni ꝓfregit z diabolũ ligauit z spolia eius diripuit vt dicit Bern⁹. Aug⁹. Manu inermi z affixa cruci debellauit aereas ptates. Tertiũ iter fuit de

inferno ad mūdialē machinā redeūdo: qñ confractis inferis cum pda magna a mortuis resurrexit. Coll'.ij. Expolians principatus et potestates reduxit cōfidenter ꝛc. Illud iter fuit gl'iosum, qz gloriosus ꝛ immortalis in aia et corpe resurrexit. Ro.vj. Christ⁹ resurgēs ex mortuis iā non moritʒ.

¶ Quartū iter fuit de mūdo ad celū ascēdendo, ꝛ illud fuit gaudiosum, qz cuz magno gaudio angelorum remeauit ad celos. ps. Ascēdit de⁹ i iubilatiōe ꝛc. Hoc iter pegit hodierna die, qñ videntibꝫ discipulis postꝫ locut⁹ est eis vt dicit thema assūpt⁹ ē in celum. ℣ In p̄senti sermone duo veniūt declarāda, p̄mū de xp̄i in celū ascēsione, scōz de hoīs i celū ascēsione. Circa primū vt clarius materia ista intelligat: q̄ttuor videam⁹, p̄mo quo ꝛ gl'iter xp̄s ascēdit in celuz, scōo q̄re ꝛ ad quid ascendit, tertio in quo ascendit, q̄rto qñ ascendit. Quātuz ad primuz dico q xp̄s ascendit victoriose, gloriose, manifeste, velocissime, lete, honorifice. Primo ascendit victoriose, quia cuz magna victoria, nā ipse vicit mundū, reliquit diabolū, expollault infernū, enerauit pctm̄, destruxit mortē, ꝛ reddidit vitaz aquit paradisum, recupault celū, et breuiter oīa fortia vicit. Apoc.v. Vicit leo ō tribu iuda. Vñ canit eccl'ia. Redit cū victoria capta ducēs spolia. Scōo ascēdit gloriose, quia gl'iosus in aia ꝛ corpe sine pctō immortalis, ip̄assibilis ꝛc, ꝛ breuiter cū oīb⁹ dotib⁹ corpis xp̄s ascēdit. Phil'.iij. Qui reformabit corp⁹ hūilitatis nostre, ꝯfigurat⁹ corpi claritat⁹ sue, nō tm̄ eodē mō vt dicit sctus Tho. i. iij. dis. xlix. Vñ corp⁹ xp̄i erat gloriosum p naturā deitatis, q̄ illi vnit⁹ erat. In nobis aūt nō sic sed p dotē claritatis. Tertio ascendit manifeste Act.j. Videntib⁹ illis scz ap̄lis ꝛ alijs eleuat⁹ ē. Joh. xv. Vado ad eū q̄ me misit ꝛ nemo ex vob⁹ interrogat me q̄ vadis? glo. palaz ascēdā ꝛ nemo interroget qō visui corpali cernat.

¶ Sed q̄re videntib⁹ illis ascēdit primo vt ascēsionis ei⁹ testes essent. Act.j. Eritis mihi testes in oīi iudea ꝛ samaria, et vsq; ad vltimū terre? Scōo vt eū seq̄ desiderarent. Inde stupefacti stabant admirantes Act.j. Viri galilei q̄d statis aspicientes i celum ꝛc. Quarto ascēdit velocissime, vñ ōr volasse tanq̄ venti vel angeli. Unde ps. Ascēdit sup cherubin ꝛ volault super pennas ventoz. Ascēdit sup cherubin, i. super angelos de choro cherubin, imo sup oēs angelos et sup oēs celos? Ephe.iiij. Qui descēdit ipe est q̄ ascēdit sup oēs celos ꝛc. Potuit xp̄s sup cherubin ascēdere, qz mouebat nō ꝑtute nature sicut vēt⁹ sed ꝑtute gl'ie p quā corpus suū habebat dotē agilitatis? nō tm̄ mot⁹ iste fuit ita velox q ascēdisset in instāti? Sz enī repugnat motui corporis locali? qz oportet q cōmetlat spacio vt ōr.vj. phisicoz. vñ mouebat ea velocitate q de⁹ disposuerat ꝛ put expediebat vt discipuli el⁹ videre possent? Reuera velociter ascēdit, refert enī rabbi Moyses maximus astronom⁹? q a terra vsq; ad supremū celū sit tantū spaciū? quātū de via plana vnus iret in septē milib⁹ septingētis annis si intantū viueret, si tm̄ q̄libet die q̄draginta miliaria italica iret. ℣ Quinto ascēdit lete siue iocūde, qz cum magno triumpho ꝛ iubilo, p̄s. Ascēdit de⁹ i iubilatiōe. Reuera xp̄i ascēsio erat iubilosa? Primo si b̄ijpsi ꝓpter opis sui ꝓsummatiōez? Hoīes multū solent gaudere q̄n magna opa laudabili fine pegerūt? Sic xp̄s op⁹ suū sibi a patre celesti cōmissuz laudabiliter expleuerat. Joh.xvij. Opus ꝓsūmaui q̄ dedisti mihi. Et morieēs dixit Joh.xix. Cōsummatū est, scz q̄cq̄d sibi erat a pre cōmissuz. ¶ Scōo ascēsio xp̄i fuit iocunda angelis ꝓpter ruine repationez. De q̄ in ps. Judicabit natiōes ꝛ iplebit ruinas, nā ex oīb⁹ choris angeli ceciderūt cōsentiētes lucifero et peccato ei⁹? Hanc ruinaz xp̄s hodie ascendēdo reparare incepit? O q̄ntū gaudiū fuit angelis in xp̄i ascēsione? q̄n viderūt tātaz multitudinē aiaz ad choz eoz trāseuntez. Potuerūt dicere illud Apoc.xix. Gaudeamus ꝛ exultemus ꝛ dem⁹ gl'iā deo? qz venerūt nuptie agni. Tertio fuit iocunda patribus de limbo veniētib⁹? scz ꝓpter carceris liberatiōez? ꝛ ꝓpter regni celestis adeptiōez? ꝛ angeloz assotiationem. De his Esa.lij. Eleuauerūt vocē suaz deū laudātes scz de liberatione? ꝛ simul laudātes de regni adeptione: qz oculo ad oculū viderūt faciem dñi ꝛ delectabilē societatē angeloz. ¶ Item gaudebāt patres ꝓpter hūane nature sublimationem vltra angelos in christo Jesu. Ideo Grego. in omel. ascēsionis. Hascen-

te dño videbat humiliata deitas, ascēdēte ꝑo dño exaltata ē humanitas / ex hoc fuit gaudiū patribꝫ. Quarto eius ascensio fuit iocūda discipulis. Naz Luc. vl. dicit. Ipi adorātes regressi sunt in hierusalē cū gaudio. Sexto ascēdit honorifice. qz cum magna multitudine, ps. Ascēdit in altum captiuam duxit captiuitatē, id est eos q̄ a diabolo fuerunt captiuati. Prouerb. xx. Honor regis multitudo populi/ O q̄ cū magno honore susceptus est hodie/ Hieroñ. Omnes virtutes angelice christo venerūt obuiam/ Impletū est illud ps. In veritate deduxisti me/z cuz gloria suscepisti me.

¶ Secundū declarāduz est quare et ad quid christus ascēdit. Dico q̄ multiplici ratione christus ascēdere voluit. Primo vt sanctos patres quos de limbo extraxerat in locū eterne pacis adduceret/ Deut. iij. Reducet te dñs deus tuꝰ de captiuitate tua. Zach. ix. Tu autē in sanguine testamenti tui eduxisti vinctos de lacu in q̄ nō est aqua, id est sanctos qui captiui detinebant. Secūdo vt nobis viā salutis ostenderet z locum patrie. Michee. ij. Ascēdit iter pādens ante eos. Ad Hebre. iiij. Habemus pontificē magnuz qui penetrauit celos iesum filiuz dei. Duo erant loca, vnꝰ vbi tristicia et mors vt infernus. Alter in quo vita et cōsolatio/ Via primi loci erat notissima. Esa. v. Infernus dilatauit aiaz suam z aperuit os suū absq̄ vllo termino et descēderunt fortes, sublimes. z glorioſi ad eū/ Sz viam in celū nullus sciuit, quia ante semp fuit clausa/ Sz christus hodie ascēdendo ostendit z patefecit. ps. Notas mihi fecisti vias vite/ Tertio vt p suis redemptis apud patrē aduocaret. j. Joh. ij. Si q̄s peccauerit aduocatū habemꝰ apd patrē Jesum christū iustum/ et ipse est ꝓpciatio p peccatis nostris/z nō p nostris tm̄ sed etiā p totius mūdi. Et Hebre. vij. Accedens p semetipm ad patrem vt p nobis interpellat. Greg. in omel. Maria stabat dicit. Ascēdo ad patrē meū p naturā/z vestrū p gratiam. / Ad tertiū. in quo ascēdit dico q̄ ascēdit in nube Actuū. j. Et nubes suscepit eum ab oculis eorum/ Sed queritur an christus indiguerit ministerio nubis/ Dico q̄ nō, sed per hoc ostēdit q̄ oīs creatura grata est obsequi suo creatori/ Nā vt probat sanctus Tho. iij. parte. q. lxxxiij. Christus virtute ꝓpria non que humane nature naturalis, sed que est virtutis diuine et anime sue beate ascendit/ ex cuius redundātia glorificat corpus, quia fm Aug. Tanta est obedientia glorificati corporis ad animā/ q̄ vbi vult spiritus, ibi p tinus erit et corpus/ ꝓpter dotē agilitatis et sic illi termini assumptus et eleuatus ferebatur. in epistola et euāgelio lz videntur significare quid alteri ammiculi/ ꝓprie tamē z ex ꝓprijs viribus christum ascēdisse important/ etiā fm humanā naturaz. z hoc virtute glorie ipius anime/ quia virtute aie glorificate volētis corpus christi ascendit in celum. ¶ Ad quartuz q̄n ascēdit Dico q̄ quadragesima die post diem sue resurrectiōis ascēdit. Act. j. Per dies quadragīta apparēs eis ꝛc/ Quia sicut christus per q̄draginta septimanas fuit in vtero matris/z per quadraginta dies ieiunauit/z per q̄draginta mēses p̄dicauit. z p q̄draginta horas fuit mortuus, ita p q̄draginta dies post resurrectionez suam apparuit eis, et doctrinā quam per quadraginta mēses eis tradidit: per quadragīta dies īmortalis factus per multa argumēta ꝓfirmauit/ post quos bodie in celū ascēdit ꝛc. Sed quare nō statim post resurrectionez ascēdit, dico ꝓpter duo/ Primo vt p multos dies et p multa argumēta se glorioſuz resurrexisse approbaret/ Erat enī hoc valde difficile credere cum nullus vnq̄z surrexit glorioſus/ Fuit ergo necessarium aliq̄t diebus oīno christum resurrectionē suā p multa argumēta ꝓbare: ne posteri dubitarent. Vñ Leo papa. Dubitatuz ē ab istis ne nos dubitaremus/ Probatū est illis vt nos firmiter tenerem⁹/ Secundo vt discipulos z matrē suā de tristicia mortis sue cōsolaret: z discipul' verā fidē, spem firmaz. z amorē generaret/ q̄ oīa iā pdiderant. Luc. xxiij. Nos aūt spabam⁹ ꝛc. q. d. lz amplius nō speram⁹ ¶ Ulterius q̄rit vbi xps fuit medio tpe p ilstos q̄dragīta dies/ Ad hoc dico q̄ xps resurgēs a mortuis secū duxit oēs alas q̄ ab origine mūdi erāt in limbo sanctoz patrz/ita q̄ ille locus omnino vacuus remansit: z stetit cum eis in hoc mūdo/ Sz vbi steterit nec sacra scriptura, nec eccl'ia, nec aliq̄s doctoz apte determiauit

Potuit enī esse in terra et si non videretur sicut legit de sancto Bartholomeo q̄ potuit se abscōdere z facere inuisibilem in illa ciuitate vbi q̄rebat si voluit ergo a fortiori corpus xp̄i glorioſuz :cū oīa corpora gliosa ostendere vel occultare ad libituz se possunt/ Quātū ꝯo ad ptem determinatā credit magr̄ q̄ fuerit circa hierusalē z illas ptes ad discipulorū ꝯsolationē: cum quibus tunc crebra fuit ꝯuersatio in sanctum Tho. I Hcōm p̄ncipale declarādū est de hoīs ascēsione. Ad cui⁹ euidētiaz nota q̄ xp̄s ascēsur⁹ in celū q̄ttuor fecit ad nostrā instructionem/ qr comedit/ egressus ē ciuitatē/ ascēdit in montē/ z bñdixit apl'is. Doctrina mālis

1° Hec q̄ttuor ascensuri in celuz. scz p mortē nos facere debem⁹/ Primo enī comedere debem⁹. scz corp⁹ xp̄i digne sumere/ Joh. vj. Ego sum panis viu⁹ q̄ de celo descēdi / si q̄s māducauerit ex ꝑ pane viuet in eternū. id est non morietᵉ sed trāsit de morte ad vitā/ Ideo cib⁹ iste viaticū appellat. qr nos ducit ad vitā eternā/ Hcōo debem⁹ exire ciuitatē. id ē oīa carnalia z mūdana fūdit⁹ deserere: z desideriū nr̄m ab eis totaliter eleuare z solū spūalib⁹ inhiare Ben. xij. Egredere de terra tua z ō cognatiōe tua et ō domo p̄ris tui/ ꝓpter q̄ō ihesus vt sctificaret p suū sanguinē pp̄lm :extra portas passus ē/ Exeamus ergo ad euz extra castra: oīa terrena p desideriū relinquēdo. Hic cadit exēplū in spe. dis. ix. c. ix. illi⁹ diuitis/ q̄ ita amare fleuit in morte q̄ tot bona relinq̄re debebat. q̄ postea apparuit dicēs q̄ dānat⁹ esset/ 2° 3° Tertio debem⁹ ascēdere mōtē fidei et speꝓtēplationē/ qr debem⁹ credere et sperare illā beatā vitaz/ Tobie. ij. Filij sctoꝝ sumus/ z illā beatā vitā expectam⁹/ Debem⁹ ḡ vsus celū dirigere oculos mētis nr̄e. sicut ad locū nr̄e q̄etis/ Hicut fecit beat⁹ Martinus q̄ ape morte ait/ Finite me celū videre vt spūs dirigat ad dñm/ Et beat⁹ Aug. ante septē dies obit⁹ sui. septē psalmos penitētionales scriptos fecit figi i pariete añ oculos/ z mādauit q̄ nullus ingrederetur ad eum vt totus esset intentus ad celestia. 4° Quarto debemus omnib⁹ bñdicere. id est oīb⁹ parcere. z bonā volūtatē habere. sicut fecit christ⁹ dicens/ P̄r dimitte illis qr nesciūt q̄d faciūt/ Luc. xxiij. Exemplus de ascensione dñi vide in speculo exemplorū dist. ix. ca. lxxix. de quodam milite rē.

Sermo alius de ascensione domini. wann. vj.

Tag Duo / i ionida p' / ascēsiōz / asi 7 as. d. i iii / 2° cū memebada re / uersio i ꝑ Dño d vor / tube / 7 vor / s. ritatiom / Disceptatiom / ꝑ diffim⁹ / i tribus 2ª tribulion / 3ª tribulsted

ASCēdit deus in iubilatione z dominus in voce tube. ps. xlvj. Tota christi vita et doctrina: omnia eius miracula: passio: mors z resurrectio/ pbata sunt et confirmata in christi ascensione/ Hicut enī ipe p̄pria virtute resurrexit: ita p̄pria virtute in celum ascendit/ z animas quas redemerat potēter z cum gaudio in celum pduxit/ q̄s enī nollet credere doctrine vite et miraculis illius q̄ sic patenter in celum ascendit. Certe nullus sane mentis. ſz a fide alienus et in malis obstinat⁹/ Jōo hodie sācta mater eccl'ia solēnisat festū ascēsionis dñi nr̄i Jesu xp̄i/ qō est p̄cipuū inter solennitates q̄s agim⁹ ō mysterio incarnatiōis dñi nostri ihesu xp̄i. A Illi sicut dicit Innocenti⁹ in q̄dā sermone de ascēsiōe. Tres p̄cipue solēnitates in lege celebrant̄. videlicet solēnitas azimoꝝ/ penthecostes id ē solēnitas hebdomadaꝝ. a pentha qō ē q̄nq; z coste decē/ Et scenophegia id ē solēnitas tabernaculoꝝ/ q̄s in euāgelio nō ad lr̄am sed in spū celebram⁹/ pasca in resurrectiōe scenophegia i ascēsiōe. pēthecostes i spiritussancti paclīti missione/ Hcenophegia enī fixio tabernaculoꝝ interp̄tat/ eo q̄ pop⁹l⁹ israel q̄draginta annis sub tabernaculis cōmoratus ē in deserto/ In cui⁹ rei memoriā iudei adhuc celebrant scenophegiā habitantes in tabernaculis/ Porro tabernaculū ē corpus xp̄i assumptū: in quo sub humanitate latet diuinitas. De q̄ dicit p̄s In sole posuit tabernaculū suuz/ Hoc vti q̄ tabernaculū in carne mortali christ⁹ nō figebat/ quoniā exultauit vt gigas ad currendam viam. discurrens de loco in locū vt susceptum ministeriū impleret/ sed tūc fixit tabernaculum suum cum assumptus in celum sedet ad dexteram dei. requiescēs in patrimonialib⁹ bonis/ donec ponat inimicos suos scabellum pedum suoꝝ/ Jōo hodie ad figendū tabernaculū suum in celis: ascendit in iubilo/ z in voce tube. iuxta thema. Pro gr̄a Aue maria. B Ascēdit deus in iubilo rē. vbi sup̄. In p̄dictis verbis themat̄ duo nobis ꝙuenit ꝓsidē

Dolem⁹ / tri / aziorꝝ pascha / legale / ebdoꝝ pēthecost' / tabnaculoꝝ scenop'

randa pro laude z gloria christi dñi ascen-
Thema: dentis. Primo gaudiuz z letitiã xpi dñi z
associantis exercitus sui, cũ dicit, Ascẽdit
deus in iubilo, Scõo applaudẽtiũ siue cõ
meantiũ sonus exterior, cũ subiũgitur, Et
dñs in voce tube ꝛc. Circa primum est no
tandũ qꝫ in hodierna festiuitate singulari-
ter debemus spiritali gaudio christo dño
gaudere, qz ipe carnem nostrã vt frater no
ster hodie transuexit in celum, Alioqn sal
uator noster improperabit nobis dicẽs, Si
diligeretis me gauderetis, vtiqꝫ qz vado ad
patrem, Joh. xiiij. Pro quo notãdũ qꝫ
merito gaudere debem⁹, qz dom⁹ noster
Jesus christ⁹ hodie ascẽdit letãter, potẽter
z gloriãter. Primo letãter ꝓpter se, quia pe
Ascẽs. letat sibi potent. z gl. glorĩat. nã cuaserat, ſm illud ps. Dirupisti vincu-
la mea: tibi sacrificabo hostiã laudis. Se
cundo potẽter ꝓpter demones quos supa-
uit, ſm illud ps. Quis est iste rex glie: dñs
virtutũ ipse est rex glorie. Tertio gloriãter
ꝓpter suos quos redemerat, ſm illud salua
toris Lu. xiiij. Amice ascẽde supius z erit
tibi honor coram simul discũbentibꝫ. E
dñs ascẽdit sine tuba Tertio notandũ qꝫ dñs ascẽdit in iubi-
lo sanctaruz aiaꝝ quas de limbo redeme-
rat. Ille aũt aie tribꝰ de causis iubilabant
1° Primo quia erãt de captiuitate erepte, ſm
illud ps. Captiuã duxit captiuitatez dedit
2. dona homiby. Scõo quia societatẽ ange-
lorũ sanctoꝝ sunt adepte. ſm illud Osee. j.
Cõgregabunt filie iuda, id est sancte aie z
filij israel pariter. s. in ascẽsiõe, qz statim se
quit, z ponẽt sibimet caput suũ vnũ z ascẽ
3° dent. Tertio qz ad celum iã erãt ducende
ſm illud Michee. ij. Ascendit iter pãdẽs
ante eos. Ex illo patet qꝫ dñs ascẽdit in iu
bilo sctoꝝ angelorꝫ z sanctaꝝ aiaꝝ. Tertio
ascẽdit in iubilo sanctoꝝ apl'oꝝ z aliorum
christi discipuloꝝ. z merito, qz cum tã po-
tenter viderũt ascẽdere quẽ tã hũiliter cru
cem ascẽdisse viderũt. D Necesse er-
go erit vt z nos iubilem⁹, qz hodie nobis
4 viã gaudẽdi tribuit tripliciter. Primo qz
Sat' nob' gaudẽdi via ij hodie credẽtibꝫ ianuã regni aperuit. Ideo
1 dixit Stephanus Act. vij. Ecce video ce
2 los aptos ꝛc. Scõo qz locum nobis ꝑpa
rauit, ſm illũ Joh. xiiij. Vado parare vo
bis locum. Tertio quia semp ꝓ nobis pa
3 trem iterpellat, ſm illud Ro. viij. Qui etiã
interpellat ꝓ nob. Tunc aũt vere christus
nobis ꝑparat locum in celis qñ hic dispo-
nit aias nostras ad se diligẽdum in terris
quãto eni aia hic accẽdit ad diligendũ de
um z primũ tãto altior sibi mãsio siue loc⁹
ꝑparat, id est ad ibi manendũ a deo depu
tat. Debemus ergo quotidie post christũ
ascẽdere bono desiderio, pura intẽtione, et
vera cõtritione. Cõtritio eni est clauis re-
gni celestis. Ideo dñs dixit petro. Tibi da
bo claues regni celoꝝ. Cũ eni o homo plo
ras ꝓ peccatis habes vnam clauẽ, qñ au-
tem fles ꝓ amore patrie habes secũdã cla-
uem. Si ergo ascẽdere post xpm volum⁹
necesse est vt omne quod est onerosũ ꝓici
amus, videlicet voluptatez corpalem que
nos onerat z aggrauat interi⁹, z superfluam
curã rex tpaliuz que nos aggrauat exteri⁹
us. Ex illis patz qꝫ illi q̃ se impugnãt z vi
unt in delicijs z voluptatibꝰ hui⁹ mundi
parũ curant de ascẽsione in celũ. Nã ascẽ-
sus in celum habet iter arduum, artũ z lon
gum. Jõo si vis ascẽdere debes esse leuis
id est paup spiritu. Et qz iter est artum de
bes esse modicus et gracilis, id est hũilis.
Et qz est lõgum oportet esse cõstantẽ, pse-
uerãtẽ z patientẽ. Quas tres virtutes si qs
habuerit seqtur agnũ quocunqz ierit. Se
cũdo dixi in verbis themat⁹ tangi sonum
siue vocẽ angelorꝫ assistẽtiũ siue applaudẽ
tiũ z aliorꝫ sanctorꝫ, cũ dicit, Et dñs in vo
ce tube ꝛc. E Pro quo notandũ qꝫ in
ascẽsione christi triplex fuit vox tube. Pri-
ma angelorꝫ cõmeãtiũ q̃ dixerũt illõ Act.
j. Viri galilei qd admiramini aspicientes
in celum. Secunda vox erat angelorꝫ ad
mirantiũ qui p̃cedebãt vt celi portas ape-
rirent. Et clamabãt illõ ps. Attollite por-
tas principes vestras. Et alij respõdebãt
Quis est iste rex glorie ꝛc. Illud etiã expo
ni potest de portis inferni, quas christus
5 post mortem cõfregit. Tertia vox fuit an-
gelorum interrogantiũ z dicentiũ illõ Esa.
lxiij. c. Quis est iste q̃ venit de edom, id est
de mundo tinctis vestibus ꝛc. Et sequitur
quare rubrum est vestimentũ tuũ. F
Pro maiori intellectu dictoꝝ est notandũ
qꝫ triplex fuit christi ascẽsio. Primo enim
ascendit in crucẽ. Secundo in mõtem oli-
ueti. Tertio in celum. De primo ꝛ in canti
cis in psona filij dei. Dixi ascẽdam in pal-
mam et apprehendam fructus eius. Cañ.

vij. id est omnes saluādos ad me trahaṁ. Palma enim fuit quarta pars crucis: illa videlicet in qua tendebāt brachia. Fructus palme fuit passio, resurrectio, et ascensio, et spiritus sancti missio. Et dicit notāter, dixi ascēdā in palmas. Dixi, id est firmiter ante secula disposui apud patrē, ascendā in palmā, id est in crucē. Palma in floribꝫ ē aspera, in pte supiori lata ⁊ pulchra. Cuius fructus est dulcis et delectabilis. Per asperitatem enī vite pueniūt ad summitatē glorie et amenitatem. De secundo p hoc q̄ ascendit in montem olivēti docuit nos q̄ p opera misericordie q̄ per olivas significant facilior est ascensus in celū. Et bene mons olivēti suppositus est valli iosaphat, qđ iudicium sonat, ac si ex situ ipsius loci dicat illud Jacobi. ij. Misericordia superexaltat iudiciū. Tertio ascendit in celū quali suis militibꝫ stipēdia datur. Vñ illud ps. Ascendens in altū dedit dona hoibꝫ. De hac saluatoris nostri ascēsione dicit Aug⁹. et habēt in glosa sup Apoc. xij. Rapt⁹ est filius eius ad deum ⁊ ad thronum eius. Sic raptus est dei filius ab hūanitate ad diuinitatem: in trāsfiguratiōe. A passibilitate ad immortalitatē in ascensione. q̄ quant⁹ fuit descēsus a sinu patris ad patibulū crucis, tantus fuit ascēsus a patibulo crucis vsq̄ ad dexteram dei patris. Et Greg. in q̄dam omel. sic ait. Vultis saltus eius cognoscere. De celo venit in vterum, de vtero venit in presepium, de presepio in crucē patibulum, de cruce venit i sepulchrū, et de sepulchro redit in celum. Ex omnibꝫ illis patz q̄ sicut christi descēsus fuit in sūma humilitate, ita eius ascēsus cum maxima gloria ⁊ exultatiōe. Ex q̄ habem⁹ q̄ aptissimi gradus ad ascēdendū in celū sunt gradus humiliatis, teste saluatore Luc. xviij. Dis q̄ se exaltat humiliabit. ⁊ econuerso. ℍ Dubitatur circa dicta ō ascensione christi. an christus eo modo ascēderit i celū sicut Enoch ⁊ Helias in paradisū. Respōdet q̄ non est oīmoda similitudo. q̄ Enoch ⁊ Helias nō p̄ria virtute pducti sunt in celum, sed dei virtute. sed xp̄s dñs p̄ria ꝑtute ascendit in celū. Vñ Greg. in omel. hodierna. Sicut ioseph a fratribus suis venditus venditiones dñi ac saluatoris nr̄i significauit. sic etiā Enoch trāslatus atq̄ in celum aereū Helias sublevatus ascensionem dñicam designauit. Ascēsionis ergo sue dñs p̄nūcios ⁊ testes habuit vnū ante legē. aliū sub lege. vt q̄ntz ventret ille ꝙveraciter celos p̄ria ꝑtute penetrare posset. Nam enoch trāslatus. helias ꝯo in celum subuect⁹ memorat. vt postmodum veniret qui nec trāslatus nec subuectus celū ethereum sua ꝑtute penetraret. Hec Greg. vbi supra. Ex illis infert q̄ dñs in sua ascensione ostendit suā potentiaz. Patet illud. q̄ ante hoc ostenderat se dominuz maris q̄ sup mare ambulauit. ⁊ eoz que sunt i mari: quādo staterā in ore piscis inueniendaz pdixit. Mat. xvij. Et quādo magnā multitudinē piscū discipulos capi fecit Luc. v. et Joh. xxj. Ostēderat etiā ante ℞ se dominū terre: quādo in eius passione contremuit. ⁊ eoz que sunt in terra quando infirmos sanauit et mortuos suscitauit. Ostenderat etiam añ hoc se dñm inferni: quādo vectes ferreos cōfregit. ⁊ eorū que sunt in inferno: quādo demones ligauit. et sāctos patres inde eduxit. Non ergo restabat aliud nisi q̄ nūc se etiaz ostēderet dñm aeris et celi. qđ fecit hodie quādo se ostendit dominū aeris ⁊ eorum que sunt in aere. et celi ⁊ eoz q̄ sūt in celo. Aeris: cuz p̄ria ꝑtute p aera ascēdit. eoz q̄ sunt in aere: cū eū nubes lucida baiulauit. Celi dñm se ostēdit: cū ipe sibi ꝑpsi celū aperuit. eoz q̄ sunt i celo quādo ipi angeli baiulātes eum in celū comitati sunt. ℞ Sed tūc diceret q̄s an aliq̄ ascenderint cum xp̄o in corpore et anima. Ad hoc respondet fm beatū Hieronymū: q̄ ipe relinq̄t ℞ sub dubio. Augu. tī in quodaz sermone de resurrectione sic ait. Quorum sepulchra in resurrectiōe dñi sunt patefacta. horz corpora xp̄o resurgente ō puluere sunt suscitata. Decebat enī vt ille primo resurgeret. deinde illi. sicut dicit aplus Paul⁹. Christ⁹ resurrexit a mortuis p̄mitie dormientiū. Et sicut cū dño resurrexerūt ita cū eo ascēdēte etiaz ipi ascēdisse credunt. Hec Aug⁹. vbi sup. Idē dicit expresse beatus Remigi⁹. ℑ ℞ tūc dubitat q̄d facere debeam⁹ vt post xp̄m etiaz in celū ascēdam⁹. Ad ℞ breuiter rndet q̄ sicut xp̄s p septē gradus descēdit ⁊ ascēdit. ita ⁊ nos p septē gradus ad ipm debem⁹ ascendere. Septē grad⁹ ascēsus et descēsus xp̄i

De ascensione domini

℣ De sinu patris venit in vterum virginis matris. De vtero venit in presepium; De presepio in mundum, et de mundo in iordanem; De iordane et de mundo ascendit in crucem; De cruce descendit in sepulchrum et in limbum; De sepulchro resurgens apparuit mundo, de mundo ascendit in celum. Hos septem gradus describit Ambro. in li. de Isaac tractans illud verbum Ecce ille veniet saliens in montibus dicens. Saltu quidam venit in hunc mundum; apud patrem erat, in virginem venit; ex virgine in presepe trasiluit; descendit in iordanem ascendit in crucem; descendit in tumulum; surrexit ex tumulo, et sedet ad dexteram dei patris &c. Primus ergo gradus in quo de sinu patris venit in vterum virginis; illum primum gradum tangit Ambro. vbi sup &c. dicens Apud patrem erat: in virginem venit. Iste fuit gradus mire humilitatis; Magna enim humilitas est qm dns induit habitum serui.

℣ Maior quando se coformauit et similem fecit seruo faciendo scilicet opa servilia. Maxima quando mortem p seruo. Istam excellentem christi humilitatem ostendit aplus dicens ad Phil. ij. Exinaniuit semetipm formam serui accipiens. Ecce qm se coformauit et similem seruo fecit in opibus servilibus, quia voluit legi subici, voluit circumcidi, voluit in templo presentari, voluit seruis ministrare et eorum pedes lauare: in similitudine hominum factus et habitu inuentus vt homo. Ecce quia induit habitum serui humiliauit etiam semetipm factus obediens vsque ad mortem. Ecce q mori voluit pro seruo &c. Secundus gradus est quo de vtero venit in presepium. Istum graduz tangit Ambro. dicens. Ex virgine in presepe prosiliit. et iste fuit gradus mire asperitatis. Nonne est magna asperitas durum habere lectum maxime homini grandeuo et vestimentis mollibus consueto; qm magnum tunc est quando illa tria concurrunt, qm et lectus durus, puer tener et delicatus, et panis vilibus inuolutus, certe tanto maior asperitas esse videt. Ista tria tangit angelus Lu. j. dicens inuenietis infantem. Ecce puer qm delicatus, pannis inuolutum, ecce qm villo pannis inuolutus, et positum in presepio, ecce qm durus lectus. Tertius gradus est quo de vtero venit in mundum scz p manifestationem. Istum tangit Ambrosius cum dicit, descendit in iordanem, tunc enim se primo mundo manifestauit per patris vocem, per columbe speciem et p Johannis testificationem. Et iste gradus quo in mundum venit fuit mire paupertatis. Ipse enim paup fuit in vita, quia non habuit domum ad habitandum, et in morte, quia non habuit in cruce tabulam ad caput inclinandum. Sed pilatus postmodum eam fecit affigi, post mortem: qm no habuit sepulchrum ad quescendum: iuxta illud Mat. viij. Vulpes foueas habent et volucres celi nidos &c. qsi diceret. Non habeo foueam sicut vulpes. id est sepulchrum in q possum i morte quescere, nec habeo nidum sicut volucres, id est domum in q possum in vita habitare, nec habeo cerulcale in quo possum in cruce caput inclinare. Quartus gradus est in quo de mundo ascendit in crucem, et iste fuit mire charitatis, sm illud Johannis. xv. Maiorem hac dilectionem nemo habet vt animam suam ponat qs pro amicis. Ibi enim totus fuit igne amoris plenus, et tota charitate succensus. Qd manifestatur p ignem et sudorem, et per vestium denudationem, et p sitim vehementem, et p ruborem et sanguinis impetuosam effluxionem; qm enim intus ebulliebat: ideo apto vulnere foras cum impetu emanabat in musto. Quintus gradus est quo de cruce descendit in mundum, et inde in limbum, et iste fuit gradus mire pietatis. Magna enim pietas fuit et misceda qm illos sanctos patres q erant in limbo desolati visitare voluit, sm illud Esa. ix. Populus q ambulabat in tenebris vidit lucem magnam in regione vmbre mortis lux orta est eis Jpi enim desolati erant visione diuina. Ideo dicit Populus qui ambulat in tenebris &c. Cum enim debebant esse in celo empyreo erant in loco infimo et tenebroso. Et cum deberent habere societatem angelorum habuerunt vicinitatem demonum. Quia limbus patrum erat inferno vicinus. Ecce qs desolati fuerunt. Illos ergo sua presentia illustrauit et letificauit. Sextus gradus est quo de tumulo resurgens apparuit mundo. Et iste gradus erat mire felicitatis, quia amplius non moriet, sm illud ad Ro. vj. Christus resurgens ex mortuis iam non moritur. Ideo post passionem suam ruptis vinculis mortis: infirmitas in virtutem, mortalitas in eternitatem, et ptumelia in gliam trasiit. Septimus

gradus est quo ascendit de mundo in celū et sedet ad dexterā patris, et iste fuit gradus mire maiestatis. Ceteri sex gradus indicāt xpi humilē descensum. Iste vero vltimus ostendit eius glorioſum ascensum. ℟

Fuit autē iste ascensus glorioſus xpter modū q̄ ascendit: z xpter terminū. Ascēdit quidē ducentibus nubibus z comitantibus angelis: et associantibus spiritibus angelicis. Quorū quidā pcedebāt vt vlā ppararent: et demones de aere expellerēt, quidā comitabant vt sibi assisterēt, quidā sequebantur vt sibi obsequiū exhiberēt. Omnes autem deuote iubilarūt iuxta thema. Fuit etiam ascēsus ei⁹ glorioſus xpter terminū ad quē ascendit, q̄ ascendit vsq̄ ad dexterā. Dextera aūt dei est equalitas, dextera dei sunt potiora bona dei, dextera ē virtus z potestas dei. Christus aūt est deus noster: frater noster: et iudex noster. Inquantū est deus noster sedet ad dexterā dei, id est in equalitate dei, fm illud pſ. Dixit dñs dño meo sede a dextris meis. Inquantū est frater noster, i. verus homo, sedet ad dexteram dei, id est in potioribus bonis dei, et potiori modo, fm illud Act. vij. Ecce video celos apertos z filium hominis stantem a dextris virtutis dei. Inquantū est iudex noster sedet ad dexterā dei, id est in potentia dei, q̄ dedit sibi potestatē omne iudiciū faciēdi, fm illud Joh. v. Potestatē dedit ei et iudiciū faciēdi, z Matth. vl. Data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Exillis iam patet qui sunt gradus ascensus et descensus christi. Hodiernū aūt pdest nobis scire scalam et scire gradus q̄bus xps de celo descēdit et ecōuerso ascendit, nisi ipm per eandē scalam z gradus similiter nos imitari contingat. Hec voluit xps aliam scalā habere p se z altā nobis porrigere: sed eandē nobis porrigit per quā ipe descendit et ascendit. Si ergo volum⁹ in celū ascendere studeamus p grad⁹ suprādictos descēdere z post modū ascēdere. ℣ Et sunt tales gradus similiter septē. Primus gradus est humilitatis p quē ascendim⁹ in celū, fm illud saluatoris Luc. xviij. Qui se hūiliat exaltabitur. Ubi ponit duo, scz humiliationē et exaltationē. Hec aūt nobis cōdiuisit taliter, vt eos q̄ se humiliāt exaltrent. Ideo dicit, Qui se humiliat exaltabitur. Quando autem q̄s vult ordinē peruertere et deo auferre qđ suū est scz exaltationē: tunc de⁹ dat sibi id qđ est hois, id est humiliationē hūliando eū q̄ hic vult exaltari. Et iō subdit. Qui se exaltat humiliabit. Superbia em̄ hominē deiecit, fm illud pſ. Deiecisti eos dū alleuarent. Ideo dicit Aug⁹. in lib. cōfeſ. Descendite vt ascendatis ad deum, cecidistis em̄ ascendendo cōtra deum. Secundus gradus est penitentie siue asperitatis, fm illud Matth. iij. Penitentiā agite: appropinquabit enim regnū celorum. Sunt aūt quidā qui tm̄ habēt penitentiā i corde fm illud Eccs. ij. Cogitaui i corde meo abstrahere a vino carnē meā. ℣ Quidā habēt penitentiā in ore. De q̄b⁹ Mat. xxiij. Dicūt z nō faciūt. Quidā in exteriori cōuersatione Mat. vij. Veniūt ad vos in vestimētis ouiū. Pauci vero sunt q̄ habēt penitentiā in ope. Ideo Joh. nō dixit. Penitentiā cogitate, nec penitentiā dicite, nec ostendite: sed penitentiā agite. Tertius gradus est paupertatis et cōtemptus mundi. Et ille gradus habet in celū eleuare, fm illud Matth. v. Beati pauperes spū: quoniam ipor est regnū celor. Et Ezech. viij. dicit. Eleuauit me spiritus inter celū z terram: et nō dixit. Posuit me in terrā. Nam hoc est auarorū, vt dicit xpheta in pſ. Oculos suos statuerūt declinare in terrā, nec dixit. Eleuauit me in celū, q̄ hoc est pfectorum: et est gradus excellētie ad quē nō oēs tenemur vt dicit apl's ad Phil. iij. Nostra cōuersatio in celis est, sed dixit, inter celum et terram, q̄ hoc est omniū, et est grad⁹ sufficientie ad quē omnes tenent. Quē gradū tangit apl's. j. ad Cor. vij. Qui habēt vxores sint tanq̄ nō habentes. et qui vtuntur hoc mundo tanq̄ nō vtant. Quartus gradus est charitatis, et ille habet similiter in celum leuare, fm illud Joh. iij. Fiet in eo fons aque salientis in vitā eternā. ℟ Ideo dicit Dionisius q̄ amor habet triplicem vim, vicz eleuatiuā qua nos ad deum eleuat, inclinatiuā qua nos ad deum inclinat, vnitiuā qua nos cum deo vnit z copulat. Unde Ambro. Zelum charitas habet et alas habet ignitas, charitas zelū habet quia facit nos malos constanter arguere. Alas habet, quia facit nos in celum volare. Ignitas alas dicit, quia facit nos fer-

nenter amare. Ex quibꝫ patet ꝙ tunc vere ardet homo ꝑ amorē/cū eleuaꝫ in corde ad
4ꝰ diligendū deū et ꝓximū. Quintus est gradus pietatis, et iste similiter habet ad celū eleuare. In cuius signū xps de monte oliueti in celuꝫ ascendit. Ideo dicit apls. j. ad Thim. iiij. Pietas ad oīa valet ꝓmissionē habēs vite q̄ nūc est et future/non em̄ dixit dñs. Bti sapiētes sed ve q̄ sapiētes estis in oculis vestris. Esa. v. Nec dixit. Beati potentes: sed ve q̄ potētes estis ad bibendum vinum. Esa. v. nec dixit. Beati diuites: sed ve vob diuitibꝫ q̄ habetis h̄ ꝫsolationē vestrā. Et ibidem dicit. Beati pauꝑes. Et ratio huius est, qꝛ appetitus sapiētie in Adā habuit casum. Appetitus potentie in lucifero habuit ꝓcipitium, et appetitus diuitiarum in diuite in horrea cōgregante: habuit inopinatū supplicium. Nec dixit dñs. Beati qui nunc epulati et satiati estis: sed dixit Luc. vbi supra. Ue vobis q̄ saturati estis: qꝛ esurietis. Et ve vobis qui nunc ridetis: qꝛ flebitis et lugebitis. Et rō huius est, qꝛ appetitus delitiarū in epulatione habet infernale tormentū. Appetitus aūt vere misericordie habet diuine miserationis effectū, qꝛ dixit. Beati misericordes: quoniā misericordiam cōsequent. Mat. v. Et beati q̄
6ꝰ nūc esuritis: qm̄ saturabimini. Lu. vj. Sextus est gradus patiētie. Patiētia em̄ facit quodammō animū impassibilē dū ad iurias ꝑ impatiētiā nō moueꝫ. Et iste gradus habet finaliter eleuare in celū. sm illō apli ad Heb. xij. Per patientiā curramus ad ꝓpositū nobis certamen. Ideo dixit dñs Luc. xxj. In patientia vestra possidebitis anias vestras/immo tante virtutis ē patientia q̄ etiā demones expellit O
xm. Sicut legiꝫ in vitaspatrū de quodā religioso patre q̄ cū ꝑcuteret ab obsessa quadam a demonio ad vnā maxillā/statim ꝓbuit ꝑcutienti alterā. et sic demon fugit nō valens sustinere tantā vim patientie, et obsessa a demonio liberata fuit. Sunt aūt q̄dam tāq̄ cera, quidā tanq̄ lapides, quidā tāq̄ spine. Cera si tangiꝫ statim cedit. Lapis si tangiꝫ nō cedit attn̄ nō ledit. Spina si tangiꝫ cedit et ledit. Sic sunt quidam instar cere q̄ tacto aliq̄ flagello aduersitatis vel verbo correctionis/statim cedunt et se emendāt et corrigūt nō tm̄ ledunt, qꝛ verba cōtumeliosa in se reprehendentes nō inferunt. Quidā sunt sicut lapides q̄ aduersitate vel correctiōe tacti nō cedūt a malitia/et sic se nō emendāt nec corrigūt/nō tm̄ ledūt, qꝛ reprehendētes ꝙbis nō cōturbāt aut affligunt. Quidaz aūt sunt sicut spine qui nō solū nō cedūt. i. se corrigūt: sed etiā pungūt, qꝛ verba blasphemie et cōtumelie arguentibus se inferunt/ꝓximi ergo sunt qui animas suas ꝑ patientiā possident et eo ꝙ nō murmurantes se emendant. Secundi aūt nō possidēt anias suas sed potius possidētur/quia et si nō murmurēt et blasphement tm̄ se nō corrigunt et emendāt. Tertij anias suas nō possident sed a sensualitate et diabolo possidenꝫ. ℙ Septim⁹ est gradus cōtemplationis q̄ ꝙs celestia cōtemplatur ascendēdo hic in vita ad celū ꝑ meditationē. Sic et post mortē ascendūt i celum ꝑ eternā habitationē. Iste aūt gradus quo ꝙs cogitatiōe et auditate in celesti patria ꝙuersaꝫ generat in boīe/ꝓximo tranquillitatē q̄ ad deū. sm illud Job. xvij. In mūdo pressurā habebitis: in me aūt pacē. De hoc dicit Aug. in lib. ꝙfeſ. Fecisti nos dñe ad te, et ideo inquietū est cor nostrum donec requiescat in te. Et in ps. Tu es refugiū meū. Si ergo deus refugium est ad ipm est ꝙfugiendū vbi pax est eterna et summa securitas. Scdo ille gradus generat in boīe securitatē ꝗtum ad seipm. ℙatet ꝑ illud Job. vij. Elegit suspendiū aīa mea et mortē ossa mea. Sup q̄ ꝙbo dicit Grego. In alto q̄pe mentē fixerat ideo hostis ad hāc irrumpe nō audebat. Ideo dicit Ambro. in lib. de bono mortis. Ambulamus inter plurimos, versamur in tribulatiōibꝫ. Qui vult ergo securꝰ esse ab his ascēdat in celuꝫ. Et ibidē dicit Ambro. Auis que descendit de alto frequēter, aūt laqueis capit aut fisco fallit. aut q̄buscūq̄ impedimētis irretit/Sic quoq̄ aīa nr̄a caueat ad ista mundana descendere: qꝛ laqueus est in auro, fiscus in argēto, nexus in ꝑdio/Dū aurum petimus strangulamur, dū argentuz querimus in fisco eius beremus/dū prędium inuadim⁹ alligamur. Tertio iste gradus generat despectionē quantū ad mundum. sm illud Hau. iij. Oīs q̄ viderit te refiliet a te. Ille aūt q̄ est in alto liberū habet aspectum et libere ꝑt vid ere et cognoscere

mundū. Talis ergo q̄ sic videt mundū nō
solū salit a mūdo nihil possidendo: sed etiā
reſilit a mūdo ipm mēte despiciēdo/ nisi ei
eleuet se sup mundū nō pt iudicare de mun
do. Quāto em̄ q̄s alti⁹ eleuat: tāto ea q̄ in
ferius sūt sibi minora ēe videt. Ūñ Chrys.
in lib. de cōpūctione cordis. Nisi q̄s ad e
ternoꝝ celsitudinē in aīo diuino munere
anhelet nō poterit terrā despicere nec ea q̄
gerunt i terris. Liber em̄ est esse dz de supe
rius aspect⁹ ꝛc. Ecce iā ex septē gradib⁹ dī
ctis pz quō hō h in terris viuere debeat vt
post xpm dñm i celū ascēdat, vt vicz se hūi
liet in pnīe asperitate, mundū ꝛ ea q̄ i mū
do sunt despiciat/ In charitate pietatē ad
oēs, et patientiā habeat in aduersitate/ ꝛ sic
hic in celū ascēdat p ꝛemplationē sctā me
ditatiōē vt tandē eternalit' eū ꝛtēplari facie
ad faciē valeat i celesti beatitudine, quā no
bis largiri dignet dñs noster iesus xp̄s in
secula benedict⁹. Amen.

De sancto spiritu. Sermo XLVII.

Paraclytus au
tem spūsctus quē mittet pater i
nomie meo ille vos docebit oīa
Joh. xiiij. ca. Hodie sctā mr ecclia vnum
de tribꝰ pncipalib⁹ festis recolit reuerēter ꝛ
deuote ad vnt⁹ in trinitate sc̄z spūsctī reue
rentiā ordinatū/ In q̄ ipius visibilē missio
nē venerabiliter recolim⁹ cōgregate ecclie
fore factā/ et istud videt magis fore solēne,
q̄ in veteri ꝛ nouo testamēto celebratū, ma
gis deuotū, q̄ deuotius est receptū/ magꝫ
generale, q̄ in natiuitate honoram⁹ patrē
mittentē ꝛ filiū missuꝫ. Silr in resurrectio
ne patrē resuscitantē ꝛ filiū resuscitatū/ Dz
hac die sanctissima honoram⁹ patrē ꝛ filiū
mittētes/ ꝛ spm̄sctm̄ missū q̄ dignat⁹ est ve
nire ꝛ nobiscū in eternū pmanere. Jo. xiiij.
Alium paraclytū dabo vobis q̄ manet vo
biscum in eternū. Hāc ergo visibilē missio
nē spūsctī hodie deuote recolit sctā mr ec
clesia de q̄ sonāt ꝙba thematis. A In
pūtl sermone duos faciā articulos. Prim⁹
erit de missione visibili spūsctī, secund⁹ de
inuisibili eiusdē/ Ad euidentiā pmi tria de
missione visibili spūssancti erūt declarāda
Primū dicit missionis diuisio/ secundū fa
ctio, tertiū qualificatio. Circa primū sc̄z di
uisionē nota fm doc. in. j. di. xvj. q̄ duplex
est missio spūsctī, sc̄z visibilis et inuisibilis
siue latēs ꝛ patēs. Missio visibil' spūsctī ē
spūsctī emanātis p effectū ei appropriatū ō
nouo i creatura rōnali pductū, p signū sen
sibile exteri⁹ adhibitū actualis manifestatio/
Dicit emanātis: p h excludit pr̄ q̄ nō dz mit
ti, vt pz dis. xv. pmi. Dicit p effectū appro
priatū, p h excludunt effect⁹ cōes nō appro
priati, vt creatio ꝛ ꝛseruatio. q̄b spūsctūs
nō dz mitti. De nouo p h excludit manslo
spūsctī in iustificatis. Dicit creatura rōna
li, q̄ spūsctūs nō dz mitti ad creaturas ir
rōnales siue inanimatas. Dicit p signū ꝛc.
actualis mānifestatio, p h excludit missio in
uisibilis spūsctī, q̄ nō manifestat p signuz
sensibile exteri⁹, is est occult⁹ illapsus spūs
sctī in mentē hoīs. Dicit nāq̄ q̄tidie spi
ritussctūs inuisibiliter cū mētib⁹ fidelīū illa
bit. Jo. iij. Spūs vbi vult spirat. Prima
missio, s. visibil' fit hoī ꝓpter alterꝫ, sc̄z ad ostē
dendū plenitudinē redundātie illi⁹ i alios/
Secūda missio spūsctī, s. latēs fit hoī ꝓpter
seipm̄, s. ad ostēdendū plenitudinē sufficiē
tie i se, ꝙbi grā. Sicut cellariū sine circulo
implet ad sufficiētiā ꝓprie familie, is eū ap
positiōe circuli ad oñendā plenitudinē re
dundātie i alios/ Ūñ oportz q̄ ad missio
nē visibilē spūsctī ꝛcurrāt duo. Primū est
plenitudo grē i illū ad q̄s fit missio. Secūm
est q̄ plenitudo illa ad alios ordinet' vt p a
liquē modū grā abundās redūdet in eos,
ꝓpter q̄d mānifestatio grē nō tm̄ fit habēti sed
etiā alijs. B Secūm de missiōe visibi
li spūsctī declarādū dz missionis factio. Ad
cuius euidētiā q̄ro ad q̄s missio spūsctī vi
sibilis facta ē, dico q̄ spūsctūs missus ē vi
sibilit' bis sup xp̄m. ꝛ bis sup apl̄os, et sic q̄
druplicit' ꝛ sub q̄druplici signo/ Primo ei
missus ē sup xp̄m bis. ꝛ i duplici spē/ Prio
in baptismo i specie colūbe. Mat. et Luc.
iij. q̄d est aial fecundū, ad ostēdendū i xpo
fecunditatē diuinā dētē grās p spūalē regene
rationē. Ūñ vox patris intonuit/ Hic ē filius
me⁹ dilect⁹ ꝛc. ꝛ vt ad filiationē vnigenit⁹ alij
regenerarēt. Secūdo sub specie nubis lucide
in trāsfiguratiōe, ad oñendū exuberantiā
doctrīe, vñ dictū est. Ipm audite. Matth.
xvij. Silr sup apl̄os descēdit spūsctūs vi
sibiliter i duplici spē. Prio in specie flat⁹ ad
ostendendum potestatē ministerij in sacroꝝ
dispēsatione. Ūñ dictū est eis. Quoꝝ remi

seritis pctã rc. Joh. xx. Scdo in linguis ignels iterũ ad aplos hodie in die pentheco-sten. Act. ij. ad ostendendũ effectꝰ doctri ne vt essent ꝓbis pflui et charitate feruidi zelantes primoꝝ salutẽ. Ideo dr q cepert loq varijs linguis. ¶ Sed q̃ro gr̃a p dictoꝝ vtrũ missio visibil' spũsscti facta sit ad alios pterq̃ ad xp̃m r aplos. Rñsio. dr co q nõ nõ em facta est ad pres ve. testq̃ pus pfici debuit visibil' missio filij q̃ spũs scti. cũ spũsctus manifestet filiũ sic filꝰ pa trẽ. iõ dr Jo. vij. Nondũ erat spũs dat. qr nondũ erat ihesus glificat. nec missio spũs scti visibil' facta ẽ ad platos noui testa. nec nr̃i tpis. nec oportet q mõ fiat sic i ꝓmitti na eccia. Rõ. qr sig̃ illa visibilis missiõis fu erũt q̃si argumentũ ꝓfirmãs fidei veritatẽ Illꝰ aũt cuiꝰ pbatio semel facta ẽ nõ opor tet pbationẽ iterũ iterari sz ex suppositione ꝓris pbatõis pcedere. Jõ nõ oportz nũc fide inotescẽtes pbata p noua sig̃ eandẽ pro bari: sz p ea q̃ tũc facta fũit. ¶ Hz q̃d de btã ỹgine r alijs mulieribꝫ sedentibꝫ et orãtibꝫ i cenaculo hodierna die an etiã ad ea sit facta missio visibil' spũsscti. ita q etiã ℔ donũ linguarũ sit eis collatũ. q̃dã dicũt vt Durandꝰ r Ray. i sum. q nõ pbãt ℔ tali rõne. Nã missio visibil' spũsscti facta est ad alioꝝ vtilitatẽ. et ℔ duobꝫ modis. sc̃z ꝓter alioꝝ instructionẽ r sacroꝝ collationẽ. Hz gr̃a quã habuit btã ỹgo nõ ordinabat ad plantationẽ r vtilitatẽ eccl'ie. q̃tum ad ista duo sic p aplos facta ẽ. qr ipa nec debebat sacra ꝓferre nec pdicare. ꝓt̃ seqũ. Cũ aplis i. ad Thim. ij. dicit. Volierẽ loq in eccl'ia nõ ꝓmitto. igit rc. Jõ dicũt illi. q licet pie credat q btã ỹgo in die penthecosten rece perit inuisibiliter spm̃ sctm̃ cũ aplis. ex q̃ cõ secuta est plenitudinẽ gr̃e singularẽ r alijs ampliorẽ. tñ nõ fuit facta missio visibil' spi rituscti ad ipam. ꝓt̃ rones pdictas. Cõtra riũ tenet Marsilꝰ r Cancellar'. Parisien. Gerson in q̃dã sermone huius diei. vicz q missio spũsscti visibilis etiã facta sit ad bea tã virginẽ: ita q in die penthecosten etiã ℔ donũ linguarũ sit ei collatũ. Nõ obstat dr ctũ apli q mulierẽ docere nõ ꝓmittit. Nã aliud est qõ lex cõis vetat. aliud qõ ꝓuile giata seu ꝓuata ꝓcedit. itaq̃ maria aplaꝝ fuit apostola. igit credendũ est q mr̃ dñi r cetere mulieres receperũt visibiliter spm̃ sctm̃ in die pentheco. cũ aplis in cenaculo. Ad ℔ est illud Joel. ij. Effundã de spũ meo sup seruos r ancillas meas rc. Itẽ Act. j. et. ij. ca. legit q venit spũssctus visibiliter sup cen tũ vigiuti. vbi erat mr̃ dñi r alie mulieres. Itẽ Act. x. Cecidit spũssctus sup oẽs q au diebant ỹbũ. Jõ dic Marsilꝰ q spũssctus ex ꝓuilegio speciali fuerit missus virꝫ r mu lieribꝫ. qr cõgruũ fuit signũ distinctiuũ cõ mune dari mulieribꝫ sic viris. Itẽ legit q maria magdalena ad tps ꝓdicauit. igit rc.

¶ Tertiũ de missione visibili spũsscti declarandũ dr q̃lificatio. Ad cuiꝰ euiden tiã q̃ro q̃liter in die penthec. missio visibil' spũsscti facta sit ad aplos. Rñsio. in ỹbis il lis Act. ij. Apparuerũt illis. s. aplis dispti te lingue tãq̃ ig. rc. tangunt q̃ttuor ꝓprietates velut q̃ttuor effectꝰ spũsscti. s. q erãt vt apparuerũt linguę. q ignee. q dispertite. q varie. Prima ẽ q apparuerũt lingue. et ℔ nõ ꝓt̃ se. sz vt alijs ꝓdicaret. nã linguas attulit q ꝓprio ỹbo venit. Cognationẽ hz lingua cũ ỹba vt ab inuicẽ nequeãt separi. Sicut ỹbũ pris r spũsscti inseparabiles sũt r vni us nature. Joh. xiij. Nõ relinquã vos or pbanos. Scda est q apparuerũt lingue ig nee. et ℔ duplici rõne. Prima ẽ ꝓt̃ ꝓuenientia q ignis assimilat deode q̃ dr Deut. iiij. Deus nr̃ ignis ꝓsumẽs est. Scda est ꝓt̃ efficacia q sic ignis hz q̃ttuor ꝓprietates. qr purgat. vrit illuminat r calefacit. ita spũsscti⁹. Jo dicit Glo. sup illud Act. ij. Tãq̃ ignis rc. In igne spũsscti⁹ venit. qr spũsscti⁹ pur gat corda. vrit pctã. illumiat ignorãtias. ca lefacit r torporẽ ignauie excutit rc. Tertia ꝓprietas vel ꝓditio ẽ. qr erãt lingue dispti te. i. diuise. ad designandũ q ecclia erat lin guis gentiũ locutura. vel ad designandu vt linguis oim loq̃rent. ¶ Quarta ꝓ prietas est. qr erãt lingue varie. qõ põt du plicit intelligi. Prio q linguis oibꝫ. hoc ẽ oim gentiũ idiomata q̃ tũ añ nõ didicerãt loquebant. ita q diuersis sonis eadez lin gua resonabat. Scdo q sua lingua. id ẽ he brea loquẽtes. ab oibꝫ intelligebãt. acsi ꝓ prijs singuloꝝ loq̃rent. ita q idẽ sonꝰ se va rio mõ intelligibilẽ redd̃derit. sic in audie tibꝫ erat varietas. et illud fm Gerso. videt magis pbabile. Alij tñ cõter tenẽt q ver oꝝ est sñia illoꝝ. q tenẽt q apli varia lingua rum genera ꝓ spiritũ sanctũ didicerũt. Cũ

ecclesia de eis canit. Linguis loquūt oīm turbe pauēt gentiliū ⁊c. Et Act. ij. Cepert loq̄ varijs lingq̄put spūssanct⁹ da. eloq̄ ill'. Hoc etiā ptz ex eo q̄ cū gētiles ipis aplis loquebant in ꝓprio idiomate. intellexerūt. Sed q̄rit an i aplo⁹ epl'is erat doni illius latēs energia q̄t ꝓ legentium varietate sese darēt intelligi l're sic lingue. Dicit Herson vbiꝰ. q̄ hoc nō oportuit. tō in diuersis linguis euāgelia ⁊ epl'as scripserūt/ alij in hebraica. alij i greca. alij in latina lingua.

¶ Querūt alij. Si hodierna die spūssancti repletio ꝓfirmauit apl'os nūc doctoriꝰ sato⁹ sic q̄ peccare non possent nec errare/ cur de petro dicit paulus ad Gal. ij. q̄ reprehensibilis erat. q̄ nō recte ambulabat ꝼm veritatē euāgelij. Rūsio. an petr⁹ in observatione legaliū peccauerit. et sic vere reprehensibil' fuerit Hiero. et Aug. in hac materia fuerūt ꝓtrarie opinionis/ Nā be. Hiero. dicit q̄ Petr⁹ simulatorie subtrahebat se a gentib⁹ cōuersis cū esset Antiochie/ vt vitaret scandalū iudeoꝝ q̄rū apl's erat/ vñ in ℔ nō peccauit petr⁹/ et paul⁹ simulatorie eū reprehendit vt vitaret scandalū gentiliuꝫ q̄rū erat apl's/ Sz Aug. in ℔ improbat. q̄ paul⁹ in canonica scptura. s. ad Gal. ij. in q̄ nephas est credere aliquod falsum. dicit/ q̄ petr⁹ reprehensibilis erat/ Cū verū est ꝼm s. Tho. ꝑma ꝙ. q. ciij/ Et Scotū i. iij. di. iij. q̄ petr⁹ peccauit et paul⁹ ñ simulatorie sed vere reprehendit/ Est tñ verū ꝼm doc. q̄ petr⁹ nō peccauit in ℔ q̄ ad tps legalia observauit/ q̄ sciebat sibi licere tā ex iudeis cōuerso. sic paul⁹ nō peccauit in ℔ q̄ Thimotheū natū ex iudea circūcidit/ vt habet Act. xvj. ad tollendū scandala aliquoꝝ iudeoꝝ ꝓuersoꝝ zelantiū ꝓ observatione/ sed in ℔ peccabat q̄ in observatiōe legaliū nimiā diligentiā adhibebat ne scandalisaret iudeos/ ita q̄ ex hoc seq̄bat scādalū gentiliū ad fidē ꝓuersoꝝ. ī illa nimia ꝓdescēsione circa legalia nō peccauit mortaliter sed venialiter. Cū dic̄ glo. ad Gal. ij. vbi supra. Nico. de lyra. ⁊ Sco/ Ex quo ℔ factū est a petro post receptionē spūssancti ad robur et ꝓfirmationē ap̄li⁹ nō peccauit mortaliter/ sz q̄nq̄ venialiter. iuxta illō. j. Jo. j. Si dixerimus q̄ pctm̄ nō ha. ⁊c. ¶ Ultimo circa p̄dicta q̄rit an illō signū i visibili missione spūssancti ad ꝑm aut aplos fuerit ver̄ vel solū repsentatiuū/ vicz an ibi fuerit ꝑa cōlūba ⁊ ver⁹ ignis ⁊c. Ad ℔ dicendū q̄ licet nō esset inconuenies illā fuisse verā colūbā/ et sil'r verū ignē. tñ cōiter tenet a docto. q̄ solū fuerit ibi spēs colūbe/ Cū dic̄ s. Tho. q̄ colūba illa non fuerit verū vel naturale aial/ sz tm̄ sil'itudo colūbe visibil' ostēsa in aliq̄ materia ad ℔ ꝓparata/ vt puta ex aere aut aliq̄ re ꝓsili/ Cū etiā pacto officio ī pristinā materiā ē reuersa. Et codē mō dicēdū est de igne. Et g̃ Mat. iij. dr. Et vidit spm̄ dei descēdentē sic colūbā. ⁊ venientē sup se. ⁊ Act. ij. Apparuerūt illis disp. ling. tanq̄ ig. ita q̄ ij tāq̄ ⁊ sic sūt note sil'itudinis/ Cuide de hoc lati⁹ ꝓ doc. i. j. di. xvj. vbi etiā notāt q̄re in his ⁊ nō in alijs reb⁹ apparuit spūssctūs. Et an iste spēs corpales facte sint ꝓ angelos vel īmediate ꝓ deū ⁊c. ¶ In scdo articulo de missiōe inuisibili spūssctī tria ventūt declarāda. Primū dr dispositio/ scām cognitio/ tertiū certificatio. Ad euidentiā ꝑmi q̄ro. quō oporteat illos esse dispositos ad q̄s spūssctūs vēit/ ⁊ q̄ eū recipe desiderāt/ Solutio. ℔ oñdit ex ꝓditionib⁹ sctōꝝ aplorꝝ ⁊ aliorꝝ q̄ hodie spm̄sanctū receperūt/ ita q̄ req̄rit vt habeāt illas ꝓditiones q̄s habuerūt apli ad q̄s hodie spūssanctus venit. Primo nāq̄ illi fuerūt hūiles. q̄d notat i ℔ q̄ dr Act. ij. Repleuit totā domū vbi erāt sedētes. nō superbe vagātes. scientes illud Jac. iiij. Deꝰ superbis resistit: hūi. aut ē dat gra/ Et illud ps. Qui emittit fontes in cōuallib⁹. i. gratiā spūssctī ad hūiles. Esa. lxv. Sup quē req̄escet spūs me⁹ nisi sup hūilē ⁊ q̄rentē. Secdo fuerūt mūdi. De ipis nāq̄ canit eccl'ia q̄ spūssctūs inuenit eos receptacula munda ⁊ hūilia ad receptionē spūssctī. Propt̄ qd̄ b. Bze. i omel. pentheē. nos hortat dī/ Tergat sordes prauī opis ⁊ q̄ deo ꝑparat domū mētis. Tertio fuerunt charitate vniti. q̄d notat i ℔ qd̄ dic̄t Act. ij. q̄ erāt oēs pīter. Erat em̄ in eis cor vnū et aīa vna. Sic oportet/ q̄ i nob⁹ sit ad ℔ q̄ spūssctūs spūalē vitā nōbis det. q̄ sic spūs hoīs nō vuificat nisi mēbra vnita corpori/ ita nec spūssctūs spūalia/ Et sic mēbra cuꝫ corpe ꝓiūcta cū illo nutriunt: ita ⁊c. Jō cō grue dic̄ scptura ī psona dei Eccl'i. xxv. In tribꝰ placitū est spūt meo q̄ sūt ꝓbata coraꝫ deo ⁊ hoīb⁹ ꝓ concordia fratrū. amor ꝓximoꝝ. et vir ⁊ mulier sibi ꝓsentientes/ Ex insuper

Receptui hūiles ad sūdi sem̄ sic rā tatum ⁊ sctē ostā p̄m di audi

2°

3°

talis pax amor ꝛ ꝯcordia sit necessaria ad
receptiõz spũscti satis xps oñdit Joh.xx.
vbi ad discipulos intrãs pmo dixit, Pax vo
bis, ꝛ postea dedit eis spm̃sctm̃ di. Accipi
te spm̃sctm̃ ꝛc. Quarto fuerũt i loco secre
to, i. in cenaculo orãtes. iuxta illud Act.ij.
Erãt pseuerãtes i oronibꝫ. Et parũ infra.
Erãt ũtidie i tẽplo, vñ ꝛ de illis canit, oran
tibꝫ aplis ꝛc. In signũ q̃ q̃ volũt spm̃sctm̃
recipe fugere dñt spectacula ꝛ ecclesiã pete
re atq; orare. Nã orante ieſu descẽdit spũs
sctus. Lu.iij. Quito etiã audiẽtes ꝓbũ dei
legũt ipm recepisse. Act.x. Adhuc loq̃nte
petro cecidit spũsctus sup oẽs q̃ audiebãt
ꝓbũ, sic ꝛ nos ꝛc. Sexto etiã penitẽtes spi
ritũsctm̃ recipiũt, qđ intelligi pt in h̃ q̃ dr
Act.viij. q̃ ponebãt man9 sup illos ꝛ ac
cipiebãt spm̃sctm̃. Hoc pt̃z p exẽplũ de q̃
dã xpiano q̃ petiuit filiã cuiusdã saraceni i
vxorẽ ꝛc. vide i sũ. pdi. d. vij. xxviij. Qui ꝑ
spm̃sctm̃ recipe desiderãt ꝛ ipm ad eos ve
nire cupiũt istoꝝ exẽplo sint hũiles/mũdi
in charitate vnitil/in secreto orãtes/verbuz
dei audiẽtes/et de pctis penitẽtes/ manib⁹
se subijciãt absoluẽtis/ꝛ tunc ad eos veniet
spũsctus. ¶ Secundũ de missione
inuisibili spũscti declarandũ dr cognitio.
Ad cui9 euidentiã q̃ro, q̃t sũt signa p q̃ cog
noscit q̃ spũsctus ad aliq̃ inuisibiliter
mittat/et ad eũ veniat, siue eũ inuisibiliter in
habitet/ Rñr. dico q̃ q̃tuor. Nã sic supdi
ctũ est spũsctus in q̃druplici signo visibili
apparuit siue missus ẽ, vicz i spẽ colũbe/nu
bis/flat9 ꝛ ignis/ Ita etiã q̃tuor sũt sig̃ p q̃
cog̃scit q̃ spũsctus inuisibiliter ad aliq̃ve
niat. Primũ signũ ẽ dimissio iniuriarũ, et
iõ apparuit i specie colũbe q̃ felle caret/vñ
q̃n hõ iuenit se pmptũ ꝛ benignũ ad remit
tẽdũ iniuriã sibi factã/ꝛ ideꝫ signũ ẽ q̃ hz
spm̃sctm̃/cũ q̃ nullũ odiũ stare pt/cũ sit a
mor/odiũ nãq; aiaz inflãmat. iduratꝫ amaricat. hz spũsctus p oppositas ꝓditiões de
scribit/ Nã ꝓpat roꝛ. vnctioni, ꝛ melli/ In
quãtũ cor odio iflãmatũ refrigerat dr ros.
Ecci. viij. Nonne ardorẽ refrigerabit ros.
Vñ petit eccl'ia i collecta dicẽs, Spũssan
cti dñe corda nr̃a mundet infusio/ꝛ sui ro
ris ĩtima aspiratione/fecũdet/ Inq̃tũ ꝓ cor
odio induratũ mollificat dr vnctio. j. Jo.ij.
Vnctionẽ habet9 a sctõ ꝛ nostis oia/ In
quãtũ ꝓ cor odio amaricatũ dulcorat dr
mel. Ecci. xxiiij. Spũs me9 sup mel dulcẽ.
Hoc signũ est abundãtia lachrymaꝝ. et
iõ apparuit in spẽ nubis, sic em̃ nubes fun
dũt pluuias sup terraz: ita spũsctus irri
gat mẽtẽ deotã quã ihabitare dignat fluꝛ
uio lachrymarũ, vñ Gen. j. dr. q̃ spũs dñi
ferebat sup aq̃s, et Ro. viij. Ipe. s. spũs po
stulat p nob gemitibꝫ inenarrabilibꝫ. i. po
stulare nos facit em̃ glo. Tertiũ signuz est
flatus veritat9, h̃ est loq̃la siue vita veritat9,
et iõ spũsctus apparuit i spẽ flat9 q̃n xpus
Joh.xx. insufflauit. ꝛ dixit aplis, Accipite
spm̃sctm̃ q̃rũ remi. pec. ꝛc ¶ Hz q̃ ve
ritas est triplex vt hr in regula. q̃ scãdaliza
uerit. de re. iur. s. veritas vite. q̃ aliq̃s recte
viuit in seipo/veritas iusticie q̃ aliq̃s fuat
rectitudinẽ i iudicijs q̃ sũt ad alterũ, siue q̃
verũ i iudicio fatet vel testificat. et veritas
disciplĩe q̃ docet verũ. Jõ q̃ verax ẽ hꝭ tri
bus modis siue veritatibꝫ ille spm̃sctm̃ hz
q̃ dr spũs veritat9. Jo. xvj. Qui ꝓ mentit
nõ hz spm̃ verũ ꝯ malignũ. q̃ sc̃ptũ est de
diabolo Jo. viij. Mẽdax ẽ ꝛ pr eius. Quar
tũ signũ ẽ ꝺsideriũ supnoꝝ et iõ spũsctus
apparuit i spẽ ignis. Sicut em̃ ignis natu
raliter tendit sursum ꝛ se celo ꝺlũgit: ita spi
ritussctus corda illoꝝ q̃s accẽdit sursum e
leuat, vt terrena fastidiãt ꝛ celestia deside
rẽt. Ezech. viij. Eleuauit me spũs inter ce
ter. Nõ dixit, posuit me in celo: q̃ ibi sũt
tm̃ bti. nec dixit, posuit me i tra. q̃ ibi sunt
auari: sed dixit, eleuauit me inter celũ ꝛ trã.
q̃ ibi dñt eẽ fideles xpiani. q̃ aliq̃n debent
ascẽdere ꝓ ꝯus celũ celestia ꝺtemplando. Et
aliq̃n ꝓ ꝯus terrã primoꝝ vtilitatibꝫ insistẽ
do. ¶ Exaduerso nota q̃nq; sig̃ p q̃
cog̃scit q̃ q̃s nõ habeat i se spm̃sctm̃. q̃ ta
lia impediũt ipm venire in cor nr̃m. Primũ
est cordis duricies. Act. vij. b. Stephan9
dixit iudeis. Dura cervice ꝛ incircũcisis cor
dibꝫ ꝛ auribꝫ vos sp spũisctõ restituistis. Se
cundũ est carnis voluptas. Carnalis em̃
imũdicia facit hoiez bestialẽ. j. Cor. ij. Ala
lis hõ nõ pcipit ea q̃ sũt spũs dei. Facit ẽt
carnal' voluptas hoiez sine intellectu. ps.
Nolite fieri sic equus ꝛ mu. q̃bꝫ nõ est itel.
Spũs ãt sctus est spũs sctitat9, vt i hodier
no euãg. Paraclyt9 ãt spũssan. Sctitas ãt
cũ immũdicia stare nõ pt. Tertiũ est amoꝛ
bui9 mũdi. Jo. xiiij. Dabo vo. spl. veritat9
quẽ mũ, nõ pt accipe, q̃ non videt neq; scit

est. Quartū ē pctm elationis. nā cū supbo hūsctūs habitare nō pt cū sit charitas. j. Jo. iiij. Deus charitas ē. spūs aūt charitatis cū spū diminutiōis stare nō pt. i. supbie. nā supbo nullū vult hre eccliē. imo sīc dicit plautꝰ poeta. Natura supbi est minores despicere. maioribo invidere. ab ecclīb dissentire. Quintū est hypocrisis quā spūssanctꝰ detestat Sap. j. Spūs. s. disciplie effugiet fictū. i. hypocritā: qz est spūs veritatis z sic amat ꝓitatē vt supdictū ē. ¶ Tertiū dz certificatio. Ad cuiꝰ euidentiā q̄rit. an p aliqđ signū posset ꝙs certificari q̄ spiritussctūs habitet i eo. Dico q̄ de lege cōi nullꝰ pt eē certꝰ. qz dz Eccl. ix. Nescit hō an odio vel amore dig. sit. Sz de lege spāli de⁹ pt ꝑ alicui euidēt ostēdere. sīc credit de moyse. q̄ i visione clara dei ꝑ cognouerit. et de paulo i raptu. z de b. ꝙgine z mltis alīs. Q̄ aūt de lege cōi ꝑ se nullꝰ possit scire p aliqđ signū. ꝓbat. qz si p aliqđ signū ꝑ posset sciri ꝑ maxīe essz p vnū istoꝝ. s. p receptiōz visibilē spūssctī. vl̄ p emūdatiōnē ab oi peccato actuali z veniali. vel p reuelatiōnē secretoꝝ dei. vl̄ ꝓpt̄ desiderīū moriēdi. p xpo. sz nullū istoꝝ est euidēs signū. ¶ Primū nō: ptz de Nicolao aduena q̄ fuit vnꝰ de septē diaconīb electis i custodiā viduaꝝ spūsctō plenus. vt testat Luc. Act. vj. Qui recepit spūmsctm visibilit. z tm apostatauit i fide et multa inīq̄ pdicauit. De q̄ mlta dixit Joh. Apocal. ij. Habeo aduersus te pauca qm hēs illic scz in eccl'ia pgameni tenētes doctrinā nicolaitarū. Scōm signū etiā ñ est euidēs. nā licz aliq̄ diu manēt sine pctō z remorsu mortal' z venialis culpe: attū nō sūt certi de salute eterna. iapl's nō sine cā dixit. Nihil mihi ꝓscius sū sz i ꝑ nō iustifi. sum. Et alibi. Qui se existimat stare ꝙ videat ne cadat. Lecidit ei Adā q̄ fuit i tāta pfectiōe z pfectissimo statu creat⁹. Etiā iudas diu cū xpo vixit sine pctō z tm periit. Tertiū insup signū etiā nō est euidēs. nā z Balaā fuit p pheta z multa secreta dei ē scrutat⁹ z tm inter dānatos reputat⁹. Hoc idē pz de multis q̄ miracula facīēt tpe antixpi. de q̄bo dicit in euāge. q̄ dicturi sūt in die iudicij. Dñe nōne i nōie tuo ꝓphetauim⁹ z miracula fecim⁹ Quartū silr nō est euidēs signū i morienti būs. p xpo: qm mlti iterfecerīt se p xpo ō q̄bo dubiū ē an sint saluati. ō q̄bo recitat Aug. j. de ciui. dei. c. xvj. de monialīb q̄ seipas interfecerī i flumie ꝓcipitādo volētes nauigare ad paganos. Sic g̃ habem⁹ q̄ nullū signū est euidēs ad ꝑ q̄ ꝙs hēat spūmsctm et sit i caritate. Debet g̃ q̄libet se ꝓparare cōtū pt ad ꝑ vt spūmsctm suscipiat: vel si habz ne eum perdat ꝛc.

De spūsancto. Sermo. XLVIII.

Deum venite

Amus z mālio. apud eū fa. Joh. xiiij. ¶ Presens festū q̄ttuor hz noīa. Dicit em festū sctificatiōis. largedonatiōis. exultatiōis. z dilectiōis. ¶ Primo dz festū sctificatiōis. qz solus sacerdos xps iesus hodie sctificauit eccl'iaz suā. vt implerēt illd ps. xlv. Sanctificauit taberna. suū altissi. i. eccl'siā. ¶ Et merito ꝑ festuz cū oi celebritate est celebrandū. qz dic Bed. Si sctōz. solēnia celebram⁹. cōto magis celebritate illi⁹ a q̄ oēs scti hūt vt eēnt scti. ¶ Scdo dz festū large donationis. qz hodie cōtulit dñs largū stipēdiū suis militib. vt ipleret illd ps. Ascēdisti i altū accepisti. s. a ꝓne dona distribuēda hoīb. ¶ Q̄ ꝓcessum donū dedit. qz sibi eccle. vñ Damas. li. j. c. x. Credimus spūmsctm pri eccl'ē z filio coeternū z principalē fontē vite z sctificatiōis. ¶ Tertio dz festū exultatiōis. vñ canit eccia Quapropt̄ ꝓfusis gaudijs tot⁹ i orbe trarū mūd⁹ exultat. z merito hodie dñt gaudere pctōres tristes z iusti. ¶ Nā ꝓmo hodie debēt gaudere pctōres. qz hodie dat illē q̄ pctā dimittit. s. spūsctūs. vt dic Alexā. papa i. c. audiuim⁹ xxiij. q. j. ¶ Pctā dimittere est opus spūsctī Apl'is em dicitur⁹ dñs. q̄rū remise. pec: ꝛc. Jo. xx. ꝓmisit. Accipite spi. san. vt euidenē cūctis oīderet eū q̄ spūmsctm nō hz pctā ñ posse tenere vel remittere. ¶ Hec ibi. Scdo hodie dñt gaudere tristes. qz dat⁹ ē hodie paraclytꝰ. i. ꝙsolator. dic nāq̄ Aug. Talis est gra spūsctī si tristiciā inuenit ꝙsumit z dissoluit. ¶ Tertio gaudere dñt iusti. qz hodie datꝰ est ille i q̄ oēs iusti saluāt. ¶ Vñ Aug⁹. Sine gra spūsctī nec infantes nec etate grā des salui fieri pñt. ¶ Quarto ē festū dilectionis. qz spūssan. ē amoꝝ ꝑris z filij vt dic magister i. j. di. x. cū inqt. Deꝰ g̃ spūssan: q̄ procedit ex ꝺo significat. vbi legit. Deꝰ dilectio ē et dilectio ex deo ē. Et Aug. vt allegat magister di. xxvij. ꝑmi inqt. Deꝰ igit spūssan.

festum largę donacionis
exultacionis
dilectionis

1° 2° 3° 1 2 3 m° 4°

qui pcedit ex deo/cum datus fuerit homi-
ni accendit eum/ad diligendū deū et pri-
mum & ipe dilectio est/Non enim habet
hōnū diligat deū/nisi ex deo. Jō inqt apls
ad Ro.v. Charitas dei diffusa ē in cordib
nrīs p spīm sctm q dat⁹ est nob/Et hec ē de
q thema. Si qs diligit me ⁊c. vsq ibi. Et
ad eū veniem⁹/⁊c. ℙ In qbꝫ verbis
duo innuunt. Prio spūs scti aduēt⁹. ibi. ad
eū veniem⁹/Scdo ipius vtilitas. ibi. et mā
sionē apud eū fa. Quantū ad pmū nota q
triplices sūt hoies et in triplici differentia
ad spīm sctm se habētes/Alīq sūt ad qs nū
q venit/nec apud eū mānsionē facit/vt sūt
pctōres indurati/⁊ mali q sūt i malo ꝓpo-
to/vt superbi. luxurioi ⁊c/qr tales resistūt
spūi sctō/Act. vij. Dura ceruice ⁊ incircūci
si cordib⁹ vos sp spūi sctō resistitis. Tales
sunt indurati/qr spūs sctūs pulsat ad cor da
eoꝝ p inspirationē/⁊ nolūt pēitere/Apoc.
iij. Ego sto ad ostiū ⁊ pulso. O magē est dei
miscōia q ita pulsat ad cor pctōris/cū tñ il-
le ei aprire nō vult/Est em pctōr induratus
multū reprehensibil/qr videt se maculatū et
abominabilē/qr displicet deo et angel⁹ ei⁹.
iuxta illud ps. xiij. Corrupti sunt ⁊ abomi-
nabiles facti sūt in studijs suis/Et dns ex-
hibet aquā gre sine q mūdari nō pūt ⁊ sper
nūt/Ite videt se igne infernali succēsos. scz
igne prauę ꝓcupiscētie: et tñ p aq gre q ille
ignis extinguit nō clamāt/Chrys. Sicut
terra sine aq: sic hō sine dei gra/mā magē pec
catoꝝ negligētia. iā em apti sūt fontes gra
tiarū p eccl'ie sacra. et illi būt se sic aialia q
circa fontes sitiūt et approping̃re nolunt.
Scdi sūt ad qs vēit spūs sctūs: sz mānsionē
apud eos nō facit/vt sūt illi fm Grego. in
omel. hodierna/q cōpungunt ⁊ a pctis se
vertūt: sz tpe temptatiōis ad pctā redeunt/
tales habēt se ad modū canis. vt dr pue⁹.
xxvj. Quasi canis q reuertit ad vomitū: sic
imprudēs q reiterat stulticiā suā/De qbus
Ezech. xviij. Si iust⁹ auerterit se a iusti. ⁊c
Dicit em Aug. Nihil videt deo ita displi
cere/qꝫ de pctō post pniaz reminiscēdo gau
dere. de talib⁹ Lu. xj. Erūt nouissima hois
illi⁹ peiora pō. Rō fm Bed. qr deteri⁹ ē re-
incidere qꝫ incidere/Et j. Pe. ij. Deli⁹ est
nō agnoscere iusticiā qꝫ post agnitionē re-
trorsum cōuerti/Vñ poeta. Turpi⁹ eiicit:
qꝫ nō admittit hospes. Jō Eccl. ij. Fili ac
cedēs ad seruitutē dei/sta i iusticia ⁊ timore/
vt crescat i nouissimo vita tua. Tertij sunt
ad qs venit ⁊ mānsionē apud eos facit/vt q
se digne disponūt ad susceptionē spūsscti:
et post receptionē a pctis se custodiūt. De
qbꝫ Aug. O qꝫ felix ē aia q se scit ita dispo
nere ⁊ vitā gubernare/vt tā dignū hospitē
et gubernatorē inhabitatorē mereat⁹ suscī-
pere/Et sūt illi q oēm ꝓsolationē mundā
nā respuūt/ppt deū: et solū deū in ꝓsolatorē
desiderāt: sic ps. lxxvj. dicit. Renuit ꝓsola-
ri aia mea/Memor fui dei ⁊ delectat⁹ sum
Talis fuit Aug. dicēs i soliloquio. O sū-
ma veritas vnū pcor a te/vt in nullo pmit
tas me ꝓsolari scꝫ i te. O ia mihi amarescāt
tu sol⁹ mihi dulcescas/sint mihi oia pena-
lia solū tu mihi cōsolator⁹. Q. Hic ca
dit dubiū de mō ⁊ signis qbꝫ spūsscūs ce-
cidit sup apl'os. Ad h dico q cū apli essent
hierusalē i supiori pte cenaculi vbi xps cū
eis agnū pascalē cenauerat: ⁊ ibi orarēt bo
ra diei tertia subito vehemēs venit ventus
⁊ qdā radij ignis formati ad modū lingue
apparuerūt in domo. ⁊ steterunt sup capita
apl'oꝝ/Et in illis linguis ignitis spūsscūs
sup eos descēdit ⁊ māsit/et sic pz q i vehe-
mēti spū. i. vēto. et i linguis igneis spūssan
ctus sup eos vēit. R Cui⁹ rō est. ad de
signandū q spūsscūs venies i boiem tria
fac. Nā pmo tāqꝫ magn⁹ vētus oēs nubes
erroris ab ea expellit/⁊ veritate fidei replet
aiam. Joh. xiiij. Docebit vos oēm ve. et p
ꝓsequēs expellit oēm falsitatē/Scdo tāqꝫ
ignis fortis oia pcta ꝓsumit/⁊ p ꝓsequens
aiam purgat. Hre. sup illo ꝑbo Lu. vij. Di
missa sūt ei pcta multa. qm dile. mul. Vis
amoris i ea ꝓsumpsit rubiginē pctoꝝ. Ter
tio postqꝫ aia ē illumiata i intellectu ⁊ pur
gata ⁊ inflāmata affectu/tāqꝫ lingua ignita
feruentissime ⁊ deuote loq verba dei. Pro-
uerbiū est/q nec amor nec tussis pt celari.
ps. Caluit cor meū intra me ⁊ i meditatiōe
mea exardescet ignis. et seq/Locut⁹ sum i
lingua mea. Et iō apli recepto spūsscto sta-
tim loq cepert. S Circa qō ꝓsidera-
re dēs q spūsscūs i linguis igneis bodie
apparuit aplis ppt ꝓtuor rōes. Prīa est. qr
apli legē igneā spūsscti q ē lex amoris ⁊ ꝑfu
tis debebāt mōdo pdicare. i. euāgelicā. ⁊ le-
gē vmbre frigidā timoris. i. vete. testa. fini-
re ⁊ termiare. Mat. xj. vsq ad Joh. lex ⁊
pphete/ignis aūt hec facere bz qr calorē ge
nerat ⁊ vmbrā: et frigus fugat/Et iō spūs

sanctus ī línguis ígneis apparuit sup apo-
stolos vt legē amoris ⁊ veritatis ꝓferrēt ⁊ le
gem vmbre ⁊ timoris finirēt. Jo.xv. Hoc
mādo vobis vt diligatis inuicē, qđ apli op
time fecerī ipam mūdo ꝑdicātes. j. Jo.iij.
Nō diligam⁹ língua neq; ꝓbo ꝫ ope ⁊ ve
ritate. Col.iij. Sup oīa charitatē habete,
qđ est vinculū pfectōis. Scđa rō ē vt apli
ꝓba ígnita ꝓferrēt calefaciētia corda hoīm
Ecci.xlviij. Surrexit helyas.i. chor⁹ aplo
rū, et verba ísti⁹ qsi facula, duo em dura et
duo ferra non pñt sine caloze ꝓiungi. Hie
re.xv. Nūqđ federabit ferrū ferro ab aq̄lo
ne.i. in frigore qđ ꝓcedit ab aq̄lone? Fides
aūt catholica ⁊ cor hūanū sūt duo ferra du
rissima, et tō nullo mō potuissent ꝓiungi in
frigore infidelitatis pctī, nisi ígnis spūssctī
interuenisset, et tō vt apli fidē xp̄i cordi būa
no insererēt verba ígnita necessario ꝓferre
babebāt. Gre. Desiosus est fmo ꝑdicantis
nisi possit incēdiū generare. gre rē. Tertia
rō est vt ad ꝓba ígnita apl'or ígnis de ce-
lo descēderet, qr sile trahit suū sile, q̄ oēm ce
li milītiā cōbureret ⁊ vastaret? Nā aū ad-
uentū spūssctī mund⁹ celi milītiā adorabat
et alīq adorabāt venerē vt luxuriosi? Alīq
mercuriū deū mercatorum vt ayari? aliqui
martē deū belli vt superbi volētes dnari? vt
ḡ apli hāc idolatriā celestis milītie destrue
rēt oportuit eos ꝓba ígnita ꝓferre vt ad
ꝓba eor ígnis de celo descēderet ⁊ ꝓsume-
ret ⁊ destrueret eā? qr ígnis hz alta et mag
būsliare. ij. Cor.x. Arma milītie nře non
sūt carnalia desideria, sz potētia deo ad de-
structionē munitionū et oēm altitudinē ex
tollentē se aduersus scīaz dei, et tō apli ma-
ledicebāt tēplis idolor ⁊ corruebāt. vt ptz
in multis locis. Un postq̄ dñs dixit Hie-
re. vt hz. j. ca. Ecce dedi ꝓba mea in ore tuo
stati subdidit, ⁊ ꝓstitui te sup gētes ⁊ regna
vt destruas, ⁊ euellas ⁊ dispdas. q̄ figura-
bat chor apl'or. nūq̄ em legit Hieremi-
am sup gētes cōstitutū fuisse. Quarta rō ē
vt apli ígnē diuinū p ora ⁊ ꝓba spirarēt in
corda hoīm ipos calefacientē. ⁊ a terrenis
ad celestia eleuantē? Nā aū aduentū spūs-
scti merces hoīm erat terrena in tpaliū ab-
undantia ꝓsūtēs ⁊ lōga vita. Esa.j. Si vo
lueritis ⁊ audieritis me bona terre comede-
tis. Sed mō nō est sic, imo oēs q̄ pie vo-
lunt viuere in xp̄o psecutionē patiant, vt ōr
ij. ad Thi.iij. Ut ḡ apli hoīes ab his te-
renis eleuarēt ⁊ ad celestia transferrēt opor
tuit eos ⁊ p ora ⁊ ꝓba ígnē diuinū emitte-
re. Ignis aūt duo facit? calefacit, ꝑpt̄ qđ
hoīes expoliāt se, et eleuat. vt ptz in vapo-
ribus virtute caloze solis eleuatis. et tō ho
mines ígnē diuinū in ꝑdicatiōe apl'or recī
pientes calefiebāt intīm q̄ oīa deponebāt.
Act.iij. Et h est qđ dicit Luc.xij. Ignem
veni mittere ī terrā rē. ¶ Quantū ad
scōm membrū sermonis nota q̄ septē sunt
vtilitates siue fruct⁹ aduent⁹ spūssctī. Nā
illis apud qs manet cōfert septē dona pre-
closa. expellendo septē pctā mortalia. ꝓ pri-
mo cōfert donū timoris cū cordis ꝓtritio-
ne cōterendo ⁊ humiliādo aiam. et expellē
do superbiā. Ecci.j. Timor dñi expellit pec-
catū. i. superbiā. q̄ est initiū oīm peccato-
rum. sic ecōuerso timor dei vt dicit Cassia.
de institutis monachor. principiū est no-
stre salutis. de q̄ Hiero. Ubi est dei timor
nō est mentis elatio. sed lachrymosa dilec-
tio. Nā fm Greg. electi dei q̄nto ampli⁹
in grā ꝓficiūt tāto magis se deficere putāt.
et de q̄nto qs maioris gre lumē recipit: de
tanto se magis reprehensibilē cognoscit. Jō
Bern. In veritate ꝓperi nihil tā efficax ad
gratiā ꝓmerendā ⁊ ꝓseruandā. nisi nō alta
sapere sed timere. qr ōr Ecci.j. Qui sine ti-
more est nō poterit iustificari? Nā fm Cas
siodo. timor et religio sunt annexa vnū nō
pōt stare sine reliquo. Scđo spūssctūs cō
fert donū pietatis cū ꝓximi cōpassione: ⁊ ex
pellit inuidiā. Est em benign⁹ spūs sapie.
sicut ōr Sap.j. nec pmittit inuidiā aduer-
sus ꝓximū regnare. Nā inuidus nullā hz
dulcedinē pietatis. Ecci.xiij. Oculi⁹ inuidi
nequā. Aug⁹. Inuidia est odiū felicitatis
alterne. Et est differētia inter pietatē ⁊ mise-
ricordiā. qr pietas respicit necessitatē spūa
lē. misericordia vo spūalē ⁊ corpalē. Ber. O cle
mentissima pietas. nō solū tribuit benefi-
cia his qui diligūt. sed etiā his q̄ offendūt.
j. ad Thim.iij. Corporalis exercitatio ad
modicū vtilis ē: sz pietas ad oīa valet. hoc
donū habuit Job vt ptz.xxx.ca. ipi⁹. Fle-
bam quōdā sup eū q̄ afflict⁹ erat ⁊ aīa mea
cōpatiebat paupi. signanter ī spūali defectu.
Tertio spūssctūs ꝓfert donū scie cū ꝓpria
ognitiōe ⁊ expellit irā. q̄ ei ꝑ ogscit ꝓpos
defect⁹ nō irascit alīs. sz sibi tm. ecōtra est

de ira to, Jaco. j. Ira viri iusti, del nō opat
z Catho. Ira impedit aīm ne possit cognscere
verū. Nā ira mentē pturbat scia illuminat
Bre. Ira dū mētē pulsat spūssctī locū tur-
bat. Hoc donū hūlt thobias cec⁹, illumīa
tus em ꝑ igne spūssctī docuit filium vitare
malū bonū facere z nō errare. Quarto spi
rituſsctūs ꝓfert donū fortitudis cū aduer
sor⁹ supportatiōe z excludit accidīā q̄ matie
veit ex impatia, puer. xxij. Piger dic leo fo
ris est. i. timet ardua aggredi. Fortitudo eī
pnū fac ad oē bonū. ad Phil. iij. Oia pos
sum in eo q̄ me ꝓfortat zc. Ro. viij. Spūs
adiuuat infir. nostrā. Hoc donū habuit b.
petr⁹ apl's. Nā q̄ ꝑus vocē ancille timuit:
hodie publice ꝑdicauit z tria milia vicit. et
postea q̄nq̄ milia. sil'r et alij apl'i. nā Act.
iij. dr. q̄ licz ipis flagellādo z incarcerādo
iudei ꝑciperēt ne fidē xpi ꝑdicarēt/ tāto au
dacī⁹ ꝑdicabāt dicētes magis obedīēdū deo
q̄z hoīb⁹. Bre. Fortes facti sūt fortores vin
cūt occidī pñt flecti nequeūt. Idē. Quō su
stinuissent nisi fortitudo spūssctī eos soli
dasset. ps. lxxiij. Ego ꝓfirmaui columnas
eī⁹. Jō eccl'ia hoc petit. Accēde lumē sensi
bus zc. Quīto spūssctūs ꝓfert donū ꝓsilij
cū mūdi abiectōe z expellit auaricīā. Aug.
Cōsiliū spūssctī ē vt tpalia ꝓtēnentes/ ꝺo p
eternis futam⁹. Mat. xix. Si vis pfectus
eē vade z vē. zc/ Et sic ꝓsulit a turbatiōe a
uaricie nos remouere. puer. xv. Cōturbat
domū suā q̄ sectat auaricīā. Aug. Auarus
vellet oēs hoīes nō eē/ vt sol⁹ abundaret.
Sexto spūssan. ꝓfert donū itellect⁹ cū mē
tis attractiōe circa spūalia ꝓtēplanda. ps.
xxij. Intellectū tibi da. zc. Docet em deus
intelligere ī nob z ī creaturs. Ro. j. Inuisi
bilia em ipi⁹ a creatura mūdi p ea q̄ fcā sūt
intellecta ꝓspiciūr/z facit hoīem delectari
in spūalib⁹. Ber. Dulcedo oīm creaturaz
inuitat ad dulcedinē etnā z expellit gulā q̄
facit adherere terre ventrē nrm/z impedit
aclē mētis. qz dic Hiero. Pinguis vēter te
nuem sensuz nō gignit. Eccs. ij. Cogitaui
vt a vino abstraherē carnē meā: vt trāsfer
rem aīm meū ad sapiam. Septio spūssan
ctus ꝓfert donū sapie cū diuini saporis de
lectatione, et ꝺr sapia q̄si sapida scia. qz p ꝑ
donū dat nob⁹ spūssctūs sape celestia. Col.
iij. Que sursū sūt sapite. et expellit luxuriā.
qz sic dicit Bre. Fultato spū deserit oīs ca
ro. j. Cor. ij. Animalis hō nō pcipit ea q̄ sūt
spūs dei. Isiō. Sapia speculat etna z ī il
lis delectat. luxuria vero terrena. Ro. viij.
Qui ſm carnē sūt q̄ car. sūt sa/q̄ ꝺo ſm spi
ritū sunt q̄ spūs sunt sentiūt zc.

De sctō Georgio martyre. Ser. XLIX

Laꝺora sicut bo
nus miles ihesu xpi. ij. ad Thim. ij
Per hec ꝥba apls quēlibet xpia
nū hortat q̄ nō solū credat qꝺ fides catho
lica in se ꝺtinet/ ꝑ em nō sufficit ad salutē z
vitā eternā ꝓsequendū/sz q̄ etiā fidē opib⁹
oñdat. qz fides sine opib⁹ mortua ē. Jac. ij.
Jō hec ꝥba dici pñt cuilibet hoī in q̄cūq̄
statu xpianoz siue religiosoz clericoz secu
lariū z signāter curatoz/ Silr ꝓncipibus
oīb⁹ nobilib⁹ militib⁹ officialib⁹ ciuibus
viris z mulierib⁹ nuptis z innuptis/ Et qz
b. Georgi⁹ ī vtroq̄ statu ſm verba ꝑdicta
optime laboravit. iō bñ de eo assumunt.

A Jn ꝥbis ꝑmissis tria tangunt q̄ ad
bonū militē req̄runt. Primū est sedulitas
in opando. qꝺ notat ibi. laboza/ scōm ē strē
nuitas in pliādo. ibi. sic bon⁹ miles/ tertiū
fidelitas ī obsequēdo. ibi. iesu xpi. Per pfa
ta em tria romani subiugauerūt sibi mun
dū et p defectū eoz pdiderūt imperiū/ Ad
euidentiā hoz nota. sic elicit ex ꝥbis Ur
bani pape ī. c. si officia. lix. dī/ q̄ duplex est
militia. s. mūdialis et spūalis. Militia mū
dialis est armis corpalib⁹ munita ob inuu
riā ꝑpulsandā/ vel ꝑpter vindictā inimicis
inferendā instituta. sic ꝺr ī. c. militare. xxiij.
q. j. q̄ militia exerceri ꝺz vt mali coerceant
et boni subleuent/ Et de hac q̄ro vtrū mi
litia mundana exerceri possit sine pctō. ad
qꝺ rñdet Aug. li. de ꝥbis dñi. et hr ī. c. mili
tare. xxiij. q. j./ Militare inq̄t nō est pctm̄ sz
xpi ꝑdā militare ē pctm̄. Et idē ad Bonifa
ciū z hr ī. c. noli. e. cā et. q/ Noli extimare ne
minē deo placere posse q̄ armis bellicis mi
nistrat/ Jn his erat s. dauid. cui dñs tā grā
de phibuit testimoniū/ Jn his etiā plīmi il
lius tpis iusti. Jn his erat ille Centurio qui
dño dixit/ Nō sū dig. vt intres sub tec. me.
Idē ꝺ manicheos. et hr ibidē ī. c. qd cul
pat. xps celari tributa monet reddī. qz ꝑt
bella necessaria militi stipendū ꝑbet. et de
ß ita scribit ī. c. parat⁹. ibidē. Nā si xpiana
disciplina oīa bella culparet hoc potius
cōsilium salutis petentib⁹ in euangelio di
ceretur vt abiicerēt arma secꝫ oīno militie

subtrahēt:dictū est aūt eis, Neminē cōcutiatis estote ꝯtenti stipēdijs vr̄is,q̄bꝫ ꝓpr̄iū stipendiū sufficere ꝑcepit,debere militare vtiqꝫ nō phibuit. Est ergo stat⁹ illoꝝ milituū ⁊ act⁹ laudabilis si regulā eis a Johāne bapti. Lu.iij.traditā obseruēt,vt em̄ ibi ꝺr Interrogabāt aūt ⁊ illū milites dicentes, Quid faciam⁹ ⁊ nos vtiq; vt regnū celoꝝ obtineam⁹, q̄bꝫ rn̄dit, Neminē cōcutiatis neq; calūniā faciat⁊,⁊ ꝯtēti estote stipēdijs vr̄is. B Hec regula tres bz ptes, q̄rū ꝑma ꝑcipit,ne quē ledāt in psona verberā do vel occidēdo se inturiose incarcerando vel detinēdo in ß q̄ dicit,neminē cōcutia tis. Scōo ꝑcipit ne aliquē ledāt in fama i hoc q̄ dicit.neq; calumniā faciat⁊. Calum niari em̄ est alicui falsa crimina imponere, vt hī.ij.q.iij.§.notandū.vbi glo. Nulli er go crimia ip̄onere deberēt nec etiā ab alijs imposita facilīter credere,sicut facīūt quī dam q̄ occasiones q̄rūt vt alioꝝ possessio nes vel pecunias extoꝝqueāt. Tales sunt si miles lupo de q̄ refert Esop⁹ vnā fabulaz quō lup⁹ i supiorī pte fluuij bibīt ⁊ agnus inferi⁹,tunc lup⁹ q̄rēs occasionē aduersus ouē dixit q̄ sibi turbaret aquā ⁊c. Hic illi fingūt causas iniustas ad excoriandū pau peres. Tertio ꝑcipit q⁹ neminē ledāt in bo nis exterioribꝫ ipa auferēdo vel multa mu tando et emendo ⁊ nihil aut modicū vel tarde soluēdo,iō dicit,Cōtenti estote stipē, vr̄is,i.de,p̄r̄ijs nō alienis viuite. Milites em̄ i republica se hīe dēt ad modū manuū sic em̄ man⁹ sūt i coꝛpe naturali ad repellē dū nociua,ad pcutiendū infestātia,ad at trahendū necessaria,s.iuste,⁊ ad ꝓseruan dū ⁊ defendēdū oīa alia mēbra,sic et mili tes ad hec faciēda in republica. Et quēad modū specialit̄ opponūt man⁹ ad caput,p tegendū ne ledat̄,sic facere dēt milites i re publica ad custodiā ⁊ tutelā vite ꝑncipis q̄ est caput reipublice, vñ saluatoꝝ Mat. xxiij. Estote p̄udētes sic̄ ser.⁊c. Sup q̄ di cit Aug.i li.de doc.xp̄iana. Prudētia fpē tis ē q⁹ coꝛp⁹ ponit p capite defendēdo ⁊c. Ita milites facere dēt. Hz beu nr̄is tp̄ib oīa illa ꝑtunt ⁊ vadūt ordie retrogrado,nā milites q̄ tāq; man⁹ deberēt cetera mēbra ptegere ⁊ defendere silr ⁊ caput inuadunt oīa alia mēbra reipublice rapiēdo cōculcā do,destruēdo,⁊ depauperādo,⁊ talia faciē tes hospitādo,auxiliū ⁊ ꝯsiliū dādo. Capi ti.i.ꝑncipi nō obedīūt nec ip̄m aliqñ defen dūt,neq; parcūt mēbris spūalibꝫ neq; secu laribꝫ. Et p̄sertim nūc p milites ⁊ cliētes q̄ ad modū manuū se hīe debēt impugnant pedes reipublice,i.pl's inferioꝝ,vtiq; mer catoꝝ,mechanici,ciues,rustici ⁊c. Sicut em̄ pedes coꝛp⁹ sustentāt ⁊ necessaria vite supportāt:sic ⁊ illi. Jō singulariter mag̃ cu ra pedes illi sūt ꝓtegēdi,custodiēdi ⁊ dirigē di. Nō heu i ꝓtrariū vertit̄ ⁊ p ß tota respu blica perit ⁊ ꝓfundit̄. Quid aūt nr̄is tp̄ib mouet milites ad pugnandū. D Rñr q⁹ tria vicia,vtiq; vana gl'ia.ira,et auaricia. Raro em̄ nūc ad pugnandū mouet fides catholica:raro respublica: rarissime pau perū ⁊ orphanoꝝ ac viduarū defensio,sed vel lucrū q̄ sperāt rapine ⁊ pecuniaꝝ vin dicta i hostes ⁊ gl'ia mūdana vt dicat̄ strē nue pugnasse q̄ ob rapinā i bellū venit aut alia sinistra ꝓditiōe. E Alia est milī tia spūalis spūalibꝫ armis ornata ad resi stendū inimicꝫ anie,vtiq; carni,i. desideriꝫ carnalibꝫ mūdoꝝ diabolo:q̄ militāt aduer sus aīam.j.Pe.ij. De q̄ Job.vij. Militia est vita hoīs sup terrā. Ista ḡ militia cōis est oīb fidelibꝫ q̄ vtiqꝫ fit spū nō coꝛpore. Bellū aūt q̄ gerit̄ ꝫ nos spūale est gr̄uissi mū ⁊ piculosum,vñ apl's ad Eph.vj. Nō ē nob colluctatio aduersus carnē ⁊ sangui nē ꝫ aduersus mūdi ꝑncipes⁊ potestates. aduersus mūdi rectoꝝ tenebraꝝ harū,ꝫ spūalia neq̄cie i celestibꝫ,vñ oñdit̄ hostiuꝫ ꝫ q̄s bellū gerit̄ numia multitudo. q⁹ ꝓtra carnē ⁊ sanguinē.i.sensualitates ⁊ passiōes ei⁹ q̄ sūt pl'es ⁊ aduersus ꝑncipes ⁊ ptātes id ē tyrānos mūdi q̄ multipl'r vexāt. Con tra spūalia.i.demōes q̄ sūt innumerabiles q⁹ eis plen⁹ est aer fm Haymo.et innuitur ip̄oꝝ cū q̄bꝫ pliū gerit̄ malignitas.q⁹ neq̄ cie.i.malitiosi ⁊ crudeles. Ville nāq; no cendi hoīb bz artes. Demuz addicit̄ p̄mū magnitudo p q̄ certamē agit̄. q⁹ i celestibꝫ id est luctā ista sustinem⁹ p ꝓsequēdo bona celestia. Nō em̄ coꝛonabit̄ nisi q̄ legitime certauerit inq̄t apl's.ij. Thi.ij. Hoc ꝑpen dens s. Heoꝛgi⁹ vtrāq; militiā p̄dictā stren nue gessit ⁊ ꝓfirmauit victoriose. Declara ex ei⁹ legēda F Quantū ad secundum videndū est q̄s ꝓditiones i se hīe debēt mi lites vt vere dicantur boni milites xp̄i. Ad hoc dicendū q⁹ septem cōditiones debent habere in se milites seculares. quarum sex

habenť in glo.l.milites.ff.q̄bꝫ ex cau. ma/
io.xxv.an.in inte.resti. Prima ꝺdicio mili
tum est vt miles nō sit negociatoꝛ.vt in.l.j.
C.negocia.ne mili. Sed nūc plēs milites
et nobiles sunt maximi mercatoꝛes etiā ex
maloꝛibꝫ:ita vt bi q̄ vitā mercādo duxerūt
cogunť a mercatione cessare ꝛc̄. Secūda cō/
ditio q̄ examineť.vt.C.q̄ milita.nō poſ.l.j.
Tertia q̄ pstet iuramentū q̄ non cuitabit
mortē p̄ republica.vt i ꝺ.l.milites.et in.l.
ij.ff.de his q̄ no.ifa. Quarta q̄ ei ensis cin
gať.vt.ff.de testa.mili.l.filiusfamilias.būc
aūt gladiū ſm ꝓsuetudinē aliquarū regio/
nū miles recipit de altari vt se ecclie filium
pteſteť in ℔ q̄ de eccl̄ia accipit gladiū ad ec
clesie defensionē.qꝛ teste petro nō sine cau/
sa gladiū portat ſz ad vindictā maloꝝ lau/
dē ꝓbo bonoꝝ.j.Pe.ij. Quinta q̄ stigma.i.no
ta publica ꝺz ei⁹ brachijs inscribi vel ipo/
ni.i.q̄ ꝺdā signū distinctiuū p̄ q̄ō miles ab
alio hoīe cognosci p̄t sic̄ nūc cōgscik p̄ aux
p̄ calcaria vel calciamēta.vt.C.de fabricen
sibꝫ.l.ij.lib.xj. Sexta ꝺdicio q̄ in numero
alioꝝ ꝺz poni ꝛ scribi.vt.ff.de testa.mili.l.
ex eo tpe. Et isti tales bñt ꝓuilegia q̄ dicūt
leges ꝓcedi hoibꝫ.vū ꝓsus. Talibꝫ ornat⁹
est miles iure vocat⁹. Cingat mucro latus
sit nobilis atq̄ ꝓbatus. Script⁹ iuratus:
sit stigmate nobilitat⁹. Septimo req̄rik in
militibꝫ circa militiā mēt̄ et corꝑis ꝓmpti
tudo. In cui⁹ rei signū lex.ff.de re milita.i
l.milites.ꝓhibet ne agrū cōparēt in ꝓuin/
cia in q̄ bellica opa p̄agūt ne studio cultu/
re a militia reuocent. Si iste cōditiones i
militibꝫ mūdi req̄runť:q̄nto magis in mi/
litibꝫ spūalibꝫ.i.oībꝫ xp̄ianis req̄runť vt ꝺo
excellentius deuoti⁹ feruenti⁹ militent tā p
vitā ꝓtēplatiuā q̄ etiā actiuā ℬ Oēs
g̃ illi ꝛ specialit̄ ecclesiastici dñt i se bñe spi
ritualit̄ ꝺditiones militū secularū ꝑmissas
Primo q̄ nō sint negociatoꝛes.ꝑz illō ꝑs
Qñ nō cogui litteraturā.i. negociationē
introibo i potēcias dñi.et in.c.negociatoꝛē
lxxxvij.di.dicit Hiero. Negociatoꝛē cleri
cum:ex inope diuitē:ex ignobili gloriosum
q̄si quāda pestē fuge. Secūo q̄ oēs in scia
sint bñ examinati ꝛ ꝑsertim ecclesiastici nō
solū in scia sed etiā in alijs q̄ ad statū illoꝝ
req̄runť. Tertio q̄ oēs ꝑ fide tot sustineant
ꝛ moriant si necesse sit ꝛ pastoꝛ ꝑ grege suo
q̄t milites sustinere deberet ꝑ republica.ꝑ
q̄ si tot ipi milites vel alij sustinerēt q̄t susti
nēt ꝑ vanitate ꝛ cupiditate supra magnos
sctōs essent in celo collocādi. Quarto oēs
ense cingank pnīe alijs in exemplū: vt ex vi
ta coꝝ edificenť. Quinto oēs xp̄i milites ta/
lem gerāt habitū q̄ in ei⁹ forma cognoscāt
xp̄o et nō supbie ꝛ diabolo militare. Cleri/
ci ꝛo specialr talē deferant habitū q̄ clerici
esse cogscank xp̄i militie specialiter ascripti.
Sexto oēs laboꝛēt scribi i libꝛo vite vt de
numero illoꝝ sint militū quoꝝ noīa scpta
sunt in libꝛo vite.qꝛ aliter nec digne deo mi
litare poterūt nec in celo militū dei gaude/
bunt ꝓuilegijs. Septio oēs cupiditatē et
terrenā fugiāt occupationē ꝛ spāliꝝ clerici
vt feruēti⁹ ei militēt cui ad ℔ ꝺeputanť sciē/
tes q̄ nēo militās deo implicat se negocijs
secularibꝫ.ij.ad Thi.ij. Sz ben timendum
est ne plēs q̄ mūdi ꝛ xp̄i milites nūcupanť
inueniank q̄ ꝑdictis ꝺditōibꝫ militū ꝛria
faciūt.nā aliq̄ cū militari cingulo decoꝛāt
statum insurgūt in xp̄o dñi ꝛ deseruūt i pa
trimonijs crucifixi.spoliāt ꝛ depꝺant pau/
peres sibi subiectos.ꝛ miserabilit̄ ac inmise
ricoꝛditer affligunt miseros vt in doloꝛibꝫ
alienis illicitos appetit⁹ et voluptates im
pleāt.et sic gladio q̄ ecclesiasticos ꝛ paupe
res tueri deberent ꝛ defendere eosdē impu
gnāt Tales sūt i ꝓtoꝛijs leones.in ꝑijs le
poꝛes.in pace ꝑdā.inter arma fugas.inter
victoꝛes victorias sectanť. Poꝛro ordo mi
litū nūc est ordinē nō tenere.nā cui⁹ os ma
ioꝛibꝫ spurcicia polluit.q̄ detestabilius
iurat.q̄ mun⁹ deū timet.q̄ ministros dei vi/
lificat.q̄ ecclesiā nō veretur.iste bodie in ce
tu milituꝫ fortioꝛ ꝛ noīatioꝛ reputať. Nec
Petr⁹ blesensis in q̄dā epla de militari di/
sciplina. ℬ Oēs aūt tales milites de
regula ordine ꝛ pfessione videnť eē militū
crucifigentū xp̄m in q̄rū actu q̄ttuoꝛ inue
niebant articuli sup q̄bꝫ ordo illoꝝ funda/
batur.qꝛ ꝓmo illudebāt ei acetū offerētes.
Lu.xxiij.Coronā spineā plectē. Jo.xviij.
Secūo ipm vestibꝫ expoliauerūt:q̄ttuoꝛ fa
cientes ꝑtes:vnicuiq̄ militi ꝑtē. Joh.xix.
Tertio ipm occiderūt.ibidē. Quarto ipm
in sepulcro ꝓditerūt ꝛ nūq̄ postea inuene
rūt ꝛc̄. Dat.xxviij. Ita ꝑcioꝝ maloꝝq̄
militū ꝛ tyranno⁹ oim ꝛ saliꝝ xp̄ianoꝝ ꝛ
specialiter in potestate ꝓstitutoꝝ vita.ꝑ ma
gna parte i quattuoꝛ ꝑdictis dependet cō/
ditionibꝫ. Nam primo christo peccando
et membra sua quasi aceto et felle ad ama/

ritudinē puocando multis modis illudūt
Scdo ipm in membris suis eis subiectis spo
liant p q nomē et penā merent pdonis, qz
fm canones pdo vno mō dr q vltra stipē
diū sibi taxatū grīt amplī. vt ī d. c. milita
re, xxiiij, q. j. et Job. xxiij. Clim fecerūt de
pdantes pupillos z vulgū pauperē spolia
uerūt. Tertio iuramētis suis z alijs pctis
xpm gtū in eis est iterū crucifigūt z occi
dūt, qz causam iterāt morti ei. s. pctā. et sic
gtū in eis est etiā effectū iterū inferūt cruci
figentes filiū dei. Ad Heb. vj. Quarto ipz
ita in terra pdūt q nūqz ipm in celo inue
nient. Nō sic s. Georgi deo et hoīb milī
tauit sz oēs pditiones militū pdictas p oia
obseruauit, declara ex ei legenda. ℣

Quantū ad tertiū nota q xps rex gttuor
habuit ⁊tutes salutares ī qbz ipm b. Geor
gius vt fidelis miles imitat est. Prima est
q domū pris sui ī magna reuerētia habu
it, qđ pz Mat. xxj. Quia eiecit vendentes
et emētes de tēplo dicēs, Dom mea dom
orōnis vocabit. Et subdit ibidē. Nō sine
bat vt quisquis trāsferret vas p tēplū. Jō
dic ps. in psona dñi. Zelus dom tue come
dit me. In hac ⁊tute b. Georgi xpm regē
suū imitabat qñ regē a se cōuersum eccle
siarū dei curā z reuerētiā docuit hre. vt ha
betur in legēda. Et potuit dicere cum ps.
Dñe dilexi decorē domus tue. Sz sic heu
plures milites nō faciūt q sacratz locis nul
lam reuerentiā exhibēt: sz magis curāt q̄lit
possint res ecclesiarū auferre z spoliare si
bi retinēdo, tales vtiqz sacrilegiū cōmittūt
vt in. c. sacrilegiū. xvij. q. iiij. vbi dr. Sacri
legiū est si qs qđ venerabilibz locis relinq
tur prauę volūtatis studio tēptauit suis sti
pendijs retinere, iō tales puniunt a deo.

℟ Extēplū habes de qđā iudice z mi
lite noīe Stephan rome q tres dom sctī
Laurentij, et vnū ortū sctē Agnetis violēt
abstulit z ablata iniuste possedit. vide ī le
genda sctī Laurētij. Scda ⁊tus xpi regis
ē q sacerdotes honorauit, qđ pz Lu. xvij.
q decē leprosos misit ad sacerdotes dicēs.
Ite ostēdite vos sacerdotibz. Sup q dicit
Aug. in li. de baptismo puuloz, et babet
in. c. nōne. j. q. j. q in isto xps sacerdotes li
cet malos honorauit. In hac ⁊tute secut
est ipm b. Georgi qñ docuit regē ciuitatz
Silene, et totū insup populū vt honora
rent sacerdotes, qz sciunt scriptū Ecci. xvij.

Honorificate sacerdotes. Sed sic nō faci
unt nri milites z plres laicales, sz clerū z
psbyteros odiūt z eis inuidēt ac plūmū de
trahūt. Cōtra qs dic b. Brego. z hr ca. de
psona. xj. q. j. Pei malū nō estimo qz chri
stianis inuidere sacerdotibz. Et Anacle
papa ī. c. deteriores. vj. q. j. Deteriores sūt
q doctoz vitā morescz corrumpūt his qui
substātias eoz pdiacz diripiunt. qz illi qđ
extra nos illi qđ pe nos diripiūt Debet q
q̄libet laic honorare sacerdotes reveren
tiā corpalē z mentalē exhibēdo, vt pote qs
de honorauit eos deos appellādo. Et ite
rū ait ī euāg. Luc. x. ca. Qui vos audit me
audit z q vos sper me, spnit. nā q̄tiēs alicj
sacerdoti detrahit totiēs capitl xpi coronā
spineā imponit. qz ipi sunt caput z supior
ps ecclie militātis. q̄tiēs eis iniuriā fecerit
totiēs xpm clauis pfodit. q̄tiēs eis ingrat
fuerit totiēs in facie xpi spuit. q̄tiēs exosos
habuerit totiēs xpi lat trāsfigit. qz quāto
sunt magis honorādi totiēs detestabiliores
dehonoratio. ℣ Sūt autē sacerdotes
specialit honorādi ppter tria. Primo rōne
cōis vtilitatis. qz fideles p absolutionē pu
rificāt z p sacra ī esse gre confirmāt. et regnū
celoz p clauē lingue reserāt. Scdo rōe di
gnitatis q̄ tāta est q creatorē suū mirabilit
creant. z p nra salute hostiā immortalē cō
secrāt. Tertio rōne necessitatis. qz ira dei
p oblationē placāt z manū dei extentā ad
vlciscendū oblatiōis ⁊tute ne feriat ptinet
Et iō dns oñdit in dathan et abiron q̄tū
detestet pctm illud q̄ qs dehonorat sacer
dotes. Hinc ī. c. sacerdotibz. xj. q. j. inter a
lia scribit Bre. Mauricio impatori. Quid
mirū si illos vra pietas dignet honorare
qbz in suo eloquio honorē tribuēs eos aut
angelos, aut deos ipe appellat de. Tertia
virt xpi q libēter diuina audiuit. qđ patz
Luc. ij. vbi legit q cū parētibz suis iuit ad
dlē festū ibidē officiū vsqz ad finē audiēdo
In q ipm be. Georgi est secut qñ docuit
regē z pplm q diuinū officiū libēter audi
rēt. Cōtra qđ faciūt mlti q dieb dñicis nō
audiūt missā. et si aliq audiūt nō tñ vsqz ad
finē pseverāt peccātes ꝯ pceptum eccie. in
c. missas. de cse. di. j. vbi dr. Missas totas
a pplo catholico audire pcipim vt ante be
nedictionē sacerdotis popul nō egredi p
sumat. qđ si fecerit ab episcopo publice cō
fundatur. Glo. id est graviter puniatur vel

De sancto Georgio

excõmunicek nisi necessitas subsit. Quarta virtus xpi q pauperũ memor fuit. qõ ptz Mar. xv. qñ dixit. Misereor sup turbã. qz triduo iã sustinẽt me zc. Idẽ ptz Jo. vj. cũ satiauit ãqz milia hoim ex ãqz panibz z duobz pisciby. Hanc ꝑtutẽ imitatus est be. Georgi⁹ qñ nõ solũ paupes a draconc op pressoꝝ memor fuit: ꝫ qñ regẽ a se ꝓuersuz docuit vt sp pauperũ memor esset. iõ cepit sicut iesus magister suus ꝓus facere z post hoc docere alios.

De sancto Georgio.

Sermo L wann. vij.

INduite vos armatura dei vt possitꝫ stare aduersus insidias diaboli. ad Ephe. vj. Exq̃ tota vita nr̃a est q̃dã militia sup terrã teste Job. Nã vndiqz ꝑpugnamur: nunc a carne. nũc a mũdo. nũc a diabolo. ideo necesse est nobis vt sp simꝰ armati et pugnemus ꝫ illos tres inimicos. Caro eĩ nos trahit ad gulã: ad luxuriã z accidiã siue torporẽ. Mundꝰ nos allicit ad vanitates: honores: ãbitionẽ. z diuitias q̃ oĩa ꝓrianꝭ deo Diabolꝰ ꝓo ad oĩa mala nos conat̃ ꝓcipitare. sp eĩ vigilãdo ꝓsiderat ad q̃ mala hõ sit magis inclinat⁹ z ad illa eũ trahit et inclinat: et si superak̃ i vno statim tẽdit ad aliud: ita vt sit ꝓtinua pugna in hoc mundo. ꝑro eo apl's in ꝓbis thematis nos instruit vt sp simꝰ armati ꝫ diabolũ vt eiꝰ insidias possimꝰ declinare z viriliter sibi resistere vbi sup. p gr̃a. Aue ma. Induitevos armatura dei zc. In illis ꝓbis thematiz nobis insinuat duo necessaria militi xpi. ꝑrimo vt sit armis indut⁹ cũ dic. Induite vos armatura dei. scõo vt isurgat ꝫ hostes ad pugnandũ cũ dicit. vt possitꝫ stare aduer. insidias diaboli. ¶ Circa ꝑmũ est notandũ q̃ q̃druplex ẽ genꝰ armoꝝ q̃ habuit be. Georgi⁹. s. clypeus. galea. lorica. et gladius. p hec aũt arma significank̃ q̃tuor arma spũalia q̃ ipe i se habuit. vicz fidẽ spem charitatẽ et bonã opationẽ. ꝑrimo habuit fidẽ tãqz scutũ siue clypeũ. ꝝm illud apl'i ad Eph. vj. In oĩby sumentes scutũ fidei. ꝑer hãc fidẽ fortiter pugnauit sic de eo legitur q dũ Dacianꝰ ꝓpelleret xpianos ad sacrificia idoloꝝ ipe i medio ꝓsiliẽs dixit illud ps. Dẽs dij gentiũ demonia: dñs aut̃ celos fecit. vera eĩ fides valde valet cõtra temptatiões demonũ. imo ad ꝓfusionẽ demonũ sic bñ oñdit apl's vbi s. ad Eph. vj dicẽs. In oĩby sumẽtes scutũ fidei. et seq̃t. in q̃ possitꝫ oĩa tela nequissimi ignea extinguere. Et saluatoꝝ Mar vlt. Signa aut̃ eos q̃ crediderint hec sequenk̃ i noie meo demõia eĩciẽt zc. ꝑ ꝫ scutũ fidei hõ ꝫmpetrat a deo oĩa necessaria ad salutẽ. sic ait saluatoꝝ Mar. xj. Quecũqz orãtes petitis credite: qz accipietis z fiet vob ¶ De hoc narrat mgr̃ in hist̃ia q cũ Alexãder magnꝰ venisset ad mõtes caspios miserũt ad eũ filij captiuitatiꝫ decẽ tribuũ egrediẽdi licentiã postulãtes. Cũqz q̃sisset causaz captiuitatis intellexit q ideo capti fuissent qz recessissent a deo suo isr'l' vitulis aureis ꝫmolãdo. zp ꝓphetas dei dictũ esse eos a captiuitate nõ redituros. Tũc rñdit Alexander q artius eos includeret. Cũqz angusta viarũ interciperet et mollibz bitumẽtis obstrueret videꝫ humanũ laboꝝ sufficere nõ posse rogauit deũ israel vt illud opus cõpleret. Et ecce nutu diuino ꝓrupta montiũ ad seinuicẽ accesserũt et est factꝰ locus ꝫmeabilis. Et vt ait Josephꝰ. Deus q̃d facturus est ꝓ fidelibz suis si tantũ fecit ꝓ infidelibz. hec Holgot sup li. Sap. Ecce q̃s magꝫ z q̃z vtilis ẽ ꝓa ad deũ fides. multa eĩ deꝰ cõcedit verã fiduciã de eo habentibz q̃ nõ ꝓcedit timoratis siue dubitantibz de auxilio diuino q̃ oĩa hũano mõ nituntk̃ plus q̃z oꝑtet acq̃rere siue ꝑicula deuitare. licz eĩ hõ facere debeat id qõ cõcernit hũanã diligentiã ne deũ temptet tñ ꝓponere sp ꝺz diuinũ auxiliũ z cogitare q ꝓ sine tali nihil facere põt. sic ait saluatoꝝ Jo. xv. Sine me nihil potestis fa. Scõo b. Georgiꝰ habuit spem tãq̃z galeã. sic apl's ait vbi s. Galeã salutiꝫ assumite. Cũ de eo legit̃ q cũ magꝫ persecutio esset z multi fidẽ negarẽt ipe spem hñs i dño oẽs xpianos sua doctrina cõfortabat. multũ eĩ ꝓfert laboꝝantibz aliq̃ ifirmitate sperare z ꝓfidere i medico suo. ipe mitate sperare z ꝓfidere i medico suo. ipe rãdo vicz p medicũ salutẽ ꝓseq̃. Tertio habuit charitatẽ dei z ꝓximi tãqz gladiũ. quã charitatẽ apl's vocat gladiũ spũs. Cũ cũ b. Georgiꝰ vidit tantũ timoꝝ z tantã ꝑsecutionẽ i xpianis ꝓpt̃ nimiã iniuriã dei z ꝓditionẽ ꝓpli fuit vulneratꝰ gladio charitatiꝫ cõpatiendo ꝓplo z in facẽ Daciani restitit. Quarto hũit bonã opatoꝝ tãqz loricã qua apl's vocat loricã iusticie q̃ vnicuiqz reddit

quod suū est. Cū cū esset diues ⁊ nobilis oēs diuitias suas: oēs seruos ⁊ totū appa-ratū militie sue deseruit ⁊ dei seruitio et p-ximoꝝ utilitati se totaliter mācipauit, sicut eñ lorica totū corpus tegit ⁊ munit sic iu-sta opatio aiaꝫ ornat atqꝫ defendit, ꝓterea dicit apl's ad Ro. xiij. Induamur arma lu cis. Sicut eī lux mediū illuminat vt hō q̄ vadat videat, sic iusta opatio ꝓximos edi-ficat vt vitā suam in melꝰ cōmutēt. Scdo dicī q̄ militi xp̄i necessariū est vt insurgat ꝫ hostes ad pugnandū cū dicit. vt possit stare aduersus insidias diaboli ⁊c. O

Pro q̄ notandū q̄ btūs Georgius tres hostes expugnauit, vicz diabolū: mundū: et carnē. Primo vicit diabolū. Cuj figu-ram habemꝰ in eo q̄ draconē maximū in-terfecit. De q̄ dracone dicebañ tria. Prio q̄ in aq̄ habitauit. scdo q̄ flatu suo aerem inficiebat. tertio homies deuorabat. Sic hodie diabolꝰ habitat in aq̄s luxurie. id ē inhabitat luxuriosos q̄s vult submergere aqua. i. suggestione. Illius figura habetur Apoc. xij. vbi dicit q̄ Johānes vidit q̄ ser pens misit ex ore suo post mulierē aquam tāq̄ fluuiū vt eam faceret trahi a flumine. Glo. Per illū serpentē intelligit diabolus q̄ Adā ⁊ Euā seduxit: q̄ ex ore suo hoc est ex sua malitia mittit aquā id est suggestio-nē. post mulierē. id est post animā vt eā tra-hat ad peccatū ⁊ sic submergat in inferno. Illū draconē siue serpentē btūs Georgius deuicit duplici lancea deuote oratōis. Cū legit de eo q̄ ipe se deo ꝫmendauit. lancea dñice passionis. qz p salute puelle se morti tradidit. licet sibi draco in nullo nocuit: per quod et multos ad fidem cōuertit. Scdo btūs Georgius superauit mundū q̄ eum impugnauit p. pspera et aduersa. Per pspe-ra: qñ imperatoꝛ Dacianus sibi persuasit blandicijs verboꝝ et pmissionibꝫ donoꝝ q̄bus multi decipiūtur. ſm illud Eccī. xx. Xenia et dona excecant oculos iudicum. Mundus etiam impugnauit Georgiū p gaudiū. qz tota ciuitas illa gaudio repleta fuit et ornata vt p talem honorē eū decipe re posset q̄ oīa ipe cōtempsit. Sic etiā mū-dus beatū Georgiū impugnauit p aduer-sa diuersis vicz supplicijs. Ꝑ Eius eñ supplicia fuerūt magna mlta et lōga. Ma gna. qz dū tpe Daciani pfecti siue p̄sidis tanta fuisset pſecutio xp̄ianoꝝ vt infra vnū mensem decē ⁊ octo milia hoīm martyrio coronarenť. Georgiꝰ tactus dolore intrin-secus exclamauit dicēs. Oēs dij gentium demonia. Cui dū Dacianꝰ diceret quō au-deret deos suos demonia appellare: ⁊ non posset eū ad se inclinare fecit eum in eculeo leuari ⁊ membratim eius corpus vngulis dilaniari. Insup appositis ad latera facib⁹ ardentib⁹ et patentib⁹ visceribꝫ fecit plagas eius sale cōfricari. Quē cum occidere non posset fecit eum incarcerari ⁊ magnū lapi-dem supra ventrē eius poni et supinū iace re: vt sic lapis eum cōprimeret et spiritum exalaret. sequēti die eum poni fecit sup ro-tam gladijs vndiqꝫ circumseptā vt eū fru-statim incideret. sed statim rota frangit et Georgius illesus inuenitur. Tunc Dacia-nus iratus cum in sartagine plumbo liq-facto ꝓjici iussit q̄ facto signo crucis in eā intrauit ⁊ virtute diuina q̄si in balneo ce-pit refoueri. Tūc fecit plumbū bullīes in os eius fundi qō iterū sibi nil nocere po-tuit. Tūc ad eū dixit Dacianꝰ. Pessime ho minū q̄ sunt illa maleficia q̄ p nihilo du-cis has penas. Cui Georgiꝰ. Nō sunt ma leficia sed dei būficia. Quo facto Dacianꝰ iussit caput eius malleis cōtundi vsqꝫ ad cerebrū ⁊ sic p pedes sursum suspendi ⁊ sub capite fumuꝫ fieri vt sic suffocaret. quē de-positū iussit in carcerē recludi ⁊ ibi fame af fligi. tūc serui venientes ad imperatorē dixe rūt q̄ sanꝰ factus in carcere deambularet. Iratus ḡ dacianꝰ dixit vtroi sue. Deficiēs moriar: qz istū hoīem superare nō possum. et sic eū fecit trahi de carcere ⁊ pedib⁹ eiꝰ cali gas ferreas imponi ⁊ clauis ferreis affigi donec sanguis p riuos de pedib⁹ eiꝰ pflu-xit. Post hec fieri fecit vnū vas q̄si lagenā clauis ferreis intrinsecꝰ circūseptū et ipm i illo p totū castrū volutari. et cū sic in toto corpe esset pfossus ipm fecit extrahi. deino de clauo p tympora trāsfixo iterū incarce-rari: seqnti die ad eiꝰ collū suspenso laqo p totā ciuitatē distrahi ⁊ sic añ ciuitatē decol lari. Anno dñi. cc. lxxxvij. Ex illis ḡ patet quō ille gl'iosus martyr b. Georgiꝰ pugna uit ꝫ mundū. ⁊ quō eiꝰ supplicia fuerūt ma gna multa ⁊ lōga. Est tū verū q̄ī legenda lōbardica quā credit ꝫposuisse Jacob⁹ de vorazine nō bī de vase intrinsecꝰ cū clauis

bus circumsepto; ponūt tñ alie pene quas sustinuit, puta de duplici veneno qđ bibit: et nihil ei nocuit/ Et quō vxorē regis Dacciani cōuertit; et magū q̄ venena parauit,/ Templū etiā cum idolis destruxit et ignis de celo idola et sacerdotes cōsumpsit/ Ex his omnib⁹ patet tertiū quō ipe vicit corpus, pmū qđ appetiuit delitias, voluptates et molestiarū vitationē/ Nā ꝓtra delitias venenum bibit/ Cōtra voluptates carnis mundiciā seruauit, z plurimas corpis molestias vt pmissum est ptulit/ Ideo bñ dñs ipm tāq̄ strennuū militem remunerauit/ et plurima p ipm miracula fecit, nō solū in vita z in morte vt supra audistis: sed etiā post mortē/ Vñ legit in historia anthiocena q̄ cum tpe cuiusdā passagij christiani hierusalem obsidere vellent z illuc pgerēt/ quidā iuuenis speciosissimus apparuit cuidā sacerdoti, dicens se esse sanctū Georgiū ducē christianoꝝ/ et monuit sacerdotē vt eius reliquias in hierusalem deportaret, et sic ipe cum eis esset/ Cum aūt hierusalē obsedissent z saracenis resistentib⁹ per scalas ascendere nō auderent/ beatus Georgius albis armis indutus et cruce rubea insignit⁹ apparuit/ innuens vt post se securi ascenderēt, et ciuitatē obtinerēt/ qui ex hoc animati ciuitatē ceperūt et saracenos occiderunt zē.

¶ Dubitatur, ex quo iuxta verbū apli debemus nos armare cōtra insidias diaboli/ et induere arma dei que tñ sunt arma diaboli quibus nos impugnat/ Et q̄ sunt ex aduerso arma dei siue christi/ quibus defendi et tueri debemus. ℚ Ad hoc rñdetur iuxta sniam Holgot sup lib. Sap. v. ca. q̄ arma diaboli sunt arcus z sagitte ad nocendum/ Et arma xp̄i sūt arcus z sagitte ad regendū z ptegendū/ Vñ diabolus tres malos habet arcus q̄bus vtit contra sanctos et deo seruire volētes/ vicz arcū carnalis cōcupiscentie, arcū fraternalis inuidētie, z arcum mūdialis ꝓscientie/ De arcu carnalis cōcupiscentie pcedit mala mulier/ vaga et impatiens/ ꝑparata ad capiendas animas sicut dicit puerb. vij. Qua capitur z vulneratur vecors iuuenis/ De q̄ ibidē subditur. Et sequit eam q̄si bos ductus ad victimā/ et ignorat q̄ ad vincula stultus trahit/ donec sagitta transfigat cor eius. Ista sagitta est pennata g ornatū curiosum/ inflammata per amorem libidinosum. Cum ista sagitta fuit vulnerat⁹ dauid cū pspexit Bersabee se lauantē, ij. Reg. xj. Ista sagitta absconditur in pharetra q̄diu se mulier occultat in camera/ arcus tendit qñ cū puersa intentione ornate cōponit/ Sed sagitta emittit qñ in publicū pgredit/ Et ideo sicut piculosum est hominibus nō armatis inter sagittas volantes incedere, ita piculosum est iuuenib⁹ nō habituatis virtutibus et solidis moribus inter mulierū frequētias cōuersari/ Sed q̄ habitat in adiutorio altissimi in ptectione dei celi cōmorabit, z talis nō timet sagittā volantē in die nec a negocio perambulante in tenebris, sicut dicit Dauid in ps⁹/ Secundus arcus diaboli ē fraternalis inuidentie/ De q̄ pcedit sagitta detractiōis pestifere, de qua dicit ps⁹. Paruerūt sagittas suas in pharetra vt sagittet in obscuro rectos corde; qz diabol⁹ isto arcu nō vtitur nisi in obscuro, id ē in secreto. Et sicut bonus sagittari⁹ nō emittit electas sagittas suas ꝓtra lapides vbi repercutiūtur et frangunt: ita nec diabolus ꝓba detractionis ejcit ad aures sctōꝝ virorū q̄ in talibus verbis non delectant/ Vñ Hiero. in quadā epla ad Rusticū monachū. Sicut inqt sagitta si mittat cōtra durā materiam nonnūq̄ in mittentē reuertitur et vulnerat vulnerantē. Ita detractor cum tristem viderit faciē audiētis: immo nō audientis sed obturantis aures suas ne audiat sanguinem siue verbū nociuū, ilico cōtristat scit pallet vultus, herent labia, saliua siccatur. Hec Hiero. Nemo inuito auditori libenter defert siue loquit, sagitta in lapidē infigitur/ sed interdū resiliēs pcutit dirigentez. Hec est sagitta dolosa q̄ simul tres occidit sicut dicit Bernū, vicz detrahentē, audientē, et absentē. Hiere. ix. Sagitta vulnerās lingua eoꝝ dolū locuta ē. Tertius arcus diaboli est arcus mūdialis ꝓscientie. De q̄ pcedit sagitta malitiose ꝓspiratiōis/ falsarū suggestionū et inuentiōes actionū ꝓtra innocentes/ ꝑm illud puerb. xxv. Sagitta acuta homo q̄ loquit contra pximū falsum testimonium. Isti figurant per illos sagittarios q̄ vtraq̄ manu funda saxa iacientes et sagittas dirigentes fortissimi erāt. j. Paralipo. xij. Ita isti eque bene formāt actiones iniustas z ita libenter cōtra innocentē

vel persequentē. De his bñ cōquerit eccle sia in pſona iusti Treñ.iij. Tetēdit arcū suum ⁊ posuit me quasi signū ad sagittā/mi sit in renibus meis filias pharetre sue/Isti arcus sunt arcus ⁊ sagitte diaboli/quibꝫ se armat pugnando cōtra nos/vt nos deuin cat per cōsensum in peccatum. ℟ Per oppositum christus habet triplicem arcū et tria genera sagittarū quibus nos defendit ℣ Primus arcus est lux scripture/Secundꝰ mors nature/Tertiꝰ lex censure ⁊c. De pri ℣ mo arcu vicz scripture pcedit quasi sagitta pdicatoꝝ ꝟbi dei. De quo Esa.xlix. Posuit me sicut sagittam electam/Sagittarius ē christus.et eius sagitte in principio fuerūt apostoli pennati per virtutes/Habuerūt em̄ tres virtutes que vocantur penne.vi delicet fidē spem ⁊ charitatē.de qbꝫ ꝺr.j.ad Coꝝ.xiij. Nunc aūt manent fides spes et charitas tria hec/Per has ꝟtutes tāqꝫ pē nas oportet omnē catholicū christianum volare in celum/et sine illis impossibile est hoc fieri/Isti apostoli fuerūt ferrati p cō stantiā.et inflammati per ignē spiritussan cti.iuxta illud pſ. Sagittas suas ardētes effecit. Et iterū. Sagitte potētis acute cū carbonibꝫ desolatoriis/Sz si sagitta est ni mis onerata.terra vel luto.nūqꝫ bñ volat. Isto modo quidā qui deberēt esse sagitte christi in actu pdicandi/sunt nimis onera ti terrenis.ita q volare nō possunt/quidā vero carēt pennis.quia licet scientiā habēt tñ eminentia vite carent/Ubi est notandū q nisi principalis sagittarius manum ap ponat ad arcum:arcus nō bene emittit sa gittam/Unde legit.iij. Reg.xiij. q Joas petiturus cōsiliū ab Helisēo infirmato ac cessit ad eum dicēs/Pater mi pater mi cur rus israel.et auriga eius/Et dixit helisēus Affer arcum et sagittas ⁊ pone manū sup arcum ⁊c/Et sequit. Et posuit rex manum super arcum et helisēus manū sup manum regis/⁊ dixit. Sagitta salutis dñi:et sagit ta salutis cōtra syriam/Syria interpretat sublimis.manus xpi:est gratia que est su ℣ pra manus pdicatoris/Secundus arcus xpi est mors nature de quo egredit sagitta penalitatis. Juxta illud pſ. Quoniā sagit te tue infixe sunt mihi.et nō est sanitas ī car ne/Et loquitur de penalitatibꝫ cōsequenti bus originale peccatuꝫ. Iste arcus ꝓcutit quādoqꝫ ante nos cum interficit in nobis antiquiores/retro nos cum interficit iunio res/iuxta nos cum aufert nob in etate pa res/supra nos potentiores.infra nos infe riores.ſm illud pſ. Emitte sagittas et cō turbabis eos ⁊c. Tertius arcus xpi est lex ℣ censure in iudicio generali a quo egredien tur ille acutissime sagitte/sententie diffiniti ue/Uenite benedicti patris mei ꝓcipite re gnum ⁊c.et Jte maledicti in ignem eternū. De isto arcu dicit in pſ. Dedisti metuen tibus te signū.vt fugiāt a facie arc⁹/De ma lis adimplebit illud Deut.xxxij. Cōgrega bo sup eos mala.et sagittas meas cōple bo in eis/Iste arcus ꝙnto diutius expecta tur tāto grauius vulnerabit. Uñ tunc im plebit illud Ezech.v. Dittā in eos sagit tas famis pessimas.q erūt mortifere vt di sperdam eos. Et Here.l. Sagitta eiꝰ q̄si viri fortissimi interfectoris nō reuertet ⁊c. ℣ Ecce ex iam dictis patet q̄bus armis dia bolus nos impugnat/et ex aduerso q̄liter armis xpi debemꝰ nos ꝓtegere ⁊ defende re ne vulneremur a diabolo.p ꝓsensuꝫ mor talis peccati/Invocemꝰ g̃ hodie egregiuꝫ xpi martyrē b. Georgiū vt sicut ipe indutꝰ armis xpi repulit insidias diaboli ab ille cebris carnis ⁊ temptatiōibꝫ hutꝰ mūdi/vt sic cū eo victores hostiū triumphemꝰ i ce lis p xpm dñm nostrū. Amen.

De sanctis Philippo et Jacobo.

Sermo LII.

Domine ostende nobis patrē et sufficit nobis

A Pro introductione nota q inter apostolos q̄dā petierūt singularē potētiā/Mat.xx. Dic vt hi duo sedeāt vnꝰ a dextris ⁊c.quidā futuroꝝ scientiā Mat. xxiij. Quādo hec erunt dic nobis/qō erit signū aduētus tui./quidā inimicoꝝ vindi ctā Luc.ix. Dic vt ignis descēdat de celo. ℣ Philippus ꝟo nō petijt singularē potentiā q breuis. Eccl.x. Dis potentatus breuis. ℣ Nec mundanā scientiā/q curiosa est.j.ad Coꝝ.viij. Scientia inflat/nec inimicoꝝ vin dictā:q phibita ē. Mat.v. Diligite inimi cos vr̄os. Sed petijt visionē paternā q̄ est eterna beatitudo/Sciebat em̄ q in eterna visione esset sūma iocunditas.pſ. Adim plebis me leticia cū vultu tuo/Item plena

De sanctis Philippo et Jacobo

satietas. ps. Satiabor cū apparuerit glia tua. Itē eterna felicitas. Joh. xvij. Hec est vita eterna/vt cognoscāt te zc. Itē in patre est oīm bonoꝝ abundantia: et sufficiens et plena pfectio. Jō subdit. Et sufficit nobis vere sufficit. qz in paterna visione oīa bona habent/Ūñ cum moises sibi faciē dei ostēdi peteret deus sibi rñdit/Ego ostendā tibi oīe bonū. Heñ. xxxij. Ome āt bonū tria importat/scz oīm bonoꝝ congregationē. Hab. xvj. Venerunt mihi oīa bona pariter cū illa/Oīm cōgregatoꝝ fruitionē Hiere. xij. Revertetur Jacob z quiescet et cunctis affluet bonis/Fruitoꝝ ptinuationē. ps. Videas bona hierusalē oīb⁹ diebꝫ vite tue. Jō dixit Philipp⁹. Dñe oñde nobis patrē z sufficit nobis. ℣ In pñti sermone ꝑmo dicē de cōmendatione beati Philippi/scdo ꝺ de cōmendatiōe b. Jacobi/Ad evidentiā ꝑmi nota qꝺ b. Philippus reddit cōmendabilē ex ąnqꝫ. vicz. Ex familiaritate/ex sanctitate/ex dignitate/ex ꝓdicatiōe. z ex passione. Primo cōmendat ex familiaritate/Fuit ei cū xp̄o magne familiaritatis/cuius triplex est signū. Primū qz fiducialiter grandia postulavit. Signum magne familiaritatis/fuit qñ Johes audebat a xp̄o petere. Joh. xiij. Dñe ąs est q̄ tradet te/Signū maioris familiaritatis fuit qñ Petr⁹ Jacob⁹ et Johes petierunt a xp̄o revelari aduentū suū dicētes Matth. xxiiij/Dic nob qñ hec fient z qꝺ signū aduent⁹ tui/Sed signū maxīe familiaritatis fuit qñ Philipp⁹ a xp̄o petijt sibi ostēdi patrē dicēs. Dñe ostēde nobis patrē zc. Secundū signū est qꝺ sibi xp̄s secreta revelavit dicēs. Philippe q̄ videt me videt z patrem meū. Ūñ ibidē. Vos aūt dixi amicos/qz oīa q̄ audivi a patre meo nota feci vobis. Tertiū signū fuit. qz in eadē cathedra crucis eū secū sedere fecit. Aug⁹. sup Johem. Lignū in quo erāt fixa membra patientis scz xp̄i/etiā fuit cathedra magistri docētis/de q̄ cathedra patientiā. hūilitatē. et oēs virtutes docuit. ℭ Tres em̄ ꝓncipes in cathedra crucis sederūt vicz/Petrus. Andreas et Philipp⁹/q̄ crucifixi sunt. Secꝺo beatus Philippus cōmendatur ex sanctitate. Sunt aūt tria signa pfecte sanctitatis scz. diuine inspirationi velociter obedire/tempestive penitentiam inchoare/et dona recepta alijs cōmunicare. Que tria pfecte i b. Philippo fuerūt/Primo diuine inspirationi velociter obedivit/quia cū xp̄s Joh. j. eum vocaret dicēs/Sequere me. ptin⁹ secutus est eū/nō ex levitate cordis/vt dic⁹ Julianus apostata/sed beneficio gr̄e supioris vt dicit Hiero. de btō Matthēo. Secundo tempestive penitentiā inchoavit/qz fuit vnus de primis aplis q̄ ad xp̄m sunt conversi. Primo em̄ vocavit Andream. scꝺo petrū. tertio philippum. Ūñ Joh. j. dicit. qꝺ erat a Bethsaida civitate andree et petri/Eius penitentia fuit hūilis. qz nō pcessit sed secut⁹ est iesum ad vnius iussiōis vocem. Fuit etiā facilis. qz oīa tpalia cōtempsit. Nā relictis oīb⁹ secut⁹ est eū. Fuit etiā utilis. qz labores z afflictiōes patiēter sustinuit. Jsiō. Qui vite future ꝑmia diligēter excogitat mala oīa pñtis vite equanimiter portat/Tertio dona recepta alijs cōicavit Ūñ Joh. j. Nathanaelē invenies gratiā inventā ei cōmunicavit z ad xp̄m ipm adduxit. ℣ Tertio b. Philippus cōmendat ex dignitate z reverētia. Fuit em̄ multe reverētie z dignitatis. qꝺ in ąttuoꝝ apparet. Primo ex hoc. qz fuit ostiari⁹ xp̄i. nā sicut dicit Joh. xij. gentiles quidā ad eū venerūt dicētes. Dñe volum⁹ iesum videre. Ex q̄ apparet qꝺ in curia xp̄i fuit portari⁹ cōstitutus/Secꝺo fuit mediatoꝝ xp̄i et populi. Jpe em̄ et Andreas fuerūt mediatores inter xp̄m z gētiles vt eū viderēt z cognoscerēt. Joh. xij. Venit philipp⁹ et andree dicē. Andreas rursum z philipp⁹ dixerunt iesu. Tertio fuit aduocat⁹ cetus aplici. Audierūt em̄ aplī a xp̄o qꝺ ascensur⁹ erat in celū. et qꝺ missur⁹ erat eis spiritūsctm̄ et de bis nihil dicebāt/Audierūt qꝺ viderat patrē z de ꝫ plurimū mirabant. null⁹ tñ ausus fuit eū interrogare/Philipp⁹ aūt tāqꝫ oīm aduocat⁹ petiuit dicēs. Dñe oñde nob patrē et sufficit nobis. Hi ꝫ fuit aduocat⁹ ꝑ iuxta dictibus seculi et principib⁹ celi/credendus est qꝺ mō sit aduocatus ꝑ pctōribus mūdi. Quarto fuit pcurator totius collegij. Ipe turba em̄ pascēda cū nullo xp̄s ꝓtulit nisi cū philipo dī/Ūñ emem⁹ panes vt mādu cent hi. Jo. vj. Et q̄ videt qꝺ ī collegio xp̄i erat dispēsator. Jo. xij. Quis putas est fidelis dispēsator z prudēs. Jpe em̄ fuit fidelis. qz bona dñi sui fideliter custodivit. fuit

phūs gmda qz qñz

dispensator, qz ea sibi nō retinuit sz popu-
lo distribuit, fuit prudens: qz bona dñi sui
augere sciuit. Quarto beat⁹ Philipp⁹ cō-
mendaf ex pdicatione, fuit em fructuose p
dicatiōis. Ideo philippus interpretaf os
lampadis, ppter suā luculentā pdicationē.
lampas em habet os latuz, scdo est vncta
oleo, tertio est clara ad illuminandū. Ita
os philippi fuit latum ad pdicandū, vbiq;
vnctū z medicinale ad cōuertendū popu-
los multos. Clarū ad illuminandū corda
gentiū. ergo dr p ppheta Hiere. xv. Si se-
paraueris pciosum a vili qsi os meū eris, p
ciosuz ē fides catholica, vile est error z ido
latria, hoc sepabat philipp⁹ ore pdicando.
Itē pciosum est virt⁹: vile est viciū. Beat⁹
philipp⁹ sepabat pciosum a vili, qz superbū
cōuertebat et faciebat ipm humilē, et sic de
alijs. Philippus em euangeliū gentib⁹ p-
dicauit per viginti annos discurrēs p Sy
riā et ecclesias cōstruens, z pplos ordinās,
iterū pvnū annum ibidē pdicauit. E
Vbi quattuor miranda fecit. Primo dra
conē expulit. Hā cū qdā draco q erat sub
statua martis exiuisset, z filiū pontificis et
duos tribunos cū plurimis occidisset, ius-
su bti philippi i desertū locū descēdit nulli
q̄ oīno nocuit. Scdo idolū martis con-
fregi iussit, z loco eius crucē xpi erexit quā
oēs adorauerūt. Tertio oēs morbidos ex
flatu draconis pfecte sanauit, et illis trib⁹
mortuis vite beneficiū impetrauit: qui oēs
crediderūt in christū et baptisati sūt. Quar
to heresim Hebionitarū carnē christi fan-
tasticā dogmatisantē extinxit, erāt autē ille
due fille sacratissime ꝓgines p qs dñs mul
tas ꝓgines ad fidē xpi conuertit. Quinto be.
philippus cōmendaf ex passione, nā p xpo
martyriū sustinuit. Vñ cū diu pdicasset et
multos pplos conuertisset, et erat iam anno-
rū octuaginta septē, post h infideles Iera
poli frigie, puincie cū tenuerūt z cruci ad in
star magistri sui, s. iesu xpi quē pdicabat af
fixerūt: et crucifixū sic lapidauerūt, et sic vi
tam feliciter cōpleuit z ad dñm migrauit,
ibiq; simul cū duab⁹ filiab⁹ suis requiescit
vt dicit Isid. in li. de vita z obitu sanctoꝝ.
F Nūc scdo loco dicendū est de cō-
mendatiōe b. Jacobi minoris. Ad cuius
euidentiā nota, q̄ btūs Jacob⁹ reddit cō
mendabilis ex trib⁹, scz ex sanctitate, ex di-
gnitate, et ex passione. Primo em ex sancti
tate. Dicebat ei Jacob⁹ instus ꝓpt meritū
excellentissime sanctitatis. Sanctitas autē
bti Jacobi apparet ex q̄ttuor. Primo i vte
ri sanctificatiōe, qz vt dic Hiero. li. de illu-
stribus viris, et Egisippus ac Eusebi⁹ q fu
it in vtero matris sanctificat⁹. Ex q̄ sancti-
ficatiōe cōsecut⁹ est mundatiōnē ab origi-
nali culpa, debilitationē fomitis: et pserua
tionē a pctō mortali. Et licet dicaf q i pas
sione xpi oēs apli peccauerī mortaliter tm
ab illa generalitate b. Jacob⁹ videf excipiē
dus. Tum qz sanctificati in vtero nō pnt
peccare mortalit, tum qz fm Hiero. vbi s.
in parasceue se voto astrinxit q nō comede
ret donec iesum resurrexisse videret. Ad qd
cm se voto astringeret si de xpi resurrectio
ne fidē nō habuisset. vñ dr. j. Cor. xv. De-
inde visus est Jacobo. Scdo sanctitas b.
Jacobi apparet in virginitatis obseruatiōe
qz vt ait Hiero. vbi sup q b. Jacob⁹ in p-
petua virginitate mētis z corpis pmansit.
In cui⁹ signū sp mūda syndone vtebatur.
Tertio in carnis mortificatione. Nam fm
Hiero. vbi supra, vinum et sicerā nō bibit.
carnes nūq̄ comedit, ferrū i caput eius nō
ascēdit, oleo nō est vnctus, balneis non est
vsus. Quarto in orōnis exercitatiōe. vt em
ait Hiero. in orōne genua flectebat vt cal-
los in genib⁹ sicut in calcaneis videret hic.
Ob nimiā aūt sanctitatē suā sol⁹ inter apo
stolos pmittebaf in sancta sctōꝝ ītrare, nō
quidē immolatiōis causa sz orōis, ppter ei⁹
sanctitatē, tāte reuerētie i pplo extitit vt fim
brias vestimēti ei⁹ certatim tangere cupe-
rent. S Scdo be. Jacob⁹ cōmendaf
ex dignitate. Dignitas aūt ei⁹ ex trib⁹ pōt
attendi, scz ex genere, ex noīe, z ex culmine.
Primo ex noīe, qz Jacob⁹ interpretaf sup
plantator. Ipe em supplātauit illud quod
vicit, illud qd nō pōt ab alīq̄ vinci, scz pec
catū, qd opprimit voluntatē q in reb⁹ būa-
nis est libera, z a nullo cogi pt, licet possit a
passionib⁹ et affectionib⁹ sensibilib⁹ inclina
ritū in sua ptāte est subterfugere vel cōsen
tire. Sed postq̄ pctm mortale est in volū-
tate ita eā vehemēter opprimit q p se resur-
gere nō pōt, iuxta illud ps. Cecidit nō adij
ciet vltra vt resurgat. D Dicitur etiā
Jacob⁹ minor nō q minoris sanctitatis ex-
titit q̄ Jacob⁹ zebedei frater Johis euāge

liste, sed qz post eum vocatus est, Ideo ille dicit maiorem, qz prior fuit aplis xpi vocatione, et Jacobus noster dr minor, qz posterior vocatione, Videt enim illa priori tpis qndam secu trahere dignitatem, Ideo hec consuetudo in religionibus observat, vt ille qui ingredit prior maior vocet, et ille q posterior minor, Iz sit prior etate aut sctitate vl dignitate, io aplis dicebat de se, j. Cor. xv. Ego sum minimus aplorum, cu tm sit de maioribus in dignitate et sanctitate, sed qz vltimus fuit vocatus ad apostolatu dicit, Ego sum minimus 2c. Secudo ex genere, qz magna dignitas est qz alicui sit frater alicuius regis terreni, Ipe aut fuit frater regis celestis, qz diceba tur frater dni et nepos regine mundi, J

Sed quo dicebat frater dni, qz certu est qz maria no pepit nisi xpm Ihesum, Ad hoc dicendu qz dicebat frater dni, siue qz ex sorore virginis Marie erat natus, scz ex maria Cleophe, siue qz xpo similis phibet fuisse intantu vt plerisq in eor specie fallerent, Ob qo iudei cape volentes xpm signu pertierut a iuda vt oscularet eu, ne decepti Jacobu caperet, Hoc etia testat Ignacius in epla ad Johanne euangelista dicens, Si licitu est mihi apud te ad hierosolyme ptes volo ascendere, vt videa illu venerabilem Jacobu, q cognoiat iust, quê referut xpo Ihesu similimu, facie, vita, et mo quersatione, acsi eisde vteri frater esset gemin, quê dicut si videro, video et ipm Ihesum xpm fm ola corpis eius lineamenta, Tertio ex culmine, qz eps Hierosolymitan fuit, na qñ apli debebat pdicare p mundu, tenuerunt pciliu qs eor esset eps hierosolymis, et fuit conclusum qz Jacobus, vt hr in. c. prio. lxvj. di. vbi dicit Anacletus papa qz a Petro Jacobo et Johane ordinat et cosecratus est in epm hierosolymis, Jo eps non a paucioribus qz a tribus debet consecrari, Dic pter eius dignitatem primu inter aplos missam celebrauit, Marcus in Alexandria, Jacobus in hierusalem, Un in. c. iacobus. de cse. di. j. ita dicit, Frater dni Jacobus cui primu credita est hierosolymitana ecclesia tradidit nobis misse celebrationem, id est ordinem celebrandi missam, qo no est intelligendum de omnibus misse ordinationibus solennitatibus sz aliquibus, qm vt scribit Hugo li. ij. de sacramen. j. Introitu in missa posuit Celestinus, Gloria in excelsis deo, decreuit pcilium vt habet in. c. de hymnis, de cse. di. j. Dominus vobiscu dicit ex antiquissimo vsu, Collectas ordinauit Greg. Et sic a diuersis vident diuersa et multa addita, Item pter eius dignitatem etia eu habuerut in reuerentia iudei testimoniu sanctitatis eius ferentes et dicentes, Tibi em obtemperabimus oes et de te tam nos qm populus testimoniu ferimus, qz iustus es et pson am nullius accipis, Vide in legenda. k

3° Tertio b. Jacobus comendat ex passione, qz martyrio coronatus pfecto, Circa passionem eius qttuor sunt comendanda, scz, Sinceritas in causa, acerbitas in pena, pietas in venia, et seueritas in vindicta, Primo eius passio habuit sinceritatem in causa, qz pter iusticia fidei passus e, Na cu ad eu veniss ent iudei rogauerut vt populu reuocaret a fide Jesu, sed ipe in altu ascendes publice ieiunium filium dei cofessus est, io ipm pcipitauerut, Sco eius passio habuit acerbitatem in pena, qz fuit pcipitatus de pinnaculo tepli duabus vicibus, Primo in septimo anno sui epatus cu apli ad die pasce couenissent exponete Jacobo populo qnta p eos dns fecisset et pdicante intm qz iam baptisari vellet, Quida repete templu ingrediens clamare cepit, O viri israelite qd facitis, cur ab istis magis vos decipi qmittitis, et ascendes p gradus vbi b. Jacobus pdicabat ipm pcipitauit deorsum, et tuc fractis cruribus plurimu claudicauit, Sco in tricesimo anno epatus sui videtes iudei qz no possent occidere Paulu eo qz cesare appellasset et roma missus fuisset pecutionis sue rabiem in Jacobu querterunt et cotra eum occasione qrentes requisuerut eu vt in die solenni pasce in xpm pdicaret et populum reuocaret, Ipe vero ascendit sup pinnaculu tepli et voce mag clamauit, Quid me interrogatis de filio homis, ecce ipe sedet in celo a dextris sume virtutis vnus et mortuos iudicare vetur, q vba iudeos intm leserut vt exclamaret dicentes, O o et iustus errauit: interficiamus eu, et ascendentes de pinnaculo eu pcipitauerut, deinde lapidauerut et tertio excerebrauerut, qz vnus partica fullonis arripies valido ictu caput eius impetijt et cerebru excussit talisq martyrio migrauit ad dnm, Tertio eius passio

habuit pietatē invenia impetrāda, qz sicut dicit Hiero, cū fuisset p̄cipitat⁹ sup genua p̄cumbēs eleuatz manib⁹ ad celū dixit, Ro go dñe dimitte eis quia nesciūt q̄d faciunt, In hoc xp̄m imitatus i cruce dicentē, Pa ter ignosce illis ꝛc, Quarto ei⁹ passio ha buit seueritatē in vindicta, Dicit em Jose phus q̄ Jacob⁹ tāte sanctitatz fuit q̄ p̄ter ei⁹ mortē hierusalē destructa ē ꝛ iudei dispersi, Quāuis em veritatē plus p̄t xp̄i occisio nē id factū sit, sz Ioseph⁹ forte attēdit q̄ passio ꝛ mors scti Jacobi vicina erat destructioni hierusalē, et xp̄i passio añ mortē Jacobi plus q̄z triginta annis cōsummata fuit: sed dñs q̄ nō vult mortē pctōris expectare eoz pniam p̄ q̄draginta annos p̄dicationē ap̄loz singulariter Jacobi, ꝛ p̄ signa Jacobi multa ꝛ p̄digia admonuit, nā stella fulgens p̄ integrū annū apparuit gladiosis flāmas emittēs ꝛ curr⁹ ꝛ q̄drige ꝛ armatoz maxīa copia i aere visi sūt, p̄e occasum solis p̄ aliq̄t dies, vide i legēda ꝛē,

De sanctis Philippo et Jacobo.

Sermo LIII. wann. viij.

OBtende nobis patrē ꝛ sufficit nobis, Joh. xiv. ca, Hec verba dixit b. Philipp⁹ ap̄lis loquēdo ad xp̄m post vltimā cenā ie su factā cū discipulis suis, Postq̄z em Jesus fecit discipulis suis facta cena ꝛ pozrecto corpore ꝛ sanguine suo dñico, lotisq̄z pedib⁹, recedēte Juda traditore suo vnum longū sermonē inter cetera sic hr̄ Jo. xiij. et in euāge, hodierno loquebat eis ysa cōsolatoria dicēs se eis velle parare locū apud patrē suū celestē, qz in domo p̄is sue multe essent māsiones, quō etiā null⁹ venire posset ad patrē celestē nisi p̄ eū, In q̄ oīdit suis discipul' eternā btitudinē quā habituri erāt i clara visione dei p̄is filij ꝛ spiritussc̄i: eo q̄ dixit eis, Si cognouissetis me ꝛ patrē meū cognouissetz ꝛ ammō scz in eterna vita cogīscetz eū, Cū aūt hec philippus audisset cepit ardere i desiderio celestis p̄is ꝛ cognitiōe dei p̄is ꝛ ceterz ap̄lis tacentib⁹ ꝛ p̄rem sibi oīdi petere nō audentib⁹ singulari fiducia petijt visionē dei patris tāq̄z sufficientē sibi ꝛ alijs cōdiscipul' suis ad eternā btitudinē, ꝛ tō ñ solū p̄ se sz p oīb⁹ alijs discipul' petebat di, Dñe ostende nobis patrē ꝛ sufficit nobis vbi supra, Pro gra, Aue ma, ꝛē, Dñe oīde nobis patrē, ꝛē, vbi s, In ysbis thematis p̄missis p̄ncipaliter nobis duo insinuant. Primo salubris ꝛ fructuosa Philippi petitio q̄ nob oībus a xp̄o postulauit eternā felicitatē siue beatitudinē in clara visione dei p̄is cū dixit, Dñe oīde nob pa, ꝛē, Scdo tangitur ip̄i⁹ felicitatis siue beatitudinis oīm desiderū nr̄m replentis sūma quies ꝛ satietas cū subtūxit, et sufficit nobis, Circa primū est notandū q̄ añq̄z xp̄s dñs ostēdit celestē patrē mō p̄dicto multa nobis sūt attendēda q̄ xp̄s nobis ostēdit siue p̄onit i hac vita: q̄bus cognitz ꝛ p̄fectis pater celestis nobis ostendit. ¶ Ubi nota, christ⁹ ostēdit plura in hoc mūdo fidelib⁹ incipientibus pctā vt doleāt, misericordiā ne desperent, p̄ficientib⁹ insidias hostiū q̄ cauēde sunt, tribulatiōes mūdi q̄ sustinende sunt, exempla que imitāda sunt, p̄seuerantib⁹ sine p̄fectis horrorē gehenne vt gras agāt, gloriā regni vt gaudeāt, sc̄ip̄m cū p̄re ꝛ spiritusctō vt summe quiescāt, Primo q̄ xp̄s ostēdit incipientib⁹ pctā vt doleāt, iuxta illud Job, xiij, Quantas hēo iniquitates ꝛ pctā: scelera mea ꝛ delicta mea oīde mihi O q̄z vtile est vt hō hic cognoscat peccata sua ita vt sciat q̄nta sint q̄z turpia ꝛ q̄z damnosa, Jō ait p̄pheta, Delicta quis intelligit ab occultis mūda me ꝛ ab alienis p̄ce seruo tuo, vbi dicit glo, Pctā occulta sunt originalia ꝛ etiā q̄ secreta voluntate oriunt q̄ a multis ignorant, Aliena sc̄ q̄ suadētibus hoīb⁹ mal' vel diabolo fiūt, Ab vtriscz p̄pheta petiuit se liberari, iō p̄misit, Delicta q̄s intelligit, q̄si diceret, null⁹ intelligit oia pctā sua, qz sicut tenebre oculos inuoluūt: ita delicta mentē nō sinūt videre, vel lucem vl' se, ꝛ sic est sensus, Dñe mūda me a p̄riis pctis ꝛ custodi me ab alienis ne maculer illis, Un dicit glo, ibidē, Nō capit⁹ ab alienis q̄ mund⁹ est a suis, Et iō q̄libet homo dz petere a deo vt hic sibi ostēdat ꝛ det intelligere pctā sua q̄bus deū offendit, Haz q̄b⁹ dñs nō ostēdit hic pctā sua vt qz forte nō petūt deuote cū p̄posito abstinēdi certe illis oīdet ea i futuro iudicio ad p̄fusionē eoz̄, sm illud Hau. ij, Reuelabo pudēda tua in factem tuā et ostendā gentib⁹ nuditatem tuā, Scdo de⁹ oīdit incipientib⁹ mi-

De sanctis Philippo et Jacobo

sericordiã suã ne desperent, qz si nõ adesset dei miscõia q̃ peccatorẽ p̃ spem venie eleuaret timor et dolor de damnatiõe eũ facerẽt despare, hãc aũt miscõiam dei multipliciter pctõrz oñdit, qz sic dicit Bernũ, nõ statim damnat peccatorẽ vlciscẽdo sed expectat eũ ad pniam, immo adeo misericors ẽ deus vt etiã hoie cõtinue peccãte nõ obliuiscat sui in miseratiõibz: sed adhuc eũ nutrit, sanitatẽ cõseruat, a piculis custodit, et tpalia largit vt moueat ad pniam. Sed videant illi q̃bus sic dei apit sinũ miscõie sue et nõ penitent: certe talib̃ in futuro iudicio deus nõ miserebit: sed reddet vnicuiq; ẽm opa sua iustus iudex dicẽdo, Ite maledicti in ignẽ eternũ ꝛc. Mat. xxv. ca. Secõo dei ostẽdit, pficientib̃ insidias hostiũ q̃ cauende sunt, ẽm illud ps̃. Deus ostẽdit mihi sup inimicos meos. Habet autẽ hõ p̃ncipaliter tres hostes, vicz mundũ: carnẽ: z diabolum. Multe aũt innumerabiles sunt insidie siue laquei diaboli q̃b ipe capit peccatorez. Sicut bñ vidit b. Antoni⁹ de q̃ legitur q totũ mundũ vidit plenũ laqueis q̃ laquei significãt temptatiões z fraudes diaboli. Est tñ verũ z bñ nobis ꝓsolatorũ q diabol⁹ suis laqueis nullũ capere p̃t nisi volentẽ et cõsentientẽ. Et si diceres, quõ possum⁹ temptationib̃ carnis resistere q̃ valde trahũt z allicĩt hoiem, suo mõ temptatiões mũdi. Ad hoc breuit̃ dat q̃dã deuot⁹ pater cõsiliũ vt legit̃ in vitaspatrũ, q volẽs resistere talib̃ temptatiõibz debz se hãe sic nutrix q̃ volẽs ablactare puerũ supponit vberib̃ rẽ amarã: quã puer sentiẽs refugit. Sic volẽs resistere temptationib̃ p̃ dictis recogitet amaritudinẽ penarũ inferni, horrorẽ futuri iudicij z silia tũc resiliet a temptatiõe z temptatorẽ repellet. Secõo deus ostẽdit, pficientib̃ tribulatiões mũdi q̃ sustinende sunt, alit ẽm saluator Mat. xvj. Qui vult venire p⁹ me abneget semetipm z tollat crucẽ suã et sequat me. Et alibi, In patiẽtia vra possidebitis anias vestras. Luc. xxj. Ita debem⁹ rogare deũ vt in tribulatiõib⁹ but⁹ mũdi nobis donet patientiã ne vincamur. De hoc plura dixi alibi. Tertio de⁹ ostẽdit, pficientib̃ exempla sup̃ius z sctõrz suorũ q̃ imitãda sunt. Ait ẽm saluator Joh. xiij. Exemplũ dedi vob vt quẽadmodũ ego feci ita z vos faciatis. Ostendit ẽm nobis dñs exemplũ hũllitatis in lotione pedũ, charitatis i oblatione corpis z sanguinis sui in cibũ z i potũ, z patientie in tolerãtia mortis z passionũ. Ideo dicũt doc. q vtile z salubre est sepe legere si ue audire vitã sanctorz, qz p hoc bõ valde edificat in ꝓscia sua z vita ꝛc. Tertio p̃cipaliter dñs oñdit pseuerãtib̃ siue pfectis p̃mo horrorẽ gehenne vt deo grãs agant de illi⁹ liberatiõe hic in spe z tandẽ in re, ita locut⁹ est angel⁹ btõ Joh̃i Apoc. xvij. di, Veni z ostendã tibi damnationẽ meretricis magne q̃ sedet sup aq̃s multas cũ q̃ fornicati sunt reges terre. Secõo ostendit eis gloriã regni vt gaudeãt, ẽm illud Sap̃. v. Justũ deduxit dñs p vias rectas z ostẽdit illi regnũ ꝛc. Tertio seipm cũ p̃ce z spũsctõ vt sũme quiescãt. Jõ ait Aug. Fecisti nos dñe ad te et inquietũ est cor nostrũ donec quiescat in te. Et hoc est qõ ór in themate Dñe oñde nobis patrẽ. Et Dauid in ps̃. Ostẽde nobis dñe faciẽ tuã z salui erim⁹. Et alibi, Lõgitudine dierũ adiplebo eũ et ostendã illi salutare meũ ꝛc. Ex his g̃ patz q̃ nobis dñs ostẽdit in hac vita ꝑpus q̃ nobis i futura vita oñdat celestẽ patrẽ suum, imo se cũ p̃ce z spũsctõ vt audistis q̃ hic nõ vult videre pctã sua q̃ dñs sibi oñdit p cõscientiã suã remordentẽ ille dãnabiliter cogẽt videre i futuro. Ita q̃ nõ vult aduertere miscõiam dei in p̃nti a pctis dimittẽdo nullã sentiet miscõiam in futuro. Et q̃ nõ vult sollicite ꝓsiderare insidias diaboli tẽptationes carnis z mũdi capiẽt h laqueis diaboli z p̃cipiẽt in pfundũ inferni, qui nõ vult hic patienter sustinere tribulatiões et aduersitates mũdi cogẽt eternaliter sustinere vexationes diaboli z horrorẽ inferni. Et q̃ nõ vult sequi exẽpla sctõrz tandẽ alien⁹ erit a ꝓsortio eorz. Hec g̃ oĩa cõsiderem⁹ vt tandem p̃iem cũ filio z spũsctõ eternaliter videre possim⁹ grãs sibi agendo de nr̃a liberatione a miseria inferni z collatiõe glorie regni sui ꝛc. Hec de primo. Secõo dixi q in ẽbis thematis tangit ipe⁹ sũme felicitatis z bitudinis sũma q̃es z satietas oẽ desiderium nr̃m replẽtis cũ ór, sufficit nob. Pro q notãdũ q pr̃na visio ẽ sup̃ma iocũditas, plena satietas, z eẽna felicitas. Q sic sup̃ma iocũditas oñdit, ꝑbeta dicẽs, Adimplebis me letitia cũ vultu tuo. Q ãt sic

summa satietas oñdit cũ dicit. Satiabor cũ apparuerit gloria tua. Quautẽ sit eterna felicitas ptz Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscãt te verũ deũ z quẽ misisti Jesum xpm. Ex qbz ptz q in pẽ est oĩm bonorũ abundãtia z plena pfectio. Hoc autẽ bñ sciuit b. Philipp⁹ apl's z iõ postq̃z dixit. Dñe oñde nob pasctatum sublũxit. et sufficit nob. Vere sufficit sctis videre patrẽ. qz in paterna visione oĩa bona habent. Cũ moises petisset a dño sibi oñdi gloriam suã dr. Ostẽde mihi gloriã tuã. Rñdit dñs Ego ostedã oẽ bonũ tibi. Exo. xxxiij. Ꝟ est qđ dr Sap. vij. Venerũt mihi oĩa bona pariter cũ illa. s. sapia icreata. Quaũt sufficietia oĩm bonorz z pfecta quies z satietas sit i clara dei pñs visione bñ oñdit Aug⁹. xxij. de ciui. dei di. Quid est q dñs p ꝓphetã dixit. Exo illoz dos: z ipi erũt mihi plebs / nisi ego ero vñ satient. ego ero q̃cũq̃z ab hominibz honeste desiderãt. z vita et sal⁹ z merus z copia z glia z honor z pax z oĩa bona. zq̃ đ ait apl's. Ut sit de⁹ oĩa i oĩbz ipe finis erit desiderioz nroz. q̃ sine fine videbit sine fastidio amabit. sine fatigatiõe laudabitur. Ꝟ est qđ petiuit Philipp⁹ di. Dñe oñde nob pa. et suf. no. Hãc sufficientiã oẽs hic petere debem⁹ z tpalia tãq̃z vilia ꝓtemnere i ꝓparatiõe tãte glie. Jõ dic Aug. i li. de vtilitate agẽde pnie. Illuc festinate vbi sp viuatis. Si em sic amatis istã miseram fluidã vitã. vbi cũ tãto labore viuitis z ibi vix currẽdo. satagẽdo. sudãdo. suspirando necessarijs corpis satisfacit. q̃zto magz amare debetz vitã eternã. vbi nullũ laborẽ sustinebit. vbi sp summa securitas. sũma felicitas. felix libertas. felix btitudo. vbi implebitur illud qđ dñs dicit in euãge. Erũt homines sil'es angelis. Et illud. Fulgebunt iusti sic sol i regno pa. coz. hec Aug. Ecce iã ptz sufficiẽtia eterne beatitudinis. qs em nõ diceret. Sufficit mihi si tantã felicitatẽ cõsequerer. Pro hac felicitate siue visione dei pñs ꝓsequẽda bti apl'i Philipp⁹ z Jacob i morte tradiderũt corpa sua. Cũ sic legit de b. philippo. ipe ad instar sui magistri crucifix⁹ e. De isto philippo dicit Isid. de ortu z obitu sctoz. Philipp⁹ gallis pdicat xpm. barbaras q̃z gẽtes vicinas q̃z teneb ras. z tumẽti occeano ꝓiũctas lumie fidei qđ ad portũ ducit illustrat. In bierapoli frigie prouincie vrbe crucifixus. lapidatus obijt. simul q̃z cũ filiabz suis ibi requiescit. De philippo aũt q̃ fuit de septẽ diaconibz dic Hiero. i martirilogio. q̃. viij. id⁹ Julij signis z pdigijs inclytis apud cesareã requieuit. Juxta quẽ tres filie eius tumulate sũt. nã ẽrta apud ephesum reqescit. Prim⁹ ꝑ philipp⁹ ab illo differt. qz ille fuit apl'us: iste diaconus. Ille reqescit apud hierapolim: iste apud cesareã. Ille habuit duas filias ꝓphetissas. sed in ꝟ magz Hieronymo est credendũ. Dz de sctõ Jacobo est dicẽdum q iste fuit Jacob⁹ minor filius Alphei. q̃ z frater dñi dict⁹ est. qz dño simillimus. Põt etiã dici frater dñi. ꝓt excellentiã sanctitatz sue. ob quã sanctitatẽ p ceterz apl'is hierosolymis est ordinat⁹ epc's. Dicit aũt Jacob⁹ iust⁹. ꝓt meritũ excellentissime sanctitatz sue. Nã fm Hiero. tãte reuerentie z sctitatz in pl'o extitit. vt fimbriã vestimẽti certatim tãgere cuperẽt. Primus etiã inter apl'os ꝑmã missam hierosolymis celebrasse legit. vel forte ꝑmus in pontificalibus. Perpetuã etiã virginitatẽ seruauit sic testat Hiero. in li. ꝯ Jouinianũ. Etiã sicut dicit Hiero. i li. de viris illus. Jacob⁹ votũ vouit i paraſceue mortuo dño se nõ comesturũ donec videret dñm a mortuis resurrexisse. In ipa aũt die resurrectiõis cũ vsq̃z ad diẽ illã Jacob⁹ cibũ nõ gustasset: eidem dñs apparuit ac eis q̃ cũ eo erãt dixit. Ponite mẽsam. deinde panẽ accipiẽs bñdixit et dedit Jacobo iusto di. Surge frater mi et comede: qz filⁿ hominis a morte surrexit. Septio ãno epatus fuit cũ septẽ diebz Jacob⁹ cũ alijs apl'is i tẽplo pdicasset/coram caypha z aliqbz iudeis: et iã ꝓpe esset vt baptisari vellẽt: repẽte q̃dã tẽplũ ingredies clamare cepit. O viri israelite q̃d facitz cur ab istis magz vos decipi pmittitz. Intantũ ãt ꝑsm cõcitauit vt apl'os lapidare vellent. Ascẽdit aũt hõ ille sup gradũ vbi Jacobz pdicauit z ipm ꝑcipitauit deorsum: z ex tũc plurimũ claudicauit. Ꝟ ãt Jacobz passus est septimo anno post ascensionẽ dñi. Anno aũt epatus sui tricesimo. videtes iudei q̃ Paulũ nõ possent occidere. eo q̃ ad cesarẽ appellasset z romã missus fuisset psecutiõis sui tyrannidẽ i Jacobũ ꝓuerterũt ꝯ eũ occasionẽ q̃rẽtes. sic refert Egesip⁹ apl'oz cõtemporane⁹. et fm q̃ in ecclesiastica histo.

inuenit. Judei ad eū ꝓuenerūt dicētes/ Oramus te vt reuoces ꝓplm/qz ipe errat in Jesu putās q ipe sit xps/deprecamur g te vt suadeas oiby in die pasce vicz q nō sit xps. tibi em obtemperabim⁹ oēs.qz iust⁹ es et nulli⁹ psonā accipis. Statuerūt g illū sup pinnaculū tēpli z voce magna clamantes dixerūt. Ciroz iustissime/cui nos obtēperare debem⁹:qm ꝓpls errat post iesum qui crucifixus est:enuncia nobis q̄d tibi videt/ Tūc Jacoby cū ingenti voce rūdit. Quid me interrogatʒ de filio hoīs/ecce ipe sedet in celis a dextris sūme ꝑtutis vēturꝰ iudicare viuos z mortuos/Hoc audiētes chriſtiani valde gauisi sūt/z libēter eū audierūt/ Tūc pharisei z scribe ascēderūt z ꝑcipitauerūt eū z lapidauerūt eū. Sed adhuc Jacoby mori nō potuit:sed ꝓuersus z sup genua ꝓcidēs dicebat/ Rogo dñe dimitte eis qz nesciūt q̄d faciūt/ Tūc vnꝰ ex sacerdotibus de filijs Rechab exclamauit/ Parcite ḡso q̄d facitʒ ꝓ nob hic orat iustus quē lapidatis/ Tūc vnꝰ ex ipis partica fullonis arripiēs validō ictu caput eiꝰ impetijt z cerebrū excussit/ Hec z alia oia habent in legēda sua vide g̃.z sic martyrio ad dñm migrauit sepultꝰ ꝓpe templū. O Dubitatur circa dicta/ex q̄ in dei patris visione est sufficiētia oim bonoz q̄ tū clariꝰ intuent di uina essentiā siue ꝓpinquiozes sunt cū deo. Ad h rūdent doc.circa dis.xlix.q̄rtl sniaz. q loquēdo de ꝓmio essentiali ille simpliciter in celo habebit ꝓpinquiozē mansionem cū deo z clariꝰ deū intuebit q̄ hic plus habuit de charitate/ Cuius rō est ꝑm s. Tho. ibidē.q tota rō merendi siue forma in actu aliq̄.imo z ꝓncipiū merendi est ipa charitas/vbi em nō est charitas ibi nullū est vite eterne merūm/ꝛtumcūqz etiā actꝰ sit bonus.et iō ꝑm charitatis diuersitatē hic i terris distinguunt ꝓmia in celis/ Cū q̄ hꝰ plꝰ habuit de charitate:illi coz aie z oculi anie in patria erūt aptiozes/ad recipiendū maiorem habitū luminis glozie/et q̄ clariꝰ deū videt plus diligit.q plus diligit plꝰ gaudebit z deo ꝓpinquioz erit/ Ex his infert corrolarie q maritata ꝓpinquꝰ deo in patria cōiunget z simplr matꝰ gaudiū habebit q̄ ꝑgo minoris charitatis. Difficile tū ē maritatā maiorē charitatē habere q̄ ꝑginē.qz fz apl'm.j. Coz.vij.mlier inupta z ꝑgo cogitat q̄ dñi sūt/vt sit scta corpe z spū.q aūt nupta ē cogitat q̄ mūdi z qmō placeat viro.ꝓterea ibidē dic apls. De ꝑginib⁹ pceptū nō hēo:ꝓsiliū aūt do tanq̄ misericordiam a dño ꝓsecutꝰ. Sc̄dō ꝓz q ī domo celi empt rei ī q̄ est mālio btoꝝ corpalit vn' plus ap propinq̄t hūanitati xpi q̄ alter/ꝑm q vnꝰ hic plus meruit q̄ alter. Et si ꝓpinquitati ad deū corrspōdet ꝓpinquitas ad xpi hūanitatē:tūc maritata etiā sic plus pōt apꝛo pinq̄re hūanitati xpi q̄ tepida ꝑgo.patz illud.qz xpus marie magdalene familiarioz fuit q̄ multꝫ ꝑginib⁹.immo familiariorꝫ Marthe ꝑgini sorori sue. Est tū verū q ī aliq̄ alio respectu ꝑgines sc̄ ꝓpinq̄ssime q̄ ad accidētale ꝑmiū.vicz Aureolā.qz Apocalipsis.dz q ꝑgines sequūt agnū q̄cunqz ierit ceterꝫ paribꝰ. Deinde vidue.postea cōiugate.demū alie ꝓtinentes.z postremo puerite. Pro illo videt facere q xps in cena Johez ꝓpinq̄orē z familiariorē sibi oīdit i sessione q̄ Petrū suū vicariū. Ex illo ptz q si ꝑgo vidua maritata z alie ꝓtinētes haberēt eq̄ lē charitatē h̄ in tris tūc ꝑgo esset deo ꝓpinquissima. deinde vidua. deinde maritata. demū alie ꝓtinētes q̄ amiserūt ꝑginitatem extra mrimoniū.z tandē puerī Oremur g hodie z iplorem⁹ btissimos apl̄os Phī lipū z Jacobū vt suis ꝑcibꝰ nob obtineāt q̄tenꝰ h deū diligam⁹ p charitatē vt sic mereamur i celis cū eis ipm ꝓtēplari i eterna claritate/p iesum xpm dñm nostrū. Amen.

De inuentione sancte crucis.

Sermo LIII. wann.ſr.

OBtendit ei lignū qđ cū misisset i aq̄s in dulcedinē ꝓuerse sūt. Exo.xv. Hystoria hr vbi s. Exo.xv. q cuz filij isrl egressi essent de egypto ptransierūt mare rubrū/z venerūt in desertū ibiq̄ ppls sitiēs/cū ꝑ nimia amaritudine aq̄s bibere nō possent:dñs moysi oīdit lignū.qđ cū in aq̄s amaras misisset i dulcedinē sunt verse / Illud aūt lignū ē figura crucis xpi. h lignū bñ missum dr in aq̄s/q̄ xpi corpus crucifixum.tūc em cōuersa est amaritudo/totꝰ generis humani in dulcedinē.qz ꝑus adiudicatū erat eterne morti.et ꝑ hoc lignū vitaz inuenit. Ita spūaliter hec verba thematis

erponi possunt de inuentiõe sancte crucis, tunc em̃ dñs lignũ ostendit qñ Constantino crucem in celo monstrauit, vel quãdo eã in viscerib̃ terre absconsam/Helene regine patefecit, et tunc aque tribulationum verse sunt in dulcedinẽ ꝓsolationũ/ qz dñs ostẽdit ei lignũ, qõ cũ misisset in aquas ꝑse sunt in dulcedinẽ vbi supra, ꝓro gr̃a Aue maria ꝛc. ¶ In verbis ꝓpositis duo notantur. Primo sancte crucis miraculosa ostensio cum dicit, Ostendit ei lignũ. Secundo crucis ostense mirabilis ⁊ fructuosa operatio cum subiungit, qõ cũ misisset i aquas ꝛc. Circa primũ est notandum q̃ lignum sancte crucis multis signis et indicijs est ostensum, quorũ signoꝝ quedã fuerunt ante eius inuentionẽ, quedã post inuentionẽ eiusdẽ. Ante inuentionẽ sicut habetur i euãgelio Nicodemi. Primo lignũ crucis angelus ostẽdit ipi Seth filio adã dans sibi lignũ de ligno de quo Adã peccauit, vt sic plantaret et plantatũ creuit in arborẽ, de q̃ arbore facta est crux. Sed qz illud auctoritate caret, ideo nõ curo de hoc amplius immorari. Secũdo ipa crux añ inuentionẽ eius fuit ostensa in celo Costantino imperatori claritate mirabili circũfulsa, iris aureis insignita in signuz victorie. Vñ sicut dicit in Ecclesiastica historia, cũ Maxentius romanum imperiũ inuasisset Costantinus imperator romanorũ iuxta põtem in albino cum Maxentio cõflictus aduenit/Cum igitur anxius multũ esset/et pro sibi mittendo auxilio ad celũ cerebro oculos leuasset/vidit p sopore ad orientis partem in celo signũ crucis fulgore igneo rutilare/angelosq; astare et sibi dicere/ Constantine in hoc signo crucis vinces/ Unde tunc Costantinus letus de victoria tam securus lignũ crucis qõ in celo viderat in suo fronte designauit/et vexilla militaria in signacula crucis transformauit, et in manu dextera aureã crucẽ portauit, ⁊ sic suos aduersarios victor/orans dominuz vt sine effusione sanguinis victoriam de tyrãno sibi prestaret/Maxentius autem iussit nauib̃ ad decipulã cõpositis ad fluuium sternj/et suprapositis pontib̃ equari/Cum autem iam Costantinus ad fluuiũ appropinquasset/Maxentius cum paucis in occursum eius velocius pergit/iubens vt ceteri eum sequant̃/suiq; oblitus, opis ponem cum paucis ascẽdit/et decipula q̃ Costantinum decipere voluit est deceptus et in fluuiũ pfundũ est dimersus/ Costantinꝰ vero ab oĩbus vnanimiter est susceptꝰ. Et sicut legitur in quadam cronica autentica Costantinus tũc adhuc nõ pfecte credidit: necdum sacrum baptisma suscepit/sed aliquanto tpis interuallo visionẽ illã Petri et Pauli vidit/et sacro baptismate/ p Siluestrum papã renatus/et a lepra mundatꝰ in christũ deinceps credidit/Et sic matrem suam Helenã hierosolymã misit vt crucẽ domini requireret/Attamen in alia historia legitur Costantinum vidisse aureis literis hũc titulũ scriptũ circa crucẽ, in hoc signo vinces/ Et tunc Costantinus iuxta fluuium Danubiũ hoc signo animatꝰ hostes deuicit/Tñ ea q̃ dicta sunt videnť veritati magis cõformia ẽm q̃ recitať in historia tripartita et ecclesiastica. Secundo fuerunt quedam signa ostensa in inuentione sancte crucis p q̃ crux xp̃i fuit manifesta, sic fuit deuota oro Jude/et p odorẽ q̃ ď terra exalauit/qz post orationẽ terra cõmota fuit ⁊ post cõmotionẽ terre/suauissimus odor sentiť p pfundã fossionẽ/qz post hec Judas, xx. passus fodit in terrã ⁊ crucẽ inuenit. Vñ legit q̃ Costantinus memor victorie quã secutus fuit virtute crucis matrẽ suã helenã misit hierosolymã p ipa cruce inueniẽda/q̃ cũ ibi venisset oẽs iudeos p totã terrã ad se vocari fecit/Judei autez formidãtes dixerũt ad inuicẽ qz eos regina vocasset/⁊ causam nesciret, sed vnꝰ Judas noĩe dixit/Scio qz a nobis vult scire vbi sit lignũ crucis in q̃ xp̃s fuit crucifixꝰ: videte g̃ ne aliquis sibi dicat qz lex nr̃a p ħ destrueret, anteceſſores mei mihi ħ indicauerũt vbi absconsa sit/Tũc iudei eũ phibuerũt ne eã mãifestaret. Cũ g̃ añ regina vẽisset ⁊ nollẽt ei indicare locũ nec crucẽ/iussit eos oẽs igne cremari/At illi timentes: tradiderũt Judã/Cui ait regina, Moꝛs ⁊ vita est ante te elige qõ vis, At ille, quõ crucem scire possum cũ iã plus q̃ ducẽti anni sint q̃ xp̃s passus crucifixꝰ sit et ego nõdũ natꝰ fui. Tũc ipa iussit eũ fame cruciari in carcere sex dieb̃, tãdẽ extractꝰ septia die ad locũ crucis cũ regina prexit, ⁊ cũ orasset locꝰ subito cõmouet et mirabilis odor sentitur

De inuentione sancte crucis

Tunc Judas fodiēs in terram, xx. passus tres cruces repperit z sic crux inuēta fuit/ Et Judas mirat⁹ ambabꝫ manibꝫ plausit dicēs, In veritate xp̄e tu es saluator mundi. Tertio fuerūt q̄dā signa ostēsa post inuentionē, et ꝫ q̄druplicit. Primo p infirmi sanationē, q̄ cū tres cruces fuissent inuente et q̄ esset crux xp̄i, p certo nescirēt/ appositis duabꝫ crucibꝫ sup q̄ndā mulierē primariā ciuitatis semiuiuā/ vt ōr in Ecclesiastic⁹ historiis: remediū nullū sensit/ Apposita autē tertia ꝓtinus sanata surrexit. Scōo p mortui suscitationē. Cū em̄ iuuenis deferretur mortuus ad maiorē cērtitudinē sup corpus defuncti duas cruces ꝑmas posuerūt z nihil pfecerūt/ tūc tertia apponit̄ z ille ꝓtinus suscitat̄. Tertiū signū ostensum post inuentionē vt dic̄ Amb. erat p tituli inscriptionē Ad oēm em̄ ambiguitatē remouendā titulum quē posuerat pilat⁹ inuenerūt z legerūt. Quarto p diaboli lamentabilē vociferationē clamantē in aere z dicentē, O Juda q̄d fecisti, iude meo opatus es cōtraria. Hā ille me suadente fecit, pditionē: z tu me renuēte Jesu inuenisti crucē/ Per illū multorū lucratus sum aīas, p te ꝓdere videor iam lucratas, p illum regnabā in ꝓplo, p te iā expellar a regno/ Hec audiēs Judas fortificabat̄ in fide z sacrū baptisma suscepit: et hierosolymis defuncto ep̄o ibidē i ep̄m ordinat̄. Scōo dixi in ꝟbis thematis tangit crucis virtuosaz operationē cū ōr. Qō cū misisset in aq̄s in dulcedinē ꝟuerse sunt.

B ꝓro q̄ notandū q̄ multiplex ē vtilitas siue virt⁹ crucis ostēsa. Primo q ip̄m mundū illuminauit, prius em̄ fere tot⁹ mūdus erat in tenebris infidelitat̄, q̄ alij adorabant solē, alij lunā, alij stellas, alij ligna, alij lapides/ Sed cum xp̄s passus ē ip̄e dixit nobis crucē p lucernā/ q̄ totū mundū illuminauit/ vt iam q̄libet videre posset q̄d sit creator aut creatura/ q̄d bonū, q̄d malū, q̄d virtus, q̄d vicīū/ Hoc em̄ totū habem⁹ de beneficio crucis. Ideo de laude crucis dicit Aug⁹ in q̄dā sermone de parasceue. Crux xp̄i nob⁹ causa est tot⁹ beatitudinis/ hec nos a cecitate liberauit erroris/ hec a tenebris reddidit luci/ hec debellatos reddidit quietos, hec alienas deo ꝓiūxit/ longe cōstitutos ꝓximos pūtauit, hec pegrinātes cues ostēdit, hec discordie amputatio est/ hec pacis firmamentū, hec donorū oīm abunda largitio. Scōa virt⁹ crucis, q̄ infernū fregit et gen⁹ humanū q̄ ibi captum erat eduxit. Zach. ix. Tu q̄z in sanguine testamēti eduxisti vinctos de lacu in q̄ nō erat aq̄ scz miscōle dei. Tertia virtus q̄ celos reserat: et angelor⁹ ruinā reparat. Cuius signū erat q̄ Constantin⁹ vidit signum crucis in celo z angelū sibi loquentē. Ideo post xp̄i passionē Stephanus vidit celos aptos. Act. vij. q̄ añ ꝫ nūq̄ legit fuisse factum. Et Paul⁹ raptus erat post xp̄i passionē vsq̄ in tertiū celū. ij. ad Cor. xij. De restauratiōe aūt angelice ruine dicit ap̄lus ad Col. j. Pacificās p sanguinē crucis ei⁹ siue q̄ in terris siue q̄ in celis/ Et in ꝫ fallit regula illa q̄ dicit q̄ posit⁹ duobꝫ extremis ponit̄ mediū. ecce ei q̄ xp̄s pacificauit celū angelor⁹ cū ēra hoīm z tñ nō pacificauit aerē demonū: q̄ sūt in sua malitia obstinati. Quarta ꝓtus crucis ē, q̄ de carne: de mūdo et diabolo victoriā fecit. q̄d significat̄ p hoc, q̄ Cōstantin⁹ ꝓtute crucis oēs hostes deuicit/ Hec triplex victoria ostendit̄ Jo. xij. cū ōr. et sūt ꝟba xp̄i. Nūc iudiciū ē mūdi⁹ et sic q̄stū ad primū scz victoriā de mundo, sequit̄. Nūc ꝓnceps mundi eiciet foras, q̄stum ad secundū scz victoriā diaboli. Et ego cū exaltat⁹ fuero a terra oīa trahaz ad me ip̄m. et hoc q̄stū ad tertiū scz victoriā de cruce. Virtute em̄ crucis xp̄s oīa ad se traxit q̄ sunt in hoīe vicz aīam ad se diligēdum. z carnē ad sibi seruiendū. Naūt figura crucis deuote formata demones fugat z deuincit vnde dixit Aug⁹ sup Joh. dicēs. Signū crucis a nobis expellit exterminatorē id est diabolū. si tū cor nostrū xp̄m habeat inhabitatorē C Cuius exemplū habemus de q̄dā iuuene q̄ cū vellet discari venit ad quendā nigromanticū q̄ demones cōuocauit, q̄ cum venissent vn⁹ eorū pibat interrogās quare vocati essent. Cui nigromanticus, Juuenis ille qui mecū stat vult seruire vobis vt eum diutem faciatis. Cui demones, Vis christū abnegare. At iuuenis rūdit. Certe nolo abnegare xp̄m ꝓpter diuitias. et mox signo crucis se signauit et oīs turba demonū signū crucis ferre non valēs disparuit. Tunc iuuenis ecclesiā intrauit z ymago crucifixi i medio eccl'ie stās sibi inclinauit. qō cū primarius loci illius

multiplex vt l' vtilitas cr̄is vna.

quesiuit si aliq̃ bona fecisset/q̃ rñdit qđ gestum erat, qz xp̃m illo die abnegare noluit et sic primarius dans sibi filiã suã ipm dotault, plura imo inumerabilia exẽpla habem⁹ de ꝑtute sctẽ crucis, q̃ nũc breuitatis gr̃a trãseo tãq̃ alibi repetita, sicut Greg. refert in .liij. dial. de iudeo q̃ nocte rome i tẽplo idoloꝝ pnoctauit, et aduenientibꝫ demoniꝫ z mala ipoꝝ narrantibꝫ signo crucis se signauit z demões sibi nocere nõ potuerũt, z sic de alijs multis. Jtẽ de religioso refert Clunacen. q̃ castitatẽ resignare voluit z ecclesiã exire, cui sub ianua xp̃s crucifixus apparuit. Dubitat circa dicta, ex q̃ tã venerabilit̃ debem⁹ honorare signũ sancte crucis z nos eo signare, pt̃ varios effectus p̃dictos sunt ne certa pmia/q̃ ꝓsequunt fideles q̃ deuote se signãt signo crucis/z illud veneranť. D Ad .b. rñdet q̃ fructꝰ siue pmiũ btẽ crucis i eterna pria q̃druplicit̃ inuenit. Primo nãq̃ crux ofert dignitatẽ admirabilẽ/scdo iocũditatẽ ineſtimabilẽ/tertio claritatẽ delectabilẽ/ et q̃rto securitatez impturbabilẽ. Et ista q̃ttuor tangit Ber. in vna auctoritate dicẽs, In illa eterna felicitate erit supma dignitas q̃ ad primũ, sũma iocũditas q̃ ad secundũ, pfecta claritas quo ad tertiũ, et eterna securitas q̃ ad q̃rtũ. Et qz pmiũ dz ꝓportionabiliter correspondere ipi merito/ iõ dici põt q̃ ista q̃ttuor q̃ gloriosa crux nob ofert in pmio/correspõdent q̃ttuor virtutibꝫ q̃ in ipa cruce relucebant in merito/ Et sũt ille pauptatis vilitas, pnie austeritas, cõtinentie puritas, et misẽdie pietas. Hec em̃ q̃ttuor relucebant in cruce xp̃i. Nã ibi fuit omnimoda paupertas: qz pendebat totus nudꝰ. Jtẽ relucebat pnie austeritas/qz nullꝰ bõ vnq̃ passus est tã austerã pniam p pctis suis qualẽ xp̃s fuit passus in cruce penitẽdo p pctis nr̃is. Si ergo tãta passus ẽ xp̃s p peccatis alienis q̃d patienť damnati p pctis ꝓprijs certe incõparabiliter magis crucient q̃ xp̃s. Jtem tertio in cruce xp̃i relucebat ꝓtinẽtie puritas/qz ille virginis filius in oib⁹ suis membris dolores amarissimos habuit/et sustinuit, pt̃ voluptatẽ incõtinentie mẽbrorũ nr̃oꝝ. Quarto i cruce xp̃i relucebat misericordie pietas, qz ipe q̃ ibi pẽdebat totum qđ habuit misericorditer distribuit/nã vestimẽta sua dedit crucifixoribꝫ/ totũ corꝰ suũ p nr̃a redemptiõe exposuit doloribꝫ/iniurias sibi illatas donauit suis tortoribus illatas, dicẽs, Pater dimitte illis qz nesciunt q̃d faciũt. Luc. xxiij. Paradisum obtulit latroni, aplis reliq̃t psecutionẽ, discipulo Johãni cõmendauit matrẽ suam/ Et qz nihil amplius habuit p̃ter spiritũ z hũc cõmendauit deo pr̃i dicẽs, In manꝰ tuas domine cõmendo spi. me. De hoc Amb. in q̃dam sermõe de passione dñi sic ait. Auctor pietatis i cruce pendẽs testamentũ ꝓdidit pietatis opa distribuẽs, aplis psecutionẽ, iudeis corꝰ, patri spm̃, ꝙginí paranimphũ, latroni paradysum, pctori infernũ, et christianis vere penitentibꝫ crucẽ cõmendauit. Jnis itaq̃ ꝑclaris ꝙtutibꝫ q̃ in cruce relucebãt i merito correspondet q̃druplex fructꝰ q̃ nob ofert in pmio/ Primo nãq̃ vilitati pauptatis correspõdet admirabilis dignitas, qđ ptz. Nã volũtarie pauꝑes q̃ nunc ꝓpter xp̃m sunt abiecti erunt in iudicio sup alios mirabiliter exaltati. Et .b. xp̃s pmisit discipulis suis Mat. xix. di. Vos q̃ secuti estis me z relicq̃stis oĩa, s. p terreno⁹ ꝓtemptũ z secuti estis me, s. p viã vere hũilitatis et volũtarie pauptatis, sedebitis sup sedes iudicãtes duodecim tribꝫ Isrl, vbi dic Augus. Quia q̃ nũc ꝓpt̃ xp̃m ꝓtẽpti sũt tũc cũ ipo iudices aparebũt. De q̃rũ nũero cupiens esse Hiero, dicebat, Reuerendã crucem nudꝰ sequar. Secõ austeritati penitẽtie correspõdet in pmio delectabilis iocunditas. Nã q̃ in pñti lugẽt volũtarie vtentes austeritate pnie in futuro eternalit̃ gaudebũt iocũditate leticie. Et .b. ipe dñs pmisit discipulis suis Luc. vj. dicens, Beati q̃ nũc fletis q̃m ridebitis. De q̃ dic b. Ber. Tũc nempe btũs i bonitate gaudebit q̃ habebit deũ ad voluntatẽ z eo fruet ad iocunditatẽ. Jsta em̃ summa felicitas est videre deum/z viuere cũ eo, et esse in eo qui est, oĩa i oĩbus, vt ptz in sermone pcedenti de apostolis. Tertio in cruce puritati continentie ineffabilis ꝑclaritas. Cũ em̃ cõtinentia castitatis in pñti sit tante puritatis/q̃ pulcritudinẽ candoris eiꝰ admirabitur oculus/ nõ est mirũ si aĩe virginali castitate ꝑdite in celesti regno/clariores ceteris aparebũt/ nã si iusti ibi cõlter fulgebũt sic sol i regno patris eoꝝ/vt dicit saluator Mat. xiij. necessariũ est castos z incõtaminatos mẽte z

corpe fulgere p̄ ceteris inestimabili claritate. Vñ dicit Bernū. Tūc sctī in veritate fulgebūt qñ intelligent in suo esse purq̄ sincera diuinitas/z q̄si cōprehensibilis incircūscripta trinitas/q̄ ex h̄ oz q̄dammō cōprehendi/qz cognoscīt a beatis cū oīb⁹ pfectiōibus suis essentialib⁹/et etiā in ꝓprietatib⁹ psonalib⁹/licet nō oī mō q̄ cognoscibilis est

Quarto pietati miscōie corresp̄ondet imperturbabilis securitas. Nā ſm Aug. iō misericordes beati dicunt/qz ita eis in beata et eterna beatitudie rependit/q̄ de oī miseria liberāt eo q̄ hic alios miserias libēter adiuuerūt. Et de h̄ gaudio dicit Aug. in lib. soliloquioz/ O gaudiū sup gaudiū vicēs omne gaudiū/extra qō nō est gaudium/qñ intrabo in te vt videā deū meum/q̄ habitat in te. hec est sūma felicitas z eterna securitas z secura trāquillitas/et tranquilla iocūditas z iocūda suauitas. hāc eternalit̄ possidere est intrare gaudium dñi nr̄i Jesu xp̄i.

Hos aūt z nōnullos alios fructus tangit Damasce. li. iij. sic dicēs. Crux xp̄i clauis ē bñdicti paradisi. hec infirmoz baculus/pastorū virga. cōuertentiū manuductio/pficientiū pfectio/sal⁹ aīe z corpis. oīm malorū auersio et oīm bonoz datrix z puisio. Ideo bñ de hac cruce dīi est thema q̄ cōuertit aḡs amaras i dulcedinē. Et si diceret q̄s. q̄re specialiter de⁹ voluit sic venerari signū crucis a fideli ꝓplo/ Respondetur breuiter q̄ iō. qz xp̄s dñs i ligno crucis operat⁹ est salutē totius generis hūani/

Ꝓpter q̄ notandū q̄ xp̄s q̄ttuor modis elegit crucē. Primo sicut faber malleū ad bonū opus faciendū/ Secōo sicut miles scalā ad castrū expugnandū/ Tertio sicut fatigatus locū ad quiescendum. Quarto sicut rex thronū ad iudicandū. Primo xp̄us elegit crucē sicut faber malleū ad operandū/et si dicis/ Est ergo dñs faber/certe respondeō tibi qz est/nonne filis fabro videt/cui⁹ opa firmioza oī ferro/ O q̄s nobilis faber q̄ taz durabile celū fecit z fabricauit/ q̄ tā pulcrā lunam z alia luminaria formauit: Jō de eo cantam⁹. Dñ fabricator mūdi mortis supplicīū pateret i cruce clamās voce magna tradidit sp̄iritū. zc. Ipe enī teste ꝓpheta fabricat⁹ est aurorā solē z lunā. et cū oīa fecisset erant valde bona. Heū. ij. Hz beu vnū de suis opib⁹ est rubigine pctī deformatū vicz nobilis aīa quā fecit ad imaginē suā/ ideo ipm oportuit facere ad modū fabri. q̄ cum vult aliquid fabricare de nouo/vel rubiginosū renouare deponit vestes meliores/z induit viliores et assumit sibi malleū pro tali opere/ Sic fecit filius dei patris. q̄ induit ignobilē vestē. i. carnē q̄ terra est. z assumpsit z elegit sibi crucē ꝓ malleo et fecit nouū opus/qz deū hominē: et hoiem deuz qō nunq̄ prius factū est/et cū malleo crucis renouauit z purgauit ea q̄ erāt rubigino sa. Juxta illud Apoc. xxj. Ecce noua facio oīa. Secōo xp̄s elegit sibi crucē tāq̄ miles scalā ad castrū expugnandū. Deus enī qñ mundū creauerat fecit ꝓ sua inhabitatione castrū speciale scz hominē Adā/cui⁹ antemurale erat Eua/et fecit i eo q̄nq̄ turres. i. q̄nq̄ sensus. et muro forti circūdedit. vicz angelor⁹ custodia. iuxta illud Esa. lxij Sup muros tuos hierusalē cōstitui custodes/tota die et tota nocte ꝓpetuo nō tacebunt. Illud castrū locauit de⁹ i altiori mōte. i. in paradiso/q̄ locus est ita alt⁹ q̄ eū diluuiū nō attigit. Ecce q̄lis dignitas hois. Sed heu castrū dei traditū fuit ꝓ cōsilium diaboli/q̄ ꝓmo impugnauit antemurale. i. Euā cū dixit. Eritis sicut dij scientes bo. et ma/et illa cōsentiente antemurale diabolus acq̄siuit. Cū aūt Adā pomū gustauit tunc castrū oīno traditū fuit diabolo/ h̄ castrū. diabolus intīm dilexit z hodie diligit/q̄ in vno boie. p custodia ponit q̄nq̄ septē diabolos. i. septē mortalia pctā. Hz filius dei volēs castrū illud eripe de manu diaboli armauit se carne de ꝑgine z accessit ad castrū q̄ diabol⁹ septē murōs. i. septē mortalibus pctis munierat/z erexit scalā. i. crucē. z tātū pugnauit q̄ grauissima vulnera pertulit. Ista est scala quā Jacob vidit i somnis. zc. Heū. xxviij. Tertio xp̄s elegit crucē tāq̄ fatigat⁹ locū ad quiescēdū. ſm illō Joh. iij. Jesus fatigat⁹ ex itinere sedit sup fontē. sta q̄ xp̄s postq̄ diu fatigat⁹ ē in h̄ mūdo. bñ. xxxiij. annis. ipe q̄uit i cruce z ibi vitā finiuit hora nona. Hic locus erat xp̄o valde angustus. ita q̄ oportuit eum ponere pedem supra pedē. ſm illud Esa. xlix. Angustus est loc⁹ mihi. Quarto xp̄s elegit sibi crucē sicut thronū ad iudicandū. qz i generali iudicio/qñ dñs iudicatur⁹ est vivos et mortuos apparebit crux xp̄i cū clauis, lan-

cea ꝛ ceteris armis xp̄i tāq̄ signis victorie vt dicit Chrys. ꝛ alī doc. ex illo saluatoris Mat. xxiiij. Tūc apparebit signū filij hominis in celo ꝛ plangēt oēs tribꝰ terre. id ē de oībꝰ tribꝰ aliqui/ q̄ signū crucis erit electis gaudiosum/ reprobis ꝯo future ꝛ p̄petue calamitat̄ signū. Innuocem⁹ g̃ hodie dn̄m nr̄m iesum xp̄m p nobis crucifixum/ vt p̄tute signaculi sc̄te crucis nos hic tueatur ab aduersis/ vt sp secū possim⁹ cōgaudere in celis. Amen.

De inuentione sancte crucis.

Sermo LIIII.

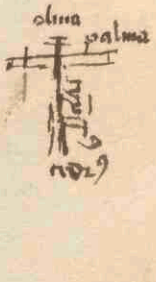
Ubi aūt absit gloriari nisi ī cruce dn̄i nr̄i iesu xp̄i. ad Gal. v. Apl's vidēs q̄ multi gloriant̄ in diuersis rebꝰ mūdi/ q̄rū gloriatio est vana/ ipe solū elegit gloriari in cruce dn̄i nr̄i iesu xp̄i: cui⁹ hodie celebram⁹ solennitatē/ nā p eā oīe bonū humano generi aduenit/ q̄ redēptio nr̄a per xp̄m in cruce facta est. Jō de h̄ cū apl'o gloriari debem⁹ dicētes. Mihi aūt absit glo. ⁊c. In ꝓbis p̄missis apl's duo facit/ Primo excludit falsam gloriā. ibi. mihi autē absit ⁊c. Scdo includit veraz gloriā. ibi. nisi in cruce dn̄i ⁊c. Et sic innuit duplicē gloriam scz bois secular̄/ ⁊ bois spūalis. Prīa gloria mala ē ⁊ vitāda. ī his cm̄ q̄ seculi ⁊ mūdi sūt nō est gloriandū. Scda gl'ia bona ē et sectāda. iō in p̄ti ser. de duobꝰ videndū est. Primo de his in q̄bꝰ nō est gloriandū. Scdo de his in q̄bꝰ gl'iari possum⁹. Ad cuidētiā p̄mi nota q̄ spāl'r sūt tria dona de q̄bꝰ mali gloriant̄. scz in alta potētia. in p̄funda sapientia. ⁊ ī exteriori apparētia. Primo quidā gloriant̄ in alta potētia. hi subiugāt sibi incōpabiles thesauros. boues et iumēta: castra et villas. Sicut Arfaxat rex Iudeoꝝ. de q̄ dr Judith. j. q̄ sibi multas subiugauerat gētes ⁊ edificauit sibi ciuitates potentissimas ī potētia exercit⁹ sui et in gloria q̄drigarū suarū. Sz reuera in potentia illa nullo mō est gloriandū: sed sp de casu est timendū. Nā de rege supdicto ibidem subdit q̄ i bello deuict⁹ gl'iam simul p didit ⁊ regnū. Et de Holoferne p̄ncipe exercit⁹ sui q̄ de potētia dn̄i sui gloriabat. ibidem bī. Q. a Judith vidua occisus fuit. Jō dr Hiere. ix. Nō gloriet fortis in fortitudine sua: nec dlues in diuitijs suis. Sicut ille Luc. xij. q̄ cū gloriaret se multa bīe ī annos plurimos: eadē nocte oīb⁹ priuat⁹ fuit. aīa vicz ⁊ reb⁹. Ubi g̃ nūc est potētia cesaris q̄ p̄mus ⁊ sol⁹ imperiū obtinuit/ a q̄ oēs imperatores noiati sūt cesares romani/ quē stilis nō gladijs occiderūt/ Ubi nunc est vana potētia Neronis q̄ fugatus a romanis fuste dētibꝰ a cutiēs q̄ seipm̄ p vētrē trāsfodit/ Ubi nūc est illa ampla Alexandri magni potētia/ q̄ sibi totū orbem subiecit/ et viginti tribꝰ annis regnauit/ ⁊ vltimo a specialissimo amico intoxicatus veneno interijt/ Ideo de hac potētia nō est gloriandum. Scdo q̄dā gloriant̄ in sua scia ⁊ p̄udentia q̄ tm̄ non est sua. q̄ ab alio scz a deo accepta. Eccl. j. Oīs sapīa a dño est/ q̄re satuitas magna est et rationi cōtrarū gloriari de dono alterius dantis. Sicut q̄ gloriaret de tunica p diem p p̄cio accōmodata/ Un̄ apl's. j. ad Cor. iij. Quid habes q̄d nō accepisti/ si aūt accepisti: q̄d gloriar̄ q̄si nō acceperis/ Nā cogita vbi sit mō sapientia oīm p̄decessor̄/ Ubi est mō sapientia socrat̄ q̄ p̄nceps ph̄or̄ fuit. nōne capt⁹ est ⁊ damnat⁹ veneno interijt/ Seneca maxim⁹ ph̄s ⁊ magister Neronis ab eo balneo minut⁹ interijt/ Scīa Arestotel' p totū orbē laudat̄ ⁊ de eo multa p̄dicant̄ cui⁹ tm̄ mors miserabilis fuit/ Nā vt dic̄ Greg. nazanzen⁹. cum Arestoteles ī grecia apud nicopontē staret/ ⁊ fluxū ⁊ refluxū maris q̄si in eode loco p̄sideraret/ cui⁹ causam q̄rēs nec inuenies ex indignatiōe aq̄ dixit/ quia nō possum capere te capias me/ et sic se p̄cipitans submersus est/ Ergo hec sapīa huius mūdi q̄ tā malū finē adducit nō est curāda/ Jō dr Hiere. ix. Nō gloriet sapiēs ī sapiētia sua/ Sed sapiētia vera q̄ est de eternis ⁊ cōsiliū in deuotiōe cordis est ample etenda/ Tertio quidā gloriant̄ in exteriori apparentia. vicz in generis nobilitate. in pulcritudine corporis. et vestiū p̄ciositate/ De primis dicit Osee. ix. Gloria eoꝝ a partu ⁊ conceptu et ab vtero/ A cōceptu paterno. quia scz de nobili patre concepti sunt. Ab vtero materno. quia scz in nobilis matris vtero iacuerunt. et a partu glorioso. quia scz in pompa seculi nati sunt. Sed hec gloriatio est ignominiosa. quia etiam cogitare est ignominiosum/ q̄nto magis gloriari

De inuentione sancte crucis

qualis fuerit homo in cõceptu in vtero/et in partu/nõ em̃ valeo exprimere q̃ de feda materia patris i cõceptu ꝯceptus sit/q̃ de vili matris materia in vtero nutritus sit/et in partu quãto dolore matris nat⁹ sit/et q̃ ignominiose egressus. Utinã tales recor darentur q̃ ab vno deo sumus/ab vno pre vno mõ concipimur/vno mõ in materno vtero nutrimur/et cõsimili mõ morientur et sepelientur/q̃ nãq̃ testa mortuor gloriosior/q̃ pulcrior/q̃ sapientior/omnes i vnũ simul dues et pauper. Que est ergo nobilitas nr̃a nihil aliud nisi quedã hois fama/ nõne videm⁹ hoies viles dtari et tandem nobilitari/Saul boues/et Dauid oues custodiebãt: z postea in reges electi sunt/Nã sm̃ phm̃ nihil aliud q̃ virtus animi nobilitat hoiem/Ideo dr in .c. nũq̃. lvj. di. z ibi glo/Virtus nobilitat animã: ꝑtute remota migrat in exilium nobilitatis honor/nã qui natus ex parentib⁹ prius alienis a virtutib⁹/dũ tñ ipse sit bonus melior est q̃ ille qui natus est de bonis parentib⁹/dũ tñ ipe sit malus. Itẽ gloriari in corpis pulcritudine est vanũ/qz sicut dicit Esa. xl. Omnis caro fenũ et omnis gloria eius tã q̃ flos agri/exiccatũ est fenũ z cecidit flos/Auri em̃ nobilitas si vestiat ollam luteã/nõ ideo sequ tur hãc min⁹ eẽ lutũ. Item quidã gloriant de vestib⁹ ꝓciosis/cõtra illud Eccl. xj. Ne glorieris in vestitu vnq̃/qz sm̃ Berñ. qui gloriat in veste similis est furi glorianti de capistro/qz ꝓpter peccatũ ade introductus est vestium vsus/Quis enim latronẽ non exprobaret gloriantẽ de signo p latrocinio in fronte infixo/Item etiã ex eo de hoc nõ est gloriandũ. qz vsus ꝓciosarũ vestiũ sicut nõ caret peccato facilliter: ita nec pena/Exemplum de diuite epulone Luc. xvj. ¶ Quantũ ad secundũ nota q̃ veri fideles z sancti in septẽ ꝓcipue gloriant. Primo in puritate ꝛscientie. ij. ad Cor. j. Gloria nr̃a hec est testimoniũ cõscientie nostre. Scõo in profectu alior cum scz alios in dei fide ꝓficere cõspiciunt/j. ad Thes. ij. Que ẽ nostra spes et gaudiũ et corona gloriẽ/nonne vos ante dñm nostrũ iesum christum estis in aduẽtu eius/vos em̃ estis gloria nostra et gaudium. et ad Phil. iiij. Itaq̃ fratres mei charissimi et desiderantissimi gaudiuz meũ et corona mea/Tertio in conuersione peccatorum. sicut princeps in subiugatiõe hostium. Esa. ix. Letabunt coram te sicut qui letantur in messe. sicut exultãt victores capta preda quãdo diuidũt spolia. Quarto in eor tribulatiõib⁹ et ꝓria infirmitate ad Ro. v. Gloriamur in tribulationibus nr̃is. z. ij. Cor. xj. Libẽter gloriabor i infirmitatib⁹ meis vt inhabitet in me virt⁹ xpi. Inde glo. sup Joh. xv. ait. Felix illa iniuria cuius deus causa est. Quinto gloriant in peccatorum superatione. ps. Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium. laqueus cõtrit⁹ est z nos liberati sumus zc. In cuius signum populus hebreus transacto mari: et a pharaonis seruitute liberati ceperunt cantare/Cantem⁹ dño gloriose enim egit. Exod. xv/Similiter Judas machabeus habita victoria z mũdato templo benedixit deum celi. j. Mach. iiij. Sexto in multarũ gratiarũ largitione z supernor reuelatione. et sic bñdixit z laudauit dñm Anna p sublato sterilitatis obprobrio. j. Reg. ij. Tres pueri liberati de camino ignis benedixerũt dominũ Dan. iij. Similiter et Paulus. ij. Cor. xij. Pro huiusmodi scz reuelatiõib⁹ gloriabor Et. j. Thim̃. j. Gratias ei ago/q̃ me cõfortauit in christo iesu dño nostro/quia fidelẽ me existimauit ponens in ministerio qui prius fui blasphemus/z psecutor cõtumelios⁹ zc/Et virgo gloriosa magnifice deum laudauit de gratijs sibi collatis dicẽs. Magnificat anima mea dominũ zc. Lu. j. Septimo z vltimo gloriantur sancti in crucis Jesu saporatione. Unde apostol⁹ vbi thema. Absit aũt absit gloriari zc.

Ubi nota sm̃ Hugo. de sanctor ctore q̃ triplex est crux. scz christi. latronis dextri/et latronis sinistri. In cruce christi ẽ gloriatio/in cruce latronis dextri est cõsolatio. in cruce latronis sinistri est confusio. In prima cruce scz xpi est pena sine culpa. In secunda cruce scilicet latronis dextri ẽ pena pro culpa/et post remissio. In tertia scilicet latronis sinistri est pena p culpa et post damnatio. ¶ Sz quare gloriandum est i cruce dñi nostri Jesu christi. Ad hoc dico q̃ propter ipius multiplices nobilitates. quarũ septẽ hic adducaz. Primo nobilitatẽ sancte crucis ostendit alta z stupenda figuratio/Prima em̃ eius figura ab

ipo initio nascētis mūdi pcessit qñ forma uit deus hoiem de limo terre. Quid ei ipa statura hūana expāsis manib⁹ et brachijs ostendebat nisi exp̄sse formā crucis vt per eā vicz formā intelligeret reformand⁹ in q̄ homo fuerat format. Secūdo figurat per arcam quā Noe trecentoz cubitorū cōpo suit in qua saluata est hūana natura. Beñ. vj. Quid eñ iste numer⁹ ostēdit nisi signū crucis, qz eius ꝑma lra thau est qđ fuit signum crucis z p ipm saluati sum⁹. j. Pe. j. Nō corruptibilib⁹ auro vel argēto redempti estis: sed pcioso sanguine xpi zc. Apoc. v. Lauit nos a pctis nris in sanguine suo. Tertio figurat p scalā Jacob per quā angelos ascendētes et descendētes cōspexit, et cuius cacumen celos tangere videbat. Beñ. xxviij. Per hanc anime a penis liberate ministerio angelorū descendentiū portantur ad celum. Per hanc gloriosus stephanus ascendit videns celos apros cum ait. Dñe ihesu accipe spiritū meū. Act. vij. Quarto figurat in linitione quā faciebant filij israel in exitu de egypto. Nam vtrūq; postem et superliminare domus tingentes sanguine agni paschalis formam crucis depingebāt p quā liberati sunt ab exterminatore. Exo. xij. Quinto figurat in arboze luniperi sub cui⁹ vmbra helias sedit. iij. Re. xix. Sic z in omnib⁹ tribulationib⁹ crucis vmbra refrigerium p̄stat. Cant. ij. Sub vmbra illius quē desideraueră sedi z fructus eius dulcis gutturi meo. Si tribularis crucem hāc respice z pendentē in ea cōsidera an ipe p te magis an tu p ipo magis patiaris, cōputa dolores tuos cū suis. Si onere peccatorū grauaris sub vmbra hac quiesce z ne desperes. Ecce in ea pendens nō vindictā sed pacē clamat dicens. Pater ignosce zc. Et vt breuiter figuras alias p stringā hec sancta crux est lapis ille erect⁹ in titulū sup quē noster Jacob. id est ihesus oleuz misericordie fudit. Beñ. xxviij. Hic est locus vbi fratres Joseph tinxerūt tunicam el⁹ in sanguine hedi. Beñ. xxxvij. hoc est lignū missum in aquas Marath z dulcorate sunt. Exo. xv. Hec est virga qua p cussa petra dedit aquas in abundāna. Num. xxj. Hic est palus in q̄ erecto serpente eneo oēs qui in eum aspiciebant a morsib⁹ serpentū liberabant. Hūe. xxj. Hec est cythara in quā noster Dauid pulsans malorum spirituum impetus refrenabat. j. Re. xvj. et vlti. Hic est baculus cū q̄ noster david goliā malignū spiritū designantē vicit j. Re. xvij. Hoc est lignū qđ Aman paraverat Mardocheoz p se in eo interijt. Hester. v. qz diabol⁹ nobis parauit damnationem in ligno transgressionis sed vict⁹ est p lignū crucis. De q̄ Bre. in p̄fatione. Et q̄ p lignū vincebat in ligno quoq; vinceretur p xp̄m zc. Hec est arbor in medio terre cuius longitudo ptingebat ad celū z latitudo ad terminos terre: et esca vniuersorū in ea erat. Dañ. iiij. et sic de alijs figuris q̄ oēs nobilitatē sctē crucis ostendūt q̄re merito in ea est gloriandū. R Scđa nobilitas crucis siue gloriatio ei⁹ est in mirabili eius formatiōe. Hā vt no. glo. in Cle. j. de sum. trī. et fide ca. q⁹ crux xp̄i de q̄ttuoz generib⁹ lignorū fuit cōstructa. scz de palma, cedro, cypresso, oliua. Hec fuit hoc sine mysterij magni significatiōe. Trāsuersale lignū crucis fuit de palma, que est signum victorie, qua antiqui victores coronabant. Et vbi est tanta victoria quāta est victoria crucis in q̄ xp̄s vt dicit ap̄s ad Col. ij. debellauit aereas potestates, delēs qđ aduersus nos erat cyrographū decreti scz mortis, qđ erat cōtrarū nobis et ipm tulit de medio, affigens illud cruci, expolians p̄ncipat⁹ et potestates zc. Crux quo ad pedē dicit de cedro fuisse, que est arbor imputrescibilis, et crux sancta ab omni putrefactiōe nos p̄seruat. Act. v. Fide mundās corda ipoz. z ipa incorruptibilis vsq; ad dīe iudicij p̄seuerabit. Mat. xxiij. Tūc apparebit signuz filij hois in celo. Tabula tituli fuit de oliua, cui⁹ liquor ceteris supenatat, vt vbi melior liquor miscēdia dei quē samaritan⁹ infudit vulneribus sauciati. Luc. v. Stipes crucis in q̄ dormiuit xp̄i fuit de cypresso erat q̄ arbor boni odoris ē. Et certe nō est odor sicut odor crucis, cuius odore multa corpora sctoz q̄ dormierūt surrexerūt z venerūt in sanctā ciuitatē et apparuerūt multis. Mat. xxvij. Tertia nobilitas crucis est in ornata decoratiōe, nūcz eñ aurū z argētū lapides pcioſi et quicqđ in ornatū alicui⁹ rei accōmodati p̄t tātū aliqđ ornare possunt sicut sanguis et membra christi crucem sanctā ornauerunt. Vñ canit ecclesia

Arbor decora et fulgida ornata regis pur
pura electa digno stipite taz sancta mẽbra
tangere. Purpura regis fuit sanguis chri
sti nudo corpi xpi faciẽs vestimentũ. Pur
pura em in quodã animalis sanguine tin
gitur. Quarta gloriatio sancte crucis est in
mysterio nre redemptois, ad Phil. ij. Hu
miliauit semetipm factus obediẽs vsq ad
mortẽ ꝛc. De quo mysterio vide quinq ra
tiones in legenda sancti Andree, et quattu
or in glo. Cle. supra allegata. Ideo eccle
sia eius inuentionẽ statuit celebrari, vt i. c.
crucis, de cons. dis. iij. ¶ Ubi q̃rit glo.
q̃re festũ sancte crucis celebrat, cũ in ea xps
fuerit deshonestatus: ꝛ nõ festũ alsine i qua
fuit honoratus? Et dicit q̃ laus q̃ in alsina
dño impensa est, fuit mundana laus de q̃
curandũ nõ est. Sed dehonestatio christi
in cruce fuit nostra redemptio. Quinta no
bilitas est in miraculoz operatione. De q̃
bus vide in legenda huius dici in p̃cedẽ
ti sermone. Nam per eam mortui sunt su
scitati, ceci videntes facti, paralitici sanati,
leprosi mundati, ꝛ demoniaci liberati ꝛc.
Sexta est in hostiũ deiectiõe siue spiritua
lium siue corporaliũ. De spiritualib inimi
cis Chrys. ait. Diabolus timet crucẽ in q̃
letale vulnus accepit. ps. Dedisti metuen
tibus se significationẽ vt fugiant a facie ar
cus id est crucis. Exemplũ de iudeo qui se
cruce signauerat: quẽ vexare nõ est ausus,
sed dixisse legit. Vas vacuum sed signatũ.
Vide etiã de hoc in legenda sancti Cristo
feri, sancte Anastasie, et aliorz sanctorz. De
inimicis corporalib ptz q̃ dictũ est Con
stantino. In hoc signo vinces ꝛc.

Septima nobilitas siue gloriatio est in
ipi crucis exaltatione. Est aũt crux exalta
ta in celo, in inferno, ꝛ in mũdo, ac in iudi
cio exaltabit. In celo: q̃ patrẽ recõciliauit
In inferno: q̃ xps limbum virtute crucis
expoliauit. Exaltata est in mundo triplici
ter. primo quia ponit in locis eminentib
ecclesiarũ, et hoc in memoriã crucifixi. Et
ideo deuote adorat que prius spernebatur
Exemplum sancti Andree dic qualiter eã
adorauit. Occasione cuius quero, vtrum
crux christi sit adoranda adoratiõe latrie.
vide infra sermone de omnib sanctis. Se
cundo est exaltata in mũdo singulari ipres
sione, quia vt dicit Aug. signum q̃ prius
erat latronum transiuit ad frontes impera
torum et aliorũ fidelium. Et vñ ista signa
tio trahat originẽ vide in. c. ecclesiastico
rũ, xj. di. Tertio ponit signaculũ crucis i actis
bus miris sacramentoz. Dia em sacramẽ
ta signaculo crucis pficiunt. vt in. c. postea
signat. de cons. dis. iij. et in. c. nunq̃d, dist. v.
rones vide ibidẽ. Exaltabit etiã crux in iu
dicio extremo vbi cruce apparẽte xps ma
lis ingratitudinẽ improperabit: et bonos
gratiose saluatos ostendet.

De sancto Johanne baptista.

Sermo LV.

Elisabeth im/
pletum est tempus pariendi et
peperit filium. Luc. j. Tante ex
cellentie fuit beatissimus Johannes vt ple
ne lingua dici nequeat. Quis em sic totus
sanctus natus, sic omni tpe vite sue cõuer
satus, sic a deo cõmendatus vt hic p̃curso
maximus. Ideo Ber. in hodierno sermo
ne dicit. Hodie illuxit insignis et tanto ce
teris sanctior, quãto sanctiorem hominem
terris effudit, hodie natus est christi cõsan
guineus sponsi amicus, de cuius natiuita
te dicit thema. Elisabeth impletũ est tem
pus ꝛc. ¶ In p̃senti sermõe circa na
tiuitatẽ sancti Johis baptiste q̃ttuor erũt
mysteria declarãda. Primũ de parturitio
nis, scõm exemptiõis, tertiũ nominatiõis,
q̃rtũ cõmendationis. Ad euidentiã primi
nota q̃ parturitio Elisabeth sancti iohis fu
it miraculosa. Erat em Elisabeth sterilis,
vt dicit Lu. j. Dixit nãq angelus Anne q̃
deus aliquando claudit vterũ alicui, hoc
ideo facit: vt mirabilius denuo aperiat, et
nõ rõne libidinis esse q̃ nascit, sed ꝑ ma
gis diuini muneris fore cognoscat. Oẽs
enim quos ex mulieribus sterilibus recitat
scriptura natos, excellẽtes pueri leguntur,
vt Isaac ex sara sterili in nonagesimo an
no. Cui repromissa erat omnium gentium
benedictio. Rachel sterilis genuit Joseph
dominũ totius egypti. Quis fortior fam
sone, sanctior Samuele, et tñ hi oẽs ma
tres steriles habuerũt. Et sic noster patro
nus sanct Johãnes. Et ex hac causa non
tñ fuit miraculosa ex parte matris: sed etiã
ex pte patris, q̃ vetulus fuit, minus em essz
miraculosum si vnus esset vetulus, sed hic

fuit vterꝰ qꝫ fuit maximū miraculū tales parere/Ñ euā gelista. Luc.j. vt ostēderet partū suū totū diuia ꝑtute factum: triplicē defectū innuit i ipis fuisse/Primū ꝓpagi nis cū dicit. et nō erat illis fili⁹. id est nūcꝫ. Scōo defectū naturalis virtutis eo q̄ esset sterilis Elisabeth/Tertio defectū etatis cū dicit. Et ambo ꝓcesserant in dieb⁹ suis. nō pater tm. q̄ posset generare senex de iuuene muliere. sed ambo ꝓcesserant in dieb⁹ suis/Hoc autem procuratum est a dño sicut dicit glo. vt parētes gratiores essent p hoc dono/populi veneratiores essent p ꝓ uilegio/virtus etiā dñi magis eluceret pro hoc miraculo. Hymon de cassia. Natura deficit in parentib⁹. vt p nature legē nō possent generare: sed ex gr̄a cooperante speciali. B Sed q̄reres an parturitio Elisabeth fuerit etiam miraculosa quo ad natiuitatē ex vtero: ita q̄ pepererit Johannē sine dolore: sicut Maria pepit xp̄m sine dolore. Ad hoc dico q̄ nō. sed pepit Johannem fm legē matrimonij cum dolore. iuxta illud qđ dictū est Eue Heñ.iij. In dolore paries filios. Et Job.xxj. Mulier cuz parit tristiciā habet. C Diceres. nunquid iste dolor est mulieri meritor⁹. Et videtur q̄ non. q̄ dolor partus est mulieribꝫ ꝓpter penā peccati inflictus. vt pz Heñ. vbi supra/Multiplicabo erumnas tuas ꝛc. Ista aūt q̄ sunt necessitatis p se nō sunt meritoria. q̄ omne meritū debet esse voluntarium. vt dicit Bernū. de gr̄a et lib. arbi. Respōdet Chrys. sup Mat. De necessitate ꝓt fieri virtus. cū patiēter tolerat/et sic mulier patiēter tolerās dolorē ꝓpter hoc q̄ omnipotēs de⁹ p peccatis induxit volēs in hoc satisfacere diuine volūtati et ordinationi/indubitāter meret i dolore partus/sicut qui viuit de labore manuū meret: in ꝫ volens satisfacere statuto dei. q̄ imposuit deus filijs Ade dicens/In sudore vultus tui ꝛc. ps. Labores manuū tuar⁹ q̄ manducabis beat⁹ es ꝛc. Ideo.j. ad Thi.ij. Saluatur mulier p generationē filior⁹ si ꝑseuerauerit in fide et dilectiōe. D Sz dices. Quid faciet mulier sterilis cui nō incūbit on⁹ partus. Rñdet q̄ illud qđ fecit Anna.j. Re.j. ñ fundebat lachrymas coz̄ dño vt cōciperet et pareret fructū in laudē dei/et exaudita est et ita factū est. Similiter Rebecca que fuit infecunda q̄ ex orōnib⁹ ꝓcepit et pepit. Diceres. q̄d faciet mlier q̄ etiā fusis lachrymis et p orationē nō pōt habere fructū vel prolē/Rñdet q̄ debz intendere fructib⁹ spiritualib⁹ q̄ sunt bona opa/q̄ fructus spūales sunt deo magis placidi. qꝫ carnales. vt ait Aug⁹/q̄ Maria felicius cōcepit xp̄m mente qꝫ ventre: nec dz ꝓpterea turbari nec maritus ideo eā ptemnere/ q̄ forte omnipotēs deus ita disposuit auferēdo mulieri fructū carnalē/q̄ sit magis disposita ad vitam altiorē/ita q̄ occupet magis circa ista q̄ dei sunt/ꝓpter qđ virginitas et viduitas preferunt matrimonio/q̄ versantur et occupant circa magꝫ bona. j. Coz. vij. Mulier innupta et ꝑgo cogitet q̄ dñi sunt/vt sit sancta coꝛpe et spū. q̄ autē nupta cogitat q̄ sunt mūdi et quō viro placeat/Ideo apl's ibidē dicit. Beatior erit si sic pmanserit.

E Secundū de natiuitate sci Johis declarandū dicit exemptionis. Ad cuius euidentiā nota q̄ in hac natiuitate sanct⁹ Johānes habuit q̄druplicē exemptionē ꝫ q̄tuor defectus seu incōmoda q̄ habet q̄libet mortalis in sua natiuitate/Prim⁹ defectus est q̄ q̄libet pctōr immund⁹ nascit: q̄ in peccatis/vt dicit Job. Nemo mundus a sorde: nec infans vnius diei. Et iterum. Quis pōt facere mundū de immūdo conceptū semine/Et ad Eph̄.ij. Omnes nascimur filij ire/Hāc iram oñdit dñs i pueris qui sine baptismo moriunt. q̄ priuant eius visione/eo q̄ in peccatis cōcepti et nati sunt/Hunc defectū nō habuit sanct⁹ Johannes: quia sanctus natus est/q̄ sanctificatus in vtero vt p̄dixit angelus Gabriel. Luc.j. Replebit spū sancto adhuc ex vtero matris sue. F Solū em̄ deus q̄tuor psonas in vtero sanctificauit. vicz Hieremiam. Hiere.j. Anteqū exires de ventre sanctificaui te/Maria. ps. Sanctificauit dñs tabernaculū suū. Christum. Luc.j. Qđ em̄ ex te nascet sanctum vocabit⁹ al.fi. Et Johannē. Et hec ē ratio/quare inter sanctos noui testamenti solum trium sanctorū natales celebrant sci Christi. Marie. et Johannis. vt in. c. cōquestus. de feriis. Secūdus defectus est q̄ q̄libet nascit stultus et ignarus. puer. xxij. Stultitia colligata est in corde pueri. vt patz ad oculū/q̄ puer p pomo daret punctā/Ab isto imunis fuit

De sancto Johanne baptista

sanct⁹ Johes. O q̃nte sapiẽtie in vtero matris exist̃es xp̃m z matrem et⁹ cognouit/et christũ sue matri indicauit:et in vtero in p⁹pheram vnctus. Aug⁹. Celum et terrã nõdum viderat z dñm celi z terre cognouit./et ante fuit sue matris magister q̃ eius fili⁹/et p⁹ius ipam docuit q̃ ipa eum lactauit.

B P⁹o cui⁹ intellectu nota ẽm doc. q̃ in sanctificatiõe i vtero de⁹ Johi tria cõtulit magna. P⁹imo pcti originalis delectionẽ/Scõo gr̃e spũssctĩ infusionẽ/p quã totaliter fuit solidatus.q̃ nõ poterat peccare mortaliter.et tñ nõ cõfidens de seipo fugit ciuũ turmas.ne leui saltẽ maculare vitam famine posset/Tertio xp̃i cognitionẽ quã miraculose habuit ad tps.q⁹ ẽm plures doctores acceleratus est ei vsus rõnis/ad cognoscendũ aduentũ saluatoris. Tertius defectus est.q⁹ infirmus z debilis nascitur:et in nullo pt se iuuare/Huius exemplũ habem⁹ in Dauid cũ pugnaturus essz cũ Golia dixit Saul/Non vales resistere philisteo:ita nec pugre q⁹ puer es.j. Reg. xvij. Cõtra hũc defectũ natus est sctũs Johannes puer fortis/Vñ canit ecclia. Antra deserti teneris sub annis ciuũ turmas fugiẽs petisti. Quartus defectus est, q⁹ tristis z flens nascit.et ista est cõmunis cantilena oĩm Bap. vij. P⁹imã vocẽ emisi plorans/Beatus Johes nondũ natus gauisus est z exultauit/Ideo dixit mater ei⁹ ad beatã virginẽ Luc.j.ca. Exq̃ facta est vox salutatiõis tue i auribꝫ meis/exultauit infans in vtero meo/Vñ Maximus in ser. Sol⁹ baptista donũ vltra legẽ nascentiuz natiuitatẽ suam letícia exultatiõis p̃uenit/Ipe nãq̃ est secund⁹ Isaac q̃ interptat risus/Vñ poterat dicere mr̃. Risum fec̃ mihi dñs. Hen.xxj. B Tertiũ de natiuitate sctĩ Johãnis declarandũ ⁹ nociatiõnis. Ad cui⁹ euidentiã nota q⁹ s.iohes nominat tribꝫ noibꝫ P⁹imo noiat Johes ẽm q⁹ Gabriel angel⁹ Zacharie p̃dixit Luc.j. Uxor tua pariet tibi zc̃/Ideo dixit mater. nequaq̃:sed vocabit Johes. Et pater scripsit, Johes est nomẽ ei⁹/q̃si diceret, nõ impono sibi sed impositũ est ei a deo/nõ tenet nomen de terris.sed de celis/Vñ hoc nomen bñ cõpetit sctõ Johãni/q⁹ Johes interp⁹etat in q̃ est gr̃a/Et bñ cõueniebat ei hoc nomẽ in quo est gr̃a/P⁹imo ꝓpter plenitudinẽ diuine gratie.q⁹ ab vtero plenus fuit gr̃a spũssancti vt dixit angelus Luj. De Hieremia legit q⁹ sanctificatus est. De Johãne q⁹ spũsanto repletus est. Sanctificatio mundationẽ significat/repletio inundationẽ/Mirabile.q⁹ apli quinquagesimo die a resurrectione receperũt.hoc Iohannes in vtero consecutus est/Scõo biñ cõuenit sibi hoc nomen,ꝓpter tpus gratie. Mat.xj. Lex z ꝓphete vsq̃ ad Johem.ex eo regnũ dei euangelisat/q⁹ nũciauit xp̃m Joh.j. Gratia z veritas p Jesum xp̃m facta est/Tertio ꝓpter excellentiã gr̃e quã primus p̃dicauit.i.peccatoz remissionẽ z glorie collationẽ/Mat.iij. P̃enitentiã agite appropinquabit vob regnũ celoz̃ũ. Scõo Johes noiat lucerna a xp̃o. Joh.v. Ille erat lucerna ardẽs z lucens. Cõsuetudo est ciuũ q̃ vnus alium in noctibꝫ tenebrosis vult visitare facit parare lucernã. Sic xp̃s q̃si ciuis mundi.p̃s. Incola ego sum i terra volens visitare humanũ gen⁹ in nocte legis mosaice parauit lucernã.i. Iohannẽ. De q̃ p̃s. Parauí lucernã xp̃o meo.

Bñ aũt z ꝓueniẽter sctũs Johes ⁹ lucerna ꝓpt̃ q̃ttuor causas silitudinis. P⁹ia q⁹ lucerna lucet illis q̃ retro vadũt aut quiẽ i manibꝫ portãt ne offendãt/et sic b. Johannes vita z doctrina luxit illis q̃ erãt in tenebris peccatoz̃/q̃n dixit. Facite dignos fruct⁹ pnie zc̃. Luc.iij. Ideo Chrys.i ẽmo de sctõ Johe/Johãnes magisterũ vite.sanctitatis forma.iusticie norma.virginitatis speculũ.pudicitie titul⁹.castitat⁹ exemplũ.pnie via zc̃. Scõo lucerna obstructa est vndiq̃ z a ventis extingui nõ potest Ita beat⁹ iohes nõ potuit extingui a ventis tribulationũ/ꝓterea dixit xp̃s ad turbas Mat.xj. Quid existis i desertũ videre arundinẽ vento agitatã.q̃si diceret ẽm Hiego.in omel. Arundo a vento agitat/nõ sic Iohes quẽ a status sui rectitudine nulla rerum varietas inflectit.iõ de ipo exponi pt illud puer.xxxj. Nõ extinguet in nocte lucerna eius. Tertio lucerna nõ habet lucẽ a seipa:sed mutuat aliunde/Et sic iohannes nõ lucebat a seipo sed a xp̃o/recte sicut lucifer a sole. Ideo ⁹ de ipo Joh.i. Nõ erat ille lux sed vt testimoniũ phiberet de lumine.i.xp̃o.de q̃ subdit/Erat lux vera q̃ illuminat oẽm hoiem venientẽ in hunc mun-

Johãnes.

dum. Et hoc ꝑsiderans Johes/q̄ ipe non erat vera lux sed lucerna/qñ venerūt sacerdotes et leuite interrogātes eū an esset christus. confessus est qz nō esset xp̄s Jo.j. Et hoc ē ꝯtra multos doctores clericos z laicos q̄ lumen intelligētie sibi infusum z mutuatū hīe estimāt a seipis/nolentes scire q̄ ois scia a dño deo ē. Ecc̄ī.j. Ideo tales merent qñq̄ tali lumine spoliari. ℟ Exemplū legit de Alano doctore magno qui sibi alcripsit/et pdidit humiliat⁹ recepit. vide in Heffret de sanctis, ser. lvj. D. Quarto dicit lucerna ꝓpter lucis obumbratione/ Videm⁹ qñ lucerna accendit. si maior apportat illa obumbratur. Recte sicut sole oriente lucifer obumbrat, sic fama Johānis veniente xp̄o fuit diminuta. Io dixit Joh. iij. Illū oportet crescere me aūt minui. Itē dicit lucerna ardēs igne charitatis v. durre ex charitate pharisēos corripet et Herodem. Itē lucēs p viā iusticie, ꝓterea accenditur ignis in vigilia aut i festo, et q̄re serta et cingulos vide. Tertio Johannes notat vox. Joh.j. Ego vox clamantis in deserto.

Sed q̄re iohes appellat se vocem. ℟ Rñdet q̄ triplici rōne. Prima qz ꝑbū est i corde, sed manifestat p vocē dicētis. z ponitur in corde audiētis/et sic nihilomin⁹ ꝑbū remanet in corde dicētis z audiētis. z vox transit, sic etiā xp̄s qui est verbū i corde patris ad nos venit. et iohes ipm manifestauit. Sic z xp̄s remanet i corde p̄ris p et eternā generationē. z in cordibus nr̄is p fidē: et iohes trāsit p mortē. Secūda rō est, qz sicut verbū est prius q̄ vox: et nō vox p̄it verbū sic xp̄s fuit añ iohannē et nō iohes p̄cessit xp̄m. iō ipe dixit Joh.j. Qui post me venturus est ipe est q̄ añ me fact⁹ est. ꝛc. Tertia rō est, qz sicut vox est ꝓlūcta ꝑbo nec tñ est verbū, sic iohes multa sanctitate ꝓiunctus fuit xp̄o nec tñ fuit xp̄s. Mā xp̄s fuit sponsus: iohānes vero amic⁹ sponsi. ℣

Quartū de natiuitate iohis declarādū z cōmendatiōis. Ad cui⁹ euidentiā nota q̄ iohānes a q̄ttuor generib⁹ ꝓsonarū fuit cōmendat⁹ z laudat⁹. ℣ Primo a malo Herode, Mat. xj. Metuebat herodes iohannē vt virū sctm. Secūdo a bonis, Mat. xj. Dēs eū vt ꝓphetā habebāt. Tertio a meliori scz ab angelo, Luc̄.j. Erit em̄ magn⁹ cora dño. Quarto ab optimo, i. xp̄o, Mat. xj. Inter natos mulierū nō surrexit maior iohe bap. ℟ Et merito sic ab oīb⁹ cō mēdat. qz habuit pfectionē oīm sctō z. Primo angelo z. Mat. ij. Ecce ego mitto angelū meū q̄ pparabit viā tuā añ te. Secūdo patriarcharū in fidei magnitudine. Fuit ei iohes magn⁹ in fide de xp̄i hūanitate z diuinitate cū dixit Joh.j. Venit fortior me post me cui⁹ nō sum dig. soluere ꝛc. Tertio ꝓphetarū quā dñs sibi attribuit Mat. xj. cū dicit. Quid existis videre ꝓphetā etiā dico vob⁹ plus q̄ ꝓpheta ē hic. Quarto apl̄o rū. qz fuit missus a deo vt testimoniū ꝑhiberet de lumine. i. xp̄o. Quinto martyrum qz p iusticia mortē iustinuit. Sexto ꝓfessorū. qz ꝓfessus ē z nō negauit. Et carnis macerationē in deserto corp⁹ suū castigauit. p cibo, bīs locustas. z mel siluestre. z aquā p potu. Septimo virginū. qz virginitatē seruauit. Vñ canit de eo. Serta ter denis alios coronat ꝛc. vide lati⁹ vbi supra.

De sancto Johanne baptista.

Sermo LVI.

Erit enim magnus coram dño. Luc̄.j. ca. O ꝓo intr. ductiōe nota q̄ q̄tuor sunt genera hoīm. Quidā em̄ sunt magni coram dño z parui coram mūdo. quidam parui coram dño z magni coram mūdo. quidā parui coram dño z parui coram mūdo. Item nota q̄ magnus coram dño facit bona vita. sed paruum coram domino facit mala vita. Itē magnū facit coram mundo mūdi fortuna. et paruū fortune absentia. Sunt g̃ primi magni coram dño ꝓpter bonā vitam: sed parui coram mundo ꝓpter fortune absentiā. Et bis est b. iohānes baptista. z plerique fideles. Bone em̄ vite beat⁹ iohes facile oīm dicit. si text⁹ euāgelij ꝓcurrat put infra subijciam. Magnitudinē vite sue testatur dñs Matth. xj. Inter natos mulierum nō surrexit maior iohāne bap. Sed certe paru⁹ erat coram mūdo. qz fortune mūdi nō adhesit. immo ipam cōtemnēs in desertū cessit. vñ z mūdus ipm p puo reputauit. quia et ipm p paruo z vili p̄cio vēdidit. qz p saltu puelle capite truncat. et vir tante seueritat⁹ p risu turpitudinis mortē. Secūdo q̄dā sunt magni coram mūdo z put coram dño. i. q̄ fortune mūdi adherēt male viuētes/ de q̄bus

De sancto Johanne baptista

fuit Herodes qui Johannē decollauit. et cōsimiles. ¶ Q̄ magnus fuit diues coram mūdo, q̄ induebat purpura z byſſo, z epulabat q̄tidie ſplēdide, ſed nuus coraz dño, qz poſtea ab ipo guttam aq̄ bīe nō potuit. ¶ Tertio quidā ſūt magni coraz dño et coraz mūdo, q̄ bñ viuētes mūdi fortunā hñt. Tales fuerūt Abraā. Iſaac. z Jacob Dauid. z ſiles. Quarto q̄dā ſunt pui coraz dño. z pui coraz mūdo, q̄ nec mūdi fortunā nec bonaz vitā habēt. z tales ſunt miſerabiles. Talis non fuit ſctūs Johes ſed magn⁹ coraz dño put oñdit thema. Erit magn⁹. Dīndo ſermonē in duos articulos. In pmo oſtēdit quō ſctūs Johes fuerit magn⁹ coraz dño. ¶ Scōs erit de hoc p q̄ nos etiā poſſumus fieri magni coraz dño. ℗ Circa primū nota q̄ ſctūs Iohes fuit z eſt magnus coraz dño in octo p̄cipuis p̄conijs. Primo in annunciatiōe, nā licet multoz tā in veteri q̄ nouo teſtamēto fuerit natiuitas annunciata mundo, vt Iſaac, Samſonis, Jo[illegible] ꝛc. Remigij, ſcti Thome de aq̄no ex[illegible]orum. ¶ Nullus tñ eoz fuit ita ſolēniter p̄nunciatus a deo, qđ patz q̄druplicit. Primo ex pte p̄ſone annunciātis, nā ab eodē angelo fuit p̄nunciat⁹ q̄ z xps. Cz Gabriele. Luc. j. Apparuit autem Zacharie angel⁹ dñi. ſtans a dextris altaris incenſi z ait. Ne timeas Zacharia qm̄ exaudita zc. Ego em̄ ſum Gabriel q̄ ſto añ dñm et miſſus ſum loqui ad te. z hec annūciare tibi. Sup q̄ Petr⁹ Damiani in ſer. ſic dicit. Penſem⁹ vir iſte q̄tū ēniteat. q̄ z a pphetis añ p̄dictus. z ab eodē q̄ dñs angelo annūciatus. Et Maxim⁹ in ſer. ſic dicit. Dic eſt cui⁹ p angelū Gabrielē p̄nunciat natiuitas: nomē z meritū. Scōo exprte tpis ꝙuenientis, nā in ſeptimo meſe intrabat ſolus pontifex ſctāſanctoz. ſeptimus em̄ menſis q̄ſi totus erat apud iudeos ſolēnis ſicut z ſeptim⁹ dies. In pma em̄ die ſeptimi menſis erat feſtū tubarū i memoriā liberatiōis Iſaac. q̄n Abraam inuenit arietē cornibꝫ herentē. Gen. xxij. qđ repſentabāt p cornua q̄bꝫ buccinabāt. deinde decima die erat feſtū expiationis in memoriam illius bñficij. q̄ de⁹ ꝓpiatus eſt pctō populi de adoratiōe vituli. ad p̄ces moſi vt hī. Nume. xxix. q̄ tpe facta eſt annūciatio Luc. j. Factū eſt aūt cū ſacerdotio fungeret Zacharias in ordine vicis ſue zc. vſq̄ ibi. hora incenſi. Tertio ex pte loci excellentis. Nā ad iſtū locū ſcz ſcrāſctoz ſolus pōtifex intrabat ſemel i anno. ad hūc locū ſacratiſſimū Zacharias introierat Luc. j. Erat plebs expectās zachariā et mirabant q̄ tardaret ipe in templo. Quarto ex parte miraculi ſubſequētis. nā Zacharias q̄ nō credidit ꝓbis angeli fact⁹ eſt mutus. Zacharias em̄ conſideras ſuā ſenectutē. z vxoris ſterilitatē dubitare cepit. et more iudeoz ſilentiū ab angelo req̄ſiuit. Angel⁹ aūt p eo q̄ verbis ſuis nō credidit ipm taciturnitatis plaga p̄cuſſit. Luc. j. Et dixit Zacharias ad angelū. Vñ hoc ſciam. Ego em̄ zc. vſq̄ ibi. Cōſue in tpe ſuo. ¶ Dic cadit dubiū. Cōſueuit em̄ fieri excuſatio z dubitatio q̄drupliciter. Primo ꝓpter p̄miſſoz magnitudinē ſicut legit de Abraā. Cū em̄ dñs ſibi p̄miſiſſet q̄ ſemē ſuū terrā chanaan poſſideret. dixit ad eū Abraā. Dñe deus vñ ſcire poſſum q̄ poſſeſſur⁹ ſum eā. Et rñdens dñs. Sume inq̄t mihi vaccā trienne zc. Gen. xv. Secūdo ꝓpter nature impoſſibilitatē. ſicut patz in Sara. Cū em̄ dixiſſet dñs. Reuertēs veniā ad te et habebit Sara filiū. riſit Sara poſt oſtium tabernaculi dicēs. Poſtq̄ ſenui. z dñs meus vetulus eſt zc. Gen. xviij. Tertio ꝓpter ꝓpriā fragilitatem ſicut patz i Gedeone q̄ ait. Obſecro mi dñe in q̄ liberabo iſrael. ecce familia mea infima eſt in manaſſe. et ego minim⁹ in domo patris mei. et ex hoc ſignū petijt. z accepit. Quarto ꝓpter ſcz de vellere z roze. Judic. vj. Quarto ꝓpter voti firmitatē. ſicut patz de bta virgine: que aūt angelo. Quō fiet iſtud. zc. Et rñdēs angelus z dixit ei. Spūſſctūs ſupueniet in te zc. Luc. j. Quid eſt ergo q̄ ſol⁹ Zacharias ex eo q̄ dubitauit plagā incurrit cū ibi eſſz etiā magnitudo p̄miſſionis. Luc. j. c. Erit em̄ magn⁹ zc. iuxta thema. z multos filioꝝ iſrael zc. vſq̄. parare dño plebem pfectā. Etiā fuit ibi ꝓpria fragilitas. q̄ talē filium bīe indignū ſe reputabat. Etiā fuit naturalis ipoſſibilitas. cū eſſent ſenes z inſecundi. etiā tali operi ñ vacabāt. q̄ erāt ambo iuſti añ deū incedētes zc. vſq̄ i diebꝫ ſuis. vt ꝺr Luc. j. ℟ Dicit q̄ hec punitio accidit zacharie ꝓpt q̄ttuoz. Primo q̄m dū ſcernendo locut⁹ eſt. ideo ſilentio plectit vt tacendo credere diſcat. Scōo vt mai⁹ miraculuz in natiuitate filij appareret. Cū em̄

Magn⁹ tō · do ī octo: Annūciatiōe / cōcep⁹ Natiuit⁹ / cōuersatiōe

in natiuitate Johannis loquela patri redditur, miraculū miraculo cumulat. Tertio cōgruum fuit vt vocē amitteret, qñ vox nascebat: et legi silentiū imponebat. Quarto cū ipe signū a dño petierit ipam taciturnitatē p signo recepit. Scdo b. Johannes fuit magn⁹ ꝯceptione, qz in ꝯceptiōe i vtero sanctificat⁹, ita dicit Gabriel Luc. j. Spiritusancto replebitur adhuc ex vtero matris sue. S / Solum em̄ ḡttuor vasa de⁹ creauit, q̄ in vtero sctificauit. Hieremiā Here. j. Anteq̄ exires de ventre sanctificaui te. Mariā. ps. Sanctificauit tabernaculū suū altis. Christū. Luc. j. Nō em̄ ex te nascet sanctū vocabit altissimi filī⁹. Et Johannē. Et hec est rō, q̄re inter sctos noui testamēti solū triū sanctoꝝ natales celebrant / scz christi. Marie z Johis, vt i. c. ꝯquest⁹. / de ferijs. In sanctificatiōe aūt Johis tria deus cōtulit magna, vicz peccati originalis deletionē, gratie spūssancti infusionē p quā totaliter fuit solidat⁹, vt nō poterat peccare mortaliter, z tm̄ nō ꝓfidens de seipo fugit cluiū turmas ne leui saltē maculare vitam famine posset. Et tertio xpi cognitionem quā miraculose habuit ad tps, qz fm plures doctores accelerat⁹ est ei vsus rōnis ad cognoscendū aduentū saluatoris, z ꝓterea exultauit, xps em̄ puus fm Amb. ꝓpos virginis Elisabeth salutās, iohannē sanctificauit z illuminauit, vt Jesum agnoscceret z ꝓphetā cōstituit, z matrē Johānis cognoscere fecit Mariā eē matrē dei, q̄re dicit. Unū mihi hoc vt veniat mater dei ad me. Ecce em̄ vt facta ē vox rē. exultauit infans rē. Et Maxim⁹ in ser. Solus baptista dñi, vltra legem nascentiū natiuitatē suam leticie exultatiōis ꝓuenit. T Beata Ygo habuit tres filios, vnū naturalē scz xpm̄ Iesum, quē de suis viscerib⁹ generauit et hec est generatio naturalis. Aliū legalē scz Johannē euangelistā, quē ex rescripto et mandato ꝓncipis in filiū adoptauit: qñ xps ei dixit. Mulier ecce filī⁹ tuus, et hec ē cognatio legalis. Tertiū spiritualē. scz Johannē baptistā, quē p̄ spm̄sanctū i matris vtero baptisauit. Cū em̄ Elisabeth salutauit, mox infans in vtero exultauit, et spiritumsanctū recepit z ab originali pctō mūdatus fuit. et sic virtute verbi virginei baptismū spūssctī recepit. U Tertio fuit magnus natiuitate ꝓpter tria, qz fuit gaudiosa, miraculosa, z famosa. Gaudiosa q̄ ad patrē, vñ angelus ait. Erit tibi gaudiū supple in corde, et exultatio exterior. Gaudiosa q̄ ad cognatos vicinos z matrē, vñ dicit. Gaudēt cognati et vicini eius, qz magnificauit dñs misericordiā suā cum illa: et cōgratulabant ei. Luc. j. Ideo angelus ꝓmiserat. Multi in natiuitate ei⁹ gaudebūt. Nō hodie in celebratiōe huius festi faciūt saraceni, et quidā christiani, gaudentes corporaliter, scz comedēdo, bibendo, z ad ignē saltando, qd̄ tū fieri deberet spūaliter scz in ꝓsideratiōe tāti luminis, vicz toti⁹ mūdi in orōnib⁹ z elemosynis ad honorē sancti Johannis, se exercēdo. Et ꝑ petit eccl'ia hodie in orōne scz spūalia gaudia. Scdo fuit natiuitas eius miraculosa. / Primo in pē, qz mox repletꝰ est spūsctō, z ꝓphetauit dicens rē. Scdo in matre, qz nomen pueri diuinitus cognouit. Unū Amb. sup Lucā. Nomen filij ꝓphetiā didicit, qd̄ a marito muto discere neq̄uit. / Nā in circūcisione vocabāt eū noīe p̄is sui Zachariā: et dixit mater ei⁹. / Nequaq̄: sed vocabit⁹ Johes. Luc. j. / Tertio in ple, qz patri diuinitus loquelaz restituit natus. Unū Ambro. Respice Johannē quāta vis sit in ei⁹ vocabulo, cuius nūcupatio reddidit muto vocē rē. Tertio fuit natiuitas Johis famosa, qz fact⁹ est ti mor magn⁹ sup oēs vicinos eius, et super montana iudee diuulgabantur verba hec. 3° magn⁹ ..

X Quarto fuit magn⁹ ꝓuersatiōe scz in vita, siquidē habuit pfectionē oim sctoꝝ / Primo patriarchaꝝ quoꝝ magnitudo cōsistit in fide, sic Johes in fide xpi. De q̄ ait Joh. j. Ille erat lucerna ardēs z lucēs. Ecce agn⁹ dei. In fide. De ei⁹ diuinitate dicit. Veniet fortior me post me cui⁹ nō sum dignus rē. Perfectionē habuit ꝓphetarum. Mat. xj. Quid existis in desertū videre ꝓphetam rē. Sanct⁹ Tho. 2a 2e. q. clxxiij. Nā ipe habuit omne gen⁹ visionis ꝓphetie sensibile cū vidit spiritūsanctū in specie columbe sup xpm̄ et audiuit vocē patris dicētis. Hic est filī⁹ me. dilect⁹. Imaginariā q̄ sibi fuit dictū interi⁹. Sup quē videris spiritū dei descendentē z manentē sup eū. hic est q̄ baptissat scz interi⁹ pctā relaxādo. Jo. j. Intellectualē qñ dixit. Medi⁹ vr̄m stetit quē vos nescitis, q̄ añ me fact⁹ est rē.

De sancto Johanne baptista

¶ Joh. j. Et cū pphēta sit de preterito pūti & futuro, scōm oēs tps ipe pphetauit. ¶ De preterito cum dixit de se. qō pdixerat Esa. Ego vox clamantis in deserto &c. ¶ De futuro cū dixit. Illū oportet crescere me autē minui. ¶ De pūti occulto qū dixit. Ecce agnus dei. ¶ Sed plus etiā q̄ pphēta iohes. qz nō solū pphetauit ipe de alijs. iz etiā de se fuit pphatū. qō nō repit de alijs pphetis scz p Esa. Ego vox clamantis &c. p Malach. Ecce ego mitto angelū meū. Figurat⁹ in helia. ¶ Plus q̄ pphēta extitit. qz nō solū pnūciauit sed etiā digito mōstrauit qō alij pnunciauerūt. plus q̄ pphēta fuit. qz parētes. pphetare fecit vt dictū est. ¶ Plus q̄ pphēta ē. qz cepit in vtero mris pphetare. cū ad aduē cū xpi in vtero ꝑginis exīstētis exultauit i gaudio. ¶ Habuit pfectionē apl'oz. q̄ fuerūt i gra cōfirmati & a deo missi. ¶ Sic iohes fuit hō missus a deo. cui nomē erat iohes. de q̄ Joh. iij. Amicus aūt spōsi stat. ¶ Sup q̄ Aug. Quare stat. qz nō cadit. qz hūilis. vi de stantē i solido. ¶ Fuit em p gram sanctificationis in vtero sic confirmat⁹. q̄ peccare nō potuit mortaliter. ¶ Perfectionē habuit martyrū q̄ cōsistit in fortitudine. ¶ Sic constanter circa Herodē patefecit malitiaz q̄ inde mori non timuit. ¶ Perfectionē habuit cōfessoz q̄ cōsistit in carnis mortificatione. Luc. xij. Sint lumbi vestri pcincti. in lucida ꝑuersatiōe. ibi. Et lucerne ardētes i manibz vestris. i solida operatiōe. ibi. Et vos sīles hoibz expectantibz dīm suū qñ reuertatur a nuptijs. ¶ Sic iohānes carnē macerauit pīlis camelor. q̄bz induebat. locustis pascebat. vinū et sicerā nō bibit. & tā deuotus extitit vt xp̄s putaret. ¶ Perfectionē habuit virginū. q̄ cōsistit in carnis & mētis integritate. ¶ Sic iohes de q̄ canit ecclia. Nescīens labē niuei pudoris. Et iterū. Serta ter denis alios coronat. Cuius sn̄ia est. q̄ i patria q̄dā habēt fructū tricesimū. alij sexagesimū. sed ille centesimū cū virginibus. et sic habet tres aureolas. martyrū. doctorū. et virginū. et sic centesimuz fructū. ¶

Quinto fuit magnus in sua pdicatione. Ipe nāq̄ suā pdicationē inchoauit a penitētia dicēs. ¶ Penitentiā agite. appropinquabit em regnū celoz. Mat. iij. In q̄ pdicatione ē q̄tuor generibz hoīm dedit leges q̄bus bñ viuerēt vt saluarent. ¶ Primo pharisēis dedit legē pnīe dicēs illud Mat. iij. Progenies viperarū q̄s demōstrabit vob fugere a ventura ira. facite g̃ fructū dignū pnie &c. Jā em̄ securis ad radicē arboris posita ē. ¶ Omis em̄ arbor q̄ nō facit fructū bonū excidet⁹ & in ignē mittet. et sequit. Cui⁹ ventilabrū in manu sua. & pmūdabit aream suaz et cōgregabit tritīcū in horreū suū. palea aut cōbu. ig. inextīg. Attēdam⁹ charissimi duram increpationē b. Johānis ad oēs pblicos pctōres. q̄ p pharisēos designant. nimē dum est. q̄ etiā nūc. s. iohes cōgruenter & vere ad nos dicere posset. progenies viperaruz q̄s vobis &c. ¶ Per signa em̄ q̄dā cognoscere possum⁹ q̄ timendū est ne in breui veniat sup nos ira dei. ¶ Et adducam hic septē signa q̄ si in aliq̄ ciuitate puincia vel regno cernis. pculdubio illis de primo ira et flagella erūt. nec p̄sumptuosum est ira lo qui aut temere. qz ipe dñs iesus Mat. xxiij. et Luc. xxj. dixit. ¶ Ab arbore aūt ficī discite parabolā. ¶ Cū videritis qz ramus ei⁹ tener fuerit & folia nata: scitis quia ꝑpe est estas. ¶ Primū signū. q̄ noscunt in primo ventura ira & flagella dei. ꝛ magnitudo & horribilitas pctōr. qñ scz fiūt pctā horrēda. grauia sīue nephāda. vicz simonia. ꝑphanationes sacroz locoz. irreuerētia diuini cul⁹. veneficia. sacrilegia. adulteria. incest⁹. sodomie blasphemie. piuria. crudelitates. violētie. tapine. discordie. vsure. liuores. fraudes deceptiōes. pditiones & silia. ¶ Scōm signuz ꝛ multitudo peccantiū. qñ em̄ pctā grauia cōmittunt a pauc⁹. adhuc eq̄nimiter suffert de⁹. sed si a multis ppetrant nō diu ꝑtinebit manū suā. ¶ Ue nobis qz nos sumus in q̄s fines seculoz deuenerūt. in q̄bz cōpletū dictū ps. Oēs declinauerūt simul inutiles facti sunt. nō est q̄ faciat bo. nō est vsq̄ ad vnū. Hiero. aduersus Vigilantiū inq̄t. Rara virtus est nec a pluribz appetit. ¶ Et Ouidius li. j. de ponto ait. Nec facile multis inuenies millibz pnū. virtutē pcij q̄ putet ee sui. ¶ O q̄ exiguus est numer⁹ seruientiū deo in veritate. ¶ O q̄nta est seqla diaboli. o q̄ diuersipulos hz iā antichrist⁹. nō est veritas. nō est ꝑfidētia. nec bonitas in filijs hoīm. descendētibz ab vniuersalibz ad ꝑticularia iubet plato q̄escere. ¶ Tertiū signū ad cognoscendū ira dei fore ꝑpinquā est inuerecundia pctōr. q̄ā cū multitudo pctōr. suguenerit

q̄ magn⁹ i pdi.

secundū signū erit future messis/sed q̄uis pctā horribilia z infinita essent.si tñ fierent occulte z cū verecūdia/patiam haberet deꝰ/sed q̄ me vertā.nūc ī q̄libet statu a multꝫ sine timore dei z verecūdia hoīm.horrēda cōmittunt pctā/Nō erubescūt hoīes amplꝰ adulterari publice/ad vsuras mutuare.nō facere q̄q turpia absq̄ verecūdia/z tñ Licero gentilis.o xp̄iane pessime.li.j.officiō. aiūtissime verecūdia nihil rectū esse p̄t: nihil honestū. Et Valeriꝰ li.iiij/Verecūdia est parēs oīs honesti ꝓsilij/tutela solennīū officioꝝ/magistra ī nocētie.chara ꝓmissis.ac cepta alienis/oī loco.oī tp̄e p̄ se ferens fauorabile vultū. Et Ber̄.sup Cañ.ināt/Verecūdia spūalis glia ꝓscie est/fame custos. vite decꝰ/sedes v̄tutū/p̄mitie laus/nature insigne z totꝰ honesti/pch̄ dolor pudet dicere quō fuit his tp̄ib pctā inuerecūde.impudenter elata facie.z cū derisione z ꝓtemptu dei/O xp̄iana religio q̄ oīs immunditie z sc̄imonie speculū esse deberet/hodie. q̄ verecūdia extincta ē.facta ē turpis z sordida/z tēplū oīs īmūdicie z dissolutionis/

m Quartū signū est ipunibilitas pctoꝝ.si em̄ inuerecūde z mīafelīe pctā fierēt z puniret/ ad minꝰ adhuc patiam h̄ret deꝰ/sed cū impune transeūt irascendū deū ꝓuocamꝰ/ita ꝺr ī.c.si ea.xxiij.q.iij. Si ea q̄b deꝰ offendit insecꝫ vel vlcisci differimꝰ/vtiq̄ diuinitatis patientiā ad irā ꝓuocamꝰ/multū em̄ deꝰ delectat in punitōe maloꝝ.vt ꝺr ī.c.si q̄s alioꝝ.e. cā z q.vbi h̄ q̄ magꝫ puniunt ꝓsentiētes q̄s faciētes/z ī.c.q ꝓsentit.xj.q.iij. Regulariter facientes z ꝓsentiētes pari pena puniunt/vt ī.c.j.de offi.del.ibi glo. de q̄druplici ꝓsensu vide tē.et ī.c.faciēt. lxxxvj.di. Inuehe ꝛ p̄latos z rectores ciuitatum q̄ nō puniunt publica adulteria tē.

m Quintū signū est studiū et ꝓmptitudo peccatoꝝ.q̄ scz tota diligētia et ꝓmptitudine cōmittunt pctā horrēda a multis in q̄libet statu/q̄uis em̄ talia pctā fierēt sine timore et impune.si tñ oē nr̄m studiū nō esset in illis patiaꝝ h̄ret deus/Hz q̄ oē studiū īn illis erit magis ꝓinq̄ ira dei erit. Inuehe ꝛ faciētes maloꝝ diligētiā ad seruiendū diabolo q̄ deo/Sextū signū ē gloriatio et iocunditas pctoꝝ. Hā si oē studiū nr̄m esset in male viuēdo et tñ de pctis nō gloriaremur z iocundaremur patiētiā haberet deus. Sed cū cernim⁹ pctōres ī malitia gloriari z iocundarī/aliud clarū erit signū diuini flagelli. Inde p̄s. clamat. Quid gloriaris ī malitia q̄ potēs es iniq̄tate. Inuehe ꝛ tales. Septimū signū est pseuerātia peccatoꝝ q̄ scz pctā ḡuia a multꝫ cōmissa cōsuetudine z lōga ꝓseuerātia ī cordib ꝓfoꝝ lenita facta sūt/Defendūt nāq̄ multi pctā sua.z excusant ꝓsuetudinē allegātes/nō aduertētes oīm doc. sniam/q̄ firmit assueuerāt q̄ ꝓsuetudo nō excusat neq̄ alleuiat pctā: sed aggḡuat z adauget. Audi q̄d dicat Bze. non⁹ i.c.fi.ō ꝓsuetudie.z ꝓcilīū lateranēn. in.c.cū in eccl̄ia.de simo/Ita ātō ḡuiora sūt crimina.q̄nto diuti⁹ infelicē aīam detinent alligatā. Et Clemēs.iij.in.c. cū h̄ret. de eo q̄ dux.ī ma.quā pol.dic/Diuturnitas tp̄is pctīm nō minuit.sed augmētat/male igit se excusant pctōres z trāsgressores diuīe legꝫ/ q̄ sp q̄rūt ad ꝓsuetudinē subterfugere/sic faciūt vsurarij. sic mercatores fraudulētissic mulieres vane.sic ambitiosi clerici/ sic blasphematores.sic oēs dissoluti corde/ q̄ tāto magis deberēt timere iudicia dei q̄ videret p ꝓseuerātiā z ꝓsuetudinē a pctis detineri. Cōcludo igit q̄ q̄ bñdict⁹ deus cernit in alīq̄ regno.puincia.ciuitate.aut toto orbe terrarū ista horribilia z infinita pctā fieri sine timore dei/publice z ipune.oī attentione z studio gloriādo se/z ita sp ꝓseuerare/nō p̄t āpli⁹ patiaꝝ h̄re deꝰ/q̄z ira sua in nos desciet multiplr flagellādo/Exaūt p̄ dicta ꝓa sint/z ne ex leuitate me putes adductisse testimonio sacre scp̄ture/ꝓbabo tibi deū nūq̄s intulisse mūdo aliq̄ō exterminiuꝫ generale aut p̄ticulare/nisi p̄dicta signa p̄cesserint/De exterminio generali audi tex. Heū. vj. Videō aūt deꝰ q̄ multa malitia hominū esset in tra ac cūcta cogitatio cordis intēta esꝫ ad malū oī tp̄e penituit eū fecisse hoīem/Demū subdit q̄ ds p vniuersale diluuiū mūdū exterminauit/Hec ꝓba si diligēter examinent p̄dicta oīa reperient sig̃.tunc em̄ tp̄is multa z horrēda pctā regnabāt z p maxīe circa scel⁹ ꝛ naturā z fetosam luxuriā. Ait em̄ Methosi⁹ q̄ mlieres supgresse virꝫ abutebant.z ꝺr ī tex. Videō aūt deꝰ q̄ multa malitia hoīm/vbi ꝓma duo sig̃ ponūt z q̄ manifeste et impune fiebāt/ iō subdit. in terra.z q̄ fiebāt iocūde z sine alīq̄ timore.iō subdit.et cūcta cogitatio cordis.i.nō

partim neq; diuisim/Et q; fiebāt oī attentione z studio.ōr intēta essz ad malū/Naz malū est pcā cōmittere:sz pe⁹ de illis gloriarī/Et q; fiebant talia pcā pseuerant.lō subdit.oī tpe/Et q; i h̄ signo messis matura fuit.lō falcē general' diluuij mīsit sup terram z vniuersam carnē deleuit/Silr q̄ cū q; alia pticularia iudicia diligēter cernez videbis predicta claresscere sig̃.vide Gen.xix Sodome z gomorre iudictū.si diligenter inspexerz pdicta sig̃ repies/sicq; de alijs ꝛc. Quid igit̄ charissimi nob faciendū est cuz pdicta signa p oculis videam⁹/merito cū timore aduertere deberemus pdicationē scti Johis bap/z facere dignos fruct⁹ pnie.vt sic fugere possim⁹ a futura ira dei/qm̄ securis ad radicē arboris posita est/fac deinde exaggeratiōnē vt scis/z tantū de pma pdicatōe scti iohis.quā fecit pharisei.Scdo b.iohes minoribz z popularib⁹ dedit legē miscōie i elemosynis dicens illud Luc.iij. Qui hz duas tunicas.det vnā nō habēti. qui hz escas silr faciat/Amb.sup Lucam. et hī in.c.in singulis.lxxxvj.di.ōr sic/In singul' q̄z generib⁹ hoīm ꝓueniēs tribuit s.Jo.baptis.rūsum vnū oīb⁹/oēs in cōi admonenz vt ꝓferāt nō h̄nt/miscōia ei plēitu do ꝑtu tū est.z lō oīb⁹ est ꝓposita forma ꝑtut/Tertio officialib⁹ publicanis imperatoris z pncipū dedit legē iusticie dicēs illud Luc.iij. Nihil amplī⁹ q̄ ꝓstitutū est vob faciat/et in d.c.in singulis.lxxxvj.di.ōr sic/Ita publicanis ne vltra ꝓscriptū exigāt. Quarto militib⁹ dedit legē clemētie dicēs illō Luc.iij. Neminē cōcutiat/z neq; calumniā faciatis:et ꝓtenti estote stipēdijs vr̄is/z in d.c. in singulis.ōr sic.militib⁹ ne calumniā faciāt/z ne pdā requirāt/docēs idcirco ꝓstitutū militie stipendiū ne dū sumpt⁹ q̄rit ꝓdo crasset. ꝫ Sexto b.Jo.fuit magn⁹ ꝓmendatiōe. Null⁹ sctoz repit ita mirabiliter cōmēdat⁹/Nā oīs natura intellectual' eū ꝓmēdat.Primo ipe ōs.Mat.xj.Inter natos mulierū nō sur.maior Jo.bap.vbi excludit Maria/q; ōr.inter natos/et xps. q; dic.mulierū.nō em̄ xps fuit mulier/z natus sz ꝑginis.Scdo āgel⁹.Lu.j.Erit magnus cora dño/vbi ꝓsequent archangel⁹ Gabriel vitā suā describit.Tertio hō etiaz inimic⁹ vt Herodes.q; ōr Mar.vj.Sciebat eū virū sctm̄ z metuebat eū/sz z doc.ecclesie mirabiliter eū ꝓmendāt/Aug⁹.i ser. dicit.Magnus Johānes cuius magnitudini etiā saluator testimoniuz phibet dicens/Nō surrexit iter natos mulierū maior ꝛc. ꝓcellit cūctis.eminet vniuersis.aūcedit pphetas.supgredit pr̄iarchas.z quisq; de muliere nat⁹ ē inferior est iohe. Itē iohes Chrys. Johes stola ꝑtutū ꝛc.vide i lectionib⁹ de decollatiōe ei⁹/Itē petrus Damia. in ser.de ei⁹ natiuitate.quē vide. ℟ Septimo fuit magn⁹ sua ꝓsummatiōe.nā descēdēs ad limbū ꝓfortauit sctos pres.q; ibi erāt apportādo eis bonū nūctū de aduētu saluatoris.q; cito erat descensur⁹ ad eos liberandū/Ūñ ꝓfortati sūt ꝑt̄ q̄ttuor. Primo q; ibi erāt i maxia tristicia/Scdo q; vi sione dei carebāt/Tertio q; i loco tenebroso manebāt/Quarto q; demonū vicinitatē habebāt. Et q̄uis ad limbū descēderit. ei⁹ tñ passio ab ecclia celebrat/Eoz̄ tñ q; ad limbū descēderūt fuit q̄druplex differētia. Primo q̄dā spectabāt simplr ad vet⁹ testa. sic Abraā.Moises Dauid ꝛc.z istoz solēnitas nō agit/Scdo q̄dā spectabāt ad vetus testa.q̄tū ad tps.Sz ad nouū q̄tum ad causam/vt sūt pueri innocētes.z lō ꝑt̄ cām eoz obit⁹ celebrat/sed ꝑt̄ tps alleluia subticet/Tertio q̄dā spectabāt ad nouū testa.rōe cause/q; p iusticia moriebāt.z rōe tpis/q; fuerūt finis veterz testa.et initium noui vt Jo.bap.et lō ei⁹ obitus colit̄ et alleluia cantat̄. Quarto q̄dā spectabāt ad nouū testa.rōne vniuersalis damnatiōis z nouē institutiōis/vt xps q; ad limbū descēdit vt inde educeret sctos pres/Juxta illō Zachar.ix.Tu q̄z in sanguie testamēti tui emisisti vinctos ō lacu i q̄ nō erat aq̄/Inter q̄s pres imediate post xp̄m erat Joh.bap.cui data est sedes luciferi in celo i die ascensionis p sua glia. § Ultimo fuit z est magnus miraculoz operatiōe i vita.i morte. et post morte. In vita null⁹ ita cito fec⁹ miracula sic iohes.q; adhuc in vtero mr̄is exiens exultauit/Miraculose cōcept⁹ ē.q; de sterilib⁹ parētib⁹/Miraculū fecit i natiuitate reddēs pr̄i loq̄lā.Et tota ei⁹ vita fuit miraculosa/In morte.p; de miraculis circa ei⁹ sepulcrū i Sebaste ciuitate palestine factis/Ubi p discipulos ei⁹ inter Heliseū z Abdiā fuit sepult⁹/Et cū miracula nō cessarēt iubente Juliano apostata gentiles ei⁹ ossa cremauerūt z p agros sparserūt. Et vt quidā dicūt cū Herodias caput Io-

hannis in mãibꝫ teneret ꝛ eidẽ gaudẽs plu
rimũ insultaret, diuĩo nutu caput ipm̃ i ei⁹
faciẽ sufflauit ꝛ illa ptinus expirauit/ Illũ
ꝙo dicũt q cũ herode in exiliũ fuerit dãna
ta, ꝛ ibi miserabilr defũcta, qõ veri⁹ fm cro
nicas viór/ Post mortẽ ꝙo mult⁹ claruit ꝛ
bodie claret miracul/ Unũ scribit Greg.
de sanctulo, iij. dial', et plura alia/ vide i ei⁹
legẽda de natiuitate ꝛ decollatione/ Scõs
articul⁹ erit de ℔ quõ nos possim⁹ fieri ma
gni coꝛã dño. Solutio. tria sũt p q magni
fieri possum⁹ coꝛã dño, s. ex diuĩo timore,
ex diuĩo amore, ꝛ tertio ex hũilitatis auc
re, q vide in sermo. de sctõ Bartholomeo,
q incipit/ Facta est ꝓtentio ꝛc. in scõo mẽ
bꝛo. Ad idẽ vide scõm mẽbꝛũ in ser. Jo℔is
nider de sctis hui⁹ festi ꝛc.

De sancto Petro apl̃o. Ser. LVII.

Tibi dabo cla/

t

ues reg. celo. Mat. xvj. A
nĩbus plato℞ siue doc. q ordinate fiũt tria
debẽt ꝓcedere/ Primũ est examinatio, scõm
est examinato℞ bñ rñdentiũ ꝓmẽdatio, ter
tiũ est ꝓmẽdato℞ approbatio/ Hũc moduꝫ
apl's paul⁹ docuit. j. Thi. iij. Et hi ꝓmũ p
bent̃/ Hũc xp̃s i sua ꝓma ordinatiõe serua
uit/ collatur⁹ itaq; apl'is ꝛ b. petro ꝓncipal'r
fm glo. clauiũ ptãtẽ tria fecit/ Prio ꝓmisit
examiationẽ, scõo adiũxit bñ rñdentis cõ
mendationẽ, tertio ꝓmẽdati approbationẽ.
Examiauit aũt aplos i duob⁹/ Prio i fide
aliena/ Quẽ dicũt hoies/ ꝛc/ Scõo i ꝓpria.
Vos aũt quẽ me eẽ dicit⁹/ q; plati redditu
ri sũt rõnẽ nõ solũ p seipis, sz etiã p subditis/
Examinatũ ãt discipulũ pbatissimũ ꝓmẽ
dauit in duob⁹, i pfectiõe fidei. Bt̃us es sy
mon bariona/ in pfectiõe scie. q; caro ꝛ san
guis nõ revelauit tibi sz pr̃/ Cõmendatum
approbauit i duob⁹. In onere. Sup hanc
petrã. In honore. Tibi dabo claues ꝛc. p
ut dicit thema. In q̃b⁹ ꝙbis tria tangunt̃
/ Primo petri dignitas. q; dicit. tibi. scz pe
tro. et sub ipo oi suo successori/ Scõo xp̃i
largitas. q; dicit. dabo nõ vendã: sz libere
cõferẽs/ Tertio doni immẽsitas. q; claues
regni celoꝝ. ℂ Circa ꝓmũ nota q dig
nitas b. Petri vltra alios aplos pbat̃ ex
tribꝫ/ Primũ ꝙ plationis. xp̃s eñ b. petrum
summũ pontificẽ fecit/ ꝛ vicariũ suũ instituit/
qñ dixit eis Joh. vi. Pasce agnos me/ Et
tertio pasce oues meas. vbi nota q in no.
test. xp̃s instituit triplicẽ gradũ sacerdotũ/
Prim⁹ est inferioꝛ/ scõs est epoꝛ/ tert⁹ est
pontificũ maximoꝛ/ Prim⁹ gdus sacerdo
tũ ꝓstitut⁹ a xp̃o est grad⁹ sacerdotũ inferio
rũ/ Hã habuit dñs. lxxij. discipulos. q̃bus
succedũt pbyteri. q sũt minores in auxiliũ
opis. vt no. in. c. olim. xcv. di/ Scõs grad⁹
est epoꝛ q sacerdotes maiores respectu a
lioꝛ inferioꝛũ dici pñt/ Hi locũ. xij. apl'oꝛ
tenẽt in eccl'ia/ sic patz. lxxij. dis. qrũ vices,
et in. c. videtes. xij. q. j/ Tert⁹ gdus est pon
tificũ maximoꝛ/ Hã dñs sup alios elegit
petrũ in summũ sacerdotẽ, sicut notat Leo
papa in. c. ita dñs nr̃. xix. di/ et Anacle⁹ pa
pa i. c. i nouo. xxj. di. ꝛ. c. se. et idẽ papa in. c.
sacrosancta. xxij. di/ vbi dr̃ q petro ꝓcessuꝫ
est a deo ꝛ ipi inter se voluerũt apl'i id ipm
/ vt reliq̃s pẽsz oĩb⁹ apl'is ꝛ cephas, i. caput
/ ꝛ ꝓncipatũ teneret apl'at⁹/ q et eandẽ for
mã suis successoribꝫ ꝛ reliq̃s epis tenendã
tradiderũt/ et in. c. pdicto. ea. di. dr̃. q talis
grad⁹ fuat ẽ in ve. test. vbi aarõ summ⁹ sa
cerdos fuisse tradit̃ ꝛ filij ei⁹ sacerdotes mi
nores. vñ scptũ est/ Moises ꝛ aarõ i sacer
dotibꝫ ei⁹. i. ꝓmi inter eos fuerũt vtillores
/ Talis etiã discretio a gẽtilibꝫ marie etiam
ũtroducta ẽ/ q; suos sacerdotes miores sũ
plicit̃ flamines, a filo qõ i capite portabant
vocabãt/ alios archiflamines, alios ꝓphofla
mines appellabãt/ q̃ste ãt ꝑeminẽtie sit maxi
mi pontificat⁹ gd⁹ ꝯdit Agatho papa i. c.
sic oẽs. xix. di. vbi dicit. sic oẽs apl'ice sedis
sanctiões accipiẽde sũt tã q̃s ipi⁹ diuĩa voce
petri firmate/ Quisq̃s eñ catholice ad pa
lẽ celsitudine sublimat ipe ẽ petri succes⁹
sor, ipe vicari⁹ xp̃i, ipe cui tot⁹ mũs devote
est subiect⁹/ ꝛ lz magꝝ sit ptãs impialis: lõge
tñ nobilior ẽ facultas pontifical'/ et iõ dr̃ in
c. solite. de ma. ꝛ obe/ Fecit de⁹ duo magna
luminaria i firmamẽto celi. lumiare maius
vt pesset diei. et luminare min⁹ vt pesz no
cti/ vtrũq; magnũ sz altez mai⁹/ Ad firma
mentũ igit̃ celi ℔ est vniuersal'ecclie fec⁹ de
us duo magꝝ lumiaria, i. duas instituit di
gnitates/ q sũt pontifical' dignitas. ꝛ regalis
ptãs/ sz illa q̃ pest diei. i. spualibꝫ maior est/
q̃ ꝙo nocti. i. carnalibꝫ minor. vt q̃sta ẽ int̃
solẽ ꝛ lunã tanta eẽ inter pontifices ꝛ reges
dria cogñscat. hec ibi. ℂ Scõm dr̃ scti

De sanctis Petro et Paulo apostolis

Tatis, scitas nāq; vite b. petri, pbat ex fide triplr. Habet nāq; triplicē veritatē fidei, s. integrā, feruidā; solidā. Primo integrā, qz vtrāq; naturā ꝓfessus ē, s. diuinitatis; z hūanitatis cū dixit: Tu es xps, in h ꝓfitet hūanā naturā, qz xps interptat vncī. ps. Unxit te de⁹ tuus, s. in regē z pontificē, iz in h qd dixit, filī⁹ dei viui, cōfitet diuinā naturā. Et ōz notanter viui, scm Hiero. ad differentiā eoz q putant dii z mortui sunt. Ipe solus ōs immortale. Ezech. xviii. Viuo ego dicit dns. Et sic petr⁹ habuit fidē integrā: sic z nos hīe debem⁹, qz dicit Athanasi⁹. Quā nisi q̄sq; integrā inuiolatāq; seruauerit absq; dubio in eternū pibit. Et tā oz esse integra, i. moribus approbata. Jac. ii. Fides sine opib⁹ mor. est. Hiero. Quid pdest si impie agis qd deū voce inuocas quē opib⁹ negas. Jō dicit. Ebūs es symō, i. obediens, nō petr⁹, i. cognoscēs, qz cognitio fidei p se nō saluat iz obedientia opis. Hīe. Tūc vere citer fideles sum⁹, si qō ꝑbis pmittim⁹ opibus adimplem⁹. Scōo habuit fidē feruidam, i. maxīe charitate informatā. Hā scm Aug. charitas est forma fidei z in deū credere est credēdo p amorē in deū ire, z ei p fidem formatā tanq; vltimo finī adherere.

D Fuit aūt b. petr⁹ feruētior ī charitate siue dilectiōe ceteris aplis, cui⁹ sig sūt qt tuor. Primū añ passionē, qz pr̄ eī⁹ amorē oīa terrena ꝓtēpsit. Mat. xix. Ecce nos reliquim⁹ oīa z se, su. te. Quidā sūt pcrastinātes, ō qs dicit, ecce. Quidā ad tps reponētes, ꝓtra qs dicit, reliq̄mus, nō reposuim⁹. Quidā diuidentes, ꝓtra qs dicit, oīa, qdā res suas exteriores relinquētes sed ad voluntates retinētes, cōtra qs dicit, z secuti sum⁹ te. Secundū signū fuit in passione, qz secū mori voluit, qñ dixit Luc. xxii. Paratus sum tecū ī carcerē z in mor. ire, nō eī volebat mori añ eū, qz nolebat carere tā dilecti pñtia, nec volebat viuere post eum, qz nō reputabat vitā sed mortē amarā, volebat aūt mori cum eo, qz hoc reputabat sibi gloriā et coronā. Tertiū signū fuit p⁹ passionē, qz sp in lachrymis fuit. Habuit ei lachrymas doloris, eo q magistrū suū negauit Luc. xxii. Egressus foras flevit amare. Ūñ dic Clemēs, q qñcūq; gallicantū audiebat lachrymas emittebat. Habuit lachrymas ꝓpassiōis, eo q amicū mortuū videbat. Joh. xvi. Plorabit; z flebitis vos mūdus aūt gaudebit. Habuit lachrymas deuotiōis: eo q ad amicū videndū sp se parabat. Habuit lachrymas ꝓsolationis, nā sp fleuit qñ memor fuit dulcissime allocutiōis z ꝓuersatiōis iesu. Ūñ dic Clemens q sp ī sinu sudariū ferebat q fuētas lachrymas detergebat, sic em in ꝓsuetudinē deduxerat flere q tota ei⁹ facies adusta lachrymis videbat. Quartū signū fuit p⁹ resurrectionē, qz ipm iohem ad monumentū pcurrit. Et sicut dic Hie. Illi p ceteri cucurrerūt q p ceteri amauerī, Aliqñ ei cucurrūt sil: aliqñ iohes pcucurrit cit⁹ petro, aliqñ petr⁹ citius iohe, qz ꝓr monumentuz intrauit, p qō dat intelligi q ambo dilexerūt xpm sapiēter, sed iohānes magis dulciter petr⁹ aūt magis ꝓstāter. Et q sequit tertiū q habuit fidē solidā, qz p xpo sniam mortis volūtarie tolerauit. De q Chrys. Ad tolerandū p xpo vulnera z mortis picula erat oī saxo durior, oī adamante firmior, sic q nulla res trāsitoria eū potuit amouere, pal sus etiā videt passione acerbiori p ceteris. Hā cū passio crucis sit acerbissima et ipse hāc sustinuerit ꝓso capite ad dextrā hinc facta crudelior z passioni xpi similior. E

C Tertiū ōz opatiōis. Fuit em ei⁹ opatio efficax scm ei⁹ ꝑtutē, et hoc q̄druplr. Prio scm virtutē sanādi, nō em solū sanauit sicut ceteri ꝑbo ozōnis iz etiā ꝑbo iussionis, sic pz in sanatiōe Enee. Act. ix. Itē etiā vmbra corpis sui, vt ōz Act. v. Etiā impositiōe baculi sui, sic ptz in discipl'o tā p triginta dies defuncto, q ad ipositionē baculi sui resuscitat⁹ ē, vide in legēda. Scōo scm virtutē pdicandi. tā fructuose em pdicauit q vna die tria milia hoim ꝙuertit, vt ōz Act. ii. Jō dicit Anaclet⁹ papa in. c. ī nouo. xxi. dī. q petr⁹ ꝓmus ad fidē pl'm ꝑtue sue pdicatiōis adduxit. Tertio scm virtutē ꝓpriā ei⁹ ozō aliqñ apiebat celū, vt pz Act. x. vbi ōz q sup eū cecidit mētis excessus z vidit celū aptū. Aliqñ faciebat descēdere spiritūsctm, sicut ptz Act. viii. in samaritanis. Aliqñ expoltabat infernū, sic qñ suscitauit defunctū quē symon mag⁹ suscitare nō potuit z thabitā viduā. Act. ix. Aliqñ vincebat demoniū, sic patz in demone q symonē magū p aera deferebat, vide legēdā. Quarto scm virtutē ꝙuersatiōis z mortis. Ūma

em cū honestate inter apl'os z alios iudeos z gentiles ꝓuersat' est: ita vt eū meritō caput seq̄renk quē etiā nos p̄sertim clerici summa veneratiōe seq̄ debem'. F

Nā clerici oim diuīo cultui dedicati magna cū honestate cū secularibus cōuersari debēt/Et infra scriptas honestates hīe et obseruare tenenk//Prima honestas est cum mulieribꝫ/qm̄ mulier sagitta diaboli ē.oia fere scādala q̄ in clericis accidūt a scelera tissimis mulieribꝫ hūt ortū/dūt igit ꝓuersationē mulierū p posse fugere/z earū cohabitationē declinare.Audi Hiero.xxxiij di.hospitiolū.vbi dr/Hospitiolū tuū aut raro aut nūq̄ mulieres terant/q2 nō p̄t toto corde habitare cū deo:q̄ feminarū accessibus copulat'z/vide totū textū.q2 pulcer est.et in.c.legit.lxxxj.di.dr.Legit in regula Augustini q2 b.Aug'.nec cū sorore habitare ꝓsensit di/Que cū sorore mea sūt sorores mee nō sunt/glo.q2 soci' socij mei socius meus nō est/nā cohabitatio qñq̄ est adulterij occasio.vt i.c.diffinim'.xxxij.q.ij/Excipiunk oēs iste.vt mater.soror.amita.matertera.et generalit̄ p lineā trāsuersalem oēs ꝓsanguinee q̄ sunt infra secundū gradum.vt in.c.cū oīb'.lxxxj.di/Cū oīb' ināt clericis extrance femine nō cohabitent sed sole matres.auie.matertere.amite.sorores.et filie fratrū z sororū/et q̄cunq̄ ex familia domestica necessitate.i.cōsanguinitate vel affinitate.Hec ibi.Sed p lineā ascendentiū z descendentiū vsq̄ ad quartū gradum ar.d.c.cū oīb'.et.c.nō debet.de ꝓsang.z affini.et.xxxij.di.Inter oīa dixit.i.statuit synodus sancta nō ep̄o.non diacono.nō subdiacono/nō alicui oīno q̄ in clero est licere subintroductā habere mulierē nisi forte aut mr̄ez.aut sororē.aut amitam.aut etiā idoneas ꝓsonas.q̄ fuglūt suspitiones.sed certe si q̄s posset oēs generaliter declinare deberet.q2 mund' tot' i maligno posit' est/Innuebe ꝫ cohabitātes z illos q̄ cōiter ꝓducūt hospitia inter eas z laicos/cū tñ hospitari possint inc clericos qō fieri nō deberet.Rationē ponit Eusebius in.c.laicos.ij.q.vij.q2 laici opido clericis infesti sunt.et iō vita eor̄ z ꝓuersatio debet esse secreta z a laicor̄ actib' remota/Innuebe etiā cōtra eos qui se tpe serotino puellis et mulieribus cōmiscent publice in plateis z̄c.Scōa eor̄ honestas est in capitulis.xxiij.dist.c.phibete.dr.Prohibete frēs p vniuersas regionū vestrarū ecclesias.vt clerici iuxta populū comā nō nutriant/sed desup caput in modū spere radāt.i.coronā portēt.et in.c.clerici.ea.dis.et de vi.z hone. cle.in.c.clericus.et.c.clerici.et.c.clericis.dr/q̄ clerici q̄ comā nutriūt z barbā etiā inuiti a suis archidiaconis rondeank.debēt em̄ aures habere patētes/Innuebe ꝫ habētes lōgos pilos z puas coronas. H Sz q̄ est rō q̄ institutū est q̄ ista tōsura capitis portet. Solutio fm̄ mentē s.Tho.in.iij. di.xij.et canonistarū.tres sūt rōnes/q̄re sacerdotes z in sacris ꝓstituti tōsurā deferre debēt. Prima rō est in signū regie dignitatis/Nā sacerdotes ad diuīa mysteria z regis eterni sacra ministrāda electi ac ordinati deputati sunt/tō signū regis eterni deferre debēt/qd̄ est capit' corona.Hāc rōnem tangit be.Hiero.et hī in.c.duo.xij.q.j.vbi inq̄t.Duo sūt genera p̄planor̄/Est autem vnū gen' qd̄ mancipatū diuīo officio.z deditū ꝓtēplationi z orōni/ab oi strepitu tpaliū cessare ꝓuenit/vt sūt clerici z deo deoti.scz cōuersi.Cleros em̄ grece latine sors dr/Unde hmōi hoīes vocank clerici.i.sorte electi/oēs em̄ de' in suos elegit.hi nāq̄ sūt reges.i.se alios q̄ suis ꝓtutib' regētes/z ita in deo.i.in eccl'a regnū hūt.z h̄ desigt corona ī capite/Hāc coronā hūt ab institutiōe romane ecclesie/z in signū regni qd̄ in xp̄o expectāt. Scōo tonsurā deferre debēt ī signū tpalis vilitatis. Quid em̄ pilor̄ ratio circūcirca tēpora.z sup̄ caput pilor̄ abrasio aliud significat q̄ q̄ diuīnis dedicati inferius radank circa tēpora.i. inferioribꝫ negocijs nō implicenk/z ī vertice capitis capillū nullū deportēt vt toti ꝓtēplationi dedicenk.ij.ad Thi.ij. Nemo militās deo implicet se negocijs secularib': q2 nēo p̄t duo. dūs ser. Audi Hiero.ī d.c.duo.vbi cōsequēter dic. Ratio ꝫo capit' est tpaliū oīm depositio/illi victu z vestitu ꝓtēti nullā inter se ꝓprietatē hūtes.s.in reb' eccles tasticis nō ei sit dūl eor̄ūdē ꝫ dispēsatores.z an vsu rarij vel vsufructuarij ad pūs resoluere dimitto. Tertia rō dr in signū approbate veritat' nā fm̄ traditionē aliq̄rū corona clericor̄ h̄ ꝓmū sumpsit initiū. Dū em̄ petr' Antiochie p̄dicaret ī ꝓtumeliā noīs chr̄i-

stiani summitatē capitis et⁹ abraserūt/ Qō quidē postmodū toti clero tradit in bonorē q̄ p̄ p̄po ap'lor⁹ p̄ncipi cōtumelia fuerat irrogata./ Inuehe ꝯ eos q̄ verent⁹ t occultant, et dic de pena nō deferentiū coronas

¶ Tertia honestas est in vestimētis, vt scz vestimenta honesta portent: silr t calciamēta /Hoc statuit in d. c. clerici, xxiij, di. vbi dicit. Vestimenta vel calciamenta nisi q̄ religionem deceāt vti/aut habere nō liceat scz advtendū./ Idē hz in. c. j. et. c. null⁹, xxj. q. iij. t in. c. clerici, de vi. et hone. cle. vbi inter alia dicit/ Clerici clausa desup deferāt indumēta nimia breuitate vel longitudine nō notanda, pannis rubeis aut viridib⁹ nō vtant/ vide tex. q⁹ pulcer est./ Inuehe cōtra eos q̄ habēt tunicas retro excisas, et pallia diffibulata, ꝯ. c. clerici. in fi. de vi. t ho. cle. Dic de honestate ecclesie./ Itē ꝑtra eos q̄ deferunt vestes bipartitas, vt in curiꝫ p̄ncipū ꝑtra cle. ij. de vi. et ho. cle. vbi ponit pena.

¶ Quarta honestas est in exercitiꝫ et negociꝫ, debēt em̄ sacr⁹ eloquiꝫ t ꝓfuosis actibus inherere/ t diuinis officiꝫ t deuotionib⁹ insistere/ Vñ i. c. oēs p̄sallētes, xxxvij. di. ōr. Oēs p̄sallentes deo reprom̄ittimus/ in iustificationib⁹ tuis meditabor nō obliuiscar sermones tuos/ q̄ sunt eloquia dñi. qō t sī cunctis fidelib⁹ obseruare saluberrimū sit: p̄cipue tñ his q̄ eccl̄iastic̄ā sunt cōsecuti dignitatē. Hec ibi/ Quib⁹ aūt virtutibus clerici debeāt eē decorati oñdit ap'ls j. Cor. iij. t ad Titū. j. dicēs. Oportet ep̄m esse irreprehēsibilē tc̄. Que regula ꝑtinet xij. c. seu ꝓditiōes virtutū/ q̄ obseruari debent ab oīb⁹ sacerdotib⁹/ A secularib⁹ autē negociꝫ clerici oīno debent abstinere/ t iō ordinant in sabbato qō interpretat quies. /quia quiescece debēt id est cessare a secularibus negociꝫ/ q̄ aūt sint ista negocia secularia q̄ clericis p̄hibent. vide. c. j. ne cle. vel mo. vbi multa ponunt. Et Isido. de vita cleri. Et hz in. c. bis igit. xxij. di. quā vide. /Et ꝓmo quidē negociatio est eis p̄hibita. Audi Iero. in. c. negociatorē. lxxxvij. di. vbi dicit. Negociatorē clericū, ex inope diuitē, ex ignobili gloriosum: tāq̄ pestē fuge. In q̄bus verbis tria genera boīm fugienda describit/ ꝓmo clericus negociator. /scō paup factus repente diues/ et rusticus in dñio t statu exaltatus./ Itē nō debēt esse aduocati siue, pcuratores in seculari iudicio nisi ꝓ miserabilib⁹ ꝑsonis/ et in. c. j. de postul. vel nisi suā aut suor⁹ p̄sequent⁹ iniuriam. iij. q. vj. oīb⁹./ Itē nō debent esse histriones, goliardi, aut buffones, vt in. c. j. de vi. et ho. cle. li. vj./ Itē nō debēt esse macellarij, aut tabernarij publici/ vt in cle. co. ti. vbi ponit pena./ Itē nō debēt esse venatores, venatiōe illa q̄ fit cū clamore scz canibus t tumultu/ vt i. c. j. et. ij. ne cle. vel mo. et in. c. j. de cle. vena. Venatio aūt q̄ fit sine clamore vt ponere laqueū. vel rete t hmōi bñ est licita clericis/ de ꝑse. di. v. nūq̄. et de plurib⁹ alijs q̄. p̄hibent clericis. vide summistas./ Exercitiū aūt honestū vt agriculture. seu artificiū honestū p̄t cleric⁹ exercere si indiget p̄cipue. et etiā sine hoc. vt in. c. j. de cele. miss. t hz in. c. presbyter. t trib⁹. c. se. xcj. di. Inuehe ꝑtra plures excedētes ꝑtra ꝑdicta t p̄sertim cōtra ociosos. Scōo articulo iuxta diuisionē premissam in q̄ notat xp̄i largitas tc̄. dimisso qm̄ ex primo clare habet quō xp̄s liberaliter btō Petro multa bona ꝓtulerit/ aggrediaz tertiū articulū in q̄ ōr de doni immensitate/ Q̄le donū dedit btō Petro vel clauē nō thesauri vel vnius cellarij tc̄, sed claues regni celorū.

Ubi nota ꝑm Petrum de palu. et doc. in. liij. di. xviij/ q̄ est triplex clauis regni celor⁹/ Prima est auctoritat⁹, et hāc habet solus de⁹/ qz cū clauis sit potestas aperiendi celū. t de⁹ solus p̄ncipaliter possit remittere pctā. q̄b⁹ solis claudit celū/ t gratiā infundere q̄ aperit. iō hz hāc ip̄e sol⁹. Secunda est excellētie. hāc hz sol⁹ xp̄s inquā/ ¶ tum hō. ip̄e em̄ merito passionis sue aperuit celū tollēs impedimentū nature q̄ nullus tollere potuit/ Et iō ōr Apoc. iij. Xp̄s aperit t nemo claudit. claudit t nēo aperit

¶ Tertia est clauis ministerialis. hāc xp̄s dedit immediate b. petro/ et mediāte eo alijs sacerdotib⁹ qui ministerialiter t dispositiue agūt ad amotionē obstaculi. id est peccati. /et apertionē id ē collationē gr̄e ministrādo sacra. q̄ operant in merito passionis xp̄i et virtute/ hec aūt clauis ministerialis est duplex. vna ōr ordinis/ alia iurisdictiōis. Et clauē ordinis hz oīs sacerdos. sed clauē iurisdictiōis nō hz nisi habeat subditū/ vñ et curat⁹ nō sacerdos hz clauē iurisdictiōis t nō clauē ordis./ Itē clauis ordis ē duplex.

scz ptātis z scīe/vna tñ essentialiter ſm sanctū Tho/q̄uis Sco/teneat/q̄ inter se sint realiter distincte: ita q̄ p̄rie verbū xp̄i/verū sit/Ubi dabo claues. nā clauis scie est auctoritas cognoscēdi ī causa pctōris cui sit aperiendū vl claudendū/Hz clauis potestatis est ptās sententiādi ligādo vel soluēdo/q ecclesiasticus iudex dignos recipe et indignos excludere debet a regno dei/Et clauis scī ordinat ad auctoritatē sententiandi/q̄ qui habet auctoritatē diffinitiue sententiandi in aliq̄ causa hz etiā auctoritatez cognoscēdi ī eadē/Et sic ſm Scotū q̄uis ille claues sint realiter distinctez de potentia dei absoluta possent ab inuicē separari: nō tñ vnq̄z separant. q̄ xp̄s Joh. xx. vnoz eodē ꝓbo cōtulit ambas claues/Hic etiaz eps eodē signo sensibili z verbo ꝓfert ambas/Una q̄si excellētē z explicite scz clauē ptātis. Alia implicite cui⁹ vsus est antecedens ad vsum illius. ¶ Distinctius tñ ista ꝓpter laicos p̄sequēdo dico q̄ xp̄s dedit bto Petro z oib⁹ eius successoribus q̄ttuor claues/Prima vocat remissionis. Hā ptās clauū extendit se primo ad pctōz remissionē z retentionē/de q̄ Joh. xx. Accipite spm̄sanctū quoz remiseritis pctā remittuntur eis. et quoz retinueritis retēta erūt. ¶ Diceres. Luc. v. dr. Quis est q̄ pctā dimittit nisi sol⁹ deus/Rndet q̄ vtrūq̄z verū est q̄ deus remittit z sacerdos/sed differenter. Ex pctō em̄ mortali tria incōmoda in homine generant/Primuz est dei inimicicia. Sap. xiij. Odio habet dñs impios z impietatē eoz. Aug. Scio deū oi criminoso inimicū/Secundū est macula deformis. q̄ in aia pctōris imago z similitudo dei deturpatur. Treñ. iij. Denigrata est sup carbones facies eoz. i. aie/Tertiū est reatus. i. obligatio ad penā eternā. q̄ peccat ō deū eternū/Mō ista tria remittit sol⁹ de⁹ ꝓtute ꝓritiōis/sol⁹ remittit offensam. sol⁹ lauat maculā. sol⁹ dissoluit obligationē. i. dimittit penam eternā/Sacerdos autē tria facit ex pte sui ī absolutiōe pctōz/Primo ipm absolutū ee dīludicat q̄tūcūq̄z sit a deo absolut⁹ interi⁹/p absoluto tñ nō recipit ab ecclesia militante nisi ad arbitriū sacerdotis. Et figurat ī veteri testa. Leuit. xiij. Quātumcūq̄z leprosus esset mundatus tñ pro mundato nō recipiebat nisi iudicio sacerdotis/ō dixit dñs leproso mūdato Mat. viij. Vade/z oñde te sacerdoti ꝰ. Hcdo/ip sum a pena purgatorij absolut z p̄nti pena satisfactoria ipm ligat/ita q̄ si sufficiēs fuerit alia pena purgatorij non sustinebit. ¶ Tertio de ipa pena satisfactoria iniuncta siue iniungēda parte relaxat. ij. ad Cor. ij. Nā z ego qō donaui si q̄d donaui ꝓpter vos in p̄sona xp̄i/et illa sunt signata ī resuscitatione Lazari. Joh. xj. Sol⁹ nāq̄z xp̄s resuscitauit eū a mortuis/Discipulis āt tria cōmisit/Primo lapidē tollere. i. penā purgatorij ī penā satisfactoriā cōmutare/Hcdo lazarū soluere. i. pctōrē interi⁹ a deo absolutū oñderet/Tertio eū libere p̄mittere abire. idē sufficiēti pena iniūcta eū a pena purgatorij absoluere/qm̄ si sufficient cōpleuerit illā. aliā penā purgatorij nō sustinebit. Cōcludo igit. quō intelligit q̄ sol⁹ deus remittit pctm/et q̄ etiā sacerdos remittit pctm̄: q̄ vtrūq̄z intelligit q̄tū ad tria p̄dicta. q̄ repete zc. Hcdā clauis vocat ꝓfectiōis. In vltima nāq̄z cena xp̄s dedit b. petro z alijs aplis ptātē ꝓficiēdi. z ꝓsecrādi corpus suū verū in missa qū dixit/Hoc facite in meaz cōmemoratione. Luc. xxij. q̄si di/potestatē h̄ faciēdi. i. ꝓficiēdi accipite. tūc em̄ eos fecit sacerdotes/nā hz doc. ī. iij. di. xviij. In ordie sacerdotali duplex ꝓfert ptās q̄tum ad duos p̄ncipales actus ordinis sacerdotalis/Una est ptās verū corp⁹ xp̄i ꝓficiendi quā voco clauē ꝓfectiōis/Alia ptās est q̄tū ad corp⁹ xp̄i misticū vicz ptās ligādi z soluēdi. quā vocaui clauē remissiōis/q̄ potestas p̄supponit sciaz discernēdi inr leprā z lepra qō dr clauis scie/Hac igit clauē ꝓficiēdi nō credunt apli vsi añ pēthecostes/z tūc ī vltima cena est etiā eis data ptās ligādi z soluēdi oib⁹ in foro p̄nie nō antea/naz q̄ antea dixerit discipulis. Quecūq̄z ligaueritis ī terra erūt li. z ī ce/et q̄cūq̄z solue. supter. zc. Mat. xviij. fuit ꝓbū p̄missiōis non collatiōis talis ptātis/Sicut z qū dixit petro. Tibi dabo cla. zc. s. Tho. in. iij. vbi s. dicit/q̄ ptātē sacerdotalē q̄tū ad secundarū actū q̄ est soluere z ligare xp̄s dedit p⁹ resurrectionē cū sufflauit ī eos di. Accipite spiritum sanctū zc. qō videt magis cōsonum dictis sanctorum. De hac potestate conficiendi dicit Anteros papa in. c. ablit rj. q. iij. Absit vt quicūq̄z ministrum de bis

Quoz dla ꝓfertur roz ꝓ. nes hz pt. ꝓtāl. ordinādi z p̄missiōis. nō tñ dr ꝓsecrān

De sanctis Petro et Paulo apostolis

arbitremur/q̃ apostolico gradui succedentes xp̃i corpus sacro ore ꝓficiũt/p q̃s nos christiani sumus/q̃ claues regni celoꝝ habentes añ diẽ iudicij iudicãt/Tertia clauis quã dedit btõ petro ꝺr epãlis ꝓfirmandi z ordinãdi/Extendit aũt ista potestas epãlis p se ad crismandũ/ordinandũ/ꝓsecrandum oẽ dignũ ꝓsecratiõe/vt ecclias/virgines/calices z hmõi/et etiã ad ligandũ z soluendũ i foro exteriori p excõicationẽ/vñ excõicatio ꝺr mucro epalis/xxiij/q/iij/corripiant/In hac ptãte scz ordinis epalis oẽs apli fuerũt eccles siue fuerint facti epi a xp̃o in vltima cena/aut post resurrectionẽ/vt tenet Aug/in li/de q̃stionib noui z ve/testa/q xp̃s oẽs apl̃os fecit epos/siue sint ordinati postea a b.petro epi/vt tenet Petr⁹ de palu/i tractatu ꝺ pape ptãte/vbi dic q̃ sol⁹ petr⁹ fact⁹ est a xp̃o imediate epus/et papa cũ dixit/Pasce agnos z oues meas/Joh/vlt/Postmodũ ꝙ petr⁹ cõsecratus a xp̃o in epm/ꝓsecrauit post penthecostes Iohannem euangelistã vt principaliorẽ post eum/et postea Jacobũ maiorẽ et fratrẽ eius/et exinde isti tres ꝓsecrauerũt Jacobũ minorẽ in epm z patriarchã hierosolymoꝝ/dantes in b formã eccl̃ie de nũero trinario episcopoꝝ ꝓsecrãtiũ eos/Et ita intelligenduꝫ est q̃ dicit i/c.pozro/cũ glo/lxvj/dis/de ordinatiõe Jacobi minoris/Fuit aũt hoc cõgruũ/vt sicut in creatiõe humani generis/vt esset maior vnitas/deus creauit vnũ hoiez a q̃ oẽs alij descenderũt/scz ab Adã/sic ad seruandã eccl̃ie vnitatẽ non fecit christu duos vel tres epos seu oẽs apl̃os a q̃bus alij fierent vt essent plura capita/sed decuit vnũ tm̃ facere epm/a q̃ ceteri fierẽt/z hic fuit b.petr⁹/Ideo dictũ sibi fuit/Tibi dabo claues rẽ/scz eccl̃ie militantis/Ad id aũt q̃d dicit b/Aug/facile rñdet/Pr̃io q̃ christus fecit oẽs apl̃os episcopos/sed differẽter/quia petrũ p se fecit epm/alios autẽ per petrũ/Secũdo q̃ fecit oẽs epos id ẽ pbyteros/vicz in vltima cena/Sepe em̃ epus ponit p simplici sacerdote/vt pbat Iero/in.c/legimus/xciij/di/Act/xx/Apostol⁹ loquẽs ad seniores epheſij ciuitat̃ dicit/Posuit vos spũssanctus episcopos/i/pbyteros/In vna em̃ ciuitate nõ debet esse nisi vnus epus/sicut dicit Clemens petrũ instituisse in/c/in illis/lxxx/di/Sic etiã põt intelligi illud q̃d dicit ps/de iuda/Epatũ ei⁹ accipiat alter/id est presbyteratũ vel apostolatũ/Idẽ etiã est de oĩbus episcopis cõsecratis q̃ ptãs illi⁹ clauis in oĩb est equalis/q̃ auferri nõ põt ab hoĩe nec deleri/q̃ a deo ꝓfert/et si mediãte epo vt instrumẽtali causa/Et sic intelligit illud q̃d dicit Anacletus papa in/c/nouo/xxj/di/q ceteri apli cũ eodẽ petro pari ꝓsortio honorẽ z potestatẽ acceperũt/scz q̃tũ ad potestatẽ ꝓsecrationis anio q̃tũ ad ministratiõnẽ seu iurisdictionẽ vt infra dicet/Quarta clauis ꝺr iurisdictionis sũdicãdi z sententiãdi i foro penitẽtie z cõtentioso/Hãc aũt et si oẽs apli habuerũt a xp̃o/tñ vtessent sub petro/Ipe aũt petrus immediate a xp̃o accepit omnẽ plenitudinẽ iurisdictionis/et sic ois ei⁹ successor/i/papa plenitudinẽ potestatis habet a christo/alij aũt epi z plati in pte habẽt et oẽs a papa/Unñ Bze/in/c/decreto/z se/ij/q vj/inquit/Romana eccl̃esia vices suas ita alijs impartiuit eccl̃ijs/vt in partẽ sint vocate sollicitudinis nõ in plenitudinẽ potestatis/Ad q̃d designandũ papa sp̃ z vbiq̃ vtit pallio/Alij ꝙ plati ceteris ꝺr leuib cis/vt in/c/ad honorẽ de vsupal/Hãc potestatẽ xp̃s btõ Petro ꝓtulit cũ dixit/Pasce oues meas/q̃ ptãs extendit ad oia iura diuini vel naturalis dubia declarãdo/oia iura positiua statuẽdo/z abrogãdo/oia priuilegia cõdonando/De oĩbus in vtroq̃ foro/q̃ fiũt in eccl̃ijs dei sententiãdo/penas oẽs tpales debitas p peccatis p indulgẽtias relaxãdo/Et multa alia q̃ null⁹ alius põt et iõ ipi soli dictũ est/Tibi dabo cla/rẽ/Et ad hoc sunt plures auctoritates q̃s ꝓt̃ breuitatẽ decreui obmittere/vide alios in summa Antonini/tertia pte ti/xxij/c/iij/§/j/circa finem.

De sctis Petro z Paulo aplis.

Sermo LVIII.

Beatus es simõ barionа/qz caro z sanguis nõ reuelauit tibi/sed pr̃ meus q̃ in celis est/Mat/xvj/Quãuis oĩm apl̃oꝝ festa singulari reuerẽtia z deuotiõe celebrem⁹/p q̃s saluator nr̃ plãtauit z illu mĩauit eccl̃iam/tñ illos singularit̃ venerari debemus/petrũ tanq̃ principẽ et caput oĩm apl̃oꝝ/paulũ tãq̃ doctorẽ gentium/De q̃bus scrã

decantat ecclesia. Glorioſi principes terre quō in vita ſua dilexerunt ſe ita t in morte nō ſunt ſeparati, qz in vno loco: et vno die rome ſunt occiſi. Quos etiā xp̄us p̄ ceteris ap̄lis cōmēdauit. Beatū paulū ap̄m Ananiam dicēs Act. ix. Vade qm̄ vas electionis eſt mihi iſte vt portet nomen meū cor̄a gentib⁹ t regib⁹ t filijs iſrael. Beatū vero petrū cōmendauit in verbis thematis dicens. Beatus es ſymon bariona, qđ interpretat filius colūbe, qz caro t ſanguis, i. hō mortalis non reuelauit tibi, ſcz q ego ſum xp̄s filius dei viui: ſed pater meus t̄. In p̄nti ſermone erūt duo articuli. In primo dicet de cōmendatione t dignitate ſcti Petri. In ſcō de dignitate t cōmēdatiōe ſancti Pauli. Ad euidentiā primi nota q dignitas ſancti petri vltra alios ap̄los pbatur ex tribus. Primū dicit p̄lationis, ſecundum ſanctitatis, tertiū cōparationis, pſequere illa vt habes in p̄cedenti ſermone. In ſecūdo articulo dicendū eſt de cōmendatione et dignitate ſancti Pauli. ℟

℣ Ad cuius euidentiā nota q cōmendatio et dignitas beati Pauli pbatur ex tribus. Primū dicit electionis, ſecundum aſſumptionis, tertiū theſaurizationis. Primo b. paulus ex h cōmendat et apparet eⁱ⁹ dignitas vltra alios ſctos, qz ip̄e inter oēs ſctos cuiuſcūq; ſtatus aut cōditionis fuerint, ſol⁹ a xp̄o dr vas electiōis. Act. ix. vt ſic in eo intelligat impletum illud Eſa. xlij. Ecce ſeruus meus ſuſcipiā eum, electus meus cōplacuit ſibi in illo aīa mea. Fuit autē b. paulus vas electū a xp̄o ad capeſcendum multa genera gratiarū q ad p̄ns poſſūt reduci ad tria. Primo fuit iſtud venerabile vas electū ad dei ſapientiā. Ideo recte dici potuit vas ſapientie. Fuit em̄ paulus p̄ditus triplici ſapientia, vicz moſaica, euāgelica, et diuīa, quā in trib⁹ ſcolis didicit. In primis ſcolis iudeorū ſecus pedes Gamalielis eruditus, vbi didicit legē moſaicā. Act. xxij. In magnis ſcol' chriſtianor̄, vbi xp̄s dn̄s magiſter eſt didicit legē euangelicā a xp̄o, ad Gal. j. Neq; em̄ ab hoīe ego accepi illud, ſed p reuelationē dn̄i n̄ri Jeſu xp̄i. Tertio in maximis ſcolis angelor̄ didicit legē diuinā et ſupnaturalē. Secundo fuit vas electus ad laborū inſtantiā, qz vt dicit Chryſ. tam laboriosus fuit q̄ noctē p maiorī parte cōſumpſit in labore manuū, diē vero in exercitio p̄dicationis. Unde dicit Haymo q a gallor̄ cantu vſq; ad quintā horam manib⁹ laborauit, deinde p̄dicationi plerūq; vacabat, et vſq; ad noctē ſermonem ptraxit, reſiduū vero tp̄s in refectione ſomno t oronib⁹ cōſumpſit. Un̄ ip̄e dixit j. ad Cor. xv. Abundantius oīb⁹ illis laborauī, et ne viderer gloriando hoc dixiſſe ſubiūxit, Nō aūt ego, ſed gr̄a dei mecum

℣ Tertio vas illud benedictū fuit electus ad paſſionis tolerantiā. Nō p̄z in triplici genere paſſionū quas patientiſſime tolerauit. Primū genus cōſiſtit in corporali afflictione, ſecundū in mentali affectiōe, tertiū in penali tormentatiōe. Primū p̄z, nā licet in corpore multas afflictiones ſuſtinuerit: oēs tn̄ ille ad tres reduci p̄nt. Primā ptulit a ſeip̄o, ſcām ab aduerſario, tertiā ab amico domeſtico. Nā a ſeip̄o ptulit voluntariā corp̄is caſtigationē q̄ cauſabat a laboribus plurimis, a ieiunijs multis, a fame t ſiti, a frigore t nuditate, vt ip̄emet teſtat. ij. Cor. xi. Ab aduerſario ptulit multa varia picula q machinati ſunt i mortē eⁱ⁹ inimici ſui. Nā in ciuitate a falſis fratrib⁹ ſuſtinuit periculū p̄ditionis, in ſolitudine ab eiſdez ſuſtinuit tāq; a latronib⁹ periculū occiſionis, ſed in flumine ab ip̄is ſuſtinuit periculum ſubmerſionis, qz illi q̄ nō poterāt ip̄m in ciuitate p p̄ditionē perdere, nec in ſolitudine interficere conati ſunt ip̄m in flumine ſubmergere, xp̄o tn̄ p̄tegente cunctor̄ manus euaſit. Ab ip̄is p̄o domeſtic⁹, i. iudeis ptulit variā penarū illationē, qz vt ip̄e teſtat ibidē a iudeis q̄nq; vicib⁹ accepit q̄draginta plagas min⁹ vna, nā vt dicit glo. ne viderent immiſericordes vnū ictū remittebāt de numero q̄dragenario, quē nō debuerūt excedere ex lege, in his q talē penā meruerūt. Ab ip̄is etiā iudeis in Liconia ſemel lapidat⁹ extitit, et cū ip̄or̄ ſeuiciā declinaret v̄bum dei gentib⁹ p̄dicaret ter naufragiū paſſus fuit. Un̄ de oīb⁹ illis vbi s. dic. In laboribus plurimis, i carceribus abūdanti⁹, in plagis ſup̄ modū, t i mortib⁹ frequēter, i. periculis mortis. Secōm gen⁹ paſſionis, qz paſſus eſt in mentali affectione, t h triplr. Primo p dilatatiōe eccl'ie, p fectu fideliū habuit maximā ſollicitudinē. Jō dicit vbi ſup. Preter ea q extrinſec⁹ ſunt q

Paul⁹ dr̄m ad dī ſapiaz
ad labor istanā
electiō ad paſſiō tolerā

patior ab exteriori mea instantia / q̃tidiana sollicitudo oim ecclesiarũ. Secũdo p debilium z infirmor̃ releuatione habuit maxi mam cõpassionẽ. Vñ subdit ibidẽ. Quis infirmatur z ego nõ infirmor? Quis scandalisat et ego nõ vror id ẽ mentaliter affligor. Et ideo dicit Chrys. Nullus tãto affectu defl et mala ppria / quanto Paul⁹ flebat aliena? Tertio p aliorũ tribulatiõe habuit maximã tristiciã. Vñ ad Ro. ix. Tristicia magna est mihi z cõtinu⁹ dolor cordi meo Et. vj. ad Cor. j. Siue aũt tribulamur pro vestra exhortatiõe et salute tribulamur sciẽtes q̃m sicut socij passionũ estis: ita z consolationis eritis. Tertiũ genus passionis scz in penali tormentatione habuit / eo q maximam cõstantiã mentis habuit in tolerãtia aduersor̃. Quod patet per illud qõ sequitur vbi sup̃. Nõ em̃ volum⁹ vos ignorare fratres. de tribulatiõe nr̃a q̃ facta est i Asia: q̃m supra modũ grauati sum⁹ et sup̃ virtutem: ita vt tederet etiã nos viuere zc. Vñ pter inuictã sue mẽtis cõstantiã Chrysosto. dicit / q ipe fuit omni saxo durior / oi columna immobilior / et omni adamante fortior zc. Secundũ exq̃ pbatur dignitas beati Pauli dr assumptiõis siue rapt⁹ / nã ipe solus inter oẽs sanctos raptus est vsq̃ ad tertiũ celũ / vbi dicit se audiuisse z vidisse archana dei / q̃ nõ licet homini loqui. ij. ad Cor. xij. Qõ vtiq̃ maximũ est videre diuinam essentiã z esse i terris / nõ tñ pptere a vt dicũt docto. tunc fuit cõprehensor z beat⁹ / qr nõ habuit claram visionẽ in actu pmanenti sed transeunte / z sic ad tempus. q̃re ñ fuit ibi firma tentio. q̃ est de rõne beatitudinis. Tertiũ dicit thesaurisationis Est nãq̃ btus Paulus thesaurarius oipotentis dei. Habet em̃ deus triplicẽ thesaurum. scz potẽtie. sapiẽtie. z miscõie / Thesaurus potentie appropriat patri / thesaur⁹ sapientie filio. et thesaurus miscõie spũisancto. Super hos autẽ tres thesauros voluit deus hõe triplices thesaurarios. Sup thesaurũ patris scz potentie cõstituit Petrum qũ christ⁹ dixit petro / Tibi dabo claues regni celorũ / et quodcũq̃ ligaueris sup̃ terram zc. nõ q̃ alij apli hãc nõ haberẽt potestatẽ / sed qr Petro tãq̃ capiti principaliter eã dedit / q erat papa z caput oim. Vnde xps omnib⁹ aplis z suis sequentib⁹ dixit in plurali Mat. xviij. Quecũq̃ alligaueritis sup̃ terrã zc. Secõ super thesaurũ filij scz sapientie cõstituit Paulũ. De q̃ ad Gal. j. Notũ facio vobis euangeliũ qõ euangelizatum est a me / qr nõ est ẽm hoiem zc. vt supra. Tertio thesaurũ spũssancti scz misericordie comisit virgini Marie. de q̃ Luc. j. Spũssanctus supueniet in te / Propter hoc em̃ dr mater misericordie. Ex his ptz q̃ q̃cũq̃ ad aliquẽ dictorũ thesaurorũ vult intrare / vel aliquid ab eo pcipere / cõgruũ est vt inuocet ppium thesaurariũ vt sibi aperiat / Petrũ p remissione peccator̃ / Paulũ p intellectu z sapientia. vt sibi hanc impetret ad cognoscendũ statum sue ppie fragilitatis / vicz defectus z pctã / virginẽ mariam in omni necessitate tribulatiõe z adversitate p auxilio z misericordia. Post cõmendationẽ ambor̃ apl̃or̃ Petri z Pauli est dubiũ q̃s inter eos alteri pponat̃ / Ad hoc rñdet Ambro. et habet in. c. beati. ij. q. vij. dicẽs / Beati petrus et paul⁹ eminent inter vniuersos apl̃os / verũ q̃s inter ipos alteri pponatur incertũ est. puto ergo illos equales esse meritis / q̃ equales sunt passione / et subdit. Nõ em̃ sine causa factũ putam⁹ q̃ vna die: vno in loco: sub vno psecutore pasi sint / vna die vt ad xpm pariter ambularẽt vno in loco ne alteri roma deesset. sub vno persecutore: vt equalis crudelitas vtrũq̃ cõstringeret. Dies ergo p merito. locus p gloria. persecutor pro virtute decretus est. Idem vult Pelagius papa. xvj. dist. sacro sancta. Idem tenẽt Aug⁹ et maxim⁹ in sermonib⁹ de vtroq̃ apl̃o. Sed qualiter sint passi dicit Hiero. de viris illustribus Petrus sedo Claudij anno ad expugnandum Symonẽ magũ pergit / vbiq̃ vigintiq̃nq̃ annis cathedrã sacerdotalẽ tenuit. vsq̃ ad vltimũ annum Neronis / a quo est affixus cruci. martyrio coronat: capite ad terrã versus / in sublime pedib⁹ eleuatis. asserẽs se indignum q̃ sic crucifigeretur vt dominus suus / Paul⁹ aũt tãq̃ ciuis romanus iussus est capite truncari / tanq̃ lese maiestat⁹ peccati reus in cesarem / qr christum predicabat regnaturũ in eternum. De hoc etiã scribit Dionisius in quadam epistola ad Timotheum dicens. O si vidisses agones cõsummatiõis eor̃ zc. vide in legenda zc.

De visitatione Marie ad Elisabeth

Sermo LIX.

Fecit mihi magna qui potēs est. Luc. j. Hodiernū festū virginis Marie est a quolibet fideli singulari reuerētia z deuotione pagendū in memoriā gaudiorum que habuerūt simul virgo būdicta z Elisabeth cognata sua. Audiens enim virgo Maria p angelū Gabrielē Elisabeth amicā suā impregnatā z vicinā ptui. qz mensis sextus erat illi a ꝯceptiōe. tūc Maria cōsensit verbis angeli dicēs. Fiat mihi sm verbum tuū. Quo facto in instanti filiū dei in vtero el⁹ de spūsancto cōcepit. Et tūc exurgens statim cū festinatiōe abiit in mōtana ad salutandū Elisabeth z ad ministrandū illi partus tpe zc. Magnū vtiq; tūc erat sacramentū. qz Elisabeth christi incarnationē ꝓphetauit z publicauit dicēs. Unde mihi hoc vt veniat mater dñi mei ad me. Et Johes in matris vtero ad xpi psentiā exultauit. tale aūt gaudium matris et filij beata Maria suo gaudio et ꝓphetia augmentauit et approbauit. dicēs verba thematis. Fecit mihi magna zc. In hoc euāgelio pncipaliter qttuor tanguntur q̄ veniunt ad pūs declaranda. Primū dicit salutationis. secundus fructificationis. tertiū laudationis. quartum magnificatiōis. Primū ꝺr salutationis. Abiit em Maria festināter in mōtana in ciuitatē iude z intrauit in domum Zacharie z salutauit Elisabeth. Ad cuius euidentiā ꝺro. qre Maria nō salutauit primus virū Elisabeth. scz zachariā cū scribit. j. Cor. xj. Caput mulieris vir est. Rūdet Albertus magnus. ideo. qz zacharias adhuc mutus erat. z non decebat virginē cū viro muto signis se occupare. q aūt prior salutauit. fecit cōtra superbiā quarundā mulierū q̄ volunt semp reuerētijs ab alijs pueniri. Amb. Uenit maior ad minorē. mater dei ad matrē. ꝓphete. nō solū venit sed prior salutauit. ecce humilitas. Unde Albertus. cuius maior fuerit Maria omni hoīe z maior a minore sm illius terre ꝺsuetudinē ꝺsueuit salutari. tñ vt p fecte būilis inferiori se humiliat z ꝑmo salutat cognatā pueniens in obsequijs. Uerissimiliter autez tribus. scz verbo amplexu et osculo salutauit B

Sed quibꝰ verbis salutauit Elisabeth. Dicendū q ex euangelio certū est. q salutauit elisabeth. sed q̄bus verbis in particulari nō inuenimus scriptū. cuius doctores de uoti plura de hoc scribūt. Aliq; em dicūt. q bis z similibꝰ verbis eam salutauit. Baude amantissima cognata mea. q deus misericordiā z gratiā tibi exhibuit. vt diu sterilis z infecunda. nūc paritura es ꝓlē. i cuius natiuitate vniuersam letificabis plebem. Alij sic. Salue sancta parēs. amodo nō sterilis sed genitrix ab oīb cōmendanda. qre te occultasti mensibꝰ q̄nq; ipe te in senectute fecundauit quē inuiolata et intacta ego cōcepi. z in vtero meo clausi. et ad hoc veni vt tibi pregnanti humiliter exhibeā seruitij mei zc. Huo mō z alij scribūt. put vnum quēq; deuotio z inspiratio ꝓmouerit. C Sed q̄reres. an Maria in isto itinere z etiā postea senserit ptus grauitatē i portādo. Rūdet Albert⁹ sup missus est. q nō. q̄druplici de causa. Primo qz in statu innocentie nō fuisset hmōi grauitas in portando. Cū aūt virgo fuerit sine pcō z innocēs penā Eue in hac pte habere nō debuit. qz sanctior primis parentibꝰ fuit. Scōo. quia qñ mater defert apud se filium dilectissimū ꝓpter amorem mater nō grauat. sed xps fuit hmōi. igit. Tertio. nā corpus naturale. p prium nō grauat habentē. sed corpus christi fuit corp⁹ virginis ante partū. sicut fructus vnitus cū arbore. Quartā rationē addit sup ꝑsens euāgeliū. qz qui portabat se portantē. cōtra cōsuetudinē pregnantiū se fecit leuiorē. D Secundū declarandū dicit fructificationis. Ubi querit de salutationis beate virginis fructificatiōe. vbi nota q salutatio btē virginis ad elisabeth est valde fructuosa. qz effectus q̄ttuor mirabiles hodie fecit z opata est. Primo qz repleuit ea meditāte spūsanctus puerū in vtero vt i gaudio exultaret. Unde ꝺr. Exultauit infans in vtero zc. Scōo ex hoc repleta est elisabeth spūsctō. p specialē gratie receptionē. et sic nō solū Johes sed z elisabeth mater eius repleta ē spūsctō. et ita volūt doctores q iohannes tūc sanctificatus est aduēniente Maria z nō ante. Tertio in magnā venit deuotionē. quia clamauit voce magna. Exclamauit voce magna sm glo. primo. qz magnalia vidit. scz deum cōceptum

r

et hominē. Secūdo qz vidit eā concepisse in virginali castitate pfessam. Lu.j. Fecit mihi magna q̄ potens est. Tertio qz magnā vocē habuit in vtero. Joh.j. Ego vox clamātis in deserto. Quarto qz ex magna deuotione. ℣ Est autē ſm Hugonē deuotio feruoz bone volūtatis quē mens se cohibere nō valēs certis se manifestat indicijs. Elisabeth igitur repleta spūsancto exclamauit voce magna nō taz clamosa q̄z deuota vt dic̄ glo. Quarto ipaz pphetissam fecit: qz ꝑginē dei matrē agnouit. ibi. mr̄ dñi mei ad me ꝛc̄. ℣ F (Tertiū declarandz dicit cōmendationis siue laudationis Elisabeth. (Ubi nota q elisabeth cōmendauit et laudauit virginē Mariam quintuplicit videlicet primo ex dignitate. secundo ex plis nobilitate. tertio ex humilitate. quarto ex mirabili salutationis sue virtute. quinto ex fidei magnitudine. Primo ex singularis progatiue dignitate. ibi. Benedicta tu inter mulieres. quia virgo. coniunx et vidua futura super omniū taliū sexuū princeps. Secūdo cōmendat eā ex nobilissima plis fecunditate. ibi. Et benedict⁹ fructus ventris tui ꝛc̄. Sed cur Gabriel in sua salutatione hoc nō addit. Respondet. qz p tunc q̄n virginē salutauit. fructus nō fuit in virgine. qz ipse cōceptus nō fuit: sed hodie cōceptio nouiter pcessit. Et sic hodie salutatio angelica per elisabeth cōpleta est. Tertio cōmendat virginē ex visitatiōis humilitate. ibi. Unde mihi hoc vt veniat mater domini mei ad me. id est q̄ mea iusticia. vel q̄ bus meis meritis accidit mihi hoc sterili ꝛ senui ꝛ ſm reputationē hoīm maledicte ut veniat ad me virgo ad corruptā. mater domini mei ad ancillam. fecunda et bñdicta ad diu sterilē. Quarto cōmendat eā ex mirabili virtute. ibi. Ecce em̄ vt facta est vox ꝛc̄. ps. Dabit voci sue vocē ꝑtutz ꝛc̄. Quinto cōmendat virginē ex fidei magnitudine ibi. Et btā q̄ credidisti ꝛc̄. Primo. qz sicut clara dei visio ē patrie beatitudo: sic dicta dei hic videre ꝛ pfecte credere. est vite beatitudo. ſm illud Joh. xx. Beati q̄ nō viderūt et crediderūt. Secōo beata q̄ credidisti. qz nō sicut maritus me⁹ de angeli verbis dubitasti. q̄ nunc mutus est ꝛ surdus. Tertio beata q̄ credidisti: qz q̄ in te inchoata sunt per cōceptum perficient in te. q̄ dicta sunt tibi a dño. ℣ S (Ubi nota q hodie septem facta sunt valde mirāda ꝛ deuote meditāda. Primo christus hodie primū actū suum pontificalē in Elisabeth vtero velut in templo exercuit. qz ipm in templū conscrauit et spiritusancto repleuit. et Johem in eo in pphetā ordinauit. Crisō. Jō xps fecit salutare Mariā Elisabeth. vt sermo procedens de vtero matris vbi habitabat dñs. ꝑ os Elisabeth ingressus descēderet ad iohannē. et ibi eum vngeret in pphetā. Secundo hodie regina mūdi dña angelor. et mater dei facta est humilis ancilla Elisabeth. Luc.j. quia pmansit apud eā mensibꝫ tribꝫ id est vsq̄ ad partū Elisabeth. Tertio hodie matri ecclesie datur membrū nobilissimū: scilt christo q̄ ait Mat.xj. Inter natos mulierū nō surrexit maior Iohāne baptista. Cum em̄ q̄s baptisat vel sanctificatur tūc pmo militie ecclesie ascribit. Quarto hodie vt dicit sctūs Tho. in. liū. dis. vj. ſm verioꝛē opinionem. Johānes in vtero nondū natus. habuit vsum liberi arbitrij et rōnis. ad illud momentū et illustrationē spiritussancti. per quā cognouit dñm psentem ꝛ gaudsus est. Licet quidā dixerūt Johannē nō habuisse motū liberi arbitrij nec exultationē illā fuisse ab eo. q̄z magis fuisse in ea. nō p naturā sed supra naturā. Sicut asina Balaā locuta est et hmōi nō intellexit. Et lapides Bede responderūt deo gratias. cum eis pdicaret duce seducto. Quinto hodie infantulus elinguis xpm in vtero pphetisare incipit actu. ꝛ matrē pphetissam facit. vt sic ille dñm: ita ita cognosceret dei matrē. ꝛ sibi dicta ab angelo. Ipa em̄ pbetauit psentia. ibi. Unde hoc mihi vt veniat mater dñi ꝛc̄. Preterita. ibi. Beata q̄ credidisti ꝛc̄. Futura. ibi. Perficientur in te ꝛc̄. Sexto hodie maria letissima deuotissime depromit cantitū. Magnificat. qō omnia cantica excellit. Primo: qz pona dignissima dictauit et decinit. que in musica peritissima fuit. Secūdo: quia a corde pcessit. i q̄ spiritussanctus super omnes in gratia plena quieuit. Tertio: qz a christo prodit. qui tunc infantulus erat in vtero. sine quo nihil facere possum⁹. Quarto: quia materia eius oīm virtutū genera cōprehendit sub gaudio. nō tristicia. Quinto: qz p illud canticum virgo grates patri altissimo refudit.

elyzabz gr̄da ma v. vr

Septimo hodie nos docet euangeliū fruc tuosam doctrinaz/ vicz q virgini Marie sup oēs sctōs deuotī⁹ seruiam⁹/ qz per eam facillime gratiā inuenire possum⁹/ Si eñ supremus pbetarū iohānes gratiā habere nō potuit sine aduētu Marie/ et eius salutatione/ ita nec faciliter habere possum⁹ sine ea/ Et sicut sine pprio conatu z merito. Iohannes gratiam p virginē obtinuit/ faciliter nos per eā impetrare possumus. cuz ipa sit regina misericordie: vt canit ecclesia qre zc. ℣ Quartū declarandū dicit magnificatiōis/ qz dicit Maria in themate. Fecit mihi magna q potēs est. Reuera magna ei fecit/ primo qz eam in matrē elegit. sm illud ps. Elegit eam de⁹. et pelegit eam/ z habitare eā facit in tabernaculo suo De aplis eñ dicit christus Joh. xv. Non vos me elegistis sed ego elegi vos. Beatā aūt virginē nō solū elegit: sed etiā pelegit. id est vt oībus pesset elegit/ qz sic est deo cōiuncta qualiter nulla alia creatura/ quia est mater creatoris. saluatoris. redemptoris. et mater dei. Ūñ Hugo. Nihil vnq fuit maī q q de⁹ homo factus ē/ nā est ita magnū q dicit Ambro. q illud opus excedit humanū sensum z intelligentiā/ z q nō potest capere rō: sed fidelis pfessio. Ideo Ber. O magna dignitas Marie: facta est illius mater cui⁹ pater est deus. A seculo non est auditū/ q sublimitas z vilitas cōuenirent in vnū/ nihil deo sublimi⁹: et limo vili⁹/ et ēm deus descēdit in limū. Secūdo fecit ei magna/ qz in singularē matrē dignificauit. qz sola virgo z mater. Ūñ Aug⁹. Quevirgo tam casta vt esset virgo post partū. que tam fecunda vt esset dei mater. Jō Bern. Virginitatē multe possident: nulla⁹ gaudium matris habēs cū virginitatis pudore q ipa sola. Ideo canit ecclesia. Nec simile prima visa est. nec habere sequentem. Propter qd dicit Crisos. sermone de annunciatiōe/ Nihil est in gloria pcedentiū oīm memoria/ q bus fecit dñs magna sicut marie/ Nā ipa fuit virgo. sine grauamine gravida. sine dolore puerpera/ sol natus est de stella. pater ō filia. creator de creatura. Tertio fecit ei magna/ quia magnā potestatem ei tradidit. Unde Ecci. xxiiij. In hierusalē potestas mea. in hierusalē surium z deorsum/ boc est in ecclesia triumphanti z militanti habet potestatē. De quo Hiero. Data est tibi oīs potestas in celo z in terra. et quecūq volueris impetrare poteris/ vt canit ecclesia. Audi nos: nam te filio nihil negans honorat. Ipa est mater salomonis: cui dicebat. iij. Reg. ij. Pete a me quid vis. nō est fas vt auertā faciem meā a te. Ideo Bern. Quid poterit negare cui nō est negatum Theophilū de inferni faucib⁹ revocare. ipaz hostiariā paradisi fecit. vt nos suis meritis in ipm introducat. Ūñ canit ecclesia. Tu regis alti ianua z porta lucis fulgida. Ipam etiā fecit fenestrā celi. p quā deus oculo misericordie nos respicit. Unde canit. Intrent vt astra flebiles celi fenestra facta es. Et Cañ. ij. dr. En ipe stat post parietem nostrū. i. post naturā nostraz/ respiciens p fenestrā id est per matrē suā. Quarto fecit ei magna: qz magnā gratiā ei cōtulit. Ūñ puerb. vlti. Multe filie regū congregauerūt diuitias sz gratie q̄s tu sola supgressa es. Et Eccl. xxiiij. In me oīs gratia vie z veritatis. in me oīs spes vite z ꝟtutis/ Bern. Intuemini q̄nto deuotiōis affectu eā voluit a nob⁹ honorari/ q toti⁹ boni plenitudinē posuit in Mariā. Ideo oēs debemus habere ad eam recursum/ eo q dicit Crisost. Neminē reperi mendicum/ qui se marie fecisset sedulū seruū. Propter qd dic Orosi⁹ sup Cañ. Quos nō saluat dei iusticia saluat marie misericordia infinita zc.

De visitatione beate Marie virginis ad Elisabeth.

Sermo LX.

Unde mihi hoc vt veniat mater dñi mei ad me. Beate Elisabeth sūt verba ista. ad gloriosissimā virginē Mariā/ q̄n eā visitauit. q Luc. j. scribunt: et in hodierne festivitatis beate virginis euāgelio leguntur/

℣ Sed nō immerito circa hec verba. animū questio pulsat/ vñ sciuit Elisabeth. q Maria esset pgnans/ ita q habaret fructum in vtero suo. ex q eā matrē dñi vocauit/ per sensum eñ nō potuit ꝯgnoscere. qz vir erat vnus mēsis q ꝯceperat: z mulieres nō aparēt grauide infra spaciū vnius mēsis. nec etiā Maria dixit se cōcepisse. qz sm Crisos. sup Matth. Nec credidit Maria ab aliquo posse fidē adhibere mirādis

relatiꝫ. Ad hoc rñdet Ber. q; p sensuꝫ nō cognouit nec potuit noscere ipam impregnatā, qz licet corpus christi in ꝑmo instāti sue ꝯceptiōis fuerit formatū et animatū, tñ infravnū mensem nō fuit deductum ad notabilē quātitatē, q; mater sua posset pregnans appellari. Cognouit ergo p spiritū sanctū. Mariā esse matrē dñi: quo statim fuit repleta cū virgo eam salutauit, non tñ ante fuit repleta q̄ filiꝰ, sed filio repleto redundabat in parentē, et ideo dixit. Unde mihi hoc tē. Hoc ꝯm Ambro. in Omel. non dixit quasi ignorās, sed qz humanū hoc nō merito sed diuine gratie munꝰ esse cognouit. Ideo dixit. Unde mihi hoc vt veniat tē. ℟ Circa verba ꝑmissa de tribꝰ tractabimus. Primū dicet visitatiōis diuisio. Secundum maternitatiꝫ declaratio. Tertiū pfunda humiliatio. Ad euidentiaꝫ primi nota. q; in scriptura sacra reperit duplex visitatio marie, scz spiritualis et corporalis. Visitatio marie spiritualis fit q̄ndoque ad nos peccatores, p impetrationē vel collationē alicuius gratie vel bñficij, eā fideliter inuocātibꝰ. De hac visitatiōe hodie canit ecclesia in sequentia misse. Veni ꝑcelsa dña maria tu nos visita tē. Circa hāc visitationē q̄ro. quot fructus siue beneficia ex hac visitatione marie nobis puenīāt. Solutio. q̄ꝫ infiniti, vt ita dixerim nobis ex ea puenīant fructꝰ, tñ ad pñs de q̄ttuor dicemus. Primus dicitur illuminatio. Nā maria sua melliflua visitatione, peccatores iam in tenebris peccatorū positos ad agnitionem ꝓprie vilitatis et feditatis illuminat, dum gratiā ꝓuenientē et gratis datā largiflue suis ꝑcibus administrat. et tūc vitam istam mundanā tenebrosaꝫ et ignorātia circundatā ostendit. Unde aplus ad Ephes. v. Fuistis aliq̄n tenebre nunc aūt lux in dño Ideo canit ecclesia vbi supra. Veni ꝑcelsa domina maria tu nos visita: egras mētes illumina p sacre vite numina. Nam maria mentes tenebrosas illustrat. p impetratam gratiā gratis datam, q̄ preteritā vitā lubricosam recolendo cognoscim⁹, cognoscendo despicimus, despiciendo horrescimus, et horrescendo ad misericordie matrē recurrimus. Hicq̄ salubri quadā attritiōe ꝑuia retusi peccare desistim⁹: et a viciorū incursibus magis solliciti ꝑcauemus. Rōne huius fructus Maria dicit stella maris. Unde Bern. Dñe ihesu inq̄t q̄ voluisti vt tua mater esset stella maris, p hanc stellā queso illumina tenebras meas. Et Hiero. de laude virginis sic ait. Si diligentius inspicias nil speciositatis, nil virtutis, nil splendoris et glorie qđ in ea nō resplendeat. Candor em̄ est lucis eterne et speculū sine macula. Hec etiā ꝓba de ipa ponunt Sap. vij. Scōs fructꝰ 2ꝰ pacificatio. vbi ponat regula generalis talis. Qꝫ in toto sctoꝫ collegio nulla tā sollicita aduocata est ad cōciliandū: pacificandū: et būiliandū deū gloriosum in humanū genus iratū suis exigētibus culpis, sicut gloriosa ꝓgo maria, quaꝫ ipa miseros pctōres visitās in actu vel in affectu puersiratꝫ adhuc positos ab ira diuina deseuiēti ptegit. et ꝓnie tēpus impetrare nō desinit, ne pctōres subito raptant ad gehennā, et ineffabilē dei iusticiā flectit ad misericordiā vt inueniat iudex iratus ante paratus in misericordiā recipere q̄ꝫ peccatoꝛ cū auersione plena veniā petere. Nōne hec est illa q̄ ꝓ Theophilo deum neganti veniam petit et impetrauit. et pristinā gratiam restituit. Ideo de ea Bre. dicit. Hec ē peccatorū scala, hec mea maxima fiducia, hec tota ratio spei mee, q̄d em̄ mirū, posset ne filius repellere matrē: aut sustinere matris repulsam, neutrū plane. Quid ad mariam trepidat currere būana fragilitas, nihil in ea austerū, nil terribile, tota suauis ē. Agite grās ei q̄ talem mediatricē sua benignissima miseratiōe prouidit. Hec ille. Et Bern. inq̄t. O dulcis aduocata: sic tam fideliter ptegis et vindicta ꝓtrahis nō inuocata: q̄d facies suppliciter exorata. De h̄ fructu visitationis canit ecclesia in sequentia vbi supꝰ. Veni saluatrix seculi sordes auferens piaculi in visitādo populū pene tollas pestilens. Tertius fructus visitationis dicit sanatio. Ex gratijs em̄ virginis et virtutibꝰ quasi quibusdā medelis, oēs humane infirmitates tā corporales q̄ꝫ spirituales curantur et sanant, ꝓ suā nanq̄ humilitatē superbia expellit. qz ipa dicit. Deposuit potentes de sede. et exaltauit humiles. Per suā virginitatem luxuria eneruatur. Quonīā vt tradunt sancti ex eius aspectu tñ carnalitas extinguebat. Per suam paupertatē denudatur auaricia. Quia esurientes impleuit bo-

Visita sp. qꝫ p. illumiā. 2ꝰ pacifica. 3ꝰ sana. 4ꝰ subuerto

nis ꝛ dulces dimittit inanes. et sic de aliis. Propterea exclamat Aug. dicēs. Eya generalis oīm spes. dulcis vulnerū nostrorū medicina. nostrisq; medere vulneribꝫ q̄ post saluatoris lauacrū ꝛ ablutionē tot abluenda cōmissimus q̄t illicita puocam⁹. Sanationē ꝓ infirmitatū corpaliū. p Mariam eā deuote inuocantiū infinita testant miracula. q̄ etiā hodie testimoniū reddūt. ꝛ pores hic adducere aliq̄ q̄ vide in speculo exemplor. sub dictione Maria. Vñ Bernꝰ. in quodā sermone. De plenitudine eius accipiunt vniuersi. egri curationē. tristes ꝯsolationē. pcōres veniā. iusti gratiā. angeli leticiā. filius hois hūane nature substantiā. tota trinitas gloriā. ita vt nō sit q̄ se abscōdat a calore eius. ¶ Quartus fructꝰ ꝛ subuentio siue succursio. Succurrit enim maria nobis miseris pctōribꝫ in vita. i mor te. et pꝰ mortē. put de ea canit eccl̄ia. Sancta maria succurre miseris. iuua pusillanimes. refoue flebiles ꝛc. Si quis pīa amicū haberet q̄ oēm indigentiā suā subleuaret: carpendendus esset. sed q̄ in morte: ille carior pfecto habendus esset. sed q̄ in vita in morte et post mortē hic lōge in amicicia ceteros antecellit. Sed ingrāꝰ practice. q̄s in hac vita sit noster verꝰ amicus. Si mūdum q̄s: decipit. si parētes ꝛ ipi mortuus tumulo associāt ꝛ abeūt. illū humatū relinquentes. et post mortē q̄s q̄so misero succurrit pctōri. O ego gloriosa: tu in vita: tu in morte: tu post mortē succurrere miseris nō desistis. q̄ potēs es et sanctū nomē tuum. Subsidia tria deuote petit ecclesia ab ea dicēs. Maria mater gr̄e mater misericordie tu nos ab hoste prege. in hora mortis suscipe. Primo in vita duo subsidia posc̄t. Primo p iustis. ibi. maria mater gr̄e. q̄si diceret. O maria q̄ es gratiarū diuinarū reseruatrix. ꝓserua nos pctōres in gr̄a: q̄ nihil melius: et quā qui habet cetera oīa habet. et q̄ eā nō habet frustra habenꝫ cetera. Secundū subsidiū poscit p pctōribus. ibi. mater misericordie. q̄si dic. O maria mr̄ misericordie. id est Iesu xp̄i q̄ est summa misericordia: ora p pctōribꝫ. q̄ misericordie rore indiget refocillari. Ideo dic̄ Bernꝰ. Si cruminū immanitate turbaris. si ꝓscie feditate cōfusus. si iudicij horrore perterritus. si baratro desperationis absorptus. maria inuoca: nō recedat a corde: nō recedat ab ore. nam ipam cogitās nō erras. ipam rogās nō desperas. ipam sequēs nō deuias. ipsa tenente nō corruis. ipa protegēte nō metuis ipa duce nō fatigaris. Secōm subsidiū q̄ ecclesia poscit est in morte. id ē tpe mortis. vbi ingentia plia pctōri parant q̄ ꝯtra hostes victoriā donet. ibi. tu nos ab hoste protege. Vñ apls ad Eph. vj. Nō est nob colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē sup̄letiuꝫ. sed aduersus principatus ꝛ potestates et aduersus mūdi rectores tenebrarū harū. Et ideo Maria in morte suppliciter inuocata. impetū hostiū. id est demonū nos infestantiū se murū inexpugnabilē interponit. illis existēs oppugnatrix fuera. nobis aūt. pugnatrix sincera. nulli suum denegās patrocinium. dū corde deuoto fuerit inuocata. Hinc etiam maxime Marie nomē infernales illos hostes territat. non ignaros diuine maledictiōis in seductiōe ꝓtoplasti dicētis. Inimicicias ponā inter te ꝛ mulierē. ꝛ ipa cōteret caput tuū. vñ suis meritis omnē potestatiue virtutē eneruat inimici. Sicut ecclesia sancta de eadem letabunde decantat dicēs. Que est ista q̄ progredit quasi aurora cōsurgens pulcra vt luna. electa vt sol: terribilis vt castrorū acies ordinata. Tertiū subsidiū q̄ virgo prestat ē post mortem. id est in hora exitus mortis. ibi. in hora mortis suscipe. sed hoc nō nisi mortē tibus in gratia dat. ꝛ miseros tali hora relinquit peccatores. Astitit enī virginū regina amenissimo cetui virginū comitatu. et cantantibꝫ angelis anie sancte ad paradisi gloriā celeriter deportant. Hec de visitatione spūali Marie ad pīs dicta sufficiāt. ¶ Secōa visitatio Marie dicitur corporalis q̄n adhuc in terris existēs in p̄sona ꝓpria Elisabeth el⁹ cognatā visitauit. Et de hac hodie festū agit scta mater ecclesia. Nō institutū fuit p̄mo p Urbanū papam septū largiendo interessentibꝫ in die el⁹ ꝛ p octauā horis canonicis: easdē indulgentias q̄s cōcessit Urbanus papa quartus in die corpis xp̄i ꝛ el⁹ octauis. De q̄bꝫ in Cle. si dñm. de reli. ꝛ venera. sctoꝝ. Sed q̄ supeniente obitu predicti pape Urbani sexti: l̄re apostolice sup̄ p̄missis cōfecte non fuerūt. Ideo Bonifaciꝰ papa nonus eius successor. cōstitutionem predictam confir-

De visitatione Marie

manuit. z desup bullas ꝓfici fecit/ q̄ ad diuer
sas mūdi partes misse sunt. in q̄bus ꝑcipit
ꝑdictum festū solēniter celebrari/ Quadet
q̄ ac cōsulit. eius vigiliā ieiunari sicut vigi
liam assumptiōis z natiuitatis eiusdē vir
ginis marie/ vt pia sua intercessione xp̄i fi
deles. hic a noxijs pteganť. et in futuro sem
piterna ꝓsequi gaudia mereanť/ Circa hāc
visitationē marie q̄ro. q̄t fructus ex visita
tione z salutatiōe Marie Elisabeth matri
iohānis baptiste puenerunt/ Ad hoc dico
q̄ q̄ttuor/ ꝑmo. ꝺr exultatiōis secundo. re
pletiōis. tertius deuotiōis. q̄rtus. ꝓphetisa
tionis. De his vide in p̄cedenti sermone in
secūdo puncto ꝛc. ¶ Secundū de q̄
in hoc sermone dicendū est ꝺr maternitat̄
declaratio/ vbi q̄rit. Utrū beata ẏgo pos
sit dici mr̄ dei. put de ea elisabeth dicit i the
mate. Unde mihi ꝟ vt veniat mater dñi mei
id est dei mei ad me/ Ad hoc dico q̄ glorio
sa virgo maria vere dicit̄ z est mater dei/ et
nō denoiatiue tm̄/ Hec cōclusio ꝓbat̄ au
ctoritatibus z rōnibus/ Primo auctoritate
Origenis in Omel. natiuitat̄/ Pater in
quit intacta: mater imaculata: mater ei?/ cu
ius eius: Pater dei vnigeniti dñi z regis
oīm/ plasmatoris z creatoris cunctoꝝ/ ipi?
q̄ in celis est sine matre: et in terris ē sine pa
tre/ illius q̄ in celis ſm diuinitatē i sinu est
patris: et in terris ſm corpis susceptionē i
sinu ē matris/ Secōo audi Damasce. li. iij°.
ca. xij°. vbi inq̄t/ Theotocon id est dei geni
tricem ꝓncipaliter z vere sctām mariā ꝑdi
camus virginē/ Sicut em̄ ver? deus est q̄
ex ipa natus est/ ita vere theotocos id ē dei
genitrix est. q̄ vere deū ex ipa incarnatū ge
nuit/ Tertio Aug?. in vigilia ephie. Qui
natus inq̄t est sine matre in celis/ hodie na
tus est sine patre in terris/ O pdigia. o mi
racula frēs charissimi/ nature iura mutan
tur: in hoīe deus nascit̄/ ẏgo mater sancta
sed incorrupta/ virgo habēs filiū nesciens
virū/ semp clausa. sed nō sp infecūda. Hec
ille/ Secōo ꝓbat̄ hec ꝯclusio rōne/ Arguo
enim sic/ Actiones sunt suppositoꝝ ex. q̄. de
ania/ sed hoīs xp̄i: et xp̄i dei est vnicū sup
positum. siue vnica persona. scz diuinū/ Er
go operatio ista. z actus generationis erit
psone diuine/ Et ꝑ ꝓsequēs virgo genuit
psonā verbi: z psona verbi est de?/ ergo ge
nuit deum. ergo est mater dei/ Cōsequētia
nota. maior est ph̄i vbi s̄/ minor ꝓbat̄ ex cō
sentētia theologoꝝ. dicentiū in xp̄o vnicaꝝ
psonā esse duas naturas suppositante. scz
naturā diuinā et humanā. vt ꝓbat̄. iij°. sniaꝝ.
di. v/ Secūdo ad idem arguo sic. Secun
da psona in diuinis demōstrata scz filio dei
iesu xp̄o verū est dicere/ Maria est mater
istius psone: et ista psona est de?. ḡ maria ē
mater dei. Cōsequentia tenet sillogistice ex
positorie. ideo cātat eccl̄ia/ Sancta dei ge
nitrix ora ꝑ nobis/ Fuit tm̄ impijssim? he
reticus Heluidi?/ verā dei maternitatē i vir
gine negās/ et q̄busdā suis sophisticis z er
ronels rōnib? nitit̄ ꝓbare suū ꝓpositū/ Arguit em̄ sic ꝑmo/ maria nō
est mater xp̄i. nisi ſm id q̄ accepit xp̄s ab
ea/ sed xp̄s nō accepit ab ea diuinitatē. sz so
lum humanitatē. ḡ nō debet dici mater dei
sed hoīs/ Secōo sic. In deo nō differt de⁹
us z deitas. imo sunt idē realiter. sed maria
nō pōt dici mater deitatis/ q̄ deitatē non
genuit. ergo nō pōt dici mater dei/ Ad
primū respōdeo z dico. q̄ vna psona est q̄
subsillit in diuinitate z hūanitate/ ideo na
ture cōmunicāt sibi suas ꝓpietates. vt dicit
Damasce/ Unde sicut dicunť iudei xp̄m cru
cifixisse deū glorie/ q̄uis nō ſm q̄ est dūs
glorie/ ita debet dici Maria mater dei q̄
uis nō ſm diuinitatē genuerit deū/ Ad se
cundum dico q̄ q̄uis deus z deitas nō dif
ferāt re: differūt tm̄ ſm modū significandi/
Nā de⁹ vt cōcretū supponit vel dicit̄ de na
tura/ Beata ḡ virgo mr̄ dei dicit̄ nō. q̄ sit
mr̄ deitatis. sz q̄ psone habētis deitatem z
humanitatē est mater. vicz ſm humanitatē
De hoc vide lan? ꝑ doctores in. iij°. dis. iij°.
¶ Secūdo q̄ro circa dicta. Utrum
virgo maria meruerit fieri. z esse mater dei
vt filius dei in ipa incarnaret/ Ad hoc re
spondet ſm doc. Richar. et Bonauē. in. iij°
dist. iij°. q̄ triplex est meritū. scz cōdigni. cō
grui/ et digni/ Meritū cōdigni est illud in
q̄ reperit̄ pfecte z cōplete ratio merendi/ q̄n
vicz est quedā adequatio meriti ad ꝑmiū.
Sicut exempli gratia/ Ille qui laborauit
in vinea ꝑ totū diem: meret̄ cōdigno habe
re viginti quattuoꝝ denarios/ Meritū cō
grui est illud in quo nō pfecte ratio meren
di repit̄/ tm̄ cōgruū est vt habeat aliq̄d ꝑmi
um. sicut q̄ laborauit partē diei in vinea me
retur nō de. cōdigno: sed de cōgruo etiam

habere viginti quattuor denarios. Modo ad propositū nostrū si loq̄mur de p̄mo merito vicz cōdigni tunc virgo Maria nō potuit mereri ꝯcipere filiū dei ita q̄ fieret mater dei p eo q̄ hoc excedit omne meritū: q̄ nulla adequatio est z mensuratio. Si aūt loquimur de merito cōgrui tunc dicunt doctores vbi supra q̄ btā virgo Maria meruit añ incarnationē cōcipere filiū dei q̄m̄ p̄ nimia sua puritate: benignitate: et būlitate idonea erat vt efficeret mater dei q̄ p̄m Anſ. in li. de ꝯceptu virginali. Decebat vt illius ꝯceptio fieret de matre purissima ⁊c. Et ī hoc de ea canit ecclesia. Btā viscera marie virginis q̄ meruerūt portare eterni patris filiū. Tertiū est meritū digni q̄ scz virtus ꝯrat p alio vt mereat exaudiri et hoc merito Maria virgo meruit ꝯcipere xp̄m post annunciationē q̄ spūssctūs in eā copiosissime descēdit. nō indispositā. Si em̄ bñ ꝯsideram⁹ q̄d cōtinet in illis verbis. q̄ virgo sacratissima ꝯcludendo angelo dixit. Ecce ancilla dñi ⁊c. certe eā dignā iudicabimus ꝯceptiōe filij dei. Nā cū dixit. ecce. promptitudinē obedientie ostēdit. q̄ tanta fuit q̄ nūq̄ deo gratior atq̄ acceptior ī aliqua alia creatura siue boie siue angelo inuenīri poterit. Cū subiunxit. ancilla dñi. p fundū būlitat̄ sue manifestauit. nō enim potuit ea que eligebatur vt esset mater dei efficacius sibi vilescere. deūq̄ magnificare se ancillā dñi nuncupando. Cū dixit: fiat mihi: fidē suā declarauit. Cuius lumine adeo fuit illustrata vt nihil de xp̄o incarnando sentiret diminutū. Cū tandē dixit: ſm verbū tuū. charitatē suam aperuit q̄ ad deū diligendū ita cū illo ardēter cōiuncta fuit vt creatura nō sufficiat illud cogitare. Nūq̄ in hac vita inuent⁹ est nec inueniet q̄ tāto feruore amoris cor suū dederit deo q̄tum tūc tribuit ipa virgo beata. nullus etem̄ cor q̄ dilexerūt deū fuit in eo excessu dilectionis. in quo ipa feruebat. adeo q̄ illis verbis prolatis merito digni meruit esse mater dei. ¶ Tertiū de quo vltimo tractandum est dicit. pfunda humiliatio. Ad cuius euidentiā nota q̄ triplex est būlitas. quedā mala falsa et deo inimica. et q̄dam bona vera z deo amicissima. z alia partim falsa z partim mala. z partim deo inimica. Būlitas tota mala z deo inimica est triplex. scz deiectiōis. pusillanimitatis. z malignitat̄. Būlitas deiectionis est cū deus flagellis superbiā mundi sternit. Esa. xxv. Humiliabit gloriā Moab cū allisione manuū eius z munimēta sublimiū muroꝝ tuoꝝ cōcidet z humiliabunt̄ z detrahent ad terrā vsq̄ ad puluerē. Et Osee vij. Humiliabit̄ israel in facie ei⁹ nec reuerti sunt ad dñm deū suū. z nō q̄sierūt eū ⁊c. Secūda dicit pusillanimitat̄. vt cum q̄s veritatē dicere ptimescit. vel ꝯtra illā impugnantib⁹ resistere nō audet. Eccī. xlij. Noli esse būlis in sapientia tua: ne humiliat⁹ in stulticiā seducaris. Et Crisſ. in. c. nolite. xj. q. lij. ait. Nō solū ille pditor est veritat̄ qui transgredies veritatē p veritate palam mendaciū loquit̄. Sed etiā ille q̄ nō libere veritatē pnunciat quā libere pnūciare debet. Aut nō libere veritatē defendit. quam libere defendere cōuenit: pditio est veritatis. Tertia mala humilitas dicit malignitatis. de q̄ Eccī. xix. Est q̄ nequiter se būliliat z interioza ei⁹ plena sunt dolo. ps. Pacem loquit̄ cū p̄ximo z occulte ponit insidias ⁊c. Humilitas tota bona est virt⁹ q̄dam q̄pa sīo tendēs ad magna recta rōne regulatur. ne passio irruat sine rōne in magna. Sicut magnanimitas est q̄ regulatur passio ne desperatiōe retrahat̄ sed recta ratione psequat̄ magna. et q̄ desiderium tendens ad magna inquantū est inordinatū: ē origo oīm malorū. j. Thi. vlij. Radix oīm malorꝝ est cupiditas. ideo būlitas dicit retractiua oīm vicioꝝ. ſm quā q̄dē rationem būlitas oīm virtutū dr fundamentū. Vñ Raban⁹ sup Matth. Cogitas magnā fabricam cōstruere celsitudinis. de fundamēto p̄us cogita būilitatis. et q̄nto mai⁹ erit edificiū tāto altius fodit̄ fundamentum. et Grego. in Omel. Qui sine būilitate ꝛtutes ꝯgregat in ventū puluerē portat. Humilitas mixta est q̄dā corpalis demonstratio qua q̄s exter⁹ nō inter⁹ būiliat. vt hominib⁹ placeat. vt est būilitas hypocritaꝝ. De q̄ dñs ait Mat. vij. Attēdite a falsis pphetis q̄ veniūt ad vos in vestimen. ouiū intrinsec⁹ aūt sunt lupi rapaces ⁊c. Et dicit mixta: q̄ nō totaliter est mala nec totaliter deo inimica. min⁹ em̄ malū est humilitatē ostēdere cū malitia q̄ iniq̄tatē publice pficere. ꝓterea p occultis criminib⁹ peniten-

tia arbitraria est, vt iu. c. tēpora penitudi-
nis. xxvj. q. vij. et de pe. ꝛ re. c. iij. vbi glo. ij
In manifestis aūt criminib⁹ seruant statu-
ta iuris ꝛ purgant cōrectiōe publica, vt i
c. j. ꝛ. ij. ō pe. ꝛ re. ¶ Q premissis sic no-
tatis de humilitate virginis marie pono
hanc cōclusionē. Ex gloriosa maternitate
virgo maria se intantū humiliauit quantū
est possibile humane mēti imaginari. Hec
cōclusio pbatur tripliciter, scz rōne, autori-
tate, et exēplo. ¶ Primo autoritate bti Bern.
inquientis. Virgo ꝑginitate placuit sz hu-
militate cōcepit. Facta est marie humilitas
scala celestis p quā deus descendit ad ter-
ras. Item Bede in omel. Decebat vt sicut p
superbiaz Eue mors intrauit, ita p humili-
tatē Marie vite introit⁹ panderet. Et bea-
tus Hieron⁹. in transitu suo. Maluit in-
quit deus de beata maria incarnari ꝓpter
hūilitatē q̄z ob aliā q̄tamcūq; ꝑtutē. Hoc
etiā ipa de seipa testat Luc. j. dicēs. Respe-
xit dns humilitatē ancille sue, i. approbauit
¶ Secūdo pbatur rōne, primo sic. Quanto
q̄s virtuosior est: tāto christo dicit esse simi-
lior, sed ꝑgo gloriosa fuit virtuosissima, qz
inq̄t angelus. Aue gra plena, ergo christo
debuit esse similior, sed inter ceteras christi
virtutes hūilitas sctā potissima est. Mat.
xj. Tollite iugū meū sup vos ꝛ discite a me
qz mitis sum ꝛ humilis corde, vbi Aug⁹.
Nō ait, discite a me mortuos suscitare, sic⁹
cis pedib⁹ sup aq̄s ambulare, sed q̄d ait, qz
mitis sum ꝛ hūilis corde. Ergo in ꝫ debu-
it filiū imitari, et sīc in ceter⁊ virtutib⁹ excel-
entior est: sic in ista excellit. ¶ Secundo sic.
q̄nto q̄s̄q; p gratiā deo ꝓpinquior est: tanto
sibi ꝑ abiectior ꝛ humilior. ꝫ virgo glo-
riosa omnib⁹ puris creaturis erat deo ꝓpin-
quior, ergo oīb⁹ hūlior. ¶ Sequētia nota
cū maiori p beatū Greg. in moral. Tanto
inq̄t fit q̄s̄q; vilior deo q̄nto ꝑciosior sibi. et
tāto ꝑciosior deo quāto ꝓpter eū vilior sibi.
Minor pbat p Isido. de sum. bo. Paruu-
lus in oculis tuis esto vt sis magn⁹ in ocu-
lis dei. Tāto em̄ eris apud deum ꝑciosior
q̄nto fueris aī oculos tuos despectior. ¶ Ter-
tio pbat sic. Summa vicia summe sūt de-
testāda, q̄ p locū a ꝯtrarijs summa virtus
sūme ē amplectēda. Hūmū aūt vicīū ē su-
perbia, qz superbis deus resistit, ergo hu-
militas q̄ huic opponit virtutū est maxima
maxime aūt virtutes maximū virū decēt.
Sed virgo Maria fuit oīm maxima ergo
illi maxime summa humilitas decuit.
Vñ Cassiod. sup ps. Erubescāt inq̄t elati
vbi credūt habere locū superbiā, cū celū et
terrā videant ab hūilitate occupatū. ¶ Ter-
tio pbatur hec cōclusio exēplo. Dem-
onstrauit em̄ maria summā humilitatez
ante partū, in partu, et post partū. Ante par
tū fuit hūilis in annūciatiōe angelica. Lu.
j. vbi dr, q turbata est in sermone ei⁹ ꝛ cogi
tabat q̄lis esset ista salutatio. Alterata ē vir
go ex celsitudine inaudite laudis, et in fine
euangelij legit. Ecce ancilla dñi fiat mihi
ꝼm verbū tuū, vbi demonstrat q nō ē elat
ta i salutatiōe tanta: sed pot⁹ hūillata: vt de
claratū est sup in scdo articulo versus finē
¶ Deinde pfectissimā hūilitatē ostendit i vi-
sitatione Elisabeth, vt dicit Glo. Matth.
iij. Sic decet nos implere oēm iusticiā id
est pfectissimā humilitatē. ¶ Cuius
tres sunt gradus. ¶ Primus se subīcere su-
periori, qd est necessariū ad salutē. Secūs
subīcere se eq̄li, qd est humanū ꝛ equum.
¶ Tertio subīcere se inferiori: qd est exemplū
pfectissime hūilitatis, sicut fecit Jesus pe-
tens et suscipiēs baptismū a Johe baptis-
ta, rex a mlite, dns a seruo, sanctificator a
sancti ficato. Et postea etiā lauās pedes di-
scipulor⁊. Sic etiā fecit Maria q̄n visita-
uit Elisabeth, humiliando se inferiori per-
gens regina ad vasallā, dna ad ancillā, ma-
ter dñi ad matrē serui. Qd intelligēs Elisa-
beth visitata ꝛ a spūsctō edocta ait. Unde
hoc mihi vt mater dñi mei veniat ad me,
q̄si diceret, q̄bus meis meritis accidit mi-
hi hoc, nō est hoc decēs, sed q̄ potius ego
venirē ad te vt dñam meā ꝛ matrē dñi mei
et nō solū iuit sed ꝛ ꝑ salutauit, et nō so-
lum salutauit sed cum ea trib⁹ mensib⁹ ste-
tit: vt in partu tunc futuro ei seruiret. Vñ
exemplo eius debēt mulieres etiā inferiori
bus suis humiliari et seruire. ¶ Secūdo vir
go Maria in partu etiam fuit humilis, qz
filiuz suū pepit nō in palatijs laureat⁊, nec
in lectis eburneis, nō in pānis pōpatic⁊: ⁊z
reclinauit eū in ꝑsepio, qz nō erat ei loc⁹ in
diuersorio. Luc. ij. ¶ Post partū etiā fuit hu-
milis, qō maxime ptz in ꝑsentatione sua et
et oblatiōe p filio in templo facta post tēꝑ
pus purgationis ei⁹, vt ptz Lu. ij. obediēs

do legi moisi ad quā nō erat obligata vt dictum est supra in die purgatiōis sue. Ecce ergo quāta humilitas btē virginis vt propter ipaz digna efficeretur mater dei. Hec de tertio ꝛc.

De sancta Margaretha.

Sermo LXI. wann. X.

VIrgo cogitat que dñi sunt vt sit sctā corpe et spiritu. j. ad Cor. vij. c. In his verbis apl's describit ea que cōcernunt excellentiam virginalem qꝫ pciosus thesaurus sit ipa virginitas. bene ostendit Ambro. sup illo verbo apl'i vbi sup. Bonū est hominē sic esse: dicens. Supgredit virginitas cōditionem humane nature per quā homines angelis assimilant. maior em̄ est virtus virginū qꝫ angelor. Angeli em̄ sine carne viuunt. homines vero virgines ī carne triumphant. in carne aūt pter carnē viuere nō terrena vita est: sed celestis inquit Hiero. Ideo apl's volens exprimere meritum excellentie virginitatis dicit. Virgo cogitat que domini sunt vt sit sancta mēte et corpore. acsi diceret. Postqꝫ virgo carnē suam hic vicit. quid aliud facere ꝛ cogitare habet. qꝫ ea que ad diuinū honorē ptinent. Sed quare hec facit. certe ideo vt sicut est sancta siue immaculata corpe: ita etiam sit sancta ꝛ immaculata spiritu siue mēte. acsi diceret. Non sufficit integritas carnis nisi etiam assit puritas mentis. voluntarie propter deum cōseruando virginitatē corpis. Pro gratia Aue maria ꝛc. Virgo cogitat que dñi sunt ꝛc. vbi supra. In verbis illis duo ad laudem inclyte virginis ꝛ martyris Margarete nobis veniunt cōsideranda. Primo qꝫ virgo deuota debet esse sollicita ac intenta in his que spectant ad diuinum honorē. et ꝫ cū dicit. Virgo cogitat que domini sunt. Secundo cōsiderare debemus fructum quem virgo diuinis obsequiis mancipata recipit in hoc mundo. videlicet castitatem mentis ꝛ corpis. cū subiungitur vt sit sancta corpe et spū. hoc est vt sit munda tam in anima qꝫ in corpore. Circa primum notandum qꝫ tria sunt virginibus attente cōsideranda. Primo vt in eis sit virtus vere humilitatis. Secundo vt in eis ardeat ignis diuini amoris. Tertio vt in eis emineat copia morum totius honestatis. Primo ergo deuota virgo cogitare debet vt in ea sit virtꝰ vere humilitatis. qz fm Brego. virgo viuere debet in puluere et cinere. in asperitate. in humilitate pnie. Ita sepe deus pmittit virginem labi pter eius superbiā. Ita sicut tradit Augꝰ. li. j. de ciui. dei. Deus aliqñ permittit barbaricas nationes sicut iam thuricos violare ꝯgines sacratas deo ꝛ alias q̄ lesciqꝫ aut qz superbierūt de virginitate aut postea superbire potuissent. Ideo p humilitate taliū deus illa pmisit. Vñ ibidē dicit Aug. Si forte queris. cur vos pmisit deꝰ violenter violari. Alta quidē est iudētia creatoris mundi ꝛ rectoris eiusdē atqꝫ inscrutabilia iudicia eius. veruntū interroga te anias vras fideliter si forte de isto virginitatis ꝛ pudicicie bono vos extulistis humanis laudib⁹ delectate. et in hoc alios inuidistis aut tales spreuistis. non accuso qō nescio. nec audio q̄d interrogata corda vestra respondeāt. si tū ista esse responderint: nolite mirari hec vos amisisse. vñ hoib⁹ placere cōcupiscitis. qꝫ si peccantib⁹ nō cōsensistis: diuine est gratie munus. vt vicz virtꝰ animi nō amitteretur. humanū successit ob probrium: ne humana gloria amaretur. qz pter superbiā sepe deus hominē puat gratia qua cōseruatus est a luxuria. vel a culpa. Exemplū. Sepe cōtingat dū alios despiciunt superbe q̄ thor suū violarūt. gra auferetur q̄ pstiterūt. ꝛ tūc in similia vel maiora peccata labunt. Ita etiā de virginibus. quaz vero corda rīdent nūqꝫ de bono virginitatis. viduitatis vel cōiugalis pudicicie superbisse. nec alijs inuidisse. nec iste q̄dē que tales sunt si eas barbarica libido oppressit. hoc esse pmissum censent. nec ideo credant deum ista negligere: quia pmittit qnemo impune cōmittit. Quedam em̄ veluti pondera malarū cupiditatum. et p occultum presens diuinū iudicium relaxantur. et vltimo iudicio reseruātur. Forte enim que sibi bene cōscie sunt. vt ex illo castitatis bono cor inflatum non habuerint. et tamen vim hostilem passi sunt: habebāt aliqd latētis infirmitatis qō potuisset eas in superbiam extulisse: si hanc vim non fuissent perpesse. Sicut enim quidam rapti

sunt morte ne malitia mutaret intellectum eorum ita q̃dã ex istis vt rapte sunt ne ꝓsperitas mutaret modestiã earũ. Nõ em̃ ablata est castitas: sz ꝓsuasa bũilitas. Permisit ergo deus hoc eis in bonũ z nõ in malũ. hec Aug⁹. sentẽtialiter. Quãte ergo humilitatis fuit btã Margaretha ex hoc apparet, quia cũ eam Olibrius ita eligeret vt si libera esset eam in vxorem ducere vellet, ipa tanta oblata gloria se nõ extulit sed potius ꝓ christo cõtemni voluit z nutricẽ sue ouis custodire q̃z cum Olibrio in hui⁹ mũdi vanitatib⁹ z voluptatib⁹ viuere, poti⁹ ꝓ christo humilitatẽ virginitatẽ vsq̃z ad mortẽ voluit custodire q̃z corpe solũ christo cõseruato pollui z. Secũdo virgo deuota cogitare debz vt in ea ardeat ignis diuini amoris. Cũ sicut dicit Aug⁹. sermone ꝓmo de assumptiõe virginis cõparãs virginitatez lilio. Potest lilij noie vnaquecz virgo significari. Liliũ siquidẽ flores reliq̃s candore nimij nitoris ꝓcellit z odoris iocunditate nihilomin⁹ ꝓpollet. vñ satis cõgrue assimilatur virgineo decori. Iste nãq̃z flos altius ex aqua ortus ex tellure sustollit z versus etbera totus apti. a foris q̃z nimis est candidus: intus vero rutilo flãmescit aspectu. Sic nimirũ ꝓginitas toto nisu ab infimis ascendens ad ea que supna sũt ambit, candescit exteri⁹ mundicia virginee carnis, flammescit interi⁹ amore gemine charitatis, fragrat passim odore bone opinionis, extollit ad sublimia intentiõe ꝓtinua cordis. Sed hoc ꝓciosum liliũ sicut sacra ꝓhibet lectio: inter spinas inuenit. vt nouerũt venerande virgines z hoim se debere tolerare molestias inter q̃s tegũtz punctionum tẽptamina malignor fortit exuperare spirituũ: vt ꝓ hoc a dño amice inter filias vocari mereant. Hec Aug⁹. Beata g̃ margaretha q̃nto igne flagrauerit: lãpades et flãme q̃ eius carnẽ vrebãt ostẽdunt, q̃ tanto charitatis igne feruebat. vt null⁹ ignis tribulationis eam extinguere ꝓualeret. Tertio ꝓgo deuota cogitare debet. vt in ea splẽdeat copia totius honestatis. De hoc dicit Aug⁹. ostendẽdo virginitatẽ mẽtis z corporis. Virginitas est in carne corruptibili ꝓpetua incorruptionis meditatio, id ẽ ꝓpositum seruandi ꝓpetuã incorruptionẽ. Cui alludit Solinus q̃ narrat q̃ in India sunt virgines q̃ seueneri penit⁹ abdicauerunt: pecuniã nesciũt, nemo ibi nascit: nec deficit hoim multitudo, locus ipe addict⁹ est pudicicie, ad quẽ licet vndiq̃z multi gentilium ꝓperẽt: nullus tñ admittitur nisi quẽ castitas fidei z innocẽtie meritũ ꝓsequat. Nã q̃ eius est, vel leuis culpe obnoxius q̃uis summope adipisci ingressuz velit: tñ diuinitus submouet. Ita ꝓ immensum spaciũ seculor incredibile dictu eterna gens est cessantib⁹ puerperijs. Nec illa. Necesse est ergo virginẽ innocẽtiã hz vel copiam honestatis si velit in cetu virgineo eternaliter habitare. Quia ergo btã Margaretha plena virtutib⁹ erat. z sicut de ipa cantamus. Ibat de virtute in virtutẽ. Et cum ad lasciuiam ab Olibrio temptaretur orauit ne margarita id est castitas fidei sue in lutũ ꝓiceret. z sic castitatẽ mentis z corporis in ea dñs custodiuit. Quia ergo ipa cogitauit dño disponẽte vt i ea esset culmẽ vere hũilitatis, ignis diuini amoris, z copia tot⁹ honestatis. Ideo bñ de ipa dictum est. Virgo cogitat q̃ dñi sunt, qõ erat prius membrũ diuisionis ꝓpositi tẽ. Secundo dixi q⁹ in verbis thematis nobis ꝓsidendum est fructus quẽ virgo diuinis mãcipata recepit in hoc mũdo. vlz castitatez mentis z corpis, cũ dicit. vt sit sancta corpe z spũ. B. Ꝓro q̃ notandũ q⁹ notanter dicitur sancta corpe z spũ. Nã multi aut multe sunt virgines qui vel q̃ virginitatẽ i corpore custodiũt: sed mente polluunt, iam ꝓ visum, iam per auditũ, iam per alios sensus exteriores: ita vt veniatur tandẽ post cogitationem ad appetituz voluptatis carnalis. De talibus dicit Aug⁹. in libro de fide christiana. in sententia, et habetur in. c. non solo. xxxij. q. v. Nõ solo affectu z tactu. sed et aspectu appetitur z appetit cõcupiscentiam feminarum. Et sequitur. Ne dicatis vos habere animos pudicos. si oculos habetis impudicos. Quia impudicus oculus impudici cordis est nunctius. Unde et tacente lingua corda impudica mutuo aspectu seinuicem sibi nunciant, z ꝑm concupiscentiã carnis alterutrum delectant. Ipa enim castitas fugit de anima. dũ etiaz corpus intactum seruat ardore ꝓcupiscentie. Ex quo patet q⁹ summa diligentia cauende sunt etiã occasiones peccator. sicut

aspectus pulcritudinis mulierū. Vñ Augustī, sup ps/ Miserere mei deus, cui⁹ titulus est, ps, lr/ Cū venit ad eū Nathan ꝓpheta, qū intrauit ad Bersabee: dic Aug⁹. Bersabee erat vxor aliena/ cū dolore dicimus z tremore, noluit tacerī de⁹ sed scribi, dicā ergo non exhortās imitationē sed instruens ad timorē/ Huius mulierʒ vxoris aliene pulcritudine captus rex z ꝓpheta dauid, ex cuius semine ſm carnē deus venturus erat: adulterauit eā. Et subdit. Hoc in isto ps, nō legit: sed in titulo eius apparet. In libro aūt regnoꝝ siue regū pleni⁹ apparet, ij, Re, lj, Utraq; scriptura canonica ē. et sine dubitatiōe a fidelib⁹ tenēda/ Homicidio etiā auxit adulteriū, q; illius marituz in bello ordinauit occidendū/ z post hoc factum, missus est ad eum Nathan ꝓpheta a deo, qui eum argueret de tanto cōmisso, ij, Re, xij, Subdit Aug⁹. Quid caueant homines diximus ſcz occasiones pctoꝝ/ q̄d ꝙ si lapsi fuerint imitenī audiam⁹/ Multi eñ cadere volūt cum Dauid: sed nolunt resurgere cū dauid, nō ergo cadendi exemplum ꝓpositū est, sed si ceciderīs: resurgēdi/ Attende ne cadas: nō sit lapsus maioꝝ delectatio minoꝝ/ sed sit casus maioꝝ tremor minoꝝ, q̄si diceret/ Merito habet oīs hō timere: si tantus ꝓpheta ex aspectu mulierʒ cecidit/ Et sequit. Ad hoc ī ecclesia sepe lectum atq; cantatū est/ Audiāt q̄ nō ceciderunt ne cadāt: audiant q̄ ceciderunt vt surgant/ Tanti viri peccatū nō taceī: p̄dicaī ī ecclia, audiūt mali multi/ z q̄rūt sibi patrocinia peccādi dicētes/ Si dauid: et cur nō ego, sed resp ōdebo tibi/ Dauid sibi nullum ad exemplū ita ꝓposuit sicut tu, tu tibi tāq; sanctū ꝓponis vt pecces/ nō vt imiteris ei⁹ sanctitatē, si imitari vis ruinā: hoc amas ī dauid qđ odit dauid/ ꝓparas te ad peccandum, libꝝ dei inspicis vt pecces/ scripturas dei ad hoc audis, vt facias qđ displicet deo/ Hoc nō fecit dauid. Correptus est ꝓpheta: nō lapsus est in ꝓpheta/ Subdit Aug⁹. Alij vero audiētes casum fortis viri dauid metuunt infirmitatē suā, et quō deuitare cupiētes: ab aspectu securos abstinent oculos, nō eos defigūt in pulcritudine carnis alienę: nec seipos faciūt de puersa simplicitate securos, ꝓponūt sibi casum Dauid/ et ex hoc magis sibi timēt, videntes tantū ceciđisse ꝓphetā/ reprimūt oculos a petulātia: nō facile se cōmiscēt mulierib⁹ alienis, non leuant oculos facile ad aliena mēnia, ad aliena solaria/ Hec Aug⁹. Cōsiderem⁹ ex his oībus q̄tum periculuz homo incidere pōt ex solo aspectu/ Unde eñ Olibri⁹ cecidit/ nisi q; incaute luxurioso aīa in beatā virginē Margaretham vt sum sparsit. z sic eam cōcupiuit/ et q; beata margaretha eius recusauit facere volūtatem/ ideo nūc flammis eam exuri ꝓcepit, nunc vncis ferreis lacerari: vt pre horrore carnis et sanguinis eā aspiciēs: inde haberet horrorē. vñ habebat oculoꝝ delectationē/ Hinc ergo, eā fame, hinc carcere punivit/ Hinc submergi ꝓcepit, nō aūt submergitur virgo: z illesa exiens vidit q̄ncq; milia hoīm. ex h miraculo baptisatos/ Unde ad vltimū capite plectit/ Ecce q̄nta mala adduxit puersitas oculoꝝ/ Auertam⁹ ergo oculos nr̄os ne videāt vanitatē. cogitem⁹ q̄ sint dñi vt sim⁹ sctī corpe z spū. ſm q; exigit status cuiuslibet/ Sequant maritati et cōiuges Margarethā in cōstantia fideī cōtinentia cōiugali z hūilitate vera, virgines in pudicicia/ Si vocaris Margaretha sēgre margarethā. ¶ Ł ¶ Qualis aūt intersit differētia meritoꝝ cōiugatoꝝ z virginū/ ostēdit Aug⁹. in li. de sctā virginit. c. xxviij. z. xxix. dicēs in ſnia/ Habēt cōiugia bonū suū. nō q; filios ꝓcreāt: sed q; honeste. licite. pudice z socialiter ꝓcreati z ꝓcreatos salubriter instāter; educant/ q; thori inuicē fidē seruāt/ q; sacramentū connubij nō violāt/ Hec tū oīa hūani officij sūt munera/ Uirginitatis aūt integritas z ꝓpta cōtinentiā ab omni cōcubitu imunitas angelica portio est: z ī carne corruptibili/ icorruptiōis ꝓpetue meditatio. Uñ Hiero. in ser. de assumptione ꝟginis gliose. Semp est ā̄gelis cognata virginitas/ pfecto ī carne p̄ter carnē viuere. nō terrena vita est sed celestis. Uñ in carne angelicā gloriā acq̄rere maioris est meriti q; habere. Ideo virgo deuota diligēter cogitare debet vt tantā gr̄e dignitatē ꝓseruet/ z soli deo thoꝝ immaculatū sui cordis ꝓparet/ ne templū qđ sibi dñs in ea dedicauit: diabol⁹ possit aliqua turpitudine violare. Nūq; ergo se securā extimet: sed sp sit in timore. Sic monet btus Hiero. ī epla ad eustochiū dicēs.

Si apls Paulus vas electiõis ꝑter carnis aculeos z incentiua vicioꝝ repmit corpus suũ z seruituti subiecit: ne aliis ꝓdicãs ipe reprobꝰ efficiat: et videt altã legẽ in mẽbris suis repugnantẽ legi mẽtis sue: si post nuditatẽ: ieiunia: famem: carceres: flagella: supplicia: ĩ semetipm reuersus exclamat: infelix ego homo: qs me liberabit de carcere mortis huius: tu te putas securaz esse: cane qso ne qñ dicat de te deus: Virgo ista cecidit z nõ est q̃ sustinet eam: Amos. v. Audenter dicã: cũ oĩa possz deus: suscitare virginẽ nõ põt post ruinã: valet q̃dẽ liberare de pena: sz nõ valet coronare coruptã: timeamus illã ꝓphetam ne in nobis etiã cõpleatur: Si ergo virgines corpore: ob alias tñ causas z culpas nõ saluantur: q̃d fiet de illis qui prostituerũt mẽbra xpi: z immutauerũt templũ spũssancti in lupanar: z post trinitatis hospitiũ fecerũt demonum habitaculũ: O deꝰ q̃t sunt tales: q̃ sic inuẽculas fatuas decipiũt: z defloratas derelinquunt: q̃ tandẽ omni solatio destitute: le publice pstituunt: O deꝰ q̃t mala sequunt: ille q̃ prius victe fuerũt et decepte: postea efficiuntur rete diaboli: et alios z alias plures vincũt z decipiũt: z in rete diaboli ꝯcludũt: Taceo de malꝰ plurimis: q̃ alꝰ euenire possunt: ne forte mater ꝑus mereat dici sepulcrum: cõ genitrix infantis nõdũ nati: Quid tunc de natis z occulte interfectis: tibi deꝰ vindicta q̃ nosti singula: ecce priuat fetum clara deiissione: q̃ seipam adiudicauit eterne damnationi ꝛc. ¶ Dubitatur circa dicta: ex quo dictũ est q̃ ad virginẽ spectat cogitare ea q̃ dñi sunt: vt sit sctã corpore z spiritu: q̃ sunt tñ illa que requirunt ad puritatẽ siue virginitatẽ mentis: Rñdet breuiter q̃ tria requirunt ad hanc puritatẽ: scz mũda affectio q̃ ad interiorẽ cogitatuz: sancta locutio quo ad sincerũ affatũ: z bona opatio q̃ ad exteriorẽ apparatũ: hec tria fuerunt in deuota virgine Sara: De qua Thob. iij. dicit q̃ ipa in oratione sua sic dicebat: Tu scis dñe: qz nũq̃ cõcupiui virũ: et mundã seruaui animã meã ab oi concupiscentia: Ecce primũ vicz mũda affectio cogitatus: Sequit: Nunq̃ cũ ludentibꝰ miscui me: ecce secundũ: scz sctã locutio affat: In ludis em̃ solẽt verba scurrilia: et impertinentia sepe ꝓferri: Sequit: Neq̃ cũ his qui in lenitate ambulãt me participẽ pbuĩ: ecce tertiũ: scz bona opatio apparatus: Dixi primo q̃ virginitas mentis consistit in munda affectione quo ad cogitatũ: Vñ dicit apls in themate: Virgo cogitat q̃ dñi sunt: vt sit sancta corpe z spũ: oportet itaq̃ fm apostolicã regulã mundiciã z sanctitatẽ ineſſe affectiõi z cogitatiõi: si grata dz eẽ dño mundicia q̃ viget in carne: Vñ Dieronimus exponẽs ꝓdictũ verbũ apli dicit: Abstiro: vt castã dixerim illã: quã timor aut pudor tantummõ cohibet: Et Amb. in lib. de virginitate dic: Nec casta ẽ q̃ metu cogit: nec honesta q̃ mercede cõducit: Sicut em̃ videmus q̃ ortulo diligenter clauso et munito exteri: si bestie cõculcantes z deuastantes retinent interi: clausura extrinseca mori dicũ aut nihil ꝓficit: sed magis nocet: eo q̃ bestie exire nõ possunt: ita si virgo exteriori castitate clausa extiterit: sed interi illicita cogitatio z affectio affuerit: parũ aut nihil hmõi virginitas ꝓdesse poterit: et ob hoc alloquit spõsus sponsam Can. iij. Ortus cõclusus soror mea sponsa: ortus cõclusus fons signat: q̃si di. O soror mea ꝑ spem eiusdẽ hereditatis: z sponsa mea ꝑter nexum amicicie z societatis: Tu es ortus cõclusus ꝑ exteriorẽ virginitatẽ: z es fons signatus ꝑ interiorẽ custodiã et castitatem. Fons em̃ tunc signat q̃ cor a q̃ pcedunt cogitationũ riuuli: a cogitatiõibꝰ immundis z vanis desideriis pseruat: et q̃ sanctis meditationibꝰ occupat: Istius euidens signum habem̃ in sacra scriptura: Mã aliter legit dñs apparuisse i veteri lege q̃ cohibebat manũ ab ope: aliter in noua q̃ cohibebat etiã cor a mala cogitatiõe: Legim̃ em̃ Dañ. x. dñm apparuisse Danieli ꝑcinctum ad renes: et Apoc. x. legit dñm iobi cuãgelista apparuisse ꝑcinctũ ad mãmillas: ad designandũ q̃ in veteri lege cohibebat cõcubitus illicitꝰ q̃ ad opꝰ: in noua aũt lege cohibebat q̃tũ ad desideria z cogitatꝰ: Et illẽ ꝓpterea q̃ ad puritatẽ virginalẽ req̃rit puritas mẽtis q̃ cõsistit q̃tũ ad cogitatũ in mũda affectione. Secundo virginitas mentis cõsistit in sancta locutione quo ad sincerioꝛẽ affatũ: Illius exemplũ ponitur virginibus in virgine virginũ maria: De cuius sinceritate z affatu z modestia narrat euãgelica historia: ¶ Ubi inuenit raro

et honestissime locuta. Septies em̃ in euã gelio inuenit maria locuta fuisse z nõ plu ries, bis ad ãgelũ, ter ad dñm, z bis ad hõi nes. Ecce q̃ raro inuenit maria ꝑgo locuta. Cõsideremus aũt honestatẽ z vtilitatẽ verborũ suorũ. Primũ em̃ verbũ ad angelum fuit verbũ castitatis z pudicicie. Quõ fiet istud? Secundũ fuit humilitatis z obediẽtie. Ecce ancilla dñi. Tertiũ aũt verbum z primũ ad dñm fuit verbũ deuotiõis z reuerẽtie. Magnificat anima mea dñm zc. Quartũ z secundũ ad dñm siue filium fuit verbũ cõpassionis z beniuolẽtie. Vinum nõ habẽt. Quintũ verbũ et tertiũ ad dñm fuit verbũ amoris z mestitie. Fili q̃d fecisti nobis sic: ecce pater tu⁹ z ego dolẽtes q̃rebamus te. Sextũ verbum z pmũ ad homines fuit hũilitatis z amicicie: dũ saluta uit Elisabeth. Septimũ ꝑbũ z secũdũ ad boies fuit verbũ instructiõis z puidentie. Quodcũq; dixerit vob facite. Ecce septem verba virginis bñ cõformia septẽ verbis filij sui in cruce. ¶ ℱ Nota exemplo virginis marie: sermo cuiuslibet virginis primo dz esse modestus z rarus. De hoc Ambro. i li. de vir. sic ait. Custodi ꝑgo vias tuas vt nõ delinquas in lingua tua: q̃ z bona loqui plerũq; est crimẽ virginũ. ingreditur latro p os tuũ si falsum loqueris. si p cacitet. postremo si vbi nõ oportet loquaris, clausi sint fores labioꝝ tuorũ. z obseruatũ maneat vocis vestibulũ. Hec Amb. Ad ℏ etiã est dubiũ Orige. sup Mat. q̃ dicit rarũ sermonẽ necessariũ esse ad custodiam castitatis. Dicit em̃ sic. Sex sunt q̃ incorruptã seruãt castitatẽ. sobrietas. operatio. asperitas. sensuũ cohibitio. rarus ℓmo cũ honestate. euitatio occasionis peccati. ꝓsone loci et tꝑs. ¶ ℬ Exemplũ de honesta locutione refert Greg. iiij. dial. de q̃dam sanctimoniali q̃ carnis mundiciã habuit. sed lingue ꝓcacitatẽ atq; stulticiã nõ declinauit. ea aũt defuncta z in ecclesia sepulta: eadẽ nocte eiusdẽ eccl'ie custos p reuelationẽ vidit. q̃ ipa deducta añ sacrũ altare p mediũ secabat. et ps vna illi⁹ cremabatur. ps aũt altera intacta remanebat. et mane cõbustionis signũ in marmore apparuit: acsi corꝑali igne cremata fuisset. ¶ Secundo sermo virginis debet esse mũ dicia clar⁹. Vñ btus Hiero. in epla ad virginẽ dicit. Munda linguã a mendacio. a detractione. a ꝓiurio. et etiã a iuramento. Nefas em̃ est vt labia q̃bus dñm cõfiteris. oras. bũdicis. et laudas: alicuius polluat sordẽ peccati. illis em̃ ꝓcib⁹ annuit dominus q̃s lingua immaculata ꝓnũciat. Hec Hiero. Hoc verbũ aduertere deberẽt nedum virgines: sed z vidue z maritate q̃ inardescunt scire mala ꝓximoꝝ suorũ. et si qua macula est in ꝓximo vel ꝓxima. gaudet qz talia sciunt: detrahũt: et se p hoc extollũt. sed q̃re hoc. certe vt p hoc malitiã suã palliare possint. Debet g̃ sermo ꝑginis eẽ mũdus. Hoc em̃ necesse est ad custodiã castitatis. Teste apl'o. Corrumpũt bonos mores colloq̃a praua. j. Cor. xv. Nõ debet g̃ ꝑgo rumiare seculares cantilenas. nõ inanes z amatorias amplecti nugas. nã mediantib⁹ talib⁹ ille cui⁹ alitus prunas accendere facit tãq; mediãte sufflatorio diabolico ꝓcupiscẽtias in cordib⁹ virginũ excitare. et cõcitare solet. ¶ ℑ Tertio sermo ꝑginis dz esse prudẽtia clarus. virgo em̃ deo seruire volẽs dz esse vna de numero prudentũ. et iõ prudentẽ decet prudẽter facere. ita sermo virginis dz esse prudentia adornatus. Vñ Hiero. in epla ad Demetriadẽ ꝑgine. Sit sermo virginis prudẽs. modest⁹. rar⁹. nec tã eloquẽtia q̃ pudore ꝓciosus. miretur oẽs tuã de te docẽte verecũdiã. te loq̃nte prudentiã. Tertio ꝓncipaliter dixi q̃ virginitas mentis ꝓsistit in sctã operatiõe. siue in bono opẽ q̃tũ ad exteriorẽ apparatũ. Exemplum illius habemus in ꝑgine maria. De qua Ambro. exponens illud super Lucaz. Exurgẽs maria zc. Maria q̃ ante in intimis penetralibus verlabatur. non a publico virginitatis pudor: non a studio asperitas montium. non ab officio prolixitas itineris retardabat. Est tamen verũ q̃ bona occupatio virginis debet esse vel in opere manuali. vel doctrinali. vel auditione talis. vel in feruore spirituali quo ad orationem. Vultam enim malitiam docuit ociositas. Ecclesiastic. xxxiij. Et ideo dicit apostolus. j. ad Corinth. vij. capitu. Volo omnes homines esse sicut meipm. Ipse autem determinatis temporib⁹ operabatur in ouibus suis. licz foret homo excellentissime cõtemplationis. Qualem autem modum virgo habere debet in orãdo.

ostendit Hiero. in epl'is ad Demetriadem virginē dicēs. Cū orationē celebrare desideras talē te exhibe q̄si cū deo fueris locutura. et post pauca subiungit. Lachrymas aūt psallētis deus magis q̄ voces cōprobat orationū. acsi diceret. Plus placet deo deuota meditatio q̄ lōga orationū modulatio. magis etiā hō meditādo xpi būficia in cōmuni vel singulariť sibi pstita: aut alia q̄cūq; dei būficia expellit cogitatiōes malas q̄ oratione vocali assidua. q̄ meditando hō magis attēdit q̄ orādo. q̄ orādo hō dicit sibi nota z cōsuetudine cōcepta. meditādo aūt requiriť maior aduertētia. q̄ tūc non est meditatio sic homini familiariter nota. Ita z in labore manuali expellit virgo malas cogitatiōes: dū labor vel est durus aut rarus: vl' specialī ad hoc indiget industria vel ingenio. Implorem⁹ g̃ oēs hodie deuotissimā Margarethā vt sicut ipa morte ne fidem z castitatē violaret sustinuit: ita nobis gratiā impetret: q̄ oib⁹ inimicis nostris nunc z in hora mortis resistere z illos vincere valeam⁹: ne fidē q̄ deo p baptisma desponsati sum⁹ violemus. Dō nobis pstare dignet dñs noster Jesus xp̄us in secula benedictus. Amen.

De sancta Margaretha.

Sermo LXII.

Date nobis de oleo vestro q̄ lampades nostre extinguunť. Matth. xxv. ℟ Pro introductiōe nota ℔ scīm Tho. scēa scōe. q. xv. ij. ar. q̄ in virginitate duo sūt desideranda. Unū scz formale. et aliud materiale. Formale est firmū ꝓpositū scz velle nunc̄ experiri delectatiōes carnales etiam si posset. Materiale est corporis integritas. Et ideo triplex est virginitas. Prima est corpis et nō mentis: q̄ mente formicantur et nō corpore. vt in. c. si paul⁹. xxxij. q. v. Ideo perit mente virginitas. allegat Hiero. Qui viderit mulierē ad cōcupiscendum eam. Matth. v. Secunda est mentis et nō corpis quia violate sunt. Amb. xxxij. q. v. tolerabilius. tñ iste nō amittunt virginitatis coronā scz aureolā. nō sunt tñ considerande inter alias virgines. vt hī. xxxij. q. v. c. ille. Tertia est mentis z corpis. z hec est gloriosa. xxxij. q. v. Crisost. sicut em̄. Jō dicit Aug⁹. Virginitas est in carne corruptibili perpetua incorruptiōis meditatio. Hec autē est pfectissima. Talis fuit beata Margaretha. Primā aūt virginitatē scz corporis z nō mentis habuerūt fatue virgines. vt in d. c. si paulus. q̄ nō habuerūt oleum secum. i. charitatē. q̄ p oleum significatur. ideo rogauerūt prudentes dicētes Date nobis de oleo vestro ꝛc. In verbis pmissis duo tanguntur declarāda. Primus virginitatis ꝓuersatio. ibi. Date nob⁹ de oleo vestro scz ad ꝓseruandā ꝓginitatē. Secūm virginitatis corruptio sine extinctio. ibi. q̄ lampades nostre extinguunť. Circa ꝓmo notandus q̄ octo sunt necessaria p virginitatis ꝓseruatiōe. Primū est sobrietas. Nā vt dr̄ pverb. xx. Luxuriosa res est vinū. et in. c. luxuriosa. xxxv. di. vbi dicitur. Luxuriosa res est vinū z ptumeliosa ebrietas. ois em̄ q̄ cū his cōmiscetur nō erit sapiens. Ideo aplus ad Eph̄. v. alt. Nolite inebriari vino in quo ē luxuria. Dicit Hiero. Venter vino estuans facile spumat i libidinē. vt in. c. venter mero. xxxv. di. ibi additur. Ubi ebrietas ibi libido dñat. Exemplum habemus de Loth: q̄ vino repletus dormiuit cum duabꝫ filiabꝫ suis. Gen. xix. Berū. In delitijs periclitat castitas. Propterea apl's vt ego persueraret dicebat. i. Cor. ix. Castigo corpus meū z in seruitutē redigo. Hāc habuit btā margaretha. Apprehendica hic principiū legēde. q̄ delitias i domo patris fugit z nutrici sue adhesit vbi sobrie vixit. Secundū est sollicitudo. Nam ocium inducit maxime ad carnis temptationem. vt dicitur Ezech. xvj. Hec fuit iniquitas sodome tue lorozis. abundantia panis. saturitas et ocium. Sicut accidit etiā Dauid. ij. Re. xj. de Bersabee. Exemplus de sancta Justina a diabolo temptata. q̄ erat sine exercitio. Ideo dicit Hieronym⁹. Semper aliquid operis facito vt diabol⁹ semp te occupatū inueniat. Et est ad Rusticum monachū in prologo biblie. Et habetur in. c. nūq̄. de ꝓse. dist. vlti. Hanc habuit beata Margaretha que nō fuit ociosa: sed semp in laboribus: custodiendo nutricis sue oues. postea sustinendo tozores. vt bene posset dicere illud ps. Ego enim in laboribus sum z doloribus a iuuentute.

mea. Et hoc fecit vt possideret requiē opulentā. de q̄ Esa. xxxij. Sedit populus meus in pulcritudine pacis z in tabernaculis fiducie in requie opulenta. Fuit etiā i dolore. qō ptz ex amara eius passione q̄ multū fuit cōformis passioni xpi. Christ⁹ em denudatus fuit in patibulo. Margaretha expoliata in eculeo. Christus fuit flagellatus ad columnā vt disciplinā p nobis portaret. Margaretha tota fuit virgis lacerata vt post hāc vitam aliā disciplinā nō sentiret. Christus fuit pforatus clauis. Margaretha fuit lacerata vngulis. Christ⁹ passus est in patibulo quod erat suppliciū latronū. Margaretha in eculeo qō erat supplicium malefactorū. Christus fuit totus sanguine plen⁹. margaretha tota fuit sanguine cruentata. Christ⁹ passus est in aere ad innuendū q̄ est mediator dei et hoīm. margaretha passa est in aere: ad innuendū q̄ est nr̄a interuentrix apud deū. Christus in sua passione patri spm̄ cōmendauit z p suis crucifixoribꝫ exorauit. Sic z margaretha oꝛauit deū p se. p suis occisoribꝫ. et p ipam inuocātibꝫ. pīertim p puerperis. Extende vt in legenda. Tertiū est humilitas. Vñ Amb⁹. in Omel. Decet vt virgo q̄nto castior tāto hūlior. Exemplū btē Marie ꝙginis q̄ sola hūilitate meruit xpm̄ ꝯcipe. Jō dicit Lu. j. Quia respexit hūilitatē ancille sue. ita btā margaretha fuit vna de numero humiliū. Attende ei⁹ hūilitatē. q̄ cū fuit pulcra nimis. sicut canit de ea. Erat ei nimiū formosa: in vultu scz flozuit vt rosa. Et summi patriarche gentiliū filia. nō extulit sanguis nobilitatē: nec corpis speciositatem sicut nunc virgines facere ꝙsueuerunt: sed hūiliter nutricī sue se inferiozi in dignitate subiecit z oues eius custodiuit. Aduertit dictū sapientis Eccī. iij. Quāto maior es humilia te in oībus coraz deo et inuenies gratiā. Attende scō eius humilitatē. Cū em̄ Olibrius pfectus decreuisset vt si libasset ipam ducere vellet in vxorem vbi magna fuisset: magnāq̄ mūdi gloriaz habuisset. ipa tanta gloria oblata se nō extulit: sed pot⁹ virginitatis humilitatē vsq̄ ad mortē cōtemni eligens custodiuit: vt dicere posset cū xpheta ps. Elegi abiect⁹ esse in domo dei mei magis q̄z habitare in tabernaculis peccatoꝝ. Quartū est charitas

Unde virgines quinq̄ fatue que nō sumpserūt oleum secum in lampadibꝫ designātes charitatem dei in cordibus excluse sūt a sponso: et clausa est ianua vt dicit in hoc euangelio. Aug⁹. Charitas valet ad oīa: sine qua nihil valent omnia. Quid castitas puritas: disciplīne moralitas sine charitate: nihil. Bern̄. ad Henonem in epl'a. Castitas sine charitate est lāpas sine oleo. subtrahe oleum lampas non lucet: tolle charitatem castitas nō placet deo. j. ad Coꝛ. xiij. Si charitatē nō habuero nihil sum. Hāc habuit beata Margaretha. Nam in hoc probatur eius dilectio. qz totum mundum ꝓpter christum despexit. diuitias. delectationes. et honores. Aug⁹. Quantū quis despicit ꝓpter deum tantū diligit eum. Et sic ipa dicere potest cum apl'o ad Philip. iij. Omnia arbitratus sum vt stercora vt christum lucrifacerem. Quintū est habit⁹ honestas. nam superfluitas habitus ducit ad lasciuiam. Unde. j. Pet. iij. Nō in tortis crinibus. aut auro. aut veste p̄ciosa. sed qō decet mulieres ꝓmittentes pietatem p bona opa. Vñ Aug⁹. ad Cautianū militem ait. Homies z mulieres qui serico induuntur et purpura xpm̄ induere difficile est. Ideo cōsulim⁹ in xpo pie viuere volentibꝫ vt moderate induant. Hec ibi. Exemplū de Judith q̄ ornata decepit Holofernē. Judith x. Et Cyprianus dicit. Serico z purpura indute christum induere nō possunt. Sic nō fecit btā Margaretha. Inuehe contra virgines nostri tpis que stolas z manipulos de sameto ferunt zc. Sextum est custodia sensuū. Debet esse ꝙgo i verbis esse moderata. Vñ Hiero. Sermo virginis prudens z rarus. Nā virgo que turpia loquit est malorū cordium signū. Matth. xij. Ex abundantia cordis os loquit. Aresto. iij. ethic. Qualis quisq̄ est talia loquit: opat z taliter viuit. Et sic mala locutio est bonorum morū corruptio. j. Coꝛ. xv. Corrumpunt bonos mores colloquia prava. Jte debet virgo se cauere a visu: auditu: et discursu vanis. Aug⁹. in. c. nō solo. xxxij. q. v. Impudicus oculus impudici cordis est nuncius Dyna em̄ oppressa fuit a Sichen. Gen. xxxiij. qz curiose voluit videre mulieres regionis illius. Ambro. in Omel'. Discite virgines nō cursitare per alienas

domos nō aliquos in publico miscere sermones ⁊c. Hoc habuit beata Margaretha. Vnuebē virgies nr̄as q̄ sunt pceces verbis cursitātes p plateas ⁊c. Septimuz est timor: vt ꝓgo sp sit timorosa. Vñ Ber. Solēt virgines q̄ vere virgines sunt sp eē pauide. Exemplū ptz de btā virgine Luc. j. Applica hic de btā Margaretha ⁊ inuehe ꝓtra ⁊c. Octauū ⁊ vltimū est fuga occasionū. Vñ Hiero. Sol⁹ cū sola secrete nō sedeas. Quonā vt ait Bern. Stare cum mulieribz ⁊ immunē se ꝓseruare maius est q̄z mortuos resuscitare. Exemplū hī de eo in legēda clamāte latrones latrones. Applica exemplū materiale de duobz lapidibz q̄ si ad inuicē cōprimant emittūt ignē. Vñ Aug⁹ nolebat habitare cū ꝓpria sorore cōsiderās periculū. Sicut ptz de Amon qui oppressit Thamar sororē suā. ij. Re. xiij.

¶ Circa secundū principale nota q̄ q̄nq̄z sūt q̄ hūt corrumpe virginitatē. Primū est superbia. Vñ Aug⁹. li. de vir. Nō solum pdicāda est ꝓginitas vt amet. verum etiā ammonēda est ne inflet. facilius em̄ se quunt agnū cōiugare hūiles. q̄z ꝓgines superbientes. Nā de⁹ nō solū respexit virginitatē Marie: sed magis hūilitatē. Luc. j. Scōm est defect⁹ charitatis. Exēplū de illis q̄nq̄z ꝓginib⁹ fatuis: de q̄bz dictū est supra in q̄rto reḡsito. Tertiū est macula peccati. Vñ Hiero. Illa ꝓginitas hostia xp̄i est q̄ nec mentē nec carnē libidine maculat. Ille virgines q̄ in pctis morant. deo non placēt. Quartū est diuisio cordis. Vñ Augus. in li. de virginitate ait. Tot⁹ vob xp̄s in corde figat q̄ p nob fix⁹ ē in cruce. Diuisum est cor virginis cū deo. ⁊ mūdo studet placere. Quintū est instabilitas. Vñ Aug. vbi sup. Deū seqmur ne virginitat̄ bonuz a nob pdat. Predicta q̄nq̄z btā Margaretha fugit. ⁊ se imaculatā ab eis custodiuit. Exrēde ⁊ applica hic legendā.

De scta Maria magdalena.

Sermo LXIII.

Remittūtur tibi peccata tua. Luc. vij. Veritas ē ex ynia p sctōs approbata q̄ q̄nto magis ania supna et spūalia degustat: tanto magis terrena. tpalia. ⁊ carnalia contemnit et abominat. Ratio est. q̄ ania nostra tante nobilitatis existit. vt sine gaudio et dulcedine pmanere nō possit. Sed solū a duabz rebus ꝓsolari pōt. vel de superis et spūalibz et diuinis: vel de inferioribz terrenis ⁊ carnalibz. q̄ duo sic se habent vt inter se cōtraria existant. vt q̄ in vna parte velit delectari: ab alia recedere necesse est. Nulla em̄ ph̄m. ꝛ. metha. ⁊ contraria se mutuo expellūt. nec simul et semel possunt esse in eodem subiecto. q̄ igit̄ cōtemnit p̄senta et terrena: necesse ē vt ꝓsoleat de supnis ⁊ ecōuerso. Vñ Grego. Gustato spū delipit ois caro. Patent ista p exēplū peccatricis magdalene q̄ q̄nis pulcra ⁊ iuuenis. q̄nis diues ⁊ delitiosa: ac carnalibz ⁊ lasciuijs huius mundi dedita: gustata suauitate dulcedinis spūs ex pdicatione ⁊ verbis xp̄i eius cor inflammantibz cōuersa est ad eū: despiciens oīa adeo vt a xp̄o dicta sint ei ꝓba ꝓposita. Remittunt tibi ⁊c: In pūti sermōe ad exemplū pctōz. vt cōuertant tria in pūti euangelio cōsiderabimus. Primo magdalene offensionē. ibi. Ecce mulier erat in ciuitate peccatrix. Secūdo eius cōuersionē. ibi. Vt aūt cognouit ⁊c. Tertio et⁹ gratificationē. ibi. Remittunt tibi pcta tua.

¶ Ad euidentiā ꝓmi duo dubia veniunt declarāda. Primū vtrū Maria magdalena oīa peccata mortalia habuerit. Ad hoc dico. q̄ triplici via ostēdo magdalenā oīm pctōz labe fuisse pollutā. scz auctoritate. rōne ⁊ exēplo. Autoritas sanctorum est Grego. q̄ de ipa in hodierna Omelia. Hāc vero quā Lucas peccatricē mulierē. Johes mariā noīat: illā credim⁹ esse mariā de qua Marcus septē demonia eiecta fuisse testat. et q̄d p septez demonia nisi septē peccata mortalia deignant. Hoc etiam euangelista in euāgelio hodierno testatur dicēs. Ecce erat mulier in ciuitate peccatrix. Ubi tria horrendissima de ipa i bis paucis verbis ostēdit. Primo peccatorum magnitudinē per hoc aduerbium ecce. qđ est aduerbiū demonstrandi. acsi digito demonstraret eā dicens. Ecce illa vana. illa inhonesta. illa inuerecunda. illa luxuriosa mulier. Secundo ostendit pctōz certitudinē: q̄ dicit. in ciuitate. q̄si dicat. tantuz erat peccatorū magnitudo eius nota et certa. vt p totā ciuitatē esset diffamata. inde pharisceus eā damnans intra se ait. Hic si esset

phēta sciret vtiq; que z qlis esset mulier q̄ tangit eum, z immediate subdit: qz pecca trix est, scz publica. Tertio ostendit pctōz turpitudinē in pdicto verbo peccatrix, nisi em turpissima z horrendissima illi⁹ pecca ta fuissent, nō ita eam apto vocabulo pecca tricē noiasset. Ideo Greg. de ipa ait. Quia em hec mulier turpitudinis sue maculas aspexit: lauanda ad fontē miscōie cucurrit. Scōo hoc idem ostendit rōne sic. Quicū q; aliq̄d alicui cōpetit p excellentiā; videnť et minora q̄ sequunť illi cōpetere, sed mag dalena p excellentiā publica peccatrix ap pellabať, ideo videnť illi cōpetere minora q̄ ad publicā peccatricē cōsequunť, ois aūt inhonestas: turpitudo, inuerecūdia, et oīa peccata mortalia cōsequunť publicā pec catricem, ergo in magdalena locū habue runt. Tertio pbatur exemplo. Nam ista si gna exteriora que christo exhibuit magda lena, s. stare retro, plorare, extergere capil lis, vngere vngento z hmōi, q̄d aliud indi cant nisi magdalene pctōz multitudinē tur pitudinē z horribilitatē, nō em tā publicā penitentiā fecisset, nisi z publicā pctōz mul titudinē habuisset, q̄re zc. B Secun dum dubiū declarandū, vtrū magdalena solū mente, z non carne fuerit cō taminata. Ad hoc dimissis opinionib⁹, dico q; mag dalena nō tm̄ mente: scz etiā corpe fuerit cor rupta, qđ pbo tripl'r. scz auctoritate, rōne, et exemplo. Primo pbať auctoritate sctōz doctoz. Ambro. em d cōflictu viciorz virtutū ait. Ecce magdalena innumeris forni cationum generibus grauata, ad fontē pie tatis anxia currēs: dñiq; vestigia rigans la chrymis, capillis detergens, deosculansq; vngento pungēs ablui meruit. Itē Aug. in sermone ad heremitas inquit. Maria illa meretrix in domo Symonis meretri cis habitū deposuit z plorās ad pedes sal uatoris vestē sibi innouauit. Itē Hiero. in epla ad Juliam de vidultate seruāda. Me retrix ista in euāgelio baptisata lachrymis suis, z crine q̄ multas aias ante deceperat, pedes dñi tergēs saluata est. Item Bern. Maria prostituta fuit vili pcio contenta, nec vos fratres pudeat eius ignominiam audire: nec tedeat vos pferre: qz totum ei cedit in honorez: et nobis in exemplū. Se cundo hoc idē pbať rōne sic. Que nō sunt eccleste nota sed occulta: ab ecclesia publi ce damnari nō debēt, qz peccata occulta et q̄ voluntate tm̄ fiunt nō habēt aliū iudicē nisi deū, vt in. c. erubescant. xxxij. di. vbi or Secretoz aūt cognitor z iudex deus est, scz ecclesia magdalenā publicam peccatricem cōdemnat in euāgelio, ergo non de corru ptione carnali z mentali tm̄: sed de corpo ris z carnis nota intelligit. Corruptio em̄ mētis est pctm̄ ecclesie ignotū, ergo nō ha bet de eo iudicare, sed iudicat eam: ergo de carnali z manifesta corruptiōe. Et confirma tur ista rō. Q magdalena septē demonia e iecta sunt, p que septem mortalia pctā desi gnanť vt ait Hre. Inter hec aūt septē pec catum luxurie est vnū, ergo ab ea electū est peccatū luxurie. Sed peccatū luxurie nō cōsistit in sola corruptiōe mentis, sed etiaz carnis, ergo fuit corrupta carne. Q aūt lu xuria nō sit corruptio mentis sed etiā corru ptio carnis, pbať p s. Tho. 2a 2e. q. clvij. vbi cōnumerat spēs luxurie: q̄ species non dicunt corruptionē mētis sed corpis. Vñ si q̄s mente desiderasset carnaliter aliquaz cōsanguineā suā: non cōmisisset p̄cie ince stum. Idem de monali nō esset p̄cie sacri legium nisi quo ad deū, z sic de alijs specie bus. Sed de magdalena est electū peccatū luxurie, ergo nō solū mala cogitatio sed turpis actus carnal'. Nec h derogat di gnitati eius, qz in magnis peccatorib⁹ ma gna relucet gratia dei, et audictes eā sic pu blicam fuisse peccatricē et dei gratiā acce pisse, est nobis grāde argumentum sperā di in miscōia ei⁹. q̄re zc. Tertio hoc idē p batur exemplo ipi⁹ ecclesie sancte, q̄ nō fa cit iniuriā alicui sctō. Nā martyri facit offi cium martyrū, virgini facit officiū virgini tatis. Sed de magdalena nō facit officiuz de virgine, ergo cum nō habuerit virū: vi detur q; fuerit infecta peccato carnali. Si enim tm̄ mentaliter peccasset vt aliq̄ volūt, cum tantā pniam ostēderit p̄mio virginita tis p̄pter hoc priuari nō debuit, nec honore virginū carere. Preterea Maria posita est in exemplū omni scelerato peccatori, quod nō esset cōgruum si nō fuisset maxima pec catrix omni genere peccati. Patet ergo pri ma pars in qua declaratū est, q̄ grauis fue rit offensio magdalene. Secundo in pre senti euangelio magdalene p̄uersionem de

clarabimus/Hāc explicat Lucas cū dicit Ut cognouit qz Jesus accubuit in domo phariseī attulit alabastrū ꝛc. ¶ Ubi ponunt tria de ipa magdalena/Primū est cognitio/secundū est cōtritio/tertiū satisfactio/Primū est cognitio/qz vt dicit/Ut cognouit/Cognouit siquidē bona q̄ omisit/mala que cōmisit/damna q̄ incurrit/Cognouit peccatoz suoz magnitudinē/turpitudinē/z multitudinē/Cognouit dei cōtra pctōres seueritatē/erga penitētes pietatem/et circa iustos liberalitatez/Sed quō cognouit cū ꝓpter peccatū in aīa ceca efficiatur/Iuxta illud qđ de peccatoribꝫ dicit Sap̄.ij. Excecauit eos malitia eorum/Et Sopho.j. Ambulabūt vt ceci qz dño peccauerūt/Dicere possumus q̄ cognitionem cepit omniū p̄dictoz p lumen irradiantis gratie dei/qui etiā peccatoribꝫ ꝗtum est de se offert claritatem/z splendorē gratie sue/Hā est regula generalis/q̄ ad ꝓuersionem peccatoz de necessitate req̄rit gra dei/hūana pueniēs voluntatē/ps̄/Misericordia dñi p̄uenit me/Et Aug⁹/de p̄destinatiōe sctōz ait/Deus est qui iustificat impium/nō p̄uentus humana voluntate/sed ipe p̄ueniens humanā voluntatē sua misericordia. ¶ Tres ergo gratie p̄uenerunt magdalenā vt cōuerteretur/Una illustrās illam/secunda inflammās/tertia fortificās/Prima fuit gratia illustrans. Aug⁹/in ps̄lo/Si voluntate sua p̄sumat peccatorē mūdari nō potest/nec ex corde ꝓpugl/Quia nisi dñs petrū aspexisset/nūq̄ penitētia ductus amare fleuisset/Tria aūt bona causauit in anima magdalene hec prima gra/scz cognitionem sui/cognitionē culpe/et cognitionem diuine iusticie/In p̄ma cognitione cognouit se dei esse creaturā ad imaginem et similitudinē eius factā/rationalē/et mortalem/ad dei fruitionē eternam ordinatam/Et hec prima cognitio est primus gradus scandendi in celū/Ūñ Hugo lib̄/de aīa/Frustra cordis oculū erigit ad videndum deū/q̄ nondū idoneus est ad vidēdum seip̄m/Multa em̄ multi sciunt et seipos nesciūt/cū tñ summa phīa sit cognitio sui/¶ Immediate post hoc sequit̄ secundum bonū qđ in aīa magdalene ex p̄ma gratia generatū est/scz cognitio culpe/In qua cognitione vidit eius ingratitudinem tantorum donorū dei scz nature/qz formosa/sana ꝛc̄/Fortune/qz nobilis/diues z bone parentele ꝛc̄/Et spūs vt bonū z sanum intellectū/Item cognouit ingratitudinem tante patientie dei et misericordissime eius expectationis/et in corde suo mox cū Paulo ad Ro.ij. clamare cepit/O misera magdalena an ignoras q̄ patientia dei ad penitentiam te adducit/Item cognouit multitudinem/turpitudinē/z certitudinē suoz peccatorū/et cum ꝓpheta exclamauit in corde/Miserere mei deus ſm magnā misericordiam tuam/Et ſm multitudinē ꝛc̄/Immediate tertiū bonum sequitur scz cognitio diuine iusticie/in qua cognouit q̄ nihil inultū abire p̄mittit/sed oībus tribuit ſm opera sua/ps̄/Retribuet mihi dñs ſm iusticiam meā/z ſm puritatē manuū mearū retribuet mihi/Et sic paucitatē meritoz et multitudinē peccatoz in animo reuoluens/et districti iudicij examen/cum ꝓpheta clamabat/Domine ne in furore tuo arguas me neq̄ in ira tua corripias me. Secunda gratia dicitur inflammās. Illuminato nā q̄ intellectu in cognitiōe iuūp̄i/ et dei/subito ingreditur diuinus amor voluntatē inflammans/ps̄/Inflammatū est cor meum et renes mei id est affectus cōmutati sunt.

¶ Et immediate tria bona in voluntate magdalene hec gra imp̄essit/vicz odium mundanoz/desiderīū eternoz/affectū diuinoz mandatoz/Primo imp̄ssit odiū mundanoz/qz cognouit eorum instabilitatē/periculū/z decepti onē/z immediate cepit lachrymari dicens/O misera magdalena quid tibi z huic labili mūdo/cur tot delitijs dissoluer̄/q̄d frustra decipis/Bona que diligis transitoria sunt. Bona que negligis eterna sūt/Illa cōmunia bestijs/ista angelis/ista terrena/illa celestia/Et immediate sup hoc aduenit desideriū eternoz/ps̄/Sitiuit in te aīa mea ꝛc̄/Et hec cognouit eorum eternitatē/amentatē/insatiabilitatez/et cum Paulo clamat/Cupio dissolui z esse cum xpo/Post hoc qz ad salutem et dei amicitiā per vīa diuinoz mandatorum peruenitur. Matth̄.ix. Si vis ad vitam ingredi serua mandata dei/Mox in mentem eius ingreditur affectus seruandi mandata dei/Et hec cognouit q̄ volenti nihil est difficile/Jugum enim meū ait

christus. Matth. xi. Suave est et onus meū leue scz volenti. Cōsiderauit q sicut p viaz inobediētie fuit causa sue pditionis: ita per obedientiā salutē obtineret. Cognouit se liberum arbitriū habere. et cum pheta clamabat. Utinā dirigant vie mee ad custodiēdas iustificationes tuas. Tertia gratia magdalene quertēs eā fuit gra firmas. scz in bono pposito. Ideo dicit text⁹. stans scz in bono pposito F Et bāc tria alia bona subsecuta sunt. Primo sue bonevolūtatis ad dñm cōmendatio. bonevolūtatis sue accelerata opatio. et toti⁹ vite sue emendatio. Primo em suā voluntatē bonā dño cōmendauit. Et ait illud Ben. xlv. Respice dñe ad me sicut respexisti ad Abel et munera eius. Respice dñe ad me sicut respexisti Gedeonem: cui dixisti Judic. vj. ca. Vade in hac fortitudie tua liberabis israel de manu Madian. Et cū pheta dicebat. Exaudi me dñe qm benigna est misericordia tua et sm multitudinē miserationū tuarū respice in me. deus meus ne elongaueris a me. domine in auxilium meum respice. Secundo huic bono subsecuta est bone voluntatis accelerata opatio. Quia mox vt xps finē pdicationi dedit: in q pdicatione gratias accepit: domuz cito perrexit: et fractis ampullis fucationū suarū humili veste induta: ad domū pharisei perrexit solatē. Et sic tertiū bonū subsecutū est scz totius vite sue emēdatio. Secundū qō ponit in Marie magdalene cōuersione dicitur cōtrito. Erat vtiq abundās dolor p peccatis suis in corde illius. quē p lachrymas ostēdebat. Tot em lachryme ab el⁹ oculis defluebāt. vt sufficerēt ad lauandū pedes Iesu. Piecz possumus cōtemplari. q licet nihil diceret verboz: in corde tū suo loquebat ad dñm. O bone iesu pastor animarū. o spes vnica salutis mee miserere mei. Ego sum illa infelix ingrataq peccatrix que te offendi. Ego sum illa que lasciuo gestu. vano aspectu: nimioq ornatu. multoz animas illaqueaui. Ego sum illa que mundū cum suis bonis magis dilexi. q te deum meū: benefactorē meum. Heu me misera heu q̄d feci. peccaui inique feci. Sed tu pi⁹ et misericors indulge mihi: qm non venisti vocare iustos: sed pctores ad pniam zc. Talia vel similia in cōtrito corde magdalene versabant. Tertium quod ponit de Maria magdalena in eius conuersione dicit satisfactio. Per q em peccata peccauerat: p eoz opposita satisfacere curauit sm Grego. in Omel. Peccauerat siquidē p plumptionē et audaciam satisfecit cū verecundia. Quia ingressa domum pharisei nō stetit ante: sed retro xpm: vt dicit euāgelista. Peccauerat p superbiā: satisfecit cum humilitate. tota inclinata ad pedes Jesu. Peccauerat per vanum oculorum aspectū. satisfecit cum inundātia lachrymarū. Peccauerat per inordinatū capillorū decorē. satisfecit p illoz cōtemptum pedes Jesu cum illis tergendo. O felix cōmutatio dextre excelsi facta: que paulo añ a deo erat aliena: nunc studiosissime illi conatur adherere. B Tertio in pūti euāgelio magdalene gratificationē videamus. Inuenit nāq magdalena cōtrita gratiam apud christum. Qui sex beneficia ei cōtulit admiranda. Primum dicitur remissionis. Accepit enim ad pedes Jesu peccatoz remissionem. Cōuersus enim ad illam Iesus dixit. Remittunt tibi peccata tua. O mellifluum verbū. o iocunda sentētia. Et quid potuit audiri melius. q̄d vtilius. q̄d dulcius. Beati ait ps. quoz remisse sunt iniq̄tates zc. Secundū dicit dilectionis et specialis progatiua amoris. Joh. xi. Diligebat Jesus Martā. Marthā et Lazarum. Ideo in resuscitatiōe Lazari. ex teneritate cordis christus lachrymabat. Tertiū dicit defensionis. Factus est em xps aduocatus et defensor eius cōtra phariseum murmurantem. vt ptz in hodierno euangelio. Cōtra marthā sororē conquerentē de illa. vt habet Luc. x. Et cōtra iudā indigne ferentem cū vngeret caput eius. Matth. xxvj. Quartū dicit plationis. Ipa em xpi apostola facta ē. Et sicut ceteri apostoli publice pdicauit et in marsilia multos conuertit. Quintū dicit laudatiōis. q̄z p totū mundū laudatur. Nam christus dixit Mat. xxvj. Ubicūq pdicatū fuerit euangelium hoc in toto mundo: dicetur q hoc fecit in memoriam eius. Sextum dicitur cōsolationis. Fecit enim eam christus dignā suis cōsolationib⁹ spiritualib⁹. ita vt merito possit dicere cū ps. Cōsolationes tue letificauerunt animā meam. Quis explicet qualis fuerit ꝯsolatio Marie magdalene quādo

angeli sibi primo resurrectionē nunciauerunt. qle gaudiū qñ pma oīm christū resuscitatū in specie ortulani videre meruit. cuius fuit eius iocunditas in heremo p triginta annos. qñ qlibet die septē horis canonicis ab angel'in aera eleuabat. z celestes cantus audiuit. Qualis fuit deniq; eius cōsolatio in extremo vite sue. quādo in extremo vite sue a quodā sacerdote inuenta est. quē ad beatū Maximinū misit. q eā in die resurrectiōis cōicauit zc. Vide de his legēdam eius zc.

Sermo alius de sctā Maria magda.

Sermo LXIII.

Remittūtur tibi peccata tua. Luc. vij. Nota q pctā triplr dimittunt. Primo principaliter z simpliciter autoritatiue. z sic cōuenit soli deo. quia ipe est qui principaliter cōtritionem donat z remittit penam et culpam eternā. Luc. ij. et Dar. ij. Quis potest peccata dimittere. nisi sol⁹ deus. Esa. xliij. Ego sum ipe. q deleo iniquitates tuas. Apoc. iij. Ipe est qui aperit z nemo claudit: claudit z nemo aperit. Et inter opera diuinitatis ad extra. ē maximū: dicente beato Aug. q magis est iustificare impiū. q creare celū z terrā. Quare hoc modo dimittere peccata soli deo cōuenit. Ratio ꝑm doc. in. liij. di. xlv. Quia sicut deus nō potest alteri cōmunicare diuinitatem: sic nec primā potestatē iudicādi. et per ꝓsequens nec clauem dimittendi pctā principaliter z simpli. Secōo ꝑcellenter. et sub autoritatis merito singulari. Et h̄ conuenit christo mediatori. Lu. v. Ut aūt sciatis quia filius hominis potestatē habet in terra dimittendi peccata. Nimirū cū z sanguis eius effusus est in remissionē pctōr. Joh. j. Ecce agnus dei. ecce q tollit peccata zc. Ambro. Uerbum id est filius dei tollit peccata. de pe. di. j. verbū. Tertio instrumentaliter ministerio spirituali. et sic cōuenit sacerdotib⁹ rite ordinatis. qui habēt potestatem ligandi. z soluendi ministerialiter Joh. xx. Accipite spiritū sanctū: quorū remiseritis pcā remittunt eis zc. De primo et secundo modo dimittēdi peccata agitur hic in euāgelio. Cū pūti themate fit mentio de duob⁹ ꝓncipaliter. Primo de infirma quam dñs sanauit. ibi. Remittunt tibi. Secōo de morbo a q̄ sanauit. ibi. peccata tua. Quantū ad primū nota q̄ maria gerit typū oīm vere penitentiū. nā oīa querunt ad vere penitentē habuit in se. que nos etiā debemus habere. si cū ea volumus cōsequi remissionē peccatorū. Unde etiā speculum est pfectissimū oīm peccatorum. Sicut mater christi est speculū oīm innocentiū. Due em̄ sunt vie ad patriā innocentia z penitētia. Ideo duas marias nob⁹ dedit. Sunt aūt ser cōditiones vere et pfecte penitētis q̄ tangunt in hoc euāgelio: q̄s beata magdalena pfectissime habuit. Primo vere penitēs debet habere noticiam peccatoꝝ suoꝝ: que a fide oriūt. Hoc pfecte habuit. nouit em̄ p fidē actuatā sua peccata. Unde dicit. vt cognouit zc. Luc em̄ oīa parauit ad satisfactionē q̄b⁹ vsa fuit in culpis. Cognouit enim ipa illud Sapien. xj. Per que quis peccat p hec z torquetur. Solēt aūt multeres vane multū offendere oculis. capillis. ore. z vngentis. Primo solent offendere oculis: ad vanitates et ad impudica oculos dirigēdo. Unde Esa. iij. Ambulabant extento collo et nutibus oculoꝝ ibant. zc. supcilia leuādo. Et Aug⁹. xxxij. q. v. nec solo. Impudi⁹ oculus impudici cordis est nuncius. Sed de maria magdalena dicit Grego. in Omel'. Quot in se habuit peccati oblectamēta tot de se inuenit holocausta. vt deo seruiret in penitentia: quicq̄d cōtempserat deū in culpa. Unde satisfecit oculis p abundantē lachrymarū effusionē. Unde dicit. Lachrymis cepit zc. Secundo solent offendere capillis: eos vane cōponendo. vngendo z ordinando. Cōtra illud. j. ad Thi. ij. Mulieres in habitu ornato. cum verecundia z sobrietate ornantes se. nō in tortis crinibus. aut auro aut margaritis. j. Pet. iij. Mulieres subdite sint viris suis. quaruz nō sit extertius capillatura aut circūdatio auri. Jō illa satisfecit per humilem crinium tersionem. Ideo sequitur. Et capillis capitis sui tergebat zc. Solēt tertio offendere ore impudicis z inutilib⁹ verbis. z oculis polluendo. cibis z potib⁹. Ideo osculabatur pedes eius. immo nō cessauit osculari pedes qui sine calciamēto ambulauit. Solēt etiā offendere vngētis se dealbando. vngendo

propter odorem vel colorem. Cōtra illud Aug⁹. qō hī in. c. fucare. de ꝓse. dist. v. vbi dicit. Fucare figmentis. q̄ vel rubicundiorē vel candidiorē. vel verecundiorē appareat adulterina fallacia est. Ideo vngento vngebat pedes xp̄i. Illud primū est ꝓtra falsē penitētes. sicut phariseus Luc. xviij. Nō sum sicut ceteri hominū. ꝛc. nō recognoscētes peccata sua. vt sunt hypocrite. et superbi. qui volunt apparere hominib⁹ deforis sani et pulcri. cum tū interius sint infirmissimi. et omni spurcicia pleni. vt inquit saluator Matth. xxiij. Ve vobis scribe ꝛ pharisei et hypocrite. quia similes estis sepulcris dealbatis que a foris ꝛc. Secundo vere penitens debēt habere firmū ꝓpositū amplius nō peccandi. qō ipa habuit. qō innuit in h̄ quia stetit et nō iacuit p recidiuationē. Et sic nos ammonet Eccī. ij. Fili accedēs ad seruitutem dei. sta sez in recta intentione si ue ꝓposito. Nam ſm Grego. xxviij. moral. Intentio prestituit fundamentū operi nostro. Ideo dicit. Vigilanti cura intentio est pensanda. Ratio. qz qui rectam intentionē in ope nō tenet: totū opus amittit. Vagl ſter in scō di. xl. Actus simplr mali sunt q̄ uersam intentionē hūt. Heb. iiij. Discretor cogitationum et intentionū cordis est. Inuebe cōtra nō habētes ꝛc. Tertio debz habere pudorem de vilitate peccati. Eccī iij. Est cōfusio adducens gloriā ꝛ gratiā. Grego. Quantū displicet impudētia. tāto placet peccatorē erubescentia. quā perfecte habuit. Ideo stans retro p̄ verecūdia. Verecundia enim est orīgo penitentie et magna pars penitentie. ſm Aug. de peni. dis. ij. quē peniter. vt patet in publicano. Luc. xviij. Et hic in Maria nostra. Vñ Greg. Que turpitudinis sue maculas conspexit: ad fontē misericordie lauanda cucurrit. Et qz in semetipa grauiter erubescebat intus: nihil putauit esse qō verecundaretur foris. Erubesce igit o homo peccator. sed intus potius coram deo q̄ coram mundo. Quia vt dicit Silber. sup Cantica. Optimū in spōsa christi torneamētū est verecūdia. Est de nigz inter alias virtutes coram hominibus amabilior. qz nō solum refulget in mēte coram deo: sed etiam in cōuersatione coram hominibus. Quia vt dicit Bernū. verecundia est oīm ornatus etatū. in tenera tū etate amplius pulcriusq̄ enitescit. Quid amabilius verecundo adolescente ꝛc. Quarto penitens debet habere timorē reuerentialem Quia dicit Eccī. j. Qui sine timore est non poterit iustificari. ad Ro. xiij. Cū malū feceris time. scz iram dei. Hunc timorē habuit magdalena qz stetit retro secus pedes dñi: p timore cogitādo. tu es in ei⁹ indignatione. tu irritasti eum peccatis. Ideo non audeo ei in facie appropinq̄re. Sicut etiaz publican⁹ q̄ nec oculos ad celū leuare audebat. Luc. xviij. Hic fili⁹ ꝑdigus ait. Pater peccaui in celum ꝛ coram te: iam nō sum dignus vocari filius tuus ꝛc. Luc. xv. Sz heu aliqui ita irreuerēter hūt se ad corpus christi in enormib⁹ peccatis locātes se sup altare. De quib⁹ Eccs. viij. Sunt impij q̄ ita securi sūt q̄si iustoꝝ facta habeāt. Cum tū Ambro. noluit Theodosium imperatorem pmittere intra cancellos stare. put diffuse habet in Speculo historiali. lib. xviij. c. liiij. Nam habet in. c. j. de vi. et ho. cleri. q̄ laici secus altare qñ mysteria celebrant stare vel sedere nō debent ꝛc. Dic exemplū de Oza. ij. Re. vj. Debemus ergo facere sicut Centurio Matth. viij. et dicere. Dñe nō sum dignus ꝛc. Et sicut Petrus Lu. v. Exi a me dñe qz hō peccator sum. Bernū. Quāto quisq̄ sibi vilior tāto deo pciosior. et sic illa stetit retro. Quinto vere penitens debet habere p peccato dolorē. De q̄ Hiero. Nulla culpa delebit nisi tristicia anxiet Et Hugo de sancto victore. Tunc peccatorū salus incipit. cū veraciter p peccatis ingemiscit. Huc dolorē magdalena ꝓpter q̄ntitatem culpe habuit. qz lachrymis cepit rigare pedes ei⁹. qō puenīebat ex dolore cordis. ipa em̄ prius habuit delectationē i corde: nunc dolorē ꝛ contritionē. Grego. Discite quo dolore ardet. que flere inter epulas nō erubescit. Fleuit enim veraciter: qō notatur in lachrymis. abundanter: qō notatur in rigatiōe. salubriter: quod notatur in pedibus Jesu. Sic ꝛ nos ps. l. Cor cōtritū ꝛc. Dan. iij. In aīo cōtrito ꝛ spū humilitatis suscipiamur a te. Beda. Dolor cordis mētē purgat. angelos letificat. deū placat. nā posset esse cōtritio tanta q̄ deleret penam ꝛ culpam. nō ex valore cōtritionis precise sed ex merito passionis christi. Ideo necessarium esset vt homo mane et

sero ad cor rediret ⁊ ꝓscientiam discuteret peccatū doleret.et si dormiēdo morte ꝓuentus ⁊ sine confessione decederet saluaretur. Ezech.xviij. In q̄cunq; hora pctōr cō.nō dicit ibidē cōfessus sed ꝓuersus cō. Sexto debet habere spem de venia ꝓtra desperationē de delectatione ⁊ magnitudine peccati.ps.lxj. Spera te in dño ⁊ effunditē coram illo corda vestra.ad Ro.v. Spes nō cōfundit. Eccl.ij. Quis sperauit in dño et derelictus est:certe null⁹. Ideo Leo papa de pe.di.vij. Nemo desperandus est dū in hoc corpore cōstitutus est:et in.c.corripiā tur.xxxiij.q.iij. Desperandū nō est in p̄senti vita de aliq̄. Ratio.q⁹ fm Bern̄. maior est dei misericordia q̄ cuius nra miseria.

¶ Hanc spem habuit magdalena de possibilitate dimittēdi sibi peccata a christo mansuetissimo contra desperationē/qō tangit ibi. Et osculabat pedes ei⁹/ Fit aūt osculū ad eos in quos speram⁹ tripliciter. Ad pedes:vt summo pontifici in signū reuerentie/Ad manus:vt epis. Et ad os:sicut charissimis pueris innocentib⁹/Christus aūt dicit Bern̄. sup Cā.ad pedū oscula nō recipit pctōres sed penitētes/vbi oīa pcta dimittit. Ad osculū manuū recipit pficientes q̄b⁹ dona sua tribuit.ps. Aperis tu manū tuā/Ad osculū ꝓo oris recipit pfectos ⁊ btōs/q̄s de regione longinq̄ reuertentes tanq̄ filios eterna charitate sibi cōiungit. Et q⁹ btā magdalena p̄dictas sex ꝓditiones pfecte habuit.ideo tāq̄ vere penitenti dimissa sunt ei pcta multa.id est oīa. q⁹ dilexit multū cō. ¶ Hic potest q̄rī. vtrū de⁹ plus diligat vere penitentē q̄ innocentē: p̄sertim cū in euangelio Luc.xv. gaudere dicit de penitēte.ꝛ gaudiū ex amore ꝓcedit.q̄d etiā cernētes angeli magꝭ gaudent de vno pctōre peni.cō. Rñdet sanct⁹ Tho.in.iij.sñia.x.dist.xxij.et dicit q⁹ q̄ ad bonū p̄mū essentialis q̄d ꝓsistit in visione diuina equaliter diligit penitentē ⁊ innocentē.si saltē habēt equalē charitatē.vel illum magis q̄ habet maiorē charitatē. Ex q̄tum ad p̄miū accidentale plus diligit innocentē ꝓpter dignitatē innocētie.dicit tñ magis gaudere de penitēte.q⁹ penitēs frequenter magis humilis feruens ⁊ cautus resurgit.q⁹ si murmuret ex hoc innocēs sicut phariseus. Respondet ibidē q⁹ de⁹ nō magis operat in eo cui de nouo grām infundit q̄ in eo in quo eam cōtinuat. nihil em̄ potest subsistere nisi diuina operatione cōtinuet in eo.ne ergo ꝓpescat pctōr ꝛꝯ conetur resurgere: cōtendat ascendere ⁊ pdicta recupare:q⁹ ad maiorē pfectionē resurgere potest q̄ ante casuꝫ fuerit. Sicut ista btā peccatrix q̄ tota flagrabat in dei amore q⁹ nec aliud agere appetere vel cogitare potuit q̄ dilectū. Et vt dicit Aug⁹.magis erat spūs eius in corpe xp̄i q̄ in corpore ꝓprio. Et q⁹ meritū cōmensurat fm mensuram pfecte charitatis.quā totaliter habuit:adeo q⁹ in ꝓncipio cōuersionis essentiali merito multos p̄cellebat q̄ nūq̄ mortaliter peccauerunt. Et hec est vna portissima causa q̄re peccatores spernendi nō sunt.q⁹ vt dixi ad maiorē pfectionē resurgere possunt. Hec em̄ q̄ prius ferebat aspectib⁹ humanis:iam serapbicis iuncta spiritib⁹:angelicis laudib⁹ extollit ⁊ diuinis cōplexib⁹ ꝑsonat. ¶ Quantū ad secundum vbi tangit morb⁹ a quo christus Mariaꝫ magdalenā sanauit cum dicit:peccata tua. Circa quod duo sunt examināda. Primū vtrū huius peccatricis scꝫ marie magdalene peccatū fuit tm̄ corde/aut simul ⁊ oppetratū/Et ad hoc est triplex modus dicendi. Quidā em̄ dicūt ipam fuisse virginē corpe ⁊ carne:sed tm̄ mente corruptā/Contra illos tñ est autoritas ecclesie q̄ in festo eius nō facit officiū virginū:cū tñ fm oēs doctores mentalis virginitas recuperet ꝑ penitentiā/Contra istos etiā est:q⁹ ecclesia nō iudicat de peccatis occultis ⁊ mentalibus:sed de manifestis ⁊ oppetratis.Cū ergo euangelista noīat illā peccatricē et in ciuitate notā:sequit q⁹ de peccatis ei⁹ manifestis ⁊ nō secretis scripserit. Alij doctores dicunt q⁹ maria magdalena fuerit publica meretrix.qm̄ de illa Crisost. sup Mat. ait. Tunc illa pstituta lupanar exiuit qū de sepulcro gehennam intrauit. Et Hiero.in plogo Osee. Hec est illa mulier meretrix ⁊ adultera/de qua loquit dominus ad iudeos dicēs/Meretrices ⁊ publicani pcedēt vos in regno celorū/Propter hmōi verba tenuerunt aliqui prefatam secundam opinionē. Sed ego dico q⁹ satis durū est imo incredibile/mulierem generosam/nobilissimis parentib⁹ ortā/et diuitijs abundantē

loca spurcissima propcio inhabitasse. Doctores autē Criso. et Hiero. loquunt de ea vt supra dictū est ad denotandū q̄ vita ei⁹ licet in domo p̄ria tam lasciua erat: tamq̄ dissoluta erat vt videret q̄si vna ex meretricibus que solent in lupanaribꝫ morari. Et ꝓterea est tertius modus dicendi cui ego adhereo tenēs vtā medtā q̄ Maria magdalena in domo sua delitijs t otio vacans vsq̄ ad suā cōuersionē omne tēpus suum: omnēq̄ vitā voluptatibꝫ exposuit/ornādo caput: poliendo crines. vngendo faciem. cōponendo vestes. cantando vanas cantilenas. loquendo lasciua. cōuersando cum iuuenibꝫ. et ex cōsequenti de facili alia faciendo que nō licet homini loqui. ¶

Secundū dubiū est q̄ potuit esse causa vt Maria magdalena rueret t peccaret. Et dico q̄ potuerūt esse tres. Prima causa fuit ei⁹ pulcritudo. Erat siquidē pulcra et formosa naturaliter/atq̄ pulcritudinē illam amplabat cū ornatu vano/inhonesto ac meretriceo. Talis vtiq̄ pulcritudo cuz inhonestate habitus: aspect⁹: vultus: et gestus sociata. in magnū ponit discrimē mulieres. Quia vt inq̄t Theophrast⁹. mulier pulcra cito adamat/difficile est custodire quā multi amāt/Et sapiēs puer. xxxj. inq̄t. Fallax gr̄a. t vana est pulcritudo. Propterea Hiero. reprehendit acriter ornatū inhonestū mulierū. Vñ ad Furiā ait. Ornatus iste nō dñi est velamen sz antichristi: aut loquendū nobis vt vestiti sum⁹? aut vestiendum vt loq̄mur. lingua personat castitatē t totū corpus pfert impudicicia. Et idē ad sacratas vgines. Prophetic⁹ ille ēmo nō pferat de vob/Filie eoz cōposite circūornate vt sil'itudo templi/t dealbate ab extra vt monumēta q̄ auro relucēt: int⁹ vo plena sūt ossibꝫ mortuoz. impudicissim⁹ mulierū aspect⁹ sp̄ i auro/sp̄ in gēmis. sp̄ i ornamentis extrinsec⁹ gl'iam ponūt. nō sufficit eis libido inata nature: sz occasionē q̄rūt explende libidinis affectāt. pculdubio vt oculi virorū auz ꝓtēplātes t gēmas: tandē figant in facie t furtiuis oc'oz suoz nutibꝫ facili⁹ incitēt ad libidinosū incēdtū. hec ille. Sic maria magdalena dissoluta t vaga vanitatibꝫ dedita offerebat seipam viz dilegendā amore vano t vicioso t ex p̄sequnti solli citādā. Scōa cā q̄re ad tā lasciuā vitā deuenit fuit vbertas t abundātia bonoz tpalīū/ob quā causam satisfaciebat corpori in oīb⁹ delitijs suis/pascebat illud splendide. bñ comedebat. bibebat t dormiebat: refugiebatq̄ q̄scūq̄ laborez/O. nō q̄nti piculi sit nō solū mulieribꝫ sz etiā virīs: declarat deus p Ezech. xvj. Hec fuit iniq̄tas sororis tue sodome. saturitas panis. t abundātia. et ocīū ipi⁹ t filiarū ei⁹. Tertia cā q̄re maria magdalena tāta flagicia enormia cōmisit fuit libertas. O Scōm em̄ Aug. in lib. de decē cordis. q̄ttuor sunt custodie mulier⁹ q̄bus adiuuat vt honeste viuat/ p̄ria timor dei. scōa timor legū adulteras punientiū. Tertio societas viri. q̄rta verecūdia mūdi. Cū g̃ Maria magdalena nec deum nec leges timeret/esset⁹ absq̄ viroz in libertate sua: q̄ patrimoniū diuisum erat inter Lazarū t ipam t Marthā/Facile ē credere t opinari/q̄ frontē fecerit meretricis: t sine rubore ac verecūdia sue libidini satiffecerit: ita vt p excellentiā diceret peccatrix.

Sermo alius de beata Maria magdalena. LXV.

wann. XI.

Vbi abundauit delictū supabundauit t gr̄a. ad Ro. v. ca. In q̄b⁹ verbis oīdit Marie pnia q̄ sicut multa ī se habuit peccata: ita et multiplicē a deo penitēdo recepit gratiā/De pnia aūt Marie magdalene beat⁹ Greg. Omel. xxxiij. sic incepit sermonē suū/Cogitāti mihi de Marie penitētia flere magis libet q̄ aliq̄d dicere/cui⁹ em̄ vel saltē pect⁹? ille huius peccatricis lachrime ad exemplū penitētis nō emolliāt. Pensiderauit nāq̄ q̄d fecit. s. peccādo: t noluit moderari q̄d faceret. s. penitēdo/sup cōuiuātes ingressa ē. nō iussa venit: iter epulas lachrymas fudit. Discite q̄ dolore ardet q̄ flere inter epulas nō erubescit/et post pauca subdit. Ecce q̄ turpitudinis sue maculas aspexit: lauāda ad fontē miscōie cucurrit. q̄ em̄ seipam ḡuiter erubescebat int⁹. i. sui ipius verecundabat interi⁹ in corde/iō nihil credebat eē q̄d verecūdaret foras/Ecce quō ipa nobis oīb⁹ facta est exēplū pnie et speculum cōuersionis nostre. Sicut ergo in ea abundauerūt delicta t peccata: ita vt septem vicijs capitalib⁹ esset plena/ita

per penitentiã supabundauit in ea multiplex gratia/vt esset septẽ donis spiritussancti repleta. Et hoc est qđ dicit apls vbi s. Vbi abundauit delictuz supabundauit et gratia. Et dic notater, supabũdauit. qsi diceret, magis creuit in ea diuina gra/qz prius creuit iniqtatz culpa./Ꝓ ꝛo gratia Aue maria. Vbi abundauit delic. vbi s. Inverbis thematz nr̃i duo notãt ad instructionẽ nostrã/Primo abundantia peccatoꝝ/siue status culpe in Maria magdalena. cũ dicitur. Vbi abundauit delictum/Secũdo superabundantia diuine gratie in eadẽ. cum subiungit. Supabundauit z gratia siue status gratie in Maria magdalena. Ꝓ

Circa primũ est notandũ ꝑm Innocen. tertiũ in quodã sermone ꝓsentis festiuitatz qꝺ septẽ modis humana mortalitas delinquit/In corde. in ore. in opere/ꝑ ignorantiam. ꝑ impotentiã. ꝑ negligentiã. et ꝑ inuidentiã. Et subdit Innocentꝰ. Hec fortassis sunt illa septẽ demonia q̃ iuxta testimonium euangelicũ/de Maria magdalena christus eiecit/vidz peccatũ cogitatiõis in corde. peccatũ locutionis in ore: peccatum executiõis in ope. delictũ simplicitatis ꝑ ignorantiã. delictũ fragilitatis ꝑ impotentiam. delictũ securitatz per negligentiã. delictum malignitatis ꝑ inuidentiã/Nõ em credendũ est eã corporaliter a septẽ demonijs: sed spiritualiter a septem vicijs fuisse vexatã./ Q Ulñ demon triplicit vexat hominẽ/Primo ꝑ culpã auferendo gratuitã siue gratiã/Secõ per penã ledendo naturalia. Tertio ꝑ iactantiã: inferẽdo discrimina. De primo legit Luc. x. Homo qdã descendebat ab hierusalẽ in hiericho: z incidit in latrones q̃ spoliauerũt illũ: z plagis impositz abierũt semiuiuo relicto/De scõ legit Luc. xj. et Matth. xij. Erat Jesus eijciẽs demoniũ z illud erat mutuz: ab effectu vidz qꝛ mutũ effecerat/De tertio legitur Job. ij. qꝺ satban ꝓcussit Job (ablatis ꝓius oĩb) vlcere pessimo a planta pedis vsqz ad verticẽ: ita qꝺ sedens in sterquilinio saniem testa radebat/Uexabãt ergo septẽ demonia Mariã magdalenã ꝑ culpam: qñ eam septẽ modis non solum mõ delinquẽdi: sed z peccãdi seduxerũt. / R Inter delictũ em z peccatũ distinguit/qꝛ delictũ in omittendo z pctm̃ in cõmittendo cõsistit. Delictũ est agere nõ faciendum. Peccatũ est facere nõ agendũ. Hinc dñs Leuit. vij. distincte ꝓcepit hostias offerri ꝓ pctõ z delicto/Deliquit ergo z peccauit in corde: in ore: et in ope./In corde deliqt cum descendẽtes cogitatiões bonas abiecit. Peccauit in corde cũ ascendentes cogitationes malas recepit/bone nãqz cogitationes descendũt a deo/Jac. j. Omne datũ optimũ z omne donũ ꝑfectũ desursum est descendens a patre luminũ. Male cogitationes ascendũt ab homine ꝑm qꝺ dñs ait apl̃s post resurrectionẽ suã Lu. xxiij. Ut qꝺ turbati estis z cogitatiões ascendunt in corda vestra. Deliqt in ore cũ tacuit veritatem. peccauit in ore cũ ꝓtulit falsitatẽ. De ꝓmo dicit ꝓpheta. Ue mihi qꝛ tacui. De secundo dicit in psalmo. Perdes omnes q̃ loquunt mẽdaciũ: intellige ꝓnitiosum. Deliquit in ope cũ bonũ omisit. Peccauit in ope cũ malũ cõmisit. ꝑm illud ps. Declina a malo z fac bonũ. Hec aũt delicta z pctã cordis: oris: z opis beata Maria magdalena omisit z cõmisit ꝑ ignorantiã/ꝑ impotentiã/ꝑ negligentiã/et ꝑ inuidentiã ꝛc.

S Scõdo est notandũ qꝺ pctm̃ Marie magdalene ꝑm Innocentiu vbi sup fuit magnũ: multũ: z notoriũ. Magnũ fuit: qꝛ xps de ea septem demonia eiecit. Multũ: qꝛ dimissa sunt ei pctã multa/Luc. vij. Notoriũ fuit: qꝛ mulier erat i ciuitate peccatrix. vt ptz ibidẽ. Unde Innocentꝰ dicit. Omnib ad eã patebat accessus nec qsquã patiebat ab ea repulsam/Ex quo sequit ꝑm eum qꝺ nõ solum ꝑ voluntate carnaliter deliquit vt aliqui volunt: sed etiã exterius ꝑ illecebrosam carnis in opere admissionem. immo magis est ꝓ decore ecclesie dicẽdo ipam carnaliter peccatũ luxurie cõmisisse q̃ sola voluntate: eo qꝺ ecclesia tam publice recitat eius peccata. Idẽ videt sentire Greg. Omel. xxxiij. Maria stabat ad monumentũ foris plorans: circa finẽ vbi dicit Aliquis libidinis igne succensus carnis munditiã perdidit: aspiciat Mariam. vbi vult eam perdidisse carnis munditiã. Nam per hoc magis eleuatur spes luxuriosorum ad veniam q̃ si ipa solũ voluntate peccata luxurie commisisset. Ex istis ergo patet prima pars: siue primus status Marie magdalene qui dicitur status

culpe ꝛc̃. Circa secundã partẽ vicꝫ circa statum gratie siue supabundantiã diuine gratie in Maria magdalena est notandum ſm Innocen. q̃ quia peccatũ marie magdalene fuit magnũ: magno satisfecit dolore, qꝛ eius peccatũ fuit multũ: multo satisfecit labore, sed qꝛ fuit notorium: notabili satisfecit pudore. ¶ Hec tria sũt dignã satisfactionẽ facientia. videlicet dolorꝫ cordis, pudorꝫ in ore, et laborꝫ in ope. Juxta sententiam sapientis Sap. xj. Per que quis peccauit p hec ꝛ torqueꝫ. venies ergo peccatrix ad fontẽ misericordie abluenda: magno dolore turbata: lachrymis pedes eius rigauit, notabili pudore cõfusa stetit retro secus pedes ihesu ꝛ osculabat eos, erubescens ante faciem dñi apparere, sed tacens ore: clamabat corde illõ pñs. Dñe tu scis insipientiã meam et delicta mea a te nõ sunt abscondita. Ecce que nõ erubescebat cõiuuas: dñm erubescebat, qꝛ illi eam ꝓtemplabantur exterius: dñs aũt eam cõtemplabatur interius, ipa autẽ longe turpiorꝫ erat intus in cõscientia q̃z foris in fama. Multo labore satisfecit, qꝛ devota attulit alabastrũ vngenti ꝛ vnxit pedes ihesu, nec semel hoc tm̃ egit sed sepius. ¶ Primo cum in domo Symonis pharisei pedes dñi vnxit. Lu. vij. Secũdo cũ i domo symonis leprosi sup caput eiꝰ vnguẽtũ effudit. Mat. xxvj. et Marci. xiiij. Tertio cum emit aromata vt veniẽs vngeret corpꝰ ihesu. Mar. vlti. Profundum vicꝫ in his sacramentũ sed alibi magis explicandũ. Ex illis ergo patet q̃ beata Maria magdalena delictũ cordis purgauit lachrymis, delictum oris purgauit osculis, delictũ operis purgauit vngentis. Hec vticꝫ est mutatio dextre excelsi. Sicut eñ exhibuerat mẽbra sua seruire immũdicie ad iniquitatẽ: ita etiaꝫ ſm doctrinã apli ad Ro. vj. exhibuit ea seruire iusticie in sanctificationẽ. ✠ Unde quinq̃z sunt sensus corporei. visus, auditꝰ gustus, odoratus, et tactꝰ. In his quinq̃z sensibus abundauit in maria magdalena delictum. ita ꝛ in his quinq̃z sensibꝫ superabundauit ꝛ gratia. Deliquit oculis: qꝛ sicut dicit Eccl. xxvj. Fornicatio mulieris in oculoꝝ extollentia, sed ꝛ oculis satisfecit. Juxta quod scriptũ est. Maria stabat ad monumentũ ploras. Dũ ergo fleret inclinauit se ꝛ pspexit in monumentũ. Joh. xx. Deliquit auribꝫ. qꝛ cõuertit auditũ ad fabulas vanitatis, sed ꝛ auribꝫ satisfecit, sicut scriptum est Luc. x. Maria sedebat secus pedes dñi et audiebat verbũ illius. Deliqt naribꝫ. qꝛ sicut scriptũ ẽ ꝓuer. xj. Circulus aureus in naribꝫ suis mulier pulcra et fatua, sed ꝛ naribꝫ satisfecit, sicut scriptũ est Joh. xij. Maria accepit libram vngenti nardi pistici ꝛ vnxit pedes Jesu: et domus impleta ẽ ex odore vngẽti. Deliquit labijs qꝛ fauus distillans labia meretricis ꝛ nitidius oleo guttur eius. ꝓuer. v. sed et labijs satisfecit: sicut scriptũ est Lu. vij. Maria stans retro secus pedes dñi osculabat eos. Deliquit manibꝫ. qꝛ mulier insipiens domũ cõstructam manibꝫ destruit. puerb. xiiij. sed ꝛ manibꝫ satisfecit: qꝛ lauit pedes Jesu et capillis capitꝫ sui tersit. Ex his patet q̃ sicut in maria abundauit delictum in corde: in ore: et in opere, ita p penitentiam supabundauit i ea gr̃a in corde: in ore: et in opere. Et sicut ipa omnes sensus suos exhibuit ad penitendũ, vt patet ex iam dictꝫ. Sic ergo vbi abundauit delictũ supabundauit gratia. ¶ Secũdo est notandũ q̃ vbi in Maria abundauit delictũ ignorantie, fragilitatis, negligẽtie, et malignitatis, ibi etiam postea cõtra illa peccata in ea supabundauit diuina gratia. Mã cõtra delictum ignorantie suscepit in dei ꝓtemplatione scientiã. Et ꝓtra peccatũ fragilitatis assumpsit in xpi passione ꝓstantiã. Et contra delictũ negligentie plũ exercuit opationis obsequiũ. Et ꝓtra peccatũ malignitatis benignũ exhibuit dilectiõis officium, vñ ipa de scia cõtemplatiõis cõmendat a dño. Maria inqt optimã ptẽ elegit q̃ non auferet ab ea. Sedebat eñ secꝰ pedes dñi et audiebat ꝟbũ illiꝰ. Lu. x. De mẽtis ꝓstãtia cõmendat ex eo cũ discipuli relicto xpo fugissent Maria xpm vicꝫ ad crucẽ secuta est. Stabat eñ iuxta crucẽ Jesu mater eius ꝛ soror matris eius Maria cleophe et maria magdalene. Joh. xix. De opationis obsequio ꝓmendat a dño Mar. xiiij. Quid inqt molesti estis huic mlieri, opꝰ ei bonũ opata est in me. mittes eñ hoc vngẽtum in corpus meũ ad sepeliendũ me fecit. De dilectiõis officio cõmendat ex eo q̃ dimissa sunt ei pcta multa: quoniam dilexit

multū. Luc. vij. Charitas eñ operit multitudinē peccatoꝝ. Diligebat Maria dominū q; dñs diligebat Martā. dicēte euāgelio Joh. xj. Diligebat Jesus Marthā et sororē ei⁹ Martā t Lazarū. Fleuit maria p dño t fleuit etiā dñs p maria dicente euāgelio ibidē. Jesus vt vidit mariā plorantē turbauit semetipm et lachrymat⁹ est Sed illa flebat querēs viuentē cū mortuis. Jo. xx. Iste flebat reuocās mortuū ad viuentes. sīc dicit Jo. xj. Jesus rursum fremens ī semetipo clamabat voce magna dicens. Lazare veni foras. et statim pdūt q̄ fuerat mortuus. Abundauit ī maria magdalena delictū: q; multis fuit vicijs irretita: supabundauit t gratia. qm̄ vniuersis fuit virtutib⁹ exornata. Hec de secūda parte superius posita in diuisione thematis. Jō necessariū est scire que sint remedia p que quis possit luxuriā euitare. Z Ad qō dicendum est q; septem sunt principalia remedia quib⁹ se homo potest defendere cōtra peccatū luxurie. Primū remediū cōtra luxuriā est vt ad aquā frigidam recurrat. Nā cum luxuria sit quidā ignis calefactiens ollam seminaliū vasoꝝ: oportet vt q̄s vel aquā frigidā in ignē p̄iciat. vel ligna subtrahat: vl ollam ab igne remoueat. Recurrat ergo p̄mo ad aquā frigidam ad litterā se infrigidando. vel lachrymis se rigeat aut aquā certe tribulatiōis sibi intemptet. vt si q̄s sibi det bonā disciplinā se flagellando: aut p capillos: aut barbā trahendo in memoriā passionis xp̄i vel tribulationē inferni aut alterius mali sibi futuri imaginādo. Jō scriptū est Eccī. xj. Malitia vnius hore oblīuionē facit luxurie maxīe. acsi diceret. Vexatio aut cōtristatio penalis vnius hore extinguit flammā luxurie. Sic in vitaspatrū legit⁹ q; pater q̄ mulierē hospitabat sero venientē tēptabat fortit⁹ luxuria: et accensa candela oēs digitos cōbussit dicēs. Si hūc ignē sufferre nequis quō sustinebis ignē infernalē. Vñ nō mirū si ignis luxurie cōcremat domos anie quorundaz q̄ aquā tribulatiōis siue disciplīe assumere tardant. Secōm remediū est vt temptatus materiā luxurie vt sunt cibi t potus in flammatiui siue supflui p abstinentiā subtrahat. Sicut eñ deridendus esset q̄ diceret sibi displicere vt domus sua incinerari deberet: et tñ ꝓtinue accēse domui fascicul⁹ los flāmigeros vl ligna inīceret. Sic qui luxuria ardet t carnes: vinū t cetera supflua nō vitat. Nā sm ligna silue exardescit ignis. t sm virtutē hoīs sic iracūdia illius erit. Eccī. xxviij. acsi diceret. Si vis ignez luxurie aut iracundie extinguere: subtrahe ligna p que talis ignis nutrit. id est cibos inflammātes: vina fortia tc. Tertiū remedium ꝓtra luxuriā est vt q̄s se elōget ab igne luxurie. visu. auditu. tactu. t cohabitatione mulierū q̄tum valet. Hoc eñ p̄cepit apl's. j. ad Cor. vj. dicens. Fugite fornicationem. Vbi dicit Amb. Cū alijs nēpe vicijs potest expectari cōflictus. hāc fugite: ne approximetis. q; nō pōt aliter melī⁹ vinci. In cuius exemplū Joseph fugiens: pallium in manu mulieris reliq̄t. Bern. xxxix. Et sic saluabat aīa eius. Quartū remediū cōtra luxuriaz est deuota oratio. Cum eñ luxuria sit nō qualiscūq; ignis. sed infernalis: oratiōne opus est. Sicut ergo patientes ignē q̄ dicit infernalis. vel sancti Antonij nisi liberent: nō recedūt de ecclesia sci Antonij. Sic tales nisi iuuentur: ab oratione nō cessent. et cum q̄s ē adiutus tūc debet q̄ tidie sancto gratias agere qui eū adiuuit. Hoc remedium bene docetur Sap. viij. Cum dicitur. Vt sciui quia aliter non possum esse cōtinens nisi deus det: adij dñm t deprecatus sum illum. Hoc idem ostendit p̄pheta in ps̄. dicens. Nisi dom⁹ custodierit ciuitatē frustra vigilat qui custodit eam Est ergo deus deuote orandus vt roze gratie sue extinguat in nob ignē luxurie. Specialiter autē virgini virginū seruiendū est. sed avotis stultis t indiscretis cauendum. Quia multi vouēt q̄ impossibile est eis implendū. vel q̄ sine scandalo nō valent implere. Debet ergo votū fieri cū magna deliberatione. Et si nō intelligis habeas de hoc consiliū tui cōfessoris. t Quintum remedium cōtra luxuriam est occupatio seu labor. Sunt eñ tria in homine occupanda. scz mens. sensualitas. et corpus: re ocium habeant. al's per has partes velut per rimas temptatio intrat. p̄cipalissime tñ mēs debet esse occupata in aliq̄ cui intendat. Vñ in vitaspatrum patres dixerūt. Occupatum vno tñ demone temptari: ociosum vero pluribus. Et Bern. dicit.

Dim temptationū et malarū cogitationū sentina est iners ocium. Et Hiero. ad Rusticum. Semp aliq̄d opis facito vt ne diabolus te inueniat ociosum. Mens em̄ occupanda est meditatione scripturarū. Vñ Hiero. ad eundē dicit. Ama scripturas et studia z carnis vicia non amabis. Vñ multi sunt qui de die bñ resistūt temptatiōib⁹ luxurie: nec diabolus eis potest p̄ualere propter varias ip̄or occupatiōes. quib⁹ tamē diabolus p̄ualet in nocte cū sunt in ocio z quiete. Deberēt ergo z tūc se ad orōnes cōuertere. Si tñ diabolus eis illudit in somno p̄ter eor culpā: nō timeāt. q⁹ hoc eis cedit ad meritū: dum vigilātes de hoc tristiciam habēt z remorsum. Sensualitas aūt aliq̄ tristabili castigāda est ne lasciuiat. vt p̄mo mēbro dictū est. Corpus etiā corpali labore interdū grauandū est. Vñ in vitas patrū quidā pater cū esset arte figulus z nimis impugnaret a fornicatione. figurauit de luto vxorē corpori z dixit. Ecce nunc pte z vxore laborare oportet. Post paucos dies cū temptatio nō cessaret: figurauit de luto filiā dicēs. Ecce nunc z filiam nutrire oportet. Cūq⁹ labore nimiū vexaret: dixit corpori suo. Si hunc laborē ferre nō vales: noli fornicari. quā diligentiā deus recipiens ip̄m a temptatiōe liberauit. Sextū remediū est elemosyna. Vñ aplus. j. Thi. iij. dicit. Pietas ad oīa vtil̄ ē. vt dic̄ glosa Ambro. Si q̄s misericordiā sequit̄ si luxuriam carnis patiat: vapulabit quidē sed nō peribit. De quo dicit s. Tho. i q̄rto. dis. xlvij. Nō peribit id ē p talia opa misericordie ad nō pereundū disponetur. Septimū remediū est attenta custodia memorie cū inuocatione diuine gratie. ne inimicus mēti cogitationes luxuriosas ingerat. z si immiserit statim expellat conatu et orōne. sic em̄ caput serpentis cōterimus. et iuxta pbetam beat⁹ dicit̄ q̄ tenebit z allidet parvulos suos ad petram. Ita est cōmune dictum. Principijs obsta sero medicina paratur. Sicut em̄ faciliter corui in orto tuo nidificantes expellunt̄ si p̄hibent̄ cū sola lingua cōportare ceperint. difficili⁹ si ova genuerint. sed difficillime cū ope pullos habuerint. Sic faciliter q̄s resistit cogitationi. difficili⁹ delectatiōi. difficillime ꝓsensui seu operi. Optimū est gr̄a stabilire cor. ad Heb. xiij. Sed diceres. Multi sunt luxuriosi q̄ dicūt se nō posse cōtinere. q̄d illi facere debēt? Respondet breuiter q⁹ non dicunt verū: si saltem ad p̄dicta remedia tenderēt. Probat illud triplicit. Primo auctoritatib⁹ sacre scripture. Nam Gen. iij. ad Cayn dixit de⁹. Sub te erit appetit⁹ tuus z tu dñaberis illi⁹. Item Eccl. xv. deus dicit homini. Apposui tibi aquā et ignē ad q̄ voueris porrige manū tuam. ante hominē vita z mors. bonū z malum: q̄ placuerit dabit̄ illi. Et aplus dicit. j. ad Cor. x. Fidelis est deus q̄ nō p̄mittit vos temptari sup illud q̄ potestis. Et christus dic̄ Matth. xj. Jugū em̄ meū suaue ē z onus meū leue. quō importabile. Et. j. Jo. v. dr. Hec est charitas dei vt mādata eius custodiamus. z mādata ei⁹ grauia nō sunt. Jō dicit Hiero. Maledictus qui dicit deū p̄cepisse impossibile. Et Aug⁹. Nemo peccat in eo quod vitare nō potest. q⁹ sm eundem. peccatū est adeo voluntarium q⁹ si nō esset voluntariū nō esset peccatū. imo non solū theologi sed z phi hoc tradūt. Unde dicit phs. ij. ethic. Sumus domini oīm nostrarū operationū a principio vsq⁹ ad finem. Et Seneca. Omitte excusatiōes: nemo peccat inuitus. Sic ergo patet auctoritatibus canonicis z sanctor doctor q⁹ nemo cogit̄ ad peccandū. sed q̄libet libera voluntate potest peccata omittere vel cōmittere. Secundo illud idem ostendit̄ experientia humanorū actuum. Nā ab actu luxurie cessare facit verecūdia de visione paucorum hominū. Cur ergo nō attente imaginata a temptato visio dei angelorū oīm z sanctorum hominū a tali peccato nō traheret. Illo modo dicit Boetius in libro de consolatione. Magna nobis si dissimulare volumus indicta est probitatis necessitas cum ante oculos iudicis agamus cuncta cernentis. Item ab actu fornicationis cessare facit timor mutilationis vel mortis corporalis intense imaginatus. vt patet in illis qui fugiunt mortem ad loca vbi nulla est mulier. Cur ergo non idem faceret timor mortis eterne z vtriusq⁹ hominis Vñ Prouer. xx. dicit̄. Dolor vulneris absterget mala. Item ab actu luxurie cōpesceret amor pecunie: vt si ex continentia quis deberet lucrari castrum vel mille marcas.

Cur ergo nō cōtineremus ꝓpter regnū celorū ꝓpter qđ ꝙdā se castrauerūt Mat. xix. Ideo Berñ. dicit. Ignosce dñe excusam⁹: tergiuersamur. vix est aliꝙs ꝙ in eis q̄ ad te sunt velit experiri qđ possit. etiā qđ ꝓmptissime pōt ꝑm carnē. vel ꝑm seculū siue timor impulerit: siue cupiditas traxerit. Tertio patet idem a simili in irrōnalibus. nam piscis se pōt temperare ab esca si hamū suspicatur. Auis a cibo retia si dolū suspicatur. Animalia etiā a laqueo cauēt abscondito. Cur ergo homo se non temperet a veneno luxurie. a cibo delectatiōis. z a laqo demonis: cū talia vera cognoscat. Unū Eccēs vij. Inuenī mulierē amariorē morte. mulierem id est voluptatē q̄ue corpus necat z animā. Ecce ex oībus tam dictis pz. q⁹ nullus luxuriosus se pōt excusare. dicēdo q⁹ nō possum cōtinere. immo nec aliꝙs pctōr. qđ vtiꝙ aduertere deberēt istiꝙ peccata se putant nō posse deuitare. maxime luxurie: cū sola eor voluptas mala. ipos trahat et est in culpa. Sic ergo hodie z spālla nobilis et sctā mulier magdalena speculū penitendi ꝓponit oīb⁹ pctōrib⁹ z maxime luxuriosis. vt sicut ipi eā secuti sunt in culpa: ita eā sequant in pnīa. et sicut in ea abundauit delictum. et postea supabundauit grā: ita z in nobis eius intercessione mereamur ꝓsequi a deo gratiā remissionis pctōr. ꝑ cristum dñm nostrum. Amen.

¶ De sancto Jacobo maiore.

Sermo LXVI.

Calicem quidē meū bibetis. Matth. xx. Pro introductiōe thematis nota q⁹ in scriptura sacra triplicē reperio calicē. scz penitētie. innocētie. et passiōis acerbe. Primus est calix innocētie. de q̄ ps. Calix meus inebrians q̄ pclarus est. Reuera pclarus. Nā vt inqt Aug⁹. de vita xpiana. nil deo dignius. nihil charius esse pōt q̄ innocentia. et nihil homini salubrius: q⁹ hō in statu innocētie est secur⁹. Ambro. Gaude innocētia: vbiꝙ es illesa: vbiꝙ secura. si temptaris. pficis. si hūiliaris erigeris. si pugnas vincis. si occidar⁹ coronaris. Ex isto calice bibit btā virgo. q̄ fuit balsamo. i. spiritusancto plena. Secund⁹ calix est pnīe. de q̄ ps. Calicē salutaris accipiā. Hic calix est amarus. q̄a plenus crucē absinthio. Nā bibētes ex eo dicūt illud Esa. xxxvij. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine anīe mee. sed hic calix debet dulcorari spe ꝑmij celestis regni. Mat. iij. Penitentiā agite: appropinquabit vobis regnū celor. Tertius est calix passionis acerbe q̄ plenus est sanguine. Huc primū bibit xps. Nam calix dr a calon grece qđ est lignum latine. q⁹ xps passionē acerbā sustinuit i ligno. deinde illū calicē biberūt omēs martyres. Apoc. vij. Lauerūt stolas suas in sanguine agni. z inter aplos ꝓmo illū calicē bibit Jacob⁹. Nā inter eos ipe primus est. q̄ obtruncatione capitis martyriū passus est. Ideo de eo. z fratre suo sctō Johe euāgelista dicit saluator in ꝓbis thematis. Calicē quidē meū bibetis. In pñti sermo. de beato Jacobo. tria q̄ in themate tangunt venīt declaranda. Primū dicit fructuose pdicationis. secundū virtuose passionis. tertiū gratiose auxiliatiōis. Primū de b. Jacobo declarādū dr fructuose pdicatiōis. nā Mat. x. cōuocatis Jesus. xij. discipulis suis dixit eis. Euntes pdicate dicētes. quia appropinquabit regnū celor. Qualiter vero b. Jacob⁹ fructuose pdicauerit ex eo legēda colligere possumus. vbi sic habet. Post ascensionē dñi. dū Jacob⁹ p iudeā et samariā pdicaret. in hispaniā tandē venit. sed dū parū ibi se ꝓficere videret. sz tm̄ nouem discipulos ibi acq̄siuisset. duos ex illis causa pdicādi ibi relict. z alios septē secū assumēs iterū i iudeā abiit. vbi ꝯtuor magna fecit. Primo Philetū ꝙuertit. Nā cū in iudea pdicaret. hermogenes magus cū pharisēis discipulū suū noīe philetū misit ad Jacobū ꝙincendū. Cūq⁹ Jacob⁹ philetum rōnabiliter cōuicisset. z multa miracula cora eo fecisset. scz cecos illuminādo. infirmos curando. leprosos mundando. mortuos suscitādo. tandē philet⁹ corde cō punctus ad fidē xpi cōuersus est. Secūdo magicā artē subuertit. Nā Hermogenes pdict⁹ videns philetū ad fidē xpi ꝙuersum iratus: arte sua magica eū immobilē fecit. dicēs. Videbim⁹ si Jacob⁹ tuus te soluet. Nō cū philetus Jacobo q̄ puer. nūciasset. misit ad eū Jacob⁹ sudariū suū dicēs. Accipiat sudariū z dicat. Dñs erigit elisos. et soluit cōpeditos. statimq⁹ vt sudario tact⁹

Calix semper innocētie. passiōis acerbe.

est: solutus est a vinculis magicis artibus hermogenes insultauit. et ad Jacobū pe-
¶ rauit. ¶ Tertio demões accēdit. et earū artes christi vtute deuicit. ¶ Nā hermogenes ad-
uocās demones. pcepit eis vt Jacobū cū Phileto ad se adducerēt. volens se de ipis vindicare. veniētes aūt demones vt iussa pficerēt. in aere vlulare ceperūt. dicētes. Ja-
cobe apostole miserere nob. q̄ satis arde-
mus. ¶ Nā angeli dei catenis igneis nos re-
ligatos tenēt. et cruciāt. ¶ Quarto hermoge-
nē ad pniam adduxit. nā b. Jacob demo-
nib⁹ dixit. Dimittat vos angelus. et ad her-
mogenē redite. eūq; vinctū ad me adducite. sed illesum. qđ illi ptinus adimpleuerunt. vinctūq; adduxerūt ad Jacobū. a q̄ cū pe-
terēt demones licentiā seuiēdi in eū. nō cō-
cessit. sed ait phileto. vt bona p malis red-
dam⁹. tu hermogenē solue. q̄ soluto ait Ja-
cob hermogeni. ¶ Vade liber q̄ voluer. nō est em̄ legis xp̄i. vt inuit⁹ q̄s quertat. ¶ At il-
le mutat⁹ in alterū virū. venia būiliter po-
stulauit. acceptoq; p timore demonū Ja-
cobi baculo. prexit ad domū. oēs libros ar-
tis magice ad apl'm cremādos apportauit. q̄s tū Jacob in mare pūci fecit. itaq; her-
mogenes pnia duct⁹. fidē xp̄i suscepit. pdi-
cauit. et vtutes plimas in xp̄i noie fecit. vñ multos quertit. ¶ ¶ Circa pdicta ē du-
¶ bium. Primū vtrū demones possint hūa-
na corpa molestare. ¶ Ad qđ dico q̄ cum p-
mittit de⁹ pñt demones būana corpa mul-
tipliciter pturbare. et etiā mortē inferre. qđ in scriptura sacra multis exēplis demon-
strat. ¶ Nā vt dicūt docto. de⁹ pmittit demo-
nes q̄q; būanis corpib⁹ nocumēta infer-
¶ re. Scdo ad sue glorie manifestationē. Sic
cuenit in illis q̄ vexati suo noie. et sctōr me-
ritis liberāt. vt ptz de filia chananee. q̄ ma-
le vexabat a demonio Mat. xv. et de puе-
ro obsesso. q̄ sepe cadebat in ignē. et crebro
in aquā. Luc. xj. et Matth. xij. de q̄dā ob-
sesso quē demon fecerat surdū. mutū et ce-
cum. et de phileto p sanctū Jacobū libera-
¶ to. Scdo de⁹ pdicta finit ad bonor exerci-
tationē atq; illor patientie cōprobationē. sicut factū ē i Job. quē satban pcussit ylce-
re pessimo a planta pedis vsq; ad verticem
eius. Job. ij. ca. Et in beato Antonio quē
demonū multitudo adeo lacerauit. q̄ a di-
scipulo eius q̄si mortuus inuent⁹ est. vt ba-
betur in eius legenda. ¶ Tertio ad iniquor̄ vindictā. et punitionē. sicut contigit illis se-
ptem viris Bare. q̄s oēs successiue demo-
niū interfecit. vt habet Thob. vj. Et filio pfecti q̄ voluit violēter beatā Agnetā vio-
lare. q̄ pfocatus a diabolo expirauit. vt hī in eius legēda. ¶ Scdm dubium est vtrū demones possint hoib⁹ visibiliter ap-
parere. ¶ Ad hoc dicendū q̄ sinente deo ap-
parent q̄ñq; in assumptis corpib⁹. qđ exē-
plis pluribus cōprobari pt. q̄ vide in specu-
lo exemplor. ¶ Et pfertim dic de q̄dā cui de-
mon i assumpto corpe pluribus annis seruі-
uit. i finem. vt si aliq̄ nocte siue mane. se si-
gno crucis nō cōsignasset. et angelicā saluta-
tionē non dixisset. ipm pfocasset. vt ipe sibi
retulit dū eū licētiault. ¶ Exēplū etiā habes
ad hec ō sctō Cristofero. cui demō i assum-
pto corpe obuiauit. vt hī in ei⁹ legenda.

¶ Scdm de btō Jacobo declarādū
ē virtuose passionis. Nā iussu herodis p
xp̄o martyriū capitis obtruncatiōe sustinu-
it. vbi tria magna facta sūt. Primū fuit pa-
ralitici sanatio. Cū em̄ ad decollādū b. Ja-
cob ducerēt. q̄dā paralitic⁹ in via iacēs. ad
eū clamauit vt sibi sanitatē pferret. cui Ja-
cob ait. In noie iesu xp̄i. p cui⁹ fide ducor
ad decollandū exurge san⁹. et būdic creato-
rē tuū. q̄ statim san⁹ fact⁹ surrexit. et dñm be-
nedixit. Scdm fuit Josie quersio. Js em̄
funē in colluz ei⁹ miserat. illūq; trahebat. q̄
viso miraculo. ad pedes Jacobi se pstrauit.
et venia petens. xp̄ianū se fieri postulauit.
qđ cū vidisset abiathar pontifex sibi dixit.
Nisi nomē xp̄i maledicer. cū ipo Jacobo
decollaberis. Cui iosias. Maledici⁹ tu. no-
men aūt dñi nostri iesu xp̄i sit būdictū in se-
cula. Tūc abiathar os ei⁹ pugnis cedi ius-
sit. et missa de eo legatiōe ad herodē impe-
trauit vt cū Jacobo decollaret. Cū aūt de-
collari deberet Jacob. a spiculatore la-
nā aque petiit. et iosiam baptisauit. Deinde
statim capitis obtruncatiōe martyriū con-
summauit. ¶ Decollat⁹ est aūt b. Jacob. viij
kal. aprilis. in annūciatiōe btē marie. ex-
et. viij. kal. augusti in cōpostellā trāslat⁹. et
iij. kal. ianuarij sepult⁹. q̄ sepultura ei⁹ fuit
ab augusto vsq; ad ianuarium plongata.
¶ Statuit tū ecclesia vt festū ei⁹. viij. kal. au-
gusti tpe scz magis ꝯgruo celebrarēt. ¶ Ter-
tiū fuit sepulture dispositio. ¶ Et em̄ refert

Johannes beleth/Decollato Jacobo discipuli corpus eius nocte timore iudeoꝝ rapiētes/nauī illud imposuerūt/z sepulturaz diuīne puidentie ꝓmittētes/nauim sine remige ꝓscēderunt/z angelo dñi ducei Galliciā ī regno Lupe applicuerūt/deponētes ergo corpꝰ de nauī supꝝ quendā magnū lapidem:mox lapis vt cera corpori cessit/z ī sarcophagū corpori se mirabiliē coaptauit/ Ingrediētes igit discipuli ad reginā Lupam dixerunt/Dñs Jesus xpus mittit ad te corpꝰ discipuli/vt quē noluisti suscipe viuum:suscipias nūc defunctū/et narrātes ei miraculū q̄liter illuc sine remige aduenissent:locū eius sepulture ꝓgruū petierunt/ Que dū regina audisset/eos ī dolo ad q̄ndam virū crudelissimū destinauit/vt eius sup ꝟ cōsensum haberēt:q̄ eos incarceraūit/Cum aūt ille discumberet/angelus dñi carcerē aperuit z eos libere abire ꝓmisit:q̄ ad reginā redeuntes/iterū petierunt locum sepulture ꝓ corpe scī Jacobi/Quib illa rñdit/Accipite boues q̄s habeo ī tali mōte/z plaustro iungite/ac corpus dñi vestri deferte/z locū sic voluerītis edificate/Hec aūt dolose dicebat:sciebat em̄ thauros esse indomitos et siluestres:et ideo putauit q̄ nō possent iungi currui/vel si iungerentur huc illucq discurrerēt/z corpus ejcerēt et ipos necarēt/sed nō est sapientia ꝓtra deū. Nā illi dolū nō cogitātes/montē ascenderunt/z draconē quendā ignē spirantē/et in eos irruentē cruce apposita ꝓ mediū ventrē scindūt/Facto etiā sup thauros signo crucis:velut agni ptin⁹ mansuescūt/z eos iungentes corpus sancti Jacobi cū lapide in curru posuerūt/Boues aūt sine alicuius regimīe/corpus in mediū palaciū Lupe adduxerūt/qō illa videns z stupēs/credidit/ et christiana facta/oīa q̄ petierūt tribuit:et palaciū in ecclesiā sctō dedicās: magnifice ipam dotauit:z in bonis opib vitā finiuit.

¶ Tertiū de btō Jacobo declarādū dicit gratiose auxiliatiōis siue subuentiōis Nā in oī statu btūs Jacob subuenit suis deuotis fidelr se inuocātib/Ut em̄ inqt Aug. Indiget hō sctōꝝ auxilio in vita/in morte:et post mortē. Sic btūs Jacob ꝓmo in vita pctōrib impetrat pctōꝝ remissionē/sicut refert Beda de illo q̄ pctm̄ ī cedula scripsit/z deletū inuenit/Scdo exhibet desolatis z afflictis consolationē/vt refert Calixtus papa de illo q̄ ad sctm̄ Jacobum vadēs/vxore mortua et oib spoliat⁹/ asinū a btō Jacobo accepit/q̄ puuli veherent/Tertio impetrat oppressis releuationē vt ptz de q̄dā Bernardo mutinensi mercatore/quē iniuste captū z icarceratū inclinādo turrim sexaginta cubitoꝝ miraculose liberauit/Quarto exhibet necessitatē patientibus miīstrationē/sic refert Calixt⁹ papa de q̄dā ad b. Jacobū pgēte/cui cū necessaria defecissent:b. Jacob sibi panē adm̄ inistrauit:de q̄. xv. dieb⁹ vixit/Quinto indeuotis adhibet paternā correctionē. Sicut refert idē Calixt⁹ de q̄dā q̄ cū sctm̄ Jacobū visitasset:nō salutē aīe petijt:sed ne a suis capet rex inimicis:q̄ rediēs ab inimicis capt⁹ est/ et tandē ꝑ btm̄ Jacobū correctus liberat. Secundo b. Jacob⁹ iuuat suos fideles ī morte/Primo ne supeñt a morte/vt ptz de filio q̄ iniuste fuit suspēsus/ꝓpter ciphū ꝑ hospitem occulte in pera eoꝝ repositū:quē btūs Jacob⁹ ꝑ triginta sex dies ī patibulo sustentauit/z celesti dulcedine refocillauit/Secundo ī morte iuuat suos seruitores ne a demone supeñt/Sicut ptz ī illo cui in extremis laborāti apparuit b. Jacob⁹ bordonem vtens ꝑ lancea z sacculo mulercule quē ille ex cōpassione in via portauerat ꝑ scuto vtes:demonē fugauit. Tertio b. Jacob⁹ iuuat sibi deuotos post mortē/Primo q̄tuz ad corpus honorabili sepulture tradendo/ vt patz de q̄dā in via mortuo/a q̄ oēs socij sui recesserūt vno dempto/cui⁹ corpus ac socīū suū q̄ cū eo manserat b. Jacob⁹ in specie eq̄tis apparēs ad sctm̄ iacobū detulit/et ibi ꝑ canonicos sepelirī fecit/Secundo q̄tum ad aīam ab eternis penis liberando/sicut refert Hugo de sancto victore/de quodam/qui cū ad sctm̄ Jacobuz pgeret/z ad suasionē demonis se occidisset:et ad infernum ductus fuisset:beatus Jacob⁹ vt vite pristine restitueret obtinuit. ¶ Circa ꝑ dicta est dubiū/vtrū b. Jacob⁹ possit iuuare ore orōnib suis oēs interpellātes eū. Et vr orōnib suis oēs interpellātes eū. Et videtur q̄ nō/q̄ btūs Jacob⁹ pfecte suā voluntatem deo cōformauit:vt nō velit nisi quod deus vult/sed illud quod vult semper impletur/ergo frustra pro interpellantibus orat/Ad hoc dico q̄ quidaz heretici fuerunt/qui dixerunt q̄ sancti non possint nos iuuare suis orationibus/q̄ vnus-

quiscz receplt fm ea q̄ gessit.sed hoc est cō-
tra hoc qđ eccleſia cōtinue canit. Sancte
Jacobe ora p nobis/Et ꝓtra articulum fi
dei q̄ est sctor cōmunio:q̄ p charitatē fit.
Et ideo cum in sanctis q̄ sunt in patria sit
pfectissima charitas:cōpetit eis p nob ora-
re.nō tm̄ sic.q̄n oīa ad votū succedūt/Et
ideo ponit talis ꝯclusio.q̄ btūs Jacobus
iuuat suis orōnib oēs interpellātes eū de
bito mō:et tāto magis q̄nto est pfectioris
charitatis, quāto est deo ꝯiunctior: tanto
eius orōnes sunt magis efficaces/Habet
em̄ ꝫ diuin⁹ ordo.vt ex supioris excellentia
i inferiora refundet:sicut ex claritate solis
in aerem

Sermo alius de sancto Jacobo ma-
iore LXVII.

Descitis quid pe
tatis: potestis bibere calicez quē
ego bibitur⁹ sum ꝛc. Matth.xx.
Ut sciatis q̄d a deo petere debeatis ¶
Nota q̄ a deo petere possumus ꝛ bo-
na ꝛ mala penalia:sed diuersimode/Bona
fm Aug.sunt triplicia.scz infima, media,ꝛ
supma/Infima sūt bona nature.ꝛ fortune.
vt sanitas,filij,honores, diuitie ꝛc. q̄ sunt
bonis ꝛ malis cōmunia/q̄ nō debem⁹ sim-
pliciter a deo petere.sed sub ꝯditione scz si
expediāt ꝛ psint nobis ad salutē/Aug. Si
tpalia petitis cū modo petite ꝛ timore.et il
li cōmittite:vt si psint det:si aūt scit obesse
nō det/Quid aūt psit ꝛ obsit medicus scit ꝛ
nō egrotus/Hec etiā debem⁹ cū modera-
mie petere.prouer.xxx. Diuitias ꝛ paupta.
ne de.mihi:sed tm̄ ꝛc.j. Thi.vj. Habentes
alimenta ꝛ q̄bꝫ te,bis ꝛc. Matth.vj. Pa-
nem nostrū q̄tidianū da nobis hodie. ¶
Ubi dñs p sex docet debite petere/Pro
tpalib⁹ em̄ petere docet pmo:nō superfluita-
te:qz panē,nō ait:pisces:carnes ꝛ silia/Se
cundo docet petere iuste acq̄sita.ibi. nrm:
nō alienū/Tertio necessitatē q̄tidianā.ibi.
q̄tidianū nō annuale/Quarto docet vt cū
graz actiōe recipiam⁹: agnoscēdo q̄ red-
dere nō possum⁹.ibi.da:nō ait: accōmoda.
/Quinto docet cōdiuidere primis:nō totū
seruādo nobis.ibi.nobis/Sexto vt nō ni
miū sollicitemur ꝺ illis.ibi.hodie/Et q̄ bo
na tpalia peti possūt ex hoc pbatur. Quia
fm Aug.ad probam. Licet hoc petere qđ
licet desiderare.sic licet q̄ nobis desiderare
ista tpalia:nō vt in eis finē ꝓstituam⁹: ꝫ si
cut q̄dā adminicula q̄bꝫ iuuamur. ad ten-
dendū i beatitudinē:incꝫtū p ea vita cor-po-
ralis sustentat ꝛ sic nobis organice ad act⁹
virtutū deseruiūt.vt ꝺr.j.ethi/Media sūt
bona spūalia,et hec sunt in duplici differē-
tia/Quedā sunt bona spūalia nō necessaria
ad salutē.vt scientia.eloquētia ꝛ hmōi pet
pūt,nō tm̄ absolute sed sub cōditione.si sit
p salute nostra:vt dictuz est supꝛ de tpalib⁹.
/Quedā sunt bona spūalia necessaria ad sa-
lutem.vt gr̄a.virtutes.et dona spūssancti.
Et hec vt dicit sctus Tho.ia ie.q.lxxiij.
ar.v.et.vj.simpliciter ꝛ absolute debēt peti
et pūt absq̄ ꝯditiōe.s.si placet deo.vel si est
p salute nr̄a ꝛ hmōi.deo em̄ placet q̄ vult
oēs saluos fieri,et ipe nos ad hmōi inuitat
dicēs.Primū q̄rite regnū dei et iusticiā ei⁹.
id est virtutes q̄bꝫ acq̄rit.vñ et fidē spem et
charitatē docuit postulare.sub figura pa-
nis.piscis.ꝛ ouis.Luc.xj. Ubi etiā saluator
docet nos ista petere feruenter dicēs/Peti
te ꝛ dabit vobis.q̄rite ꝛ inuenietis.pulsate
et aperiet vobis/Suprema sunt bona glo
rie.Hec tāq̄ finē omniū bonoꝝ petere de
bemus.ꝛ tāq̄ pfectum bonū. Joh.xvj. Pe
tite vt gaudiuz vestrū sit plenū. Bern. Re
uera illud est plenū ꝛ pfectum gaudiū.qđ
nō de creatura sed de creatore concipit.qđ
cum possederis nēo tollet a te,cui oīs ali-
unde iocūditas cōparata meror ē, oīs sua-
uitas dolor.ꝛ oīe dulce amarū.ꝛ oē deco
rum fedum. Mala penalia nō licet petere
in orōne nisi in ordine ad bonū.vt si p fla-
gella q̄s ꝓuertat ad deū.et sic intelligende
sūt impcationes multe q̄ ponūt in scriptu-
ra ꝓtra inimicos.vt illud ps. Erubescāt et
cōturbent ꝛc.et alia hmōi. Petit em̄ ꝓtur-
bationē inimicoꝝ p tribulatiōes:vt p illas
corrigant ꝛ ꝓuertant ad deū ¶ Ad p
positū q̄ reuertēdo,sed cur reprehendit mr fi
lioꝝ zebedei:cū tm̄ petiuerit filijs illō.qđ li
citum est peti/scz bonū glie/Mater nāq̄
filioꝝ zebedei,p filijs sollicita,a sūmo bo-
no scz iesu xpo petiuit in sūmo bono/scz in
celesti patria triplex bonū,scz bonū quietū
cū dicit. Dic vt sedeāt. In sessione nāq̄ de-
signat celestis patrie q̄es. Bonū honorifi
cum.cū dicit. Un⁹ ad dextrā et alter ad sini
stram/Et bonū ꝓsummatū.cū dicit.in re-

gno tuo, sed hanc petitionē dñs reprehendit nō ideo q̄ tale q̄d petiuerāt: sed reprehēdunt q̄ taliter petiuerūt, volebāt em̄ cōfisi de cognatione quiescere sine pugna. Cum Apoc. iij. dicat dñs. Qui vicerit dabo ei sedere in throno meo, Volebāt honorificentiam sine cōtumelia: cū dixerit dñs Mat. v. Beati eritis cū vos maledixerint homines, z exprobrauerint zc̄. Et sequit. Ecce merces vestra copiosa est in celis, Volebāt regni abundantiā sine penuria: cū dixerit dominus. Bti paupes: qm̄ ipor est regnū celorū, Ideo dñs reprehendit eos dicēs. Nescitis q̄d petatis zc̄. ¶ In his ꝑbis duo notant. Primo petitōis a dño reprehensio. ibi. nescitis q̄d petatis. Secdo apl'or Jacobi z Johānis ad passionē vocatio sine inuitatio: cū dicit. Potestis bibere calicē zc̄. L

¶ Quantū ad primū nota q̄ parentes tria desiderāt filios, scz quietē, diuitias, z honores. Primo quietē: sic aliq̄ parētes q̄ nolūt filios docere laborare: sed otiari: timēt ne offendant. nō ꝓpendētes illud Eccī. xxxij. Multa mala docuit ociositas, Nā diabolus quē ociosum inuenit, ponit in ope suo. Figurat Exo. ij. Pharao videns filios israel ociosos: statim dixit. Ite opamini. Jō Hiero. Semp aliq̄d opis facito, ne te diabolus ociosū inueniet. Inquātū et aufers de ocio: intantuz ei aufers de loco. Bern. Ociū est sentina oīm viciorū. Jō Eccī. vj. Si filij tibi sint erudi illos. Job. v. Nascitur hō ad laborē sicut auis ad volandum. Nā sic de veste nō portata nascit tinea. sic de ocio pcm̄. Cassiod. Mens ociosa nil aliud cogitare nouit q̄z de escis z de vētre. Secundū q̄d eis desiderāt parētes est copia diuitiarū. sicut rebecca laborauit p filio Jacob. vt ꝑmogenita obtineret. Gen. xxvij. Nā filijs thezaurisare sufficientiā est laudabile. Hoc em̄ docet apl's. j. ad Cor. xij. Debēt parentes thezaurisare filijs. sed q̄ hō ita afficit ad filios. vt obliuiscat salutis anīe sue hoc est reprehensibile. Jō Aug. de vita clericor. et habet in. c. si q̄s iracit. xij. q. ij. vbi dicit. Si q̄s vnū filiuz habz putet alterū ꝓm. si duos: putet ꝓm tertiū si decē: vndecimū ꝓm faciet. q̄z dr Ezech. xviij. Filius nō portabit iniquitatē patris. nec pr filij. ad Gal. vj. Unusq̄sq̄z onus suū portabit. Tertio desiderant eis honorē. sic Bersabee filio suo Salomoni, de quo. iij. Re. j. Senescente Dauid fili⁹ eius adonias surrexit viuēte patre, z dixit. Ego regnabo, qd audiēs mr̄ Salomonis accessit ad Dauid exhibens reuerentiā ei. Cui rex. q̄d vis. Cui illa. Dñe mi rex iurasti mihi ꝑ deminū deū tuū q̄ salomon filius tuus regnabit post te, nūc adonias regnabit te ignorāte, Ad te respicīt oculi oīm israel: z eligere poteris quē volueris q̄ regnet post te. et sic impetrauit ei regnū. Ita fecit hec fidelis mr̄ filioꝝ zebedei q̄ petiuit eis requiē cū dixit. Dic vt hi duo filij mei sedeāt. honorē. cū addit. vn⁹ a dextris zc̄. Diuitias: cum subiūxit. In regno tuo. Ez tū dñs tūc eas nō exaudiuit: sed de fatua petitōe reprehendit dicēs. Nescitis q̄d petatis. Remigius. Christus reprehendit discipulos: q̄ petitio ꝓcessit ab eis. Nā vt dicit Aug⁹. in de concordia euāgelist. mr̄ ex ꝑsilio filioꝝ accessit. et volūtatē ipor ad ipm detulit. Et dicit regula iurs. q̄ facit. li. vj. de re. iur. Qui aliq̄d ꝑ aliū facit. est acsi faceret ꝑ seipm. Hō dicit Marcus eos ad xpm accessisse. quāq̄ mr̄ in veritate accessit z nō ipi. timebantq̄ ne alios discipulos scandalisaret. tum q̄ ꝑ matrē citi⁹ impetrarēt. tū ne notā ambitionis incurrerēt: ideo accessit mr̄ dicēs. Dic vt hi duo filij zc̄. M ¶ Ubi nota q̄ hec petitio mulier̄ z apl'or est reprehensibilis ꝓpter triplicē errorē quē ꝓtinebat. scz ordis puersitatē. intētionis carnalitatē. z materie vanitatē. Primo ꝓtinebat ordinis puersitatē: q̄z aīs meritū petebāt ꝑmiū. Cū tñ fmtatē: q̄z aīs meritū petebāt ꝑmiū. Cū tñ fm Aresti. iij. ethic. bonor ꝑmiū sit virtutis. Nā voluerūt q̄escere sine fatigatiōe. Cū tñ scribit ꝑ ps. cxxv. Qui seminat in lachrymis in exultatiōe metet. Nā voluerūt hr̄e diurnum sine labore denariū. cū scribit Mat. xx. Voca oparios z redde illis mercedem. Ite voluerūt hr̄e coronā sine pugna cū dr ij. Thi. ij. Nullus coronabitur nisi q̄ legitime certauerit. Ite voluerunt hr̄e brauiū et nō cucurrerūt. cū dr. j. Cor. ix. Currite vt apprehendatis. Jō dicit eis. Nescitis q̄d petatis. q. d. Vultis exaltari. z nōdū estis humiliati. Et fm glo. q. d. Sedē gl'ie petitis. et nōdū eandē meruistis. delectat culmen boris. q̄ nōdū exercuerūt vlā laboris. Cū dicit Greg. Ad magna ꝑmia nō ꝓuenit: nisi ꝑ magnos labores. Res ꝑciosa nō cos-

parat vili pcio. Ideo dicit Crisp. Magnū labore necesse est ipendere si volum⁹ ad regnū celeste puenire. ¶ Nā sicut legit in gestis romanor. Ille q̄ in bello vicit hostes z strennue egit triplicē habuit honorē Primus fuit q̄ clypeū rotundū q̄ hostes vicit habuit sup caput eius. cois pl's sibi cū leticia obuiauit. Secōs honor q̄ sibi exhibitus fuit q̄ oēs captiui liberi dimittebant: z currū eius post tergū ligatis manib⁹ z pedib⁹ sequebant. Tert⁹ honor q̄ victor indutus tunica iouis rubea sedebat in curru quē trahebāt q̄ttuor equi albi: z sic ītrauit ciuitatē. et hūc honorē nullus habuit nisi victor inimicor extitisset. Sic apli nō potuerūt hūc honorē nisi subirēt laborē. Superatis aūt diabolo. z tyrānis his honoribus sunt honorati. vt p3 de hodierno apostolo sctō Jacobo q̄ hoc triplici honore ē honorat⁹. Nā clype⁹ rotund⁹ depingit q̄si diadema sup caput imaginis ei⁹. i signū q̄ viriliter hostes suos superauit. et hoc habet ortū a victoribus romanis. q̄ tales clypei sup capita imaginū depinguūt. Ipi autē apl'o cūct⁹ pl's hodie obuiat cū laudib⁹ z honore: ita vt cōpetat sibi illud ps. cxxxviij. Nimis honorati sunt amici tui deus ꝛc. Secundo honorauit eū dñs vt oēs captiui propter suā victoriā p q̄b⁹ rogat libere dimittant. ¶ Refert Vincen. in spe. hist. li. xxvij. c. xxxj. q̄ tpib⁹ Alphonsi reg3 hispanie. xx. viri xpiani q̄rū vnus erat sacerdos a saracenis capti sunt z vrbe Cesaraugusti in carcere tenebroso inclusi. diuersor⁹ generū nexib⁹ ligati. q̄ cū deo inspirāte monitu pbyteri btm Jacobū inuocauerūt i obscuro carcere. sic eos alloquēs refulsit. Ecce assuz quē vocastis. Illi aūt ad pedes el⁹ pcidērūt: tūc eor vincula p3fregit z ad portas ciuitatis eo duce puenerūt: eosq̄ ad quoddā castellū xpianor detulit: sic visibiliter celos ascēdit. Ad idē refert Jacob⁹ ianuens q̄ q̄dam mercator a q̄dā tyrāno spoliat⁹ iniuste in turri tenebat. q̄ deuote sctm Jacobū inuocauit: cui vigilantib⁹ custodib⁹ apparuit z ad turris sūmitatē p duxit: statimq̄ turris adeo se iclinauit. q̄ ipius sūmitas eē lis terre fuit. de q̄ sine saltu descēdēs solut⁹ recessit. quē custodes insequētes licz iuxta eū pgerēt: tñ ipm videre nō poterant. Scōo hec petitio fuit reprehensibilis: q̄r cōtinebat in intentione carnalitatē: q̄r putauerunt in primo aduētu xp̄m regnaturū qđ erit i secundo. iō errauerūt sic iudei ꝺ messia. i ps. cly. Edificās hierlm dñs dispsiones israel cōgregabit. Hoc intelligūt de celesti hierusalē: cū ibi intelligat de ecclesia sctā in q̄ dispersiones israel ꝯgregabit in vnitatē fidei. Nā desolatio terrestris hierlm. durabit vsq̄ in finē seculi. Luc. xxj. Hierusalē calcabitur a gētib⁹ donec impleāt tpa nationū. Dan. ix. Erit desolatio vsq̄ in finē z ꝯsummatio nē. Hē errauerūt i intentiōe i q̄ erat carnalitas. q̄r reputabāt se ex sola cognatiōe ius regni obtinere: qđ tñ nō est. q̄r ꝺr Matth. viij. Multi venēt ab oriente z occidēte. et recumbēt cū Abraā Isaac z Jacob. filij regni ei⁹clent in tenebras exteriores. q̄r nō est acceptio psonarū apud deū. Ideo dicit Matth. vij. Quicūq̄ fecerit voluntatē patris mei. hic est q̄ intrabit in regnū celorū. Et Matth. xxj. Auferet a vobis regnū. z dabit genti facienti fructū eius. Ideo dixit. Nescitis q̄d petatis. q. d. desideratis q̄ debeo vobis dare regnū meū q̄r estis mei cōsobrini: z scire debetis q̄ regnū nō dat rōe parentele: sed dat meritis ꝑtutū exercitio vel passionis merito. Tertio fuit reprehensibil' hec petitio. q̄r ꝑtinebat materie vanitatem: q̄r pompā q̄rebāt. Et posito q̄ celeste regnū futurū pertissent: adhuc fuit error ī veritate. q̄r estimabāt in regno xp̄i aliquid sinistrū: cum tñ oēs regni sui incole ad dextram statuent. Juxta illō Mat. xxv. Statuet oues ad dextrā: hedos aūt ad sinistrā. Ideo bñ dixit. Nescitis q̄d petatis. q. d. sm Crisp. Nōne audistis me referētē. cū veniet filius hois ponet oues ad dextrā. et hedos ad sinistrā. et dicet his qui ad sinistrā sunt. Discedite a me maledicti in ignē eternum. ego vocaui vos ad dextram. z vos vultis vos locare ad sinistram. Nota tamen q̄ꝫ uis xp̄s petitionē ipius matris p tūc nō exaudierit: tñ post mortē filiorū exaudiuit. Nā p sinistrā vita pñs: p dextrā vita eterna designatur. Sedēt igit a sinistris dei: q̄r eor corpa in pñti vita multā habēt gloriā et honorē. Quia de sctō Jacobo exponit illud Esa. xj. Ipm gentes deprecabūt. z erit sepulcrū eius gloriosum. Cui⁹ nāq̄ sancti corp⁹ z sepulcrū ita freq̄nti⁹ visitat z deuotius sicut sancti Jacob⁹ q̄ suis pegrinis tā

De sancto Jacobo maiore

sedulo subuenit. ℣ ¶ Sicut de ℟ refert Hugo de scto vic. q̄ cuidā pegrino ad sanctū Jacobū pgenti diabol⁹ in specie ipius apparuit: et de p̄sentis vite miseria multa cōmemorās, felicē se esse si ob amorē z honorē ipius se necaret, et ille mox gladiū arripuit. z ptinus se occidit. Et cū ille in eui⁹ domo hospitatus fuerat suspect⁹ haberet: et mox plurimū formidaret: ptinuo q̄ mortuus fuerat surrexit, asserēs q̄ dū demon q̄ morte suaserat ad suppliciū eū duxisset, beatus Jacob⁹ cucurrit. z mox ereptū ad tbronum iudicis deduxit, et accusantib⁹ demonibus vt vite restitueret obtinuit. ℟ Sedent nūc a dextris dei: q̄ aīe eox in celo beatifi cantur. ita q̄ q̄libet eox dicere pōt illud ps̄. cxxxj. Hec requies mea ī seculū seculi. hic habitabo qm̄ elegi eam. Quantū ad secundū in q̄ tangit bt̄i Jacobi z Johis ad passionē inuitatio: cū dicit. Potestis bibere calicem zc. ¶ Nota q̄ nō dixit hoc dñs. q̄ ignorasset q̄ erāt imitaturi ei⁹ passionē, sed iō interrogauit: q̄ nemo pōt cū x̄po regnare. nisi passionē ei⁹ fuerit imitatus. Unū. ij. ad Thi. ij. Si cōpatimur z regnabim⁹. Ber. Tunc mihi pdest passio si assit mea imitatio. Sed illud est ptra multos in ℟ mūdo delitiosos, q̄ nihil volūt pati. neq̄ ī ieiunijs neq̄ in castigationib⁹ corporis. sed sp pleni esse: in lectib⁹ mollibus dormire. ℣ Hz audiant tales bt̄m Hiero. dicentē. Vis regnare cū x̄po. si dñm x̄pm oportuit pati et ita intrare in gloriam suam. vt dicit Luc. xxiiij quā fiduciā nos habem⁹ intrare sine labore. ℟ q̄ stulti sumus: volumus hic gaudere cū seculo. z postea regnare cū x̄po. Audientes autē hi duo apli. q̄ absq̄ passione nō possent cū x̄po regnare: interrogāte ipo an possent bibere calicē passiōis: dicunt ei. possum⁹. Sed ꝑm glo. loquunt sicut ineperti fragilitatis ꝓprie: quā fugiētes a dño ostenderūt, sicut hr Matth. xxvj. Relicto eo oēs fugerūt, q̄ ineptis nō apparet terribile qđ expertis necessariū est timere. ¶ Cōfirmauit tñ dñs verbū eox dicēs. Calicē id ē martyriū bibetis. q. d. Tu Jacobe gladio moriendo. tu vero Johannes in feruenti oleo bulliendo. ℣ ¶ Circa qđ vlterius nota q̄ q̄druplex inuenit calix in scriptura sacra. scz calix passionis tpalis, calix cōmunionis sacramētalis, calix beatitudis eternalis, et calix damnatiōis gehennalis. ℟ Primus calix vicz pene tpalis est in mundo. hoc est tribulatio. āgustia. z miseria. ac passiones vsq̄ ad mortē homini illate. ℣ De hoc calice dixit dñs. Potestis bibere calicē zc. Hunc bibit x̄ps a tpe natiuitatis q̄ posit⁹ est a matre in p̄sepio. vsq̄ ad lignū crucis. ita vt dicere posset illud ps̄. lxxxvij. Quoniam ego in laboribꝫ sum a iuuentute mea. Hunc ꝓpinauit matri sue. q̄ statim nato filio: anxia fuit ne ab Herode occideret fuglēs in egyptū. Matth. ij. ¶ Et pdito filio ī templo cum dolore ipm q̄siuit: et sub cruce omnē passionē mentaliter sustinuit. quā x̄ps corporaliter, ita vt gladi⁹ doloris animam eius ptrāsiret. Lu. ij. Hūc calicem ꝓpinauit aplis. q̄ diuersa passi sunt tormēta. iuxta illud Act. v. Ibāt apli gaudētes zc. Et specialiē hi duo apli. Jacob⁹ z Johannes. ℟ Nā Iacob⁹ ab Herode est occisus sic ꝓtz Act. xij. Johes etiā a Domiciano ī insulam Pathmos est relegat⁹ in feruēt⁹ olei dolio punitus. ℣ Ideo dixit dñs. Calicem quidē meū bibetis. Illū etiam calicē biberunt omnes martyres. Apoc. vij. Lauerūt stolas suas in sanguine agni. ℟ Sic oēs electi bibere debent de calice passionis. ℣ De q̄ Grego. Sanctus q̄sq̄ vt eterna supplicia euadat z ad sempiternā gloriā ascēdat: debet flagellis atteri: vt in iudicio purgatus valeat inueniri. ℟ Secundus calix sacramētalis cōmunionis est in tēplo. de illo bibit sanguis x̄pi viuificans. De hoc calice dr. j. ad Cor. xj. Quicūq̄ manducauerit panē: z biberit calicē dñi indigne: iudiciū sibi mā ducat z bibit. ℣ O q̄ multi sunt q̄ hūc calicem indigne sumūt. et valde miserabile est. si a diabolo p indignā sumptionē hui⁹ calicis aufert anīa q̄ per calicē passionis tamare est redempta. ℟ Tertius calix est beatitudinis eternalis. et ille est in celo: de quo bibit vinū letificās. Cañ. v. Bibi vinū cū lacte meo. ℣ In vino iocunditas gaudij de diuinitate. in lacte dulcedo de humanitate significat. O quō ibi inebriabūt de isto calice. ꝑm illud ps̄. Calix me⁹ inebrians q̄ ꝓclarus est. ℟ Hic calix semel bibitus facit obliuiscī oēs labores. z trīstīciā ꝓteritā. Et ibi tūc implebit illud Sapiētis. Date siceram merentibꝫ. z vinū scz ꝓsolatiōis his q̄ meesti sunt corde. puer. xxxj. Hūc calicē nunc

bibit btūs Jacob cū dño in celo qui tam amarū calicem bibit p dño hic in mundo. Quart⁹ calix ꝺr calix damnatiōis gehēnalis de illo bibit i inferno sulphur ardēs et flammās fm illō ps. Ignis et sulphur spiritus procellarū ps calicis eoꝝ. Heu dñe si talis est ps calicis qs totū calicē sustinere pt: Certe hūc calicē bibēt illi⁹ calicis amatores illi vicz de qb ꝺr prouerb. xxiij. Qui morant in vino z studēt calicib epotādis. Bibit aūt de calice gehēne pot⁹ sulphurz flāmās z ardēs vt sic ignis ardori puersi cordis: et sulphur fetori praui opis respōdeat sed ille pot⁹ non dabit nisi habentib signū cauponis infernalis scz diaboli. De qb ꝺr Apoc xiiij. q habebūt caracterē bestie in fronte ꝛc. De q scribit ibidē. Hic bibet de vino ire dei qđ mixtū est mero in calice ire ipi⁹: et cruciabit igne z sulphure añ spectū agni z fumus tormētoꝝ eoꝝ in cōspectu angeloꝝ sanctoꝝ ascendat in secula seculoꝝ nec habebūt requiem die ac nocte. Hoc est ꝓtra illos q erronee tenent q dānati q̄cz certis diebus aut horis habeāt quietem a penis. De hoc cruciatu ait Grego. Quid in illo die acturus est qui a ꝓspectu iudicis raptur ab electorum societate: q tenebrescit a lumine cruciabit eterna cōbustione. Certe btūs Jacob cuius hodie festum agimus bibit tantū de calice passionis q nunc prorsus immunis est a calice damnationis. Exp̄dictis ptz q̄lis sit in q̄libet calice mixtura fm illud ps. Calix i manu dñi vini merl plen⁹ mixto. Dixta em̄ sunt in ꝓmo calice vinū z fel in scō vinū et aq in tertio vinū z lac in quarto ignis z sulphur. Btūs ergo Jacob de ꝓmo et secundo calice bibit in mundo et de tertio tā inebriat in celo de q̄rto aūt nūq̄ gustabit in inferno: sed eternaliter deū laudabit: q hūc calicē euasit z cum xp̄o semp gaudebit. Huius aūt gaudij si volum⁹ esse ptices oportet nos pmū esse socios sue tribulationis si em̄ nō cōpatimur: nō cōregnabim⁹ q si xp̄s suis nepotib s.b. Jacobo et Johāni noluit dare regnū nisi biberent calicē passionis q iure tūc nobis daret: certe multo minus ꝛc.

De Inuentione sancti Stephani.
Sermo LXVIII.

LXVIII

Statuisti verba tua que locutus es in manibus pueroꝝ tuoꝝ ꝓphetaruꝫ vt transferent ossa regū nostroꝝ z ossa patrū nostroꝝ de loco suo. Baruch. ij. A ꝓpo introductiōe nota q in cōmuni ꝓuerbio ꝺr. Quilibet sacerdos laudat suas reliq̄as. Et causa hui⁹ laudis est vt p ꝓmē dationē reliquiarū z sctoꝝ ꝓp̄s ad deuotionē excitet. Et sic legit. ij. Paral. v. q salomō tēplo edificato posuit in illud arcā testamenti in q̄ erāt reliq̄e: ꝗga aaro q̄ frondit z floruit z amigdalū ꝓduxit tabula testamenti z vrna aurea hūs māna. vt ꝑ ꝓp̄s ad deuotionē excitaret sacerdotes z leuite qui arca portabat canebāt tubis et voces i sublimi tollētes ceperūt laudare z dicere. Cōfitemini dño qm̄ bon⁹ qm̄ in se. misericordia ei⁹ ps. cv. Moraliter xp̄s hic p sacerdotē designat de q̄ ꝓdixit ps. dicēs. Jurauit dñs z nō penitebit eū tu es sacerdos i eternū fm ordinē melchisedech. Iste sacerdos xp̄s habet duas ecclesias. vnā militantē aliā triūphantē. In ꝓma bz ꝓciosas reliq̄as. s. sanctoꝝ corpa in scōa aīas electoꝝ. fm illud ps. Custodi innocētiā z vide equitatē q̄m sūt reliq̄e homi pacifico. has reliq̄as ipe i scriptur hincinde multipl̄r cōmendat dicens p apl̄m Heb. xj. Scti per fidē viceꝛt regna: operati sūt iusticiā ꝛc. Et laudes cuilibet scti ꝓsueuit ecclia recitare vt ꝓpius ad deuotionē z veneratiōe sctoꝝ excitet. Inter has reliq̄as eccl'ia bz valde ꝓciosas q̄ sūt corpa sctoꝝ stephani ꝓthomartyris. Nicodemi. Gamalielis. et Abibe q̄z inuētionē hodie solēnit celebrat: et in ꝗbis ꝓmissis p Baruch ꝓphetā laudat di. Statuisti ꝗba tua ꝛc. B In ꝗbis ꝓmissis inuētio siue translatio corpis sci stephani ex q̄ttuor cōmendabilis reddit. Primo ex pte illi⁹ a q facta est scz xp̄i. cū dic. Statuisti ꝗba tua. Ipe em̄ ꝗba q locut⁹ est in trāslatiōe sci stephani. statuit. i. firma et certa esse fecit. Et ꝫ duplici rōne. Pria qz ipa relatio nō fuit vana: sed triplici apparitiōe firmata. Sicut em̄ in ore duoꝝ vel triū testiū stat oē verbū. Et sicut in trib diebus experit omne factū: sic etiā in trib reuelationib cōprobat oīe verū. Scda qz nō fuit fantastica sed cōgruis similitudinib de-

De sctō Stephano in eius inuētionē

mōstrata. Ostēdit Gamaliel Luciano tres calathos aureos. vnū plenū rosis rubentibus. q̄ signabat reliq̄as sctī stephani/q̄ fuit aureus p charitatē z carnis incorruptionē. z rosē⁹ p sanguīs effusionē. Alij duo erant plent rosis albis. z signabāt reliquias Gamalielis z Nicodemi. q̄ fuerūt aurei p charitatē. z albi p intentiōis puritatē. Aliū etiā ostēdit argenteū croco plenuz: et signabat reliquias Abibe filij nicodemi: q̄ fuerat tā ꝓ argentū nitidū p virginitatē. Croce⁹ em̄ color ꝺr esse medius inter albū z rubeū. q̄ ipe cum candore virginitat̄ habuit albedinē pure intentionis z rubedinē charitatis. ¶ Scō ista inuētio est cōmendabil' ex pte illoz p q̄s facta ē. cū ꝺr. Que locut⁹ es i manibꝫ puerorꝫ tuorꝫ ꝓphetaru. t. nicodemi gamalielis z luciani: q̄ fuerūt pueri ꝓpt̄ puritatē: simplicitatē: z būllitatē. ¶ Ista em̄ tria disponūt hoiem ad suscipiēdas diuinas reuelatiōes. Prio puritas. puer. xxij. Qui diligit cordis mundiciā ꝓpter gratiā labiorū suoꝫ habebit amicū regē. Scō o simplicitas. puer. iij. Cū simplicib⁹ sermocinatio ei⁹. Et tertio būllitas. ps. Intellectum dat puulis. Fuerūt etiā ꝓphete. qō patz in Gamaliele q̄ manifestauit multa p̄terita: sicut suā et sctī stephani passionē. p̄sentia occulta: sicut ossa i terre visceribꝫ occultata. z futura. sicut vbertatē futurā. Tertio ꝓmendabilis est ex pte illoꝝ q̄bꝫ fiebat q̄ fuerunt reges z pīes: cū ꝺr. et trāsferent ossa regum nr̄oꝝ z ossa patrū nr̄oꝝ. fuerūt em̄ reges ñ tyranni. Tyrannū em̄ tria faciūt. scz ambitio dñandi. cupiditas lucrādi. z crudelitas seuiendi. Ipi aūt nō fuerūt tyranni sed reges. q̄ nō fuerūt ambitiosi nec cupidi nec crudeles: iz misericordes z pij. Fuerūt etiā pīes q̄ nos genuerūt p euāgelicā eruditionē. ij. ad Cor. iij. Nā in xp̄o ihesu p euangeliū ego vos genui. Itē genuerūt nos p exēpli exhibitiōez. Eph. v. Imitatores dei estote sic filij charissimi. et. j. Cor. xj. Imitatores mei estote sic z ego xp̄i. Itē p deuotā oratiōnē sic stephan⁹ paulū genuit: quia ipm sua oratiōne ꝓcurauit. sic dicit Aug⁹. Si stephan⁹ nō orasset: ecclia paulū non habet. Quarto hec inuētio cōmendabilis est ex cā ꝓpt̄ quā fiebat. q̄ in loco būili iacebāt: et iō ad locū dignioꝛē trāsferēdi erāt. qō notat cū ꝺr. Transferent de loco suo. ¶ Ubi nota q̄ triplex translatio facta est de corpe sctī stephani. Prīa fuit ꝺ loco despecto ad montē sion: vbi ostēsum fuit ēpti meritī essē apud deū. q̄ suis meritiꝫ ipetrauit bona tpalia corpalia z spūalia. Tpalia. q̄ cū p⁹ sterilitas magā esset: ipa die pluuia magna descēdit sup terrā quā fecūdauit z abūdantiā magnā fecit. Scō o bona corpalia. q̄. lxxij. hoies fuerūt a diuersis languoribus liberati. Tertio ipetrauit bona spūalia. scz dei indulgētiā z grām. Un dixit gamaliel Luciano. Aperi nob vt p nos aplat de⁹ ostiū clemētie sue i Ꝑ mūdo. Scōa trāslatio fuit de sion i Cōstātinopolim vbi illi q̄ transferebāt obulā habuerūt demones: angelos: et stephanū. Demōes q̄dē deflebāt sua incēdia dicētes. Ue nob q̄ ptho martyr stephan⁹ trāsit diro nos verberās igne. Angeli affuerūt q̄ sup corpus ei⁹ celestes laudes decātare audit sūt. Stephan⁹ affuit ꝓpulsans picula marꝫ vicz tēpestatē. apparuit em̄ eis dicēs. Ego sum: nolite timere. z sic trāquillitatē magnā fec. Tertia trāslatio fuit de Constantinopoli romam. Quā q̄dē ꝓmēdabilē q̄tuor fecerī. Prīmū est collatū būficiū: q̄ filia Theodosij fuit a demōe liberata. poterat nāq̄ dicere Theodosi⁹ stephano. Filia mea male vexat a demonio. poterat sibi stephan⁹ rīdere. ego ventā. s. romā z curabo eā. Scōm est stupendū. pdigiū. Nā cū ad q̄ndā eccliaz portarēt vectores subintrant: nec vltro ꝓgredī pūt. Aliud etiā fuit pdigiū: q̄ cū greci corpus Laurētij loco stephani accipe vellēt: amētes sūt effecti z postea mortui. Tertiū est gratū ꝓfortiū. q̄ corp⁹ laurētij in lat⁹ se vertit z mediū sepulcri vacuū stephano dereliquit. Quartū est celeste oraculū. clauso em̄ sepulcro audite sūt voces angeloꝝ dicētiū. O felix roma q̄ corp⁹ laurentij hispani. et stephani hierosolymitani gloriosa pignora vno claudis mausoleo ¶ Circa pdicta q̄rit cui⁹ autoritate reliq̄e seu corpa sctoꝝ sūt trāsferēda. Ad Ꝑ dicēdū q̄ corpa sctoꝝ nō sūt trāsferēda de loco ad locū sine autoritate p̄ncipis. s. pape vel epoꝝ: vl' sine lnia synodi. vt in c. corpa. de ꝓse. di. j. et hoc verū est vt ibi notat glo. cū corp⁹ traditus est ꝓpetue sepulture. vt. l. fi. C. de relī. z sum ptī. fu. nīsī necessitas imineat. Si aūt non est traditum ꝓpetue sepulture: pōt trāsferri

sine autoritate alicuⁱ, vt. C. e. ti. l. ij nec dñ. Et ꝑdicte leges loquunt de oib⁹ corpibus generalit. ¶ Scdo ꝙro quo reliquie sctoꝝ dñt ꝓlo oñdi. Ad ℔ dico q̄ antiq̄ reliquie nō dñt oñdi extra capsam, nec exponi venales. Rō ꝓhibitiois est ꝑm panor. in. c. ij. de rel. z ve. san. q̄ cū oñdunt ossa nuda mltoꝝ deuotio torpescit. Dicūt em̄ q̄ si fuisset sanctⁱ ossa nō fuissent sic dispsa: non aduertētes q̄ oib⁹ generalit dictū ē. Cinis es z in cinerē reuerteris. His exceptis q̄b⁹ deⁱ singularē gratiā facere voluit: vt i corpore btē ꝙginis. Johis euāgeliste, z simili um. Reliq̄as ꝙo inuētas de nouo nēo dz publice venerari nisi autoritate romani pōtificis fuerint approbate. Et plati nō ꝑmittant q̄ illi q̄ accedūt ad eoꝝ eccl̄ias cā veneratiois decipiant falsis figmētis: sic q̄ñq̄ occasiōe q̄stus fieri ꝙsueuit. vt hī in. d. c. ij. ℔ Reliq̄e etiā sctoꝝ nō debēt exponi venales. q̄d fieri pōt duob⁹ modis. Primo cū ꝑe venduntⁱ: inde accepto ꝑcio. q̄d nō licet: q̄ sacra z religiosa nō sūt in dñio alicuⁱ⁹: nec capiūt extimatiōnē. vt insti. de re. diui. ℌ. nullius. Scdo q̄ñ exponūt pasim causa q̄stⁱ⁹ vt bēant large oblatiōes. Est em̄ hec q̄dā larga vēditio vt dicit panor. vbi s. Plura de veneratiōe reliquiarū vide infra sermone de oib⁹ sctis. ℍ Ultimo ꝙro q̄ñ trāslatio siue inuētio corpis scti stephani facta fuit. Ad ℔ dico q̄ corpⁱ⁹ bti stephani inuentū fuit āno dñi. cccc. vij. et imperij Honorij anno. vij. et ea die q̄ ei⁹ passio celebrat. s. sequēti die post natalis dñi. Festa aūt mutata sunt duplicī rōne. Prima est q̄ festū de inuentiōe solēnⁱ⁹ agebat q̄ festū de passiōe. z hoc tum ꝓt reuerentiā natiuitatis dñi. tū ꝓpter mlta miracula q̄ in ipⁱ⁹ inuentiōe dñs ostendit. Quia ꝑ passio ipⁱ⁹ dignior est q̄ inuētio: z ob hoc solēnior debet esse. Jō festū de passione eccl̄ia ad illud tps trāstulit in q̄ i ampliori reuerētia habeat. vicz imediate post natalē dñi. z inuentionē ei⁹ ad tertiā augusti q̄ fuit laplidatus. Scda rō. q̄ stephanⁱ⁹ ꝓthomartyr est. et cū martyriū sctoꝝ sit natale eoꝝ in celis. Jō merito statim post natale dñi natale scti stephani celebrat. vide de hoc plura in ser. de eius passione.

Sermo alius de inuentione sancti stephani LXIX. wann. XII.

IPstum deduxit dñs ꝑ vias rectas z ostēdit illi regnū dei. Sap. x. Quanta iusticia floruit beatissimⁱ⁹ ꝓthomartyr noster stephanⁱ⁹: bñ ostendūt scripture canonice, sicut Lucas euāgelista scribēs actus apl̄oꝝ hoc refert Act. vj. et. vij. Un Act. vj. dr q̄ crescēte nūero discipuloꝝ. scz fidei xp̄iane factū est murmur grecoꝝ aduersus hebreos: eo q̄ despicerentⁱ i ministerio q̄tidiano vidue eoꝝ. Ad sedandū ḡ illud murmur. vij. apl̄i ꝙuocauerūt mltitudinē discipuloꝝ dicētes. Nō est equū nos derelinq̄re ꝙbū dei z mīstrare mēsis. ꝙsiderate ḡ viros ex vobis bonī testimonij septē plenos spūsctō z sapia. q̄s ꝙstituam⁹ sup ℌ opus. ecce iusticia. et elegerūt stephanū virū plenū spūsctō z fide: et alios sex. specialr tū dr stephanⁱ⁹ plenus spūsctō ꝓpt excellētiā sue sctitatis z iusticie. z iō ꝑmⁱ⁹ inter septē diaconos noiat. Quāta aūt i eo refulserit iusticia ptz ex eo q̄d sequit. q̄ ipe faciebat sig̃ z ꝓdigia mag̃ in ꝓlo. imo nō solū i ꝓlo fec̄ miracula: sz z disputādo cū iudeis de fide xp̄i ꝙuicit eos multiplr. autoritate scꝑture et rōne ostendēdo ex ꝓphetis mltiplicit ihesū esse verū messiā iudeis i lege ꝓmissum. vt patz Act. vij. De vtiq̄ fuert vie recte ꝑ q̄s dñs iustū ꝓthomartyrē stephanū ℌ deduxit. vicz veritas vite z doctrie. z iō oñdit illi regnū dei: nō solū i ꝓpria vt oib⁹ btis. sz et spāliter hic in vita i hora sue passiōis cū lapidaret a iudeis. ait em̄. Ecce video celos apertos z ihesū stantē a dex. dei. Jō bñ verificant ꝙba thematis. Justū deduxit dñs ⁊c. vbi s. In ꝙbis thematis ad laudē ꝓthomartyris stephani duo nob sūt ꝙsideranda. vicz ipius meritū. q̄ iustus quē dñs deduxit ꝑ vias rectas. Scdo eiⁱ ꝑmiū: q̄ dominus oñdit illi regnū dei ⁊c. ¶ Circa ꝓmū est notandū q̄ duplices sunt vie hois. vicz vie pctoꝝ z vie iustoꝝ. Vie peccatoꝝ sunt vie septem capitaliuz viciorū: ꝑ q̄s ambulāt pctores i infernū. De q̄bus dr Sap. v. Lassati sum⁹ in via iniquitatis et perditionis z ambulauim⁹ vias difficiles Dicit notanter. lassati sum⁹. quia onus graue impositū viatori facit eum cito lassum. Quātē peccata sint onera grauia ostendit ꝓpheta dicēs. Sicut onus graue grauate

De sctō Stephano in eius inuētione

sunt sup me, igit velint nolint pctōres lassa
bunt. Sunt aūt septē vie iniq̄tatis q̄ sunt
valde difficiles: et tñ pctōribꝫ multū amabiles. De his vijs dicit Greg. xxij. moral.
Vita nāq; elati superbia, via raptoris auaricia, via lubrici ꝯcupiscētia carnalis, et subiungit. In vijs ḡ suis vnusq̄sq; oculos deprimit: q; solis vicijs vt p hec aīo satisfaciat intendit. Et hoc est qō dicit Job. xxix.
ca. Oculi em illius sunt in vijs eius, sicut ḡ
septē sunt vie materiales itinerantibꝫ difficiles: ita septē sunt vie morales peccatoribus difficiles, scz montuosa p quā ambulant superbi, spinosa p quā ambulant auari,
lutosa p quā ambulāt luxuriosi, tenebrosa
p quā ambulāt inuidi, tumultuosa p quā
ambulant iracūdi, sumptuosa per quam
ambulāt gulosi, tediosa p quā ambulāt accidiosi. Prima vīa accipiūt superbi z ambitiosi: q̄ sp vadūt vias mōtuosas: qō est periculosuz, q; ō modico lapsu iminet magnū
piculū, q; em Gre. ꝓto grad⁹ altior tanto
casus grauior z decliuior. Istis est sīc de loquendū, q; multo meli⁹ currit ꝺ montē ascendendo q̄ descendēdo de monte in vallē, q;
hz anteriora crura breuiora q̄ posteriora.
Moralit, tidie anteriores sunt affectiones
ad deū, posteriores sunt affectiōes ad mūdū. Ita in superbis breuiores sūt affectiōes
ad deū q̄ ad mundū. Secōam vīa eligunt
auari vicz spinosam, sicut saluator ostendit
q̄ diuitie sunt spine. Matth. xiij. q; cū magno labore acquirunt, cū timore custodiūtur: et cum dolore amittunt, em illud Osee
ij. Sepiam viā tuā spinis. Tertiā vīa eligunt luxuriosi q̄si bestie. De qbꝫ in ps. Inquinate sunt vie ill⁹ in oī tpe. Talīū via ē
lata z trita et lutosa: et multi transeūt p eā.
Mat. vij. Lata est vīa q̄ ducit ad pditionē
et multi ambulāt eam. Per oppositū est de
vijs castis. De qbꝫ in ps. Ambulās in via
imaculata hic mihi mīstrabit zc. Quartaz
vīa ābulāt inuidi vicz tenebrosam, q; iuidi
p malitiā, pria sunt excecati: et ita sp in tenebris ambulāt, em illud puerb. ij. Relinquūt iter rectū: et ambulāt p vias tenebrosas q̄ letant cū malefecerint z exultāt i rebꝫ
pessimis zc. Quintā vīa scz tumultuosaz sīue lapidosam lapidū sele ꝯcutientiū vadūt
iracūdi: q̄ valde facilīter ledunt a lapide, i.
a ꝓbo, primi etiā modico, de qbꝫ in ps. Cō
tritio z infelicitas in vijs eoz et vīa pacis
nō cognouerūt. Sextā viā scz sumptuosā
eligūt gulosi: q̄ ea q̄ pauplbꝫ cōicare debēret superflue cōsumunt z in voluptate viuūt.
Septimā viā scz tediosam eligūt accidiosi q̄ sp sunt fatigati dū ea debēt agari q̄ sūt
ad salutē, oē em qō ad diuinū spectat officiū reputāt ab eis nimis longū: hūt tediuz
in ꝓbo dei audiēdo: in missa: in vesptis zc,
sz nō hūt tediū i mūdi vanitate. Iste vie sūt
homi difficiles, q; mergūt ad interitū, iste
vie sunt boi nociue z piculose, q; retrahūt
eū a vijs veritatis: ita q̄ nec hō his vijs occupat⁹ nosc̄it ea q̄ dei sūt. Ideo ꝺr vbi supra.
Sap. v. Ambulauim⁹ vias difficiles z vi
am dñi ignorauim⁹. Hinc est q̄ boies vicijs datī sp de alijs hoibꝫ male iudicāt: eo
q̄ nesciunt mensurā vie iustoz: et ex ꝟ iudicāt q̄ oēs hoies em seipos, nō em iudicāt q̄
alij hoies qnq̄ possint viuere virtuose, mirāt em luxuriosus quō hō posset suare pcetuā ꝓtinētiā. Gulosus estimat q̄ nullus
suare possz verā abstinētiā. Auar⁹ iudicat
q̄ oīs hō cupiat bīa diuitias z abūdantiā.
Et ꝟ est qō dic Crisi, in q̄dā omel. Dis hō
em se estimat alterū. nō em pōt hō melius
sentire ꝺ altero q̄ sentiat de seipo. Ecce fornicar⁹ neminē castū estimat, cast⁹ nō facile
suspicat de fornicatiōe. Superbꝫ neminē pitat humilē, hūilis neminē credit superbū. et
sic de alijs. Alie sunt vie iustoz. et ille non
sūt aliud q̄ vie ꝓceptoz dei, p has ḡ vias
ambulāt q̄ ꝓcepta dei custodiūt, ꝟ illō ps.
In mādatz tuis exercebor z ꝓsiderabo vias tuas, z iterū. Viā mādatoz tuoz cucurri. ℟ In genere ḡ loq̄ndo tūc via hominis nō est aliud q̄ ei⁹ actus sīue sint interiores sīue exteriores. Vñ Greg. xxj. moral.
sup illud Job. xxxj. Nōne ipe ꝓsiderat vias meas z cūctos gressus meos dinumerat: dic, Quid viarū noie nisi actiōes denūciat: Hinc p Isai. vij. ꝺr. Bonas facite vias
te vras z studia vra. Bone aūt vie sūt vie
ꝓceptoz dei. Et subdit Grego. ibidē. Sic
dñs vniuscuiusq̄ cōsiderat vias: sic dinumerat gressus: vt nec minutissime q̄dē cogitationes eius iudicio ac verba tenuissima que apud nos vsu viluerunt: indiscussa pmaneāt. Hoc est qō ait saluator Matth. xij. De omni verbo ocioso qō locuti fuerint homines sup terraz reddēt rationē in

dñe iudicij. Laborãdũ est ergo cuilibet homini vt vadat p vias rectas, et si eas ignorat tũc imploret cũ ꝓpheta a dño illarũ noticiam dicẽs. Notã fac mihi viã in q̃ ambulẽ. et iterũ. Vias tuas dñe demõstra mihi. et iterũ. Da mihi intellectũ vt discã mãdata tua. Multũ em̃ ꝓfert ad solaciũ ambulanti bona noticia vie p quã dz ambulare. Nã ceteri parlbo talis via videt ambulanti breuior q̃s via ignota eiusdẽ q̃ntitatis Ita est de via recta iustoꝝ: sed multi sunt q̃ se putãt ambulare p vias rectas: z tandem errãtes p̃cipitant in foueã. sicut sũt multi q̃ nolũt reprehendi i pctis suis: aut nõ credẽtes ea eẽ pctã: vel nõ tã grauia. De q̃bo dic̃ Salomon. puer. xliij. Est via q̃ videt homini recta: nouissima aũt eius ducũt ad mortem. Q dei q̃t sũt tales q̃ etiã sub specie melioris vite sibi q̃q̃ statuũt terminũ multorũ dieꝝ in pctis suis: totalit̃ abhorrẽtes timorẽ dñi. bi vtiq̃ ambulãt p vias obliq̃s falsas z piculosas q̃ p̃cipitãt hoiem i gehennã. Beati g̃ q̃s deducit dñs p vias rectas. bñ beati. qz taliby oñdit regnũ dei. vt ptz in scda pte. ℣ Circa secundã ptẽ ergo ẽ notandũ q̃ triplex inuenit regnũ in scptura sacra. vicz regnũ dei: regnũ mũdi. et regnũ diaboli. Primũ est regnũ decoris. secundũ regnũ timoris. et tertiũ regnũ horroris. Primũ regnũ scz dei est celũ. secundũ mundi. tertiũ infern. Celũ nãq̃ est regnũ decoris z glie. iuxta illud ps. Gloriaz regni tui dicẽt z potẽtiã tuã loquent: vt notã faciãt filijs hoim potentiã tuã z gloriaz magnificẽtie regni tui. De h̃ reg dic̃ Bern. in flori. li. ix. Quattuor sũt genera hoim regnũ celoꝝ possidentiũ. nã aliq̃ violẽter rapiũt illo. alij mercant. alij furant. et alij intrare cõpellunt. Violenter rapiũt q̃ relinquunt oia z sequunt xp̃m z corpus suũ castigãt. De q̃ dr Mat. xj. Regnũ celoꝝ vim patit z violẽti rapiũt illud. Ubi dic̃ Aug. Certe nõ est modica vis dũ q̃s potẽs habere vitã delicatã relinq̃t tpalia et vim facit carni sue p̃ macerationẽ aut castigationẽ. Qui em̃ sic p̃seuerat certi ẽ de reg celoꝝ. Hec Aug. Alij mercant regnũ celoꝝ q̃ se exercitãt in opibo miscõie corpalibo z spũalibo. De illis dicit Aug. Venale habeo dicit dñs. q̃d: regnũ celoꝝ. q̃ emit: pauptate regnũ. dolore gaudiũ. labore req̃es. ignominia gloria: morte vita. Moneta g̃ qua emit regnũ celoꝝ est paupertas. sm illud Mat. v. Beati pauperes spũ q̃m ipoꝝ est regnũ celoꝝ. Illi autẽ dicunt pauperes spũ q̃ nõ inflant spũ superbie: q̃ vicz oia terrena reputãt vt stercora ꝓpter beatitudinẽ q̃ est deus. Ecõtrario diuites sunt q̃ nullo volunt carere: sed quicq̃d eoꝝ superbia z insatiabilis volũtas cupit hoc volũt hñe. Hec Aug. Moneta q̃ emit gaudiũ est dolor z p̃secutio. Mat. vbi s. Beati q̃ p̃secutionẽ patiunt ꝓpter iustitiã: q̃m ipoꝝ est regnũ celoꝝ. vbi dicit Aug. Notãter dicit dñs: ꝓpter iustitiam. nõ ꝓpter suã iniquitatẽ. Moneta qua emit requies est labor pñie. Mat. xiij. Penitentiã agite z approp̃inquabit regnũ celoꝝ. Moneta q̃ emit gl̃ia est ignominia et hũilitas p̃funda. vñ Mat. xviij. Nisi cõuersi fueritis z efficiamini sic̃ puuli nõ intrabitis reg celoꝝ. Ubi dicũt Hiero. Crisso. et Hila. Paruulus est q̃ ad annos discretionis nõdũ puenit: nõ inuidet. et si irascit q̃ dammõ videt statim obliuiscit: nõ desiderat mulieres pulcras videre. cuilibet credit et ꝓfidit: quẽcq̃ diligit estimãs patrẽ suum Sic vos charitatẽ habete ad oẽs: nõ sitis acceptores p̃sonarũ. Hec Hiero. z ceteri. Moneta q̃ emit vita ẽ moris p xp̃m assumpta. iuxta illud. Regnũ celoꝝ vim patit ꝛc. Magnã em̃ vim z violẽtiã q̃libet sibi facit q̃ ꝓpt regnũ celoꝝ vitã suã ꝓtenit. Sic g̃ ptz quõ emit regnũ celoꝝ. Tertij sunt q̃ furant regnũ celoꝝ. illi vicz q̃ multa bona occulte faciũt fugiẽtes vanitatẽ z laudẽ humanã z solo diuio testimonio sũt ꝓtenti. de q̃by saluatoꝝ dicit Mat. vj. Pater tuus q̃ videt in abscõdito reddet tibi. Quarti sunt q̃ cõpellunt intrare regnuz celoꝝ. illi vicz q̃s hic ignis paupertatis ꝓbat deo volẽte. De q̃by dr Luc. xiij. Cõpelle intrare. Cõpellũtur em̃ varijs oppressionibo et necessitatibo afflicti. Vñ Greg. Mala q̃ nos hic p̃mũt ad deũ nos ire cõpellũt. vñ Act. xiij. Per multas tribulationes oportet nos intrare in reg ce. De hoc regno dic̃ Aug. in de spũ et aia. Ecce venale ẽ regnũ dei eme si vis. nec multũ estimes de re magna ꝓpter p̃cij magnitudinẽ: tantũ valet q̃tũ habes. noli q̃rere quid habeas: sed q̃lis sis. res ista valet tantũ quantũ es tu. te da: et habebis illam. sed mal? sum inquies z forte me nõ accipit

De sctō Bthphano in eius inuētionē

dando te illi bon⁹ eris. Tantū em̄ emit vi⁹ dua duob⁹ minutis q̄tū emit petrus relin⁹ quēs retia, q̄tū emit zacheus dando dimi dium patrimoniū. Regnū em̄ dei tantū va lēt q̄tū habueris. In illo regno dei vt dic̄ Aug⁹, xxij, de ciui. dei, quicq̄d desiderabit aderit: oē q̄d ibi erit bonū erit, q̄d ibi vide bimus amabim⁹ z laudabim⁹, ecce q̄d erit in fine sine fine. Nā q̄s ali⁹ est noster finis nisi q̄enire ad regnū cui⁹ nullus est finis. Hec Aug⁹. Hoc est regnū q̄d dn̄s ostēdit inclyto pthomartyri Bthphano dū vidit celos aptos z ihesum stantē ad dextrā p̄is vbi sup̄, tūc vidit ea q̄ nō licet loqui: q̄ hu manitus nō possunt cō p̄hendi z nullo fi ne cōcludi, nūq̄d tunc letus ille dulcis mar tyr morte sustinuit cum ad regnū illud festi nauit. Jōo bñ scribunt de eo verba thema tis, Justus deduxit domin⁹ p vias rectas et ostendit illi regnum dei zc. Secundū re gnū est mūdus q̄d est regnū timoris. De q̄ Mat. xxiiij. Surget gens i gentē z regnū aduersus regnū, z erūt pestilētie z fames z terremotus p loca plurima. Istud regnuz xp̄s cōtempsitq̄ fugit turbā q̄ eum voluit facere regē. Joh. vj. Ideo dixit Jo. xviij. Regnū meum nō est de hoc mūdo. Quā re autē illud dicat regnū timoris: ostendit Boet⁹, iij, de ꝯsol. psa. v. narrās historiaz de Dionisio tyranno. quā historiā plen⁹ narrat Macrob⁹ de somno Scipionis li. x. Dionisi⁹ ināt aule sicule inclementissi⁹ mus incubator: familiari cuidam suo exisi manti vitā Dionisiū esse beatā, p̄ter huius mūdi voluptatē: volēs ostendere q̄s plena esset vita sua piculis: gladiū euaginatū su p̄a caput illi⁹ pilo eq̄no suspēdit, epulasq̄ et copias tyrannicas ei p̄sentare fecit. Cūq̄ familiaris timore mortis grauatus epulas minime aduerteret dixit Dionisi⁹, talis est mea vita quā tu beatā putas, sic ināt mor tem nobis imminentē p̄uidem⁹. Estima q̄ q̄s felix esse poterit q̄ timere nō desinit. Est ergo regnū mūdi regnū timoris. q̄s dubi tat vbicūq̄ in mūdo hoiem ꝯstitutū nō de bere timere picula īfinita q̄ sibi sūt possibi lia: tā ab elemētis: tā ab inimicis: tā a bestijs: tā ab infirmitatibz latētibz sui corpis, et sic de alijs. Tertiū regnū est infern⁹ q̄d dr regnum horroris siue doloris, vbi dn̄at ille tyrannus q̄ est rex sup oēs filios superbie. Job. xlj. Ubi null⁹ ordo sed sempiternus horror inhabitat, cui horori sup terrā ni hil pōt cōparari. Ubi Sap. j. Nō est infero rū regnū in terra scz in supficie terre sz cir ca centrū. Nō igit̄ hoc regnū tertiū neq̄ se cundū: sed p̄mū accipiēt sancti. Juxta illō Sap. v. Accipiūt regnū decoris z diade ma de manu dn̄i, dn̄abunt em̄ in honore: coronabunt cū decore, et obseruabunt sub bono tutore, et defensabunt ab oi timore. q̄d singulariter nostro pthomartyri con gruit, q⁹ Bthphan⁹ grece latine dr corona Fuit em̄ bñ corona martyrū, q⁹ principiū martyrū ī no. testa. sic Abel in veteri, ideo ostēsum sibi est regnū dei in q̄ nūc eternali ter manet coronat⁹ zc. Dubitat circa p̄mis sa. Ex q̄ superi⁹ dictū est q⁹ vie recte p quas dn̄s deduxit b. pthomartyrē Bthphanum z quemlibet iustū ad regnū: sunt vie mādato rū siue p̄ceptoz dei. Que sūt tū illa q̄ nos debēt inducere ad obseruantiā mandatoz dei zc. ℣ Ad hoc dicendū est q⁹ septē sunt q̄ merito nos mouere debēt ad obser uantiā diuinoz p̄ceptoz, scz sūma autori tas dei p̄cipientis, imēsa dei dignitas z ma iestas, p̄ceptoz rōnabilitas, p̄ceptoz ma xima vtilitas, maloz multiplicitas: q̄ incur rūt nō obseruātes p̄cepta dei, bñficioz divi noz magnitudo z multitudo, mādatoz dei in obseruādo possibilitas. P̄mo q̄d obser uantiā p̄ceptoz dei nos mouere dz sūma autoritas dei p̄cipientis q̄ bz i nos vniuersale et plenū dn̄ium. tū qz creauit, tū qz regit et gubernat vniuersa, ad talē aūt p̄incipē pti net ꝯdere leges nob: z nos sibi obedire z eū honorare corde ꝯbo z opib⁹. Jō frequēter p̄cepti⁹ p̄mittit Exo. ij. Ego dn̄s deus tu⁹, q̄s aūt nollet talē dn̄m timere, q̄s nō vellet ei obedire: sub cui⁹ ptāte z volūtate taliter viuimus vt sine eius volūtate aut ꝯtra su am voluntatē nō possz q̄s ad minutū pdu rare. Secōo nos ad h̄ inducere dz imensa dei dignitas z maiestas quā bz p potentiā eminētiā, pulcritudinē, z alia sua p̄pria p̄ q̄ merito debem⁹ eū honorare: ipm reuere riz sibi obedire. Magnū est em̄ obedire p lato minori, maio⁹ superiori, sz maximū infi nite dignitatis principi, vt pz p ille in poli cia humana. Tertio debet nos inducere p ceptorum rationabilitas. Tum qz p̄cedūt a sapientissimo, tum quia oia p̄cedunt em

dictamen recte rōnis naturalis. Quod tibi vis fieri alteri facito. z qō tibi nō vis fieri alteri ne feceris. put latiꝰ determinat doc. i. iij. sñia xx. di. xxxvij. A Quarto nos ad hoc debet mouere ꝓceptoꝝ maria vtilitas: q̄ pōt esse quintuplex. Primo qz obseruantia mādatoꝝ facit homini bona eccl̄esie ꝓpria. ſm illud pſ. Particip̄e me facdeus oīm timentiū te z custodientiū mandata tua. Secō qz totū hominē rectificat. ſm illud Eccl̄i. xv. Dedit deꝰ homini mandata: q̄ si seruaret: seruarēt eū scz in iusticia et rectitudine. Tertio qz amicū dei cōstituit. Joh. xv. Vos amici mei estis si feceritis q̄ ꝑcipio vobis. Quarto mansionē sanctissime trinitatis efficit. Joh. xiiij. Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit. et pr̄ meus diliget eū z ad eū veniemus z mansionem apud eū faciem⁹. Quinto ad vitā eternam inducit. Mat. xix. Si vis ad vitā ingredi serua mandata. Sed dz homo diligenter attendere q̄ seruet oīa dei mādata. qz sicut dr Jac. ij. Si q̄s offendit in vno factus est oīm reus. id est q̄ in vno pctō mortali deū offendit: inimicꝰ dei ꝓstituit. et si sic decedit eternaliter damnabit: nō tñ tāta pena q̄tū iste q̄ in multis ꝑceptis trāsgressoꝝ reperit. pudoꝝ vtiq; est p tāli pctō tā ꝓmpte hoī seruire: z deo p mercede eterna tā segniter obsequi et obedire. Quinto ad obseruandum dei ꝑcepta mouere dz malorum multiplicitas q̄ incurrūt dei ꝑcepta nō seruātes. Hā aufert hoī semetip̄m. tum qz in seruitutē diaboli redigit: qz oīs q̄ facit pctm̄ seruꝰ est pcti. Jo. viij. tum qz melius esset homini isti si natus nō fuisset si sic moriꝝ. Aufert etiā hoī oīa bona opa dicēte apl̄o. j. Coꝝ. xiij. Et si distribuero i cibos pauerū oēs facultates meas. et si tradidero corpꝰ meū ita vt ardeā: charitatē aūt nō habuero nichil mihi pdest. Aufert etiā homini fraternitatē siue cōmunionē eccl̄ie quā credimꝰ in illo articulo. Sctoꝝ cōionē. De q̄ ait ꝓpheta in pſ. vbi s. Particip̄em me facdeo omniū timentiū te z custodientiū mandata tua. Aufert etiā homini societatē sctoꝝ i patria: qz vitā eternā. De q̄ apl̄s ad Gal. v. qui enumeratis ꝑceptoꝝ trāsgressoribꝫ: sic cōcludit. q̄ talia agūt regnū dei nō consequentur. Sexto nos ad obseruantiā ꝑceptoꝝ mouere debet bñficioꝝ diuinoꝝ magnitudo z multitudo: in tolerādo mala nostra vt peniteam⁹: dando eucharistiā z alia sacr̄a vt sanemur: vocādo nos varie z multipliciter vt resurgam⁹. custodiēdo nos ne moriamur: et vitā eternā ꝓmittendo ne desperem⁹. Jō si tot bñficijs ingrati fuerim⁹: vtiq; graui⁹ peccam⁹. Cui⁹ exemplū habemus Mat. xviij. in seruo cui debita dimissa fuerūt q̄ cōseruo suo dimittere noluit. et Matth. xv. de seruo nequā q̄ talentū dñi sui abscōdit zc. Septimo ad obseruantiā ꝑceptoꝝ nos dz mouere mandatoꝝ possibilitas. nā leue est mādata dei ſuare. ſm illud Mat. xj. Jugū meū suaue est z onus meū leue. Et. j. Jo. v. Mādata ei⁹ grauia nō sunt. Jō dic̄ Hiero. in expositiōe fidei catholice. Anathema sit q̄ dic̄ deū nob̄ aliq̄d ꝑcepisse z hoiem ip̄lere illud nō posse. De ꝟ dixi s. in q̄dā sermone de sctā maria magdale. de pctō luxurie: quō q̄dā male se excusant dicētes. Ego nō possum dimittere pctm̄ luxurie zc. Quāt mādata dei sint leuia ptz i hūtib̄ charitatē vt dic̄ apl̄s. j. ad Coꝝ. xiij. Charitas oīa suffert oīa sustinet zc. Ubi ī pſ. Uia manda. tuoꝝ cucurri cū dilatasti cor meū. s. i caritate. Sūt etiā mādata dei leuia ex ꝟ q̄ xp̄s ad facilēdū ea est coadiutoꝝ nr̄. q̄ ſm apl̄m ad Phil. ij. opat̄ in nob̄ velle z pficere p bona volūtate. Juuāt etiā nos ꝟtutes infuse. angelus nr̄. oratio ecclie. z sacr̄a z mlta sil̄ia. Studeam⁹ g̃ sūmope ip̄lere dei ꝑcepta: vt sic deducti p vias rectas mereamur cū b. ptbomartyre Stephano videre regnum dei in secula seculorum. Amen.

De translatione sci Valentini patroni nostri. Sermo LXX.

Noch placuit deo z trāslat⁹ ē i paradisuꝫ vt daret sapiaz gētib̄. Eccl̄i. xliij.

Prio introductiōe nota q̄ qz querelatio maloꝝ ē piculosa. iō fugiēda exēplo xp̄i. nā sic modicū fermentū magnā massam facit ne corrūpit z amaricat z modicū putridus totū pomū: et dēs infirm⁹ totū caput. sic malus z pctōr mltos iustos cohabitātes deprauat. q̄re i puer. dr. Qui ꝑpētē i sinu suo nutrit patiet ab eo. z i. c. sepe. xxviij. q. j. dr. Maloꝝ ꝓsortia etiā bonos corrumpit. docet g̃ sapiēs Eccl̄i. vij. malū esse relinquen-

De sancto Valentino episcopo

dum ꝛ fugiendū dicēs, Discede ab iniquo et deficiēt mala abs te, ne igit iusti ab iniustis inficiant ꝓ eoꝝ ꝓsortiū: trāsfert eos dominus, vt de Enoch in ꝓbis ꝑmissis legit. Per trāslationē ꝓo Enoch ī paradisuꝫ terrestrē apte signat trāslatio scti Valētini patroni nr̄i hodie facta a Tridentina ecclesia in Patauiē, ecclesiā matrē nostrā: q̄re sibi cōgrue adaptant verba p̄dicta. Enoch placuit deo id est btūs Valentinus est trāslatus ꝛc. In ꝓbis ꝑmissis btūs Valentin⁹ a q̄tuor cōmendat. Primo a deuota christi imitatiōe, cū dr. Enoch, q̄ interpt̄at ambulās cū deo. Cōsuevit aūt hō cū alio ambulare ꝛ se sibi associare: aut qñ est filius: aut qñ ē familiar⁹: aut qñ est ꝓpinquus aut affinis. Innocentia aūt facit hoiem xp̄o simlem: ideo xp̄s innocētes sibi lībēter adiungit: ps̄. attestāte. Innocentes ꝛ recti cōrde adhesērūt mihi. Cōtemplatio facit hoiem deo familiarē. Vñ dr de Moyse maximo dei ꝓtemplatore Exo. xxxiij. Loquebatur ad moisen facie ad faciē: sic hō loq̄ solet ad amicū suū. Castitas ꝓo facit hoiem deo ꝓpinquū ꝛ affinem. Sap. xv. Incorruptio deo ꝓximū facit. ¶ Recte igitur xp̄s ambulauit cū btō Valentino ꝛ b. Valentin⁹ cū eo. Primo ꝛō: q̄ fuit sibi filius seruādo innocentiā baptismalē. Scōo q̄ fuit sibi familiar⁹ p cōtemplationē celestē, et tertio q̄ fuit sibi ꝓpinquus ꝛ affinis p pudicitiam virginalē. Vñ ps̄. Ego aūt in innocentia mea ingressus sum: hoc q̄ ad baptismalem innocentiā. Et iterū. Pes meus stetit ī directo, ℔ q̄ ad ꝓginalē pudicitiā. Pes id est affect⁹ aīe in directo stat qñ ad nulla mūdi dilabit̄: sed sp mundus seruat. In ecclesijs būdicā te dñe: hoc q̄ ad ꝓtēplationē internā. ¶ Scōo cōmendat a diuina approbatiōe, cū dicit, placuit deo. Placuit aūt beat⁹ Valentinus deo p tria, scz p concordiā quā cū ꝓximis seruauit, ꝓpter aīas q̄s cōuertit, et ꝓpter sensualitatē quā rationi seruire coegit. De his trib⁹ dr Ecci. xxv. In trib⁹ būplacitū est spiritui meo q̄ sunt cōcordia fratrū: hoc q̄tū ad cōcordiā quā seruauit, vbi inter oues suas et ipm vnam aīam ꝛ vnū cor esse voluit. Amor ꝓximoꝝ hoc q̄tum ad aīas quas cōuertit ꝛ ad dei et ꝓximoꝝ amorē adduxit. Et vir ꝛ mulier sibi bñ ꝓsentientes, hoc q̄tū ad sensualitatem quā rōni seruire cōegit, vel pōt dici ꝙ deo placuit: q̄ inter ceteras virtutes q̄ deo magis placent est misericordia. Juxta illud Matth. ix. Misericordiā volo ꝛ nō sacrificiū. ¶ Beatus aūt Valentinus misericordiā habuit ꝛ tpalem ꝛ spiritualē. Tempoalē quidē, q̄ bona sua pauperib⁹ liberaliter distribuit. Attendēs illud Ambr. in. c. cōuenior. xxiij. q. viij. Omnia que ep̄i sunt pauperū sunt. Et illō Hiero. in. c. gloria ep̄iscopi. xij. q. ij. Gloria ep̄i est pauperum opib⁹ pudere. Ideo inter cetera p̄cepta ep̄iscoporꝝ apl's p̄cepit ep̄iscopos esse hospitales, j. ad Thi. iij. Oportet ep̄m esse hospitalē. Ideo ī ca. quoniā. xxj. q. j. dr. q̄ res eoꝝ debēt esse cōmunes ad sustentationem pegrinoꝝ. ¶ Si ergo fuit tante charitatis: pietatis: et liberalitatis in mundo: fortis nūc est in celo: cū hic sit charitas ignis ꝛ culus ibi caminus, Esa. xxij. dicit, Cuius ignis in sion ꝛ caminus in hierusalē. Habuit etiā misericordiā spiritualē in ꝓuersione peccatoꝝ p sollicitā ꝛ feruentē p̄dicationē, implens illud apl'i. j. ad Thi. iij. Oportet ep̄m esse doctorē. Fuit ei⁹ doctor egregi⁹, quia salutis docuit et ostēdit viam verbo et facto, verbo doctrine ꝛ exemplo bone vite. Tertio cōmendat a felici translatiōe: cū dicit, et translatus est in paradisum. ¶

Fuit aūt btūs Valentin⁹ tripliciter trālatus, scz ante mortē, in morte, et post mortem. Prima translatio fuit de dissolutione ad status pfectionē. Nā ortulan⁹ cernens plātā delicati fruct⁹ periculis expositā bominum vel bestiarū in campis: trāsfert ad viridariū suum bene munitū vt ibi floreat et fructificet. Sic dñs noster videns bominem aptum ad fructificandū ī ecclesia dei qui stat in mundo quasi in campo non bñ munitū: ordinat ad ortum ꝛ ad status sancte religionis siue ad statū maioris pfectionis, vicz ad ep̄iscopalē, sicut sctm Valentinum patronū nostrū. De hac translatione dr Sap. iiij. Placēs deo fact⁹ est dilect⁹ et viuēs inter pctores trāslatus ē. ¶ Circa ℔ quero vtrū status ep̄oꝝ sit pfectior q̄ status religiosoꝝ. Ad hoc dico ꝑm s. Tho. ꝑa ꝑe. q. clxxxiij. ar. vij. q̄ status episcoporum est perfectior statu religiosoꝝ: qđ probo triplici ratione. Prima sumit ex transitu meliori, sic nulli licet a maiori statu ad

minorē trāsire, sz de statu religionis aliqs
pōt transire ad statū plationis: etiā sine li-
centia romani pōtificis, sed eps nō pt trā-
sire ad statū religionis sine licētia romani
pōtificis, vt hī in. c. nisi cū prīdē. de renunc.
vbi dicit text⁹. Facili⁹ indulgeret q mona-
chus ad pfulatū ascendat qz q pful ad mo
nachatū descēdat. Ad idē text⁹ in. c. licet. de
regul'. Ideo dicit sctūs Tho. 2a 2e. q. clxxxv
q status religionis cōparat ad episcopalē
sicut disciplina ad magisteriū: et dispositio
ad pfectionē. Ideo epi magis dicunt eē in
statu pfectionis qz religiosi. Secunda ra-
tio est ex actu pfectionis. Nam agens sp est
pfectior patiente: sed religiosi se habent vt
pfectu, episcopi vero vt pfectiores sm Dio
nisiū. Tertia rō est ex affectu siue fructu vti
liori, nā pfectius z vtilius est vacare simul
vite actiue z ptemplatiue qz vite ptempla-
tiue tm̄, sed stat⁹ religiosor⁹ ordinat ad vi-
tā ptemplatiuā tm̄, stat⁹ aūt epor⁹ z ad vitā
actiuā z ad vitā cōtemplatiuā ordinat. Ita
dicit Bze. in pastorali. et hī in. c. sit rector.
xlij. di. Sit pful actione pcipuus p cunct⁹
cōtemplatiōe suspēsus. ℞ Sed q̄re-
res, an status religiōis sit melior qz secula
ris. Ad ℞ dico q status religionis ē melio
or triplici rōne. Primo ꝓpter securitatē, qz
sicut securius et melius ē esse in portu: qz in
mari ꝓpter infinita ptcula: sic melius z se-
curi⁹ est eē in religione qz i seculo: vbi mul-
ta sunt ptcula q̄ apl's enumerat. j. Cor. xj.
Periculis fluminū, ptcul' latronū ⁊c. Se-
cundo ꝓpter acceptationē diuinā. Nā sicut
ille q plura dona dat magis accept⁹ est il-
lo q minora dat, sic religiosus donās deo
ex voto ꝓtiā voluntatē: ptātē z actū magis
accept⁹ est qz ille q solū actum deo tribuit.
Vñ Anselm⁹ li. de similitudinib⁹. Qui dat ar-
borē: fructū: et opus, plus dat qz q solū do
nat fructū z nō arborē. Tertio ꝓpter maio-
rē pmiationē, qz p ingressum religionis cō
sequit⁹ qs remissionē oīm pctōr⁹, qz vt dicit
sctūs Tho. 2a 2e. q. lxxxvj. et hī in. c. admo
nere. xxxij. q. ij. q religionis ingressus exce
dit oē gen⁹ satisfactiōis z pnie. Ex obijce-
res q stat⁹ secularis videt esse melior: quia
habet plura exercitia virtutū q̄ nō pōt hīe
religiosus. Nā diues in operib⁹ misericor
die pōt multū seminare: religiosus ꝓ nō.
Vñ apl's. ij. ad Cor. ix. Qui parce seminat
parce z metet. et q̄ seminat in bñdictionib⁹
de bñdictionib⁹ et metet. Ad hoc rñdet q
etiā religiosus p eadē exercitia pietatis me
reri pōt sicut secularis: donās cor z affectū
sicut z secularis donās rē z effectū. qz de⁹
cor interrogat z nō manū. vt in. c. si q̄d in-
ueniſti. xlij. q. v. nec ꝓsiderat q̄d fiat sed q̄
aīo fiat. xv. q. vj. c. j. ī fine. Hcōa trāslatio
b. Valentini in morte est de pegrinatione
ad eternā quietationē. vicz de mūdo ad ce-
lum. de loco laborioso ad locū quietis. De
q̄ ad Col'. j. Eripuit nos ō ptāte tenebrarū
et trāstulit in regnū filij sui. Nā rex habēs
seruū fidelē vel platus: pmouet eū post de
bitū seruitiū ad aliquā dignitatē vel offici
um ꝓ remuneratiōe: vt ibi intuitu seruitij z
laboris q̄tē habeat. Isto mō dñs nr̄ eos
q̄ se in hac vita laborib⁹ ꝓtuosis occupāt fi
deliter trāffert post hāc vitā ad magnā di-
gnitatē z ad q̄tē regni celestis ꝓpetuā. Si
cut s. Valētinū patronū nr̄m q̄ ad ℞ labo
rauit vt deo placeret: et ī padisū trāslatus ē
vt dicit thema. ℣ Sed q̄rit circa hec
vtrū deus semp trāffert hoiem de statu hu
ius vite ad aliā vitā i optimo statu vite sue
et videt q̄ nō. qz optim⁹ stat⁹ multor⁹ ē in
fantia: in q̄ tū non moriunt sed in senectute
cū senuerit in annis z pctis. Pro solutione
hui⁹ notandū q nō esset ꝓuenies quēlibet
mori in statu infantie: licz sit melior status
multor⁹. Et ℞ ꝓpter tria. Primo qz sic periret
multiplicatio hoīm: cū oēs añ tps pubes-
tatis z añqz essent apti ad ꝓcreandū extin-
guerent. et sic p ꝓsequēs nō fieret multipli
catio hoīm nec restauratio angelice ruine.
Hcōo libertas hoīs frustraret: cū nūqz ad
vsum bone vl' male opationis deduceret.
Tertio hoī violētia fieret q̄ libero arbitrio
opando bñ vsqz ad senīū magnā possz me
reri gloriā q̄ tū bono morīēdo in infantia
ꝓuaret añ vsum liberi arbitrij. Ideo dicūt
aliq̄ q deus hoiem ī optimo statu suscipit
p mortē. vnū sic morīēdo: alterū sic. vnū vt
coronaret: alter⁹ vt min⁹ puniat. Nō ꝓbāt
autoritate Ezech. xviij. dicēs. Nolo mortē
pctōr⁹ sz magis vt ꝓuer. et vi. et Hap. iiij.
Raptus ē ne malitia mutaret itellectū ei⁹.
Nā libertas hoīs ē tā nobil' q̄ de⁹ nō vult
hoīez ꝓuare dignitate libertat⁹ q̄n bō pos-
sit bñ vl' male meritorie vel nō oparī. Cū g
deus q̄ pscit vltimū finē hominis bonū siue

malū exp̄ria nostra volūtate electum. fm quē fm s. Tho. hominē p̄destinat aut p̄scit. si in boīe cognoscit aliquā bonā scintillaz anīe boni ꝓpositi z firmā: deus hāc suo tpe sulphure pnīe z ígne charitatis accendit: vt eū sicut latronē dextrū saltem in puncto mortis possit saluare. qz fm s. Tho. li. iij. cōtra gētiles tit. ix. Salū nō cōsumit tantū naturā bonarū scintillaz q̄n ex eis fiat magnus ignis. Ad ꝑ enim deus semp stat ad ostiū cordis cū ígne charitatis z pulsat vt sibi apiaz scintillā accēdat. Apoc. iij. Ego sto ad ostiū z pulso zc. Sic scintilla Petri erat incensa qū post negationē xp̄s eū inspexit. nec ī apostasia eū mori pmisit: sz sulphure pnīe z igne caritatz in corde incēsus in statu meritorio vitā finiuit. Tertia trāslatio beati Valentini post mortē q̄tuz ad corpus p̄rium de loco despecto ad locum honorificū. vicz de castro Vayensi p longobardos destructo in vrbē Tridentū. et deinde per Tassilonē ducem Bauarie ad vrbē Patauiēn. Vide de hoc supra in sermone. xxv. De hac translatione pōt exponi illud qō habet Heñ. vlt. Deꝰ visitabit vos asportare ossa mea vobiscū de loco isto. et illud. ij. Macha. ij. Cū venissent cuncti seniores israel portauerūt leuite arcā z intulerunt in tabernaculū. Quarto in verbis thematis cōmendat btūs Valentin⁹ a finali intentione cū dr. Ut daret gentib⁹ sapientiā. Nā inquantū est translatus ad statū epalē: dedit sapiaz suis doctrinis. puer. v. Deriuentur fontes tui foras z in plateis aquas tuas diuidet. Inq̄tum translatus est ī paradisum eccl'ie triūphantz dat sapiē tiā suis meritz. Eccī. xliij. Sapientiā sanctorū narrāt populi. Inq̄tū aūt est trāslatus in paradisuz eccl'ie militātis: dat sapiē tiam suis miraculis q̄ q̄tidie innouant z fiunt. Eccī. xxxvj. Innoua signa z immuta mirabilia. Hec aūt translatio patroni nr̄i de loco despecto ad locū honorificū habuit testimoniū p odorē mirabilē q̄ de ei⁹ tumulo emanauit. Nō em̄ ille odor fuit naturalis. qz fuit res ardua. res īsolita. res inspērata. et res ꝺ solitū cursum nature. Primo fuit res ardua rōne virtutis. qz tāte virtutis fuit q infirmos curabat. Eccī. xxiij. Quasi mirra electa dedi suauitatē odoris. Sicut em̄ myrra expellit serpētes: sic odor ille fugabat demones. Scōo fuit res īsolita. et ꝑ rōne q̄titatis. nulli em̄ odori materiali illīs videbat. qz nimiꝫ celestis pigmētari⁹ nō de materia terrenoꝫ aromatū cōfecerat: sz de plenitudīe celestiū cartissimatū. Eccī. xxxviij. Vngentari⁹ faciet pigmenta suauitatz. Tertio fuit res inspērata. et ꝑ rōe q̄ntitatis. vincebat em̄ oēs alios odores. Can. iij. Odor vngentoꝫ tuoꝫ sup oīa aromata. Quarto fuit res ꝺ solitū cursum nature vt de ossib⁹ fetidis: vbi cōsueuit emanare fetor: tātus exeat odor. Eccī. xlix. Ossa illius visitata a deo sez p tā miri odoris infusionē Et sequit. Et post mortē ꝓpheraue rūt nō q̄dē ꝙbis sed miraculis. nō lingua sed odoris fragrantia. nō voce sed sp̄ritu et virtute.

De sancto Valentino

Sermo LXXXI.

Domine quin/q̄ talēta tradidisti mihi. Mat. xxv. Dicit b. Aug. q̄ nīl sup acceptis oīm largitori gratiā deferam⁹: oīa q̄ ad salutē accepim⁹ ī pncīe ꝙuertent. veruz qz nemo p̄t ex affectu grās agere si nō cognoscat bñficia q̄ accepit: vt eisdē cognitis facili⁹ ad grāz actionē excitet. q̄ licet innūerabilia sint z penit⁹ ifinita: ita vt nulla lingua etiā ag̃elica ea valeat explicare. nos tñ de ip̄is balbutiēdo loq̄ntes ī q̄nario nūero p̄stringam⁹ q̄ bñ q̄nq̄ talentoꝫ nūero desi gnauit: z dñs ea copiosissime huic sctō Valentino cuius hodie festū colim⁹ dedit put ip̄e ī ꝙbis thematis testat dicēs. Pñe q̄nq̄ talenta. zc. A ꝓ deductiōe thematz nota q̄ dñs dedit huic sctō z nob q̄nq̄ talenta. Primū talentū dr creatiōis. scām sanctificatiōis. tertiū sustētatiōis. q̄rtū gl̄ificatiōis. q̄n tū glorificatiōis. Primū talētū q̄ dñs huic sctō z nob tradidit dr bonū creatiōis. q̄s nā existimet q̄tū bonū ē eē in nūero creaturā nō q̄rūcūq̄ sz rōnabiliū q̄ sūt ad imaginē z similitudinē dei create. de q̄ Eccī. xvij. deꝰ creauit de tra hoīem z fm imaginē suā fecīllū. z iterꝫ ꝙuertit illū ī ipaz: z fm se vestiuit illū ꝑtute. creauit ex ipō adiutoriū sibi. ꝺsilitū z liguā z oc'los z aures z cor dedit ill' excogitādi. z disciplina itellect⁹ replet illos. creauit ill' sciaz sp̄us. sensu ipleuit cor illoꝫ z mala z bōa oñdit ill. In q̄bꝫ

multiplex prerogatiua creati hominis intelligit & declarat. De cuius prerogatiua dicit Aug. Cōsidera o homo q̄ deus tuus dedit tibi esse et pulcrū esse. Nā fm exteriorē hominē fecit te rectū vt p corporis rectitudinē animū cōmoueret. Et Bernū in quodam sermone dicit. Parū tibi videt o homo cogita qualē te fecit. Nempe fm corpus egregiā creaturā. fm animā magis vtputa imagine creatoris insignē. rōnis participē beatitudinis eterne capacem. nec hoc ante pmeruit quis cū ante nō fuit. nec spes retributionis fuit: quoniā bonoꝝ nostroꝝ nō indiget. B Per hoc autē talentū aliud lucramur si corpus et animā ad honorem dei dispensamus. Primo corpus suū debet q̄libet distribuere i ieiuniis. vigiliis. abstinētijs. et ceteris laboribus p deo assumptis. Nam per hoc nobile corpus si recte et ordinate eo vtimur bona acquirimus infinita. valet eīm corpus nostrū sanū ad penitentie ꝓtritionem. infirmū ad meritorum cumulationē. mortuū ad liberā cuolationē resuscitatū ad eternaz glorificationē. Secundo animā in bonis anie ꝓcessis excitare debet. vicz orando. pdicādo. de lege dei meditando. cunctos etiā inimicos diligendo. Nā anīa tā nobili dignitate est insignita vt p vnionē ad vitā gratie valeat puenire. Teste ap̄lo. j. Cor. vj. Qui adheret deo vnus spūs est cū eo. Ad hanc gloriā addidit vt sicut deus penitus immortales viueremus. Ita fecit iste sanctus. declara et ei⁹ legenda quā hic applica. C Secundum talentum dicit sociationis. Magnū quippe hoc est vt vnusquisq̄ habeat sociū sibi angelū ipm custodientē & sibi ministrātem. Unde dicit Hiero. et allegat magister in. ij. dist. xj. Magna est dignitas animarū vt vnaquaeq̄ ab ortu sue natiuitatis in sui pfectionē & custodiā habeat angelū specialiter delegatum. In q̄ autoritate tria notant doc. thelogis. Primū fm Alex. de ales in. ij. sūme. et Archid. sup. c. firmissime. de ꝓse. di. iij. q̄ duplex est natiuitas. scz in vtero et ex vtero. Prima est q̄n anīa creatur simul & infundit corpori. Secūda vero est q̄n exit de ventre mris. Angel⁹ autem deputatur homini a prima natiuitate scz in vtero & nō ante. nec debuit etiā post istam differri. Rationē ponit Bonauen. in secundo. dist. xj. Quia illa custodia principalius respicit spiritū q̄z corpus. et ideo nō debet specialē angelū ad suam custodiā habere anteq̄z spūs infundatur. nō debet differri: q̄z extūc defendere pt & adiuuare. Secundum notandū q̄ angelus nō deserit obstinatum in peccatis vsq̄ ad mortē. Ratio est fm Bonauē. Quia promptior est bonus angelus ad adiuuandū q̄z malus ad pdendū Sed malus angelus hominē nō derelinquit vsq̄ ad mortē etiā q̄tumcūq̄ sanctū. sic et bonus q̄tumcūq̄ iceleratū nō dimittit vsq̄ in finē. Tertiū notandū q̄ angelus beatus ꝓpter custodiā hominis nō est inferior hoīe viatore neq̄z indignior. nam licet angeli digniores sint nobis natura et gratia. Juxta illud ps̄. Minuisti eū paulominus ab angelis &c. Nō tñ dedignant ꝓpter deū cui in hoc cōplacent cuius imaginem in nobis cernunt sua ministeria impartiri.

D Seruiunt aūt nobis in tribus. quia bona suggerūt. a malis defendūt. vota nostra ad deū: et eius nobis gratiā referūt. Qō in Raphaele & Thobia nobis lucide declaratur. q̄ vicz Raphael Thobie bona suggerebat cū dixit Thob. xij. Benedicite deū celi & coram oībus viuentibus cōfitemini illi q̄z fecit vobiscum misericordiā suam. Et malis defendit cum apprehendit demoniū & ligauit in deserto superioris egypti. Vota eius ad deum & dei gratiā ei retulit cū dixit. Cū orabas cum lachrymis & sepeliebas mortuos: et derelinquebas prandium: ego obtuli orationē tuam dño. Que tria vna sententia tangit Bernū. cuz dicit. Ecce fratres mei q̄z solliciti sunt spūs angelici salutē nostram. promouere: quotiēs bona suggerunt. a malis defendūt: inter nos & deū discurrunt medij: vota nostra ei offerētes & grāz reportantes. Tertiū talentū dicit sustentationis. Dedit eīm dñs huic sancto & nobis bona tpalia ad sustentandū. in quo dono omnē modū et mensurā videt excedere. q̄z nobis sine exceptione cōtulit vniuersa. scz celū & terrā mare & oīa que in eis sunt. ps̄. Omnia subiecisti sub pedibus eius &c. glo. q̄ dicit omnia: nihil excipit. Eccl. xvij. Numerū dierū & tempus dedit illi. scz homini et dedit illi potestatē coꝝ q̄ sunt sup terrā. posuit timorē illius sup oēm carnē. & dominatus est bestiarū & volatilū. Un Aug⁹.

De sancto Valentino episcopo

Respice o homo quid tibi nō seruiat. oīs creatura ad hūc finē cursum suū ordinat vt tuis obsequijs famuleť: tuis vtilitatibꝫ deseruiat: tuisq; oblectamētis pariter ꝛ necessitatibꝫ ſm affluentiā indeficientē occurrit. Hoc celū, hec terra, hoc mare, hic aer cum oībus q̄ in eis sunt explere nō cessant, hic circūitus tp̄m annuis innouatiōibꝫ se exhibet, antiqua innouās, dilapsa formās, cōsumpta restaurās, hec ergo dilige sz vt subiecta, vt dona, vt famulātia, vt arrā sponsi. Caue ergo aīa fidelis ne meretrix sz sponsa dicaris si munera dantis plus q̄ amantis affectū diligis, dilige ergo p̄ncipaliter illū, dilige temetip̄m, ꝓpter illū, ꝓpter illū dilige dona illius, q̄ data sunt ab illo, ꝛ hec est pura dilectio ꝛ casta nihil habēs sordidum nec curuū cū deus ꝓpter se diligiť, maiorē ergo iniurīā charitati eius exhibes si dona dei accipis ꝛ amoris eius vicissitudinem nō reimpendis. Quartū talentū dicit gratificatiōis, dedit eīm dñs huic sancto ꝛ paratꝰ est nobis oībꝫ dare suā gratiā si voluerimꝰ ꝛ cupimꝰ bñ agere ꝛ fecerimꝰ q̄d ī nobis est, q̄ adeo necessaria est homini ad bñ operandū: ita q̄ hō p̄ solū liberū arbitrium absq; illa nō p̄t operari bonū. Ē

Propterea magister ī. ij. et doc. di. xxviij. damnāt Pelagianos hereticos q̄ dixerūt libez arbitriū solū p̄ se sufficere homini ad bona opa. Btūs Augꝰ, in plenisq; locꝭ pelagianos viriliter expugnat ostendēs gratie necessitatē. Vñ ad Bonifacīū papā dicit. Nō p̄t homo aliq̄d boni velle nisi iuuetur ab eo qui malū nō p̄t velle Et in li. de p̄destī. san. Prius inq̄t ē cogitare bonū q̄ credere, et ip̄m cogitare bonū ex deo est Quā sentētiā approbat apls. ij. Coz. iij. di. Non sumus sufficientes cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis. Ex quibꝫ omnibus colligimꝰ vsq; adeo gratiā esse necessariā ad explenda virtutis opa vt etiā sine illa nec cogitare velle ea quis possit. Sed obiiceres cōtra. Sic oīs creata natura p̄t in suū actū et illū educere absq; adminiculo gr̄e, sic ignis lucet ꝛ calefacit, canis latrat celū mouet, aq̄ fluunt, ꝛ cetera hmōi in q̄bus gr̄a nō est, g̃ aut bō poterit absq; gr̄a p̄ naturā in suū actū et illū educere, aut peioris cōditionis erit q̄ cetere creature, sed hoc est falsuz, ergo p̄ naturā p̄t bō suum actum educere, sed actus eiꝰ est vluere finꝫ rectā rationē ꝛ opari bonū, vt ptz ex. j. eth. ergo videť q̄ gratia nō sit ei necessaria. Experimentū hoc clarissimū est, quia inuenti sunt tot gentiles ꝛ idolatre ac infideles qui virtutis opa miro modo sunt ꝓsecuti, q̄s negat bonā fuisse iusticiā bruti, fidelitatem marci reguli, cōstantiā mutij, cōtinentiam scipionis, et philosophoz morales actus, de q̄bus in hist̄oz̄ij multa legimꝰ laudabilia. Operati sunt ergo illi opa bona plurima: ꝛ tñ ī eis nulla erat gr̄a F ro cuius obiectiōis solutione Bonauē. in. ij. di. xxviij. distinguit triplex bonuz q̄d bō p̄t opari. Primū moralis ꝺditiōis, secundus dispositiōis, tertiū ordinatiōis. Primū bonum est cum actus trāsit sup debitā materiam: nō tñ ordinať ad finē vltimū ad summum bonū ad beatitudinē siue ad ip̄m deum, sic cū q̄s nō ꝓpter deū nec vt p̄ceptis eiꝰ obediat, sz tñ q̄ ratio dictat subuenit misero et indigētī, fideī fuata restituit, iusticiaz inferioribꝫ adminiſtrat ꝛ hmōi. Talia opa p̄t liberū arbitriū absq; gr̄a exire cooperante sibi deo sic coopať aliis creaturis, nā sine p̄mo agente nullū agens p̄t agere. Scōm bonū ꝺ dispositiōis et est illud q̄d fit p amore dei licet extra charitatē, q̄d quidē de cōgruo disponit ad vltimū finem. In tale bonū nō potest liberū arbitriū sine gr̄a ad summum absq; munere gratie gratis date per q̄d illuminet dirigat et excitet vt velit aliq̄d facere q̄d sit deo placitū. Tertiū bonū dicit ordinatiōis q̄d sc̄z ordinať in finem ꝛ fit in charitate, et in hoc nō potest liberū arbitriū lapsum absq; auxilio gr̄e gratū facientis. Ex hac ergo distinctiōe respondet ad obiectionē in cōtrariū q̄ licet homo possz operari bonū morale sicut fecerunt gentiles ꝛ p̄ absq; gratia dei, nō tamē bonum meritoriū siue sit meritoriū merito cōgrui siue merito cōdigni. Sed circa p̄dicta dubitať, vtrum ex p̄ntia gratie possit homo in hac vita esse sine pcō. Solutio. Heretici quidā Begbardi et begine dicti tenuerūt q̄ homo in vita p̄nti tantū et talem pfectionis gradū p̄t acq̄rere q̄ redditur penitus impeccabilis ꝛc. Sed error ille reprobatus est ab ecclesia, vt hī in Cle. multoz̄, de hereť. Ideo dico ad dubiū fm. Aug. in li. de perfectione iusticie, q̄ homo

potest esse sine pcto mortali in ista vita per gratiaz, pōt etiā esse sine peccato in gloria. Quantū vero ad pñtē statum licet posset q̄s vitare peccata venialia in particulari. et p aliquo interuallo tpis: nō tñ invniuersali nec omni tpe, et hoc ꝓpter fomitē pcti q̄ est inclinās ad malum et auertens a bono. Propter quod exclamat apl's ad Ro. vij. dicens. Quod nolo malū hoc ago. et ītex. Videō aliam legem in mēbris meis repugnantem legi mentis mee, et Job. j. cañ. j. inq̄t. Si dixerim9 q2 pctm̄ nō habem9, ipi nos sedu, et veri. in no. nō est. Et puerb. xx. Quis pōt dicere: mundū est cor meū. Ro. iij. Est aūt deus verax: ois aūt homo mendax. Et Bre. in pastoral'. Nemo est qui ita viuat vt aliquatenus nō delinquat. Et in auten. de monach. §. triennū. humana natura labīt ad delicta, sed ꝓterea nō est diffidendum de bonitate dei. q2 venialia peccata charitatē nō excludūt z gratiā ab anima nō eliciūt neq3 ianuā claudūt regni celorū Quintū talentū 9r glorificatiōis. Cōtulit em̄ deus huic sancto et tandē cōferet nobis regnū celoz in q̄ glorificabimur. et ab oī malo eternaliter quiescem9: ac eo felicissime pfruemur. Ideo dic. Euge serue bone et fidelis zc. intra in gaudiuz dñi tui. De q̄ ipe dator Beñ. xv. dicit. Ego ptector tuus sum z merces tua magna nimis. ℣

Deus aūt dedit nobis semetipm multiplicīter. q2 multiplex fuit z est indigentia nra. Dedit em̄ nobis se carnaliter ad redimendū. sacramētaliter ad reficiendū. spūaliter ad ꝑsolandū. diuinaliter ad eternalit pfruendū. Dedit se nobis in mortē. dedit se nobis in vitā. dedit se nobis in tribulatiōnem. dedit se nobis in eternā glorificatiōnem. q̄d ergo amplī9 p nobis facere debuit z nō fecit? Vñ Aug. Cōsideras dixerim q2 de9 cū sit oipotēs plus nobis dare non potuit. cū sit ditissim9 plus dare nequiuit. cum sit sapientissimus plus dare nescivit. Acceptis ergo tot z tantis bñficijs: q̄d p gratiarū actiōe nos retribuam9 dño nō habemus. quare zc.

De sancto Laurentio. de euāgelio.

Sermo LXXII.

SI quis mihi ministrauerit honorificabit eum pater meus q̄ in celis est. Jo. xij. ca. A ꝓo introductiōe nota q̄ triplex est ministerium siue seruitū. scz diaboli. hois. z dei. ꝓimo quidā ministrant diabolo vt peccatores: de quib9. ij. Lor. xj. Ipe em̄ sathanas trāsfigurat se in angelū lucis. nō est ergo magnū si ministri eius trāsfigurent velut ministri iusticie. Illud ministeriū est vituperabile. q2 seruitur tam vili: taz crudeli: et p mercede tā miserabili. scz pena gehennali. vbi ipi q̄bus seruiūt erunt tortores eor ꝑpetui. Scdo quidā seruiūt homini vt mercennarij. puerb. xxix. Rex q̄ libenter audit verba mēdacij. omnes ministros habet impios. Illud ministeriū ē tolerabile. de q̄. j. pet. ij. Serui subditi estote in oī timore dñis: nō tm̄ bonis z modestis: sed etiam discolis. hoc verū dummō. ꝓtra decē ꝑcepta supiorīs nō faciāt. Sed heu multi hodie de pctis suis se excusant ꝓpter precepta dñor iuor: cū tñ Act. iij. scriptū sit. q̄ magis sit obedire deo q̄ hominib9. Tertio q̄dam seruiunt deo vt iusti. illud ministeriuz est laudabile. De quo hic. Si q̄s mihi ministrauerit. Est aūt laudabile ꝓpter excellentis premij associationē. q̄ innuit xp̄us cum dicit. Honorificabit eū zc. In quib9 quidē verbis duo tangunt q̄ veniūt ad honorem sancti Laurentij declaranda. ꝑmum sancti Laurentij ministratio in principio. Si q̄s mihi ministrauerit. Scōm ipius ministerij excellens remuneratio cū 9r. Honorificabit eū zc. ꝑimū hoc ē ministrationē christus oib9 fidelib9 suis cōmisit exꝑlendā dicēs Luc. xxij. Qui voluerit inter vos maior ē sit tāq3 minister.

B Ministrauert ergo omnes sancti xp̄i. z ꝑcipue martyres in trib9 que ab ipo in feudum receperūt. scz in reb9 p elemosynam. in anima per amoris feruorē. in corpore p sufferentiā. Hec sūt tria munera magorum. aurū: thus: et myrra. In auro elemosyna. in thure feruor deuotiōis. et i myrra mortificatio carnis designat. In his tribus b. Laurenti9 p alijs martyrib9 potissime inuenit xp̄o ministrasse. ꝑimo q2 de rebus temporalibus ministrauit misericordiam proximalē. q2 ita misericors fuit q̄ nihil sibi retinebat sed pauperes xp̄ianos diligenter die ac nocte quesiuit. z vnicuiq3 put

De sancto Laurentio

Hystoria. J opus erat ministrauit/omnesq; thesauros ecclesie pauperib⁹ dispensauit. Nã vt recitatur in legenda/tempore beati Sixti fuit impator quidã rome christianus nomine Philippus/qui dicit fuisse cõuersus a beato Laurentio/quẽ Decius ambitione imperij iugulauit/et maximã psecutionẽ christianis mouens/z sciens q; ipe aut filius suus Philippus unior totũ thesaurũ patris et suum beato Sixto et beato Laurentio cõmendauit zẽ/voluit thesaurum repetere violenter a beato Laurentio/hoc ipe sciẽs totum distribuit pauperib⁹. vide legendã. J deo de eo canit ecclesia. Laurentius bonum opus operat⁹ est/qui per signũ crucẽ cecos illuminauit: et thesauros ecclie dedit pauperib⁹. Et illud pſ. qd ponit. ij. ad Cor. ix. Dispersit dedit pauperib⁹ iusticia eius manet in seculũ seculi/Que verba põderanda sunt. Dispersit em dicitur: qz pluribus cõdiuisit z nõ vni. Dispersit z nõ asuare retinuit/dedit et nõ vẽdidit. dedit libere sine spe mercedis lucri aut cõmodi aut obsequij temporalis. dedit nõ dandũ post mortem reliquit/ Pauperibus scz christi. nõ parentibus: nõ diuitib⁹. J deo iusticia eius manet in seculum seculi. qz merces iusticie el⁹ est eterna vt exponit Nico. de lyra

2° Secundo beatus Laurentius ministrauit de anima feruentẽ amorem z deuotionem. Fuit em in anima diuino amore totaliter inflammatus/qui fecit eum temporalia cuncta cõtemnere. z deum summũ bonum diligere super omnia/vitãq; pſentem omni periculo mortis libenter p xp̃o exponere/Unde Ambro. in sermõe huius dici. Fortissimus martyrẽ seuissima psecutoris flamma superare nõ potuit/quia longe ardentius amoris radijs mens eius accensa feruebat/Et Aug⁹. Materiales flammas nõ curauit. quia interior feruor amor exteriorem superauit/J deo aũt seruiuit i amore feruenter/Sciebat em q; hoc ministerium maxime querit dñs. Bonũ quidẽ primum est in rebus/secundũ corporis melius. sed tertiũ scz anime qd ꝓsistit in amore est optimũ. immo prima duo nihil valent sine tertio. Sicut ostẽdit apl's. j. Cor. xiij. Si inq; oẽs facultates meas in vsus pauperum dedero/z corpus meum tradidero ita vt ardeam/charitatẽ aũt nõ habeã nihil mihi pdest. C Ubi notã q; iste amor diuinus in homine quadruplicẽ amorem inordinatũ extinguit. scm illud pſ. Inflammatũ est cor meum/et renes mei cõmutati sunt/et ego ad nihilũ redactus sum z nescij/vt iumentũ factus apud te/et ego semper tecum. Primo extinguit amorẽ carnalem. Ideo dicit. Renes mei cõmutati sũt. Hec. Gustato spiritu desipit omnis caro. Istũ amorem carnalẽ extinxit in beato Laurentio amor diuinus/qz virginitatẽ mentis z corporis integre seruauit. Secundo extinguit amorẽ terrenum. ideo dicit. Et ego ad nihilũ redactus sum. q; em mundũ despiciunt nihil a mundanis hominib⁹ reputant. Ideo dicit apl's. j. Cor. iiij. Tanq; purgamentũ hui⁹ seculi facti sumus oĩm peripsima vsq; huc/Istum amorẽ extinxit in bto Laurentio. quia nihil terrenum ꝓcupiuit. immo cũ esset filius nobilissimi ducis hereditatẽ suã sprevit/Ideo Crisi. Vere non habet sup terram quod amet qui donũ celeste i veritate gustauerit. Tertio extinguit amorem domesticũ. i. parentũ. Vñ subdit Et nesciui. De qua nescientia Deut. xxxiij. Qui dixerũt patri suo et matri sue nescio vos. Et fratrib⁹ suis. ignoro illos. et nescierunt filos suos hi custodierũt eloquiũ tuum/Istũ amorẽ domesticũ extinxit i beato Laurentio ignis diuin⁹. qz patriã et parentes suos qui erant in hispania deseruit et rome pegrinari voluit/Nam sicut legit in quadã legenda/cum quidã nobilis dux in ciuitate balta hispanie filiũ nõ haberet quem tñ maximo desiderio cupiebat z a suis dijs impetrare nequiret/cõsuluit quendam christianũ virum sanctissimũ/q; dixit ei/Scito te nũq; filium habiturũ nisi prius deorũ aburaueris/z te christianũ fieri pmiseris/Quod cum spopondisset filiũ ex propria vxore suscepit/Diabolus aũt hoc cognoscens fieri voluntate dei/et puerum natum futurum seruum christi et demonũ acerrimũ expugnatorẽ/quattuor cautelis vsus est cõtra eum. Primo nocte quadam puerũ de cuna accipiens longe asportauit/et sub arbore lauri reposuit/vt ibi fame periret/sed deus ipm a demonũ insidijs custodiuit. mittens angelos suos qui eum cibo celesti alerent et pregerent/ Secundo per multa tempora ipe diabolus in pſona

pueri nati in cuna se posuit et se multiplici ter diffōrmē exhibuit/nunc gibbosum.nūc monstruosum.omnib⁹ onerosum ⁊ infestū se prebens/Tertio multas vexationes et molestias parentib⁹ eius intulit/q̄s tamen patienter tolerabant putantes ip̄m esse filium suū. Quarto pre verecundia illud celantes ad fidez christi venire non audebāt Deinde quodam tempore/beat⁹ Sixtus magnus philosophus/et Romane curie legatus ad predicandū fidem christi in hispaniam pergens/deo disponente puerum sub lauro inuenit/quem accipiens baptizauit/et a lauro Laurentium nuncupauit/ac ip̄m nutriri faciens in spiritualē filium adoptauit/Cum autem iam creuisset/beato Sixto et toti curie sue erat mirabiliter gratiosus/et hoc propter noticiā fidei qua plurimū pollebat. Sed quidam senescalcus curie beati Sixti/Laurentio inuidebat propter eius gratie ⁊ calce ip̄m percussit.improperans ei q̄ nec patris sui noticiaz haberet/ip̄e ⁊ tatus autē animo cepit cogitare et inquirere quis esset pater suus/⁊ pterea a beato Sixto recedēs ibat per deuia et nemora vagabundus/Sero autem superueniente ascendit quandā arborem/vt ferarum pericula euaderet. De dia vero nocte ip̄o vigilante deo sic prouidente maxima demonū multitudo sub arbore se cōiecit/ad sua figmenta et tēptamenta declaranda/inter quos vn⁹ ait/Tot anni pterierunt:dux Hispanie filium habere nō potuit/suasu autem cuiusdā christiani a deo filium impetrauit.post cuius nativitatem ip̄m e cuna accepi et sub quadā lauro posui/quē beatus Sixtus inde trāsiens accepit et baptisauit/Ego vero in cuna me reposui et multā diffōrmitatē simulans molest⁹ fui ꝑplurimis/vñ dux ⁊ ducissa ad fidez christi cōuerti distulerūt/Alij demones hoc audiētes ip̄m laudib⁹ extulerunt/Mane facto abeuntibus demonib⁹/Laurentius letus et deo gratias agens descendit/⁊ ambulauit quousq̄z ad palaciū ducis puenit/Cūq̄z demonē in cuna reperisset/turpiter a domo effugauit/et narrans predicto duci singula q̄ cōtigerant/se esse verū filium suū declarauit/et tandē patrem et matrem et maximā paganorū multitudinē ad fidem cōuertit. Quarto amor diuinus extinguit amorē ꝓprium et priuatum. Vñ subditur. Vt iumentum factus sum apud te. Amans enim semetip̄m fit iumentum diaboli quod cursu prepeti se ad omnia vicia p̄cipitat. ℣m illō. ij. ad Thi. iij. In nouissimis diebꝫ instabunt tēpora piculosa et erunt homines semetip̄os amantes/cupidi.elati.superbi/Qui vero seipsos cōtemnunt sunt iumentū christi/quos christus vsq̄z ad visionem sue claritatis ducit. Quod figuratū est i asina christi Matth. xxi. ꝓ quam asinam in hierusalem intrauit. Istum amorem priuatum extinxit in beato Laurentio diuinus. quia deum super omnia dilexit et vitam suam carnalē despexit/propter quod beatus Sixtus in papā electus cum romam reuerteretur. ip̄m ordinauit suuz archidiaconū/post quē in romana sede archidiaconus nō surrexit/ip̄m q̄z adeo charum habuit/q̄ sine eo missam nō celebrauit/sibiq̄z sanguinis christi dispēsationē cōmunicantibus cōmisit/tūc enim adhuc cōmunicabatur populus sub vtraq̄ specie: sed postmoduz statuit sancta mater ecclesia/q̄ nō daretur sanguis populo cōmunicanti propter pericula ⁊ scandala que possunt sequi/q̄z in hostia cōsecrata etiam est sanguis christi ex naturali cōcomitantia. Tertio beatus Laurenti⁹ ministrauit de corpore martyriale patientiā ꝓmpte et libenter dicēs cum ps. Quoniam ego in flagella parat⁹ sum ⁊c/Vnde et beato sixto eo q̄ sibi a penis parcere videbatur/dixit. Quid i me displicuit paternitati tue nūquid me degenerē ꝓbasti ⁊c/ D Et vt ex legenda colligitur reperto/q̄ decem tormenta sustinuit et in omnibus patientiam habuit. Primū:nam videns imperator q̄ non poterat habere thesauros/opposuit sibi titulū christianitatis/propter quod fuit captus et in tenebroso ⁊ fetido carcere detinebatur corpus/sed anima cōtemplabat transiens per chozos angelorum.et sic ibi cōsolabatur/Secundum tormentuz fuit. Nam postēz multis diebus fuit in carcere sine cibo et potu/cogitauit Decius q̄ esset debilitatus/et fecit ip̄m venire coram se dicens/Vel habes dijs sacrificare/vel mori. Et ait Laurentius/O stulte quomodo dicis q̄ deum dimittā et adorem idola/Indignatus Decius.fecit eū fortiter ꝑcutere

laudē ꝑdē ꝓpꝫ sustinuit.

baculis ⁊c/ Tertium fuit: quia positus in eculeo ⁊ scorpionibus cesus/ dicens. Abnega christum/ Respondit. Infelix has expulas semper optaui. Quartum tormentum fuit/ q̄ laminas ferreas ignitas ei⁹ lateribus apponi fecit/ Quintū fuit q̄ Deci⁹ iussit eum cum plumbatis durissime cedi: quod tormentū adeo asperū fuit/ q̄ beat⁹ Laurentius clamauit/ Domine Jesu christe accipe spiritū meum/ Et vox de celo audiente Decio facta est/ dicens. Adhuc multa tibi debentur certamina. Sextū fuit q̄ pectinibus ferreis lacerat⁹ ē/ Tūc affuit angelus dei cum lintheo tergens eius vulnera/ Et tunc miles quidam Romanus nomine credidit in christum: ⁊ exclamauit ad beatū Laurentiū dicens/ Videō añ te iuuenem pulcerrimū stantem/ ⁊ lintheo tergentem vulnera tua, ⁊ baptisat⁹ fuit a beato Laurentio. Septimū tormentuz, quia ne sic moreretur fuit positus in alio carcere sine cibo et potu ac cōsolatione aliqua/ Octauum fuit de craticula, quia Decius fecit eū venire coraz se ⁊ ait/ sacrifica dijs. Sin autem nox ista in tuis expendet supplicijs/ Tūc̄ sacrificare nollet ministri exutum super cratem ferreā posuerunt ⁊ extenderunt/ prunis suppositis/ Nonum fuit q̄ furcis ferreis euz cōpresserunt vt citius assaretur/ Ipe autem letissimo vultu respexit ad imperatorez dicens/ Ecce miser assasti vnam partem/ gira aliam et manduca/ quia iam video quod diu desiderauī. Decimū fuit de sale in igne posito. Et tūc oranit beatus Laurentius dicens/ Gratias ago tibi domine: quia ianuas tuas ingredi meruī: ⁊ sic tradidit spiritum. ℰ

Secundū de sancto Laurentio declarandum quod in verbis thematis tangitur est ministerij sancti Laurentij excellēs remuneratio cum dicitur. Honorificabit eum ⁊c. Honorificauit autem eum deus Primo in miraculorum operatione in vita/ et post mortē/ In vita nāq̄ multa miracula fecit. Veniēs nanq̄ ad domū cuiusdam vidue q̄ multos christianos in domo sua absconderat/ quam longus dolor capitis detinebat, imposita manu super caput eius/ eam a dolore capitis liberauit/ Item eadē nocte in domū cuiusdā christiani veniens quendā cecum ibi repperit et facto signo crucis eum illuminauit/ Unde de eo canit ecclesia, Laurentius bonū opus operatus est qui per signum crucis cecos illuminauit/ Item in custodia Hipoliti quendam gentilem Lucillum nomine qui plorādo lumen oculorum amiserat/ baptisatū illuminauit. Et plura alia miracula in vita sua fecit. Ideo de eo canit ecclesia. Fecit enim mirabilia in vita sua. Post mortem etiam multis claruit et hodie chorusca miraculis, vt patet in elongatione cuiusdam trabis que pro fabrica ecclesie sue deputata erat et primo nimium breuis erat/ Item in refectione calicis cristallini/ Item in suscitatione domini iudicis Stephani iudicis romani/ Item in pane per sanctulū presbyterum miraculose in clibano repertum et multiplicatū/ Item in liberatione Henrici imperatoris. vide de his legendam et pluribus alijs/ Secundo honorauit eum ecclesia in vigiliaruz institutione. Solus enim inter martyres habet vigiliam/ Sed vigilie sanctorum propter multas inordinationes hodie in ieiunia cōmutata sunt. Dos enim fuit antiquitus vt in festiuitatibus sanctorum homines cū vxoribus et filiabus ad ecclesiam cōuenirent/ ⁊ ibidem cum luminaribus pernoctarent/ Quia vero multa adulteria in his vigilijs fiebant: statutum fuit vt vigilie in ieunia cōuerterentur/ nomen tamen vetus retentuz est vt nō ieiunia sed vigilie appellarentur/ Tertio in antiphonarū regressionib⁹ quod sancto in octauarū celebratione. Ipe nanq̄ solus cum Stephano habet octauas inter martyres/ Sicut beatus Martinus inter cōfessores. Quinto in indulgentiarū distributione/ Nam summus pontifex certificatus de visione cuiusdaz monachi monasterij sancti Laurentij Rome. et de cingulo sibi dato per beatum Laurentiū, ad cuius tactum surrexit quidā defunctus. celebrata missa solenni dedit omnibus vere penitentibus ⁊ cōtritis ecclesiam predictā et omnes ecclesias per totum orbem dedicatas in honore sancti Laurētij quarta feria deuote visitantibus indulgentiā quatuor annorum/ et totidem quadragenaruz /

ad laudem sancti Laurentij/Sexto bono rificauit eum deus in morte in angelorum ministratione/qui mox animã ipius in celum detulerũt,sicut animã Lazari mendici,de quo Luc.xvj.Factũ est vt moreretur mendicus ꝛc.Septimo honorificabit eũ deus in iudicio nouissimo p cõmendatiõnem dicẽs eis illud Mat.xxv.c.Esuriui ꝛ nõ dedistis mihi manducare ꝛc.Ultimo honorificabit eũ post iudiciũ per celestis regni in anima ꝛ corpore collationẽ,q: dicet illud Matth.xxv.Uenite benedicti patris mei ꝑcipite regnũ ꝛc.Ad quod nos perducat ꝛc.

De sancto Laurentio.

Sermo LXXIII.

Probasti cor meũ/ꝛ visitasti nocte/igne me examinasti/et non est inuenta in me iniq̃tas.ps.xvj.ver.iij.Hec verba ad litterã exponunt de Dauid posito in tribulatione/Et moraliter intelligunt de q̃libet viro iusto posito in tribulatione/Et bene cõueniũt sancto Laurentio/Ideo ecclesia de eo predicta verba in nocturno ꝛ diurno officiis decantat/Videmus ad sensum si valor et estimatio rerum debẽt cognosci/oportet q: res ponat ad probationẽ ponderis,numeri,aut mensure/Sicut patet in frumẽto,vino,auro,argento,panno ceterisq; rebus.Sic dñs suos probauit amicos,aduersitatibus ꝛ tribulationibus:vt ostendat eorũ amor ad dñm.Unde Grego.Pena quippe interrogat si quis veraciter amat.Et Jaco.j.dicit.Beatus vir q̃ suffert temptationẽ: q̃m cum probatus fuerit ꝛc/Beatus ergo est.qui cum beato Laurentio dicere potest.Probasti cor meũ ꝛc.In verbis ꝑmissis tria innuuntur que faciũt ad cõmendationem beati Laurentij/Primũ est probatio,in principio.Secundũ visitatio,ibi.visitasti nocte.Tertiũ est examinatio,ibi.igne me examinasti.Et in his omnibus nõ est inuẽta in eo iniquitas/In pbatione nõ fuit in eo inuẽta iniquitas auaricie/In visitatione nõ fuit inuẽta i eo iniq̃tas impatiẽtie/In examinatione nõ fuit inuenta iniq̃tas perfidie.

¶ Quantũ ad primũ q̃ est pbatiõis/nota q: sicut homines solẽt pbare pecuniã quam debent recipere p mercibus suis/vtrũ sit bona:mala,vel falsa/sic deus ꝓbat illos quibus daturus est regnũ celor/Et ꝑsertim cor eorũ multis modis/Primo per fidem,sicut clericus probat q̃n recipi debet ad ordinem.vel beneficiũ,ij.ad Cor.vlti.Uosmetipos temptate/si estis in fide:ipi vos pbate in operibus/Glosa,quia fides sine operibus mortua est/j.Pet.j./Probatio fidei vestre preciosior sit auro/quod per ignem probatur/id est vestra fides per temptationes probata ꝛ examinata p̃ciosior sit auro/Sed beatus Laurentius probatus est et fortis inuentus/quia Decius omne tormentorũ genus sibi minatus est/vt ipsum exterreret nisi sacrificaret/ꝛ sic fidem christi negaret/Sed ipe mínas nihil curauit:/sed mortem libẽter pro christo sustinuit/vt vitam inueníret celestem/Et de hoc gratias agens dicit,Quia assat? nõ negaui nomen sanctũ tuũ/interrogatus te christe cõfessus sum/Ex quo apparet probatio fidei eius/Secundo probatur per temptationes.Thob.xij.Quoniã acceptus eras deo/necesse fuit vt temptatio ꝓbaret te/sicut probatur miles in torneamento.Aug.Temptaris vt pberis.ps.Tempta me dñe ꝛ proba me/Temptar/ vt q̃ nesciebas tea teipo inuentaris.Eccl.xxxiij/Qui nõ est tẽptatus q̃d scit id est seipm nõ nouit.Bre.Cuz temptamur ad dei iudiciũ recurrere debemus/ꝛ maiores laudes ei referre/q̃ pulsati verbis nõ nouimus.Unde ps.Proba me domine ꝛ scito cor meũ/ꝛ fac noscere me./Tertio per obedientiaz.ps.Probauit te apud aquas cõtradictionis/Glosa,id est ad populum cõtradicentẽ tibi.Qui enim graditur viam domini multos habet detractores:insidiatores:cõtradictores/Sic pbauit de? Abraam Gen.xxij.Temptauit deus Abraam ꝛ dixit ad eũ/Tolle filiũ tuũ vnigenitum.Quarto per cõmissionẽ rerũ temporalium sicut probatur seruus aut procurator dñi an sit fidelis/Sic probatus fuit beatus Laurentius per thesauri cõmissionem/Cõmisit enim ei tanq̃ fideli et prudenti dispensatori Sixtus papa omnem thesaurum Romane ecclesie/Sed in hac

probatione cordis sui nõ fuit in eo inuẽta iniquitas auaricie/ Nihil em̃ sibi vsurpauit ex omnib⁹ illis bonis, que sibi cõmissa fuerũt/ Unde cõuenit ei illud qđ scribitur Eccli. xxxj. Beat⁹ est diues qui inuẽtus est sine macula, scilicet superbie: auaricie atq; luxurie/ Nec em̃ sũt macule diuitũ. Et qui post aurum nõ abijt declinando a iustícia, nec speranit in pecunie thesauris/ Sicut q̃dam faciunt qui pecunias suas in terram fodiunt/ credẽtes q̃ in dieb⁹ infirmitatum suarũ magnum ex eis habebunt solatium. Quis est hic et laudabim⁹ eum/ Fecit em̃ mirabilia in vita sua. vere valde pauci sũt tales/ Qui in pbatione ista perfectus inuẽtus fuerit eternã gloriam cõsequit/ Hac pbatione omnes diuites huius mũdi pro⁹bantur siue sint clerici siue laici/ omnes em̃ sunt villici dñi/ et de bonis sibi commissis sunt rationẽ dño reddituri/ dicet dñs q̃pe eis illud Luc. xvj. Redde rationẽ villicationis tue. Tamen pauci reperiunt in hac pbatione sine iniquitate. ¶ Ad clericos exordiamur. Sunt enim quidã valde parcissimi/ pauperib⁹ parum vel nũq̃ eis erogando/ nec hunc gloriosum martyrem imitantur/ De quo canitur/ Beatus Laurentius bonũ opus operatus est/ qui thesauros ecclesie dedit pauperib⁹. Ideo de illis dicit Ambro. lib⁹. offi. et habet in. c. aurum. xij. q. ij/ Aurũ habet ecclesia. nõ vt seruet/ sed vt eroget/ z subueniat in necessitatib⁹/ Quid opus est custodire quod nihil adiuuat/ O sacerdos nõne dicturus es dominus tibi. Cur passus es tot inopes fame mori/ aurum in ecclesie vasis habebas/ nec pauperib⁹ elemosynã ministrabas zc. Debent ergo sacerdotes opulenti quibuscunq; in necessitate positis succurrere/ qz eorũ bona sunt pauperũ/ teste Hiero/ de vita clericali/ et habetur in. c. gloria episcopi. xij. q. ij. Omnis possessio sacerdotũ. intelige quam habent intuitu ecclesie/ elemosyna est pauperũ/ et si quid vltra necessitatez vite possederint/ nec in elemosynam pauperum erogauerint/ furtũ z sacrilegiũ existit/ sed hoc pauci aduertunt sacerdotes/ Nam quorũ domus deberẽt esse cõmunes pauperibus/ vt habetur in. ca. si cupis. xvj. q. j. et patere omnib⁹ peregrinis z hospitib⁹, sicut habetur in. c. quiescamus. xlij. q. nũc stant cõmuniter clause et nulli pauperi patent/ Talib⁹ specialiter dicet christus in dñ stricto examine. Esurui z nõ dedistis mihi manducare/ Matth. xxv. Quid dicam de regib⁹ principib⁹ z nobilib⁹ z potentib⁹ hui⁹ mũdi/ q̃ naturaliter vt aquila deberẽt esse liberales pauperib⁹ eos alendo/ z nulli calumniã faciendo/ quemadmodũ Johãnes baptista eos docuit Luc. iij. Sed heu nunc pauperes cõtenti essent/ q̃ eos nõ sustentarent. si eos nõ solum exactionarẽt et sanguinem z sudorẽ eorũ deuorarẽt/ Hũc verificatur de eis illud Ezech. xxij. Principes in medio eius lupi/ rapientes predã ad effundendũ sanguinẽ/ et perdendũ animas et ad sectandũ lucra/ Quis nũc inter nobiles sequit naturã aquile/ vt sua cũ alijs diuideret: certe pauci/ quis em̃ nobilis more antiquorũ principũ fundat episcopat⁹/ z ecclesias sicut Karolus magnus/ Henricus/ wenzeslaus. rex Stephanus zc/ Dz heu annihilant. et postq̃ multa abstulerunt ecclesijs z pauperibus/ edificant nouas ecclesias z faciunt nouas erectiones/ destruentes veteres credentes se per hoc excusari.

¶ Audiant tales exemplũ de vno tali. Fertur quasi sicq; cum episcopus ecclesiam sic edificatã dedicare vellet/ vidit diabolum in vno angulo/ et cõturatus ab eodem quid faceret. z ait/ Justius hic sum q̃ tu/ quia de meis diuitijs edificata est hec. Qui aufert Petro. z dat deo/ neutri placebit/ qui membrũ pungit/ z caput lenit vtrq; q̃ displicet/ Quid insuper dicam de mercatorib⁹. artificib⁹ et alijs laicis diuitib⁹/ quorum aliqui tota sua vita laborant/ z parcã et miserã ducunt vitam vt ditentur/ non vt pauperib⁹ erogent: sed vt filijs suis hereditatem magnã z multas diuitias possint dimittere/ Quid cõtingit. filij quãdoq; post mortem patris totũ vendũt/ z omnem patris laborem ac sudorem et parcitatẽ in taberna cõsumunt/ et meretricib⁹ diuidunt. Alios videmus tota vita sua diuitias cõgregare/ nihil bene de eis comedere: nec elemosynas facere: et aliquãdo a latronib⁹ in vita spolianť: liganť et occidunť/ aliquãdo a dñis suis q̃ totũ recipiũt imponẽtes eis crimina/ vel q̃ nõ bñ reddiderãt cõputũ zc.

aliquãdo vero a latronibꝫ spoliank in moꝛ re, vt ptz ab executoꝛibꝫ ꝛc̃/ Ideo cõgrue diꝯ citur a cõiter accidentibꝫ/ q excessus seu delictũ dñi est pena subditi/ dñi em̃ supflue ꝛ vane in multis expendũt/ et ideo subditos excoꝛiãt/ qz ꝓuĩ reddit eis nõ sufficiũt. et delictũ subditi ẽ preda seu rapina dñi. In talibꝫ implet illud ps̃/ Thesaurizat ꝛ ignoꝛat cui cõgregabit ea: q aũt cõgregasti cuius erunt. Lu. xij. Talis nõ fuit btus Laurentius sed fuit multũ liberalis pauperes alendo ꝛ thesauros ecclesie ipis distribuendo/ Ideo bñ dicit. Probasti coꝛ meum ꝛc̃.

¶ Hic cadit dubiũ, qre deus dꝛ plus ꝓbare coꝛ ꝗz allud membꝛũ hois vt caput et manꝰ/ ꝛc̃. Solutio, ꝓter tria. Primo: qz coꝛ videt ei iure cõpetere, ꝑmogenita em̃ ei de iure debenk/ Exo. xij/ Hz coꝛ inter oẽs ptes corporis ẽ primogenitũ/ qz primo fit et cõpaginat in matre/ et est primũ viuens fm phm. xvj. de ãnalibꝫ. ergo iure primogenitum ei debek: et sic tãꝗz suũ plus ꝓbat. Scõ qz deo specialius placet/ qõ patz ꝑ templũ. Demon astrictꝰ pcepto cuiusdã sancti viri ad respõdendũ q̃d esset in hoie deo placẽtius/ Rñdit/ Ista tria faciũt rẽ q̃ deo plus placet/ vicz luna semiplena/ rotunditas solis. et primũ rote/ veritatẽ siquidẽ sciebak sed obscure. Per primũ intelligẽs L. qz luna semiplena quodammõ hz formaz illiꝰ lr̃e/ Per secundũ O/ Per tertiũ. R. qz istius dictiõis rote est primũ/ Ista tria simul cõposita faciũt coꝛ: qõ deo sũme placet: eiꝗ offerri debet iõ ipum ꝓbat/ Tertio qz petit illud tanꝗz ꝓprium castrum templũ et camerã. puerb. xxiij. Fili inq̃t pbe mihi coꝛ tuũ/ et ideo sicut volẽs hospitari prius cõspicit hospitiũ/ et q̃rit de hospitio bono. Ita deus ꝓus ꝓbat coꝛ añꝗz inhabitet.

¶ Secundũ qõ i verbis ꝓmissis ad cõmendationẽ bti Laurentij tangit̃ est visitatio, cũ dicit. Et visitasti nocte ꝛc̃/ Nota qꝺ deꝰ visitat et visitabit q̃ttuoꝛ genera hominũ, scz peccatoꝛes, penitẽtes/ pficientes. ꝛ pfectos. Primos nãꝗz scz pctoꝛes visitat in vita. ꝛ i morte: sed diuersimode/ In vita sicut magister discipulũ errantẽ, vt coꝛrigatur verberibꝫ. De q̃ in ps̃. Visitabo in virga iniq̃tates eoꝝ ꝛ in verberibꝫ pctã eoꝝ/ In morte incoꝛrigibiles/ ad modũ iusti iudicis vt damnenk. De q̃ Hiere. v. Magnificati sunt q̃ ad superbiã: et ditati sunt q̃ ad auariciã. et impinguati sunt q̃ ad gulã ꝛ luxuriã. et ꝓterierũt sermones meos pessime/ id est ꝓcepta mea ꝛ ministroꝝ meoꝝ. nũq̃d sup hiis visitabo dicit dñs. q̃si dꝛ. Visitabo districtissime: qz ille mẽtiri nõ põt q̃ illã visitationẽ eis ꝓmittit dicẽs/ Ego aũt i die vltiõis visitabo pctũ eoꝝ. Exo. xxxij/ Qualiter q̃ nũc/ vel in morte respondebũt ad illam q̃stionẽ quã q̃rit deꝰ. Esa. xl/ Quid inq̃t facietis in die visitatiõis ꝛ calamitat̃/ Cui q̃dẽ q̃stioni rñdet Hiere. vj. et. viij. c. A minoꝛi inq̃t vsq̃ ad maioꝛẽ oẽs auaricie student/ Et sequit. Propterea in tpe visitatõis tue pibũt/ Sic visitatꝰ fuit supbꝰ angelus lucifer cũ societate sua/ Sic visitatus fuit inobediẽs Saul/ Et auarus ille Luc̃. xij. Alia habes multa bona ꝛc̃. Et gulosus dives Luc̃. xvj. Scõ visitat deꝰ penitẽtes ꝛ in afflictiõe positos sic̃ medicus qualescẽs vt ꝓsolek ꝛ lenificet. i. informet q̃liter ne recidiuẽt ꝛ se custodire debeãt/ Sicut etiam mater filiũ famelicũ vt pascat. sic̃ patz Exo. iij. Visitãs visitaui vos ꝓsolãdo/ cibãdo ꝛ vidi oculo ꝓpassionis oĩa/ scz aduersa q̃ acciderũt vob i egypto/ Et dixi vt educã vos de terra egypti. Ecce visitatio ꝛ ꝓsolatio in ope. Tertio visitat deꝰ pficiẽtes sic̃ paterfamilias oparios laboꝛãtes vt opꝰ bonũ cõtinuent ꝛ pficiãt/ in q̃ deficerẽt nisi ab altissimo emissa fuerit visitatio/ Eccli. xxxiij. tales pñt dicere illud Lu. vij. Prophęta magnus surrexit i nobis. et qz deus visitauit plebẽ suã/ Quarto visitat deꝰ pfectos ꝛ pfectissimos/ sic̃ visitank bonoꝛabiles psone dona gr̃e ꝛ glie ampliora eis largiẽdo/ sic̃ ptz specialr̃ de btã ỹgine quã mõ dicto specialiter visitauit/ vñ ps̃. Visitasti terrã. i. virginẽ humilẽ ꝛ inebriasti eã ꝑ spũscti fecundationẽ/ ꝛ gratiarũ in pñti inundationem multiplicasti locupletare eã. per vltimam ꝛ pfectissimã glorificationẽ. Sic etiã visitauit beatũ Laurentiũ. Vñ dicit. Et visitasti scz me siue coꝛ meũ. nocte. i. ꝑ tenebroſi carceris inclusionẽ/ Per noctem em̃ tenebroſus carcer intelligit̃/ Fuit incarceratꝰ carcere Hypoliti. sed i hac carcerali visitatiõe nõ fuit inuenta in eo iniq̃tas impatientie/ Patienter enim sustinuit incõmoda carce

ris. Sciebat nempe q̄ dñs dixerat Lu. xxi. Jnijcient vobis manus suas et persequentur/trahentes ad reges et presides propter nomen meum/Et infra. In patientia vestra possidebitis animas vestras. O charissimi vbi est patientia vestra/si impatienter audis verbum dei/vbi tibi viginti dierum indulgentia confertur/Quomodo impatienter audies verbum christi vbi ad carcerem ꝛ ad supplicia traberis/Potest etiam moraliter per noctem intelligi ipa tribulatio/Nox enim fm auctorem in libro proprietatum dicta est a nocendo: quia oculis nocet/Est etiam nox tempus nocentibus aptum/et a peccantibus tollens verecundiam/Sic ipa tribulatio multotiēs nocet bonis qui sunt quasi oculi et lumen aliorum/quia sepe sensualitatem perturbando obscurat. Sicut legitur de christo Mat. xxvj. qui cepit instante tribulatione/sua tristari et mestus esse/dicens/Tristis est anima mea vsq̄ ad mortem/Jta etiam potest de alijs dici quorum sensualitatē tribulatio mestificat/ꝛ obscurat/Etiam sicut nox est tempus aptum animalibꝫ nocentibꝫ: quia tunc lupi intrant domos villanorū eis dāna inferendo/Similiter apri intrant vineas ꝛ agros/et que inueniūt lacerāt que alis in cauernis. de die in antris suis latitant vt dicit Grego/Jta in nocte tribulationis lupini tyranni etiam apris crudeliores/plus solito nocent bonis christianis: et vineam domini sanctam/ecclesiā magis deuastāt. quia hec est hora eorum. sicut christus dixit iudeis ad eum nocte venientibꝫ vt ipm caperent/Hec est inquit hora vestra et potestas tenebrarū. Luce. xxij./Jta fuit etiam quo ad presens. quia crudelis inimic⁹ Decius in nocte tribulationis multū deuastauit vineam domini/multa milia martyrum occidendo/Jn qua nocte tribulatiōis dominus beatū Laurentium visitauit diuina cōsolatione/vt impleretur illud dictū dauiticum. Cū ipo sum in tribulatiōe. ℣

℣ Vbi vlterius nota q̄ in nocte tribulationis deus beatū Laurentiū visitauit p quat tuor cōsolationes/quas sibi fecit. de quibꝫ dicitur in ps. cxxxviij/Et nox illuminatio mea in delitijs meis. Nox enim tunc in delitias vertitur/quādo tribulatio amorē dulcedine superat. Prima ergo cōsolatio beati Laurentij causabatur ex amoris dulcedine: quando sua tribulatio in dulcedinem versa fuit/Jdeo Decio dixit. Disce miser q̄ tormēta tua mihi epule sunt/quia fm Augustī. Omnia seua omnia inhumana facilia ꝛ quasi nulla facit amor/sicut refert de hoc Valeri⁹ libro. vij. q̄ Dyogenes philosophus tanto amore ad celestia estuauit/q̄ mortem nequiens expectare naturalem se dedit igni precipitem: sicq̄ spiritū p amoris desiderio exalauit/Jta etiaz btus Laurentius ex magno amore quem habuit ad premia eterna multo tempore ante naturalem mortem non timuit ignis incendium.

℣ Secunda cōsolatio causabatur ex securitate gratie. securus em̄ erat q̄ in sua tribulatione a gratia cadere nō poterat/et hoc tangit ibi. Quia tenebre nō obscurabunt. Quando quis in tribulatione positus per penam caligine nō obnubilabitur. sicut facium est de beato Laurentio/Jdeo poterat dicere cum apostolo ad Ro. viij. Certus sum q̄ neq̄ mors neq̄ vita ꝛc. Tertia causabat ex serenitate cōscientie. Jdeo subinfertur. Et nox sicut dies illuminabitur. quia tribulatio luce ⁊ scientie serenat. Jsta serenitatē et lucem cōscientie habuit beatus Laurentius quando dixit/Dea nox obscurum nō habet. Quarta cōsolatio causabatur ex certitudine glorie. Jdeo subiungitur. Sicut tenebre eius ita ꝛ lumen eius. Tunc enim lumen est sicut tenebre quādo quis recipit multitudinē celestiuz gaudiorum fm multitudinē passionum/Juxta illud ps. xciij. Scōm multitudinē dolorum meorū cōsolationes tue letificauerūt animam meā/Jstam certitudinē celestis glorie habuit qui dixit. Gratias ago tibi domine: qr ianuas tuas ingredi meruī. et tantū de secūdo. ℣ Tertium quod in verbis thematis predictis ad cōmendationē beati Laurentij innuitur est examinatio cū dicit. Jgne me examinasti. Vbi nota q̄ triplex est ignis. scilicz naturalis/artificialis. et spiritualis/Naturalis ē multiplex. Nā quidam ignis nō vrit sed lucet/vt ignis celi empyrei/Quidam non lucet sed vrit: sicut ignis inferni/Quidā vrit ꝛ lucet sic ignis camini/Alia dr̄ia/quidā ignis sp̄ualis

d. visita. b. lau. p. 8°.

1. 9. 8°.

et nunq̃ moritur sicut ignis syderū/Quidam aliquādo viuit et aliquādo moritur: vt ignis fornacis/Quidam statim vt viuit statim ꝛ moritur sicut ignis fulguris/Itez quidā ignis pascitur et cōsumit: sicut ignis vsualis/Quidā cōsumit et nō pascit: sicut ignis solaris/Quidā pascit et nō cōsumit: sicut ignis gehennalis, sicut dicitur in ps̄. Sicut oues in inferno positi sūt mors depascet eos/Optabunt eī homines mori et fugiet mors ab illis. Apocal. ix. Sed quia magis philosophicum est q̄ theologicum indagare rerum naturas/Ideo dimisso igne naturali et artificiali/potius de spirituali nūc est nobis insistendū ℟

Hic autē ignis spiritualis est triplex, scilicet culpe, gratie, et pene/Ignis culpe dicitur liuor inuidie vel ardor cōcupiscētie. De quo propheta dicit. Super eos cecidit ignis et nō viderūt solem/Ignis gratie est feruor charitatis. de quo dicit dominus Luc. xij. Ignem veni mittere in terrā et quid volo nisi vt ardeat/Ignis pene dicitur ignis aduersitatis ꝛ tribulatiōis siue penarū/tali enim igne id est per multā ꝛ duram corporis afflictionē/beatus Laurentius, pbatus fuit/Primo enim expoliatus fuit et scorpionibꝫ cesus/Secundo fustibꝫ fuit percussus/Tertio laminis ferreis ad latera adustus/Quarto plumbatis verberatus fuit/Quinto os sancti Laurentij cesum fuit cum lapidibꝫ/Sexto in crate ferrea multis prunis subactis assat⁹ fuit/In hac multiplici examinatiōe ñ fuit in eo inuenta iniquitas pfidie/Per omnia quippe supplicia sibi inflicta, nō poterat ab eo extorqueri vt sacrificia dijs offerret/Cū ipe dixit/Ego me obtuli deo sacrificium in odorem suauitatis. Sicut enim aurum examinatur in igne: et quanto plus cremat/tāto plus depuratur, et nec in pōdere nec in valore minuitur. Sic beatus Laurenti⁹ examinatus fuit in igne aduersitatis/vt posset dicere illud Job. xxiij/Probauit me quasi aurum quod per ignem transit/Et recte per aurum beatus Laurentius apte prefiguratur/Sicut enim aurum inter alia metalla est candidius prunis suppositis/et habet virtutē lepre extersiuam, quia limatura auri in cibo et potu sumpta a lepra p̄seruat: vel saltem eam occultat/Ita beatus Laurentius inter alios martyres candore rutilat, quia per ignem omnis impuritas ab eo toraliter purgata/Habet etiam beatus Laurentius virtutē q̄ a nobis potest abstergere lepram spiritualē peccatorum, si passionem ipius a nobis deuote masticamus/Quia legit q̄ suis inimicis, sicut Hypolito/qui ipm incarcerauit veniam impetrauit/ꝛ maculam viciorū expurgauit/Legitur etiam q̄ quidam iudex nomine Stephanus tres domos beati Laurentij abstulit ꝛ iniuste possedit/hic cum mortuus esset ante iudiciū ductus est/quod videns Laurentius ipm accessit/ꝛ tribus vicibus brachijz eius durissime strinxit/Judex vero dedit sententiam vt ille qui aliena abstulisset in locum Jude proditoris traderet, /sed predictus martyr quē idez in vita amauerat sanctum Laurentium accessit et pro eo veniaz precatur/Ille autem statim pro Stephano precaturus accessit ad christū: eiq̃ cum alijs veniaz impetrauit/vt ad corpus rediret ꝛ triginta dies penitentiā ageret/quod ꝛ factum fuit et tunc omnia ablata restituit: ꝛ post triginta dies ad dñm migrauit/Et si hoc inimicis suis fecit: multo magis faciet nobis, si passionē eius recolimus et festum eius solenniter celebramus. /Ideo clamemus ad ipm cum sancta matre ecclesia dicentes. Bte Laurenti martyr christi intercede pro nobis O Et iam dictis patet/recte sicut aurum est inter alia metalla purissimū et nobilissimum: sic beatus Laurentius inter alios martyres obtinet principatum/Et hoc propter sex causas. Quarum tres ponit Guilhelm⁹ in rationali diuinorum libro septimo/Prima ꝓpter passionis locum, quia Rome passus est: que est caput mundi et mater omnium ecclesiarū/ꝛ vbi est sedes apostolica, vt habetur in. c. nō decet. xij. dist/Secundo propter predicationis officium quod diligenter adimpleuit/Tertio propter laudabilem dispensationem thesaurorū, quos omnes pauperibus sapiēter distribuit/Quarto ꝓpter autenticum ꝛ probatū eius martyrium/quia et si de alijs maiora tormēta legantur hoc autenticū nō habet/Quis aūt passio in ecclesia est valde solennis ꝛ approbata/Quinto ꝓpter grandis dignitatis excellentiaz, q̄ fuit archidiacon⁹ sedis apo-

m q̄.

stolice post quē vt aiunt in romana sede alius non surrexit. Sexto propter sentencias tormentorū, qr grauissima pertulit. ℙ Fuit autē eius pena acerba ex tribus. Primo ex doloris immensitate, quia ignis est maxime afflictiuus. Ideo dicit Esa. xxxiij. Quis poterit habitare de vobis cum igne deuorante, quasi diceret, nullus vel pauci, quia membra multis vulneribus lacerata et cōcussa aduri fecit; ita vt dicere pōt illud Job. xvj. Nō pepercit effudit in terrā viscera mea, et scidit me vulnere super vulnus. Secūdo ex temporis diuturnitate, sm illud Ambro. Non em̄ fratres beatus Laurentius simplici et breui passione primitur. Nam qui gladio percutitur simul morit̄, q̄ in flammarū camino mergitur vno impetu liberatur, hic autē longa et multiplici pena cruciatur. Tertio ex pene diuersitate, qr omnia genera tormentorū in eius corpore fuerunt extense, vt dictū est supra. Ita vt dicere possit cum pō. lxxxvij. Omnes fluctus tuos induxisti sup me. Ideo beatus Laurentius inter alios martyres tria habet privilegia. Primū qr sol' int̄ martyres hz vigiliam seu ieiunium. Secundū cum octaua, quia ipe solus cum beato Stephano habet octauā inter martyres, sicut Martinus inter cōfessores. Tertio in regressionibus antiphonarū, quod solus ipe et beat' Paulus habēt. Paulus habet ꝓpter excellentiā p̄dicationis, sed Laurentius ꝓpter excellentiam passionis ꝛc.

In die assumptionis beate Marie virginis. Sermo LXXXIII.

De euangelio. ab oratiō⁹ ⁊ p̄sde ma⁹ a p̄de⁹ ⁊ sligēdo.

Maria optimaz partē elegit q̄ nō auferet ab ea. Luc. x. ca. Licet verbū istud ad litterā dicatur de beata maria magdalena tñ ꝓprie nulli cōpetit nisi virgini gloriose, nec deo, nec angelo, nec homini. Null' em̄ angelus vel homo est, qui habeat optimā partem. Deus vero nō tenet partez, sed totum. Sola autē virgo Maria habet optimam partem, quia est media inter creatorē qui omne tenet, et omnē aliam creaturam que bonam vel meliorem partem obtinet. Ideo dicit thema. Maria optimam partem elegit que nō auferetur ab ea ꝛc. Nota exquo Maria est dei mater, sicut deum nullus potest sufficienter et digne laudare sic nec matrem. Quis enim laudare potest sufficienter eam que eternum protulit verbum, que suum genuit cōditorem, que nobis dedit mediatorem dei ⁊ hominū, que nobis apportauit cibum angelorum. Petrus Damiani. Qualiter eam laudare poterit mundanus homo per transitoriū verbum, que de se protulit verbū quod manet in eternum. Ideo Augusti. Si omnium nostrum membra verterentur in linguas ꝛc. Et ideo Damascenus. Si laudē et gloriam eius describere volumus, deficiunt nobis verba quibus exprimere valeamus. Bern̄. Utinaz mihi tot essent lingue quot stelle celi, et omnes possem in laudem cōuertere genitricis dei, nec minimā eius exprimere valerem virtutem. In verbis thematis beata virgo in tribus cōmendatur. Primo ab excellentia in presidendo quia dicitur Maria. Secundo a prudentia in eligendo, quia optimā partem elegit. Tertio a confidentia in possidendo, qr nō auferetur ab ea. ¶ Primo cōmendatur ab excellētia in presidendo, siue ab excellentia virtualis perfectionis: quia dicta est Maria, que interpretatur domina mundi. Ipsa enim est domina omniuz cum filius eius sit dominus vniuersorum. Interpretatur etiam Maria illuminata, vel illuminatrix. Ipa enim est illuminata a deo, vt luna a sole, et plena omni illuminatione celestium. Ipa est illuminatrix omnium electorum. Unde canit ecclesia. Solue vincula reis profer lumen cecis. Scōm Hiero. etiam in libro interpretationum. Maria interpretatur stella maris. Ideo canit ecclesia. Aue maris stella. De hac interpretatione prosequendo alijs omissis, dico q̄ virgo Maria cōuenienter cōparatur stelle, quia sicut stella sine sui corruptione fert radium, sic virgo maria sine sui violatione edidit filium. Nec stelle radius suam minuit claritatem, nec filius Marie ei suam integritatē. ¶ Cōuenient' autē virgo Maria dicitur stella maris, et assimilatur ꝓpter sex cōsideranda in illa stella, vicz substantiā, quātitatē, qualitatē, situ, statuz, et effectum. Primo quantū ad substantiā

Ite maria ihc mnd vniu
rse. A. artha thezauro
r. regina celou. l. ian
lid mmurse. A. aduc
rata prose.

Stella Maris

stella illa est celestis, incorruptibilis, et origo lucis q̄ tñ cōueniūt et aliis stellis. Sic virgo maria fuit celestis cōuersationis, vt cōpletius dicere posset cum ap'lo. Nostra cōuersatio in celis est, ad Phil. iij. Incorruptibilis fuit mente et corpe. Nam vt dicit Anſ. Ea puritate decuit vt niteret qua maior sub deo nequeat reperiri. Origo fuit lucis. Nam vt canit ecclesia. Angel⁹ cōsilij natus est de virgine, sol de stella, qui illuminat omnē hominē venientem in hunc mundum Joh. j. Secundo q̄tum ad q̄litatē stella maris est minima in apparentia nobis, sed maxima in seipa. Sic beata maria maxima in sanctitate i se, sed minima in sui mente, pter maximam humiltatem. Quia respexit humilitatē ancille sue ait Luc. j. ca. Humilis in corde totum deo tribuens, humilis ore seu locutione eius. Cuius signum rarissima et breuis locutio eius, humilis in opere seruiens cognate in partu loco ancille ipa que erat dña angelorum. Tertio q̄tum ad qualitatē stella illa est superior clarior et vtilior, qr est in supremo polo: ideo superior. Et beata Maria est superior omniū sanctorū et angelorum deo, pinquior. Clarior est virginitate semper etiam clara in fide fuit: et sic stella semp rutilans. Omnes alie stelle id est apostoli et marie ceciderunt: amittentes lumē fidei, diuinitatis christi, ipa nūq̄ in passione ei⁹. Utilis est valde stella maris fecunditate. Et quis sanctus vel sancta vtilior nobis hac virgine, que nobis genuit deum pariter et hominē omniū saluatorē. Quarto q̄tum ad statū. Status illius stelle est quasi sine motu: quia est vicina polo. Ita modicus est circuitus eius vt videat non moueri. Est sine occasu: quia nō occidit nobis vt alie stelle. Est sine errore, sic btā maria est sine motu incōstantie. Sine casu fuit alicuius peccati. Nam et si septies in die cadit iustus vt ait Salomon. scilicet venialiter, hec nunq̄ cecidit. Fuit sine errore ignorantie eorum que pertinent ad salutē. Unde et dicitur mater agnitionis. Eccl. xxiij. Quinto q̄tum ad effectum stella illa trahit ferrū ad calamitā, sua luce nautas dirigit, et est cōtra aquilonē. Sic beata maria p̄ insertā misericordiā sibi attrahit peccatores ad celū p̄ penitentiā, quam eis procurat, naufragantes in pelago huius mundi ad portum salutis dirigit. Unde canit ecclesia. Ad te pia suspiramus si nō ducis deuiamus, en ad te cōfugimus. Est etiam cōtra aquilonem id est cōtra diabolū nobis aduersantes. Juxta illud Hiere. v. Ab aquilone pandetur omne malum. Sed tu nos ab hoste protege in hora mortis suscipe et dicimus. Ultimo q̄ntum ad situ illa stella est infima circa polum, per quem locum mundus ipe extimatur versari. quod nulli pure creature videtur potius cōuenire q̄ beate virgini, scz munduz circa ipam versari. Ad ipam enim respicere videntur vniuersi, superi vt restaurentur, inferi vt de limbo liberentur. Qui in mūdo sunt vt iustificentur. Qui ante nos fuerunt ppbete: vt verificentur in suis prophetijs de incarnatione filij. Qui in presenti sunt vt subleuentur in tantis miserijs, qui futuri sunt vt saluentur. Secūdo in verbis premissis cōmendatur beata virgo a prudentia in eligendo: quia optimā partem elegit. et hoc dupliciter. Primo elegit optimā partē in vita terrestri, secundo in vita celesti. Primo Maria elegit optimā partē in vita terrestri q̄tum ad duo. Primo q̄tū ad decursum vite sue. Secūdo q̄tū ad finē: hoc est in morte. Habuit nanq̄ Maria in pñti vita optimā partē q̄tum ad decursuz vite sue quo ad septē. Primo quo ad sanctificationem in vtero. Nam quidā sanctificantur siue purgantur ab originali iam p̄ baptismū renati, vt pueri cōmuniter christianorū, quorū gratia tanta est vt saluent, licet mortaliter et venialiter postea peccare possint. Alij purgantur in vtero ab originali vt Hieremias. Jobānes baptista. quorū tanta gratia fuit vt postea nō mortaliter peccauerunt: sed venialiter excedere potuerūt. Sed beata maria tantā gratiā accepit sanctificata in vtero. vt nec venialiter nec mortaliter peccauerit postmodū. Secundo habuit optimā partē quo ad pueri cie inchoationē. Sūt em̄ quidā pueri boni q̄ p posse corpaliter laborāt, vt sunt filij cōiter bonorū parentū. Alij meliores q̄ ecclesias sepi⁹ frequētāt, vt beat⁹ Nicolaus, sctūs Dominic⁹. Sed optimi q̄ deo in religionis cultu offerunt vel nutriunt. Sicut pueri beato Benedicto offerebantur

Opti pte elegit in vita terrestri 2 celesti

a nobilib⁹ nutriendi religiose, vt dicit Gre-
go. in lib. dial'. Primū habuit Maria: q⁹
vt de ea refert Hiero. in epla ad Cromaci
um et Heliodorū, et hanc regulaz. Maria
constituerat, vt a mane vsq; ad tertiā or̄ōni
insisteret, a tertia vsq; ad nonā terrestri ope
ri vacaret, a nona ab or̄atione nō recederet,
quoadusq; angelus apparens escā sibi da-
ret. Secundū habuit: quia cōpleto p trien
nium ablactatiōis tpe, ad templū cū obla-
tione per quindecim gradus ascendit. acsi
foret adulta, vbi nō vna die sed fere vsq; ad
cōceptionē filij mansit. Tertium habuit q⁹
ibidem quotidie in omni sanctitate, pficiēs,
et quotidie ab angelo visitata, deo quoti-
die fruebat in diuino cultu occupata, vt de
vtroq; refert Hiero. in hystoria. ❡

Tertio Maria elegit optimā partē q̄z
tum ad castitat⁊ ꝓseruationē. Castitas cm
tres ptes habet. Una est ꝓiugalis, de q̄ ad
Heb. xiij. Honorabile cōiugiū thorus im
maculat⁊. Et hec est ps bona q̄ habet fru-
ctum triceſimū. Mat. xiij. Luc. viij. Se-
cunda est cōtinentia vidualis, de qua. j. ad
Thi. v. Uiduas honora q̄ sūt vere vidue
Et. j. ad Cor. vij. Beatior si sic pmanserit
Et ista ē ps melior hns fructū sexagesimū
Tertia est ꝟginalis. Aug. Que maior glo
ria sup terrā q̄z in carne corporali ducere vi
tam angelicā. Hiero. Uiuere in carne p̄ter
carnem nē. Et hec est optima habens fru-
ctum centesimū. Et hanc virgo beatissima
elegit, vt tū ostēderet qđ est ꝓpositiōis vo-
luit esse cōiugata cū ꝓiugatis, vidua cum
viduis, immaculata cū immaculatis. Quar
to maria optimā ptem elegit quantū ad vi
te pfectionē. ❡ Est em vita activa q̄ est
ps bona. Est vita cōtemplativa: q̄ est pars
melior. Est ex vtraq; cōposita, vicz doctri
nalis que est ps optima, et istā virgo Ma
ria elegit. Un euangeliū iccirco hodie legi
tur de trib⁹ psonis, scz Martha Maria z
Jesu, quarū prima habuit activā vitam, se
cunda magdalena cōtemplativā, tertia do
ctrinalem. Maria enim est castellū in qđ
Jesus intrauit Luc. ij. Ecce cōcipies z pa
ries filium. Et ibi noūē mensib⁹ habitauit
Et quia activa vita intendit primo: cōtem
plativa deo. Magna laus fuit in virgine
maria q̄ vtrāq; vitā circa filiū suū deuote
exercuit. Nam q̄tum ad diuinitatē cōtem
plationi eius intēta fuit. Quantū vero ad
humanitatē sibi sedule ministrauit, q⁹ ipm
genuit, pannis inuoluit, vestiuit, cibauit,
potauit, infantulo solita exhibuit. In tri-
bulatione in cruce posituz visitauit: et vsq;
ad sepulcrū psecuta fuit, et sic opa mistico⁹
die impleuit. Quinto maria elegit optimā
partē quo ad perfectā humiliationē. F
Humilitas enim tres habet grad⁹. Pri
mus est se subiici suo superiori. ad Heb. xiij
Obedite ꝓpositis vestris p omnia z subia
cete eis. Et hec est pars bona. Secundus
subiici suo equali et nō ꝓferre se ei. ad Ro.
xij. Honore inuicem puenientes, et hec est
pars melior. Tertius ē subiici suo inferio⁹
ri. Luc. xxij. Qui maior est vestrum fiat si-
cut minor. et hec ps optima. Maria autē
nō solū obediuit superiori suo scz deo. Lu.
j. Ecce ancilla domini: fiat mihi sm verbū
tuum. Non solum equali id est sponso suo
Joseph quem sibi ꝓponebat. Luc. ij. Ec
ce pater tuus z ego dolentes querebamus
te. sed etiam suo inferiori se subiecit. scz Eli-
sabeth: apud quam tribus mensibus man
sit et sibi deuote seruiuit. Luc. j. Sexto ma
ria optimam partem elegit quo ad gratie
cumulationem. ❡ Deus enim habet
quadruplicem mensuram. De qua Lu. vi.
Mensuram bonam et cōfertam z coagi-
tatam z superefluentē dabunt in sinū ve-
strum. Mēsura bona est quādo alicui da
tur tanta gratia que sufficit ad sui iustifica
tionem. Et hec est pars bona que dat om
nibus iustis. Mensura cōferta est quādo
alicui datur gratia vt nō ipe solum iustifi-
cetur sed etiā alios saluet. Et hec pars me
lior est: et fuit in apostolis. Mensura coa-
gitata est quando datur tanta gratia ali-
cui vt nunq; ab ea cadere possit sicut sancti
ficatis in vtero. Et apostolis post missio-
nem spiritussancti. et hec est pars optima.
Sed supefluens mensura est illa que de
sua plenitudie alijs effluit de christo z ma
ria. Et hec est optima. De vtroq; dici po-
test illud Johan. j. ca. De plenitudine eius
omnes accepimus. Septimo maria opti
mam partez elegit quo ad filij incarnatio-
nem. Quedaz enim feminarū matres sunt
bonorum filiorum in matrimonio, sed nō
virgines, vt que habent deuotos pueros.
Alie femine virgines sunt sed nō matres.

et meliorem partē habent. Sed hec Maria sola mater est fecunda z virgo. Unde Luc. j. Ne timeas maria inuenisti gratiaz apud dñm zc. Ecce cōcipies et paries zc.

Scdo videndū est pncipaliter quō Maria optimā partē elegit in fine vite sue. hoc est in morte. Ubi nota q maria elegit optimā partē in morte ꝑtū ad quinq; Primo morte eius pſciendo/ Secūdo sacramenta pcipiendo/ Tertio dolorem in morte nō sentiendo/ Quarto apl'os pſentes habendo/ Quinto ipis eius sepulturā demandando/ Quantū ad primū q tēpus sue mortis pſciuerit zc. Prosequere vt habes in pūti sermone q incipit. Assumpta ē maria in celū. vbi ista quinq; reperies.

Tertio videndum est principaliter quō beata maria optimā partē elegit in vita celesti post eius mortem. Et dico breuiter q maria hodie optimā partē elegit in patria celesti ꝗtum ad ꝗttuor/ Primo q ad subiectū qō est assumptū/ Scdo quo ad modū quo assumpta est./ Tertio q ad locū/ Quarto quo ad officiū. Primo elegit optimam partē q ad subiectū qō est glorificatū et assumptū. qz in corpe z ania est assumpta et glorificata/ Gloria em quā deus dat ſctis suis tres habet ptes/ Una est q glorificat corpus in terra. Sicut corpus sancti Petri et sancti Jacobi/ Et hec est pars bona/ Eccl. xliij. Corpora eoz i pace sepulta sūt Alia est q glorificat coz anias in celo. Et hec est ps melior. Apoc. vj. Date sūt eis singule stole albe/ Tertia est q glorificat vtrū q. Et hec est pars optima quā maria elegit/ Assumpta est em Maria integraliter cū ania z corpis resuscitatiōe/ Hoc aūt pie credit a fidelibꝫ et a doctoribꝫ cōfirmatur/ Videt em primo Dauid sensisse. ps. Surge dñe in requiem tuā. Hiero. testat vt dicetur in sequēti sermone. Scdo maria elegit optimā partē q ad modū q assumpta ē Quida em assumunt et in celū deducunt p vnum angelū. Et hec est pars bona. Exo. xxiij. Ecce ego mitto angelū meū qui custodiat te in via et inducat te in terraz quā promisi patribꝫ tuis/ Alius modus est qn quedā anie a multis deducunt in gaudiū. sicut Luc. xvj. Factum est vt moreret mendicus et portaret ab angelis in sinū Abrae Et hec est melior pars/ Sed pars optima esset si omnes angeli z sancti obuiarent et ipe christus psonaliter veniret. Et istā partem habuit beata Maria. Un Hiero. in sermone/ Hodierna die credendū est milliam celi festiue genitrici dei obuiam venisse/ eamq; ingenti lumine circūfulsisse. et vsq; ad dei thronū cum laudibus et canticis spiritualibus pduxisse. celestemq; hierusalem tunc ineffabili leticia exultasse/ Credit quoq; q ipe saluator p se totus festiuus occurrerit et cum gaudio eam secum in throno collocauerit. alis quoq; nō impleuisset. quod in lege mandauit/ Honora patrē tuum et matrez tuā. Hec Hiero. Tertio maria elegit optimā partē q ad locū quē sortita est. Quida em associant angelis infime hierarchie. et hec est pars bona/ Alij angelis medie hierarchie. et hec est pars melior Alij angelis supreme hierarchie. z hec est ps optima/ Maria aūt super oēs choros angelorꝫ est exaltata vt canit ecclesia/ Exaltata es sctā dei genitrix sup choros zc. z ad dexterā filij collocata. Et iō habet partem optimā z poptimā/ Hoc aūt vt ad dexterā filij sup oēs choros angelorꝫ collocaretur iustissimū z dignissimū fuit/ Quoniā vt dicit wilhelm⁹ parisien. in summa virtutū. Tanto ibi vnusq;sq; sedebit sublimi⁹ q̄nto hic deo fuit subiectior. Et Damascen⁹. Dicerunt christo corpore vicinziores in celis q magis pcepta eius implendo animo appropinquabāt in terris/ Nemo aūt vnq; in hac vita deo taliter obediuit et pfi pcepta ita seruauit vt virgo Maria. sgit zc.

Quarto maria optimā partem elegit q ad officiū quod in celo habet. Quia triplex officiū in patria habet/ Primo habet officium adiuuandi in vita. in morte. et post mortē. fm illud. Maria mater gratie/mater misericordie zc. Ubi tertium est optimum. Unde de hoc exemplum in speculo exemplorū. dist. v. c. lxiij. de quodam viro flagitioso ab inimicis decapitato/ Secundo habet officium aduocandi. Tūc autem aduocatus bonus est quando non est piger sed diligens/ quādo potens apud regem. quādo sciens sapientia et reuerens in cōspectu familie/ Que oia beatissima virgo maria respectu christi in summo habet vt liquet intuenti. et vitā declara. De his duobꝫ officijs dic Geraldus i Omel. suis

Non autē ociosa ibi manet: sed in supma sira poli nos cōmendat sue proli pcurans et iustis z peccatorib subsidia salutis mentis z corporis. De hoc secundo officio scz aduocandi vide ibidē exemplum dis.iij.c. xlvj. de quadā matrona que in adolescētia cōmisit grande peccatuz qđ p verecundia nūq ꝓfessa fuit. Tertio habet officiū miserendi Dei eñ triplicia attributa diuersis i copiā tribuit, potentiaz petro p claues, scientiā apli in raptu, et misericordiā matri. Quia deo ꝓpriuz est misereri z pcere: vt dicit in collecta. De hoc tertio officio vide exemplū ibidē, scz in speculo exemplorū, di. ix. c. xxxvij. de quodā senatore. Et ibidē reperies bos versus. Petra senatoris i porta castri. Decretū detur ne dormiat aut epuletur. Hic gens villana sed achilles plato dyana. Petra beate virginis. Huta decretū sanctoꝝ suscipe cetū. Nudum martinū lazarū iacobū peregrinū. Tertio i verbis pmissis beata ygo cōmendat pncipaliter a cōfidentia quā habuit in possidendo Vñ subiungit. Que nō auferet ab ea, vere nō auferet nec a mensura periodi, nec a violentia tyrāni, nec ab efficacia ꝓtrarij. Istis tribus modis res auferuntur in mundo, sed hec non habent locum in celo. Declara per singula.

De assumptiōe btē Marie ẏginis.

Sermo LXXV.

In isto vbis suo notat ꝑ manc assūp glosa d assūpta z mar z ō agelorꝝ qđlta so nosa. d gaudet ā assūpta z maiō. d ꝑ sen la ai nuscie. d q ob pm. hō nam de mdo Bien vi ipe z et vid 2o Cuēn dieꝝ eq eādm plem

Assumpta est maria in celū zc. Hodie sancta canit mater ecclia, Assumpta ē inquā scz a filio gaudēt angeli laudātes benedicunt dñm. Non fuit itaq ista assumptio cōmunis: sed singularis sup oēs, vt dicere valeat. Dñi est assumptio nostra, quasi dicat. Non angeli vel sancti me assumpserūt seu associauerūt egredientē de mundo, sicut legit de Lazaro vlceroso, et de sancto Nicolao, et alijs sanctis, sed ipe dominus me assumpsit et associauit, scm illō ps Quoniā pater meus scz mundus, et mater mea, i. omnis cōcupiscentia z mala inclinatio dereliquerūt me, vt nihil sui inuenirent in me quod nulli sanctorum cōcessum est. Ideo dñs assumpsit me personaliter accedens vt me magis honoraret. Sic eñ dic Hiero. Credendū est q ipe saluator per se totus festiuus aduenerit et eam in throno suo collocauerit. Et qz vbi dñs ibi z familia eius. Ideo z milia miliū angelorū quidño ministrant vt vidit Daniel cum cbrsto aduenerūt Bene igit dixi. Assumpta ē maria in celū zc. Circa assumptionē de tribus est videndum. Unde Maria assumpta sit, quō assumpta, et quo assumpta.

Quantū ad primū assumpta est de hoc mundo. Unde Hiero. Hodie regina celi de hoc seculo nequā eripitur. Sed vt nobis pberet exemplū, q oēs habemus facere trāsitū istū q̄ttuor fecit. Voluit sanctissimos viros scz apostolos in suo transitu adesse: sacramēta suscipere, et sine dolore migratā sepulture apli demandasse. Primum testat Dionisius Pauli apli discipulus in li. de diuinis no. apostolos interfuisse dormitioni beate Marie. Paulum et Dionisium cum eis: qđ z optauerat ad sui cōsolationē. Cōmuniter eñ dicitur ipam post ascensionē filij duodecim annos supuixisse, vt septagenaria esset in morte. Et in hoc nos instruit vt in infirmitatib grauibus z mortalib debem⁹ q̄rere hīe pentes seruos z seruas dei q̄ oīb infistāt, verbis ad patientiā, et penitentiā z fiduciā de diuina misericordia horten. Multe enim tūc sunt insidie diaboli. Sed totū fit contrariū. nō vocat adiutor nisi corporis, tota cura est ꝓ sanguineoꝝ, q eis dimittat bona sua. Sacerdos vel seruus dei aliqs vix pt ingredi, ne inducat ad restituendū ablata. Secundū vero q̄uis non reperiat in scriptura vel hīstoria, vlcz q ipa susceperit sacramenta: tñ pie credi potest hoc fecisse: nō quia eguerit, sed vt exemplū nobis pberet: sicut et filius suus baptismū suscepit z eucharistiam. Hoc etiaz Albertus tenet sup missus est. Igitur sic et cōmunionē in fine sumpsit z extremā vnctionē scm Albertū, z cōfessionē nō de peccatis q̄ non habebat: sed cōfessionē diuine laudis, se indignā inquās tanti bñficij. Cuius cōfessionē dicit idē fuisse Johannē euangelistā. Et hoc est de q debēt sollicitari tā infirmi q̄ amici et noti, vt sacramēta cōfessionis: cōmunionis z extreme vnctiōis suscipiāt in tpe suo et deuote et nō cū amiserit loquelā. Similiter ad hoc tenet medicus corporis cum vocatur vt inducat infirmū primus ad rec-

plendum medicinā anime. id est sacramenta anteq̄ applicet medicinaz corporalē. sub pena interdicti ingressus ecclesie/vt i. c. cū infirmitas. de peni. et re. Tertiū autem migrans de hoc seculo dolorē nō sensit/Uñ in collecta dicit. q̄ in hac die mortez subiit temporalem. nec tñ mortis nexibz deprimi potuit. i. doloribz mortis/Quartum vero hoc est sepulturā eius apostolis demandauit/qz corpus eius ab apostolis venerabiliter fuit sepulture mandatū/nō cum pompis mundi: q̄uis mereret oēm honorē vt puta/qz regia nō solū mūdi sed z celi. nō cū clamoribz z incisionibz faciei vel capillorū vt faciunt fatui: sed cum hymnis z lachrymis pijs/nō super altare collatum vel loco eminenti vt in templo. sed in loco humili sez in valle Josaphat. vbi ostendit locus sepulcri eius. Humilitatē in fine sicut in vita semp insinuans. ¶ Hic cadit dubium an debeamus esse sollicīti de sepultura nostra. ad q̄d valet sepultura in loco sacro. Solutio. Utilitas sepulture ē triplex. Prima Aug. in. c. nō existimemus. xiij. q. ij. Intercessio illoz sanctorū in quorum bonore fabricata est ecclesia ꝓpter honorem et deuotionē ibi eligentis sepulturā. Secunda Grego. in. c. cum grauia. xiij. q. ij. quia defunctorū ꝓmi quotiens ad loca sacra veniunt suorūq̄ sepulturā aspiciūt recordantur et ꝓ eis dño fundūt ꝓces. Unde et monumentū dicit quasi monens mentem. Tertia Ambro. xij. q. ij. c. aurū. Quia in sepulturis christianoz requies est defunctorum/quia ibi mīn⁹ vexant a demonibz cadauera coz. vt dicit glosa. id est minus inquietant ne demones sumant illa corpora/At melius est ibi sepeliri vbi fiunt plura suffragia missarū et orationū z a deuotioribz ministris. Et valde laudabile z humanum est de sua et suorū curaz habere sepulture/Quia hoc fecerunt sancti patriarche Abraam Isaac et Jacobz. Et hi qui corpus christi sepelierūt Joseph et Nicodemus. qui de hoc in euangelio cōmendātur. Tamen carentia eius nō nocet. Criso. Ubicūq̄ sepeliamur dñi est terra. et in. c. sacris. de sepul. dicit. Sicut sepultura nulla vl' vilis nō obest iustis: sic speciosa aut pretiosa nō prodest malis ¶ Quantum ad secundū quomodo sit assumpta. Nota q̄ gloriosa virgo Maria fuit assumpta integraliter. honorabiliter. admirabiliter. Primo assumpta est integraliter/cum anima z corporis resuscitatione/Hoc aūt pie creditur a fidelibz. et a doctoribz ꝓfirmat/Quod etiā videt sensisse ps. cum ait/Surge dñe in requiē meam/tu z arca sanctificationis tue. Surrexit dñs Jesus/nō quo ad defectum que nūq̄ cecidit in aliquē defectū/nec anima eius q̄ nūq̄ peccauit/Et in passiōe ꝑm partē intellectiuā summā requiem habuit/sed quo ad corpus qđ post afflictiones innūmeras cadens in mortē surrexit/z ascēdens in requiem eternam iuit/Arca autem sanctificationis fuit corpus matris/In q̄ fuerūt vt in arca veteri figurata/loco virge sceptrū deitatis/loco legis ania sapientissima/loco manne dulcedo carnis/Hec igit arca sanctificatiōis. i. plena sanctis rebus surrexit in requiē corpe assumpto i celum/Hiero. etiā hoc testat in ser. dicēs. In his q̄ cū christo surrexerūt ꝑpetuā resurrectionē iam esse cōpletā. nōnulli credūt custodem virginis in glorificata carne gaudere cū xpo/Necnon de beata Maria facram nō ambigim⁹/Itē Aug. idē affirmat dicēs. Putredo z vermis obprobriū sunt humane cōditionis: a q̄ marie natura excipitur. quā Jesus de ea assumptisse. pbatur Idē. Thronū dei. thalamū dñi. tabernaculum christi. id est corpus xpi necesse est ibi esse vbi ipe est. Hunc thesaurū cōgruenti⁹ est celo seruari q̄z terra/Berñ. aūt hoc tali rōne cōfirmat. Si corpus bte Marie remansisset in terris videret xps cōtempsisse/vel minus curasse de matris sue honore/cū tū eam semp summe honorauerit z dilexerit/Hā corpora sanctoz qz in terris remāserunt/z locus vbi quiescunt notus hominibus habeatur. multi accedunt ad ea veneranda. vt patet de aplis/Petro et Paulo. Jacobo z Nicolao zc. Multo magis visitaret a fidelibz corp⁹ beate virginis marie si esset in terris. Non ergo passus fuisset filius locum eius ignorari vt honorare tur a cunctis si nō esset in celis assumptū.

O Quando autem resuscitatū assumptum fuerit ignoratur. Aliqui enim dicūt ipa die post sepulturam eius/alij tertia ad similitudinem filij/alij quadragesima die vt legit in reuelationibz beate Elisabeth

sibi ab angelo nunciatū. ℙ Secūdo assumpta est honorabiliter, qz ipe Jesus et totus militie celestis exercitus obuiā venit/ Unde Hiero. in sermone. Quis illud cogitare sufficiat/ cū gloriose hodie regia mū di pcessit/ cūcto deuotionis affectu tota in eius occursum celestium legionuz pdierit multitudo/ quantis ad thronū canticis sit deducta/ cū placito vultu/ cū serena facie/ cū diuinis amplexibz a filio sit susceptra/ z sup oēm creaturā exaltata/ Idez hodierna die credendū est militiā celoz festiue genitrici dei obuiam venisse eāq ingenti lumine circumfulsisse/ z vsq ad dei thronū cū laudibz et canticis spūalibz pduxisse/ celestēq hierusalem tūc ineffabili leticia exultasse. Creditur q ipe saluator p se totus festiuꝰ occurrerit z cū gaudio eam secum in throno collocauerit/ alis quoq nō implesset quod in lege ipe mandauit. Honora patrem tuum z matrē tuam ꝛc. Hec Hiero. ℚ

Tertio assumpta est admirabiliter. Et immensa enim gloria eius angeli admirātes fecerūt questiones/ sicut z christo i celū ascendēte/ Ūn admirās de ea prima hierarchia sic ait. Que est ista q ascendit p desertū sicut virgula fumi ex aromatibz myrre z thuris/ et vniuersi pulueris pigmentarij. Cañ. iij. Nam vt dicit Hiero. Ascendit de hoc seculo nequā ad celi fastigiuz sicut virgula diminutiue per humilitatē erecta/ tū per rectā in deum intentionē/ fumi scz salientis z se dilatantis p ptemplationē z dilectionē/ Et aromatibz thuris p odoriferā orationē/ myrre per verā sensuum mortificationem Et vniuersi pulueris pigmentarij omniū scz virtutū pfectionē. Quibz respondet Esaias. Hec est de q pdixi. Egredietur virga de radice iesse z flos de radice ei9 ascēdet, scz xp̄s Jesus de virgine ista.

Secunda quoq hierarchia admirans de magnificētia glorie eius inqt. Que est ista que pgreditur quasi aurora cōsurgēs/ pulcra vt luna/ electa vt sol/ terribilis vt castrorum acies ordinata. Cañ. vj. Progreditur id est vltra nos et supra nos gradit q si aurora rutilās dilectiōe/ Et sicut aurora media est int diē z noctē habēs satis de luce. Sic ista mediū tenuit inter statū viatoz q sunt in nocte mundi tenebrosi/ et statum cōprehensorum qui sunt in die clare visionis supra omnes em sanctos viatores est ex satis pinqua perfectioni beatoz. Fuit pulcra vt luna/ qz sicut luna plena pcipue illuminat tenebras noctis: sic ista peccatores et tribulatos. Electa vt sol, qz sicut sol illuminat diē: sic illa iustos z pios. Et sicut radios suos vbiq diffundit clariorz plus influens in inferioribz q ceteri planete. Sic ista clariorz cunctis sanctis bñficia sua vbiq diffundit. Terribilis vt castrorū acies ordinata, terribilis demonijs plus oibus sanctis/ virtutibus oibus armata. Quibz respondit Dauid dicens. Hec est illa de q pdixi. Astitit regina a dextris tuis in vestitu deaurato circundata varietate/ Regina vtiq celi assistit semper ante deū. Recta stetit sine inclinatione ad aliquod malum. A dextris scz i potioribz glorie bonis. Investitu deaurato sapiētie z charitatis summe circūdata varietate oim pulchriorz sanctorum. Demū et tertia hierarchia et ipa stupens ait de ea. Que est ista q ascēdit de deserto delitijs affluēs innixa sup dilectū suū Cañ. viij. De deserto ascendit, qz de seculo qđ desertum est virtutibz z quiete/ Ascēdit aūt super cherubin delitijs, id est nobilissimis virtutibz affluens vt exponit Bernū. Innixa sup dilectū suū, i. filiū q si vnū cum eo. Quibz respondet illa sancta Judith formosa corpore z casta speciosa ania, hec est per gesta mea figurata/ Nam sicut occiso Holoferne a me inimico populo dei occurrit mihi obuiam ciuitas hierusalē cum summo pontifice cōgratulans de victoria p me facta z plurimū laudās et dicēs/ Tu gloria hierusalem, tu leticia israel, tu honorificentia populi nri: benedicta eris in eternum. ca. xv. Sic beatissima ista maria pulcerrima corpore, pulcrior anima, et admirabilis oculis omniū/ acta victoria de inimico humani generis infernali: cum reuersa est huc occurrit superna hierusalem cum pontifice summo christo qui ad eam accelsit laudans et beatificans eam admirans tantā virtutem. ℟ Quantū ad tertiū scz quo fuerit assumpta: seu vbi collocata canit ecclesia z asseuerāt omnes doctores: quia exaltata est sup choros angelorū z supra per oēs puras creaturas. Ūn ꝑm Alber. sicut inter naturā increatā diuinam et naturam creatā rationalē, mediū est humanitas

christi vnita deitati, et sic de extremis pticipat, ita inter naturā purā glorificatā z naturam vnitā deitati q̄si extrema ponit medium beata Maria, vtputa mater ei⁹ qō vnitū est, que tm ipa pura creatura est non vnita deitati. Et sic sup oēs angelos z sanctos est z infra xpm. Et hoc ipa innuit dicens Eccl. xxiiij. Radicaui in populo honorificato. Popul⁹ maxime honorificatus est cetus angelo⁹ z sanctorū. Radix autē est principium arboris, imaginemur ergo summitatē perfectionis glorie beato⁹ esse in seraphin ordine supremo, z ibi incipit p fectio gratie z glorie virginis, extendēs se erga filium incarnatū. Unde Hiero. Hec est dies in qua vsq; ad throni celsitudinem intemerata mater z virgo, pcessit atq; in regni solio sublimata post christū gloriosa resedit. Qualiter aūt in celesti gloria sublimata z honorificata sit oñdit beat⁹ Herald⁹ i suis Omel. dicēs, Solus dñs Jesus christus potest hāc magnificare quēadmodū fecit vt ab ipa maiestate laudem ptinue ac capiat z honorē, angelicis stipata chorīs, archangelicis vallata turmis, throno⁹ bincinde possessa iubilatiōib⁹, damnationum circumcincta tripudijs, principatuū circumsepta obsequijs, potestatuū amplexata plausib⁹, virtutū girata honorib⁹, cherubin circumstantionata hymnificationibus, seraphin possessa vndiq; ineffabilib⁹ cantationibus Ipa quoq; ineffabilissima trinitas penni tripudio sibi applaudit atq; sua gratia in ea tota redundante oēs eidez attendere facit. Apostolorū splendidissim⁹ ordo incessabili laude eam extollit. Martyrum multitudo omnimode supplicat tāte dñe. Cōfessorum exercitus innumerabilis cōtinuum sibi personat canticum. Virginum candidissima contio iugē choream ad suā celebrat gloriā. Inuite etiā infern⁹ sibi vlulat z procacissimi demones cōclamant. Hec ille. Nō aūt ibi ociosa manet: sed in supremo sita poli nos cōmendat sue proli, pcurans z iustis z peccatorib⁹ subsidia salutis mentis z corpis. Hec est (inquit Fulbert⁹ eps in sermone) que quondā i auxiliū magni patris Basilij misit sctm̄ angelum q̄ z mortuū suscitauit, scz mercuriū militem martyrē q̄ egressus de tumulo lanceam suā in ecclesia appensam arripiens ipm Julianū apostatā imperatorē pfecutorem fidelū (q̄ minatus fuerat Basilio in reuersiōe sua ex plio ptra persas euersurā ciuitatem cū habitatorib⁹ suis vbi pfulabat ipse Basilius) vulnerauit ad mortē vñ z mortuus est. Ipa beata Maria Theophilum archidiaconū q̄ iniuste sua dignitate puatus fuerat impatiēs tante iniurie p adiutoriū magi diabolo se tradiderat: instrumentum sup hoc ofīciendo z ei offerēdo vt rerecuperaret dignitatē z honorē amissum: quod et secutum est, sed postea p penitentiam z ipam virginem inuocantē de fauc⁹ diaboli eripuit. Ad thronum igitur gratie eius et domū glorie recurramus vt inueniamus misericordiā i tempore opportuno. Amen.

In die assumptionis beate virginis.

Sermo LXXVI.

Elevata est magnificētia tua sup celos, ps. viij. Cōtemplans Dauid in spiritu matrē dñi singulari priuilegio assumptā z sup angelo⁹ choros exaltatam assumit verbum ppositum, in quo eius mirabilē assumptionem pphetauit. De qua Hiero. in sermone hodierno. Virgo singularis virgo regalis hodie a prio filio suo ad thronū dei vehitur, et in ipius sede trinitatis collocatur. Et illud figuratum fuit Hester. ij. q⁹ Hester virgo speciosa ducta fuit ad cubiculum regis assueri: et rex ipam amauit super omnes mulieres, et dedit ei potestatez sup omnia, ita et christus cum tota celesti curia duxit hodie Mariam ad cubile celestis patrie. Ad hoc sonat thema passumptum. Elevata est ꝛc. In quib⁹ verbis tria tanguntur de assumptione gloriose virginis declaranda. Primū est assumptiōis qualitas, ibi. Elevata est. Secundū est assumptionis quantitas, ibi. Magnificētia tua scz virginis marie. Tertiū est assumptiōis localitas, ibi. sup celos. S Ad euidētiam primi nota q⁹ assumptio beate marie fuit mirabilis, honorabilis, et iocundabilis. Primo fuit mirabilis. Nā alij transeūt ex hac vita relictis corporib⁹, ipa vero cuz corpore simul et ania celos ascendit. Aliorum corpora in cineres z putredines resoluuntur. Corpus vero virginis post mortē

irresolutum per omnia pseuerat. Alij etiã cũ dolore patiunt obprobriũ mortis. Ipsa vero sine dolore sustinuit. Primum q in corpe sil et aia sit assumpta pbat autoritate: rone z exẽplo. Primo autoritate Dauid in ps. Surge dñe in requiẽ tuaz tu z arca sanctificatiõis tue. Surrexit dñs Ihesus nõ q ad deitatẽ q nũq cecidit in aliquẽ defectũ, nec aĩa ei⁹ q nũq peccauit, sed q ad corpus, qõ post afflictiões innumeras cadẽs in mortẽ surrexit z ascendẽs i requiẽ eternam iuit. Arca aũt sanctificatiõis fuit corpus matris in q fuerũt vt in arca veteri figurata, loco virge sceptrũ deitatis, loco legis aĩa saplẽtissima, loco manne dulcedo carnis. Hec igit arca sanctificatiõis, i. plena sanctis reb⁹: surrexit in requiẽ corpe assumpto in celũ. Hiero. etiã hoc testat i sermone dicẽs. In his q cum xpo resurrexerũt resurrectionẽ iam esse cõpletã nõnulli credunt, qõ etiã de beata virgine factum non ambigimus. Itẽ Aug. idẽ affirmat dicẽs. Thronũ dei et tabernaculũ xpi z templũ spũssancti dignũ est esse ibi vbi ipe de⁹ est. Tã pciosum thesaurũ digni⁹ est celum q terrã seruare. Et cõcludit. Letare letícia in enarrabili virgo Maria. tã corpe q aĩa a xpo filio integraliter assumpta, qz pfectã integrãq genuisti nobis vitã. Scõo pbat rõne triplici. Prima dicit cõgruitas reuerentie maternalis. Indignũ em videret vt si ille q mandauit parentes honorare, xprie matris reuerentiã non seruasset: qõ tñ esset si corpus reliquisset in terris incognitum, nec deuota faceret visitatione fidelium frequentari. Et hãc ponit Aug⁹. Si voluit dñs integrũ matris virginitatis fuare pudorẽ, cur non velit incorruptũ a putredine seruare corpis decorẽ, munḋ nõ ptinet ad beneficitatẽ dñi mris seruare honorẽ q legem soluere nõ venerat sed adimplere. Et Bernñ. Quoniã sctõz corpa deus vtputa Petri et Pauli gloriose veneranda reddidit z honore tam mirifico sublimauit, vt et ipis deputet locus coveneration⁹ gru⁹ et ad ipa mund⁹ pperat vniuersus. Si igit marie corpus beatũ sup terrã esse dicat cũ nulla deuota frequentet visitatiõe fideliũ, nec eidẽ deputet locus honorabilis, nimirum videret materni corpis honorẽ. Item pisse cũ tñ aliorũ corpa sic honorent. Secunda ratio est dignitas excellẽtie corporalis. Constat em corpus mris dñi inter oia corpa mũdi fuisse dignissimũ, qz taberna culũ regis glorie eẽ pmerunt. Cũ igit eius dem nature fuerit corpus marie cũ corpe xpi qõ de ipa formatũ est, sicut corpus xpi nõ vidit corruptionẽ: sic nec corpus marie videre debuit. Vñ Aug⁹. Caro em xpi caro est marie quã sup astra trãsuexit, honorans oẽm humanã naturã, multo magis ergo maternã zc. Tertia rõ est puritatis innocentie virginalis. Nã sicut sacratissimũ corp⁹ eius fuit puritatis decore ornatũ sic debet esse sup oia incorruptiõis munere priuilegiatũ, sed hoc nõ esset si sup celos non esset translatũ. Ideo beata virgo singulare post christũ in celis obtinuit principatuz. Vñ Aug. Tantã integritatẽ merito incorruptibilitas, nõ putredinis vlla resolutio sequit vt sacratissimũ illud corpus vermibus in escã traditũ qz sentire nõ valeo dicere ptimesco. Tertio pbat exemplo. Legitur in reuelatiõibꝫ btẽ Elisabeth, q quadã vice rapta in spiritu vidit in loco valde remoto quoddã sepulcrũ multo lumine circumfulsum, et q specie mulieris circũstabat multitudo angelorũ. Et post pusillum erectã in sublime eleuatã, et ecce in eius occursum vir quidã de celis admirabilis et glorioſus aduenit portans in dextra crucẽ vexillũz cũ eo infinita turba angelorũ sicq eam alacriter suscipientes cõcentu magno eã in celum deduxerunt. Post modicũ tpis Elisabeth angelũ cum q sepe loquebat de pdicta visione inq̃siuit: q rñdens ait. Ostẽsum est tibi in hac visione q tã in carne q spiritu dña nostra in celum est assumpta. Scõo assumptio beate Marie fuit honorabilis, nam ad alioz sanctorũ in celũ assumptionẽ angelos legimus affuisse, vt de Lazaro legimus Luc. xvj. q portabat ab angelis in sinũ Abrae. Silr legit de aĩa beati Martini. Ad Marie vero assumptionẽ nõ solũ angelos: immo filium eius et toti⁹ milicie exercitũ fm Hiero. Unde Bernñ. Attolle oculos ad assumptionẽ btẽ Marie virginis salua filij maiestate inuenies rursum huius sorte nõ mediocrit dignioreẽ. soli em angeli redemptori occurrere potuerunt. Patri vo celoz palacia penetrante filio⁹ ipe cũ tota curia tã angelorũ.

ꝓba assp 2ono autori 1 cor. 15 aia exẽplo 1o

2o

3o

ꝓbo assp rone 1o

2o

q̄ iustoꝝ soleniter occurrēs prexit ad beatissime ꝓsortiū sessionis. Hec ille.

Tertio assumptio b. marie fuit iocūdabilis. Assumpta nāq; est cū ineffabili iocūditate qō figuratū est. ij. Reg. vj. Dauid et oīs israel deducebāt arcā testamēti cū iubilo ꝛ cū clamore buccine. Spūaliter Dauid. i. xps. et oīs israel. i. oīs multitudo angeloꝝ deducebāt arcā. i. beatā virginē cum iubilo. Nō mirū cū ꝺr Luc. xv. Gaudium est angelis dei sup vno pctōre ꝛc. a fortiori magis extat gaudiū de ea q̄ nullū fec̄ peccatū. et hoc gaudiū eructat ecclesia dicēs. Assumpta est maria in celū gaudēt angeli ꝛc. Unū Hiero. in sermone. Quis illud cogitare sufficiat q̄ gloriose bodie regia mūdi. pcessit. q̄to deuotiōis affectu tota in eū occursum celestiū legionū. pdierit multitudo. q̄ntis ad thronū cantic̄ sit deducta. q̄ placito vultu. q̄ serena facie. q̄ diuinis amplexib⁹ a filio sit suscepta ꝛ sup oēm creaturā exaltata. U Secundū qō ī themate tangit declarandū est assumptionis q̄ntitas: qz dicit. magnificetia tua ꝛc. Ad cuius euidentiā nota. q̄ maria est assumpta cū magna ꝛ terribili potestate. ita q̄ demones territi ad ipi⁹ inuocationē tanq̄ canes virgā fugiūt a qua plagā acceperūt. Unde. xxiij. Exurget virga ex israel ꝛ pcutiet duces moab. i. demones. Ambro. in lib. pfationū. Ad inuocationē nois marie cōcutitur cōtio. i. turba potestatis maligne. ✠ Exemplū ponit Jacob ianuensis q̄ monachi q̄dā aū dīe stabāt iuxta flumē fabulis intendentes matutinis finitis. ꝛ audierūt nauē eū tumultu ꝛ sonitu horribili appropinquātes ꝛ obstupētes clamauerunt. Succurre nobis Maria. Ad quā inuocationē respōderūt demones. Nisi istā inuocasset⁹ oēs vos morti tradit̄ fuissetis pmissione diuina. Jō de ea ꝺr Cañ. vj. Terribilis vt castroꝝ acies ordiata. scz ipis demonib⁹. Quare in omnib⁹ temptationib⁹ est inuocāda Hiero. In omni ope. in q̄ qs exercet. Marie gratia inuocet. qz dic̄ Origenes in li. de ritu ecclesiarū. nunq̄ homines ita timuerūt hoīem corporalē. sic̄ maligni spūs Mariā dei matrē. Jtē el⁹ potestas est tāta q̄ ipa tanq̄ imperatrix angelos in minister̄ mittit ꝛ secreta palatij celestis eis cōmittit. Unū Bern. in sermone. Persuadet imo cōpellit nos celsitudo tua credere. vt regno filij tui beatissima ꝛgo maria ita imperiose pceperis. q̄ p angeloꝝ ministeria tuis sepe deuotis subuenias. Si ei angelus angelū mittit. cōfidenter ꝺz credere christiana deuotio. q̄ imperatrix angeloꝝ tanto magis habet angelos ad obsequium q̄nto differentius p̄ illis nomē hereditauit. Si em̄ Josue rex israel iussit sole stare: quō nō oia sydera ad nutū impera tricis gloriose discurrūt. Jtē tantā auctoritatem et potestatē habet in celesti palatio: q̄ oīb⁹ alijs sanctis obmissis ad ipam licz ab oī grauamine appellare. Primo si quis grauat a diabolo ad ipam appellare pt. sic̄ ad imperatricē. Exemplū de Theophilo deposito a vicedominatu ab epo suo. q̄ desperat⁹ diaboli seruū se fecit cyrographo p pria manu scripto ꝛ diabolo tradito. Tandem in se reuersus. ꝛ penitēs ad reginā celi appellauit: et ipa oīa irritauit. cyrographū Theophilo reddi iussit. ꝛ venīā ꝛ gratiam eidē pmeruit. Secōo si q̄s grauat a tyranno ad ipam appellare pōt sicut ad reginaz mūdi. Exemplū de Basilio cui Julianus apostata vadēs ad p̄liū cū minatus fuisset / q̄ in reditu suo ciuitatē eius destrueret. sanctus Basilius ad beatā virginē appellauit: q̄ militē quēdā noīe Mercuriū suscitauit q̄ sup equū ascendēs ꝛ ad Julianū pergēs lancea in euz directa ipm occidit. Unū Hilbertus. Ueniant ad beatā Mariam iusti cum Basilio effectū celerē pcepturi. veniant ꝛ peccatores cum Theophilo ī auxilium Mariā adepturi. Tertio si q̄s grauatur a corpe ad ipam appellare pōt sicut ad reginā. Exemplū de Maria egyptiaca q̄ multo tpe carnali ꝺcupiscentie inseruiuit. tandē ad beatā virginē appellauit ꝛ ꝺfugit: sicq; ꝺcupiscentiā vicit ꝛ castitatē seruauit Quarto si q̄s grauat a iustitia dei ad ipam appellare pōt sicut ad imperatricē. Hulus figuraz habemus Hester. ij. ca. Cū em̄ rex assuerus indeis esset iratus regina Hester ad eū placandū accessit. cui rex dixit. Etiā si dimidium regni mei petieris dabo tibi. Jsta est beata virgo cum q̄ deus diuisit regnū suū. Nā cū deus habeat iustitiā ꝛ misericordiā. iustitiā sibi retinuit: et btē marie misericordiā ꝺtribuit. Ideo si q̄s grauat a foro iustitie dei appellet ad forum misericōie

1° Quomodo appellandum ad dñam nostram.

2°

3°

4°

5°

vel ad Heb. iiij. Accedam⁹ cū fiducia ad thronū gratie vt misericordiā ꝓsequamur. et gratiā inueniam⁹ in tpe oportuno ¶ Tertiū declarandū ē assumptiōis localitas. qđ tangit in fine thematis cum dicit. Sup oēs celos. Ad cuius euidentiā nota q̄ matri dei hodie ad celi palacia ascendēti filius cū tota celesti curia tā angelor̄ q̄ hoīm iustor̄ solēniter occurrens. eā sup oēs angelor̄ choros. immo sup oēm creaturā rationalē christo specialiter nō vnitā sublimauit loco z pmio. Hoc vult Hiero. in sermone. Cogitis me o paula zc. in sententia. et subdit rationē dicēs. Quia in mūdo nō fuit locus dignior vtero virginali in quo dei filius Maria suscepit. Sic nec i celo fuit loc⁹ altior regali solio. q̄ Mariā dei filius sublimauit. Vñ Guilhelmus Parisiensis in tractatu de virtutib⁹. Virgo sup oēm rationalē creaturā post xpi humanitate hodie dupl'r est honorata. Primo. qz super oēs angelor̄ choros exaltata. residet immediate apud xp̄m filium suū. qđ est dignissimū et iustissimū. Ratio. qz ibi sedet quisq̄ sublimi⁹ q̄nto hic deo fuit subiectior. Nemo aūt vnq̄ in hac vita sic deo obediuit z eius pcepta seruauit sicut dei genitrix. cum in tota vita sua nunq̄ peccauerit etiā venialiter. ꝓpter qđ de eo loquit spiritus sanctus Can. iiij. Tota pulcra es amica mea z macula nō est in te zc. scz nec mortalis nec venialis. Et in hoc ipe cōformis fuit soli filio suo z oībus alijs sanctis diformis. ꝓpter qđ dicit btūs Aug⁹. in de natura z gra. Hac virgine excepta. si oēs sancti z sancte ꝓgregari possent. z quererēt ab eis si peccatū haberēt q̄d rndere possent. nisi qđ Johes ait. j. Joh. j. Si dixerimus. q̄ peccatū nō habemus nosip̄os seducimus Secōo est maria virgo hodie sup oēm rationalē creaturā aliā a xpi humanitate honorata in hoc q̄ sup omnes sanctos z angelor̄ choros est valde repleta maiori beatitudine z gloria. qđ iterum iustissimū et dignissimū est. q̄nto em̄ alios hic excellētior est in gratijs z virtutib⁹. tanto excellentior ibi erit in beatitudine et gloria. qz deus vnicuiq̄ reddit ꝓm opera sua. sed dei genitrix post christi humanitatē oēs hic excessit in meritis z virtutib⁹. vt dicit Ansel. in de cōcep. virgi. Decebat vt illa virgo. tali puritate niteret qua maior sub deo nequit intelligi. Idē Aug⁹. in quodā sermone ꝑsentis festiuitatis dicit. Quid dignius aut sanctius hac virgine. in humani generis semine potuit exoriri. Cui nullus patriarchar̄. nullus ꝓphetarum. nullus antiquor̄ sequentium patrū. nullus prorsus hominū potuit cōparari zc. Et Hiero. in sermone. Cogitis me. dicit. Mirabant hodie electorū anie in eius ascensu ꝑ gaudio. quenā esset q̄ etiā meritor̄ virtutib⁹ angelorū vinceret dignitatē ¶ Sed diceres. q̄ tpe post xpi assumptionē assumpta est. Rndet Vincē. in Spec. histo. anno. xij. post christi ascensionem. Sed quare tādiu ꝓmisit eā filius eius in terris. z nō statim eam secū assumpsit. Rndet ꝓpter quattuor. Primo ꝓpter fidelium ꝓsolationē. Vñ Bern⁹. in Omel. sup Stabat. Recte matrem misit in mūdo. vt vtraq̄ portio ecclesie scz militantis z triumphantis visibili z invisibili frueret solatio. Illa in xp̄o assumpto. ista in matre relicta in mūdo. gaudiosum fuit videre matrē in terris habentē filiū p̄sidentē in celo. Secōo ꝓpter fideliū eruditionē in multis q̄ sibi soli cōstabant. Vñ em̄ Matthe. qđ de magis et stella. et Innocentū occisione. et de fuga in egyptum. et qđ Lucas de missione Gabrielis. et de cereris ꝓceptionē z natiuitatē cōcernentib⁹ scripsit. nisi ab ipa dei genitrice. q̄ bmōi in se experta fuit z oculi singula ꝑspexerat. Ideo Hiero. in quodā sermone. Christus post ascensionē virginem misit in terris. vt apostolicus grex erudiretur de his. q̄ viderat z audierat. Tertio ꝓpter fidelium ꝓfortationē z fidei augmentationē. Vñ Ignati⁹ in epla ad sanctū Johannem. Recte virgo Maria post ascensionē filij manere debuit. vt ecclesiam interundas ꝑsecutōnis verbo et exēplo ꝓfirmaret. Si em̄ dñs tunc matrē secum duxisset. pusillus ille grex fidelium desperare potuisset. reputās ne forte chariores suos secū sumeret. z ceteros eterne traderet oblioni. sed q̄n viderūt q̄ suā charissimā matrē hic reliquit in tribulationib⁹. et defectib⁹ exposuit. suas passiones sine dubio equanimiter portare debuerunt. Bern⁹. in Omel. vbi supra. Post christi ascensionē quasi ad limina sanctorū. ita ad virginē Mariā adhuc in carne viuentē fuit ꝑegrinatio fidelis

Sūmas ma. z ꝑpalū

um cupientiũ videre illud diuinũ habitaculum in quo quieuit dei filius deus z homo. Quarto dñs matrẽ suã secũ non eduxit: sed eã post se ad tempus cum fidelibus manere voluit, ꝑter meriti sui augmentationem z cõplectionem. In tempore eñ illo post dñi ascensionẽ innumera cumulauit merita ꝙbus ad incorruptibilẽ ꝓfectionis virtutẽ est ꝓducta. ¶ Ultimo q̃ro, qđ festũ est solennius inter festa beate marie an festũ assumptionis: an festũ natiuitatis z̃c. Solutio Jo. an. in. c. alma. de sen. excõ dicit q̃ ecclesia habet q̃ celebrẽ est festum assumptiõis inter omnia festa virginis gloriose. Et hoc ꝑter tria. Primo ꝓpter miraculoz multiplicitatẽ. In eius eñ assumptione miracula quattuor sũt ꝓpetrata. Primũ quia mortẽ miraculose pscluit. Secundũ q̃ in eius migratione miraculose aplos p̃sentes habuit. Tertiũ q̃ in dormitione dolorẽ mortis nõ sensit. Quarto q̃ corpe z aia iterũ resurrexit. Prosequere vt sup in sermone. lxxvi. Secõ ꝑter maioris gre z glorie in hoc festo pceptionẽ declara vt supra. Tertio ꝑter specialis pulegij exemptionẽ. Sunt eñ dumtaxat q̃ttuor festiuitates pulegiate tpe generalis interdicti, vicz festũ pasce. penthecosten. natalis dñi. et festũ assumptiõis Marie ita q̃ in his diebz tpe generalꝭ interdicti pñt campane pulsari, z diuina officia aptis ecclesiis ianuis z alta voce celebrari, excõicatis tñ et interdictis exclusis. vt habet in d. c. alma. supra allegato z̃c.

De sancto Bartholomeo.
Sermo LXXVII.

Facta est cõtentio inter discipulos Jesu quis eoz videret esse maior. Lu. xxij. Sup illo verbo Beda sic ait. Sicut boni in scripturis exempla patrũ ꝙbus ꝓficiãt et humillent requirunt. Sic reprobi si q̃d forte in electis reprehensibile inuenerũt q̃si suas ex eo nequicias obtecturi libenter solent amplecti. Jdeo multi ardentius legũt. q̃ facta est cõtentio inter discipulos christi. Ad hoc Ambro. sic ait. Si eñ cõtendant apostoli nõ excusationi obtendit sed cautioni ꝓponitur. Caueamus ergo ne inter nos de prelatione possit esse contentio. ad ostendendum q̃ inter seruos xp̃i nõ de maioritate sed de humilitate debet esse cõtentio. Sed quia gloriosus ille ꝓnceps Bartholomeus apls. illa virtuosa cõtentione de mundo: carne et diabolo. gloriosissime triumphauit. Jdeo ad singularẽ eius gloriam euangeliũ de cõtentione in eius festo legitur. Cuius initium sunt verba thematꝭ Jn quibz duo innuunt. Primũ est cõtentionis qualitas. Secundũ ipius ꝓtentionis materia. ibi. quis eoz videret esse maioz z̃c. ¶ Quantũ ad primũ nota q̃ duplex est cõtentio. scz inordinata. et laudabilis siue meritoria. Inordinata cõtentio et per ꝓsequens. q̃ est peccatũ dicit q̃ttuor modis. Primo cum cõtendit modo z animo. quo nõ est cõtendendũ. verbi gratia. Cum aliq̃s clamore inordinato veritatem impugnat. vt animos simpliciũ vel iustoz q̃uertat talis cõtentio est peccatũ mortale Que ab Ambro. sic diffinit. Contentio est impugnatio veritatis. cũ cõfidentia clamoris. Hoc mõ cõtendunt heretici cũ catholicis. Hãc ꝓtentionẽ phibet apls. ij. Thi. ij. Noli verbis ꝓtendere. Subdit causam Ad nihil eñ est vtile nisi ad subuersionem audientiũ. Aliud exemplũ. Cum quis falsitatem impugnat et ex modo inordinato scandalum generat. talis contentio etiã est peccatum mortale. vt dicit sctus Tho. ka. ke. q. xxxvij. ar. j. Si autem ex tali inordinatione nõ generatur scandalũ alioz. tunc talis cõtentio est solum venialis. Si autẽ ex modo debito impugnent falsitatẽ; tunc cõtentio nullum est peccatum. Secundo cõtentio dicitur inordinata: et sic est peccatum. Cum cõtenditur in loco in quo nõ est cõtendendum. verbi gratia. Ille cõtendit in iudicio. qui impugnat veritatem iusticie. Et ille in disputatione. qui impugnat veritatem doctrine. Et ꝓm hoc si cõtentio litigiosa in iudicio est generatiua odij z scandali. tunc est peccatum. Hoc ergo mõ nõ est licitũ sua repetere ꝓtentiõe litigiosa. maxime virꝭ pfectis. hoc vult saluator Mat. v. Et q̃ vult in iudicio tecũ ꝓtendere z tunicam tollere dimitte ei pallium. Si autez talis cõtentio in iudicio fieret ex causa debita: tũc licitum est in iudicio sua repetere. Nam vt dicit Grego. nõ solum cura debet

esse ne nostra subtrahant: sed ne rapientes nō sua semetipos pdant. Itē si talis cōtentio fieret in ecclesia pīsertim a laicis esset inordinata ⁊ peccatū: qz in ecclesijs phibet strepitus iudicioꝝ secularīū. vt habet in. c. ij. de emuni. eccle. li. vj. Tertio cōtentio dicitur inordinata ⁊ p ꝓsequēs pctm: cū ꝓtē ditur ab eo a q̄ nō est cōtendendū. puta cū cōtentio excedit ꝓuentiā pīsonarū ⁊ negocioꝝ. Sic phibet religiosis cōtendere. ij. ad Thi. ij. Seruū dñi nō oportet litigare. sed mansuetū esse ad oēs. Sic etiā si pn ceps quē decet esse liberalē p minimo contenderet. Quarto cōtentio dicit inordinata cū cōtendit de eo de q̄ nō est ꝓtendendū qualis fuit ꝓtentio discipuloꝝ xpi. de quathema. Facta tē. Inter quos nō erat contentio cum intentione impugnandi veritatem. qz vnusq̄sq̄ defendebat qđ verus sibi videbat. et ideo ꝓtentio nō fuit ī eis peccatum mortale: erat tñ in eoꝝ cōtentione inordinatio. qz ꝓtendebāt de quo nō erat cōtendendum. scz de pmatu honoris. nondū em erāt spūales vt dicit ibidem glo. Vñ ⁊ dñs ꝓsequēter eos cōpescuit. nam tunc venialiter peccauerūt. Vñ tanq̄ carnales reprehendūtur vt dicit sanct⁹ Tho. vbi sup. Alia est cōtentio laudabil⁹ et meritoria inquantum cōtendere idē est sicut certare. vel feruere in penis hui⁹ mūdi p xpo toleratis ad habendā vitā eternaz. Unde Luc. xiij. Cōtendite intrare p angustam portā. Ubi Cyrillus sic ait. Angusta etiā porta erum nam et patientiā sanctoꝝ ſignificat. sicut eīi pugnantis victoria strenuitatē militis attestat: sic pclarū efficit varia possessio laborum ⁊ temptationū. Hāc cōtentionem btūs Bartholome⁹ habuit. put bī in ei⁹ legenda: quā hic applica ¶ Quantum ad secundū nota q̄ tria sunt p q̄ magni fieri possumus apud deū. Primū est ex diuino timore. quē si habuerimus veraciter nobis magna bona inde ꝓuenīunt. q̄ habita magnos nos facīūt coram deo. Vñ Judith vj. dicit. Qui timēt te magni erunt apud te p oia. i. p omne tps. hic in merito: et in futuro in pmio. q̄ em timet deū oia timēt eū. Eccl. xxiij. Nihil melī⁹ q̄ timor dei. est em custos pseruās. boiez ab oi malo. Thob. iiij. Habebis multa bona si timueris deū. Quomodo autē hunc timorem acquirere possumus: certe facillimū esset si aptos oculos haberemus. quocūq̄ em cōsiderationis nostre oculos vertim⁹ timoris materiā inuenimus. si em sup nos oculos attollimus. inuenim⁹ ibi iustus iudicē deū. q̄ nullū pctm relinquit inultū. ꝓpter qđ dicit apl's ad Heb. x. Horrendū est incidere in manus dei viuētis. Hoc timore fuit impletus Hieremias q̄ dixit. Quis te nō timeat rex israel. Hinc Job. ix. Uerebar oia opa mea. sciēs q̄ nō parceres delinquēti. qđ exponens Hie. et bē de pe. dist. j. c. si peccatū. Dauid dicit. Delinquēti nequaq̄ parcit deus. qz delictum sine vltione nō deserit: aut em hoc in se homo penit⁹ punit: aut deus cū boie vindicās pcutit. nequaq̄ pctō parcitur. qz nullatenus sine vindicta lapsat. Si vero post tergum respicim⁹. videmus terribam magnā quā nemo dinumerare potest ex oībus peccatis ⁊ negligentijs. q̄ subrit celo sunt: q̄ ex cōmissione mali ⁊ omissione boni cōmittim⁹ incessanter: quoꝝ nullum remanebit impunitū. Job. xx. c. Luet oia q̄ fecit. Eccs. xij. De oi errato ducet te dñs ad iudiciū. Si aūt añ nos. videm⁹ mortē piculosam formidolosamq̄ sniam. De qbus Eccī. vij. Fili memorare nouissima ⁊ i eternum nō pec. Sup q̄ dicit Bern. Mortis horrorē iudicij tremendū valde discrimen ab oculis cordis elongari nullatenus patiaris. Si vero infra respexeris. vides infernū pfundū fauciby hiantē ⁊ dicentē. Affer affer. infige verubꝫ bullientibꝫ immerge calidarijs. Si vero interē te aduertaz inueni es te obrutū defectibꝫ infinitis. Si ꝓ circumspexeris. vides te positū in mille piculis. Hec oia cū in corde boīs cōgesta fuerint nisi hō durior sit lapide timore replebitur vsq̄ ad summū. ¶ Facit āt timor dñi q̄ttuor fruct⁹ q̄ nos veraciter magnos facīūt. Timor em dñi interficit criminalia. Nā inducit charitatē: sicut seta introducit filū. q̄ aduenīente expellit pctm vt dr in. c. sicut seta. de pe. dist. ij. Scdo timor despicit tpalia p displicentiā. Tertio non admittit carnalia p resistentiā. Job. vi. Qui timent dñm custodiūt mādata. q̄ iubēt mandata carnalia nō admitti. Quarto est grē xpi conseruatio. Est em q̄ddā reclusoꝝ ⁊ vgs sollidū in q̄ grē q̄ date fuerūt ꝓseruant. Eccī. xxxij. Timēti deū nō occurrēt mala sz i tē-

tatione illū deus ꝓseruabit. Secundū qō nos magnos efficit apud deū est amor dilectionis. Cum enī oēs asserāt q̄ charitas sit virtus maxima ꝓsequēs est vt q̄ eam possidet magnus sit necesse est. ❡ Sunt tria in amore diuino ꝓpter q̄ habētes eum magni fiunt. Primo q̄ amor deū in se cōtinet qui cū adeo magn⁹ sit q̄ fin pō magnitudinis eius nō sit finis. Ideo q̄ p charitatē deum qui est maximus in anima sua possidet necesse erit q̄ ipse ex hospite suo magnus sit. Scōo quia charitas est quodammō oīs virtus. Aug. Q̄ mater charitas est custos omniū virtutū: q̄ est datrix formarū. Sicut enī deus est summū bonū in se oīa cōtinens bona sic charitas est virtus in se cōtinens omnes virtutes cōnexe enī sunt ꝟtutes nec vna sine altera ꝓt esse virtus sed vnaquęq; vires sumit a charitate. Tertio q̄ p charitatē inhabitantem ꝓticipamus merita christi omniū sanctorum et merita vniuersalis ecclesie. pō. Particeps ego sum omniū timentiū te et custodientium mandata tua. Et q̄ talia magna sūt necesse est nos magnos eē. Tertio magni erimus p humilitatis nitorē quanto enī in oculis nostris erimus humiliores tanto cor̄ deo sum⁹ maiores. Vnde j. Regum. xv. dicit ad Saul. Nōne cum esses parvulus in oculis tuis caput in tribubus israel factus es. Quia vt ait veritas Mat. xxiij. oīs q̄ se hūiliat exaltabit. Et in euangelio nostro. Qui voluerit esse maior fiat sicut minor. scz p humilitatē et q̄ ꝓcessor sit ut ministrator. cē. Et Mat. xx. Quicūq; voluerit inter vos maior fieri sit vester minister. Quid aūt sit in humilitate ꝓpter qō habentes eā tā magni estiment dico q̄ humilitas meret gratiā q̄ miro mō magnificat habentes eā. vt ꝓz de beata ꝟgine. Jō dicit Jac. iiij. Deus superbis resistit humilibus aut dat gratiā. ❡ Sciendū autē est q̄ ad humilitatē quattuor gradibus siue exercitijs ascendim⁹. Primo cū nos semp ad meliores cōparemus quor vitā cū cōspicimus q̄s lōge est a nobis humiliamur ex hoc in oculis nostris. Vnde Nume. xiij. dicit. Vidimus gigantes quor cōparatione q̄si locuste videbamur. Berū. Elige tibi modo ꝓsilio hominē cuius vite exemplar sic cordi tuo insederit vt q̄tiēs eius recordatus fueris ad reuerentiā cogitati assurgas et teipm ordines et cōponas acsi p̄sens sit. Scōo erimus humiliores ad malorum ꝓpriorꝫ ꝓsideratione. Cū enī mala nra et defect⁹ sint infiniti vt quorsum nos vertamus innumerabilia videam⁹: merito clamabim⁹ in celū dicētes. Circūdederūt me mala quor nō est numer⁹. Hāc cautelam habuit Paulus q̄ cū innumera bona habuisset auertit se ab eis et intuitus mala sua vt in humilitate se cōseruaret dicit. Ego sum minimus apl'or q̄m ꝓsecut⁹ sū ecclesiā dei. Hinc Greg. Cū bonū fratres agitis semp ad memoriā mala reuocate vt dū caute culpa inspicit nūq̄ incaute de bono ope superbiamus. Tertio humiliamur si occultū dei iudiciū semp timeamus dicentes i cordibꝫ nostris illud Eccl. ix. Sūt iusti atq̄ sapientes et opa eor in manu dei sunt. Et tū homo nescit vtrum amore vel odio dignus sit. oīa in futurū incerta sunt. ❡ Quarto erimus humiliml cū iterū in altiorē statū sanctitat⁹ ꝓmoti bona dñi contemplamur: in cuius cōparatione esse bonū. creature fauille et cineri cōparat. Et q̄ fit vt q̄nto sanctiores magnalia dei cōtemplāt tāto erūt humiliores. Hō nobis pulcre p Ezech. describit. j. c. vbi dr. Cū audierūt aīalia vocē de firmamēto dimittebant alas suas. Hō exponēs Gre. dicit. Sancti viri q̄ alti⁹ apō deū ꝓficiūt eo subtilē⁹ se indignos deꝑhendūt q̄ dū ꝓrimi lucidi fiunt quicād eos in se latebat inueniūt et tāto sibi foras deformes apparēt q̄to minus pulcrū est qō intus videt. Que oīa sanct⁹ Bartholome⁹ fecit q̄ predicras ꝓditiones habuit. ideo merito apud deū magnus est vt ꝓz in eius legenda. quā si placet p ꝓtes applica cē.

De sancto Bartholomeo.

Sermo LXXVIII.

Facta est cōtentio inter discipulos iesu q̄s eor videret eē maior. Luc. xxij. Ad experientiā audim⁹ q̄n cordule sil' ꝓueniūt i lutina siue cythara dulces melodie et ꝓcordes reddūt. q̄ faciūt alleuiatiōes etiā possessis a demonibꝫ. Sicut legit de Saul. j. Re. xvj. Qui cū a spū maligno vexaretur ꝓcutiebat Dauid cytharā et ille melius ferebat vt refocil-

labatur. Quia vt dicit lyra sup eodē loco, melodia bene ꝯcordans attrahit ad se mētis intentionē; sic ꝙ homines audiētes melodias ad alia nō sunt attenti. et sic pōt alleuiare afflictionē a demone causatā. Ecōtra autē si cordule simul dissonant. discrepans sonꝰ efficit. Spirituliter sic est de hominibus. qñ sunt cum illis cum quib⁹ conueniunt in moribꝫ. dulcem reddunt laudis et cōfessionis melodiam. Si autē iungantur cum discordantibꝫ in moribus ꝫ in fide / ecōtra reddunt ineptas cōtentiones. et discordias. Figurā habemus de sancto Petro. Hic cum iunctus esset christo et alīs aplīs. dulcem fecit sonū alte etiā ꝓfessionis quādo dixit. Tu es christus filiꝰ dei viui. Mat. xvj. Sed cū iunctus fuit iudeis malis in domo Cayphe. distorsit fecit sonum: dicente euangelista. ꝙ cepit anathematisare ꝫ iurare ꝙ nō nouisset hominē. Matth. xxvj. Unde ꝗ dissonās vox quē prius cōfitebatur deum ꝫ hominē: hūc iam abnegādo solum cōmemorat hoiem. Sic apostoli quādo fuerūt iūcti in humilitate dulcem fecerunt sonum cōfessionis. Juncti aūt in elatione dederūt sonū cōtentionis. sicut dicit thema. Facta est ꝛc. In quibus verbis duo tanguntꝫ Primū est discipulorū ꝓtentionis carnalitas. Secundū cōtentionis causalitas. ibi. Quis eorꝫ videret ꝛc. Circa primū tria veniunt declaranda. Primū dicitur diuisionis. secundum abominatiōis. tertium determinatiōis. Primū declarandum dicitur diuisionis. ℣ Ubi nota ꝙ triplex est cōtentio. scz viciosa ꝫ fugienda. periculosa ꝫ metuenda. fructuosa ꝫ appetenda. Cōtentio viciosa est duplex. Una est que fit contra deum. alia que fit ꝓtra ꝓximum. Prima viciosa scz contra deum vt cōtradicentes volūtati dei. Tales fuerunt filij israel Deut. xxj. Semp cōtentiosi fuistis ꝓtra dominū. Sed nō est cōtra eū cōtendendum propter tria. Primo quia potentissimus. ideo nō pōt cōtendendo superari. nec homo potest in hoc lucrari. Job xxix. Nunqd ꝙ cōtendit cum deo iam facile acq̄escit. Et Job. ix. Quis resistet et pacem habebit. qñ diceret nullus. Secundo quia sapientissimus. ideo opus suum non debet calumniari. ps. Omnia in sapientia fecisti. Tertio quia optimus nil mali fecit. Mar. vij. Bene oīa fecit. Dionisi⁹. Optimi est optima facere. Ideo puer. iij. Noli fecerit. Hoc mō discipuli ꝫ pīsertim beatus Bartholomeus nō cōtendit ꝓtra dominū. Applica hic legendā theatre de missione in indiam. ℣ Alia est ꝓtentio viciosa ꝙ fit cōtra ꝓximum. Et talis est qdruplex. scz emulationis. disputatiōis. litigationis. et ostentationis. Prima dicit emulationis que ꝓcedit ex inuidia quā habent ad inuicem aliqui erga suos. vicz ꝓdicatores ꝫ doctores et alios. Nā cum vidēt doctorē aliorū laudari magis in opinione q̄ suum. inuident ꝫ ꝓtendunt ꝓtra laudantes alios. Talis fuit cōtentio inter Corinthios ad fidē ꝓuersos quos Paulus reprehendit. i. ad Cor. j. dicēs. Significatū est mihi de vobis fratres mei ab his qui sunt cloes. qz cōtentiones sunt inter vos. Hoc aūt dico ꝙ vnusq̄sq̄ vestrū dicit. Ego qdē sum Pauli. ego aūt Appollo. ego vero Cephe. ego vero xp̄i. diuisus est xp̄s. et. iij. c. dicit. Cū sit inter vos zelus ꝫ ꝓtentio: nonne carnales estis: id est sensuales ꝫ bestiales. / Estimabāt nāq̄ illi Corinthij ꝙ ꝙ a melore ꝫ maiore esset baptisat⁹ ille maiorē gratiā assequerē⁹ q̄si hoīes darēt gratiā. et sic mendabāt. et ꝓtendebāt ꝓtra baptisatos vl' cōuersos ab alīs tāq̄ a nō sanctis ꝫa hominibꝫ nō tantā gratiā ꝓferentibꝫ: inuidebāt q̄ inuicē. Sed magnus error erat iste. qz hoīes nō sunt collatores sacramentalis gratie sed xp̄s. et ideo Paulus eos reduxit ibidē. iij. ca. dicēs. Quid ergo est Appollo? qd aūt paul⁹? ministri ei⁹ cui credidistis. et vnicuiq̄ sic dn̄s dedit. ego plātaui. appollo rigauit: sed deꝰ incrementū dedit. ita neq̄ ꝙ plantat est aliq̄d. neq̄ ꝙ rigat: sed ꝙ incremētū dat deꝰ. Silr etiā cōtendebāt romani ꝫ iudei ꝓuersi ad fidē. Dicit em̄ Piero. i epla ad Romā. Romani ꝙ ex iudeis ꝫ gētibus crediderūt hi superba cōtentiōe volebant se alterutrū exaltare. Nā iudei dicebant. nos sum⁹ popul⁹ dn̄i qs ab initio fouit ꝫ dilexit. nos circūcisi ex genere Abrāe et stirpe sancta descendimus. nos de egypto signis ꝫ virtutib⁹ liberati mare sicco ꝙ transiuimus pede. Nos per quadraginta annos experti sum⁹ mirabilia magna dei.

nos soli digni fuimus accipere legē ꝛ vo-
cem dei loquentis audire: nobis ꝓmissus
est christus, ad quos ipe venisse testat. Di-
cit enim. Nō sum missus nisi ad oues que
perierūt dom⁹ israel. Cum vos canes po-
tius q̄ homines noīauerit. Non est ergo
equum vt vos hodie idola deserentes cō-
paremini nobis. Ecōtra gētiles dicebant.
Quanto maiora circa vos dei būficia nar
rauerītis tāto maioris criminis reos vos
esse monstrabitis. Semp em̄ his omnib⁹
ingrati fuistis. Nam ipis pedib⁹ q̄bus p-
trāsistis mare postea ante idola ludebatis.
Manna vobis fastidiū fuit et semp in de-
serto cōtra deum murmurastis. Sepe de-
um ad iracundiā puocastis, ꝛ ad vltimum
christum in lege ꝛ ꝓphetis ꝓmissum occidi
stis. Nos nāq̄ vobis digniores sumus q̄
vt de christo audiuimus mox in eum cre-
didimus. Ideo per ꝓphetā de nobis dñs
ait. Populus quē nō cognoui seruiuit mi
bi. Unde cōstat nos nō ex industria sed ex
ignorantia deliquisse. Ipis ergo altrican-
tibus apl's medius inter eos oēs eoꝝ con-
tentiones dirimens ad vnā cōcordiaz eos
adduxit ostendēs nullos eoꝝ meritis suis
esse saluatos, q̄ oēs iudei ꝛ oīes gentiles
sub pcō tenebant sed per dei gratiā libera
ti sunt. Ideo dicit ad Ro. ij. Nō em̄ est p-
sonarum acceptio apud deuz. Et. iij. c. nō
est em̄ distinctio, oēs em̄ peccauerūt ꝛ egēt
gratia dei. Et. x. c. Omnis q̄ credit in illuz
nō cōfundetur. Nō est enim distinctio iu-
dei ꝛ greci. Nam idē dñs oīm diues i oēs
qui inuocant illū. Sic ꝛ discipuli Joban
nis baptiste forte cōtendebant de iohanne
baptista ꝛ de christo. Joh. iij. Sic ꝛ quo-
tidie cōtendunt aliqui de p̄dicatoribꝫ ꝛ do
ctoribus et de fundatoribꝫ religionū ac de
sanctis. Pro quibus facit exemplum illud
quod ponitur in legenda Jobannis ba-
ptiste q̄ duo doctores erant famosissimi:
quorum vnus in magna deuotione habe-
bat Jobannē baptistam, alius vero Jo-
bannem euangelistaz. Cum quilibet satis
sanctum suum et alterū alteri preferret. tan
dem ꝯcluserūt se facere velle publicam di-
sputationē ad ꝓbandū q̄s maior esset, sed
nocte p̄cedēti disputationē Johannes ba-
ptista apparuit suo deuoto, ꝛ iobānes euā
gelista suo reuelātes q̄ disputationē talem
dimitterēt: q̄ ipi bene cōcordarent in celis,
ita et ipi deberent cōcordare in terris ꝛ de
mum in supnis viderēt banc veritatem.

¶ Scōa cōtentio viciosa dicitur di
sputationis, scz cum q̄s in disputatiōe con
tendit. Triplicīter aūt est viciosa talis cō-
tentio. Primo q̄ est ꝓtra doctrine ꝛ sciētie
veritatē. Scōo q̄ est cōtra modestie con-
gruitatē. Tertio mō ꝓpter materie vtilitatē
Cōtentio primo qū scz est impugnatio ve
ritatis aduertenter ꝛ modo inordinato et
cum clamore ꝛ hmōi: est peccatum morta-
le fm sctm̄ Tho. ka ke. q. xxxviij. Et sic dif
finit eam Ambro. dicens. Cōtentio est im
pugnatio veritatis cū cōfidentia clamoris
Hoc modo cōtendūt cum catholicis he-
retici, vñ hoc est peccatū mortale, ꝛ ita nō
est licitū in disputatiōe cōtendere. Unde ꝛ
apl's ad Gal'. v. ponit cōtentiōes inter opa
carnis. De q̄bus dicit q̄ qui talia agūt re-
gnum dei nō ꝓsequentur, quod videt intel
ligendum de rebus importantie vt q̄ pertī
nent ad fidem vel bonos mores: vel deter-
minata p ecclesiā: vel ptinentia ad doctri-
nas vtiles vel alia notabilia. Nā ꝓtentio
q̄ fit inter pueros etiā ꝓtra veritatē nō vi-
detur mortale. Secūdo modo ꝓtentio est
peccatū qū etiā fieret p veritate ꝛ ꝓtra falsi
tatē sed mō inordinato ꝛ cum clamore: ita
et hmōi. et tunc videtur veniale peccatum
fm sanctū Tho. vbi supᵃ. nisi forte tanta in-
ordinatio fiat in contendendo q̄ notabile
scandalū sequat alioꝝ: q̄ potest esse morta
le. Un̄ apl's postq̄ dixisset. ij. ad. Thi. ij.
Noli ꝓtendere verbis, subdit causam. Ad
nihil em̄ vtile est nisi ad subuersionē audiē
tium. Subuersio aūt ꝓportat notabile scā
dalum. Sed si fiat ꝓtentio ad impugnan-
dum falsitatē debito mō: tūc nullū peccatū
est sed laudabile est, et sic catholici ꝓtendūt
ꝓtra hereticos ad defendendū veritatē.

¶ Sed ꝓ maiori intellectu hui⁹ du-
bitatur, nūq̄d licitū est disputare cum here
ticis. Ad q̄ rñdz Alex. de ales in. ij. q̄ here
ticus aut est ab ecclesia p̄cisus ꝓpter ptina
cem sententiā: aut nō. Si primo mō tunc
non est cum eo habendū cōcilium. Juxta
illud Ps̄. Non sedi cum concilio vanita-
tis. Et de hoc apostolus dicit ad Titum
iij. c. Hereticū hominē post primā ꝛ secun
dam correctionē deuita. Un̄ heretici post

damnationē nō vocant ad cōciliū. Sicut patet. xxiij. q. j. c. maiores. Si vero hereti ci adhuc sunt corrigibiles licitum est cōten dere ꝛ disputare cum eis: vt ad fidem reuo centur, vel vt falsitas corū alijs manifestet. Hoc autem intelligendū est de probatis i doctrina: quia periculosum esset simplicibus cum hereticis disputare. Et de clericis, qꝛ laicis phibetur sub pena excōmunicatio nis de fide catholica disputare: vt in. c. q̄ cunq;. §. inhibemus. de hereꝛ. li. vj. et in. c. sicut in vno. eo. ti. et in. l. nemo. C. de sum. trini. Tertio modo cōtentio est viciosa p̄ pter materie inutilitatē: vt cum fiunt cōten tiones de reb⁹ nullius vtilitatis vtrum sic vel aliter sint. Vñ apl's ad Titū. iij. Stul tas aūt q̄stiones ꝛ genealogias ꝛ cōtentio nes ꝛ pugnas legis deuita: sunt em̄ inuti les et vane. Sicut est cōtentio de Maria magdalena si fuerit meretrix: vel virgo cor pore vel corrupta. De Johe euangelista si est in paradiso terrestri cū corpore: vel ī glo ria vel in mūdo corpus eius et hmōi.

K Tertia cōtentio viciosa dicit litiga tionis. scz cum aliq̄s in iudicio contendit. Et est viciosa dupliciter. Primo rōne iusti cie: qꝛ scienter litigat cōtra iusticiā. et sic est peccatū mortale. Secundo rōne scandali. scz illius a quo petitur: et hoc intellige si est scandalū pusilloꝝ nō phariseoꝝ. Et tūc est phariseoꝝ q̄ declarat eis sua nō esse q̄ ab eis petuntur: vel iniustam causam fouere: tñ ex malitia nolūt debitū facere: sed turbā tur ꝛ scandalisant. qꝛ tunc nō est necesse de sistere. ꝑm notata in. §. ergo. xiij. q. j. Alias aūt quādo subest causa debita licitū est in iudicio contendere ꝛ sua repetere q̄ꝫ sit periculosum ꝓpter multa mala q̄ ibi immi scentur. scz odia. mendacia. fraudes. periu ria ꝛc. q̄re viris pfectis nō cōpetit in iudi cio cōtendere. Vñ Matth. v. Et qui vult in iudicio tecum cōtendere ꝛ tunicam tol lere: dimitte ei ꝛ pallium. Non est tñ talis cōtentio phibita. al's ius canonicū et ciui le esset damnandū: qꝛ frustra esset institut⁹ ordo iudiciarius in iure canonico ꝛ ciuili si nō essz licitū ꝛ iustū ꝓtendere i iudicio ob sua repetēda ꝛ ꝓpulsationē iniuriarū ꝛ ob uiandū iniusticijs ꝛ calumnijs. Ideo dicit Grego. Non solum cura debet esse ne nos tra subtrahantur: sed ne raptentes nō sua semetipos perdant. Q aūt dicit apl's. j. ad Corꝝ. vj. Secularia iudicia si habetis om nino peccatū est in vobis: intelligit de con tentione iudiciaria que fit apud iudices ifi deles: vt ibi dicit ꝓ apl'm. Hoc em̄ phibet vicz infideles esse iudices in fideliū causis. Vel intelligit de cōtentione iudiciali etiaz apud fideles. sed cum fraudib⁹ mendaciꝝ et iniusticijs Vñ ibi dicit apl's. Quare nō magis fraudem patimini sed vos fraudā tis. Vel quādo in cōtendendo ꝛ repetitiōe suarū rerū scandalum sequeret vt supra di ctum est. Vñ dicit Grego. Dum ꝓ terrena re para corde cum christo scindit apparet q̄ plus res q̄ꝫ primus amat. ¶ Quar ta cōtentio viciosa dicit ostentatiōis. de q̄ thema. Facta est cōtentio scz inter discipu los christi q̄s eoꝝ videret esse maior. Cum em̄ fit cōtentio nō cum intentione impu gnandi veritatē: sed ex titillatione q̄dā ho noris vel glorie: quō discipuli christi ad in uicē ꝓtenderūt: sic ꝓtentio est petm̄ venia le. Nam vt dic̄ sctūs Tho. ka fe. q. xxxviij. discipuli nō cōtendebāt cum intentiōe im pugnandi veritatē: quia vnusq̄sq̄ defende bat quod verū sibi videbat. Et ideo talis cōtentio nō fuit eis peccatū mortale. Erat tñ in eorum cōtentione inordinatio. qꝛ cō tendebāt de eo de quo nō erat ꝓtendendū. scz de primatu honoris. Nondū erāt spūa les sicut dicit glo. ibidē. Vñ ꝛ dñs ꝓsequē ter eos cōpescuit dicens. Reges gentiū ꝛc. Nam tunc venialiter peccauerunt vñ tan q̄ꝫ carnales reprehenduntur. ¶ De cunda cōtentio dicit periculosa ꝛ metuen da qua deus cōtendet cum venerit ad iudi cium cum peccatorib⁹. Joel. iij. Cōgrega bo oēs gētes ꝛ ducā eas in vallē iosaphat et disceptabo cum eis. et quō ꝛ de quo cō tendet habet Matth. xxv. Similiter sicut dñs cū dispensatore suo de rōne reddenda dicēs. Redde rationē villicatiōis tue. Lu. xvj. Dec cōtentio est periculosa. Hoc cōsi derans Job. xxxij. Nolo vt multa fortitu dine mecū cōtendat: ne magnitudinis sue mole me premat. q̄si diceret. Si ita stricte cōputet quis subsistet: ideo ꝓ elemosynas et lachrymas pax cōponenda est. Matth. v. Esto cōsentiens aduersario tuo cū es in via ne forte te tradet iudici. In hac cōten tione erunt apostoli iudices. Matth. xix.

Sedebitis sup sedes iudicãtes.xij. tribus israel/Nos scabinos debemus nobis facere amicos:et placabiles dãdo exenia elemosynarũ/z orationũ iuxta dictũ cõmune. Munera placãt homines/z deos/p̃sertim in honore sancti Bartholomei/Applica partẽ legende de magistro q̃ omni anno festum de sancto Bartholomeo celebrauit solenniter. A Tertia ꝓtẽtio dicit fructuosa z appetenda scz cõtendere ꝓtra mũdum carnẽ.z diabolũ.Luc.xiij. Cõtendite intrare p angustã portã. Ubi Chryso.sup Matth. Porta pditõis est diabol⁹: porta vite xp̃s.ps̃/Hec porta dñi iusti intrabũt in eam/sed arta q̃ pauci viuũt xp̃iane.multi mũdane/Ideo sicut ducentes nauẽ sursum cõtra aquã:sic nos oportet cõtendere cõtra mundũ. Mat.xj. Regnũ celoꝝ vim patit̃.et violẽti rapiũt illud. Cyrill⁹/Angusta etiã porta erumnã et patientiã sanctorũ designat/Sicut em̃ pugnarũ victoria strẽnuitatẽ militis attestat̃:sic p̃clarum efficit varia ppessio laboris et temptationũ.Sic cõtendit beatus Bartholome⁹ put in ei⁹ legenda quam hic applica. O Secũdum declarandũ de cõtentione viciosa dicitur abominatiõis. Est enim abominabile hoc vicĩ ꝓpter q̃ttuor/Primo ꝓpter confusionẽ.secũdo ꝓpter honorationẽ/tertiõ ꝓpter deriuationẽ/quarto ꝓpter destructionem. Primo ꝓpter ꝓfusionẽ. Cõtentio nãq̃ facit ipos ꝓtentiosos abominabiles et exosos hominib⁹/similes canib⁹ q̃tum ad actum/et demonib⁹ q̃tũ ad malitiã/q̃s em̃ nõ vituperabit hominẽ semp clamantẽ:cõtendentẽ.paratũ ad oĩa ꝓtradicere/sententiam suã verã vel falsam supbe z ptinaciter defendentẽ. Ideo Aug.ait. Nibil est ita simile actib⁹ demonũ sicut litigare. Et Prouerb.xvij. Semp iurgia q̃rit malus. Angelus aũt crudelis mittet ꝓtra eũ/Nã instigante diabolo ꝓtentiones fiũt.Cui summe displicet ꝓcordia hominũ/Applica hic exemplũ in vitas patrũ de duob⁹ germanis in heremo/q̃ cũ in maxima ꝓcordia vixissent nũq̃ ꝓtentionis verbũ habẽtes:vnus eoꝝ instigat⁹ a diabolo quadam die dixit. Tantũ est q̃ nõ facimus aliquã cõtentionem:faciamus vnã zc. Ulide in sum. Antonini.ij.pte.titu.iiij.c.ix.§.ij.in fine. Secundo abominanda est ꝓtentio ꝓpter honorationem. Est quidẽ homo q̃ cõtentiones fugit.dignus honore. Unde pverb.xx. Honor est homini q̃ sepat se a ꝓtentionib⁹/oẽs aũt stulti miscent se cõtumelijs/Et Paulus.ij. ad Thi.ij. Seruũ aũt dñi nõ oportet litigare sed mansuetũ esse ad oẽs/Quãti aũt meriti sit apud deũ nõ cõtendere clarũ esse patet p illud.qđ legit̃ in vitas patrũ/q̃ orante sancto Machario vox insonuit ad eum dicens/Nondũ ad mensurã duarũ mulierum venisti.q̃ habitant in prima ciuitate. Cũq̃ ĩsiuisset macharius z inuenisset eas cõuersationẽ earũ interrogauit/Ipe vero dixerũt.q̃ erant mulieres duoꝝ fratrũ.z p xv.annos simul fuerãt/nec verbũ ꝓtentionem fecerãt/nec vnq̃ aliqua earũ dicto vel facto aliã cõtristauerat/qđ audiẽs macharius bñ edificatus recessit. Tertio est abominanda cõtentio ꝓpter deriuationẽ. Ab illa siquidẽ sepe deriuant plurima scandala:odia:dissensiones:rixe.q̃q̃ post multa verba venit ad ꝓbera/ꝓpterea ꝺr Ecci.xj. Ab vna scintilla augetur ignis:et a doloso auget̃ sanguis/Et.xxviij. Lis festinans effundit sanguinẽ/Quarto ẽ abominãda cõtentio ꝓpter destructionẽ. multa em̃ bona destruit cõtentio. Primo obnubilat intellectũ z puertit iudiciũ rõnis. Ideo dicebat Job.vj. Rũdete obsecro absq̃ ꝓtẽtione.et loq̃ntes id qđ iustũ ẽ iudicate/q̃si diceret. q̃dũ ꝓtenditis iuste iudicare nõ potestis. Secõo corrumpit affectũ. Jac.iij. Si zelũ habetis animarũ z ꝓtentiones fiũt in cordib⁹ vestris nolite gloriari. Tertio impedit ꝓfectum et subuertit corda audientiũ.ij.ad Thi.iij. Noli verbis ꝓtẽdere.ad nihil em̃ est vtile nisi ad subuersionẽ audiẽtiũ. Quarto eneruat charitatẽ.ij.ad Cor.xij. Ne sint inter vos ꝓtentiones zc. Nota ibi pessimã sequelã q̃ tota est cõtra charitatẽ. Quinto diuidit vnitatẽ.j.ad Cor.j. Idipm dicatis oẽs et nõ sint in vobis scismata zc. sequit. diuisus est xp̃s. Sexto destruit tot⁹ opis bonitatem. Jac.iij. Ubi zelus z contentio ibi incõstantia et omne opus prauũ/Ome em̃ opus q̃tumcũq̃ sit bonũ de se si p cõtentiõz fiat fit prauũ/Sicut ipa pdicatio q̃ quidã ex cõtentione christũ annunciabant sicut ꝺr ad Phil.j. Ideo hortat̃ apl's ibidẽ ij.ca. Nihil per cõtentionẽ neq̃ per inanẽ gloriam supple faciatis.vt in.c.ꝓsuetudo.

xvj.q.v. ℙ Tertiū declarandū de cō tentione dicit determinatiōis. Nā licet nō sit cum aliquo cōtendendū: tñ sapiēs enu merat tria genera hoīm. Primi sunt potē tes, secūdi locupletes, tertij linguati. Pri mi cū q̄bus nō est ꝓtendendū sūt potētes. Vñ Eccī. viij. Nō litiges cū potēte hoīe ne forte incidas in manꝰ illius. Potētes di cunt oēs supbi vel supiores dñi plati z pa rentes cū quib⁹ nō est cōtendendū. Secūdi sunt locupletes. Vñ Eccī vbi supꝝ dicit. Nō cōtendas cum viro locuplete ne forte cōstituat ꝫ te tibi litē. Multos pdidit au rum et argentū z vsq̄ ad coꝛ regum se extē dit z cōuertit. Et licet piculosum sit cū tali bus cōtendere verbis: tñ piculosius est liti gare factis. O q̄t paupes cōtenderūt cum diuitibus in iudicio siue p possessionib⁹ ab eis occupatis siue p pecunijs z alijs rebus vsurpatis, et tandē diuites pualuerūt. Jō dicit puerb. xix. Diuitie addūt amicos plu rimos: a paupe aūt et bi q̄s habuerat sepa rant. Et Jsiō. in. c. paup. xj. q. iij. ait. Pau per cū nō habet qđ offerat nō solum audi ri cōtemnit sed z cōtra veritatē oppꝛimitur. Cito violat auro iustitia: nullāq̄ reus pti mescit culpam quam redimere numis esti mat. Tertij cum q̄bus nō est litigandū sūt hoīes linguati z sine rōne loquētes Unde Eccī. viij. Nō litiges cum hoīe linguato: et nō strues in ignē illius ligna. Sunt de hmōi genere mulieres garrule z litigiose. Vix vna domus reperit in q̄ nō sit hutus pestis macula. Cōtendit mulier nunc cum vno: nūc cū alio, nūc cū viro, nūc cum so cru, nūc cū nuru, nūc cū vicina. Estq̄ con tentio illi velut cib⁹. De hac sapiēs puerb. xix. dicit. Tecta iugit pstillantia litigiosa mulier, q̄si diceret, q̄ q̄ habitat in domo p stillante q̄n vult declinare stillicidiū i vno loco inuenit i alio ita q̄ nō inuenit requiē Sic et ille q̄ mulierē habet litigiosaz i do mo, ipa equidē est venenū amarissimū tur bās oia bona, qꝛ vt scribit puer. xv ij. melꝛ est buccella sicca cū gaudio q̄ domꝰ ple na cum inturijs. Inuebꝛ ꝓtra mulieres p pter quarū ꝓtentiones oꝛiunt odia, scanda la z rixe inter patrē z filiū, inter fratrē z fra trem, inter vicinū z vicinū zc. et quō tales debēt coꝛrigi verbis z factis. Applica hic exemplū de quadā vetula i speculo exem plorum. di. ix. c. xcij. Q Secundū qđ in verbis thematis tangit est cōtentionis causalitas, scz vñ cōtentio causet vel oꝛigi netur. Et q̄tum ad hoc dico pmo q̄ ꝓten tio oꝛit a supbia z inani glia. Nā a Greg. i moral. ponit filia inanis glorie. Exeo vt dicit s. Tho. ka ke. q. xxxvij. ar. ij. qꝛ cōten tio est quedā discoꝛdia in ꝓbis. discoꝛdan tiū aūt vterq̄ in suo sensu stat z vnus alte ri nō acquiescit, ꝓpriū aūt est supble et ina nis glorie ꝓpria excellentiā q̄rere. Si aūt discoꝛdantes sūt aliq̄ ex eo q̄ stant in ꝓpꝛijs voluntatib⁹, ita ꝓtendentes sunt aliq̄ ex eo q̄ vnusq̄sq̄ verbo qđ sibi videt defendit vt sic nō videat min⁹ bñ q̄ alius cognoscere illud qđ cōtendit. Et ideo sic discoꝛdia q̄n dam ꝓtrarietatē importat in voluntate, ita cōtentio importat ꝓtrarietatē in locutiōe. Et q̄libet oꝛit ex supbia z inani glia, puer. xiij. Inter supbos semp iurgia, qꝛ superb⁹ nō vult habere limilē Scōo causat ex auā ricia. Jac. iiij. Undiq̄ bella z lites ex cu piscentijs vestris. Vñ Ambꝛo. in. c. ira. xj. q. iij. Dñs misit apl̄os sine pecunia et vir ga vt remoueret incentiuum litis z instru mentum vltionis. Señ. Si hec duo pno mina meū z tuū tollerent de medio omnis essent quieta. Tertio causat ex ebꝛietate, p uerb. xx. Luxuriosa res vinū: tumultuosa ebꝛietas. Hiero. et hꝫ in. c. venter. xxxv. di. Ubi ebꝛietas dominat ibi furoꝛ. Quarto causat cōtentio ex praua opinione, puerb. xvj. Homo peruersus suscitat lites, scz q̄ opinionem suam vult pferre alijs. R

Hic cadit dubiū. Vñ surrexit illa cōten tio discipuloꝝ. Ad hanc questionē respon dent aliq̄ q̄ habuit oꝛtum ex eo: qꝛ dñs q̄n vocatus fuit ad cōuiuia deuotarū mulieꝝ vel etiam phariseoꝝ cū apostolis suis tūc delitioza cibaria apposuit beato Bartholo meo tanq̄ magis delicate enutrito, qꝛ dici tur fuisse de regia stirpe pcreatus, scz filius Philippi regis syrie, et sic delicate enutrit⁹ fuit, cui nō cōpetijt cibus grossus paupeꝝ et cōmunis vt dicit Aug⁹. in. c. nō coganꝫ. xij. dist. Nō coganꝫ diuites pauperū cibis vesci, vtanꝫ ꝓsuetudine infirmitatꝫ sue sed doleant se aliter sustentari nō posse si ꝓsue tudinez mutāt egrotāt: vtanꝫ pciosis: dent pauperib⁹ vilia. Hec Aug⁹. Et sic dicunt hanc fuisse causam contentionis discipu

horum existimantes ex hoc sibi beatū Bartholomeū tāq̄ nobilē p̄ferri in maioritate et honore q̄ reliquerat regias diuitias et xp̄m volūtarie secutus est in pauptate. Audierāt em̄ a xp̄o Mat. xix. Vos q̄ reliquistis oīa et secuti estis me ⁊c. Et ex quo beat⁹ Bartholome⁹ plus ceteris dimiserat estimabāt eū sedē altiorē accipe. sz hac opinione tanq̄ apocrypha dimissa. q̄ ceteri a pl̄i plebei et de laboriosa piscatōe venientes ad xp̄m i delitijs ñ enutriti nō debuisset inter se ꝓterea ꝓtendere si vidissent q̄ dñs delicatiora fercula btō Bartholomeo apposuisset. Ideo dicendū q̄ duplex p̄t esse causa huius ꝓtentionis. Primo em̄ potuit esse ista ꝓtentio pia et ex humilitate. q̄ audierunt illud Matth. xx. q̄ xp̄s dixit se in breui passurū et morituꝝ. et q̄ instabat dies passionis eius. ideo q̄sierūt inter se q̄s apti or̄ post morte xp̄i esse videret ad tenendum eius locum. quā opinionē sequit Beda in Omel. Nō em̄ est verisimile q̄ imminente passione christi de maioritate cōtenderent sic intelligendo q̄ vnusquisq̄ maioritatem appeteret et maiorē se ceteris esse putaret vl̄ etiaz in corde sentiret. sed estimo pia fide q̄ p tanto de maioritate fuit ꝓtētio inter eos q̄ vnusquisq̄ se minimū reputabat et oēs alios sibi p̄ferendos censebat. Isto modo fuit pia contentio inter Johannē baptistā et christū. Dicebat em̄ Johannes baptista Mat. iij. Ego a te debeo baptisari et tu venis ad me. Et cōtra dixit Jesus. Sine mō. sic nos decet ⁊c. Sic etiā fuit pia ꝓtētio inter sctōs Benedictū et Maurū: vt legit. ij. dial. Silr inter beatū Paulū primū here mitā et Antoniū vt hz in legēda btī Pauli Secdo or̄ et versus q̄ hec ꝓtentio p̄cessit ex elatōe. Nā audietes a xp̄o discipuli Petro p̄missas claues regni celest̄ Matth. xvj. Etiā Jacobū et Johannē ductos in montem trāsfiguratōis dñi Mat. xvij. Et mare ip̄oz ip̄is petijsse statū dignitat̄ Mat. xx. dolebāt aliquē sibi p̄ferri. Ideo ꝓtendebant de hoc. nec mirū: q̄ adhuc carnales erant et spūs sanctū in tāta plenitudine nōdum acceperant sicut postea. Et huic opinioni ꝓcordat littera sequēs ⁊c.

De sancto Bartholomeo.

Sermo LXXIX.

wann. XIII.

INtrate per angustā portam: q̄ lata et spaciosa porta ducit ad p̄ditionē. Mat. vij. In his verbis saluator nobis describit paucitatē saluandoꝝ/ et multitudinem damnatoꝝ. quia stultoꝝ infinit⁹ est numerus/ et pauci difficile corrigunt. Eccs. j. Quam angustam portā et artam viā pambulauit beatus Bartholomeus/ per quam intrauit in regnum celoꝝ/ bene ostendit eius vita strenuissima/ qua hic in mūdo cōtra hostes humani generis/ vicz carnē: mūdum et demonem triumphauit/ Ipe nanq̄ per multas tribulationes puenit ad martyrij palmam/ per multas abstinētias/ p multas or̄ones et vigilias/ q̄ centies in die/ et centies in nocte orando genua flectebat: et extremas mundi ptes Indie/ q̄si pegrinus ingressus verbū dei predicauit/ Et post q̄ multos suis sermonib⁹ ad fidē cōuertit per martyrij palmā vitam finiuit/ Ecce q̄ angusta porta. ecce q̄ arta via/ p quā b. Bartholome⁹ ambulauit/ In nullo em̄ a recta via ducēte ad beatitudinē declinauit/ neq̄ a dextris p̄speritatis: neq̄ a sinistris aduersitatis/ Igit vt hunc sequamur hortat nos saluator in verbis thematis dicēs/ Intrate p angustā portā. et causaz subiūgit. q̄ lata et spaciosa porta ducit ad perditionem. vbi supra. Ꝓ gratia Aue maria. Intrate per angustam portam ⁊c. vbi sup. In verbis thematis duo nobis ostenduntur. vicz paucitas saluandoꝝ/ q̄ est illoꝝ qui intrāt per angustā portam siue viam/ Et multitudo damnatoꝝ illoꝝ. vicz q̄ ambulant p viam latā siue portā spaciosam/ q̄ ducit ad perditionē. ¶ Circa primū est notādum/ q̄ p angustā portā. siue artā viā debemus intelligere in ꝓposito virtutes/ q̄b⁹ castigat et anciat corpus/ ne sensualitas rebellando rationi ip̄am deuincat/ vt sunt ieiunium. vigilia. continentia. temperantia ⁊c. Vñ sup hoc verbo thematis dicit Chrys. Quid sibi vult saluator p hoc q̄ dicit. Intrate p angustā portā. Et rñdet. Diu docuit nos vt ieiunemus et oremus/ q̄ ergo saluator bñ scit/ q̄ oīe illud q̄ est corpi nr̄o ꝓtrariū est angusta via. Et q̄ inter alia ieiuniū: cōtinentia et vigilie plus angustiant corpus q̄ animā/ q̄ p illa ita hō angustiat

In corpore/sicꝫ de corpore aliquid abscin-
dere/ideo illa dicit angusta via. Et subdit
Alia tñ mente patet facere possumus/si-
cut resistere inuidie/superbie/sed nō sic
ieiunare/mane surgere/et castitatē seruare.
Sicut ergo magne virtutis est/q̄ in corpe
patiēdo istis resistit:sic inter oīa peccata nō
soluit aut maculat aīa magis. q̄s p ista/vi-
delicet gulā/luxuriā/somni pigriciā. Et sic
nihil immundi istis vicijs:sic nihil amabi-
lius et honesti casto hoīe ℣ Quia ca-
stum hoīem q̄si oīs creatura diligit. Uni-
cornis em̄ qñ castā virginē videt/statim fle
ctit et inclinat se corā ipa/et elephas simili-
ter/Ex illis ergo patet q̄ qñ saluator dicit.
Intrate p angustā portā/vult tantū dicere
Intrate in regnū celoꝝ ieiunādo. delecta-
tionib carnalib resistendo/et vigilādo. De
hac porta dicit pphēta ī pō. Hec porta dñi
iusti intrabūt in eam/Ex q̄ sequit q̄ q̄s diu
homo nō facit opa iusticie non est in via q̄
ducit ad patriā/Hanc aūt viam intrandi
p angustā portā bn docuit nos xps p ieiu-
nium q̄draginta dierū/p multas abstinen-
tias et vigilias:et tandē in cruce p corporis
extensionē/vbi porta crucis sibi fuit tā an-
gusta/q̄ nō habuit locū ī quē reclinaret ca-
put suū/Tam angusta vt vnus pes alteri
supponeret/et vno clauo ambo pforarē-
tur. Ideo de eo dic Berū. Tu pius intra-
sti bone Jesu p angustū foramen passiōis/
vt mēbris tuis te sequentib latū pberes
ingressum/Quare aūt intrare debemus p
angustam portam/statim ostendit saluator
cū subiungit. q̄s angusta porta et arta via q̄
ducit ad vitā et pauci inueniunt eā. q̄si dice-
ret. Ad transeundū p angustā portam nos
debz allicere amor vite eterne/Dicit aūt bñ
arta et angusta. qz nō est declinandū de ea.
neq̄ ad dexterā neq̄ ad sinistram. sm illud
Deu. v. Nō declinabitꝭ ad dexterā neq̄ ad
sinistrā/sed p viam quā pcepit dñs deꝰ ve-
ster ambulabitis et viuetis/Ille aūt declī-
nat ad dexteram q̄ eleuat p psperitatē. Ille
ad sinistram qui frangit impatientia p ad-
uersitatē. Et dicit saluator. Pauci sunt qui
inueniunt eā/Quia multi vocati pauci ve-
ro electi. Matth. xxij. Et omnes declina-
uerūt simul inutiles facti sunt/et nō est qui
faciat bonū. nō est vsq̄ ad vnū/id ē ad chri
stum. acsi diceret/Nullus facit bonuz nisi
per christū/cū quo debet habere vnitatem
charitatꝭ. De hac angusta portaq̄ ducit ad
vitā scribit vbi ōz. Edificata est ciuitas. et
postea est in sublimi plena oīm bonorū/cu
ius introitus angustus est/a dextris ignis
est. a sinistris aqua/semita ẏo vna sola. sm
q̄ ōz Eccl. xv. Apposui tibi ignem et aquā
ad quod volueris porrige manū. et sequit.
Ante hominē vita et mors/bonū et malū.
q̄ placuerit ei dabit illi/Hec ciuitas quid
aliud est q̄s vita eterna. Nam in ea sola est
plenitudo oīm bonoꝝ. Et est ī sublimi pō-
sita/Et eius introitus est angustus ad sen-
sum supradictum/Et habet vnam solā se-
mitam. vicz obseruantiā mandatorū dei q̄
est via arta/arta:qz ad hoc requirit omnes
circumstātie ineesse debite. sm q̄ dicit phs
Bonū vno modo:malū autē omnipharie
Nam ppter pfectam vnius circumstantie
boni ineesse debite nō dicitur actus bonus:
sed oportet q̄ oēs cōcurrant. sed ppter defe-
ctum vnius sole actus dicet malꝰ. Introi-
tus ergo ad hanc ciuitatem est angusta:sed
post ingressum latitudo. Unde in pō. Di-
latasti gressus meos ī semitis tuis. rē Hoc
cōsiderans beatus Bartholomeus intra-
uit p angustam portā in regnum celorum.
Immo tam angustā q̄ ppria pelle spolia-
tus est p angustiam porte sicut refert eius
legēda. Cū em̄ venisset in indiam vbi est il
lis orbis intrauit in templū in quo idolū
Astaroth colebat. In q̄ idolo demō erat
qui se infirmos curare dicebat. Illos autē
curauit q̄s infirmos fecit. Cum autē tem-
plū esset plenū infirmis: et idolū nullū da
ret responsum. venerūt in aliā ciuitatē vbi
colebat idolum Berith. a q̄ querentes cur
Astaroth nō daret responsum. Respon-
dit. deus vester catenis ignels ligatus nec
potest spirare. nec audet loqui ppter presen
tiam Bartholomei apli q̄ est amicꝰ dei oī
potentis. et ideo in hanc puinciā venit vt
omnes deos euacuet. At illi querentes si-
gna quib eum noscere valerēt. Respōdit.
Pili eius nigri et candidi. barba plita. pal
lio induitur albo. xxvj. anni sūt ex quibus
vestes et sandalia eius nec veterascunt nec
sordidantur. centies in die et centies in no-
cte flexis genibus orat deum. Angeli cum
eo ambulant:qui nūq̄s eum esurire nec fa-
tigari permittunt. omnia preuidit. omnīq̄

gentium linguas nouit ⁊ intelligit ⁊c. Cū aūt p duos dies eū querētes nō inuenirēt, quadā die quidā demoniacus exclamauit dicens, Bartholomee apostole dei incendunt me orōnes tue. Cui apl's. Obmutesce ⁊ veni ⁊ exi ab eo statim: et statim liberatus est. Audiēs rex regionis illius rogauit eum vt filiam suam lunaticam liberaret ca tenis ligatā, ꝓt eius honorē, qō ⁊ fecit, idolum cōfregit, oēs infirmos arte diabolica vt supra curauit, regē cōuertit cū vxore ⁊ liberis ac oī populo suo, et rex relicto regno discipul⁹ apl'i factus est. Tūc oēs pontifices temploꝝ cōgregati ad Astragē regem fratrem regis Polimij cōuersi cōuenerūt accusantes beatum Bartholomeū de deorum amissione, templi subuersiōe, et regis p artem magicā deceptione. Tunc ille indignatus apostolū capi iussit ⁊ diuersis penis eū affligit. Vñ ꝯtum colligit ex beato Theodoro et beato Dorotheo ita passus fuit vt primū fustibꝫ cederet, deinde crucifigeret caput habēs deorsum, et anteqꝫ i cruce moreret de cruce depos⁹ fuit, ⁊ ob maiorem cruciatū viuus decoriatus fuit ⁊ postremo capite truncatus. Ecce qꝫ p angustam portā beat⁹ Bartholomeus apl's intrauit in vitā eternā. Si ergo volum⁹ esse participes sue beatitudinis oportet et nos hic p angustā portam intrare, hoc est corpus nostrū castigare: et aiam a vicijs ⁊ peccatis purgare vt supra. ¶ Circa secūdum vicz circa latā et spaciosam portaz p quā multi intrant ad eternā damnationem est notandū ſm Nico. de lyra q⁹ lata porta hic appellat mortalis culpa, q̄ bene dr lata, q⁹ peccare ꝓtingit multis modis. Vñ p quālibet ꝓcepti dei transgressionē intrat p hanc portā, q⁹ peccat mortaliter, sed nō ecōuerso p quālibet ꝓcepti obseruantiam intratur p angustā portā. sed oportet q⁹ hō obseruet omnia ꝓcepta diuina ⁊ nullū trāsgrediatur si vult intrare per portā q̄ ducit ad vitā. Ideo bene dicit angusta ex causis supra dictis. Sed lata porta multis modis intratur, et dicit porta mortis. Vñ Job xxxviij. Numqd apte sunt tibi porte mortis et ostia tenebrosa vidisti, et Matth. xvj. dicit saluator de ecclesia militante: hoc est cōgregatōe fideliū in fide ⁊ charitate vnitoꝝ Porte inferi nō ꝓualebunt aduersus eam. Hec porta mortis est valde spaciosa via q̄ dicitur voluptas seu delectatio ducēs ad peccatū, ſm illud Job. xxij. Vias meas in cōspectu eius arguā. Et in ps. Inquinate sunt vie illius in omni tpe. Quāt hec via siue porta ducat ad perditionē p3 Eccl. xxj Via peccantiū cōplantata lapidibꝫ et in fine illoꝝ inferi tenebre ⁊ pene. Et puer. xvj. Est via que videt homini recta sed nouissima eius ducūt ad mortē illius. Et multi sunt qui intrant per hanc viam: quia stultoꝝ infinitus est numerus. Eccls. j. Hanc viam se transisse deplangent finaliter damnati dicentes illud Sap. v. Errauimus a via veritatis ⁊ iusticie lumen nō illuxit nobis. Et sequit. Lassati sumus in via iniquitatis ⁊ pditionis ⁊ ambulauimus vias difficiles: viaz aūt dñi ignorauim⁹. Et sequit. Quid ꝓfuit nobis superbia, aut q̄d diuitiarū iactātia cōtulit nobis, transierunt oia sicut umbra ⁊ tanqꝫ nuncius ꝑcurrens ⁊c. Per hāc spaciosam portā et latā viā ambulauit lucifer quasi cū innumerabili exercitu q̄ ipe cū suis cōplicibꝫ eiectus ē de celo. Esa. xiij Quomodo cecidisti lucifer q̄ mane oriebaris ⁊c. Per hanc etiā viam ambulauerunt sodomite q̄ q̄nqꝫ ciuitates ⁊ oēs circa regiones cum habitatoribꝫ suis igne ⁊ sulphure submerse sunt. Gen. xix. Per eandē viam ambulauit tpe Noe fere totus mund⁹ qui diluuio periit: dempto octo animabus, scz Noe et vxore ⁊ tribꝫ filijs ⁊ vxoribꝫ eorum Gen. vij. Per eandē etiā viam transierunt Chore Dathan et Abyron cum oī sua familia ⁊ q̄ ad eos ꝓtinebant q̄s terra viuos deglutiuit: et sic viui in infernū descenderūt et ducenti q̄nquaginta viri q̄s oēs ignis interfecit. Nū. xvj. Per eandē etiā viā ambulauit Pharao cū oī exercitu suo q̄ submersi sunt i mari rubro. Exo. xiiij. Et ita ō alijs multis exēplificari posset i canone biblie. Quia g̃ tot demones ⁊ hoies sine numero ambulauerūt p hāc viā merito dr lata ⁊ spaciosa ducēs ad eternā damnationē. Dicit etiā bñ lata ⁊ spaciosa, q⁹ multi sunt q̄ hodie p eā ambulāt, q⁹ oēs iudei, oēs gentiles, et oēs heretici, ⁊ innumerabilis exercitus christianoꝝ ꝓ gregat⁹ ex septē cuneis vicz superbis, auaris, luxuriosis, iracundis, inuidis, et accidiosis, q̄ saltē finaliter in talibus peccatis oriuntur. Sicut heu nostris

temporibus cõtingit, quia dato q̃ plures cõfitentur et ecclesiastica sacramẽta suscipiunt, tñ hoc raro pcedit ex amore siue filiali timore quin potius seruili timore, q̃ magis respicit ad penã vicz mortẽ z infernũ q̃s ad dei offensam, qõ videm⁹ in multis q̃s dep̃mit z punit infirmitate, pauptate, aduersitate, z tribulatiõe, et cũ laqueos illos euadunt deteriores fiunt. Hoc aduertẽs apls dixit nob auisando. Videte quõ caute ambuletis, nõ quasi insipientes sed sapientes redimentes tempus quoniã dies mali sũt ad Ephes. v. q̃si diceret. Diligenter attendite ne a via angusta z arta que ducit ad celestia gaudia deuietis: q̃ dies mali sunt, s. pter malitiã hominũ z miseriã huius mũdi vt dicit glo. Et est Aug. in de verbis euãgelij. Si enim debite vt oportet flebilem, miserabilem, et damnabilẽ mundi p̃sentis cursum attendimus tũc oculo ad oculum cernimus quoniã dies mali sunt, q̃ vt dicit Jobes i sua canonica. j. Joh. v. Quasi totus mũdus tam errat et in maligno positus est. Et hoc bene cũ dolore dicendũ et audiendũ est tam de capitib⁹ q̃s de mẽbris, immo de omni statu spiritualiũ et secularium, tam in senibus q̃s in iuuenib⁹, imo frater fratri fidem nõ seruat neq̃s filius patri. Nõ bñ deplangit b. Bernñ. dicens. Nõ est nisi turpis amor in hoc seculo nec fides secura, quia omnia que sunt cõtaminauit superbia auaricia et luxuria. Recessit em̃ lex a sacerdotib⁹, iusticia a principib⁹, cõsilium a seniorib⁹, religio a clericis, amor a patribus, fides a populo, reuerentia a subditis, castitatis amor a virginib⁹, pudicicia a coniugatis, et quid est nisi vt veniat antichristus. Jam enim a multis christus ignorat et a potentib⁹ quasi peregrinus habetur. Nec Bernñ. Caute ergo cuilibet est videndum vt ambulet per portam angustam: ne periclitetur ambulando p portã spaciosaz.

¶ Dubitat circa premissa. Exquo superius dictum est q̃ lata est via q̃ ducit ad mortem, quia pro quolibet mortali in quo homo morit finaliter damnat. Cur ergo ẽ q̃ deus q̃ est misericordissimus p trãsgressione vnius mandati nõ deleti p penitentiam punit hominẽ ppetua damnatiõe cũ tñ aliqua peccata valde breuiter et cito fiunt. Respondetur q̃ iuste et rationabiliter deus hoc facit ex pluribꝰ rõnibus infra dicendis, si bene cõsideramus naturã peccatorum. Unde dicit beat⁹ Aug⁹. xxj. de ciuitate dei. Nullus extitit gentilium legislatorum qui censeret tam cito nocentiũ finienda esse tormenta q̃scito factũ est homicidium vel adulterij vl̃ sacrilegium aut aliud quodcũq̃ scelus magnũ, quia malũ nõ tẽporis longitudine: sed iniquitatis magnitudine metiendũ est. Hec ibi. Et post plura ꝯcludit q̃ nihil irrationabile põt homo allegare ex hoc q̃ deus cuius iusticia est ineffabilis p pcõ breui tempore cõmisso det longe duratiõis supplicij, aut etiam eternã infligat penã. Talia em̃ egreferentes non cõsiderant malitiam peccati mortalis, qõ fm Guilhel. Parisien. in de fide z legibus, multis rebus cõparatur. Ex quibus nunc elicitur q̃ digne eterna pena punitur vt patet infra. Primo ideo, q̃ peccatũ est vulneratio spũalis anime q̃ est ppetua. vñ in ps. Libera me de sanguinib⁹ deus deus salutis mee. Ecce quõ mortale vulnerat animã q̃ dicit. de sanguinib⁹. Sicut ergo nemo miratur q̃ ex breui vulneratione corporali quis ppetue in hoc mundo vita corporali per mortẽ p̃riuat. sic nec mirer q̃ p mortale crimẽ q̃s eternaliter coram deo maneat mortuus. Secũdo peccatũ mortale est quidã casus voluntarius in pfundũ. De q̃ christus ait Matth. xv. Cecus si ceco ducatũ prestet ambo in foueam cadũt. sed in ictu oculi quis se p̃cipitare potest in foueã quã p̃prio conatu nũq̃ exire potest. Nõ ergo miretur peccator q̃ nũq̃ liberabit q̃ se voluntarie in foueã damnationis p peccatũ p̃cipitauit. ex qua ppria virtute nõ valet resurgere. Tertio peccatũ mortale est trãsgressio p̃cepti sub morte interdicta. q̃ transgressor debet pati penã a legislatore institutam. quã bene sciuit: nihilominus tñ peccauit. Unñ Matth. xix. Si vis ad vitã ingredi serua mandata. q̃si diceret. Nõ intrabis si p̃cepta nõ seruabis. Nullus em̃ mirat q̃ p transgressione humanarũ legũ temporaliter factarũ fur latro et alij malefactores rei publice ppetue puniunt hic suspendio vel simili. Unde sicut dicit Aug⁹. vbi sup̃. Et fm Tullium leges infligunt malefactoribꝰ octo penas, videlicz damnum rerum, vincula, verbera, rallionẽ, ignominiã, exilium,

seruitutē ⁊ mortē. Et tñ quālibet ista⁹ penarū cōtingit ꝑ hoīes iuste ꝑpetuo infligi ꝓ temporaliter cōmisso. cur g̃ nō similiter ꝓ peccato mortali fieret. Quarto peccatuz mortale est cōtractus quidā ⁊ emptio infernalū tormentoꝝ. necnō ⁊ venditio q̄ breui ꝑcio voluptatis seip̃m tā in anīa q̄ in corpore vēdit fatuitas ⁊ insania peccatorum. Ūñ tales venundati sunt vt faceret malū: nulli em̄ dubiū q̄n ex venditiōe ⁊ emptiōe ꝯtumcūq; breui tpe fiant: ius ꝑpetuuz rei empte acquirit emptori. Ideo dixit Helias ad Achab regē. iij. Re. xxj. Venundatus es vt faceres malū. Quinto pcī mortalis ꝑpetratio est luminis gratie extinctio et lucerne q̄ lucet ī cognitiōe ⁊ ardet ī amore. Cū ergo nemo ex seipso possit ista reaccendere ꝑpetue nisi xp̃us. sm illud Joh. j. Erat lux vera q̄ illuminat omnē hoīem venientē in hūc mundū. Iccirco ad illō periculum se pjciens merito punieť perpetue. Sexto quicūq; addit supra peccatū suum impenitentiā seu ꝓtumaciaz addit de iure etiā penā: et iustissime ꝯtum durat in vno quoq; dei iniuria tantū in eo durare debet et pena, sed existentes in inferno sup̄ peccato suo addūt impenitentiā ⁊ ꝓtumaciā ꝑpetue. ergo non solū iuste ꝑpetue puniunť extensiue sed etiā intensiue deus penā eorū augere posset imperpetuū. Septimo sm Aug. de ciui. dei. lib. xxj. Dignus est pena eterna q̄ in se perimit bona eterna. sed peccator mortalis est hmōi. quia pctōr ad ꝑpetuū seruitiū gratiarum actiōis teneť deo exhibendū de q̄libet mēbro vel dono tam corpis q̄ anime qđ sibi deus gratiose cōtulit. Hec aūt oīa diabolo tradidit ꝑ peccatū ⁊ deo recepit: ergo ꝑpetuo puniri debet. Si em̄ in humana pollicia q̄ furatur capā certā mereť penā. qui furať centū florenos maiorē mereť. ergo q̄ ꝑpetuū censū deo recipit quē habet in mēbris anie ⁊ corporis vt quē in patria lete deo reddere deberet de membroꝝ obsequijs semp puniri debet. Octauo q̄ peccat in simplicē p̄imū eum ledendo alapa meretur penam. qui in principem maiorē. vt dicit. v. ethic. ergo q̄ in infinitū bonū peccat: infinitam quodā modo penam meretur. De quolibet enim peccatore dicit illud ps. Supra dorsum meū fabricauerūt pctōres, plongauerūt iniquitatē sibi. Ergo dñs iustus cōcidet cervices peccatoꝝ. Bono q̄ perdit ex sua negligentia aliquod donū: vt exempli gratia florenū suum vel dñi sui mereť certā penā. qui vero perdit decē florenos plus demeretur. ergo qui perdit infinitū bonuz puniri debet ꝑpetua pena vt peccator facit. Deus em̄ est infinitū bonū: et est nostrū ꝑ gratiā et gloriaz. sm illud Gen. xv. qñ deus dixit Abraā. Ego sum merces tua mag̃ nimis. Hāc aūt mercedē nouit b. Bartholomeus ⁊ peccati malitiā. ergo magis elegit q̄lescūq; sustinere penas in p̄nti q̄ tāta mercede p̄uari. Cum aūt magni fuerit meriti hic in mundo in miraculoꝝ operatiōe: q̄n te putatis iam sit potentie apud deū in ꝑcum suarū impetratione. Digne ergo nobis est honorandus et implorandus vt ꝓ nobis oret: et hoc deo placet. Quia vult deo honorari in sanctis suis. Ūñ legit de sancto Bartholomeo q̄ cum imperator q̄dā Fridericus noie Beneuentū destrueret et omnes ecclesias q̄ ibi erant dirimi mandasset: ciuitatē totā intendens tranferre ad alium locum. vir quidā inuenit viros albatos ⁊ fulgentes q̄ videbanť ad inuicem loqui. Sic acsi aliq̄ tractare vellent. qui cū vehementer admirans interrogaret qui essent. vnus ex eis respondit. Iste est sanctꝰ Bartholomeus cū ceteris sanctis quoꝝ in hac vrbe ecclesie habebanť qui insimul cōuenerunt vt tractarent quali pena esset plectendus qui eos de habitaculis suis elecit. Et iam inter eos inuiolabili est sententia firmatum vt ille sine mora ad iudiciū dei accedat de bis omnib⁹ responsurus in iudicio. Post modicum vero tempus dictꝰ imperator miserabiliter vitā finiuit. Ecce q̄ntum placet sanctis eos honorare ī structuris ecclesiarum et antiquas ecclesias ꝓseruare et dotare. Sed heu nunc antique ecclesie sanctoꝝ desolanť et noue q̄ñq; ad sola somnia erigunť. immo q̄ñq; ad ficta miracula mendaciꝝs plena zc. sicuti in multis locis iam patz. Implorem⁹ ergo sanctū Bartholomeū vt nobis diuinuz impetret auxilium ad obtinendū secum gaudiū sempiternum. Amen.

In die natiuitatis beate virginis marie

Sermo LXXX.

Bene omnia fecit. Mar. vij. Et quo deus auctor omniū z gubernator habz omnia necessaria ad op⁹: ideo oīa facit bona z bñ. Habet enim potentiā cui oīa sunt subiecta. Juxta illud Luc. j. Nō est impossibile apud deum omne verbū. Secundo habet sapientiā a q̄ oīa sūt inspecta. Juxta illud apl̄i ad Heb. iij. Oīa nuda z aperta sunt oculis eius. Tertio habet clementiaz a q̄ oīa bona sunt volita. Juxta illud ps. Oīa q̄cūq; voluit fecit. Et ideo dr Gen. j. ca. Vidit deus cuncta q̄ fecerat z erāt valde bona. Et nō solū bona facit sed bñ. sm qđ in themate dicit. Bene omnia fecit. Et licet bñ oīa fecerit tñ p̄ ceteris puris creaturis bñ fecit beatissimā genitricē suaz. Et hoc q̄tum ad tria. A primo q̄tū ad cōceptionē primariā. Secūdo q̄tū ad cōpositionem corporeā. Et tertio q̄tum ad cōditionē p̄cipuā. Primo q̄tum ad conceptionē primariā bñ fecit eā deus: qz eam i cōceptione sanctificauit. Vbi nota sm doctores in. iij. dis. iij. q. beata virgo maria tribus vicibz est sanctificata. Primo in eius conceptione: hoc est in natiuitate i vtero. Secundo in eius natiuitate ex vtero. Tertio i filij eius incarnatiōe in vtero. Per primā sanctificationē fuit ab originali pctō p̄seruata: vel sm alios ītātum emūdata: quam sanctificationē hec sola virgo inter puros homines legit recepisse abundantiꝰ. Qđ ostēdit Bern. in sermone pñtis festiuitatis determinans quō beata virgo sit nata dicit. Procul dubio mater dñi sancta añ q̄ nata Et i epla ad Lugdonen. canonicos dicit se sentire firmiter cū ecclesia in vtero eā accepisse vt sctā p̄diret nō mīn⁹ q̄ Hieremias aut Johānes baptista: quia qđ paucis mortaliū cōcessum est pbas nō est suspicari tante virgini nō esse collatū. Et sequitur Ego puto qz copiosior sanctificatiōis bñdictio in eam descenderit q̄ nō solū ipi⁹ sanctificaret ortū. sed z vitā deinceps ab oīi peccato seruaret immunē. Quare notat quidā doctor vbi supra qz triplex est sanctificatio. Prima est cōmunis q̄ fit p sacramentū baptismi. Et hec remouet culpam z cōfert gratiā: relinqt tñ fomitē z p̄nitatē ad peccādū. Et talis sanctificatio ē in baptisat. Secūda specialis q̄ fit p gratiā spūssancti. Et hec remouet culpā z pnitatem peccādi mortaliter. Et talis sanctificatio fuit in Hieremia z Johe bap. etiā i vtero q̄ post ꝑ aliqñ licet raro peccauerūt venialiter ex speciali dei custodia vt cōter dicūt doc. in. iij. dist. iij. Tertia est specialissima q̄ fit p gratiā singularē totiꝰ trinitatis. et hec ꝑseruat a culpa originali. vel sm alios removet culpā originalē z pnitatē ad peccādum tā mortaliter q̄ venialiter. Et talis fuit sanctificatio beate virginis in ei⁹ prima natiuitate. Ex q̄ sequit q̄ hec virgo ab exordio sui esse recepit secundas oīm virtutū radices z seminaria. recepit em a patre potentiā naturalē ad opa virtutis cōtra peccatū infirmitatis. A filio recepit castitatē cōtra peccatū cecitatis. A spiritusancto recepit instinctū habitualē ad oē opus bonū cōtra peccatū impietatis. Ex his radicibz ptz in ea fuisse plenitudinē gratie adhuc ea in vtero matris existente. Ideo dicit Hyldefonsus Toletan⁹ eps. Beata virgo maria nisi i vtero sanctificata esset minime ei⁹ natiuitas colenda esset: tunc autem qz auctoritate totius ecclesie veneratī: cōstat eam a peccato originali immunem fuisse q̄ quā. non solū maledictio matris Eue soluta est verum z benedictio cōdonata est. Ex quibus possumus colligere q̄ beate virgini puritate nulla creatura pura cōparari pōt. Ideo bñ dicit de ea Can. iij. Tota pulcra es amica mea z macula nō est in te. Et vere sine macula. quia est supra omnē creaturā puram purissima. ¶ Sunt em̄ quedam res q̄ nō habēt puritatē in se nec alijs possunt dare sicut terra. Quedā habēt in se puritatē sed alijs nō possunt retribuere sicut byssus. Quedam habent in se puritatē et alijs pñt cōferre. sicut aqua q̄ in se est pura z alia purificat. Juxta illō Ezech. xxxvj. Effundā sup vos aquā mundā z mundabimini ab omnib⁹ inquinamentis vestris. Talis fuit virgo beata que fuit mūda i se et alios purificauit. Nā añ eius natiuitatē totus mund⁹ erat caligīnosus. In cui⁹ signum dicit Exo. x. Facte sunt tenebre palpabiles sup vniuersam terram egypti. sed ipa sua puritate has tenebras effugault. et ideo dicit Ansel. Decebat vt ea puritate niteret qua maior sub deo neqt intelligi. Se

cundo dico q̄ gloriosa virgo Maria ē secunda vice sanctificata in ei⁹ ex vtero materno pgressione. Nā vt dicit q̄dā doctor q̄ virgo gloriosa speciali priuileglo hodie in sua natiuitate p̄dotata sit, sic vicz cū ipa exterius lumen solis tetigit mox gratiā veri solis sensit ipam interi⁹ illuminasse, z speciali gratia dotasse. Quia p eā ois z omnium lux pcessit in mundū, nisi em̄ sic fuisset q̄re celebrior fuisset dies natiuitatis virginis ex vtero die ꝯceptiōis. Ideo hodie canit ecclesia. Natiuitas tua dei genitrix virgo gaudiū annūciauit vniuerso mūdo, ex te em̄ ortus est sol iusticie xp̄s deus nr̄ z̄c. Et iterū. Hodie nata est btā ꝑgo maria z̄c. Cuius vita gloriosa lucez dedit seculo. Et rursus. Natiuitas est hodie sancte Marie virginis cui⁹ vita inclyta cūctas illustrat ecclesias. Dicāt g̃ oēs christifideles. Hec ē dies quā fecit dñs z̄c. De ista sancte virginis natiuitate loquit Damasce. li. iij. sniarū. ca. vj. dicēs. Joachim igit honestam z laudedignā Annā in matrimoniū duxit. Sed quēadmodū vetus Anna steril' existens p votū z repromissionē Samuelem genuit: ita z hec p preces z repromissiones a deo dei genitricē parturit. Tertio dico q̄ hec virgo gloriosa tertia vice est sanctificata in filij dei in ei⁹ vtero incarnatiōe, qđ beatus expssit angelus Luc. j. Spūssanctus supueniet in te z̄c. In hac sanctificatione ē penitus in bono ꝑfirmata, ita q̄ nullo mō amplius peccare poterat, q̄z in pma z scda fuit gra plena, in illa vero superplena. Qđ iterū ostēdit angelus Gabriel ipam salutādo cū dixit. Aue gratia plena dñs tecū.

D Nā vt dicit Fulgenti⁹ in q̄dā ser. q̄ triplex est sanctitas. Prima in pcauendis malis. Scda in pagendis bonis. Tertia est pclara in opib⁹ pclaris z in pgustandis eternis delitijs. Prima habuit btā virgo maria. ab ei⁹ natiuitate. Secundā i ei⁹ adolescentia. Tertiā in filij dei cōceptione ex qua nobis oīb⁹ eius interuenientib⁹ meritis salus aucta est. E Secundo dē eam bene fecit q̄tū ad cōpositionē corpoream. Fuit nāq̄ bene cōposita q̄tū ad humores et q̄tum ad partes essentiales z q̄tum ad mores. Primo q̄tū ad humores. nā ois bō ex q̄ttuor humorib⁹ naturaliter cōponit ex q̄bus ad diuersitates inclinat. Nā colera inclinat ad iracundiā, sanguis ad luxuriā, flegma ad pigriciā, et melancolia ad tristiciā. Sz corpus eius sic fuit bñ dispositū ac diuina ꝑtute cōplexionatū q̄ nō fuit in ea inclinatio ad aliq̄d viciū. In cuius signū ōr. iij. Re. x. Fecit sibi rex Salomon thronū de ebore grandē. Scdo bñ fuit cōposita q̄tū ad ptes essentiales, q̄libet em̄ ꝑsona cōponit ex corpe z aīa, inter q̄ est ꝑtinua pugna, q̄z caro vult delectari in tpalib⁹ z sensibilib⁹, anīa vero i spūalib⁹ et celestib⁹. Et hec est pugna a q̄ pcedunt oīa mala. Propter qđ clamat apls ad Roma. vij. Video em̄ aliā legē i mēbris meis repugnātē legi mētis mee: Infelix ego ḡs me liberabit de morte corpis hui⁹ z̄c. Sed btā ꝑgo fuit bñ cōposita: q̄z nulla fuit in ea pugna. Nā fomes fuit i ea extinctus, ita q̄ nō potuit inclinare ad malū. In cuius signum ōr. Gen. vij. q̄ oīa aīalia fuerūt pacata in arca Noe. Per arcā em̄ in q̄ humanum genus fuit saluatū significat btā ꝑgo q̄ fuit habitaculū saluatoris in q̄ oēs mor⁹ fuerī pacati z rōni subiecti. Tertio fuit bñ cōposita q̄tū ad mores. Fuit em̄ quoddā exemplar siue speculū oīm mulierū. Unde mus nāq̄ q̄ oīa q̄ fiunt: fiunt ad exemplar vt patz in artib⁹. Nā scriptores z pictores califices ac singuli artifices in opib⁹ artis ad exemplar respiciunt, ꝓpter qđ dixit dñs ad moisen Exo. xxv. Oīa fac fm exēplar qđ tibi in mōte monstratū est. Et phs. vij. methaph. dicit q̄ domus facit domū. i. domus q̄ est i lapidib⁹ fit ad exēplar, dom⁹ q̄ est in mēte artific. Et fm būc modū dñs posuit b. virginē tāq̄ q̄ddā vniuersale exēplar, ad qđ oēs xp̄iani dñt vitā in moribus regulare, z i eā tāq̄ i q̄ddā speculū mundissimū inspicere, nā i ea nihil inordinatū inuenit, ꝓpter qđ de ea dicit Amb. qñ ista puocauit parētes, derisit paupes, fastidiuit inopes, nā nihil pcax inꝑbis, vel torui i oculis, nihil iuerecundū in facie, nō incessus solutior, nō sexus fragilior, vt ipa spēs corporis simulachrū esset mentis et figura, pbitatis. F Hic cadit dubiū. q̄lis tñ fuerit b. virgo in corpe dispositiōis. Solutio. q̄lis fuerit in corpe i euāgelio nō legit, sicut nec de xp̄o. Ratio. q̄z cū xp̄s z mr̄ ei⁹ sint dati in speculū saluos fiendy noluerunt a talib⁹ laudari quorū inordinatus appeti-

Corpal' maie forma

tus est multis causa pereundi./ Potest tñ p locū a maiori inferre. Nam vt dicit Damascen⁹. Virgo beatissima a nullo illustrium vincitur/ Nam quicqd pulcritudinis fuit in aliquo sanctorum ipi nō fuit negatū vt dicit Albert⁹ super Missus est/ Et sanct⁹ Epiphanus in tractatu de venerabili Maria dicit. q fuit longitudine trium cubitorum. longas manus z longos digitos habens/ mediocris nasus. longo vultu. frumenti coloris in cute. id est albi et rubei/ crinibus subnigris. flaueis oculis. nigris supercilijs: que omnia ostendūt eius pulcritudinem/ Fuit etiam hebraicis litteris instructa. modice loquele. magne obedientie. sine risu. sine pturbatiōe. sine ira. discrete salutans/ que oīa ei⁹ excellentē virginitatem demonstrāt/ Et in eo per excellentiā singularem virgo virginū vocatur. Ūñ et Ambro. in lib. de virginitate. ipaz vocauit imaginem virginitatis/ quasi ad eius virginitatem aliarum virginū castitas debeat regulari/ et ob hoc hic virgines mente z corpore specialiter diligit et custodit. ℟

Ūñ refert Grego. iij. dial. c. xxiij. q q̄dam nocte per visionē cuidam puelle apparuit/ z coetuas el puellas in albis vestibus ostendit/ quibus cum illa se admiscere vellet sed nō auderet/ requisita est a beata maria an in consortio illarum vellet viuere. et cum diceret illa: volo/ mox mandatum recepit vt nil vltra leue z puerile ageret. a risu z iocis abstineret/ sciens p omnia q̄ inter easdem virgines die tricesimo viueret. Post quam visionē puella in cunctis suis moribꝫ fuit mutata/ Parentes vero eius q̄ sierunt ab ea causam: et ipa respōdit de visione/ z quo die veniret ad obsequiū Marie/ Deinde febrire cepit et die tricesima hora mortis sue beatam virginē cum puellis quas prius viderat ad se venire vidit/ Cui se vocanti respondit. Ecce o dña venio: in qua voce emisit spiritū cum sanctis virginibus in eternum victura. ℣ Tertio deus eam bene fecit q̄tum ad cōditiones pcipuas. nam in ea fuerūt quedam nobiles cōditiones que non fuerunt cōmunicate aliene creature/ Nam ibi fuerunt cōiuncte nature/ cōiuncte mensure/ z virtutes preciue/ primo fuerūt ꝯiuncte nature. Est em quedā natura pure corporalis/ sicut est natura elementoꝝ/ z quedā celestis sicut natura celorū/ et quedā pure spiritualis sicut animarū et angeloꝝ/ et quedā supnaturalis sicut diuina natura/ cōiunxerat z vnierat a principio de⁹ corpalia. sicut in mixto quod cōponitur ex quattuor elemētis/ Et cōiunxerat elementalia z celestia i vno mundo/ qui cōponitur ex creaturis inferioribꝫ et celestibꝫ/ Item cōiunxerat creaturā corporalē z spiritualē. vicz corpus z animam in vno hoīe indiuiduo/ Restabat ergo ad perfectionē omniū q̄ cōiungerent in vna psona natura corporalis z spiritualis z diuina. Et hec cōiunctio facta est in vtero virginali in filij dei cōceptione/ Ūñ q̄ est natura corporalis. id est caro. z spiritualis. id est anima. et diuina scz filij dei psona/ Hec em ē mulier q̄ tria sata farine miscuit. vt dicitur Gen. xviij. vicz nouum antiquum et eternū. Nouū quantū ad aiam. Antiquū q̄tum ad corpus qō fuit de stirpe Adam assumptū. Et eternū q̄tum ad diuinitatē q̄ fuit corpi z aie vnita. ℣ Itē cōiuncte fuerūt in ea mensure. Est em triplex mēsura in genere. vicz eternitas q̄ caret pncipio z fine. z est mēsura trinitatis q̄ ē eterna/ Scda est euum: q̄ habet principiū sed caret fine. z est mēsura angelorū celorū z animarum/ Tertia est tempus q̄ habet principium z finē/ Et hec est mensura corruptibilium/ Hec tres mēsure fuerunt cōiuncte et vnite in vtero virginali/ Nam ibi fuit tempus q̄tum ad corpus quod habuit pncipium generationis z finē corruptionis. q̄ mortuū fuit/ Fuit ibi euum q̄tum ad animam que de nouo fuit creata: sed q̄tuz ad finē fuit ꝑpetua/ Fuit ibi eternitas q̄tū ad diuinam psonā q̄ est eterna. Fuerūt ibi cōiuncte virtutes. ℟ Sunt nāq; tria genera virtutū. scz morales. cardinales. z theologice/ Quedā em sunt p qs ordinat hō mo ad seipm sic ꝑtutes morales/ Et iste fuerunt in beata virgine genitrice dei cōiuncte. declara de singulis. put scis/ Quedam sunt p qs ordinat hō ad seipm z ad primū ac deū. vt sunt virtutes cardinales q̄tuor. Et iste fuerūt in b. virgine ꝑiūcte et vnite. Nā in ea fuit tēperantia p quā oia delectabilia moderauit/ Fuit in ea fortitudo per quā pricula mortis sustinuit/ ꝓpter quod iuxta crucē domini in passione firma per-

manſit. Ideo dicit Aug⁹. q̄ animā p̄ filio et ſi nō poſuit tñ expoſuit. Cupiebat em̄ ſi cut dicit Ambro. eleuatis in cruce manib⁹ celebrare cum filio ſacrificiū veſpertinū. et humane redemptiōis cōſummare myſterium. Itē fuit in ea iuſticia. Nam vnicuiq; reddidit q̄ cōperebat p̄m. p̄riam dignitatem. Dicit enim q̄ quicq̄d lucrabat in tres p̄tes diuidebat. vnā ſibi z filio ad ſuſtentādā cōpalē vitā. et ſecundā miniſtris eccleſie. et tertiā pauperib⁹ tribuebat. Fuit etiaz in ea prudentia p̄ quā in oībus q̄ melius erat eligebat. p̄ter q̄ dicit de ea. Virgo prudentiſſima q̄ pgrederis. Tertio ſūt virtutes diuine z theologice. p̄ q̄s homo ordinatur immediate ad deū. Et iſte fuerunt in beata ẏgine. Fuit em̄ in ea fides p̄ quā tendebat in primū verū. Et ſpes p̄ quā tendebat in ſummū arduuz. Et charitas per quā tendebat i ſummū bonū. Et p̄opter hoc fuit vas aureū ornatū omni lapide p̄cioſo. i. vniuerſitate oīm virtutū. Et ideo dicit de ea Bernū. Virgo regia gemmis ornata virtutū gemine mentis z corpis pari ter decorata ſpecie ſua pulcritudine celi ciuium in ſe p̄uocauit affectū. ita vt reg⁹ animum in ſui ꝯcupiſcentiā inclinaret z celeſtem nunciū ad ſe deſuperius adduceret.

Hic cadit dubiū vbi et q̄n̄ nata ſit beata virgo maria. De primo dic̄ Hiero. in eius hiſtoria q̄ fuit extirpe Dauid oriunda in nazareth nata. hieroſolymis in tēplo nutrita. pater eius Joachim: et mater eius Anna vocabat. Dom⁹ paterna ex nazareth. maternū gen⁹ ex bethleem erat. vira eoz ſimplex ante dūm. et viginti annos ſine p̄le duxerūt caſtū cōiugiū. Voluerunt tñ ſi deus eis daret ſobolē ipam ſuo ſeruitio mancipare. p̄ eo templū dñi p̄ ſingula feſta frequētabāt. Et Iſachar pontifex cū oblatiōib⁹ inter ciues eū aſtante ſpreuit. et q̄ nō genuiſſet ſemen in iſrael impropera bat. ſic cōfuſus ad paſtores declinauit vbi angelus ſibi. plem naſcitura. p̄miſit. et ſimiliter Anne. et ambo ſibi in porta aurea hieruſalē obuiauerūt monitu angeli. Concepit ergo Anna et peperit filiā quā iuxta p̄ceptū angeli vocauit Mariā. Que dū trium annoz eſſet ablactata eſt. z eā in tēplo cū aliis virginib⁹ educandā reliquerūt. q̄n̄ aūt nata ſit de hoc ſcribit Vincen. in ſpec. li. vij. c. clxiij. q̄ anno imperij Auguſti cir citer. xxvij. nata eſt virgo beata. Tñ quoto anno mūdi p̄ciſe aut hora quota dei ſit nata hoc ignorāt. Et factū eſt hoc nō ſine cauſa. ſed ne daret nobis occaſio errādi putantes q̄ virgo maria ſit virtuoſa facta ſub ſtella. ſicut errāt vani hoies q̄ imaginant q̄ q̄libet naſcat ſub vna ſtella et p̄m qualitatē iſti⁹ ſtelle viuat z opet. Et ſic ex ſuggeſtiōe diaboli credūt eis talia opa eſſe naturalia. et nō eſſe peccata. vel nō ita magna. als deus nō p̄mitteret eos ad iſta temptari taliter. nō cōſiderantes q̄ p̄ liberū arbitriū oībus iſtis reſiſtere p̄ōt. Exemplifica de iſtis qui ſunt inclinati ad furtum vel mendaciū Dicit tñ Johes Beleth in ſumma ſua. q̄ illud feſtū q̄n̄q; nō fuit celebratū: ſed quodā tp̄e vir ſanctiſſimus deuote orabat. Et dū ſic deuote oraret audiuit angelos i celo canere. et hoc idem cōtigit pluribus annis eadem nocte. Et illo ad dūm orante vt hui⁹ rei cauſam ſibi oſtenderet. reuelatū eſt ei angelos ſic gaudere in celis: q̄ tali nocte que erat octaua menſis ſeptembris. nata eſt virgo Maria in terris. Et ob hoc papa inſtituit octauo ſeptēbris feſtū natiuitatis virginis Marie celebrari. Cōfugiat ſgit q̄libet hac die natiuitatis ad eam. et dicat. Te inuocamus in primis o maria. de qua natus eſt ieſus q̄ vocat chriſt⁹. neq; alia laus tibi dari p̄ōt niſi q̄ ex te natus eſt chriſtus. Tu hodie ex regali pgenie exorta refulges. tuis p̄cib⁹ nos adiuuari mente z ſpiritu deuotiſſime poſcimus. Fac nos obſecram⁹ in hac ſacratiſſima natiuitate tua peccatis mori z deo viuere. fac vt renaſcat in nobis p̄ gratiā ieſus q̄ vocat x̄p̄s. vt cū illo viuere valeamus eternaliter. Dō nobis p̄ſtare dignetur q̄ viuit z reg. cū p̄re z ſcto ſpū i ſempiterna ſecula ſeculoz. Amen.

De natiuitate btē virginis Marie Sermo. LXXXI. De euangelio.

Liber generationis ieſu x̄p̄i. Mat. j. Ubi ſupplendū eſt ſcz. Hic eſt liber generationis. q. d. Liber generatiōis Jeſu x̄p̄i hic eſt. vel hic eſt liber generatiōis ſcz tpalis Jeſu x̄p̄i. q̄z in eo genealogia Jeſu x̄p̄i a Matheo deſcribit. Generationē p̄o eter-

nam Jesu xpi describit Johānes in prīcipio sui euangelij cū dicit, In pncipio erat verbū ⁊c. Sed spūaliter iste liber est beata ⁊go maria cui⁹ hodie natiuitatē colimus.

Quoniā cōparat liber ꝓpter tria, ꝙ liber scribit, deinde illuminat. ⁊ tertio legit. Primo iste liber script⁹ est. Quis fuit scriptor hr Jo. viij. ꝙ Jesus ꝙ inclinās se digito suo scribebat in terrā. Et ꝙd est inclinare Jesum xpm nisi humiliare et descēdere ī istū mundū, scripsit suo in digito terrā. id ē spūsancto cooperāte in beata virgine conceptus est. Secundo liber illuminatur, sic ista virgo glorioſa fuit illuminata ꝙñ de se genuit verā lucē que illuminat oēm hominem venientē in hunc mundū. vt ꝺr Jo. j. Ita etiā canit ecclesia, Quādo nata est virgo sacratissima tūc illuminatus est mund⁹ ⁊c. Tertio liber legit. Sic in isto libro legere debēt ꝙgines mulieres ⁊ peccatores humilitatez, Ūñ in cantico eius. Quia respexit humilitatem ancille sue, Item mundiciam ⁊ castitatē, quia nec primā simlē visa est nec habere sequentē, ꝙ virgo est et mater. Jdeo bñ dicit sctūs Matthe⁹. Liber generationis Jesu xpi ⁊c. ¶ In hoc termōe declarādū erit de triplici libro pcio sissimo. ⁊ nobilissimo iesu xpi: ꝙrū ꝙlibz cōuenientissime est beata virgo Maria. Primo beata virgo maria est pcios issimus liber creationis Jesu christi, Et hoc triplici de causa. vicz ꝓpter maiorē excellentiā, maiorem admirationē, et singularē hereditationē. Primo maria ꝺr liber creationis ꝓpt maiorē excellentiā, vbi pono hāc ꝯclusionē. Maiori cū excellētia ⁊ dignitate creauit de⁹ virginē gloriosam q̄z creauerit angelos ⁊ totū orbē. Hec ꝯclusio ꝓbat triplicit. scz auctoritate. rōne. ⁊ exemplo. Primo auctoritate. Audi ꝓphetā. Elegit dñs syon id est virginē, et pelegit scz p pdestinationē eā in habitationē sibi. Ez nec angelos nec totū orbē hac rōne creauit. ergo maiori dignitate ⁊ excellentia ipam creauit. Secdo Eccī. xxiij. Qui creauit inq̄t me requieuit ī tabernaculo meo. ꝙsi dicat virgo. Creator meus qui creauit me fillius meus. requieuit in tabernaculo meo. scz p carnis assumptionē. sed nō sic creauit angelos nec totū orbem. Secdo ꝓbatur ꝯclusio rōne. Cum em̄ deus hec oia q̄ cōspiciimus creare velet: dixit et facta sunt. mādauit ⁊ creata sūt. Fiat inq̄t lux ⁊ facta ē lux. ꝙ noie vt Aug. exponit angeli intelligunt. Cū vero ad hominis creationē deuenisset nō dixit: sed mirabiliter accessit pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus ad inuicē dixerūt. Faciamus hominē ad imaginē ⁊ similitudinē nostrā. Ad imaginem quidē q̄z tū ad animā. ꝙ sicut deus est in essentia vnus ⁊ trinus in psonis. ita animam trinā fecit in potentijs. scz intellectu memoria. ⁊ volūtate. et vnā in essentia. Et addit summa trinitas. Et similitudinē nostrā: quā scz habiturus est filius eternus aliquādo incarnand⁹. et hoc q̄z tū ad corpus. nō em̄ talis creatus est homo ꝓpter hoiem sed ꝓpter ꝙbū. Et homo creatus fuit hō: ꝙ verbū futurū erat hō. Ita exponit Bruno sup Ben̄. Nūc ꝑsidera. an de⁹ tā excellenti mō venit ad hominē creare quē casurū p uidebat. q̄z tū mīro credis mō qñ venit tempus vt massa ista fieret qua incarnandum erat verbū. materiā illā carneā ꝯcipi ⁊ generari faceret. Et q̄z ta cū excellētia credis ad virginis creandā animā attēderet. Certe sola trinitas animā creauit. ⁊ materiā illam omni labe ⁊ infectōe sublata mīro mō cōcipi fecit. vt nihil pulcri⁹ dici ⁊ fieri posset. Audi Ansel. Decuit inq̄t vt ea puritate q̄ maior sub celo neq̄t intelligi ꝙgo illa niteret. Et ps. Sanctificauit tabernaculum suū altissim⁹. Tertio ꝓbat exēplo. Si em̄ dñi terreni domos q̄s inhabitare volunt. sibi mira excellentia ornāt. ⁊ speciosas faciunt. q̄z to magis dom⁹ illa in q̄ rex regū et dñs dominātiū habitare debebat. mira debebat excellētia fabricari. Inde Arphaxat gloriabat in potentissima sua ciuitate Judith. j. Secdo maria ē pcios issim⁹ liber creatiōis ꝓpt maiorē admirationē. Ubi pono hāc ꝯclusionē. ꝙ maiorē admirationē hūanis mētib⁹ relinq̄t de⁹ ī creādo ꝙginē q̄z reliquerit ī creādo angelos. ⁊ totū orbē. Probat hec ꝯclusio. auctoritate rōne ⁊ exēplo. Primo rōne. In creatiōe angelo⁹ ⁊ totius orbis nihil deo de potentia ei⁹ tā absoluta q̄z ordinata repugnās fuit: qm̄ vt dictū ē sup dixit. et facta sunt. sed ī creatiōe ꝙginis deo fm potētiā ordinatā mīra repugnātia fuit. ꝙ admirationē maiorē relinq̄t de⁹ in virginis creatione q̄z angelo⁹ et totius orbis. Maior huius rōnis latis nota est. sed mi-

nor. pbatur. nã in creatiõe virginis ab eterno decreuit q̃ semp virgo esset nec tũ remaneret infecũda. Remaneret quidẽ virgo añ partũ: in partu z post partũ. qõ de potẽtia ordinata fieri nõ poterat. Item ab eterno decreuerat. q̃ hec benedicta ꝑgo sine virili semine cõciperet nõ hominẽ sed deũ et hominem. Et hec de potẽtia dei ordinata erãt impossibilia. Natura eñ nõ patit. q̃ virgo cõcipiat sine virili semine. cum in semĩe virili cõsistat virtus formatiua. Item nõ patitur q̃ generetur deus. et tũ gloriosus de potẽtia sua absoluta oĩa ꝓdicta in gloriosa virgine ꝓfecit. qm̃ et virgo deũ genuit z virgo semp fuit atq̃ pmansit. Secũdo pbat hec cõclusio auctoritate Ezech. xliij. Conuerti inquit me ad vnã portã sanctuarij exteriorĩs. que respicit ad orientẽ z clausa erat. et dixit dñs ad me. Hec porta clausa erit in eternũ. et nõ aperiet. et vir nõ trãsiet ꝑ eam: quoniã dñs deus ysrael ingressus est ꝑ eam. i. ingrediet accipiẽs ꝓteritus ꝓ futuro more ꝓphetarũ. Hec porta virgo gloriosa ẽ. porta quidẽ huius seculi ꝑ quã ingressus est deus in hunc mundũ. vt oẽs illumĩnaret. Et ꝑ quã accessum habem⁹ ad deum vt ait Bernũ. Et clausa erit in eternũ. q̃ virgo añ partũ: in partu et post partum qõ mirabilius est q̃s creando angelos z totum orbem. Tertio pbat hec cõclusio exẽplo. Nã scti angeli tantã virginis dignitatem miranť et cõtemplanť. Lañ. vj. Uiderunt eã filie syon. i. angeli. Syon eñ speculatio interpretat. Et angeli semp speculanť facie patris q̃ in celo est. ergo a fortiori humana natura debet illã admiratiõne summam cõtemplari. Unde ipa ait Lu. j. Beatam me dicẽt omnes generatiões. Et ideo loquente Jesu ad turbas: extollẽs quedã mulier vocẽ de turba dixit. Luc. j. quare zc. Tertio ꝓpter singularẽ hereditationẽ. vbi pono hanc ꝯclusionẽ. Cũ maria rõne creationis sit filia ꝓmogenita ante omnẽ creaturã merito cõstituit heres xpi in toto regno celesti. O Pro veritate huius cõclusionis nota q̃ principalis rõ quare creatus est homo. est vt regnũ eternũ possideat Audi Bre. in moral. Ad hoc inq̃t erat hõ positus in paradiso. vt se ad cõditoris sui obedientiã vinculis charitatis astringeret / et ad celestes angelor̃ patriam sine carnis morte trãsiret. Hec ille. Sed ꝯstat illuz in obediẽtia corruisse. ergo merito ꝓuat hereditate. Sic eñ iura volũt. q̃ q̃cũq̃ parẽtibz suis man⁹ iniecerit: aut graue aut inhonestã iniurĩã eis ingesserit. merito exheredi tetur z posset alius heres instituí. vt ĩ aut. vt cũ de apel. cog. §. causas. col. viij. et ĩ. c. quintauallis. vbi bona glo. de iureiuran. Sed ꝓmus hõ q̃ntã deo iniurĩã cõtulerit peccando noscis. ꝑs. Homo cũ in honore esset nõ intellexit. cõparat⁹ est iumẽtis insipientibz z similis fact⁹ est illis. g̃ merito ꝓuatur hereditate z debet alius heres instituí ꝑ Hoc ꝓsupposito ꝓbo auctoritate rõne et exẽplo. Et ꝓmo rõne sic. Ille merito regni celestis dz heres instituí. in q̃ nulla fuit causa exhereditatiõis. Sed in virgine nulla fuit causa exhereditatiõis. g̃ merito illa dz heres instituí. Cõsequentia nota cũ maiori apud oẽs iuristas. Minor patz. nũq̃z eñ fuit aut nũq̃z erit creatura sic suo obediens creatori: sic reseruãs honorem. sicq̃ volũtati diuine cõformis. sic gloriosa virgo. ergo ipa nullo pacto debuit exheredítari. ꝓtz ꝯsequẽtia. qm̃ nulla alia de causa ꝓuatus fuit ꝓm⁹ hõ hereditate nisi qz illa nõ seruauit. Antecedẽs ꝓtz ꝑ Amb. li. de ẏginitate. Quid inq̃t nobili⁹ dei matre. q̃d splendidi⁹ ea quã splẽdor elegit. Quid castius ea q̃ corp⁹ sine corpis ꝓtagione generauit. et vt de ceteris ei⁹ virtutibz taceã. virgo erat nõ solũ corpe sed z mente. corde humilis. verbis grauis. aĩo prudẽs. loq̃ndi parcior. legẽdi studiosior zc. Quid eñ ĩ singulis morz. q̃ digna fuit ex q̃ filius dei naſceret. Hec ille. Secõo hec ꝯclusio ꝓbat auctoritate Eccli. xxiiij. Ego ex ore prodiui primogenita añ oẽm creaturã. Et ibidem. Ab initio z añ secula creata sum zc. Et in hodierna lectiõe misse. puer. viij. Dñs possedit me ab initio viarũ suarz añ q̃cq̃ faceret a ꝓncipio. Intellige ꝓdicta nõ tpe sed dignitate z ꝑelectiõe. Et q̃b⁹ formo hãc rõnẽ ꝓdictã cõfirmantẽ. Null⁹ ꝓmogenitus dz iure suo ꝓuari cã legitima nõ obstante. sed ẏgo est oĩm ꝓmogenita. g̃ iure suo priuari nõ dz. primogeniti aũt iure fiũt heredes. Ben. xxv. g̃ ipa ꝑ oi creatura ꝓmogeniti obtinuit dignitatẽ. O Pro q̃ nota q̃ in vete. test. z hodie ꝓmogeniti ꝑcesserũt in multis. i. q̃b⁹ ẽm spuales ꝓgatiuas ẏgo

gloriosa primogenita fuit. Primo sunt pores in sede. Gen. xlij. Sederũt coram Joseph primogenit⁹ iuxta ꝓmogenita: et minimus iuxta etatẽ suam. Sic maria fuit ꝓmogenita in sede. q⁹ sup oẽs creaturas in celesti throno est exaltata. vt canit ecclesia. ps. Astitit regia a dextris tuis ⁊c. Eccl. xxiij Ego in altissimis habito. Sicõ ꝓmogeniti sunt in dignitate successores. Un primogenitus regis rex est. Gen. xlix. Ruben primogenit⁹ meus maior imperio. Sic maria est primogenita in dignitate. Hester. ij. Adamauit eam rex sup oẽs mulieres. ⁊ posuit diadema regni sup caput eius. Tertio primogenit⁹ potior est in hereditate. Gen. xxv. dixit Jacob ad Esau. Vende mihi ꝓmogenita tua ⁊c. Sic maria est ꝓmogenita i hereditate. Eccl. xxiij. Et in hereditate dñi. i. filij mei q̃ est dñs dominantiũ morabor. Quarto primogenitus est in veneratione nobilior. Gen. xxvij. Tu es Esau primogenitus meus. Qui rñdit. Ego sum. et pater ad eũ. Incuruent añ te filij mris tue. Sic maria est primogenita in veneratiõe et merito: q⁹ mater dei. et ideo sicut bon⁹ filius honorat eam. Eccl. xxv. Obuiabit illi quasi mater honorificata. Quinto primogenitus ẽ in benedictiõe maior. Gen. xxvij Qui benedixerit tibi sit benedict⁹ ⁊ ipe. Sic maria est primogenita in benedictiõe. Lu. j. Beatã me dicẽt oẽs generatiões. Et Judith. xiij. Nõ recedet laus tua de ore hominum. Sexto in veste delicatior. Gen. xxvij. Ut sensit odorem vestimentor⁹ ⁊c. Et loqtur de vestib⁹ Esau. Sic maria est primogenita in veste delicata. qm̃ iã duplici gloria. scz corpis et anie est ornata. Apoc. xij. Mulier amicta sole ⁊ luna sub pedib⁹ ei⁹ ⁊c. Tertio hec ꝯclusio pbatur exẽplo. Preminia em̃ claritate ⁊ hereditate celi angeli dicebãt ad seinuicem. Can. iij. Que est ista q̃ ascendit p desertu3 sicut virgula fumi ex aromatib⁹ myrre et thuris. Et dicit. sic virgula fumi. Sicut fumus in modum virge formatus in terra ortꝰ leniter exalans sursum versus celum tendit. Sic gloriosa virgo in terra orta fm carnẽ leuiter exalans. i. sine pctõ viuens celos ascẽdit. Propterea dicit q⁹ virgula fumi generata ẽ ex aromatib⁹ myrre ⁊ thuris. non ex vaporib⁹ terrestrib⁹: q⁹ virgo lasciua nõ fuit. nec3 ex vaporibus ignis resolutis. q⁹ virgo superba non fuit. sed ex aromatib⁹ myrre ⁊ thuris. myrre. i. integritatis carnis. q⁹ myrra a putrefactione ꝑseruat. ⁊ thuris. i. deuotiõis mẽtis. q⁹ thus in sacrificijs offert. ps. Ascendat oro̅ mea sicut incensum in ꝓspectu tuo

Secundo maria est liber nobilissimus generatiõis Jesu xpi. Ubi pono hãc ꝯclusionẽ. Virgo gloriosa fm carnem est nobilior ꝑsona siue creatura omnib⁹ creaturis. q̃ in humana creatura fuerũt. sint aut possint generari. Hec ꝯclusio ꝓbat auctoritate ⁊ rõne. Primo auctoritate. Matth. j Quadraginta duo nobiles virl fuerũt a q̃ bus descendit beata virgo fm carnẽ. Uñ sicut ait Matth. j. Oẽs ita generatiões ab Abraam vsq3 ad Dauid generatiões. xiiij. et a Dauid vsq3 ad trãsmigrationẽ babylonis generatiões. xiiij. et a transmigratione babylonis vsq3 ad christũ scz inclusiue generatiões. xiiij. Ex q̃bus verbis ꝓ3 q⁹ virgo fuit fm carnem. primo ex. xiiij. patriarchis. et ex. xiiij. regibus. et ex. xiiij. ducibus et principibus prout enumerant⁹ in hodierno euãgelio. Luc. quoq3. iij. ca. describẽs nobilitatẽ originis sue exordiens ab Adã et Eua vsq3 ad christum deum/genealogiam suam protraxit. Secundo ꝓbat conclusio ratione. Habemus nanq3 q⁹ dominꝰ noster Jesus christus qui sine matre fuit in celis ⁊ sine patre fuit in terris. totã a matre virgine humanitatem accepit. et dignitates que humanitatem sequuntur. scilicet cõsanguinitatis et cognationis vt dicere tur filius Dauid et habere fratres ex nobili parentela/totum hoc a benedicta matre accepit. q⁹ etiam esset vltimus dux. vltimꝰ rex. vltimus patriarcha totius populi israel. Unde hoc habuit nisi a virgine gloriosa: vt ex hoc manifeste clarescat. q⁹ omnis nobilitas corporalis concessa humano generi in Adam a deo principaliter data est vt descenderet per multas generationes et per virginem matrem terminaretur in christo/ Ex quib⁹ patet q⁹ tanta fuit hec nobilis parentum dignitas. q⁹ tota nobilitas iudeorum exhausta est et in christo. et Maria eius matre gloriosa terminata. ex qua postea omnis dignitas et nobilitas christianorum ortuum sumpsit/ Hoc etiam manifesta experientia monstrat q⁹ post

xpm nūq̄ habuerūt aliquē patriarchā, regem, vel ducē sicut in prīmis. Et etiam publice attestat vt verificet quod ipe de se ait. Apoc. ij. Hec dicit primus et nouissimus. Primus scz quē deus in populo particiꝑare nobilitatē intēdebat. Et nouissimus scz patriarcha rex z dux in populo illo. Et vt etiam illud Gen. xlix. verificaret. Nō auferet sceptrū de iuda et dux de femore eius donec ve. Et illud Dan. xix. Cum venerit sctūs sctōz cessabit vnctio vra. Totā ergo nobilitatē xps sm carnē traxit de beata virgine, et cuius nobilitate ꝓsequēter tota creatura nobilitata est. scz corpalis. rōnalis. intellectualis. sensitiua. vegetatiua ve. et iō oīs creatura est ei obligata. qm ipa fuit nobilissima quā nobilitatē oībus cōmunicauit. ¶ Hic postq̄ dictū est de nobilitate ꝑginis. est dubiū de pulcritudine ei⁹ ex terciō. s. corpal' scz qlis fuerit i dispositōe corpis. Pro quo pontē ista soluit Bonauē. in. iij. di. iij. q̄ dicit q i scripturis iudeorum inueni q virgo Maria erat corpore pulcerrima: et tū nunq̄ fuit homo tā carnalis. tam libidinosus q̄ ipam desideraret. Et sm Bern. fuit hoc ꝓpter tria. Primo ꝓpter impressionē et irradiationē. qz nō apparebat ꝓcupiscibilis sicut mulier marita apparet ꝓcupiscibilis viro suo. Nam ex facie virginis pcedebant quasi radij solis quos nullus carnalis poterat sustinere et aspicere. Vñ in glo. sup illud Mat. j. Et Joseph nō cognoscebat eā donec ve. ō. q Joseph facie ad faciē ñ poterat eā respicere. Secō. ꝓpter honestā ꝓuersationē. qz gestus ita honestos: mores z verba ita cōpositā habuit vt nullus posset ipam ꝓcupiscere: sz potius cōpungebat. Tertio ꝓpter occultationē. nā cū honestis vestimētis se occultabat i domo q̄si sp stabat. Inuehe cōtra femīnas lasciuas q̄ pulcritudinē suam nō occultāt: sed faciūt ex se speculū z laqueum demonis venales se ostendūt ve. Cōsidera honestatē huius virginis. speculare in isto speculo ve. Tertio btā virgo maria est liber pciosissimus incarnationis Jesu xpi. et hoc ꝓpter tria. scz ꝓpter mirabilē modū incarnandi. ꝓpter mirabilē modū esendi. et tertio ꝓpter pfectiorē modum suscipiendi. Primo ꝓpter mirabilē modū incarnandi. vbi pono hanc ꝓclusionē. Christus in vtero virginis mirabiliori mō incarnatus ē q̄ aliq̄s vnq̄ fuerit aut postea incarnatus siue incarnet. Hec ꝓclusio probatur ꝓpter septē singularia mirabilia q̄ in primo instanti ꝓceptiōis siue incarnatiōis xpi cō currerūt. q̄ nūq̄ prius visa sunt nec postea in aliq̄ ꝓceptiōe homis cōcurret. Primus quia virgo ꝓcepit sine corruptiōe. Secūdum qz cōcepit sine virilis seminis cōmixtiōe. Tertio qz cōcepit sine carnali libidine: sed cū mentis maxima delectatione. Quartū qz cōcepit cū corpis cōcepti perfecta organisatione. Quintū cū cōcepti corporis pfecta animatione. ita q in ꝑmo instanti ꝓceptionis xps erat in virgine ver⁹ et pfectus homo q̄tus oīm hominū minimus. Patet ꝑ Aug. in li. de trini. vbi ait. q mox vt verbū venit in vterū seruata veritate ꝓprie nature factū est caro z pfectus homo. Et magister in lra dist. iij. tertij dicit. q illius dñici corpis i mometo cōceptionis dispositio adeo tenuis et parua erat q visui vix posset subijci. Sextū miraculū: qz cōcepit cū corpis cōcepti pleno vsu liberi arbitrij z rōne recta z cū plena z pfecta deificatione et omniū donorū virtutum caritatum spiritualium z bonorū repletione. ¶ Septimū qz cōcepit cum psonali vnitate humanitatis ad personam verbi. Ita q christus in primo instanti cōceptionis in vtero virginis fuit verus de⁹ et homo quod est omnium mirabilissimū. Quare sm Damascenū. maria dicit theotocos id ē mater dei. prout canitur i hymno huius festi. ergo ve. Secūdo propter mirabilem modum essendi in vtero virginis. vbi pono hanc cōclusionem. Mirabiliori mō fuit xps in vtero virginis nouē mensibus q̄ sit q̄tidie in hostia aut calice in altari. Pro declaratōe huius nota q corpus xpi in altari cōsecratum est idē corpus qđ fuit in vtero virginis sed differēter. qm in altari est glorificatum sub alijs speciebus absconditum. In virgine aūt mortale passibile z cū ꝓprijs q̄litatibus. Nā vt dictū est vt no. glo. in Cle. j. de sum. tri. et fi. ca. xps i instanti ꝓceptiōis fuit pfectus homo q̄tū ad organisationē membrorū. et ꝑ ꝓsequēs cū oībus cōditionibus humanis. sed in calice z hostia nō est cum cōditionibus humanis. hoc presupposito ꝓbatur ꝓclusio rōne: auctoritate: et ex-

emplo. Rone sic. Quadocunq; aliquid est in altero fm aliquā cōditionē nō sibi cōue nientē fm suā naturā/et dicat pfectionē pfe ctissimam in illo:in altero aūt sit fm condi tionē ppriam:et dicat etiā pfectionē perfe ctissimā,mirabiliori modo est in primo q̄ in secūdo/ Sed de⁹ fuit in vtero virginis fm ꝯditionē nō sibi ꝯuenientē/ id est cū cō ditiōib⁹ būanis/in hostia aūt nō/ sed fm cō ditionē ppriā/ Nā q⁹ deus sit in hac hostia et in illa t illa hoc est ppriū dei q⁹ sit vbiq; sed in vtero virginis eo mō q̄ ibi erat nul libi alibi erat/qđ nō est ita ppriū dei,nec eo mō q̄ ibi erat poterat pluribus in vteris esse/ et p ꝯsequēs in hostia tenet modū deitatis in essendo vbiq;/et idez in pluribus hostijs/ Nō sic aūt i vtero virginali/q; sic ibi clau sus erat/q⁹ nō poterat in alio vtero eē eodē mō/ergo mirabiliori mō fuit i vtero virgi nis q̄ in hostia/ Nec intelligas mirabilio ri mō,id est pfectiori mō,qm pfectiori mō est in hostia,q; immortalis t incorruptibi lis/in vtero aūt mortalis t corruptibilis/ sed intellige mirabiliori mō.i.cum maiori admiratione/qm valde mirū fuit vt deus essendi rōnes suas nō obtineret:sed tam vi lis et paup in mūdo appareret/ Inde Hie re.xxxj.dicit/ Nouū faciet dns sup terram/ mulier circūdabit virū/ Nouū quidē t ad miratiōe dignū esset/si imperator vel papa in forma serui ingrederet ciuitatē/sic nouum atq; mirandū q⁹ totus deus velatus bū na carne in vtero vni⁹ mulieris esset/et mū do/vt paup atq; despectus appareret/ Esa. liij. Nos reputauimus eum tāq; leprosum t. Sc̄dō pbatur hec ꝯclusio auctoritate. Nam ipa dicit Can.iij. Inueni quem di lexit anima mea:tenui illū nec dimittā/fe lix q̄ inuenit/ felicior q̄ tenuit/felicissima q̄ nūq; dimisit. Tripliciter em̄ virgo deū te nuit,scz in corde per fidē/ in ventre p cōce ptum/in templo p cōtemplationē/ ista aūt mirabilia in hostia nō fiūt,ergo magis ad mirari debemus christū in ventre virginis q̄ in hostia in altari. Tertio pbat hec con clusio exemplo,nā xps in vētre virginis p salute totius mūdi fouebat/in hostia autē solū pro existentib⁹ in xpi gratia ad salutez immolat/ Egresso xpo de virginis ventre tota hierusalē turbat et magi ab extremis finib⁹ cū muneribus p stellā adorare ducunt christo in altari ministrato nullū nouitat; signū demonstrat/ Christo nato pastores angelo⁹ sentierūt iubilationes. Christo im molato nulla sentit armonia,qre t̄c. ✠

Tertio ppter pfectiorē modū suscipiēdi. Ubi pono hāc ꝯclusionē. Perfectiori mō suscepit christū iesum virgo in ei⁹ vtero,q̄ sumāt illū fideles in pasca/aut alio cōmu nicando tpe/ Pro declaratione huius vi dendū est/quō xps sacramēt aliter sumpt⁹ a fidelib⁹ sit in corpe/mētibusq; eo⁹ q̄ viso patebit ꝯclusio/ Nota ergo q⁹ in sacramen to tria sunt,vicz caro:ania t diuinitas. Et vnūquodq; istor⁹ suo mō aliqđ operat in digne suscipientib⁹ illa/ Nā caro xpi vnit si bi cōmunicantis corp⁹/ania vnit sibi cōi cantis voluntatē/et diuinitas vnit sibi cōi cantis intellectū. Ponam⁹ exemplū. Acce dit qđā ad sacrm corpis xpi suscipiēdū/ cū pctō mortali sciēter/iste capit sacrm et non rem sacramēti/et p ꝯsequēs corp⁹ illud di uinū nō vnit sibi corpus illud nephandū: sed rapit t tollit ab illo corpe quicqd hz in se corpis glorificati/vt sanitatē/fortitudinē vitā,t quicqd boni repit in illo corpe mor tali insertū fm naturalē inclinationē: licet nobis nō ita appareat. Ex q̄ sequit q⁹ illud corp⁹ derelictū a xpo min⁹ solito hz de vi ta min⁹ robōris,min⁹ sanitat;,t sic de alijs Hinc est q⁹ post cōmunionē indignā dor mūt multi t imbecilles t infirmi sūt mul ti,vt testat apl's.j.ad Cor.xj. Et sic vnus quisq; talis cū Juda peior pōre. Silr aīa xpi anie peccatrici nō vnit,iz sicut vt dictū est de corpe ita dicendū est de ania,quoniā si quā bonā inclinationē reperit in ea illā retrahit,ppter qđ aīa illa miserabilis fit lō ge deterior post cōionē q̄ añ,et ad odium bonor⁹ turpi⁹ inclinat. Voluptas illa mise ra cōicantis indigne t tenaci⁹ malis adhe ret. Silr t xpi diuinitas ad intellectū indi gne cōicantis nō accedit sed recedit:vt sic loquar cū deitate lumen fidei si qđ ibi inne niatur. Et hec vere experientia docet q⁹ indi gne sepi⁹ cōicantes cernim⁹ indies in dete rius ire,et q⁹ tidie sūt ad malū ꝓcliniores Econtra ꝓo accipiam⁹ digne cōicantē tunc corp⁹ illō xpi bñdictū corp⁹ digne sumētis sibi vnit t ꝓtutes q̄s ibi reperit robozat t p ꝯsequēs desinēte ibi eē corpe xpi ꝓtutes corpis t aie nō recedūt sed aucte remanēt.

Et p ꝯsequēs vītā corpis auget, sanitatē, fortitudinē, et quecūqꝫ sunt bona corporis Item auget fidē: spem ⁊ charitatē et oīes ipius aīe ꝓtutes. Hoc sic notato, pbaf cōclusio autoritate: rōne ⁊ exēplo. Primo ratione sic. Quāto magis ꝙs dispositꝰ est p gratiā ad xpm suscipiendū: tāto dignꝰ illū suscipit, sed ꝓgo gloriosa magis fuit dispsita ad xpm in eius vtero suscipiendū q̄vnq̄ ꝙsq̄ digne cōicans, ergo pfectiōi mō suscepit eū in eius vtero q̄ quicūq̄ cōicans. Dia nota sunt intelligēti, ergo ⁊c. Et ꝓfirmaf, Quantūcūq̄ ꝙs digne cōicet nō pōt vitare venīale pctū, vt hī. j. Joh. j. Si dixerimus q̄ peccatū nō habem⁹ ⁊c. Ex ꝓgo p⁹ suscēptionē xpi nūq̄ aliq̄ mō peccauit. Can. iiij. Tota pulcra es amica mea ⁊c, et Sap. vij. Candor lucis eterne ⁊ speculuꝫ sine macula. Et Aug⁹. Cū de peccatis agitur nullā volo de Maria facere mentionē Scdo pbaf ꝯclusio autoritate. Eccī. xliij. Vas inq̄t admirabile op⁹ excelsi, vas em̄ boc excisum manu sapiētie dei: virgo gloriosa est. ¶ Hoc em̄ vas triplici gratia fuit plenū, scz gratia infusa, diffusa, et effusa. Primo fuit hoc vas plenū gra infusa i carnaliū motuū repssione. Eccī. xxiiij. In me oīs gra vite ⁊ ꝓtutis. Scdo fuit plena gra diffusa in mūdi recōciliatiōe. ps. Diffusa est gratia in labīs tuis. Diffusa ē tūc gratia in labīo virginis q̄n ea ꝓferente et dicēte, Ecce ancilla dñi: fiat mihi ⁊c, mundus sue discordie cū deo recōciliationē accepit. Luc. j. Ipe em̄ saluū faciet populum suū a pctis eoꝝ. Tertio fuit plena gra effusa in donoꝝ ⁊ gratiarū suarum largitione. Bern. Maria miscōie sinū oīb aperit, vt de plenitudine eⁱ⁹ accipiāt vniuersi. captiuus redemptionē, eger curationē, tristis cōsolationē, pctōr venīā, iustus gratiā, angelus letīciā, fili⁹ dei carnis humane substantiā, denīq̄ tota trinitas gloriā. Tertio pbatur hec ꝯclusio exēplo. Nā si corp⁹ xpi mirabilia opaf in digne sumente ⁊ est sub accidentib velatū: q̄sto magis debebat in ꝓpria forma i vtero ꝓginis exīstēs opari, pfecto nulli dubiū q̄ st cuipiā xps est vnus p gratiā q̄ pstantissime vnit⁹ fuerat i virgine, et sic patet ꝯclusio pīens ⁊c.

De sctō Matthēo apl'o ⁊ euāgelista.

Sermo. LXXXII. wann. XIIII.

Sequere me.

Matth. ix. Hec sunt ꝓba saluatoꝝ nr̄i p q̄ vocauit ad se sanctum Matthēū apl'm et euangelistā. Per hec etiā ꝓba dñs omnes nos ad eternitatē vocat: q̄ vtiq̄ duob⁹ modis quenīf. scz mala deserēdo ⁊ bona faciēdo. Ex hoꝝ aūt ꝓboꝝ virtute btūs Matheus misericordiē mot⁹ ⁊ inspirat⁹ ita feruid⁹ ad implendū saluatoris nr̄i voluntatē est fact⁹, q̄ statim auditis ꝓbis relictis oībus secutus est dñm, ex q̄ ad sublimissimū statū ecclesie mirifice ē sublimat⁹: vt simul martyr apl's et euāgelista p totū mundum p̄dicet. Ideo saluator nr̄ volēs nos ab amore temporaliū retrahere: ipi⁹ exēplo, etiam p dicta verba nos vocat: dicēs cuilibet nostrū. Sequere me, acsi diceret. Sequere me patientē ⁊ tpalia ⁊ vanitates hui⁹ mūdi cōtemnentē: si vis me eternaliter videre i celo regnantē. Pro gra Aue maria. Sequere me vbi sup̄. Ad hoc vt homo xpm dñm sequaf duo sibi sunt necessaria, vicz vt declinet a malo ⁊ faciat bonū. Et fm hoc circa verba thematis duo sunt videnda. Primo q̄liter homo malū declinet vt deo placeat. Secūdo quō bonū faciat vt xpm sequendo discipul⁹ eius fiat ⁊c. ¶ Circa pr̄imum est notandū q̄ tria sūt mala siue peccata que quasi totū mundū posit se trahūt et cōmaculant, vicz superbia: auaricia ⁊ luxuria. Juxta illud. j. Joh. ij. Omne q̄d est in mūdo aut est ꝙcupiscentia carnis: aut oculorum: aut superbia vite. Ideo summope illa pctā tāq̄ ꝓncipia aliorꝝ sunt deuitanda. Ne tū illis pctis obnoxiꝰ desperēt de penitentia: tres sunt sancti in ecclesia sublimati scz Paulus, Matheus, et Dauid, q̄ in p̄dictis pctis ceteris hoīb⁹ pfundius sunt p strati, sicut tū p ceteris plus peccauerūt: ita et solēnius de suis pctis penituerūt: vt nō solū se a malis cohiberēt: sed ⁊ multos alios peccatores pctā vitare docerēt. Dauid in ps. Matheus in euāgelio, et Paulus in epl'is. Propter quod et illoꝝ doctrina vtimur frequenti⁹ q̄ aliorꝝ apl'oꝝ: euāgelistarū aut ꝓphetaꝝ. Unde p̄ omnibus alīs ꝓphetīs psalmus Dauid plus frequentaf Et p̄ omnib⁹ euangelīs euangelīū Matthei crebrius recitaf. Et epl'e Pauli quasi

continue recitant. Unde & hi tres singulari progatiua sunt a deo priuilegiati & honorati: ita vt Dauid ꝓpheta ꝓphetarū diceret ꝑ excellentiā. qñcūq; em̄ dicit ꝓpheta h̄ dicit: intelligit Dauid hoc dixisse. Et Paul⁹ diceret apl's ꝑ excellentiā: ita vt qñ allegat apl's: & nō exprimit nomē apl'i: sp intelligit Paul⁹. Hic btūs Matthe⁹ inter oēs apostolos habet hoc priuilegiū vt ipe solus si mul sit apl's: martyr et euāgelista. qđ nulli alloꝝ est cōcessum. qđ totū factū est vt tanto efficacius nos pctōres de venia psumamus q̄nto p̄ ceteris hoīb⁹ magnos peccatores in ecclesia dei sublimatos cōspicim⁹. Ex hoc infert q̄ nulla pctā impedīt eos q̄ post lapsum perfecte ad dñm cōuertunt.

B Scđo est notandum q̄ ad hoc vt dñm sequi valeamus tria mala vitare debem⁹: siue a triplici malo declinare vel recedere debem⁹, vidz a mūdi diuitijs. a carnis delitijs. et ab oīb⁹ iniusticijs. Et hoc ideo, qz difficile diues intrabit in regnū celoꝝ. Matth. xix. Et vacās delitijs deo displiceret, sicut ait apl's ad Ro. viij. Qui in carne sunt deo placere nō p̄nt. Iniustū vero odit de⁹, ꝛm illud ps. Iniquos odio habui &c. Primo ergo si cupim⁹ deū efficaciter seq̄ a mūdi diuitijs lōge recedam⁹, nō q̄ diuitie sint pctā: sed q̄ veraciter sūt occasiones peccatoꝝ & impedīt eos q̄ dñm sequi cupiunt. Hinc est qđ dicit apl'us. j. ad Thi. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt in temptationē & i laqueū diaboli. et delideria mlta & nociua q̄ mergūt hoīes i interitū & pditionē. Sed tūc dicerēt diuites. Nos ꝓcessis vtimur alienā nō q̄rim⁹, & si digna retributiōe miscōie opa nō agim⁹: nulla tñ aduersa ptractam⁹. Ad h̄ rñdet Gre. dicēs. Hoc iccirco diuites sentīt: qz aurē cordis a verbis celestib⁹ claudūt. Neq; em̄ diues qui q̄tidie epulabat splendide: aliena rapuisse legit, sed infructuose ꝓpr̄ijs vsus fuisse phibet, et tñ eū vltr̄ gehēna suscepit: nomēq; illicitū rapuit. Sed qz īmoderato vsu totū se licit⁹ dedit. Propter qđ dicit Luc. vj. Ue vobis diuitib⁹ q̄ habetis hic ꝓsolationē vestrā. Nullā aliā causaz saluator ibidē oñdit dānatiōis diuitū nisi qz hic suā hūt ꝓsolationē. Hinc est qđ ꝓpheta dicit i ps. Diuitie si affluant nolite cor apponere. Nā per tribulatiōes multas oportet nos intrare in regnū dei. Act. xiiij. Nō p̄solatiōes in rebꝰ terrenis. Diuites q̄ suā cōsolationē habent in diuitijs: q̄s tribulatiōes sentiūt, certe nullas vel paucas. ideo nec volūt cognoscere pauperū turbatiōes et vexatiōes ex supbia sua, ꝛm illud Eccl. xiij. Diues locutus est supba & iustificauerunt illū. paup locut⁹ ē & dixerūt, q̄s est hic. Jō dicit Job Ducūt in bonis dies suos & in puncto ad inferna descēdūt. Job. xxj. ca. Et apl's Jacobus in sua canonica Jac. v. Agite nunc diuites: ploꝛate vlulantes in miserijs vr̄is que aduenīēt vobis, diuitie vestre putrefacte sunt & vestimēta vestra a tineis comesta sunt, aurū & argentū vestrum eruginauit: et erugo eoꝝ in testimoniū vobis erit: et māducabit carnes vestras sicut ignis &c. Secundo volētes dñm sequi debēt recedere a carnis delitijs, q̄ in carnis delitijs de⁹ nū q̄ posuit pedē suū. vñ via illoꝝ directe dirigitur ad infernū, ꝛm illud apl'i ad Rom. viij. Si ꝛm carnē vixeritis morte morietmini, s. eterna' parit & dānatiōe. hmōi em̄ sunt qui vt ait apl's ad Phil. iij. deo nō seruiūt sed ventri. Nam ait ibidē. Quoꝝ deus vēter est & gloria in ꝓfusione eoꝝ. Seruiētes em̄ delitijs carnis sunt steriles: & deo placere nō possunt vbi s̄, et p ꝓsequēs eorū opa nec deo placent. Jō dr Ezech. xiij. Cōuertimini & recedite ab idolis vr̄is. Illud em̄ qđ quisq; colit de⁹ eius est, et tale oportet hoīem relinquere si vult sequi deū. Hinc ē qđ Johānes graulter cōminat voluptuosis Apoc. xviij. dicēs. Quantū se glorificauit & in delitijs fuit tantū date el tormentū et luctū &c. Tertio dñm sequi volētes debent ab oīni iniusticia se custodire & ab ea longe recedere. qz iniusticia est mortis acq̄situo. Sap. j. Un Deut. xxv. dicit, q̄ longe auersat a deo omnis iniusticia. Et ibidem dicit. Nō habebis in sacculo diuersa pondera maius & minus, nec erit in domo tua modius maior & minor: pondus habebis iustum et verum. Ideo dr etiā Eccl. xvij. Reuertere ad dñm et auertere ab oīni iniusticia tua & nimis odito execrationē: & cognosce iusticias & iudicia dei. Justicia em̄ est virtus reddens vnicuiq; qđ suum est. vt dicit Aresto. v. ethic. Ideo in omni peccato mortali fit iniusticia aut deo aut ꝓximo largo vocabulo sumēdo iusticiā vt via

dilicet se nō solū extēdat ad proximos sed etiam ad deū, vñ cū primū nō diligim⁹ vt nosipos: aut ei nō impendim⁹ qō nob impendi cupim⁹: aut malū ei faciamus quod nobis exhiberi nolum⁹: in oībus iniusticiā exercem⁹. Ab hac ergo lōge recedere oportet si deū sequi cupim⁹. Ab hac ergo iniusticia dñs nos phiberi voluit cum in lege mandauit q⁹ iustus deberet esse modi⁹ dicens Leuit. xix. Statera iusta: et equa sint pondera, iustus modi⁹ equusq; sextarius. Quia vt ait Salomon Prouer. xi. Pond⁹ et pōdus mēsura t mēsura vtrūq; est abominatio apud deū. Qō exponēs Gre. dicit Scimus q⁹ falsi negociatores duplici pōdere t mēsura vtunt. nā pond⁹ aliud habēt ad qō ponderāt sibi. et aliud habent ad qō primo, pparant eīm ad danda pondera leuiora, ad accipienda vero grauiora, oīs eīm homo q aliter pensat ea q̄ primi: aliter ea q̄ sui sunt: pondus t pōdus habet abominabile vtrūq; apud deū, q si primū vt se diligeret: hūc vt seipm in bonis iudicaret t haberet. cuius cōtrarium inceſſanter agimus, quia plerūq; pingit vt et nostra gravia leuiter: et primo leuia graviter iudicemus. Hoc ergo inequale pondus iniusticia est, a qua nos recedere oportet si deum sequi volumus. Ex illis patet q⁹ si deū sequi cupimus primo debemus declinare a malo superbie: luxurie t auaricie. que mala iam q̄si totū mundum maculauerūt. Et vt hoc facere possimus debemus recedere a mundi diuitijs, a carnis delitijs, et ab oībus iniusticijs modis pactis. Hec de primo ℒ Scōo dixi q⁹ ad hoc q⁹ homo pm sequat necessariū est vt bonuz faciat. Nō eīm sufficit vitare mala, sed oportet etiam hoiem bona facere, sm illud ps. Declina a malo t fac bonum. Pro q̄ notandū q⁹ ad hoc vt homo deū sequat factēdo bonū debet in se habere tria bona ptraria tribus malis supra recitatis, q̄ bona pps etiam p ceteris bonis in se habuit, scz paupertatē, asperitatē, et in oīb⁹ equitatē. Illa tria bona sunt directe opposita tribus malis pdictis q⁹ pauptas diuitijs, asperitas delitijs, equitas iniusticijs ptrariant. Primo ergo si dominū sequi volum⁹ induamus eius paupertatē. Vaz vt ait veritas. Nisi q̄s renunciet oīb⁹ q̄ possidet nō pōt esse meus discipulus. Luc. xiiij. ℒ Iste aūt vere abrēnunciat oīb⁹ q̄ possidet q̄ magis oīb⁹ tpalibus vellet puari q̄s mortaliť peccare. Ille vo oīb⁹ renūciat q̄ amorē del oībus rebus terrenis pponit. Ille vtiq; q̄ oīa sua exigente necessitate ad del laudem t primorū necessitatē paratus est distribuere. Hoc aūt ad oēs hoīes ptinet. Aliter renūciare oīb⁹ nō. est omia tpalia cōtemnere t libere, pter pm relinq̄re, et hoc est pfectoz. Et hec est pauptas valde deo placens: quā seruāt veri religiosi. Ad hāc paupertatē dñs trahere cupiebat diuitem quendā: cum dicebat Matth. xix. Si vis pfectus esse vade t vē de oīa q̄ habes t da pauperib⁹ t seq̄re me. Hoc vtiq; xp̄iano vere amāti xp̄m non deberet esse difficile: cum sic videt dñm suum in paupertate pcessisse. Vñ beat⁹ Bern. dicit. Magna fratres abusio vt vilis vermiculus velit esse diues pter quē deus male statis voluit esse paup. ℰ Scōo si in bono dñm sequi volum⁹ induam⁹ vite e⁹ asperitatē: portādo stigmata sudoris t laboris eque in corpore nr̄o. vt nō in carnis voluptatib⁹ sed pot⁹ in ipius maceratiōe p vigilias t abstinētias vitā ducam⁹, attendentes q⁹ ille q̄ petm nō fecit nec inuentus est dol⁹ i ore e⁹ tā asperā vitā hic duxit: vt nec priū haberet domicillū in q̄ caput suū reclinaret. Mat. viij. vbi dicit. Vulpes foueas hñt t volucres celi nidos: filius autē hoīs nō hz vbi caput suū reclinet. Vbi dicit Chryſ. q⁹ sepe veniēdo ad Martham sub capite nihil habuit: sed iacuit sicut ambulauit, q̄t deniq; vigilias, q̄t abstinētias t ieunia, q̄t cōtumelias t obprobria ipe sustinuit. Ideo Aug. enumeratis multis e⁹ asperitatib⁹ tandē subiungit. Hę passiones xp̄i sunt xp̄iano imitāde nō delitie q̄rende. Hz lamentabiliť cōquerť Bern. dicens. Heu dñe oēs volūt q̄sequi. s. beatitudinē: hz pauci volūt seq̄. nesciētes sicut dicit Aug⁹. q⁹ si excepti fuerimus a castigatiōe flagellorū: excepti erimus a numero filiorū. ℱ

Tertio si in bono dñm sequi volum⁹ se quamur eū p vite equitatē: oībus hoībus equū pond⁹ tenētes, et postponamus pua tum honorē t amorē q̄ in oīb⁹ pene vicinat hāc virtutē. Unde Grego. Scimus q⁹ vehemēter claudit oculū mentis amor p̄ri natus, ex quo fit vt hāc eq̄tatē paucissimi

vt dictū est veraciter seruant: qz forsitan ne sciunt ꝙd sit equū vel nō attendunt. Unde Aug⁹. Si nō valemus oēs paginas scrutari: omnia inuoluta sermonum euoluere oia secreta scripturarū penetrare: ad inquirendā z faciendā eqtatē: saltē intrem⁹ nosmetipos z legam⁹ naturalē scripturā inscriptam in tabulis cordis nri vbi legim⁹ scriptum. Qd tibi nō vis fieri alīs ne feceris, et qd tibi vis exhiberi alteri exhibeas. p q duo mādata plene z pfecte, primis nostris exhibemus equitatē. Nam p huius legis naturalis obseruationē antiqui pies dño placuerūt cū tñ adhuc nec legis nec gratie scriptura esset hominib⁹ cōmendata. Naz de Noe dr. Erat Noe iustus z pfectus in generatiōe sua. Genē. vj. Et ad Abraā dicit Ambula cora me z esto pfectus. Genē. xvij Ita de multis alīs p ordinē, vicz Isaac Jacob et Joseph zc. Ex oibus illis ptz ꝙd facere debeam⁹ vt xpm dñm bñ operādo sequamur, vicz pauptatē diligere, renunciando oibus q possidemus: ita q nihil terreni amori xpi pponamus, asperitatē inducere, corp⁹ nrm vigilijs abstinentijs z disciplinis castigādo: z equitatē oib⁹ seruare: sicut nobis ipis lege nature hec fieri volum⁹ zc.

¶ Dubitaf circa pdicta. Exq saluator p verba thematis vocauit b. matthēū apl'm et euāgelistā dicēs. Sequere me, sicut ipe oīdit i suo euāgelio. cqre b. Matthe⁹ nō agit de vocatione oīm apl'oz, sunt em̄ xij. et tñ solū agit de vocatiōe sex discipulorz, pura Petri z Andree, Jacobi z Johānis, Philippi et Matthei. Ad hoc rūdet Chrysf, super illo verbo thematis, sequere me, dicens. Ideo ꝑ fecit: qz officiū istorz Petri z Andree, Jacobi z Johis erat valde simplex vicz piscatōis. Philippū aūt cōmemorat ideo: qz erat de bethsaida ciuitate vel regione. Vel ideo qz erat sol⁹ valde simplex cū dixit illud Joh. xiij. Dñe oīde nobis patrem z sufficit nobis. Matthēū aūt tō cōmemorat: qz erat public⁹ pctōr ab alīs reputat⁹ ꝓpt suū officiū, quē Lucas z Marcus vocāt Leui ꝓpter reuerentiā: qd nomē ei nō erat ita cōmune sic̄ matthēus, sed ipe ex humilitate manifeste se noīat matthēus ꝓpio noīe: qd erat notū a multis, vt sic oīderet se eē illū q publicis pctis intent⁹ erat et misericorditer a xpo vocat⁹, qz sapiēs primū est accusator sui. Prouerb. xviij. Dicit cōsequenter Chrysf, q dñs nō eodē tpe vocauit Matthēū q Petrū Andreā Jacobum z Johem. qz dñs nr ihesus xps q oēm creaturaz quā fecit noscit ꝙd sit ei vtile vel inutile, recte sicut Paulū nō eodē tpe convertit q Petrū vocauit. qz ambos eo tpe ita paratos nō inuenisset, sed postq matheus miracula vidit z a xpo audiuit: tunc eū dñs vocauit. Ex istis pz q sapiēt dñs oīa fecit, nō em̄ vocauit illos q sibi sapientes et iusti videbāt z nobiles huic mūdo: sz istos a mūdo abiectos z infirmos: vt p hec fortia mūdi q estimant confunderet. Ecce petrus simplex z indoctus piscator ples convertit q alīs i totove. test. Philippus q rudis z simplex erat: reges z pnci pes hui⁹ mūdi arguebat z docebat: quam simplicitatē xps in sepo cōprobauit dum pateref z ad occisionē duct⁹ nō aperuit os suū tāq ouis ad mactandū. Hoc oēs q libenter deo seruiūt recipiāt in exemplū: nō curātes q ab hoib⁹ huius mūdi abijciunt sed eleuent spem suā ad pmia eterno. Si em̄ xps hoc passus est q semp mund⁹ fuit sibi inimicus, nō vtiq hoc displiceat seruo si odit eū mund⁹, qz nō est seru⁹ maior dño suo. Uñ si xps approbasset felicitatē huius mundi tunc oīs q hic in mūdo patit z abiectus est estimare posset q etiaz in futuro esset abiectus. Nō sic charissimi: sed attēdite qd dicat saluator Matth. v. Beati q persecutionē patiunt ꝓpter iusticiā qm ipoz est regnū celoz, et bti q lugēt: qm ipi consolabūtur, imo btōs dicit q̄b hic maledicūt homines z psequuntur ꝓpter nomen ihesu. Et subiungit ibidē. Gaudete scz in tribulatione: qm merces vestra copiosa est in celis. Dicit aūt notāter. Beati eritis cū vob⁹ maledixerint hoies ꝓpter nomen meū. Uolēs dare intelligere q si alīs luxurioſus male diceret ꝓpt suā luxuriā: vel q̄cūq inimicus ille p ꝑ nō esset btūs. Cōsequenter de vocatione b. matthei dicit Raban⁹. Deus sol⁹ scit quō ad seipm b. matthēū allexit, vtruz scriptura: qz fuit iude⁹, an miraculis: nescit, et subdit. Sed tñ videf mihi q verba exterius ñ suffecissent nisi cor ipi⁹ gra spūsci dulcorasset. Ubi dicit Hiero. Hoc erat signū saluatoris q dū aliquē inspiceret radijs ita delectabiles ꝓcedebāt de oculis ipius

vt per hoc quasi obstaculū ponēs in corpe quēlibet post se quē vellet trahebat sic magnes q̄ ex oib⁹ ptib⁹ ad se ferrū trahit. Ita xp̄s mō mariā magdalenā, mō Petrū, mō Paulū, mō Matheū ad se traxit. Ex hoc tractu siue vocatiōe Matheus tanto feruore xp̄o adhesit, vt statim surgēs de loco thelonei in q̄ sedit seq̄ret xp̄m oib⁹ relictis. Ideo meruit nedum apostolatū sed t martyrīū, imo xp̄i euangeliū cōscribere nob⁹ in p̄fectū. ℣ Sed circa hoc diceret q̄s, q̄ tpe Matthe⁹ euangeliū suū scripsit. Respondet q̄ p̄mus inter oēs t in iudea scripsit. Vñ Remigi⁹ sup Matth. Matthe⁹ q̄dē scripsit in iudea sub tpe Hay gallicule impatoris. Marc⁹ in italia rome tpe Heronis q̄ō fm Petrū referentē audierat, q̄ō et Petr⁹ vidēs approbauit et ecclesiasticis legendū sua autoritate dedit, vt inq̄t Hiero. de viris illustrib⁹. Lucas vero in Achaia Ioh⁹ in Grecia, in Epheso. in Asia minori. Ex illo p̄z q̄ nō eodē tpe nec loco oēs q̄si idē loquunt, q̄ō est maximū signū veritatis nō p̄euie colloquētes eo q̄ in aliquib⁹ videtur dissonare: q̄ō iterū est attestatio maioris veritatis, si em̄ p omnia cōcordarent: crederent inimici xp̄iani nob⁹ q̄ ex q̄dā būano placito cōuenientes scripsissent In veritate tñ discordāt, sed q̄ō vnus omisit alter retulit, si em̄ vn⁹ oia dixisset superflua esset narratio alio⁹. Nā vt dicit Aug. in de ℣sensu euāgelistarū. Quilibet alter⁹ euangeliū nō ignorauit: nec ex ignorātia p termīūt q̄ alter scripsit. Ex q̄ patet q̄ specialiter oēs a spūsancto directi fuerunt. Quō em̄ al's b⁹ Matheus mō humano tot et talīū verbo⁹ xp̄i et sanctor⁹ memoriā distinctā habere potuisset q̄ scripsit anno trīcesimooctauo a natiuitate xp̄i. Et marcus q̄dragesimooctauo eiusdē. Nō em̄ statim scripserūt euangeliū post missionē spūsancti sicut tñ statim cōposuerūt simbolū ne p̄fidia indeo⁹ q̄ tunc multū feruebat scripturas euāgelij corrūperet t sensum puerteret et sic nō credētes a fide retraherēt. ℣

Secōo dicendū ē q̄ sol⁹ Matthe⁹ euangeliū suū lingua hebraica cōscripsit. Ex q̄ merito ℣sideraī in eo q̄dā excellētia. Lingua em̄ hebraica p̄ma fuit, q̄ fuit lingua Ade, nō em̄ fuit ab hoīe inuenta: sed a deo immediate tradita, ō est lingua nobilior ceteris. Nā sic dic̄ Rabbi moises nullū vocabulū p̄ter iū in līgua illa deputatū ē ad aliquā feditatē vel turpitudinē nominandaz sed p aliq̄s circūlocutiones talia exp̄imūt erit etiā ppetua t eterna sicut dic̄ Isiō. Et q̄ post die iudicij oēs lingue cessabūt p̄ter linguā hebraicā q̄ manebit. Ideo euangelium Matthei fuit valde reuerēter approbatum a Barnaba q̄ ip̄m secū portabat vt ab insidijs diaboli securus p̄tegeret. et ponebat ip̄m etiā sup infirmos vt sanarent. Secū etiā illud euangeliū sepeliri iussit vt secur⁹ moreret. ℟ Ex oib⁹ dictis possumus notare q̄ttuor laude digna i bto mattheo. P̄imū obedienti velocitatē, q̄ mox vt xp̄s eū vocauit ℣tinuo theloneū reliq̄t et xp̄o p̄fecte adhesit. Secōm est eius largitas siue libertas, q̄ statim fecit et cōuiuiū magnū in domo sua, q̄ō quidē ℣uiuiū nō fuit tm̄ magnū rōne laute p̄paratiōis: sed etiam rōne magne volūtatis ex desiderio ip̄m recipiendi. Etiā rōne documēto⁹: q̄ ibi magna documēta exhibuit saluato⁹ cū dixit in euangelio hodierno. Misericordiā volo t nō sacrificiū, et nō est opus valētib⁹ medic⁹ ſz male habētib⁹. Tertiū est el⁹ būilitas q̄ in duob⁹ apparuit. P̄imo in hoc q̄ publicanū se manifestauit. Nā vt sup̄ dixi ceteri euāgeliste p̄ter verecundia t el⁹ honorē nomen vulgatū nō posuerūt, sed ipse se Matheū t publicanū noīat vt ostēdat nullū peccatorē ℣uersum de salute diffidere: cū ipe de publicano sit fact⁹ apl's t euāgelista. Secūdo in hoc q̄ ad suas iniurias patiens fuit, q̄n em̄ pharisei murmurabāt q̄ xp̄s ad hominē peccatorē diuertisset: potuisset eis matheus rūdere t dicere. Vos potius miseri t pctōres estis q̄ vos iustos putatis t medicū fugitis, ego aūt si pctōr sum: tñ ad medicū salutis cōfugio t vuln⁹ meū sibi nō abscondo. Quartū est euāgelij ipius in ecclesia magna solēnitas, q̄ō p ceteris plus frequētat vt dictū est in p̄ncipio sermonis. Postq̄ vero Matthe⁹ euangeliū suū in iudea scripsit vt sup̄ dixi venit in ethiopiā vbi illud p̄dicauit, ibi reperit duos magos Saroen et Arphaxat ⁊c. vide vt habes in legenda. Implorem⁹ g̃ hodie beatissimū aplm Matheū vt sic ipe diuitias bui⁹ mūdi t honores ℣temnēdo xp̄m statim est secutus: ita nob⁹ gratiā impetret

per quã eũ sequi valeam⁹ et eternaliter cũ eo letíciã sempiternã pcipiam⁹. Amen.

Sermo alius de sancto Matthéo apl'o. LXXXIII.

Vidit iesus hominẽ sedentẽ in theloneo Matheũ noie: z ait illi. sequere me, et surgẽs secutus est eum. Mat. ix. Mar. ij. Luc. v.

Pro introductiõe themátis nota. q⁹ btus Matthéus q̃ttuor fecit q̃ vere penitens facere debet si velit gratiam a xpo sicut ipe cõsequi. Vocante se quippe dño: oía reliq̃t: surrexit: secut⁹ est Jesum: et fecit ei in domo sua ꝓuiuium magnũ. Unde Luc. v. Relictis oibus surgẽs secut⁹ est eũ. Et fecit ei ꝓuiuium magnũ Leui. id est matthe⁹ i domo sua. Ita etiaz q̃libet pctõr facere dz. Primo dia pctã z pctõr occasiones relinq̃re debet p timorẽ. qz timor dñi expellit pcm̃. Scõo surgere. id ẽ surrz se erigere dz p spem. qz spes celestia cõcupiscit. Sequi q̃z dz deũ tertio p fidẽ. Fides em̃ sp innitit oibus vestigiis iesu xpi. seq̃t q̃pe eũ ad locũ passiõis z supplicij et ad tribunal districti iudicij: et ad soliũ celestis palatij. Quarto debet ei in domo aie sue magnũ cõuiuiũ ꝓparare p charitatẽ. Charitas em̃ bona opa operat in q̃bz deus tãq̃z dulcissimis ferculis delectat. Quibz pactis deus respiciet peccatorem sicut fecit beato matheo quẽ respexit. fm Bedã in Omel: nõ tm̃ corporeo intuitu: sed etiã interne miserationis aspectu. put dicit thema. Vidit iesus hominẽ zc. In q̃ duo ꝑncipaliter describunt. Primo sana inspectio et vocatio diuine pietatis. ibi. Vidit iesus. Scõo imitatio festine humilitatis. ibi. Et surgẽs zc.

Quantũ ad ꝓmũ nota fm Aresi. in li. de aialibz q⁹ Salandri⁹ est auis albi coloris. nullã bñs ptẽ nigredinis. Et ẽ bius nature. q̃ aliq̃s graui infirmitate tenetur: si egritudo ẽ ad mortẽ auertit faciẽ snã et ũc egrotãs sine dubio morit. Si aũt infirmus debet ꝓualescere: tũc figit visum suum in ipm z intẽdit eũ q̃si applaudans ei. Per hãc auẽ intelligit dñs nr̃ iesus xps q̃ est tot⁹ albz z cãdid⁹. fm illud Can. v. Dilectus me⁹ candidus z rubicundus. z electus ex milibz: et nullã bñs maculã delictorum. q̃ est cãdor lucis eterne. Sap. vij. Iste purissimus dñs duos hz oculos. s. dextrum q̃ respicit bonos: et iste est oculus gre. De hz dicit Beñ. iij. Respexit dñs ad Abel z ad munera ei⁹. Habet z oculũ sinistrũ q̃ respicit pctõres. et iste est oculus miscõie. et hũc si ab eis auertit: sine dubio morient eternaliter. Jõ dauid q̃ fuit spũalr infirm⁹ petiuit dicẽs. Respice in me. z miserere mei: q⁹ inops z paup sum ego. Si ꝓ xps infirmũ respicit peccatorẽ oculo miscõie nõ morit in pctis. Istis duobz oculis respexit matheũ. oculo miscõie q̃ sibi peccata dimisit. et oculo gre q̃ ipm in apl'm elegit. Nõ z b. matthe⁹ testat p seipm̃ i themate dicẽs. Vidit iesus hoiem sedentẽ in theloneo zc.

Et enumerat hic tres infirmitates in q̃bz añ vocationẽ laborabat: a q̃bz ipum verus galandri⁹ xps pio ituitu liberabat. Prima infirmitas q⁹ fuit terren⁹ p cupiditatẽ: quã tangit cũ dicit. vidit hoiem. non virũ. hõ dr ab humo. de q̃ fact⁹ est. Beñ. i. Formauit igit dñs hominẽ de limo terre. Matthe⁹ igit diligẽdo terrena fact⁹ ẽ terrenus. q⁹ dicit beat⁹ Aug. Talis ẽ vnusq̃sq̃ q̃lis est dilectio sua. Si diligis terrena: terra es. si dilig⁹ deũ: de⁹ es. Et bñ dicet auarus hõ terra. q⁹ videm⁹ q⁹ terra est in superficie ornata floribz z herbis: z intus i infimo est repleta doloribz z tormẽtis. q⁹ in inferioribus terre credunt esse supplicia damnatorũ. Ita auarus siue diues terrenus decoratur in superficie corpis fulgẽtibz vestibz sicut ille auar⁹ Luc. xvj. q̃ induebat purpura et bysso: interi⁹ ꝓ est doloribz plen⁹ z tormẽtis. q⁹ habet vermẽ ꝓscie remordentẽ. ignẽ auaricie estuantẽ. De q̃bus dicit Esa. vltí. Vermis eoz nõ morit et ignis eoz nõ extinguet. et hz sollicitudinẽ suffocantẽ et tristiciã exercitantẽ. fm illud Ecci. v. Oibz diebus vite sue comedit in tenebris z in curis multis z in erũna atq̃z tristicia. Scõa infirmitas: q⁹ erat in bonis oplibz remissus pro corpore. et hoc innuit cũ dicit. sedentẽ. hoc est a bono ope cessantẽ. Tria sũt loca: celũ. infernus. z mũdus. Celũ est locus deputatus ad sedẽdũ z q̃escendũ. fm illud Mat. xix. Cũ sederit fili⁹ hoĩs in sede maiestatis: sic sedebitis z vos sup sedes iudicates zc. Et Apoc. xiij. Amodo iam dicit spũs vt requiescat a laboribz suis. Infern⁹ aũt deputatus ẽ ad iacendũ. fm illud Prouer. xiij.

Jacebunt mali añ bonos, z impij áñ portas iustoꝝ. Ibi p culcitra habēt tineas demolientes, p operimento ymes corrodentes, ſz q̄p̄dixit Eſa. xxxiij. Subt̄ te ſternet tinea z operimētū tuū erūt ymes. Mund⁹ vero deputat⁹ eſt nō ad ſedendū nec ad ꝺcendū ſz ad ſtandū, hoc eſt ad pugnandū: et in bonis ambulandū. Ad quod monet apl's. State ſuccincti. Sic ſtetit Dauid q̄ dixit. Steterūt pedes nr̄i in atrijs tuis hieruſalē. Tertia infirmitas eſt q̄ erat ſecularibus irretitus p ſollicitudinē, et bāc tāgit cū dixit, theloneo. Matthe⁹ em̄ erat thelonarius, qđ quidē negociū raro fit ſine peccato ſm Grego. ꝓpter plures cauſas. O Prima q̄ cōiter ſumūt vltra p̄ciū z q̄ntitatē a iure ꝺſtitutū, ſiue ab imꝑatoribꝫ conceſſum, nā qđ voluntiꝑt thelonei vocant. Scđo ideo: q̄ frequenter recipiunt de bis reb⁹ de q̄bꝫ recipe ꝑ iura, phibēt. Nā theloneum ſiue gabella nō debet ſolui de rebus q̄s q̄s portat, p comedendo, vel cauſa victꝰ q̄tidiani, ff. nau. cau. ſta. boc tenet glo. in Cle. p̄ſenti. de cenſi. ter. in. l. vniuerſi. C. de vecti. Itē nec ꝺz ſolui de veſtibꝫ q̄ portant rōne vſus q̄tidiani. ff. nau. cau. ſta. l. ſz ipi. Nec ꝺ blado z vino z alijs rebꝫ q̄s deportat ad ſuū vſum z familie. Ita tenet Hoſtī. in ſumma de cenſi. §. ex quibꝫ. ver. Quid ſi quis, licet cōtraria cōſuetudo ſubeſſet, q̄ nō ſunt danda thelonea niſi de rebꝫ q̄ cauſa negociationis deferunt. C. de vectiga. z cōmiſ. l. oīm. ad fi. Tertio iō. q̄ ſepe recipiūt ab bis p̄ſonis a q̄bꝫ phibent recipe, nā ſcholar̄ nō tenet ſoluere gabellā de bis q̄ portat ad vſuꝫ ſtudij. vel p̄ſone. vt in aut. habita. C. ne filius ꝓ p̄re. Itē a clericis z rebꝫ eoꝝ q̄s nō cauſa mercimonij et negociatiōis deferūt: nō debet exigi pedagiū aut vectigal zc. Si ſingulares p̄ſone oppoſitū faciunt ſunt ipo facto excōicati et vniuerſitas interdicta, necꝑdeſt ꝺtraria cōſuetudo. vt in. c. q̄q̄. de cenſi. li. vj. et Cle. p̄nti. eo. ti. Quarto ideo, q̄ thelonarij nō nūq̄ ꝺfiſcāt merces totaliter, q̄ dicūt eas integre cecidiſſe in cōmiſſum vbi iura, phibent. Nā portās merces nō ſoluta gabella pdit illud tm̄ qđ portat vltra debitū et nō vltra. vt in. l. ſi publican⁹. et. l. fi. C. ō vectiga. Exemplifica etiā de rebꝫ naufragiuꝫ paſſis q̄s integre recipiūt, cū nihil deberēt recipe ſed reſtituere. Et q̄ ſm p̄dicta nō recte ſeruant theloneatiō cōmittunt peccata q̄bꝫ aīa infirmat. a q̄ infirmitate z alijs duabus matthei dñs eripuit, qñ eū miſericorditer inſpexit, z ad ſe vocauit dicēs. Segre me, nō tam inceſſu pedū q̄s inceſſu morū, ſicut exponit Beda in omel. Et ꝫ ſm eundem diuina puidētia fieri diſponit, vt nullū enormitas pctoꝝ ſuoꝝ deſperandū venia reuocaret. Ideo dicit be. Aug⁹. Nemo de dei pietate diffidat: qm̄ maior eſt miſcōia ei⁹ q̄s nr̄a miſeria. Quiſq̄s g̃ ad deum toto corde clamauerit: exaudiet illū, q̄ miſericors eſt. Et ſic q̄ miſericorditer vocauit b. matthei cupiditatibꝫ z lucris inhiantem: multo magis te ſuſcipiet ad ip̄m fugientē et clamantē. Iō ꝓtra deſperātes de dei gr̄a exclamauit b. Bern̄. in ſmone. O res inq̄t cōfuſa. o res mōſtruoſa. pctoꝝ deſperantiū de ꝺi miſcōia: cū oīa pcta originalia: venialia z mortalia ab origine mūdi cōmiſſa ꝺuine miſcōie cōparata ſūt q̄ſi vna gutta aq̄ quā pelagus totꝰ maris cōtinet. Et illud aduertit matthe⁹. ō ſurgēs ſecut⁹ eſt eum. De q̄ dicet in ſecūdo mēbro. tantū de primo. ¶ Circa p̄dicta cadit dubitatio, q̄t req̄runt ad iuſtū theloneū. pedagiū/gualdagiū. ſalinariū. gabellū. vngeltā zc. ita q̄ poſſet recipi ſine pctō. Solutio, dic q̄ tria Primū eſt autoritas illi⁹ q̄ habet poteſtatem inſtituēdi ſiue ꝺcedēdi. Ita exactiōes pedagioꝝ. ſalinarioꝝ. vectigaliū zc. reprobate ſunt: niſi ab imꝑatore vel rege vel late raneñ. ꝺcilio ſint cōceſſe vel al's ex longiſſima ꝺſuetudine cui⁹ nō extat memoria debite. vt in. c. ſup q̄buſdā. §. ꝓterea. de ꝺ. ſig. ff. de publica. et vecti. l. vectigal. Et q̄ aliter noua vectigalia incipit z inſtituit: niſi monitus ſatiſfaciat ſm canōes excōicatus eſt vt in. c. innouam⁹. de cenſi. xxiij. q. iij. ſi q̄s romipetas. ſed ſm leges ꝑpetuo exilio dānandus eſt. C. noua vecti. inſti. nō poſſ. vl. q̄ñq̄ teneꝫ pena capitali. vt. l. vniuerſi. C. ō vecti. Nāt dixi q̄ rex ꝑt ꝺcedere pedagium zc. quidā ſolū intelligūt de rege romanoꝝ: nō de alio. vt Hoſti. in. d. c. ſup q̄buſdam. Alij ꝺo intelligūt etiā de regibꝫ q̄ ꝑſcripſerūt hoc ius imponēdi pedagia ſeu alia iura p̄ncipis. Nā cōiter bodie reges inferiores ꝑſcripſerūt i eoꝝ regnis hec iura imꝑatoris z p̄ſertim illi q̄ de facto nō re

cognoscūt imperatorē vt rex francie et vngarie q̄ casu possent exercere hec vt imperator vt in simili notata in.c.cū p.de fide instru.et i.c.p venerabilē.q̄ si.sint le. Et sic videmus hodie in alīq̄bz cōmunitatibz italie q̄ videnī hoc p̄scripsisse:in q̄ tū Bar.est cōtrarius.vt ipe notat in.l.j.ff.de aq̄ plu.ar. Et q̄ sequit q̄ cōmunitas nō libera vt i ciuitate ducis.vel epi.nō pūt ciues statuere q̄ de q̄libet libra cōtractus q̄libet tā ciuis q̄z forensis soluat q̄ttuor denarios in loco statuti.q̄ forensis nō tenet ad solutionē gabelle.q̄ statuta ligāt ñ subditos.vt in.c.ū. de ꝓstitutio.li.vj. Possūt tū ciues cōi ꝓsensu annuēte dño tpoz.hoc inter se dūtaxat statuere.vt i.l.vectigalia.ff.de vectiga. Secundo sequit q̄ inferiores impatoribz z regibus peccāt mortaliter imponēdo pedagia ō nouo z sūt excōicati z tenet ad restitutionē.vt in d.c.innouamus.nec pūt de tali pedagio elemosynā facere.iuxta notata in c.ex trāsmissa.de deci.zc̄ Scdo requirit iusta causa.vt q̄ ꝓcessum est p defensiōe strate publice ꝓtra pdones in terra vel piratas in aq̄.vel p reparatiōe vie.vel p defensiōe fidei z patrie.vel p pontibz reparandis.vl alia simili z iusta cā. Ju q̄bz casibz si is q̄ recipit facit hoc ꝓpter q̄ pedagiū cōstitutuz fuit:licite et sine scrupulo recipe pt. Idē si capit etiā nulla causa existēte:puta q̄ pax est i terra.sed ꝓponit firmiter q̄ ꝑ faceret cā ꝓpter quā ꝓcessum est instante. Et hoc itelligit Ray.siue nouuz sit siue antiquū. facit tū hāc differentiā:q̄ nouū nullatenus recipiendū est nisi ꝓstet de cā ꝓpter quā impositum est.antiquum tū recipi pōt:z si de causa nō possit euidēter liquere:dū tū ꝓscia probabiliter valeat informari q̄ ꝓpter vnaz de causis pdictis z ab illo q̄ ꝓstituere potuit fuerit ꝓstitutū:aliter rapina ē z tenet ad restitutionē. Sed Hostiē.in sum.vbi s. de censi.putat q̄ si a pncipe ꝓcedat etiā causa nō expssa:vel ꝓsuetudo ꝑ approbat cui⁹ nō extat memoria:sine scrupulo recipi pt. Dicit tū.q̄ ille q̄ pedagiū recipit tenet saluare soluentē infra districtū suū iuxta posse suū in psona z reb⁹.q̄z ꝓpter talia pedagia solui cōsuevit:et si nō facit gr̄iter peccat.licet nō teneat fm ipm ad restitutionē pedagij nisi cōstaret q̄ hac de causa fuisset ꝓcessuz. Tertio requirit vt ꝓcedatur z fiat moderate ne paupes nimiū grauent. Jnuebe ꝓtra exactores moderni tpis z de maximis z multis gabellis z theloneis.nec curat de cā dum adest solū autoritas.ꝓpter q̄ nūc destruit tota pīa:et nedū illa sed plenitudo ptātis ex ꝑ totū mundū destruit.vt in vtroq̄ statu videt. Et credendū est q̄ ꝓpter ꝑ pncipes cōiter damnant. Applica hic exēplū de illo milite q̄ nimiū p exactiones grauauit pauperes suos dicēdo:oues nre sūt oportz eas tondere. Q. Circa pdicta q̄rit an fraudare gabellā seu theloneum sit pctm.puta: aliq̄s occulte introducit rē i domū vl asserit assem minoris q̄ntitatis vt min⁹ soluat an talis peccet. Solutio fm Hosti.i sum. de censi.et in d.c.innouam⁹.dic q̄ vbicūq̄s q̄s iustū theloneū denegat vl fraudat ipm peccat.z tenet ad restitutionē illi q̄ fraudauit.seu heredi suo si inueniat. als ad pias causas est erogandū.vt.xliij.q.vj.si res aliena.et.q.v.q̄ habet. Si aūt est iniustū tūc tā laici q̄z clerici licite defraudāt seu nō soluūt.ex q̄ nō est legitime impositū.q̄ nō cadit ꝓpie boc casu fraus sed potiꝰ q̄s euitat grauamē.sed ipi ciues q̄ cōi ꝓsensu sibi imposuerūt nō licite fraudant:q̄ in eoz p̄iudiciū bñ potuerūt ꝑ statuere. Et hec sūt de mente Bar.in.l.vectigalia.ff.de publica. Et tantū de ꝓma pte. R Quantuz ad secundū de festina imitatiōe Matthei nota q̄ tria sunt impedimēta impedientia p̄z sequi.scz amor diuitiarū:parentū:z sollicitudo. De q̄bz dr Luc.ix.q̄ q̄dā dixit ad ipm. Sequor te quocūq̄z ieris. Cui dñs. Vulpes foueas hñt. Ait aūt ad alterum. Sequere me. Et ille. Permitte me ꝓmū ire et sepelire patrē meū. Ecce amor parentū. Et alter dixit. Dñe sequr te:sed ꝓmitte me ꝓmū nūciare his q̄ domi sūt. Ecce amor diuitiarū z sollicitudo. Sed hec pdicta matheū a seqla ipi nō retraxerunt. Nō amor diuitiarū:q̄ statim relictis oibz secutus est eū. Lu.v. Nec amor parentū vel amicoz. Nō em sic Helise dixit q̄n vocat⁹ fuit ab Helia. Dro inq̄t te:osculer ꝓmū patrē meum z matrē meā z sic sequr te.ibi. Re.xix. Nō etiā sollicitudo tpalium eū retraxit.q̄ mox vt ipe ipm vocauit ꝓtinuo reliq̄t theloneum nec dños suos timēs rōne vectigaliū. imꝑfecta reliq̄t z ipo pfecte adhesit z eū secutus est. S Secut⁹ est aūt dñm q̄

tuplicivia. Primo p viā mandatoꝝ cum Job.xxiij. Vestigia eius secut⁹ est pes meus: opa ei⁹ imitādo: viā ei⁹ custodiui in bono pficiendo: et nō declinaui ex ea a malo cauendo. Scdo p viā ꝓsilioꝝ. Hāc docuit dñs Luc.xviij. Vende oīa q̄ habes: et da pauperibus thesaurū in celo: et veni et seqre me. Sic fecit b. mattheus: qz relictis oībꝫ cē. vt supꝫ. Tertio p viā innocētie: et mundicie: qz ꝑgo vsq; in finē vite pmansit. Apoc.iij. Dabes pauca noīa q̄ nō inquinauerūt vestimēta sua ambulabūt mecū in albis qm̄ digni sunt: virgines em̄ sunt: et sequuntur agnū cē. pē. Nō ꝓuabit eos bonis q̄ ambulant in innocētia. Quarto p viā charitatis et dilectiōis quā docet apl's ad Eph̄. v. Estote imitatores dei sicut filij charissimi: et ambulate in dilectiōe. sicut et xp̄s dilexit nos. Per hāc viam nō sequunt discordes et litigiosi: qz aliā vadunt viam. Ihūs aūt Matheus pfecte secutus est hāc: qz deuz sup oīa dilexit et ꝓximū sicut seipm. Et q̄ dilectiōe multos ad fidē quertit. Applica legendā hic a ꝓncipio vsq; ibi. Dū regē egyptum cū vxore: familia: et oī populo baptizauit cē. Quinto p viā tribulatiōis et martyrij quā xp̄s nobis ostēdit exēplo. j. Pe. ij. Christus passus est ꝓ nobis: vobis relinquens exemplū cē. Cū em̄ xp̄s ambulauerit p viā amaritudinis: sm illud Eccl. xxiiij. In fluctibꝫ maris ambulaui. p eandē viaz oportet nos eū sequi: nec timere debemus cū ipm in itinere habem⁹ socium: vt viā ostēdat et malū passum trāsferat. pē. Si ambulauero in medio vmbre mortis nō timebo mala. qm̄ tu mecū es. Sequēs fortē dñm nō dz timere: qz bñ pōt eum custodire. Hiere. xvij. Nō sum turbat⁹ te pastorē sequēs. sic fecit b. Matheus vt ptz in legēda. quā ꝓsequere de suo martyrio vsq; in finē cum exemplo cē.

Sermo alius de sancto Matheo apl'o et euangelista. LXXXIIII.

Non est opus valentibꝫ medicus sed male habentibꝫ. Matth.ix. Sup q̄ dicit Aug⁹. Aliud est sanū esse: aliud insanabilem. Qui sanus est nō eget medico. qui egrotat cū spe sanabilis ē. sed q̄ egrotat cū desperatōe insanabilis est. Ex q̄bus ꝓbis Aug. habet q̄ q̄dā sunt sani. quidā infirmi ꝛ sanabiles. alij infirmi et icurabiles. Sani aūt nō egēt medico nisi forte ad sanitat⁹ ꝓseruationē. Sanabiles egēt ad curationem. incurabiles nō nisi ad quandā vite ꝓlongationē. Ita spūal'r sani sunt viri sancti isti egēt medico q̄stū ad sanitat⁹ ꝓseruationē. nō em̄ egent medico q̄stū ad curationē a mortali pctō. aut culpa: egēt aūt q̄ntū ad cōseruationē in gr̄a. Sanabiles autē sunt pctōres penitētes: isti indigēt medico q̄stū ad curationē culpe. et q̄stū ad gr̄e impetrationē: qz eā nō habēt. Incurabiles aūt nō indigēt nec q̄stum ad curationē culpe: nec gr̄e impetrationē: qz eā nō requirunt. indigent tn̄ q̄stū ad ꝓlongationē et expectationē ad pniam. sm illud Esa. xxx. Expectat dñs vos vt vī misereat. Ubi Aug. Noli negligere q̄ te ds pi⁹ expectat. qz q̄sto diutius expectauerit vt emēdet⁹: tāto gui⁹ iudicat si neglexer⁹. Jō dic̄ saluator. Nō ē op⁹ cē. ¶ Pro sermōis diuisiōe nota q̄ triplex ē medic⁹. s. corpalis. spūalis. et celest⁹. De medico corpali duo sūt declarāda. Primū ds ꝓditiōis. scdm honorationis. Circa pmū nota q̄ q̄ntꝫ sūt ꝓditiones q̄s medic⁹ dz hre. Pria cōditio ds ꝓsone. nā sm leges medic⁹ admissus ad practicā dz ē de legitimo mrimonio et iuratus. Nō sm Aug. de anchona. i. li. de ptāte ecclesiastica. qz exercere medicinā publice ptinet ad administrationē reipublice. Illi aūt q̄ ꝓponūt publicis officijs q̄dā claritate moꝝ et fame fulgere dñt q̄ obscurant et viciosa origie i illegitimis. sz ꝓpt officij fidelē executionē debent ē iurati. Itē nō dz ē iud⁹. nā in. c. nullus. xxvij. q. j. pbibet oībꝫ xp̄ianis iudeos medicos q̄rere in suis infirmitatibꝫ. ds em̄ ibi. Sic nullus alique eoꝝ iudeoꝝ in infirmitatibꝫ vocet aut medicinaz ab eis ꝓcipiat. aut cū eis in balneo lauet. Si q̄s aūt ꝑ fecerit: si cleric⁹ est deponat. si laic⁹ excōicet. Ex ꝑ sequit q̄ ꝓtrariū faciēs peccat mortaliter. nisi ignorātia ꝓbabil' iuris eū excuset. Nā null⁹ debz deponi vel excōicari nisi ꝓ mortali. Dic tamē Hugo ibi q̄ necessitas excusat q̄n sz aliū nō habet medicū. Medicinalia tamē pñt ab eis emi et facere per alium ꝓparari. Item nō debet esse cleric⁹. Nam clericis in sacris religiosis et clericꝫ

a) ꝑdic⁹ corp. 1°

in minoribꝫ beneficiatis nō licet practicare medicinā nisi gratis, et vbi periculū nō imminеat, in. c. multa, ne cle. vel mo. Cyrurgiam vero q̄ indiget incisiōe vel adustiōe ꝓm glo. in. c. ad audientiā, de falsa. oīno exercere nō debēt, vt in. c. sententiā. et in. c. super specula, ne cle. vel mo. de homici. tua nos.

¶ Scōa ꝯditio ꝛ peritie. nā requirit q̄ medicus sit peritus in arte: ita q̄ a peritis talis facultatis cōiter reputet idoneus. Alis vbi ex ignorātia notabili in curis suis nocent infirmis semp peccāt mortaliter contra illud p̄ceptū. Nō occides. de pe. di. j. homicidiū. Ideo vulgariter dicit: imperit⁹ exercitus, imperit⁹ medic⁹ tortuosum facit̄ cimiterū. Nec excusant ex hoc, q̄ illud non intendūt, q̄ voluntarie se ponūt ad illō vñ hoc sequit, imo etiā si sequat sanitas nō excusant a pctō, q̄ exponūt se periculo pcti mortalis, scz operi vnde pōt seq̄ notabile nocumentū ꝓximo. Est ergo medic⁹ in culpa q̄ intromittit se de eo qđ ignorat vl ad ipm nō spectat, vel q̄ dat medicinā quam dubitat esse nocluā. Similiter est in culpa licet peritus quādo nō sequit traditionem artis sue sed fantasiam sui capitis. vel experimenta noua nō rōnabilia. Tertia ꝯditio dicit diligētie. Nā vt dicit Anto. de But. in. c. tua nos. de homici. Medicus debet i medicādo oēm diligentiā adhibere, quod tūc dicit facere q̄ diligenter reuidet libros, sequēdo traditiones artis: et q̄ visitet infirmum ꝓsonaliter et q̄ dietā suā ꝛ regimē dictet sibi, et q̄ diligentiā adhibeat in medicinarū cōfectione nisi sit certe expert⁹ de sollertia ꝛ fidelitate aromatoꝝ. q̄ multa sophistica aliq̄n in eis ponūt. Et debet esse diligens. vt q̄ citius pōt curet infirmū. Vñ si ex industria obmittit debitā medicinā ꝛ cito curatiuā. vt dimittēdo eū in infirmitate amplius lucret: grauiter peccat, et furat qđ sibi lucrat. Quarta cōditio dicit p̄ceptionis. Precipit em medicis in. c. cū infirmitas. de pen. et re. vt cū eos ad infirmos vocari cōtigerit: ipos añ oia moneāt ꝛ inducant q̄ vocent medicos aiaꝝ. id ē sacerdotes q̄bꝫ ꝓfiteant ꝛ sacramēta percipiāt. alis incurrūt penā suspēsionis ab ingressu ecclesie. et ꝑm Hostien. mortaliter peccant. nec pōt p̄ p̄scriptā ꝓsuetudinē abrogari. q̄ non cōsuetudo sed corruptela est. Excusaret tñ medicus in casu repentino. q̄ indiget celeri remedio q̄ nō ante ipm infirmū induceret ad ꝓfessionē. Et dicit Panor. in. d. c. q̄ nō sufficit admonere, sed debet inducere cū effectu: ita q̄ vocet sacerdos. nihilominus si infirmus nollet confiteri nō credit q̄ propter hoc medicus debet desistere a medicamine, q̄ si in tali infirmitate decederet desperatus moreret. vbi añt de periculo euaderet posset adhuc ꝙuerti. Et intelligit hoc p̄ceptum nō de omnibus infirmitatibꝫ: sed de periculosis ꝛ dubijs, licet sit optimū q̄ medici inducāt in omni infirmitate. Itē p̄cipitur medicis q̄ nō dent ꝓsilia: medicinas et remedia p salute corpis ꝓtra salutē animarum, vt p curādo aborsum vt occultet peccatū mulieris pregnantis, aut q̄ egrot⁹ cognoscat mulierē extra matrimoniū: vel q̄ inebriet ꝛ hmōi, vt in. d. c. cū infirmitas. q̄ hmōi sunt cōtra diuina p̄cepta. Exemplū de Jonadab qui tale cōsiliū dedit Amon vt cōcumberet cum sorore sua Thamar. ij. Regū. xiij. Itē p̄cipitur medicis q̄ nō inducant debiles sine rōnabili causa ad frangendū ieiunia ecclesie, vel ad comedendū carnes diebꝫ ꝓhibitis. q̄ imputaret eis ad peccatū, in dubio tñ infirm⁹ excusat medicū cōsiliū sequēdo. Quinta ꝯditio ꝛ confessionis. medicus enim ꝓnoscēs mortē infirmi ꝑm artē medicine debet eum vel parētes vl confessorē de hoc aulsare. vt sibi ꝓuideat ꝛ sacramētis vel testamēto ꝛ hmōi.

In hoc tñ dubio vtruꝝ medicus teneat mortē infirmo nunciare quā ꝓnoscit ventura: distinguit Jo. de nea. in q̄tli. q̄. sic. Aut medicus ꝓbabiliter credit q̄ talis ꝓnunciatio erit multū vtilis anie infirmi. vt puta quia cōfitebitur cum sit in pctō mortali ꝛ ordinabit testamentum ex quo euitabuntur multe lites. et sic tenetur p̄ seuel p̄ alium manifestare: aliter peccaret mortaliter. q̄ damnificat ꝓximū indirecte cum nō impedit damnū eius cū pōt. Idē dic si est in dubio an sit vtilis aut nō. Si ꝙ ꝓbabiliter credit q̄ talis annūciatio nō erit vtilis infirmo: puta quia iam ordinauit facta sua: sed forte erit potius damnosa corpori: tunc nō tenetur ei dicere de necessitate p̄cepti. licet sit melius dicere: quia melius se disponet. et bonū aie semp est ꝓponendū bono corporis. X Secundū declarandū

de medico corpali dicit honorationis. Debemus em̄ honorare medicū iuxta illud sapientis. Honora medicū ꝓpter necessitatē. Eccī. xxxviij. Ubi nota q̄ medic⁹ est honorand⁹ triplici honore. scz subueniētie. obedientie. et reuerētie. Primo honore subueniētie: vt det sibi salariū vt inde sibi subueniat de labore suo. qđ iuste petere potest vt ptz Lu. x. Dign⁹ ē operari⁹ mercede sua Et in. c. nō sane. xliij. q. v. dicit Aug. q̄ potest illud exigere ab inuito. qđ intelligendū est si potest. nā paupes nō valentes soluere gratis debet mederi. z salariuz expectare a deo: et non se ab eorū cura retrahere. quia hoc esset indirecte occidere. Nā dicit Symachus papa in. ℌ. j. lxxxiij. dist. Mortem em̄ pbāt languentib⁹ inferre. q̄ hanc cū pōt nō excludit: q̄nimo et medicinas p eis soluere si valeat z ipi infirmi nō habeāt facultatē. Tenet em̄ medicus in tali casu de labore suo facere elemosynā. Si vero egrotus diues est: non tenet. cū nemo cogat de suo facere bñficiū. x. q. ij. Precarie. Hz q̄d si diues sit: tñ ex auaricia non vult soluere medico. debet ne medic⁹ eū mori ꝑmittere. Rñdet q̄ nō. sed debet ei medicinas z alia necessaria facere suis expensis: q̄s postea repetere potest cum sanus effectus fuerit. q̄ vtiliter gessit negociuz ei⁹. ff. de nego. gest. l. pponi⁹. Et si moriat repetat ab heredibus. q̄ sufficit si vtiliter cepit gerere: licz euētus nō sit secutus. l. sed an vltro. co. ti.

y Scdo infirmus dz honorare medicum honore obedientie. debet em̄ obedire medico in licit̄ z honestis. Hz an infirm⁹ peccet nō obediēdo medico. Respondetur ℌm Inno. q̄ nō. q̄ nec ꝑlatus eius est nec talis cuius mandatis teneat obedire. nō ꝑt em̄ ei ꝑcipere: cū nō habeat iurisdictionem sup eum: sed ꝓsulere seu horari. Exhortatio aūt liberā voluntatē excitat. dist. iij. ℌ. fi. Bonū est tñ q̄ ei obediat z credat: qđ dicit pbus. j. posterioz. Cuilibet in arte sua perito credendū est. Et ℌm Archi. floz. Si infirm⁹ scienter vel ex ignorantia crassa sumit cibū vel potū nociuū peccat. q̄ debet corpus suū ℌm charitatē diligere. de pe. di. ij. corpus. et mortale esset si ex hoc mors sequeret. hz si nō crederet cibū vel potū morti ferū: q̄uis crederet infirmitatē aliq̄liter augeri: nō peccaret mortaliter vel saltē ita ḡuit sicut in priori casu. Seruitores aūt infirmoz. si dant eis aliqđ nociuū ex certa scia crassa ignorātia: peccāt magis z min⁹ ℌm nocumentū z intentionē. faciūt em̄ cōtra charitatē ꝑtimi. de pe. di. ij. ℌ. inde. Tertio medic⁹ debet venerari honore reuerentie. Eccī. xxxviij. Disciplina medici exaltabit caput suū. id est faciet eū honorari z reuereri z ī medio magnatū collaudabit. Quilibet em̄ bñficiat⁹ dz honorare suū bñfactorem. Et cū dr Eccī. xxx. Nō est census sup sanitatē: cū hoc beneficiū recipiat ꝑ medicum. debet ei honorare reuerēdoſ tāto honore z reuerētia habiti sunt medici ab oīb⁹ vt ꝑmos inuētores medicīe art̄ scz Appollinē z Esculapiū hoīes vt deos colerent. z haberēt. quasi quoddā diuinū medicinā reputātes. Scdo medicus spūalis est sacerdos. Medicina spūalis est pnīa. z alia sacramenta. Unde Leo papa i. c. multiplex. de pe. di. j. Per pnie medicinā. spes vite repat eterne. Ille ḡ medic⁹ spūalis nō solū sanat infirmos: sz etiā ꝑ pnīe z ꝓfessiōis medicinā resuscitat mortuos ī pctis. ps̄. Nunqđ mortui suscitabunt z ꝓfitebunt tibi. Z

Debet aūt medic⁹ spūalis hīe ī se tres cōditiones si medicina spūali vicz pnie z cōfessionis curare vult infirmum peccatorē. Prio aīe sanctificatione. Q̄ est q̄ ꝓfessor sit ꝓscia ꝑditus. vita ꝓbatus. sctitate ornat⁹. Nō ꝑbo triplic̄ter. rōne autoritate z exēplo. Rōne sic. Ille dz esse bone z honeste vite. cui⁹ mīsterio iustificant impī: reconciliant rei. sanant infirmi. ceci. surdi. atq̄ lepr̄o si. atq̄ resuscitant mortui. sz tales sūt sacerdotes curā aīaz habētes. ergo debēt eē bone z honeste vite. Unde Aug. sup ps̄. xxvj. ait. Talē oportet esse dñi sacerdotē: vt qđ popul⁹ ꝑ se apud deū nō valet: ipe ꝑ nobis mereat qđ poposcit impetrare. q̄ scriptuz est. Si peccauerit populus orabit ꝑ eo sacerdos. si aūt sacerdos peccauerit q̄s ꝑ eo orabit. q. d. nemo. Preterea iste dz esse bone vite z honeste q̄ vicē xp̄i gerit in terris q̄ arbiter est z medi⁹ extitit inter pctores et deū. sed talis est sacerdos. q̄ quicq̄d in foro penitētie pnūciat claue nō errāte de⁹ ī celesti ꝓsistorio autoritate sua ꝓfirmat. dicente dño Matth. xvj. Quodcūq̄ ligaueris etc. ḡ dz eē bone z honeste vite. Preterea sacerdos i ꝓfessione dz aīas istruere. docere. ar-

a) Medicus spūal'.

guere: ista ꝛ a pctō reuocare, sed malus et in peccatis inuolut⁹ quō ista facere poterit, iuxta illō Eccī, iiij. Qui sibi nequā est cui alij bonus erit, de ania sua modicū curās: de aliena ml'to mīn⁹ curabit. Ampli⁹: quō audebit aliū arguere de crimīe de quo ipe cōscius est, cū dicat in trāsitu suo, Quō pdicabit auar⁹ de pauptate, luxuriosus de castitate, inuidus de charitate, q.d. nō est possibile. Secūdo hoc idem ꝓbatur autoritate. Dicit em̄ de medicis spūalibꝫ, j. Pe, iiij. Sicut boni dispēsatores multiformis gratie dei. Et j. Corin, iiij. Sic nos existimet homo vt ministros christi et dispensatores mysteriorum dei. Et Augustī, in. cap. Qui vult, de pe, di, vj. Sacerdos itaq; cui oīs offert pctōr: ante quē statuit oīs languor: ī nullo eoꝝ sit iudicādus q̄ in alio iudicare ē parat⁹. Judicās em̄ alīū q̄ est iudicandus seipm̄ ꝓdemnat. Et in li. ij. ꝓtra Petilianū ait. Ut sit quisq; fidelis sacerdos oportet vt nō solo sacramēto sed iusticia quacunq; induat, scriptū est, Sacerdotes tui induātur iusticia. Hec ille. Tertio hoc idē ꝓbat dñi exēplo Jo. viij, dū iudei mulierē adulterā adduxissent ad eū vt caperēt eū suis īsidijs: dixit eis, Qui sine pctō est vestrū primus in eā mittat lapidē. et q̄ oēs cognouerunt se esse in pctō: null⁹ eā lapidare p̄sumpsit. Ex q̄ dat intelligi q; q̄ vult alios corrigere et eis pniam iniūgere prius ab omni pctō mortali se debet mūdare. Debet igit cōfitēs egrot⁹ talē eligere medicū spūalem vt possit a ꝓfessione bñ sanat⁹ ꝛ mūdatus recedere. Hāc cōditionē habuit be. Matheus post suā ordinationē in spiritualem medicū. Fuit em̄ sanctissime vite vt ptz in eius legēda. Unī Chrys. sup Matth. dic. Matthe⁹ sctōr q̄dē pcipue tñ pctōr euangelista fuit: q̄ nō solū sermone sed etiā ipsa vite sue correctiōe pctōrib⁹ euangeliū pdicauit. ꝛ Predicauit aūt euāgeliū xpi iuxta mandatū eiusdē q̄druplicit. Primo sapienter oīa figmēta demonū detegēdo. nā magi volebāt tāq; dij adorari. et ī duos dracones ignē spirātes miserūt. Hz btūs matthe⁹ sig̃ cruc̃ demones fugauit. Secundo discrete. q̄ cū ei optio dareť vt aut Aphigeniā ꝙginē regi vxorē daret aut mortem subiret, pdicauit discrete ne ꝙgo alteri q̄ deo in sponsam copularet magis eligēs mori q̄ virginē violari. Tertio fideliter, q̄ honorē dñi sui sibi noluit vsurpare. nec sacrificiū q̄ sacerdotes idoloꝝ sibi impēdere volebāt acceptare, sed docuit soli deo eē sacrificandū, et oīa q̄ attulerāt respuit: ī de ecclesias edificare pcepit. Quarto ꝓstanter, q̄ nec pmissionib⁹ potuit emollirī, cuz rex dimidium regni sui sibi dare pmitteret: nec mīnis terreri, nec supplicijs superari, sed missam deuote pficiēs mortē accepit. Secunda ꝓditio spūalis medici est intelligentie illuminatio sc̄z vt sit sufficiēter scientificus ꝛ doct⁹. Nō ꝓbat rōne: autoritate ꝛ exemplo. Primo rōne sic. Judiciaria nanq; potestas ꝛ medēdi p̄tia hoc expostulat: vt q̄ iudicare ꝛ curare debet agnoscat. Cum aūt ꝓfessor sit iudex ꝛ medicus spūalis cognoscere debet q̄ iudicat ꝛ curare intendit sed hoc fieri nō pōt sine scia. Hinc Aug⁹, in. c. q̄ vult, de pe, dist. vj. ait. Caueat iudex spūalis vt sicut nō cōmisit crimen nequitie ita nō careat mūere scie. Preterea vt dictū est ad sacerdotes ptinet instruere subditos suos in lege, iuxta illud Aggei. ij. Interroga sacerdotes legē, sed null⁹ artē aliquā docere p̄sumit nisi prius ipe didicerit, vt in. c. cū in magistrū, de elec. l. di. ordinatiōes, lxj di, miserū. Difficilioꝝ aūt ars nulla est animarū regimīne ꝛ oscia ꝙ examine, vt in. c. cū sit, de eta, et quali, ordinādoꝝ. Patz ergo q; null⁹ sacerdos debet p̄sumere alios in cōfessione docere nisi prius didicerit, igitur debet esse doct⁹. Sēdo idem ꝓbat autoritate. Nā Leuit, x. dixit dñs ad Aaron Preceptū est sempiternū in generationes vestras vt habeatz scientiā discernēdi inter sanctū ꝛ ꝓphanū, inter pollutū et mundū. docentes oēs filios israel oīa legitima mea. Item Matth. ix. dixit discipulis suis dñs et ꝓsequēter oīb⁹ sacerdotib⁹. Vos estz sal terre: q; si sal euanuerit in q̄ salietz. Propter rea Aug⁹. in d. c. q̄ vult, sic ait. Qui vult cōfiteri peccata suavt inueniat gratiā: querat sacerdotē scientem ligare et soluere, ne cuz negligens circa se exiterit negligat a deo. Quia si cecus cecum ducit ambo in foueaz cadunt: Matth. xv. Luce. vj. xxxviij. dist. que ipis. et in ca. post translationem, de renuncia. et in d. c. cum sit. Tertio hoc idem probatur exemplo. Sicut enim in lege veteri officiū sacerdotz erat iudicare de lepra

corporali ꝛ nō lepra ꝛ differētijs lepre, ita ꝙ vnusq̄sq; leprosus vel mūdus iudicabat arbitrio sacerdotis, vt ptz Leuit. xiij. Sic sacerdos inquantū ꝓfessor est de lepra spūali, igit ꝛc. Hāc ꝓditionē habuit b. matthe⁹ Fuit em valde doctus in lege dñi, vt pz ex eius euangelio. ꝛ Qō est valde cōmēdabile ꝓpter ꝫttuor. Primo rōne ꝓfigurationis, nā inter ꝫttuor euāgelistas Matheus fuit ꝓfigurat⁹ in forma hois, vt ptz Ezech. j. et Apoc. iiij. In ꝓncipio em euāgelij sui ostēdit xpi incarnationē, in medio ꝓdicationē, in fine passionē. Scdo rōne instructionis. Fuit em ꝙ xpm imediate instructus. Jo. xv. Hia q̄ audiui a pre meo nota feci vob, q̄ etiā oia miracula xpi vidit. Tertio rōne reuelationis. Fuit em a virgine in specialē familiarē assumpt⁹ q̄ suā genealogiam sibi reuelauit ꝛ cubiculū suū inuiolatum. Ideo tanq̄ fidelis notari⁹ ait. Liber generationis Jesu xpi ꝛc. Et iterū. Cū esset despōsata. j. ca. Quarto rōne operationis. Nā b. Barnabas illud euāgeliū i magna reuerētia hūit: qz ipm secū portauit vt a demonibꝫ ptegeret, super infirmos posuit vt sanarent, secū in sepulcro poni iussit vt securius morerē, vt dicit Johānes cōsobrin⁹ Barnabe. Et iā ecclesia valde frequēter recitat euāgeliū bti Matthei. Un Beda in omel. hodierna. Licet aūt Paulus ecclesiā dei sup modū expugnauerit, Dauid adulteriū ꝛ homicidiū ꝓpetrauerit, Matthe⁹ turpibꝫ lucris inhiauerit, tn istoꝝ pnia valde deo placuit vt nō solū dns eorū culpis ignosceret: sed in eis etiā dona sua multipliciꝰ cumularet, nā seuissimū psecutorē fecit fidelissimū ꝓdicatorē, Adulterū ꝛ homicidā fecit ꝓpheta, Lucris inhiantē et cupidum fecit aplm ꝛ euāgelistā. Ideo ḡ horū triū dicta nobis frequēt⁹ recitāt: vt nullus q̄uerti voluerit desperet de venia qn tantos i culpa tales ꝙspicit fuisse in gra. Tertia ꝓditio quā dz hic medic⁹ spūalis ē prudentie discretio siue discussio. Debet em cōfessor esse prudēs ꝛ discretus in examinatione ꝛ discussione ꝙscie peccatoris. ꝛ

Ad cui⁹ euidentiā nota ꝙ triplex pōt esse talis examinatio. Prima dr negligēs, scda inficies, tertia diligēs. Prima dr examinatio negligēs: qn scz ꝓfessor nō curat examinare diligēter ꝙsciaz ꝓfitentis. Cōtra q̄s dauid ps. Defecerūt scrutantes scrutinio. Et tn hoc necessariū est ꝓfessori ꝛ ꝓfitēti ꝓpter tria. Primo ꝓpt ignorātiā: qz pctōres ignorant q̄ dei sunt. Cōtra q̄s Aug⁹. Non oīs ignorās imunis est a pena. Ille ei ignorās pōt excusari a pena q̄ qō discere nō audiuit, illis aūt b ignosci nō poterit: q̄ habentes a q̄ discerē: operā nō dederūt. Propt hoc igit dz ꝓfessor penitentē examinare, vt etiā forte qz nō intelligit illud vel aliud eē pctm, idē si ꝓfessor audiuit aliq̄d de penitēte, vel sciuit ꝓpbabilē ꝓiecturā: dz penitēti ad memoriā reuocare, qz pōt timere ne penitēs sup hoc habeat ignorantiā crassam: q̄ nō excusat ꝝ Guilhel. Secūdo necessaria est examinatio ꝓpt negligentiā. Nā homines multi reperiunt circa salutē suā negligētes. Un Aug. i omel. sup illud. Utinā calidus esses ꝛc. Sūt q̄dam iusti intra sanctā ecclesiā ꝓstituti q̄ vitā ab oī crimine custodiūt, sed tn in agēdo q̄libet bono non resurgūt, et bi tales nec frigidi sūt nec caldi, quia nō sufficit mala cauere nisi studeat q̄s bona facere. Hui⁹ ꝓditiōis sepe sūt penitētes q̄ sine examinatiōe ꝙscie sue ad confessionē accedūt, qō q̄dē euacuare cōsueuit fructū ꝓfessionis. in q̄ si deficiūt a puido cōfessore per examinationē adiuuādi sunt. Tertio necessaria est examinatio ꝓpter verecundiā. Sūt em plerīq; tā femine q̄s mares qui pot⁹ omitterēt ꝓfiteri q̄s ore ꝓpio manifestare pctm, qō q̄dē ex supbia ꝛ hypocrisi originē bz, et iō cōfessor discretus a penitēte ingenioso oēm noxā ꝛ verecundiā debet remouere. Un Aug. in. c. j. de pe. di. vj. ait. Diligēs inq̄sitor ꝛ subtilis inuestigator sapiēter ꝛ q̄si astute interroget a peccatore qō forsitan ignorat vel ex verecundia velit occultare. Scda examiatio dr inficiēs. Sūt nāq; plura q̄ ꝓfessor in speciali minime q̄rere debet, vt iptinētia ꝛ aliena a statu penitētis. Itē pctā incōsueta et enormia ꝙ naturā: ne addiscat ꝓfitentē q̄ nō nouit, et ne ipe ꝓfessor inquineꝰ. In generali tn ꝛ q̄si de longinq̄: et p quasdā circūlocutiones pt de talibꝫ inq̄rere vt si fecit q̄ ꝓfitetur intelligat, ꝛ si nō fecit nō addiscat. Tertia examiatio dr diligens, qz sicut cōfessor debet vitare in examinando extremitates: ita debet habere interrogationes mediocres q̄ sunt inter nimium et nō satis, scz fa-

clendo cuilibet penitẽti interrogatiões generales. scz vtrũ pterito anno sit cõfessus. et integraliter sit ꝓfessus. z vtrũ cõpleuerit penitentiã. vtrũ eucharistiã in mortali pceperit. postea ḡrat de trãsgressione decẽ ꝓceptoꝝ. septẽ capitaliũ viciorꝝ. Generaliũ ecclesie mandatoꝝ. et de abusione ąnqz sensuum. z de circũstantijs pctoꝝ z hmõi. Ad hec em̃ teneť ꝓfessor. vt in. c. oĩs. de pen. et re. §. sacerdos aũt. vbi dicit. Diligẽter inq̃rens z pctoꝝ circũstantias. z peccati ąbus prudẽter intelligat q̃le ei ꝓsiliũ debeat pberez cuiusmodi remediũ adhibere zc. Hãc cõditionẽ habuit b. Matthe⁹. Nã totam ethiopiã ad fidẽ ꝓuertit. et ipos p sacra baptismatis pnie et ꝓfessionis sanauit. z in ecclesia q̃ intra triginta dierũ spaciũ cõsummata fuit. triginta trib⁹ ãnis sedit. Ulñ Beda in omeľ. Qualis nãqz fact⁹ sit docet ipa gens ethiopũ: quã de vltimis terre finib⁹ ad ecclie sancte societatẽ pdicãdo ꝓuertit. ablutãqz fonte baptismatis de fusca formosam reddidit. qz nigredie vicioꝝ illã exuit. z ornatu ꝑtutũ illã decorauit. Hec ille. Certius medic⁹ ẽt celestis siue supnaturalis. et hic est filiꝰ dei. de q̃ ipe ait. Nõ est opus valentib⁹ medic⁹. zc. vbi thema. et Aug. Tũc venit de celo magn⁹ medic⁹. qñ p totũ mũdum magn⁹ iacebat egrot⁹. Hic celestis medic⁹ sanauit beatũ Mattheũ pncipalr a trib⁹ infirmitatib⁹ ąbus aĩ suã ꝓuersionẽ laborabat. Prima fuit terrena cupiditas. Jõ dic. Uidit Jesus hoiem zc. nõ virũ ab humo. Gen. j. Formauit de⁹ hoiem de limo tre. Matthe⁹ em̃ diligẽdo terrena terrenus fact⁹ est. Talis vnusq̃sqz est q̃lis sua dilectio. si terrã amas: terra es. et bñ auar⁹ hõ terra ẽt. nã sicut terra est frigida sic auarus nõ habet calorẽ charitatꝫ. Aug. lxxxiij q. Venenũ charitatꝫ auaricia. Ubi auaricia regnat charitas locũ nõ habet. Itẽ terra claudit aĩalia venenosa. et sic auaricia alia peccata. j. ad Thi. v. Radix oĩm malorũ cupiditas. qz nullũ malũ est. qõ nõ interdum oriť ex auaricia. vt dicit sctus Tho. ij ij. q. clxij. Itẽ terra includit in se infernum. Ysero. sup Jonã. Quõ coꝛ est i medio animalis: ita infernus in medio terre. z sic auaricia. qz dic Tullⁱ⁹. Tota vita auari plena est miserie z doloris. Eccl. v. Oĩbus diebꝰ vite sue comedit in tenebris. z i curis multis erũna atqz tristicia. Ab hac infirmitate curauit eũ celestis medic⁹. et is q̃ pus fuit auar⁹ statĩ factus ẽ liberal. Fuit em̃ magnãlis liberalitas b. Matthei circa ꝓpm. qz statim fecit ei cõuiuiũ magnũ i domo sua. Luc. v.

aa Fuit em̃ magnũ q̃druplicĩter. Primo rõne voti. qz cũ magno affectu z desiderio ipm recepit. Scõo rõne mysterij. qz illud fuit indicatiuũ magni mysterij. qõ exponit glo. sup Lu. di. Qui domicilio ꝓpm recipit. maximis interno delectationibus exuberantiũ pascit voluptatũ. itaqz dñs libenter ingredit z in eius qui credidit recumbit affectũ. Tertio rõne documentoꝝ. qz ibi magna documẽta exhibuit ꝓpus. qz dicit se venisse ad medendũ z sanandũ vt i themate. Itẽ ad miserendũ cũ ait. Miseri cordiã volo z nõ sacrificiũ. Etiã ad vocandũ cũ ait. Nõ veni vocare iustos sed pctõres ad pniam. Quarto rõne inuitatoꝝ. qz magni discũbẽtes iuitati sũt. i. ꝓps. discipuli ei⁹. z pharisei. Scõa infirmitas b. matthei a q̃ sanauit eũ celestis medic⁹. erat accidia. Jõ dicit sedentẽ. i. bono ope torpentẽ. Leo papa. Nõ torpẽtib⁹ sz laborãtib⁹ dat ꝓmiũ. nã tria sũt loca. s. celũ: infern⁹ z terra. Celũ deputatũ ẽ ad quiescendũ. Mat. xix. Sedebit sup sedes zc. Pilr Matth. vij. Multi venũt ab oriẽte z occidẽte z recũbent cũ abraã zc. Infern⁹ deputat⁹ ẽ ad tendendũ. puer. xxiij. Jacebũt mali añ bonos et impi añ portas iustoꝝ. Esa. xxiij. Sub ter te sternet tinea. z operimẽtũ tuũ erũt ver mes. Adũd⁹ deputat⁹ ẽ ad opandũ. Job v. Nascit hõ ad laborãdũ sic auis ad volãdũ. ps. de accidioso. In laboribꝰ hoim ñ sũt. z cũ hoib⁹ nõ flagellabũť. glo. sz cũ deb monib⁹ Tertia infirmitas matthei erat q̃ curꝫ secularib⁹ insudabat. Jõ dic. i theloneo. qõ raro fit sine pctõ. qz cõiter tales sumũt vltra ꝑciũ ꝓstitutũ: vel etiã a ąbꝰ nõ ẽ accipiendũ vt a clericis. vt hz i. c. quãqz. de cẽsi. li. vj. Ab istis duab⁹ infirmitatib⁹ sanauit celestis medic⁹ b. matthẽũ. Nã eũ q̃ aĩ fuit accidiosus fec̃ frequentẽ i fuitio dei. z eũ q̃ curꝫ secularib⁹ insudabat fecit diligentez ac feruentẽ i cura aniaꝝ fideles erudiẽdo.

bb In sua eruditiõe oĩdit se hẽre q̃druplicẽ dignitatẽ. Primo angeli in eo q̃ multa pdicauit de gloria paradisi terrestris. a q̃ hõ electus fuerat. et p ꝓpm ad paradisum.

celestē esset reuocatus. q̄si ipe esset angelus cherubin in illo collocatus. ¶ Scdo apli. qz inter .xij. apl'os cōnumerat ē. vt pz Mat. x. Luc. vj. et Mar. iij. ca. ¶ Tertio euangelista. qz fuit p̄figurat⁹ inter q̄ttuor animalia oculis vndiq; plena deū assidue laudātia. Apoc. iiij. ¶ Quarto martyr. p fide xp̄i moriendo. z p eī veritate sanguinē suū fundēdo. ita q̄ iste q̄ttuor p̄rietates i nullo simul inuenīt. ¶ Cherubin fuit angel⁹: sed non apl's: nec euāgelista: nec martyr. ¶ Petr⁹ fuit apl's z martyr: sz nō euāgelista. ¶ Johes fuit apl's z euāgelista. sz nō martyr. ¶ Stephan⁹ fuit martyr: sz ñ apl's nec euāgelista. ¶ Mathe⁹ aūt fuit angel⁹. apl's. euāgelista. z martyr. vt pz in eius legenda.

¶ In die sancti Michaelis.

Sermo LXXXV.

Angeli eorū in celis semp vident faciē p̄tis mei q̄ in celis est. Matth. xviij. ca.

Circa festiuitatē sanctoz angelorū quam bodie sancta mr̄ ecclesia pagit notandū est. q̄ licet sint eq̄les boīb⁹ hoies equales angelis in gloria. immo aliqui boīes excellunt angelos in gloria. vt beata v̄go maria de qua canit. Exaltata es sc̄a ō genitrix sup̄ choros angelorum. ad celestia regna. Tñ angeli sunt supiores boīb⁹ in natura. et iō sicut honoram⁹ sc̄tos: ita honorare debemus solēnitatē angeloz istorū. ¶ Ipi em̄ angeli sunt nr̄i custodes. z defensores. amatores. z doctores. nā sic eunt ibi ad bellū p̄uidēt de expto magistro: sciēs oia necessaria debellāti ostēdere. caute aggredi: dimicari. ictus cauere. ¶ Hic misericors deus cognoscēs fragilitatē humanā esse inexpertā et ineptā ad debellandū. z resistendū p̄tie z astutie sathane. ne ab eo fallat z vincat: dedit homini āgelū bonū. magistrū expertū. scientē oia necessaria p̄ hūana salute. Vñ sm̄ Hiero. ī omel. hui⁹ dñi. Nō posset tuta esse hūana infirmitas inter tot z tantas hostis insidias: nisi sc̄oz angeloz muniret auxilio. ¶ Scōm igit mgr̄m. ij. li. sniaz. dist. ij. Quisq; electoz habet angelū bonū ad sui p̄fectū. atq; custodiā specialit̄ delegatū. Ideo dicit saluator. Angeli eorū. i. paruulorū z alioz boīm q̄b⁹ sunt ad custodiā deputati. sp videt faciē ꝛc. In q̄b⁹ verbis ad cōmendationē angeloz sc̄oz tria tanguntur. ¶ Primo eoz nobilitas siue dignitas. qz angeli. ¶ Scdo ipoz vtilitas: qz angeli eoz in celis. ¶ Tertio p̄dictoz felicitas: qz sp videt faciem p̄tis ꝛc. ¶ Quantū ad p̄mū de dignitate z nobilitate angeloz nota sm̄ Damasce. li. ij. c. iij. q̄ angel⁹ est substātia intellectualis mobil. arbitrio libera. incorporea. deo ministrās sm̄ gr̄am nō natura. sim mortalitatē suscipiēs. cui⁹ substātie speciē z terminū sol⁹ q̄ creator ē nosc̄it. ¶ Ibidē. Angeli sūt q̄dā lumia intellectualia. ex puro lumine lum̄e habētia. nō lingua. i. voce ñ aurib⁹ indigētia. sz sine sermone z sine vocevolūtates suas z intelligētias sibi inuicē tradētia z exp̄mētia. loco corpali nō ptēta: triplicē dimensionē nō habētia: sz intellectualiter assunt. z opant̄ vbicūq; fuerit eis imperatū. ¶ Ex p̄dict⁹ trahit̄ q̄ de⁹ nature angelice sex nobilitates ptulit. ¶ Prio claritatē siue speciositatē i suo aspectu. ¶ Nā in aspectu hoīm nihil clari⁹ ē sole. ¶ Angelica tñ m̄lto clarior ē natura. Vñ sm̄ Anſ. Si vnus angel⁹ staret ī celo: z essent tot soles q̄t sūt stelle: claritas vni⁹ angeli extingueret oēs istos soles sua claritate. sic mō claritas solis claritatē oīm stellarū. et tantū trāscendit pulcritudinē sol' q̄ ipum intuitiue videt. q̄tū sol trāscēdit pulcritudinē tre z incōparabilit̄. ¶ Et ista nobilitas ē oīb⁹ cōcreata. licet angeli q̄ ruerūt sint p habit⁹ viciosos obnubilati z depssi. Dicit em̄ Dion. q̄ demones bñt organa splēdidissima: sz p habitus viciosos depssa. sic si sol cū caldari nigro esset detect⁹. ¶ In angel' aūt bonis tāq; ī speculo claro z mūdo relucēt oīa inferiora. et iō Dion. ī li. de diui. no. vocat angelū speculū splēdidissimū. ¶ Scdo dedit eis fortitudinē. Habet ei angel⁹ ī suo actu fortitudinē naturalē p̄creatā. nā p solū celi tactū. facit frōdescere arbores. z germiare cūcta. vnus em̄ angel⁹ voluit totū firmamentū: z singuli singulos celos z planetas. ¶ Ecce fortitudo angeli. cū sol sit tā magn⁹. et q̄libet stella firmamēti q̄ m̄lt̄ excedit terrā. ¶ Legit̄ etiā iij. Re. xix. q̄ vn⁹ angelus in vno exercitu interfecit centuz. lxxxv. milia. ¶ Tertio dedit eis īmortalitatē. Sūt em̄ angeli īmortales. nō q̄dē ex p̄pria natura: sz ex volūtate diuina. ¶ Quarto dedit eis altitudinē sui intellect⁹. q̄cūq; em̄ duo specula p̄ se tenet mutuo

Sex nobli tes āge. nat

tunc imago et quicqd est in vno resplendet in alio. Quapropter diuinuz speculū in q cuncta relucēt creata repercutit z relucet in angelica natura q est etiā specularis, sic cognoscunt a q sunt facti, z ad qdz ad cūctas res creādas z creatas. Quinto dedit eis libertatē vt facere possint qcqd velint. Hāc libertatē deus pmo cū gratia decorauit, qz fm Aug. xij. de ciui. dei. erat simul deus cōdens naturā, et largiens gratiā. Et lib. de gratia dicit, q ante casum z cōfirmationē gratiā habuerūt. Licet magister in. ij. dist. xij. dicat malos gratiā nō habuisse, tm doctores cōmuniter tenēt, q ab initio oēs angeli boni creati sunt: sed statim post paruulam morulā Lucifer auersus a deo cōuertens se ad sua naturalia splēdida, amorē cepit inordinatū z superbiuit. Ideo cū suis sequacibz cecidit. De q dicit Esa. xiij. Quō cecidisti lucifer. q mane oriebaris. In deliciis in paradyso fuisti dei, ornat⁹ oi lapide pcioso, q traxit secū tertiā partē stellaz cauda sua. O quot sunt hodie similes. q inordinata dilectione quā habent ad se. vel ꝓpter decorem faciei: aut corpis: siue vestimentorum ornatū. auertentes se a deo, altos trahunt secū ad eternaz damnationē. Angeli vero boni adherētes summo bono. amorē cōcipientes ordinatū ad deum ꝓpria cognitione i suis naturalibz viluerūt, z se hūillauerūt z gratiā cōfirmatiōis meruerūt. Certo dedit eis incorporeitatē: et inde hūt agilitatē, velocitatē. z simplicitatē. tō in ictu oculi sūt pntes i sacramēto altaris fm Grego. et vltra mare z alibi: valde cito, qz a corpore nō retardant vt aīe. ¶ Hic cadit dubiū. An angeli oīa pdicta habeāt equaliter. Solutio, dicendū q nō. qz sunt impares in natura: et specie differētes z gra, z tō ordo est in eis positus. vt vnus presit in nobilitate alteri. Vñ fm nobilitates tres hierarchias deus ex eis ordinauit, et in qlibet hierarchia tres choros siue ordines, et sic sunt nouē ordines angeloz. in tribz hierarchijs. Et notat sctūs Tho. in pma pte. q. l. q angeli differūt non solum numero vt martinus a petro. vt quidā asserebāt, scz q oēs angeli vnius hierarchie vel saltē vni⁹ ordinis differrēt numero. sz conuenirēt i vna specie. sicut oēs boies sunt eiusdem speciei humane z vnius. sed differūt etiā i vno ordine vnus ab altero specie, sicut ouis a capra. equus a leone. Et q hoc nō fit possibile etiam duos angelos nedum oēs vnius ordinis esse vni⁹ speciei ꝓbat sctūs Tho. ibidem sic. Ea q cōueniunt in specie et differunt numero: tm cōueniūt in forma z distinguunt materialiter. sed angeli non sunt cōpositi ex materia z forma: qz sunt incorporales z immateriales vt dicit Dyonisi⁹. Vñ sequit q impossibile est duos angelos esse vni⁹ speciei. sic esset impossibile dicere q essent plures albedines sepate: cū albedies nō sint plures, nisi fm q sunt i pluribz subiectis. Et hoc cōprehendi potest miranda spectositas et pfectio talis collectionis angelorum. Nam minimus angelorū est pfectior fm naturā quolibet hoie. et quilibet angelus addit vnū gradū pfectiōis naturalis sup aliū immediate inferiorē. qz species rerū sūt sicut numeri fm phm. viij. metha. phi. In qbz qlibet numerus addit vnā vnitatem sup immediate pcedentē. Sicut ternarius addit vnū ad binariū. Ita quilibet angelus cū sit alteri⁹ speciei ab alio: addit maioris pfectionis graduz naturalē. et sic etiā maiorē gradū glorie. Cū igit sint decimo ordine ad min⁹ tot numero q hoīes i mūdo, qz qlibet habz vnū ad sul custodiam: vt infra dicet. Si ergo dicamus exempli gra p vnum numerū. q sint mille legiones: tunc vltimus angel⁹ illius ordinis erit in tot gradibz maioris pfectionis plus q⁹ pmus. et sic discurrēdo p alios ordines supiores. ¶ Scdo in ꝑbis pmissis tāgit angeloz vtilitas. qz angeli eorum. i. oim nostrū. et tō a nobis honorādi: qz deputati sunt ad nram vtilitatē z custodiam. pō. Angelis suis mandauit de te vt custodiāt te &c. Bern. in sermōe hui⁹ dici. Benign⁹ es dñe q nō es ptentus nra fragilitate muroz. sed ipis boim custodibus angelicā custodiā supponis. Vñ et primo homini datus fuit angelus in custodiam. quia imminebat sibi piculū a diabolo. vt patuit. Item et virgini Marie z oīb⁹ sanctis viatoribz. vñ et de principe apl⁹oz. hystoria dicēte. q petr⁹ esset pulsans: dixerunt alij. Angelus eius est. Act. xij. Nec infideles. nec ipe antichristus priuant custodia angelorū. nō em ꝓuant auxilio totī generi humano ꝓcesso diuinitus. scz custodia angelica.

Vñ tres ordines hierarchia i
Superiore q assistit ihū pro
Celesti q ꝓfert i plat
Subiectis q ꝓfert i plat

Celestis z triplex ms
Epiphania i q sunt ordines
Seraphyn. i. ardentes l' incendentes
hoyz z ardere i se. et alios
ad suum diuinum incendium p
monet
Cherubin. i. scientia plenitudo.
vel infundendo. q dicitur scientia
q⁹ est i dono dñi sine
scientia operatiua
Thron. i. sedes q. quiescit
i eis sedeat. placet. et p
eos sua iudicia disponit. et
et gesta fortia p eos dispo/

Media hierarchia z ꝯ
epiphenomia. i. dñi illuminationes. qz ceteris angelorum
pnam. ag. nibz. hoyz est
bello spirituali. nos instruit
qui exercitemur hoc⁹ placeat
offerū operatiū
principat. se hz q subdito

angelos ad applicatū diuinū misteriū dispōnit et ꝓ ordinant. Isti docet ipsos
ires reuelatia exhibere ipsorumbz
vtputa ignis pulchr⁹ pulcher
Patestratus. q. as virtus adūse sb
certe st. q. malignū spūs coz pulsat
possit. me i tatū nocat. ij. ti. rapi
ur / hoyz est offi⁹ illos q. i bello spi
rituali desudat gloriat. et me ab
oblectamēto violenter supent defen
dere.

Tarna hierarchia d epiphoma. i. fina
appino. et gtinz hoc appellat. hierarchia
Thom. Dicitur. st. angeloz ag. nia. m
misio finis ad ministeria fiendā z vtilitatē
i. Anthā. summi vel minoz. deputā.
Boz offi⁹ z de hoc q ad pmotoz fidei pertin.
vt de gloria filij dei. et egressu spūs scī
Angeli. i. nūij. qz volūtate dñi / placito
nisi gloriant

lorum/p quã et si nõ iuuank ad ℔ vt bonis op℔ mereank vitã eternã/tñ iuuank ad ℔ q̃ a q̃busdam malis retrabant/quib℘ t sibi et alijs nocere possent/sicut p bonos angelos arcentur demones ne nocere valeant q̃tum vellẽt/Christus aũt etiã inq̃tum hõ hõ habuit angelũ sibi ad custodiã specialiter deputatũ/Ratio/qr immediate regulabak a verbo dei/tum etiaz qr cõphensor vñ nõ indigebat/qr iam erat in termio/r si via tor erat rõne mortalitatis/supior tñ angelis/vñ nõ decebat eos habere vt custodes sed vt ministros/sicut hr Matth℔/xiij. Tũc accedẽtes angeli ministrabãt ei. ¶ Sũt aũt angeli nri nos custodiẽdo tripliciter/scz in ingressu/in pgressu/et in egressu/Primo in ingressu qñ hõ ingredit mundũ per manifestationẽ/Et hic est dubiũ/qñ incipit angelor custodia/Ad hoc est cõis doctorũ sntia/angelos tũc ad hominũ custodiam deputari/qñ natus est hõ immediate/Hoc oñdit magister in scõo/di/xj. Et allegat Hiero/sup themate dicẽs. Magna ẽ dignitas aiaz/vt vnaquecz habeat ab ortu natiuitatis in custodiã sui angelũ delegatũ/Sed diceres/q̃re existentibz in vtero hõ dak angelus ad custodiã/pcertim cũ incipiũt aia rõnali informari/Dicit s/Tho/pma pte/q/cxj/ar/v/ q cũ tales sint adhuc aliq̃d matris/custodiunk ab ãgelo matris. ¶ Exemplũ/Fructus sup arborẽ existentes sunt aliq̃d arboris/si q̃s g̃ arborẽ in custodiã habet patet q etiã fructus dak illi ĩ custodiam/Et licet angeli ad custodiã hoĩm pncipaliter deputenk/vt illos instruãt et illuminent/r pueri mox nati nõ sint capaces hoz/tñ illi sunt effectus vltimi/Et sunt alij effect℘ preuij q̃ pueris cõpetũt scz arcere demones/et alia nocumẽta corpalia r spũalia/phiberẽ/Scõo angeli sunt nostri r nos custodiũt in pgressu/qñ scz in mũdo pgredimur p̃ uersationẽ/vscz qñ hoies pueniunt ad vsum rõnis. ¶ Et hoc quintupliciter/scz pseruãdo/reuocãdo/pmouẽdo intercedẽdo/offerẽdo/Primo pseruãdo sigue ptegendo tã a malo culpe q̃ pene/r primo pene/nã demones r hoies q̃runt hominibz inferre nocumẽta tpalia/sed angeli boni impediũt/r ab his nos pseruãt r ptegũt/ps/ Immittit angelos dñs in circũitu timentiũ eum/r eripiet eos/Exemplũ habemus de hoĩb℘ Exo/xiij/ vbi angel℘ dñi astitit visibiliter inter castra egyptior/r populũ isrl/et israel ab egyptijs pterit/ita vt diceret egyptij/Fugiam℘ israel/qr dñs pugnat p eis ꝯ nos/Ad idẽ legit/xj/ Macha/ ¶ ix/ Cũ magna pugna esset inter Judã mach℘abeũ r Thimotheũ/apparuerũt aduersarijs quinq̃ viri de celo/in eq̃s frenis aureis decorati/ducatũ iudeis pstantes/ex quib℘ duo Machabeũ medijũ habẽtes incolumem seruabãt/in aduersarios aũt tela r fulmina iaciebãt/et interfecti sunt viginti milia q̃ngenti/et eq̃tes sexcenti/De demonib℘ ptz/ Nã cũ naturaliter corpale nõ agat in spũale/et inimici tenebrarũ sint spũales/ne cessario oportet cũ nos ex corporeitate spiritib℘ resistere nõ valem℘ q de℘ pulderit de spũali subsidio/scz angelica custodia vt pcipiãt malis angelis nobis nocere volẽtibus/ne malũ inferãt/iuxta illud Apoc/vij/ Nolite nocere terre mari r arboribus clamabat ãgelus ascendẽs ab ortu solis hñs signũ dei viui ad q̃ttuor ptes mũdi q̃ttuor angelis/i/demonijs/Terra sunt pueri noviter de terra nati/Mare sunt adolescẽtes iuuenes/q̃si mare in pcupiscẽtijs feruidi et instabiles/Arbores sunt senes in vita plõgati/Exemplũ Thob/vj/ vbi dr/q Sara septẽ viros habuit/q̃s oẽs diabolus occidit/Thobias vero sol℘ adiutorio angeli raphaelis euasit/Itẽ scõo angeli pseruãt multo magis a malo culpe hoies multipliciter/vel immittẽdo tribulationes r alia impedimenta/vel tollẽdo malas fantasias vicior/et instigãdo ad resistendũ temptatiõib℘ timore vl amore/Exẽplũ habem℘ de Balaã Nũe/xxij/ Cui apparuit angel℘ cũ euaginato gladio/terrẽs eũ ne malediceret populo dei vt intẽdebat/Et de angelo Michaele altricante cũ diabolo de corpe mossi/ne inueniret a iudeis vt p ipm idolatrarent/sed nõ pmisit archangelus/vt auferret illis occasionẽ illius supstitionis/Scõo angelus p sui custodiã reuocat a malo cõmisso/nõ quidẽ cogẽdo vel infundẽdo gratiã/sz instigando interi℘/r psuadẽdo ad pniam/r aliq̃ p aliquã tribulationẽ/Exẽplũ habem℘ de Dauid/ij/ Re/vlt/ Cui apparuit angel℘ percutiẽs gladio pestis populũ/qđ videns cõpunctus confessus est peccatũ suum dicẽs/Ego sum qui peccaui r/ Vel cũ sug-

gerit mẽti pctõris bonas representatiões vt cõsideret suã ingratitudinẽ erga deũ de dei bñficijs & suã malicią vt inducat ad cõtritionẽ. Exẽplũ habem⁹ Judic. ij. Angelo dñi apparẽte & repbendente populũ isrl de sua ꝓuaricatiõe recolẽdo beneficia eis a deo concessa eleuauerũt vocem & fleuerũt. ¶ Suadent etiã ad ꝓfessionẽ sciẽtes necessitatẽ & vtilitatẽ ei⁹ in cui⁹ figura bĩ Esa. vj. q⁹ seraphin angel⁹ purgauit labia Esaie dicens. Ecce mundaui labia tua scz inducendo vt bñ ꝓfitearis. Et sequit. Auferet a te iniq̃tas tua. Demũ inducit ad satisfactionẽ. In q̃ ꝑcipuũ est vitare occasiões pctoꝝ ne recidiuet vbi ẽ magna difficultas. ꝑcipue acq̃sita cõsuetudine. vñ & q̃si p quandã violentiã oportet pcedere sibĩ ꝑ. ¶ Qõ figuratũ extitit Gen. xix. in eductiõe q̃si violenta facta Loth ab angelis a sodomis. ¶ Q Si pctõr maneat obstinat⁹ & nõ assentit bonis instigatiõibꝫ angeli: nõ tñ angel⁹ ex toto dimittit custodiam. quin adhuc in multis adiuuet eum scz ne occidat a demone & alijs. sed fm q̃d deserit eũ. i. pmittit eũ cadere in aliq̃ malũ culpe vel pene. nõ impediendo q̃n cadat fm ordinẽ diuinoꝝ iudicioꝝ. Et fm hoc dr Hiere. ij. in pſona angeloꝝ. ¶ Curauimus Babylonẽ & nõ est curata. dimittam⁹ ĝ eã id ẽ aĩaz &c. Et ideo dicit Bonauen. in scõo. di. xj. q⁹ angeli obstinatos deserũt q̃tum ad actũ bonũ. qm̃ frustra esset actus eoꝝ. sed nõ q̃ntũ ad actum malũ. qm̃ semp hoiem ne labat̃ i pei⁹ se retrabũt. q̃nto em̃ q̃sq; peior ẽ tanto ad malum pnior. & q̃to pnior tãto magis indiget retrabẽte. & hãc custodiã sp bñt. qm̃ adhuc obstinat⁹ dũ aura potit mortali ꝓuerti pt. et p ꝓsequẽs ex toto angelus eũ custodiendo ñ derelinq̃t. ¶ Tertio pmouẽdo: nã p custodiã angeli q̃s pmouet̃ in bono. et ꝑ cõfortãdo in magnis tribulatiõibꝫ. ¶ In cuius exẽplũ xp̃o Jesu in agone posito oranti apparuit angel⁹ de celo ꝓfortãs eũ. Luc. xxij. ¶ Vel a pigricia & tepiditate excitãdo. ¶ Vñ Zach. iiij. dr. Angelus dñi excitauit me q̃si hoiem q̃ excitat̃ a somno. ¶ tẽ & ad affectũ terrenoꝝ ꝓtẽnendũ. ¶ In cui⁹ figurã angel⁹ armat⁹ q̃ apparuit Josue in campo biericho in adiutoriũ suũ dixit ei. ¶ Solue calciamentũ de pedibꝫ tuis. i. affectus a terrenis remoue. Jos. v. ¶ Vel etiã reuelãdo ei diuina mysteria aut agenda. sicut Joseph apparuit angelus in somnis ne dimitteret mariam cõiugẽ suam. Matth. j. Et postea nato paruulo Jesu vt fugeret in egyptum. et postea mortuo Herode vt rediret. Mat. ij. ¶ Quarto intercedendo. nã angeli iuuant suis intercessionibꝫ sibi ad custodiã deputatos. Quia dicit Berñ. sup Cañ. Discurrit angel⁹ medius inter dilectũ & dilectam vota offerẽs & referẽs dona. excitat illã: placat illum. Cui ꝓsonat Aug. in soliloquio. Angeli adiuuãt laborantes. ꝓtegũt quiescentes. hortant pugnantes. honorãt vincentes. ꝓgaudẽt gaudentibꝫ. cõpatiunt patientibꝫ. ¶ Quinto offerẽdo. nã angeli bona nostra deo offerũt: & de⁹ p ipos vota nra & delideria acceptat. ¶ Recte sic̃ sol vt alt Auicen. sursum fert vapores & inflãmat ipam terrã mediãtibꝫ stellis: suã virtutẽ pticipãs influenscz eisdẽ. ita angeli ferũt sursum orationes nostras & alia opa bona fm q̃ dixit Raphael Thob. xij. ¶ Q̃n orabas & elemosynas faciebas obtuli oratiõnẽ tuã coram dño. Et xp̃s ver⁹ sol influit ꝓtutẽ et gratiã homini mediantibus angelis. ¶ Ideo dicit Aug⁹. li. solilo. ¶ Diligũt angeli ꝓcliues suos. p q̃s sue ruine scissuras restaurare expectant. ideo magna cura & vigilãti studio assunt nob oĩbꝫ horis & locis. succurrẽtes et ꝓuidentes necessitatibꝫ nr̃is: et sollicite discurrẽtes inter nos & te dñe. et gemit⁹ nr̃os et suspiria referẽtes ad te. vt impetret nob facilẽ tue benignitatis clemẽtissime. ꝓpiciationẽ. et referãt ad nos tue gr̃e benedictionem. ¶ Q Tertio angeli sunt nr̃i & custodiunt nos i egressu q̃n mundũ egredimur p migrationẽ. Et ꝓmo q̃n hõ incipit agonizare & aĩa migrare de corpe. hominũ seruiendo. ꝓsolãdo ip̃m. et diabolũ tũc maxime hoiez infestãtẽ fugãdo. ¶ Figurat Gen. xxij. vbi cũ Jacob timuit Esau. tũc habuit angelos se iuuare paratos: q̃s cũ vidisset dixit. Castra dei hec sũt. O q̃ magna erit cõsolatio cũ hõ christian⁹ in agone videbit angelos occurrere & demões effugare. ¶ Becũdo custodit aĩam postq̃ ẽ egressa dc̃ corpe: eã ad vitã eternã portando: si est aĩa bñ ab oĩbus purgata. Exo. xxiij. Ecce ego mitto angelũ meũ. q̃ custodiat te in via. et inducat in terrã quã pmisi patribꝫ tuis. et Luc. xvj. Factũ est vt moreret̃ mendicus

et portaret ab angelis in sinū Abrae. Si aūt aīa cū gra habet adhuc aliqd purgandum/angelus associat eā ad purgatoriū/et cōfortat eam ad patientiā/teste Damas. li.v.q alt. Hoc ipm firmiter imperterritecp teneam/q aīe ad purgatoriū nō a demonibus sed a cunctis angelis deducant/et dū cōgruit angelus orat deum p ea/vel suffragia facta p ea replicat deo/Et iō angelus portans Abacuc cum prandio ad Danielem clausum in carcere leonū. Dañ.xiij/significat angelū instigantē hoiem ad faciēdum suffragia mortuorū. qūl prandiū portando: forsitās incarceratos i purgatorio/ Postcp aūt aīa nūc est purgata. nūc portat ab angelis de purgatorio ad celū. Iō canit ecclesia/Mitte archangelū sanctū michaelem. vt ille dignetur eas eripere de manu inferni. ne absorbeat eas tartarus: sed signifer sanctus Michael repsentet eas in lucez sanctā. Si aūt aīa cū mortali egredit rapiunt eaz demones. z ducunt eā cū multis cōtumelijs z tormētis ad infernū/et tunc verificat illud Esa.xxvij. Angeli pacis amare flebūt. pmittētes eā demonib. Hec tn est locutio impropria: qm in angelis nō sunt pprie hmōi passiones fletus z̄c/Sed angeli hominē in vniuersali cōsideratum fm naturā vellēt nō dānari. z hoc dr dolor in eis/Sed cōsideratis circūstantijs hominis puta pctis cōmissis/volūt ipm puniri z derelinqui. fm q exigit ordo diuine iustitie: cui se conformāt. Cōcludit g q pter dicta beneficia q angeli nobis exhibēt in ingressu/in pgressu z egressu: maxime tenemur eis seruire. z eos honorare. Iō Ber. In omni loco: in quouis diuersorio angelo tuo reuerentiā exhibe. nā ad hoc obligamur. Beda in li. de ritu gentilū. Unusqsq nouerit se obligatū. vt veneretur angelorum collegiuz/Ratio Aug. li.lxxxiij. qstio nū. Quicqd fuerit diuini muneris hoc virtute angelica mittit fidelibus vniuersis.

¶ Tertio in ꝑbis pmissis tangit angelorū felicitas. cū dr. Semp vident faciem pris z̄c. Istud videre nō est aliud nisi facie ad faciē diuinā essentiā contemplari/in q vident quō. z in qbus dei debeāt exequi volūtatēs/nec min⁹ contemplant qū in misteriū nām mittunt. De q Greg. Licet ad nos speciali pūtia fortis exeunt. tn ibi vn recesserāt per internā cōtemplationē seruāt/nec sic a diuina visione fortis sunt. vt interne visiōis gaudio priuarent/et iō dr in themate. Semp videt z̄c. Ubi nota fm doctores q ad visionē beatā qttuor requirunt/Primo q sit apta/secdo iocunda/tertio plena/qrto q sit secura z eterna/et si aliqd illoz defuerit visio btā nō erit/qz fm Boe. li.ij. de cōsol. psa ij/btūdo est status oim bonoz aggregatione (suauissima. plenissima z securissima) pfectus/Ut g nihil desit btūdini angelorū. videt deū visione clarissima suauissima plenissima z securissima/Primo videt deum visione clarissima. z apta nllo enigmate obumbrata. j. ad Coz. xiij. Videt deum facie ad faciē/et h est clare z apte sicuti est/patet. Si ei sic nō videret nō essent bti/qz adhuc deū in seipo videre appeteret/qre eoz appetitus satiat⁹ nō esset/O felix igit visio. o desiderāda contemplatio illā summā essentiā revera in seipa videre/q ois esse causa extitit. De hac visiōe refert Aug. quendā phm dixisse/Tā delicata ē visio diuina. vt quicqd hūi possit: illa nō habita: nō facit hoiez beatū sed miserū/Secdo angeli vident deū visione iocundissima. j. Pe. j. Videtes exultabitis leticia inenarrabili: qz exponi nō pt/qd em valeret deū videre. z non de visione gaudere. imo quō posset sūme delectabile videri. z in eo nō delectari/Dicit em Amb. in exame/Tunc aqla est in summa delectatione. dū aspicit solē in rota/Ita etiā absq summa delectatiōe nō pōt videri diuina essentia/et si sic delectat videre solē iuxta illō Eccs. xj. Dulce lumē z delectabile est oculis nris intueri solē/qtū credis delectat videre solē creantē/Tertio vident angeli deū visione plenaria/Si em illud bonū nō esset sum mū: angeli ex toto appetitu non pficerent: sed semp magis appetere possent. iō necesse ēt sit plenissimū. Quare dixit dns ad moisen Exo. xxxiij. Ego ostendā tibi oē bonum. Et ps. Dne apud te est fons vite. Fons em bz abūdantiā aqz. vt sit pncipium fluuioz. et cū ex plenitudie aqs tenere nō possit: eas ad remotissima loca diffundit/Sic etiā tāta est illa gl'ia vt redundet i corpa/vt sint ipa plurimū gl'iosa/Quarto angeli vident deū visiōe pacifica/qd em valeret si essz visiōis serenitas. z serenitati adesset iocūditas/z iocūditati societas. si non

esset ibi optata securitas. Ideo dicit Esa. xxxij. Sedebit populꝰ meus in pulcritudine pacis. in tabernaculis fiducie. in requie opulēta ⁊c. ℣. K. Quoic ē dublū. Cū ecclesia hodie pagat solennitatē ⁊ memoriā oīm angelorꝫ. cur vulgariť hec dies ꝺr dūtaxat festū sci Michaelis. ℣. Solutio. hoc est ꝓpter q̄dā officia q̄ hz ⁊ habebit p alijs nobiliora. et ꝓť q̄sdā apparitiones in hac die p eū factas. ℣. Primo cū draconeꝫ angelis eiꝰ pugnauit. ⁊ ipos de celo eiecit victoriā fecit magnā. Apoc. xij. Factum est plīū magnū vt hodie legit in missa. ℣. Scḋo ipe cū diabolo altricatus est de moisi corpe. et ꝙ diabolꝰ eius corpꝰ ꝑdere voluit. vt ipum p deo iudeorꝫ ꝑls adorareť. ℣. Tertio ipe sanctorꝫ aīas suscipit ⁊ in paradisum exultationis ꝑducit. ℣. Et ꝺ ꝺr hīe officiū ponderādi aīas ſm picturas laicorꝫ. Dañ. v. Appēsus es in statera. ⁊ inuētus es mīn⁹ hūs. qḋ ꝺr de Nabuchodonosor supbo. ℣. Quarto ipe hz officiū ꝓncipandi ⁊ imperādi. prius em̄ fuit ꝓnceps synagoge vt hī Dañ. x. ℣. Princeps psarū restitit mihi viginti ⁊ vno diebus. ℣. Et ecce michael vn⁹ ex ꝓncipib⁹ primis venit ī adiutoriū meū. sed postq̄ synagoga xp̄m crucifixit trāsiuit ad ecclesiā. ⁊ factus est princeps ⁊ signifer populi xp̄iani. ℣. Ꝺ vt attestať Dañ. xij. tpe antichristi consurget. ⁊ p electꝫ tāq̄ defensor ⁊ ꝓtector astabit. ℣. Quīto ipe ad diuinū imperiū antichristum existentē i mōte oliueti ꝓpotēter occidet. vt ꝺicē glo. Dañ. xj. et. ij. ad Thes. ij. ℣. Sexto in voce ipi⁹ michaelis archangeli mortui resurgēt. vt j. ad Thess. iiij. ℣. Septio ipe crucē. clauos. lanceā. ⁊ coronā spineā i die iudicij ostēdet. ℣. Octauo iō. qr hodie i mōte gargano apparuit. ⁊ ecclesiā a se dedicatā reuelauit. ℣. Et de ānt̄uplici apparitiōe vide i eius legenda ⁊c.

℣. In die Michaelis et angelorum.

Sermo alius LXXXVI.

wann. XV.

Factum est ꝓ-
lium magnū in celo Michael et angeli eius ꝑliabant cū draconе. Apoc. xij. Et in epistola hodierna. Quāuis hec verba ad lr̄am intelligant de plio angelorꝫ facto ī celo in ꝓmordio creationis celi ⁊ terre. Attn̄ exponi ꝑt de plio qḋ cōtinue fit in ecclesia militāte q̄ celū ꝺr. In hac em̄ cōtinue ꝑ bonis ꝑliant angeli boni ⁊ra malos. ℣. Iō hodie agimus festū oīm angelorꝫ. tāq̄ eorꝫ q̄ nos in via salutis dirigūt. custodiunt. ⁊ defendūt. ℣. Nō enim possum⁹ singulos honorare. qr multi sunt. nobis ⁊ incogniti. ℣. Ideo ecclesia statuit hodiernam festiuitatem vt oēs simul honoremus. et eis aliquid seruitij ex būficijs nobis exhibitis rependam⁹. et ipos p nostram cōuersionē letificemus. gaudēt em̄ de cōuersione nr̄a. qr p nostrā ꝙuersionē malorū reparať ruina. de q̄ eis gaudiuꝫ crescit ⁊ nr̄a salus illis innotescit. iō p nr̄a ꝙuersiōe angeli custodes nr̄i ꝓtinue ꝑliant ꝓtra ꝺlabolum draconē venenosissimū. quē sp vincūt dummō nos cū illis pugnamus. ⁊ diabolo resistim⁹ facliēdo qḋ ī nobis est. De hoc plio pauca ꝺicere ꝓposui. ℣. Pro gr̄a ꝺicam⁹ Aue maria. ℣. Factū est plīum magnū ī celo ⁊c. vbi s. Exponēdo ꝓba themať de plio militantis ecclesie. duo in eis nob sunt cōsideranda. ℣. Primo gloriosum plīū fideliū militantiū hic ī via. ⁊ pugnātiū ꝺ ꝺlabolū. carnē ⁊ mundū. et ħ cū ꝺr. Factū est plīum magnū ī celo. Scḋo angelorꝫ nob assistentiū auxiliū. cū subtūgit. Michael ⁊ angeli eiꝰ ꝑliabāť cū dracone. ℣. Circa ꝓmissa est notandū q̄ de triplici plio pūt intelligi hec ꝓba. Factū est plīū magnū ī celo. Primū fuit in celo empireo in initio creatiōis angelorꝫ. qū lucifer dixit illō Esa. xiiij. In celū ascendā. id ē in diuinitatē vel ꝓtra diuinitatē. qr aliud celū sup se non habuit cum esset ī celo empireo. vel in celū id ē ꝓtra deum qui est celum celorꝫ. ℣. Dixit em̄ in corde suo Esa. vbi sup. Et ero similis altissimo. id ē vt nō sim subditus deo. sciuit em̄ bn̄ q̄ impossibile erat sibi simplr̄ coeḡre deo. sed in ħ appetijt equalitatē dei ipe lucifer q̄nulli voluit subesse sed alijs ꝑesse. et ideo mortalis factū est plīū stantib⁹ angelis bonis. ⁊ cadētibus malis in aerem istū caliginosū. ℣. Hoc plīum nō fuit aliud nisi cōuersio bonorꝫ ad deū ipm laudantes. ⁊ ei gr̄as agētes. ne donis naturalib⁹ a deo tā excellēter datis sibi. et auersio malorꝫ a deo. nō agentiū grates deo. sz supbientiū ex ꝙsideratiōe suorꝫ naturaliū tā excellēter sibi a deo datorꝫ. ℣. Et ꝺ ꝑtz ꝙ incautū est ꝙsiderare ꝓpria excellētia. ex q̄ angeli ꝑ hoc ceciderūt. ℣. Secundū plīū

est in celo ecclesie militātis/quia draco ille
iniquus postq̄ cecidit ō celo empireo:hic
in mūdo i eccl'ia militāte hoīes impugnat/
ne ascendāt ad gloriā quam ipe amisit/ Et
ideo dicit Ambr.sup hoc verbo ps. In e-
ternū dñe verbū tuū pmanet in celo.qz sa-
thanas de celo cecidit.q̄ cecidit nisi i terrā/
ideo hic adulteria.homicidia z ebrietates
abūdare cepert.z oia mala. ¶ Dicit
aūt ecclesia militans celuz q̄druplici rōne.
¶ Primo ꝓpter celestē cōuersationē.sm illud
apli ad Phil.iij. Nostra aūt ꝓuersatio in
celis est/Audent em̄ dicere hic i terris san
cti viri hec ꝓba apli/Nostra ꝓuersatio i ce
lis ē.qz sancti viri habēt ibi thesaurū suum
vbi habēt cor suū/cor aūt eoz semp dirigit
ad celestia/Ideo dicit saluator Matth.vj
Vbi est thesaur⁹ tuus.ibi est cor tuū/imo
sancti viri nō solū hūt cor ad celestia:sed et au
res.os.z oculos/qz libēter de celestib⁹ loq̄
audiūt.loquunt z interrogāt z in altū ocu
los suos eleuāt/cū desiderio illuc veniendi
¶ Scdo ecclia militās dr celū ꝓpter celestez
originē/qz ipa q̄stū ad gratiā z virtutes in-
fusas de celo descēdit.sm illud Apoc.xxj.
Vidi ciuitatē sanctā hierusalē nouā descē-
dentem de celo/Est ergo in terris celū.in q̄
posite sunt virtutes celestes/Tertio eccle-
sia militās dicit celū ꝓpter celestē sublimita
tem/Celū em̄ materiale est locus sublimis
et multū a terra remotus/sic in ecclesia mi
litante sunt quidā pfecti.q̄dā impfecti.q̄dā
medij.pfecti totalit eleuant a terra ad cele-
stia illa desiderādo et terrena despiciendo.
Impfecti sunt q̄ adhuc terrenis incumbūt
et terrena ꝓtra deū nimis diligūt/De q̄b⁹
dr in ps. In celū posuerūt os suū z oculos
suos statuerūt declinare in terram/Medij
sunt qui nec oia terrena deserūt:nec eis ni-
mis incumbūt/sed ea retinentes modeste z
rōnabiliter illis vtunt/De quib⁹ dicit .j.ad
Cor.vij. Qui habēt vxores tāq̄ nō habē-
tes sint/z q̄ vtunt h̄ mūdo tāq̄ non vtant/
Isti nec oīno sunt in celo:nec oīno sunt in
terra:sed inter celū z terrā/De quibus dicit
Ezech.viij. Eleuauit me spūs inter celū et
terrā/Quarto ecclesia militās dr celū ꝓpter
celestē claritatē/Sicut em̄ in celo sunt tri-
plicia corpa.quoddā em̄ corp⁹ est qđ illu-
minat sed nō illuminat vt sol/quoddā qđ
illuminat et illumiat vt luna z stelle/q̄ddā
quod illuminat sed nō illuminat:sicut firma-
mentū/Ita triplex est differentia in ec-
clesia militāte. Prelati nāq̄ sunt sicut sol q̄
alios debēt illuminare/sed ipi a nullo i ter-
ris illuminari/per stellas intelligunt doc-
tores inferiores q̄ a sūmis p̄latis dñt illū i
nari z sumere sapiam/z i alios effundere p
doctrinā/per firmamentū intelligunt bo
ni laici simplices/q̄ a p̄latis z doctoribus
doctrine lumē recipiūt:sed alīs nō infun-
dunt.sm illud Dan.xij. Qui aūt docti fue
rint fulgebūt q̄si splēdor firmamēti/z q̄ ad
iusticiā erudiūt multos q̄si stelle in ꝓpetu-
as eternitates/Et illis ptz.quō q̄druplici
rōne ecclesia militans dr p cōparationē ad
superiora/In hoc ergo celo ecclie militan
tis sit pliū magnū/qz fideles i h̄ mūdo va
rijs telis impugnant a diabolo:a carne:a
mūdo/q̄tumcūq̄ em̄ hō sit sctūs in h̄ mū-
do.z xp̄s in eo habitat/tū adhuc draco ille
antiquus cū impugnare nō cessat.rotis vi
rib⁹ ipm in pcm̄ ptrahēdo/q̄tū sibi possi-
bile est z a deo pmittit/Sed ꝓtra illū dra
conē p hoīe pugnāt angeli boni custodien
tes/Arma aūt fideliū p q̄ pugnare debent
cōtra diabolū sunt xp̄i p̄cepta.z diuinus ti
mor.Vñ Ambro.sup illud ps. Immittit
angelus dñi in circūitu timentiū z eripiet
eos/Sepe dixisse me memini.qz tumult⁹
bellicos timere minime debeam⁹/nec quā
libet copiosa m hostiū multitudinē formi
dare/potentior em̄ est xp̄s ad ꝓtegendū fa
mulos suos q̄ diabolus ad instigandum
inimicos.Ait em̄ ꝓpheta vbi sup. Immit-
tit angelus dñi rc. Si angel⁹ dñi timen-
tes eū de pciculis eripit:nō pōt timere dra-
conem illū q̄ timuerit saluatorē.nec pt ho-
stis impetū metuere q̄ xp̄i p̄cepta seruauit.
¶ Et subiungit Ambro. Arma aūt
nra q̄b⁹ nos saluator instruxit hec sūt Ora
tio:miscōia atq̄ ieiunia. Ieiunia em̄ mel⁹
q̄s murus tuetur/miscōia facili⁹ liberat q̄s
rapina/oro longi⁹ vulnerat q̄s sagitta/Sa
gitta em̄ nō nisi pspectū petit aduersariū:
oro aūt lōge etiā positū vulnerat inimicū.
Sic nāq̄ Heliseus ꝓpheta cū eū vellet rex
syrie captiuare ac sue subdere ditioni/et cū
multis eum armator cinxisset agminibus
nō est territus:nō est turbatus. sed annun-
cianti puero ait. Noli timere:plures enim
nobiscum sunt q̄s cum illis/O fides sancti

De sancto Michaele

Phete. nō timet aduersarios quos pspicit/ qm̄ scit angelos secum esse qs credidit/ nō metuit terrenas insidias: qz celestia adesse sibi nouit auxilia/ Plures ināt nobiscū sūt qz cū illis, vt .iiij. Re. vj. Ecce mira res plures e celo defensores meret sanctitas qz in terris oppugnatores adduxit improbitas/ Ex quo sequit q diaboli aduersantes magis sanctitate meritoz qz fortitudie bellatoz vincunt/ imo nō solū diaboli. sz ipi mēbra hic vicz insidiantes inimici/ Sicut Heliseus hostes suos nō armis supabat: sed oze vincebat z exercitū inimicoz cecabat/ Cū em̄ ministro suo ad depellendū timorem plures adesse diceret defensores: nec metū per hoc ab eo auferre posset tūc orauit ad dñm dicens/ Dñe aperi oculos eius vt videat/ et apti sunt oculi ei⁹. et vidit montē plenū equitantiū eis auxiliantiū: z illi erāt angeli auxiliātes/ Hec Amb. sententialiter/ Si g hō vult vincere aereas potestates: vincat in se pmū pprias voluptates. vt a se pctoz vincula studeat amouere/ Quō em̄ hō pugnare pōt cū ligat⁹ sit. quō potest aliū vulnerare cū gladi⁹ sit in collo ipius/ quō exibit in campum ptra hostes crudelissimos pugnatur⁹/ cum intra se tanqz in ciuitate hostē dolosissimū patiat carnē scz aduersariā p quā victus est/ Necesse ergo est pmū aduersum se pugnare et carnem suā vincere ieiunijs: abstinentijs. z disciplinis/ et tandē tela ptra diabolū emittere. Idē vult Aug. in li. de ciui. dei/ Tertiū pliū erit in fine mūdi: qū (sicut dicit Grego. in omelia q̄dā) antiqu⁹ hostis in sua pcute relinquet extremo supplicio puniendus/ cū Michaele archāgelo pugnatur⁹ aut plia turus/ De q plio dicit i secunda dñica aduentus dñi. qū vicz post sentētiā finalis iudicij diaboli cū oīb⁹ damnatis p angelos bonos trudent in eterna supplicia inferni/ Hec de pma pte qtū ad pliū in eccl'ia militante. ¶ Circa secundū vicz auxiliuz angeloz assistentiū est notandū q signāter Michael archangel⁹ exprimit in ꝓbis thematis/ qz ipe specialiter pugnat pro nobis stans in campo ecclie. tāqz pnceps ecclesie militātis. q quondā erat pnceps synagoge/ Michael em̄ interptat qs vt de⁹/ Cū ergo inuadūt hostes ecclesiā. mox astat michael pcutiens z dicēs/ Quis vt deus: nōne ego sto p filijs dei i ecclesia/ Ego custodio. ego defendo campū ecclesie. qs est ex aduerso. q vt deus pōt resistere diuine potētie/ qsi dicere. nullus vtiqz pōt resistere sed tota potestas demonū nō est tāte ꝓtutis z potētie qnte musca respectu potētie diuie z bonoz angeloruz nobis auxiliantiū/ Sicut ergo michael olim defendit synagogā. sm illud Dañ. x. Nemo est adiutor meus in oībus his nisi michael pnceps vester. ita nūc defendit ecclesiā. ex q em̄ synagoga dñm crucifixit: datus nūc est nob⁹ in ppositū ecclie/ Michael ergo nobis assistit maxime isto tpe piculosissimo. sicut bñ scriptū est de eo Dañ. xij. In tpe aūt illo cōsurget michael pnceps magnus. q stat p filijs populi tui/ Hoc dictū est Danieli de die nouissimo q fuit vir desideioz. castus hūilis et māsuetus. patet ex eo qō sequit/ Veniet tpus qle nō fuit ab eo. ex q gentes esse ceperūt. vsqz ad tps illud zc/ Michael em̄ sicut luciferū de celo eiecit in pncipio mūdi. ita antichristum iussu dei interficiet in fine mūdi. et ad ei⁹ vocē vt multi volūt doctoz circa dist. xlviij. iiij. sniaz oēs mortui resurgent/ Ecce qnte potētie est btūs michael/ Digne ergo hodie cū oībus angelis est specialī honore a nobis psequendus/ Cauendū g hodie singulis ne aliqō inhonestū tractet in festiuitate oīm angeloz. ne se vlciscant/ sicut pz de quodā q hodierna die sub missa iuit ad siluā. z cito cū ad domū redijt mox oculus eius fuit scissus vn⁹. et alter oīno elapsus. Ecce quō angeli illū punierūt p violatiōne festiuitatis eozundē. p transitū ad siluā. qnto magis si qs in eoz festo fornicat: ludit: chorizat. vel inebriat zc/ Nō q notandum secundo q sicut diabolus q dr draco magn⁹ hz septē capita. i. septē vicia capitalia sicut patz Apoc. xij. ita angeli boni impugnāt oīa ipius diaboli capita siue membra. maxime dummō spernūt eoz cōsilia/ Primū caput est supbia/ Hoc caput impugnāt angeli boni. qz adiutoriū angelorum est ptra multos supbos. qs angeli boni nō adiuuāt. sz pternunt z impugnāt/ Exēplū illius habem⁹ in dauid numerāte populū ꝓpter cui⁹ supbiā dñs interfecit septuaginta milia viroz pestilētia infra tres dies: qs interfecit angel⁹ dñi. ij. Re. iiij./ Item de sennacherib rege assiriozū. q cū ꝛ iudeos exer-

citū ꝯgregasset et supba mandata regi iu-
da p supbū Rapsacen nunciasset. qsi deri-
dens deū angelus dñi vna nocte pcussit
oēm exercitū eius, et interfecit centū z octo
ginta aīaꝝ milia pugnatoꝝ. vt hī Esa. xxxvj. et. xxxvij. Similiter hī Act. xij. de hero
de supbo quē pcussit angel⁹ dñi, eo q non
dedisset honorē deo z ꝯsumptus a vermi-
bus expirauit. Dicto a vermib ꝯsumit
q ex eo qđ vermiū cib⁹ erit nō būiliat. Sm
illud. j. Machab. ij. Gloria eius stercus et
vermis. Et Bern. dicit. Post hominē ver-
mis: post vermē fetor z horror. Ex his pa-
tet quō caute sibi cauere habēt supbi q deo
et pīs suis sunt inobedientes ne ab ange-
lis occidant. Uitet ergo hō supbiā q vult
vitare irā angelicā. Secundū caput dia-
boli est auaricia. Hoc caput z oēs auaros
impugnāt angeli. vt supꝫ ptz in Sennache
rib q amore diuitiaꝝ obsedit hierusalē. De
q dicit Hie. Nūqd iustū iudiciū est q pīs
regis sennacherib p angelū interficit et re-
gi q culpabilior erat parcit. nūqd angelus
nō audebat pcutere regē. Et subdit. Certe
reuera iustū iudiciū. q auar⁹ ille pmo in co
operatoribꝫ auaricie sue punit⁹ est. z post-
modū ab illis ꝑpter qs parētes diuitias in-
biant ad infernū missus est. dū a ꝑrīs fi-
lijs interfectus est. Hoc bñ attēdere debe-
rent illi. q sepe maxia sollicitudine diuitias
cumulāt ꝑpter liberos suos. q tandē iusto
iudicio a liberis suis pcutiunt. dū hi qbus
bona reliquerūt tpalia male ꝯsumūt. et ex
p parentū relinquētiū i inferno penas au-
gmentāt. Ita etiā Gyezi pcussus est ab an
gelo lepra ꝑpter auariciā. iij. Re. v. dum a
Naaman syro leproso p Helisēū munda-
to. recepit duo talēta argēti z duplicia ve-
stimēta. Ita diues epulo ꝑpter auariciā et te
nacitatē suā pcussus ē et ab angelis malis
id est demonib⁹ in infernū deduct⁹. et La-
zarus a bonis i sinū abrae. Luc. xvj. Fugi
at g auariciā q effugere vult pcussionē an
gelicā. Item de Heliodoro q voluit spolia-
re thesaurū tēpli hierusalē. ij. Macha. iij.
Tertium caput diaboli est luxuria. Hoc
caput z oēs luxuriosos sīlr angeli impu-
gnāt. ptz hoc ex generali diluuio vbi totuz
mundū angeli perimerūt ꝑpter luxuriā: p̄-
ter octo aīas. vicz Noe z bis q ad eum pti
nebant. Gen. vij. Sic et ꝑpter peccatū so-
domiticū angelus dñi pcussit q̄nq; ciuita-
tes sulphure z igne. Gen. xix. Uenerūt em̄
duo angeli sodomam ingressi in domum
Loth. Illi angeli venerūt bonos z castos
saluare: et luxuriosos damnare. Patet etiā
in senib⁹ duob⁹ īpudicis q volebāt cōmisce
ri Susanne Dañ. xiij. Item de septē virīs
Sare virginis sancte. qs angelus pcussit
z demoniū interfecit ꝑpter luxuriā. Thob.
iij. Castitas em̄ est res angelica. Fugiat er
go luxuriā q vult vitare siue effugere iram
angelicā. Quartū caput diaboli ē ira. Hoc
etiā caput angeli impugnāt. Patet illō de
Nabuchodonosor rege qui furore plenus
tres pueros i fornacē mitti iussit. sed ange-
lus dñi p flammā ministros regis excussit.
Dañ. iij. Sic etiā sepe demon vexat illos
qui grauiter irascunt et a demone obsiden
tur. Sicut patet i Saul rege. j. Re. xv. quē
inuasit spīritus dñi malus. Quintū caput
diaboli est gula. Hoc caput etiam impu-
gnant angeli. Patet hoc in pena gule pri-
morū parentū. q electi sunt de paradiso z p
ministeriū angelorū. vt dicit Strabus añ
paradisum posita est ignea custodia. sicut
dr Gen. iij. q dñs ante paradisum colloca
uit cherubin z flammeū gladiū. Ex q patz
q angeli nō sunt amici gule. nō em̄ ad de-
licias: sed ad panē et aquā angelus Helīā
excitauit. iij. Re. xix. Uitet ergo gulā q vi
tare vult electionē angelicā. Sextū caput
est inuidia. Hoc etiā caput diaboli impu-
gnant angeli boni. sicut ptz in Balaam fal
so ꝓpheta. quē Balac rex ex inuidia z odio
cōtra isrl vocauit vt malediceret iudeis. sz
angelus euaginato gladio ei restitit equi-
tanti in asina. Num. xxij. Porro vero
inuidoꝝ est maledicere. Sm illud ps. Quo
rum os maledictiōe et amaritudine plenū
est. Inuidia enim est peccatū diabolicum.
Unde Aug⁹. Non dicet diabolo vt dam-
netur: quia adulterium cōmisit. furtum fe-
cit. aut villam rapuit. sed q̄r homini stanti
ipe lapsus inuidit. Uitet ergo inuidiā qui
vitare vult angelorum inimiciciā. Septi-
mum caput diaboli est accidia. Hoc ange
li impugnant. patet de Moise qui negle-
xerat circumcidere filium suum. z occurrit
ei dñs et volebat occidere eū. alia īra ba-
bet angel⁹. Exo. iiij. Et statī Zephora vxor
sua acutissima petra circūcidit ꝓputiū filij

sui. Negligere enī pcepta dñi et obmittere faciēda accidiosoz ē, et hos angeli psequūtur. Ita etiā angeli accidiosuz Loth i subuersione sodome trahebāt de sodomis, ne subuerteret in pcīs illoz. Cūm dz Deū, xix. Cogebāt eū angeli dicentes, Surge tolle vxorē tuaz z duas filias q̄s habes: ne z tu pereas in scelere ciuitat. Dissimulante aūt eo p manū trahētes eduxerūt eū. Ecce quō angelici spūs adiuuāt bonos z psternunt malos, quia boni angeli Loth bonū eduxerūt et sodomā subuerterūt. Ex q̄b ergo patet quō angeli boni impugnāt septē capita diaboli, hoc est septē capitalia vicia, z illis vicijs infectos, et p ꝓsequēs ptz scōm membrū diuisionis sup mote: quō michael et angeli eius pliant cum dracone zc.

Q Dubitat circa pmissa quō hō plia ri debeat ꝓtra draconē illuz astutissimū, ne p eū vincat. Rndet breuiter q̄ pliari debemus tripliciter, vicz vigilanter, ꝓfidenter, et pseuerāter. Primo vigilāter ne ab inimicis pueniamur, nūq̄ enī gladi⁹ spūalis deponend⁹ est, pter timores nocturnos, id ē aduersitates z temptatiōes, q̄ accidiosis et negligētib⁹ inflīgunt. Cui⁹ figurā habem⁹ in Salomone Cañ. iij. vbi dz. En lectulū salomonis seraginta fortes ambiūt ex fortissimis israel, oēs tenētes gladios, z ad bella doctissimi, et vniuscuiusq̄ ensis super femur suū, pter timores nocturnos. Si ergo paratus es ꝓtra temptationē tūc nō timebis a timore nocturno. i. ab aduersitate siue diabolica temptatōe, qua improuisos ferit. Debet ḡ hō semp esse in timore, ne aliq̄d faciat vñ deū offendat z diabolo locū victorie pbeat. Secdo pliari debem⁹ cōfidenter ne exterreamur, sicut illi de q̄b dz Deut. xxxij. Quō psequebat vnus mille et duo fugarūt decē milia. In vnitate enim fidei tanq̄ vnus, z in gemina charitate, vicz dei et primi tāq̄ duo pugnare debem⁹ aduersus primos nostros ꝓtra aduersarios nr̄os, ita vt nullo mō de assistētia diuini auxilij diffidam⁹, etiā q̄tumcūq̄ grauis imineat temptatio, q̄ tales libēter adiuuāt angeli dei. Sm illō Dañ. vij. Mille milia ministrabant ei: z decies milies cētena assistebāt ei. Dicat ḡ tēptatus cōfidenter cū ps. Si cōsistant aduersū me castra, nō timebit cor meū. Si exurgat aduersuz me pliū in hoc ego sperabo vicz in adiutorio angeloz̄ q̄ castra dei sunt. Tertio pliari debem⁹ pseuerāter ne deijciamur: vt dicamus cū ꝓpheta. Benedict⁹ dñs de⁹ q̄ docet man⁹ meas, ad pliū, et digitos meos ad bellū.

Licet aūt multa sint q̄ dñs nos obseruare docet in plio: tñ pcipue nos tria docet q̄ inueniunt fieri in plio seculari, sicut scribit Vegeci⁹ de re militari dicēs. Ordinatur⁹ aciem debet aī, pspicere solē, pulueē, ventū, nā sol ꝓtra factē offendit visum. Pulueis ad frontē cōgestus oculos īplet z claudit. Ueni⁹ cōtrarius tuas sagittas abtundit: flectit z depmit, inimicoz̄ aūt tela adiuuat z q̄ te fortiter pmit. Ita et nos in plio spūali cauere debem⁹ ne sol luxurie nos exurat, q̄s em̄ pōt calorē luxurie tolerare, sm illud puerb. vj. Nūq̄d pōt hō abscondere ignē in sinu suo, vt vestimēta eius nō ardeant, aut ambulare sup prunas, vt nō cōburant plante ei⁹, sic q̄ ingredit ad vxorē pximi sui. Ite in plio spūali cauere debemus pulueē auaricie. O q̄ pessima mr̄ est ipa auaricia, q̄ malas filias z piculosas ipa hz nō em̄ pōt ipa mr̄ tantū acq̄rere iuste q̄n plus ille due filie: superbia z luxuria possint cōsumere. De his scribit puer. xij. Sanguisuge sunt due filie dicētes, Affer affer. Sūge ergo auaricia dicit sanguisugā: q̄ sanguinem pauerū sugit p violentā rpaliū siue iniustā acq̄sitionē. Dicūt ergo auaricie matri be due filie superbia z auaricia. Affer affer, furer⁹. vsurā cōmittas emendo marcā p decē, oppressum pauerē respice z domū eius aut alias res pter necessitatē ipi⁹ vili pcio cōparare, bare vēdas z modico precio emas, doloso ꝓtractus facias, p simoniam acq̄ras. paupes z simplices oppr̄mas delicate viuas, in chorcis z cōuiuijs superfluis vestimētis z vanitatib⁹ mūdi inseruias, affer uffer: donec te nō angeli in celum sed demones afferāt in infernū. Ysiero, super li. Prouerb, loco pdicto per sanguisugam intelligit diabolū, z per duas eius filias luxuriam et auariciam: q̄ semp dicunt: Affer affer, quia auarus nō repletur pecunia, luxuriosus quanto magis luxurie vacat, tanto amplius eam appetit. Tertio cauere debemus a superbia tanq̄ a vento. Attende ventuz superbie quanta vanitas superborum: quidum in altum pcubuntur, etiam

qñq; vsq; ad summũ statũ sibi possibilem/ qd vtilitatis eis accrescit: nisi cure & sollicitudines cumulanť/ ex qbꝫ natura corrumpitur/ spūs infirmať/ corrūpit somn⁹/ appetit⁹ amittit/ et sic deficiētes i se nō solū dimidiant dies suos/ sed misserrimā vitā miserabilioꝝ fine ꝯcludūt/ ¶ Qui g̃ vult plari cū dracone caueat a luxuria: auaricia: et supbia vt sup̄. ¶ Dubitať ꝓsequēter qd facere debeam⁹ vt sctis angelis bñ placeam⁹/ Ad hoc rñdeť breuiter q; debem⁹ ea facere inter nos & nostros/ q̄ faciūt angeli scti inter se et nos/ Pro q̄ dicendū est primo q; angeli sancti inter se tria exercitia sibi mutuo exhibent/ Viuūt em̄ inter se ordinaliť/ socialiter & hūiliter/ Viuūt inter se ordialiter/ qz vnusquisq; in suo ordine & officio ppetue pseuerat ab illo ad momentū nō recedens/ Vñ Dionisi⁹/ Nō est phas vt qs operari psumat qō ad suum ordinē aut officiū nō spectat/ Sc̄o viuūt socialiter/ hoc est amicabiliter & pacifice/ vt q̄ pest nō superbiat: et q̄ subest nō inuideat/ Tertio viuūt humiliter q; inferiores obediūt superioribꝫ sine rancore/ et sanctiores p̄cipiunt inferioribꝫ sine fastu: sed in dei amore/ Ergo si cupimus sanctis angelis placere & in eorū cōsortio deputari: in p̄dictis tribꝫ eos deuotissime imitemur/ Primo g̃ studeam⁹ viuere ordinaliter: summo conamine ad h̄ laborātes/ vt in eū statū & ordinē q̄ creati sum⁹ reuertamur/ Sic autē creati sumus vt mediū statum tenētes: omni creature saltē nō rōnali dominemur: ita vt oīa sub pedibꝫ nr̄is conculcantes solum deū sup̄ nos veneremur. ſm illud ps̄. Omnia subiecisti sub pedibus eius &c. Et Matth. iiij. Dñm deum tuum adorabis & illi soli seruies/ Sic g̃ imitantes angelos: ordini nr̄o tā sollicite adhereamus/ vt nullū de primis nostris in suo ordine pturbemus/ sed psonā: res: honores & famā/ et oīa q̄ eius sunt nunq̄ in offensam eius cōfligamus: ne maledictionē dñi incurramus. Deut. xxvij. vbi dr. Maledict⁹ q̄ tranſfert terminos p̄rimi sui/ Sic ergo ordinaliter viuamus vt vnusq̄sq; statū suū et ordinē in q̄ vocat⁹ est seruet & fideliter custodiat: nō declinās ad dextrā neq; ad sinistram, vt q̄ in matrimonio vocatus est custodiat legē mr̄imonij, et q̄ in lege & religione viuit: custodiat regulā voti sui, et sic de reliqꝫ, ſm illud apl̄i. j. Cor. vij. Unusq̄sq; in q̄ vocat⁹ est in eo pmaneat apud deum/ Et q̄ ptz q; q̄ nō seruat ordinē siue statū suum eo mō q̄ debet: nō pōt intrare aliquē ordinem angelor̄: sed ibi habebit locū suum vbi nullus ordo: sed sempiter⁹ horror inhabitat/ Job. x. ¶ Scō studeam⁹ viuere socialiter vt omni primo studeamus nos exhibere ad obsequiū in charitate. et fide nō ficta/ cōformantes nos in bono studꝫ singulorū: nō vt eis placeamus sed vt eos in bonū trahamus & cū eis pacē habeamus. De primo dicit apl̄s. j. ad Cor. ix. Cum liber essem ex oīb⁹ oīm me seruū feci vt oēs lucrifacerē/ et factus sum iudeis iudeus: et his q̄ sub lege sunt tanq̄; sub lege essem, oībus oīa factus sum vt oēs saluos facerem De scō dicit Bern̄. Sunt plura q̄ angelis sanctis in nobis placēt & q̄ in nobis inuenire delectanť/ vt sobrietas: castitas: creber gemitus: et orōnes cū lachrymis/ attñ si in via hac vnitatē & pacē a nobis exigūt angeli pacis, nihil eque offendit aut ad indignationē puocat angelos q̄; dissensiones et scandala/ Ex quo patet q; q̄ hic societatē nō tenent & amicitiā ad primos: ad societatem et amicitiā angelor̄ minime puenire p̄n̄t. Tertio vt angeli humiliter inceda-
mus & inferiores nob p̄ferētes, eq̄les venerantes, superioribꝫ hūiliter obedientes, oībus nos postponētes. ¶ De his tribꝫ videlicet ordinaliter: humiliter: socialiter dic Bern̄. arbitror q; tu q̄ in ꝯgregatione es, bñ viuis: si tu ordinaliter, hūiliter & socialiter viuis/ ordinaliter vt in omni cōuersatione tua custodias sollicite vias tuas in cōspectu dei et primi, tibi caueas a pctō & primi scandalo, socialiter vt studeas amare & portare infirmitates oīm: et a nemine portari, oībus te exhibere affabilē et tractabilē. ob sequiosū & virtuosum ad oēs, vt oculi oīm sint in te, demonstrātes te digito & dicētes. Hic est fratrū amator & p̄li isrl̄. Et cū hec oīa fecerim⁹ dicam⁹ iuxta ẏbū dñi/ Serui inutiles facti sum⁹: q̄d debuim⁹ facere fecimus/ Humiliter vt de nullo p̄sumas/ hoc est em̄ angelis valde gratū vt supbiā in te ascēdere nō p̄mittas/ sed & te magna faciētē paruū reputes/ Per hāc em̄ humiliterē angelis places & cor̄ ꝑ sortio fruer̄/ si ꝑ oppositā superbiā supbis demonib⁹ associeris,

Secũdo dicendũ est ad dubiũ q̃ angeli sancti tria inferiorib⁹ exhibẽt, scz cõpassionẽ, exhortationẽ, et ad hmõi promotionem siue operis exhibitionẽ. De primo ꝺr Esa. xxxiij. Angeli pacis amare flebunt. De scõo dicit Bern. In omni loco sedul⁹ custos aníe nõ cessat sollicitare eam z assiduis suggestionib⁹ cõmouere. Ideo diligenter q̃libet scrutre debz angelo suo, vt eũ semp custodiat z defendat. De tertio iterũ dicit Bern. Discurrunt angeli medij inter nos z deũ fidelissime portãtes nr̃os gemitus ad deũ: et illi⁹ gratiã nobis deuotissime reportãtes, sm illud Thob. xij. dixit angelus Raphael Thobie senioꝛi. Q̃n orabas cũ lachrymis ego obtuli oratiõnẽ tuã dño z. Si ergo volumus angelis placere, imitemur eos q̃tum ad hec tria, scz cõpassionẽ, exhortationẽ, et promotionẽ, cordis vt delicet oris z opis amicicliã inferiorib⁹ exhibendo. Inferiores aũt nr̃os dicim⁹, nõ cõditione nature: sed q̃ min⁹ habẽtes nr̃o indigent auxilio aut fauore. Primo g̃ nr̃is inferiorib⁹ exhibeamus cordis cõpassionẽ oibus eoꝝ molestijs: paupertatib⁹ z miserijs tã q̃ ꝓprijs cõdolentes. Hoc debitũ exhibuit pauperib⁹ Job cum dicebat. Cõpatiebar ania mea pauperi. Job. xxx. Et non minus apl's. ij. ad Coꝝ. xj. dicẽs. Quis infirmat z ego nõ infirmor, q̃s scandalisat z ego nõ vror. Hunc affectũ cõpassionis ꝓfert Bern. alijs generib⁹ deuotiõis dicens. Multe miserie collecte ante oculos pietatis inspecte: ipe sunt species ex quib⁹ vngẽta optima cõficiunt. Dicunt aũt ideo optima: quia sic cõpatiens omniũ passionũ merita sua facit, nec immerito: q̃ semp cõtingit vt cõpassio cõpatientez plus torqueat. q̃ passio patientẽ. Ideo dñs pferendo finalem sententiã p electis z ꝓtra reprobos. allegat opa misericordie siue cõpassionum genera p electis, in cibando famelicos: vestiendo nudos z. Per hãc ergo cõpassionem hõ angelis placet z ad illoꝝ ꝝsortium pducit. Sed ecõtrario p̃ imisericordiã et crudelitatẽ crudelib⁹ demonib⁹ eternaliter adiudicat. Est tñ verũ q̃ nõ sufficit corde habere cõpassionẽ cum in ope exhiberi potest. Ideo plus illam cõpassionẽ cordis sequitur scz oris exhortatio, vt eis quib⁹ cõpatimur exhortatiõis verba fideliter exhibeamus. Secũdo ergo his qui ignorãtie simplicitate nobis inferiores sunt exhortationis beneficiũ vt in melius pficiant impendamus: exhortantes singulos vt p qualitate status sui in melius pficiant, peccatores vt resipiscant, bonos vt pficiant, tribulatos vt viriliter sufferant: imitantes Thobiam. De q̃ dicit Thob. j. Pergebat Thobias per omnes qui erant in captiuitate et monita salutis eis dabat, vt de nobis dici valeat illõ. ij. Machab. xv. Singulos armauit nõ clipei aut haste munitione: sz sermonibus optimis z exhortationib⁹. Ideo dicit Grego. Unusquisq̃ nostrũ si inq̃ntũ sufficit a prauitate proximũ reuocat, si exhortari ad bene viuendum curat, si eternũ regnum vel supplicium erranti nunciat, cũ verba sancte denunciationis impendit, p̃fecto angelus existit. Hanc ergo exhortationem qui nõ habent ad proximos: non merentur habere in fine vite sue cõsolationem ab angelis: quin potius durissimã demonum pro peccatis suis increpationem: que tandem illos perducit in damnabilez desperationẽ. Sed quia dicit beatus Johannes in canonica sua. j. Joh. iij. Filioli mei non diligamus verbo neq̃ lingua, sz tñ: sed opere et veritate. Ideo vt de necessarijs nihil omittamus de verbis ad opa pcedam. Tertio ergo angelis placere volentes: nostris inferiorib⁹ impendam⁹ operis exhibitionẽ: adiuuantes eos auxilio et consilio: et in omnibus in quibus possumus promouere. nunc eis victualia administrantes, nũc a periculis munientes: nũc a tyrannoꝝ potestatib⁹ defendentes, apud deum pro eis orantes: et in omnibus quibus possumus misericorditer adiuuãtes: z ante omnia opera misericordie sm eorum exigentiam eis exhibentes: que sunt pascere esurientem, potare sitientem z. vt mereamur pro his a domino in finali iudicio audire hanc dulcissimam vocem. Venite benedicti patris mei percipite regnuz. Et ne incidamus in laqueos durissime sententie cõtra immisericordes pmulgãde. Ite maledicti in ignem eternum. Ecce ex supra dictis patet quid facere debeamus vt sanctis angelis placeamus: et eoꝝ consoꝝtium intremus. Cum eñ illis placemus: eis diligenter in suis monitis obedimus:

/runc tanto efficacius ab ipsis custodimur. ptegimur et tuemur. Implorem⁹ g̃ hodie oēs angelos dei vt nos ī h̄ exilio custodiāt z defendāt i q̃tin⁹ sic p eox diligentē custodiam z nostrā ad eos obedientiā valeam⁹ ꝯsequi celestē beatitudinē/vbi cū deo pze z filio z spūsctō oēs angeli regnāt ī secula seculox nūc z in euū. Amen

De sancto Hieronymo p̄sbytero.

Sermo LXXXVII.

vann. XVI.

Labia sacerdotis custodiūt scientiā z legē req̃runt de ore eius q⁹ angelus dñi exercituum est. Malach. ij. Hec ẏba themat̄is ꝯuenienter recitant ad cōmendatiōnē beatissimi doctoris scti Hieronymi/qui magna scia claruit/z tāq̄ angel⁹ dñi catholicam fidē ꝯ hereticox pfidiā defendit/Jō a doctoribꝫ appellat malleus hereticox sox tissimus/Jpe em̄ sua doctrina totū mundū illuminauit/cū ad vtilitatē ecclesie militantis totā bibliā de hebreo z greco in latinū transtulit/put vtilius hoc esse ecclesie nouit/Jpe post psalmos Gloria p̄ri decantari instituit/officiū diuinū ordinauit/epl̄as et euāgelia legi ī missa distinxit/et introit⁹ missarum z gradualia z offertoria ex psalmis recepit/et plures libros ꝯ errores hereticox scripsit/z angelicā vitā duxit/Jdeo bñ ꝯgruūt sibi ẏba themat̄is/Labia sacerdotis zc. Pro gr̄a Aue maria zc. Labia sacerdot̄ custodiūt sciam zc. vbi s. In q̃bꝫ verbis b. Hieronym⁹ dupl̄r venit cōmendandus/Primo ex sacerdotali dignitate et ipius dignissima ꝯuersatione cū dr. Labia sacerdotis custodiūt sciam z legē de ore ei⁹ requirūt/Secō cōmendat ex meritox suorū sublimatōe. cū subiungit/q⁹ angel⁹ dñi exercituū est. Sic g̃ primo in ẏbis themat̄is tangit dignitas sacerdotalis z q̃d ad sacerdotē ptineat/Secō excellētia meritorū et p ꝯsequēs magnū premiū vt sup̄/ A

Circa primū est notandū q⁹ in themate ꝑncipaliter duo notant̄ q̃ ptinent ad sacerdotē/scz scire legē z alios eam docere. Primū tangit cū dicit Labia sacerdotis custodiūt sciam/Secundū: cū subinfert/et legē requirēt ō ore ei⁹/Primo g̃ sacerdos debet legē dñi scire/et eam defendere/Jdeo dicit Ezech. iij. Fili hoīs speculatorē dedi te domui Israel/z audies de ore meo verbum zc. Debet em̄ sacerdos esse vt angelus pugil custos z speculator fidelis/ꝑcauēs insidias nocuas hereticox z alioꝝ mēbrox diaboli/q̃ plures instigādo in laqueū diaboli ꝑcipitāt et ad pctā inducūt/Jdeo sacerdotes dicunt sal terre/z mūdi lumē. xcij. dist. sacerdotes. Huncupant etiā dñi et angeli. xj. q. j. sacerdotibꝫ. Q̃ dñi vocent ptz Exo. xxij. vbi dr. Dñs nō detrahes. i. sacerdotibus/Sic etiā moises de eo q̃ ad iuramentum deducend⁹ erat dixit/Applica illū ad deos. i. ad sacerdotes. Un Exo. xxij. Si latet dñs domus applicabit ad deos z iurabit q⁹ nō extēderit malū in rem ꝓximi sui/Q̃ aūt dicant angeli patet ex themate. Debet g̃ sacerdos tāq̄ angelus ꝓpl̄m sibi cōmissum custodire/vt sit ō nūero eox de q̃bꝫ in ps̄. Angelis suis mandauit de te vt custodiāt te in omnibꝫ vijs tuis/Ue ergo illis q̃ sacerdotale officiū bñt z scia sibi necessaria carēt/tales em̄ legē dei negligunt z alios expedire nesciūt. De talibꝫ dicit Osee iiij. Quia scias repulisti: repellā z ego te ne sacerdotio fungaris mihi/q⁹ tales fungunt̄ sacerdotio sibi/z nō deo/q⁹ alijs viā ad celū nō oñdūt/nec mirū. quō em̄ alijs pñt ostēdere viā quā ipi ignorāt. De illis g̃ dicit saluator Matth. xv. Dimitte illos ceci sunt z duces ceox/Cecus aūt si ceco ducatū ꝓbeat ambo in foueā cadūt. B Talis vtiq; sacerdos nō fuit btūs Hieronymus. q̃ ingenio z studio suo vniuerse ecclesie seruiuit/Jdeo ei⁹ fama nūc p totū mundum ꝓdicat/Un de ipo scribit b. Aug⁹. in quadā epl̄a ad Cirillū sic inquiēs/q̃ magnus itaq; sit iste gloriosissimus Hieronymus. in sue vite excellētissime sctitate/quō pōt patefacere lingua mea cū pene cunctorū nō sufficerēt lingue mortaliū. vt eius excellentiā explicarēt/Liceat ergo hic dici alter Helias. alter hic Samuel. alter h̄ Johannes baptista vite excellentissime sanctitate/Helias z Johānes heremite magnis ciboꝝ z vestium asperitatibꝫ carnē macerarunt/nō minoris vite Hieronymus gloriosus heremita. qui p q̃drienniū ī heremo ferarū tm̄ soci⁹ extitit/q̃nquaginta ānis vt venerabilis Eusebij eiusdem ꝓdilectissimi discipuli littere quas pridie recepi plen⁹. z

melius fatebant, et vt me certius tu id̄ no sti, vinū et sicerā aliqualit̄ nō gustauit. Ab oī carniū z pisciū esu ita se abstinuit q̄ vix ea noīare volebat, coctūq̄ nō nisi ī vltima egritudine bis comedebat. Cilicino sacco carnē veluti ethiops macerās, desup z pā no vilissimo se tegebat, stratū alīū nisi terrā nūq̄ sciuit, nō nisi semel fructib⁹ et herbaꝝ foliis siue radicib⁹ pastus in die, post vespe ras se ozōnib⁹ p̄bens, deinceps vsq̄ ad ho ram secundā noctis ꝓtinue vigilabat, post modū somno fessus in terra dormiēs vsq̄ ad noctez mediā quiescebat, q̄ hora surgēs lectionib⁹ z scripturis sanctis pūs q̄b⁹ tota ecclesia radiat vti lapidib⁹ p̄ciosis intent⁹ vsq̄ ad horā esus p̄durabat, ita flebat pctā leuissima venialia vt q̄s eum estimasset ho minē interemisse. Ter in die cōtinue diris verberib⁹ carnē flagellabat: ita q̄ de ei⁹ coꝛ pore riui sanguinis effluebāt. q̄n verbū ali quod ociosum audiebat vt pestē maxima fugiebat, sibi ocium nullū erat, semꝑ autez aut sacris lectiōib⁹: aut scribēdo: aut docen do cūctos exercitabat. q̄d pl̄a loq̄r, si sctoꝝ singuloꝝ vitas q̄quirerē eo vt puto maio rem neminē inuenirē. Hec Aug. Et subiū git. Sed qz supius Samuelē noiauimus hūc fuisse samuelē ostendam⁹. Hic certe il le samuel q̄ de varijs lr̄aꝝ studijs verberib⁹ euocat⁹ sacre scripture ministerio deputat in cui⁹ vultus lumine dei gr̄a influente v trius q̄ testamēti lumē vidim⁹. In cui⁹ bra chij fortitudine hereticoꝝ ps maxima ē de pressa. Hic certe gloria virtutꝭ nr̄e tranffe rēs vtrūq̄ testamentū ex hebreoꝝ lingua ī grecā pariter z latinā disponēs ip̄m poste ris in eternū totā pene ecclesiā edificauit. Ūn bñ magn⁹ apparet in sapie ineffabilis p̄fundit̄ate. Liberales aūt scias ita pfecte sciuit q̄ relatione oīm nullus adhuc sibi si milis apparet. De scꝑturꝭ ꝓo sacris vti mul tarū epl̄aꝝ suarū q̄s ad me direxit z vt ex perientia didici: equalē sibi neminem vnq̄ noui, hebreoꝝ, chaldeoꝝ: persarū, grecoꝝ, medoꝝ, arabicoꝝ, et pene oīm nationū lin guas z lr̄as tāq̄ fuisset in eisdē nat⁹ z edu catus sciuit. Hec Aug. Ecce quō Hiero nym⁹ alter Helias z alter Samuel merito nūcupat̄. Quō autē alter Johēs baptista ꝓz postea in dubio vno. Ex his patz quō btūs Hiero. in se habuit plenissime primā ꝓphetatē sacerdotis vt vicz legē sciret et cā ꝓtra hereticos z alios quoscūq̄ impugnā tes defenderet. Sicut em̄ custoditi fuerūt filij israel ab angelo p columnā nubis per diē: et p columnā ignis p noctē ne occidere tur per pharaonē et egyptios Exo. xiij. et xiiij. Ita nos custodimur p doctrinam san cti Hiero. tāq̄ p columnā: noctē nostre ce citat⁹ illuminantē: ne appropinquet diabo lus cū hereticis, sed vt nos eruamur et illi tāq̄ egyptij eternaliter submergant̄. ¶

Sc̄dō sacerdos debet legē alios doce re: qđ innuit ī themate cū dr. Et legē requi rēt de ore ei⁹, non em̄ sufficit sacerdoti scire ea q̄ lex diuia p̄cipit: sed oportet vt z alios doceat q̄ legē diuinā impleāt. Hoc ē ꝓtra illos sacerdotes q̄ hūt sciam p quā docere pūt z beu alios docere nolūt: nō attenden tes qđ eis ·j· Pe. ij. dr. Vos estis genus ele ctū regale sacerdotiū, gens sct̄a, ꝓpl̄s acq̄si tionis vt ꝑtutes annūcietis, scz docēdo: q̄ de tenebris vos vocauit in admirabile lu men suū. Istud sciēs btūs Hiero. doctrie alioꝝ libēter insudauit. vñ de eo legit̄. Cū reuerteret̄ de solitudine in q̄ q̄ttuor annis in seruitio dei remanserat ieiunādo z ora do z carnē suā macerādo vt sup̄, remeauit ad Bethleem vt ibi maneret. vbi cepit li bros sacre scripture relegere: vbi z plures religiosi ad eū ꝓfluxerūt z sacras scꝑturas ab eo didicerūt. Sciuitq̄ bñ Hiero. ma gnā futurā mercedē doctoꝝ ī celo, ꝑm illō Dañ. xij. Qui docti fuerūt fulgebūt quasi splendor firmamēti, et q̄ ad iusticiā erudi unt mltos q̄si stelle in ꝑpetuas eternitates. Et q̄ꝑtū ad hoc b. Hiero. et iam bñ habuit angeli officiū. Ūn sicut magn⁹ ille studēs Daniel dū ī scola captiuitatis esset in Ba bylonie: doctorē habuit angelū, sicut dicit Dañ. ix. ¶ Ita btūs Aug. dum anxie cogitaret tāq̄ in carcere positus de letitia z gloria aīaꝝ apparuit ei anīa beati Hiero nymi tāq̄ angel⁹ z docuit eū, sicut ipe Au gustin⁹ scribit ad Cirillū in quadā epl̄a in hac sn̄ia. Eodē nāq̄ die z hora q̄ Hiero nymus mortuus ꝑpetue immortalitatis gloria se induit: dū bypone ī cella mea q̄e ī cerē cogitās auide qualis ines̄set letitia et gloria aīaꝝ cū xp̄o in beatitudīe: cupiens mihi breuē cōponere tractatū de hac ma teria ad preces Seueri quondā Martini

Turonen. epi discipuli, receptaq; carta et calamo breue volui scribere epam Hieronymo, vt quicquid ex hoc sentiret rnderet. Sciebā em in tā difficili qstione a nullo alio euidenti⁹ viuentiū saltē posse doceri. Cū aūt iam scribere salutatiōis exordium Hieronym⁹ ineffabile lumē inulsum nris tribus z nris linguis minime declarandū subito effulsit, et ineffabili inauditaq; oim odoz fragrātia cellulā respersit in q̄ stabā. Hoz z mēbroz virtutes amisi. nesciebaz em eū mortuū z tā sublimē eum sedē i celo accepisse, itaq; qz talē oculi mei nunq; perspexerūt lucē, olfact⁹ meus nō senserat odorem, tā nouis inauditis signis obstupuerā. Inter hec vox illa emicuit. Augustine augustine augustine qd qris. putasne breui immittere vasculo mare totū, breui includere pugillo terrarū orbem, celū frenare ne vsitatos exerceat cursus, q̄ ocul⁹ nullus hoim videre potuit tuus videbit, que auris nulla p sonū hausit audiet tua. q̄ corbumanū nullatenus intellexit, nec etiā cogitauit existimas te intelligere posse, infinite rei finē infinitāq; mensurā quō metieris, potius terrarū orbē puulus teneret pugillus, port⁹ a motu ꝯtinuo celū desisteret q̄ gaudioz et glorie q̄b⁹ broz aie sine fine potiunt minorē intelligeres particulā: nisi vtl ego experientia docear, discurre adhuc breuis tpis spaciū, ipossibilia facere ne coneris donec impleat tu⁹ vite cursus, hic non queras q̄ alibi quo tā felicit̄ ꝓperas inuenire pñt. Ad hec Aug. obstupuit z aliquantulum sumēs audaciā tremebūda voce dixit, q̄s es tu q̄ tā felix es z tā dulcia loq̄ris. At ille, nomē meū q̄ris, Hieronymi illi⁹ p̄sbyteri cui iam epaz mittendā scribere cepisti sum ania illi⁹: q̄ hac hora in Bethleē iude carnis onere depositō: omni celesti comitatu: oī illustrata splēdoz et pulcritudie tā gloriose z tā ineffabiliter ad regnū celoz ꝓgo: ibi sine fine mansura, nullū expecto glorie defectū sed augmentū q̄n iterū iūgar corpi glorificato z nō morituro. Cui Augustin⁹ Utinā viroz eximie tui mererer esse pedisequus, sed q̄so tui seruuli quem dilexisti in mūdo recorderis. vt tuis interuentiōib⁹ a pctis emūder, tua gubernatiōe recto calle inoffenso pede ꝓcedā, tuis defensiōib⁹ assiduis ab inimicis mihi ꝓtinue insidiantib⁹ protegar. tuoq; sctō ductu salutis attingā portū, placeret vtinā volūtati tue aliq̄ mihi interrogāti respōdere. At ille: qō optas dicito. Cui iterū Aug⁹. Uellē intelligere vtrū btoz aie q̄dā velle possint q̄ obtinere nequeāt. Cui ania scti Hiero. Unū Augustine noueris q̄ sctoz anie ita in illa eterna gloria sunt solidate z firmate in dño q̄ nulli sibi inest alia volūtas nisi dei q̄ nihil velle aliud pñt. eterē q̄cūq; volūt z deus vult et implet, nemo q̄ppe nostrum suis fraudatur desideriis: qz nihil pter deū q̄s nostruz optat. Hic ergo scribit Aug⁹, de illa visione Cyrillo. Pluribz horis gl̄iosissima ania ibidē mecū manens: trinitatis sanctissime vnitatē z vnitatis trinitatē: filiū a pīe generationē, spūsscti a pīe z filio ꝓcessionē, angelicas hierarchias et ordines z eorundez btoz spirituū ministeria, beatarū etiā aiaz felicia gaudia z alia vtilia z grauia humanis intellectib⁹ q̄s subtiliter: delectabiliter z euidēter, q̄s etiā mirabiliter: mihi auido patefecit, si linguis hoim loq̄rer nō explicarē sermonē. Deinde ab oculis meis luxista disparuit, sed multis postmodū diebz ineffabilis odorū suauitas remansit. Hec Aug. Ex his ergo patet q̄s efficax studentiū doctor fuerit beatus biero. qz Augustinū docuit de p̄missis: et ecclesiā sanctā totā illustrauit, scripturā aperiēs, bibliā tranferēs et plurimos libros scribēs. Hec de primo principali. ℰ Secōo p̄cipaliter dixi q̄ in ꝟbis thematis notat excellentia meritoz bti Hieronymi. et p ꝟsequēs ei⁹ ineffabile p̄miū a deo: cū dr. Quia angel⁹ dñi exercituū est. nam excellētia meritoz suoz satis intelligit p hoc q̄ demones fugiunt vbi deuote inuocat beat⁹ Hiero. et p hoc merito dicit angelus. Sicut em angelus dñi potestatē habet ligandi z calcandi demones ne noceāt hoib⁹ electis, ꝓm q̄ dicit Apoc. xx. Vidi angelū descendentē de celo habentē clauē abyssi z catenā magnā in manu sua z apprehēdit draconē serpētē antiquū q̄ vocat diabol⁹ z satbanas z ligauit eum p annos mille. id est vsq; ad finē mundi. nā diabol⁹ iam p xpi passionē ligat⁹ est vt nō habeat tantā potestatē nocēdi hominibus quantā habebit in fine mūdi. F

Sic b. Hieronym⁹ pugnat p suis contra diabolū. Hoc bene oīdit Cyrillus in

quadã epistola ad Aug. sic inquiẽs in sententia. Sabinian⁹ hereticoꝝ fautor duas asserẽs in xpo volũtates ꝛ qõ pelus ẽ qñq; in se discordes. ad cui⁹ pbationez adduxit verbũ saluatoris. Pater: si fieri põt trãsfer a me calicẽ istũ. elicies ex hoc rões grauissimas pene inexterminabiles q; xps vna volũtate voluerit passionem fugere. altera eandẽ cogẽte oportuerit subire. Ex his docebat q; xps multa voluit q̃ obtinere non potuit. Et subdit Cyrill⁹. Tantũ i nos doloris excreuit q; magnitudinẽ explicare ne quiuim⁹. quertebat nãq; idẽ pestifer lupus gregẽ nobis cõmissum et quoddã opusculum cõfecit de hoc. falsis pbans rõnibus hoc sic esse. et hoc idẽ opusculũ vt ei fidem darem⁹ gl'ioso ascripsit Hieronymo. Hunius aũt falsitatis noticiã cõperies quidam bone memorie Siluan⁹ sancte eccie Nazareth archiep's sciẽs tibi Augustino gloriosum Hieronymũ ep'lam sup hui⁹ erroris destructionẽ nõ multũ añ sui obitũ edidisse nobis insinuauit. Predictũ q̃ heresiarchã cũ suis discipulis q̃dã die dñico ad ecclesiã hierosolymã inuitaui ad disputandũ et suũ nequissimũ errorẽ reprobandũ. q̃ cũ suis discipulis ꝛ vniuersis nr̃is suffraganeis ꝛ pluribꝫ alijs orthodoxis in dicta ecclesia adunatis disputatio a nona vsq; ad vesperã tẽdit. Dũ ãt dicet⁹ heresiarcha opusculũ p se false cõpositũ glorioso Hieronymo allegaret. has bti Hieronymi iniurias Siluan⁹ ferre nõ valẽs ex maxia dilectiõe quã habuit ad btm̃ Hieronymũ (vñ ꝛ q̃sl ab oĩbꝫ alter Hieronym⁹ dicebat) ꝛ dictũ heresiarchã ptinus surrexit dure eũ increpans. Dũ aũt inter eos longa oriret ꝛtentio. et alter alterũ obprobrijs confunderet: in fine ambo sic statuerũt. q; si vsq; in põtis diei horam nonã beat⁹ Hieronymus hoc opus false cõpositũ euidẽter ostẽderet: pdictus heresiarcha capite puniret. Sin aũt: archiep's Siluan⁹. q̃bus finitis singli ad ꝓpria remearũt. Per totã aũt noctem vnusquisq; nostrũ oriõnibꝫ vacans vigilabat vt nobis in opportũitatibꝫ auxilium eueniret a dño qui neminẽ in se sperantium spernit Statuto aũt die ꝛ hora heresiarcha letus ecclesiã intrauit cũ suis neqcie filijs: hinc inde vt leo discurrẽs. stabat aũt ois fideliũ cõtio in ecclesia: q̃libet sancti Hieronymi clamãs nomẽ. Hieronym⁹ aũt finxit seoriõnibꝫ supplicantiũ nõ intendere ad tpus vt mirabiliꝰ appereꝛ. Et ego õt cyrill⁹ totus pfusus lachrymis q̃d accideret expectabã. cũ aũt nihil mirabile appareret cepit seuire heresiarcha canina rabie vt Siluanus qõ pmiserat expleret. Siluan⁹ g̃ letissimus iuit ad locũ decollatiõis tãq; ad nuptias. et lachrymãtes eos ꝛ alios catholicos his cõsolabat verbis. Gaudete mecum charissimi ꝛ nolite tristari: plus meis peccatis merui q̃ patioꝛ. Post hoc genua flectens ait. O sctẽ Hieronyme adesto mihi si placet q̃q; h ꝛ maiori dign⁹ sum supplicio: tñ ne falsitas locũ teneat: veritati succurre. q; si fas nõ est vt adiuuer: pict⁹ esto mihi vt in hora mortꝭ gl'ie tue nõ sim exps Et sic speculatorẽ alloquit vt ferat. Sed audi mirabilia. Eleuat speculatoꝛ ensem vt vno ictu caput antistitis amputet. et adest subito gl'iosus Hieronym⁹ ꝛ cũctis cernẽtibꝫ manu extẽsa tenet ensem: siluano imperãs vt surgat. deinde heresiarchã increpãs innuẽs scripturas false cõpositas: eiq; minãs ab oĩm euanuit oculis: et heresiarche caput terrã petijt detruncatũ tanq; si ense speculatoꝛ vno ictu ipm amputasset. tunc cuncti q̃ aderãt deo gr̃as egerũt et gl'ioso Hieronymo. Et discipuli heresiarche ad viã veritatꝭ redierũt. Ecce q̃ntũ exemplar hic antistes Siluan⁹ factũ ẽ oĩbꝫ xpianis. Nõ em̃ ille christian⁹ est q̃ p veritate mortẽ timet. Dec Cyrill⁹. Ecce quõ btus Hieronymus pugnat ꝓtra diabolũ q̃ errorẽ dictũq; heresiarchã cõuicit. ¶ Hoc etiam oñdit in q̃dã alio miraculo qõ scribit Cyrill⁹ Augustino in eadẽ ep'la de sancto Siluano quõ diabol⁹ post tã dictũ miraculum inuidia motus in forma Siluani epi quandã vidua visitauit nocte vt cũ ea cõmisceret. q̃ clamãte diabol⁹ in camera in angulo se locauit: et cũ baculis pcussus domum vidue exiuit et ad domũ Siluani p perauit: acsi ipe siluan⁹ hoc nefas ppetrasset. Mane aũt facto cuncti cõcurrerũt dicentes siluanũ incendio dignũ q̃ sub specie sanctitatis tãta mala facere voluisset. Siluanus occulte ad sepulcruꝫ sancti Hieronymi fugit q̃ ibi p duarũ horarũ spaciũ manẽte: quidã venit ei imporerãs et gladio collũ ei⁹ trãsfigere voluit: tũc siluanus

clamauit. Succurre glorioſe Hieronyme et ſtatim ille in guttur ꝓcliū gladiū immerſit, ſtatim caſu alius venit putās hoīem a viro dei interfectū: et ſiluanū gladio interficere voluit, cui accidit vt ꝓmo ꝙs ſtatim vir dei clamauit. Succurre gl̄ioſe Hieronyme. Et ſtatī duo alij eccleſiā intrauerūt: putātes hos duos a ſiluano interemptos tūc ſtatim vn⁹ ex eis furia replet⁹ dixit. Tu mulieres ad tuas libidies cogis7 nūc hōicidiū duplex feciſti: et ſic enſe eu3 perimere voluit. At ſiluanus more ſolito clamauit. Succurre Hieronyme gl̄ioſe, 7 ſtatim huic tertio accidit vt duob⁹ ꝓmis. Nō vidēs alter q̄ ſecū eccleſiā intrauit, ſtatim clamauit ſiluanū necromanticū 7 magica arte ꝟ feciſſe: et ſic dignū incēdio, et ſic ꝓp̄m quo cauit: oēs accurrūt. Siluan⁹ ſtetit vt agn⁹ inter lupos: nil aliud dicēs niſi hec verba. Juſte hec patior: qr̄ i deū meū peccaui graiter. Tūc ſiluan⁹ innocēs capit vt ad ſuppliciū trahat. Tūc ſubiūgit Cyrillus. Hec ad mea ſonāt aures 7 triſtis cū lachrymis veni 7 pl'o manu ſilētiū indicēs: ſed populus magꝭ furore inflammabat. Cū autem extra eccleſiā ſiluan⁹ capt⁹ duceret: cūctis cernētib⁹ gl̄ioſus Hieronym⁹ de loco in q̄ iacebat ſurrexit: tāto circūfultus lumīe vt vidētes ſuſtinere nō poſſent: ſed in terrā caderent: 7 Siluani capiēs dextrā. his q̄ eū captū tenebāt impauit vt dimitterēt. Inter hec mulier obſeſſa catenis manib⁹ 7 pedib⁹ ligata ad eccleſiā portat: et ꝙs ſtatī mulieris pes tetigit limē: diabolus clamauit. miſerere miſerere glorioſe Hironyme, naz ꝓ te crucior ante tps. Cui gloriosus Hieronymus. Nephande ſpūs ab hac ext fa mula 7 tuas fallacias ꝙs ꝫ ſiluanū egiſti i ſiluani forma te demōſtrās detege, et ſtatī diabol⁹ apparuit in oī forma ſic cuz nobili vidua: ita vt oēs Siluanū archiep̄m putarēt, et ſic ſiluano fama reſtituit. Tūc ait hieronym⁹ ſiluano voce leni. Siluane chariſſime q̄d optas tibi placitū me facturū. At ille, mi dñe vt hic me amplius nō relinq̄s At Hieronym⁹, qō optas fiat, et ſtatī ſpacio vni⁹ hore ſiluanus expirauit. Ecce quō gl̄ioſus Hieronym⁹ ꝓ ſuis dilect⁹ pugnat ꝯ diabolū vt angel⁹ fortiſſimus. Bñ g̃ ōr. Angel⁹ dñi exercituū eſt. Ex his patet ad q̄ntā dignitatē ſcia ſacre ſcripture ꝓduxit Hieronymū. Nō aūt ſic alie artes ꝓ q̄bus grauiter correctus fuit: ſicut ipe de ſe refert Hec de ſcō. ℣ Dubitaſ circa p̄dicta An btūs Hieronym⁹ habuerit aliq̄s cōditiōes ſpeciales ꝓpter q̄s ōr angelus exercituū. Rñdeſ breuiter q̄ ſic. Cū ſicut angeli del defendūt oppreſſos ſe inuocātes 7 dirigūt errātes 7 eos p̄cedūt in via: 7 ꝓ orantibus deuote apud deū intercedūt. Ita b. Hieronym⁹ ꝓpter hec tria merito ōr angelus, q̄ fuit ꝓuidus oppreſſoꝝ defenſor. ꝓuius errantiū anteceſſor, et ꝓpicius errantium interceſſor: et ſe inuocātiū adiutor. Primo ergo btūs Hieronym⁹ dicit angel⁹, q̄ fuit oppreſſoꝝ ꝓuidus defenſor. Angeli autem oppreſſos ꝓpter deū ꝓtegūt 7 defendūt ſicut ōr Dañ. iij. Angel⁹ dñi deſcendit cū Azaria et ſocijs eius in fornacē et excuſſit flammā ignis: dū rex babylonis eos miſiſſet in ignē, ſicut herī audiſtiz de feſto ſancti michaelis. Ita btūs Hieronym⁹ ſuccurrit oppreſſis, ſicut de ipo ſcribit Cyrill⁹ patriarcha in dicta epla ad Auguſtinū ſic dicēs. Poſt obitū beatiſſimi Hieronymi q̄dā hereticoꝝ ſecta iter grecos ſurrexit: q̄ ad latinos vſq̄ puenit: q̄ ſuis nephandis rōnibus nitebaſ ꝓbare q̄ aīe btoꝝ vſq̄ ad vniuerſalis iudicij diē q̄n corpib⁹ erūt reuniē de viſione 7 agnitione diuina in q̄ conſiſtit tota btūdo ſctoꝝ ꝓuabunſ: et damnatoꝝ ſimiliter vſq̄ ad diē iudicij nullis cruciarēt penis. Quoꝝ rō talis erat. Sicut aīa i corpe meruit vel peccauit: ita cū corpore p̄mia recipiet vel penas. Aſſerebant etiā de illa ſecta nullū fore purgatorij locū i quo aīe q̄ nōdū de ſuis pctis plenā egiſſent penitentiā purgarenſ. Et ſubdit Cyrillus q̄ hac ſecta inualeſcēte tantus dolor in eū irruit vt pigeret eū viuere. Et ſic cunctis ſuis ſuffraganeis 7 alijs catholicis cōuocatis: ieiunia et orōnes eis indixit: vt diuina bonitas ſuā non ſic pmitteret ledi fidē. Et ecce mira res: et forte ſimilis nūq̄ viſa: trib⁹ expletiz diebz ieiunioꝝ 7 orationū: ſubſequēti nocte gl̄ioſus hiero, ſuo dilectiſſimo filio Euſebio orāti manifeſte apparuit 7 alloquēdo benigne dixit. In hac peſtifera ſecta minime formides: q̄ ſibi finis imponēdus erit, quē Euſebi⁹ nimio ſplendore fulgentem intuit⁹ quaſi de graui ſomno euigilans ꝓ gaudio dulces lachrymas fudit.

ita vt pene vocē formare nō posset, attn̄ q̄ tū poterat clamare cepit, Pater me⁹ Hieronymus es, et hec ꝟba pluries iterās ait, Cur me p̄ deseris certe tenebo: nec dimittā: nec sine tuo filio quē dilexisti gradieris Ad quē Hieronym⁹, Nō te dilectissime fili deserā, vicesimo nāq; die me seq̄ris z mecum ī gaudio sine fine pmanebis. Sz hec Cyrillo cūctisq; fratrib⁹ annūcia vt die crastina iuxta p̄sepe dn̄i vbi meū quiescit corpus omnes in vnū cōuenīant tā catholici q̄ illius secte viri z triū hoim q̄ in hac sunt vrbe hac nocte defuncti cadauera in locū vbi meū humatū est corpus facies portari, sup quos saccū meū quo vtebar, scz cilicinum pones et statim vite ꝑstine restituti hanc extirpabunt beresim. Et sic Eusebio Hieronymus valedicens disparuit. Dane aūt facto Eusebius Cyrillo cūcta narrauit vt ipe fatetur in hac epistola. Et Cyrillus oēs vt dixerat Hieronym⁹ cōuocauit. O mira dei clemētia. Accedēs itaq; venerabilis Eusebius ad singuloz cadauera flexis genib⁹ manibusq; in celū eleuatis sic orauit. O deus cui nihil impossibile vl' graue est immense fortitudinis et ꝟtutis q̄ facis mirabilia mag̃ sol⁹ et nullū in te sperantium spernis, exaudi nunc p̄ces tuoruz fidelium: vt tua quā dedisti fides inuiolata maneat, et vt hic error appareat p merita tui dilecti Hieronymi, introduc in hec cadauera animas quas de ipis egredi voluisti, qua oꝛōne facta cilitio quo beat⁹ Hieronym⁹ supra carnē vtebat tāgēs cadauer ptinus in ipm vite spiritū introduxit, et ita cōsequenter de alīs, et sic oēs perfecte sūt resuscitati et ceperūt animarū beatarū gloriam z pcōz penas tā purgatorij q̄ inferni clara voce oīb⁹ intimare. Et subdit Cyrillus q̄ sibi postmodū dixerūt q̄ b. Hieronymus eoz animas introduxerat in paradysum purgatorij et infernū vt que ibi agebant patefacerēt vniuersis, eisq; dixerit vt ad corpora redirēt z de ꝑpetratis pctis pniam agerēt, quia ea die et hora q̄ venerabilis Eusebius mortuus erat et ipi migraturi erant, z si bene agerent essent cū eo gloriam adepturi, qō et factū est. Quales aut̄ penas narrauerint memini me latius alibi dixisse. Hoc tū scribit Cyrill⁹ q̄ quadaz vice vnū eoz semp flente cur fleret interrogauit. At ille post interuallū dixit, miroꝛ q̄ homines q̄ se moꝛi nō dubitāt tanta securitate viuūt et nō semp flent, nam oēs pene que in mundo excogitari possunt minime pene in inferno aut purgatorio equari nō possūt, vnde si illas experiēta nosceret homo mallet omnes penas quas oēs homines ab Adam sustinuerūt et ad finē mundi sustinebūt simul sustinere q̄ minoꝛi pena q̄ est in inferno aut purgatorio vna die toꝛqueri. Et subiūxit q̄ infernales pene ī nullo differūt a penis purgatorij et ecōuerso, nisi quia iste sunt tpales: ille vero eterne, dixit etiā q̄ tanta diuersitas esset penarū paganoꝛū et maloꝛ christianoꝛū, q̄ licet ineffabiles essent paganoꝛ pene tū q̄si mille videntur respectu aliarū. Hec Cyrillus Augustino vbi sup̄. Ecce quō beatus Hieronymus ad instar angeli fuit, puldus oppꝛessoꝛum defensoꝛ cū fides oppꝛimeret. Secūdo beat⁹ Hieronymus merito dicit angelus, qꝛ fuit p̄ius errātū antecessoꝛ. Ideo de ipo dici potest illud Malach. iij. Ecce ego mitto angelū meum q̄ pparabit viam ante faciē meā. ¶ Nō licet specialiter dictum sit de Johanne baptista: tū cōgruit beato Hieronymo quē btūs Augustin⁹ coequat Johanni baptiste in epla ad Cyrillum dicens. Porro ne aliquib⁹ deridendi laqueū inꝛicere videar Johanni baptiste et apostolis in sanctitate et gloꝛia equalem esse sanctissimū virum Hieronymū fateoꝛ, vñ nondū q̄ttuoꝛ dieb⁹ expletis q̄ in visione habui narrabo nō carnali amoꝛe vel alia causa: sed veritatis amoꝛe p reuelationem diuinit⁹ mihi factā. Quarta nocte p̄cedente cogitanti mihi q̄d laudis z reuerenie Hieronymo retexerem, dū sic disponerem tibi de hoc epistolā scribere hoꝛa nocte media me somnus oppressit: et ecce maxima mihi affuit angelorū multitudo: inter quos plus in infinitū sole fulgentes erant duo viri ita similes vt nulla in eis videret differentia nisi q̄ alter tria serta ferebat in capite ex auro z lapidib⁹ p̄ciosis, alter vero duo, ambo candidissimis induti collob⁹ vndiq; auro et gemmis cōtextis. Accesserūt illi ambo ꝓpe me z sub silentio paulisper steterūt. et inde ille qui tria serta ferebat his verbis me alloquebatur. Cogitas Augustine q̄s debeas laudes de Hiero-

nymi veritate pferre et certe dñi cogitans nondū cogitasti, sed ad hoc ambo venim⁹ et eius tibi gloriā indicem⁹. Ecce certe me⁹ socius quē vides Hieronym⁹ ipe est, q̄ sicut mihi equalis ī vita z sanctitate fuit: ita p omnia in gloria est equalis, et q̄ possum ipe pōt, et que volo ipe vult, et sicut deum video et cognosco: sic et ipe. Certum vero tertium q̄ plus fero illo aureola est martyrū q̄ vitā finiuit corporis, ipe aūt eo q̄ tā patienter et gaudenter in mundo labores penitentias: erumnas: ptumelias: afflictiones, et cetera multa ptulit pmium martyrij nō amisit, tñ q̄ gladio vitam nō finiuit aureolā que in signū martyrij datur talem nō habet. Alia vero duo serta que habemus aureole sunt que solis virginibz z doctoribus dant vt ab alijs discernant. Ad h̄ respondit Aug. vt ipe refert. Quis es dñe mi? At ille. Johānes baptista sum qui ad hoc ad te descendi vt tibi nūciarē Hieronymi gloriā q̄tin⁹ ipm gētibz nūcies. Hoc em̄ sciās q̄ honor et reuerētia q̄ simul sctis exhibet ceteris oibz exhibet, q̄ propter charitatē ineffabilē q̄ seinuicē dilīgūt q̄libet sanctor ita de alteri⁹ gaudet glia sicut de sua, et sic minor de maioris glia gaudet acsi eā haberet. His dictis societas illa discessit. Et subdit Aug. Expgefactus itaq̄ a somno subito tātos sensi charitatis ardores ī tos in me vnq̄ senserā: nec deinceps aliq̄s inuidie aut superbie appetitus in me fuit. Et sequit. Testis est mihi de⁹ q̄ oia nouit añq̄ fiant q̄ deinde tantus in me extitit charitatis feruor q̄ plus alieno bono gaudeo q̄ meo, plus affecto oibz subesse q̄ preesse. Hec Aug⁹. Ecce quō b. Hieronym⁹ fuit pulus errantiū anteceſſor dñi Augustinus a Johe baptista psente Hieronymo sic instruit. et ideo bñ angel⁹ nob vlā dñi ppa rans nūcupat. ℟. Tertio b. Hieronymus bñ or angelus: q̄ est pplcius orantiū interceſſor. Angeli em̄ p deuote orātibz affectuosissime apud dñm intercedūt. Sm illud Thob. xij. Qñ orabas cū lachrymis z sepeliebas mortuos tē. ego obtuli orationem tuā dño. Sicut Hiero. deuoto oratori Eusebio affuit psidio sic scribit Cyrillus in pdicta epla ad Augustinū. Aduenientem em̄ die q̄ venerabilis Eusebi⁹ a btō Hieronymo ī visiōe se migrare sciuerat die tertio peunte languore febrium cōcussus me mor magistri sui Hieronymi se nudū sup terrā a fratribz deferri fecit, et singlos oscu lans frēs: benigna eos p solatione cōforta bat vt in sancto pposito manerent. Deinde saccum q̄ gloriosus Hieronymus indut⁹ erat afferri fecit et supra se poni iussit, ordinauitq̄ se nudū ad instar magistri extra ec clesiā in q̄ iacebat scti Hieronymi corp⁹ se peliri. Post h̄ corpe xpi dñi nr̄i se munies se btō Hieronymo cōmendauit, et sic p triduū corpali locutiōe z visiōe puatus circūstantibz alternatim fratribz psalteriū, passiōnē dñi, et alia sacra legētibz iacuit. Hz audi terribile qō sequit. A die q̄ moritur⁹ erat p duas horas añ btē aīe exitū venerabilis Eusebi⁹ tā terribiles actus cepit pagere q̄ circūstantes monachi pauore territi velut amentes in terra iacebāt. Nā qñq̄ trāsuersis oculi mālbz sil iunctis: facie terribili: voceq̄ dira q̄si sedēs clamabat, nō faciā nō faciam: mentiris, post hoc ad terrā redīes faciem in terrā firmabat in quantū poterat clamās. Adiuuate frēs ne pereā, q̄d monachi videtes lachrymātes z tremētes eū interrogauerūt. Quid habes pater, ad q̄s ille, nō videtis demonuz agmina q̄ me debellare cupiūt. Et illi. Quid te facturū volebāt cū dicebas: nō faciam. At ille, conant nāq̄ vt diuini nois blasphemus inuenīar, et ideo hoc me nō facere acclamabā. At illi. quare pater faciē abscondebas ī terrā. Et ille, vt eor aspectū nō cernerē, q̄ tam turpis z terribilis est q̄ omnes pene q̄ in mundo sunt eius respectu nihil sūt. Inter hec ꝓba act⁹ priores reiterans sic ad extremā horā vsq̄ deuenit. Fratres autem qui astabāt pauore z dolore pterriti velut mortui stabāt q̄d facerēt nescientes, sed omnipotēs deus q̄ suos nō derelinquit in tempore necessitatis ad extremā itaq̄ horā venerabili Eusebio peruenienti glorioſus Hieronym⁹ apparēs cum benigne cōfortauit. cuius aduentum omnis illa demonum turba quasi infinita eius timore pterrita ab eo velut fum⁹ euanuit, et oēs astantes audierūt ab Eusebio has voces. Cur venis pater, quare tm̄ moratus es: q̄so filiū tuū nō derelinquas. Cui subito cunctis audientibz alia vox respondit. Expecta fili ne formides: quia te nō deseram quem tantū diligo. Qua voce audi-

ta breui decursa morula venerabilis Eusebius expirauit, qua ꝙdē hora illi tres ꝙ resuscitati sunt migrauerī: et cū Eusebio ad eterna gaudia vtputa puenerūt. Hec Cyrillus. Ex his ꝫ ptz ꝙ b. Hiero. bñ dr angelus, qr nō solū fuit ꝓuidus oppressor defensor et ꝓtus errantiū antecessor: sed fuit etiā ꝓpic⁹ orantiū intercessor, et hoc ex eo habuit qr gra diuina ꝓuentus sacrā scptura tradēs z in ipa meditās mundū illumīauit, inimicos fidei catholice pstrauit, z credentes saluauit z ī fide ꝓfortauit, qr labia ei⁹ iuxta thema custodierūt sciam legis dei et alij ex ei⁹ ore legē didicerūt z ipleuerūt: eo ꝙ tāc̄ angel⁹ dñi vitā ducēs cūctos exemplari vita deū timētes edificauit z ī bono firmauit. Implorem⁹ ergo hodie gloriosissimū Hieronymū vt sua nos intercessione ab oīb⁹ insidijs diaboli defendat et gratiam viuēdi a deo nob impetret ꝑ Jesum xpm dñm nostrū. Amen.

De sancto Maximiliano.

Sermo. LXXXVIII.

wann. XVII.

Beati sunt seruī illi qs cū venerit dñs inuenerit vigilātes. Lu. xij. Vos estote parati: qr q̄ hora nō putatis filj⁹ hois veniet. Vigilate qr nescitis q̄ hora dñs vr̄ veturus sit. Mat. xxiiij. Hodie agim⁹ festuz bti Maximiliani patroni nr̄i cui⁹ corpus in hac eccl'ia scī Stephani ꝓthomartyris reꝙescit. Et si dignū ē venerari oēs sctos z electos dei ad laudē z gl'iaz oipotētis del q̄ ī suis sctis laudat, specialit̄ tñ illos veneramur q̄rū reliq̄e nobiscū sunt ꝓdite, et magis illos q̄ dū viuerēt sua doctrina nos illuminauerūt. Quāto magis venerari debemus scīm Maximilianū: cui⁹ nō solū habem⁹ apud nos reliq̄as, imo et totū corp⁹ q̄ non solū nūc noster patron⁹ existit: sed z hic dū viueret hāc Patauleñ. ecclesiā suis doctrinis illuminauit z plebem sibi subiectā sanctissima sua vita in bono cōfortauit. Hic vticz ne tyrāni atq̄ heretici sibi subiectam plebē suis erroribus macularēt, diligēter vigilauit vsq̄ ad mortē, qr ꝑ fide martyrio coronat⁹ fuit, q̄re merito brīs z de nūero illorū esse dr, de q̄b⁹ dñs in ꝓbis thematis dic Beati sunt serui illi qs cū venerit dñs inuenerit vigilātes vbi s. Pro gra Aue ma ria. Beati sūt serui illi zc. vbi s. Luc. xij. In his ꝓbis ad pfectū nr̄m duo nobis sūt notanda. vicz Primo vt sim⁹ in diligēti z solerti vigilia ꝓscie nr̄e ne in aliq̄ deū offendam⁹ cū dr. Quos cū venerit dñs inuenerit vigilātes. Scdo pmiū huic merito correspondēs. cū dr a pncipio. Bti sunt serui hic in spe z tandē ī re. A Circa primū ē notandū ꝑm Innocen. in quoda sermone de ꝓfessoribus, q̄ aīa duob⁹ modis dormit ī vicijs, et duob⁹ modis vigilat in ꝓtunb⁹. dormit ꝑ errorē z ignorantiā, dormit ꝑ torporē z negligentiā. Cōtra pmū modū orat ps. Illumīa oculos meos ne vnq̄ obdormiā in mortē, id ē ne obuoluar vnq̄ criminali pctō. Ubi dic glo. et alibi. Delicta q̄s intelligit ab occultis meis mūda me, q. d. Multa sūt q̄b⁹ delinquim⁹ q̄ ignoramus. Cōtra secundū modū dicit Salomon ꝓuer. vj. Usquequo piger dormis q̄n ꝓsurges ex somno tuo, paululū dormies, paululuz dormitabis. Et sequit. Et veniet tibi q̄si viator egestas. Uterq̄ aūt somn⁹ pdictus est damnabilis z mortalis. Nā ignorās ignorabit: et negligēs negliget. Dū ei culpa nr̄e scit pnia nō agit, z iō venia nō dat. Dū cura negligit medicina nō q̄rit, et iō sanitas desperat, qr si ex pigricia nō q̄rit medicinam: nō sanabit sed infirmitate morie. Illud declarat Innocen⁹ ꝑ illud qō scptus est, ij. Re. iiij. Legit em̄ ibi q̄ duo pncipes latronū Rechab et Boana venientes ī domum Isboseth q̄ dormiebat sup stratū suum meridie z ostiaria domus purgās triticum obdormiuit, q̄ pcusserūt eū ī inguine et sublato capite ablerūt. Sed qr vt dicit apl's ad Ro. xv. Quecūq̄ scripta sūt ad nostram doctrinā scripta sunt, vt ꝑ patientiā et ꝓsolationē scripturar̄ spem habeamus. nā oīa ī figura ꝓtingebāt illis. j. Cor. x. Ecce tā is boseth q̄ ostiaria dormiebat. Ostiaria q̄ triticū purgabat a lolio, frumentuz a vicio ipa est rō q̄ discernit bonuz a malo, virtutē a vicio, q̄ si forte ꝑ ignorantiā obdormiuerit vt ostia dom⁹, i. sensus corpis nō custodiat, duo pncipes latronū, i. spūs cupiditatis et spūs supbie q̄ sunt duo vicia. Quia radix oīm malorū est cupiditas. ad quā ptinet omnis illicitus appetitus, et intimū oīs pctī superbia ad quā spectat oīs

iniqua ꝓsumptio ingressi domū statim Isboseth dormientē, id est animū negligentē in inguine feriūt, id est p carnis delectationē occidūt, nihil em̄ magis amicū est voluptati q̄ ocīū. Nō etiā poeta cognouit cum ait, Querit egist⁹ q̄re sit factus adulter. In ꝓmpto cā est desidiosus erat. Hñ g̃ Isboseth vir ꝓfusionis interptat, q̄ dignus est confusione q̄ negligit vigilare. Ideo dicit Hiero. Semp aliq̄d opis facito vt te diabolus inueniat occupatū. Propterea dñs ꝓcepit Mat. xxiiij. Vigilate g̃ q̄ nescitis q̄ hora dñs vr̄ ventur⁹ sit. Et apl̄us ait. j. Pe. v. Fratres sobrij estote z vigilate i oīonibꝫ vr̄is: q̄m diabol⁹ aduersari⁹ vr̄ tanq̄ leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoret: cui resistite fortes i fide B Et si diceret quis. Habeo nūc q̄ vigilare debeo et nō dormire p ignorantiā et negligentiā, q̄bꝫ modis tū vigilare debeo contra illa vicia. Rñdet Innocen. vbi s. q̄ vigilare debem⁹ duobꝫ modis in ꝓtutibꝫ, scz p fidē cordis z p sollicitudinē opis. p fidē cordis aduersus errorem z ignorātiā. p sollicitudinē opis cōtra torporē z negligentiā. Illud oñdit apl̄s. j. ad Cor. xvj. Vigilate z orate et state i fide viriliter agite z cōfortamini vt oīa vr̄a in charitate fiāt opa. Hā sine fide impossibile est placere deo. ad Heb. xj. Et fides sine opibus mortua est. Jac. ij. Ideo dicit saluator Joh. xij. Dū lucē habetis credite in lucē vt filij lucis sitis. Et apl̄s ad Gal. vj. Dū tps habetis operamini bonū ad oēs, maxīe aūt ad domesticos fidei. Sed q̄re. rñdet Innocē. Veniet em̄ tps q̄n̄ necagere poteritis nec videre. q̄n̄ vicz dicet vobis illud Matth. xxv. Ligatis manibꝫ z pedibus mittite cū in tenebras exteriores. Ligati em̄ manibꝫ nō p̄nt agere. et piecti in tenebras exteriores nō p̄nt videre. Vigilate ergo q̄ nescitis q̄n̄ veniet dñs. nā et si nihil sit morte certi⁹: nihil tū hora mortis est incertius. Est enim nobis hora mortis sp incerta vt semp sit nobis suspecta vt ita sp nobis viuere liceat tāq̄ mori semp oporteat. Ex oībꝫ p̄dictꝫ habem⁹ q̄ hō semp dz esse in custodia sue ꝓscie vigilando ne deū offendat omittēdo vel cōmittendo. Hoc aūt nihil aliud est q̄ semp esse i timore dei.

E Illius habem⁹ exemplū i vitaspatrū de abbate Macario quē cū interrogabant frēs quare ita sicc⁹ siue macer esset. Rñdit. Sicut lignū cū q̄ carbones ardentes versant semp ꝓsumitur ab igne: sic hō si mentē suā tenuerit in timore dei ipe timor ossa et⁹ cōsumit. Nō vtiq̄ bñ ostēdit btūs Hieronym⁹ dicēs. Quotiēscūq̄ die illum scz iudicij ꝓsidero: toto corde cōtremisco. et siue comedo siue bibo siue aliq̄d aliud facio: sp videt illa tuba terribilis sonare i auribꝫ meis. Surgite mortui venite ad iudiciū. Ad hūc terorē btūs Hiero. hortabat discipulos suos cū iā esset in vltima egritudine cōstitut⁹ dicēs. Si nr̄ genitor timuisset nūq̄ cecidisset. Primū em̄ oīm malorū fuit ꝓsumptio. q̄ nō timet de se ꝓsumit. quō inter latrones q̄s onustus auro securus gradit. Saluator q̄d nos aliud docet nisi timorē. Vigilate inq̄t q̄ nescitis q̄ hora furventur⁹ est. Hec Hiero. Et post pauca subdit. Nemo inter serpētes cū securitate habitat. q̄ sanctior et sapientior ē plus sp timeat. Cecidit ille sapiēs Salomō. cecidit z et⁹ genitor Dauid elect⁹ fm cor dñi. Timeatis frēs iterū rogo. vndiq̄ timeatis: q̄ beat⁹ est vir timens deū. Ecce quō btūs Hiero. hortatus est discipulos suos ad timorem dei q̄ est vera vigilia qua q̄libet hō hic vigilare debet ne deū offendat. Hunc timorē et vigiliam q̄ntū habuerit sctūs maximilian⁹ patronus noster bñ ostēdit eius legenda. q̄ nō solū p se sed et p rege sibi cōmisso diligētissime vigilauit vsq̄ ad mortem. Nūc ꝓsequēter, ꝓsequēdo secūdū mēbrū diuisionis thematis scdi vel tertij est videndū. q̄re vigilare sp z timere debem⁹ q̄ ignoram⁹ aduentū dñi. aduenientis i morte cuiuslibet. nescimus em̄ q̄n̄ veniet. D

Pro q̄ notandū q̄ fm Inno. vbi s. dñs q̄ttuor modis venit ad nos. ꝑmo z vltio venit semel: scdo z tertio venit sepe. Primo venit in mundū ad redemptionē. vltimo veniet i iudicio ad retributionē. Scdo venit in mentē ad sanctificationē. tertio venit in carnē ad dissolutionē. i. in morte. De ꝑmo dr. Exiui a pre meo et veni in mundū. Jo. xvj. De vltimo. Videbitis filiū hoīs venientē in nubibꝫ celi cum potestate magna z maiestate. Matth. xxvj. De secūdo dicit Ad eum veniemus z mansionē apud eum faciem⁹. Joh. xiiij. De tertio. Cū venerit et pulsauerit ꝓtinus aperiāt ei. Lu. xij. Veīt

vt aiam quã dedit accipiat. pulsat vt p carnis molestiã mortẽ vicinã annũciet. nesciẽs aũt qñ dñs vẽiet. sero: an media nocte: an gallicantu: an mane. Vbi Jnno. p q̃ttuor illas horas intelligit q̃ttuor hois etates. scz puericiã. adolescentiã. iuuentutẽ. atq; senectutẽ. Jn qbꝫ dormit ꝙ negligit z ignorat. vigilat ꝙ credit et opat. Porro ꝙ dormit in vna vigilet saltẽ i alia. qz q̃cũq; hora pctor ꝛuersus fuerit ad pniam vita viuet z nõ morietur ait dñs Ezech. xviij. Nemo tñ longanimitatẽ eius patiã abutatur diutius. qz q̃nto magis deus sustinet in p̃senti: tãto grauiꝰ puniet in futuro. neq; ꝙs p̃stituat longã vitã: qz sic ait saluator. Qua hora nõ putatis filiꝰ hois veniet vbi supꝫ. Jdeo multi se deceperũt ꝓponẽtes penitere in senio. Videmus enĩ ad experientiã q tales in senio minus sunt dispositi q; i iuuentute. et nõ mirũ. qz nõ meruerũt gratiã a deo sibi dari p quã ad deũ ꝛuerti posset. Jdeo scriptuz est Eccs. ix. Quodcũq; põt manꝰ tua facere instãter opare. qz nec opꝰ nec rõ. nec scia. nec sapia erũt apud inferos q̃ tu ꝓperas. Et Eccĩ. v. dz. Ne tardes cõuerti ad dñm: et ne differas de die in diem. subito enĩ veniet ira illiꝰ et in tpe vindicte dispdet te. Illud bñ nobis dñs exẽplificauit de diuite dicẽte Lu. xij. Alia habes multa bona posita in annos plurimos requiesce: comede: bibe. Dixit aũt illi deꝰ. Stulte aiam tuã hac nocte repetẽt a te: q̃ aũt parasti cuiꝰ erũt. O vtinã aduerterẽt hoc illi ꝙ immersi sũt totaliꝫ curis rerũ tpaliũ. ꝙ z tedium bñt in oib; q̃ respiciũt saluteꝫ eoꝝ. vtq; hoc aduertit be. Maximilianꝰ qui post obitũ parentũ suoꝝ diuitũ et fideliũ oia q̃ reliquerũt indigẽtib; distribuit. ꝙ z postea ꝓpter famã sanctitatẽ vite sue electꝰ est et receptꝰ i archiepm Laureacen. postq; sanctꝰ Quirinꝰ anteces ſor suus factꝰ est ꝑmas ecclesie Acquilegien. Cũ aũt scus Maximilianus i vinea dñi in laureato: et i hac Pannonien. eccl'ia q̃ etiã sibi suberat diligẽter aliquãdiu laborasset fructuosissime in extirpandis errorib; infideliũ z vicijs plurimis accessit ad locũ natiuitatẽ sue i Celeyã: volens etiã ibi extirpare errores plures quos ibi pullulare nouerat: z cũ sua saluberrima doctrina plurimos ibidẽ edificasset amputato capite palmã martyrij cõsecutus est.

Sed qz dñs dicit illos seruos btos ꝙ bic diligẽter vigilãt Lu. xij. Bti sunt serui illi ꝙs cũ venerit dñs iuenerit vigilãtes. Est notãdũ ꝙ duplex ẽ btitudo. Una vita altera ꝑfe. Btitudo vie ꝛsistit i spe. btitudo patrie ꝛsistit in re. Jsta ꝛsistit i fide. illa ꝛsistit i gl'ia. ista ꝛsistit i timore. qz btus vir ꝙ timet dñm. illa cõsistit in gaudio: securitate. De beatudine vie dr in ps. Beati immaculati in via ꝙ ambulãt i lege dñi. Sed de beatitudine ꝑfe dr in ps. Beati q̃ habitãt in domo tua dñe i secula seculoꝝ laudabũt te. Jsti ambulãt: sed illi habitãt. qz isti laborant diligẽter vigilãdo vt supꝫ. sed illi quiescunt. isti exercent in lege: sed illi delectant i laude. Bti g̃ sunt fui illi q̃s cũ venerit dñs inuenerit vigilãtes. s; modo bti sũt p spem tandẽ p rem. mõ per fidẽ: tandẽ p speciem siue claram dei visionẽ. mõ p meritũ: tandem per premiũ. mõ p gratiã: tandẽ p gloriam. Acsi dicere vellet dñs suis seruis bñ vigilantib;. Bti estis ꝙ sic vigilastis. qz p hac diligenti vigilia ꝛsequamini pmia in btitudine eterna. Hec est btitudo eterna vt cognoscãt te deũ verũ et quẽ misisti Jesuꝫ xpm. Joh. xvij. Perfecte nãq; btus est cui oia optata succedũt. et certe ꝙ deum videt quicq̃d desiderat hz. Delectaris in sapiẽtia habes qd̃ cupis. qz deus est pfectissima sapiẽtia: q̃ attingit a fine vsq; ad finẽ fortiter z disponit oia suauiter. in q̃ oes thesauri sapientie z scie sũt abscõditi. Delectaris i pulcritudine. si deũ vides habes qd̃ cupis. qz deus est pfectissima pulcritudo in qua desiderant angeli ꝓspicere. Eius pulcritudinem sol et luna mirant. sic dixit btã Agnes Delectaris in pace: si deũ vides habes qd̃ cupis. qz ipe est pfectissima pax ꝙ fec vtraq; vnũ. cuius pax exuperat oẽm sensuꝫ. delectaris in luce: si deũ vides habes qd̃ cupis. qz ipe est perfectissima lux q̃ illuminat oẽm hoiem venientẽ in hũc mundũ. et ipse habitat lucẽ inaccessibilẽ. Delectaris i fortitudine: si deũ vides habes qd̃ cupis. qz deus est pfectissima fortitudo. cui nihil ẽ impossibile. cuiꝰ volũtati nil resistit. ꝙ est fortis z potens sup oẽs deos. Sed z delectaris forsitan in dulcedine. vere ipe est summa dulcedo. De q̃ dicit scptura. Quã magna multitudo dulcedinis tue dñe quã abscondisti timentibus te. Gustate et videte

inquit qm̃ suauis est dñs. dulcis ⁊ rectus, benignus ⁊ pius: Beati sūt ergo illi q̃s cū dñs venerit inuenerit vigilātes. et sic oīa i deo ꝓsequenter optata. Hec Jnno. sm̃aliter vbi s̃. ℣ Dubitaꝝ circa ea q̃ dicta sunt. Sunt ne aliq̃ cause ꝓpter q̃s vigilare debem⁹ in timore del q̃ hic ī via nos ad h̃ monere debēt. Ad hoc rñdet Holgot sup lib. sapie q̃ triplex causa exprimiꝝ ī scriptura q̃re vigilare et vigilanter in oībus nos debem⁹ hīe. Prima causa est hostilitas crudelium inimicoꝝ nobis aduersantiū. Secunda debilitas nostra in resistendo in hac terrestri habitatiōe. Tertia causa est vtilitas fideliter ꝓsequēdi vigilantib⁹. vicz beatitudo. de q̃ sup̃. Primo diligēter vigilare debem⁹ ꝓpter crudelitatē inimicoꝝ nostrorum. Sicut em̃ homies existētes in bello nō pñt bene somno vacare: ita et nos q̃ sumus q̃tidie in bellis multis semp vigilare debem⁹. Vñ in ps̃. dicit. Conculcauerunt me inimici mei tota die: qm̃ multi bellātes aduersum me. Pugnat em̃ ꝫ nos caro q̃ nobis ē intima. mund⁹ extra nos: et demones circūquaq̃. ergo necesse habem⁹ vigilare. Illius habem⁹ exemplū in irrōnalib⁹ Vñ sicut dicūt naturales. grues inter se vigilias diuidūt. et ista q̃ debet vigilare lapidem tenet in pedib⁹ vt si illa dormit: lapis cadens ipam ⁊ alias excitet. Si ergo auis insensata q̃ vigilare nō tenetur. sic sibi prouidet contra somnū: multo magis nos contra somnum cautelā ꝓtinuā hīe debemus. et hoc dico ꝓtra somnū mortalis pcī. qz recte sicut dormiēs nō sentit quicq̃d secum agaꝝ extrinsecus: nisi vehementer tangaꝝ. Ita pcōres multi nisi vehemēter tangāꝝ a deo tribulationib⁹ aut corpis molestia vel aduersitate nō cōuertunꝝ ad deū cui vigilare deberēt: sed in peccatis suis dormientes nō sentiunt se esse a diabolo ligatos et ab oī bono alienos. Hoc attendēs aplus Petr⁹ inqt vbi s̃. Fratres sobrij estote ⁊ vigilate ⁊c. ℣ Et notāter adiūgit sobrie tatē vigilie nō ebrietatē. qz ebrietatē necesse sequiꝝ mult⁹ somnus. Et dicit Holgot q̃ de aduersario nr̃o diabolo est sicut de q̃dā duce Carthaginensi. Iste em̃ dux habuit bellū ꝓtra quosdā de Affrica q̃ erāt nimis auidi ad bibendū vinū. Q̃ intelligēs dux p̃dictus: tunc cōtra eos vsus est cautela illa. Accepit em̃ multa dolia vini ⁊ miscuit cum vino sucum cuiusdā herbe q̃ vocatur mandragora. q̃ quidē herba ē multū somnifera. sicut docet Aresto. de somno et vigilia. Facit em̃ homies ita ꝓfunde dormire q̃ fiunt insensibiles. et ideo solet dari hominibus q̃ sunt ꝓpter aliquā infirmitatē curandam secandi vt possint sine dolore secari. Ille ergo dux dolia vini hac herba infecta dimisit in tentoriis suis ⁊ fugit. derelin quēs ad cautelā tentoria sua. Q̃ cum vidissent affrici gaudētes tētoria intrāꝝ ⁊ inuenientes victualia cū vino in abundātia comederūt ⁊ biberūt de isto vino infecto. ⁊ statim oēs sic oppressi sūt somno q̃ nullo mō se iuuare poterāt. Q̃ explorās dux predictus de nocte redijt sup eos et miseros sicut voluit trucidauit. Ista cautela moraliter vtitur diabol⁹ cōtra homies q̃s temptat. Vinū em̃ q̃ letificat significat gaudium vel lasciuiam secularē. Istam leticiā sine locunditatē diabol⁹ sic cōmiscuit suco mandragore. id est delectatiōe luxurie q̃ oēs ex eo bibentes fiūt q̃si insensibiles. Q̃ patet de istis q̃ inseruiūt gaudijs ⁊ lasciuijs secularib⁹. ℣ Mādragora aūt est herba hñs masculū et feminā ⁊ oīa lineamēta humani corpis in se prefert et ad generatiōis fecunditatē confert. Vñ Geñ. ij. dixit Rachel sorori sue Lye de Iacob viro suo. Dormiat tecum in hac nocte pro mandragoris filij tui. Et ideo merito mandragora voluptatem carnis designat. quia tota munda na locunditas inter homines his diebus diabolo procurante: qui nos semper cautelose debellat de suco voluptatis est infecta. Ideo homines vicios̃i dormiunt in peccatis. Et ad correctionem predicatorum ⁊ eorum qui curam habent reperiuntur insensibiles vt dicat quilibet illud Prouer. xxiij ca. Verberauerunt me et non doluī. traxerunt me ⁊ non sensi: quando euigilabo rursus vina reperiam. Non sic charissimi nos ita faciamus: sed sequamur apostolū vbi supra dicentem. Sobrij estote et vigilate ⁊c. Sobrietas enim est mater omnis virtutis. sicut econtra voluptas et crapula mater omnis vicij. Secunda causa quare in hac vita vigilare debemus est debilitas nostra in hac terrestri habitatiōe. Vñ homo q̃ laceret in domo ruinosa et omni

parte debili ⁊ simul sciret cū hoc q̄ aliquis exteri⁹ ꝯtinuo suffoderet muros ad eū occidendū, vtiq; nō daret se somno si essz prudens: sz ꝯtinue vigilaret. Ita domus anie est corpus luteū vel terreū. ſm illud Job iiij. Qui habitāt domos luteas q̄ terrenū habēt fundamentū ꝯsumunt velut a tinea Fossor est mors q̄ indesinēter nititr̄ pfodere domū nostrā vt furetur aīam cū pctīs si posset, vel cuz penis debitis p pctō. Et lō bñ ór Mat. xxiij. Si sciret pr̄familias q̄ hora fur vēiret vigilaret vtiq; ⁊ ñ sineret pfodi domū suā, sz timendū ē ne de nob fiat sicut de pueris nouiter natis, de q̄bus dicit Aresto. in de somno et vigilia. q̄ pueri q̄ pariunt dormiunt ⁊ habēt oculos clausos: ꝓpter ꝯsuetudinē dormiendi in matrice. Sicut est de multis peccatorib⁹ q̄diu i eis inualuit cōsuetudo dormiendi negligētie, pigricie, et accidie q̄ vigilare nō pñt in bono ope, sed cauendū est eis ne incurrant epilensiam moztaliter. Sicut em̄ epilensia est infirmitas cerebri faciēs hoiem subito et ex inopinato cadere, ita tales quādoq; subito a deo infirmitate moztali tangūt ex q̄ vsu rōnis ꝑuant, et sic in suis peccatis moriunt. Tertia causa quare vigilare debemus est vtilitas fidelis administrationis. sum⁹ em̄ sicut serui vigilātes de nocte ⁊ expectātes aduentū dñi sui de nuptijs redeūtis. Nuptie sūt in celo ineffabilis gaudij ó clara dei visione ⁊ hūanitatis x̄pi cū deitatis ꝯiunctione, q̄ sunt vere nuptie celestes. De q̄b⁹ nuptijs ventur⁹ est dñs nr̄ Jesus x̄ps in die iudicij descensur⁹ ad totū mūdū iuxta sua merita iudicandū. Vigilemus g̃ q⁹ nescim⁹ q̄ hora dñs nr̄ vētur⁹ sit. Mat. xxiiij. Et Luc. xij. dicit dñs. Sint lumbi vestri p̄cincti et lucerne ardētes in manib⁹ vestris: et vos siles hoīb⁹ expectantib⁹ dominū suū q̄n reuertat a nuptijs. vt cum venerit et pulsauerit ꝯfestim aperiāt ei. Sed q̄uis oēs sic vigilare debem⁹ ꝑ temptationes inimicoꝝ nr̄oꝝ ne succūbam⁹. Et specialiter ꝯtra septē fures. i. septē vicia capitalia q̄ nobis furant septē nobiles virtutes. q⁹ superbia nobis furat humilitatē, auaricia misc̄ōiam, luxuria castitatē, ira pacē ⁊ concordiā siue patientiā, gula tpantiā, inuidia primoꝝ dilectionē, et accidia deuotionem. Maxime cū plati et curā animarū habentes vigilare debēt ne oues sibi cōmisse occidant a diabolo aut satellitib⁹ suis hereticis aut alijs q̄buscūq; occasionē pctoꝝ p̄stantib⁹. In cui⁹ signū cū x̄pus discipulos dormientes inuenisset: specialit̄ increpauit petrū dicēs. Symon dormis: nō potuisti vna hora vigilare mecū. Mar. xiiij. acsi diceret. Tu quē ꝯstitui caput alioꝝ specialit̄ vigilare debuisti ⁊ alios ꝑ temptatiōes armare. Hoc vtiq; fecit sc̄us Maximilian⁹ patron⁹ nr̄ q̄ ita ꝓuide vigilauit vt nō solum i ecclia Laureacen. sed ⁊ in oīb⁹ eccles̄ijs suoꝝ suffraganeoꝝ ei⁹ fama ⁊ sanctitas nota fieret i exp̄lū ꝯuersiōis multoꝝ pctoꝝ. Inuocemus g̃ hodie dulcissimū patronū nostrū sanctū Maximilianū vt sicut corporalit̄ nobiscū req̄escit: ita spūal̄r suis intercessiōib⁹ apud deū nos nō deserat sz i oīb⁹ tribulatiōib⁹ ⁊ tēptatiōib⁹ nob⁹ succurrat p̄stante dño nr̄o Jesu x̄po q̄ est benedictus in secula. Amen.

Sermo alius de sancto Maximiliano episcopo. LXXXIX.

O Uliges dominum deum tuū ex toto corde tuo. Mat. xxij. Theophil⁹ in breui loquio diuersarū artiū dicit. In quo igne vitrū frangit, ā magno ꝯsolidat, rō. q⁹ parvus ignis nō est tāte ꝓtutis vt posset sil'et sel'circū quaq; vim ignitiuā inducere. Spiritualiter p ignē intelligit dilectio. De qua Lu. xij. Ignē veni mittere i terrā. Sz p vitrū intelligit hō, ꝓpt̄ debilitatē nature. Cū em̄ iste ignis dilectiōis ē puus tūc vitrū, i. hō frangit̄ tedio et distrahitur ⁊ tepescit in ope, scz q⁹ orat sine deuotiōe, dat elemosynam ⁊ ieiunat cū attediatione ⁊ murmure, sicut em̄ rota nō vncta sonū facit et cantū, sic ⁊ tales sine charitate sunt in murmure. Rō ſm Aug. Talis vnusq̄sq; est q̄lis ē dilectio sua. Si dilectio qua: sic ⁊ opa, si autē ignis dilectiōis est magn⁹ solidat ⁊ roborat hominē i bonis opib⁹, sicut fecit in sc̄o patrono nr̄o Maximiliano cui⁹ hodie festum agim⁹, q̄m charitas ⁊ dilectio eū solidauit vsq; ad mortē quā patiēter p fide sustinuit, q⁹ charitate dī iflāmat⁹ nihil p x̄po aggredi timuit. Unde Hiero. Nihil amātibus durum, nihil difficile, eo q⁹ charitas oīa suffert. Idcirco cum scriba siue legis

doctor interrogauit de mãdato magno, respõdit Jesus dicẽs, Diliges dñm deũ tuum ex toto corde tuo ⁊c. ¶ Circa thema p cõmendatiõe scti Maximiliani nota q signa dilectiõis dei sũt septẽ. Primũ est pctõr vitatio, pñ. Qui diligit deũ odit malũ, i. pctm. Greg. Qui adhuc p illicita desiderla defluit profecto deũ nõ amat. Rõ fm Aug. omel. viij. sup Joh. Charitas ⁊ pctm mortale opponunt, nisi vnũ radicit⁹ euulsum fuerit reliquũ plãtari nõ poterit. Hoc signũ habuit btus Maximilianus, nã cũ vnic⁹ esset fili⁹ nobilis ⁊ diuitis viri in Celeya: quã q̃dã Petronellã esse suspicant. q̃ ciuitas potẽtissima diuitijs locuples ⁊ palatijs marmoreis famosa ⁊ celebris extitit: vt ei⁹ ruine demonstrãt. Jpe septẽnis existẽs cuidã sctõ pbytero tradit instruend⁹ i lege dei. Anno ẏo. xij. etatis sue patre ei⁹ felicit̃ migrãte a seculo, mre ẏo ei⁹ post eũ sex annis dũtaxat in viduitate vuẽte. q̃ defuncta: pcã vitando se i sctã vita custodire studuit. Secundũ signũ dilectiõis dei est oim tpalium abrenũciatio. Hiero. Perfect⁹ xpi seruus nihil q̃rit pter xpm. Et dic cũ apl'o, Q̃ia arbitrat⁹ sum vt stercora vt xpm lucrifacerẽ, et h̃ est signũ p fecti amoris. De q̃ Gre. viij. moral'. Ad cul men pfectiõis tẽdũt q̃ exteriora oĩa relinquũt. Et sic sctũs Maximilian⁹ p⁹ morte parentũ oẽm familiã suã liberalit̃ manumisit de p̃dijs suis distribuẽs vnicuiq; fm suam ẏditionẽ. Residuũ ẏo nõ in cõmertiũ viliũ ⁊ infamiũ psonarũ vt ille fili⁹ pdig⁹ dissipauit: ſz i sinũ pauperũ ⁊ deo'futentiũ abscõdit: cert⁹ ex pmissiõe dñica se post hãc vitã recepturũ cẽtuplũ ⁊ pennẽ gl'iaz possessurũ. Tertiũ signũ dilectiõis dei ẽ ẏturũ freq̃ns opatio. Symõ de cassia. Nescit fe riari dilectio. Cui ꝓsonat Gre. Amor dei opaī magna si est ⁊ cessat opari vbi nõ est, et sic b. Maximilian⁹ milta bona opa opatus est. Hã cũ Eutber⁹ laureacẽ. archiẽps vocãte dño psentẽ mũdũ reliq̃sset, et s. Quirin⁹ fili⁹ illustris Philippi seniorꝭ: q̃ dñs fuit Pannonie inferioris, id ẽ vnius ptis vngarie. et supioꝛis, i. patrie sui⁹ vsq; ad Augustã, q̃ elect⁹ in romanoꝝ regẽ pri mus ex romanis impatoribꝫ fidẽ catholicã et sacrũ baptisma ad p̃dicationẽ Origenis suscepit omniũ vocibꝫ eligeret̃ i archiepm Laureacen̄. Qui post̃q; aliq̃t annos Laureacen̄. feliciter gubernasset ecclesiã: tandẽ assumpt⁹ est ad ecclesiã Aquilegien̄. p p̃mate. Post cui⁹ assumptionẽ b. Maximilian⁹ votis tot⁹ ecclesie acclamãtibꝫ populis eligit̃ in archiepm laureacen̄. De q̃ generalis fama erat. q̃ similẽ nõ haberẽt virũ irrepbensibilẽ vita ⁊ in sctã ꝑuersatione Quo rentẽte tandẽ victo ⁊ ad põtificiũ culmen assumpto in hũilitate, modestia, charitate, tẽperantia ⁊ alijs ẏturibꝫ ampli⁹ creuit ⁊ instetit opibꝫ pietat̃, iusticie ⁊ miseri cordie. Recepta em̃ a btõ Sixto q̃ tũc romane sedi pfuit benedictiõe reuersus suam ꝓuinciam fidẽ catholicam et mores diligẽtissime p̃dicauit ⁊ ea verbo q̃ dixit ope pus fecit. exẽplo xpi q̃ cepit facere ⁊ docere, ignorãtes viuaciter illuminãdo, negligentes in via dei exhortãdo, pteruos arguẽdo, frigidos vera charitate inflammãdo, put hec et silia ad op⁹ boni pastoris ptinẽt. Quartũ signũ dilectiõis dei est verbi dei delectabilis auditio ⁊ ꝑuersatio. Eccl. iij. Qui diligũt illũ seruabũt mãdata illi⁹. Videm⁹ em̃ q̃ amatores audiũt libẽter de amatis fari. Joh. viij. Qui ex deo est ẏba dei audit. et eiusdẽ, xlij. Si q̃s diligit me fmonẽ meu⁹ seruabit. Gre. Unusq̃sq; seipm interroget an deũ diligat si sermonẽ eius seruat. Hoc signũ habuit b. Maximilian⁹ q̃ cõmendatus p̃dicto pbytero noĩe Oranio mire innocentie ⁊ pbate sctitatis viro occulto tñ pter metũ psecutoꝝ vt eũ sacros apices et legẽ dñi in q̃ ipe pbyter satis pfectus fuit instrueret, quẽ ipe puer aure benigna ⁊ intenta libẽtissime audiẽs ⁊ tãq; patrẽ spũalẽ sp comitãs cũcta q̃ ab eo siue ab alijs religiosis ⁊ sapiẽtibꝫ didicit in vẽtre memorie recondẽs diligenter ruminare nõ desijt vt tãq; anial mundũ dñice aptaret̃ seruituti. Quintũ signũ dilectiõis dei ẽ de spũali defectu p̃ioꝝ ꝓtristatio, i. ad Cor. xij. Charitas nõ gaudet iniq̃tati ſz plus dolet. Augul. Qui nõ dolet de malo ꝓximi nõ est in eo charitas dei. Et sic b. maximilian⁹ ꝓdoluit malis ꝓximoꝝ, iõ errãtes ⁊ saucios pctõrũ vulneribꝫ ifundẽs oleũ ⁊ vinũ arguẽdo obsecrãdo, iperãdo, icrepãdo, ad pniaz vocare conabat in oĩ patia ⁊ doctria. Sextũ signũ dilectiõis dei ẽ alioꝝ ad dei fruitiũ p uocatio. De q̃ Gre. Tanto ampli⁹ q̃s deũ

diligit ꝙnto plures alios ad dei dilectionē adducit. Nā ſm Greg. Nullū tale deo ſacrificiū ſīc zelus aīaꝝ. Hūc zelū habuit b. Maximilianꝰ, nā multos gentiles ⁊ paganos ꝙb adhuc plena erat ſua ꝓuincia, iſte pñs ꝑ ſuā ꝑdicationē ⁊ miraculoꝝ operationē ad fidē adduxit, et ſctē matri eccleſie extra quā nemo ſaluari pōt vniuit. Ideo de eo dicimus illud Ambro. in ſermōe de cōfeſſoribꝫ pōtificibꝫ. Quāte ergo huius ſctī patris nr̄i Maximiliani ī eterna beatitudine ſūt glorie q̄ tantoꝝ filioꝝ deuotione letat, in xp̄o eñ. Jeſu ꝑ euāgeliū nos genuit, ⁊ quicq̄d ī hac plebe ⁊ in nob̄ inuenit ꝓtutis ⁊ gr̄e: de miſcōia largitaꝫ dei ꝑ huius ſanctiſſimi pñs nr̄i ꝑdicationēz atq; orationē q̄ſi de q̄dā lucidiſſimo riuulo emanauit. Septimū ſignū dilectionis dei eſt aduerſitatū ꝓpter deum libens baſulatio. j. ad Coꝝ. xiij. Charitas oīa ſuffert. Greg. Qui fortiter amat oīa eq̄nimiter portat. Ratio Bern̄. Omnia grauia charitas facit leuia etiā mortē paruipēdit. Cañ. vij. Fortis vt mors eſt dilectio. Hoc ſignū habuit btūs Maximilianꝰ q̄ oēs aduerſitates huiꝰ mūdi et mortē ꝑ fide xp̄i glorioſo martyrio ſuſtinuit. Nam poſtq̄ ſanctus pontifex in vinea dñi ſollicite fere ꝑ trigīta annos laborāſſet: appropinquāte vocatiōis ſue termino acceſſit ad Celeyā locū ſue natiuitaꝫ in q̄ ſciebat adhuc aliquos errores pullulare. Dūq; illos euellere ſumma diligētia conaret̄ inuidēte ſibi hoſte ſalutis hūani generiſ ceptū negociuꝫ ſimul ⁊ vitā eiꝰ interrupit vna dies infauſta. Dittit eñ a Numeriano et Carino ceſaribꝫ his tribus quidā ꝓfectus Eulaliꝰ ad vrbē Celeyā: vt inſultus hunoꝝ, tartaroꝝ ⁊ aliarū nationū ab oriente venientiū cū fortiſſimis agminibꝫ freq̄nter has terras q̄ tūc romanis ſubeārāt ⁊ tributa ſoluebāt vaſtantiū cōpeſceret. q̄ multas ciuitates ꝑtranſiēs valida manu chriſtianos q̄s inuenit ad idoloꝝ ſacrificia ꝓtraxit, nolēte ꝙ ſibi ꝓſentire diuerſis cruciatibꝫ interemit. Ingreſſus q̄ Celeyā hora tertia noctiſ iuſſit clamare voce ꝑconia vt vniuerſi vtriuſq; ſexꝰ abſq; dilatiōe ad tē plū martis ꝓuenirēt: eūq; placarēt ſacrificijs vt de hoſtibꝫ cū q̄bꝫ erāt cōgreſſuri cōcederet triūphū. Ad cuiꝰ iuſſum cōcurrūt pagani multi: etiā q̄ fidē xp̄i ꝓfeſſi ſunt, alij timore pene, alij leuitate thura idolo cremātes et varias victimas offerētes. Quod audiens btūs Maximilianus cōſtanter ſuppoſt tyrannū arguit, et habita cū eo de fide chriſti longa diſputatiōe: cū idolo ſacrificare nollet: ductꝰ ad phanū martis capite truncatus eſt extra muros vrbis Celeye, tpe btī Gay pape. Anno dñi ducenteſimo octuageſimonono, q̄rto id̄ octobris. Venientes aūt xp̄iani nocte ſepelierūt corpus eiꝰ iuxta ciuitatē humili ſepultura ꝓpter metum paganoꝝ. Hūc ꝙ corpꝰ eius ad Pauiam trāſlatū eſt, vbi cū btō Valentino req̄eſcit. Ibi dñs plurima ſigna ⁊ miracula ꝑ merita ipiꝰ ſicut in vita: ſic ⁊ poſt mortem eius oſtēdere dignatus eſt ⁊c.

De ſanctis Symone et Juda.

Sermo XC.

Judus vos odit ſcitote q̄ me priorē vobis odio habuit. Joh. xv. Scribit beatꝰ Aug. ſup ps. vlij. et hī in. c. ſex differētie. xxiij. q. iij. q̄ ſex ſūt differētie retributionū. A Scilicet reddere ꝑ malꝫ bōa. nō reddere mala ꝑ malꝫ hec ſūt bonoꝝ: ſed ꝓmū melꝰ. Nō reddere bona ꝑ bonū. ſ. reddere mala ꝑ bonis, hec duo maloꝝ ſunt, et poſteriꝰ deteriꝰ. Reddere bona ꝑ bonis, et mala ꝑ malꝫ hec duo mediocriū ſūt, ⁊ ꝓpinquū bonis, qō xp̄s nō arguit ſed plus oportere dic̄, q̄ et ethnici hoc faciūt, poſterius ꝓpinquū malis ꝓuenit tñ ⁊ bonis, vñ etiā lex modū vltiōis ſtatuit dicēs. Oculū ꝑ oculo, dentē ꝑ dēte ⁊c. Judex eñ ñ odio ſed dilectiōe iuſticie malū pene infligit malo, ꝑ malo ab eo cōmiſſo, qō etiā deꝰ iuſtꝰ iudex facit, peſſime ꝙ agit q̄ reddit malū ꝑ bono, ad qō inducit iudiciū qō vtiq; iudex ꝓ xp̄m egerūt, nā cū multa bona ⁊ innumera beneficia eis ꝓtulerit: multa mala ei reddiderūt, verba obꝓbriioſa, ꝓ tumelioſa, ꝑ bonis verbis ſue doctrine vocādo eū ſeductorē ⁊ demoniacū et hmōi, verbera duriſſima flagelloꝝ ꝑ bonis miraculoꝝ i eis factis. Refectionē felleā ꝑ refectiōe ſua ſuaui, demū retribuēt malū mortiſ ꝑ bono vite eis dato, totū ß egit odiū eoꝝ. Ita etiaꝫ ex odio egerūt iudei ⁊ pagani ꝓ ſctōs apl̄os ꝓſequēdo eos vſq; ad mortē, et predixit eis ſaluator di. Si mūdꝰ vos odit ſcitote ⁊c.

B In pñti sermone erũt duo articuli. Primus de odio dei, secundo de odio proximi. Ad euidentiã pmi nota q odiũ dei ẽ duplex, scz actiuũ et passiuũ. Odiũ dei actiuum est q ipe deꝰ odio hz pctores. De q dicit Achior Holoferni Judith. v. Deꝰ illorum scz israelitaꝝ odit iniqtatẽ. Et. Jacob dilexi Esau odio habui. Odit aũt deꝰ non fm passionẽ q est cũ transmutatiõe corpali sic odiũt aialia: q deꝰ incorporeus est, nec etiã odit cũ mutatiõe affectꝰ z volũtatis sicut odit angelꝰ z hõ, q variant in affectibꝫ et motibꝫ volũtatis, deꝰ aũt imutabilis est et vnicũ volũtatẽ actũ habet: q nõ differt a sua voluntate z essentia. Est g odiũ dei ad creaturã ipa subtractio gre: vel nõ cõferre eã: et punitio pcti. Et q oĩs creatura inqntum creatura ẽ bona, q a deo facta. Ideo bñ dr Sap. xj. Diligis oĩa q sũt z nihil odisti eoꝝ q fecisti. Et sic ñ odit nec punit peccatorẽ inquantũ creaturã: scz inqtũ pctorẽ, id ẽ rõne mali qõ ipe deꝰ nõ facit. Quãuis aũt odiat oẽm iniquitatẽ, pcipue dicit Salomon deũ sex odire, et pmaxime septimũ qõ addit. L Dicit eñ puerb. vj. Sex sunt q odit dñs z septimũ detestat aĩa eiꝰ. Oculos sublimes, i. supbos z arrogãtes. Linguã mendacẽ q scz est habituata i mendaciꝫ dicẽdis. Manꝰ effundẽtes sanguinẽ innoxiũ, i. crudeles et hõicidas. Cor machinãs cogitatiões pessimas vt faciẽtes cõturatiões z pditiões tractãtes. Pedes veloces ad currendũ in malũ, i. q pcipitanter et sine ꝯsideratiõe festinãt ad mala. Testẽ fallacẽ, i. mẽdaciũ i iudicio. Septimũ est q seminat inter frẽs discordias. Secundũ odiũ dei dr passiuũ q eũ odiũt pueri pctores. Et de isto sũt tria declarãda. Primum dr modalitas, scõm causalitas, tertiũ gratuitas. Primũ dr modalitas. D Ubi videndũ est quõ deꝰ possit odio haberi vt dicit xps i themate, et in eodẽ ca. dicẽ. Viderũt z oderũt me z patrẽ meũ. Modũ declarat s. Tho. ij. ij. q. xxxiij. ar. j. dicẽs. Odiũ est q̃dã motꝰ appetitiue potẽtie q nõ mouet nisi ab aliq̃ apprehẽso. Deꝰ aũt dupliciter apprehendi siue cognosci põt ab hoĩe. Uno mõ fm seipm, vt cũ p essentiã videt. Alio mõ p effectus suos, qñ vicz inuisibilia dei p ea q facta sũt intellecta ꝯspiciunt. Deus autẽ p essentiã suã est ipa bonitas, quã nullꝰ odio põt hẽre, q dr rõne boni est q amet. Et iõ impossibile ẽ q aliq̃s deũ p essentiã vidẽs odio eũ habeat. Effectuũ aũt dei q̃dã sunt q in nullo põt esse ꝯtrarij voluntati bũane / vt creare: bñfacere: esse: viuere: intelligere, q̃dlibet eoꝝ est appetibile z amabile oĩbus. Uñ fm q deꝰ apphendit vt actor hoꝝ effectuũ: nõ põt odio haberi. Quidã sũt effectus dei q repugnãt inordinate voluntati bũane: sicut ẽ inflictio pene et coertio siue exhibitio, cohibitio pctoꝝ p legẽ diuinã q volũtati p pctm deprauate repugnat, z iõ in ꝯsideratiõe taliũ effectuũ deꝰ ab aliq̃bꝫ odio hr: inqtũ scz apprehendit vt pctoꝝ, prohibitor z afflictor. et fm hãc ꝯsideratiõnẽ põt declarari L Secũdũ de odio dei qõ dicit causalitas. Ad cuius euidentiam nota q deꝰ potest odio haberi ab aliquibꝫ tripliciter, et ex triplici causa. Primo qr phibitor pctoꝝ. scõo qr inflictor aduersoꝝ, z tertio qr impeditor cupitoꝝ. Primo aliquẽ deũ odiũt inquãtũ est phibitor pctoꝝ. Exẽ ei q deus phibet aliq̃ mala, q aliq̃ vellẽt facere sed ꝯscia remordet et non sinit ita libere agere sine stimulo remordẽte, vel etiã quia alij nõ assentiũt in malis voluntati eorum ducti exhibitione dei: ideo odiũt deũ qr talia phibuit. Scõo aliq̃ odiũt deũ ꝓpter aduersa z penas qs sustinẽt a deo, et de numero hoꝝ sunt dãnati. De q̃bꝫ ps. Superbia eoꝝ q te oderũt ascendit semp. Nõ tñ q̃cũq̃ odit penas: odit deũ, nã multi odiũt penas q tñ ex reuerẽtia diuine iustitie eas sustinent patiẽter. Uñ dicit Aug⁹. x. ꝯfeꝭ. q deus mala penalia tolerare iubet nõ amare, sz prumpere in odiũ dei puniẽtis tanq̃ iniuste puniat, qõ faciũt dãnati, boc ẽ odire diuinã iustitiã. Tertio aliq̃ odiũt deũ cũ nõ pspere succedit eis q̃ volunt, quod tñ ptinet ad magnũ beneficium dei. Unde dicitur. ij. Machab. vj. ca. Non sinere peccatoribus ex sententia agere, id est fm desiderium eorum, sed statim vltiones adhibere magni beneficij indicium est. F

Tertium de odio dei declarandum dicitur gratuitas. Est autem odium dei maximũ et grauissimũ omniũ peccatoꝝ, quia opponitur dilectioni dei quod est optimũ bominis, optimo eñ opponitur pessimus fm philosophũ. viij. ethicorum. Doc magis declarat sanctꝰ Thomas scõa scõe. q.

xxxiij. ar. ij. Omne em̄ pctm̄ mortale cōsistit in voluntaria auersione a deo, hec autē auersio p se q̄dem importat in odio dei, in alijs pctis p aliud z q̄si p quandā pticipationē. Sicut em̄ volūtas p se inheret ei qō amat: ita p se refugit qō odit. Ūñ q̄ñ aliquis odit deū: volūtas eius fm se auertit a deo, sed in alijs pctis: puta in fornicatione voluntas nō auertit a deo fm se sed fm aliud, inquantū scz appetit inordinatā delectationē q̄ habet annexā auersionē a deo. Semp aūt id qō est p se pncipalius est eo qō est p aliud. Ūñ odiū dei est grauī inter alia pctā: et ptinet illud ad pctm̄ in spiritū sanctū: put est speciale genus peccati. Ideo aūt nō cōputat inter species eius: q2 reperitur in q̄libet specie ipi. Est etiā illud peccatū grauī infidelitate, rō em̄ pctī infidelitatis est ex odio dei, circa cui veritatē est fides, z ideo sicut causa est potior effectu: ita odiū dei maī pctm̄ ē q̄z infidelitas. Quantum aūt ad secundū articulū q̄ erit de odio pximi. In q̄ tria veniūt declarāda. Primū dicit diuisio, secundū fructificatio. tertiuz punitio ℞ Ad euidentiā pmi nota q̄ duplex ē odiū hoīs, scz iustiz cū discretiōe, impijz z cū malignatiōe. Primo iusti habēt odiū ad tria mala: scz offense deitatis, prauе societatis, et nociue ꝓpinquitatis. Primo iusti odiūt offensam deitatis, i. oēm iniq̄tatē z pctm̄ inq̄ntū est offensa dei z ō rationē et salutē ꝓpriā siue sit ī se siue ī alijs, iuxta illud ps̄. Omnē viā iniquā, id est iniquitatis actū odio habui, sicut aūt odire in se vicia et q̄ impediūt salutē est licitū z sanctum odiū, fm illud ps̄. Iniquitatē odio habui. sed nō ꝓprie odiū est, ita z odire vicia alioz et qō in eis est impedītēs ꝓpriā salutē: laudabile et virtuosum. ps̄. Perfecto odio oderam illos, scz pctōres detestando vicia eorum. Discernūt nāq̄z iusti naturam a culpa in odio suo, nā ita odiūt culpā in se z in pximis q̄ diligūt naturā, et merito: q2 creatura inquantū creatura a deo est z bona: ō diligēda z amāda. Signū aūt huius scz q̄ diligāt naturā z odiūt culpā est q̄ cū videt indigentiā nature subuenīūt illis quoz vicia odiūt. Et ℏ est qō ait Aug. Sic diligēdi sunt hoīes vt eoz nō diligāt errores, q2 aliud est odisse qō fecerūt scz pctm̄, et aliud qō facti sūt, id est naturā qō vtiq̄z licet. Et Leo papa dicit in. c. odio. lxxxvj. di. Odio habeant pctā nō hoīes. corrigant timidi, tolerent infirmi, et q̄ castigare seuerius necesse est, nō seuientis aīo plectant sed medētis, et quia eiusdē rōnis est velle alicui bonum: et appetere alicui aliqō malū qō ꝓcederet in bonū eius. Sicut desiderare abscisionē manꝰ vt seruaret vita hoīs. Ideo recte iusti optāt altē mala tpalia pctōrib⁹ vt emendent de iniquitatib⁹ suis. Tale odiuz habuerūt sancti apli Simon z Judas cōtra duos magos Zaroen et Arphaxat q̄s scūs Matthe⁹ de ethiopia fugauerat corrigēdo z detegēdo pstigia eoz, sanādo eos q̄s arte magica imobiles z mutos fecerūt impcando eis malū pene p serpētes, vt saltem sic puniti conuerterent: qō tñ minime fecerūt vt hī ex legēda, cui⁹ ptē hic applica. Secō odit iustus prauā societatē ex eo q̄ multū nocere pt. iuxta illud ps̄. Odiui ecclesiā malignantiū. Et pcipue societas hereticoz odiēda est z vitāda. q2 vt dic apls. Sermo eoz vt cancer serpit. Et Jesus syrach Eccī. xxv. dicit. Tres species odiuit aīa mea, pauperē superbū, diuitē mendacē, et senē fatuū et insensatū. Paup superbus est q̄ rebz tpalib⁹ indigēs ita se habet in exteriori apparatu acsi diues esset, vel qui est vacuus scīa z intellectu ponit se ad ardua et difficilia, vel q̄ ꝓtutib⁹ paruus magna ō se extimat. Diues ē magis detestabil in mēdacio, q2 nō habet occasionē mentiendi scz necessitatē, vel diues in virtutib⁹ et sciētijs cui⁹ mēdaciū multū nocet. Senē fatuū in locutiōib⁹ vanis z lasciuis, insensatū q̄ ad cognitionē spūalīū. Tertio odit iust⁹ nociuā ꝓpinq̄tatē, ꝓpinq̄ em̄ hoīs cōlter nō q̄rūt nisi terrena de eis bonoz diuitias et hmōi q̄ impediūt salutē ꝓpriam, et diligere eos: et hmōi esset assentire volūtati eoz̄ z tradere se mūdo, qō fiendū nō est: sed detestandū, z odiēdi sūt q̄tū ad ista, i. babēdi in displicētia. Et sic intelligit illō qō ꝓps ait Lu. xiij. Qui nō odit pr̄em z matrē frēs et sorores ꝛc. nō pōt esse meus discipul⁹. Et illud Joh. xij. Qui odit aīam suā in ℏ mūdo, id est quantū ad ea q̄ sunt mundi, vt vicia et pctā z delectatiōes carnis detestando et vitando: in vitā eternā custodit eam. Sunt em̄ ī hoīe due ptes, scz intellectiua et sensitiua. Intellectiua seu rō q̄ sp opta-

tur et hortatur ad optima: appetit virtuosa et odit vicia ꝛ pctā. et qz ista est ps ꝓncipalis in hoīe. ideo q̄ virtuose viuit vere diligit seipm ſm rōnem: et virtuose odit se scz ſm ptē sensitiuā q̄ est inferioꝛ ps in hoīe et nō appetit nisi placētia carni: etiā si sint viciosa. Odire g̈ aīam suā in ꝫ mūdo est odire vicia ꝛ delectabilia ſm mundū et carnē vbi ꝫ pctm̄. et talis ꝓprie loquēdo nō odit sed vere diligit se: qz in vitā eternā custodit aīam suā rōnalem vt ſnret in eā. Secundum odiū est impij ꝛ cū malignatiōe. De q̄ ꝺr Genē. xxxvij. de fratrib Joseph q̄ oderunt eū: nec poterāt el quicq̄ pacifice loq̄. Et de egyptijs Exo. j. qꝫ oderāt filios ſrael. ℣ Pro cuius euidētia nota qꝫ perſi odiunt deū: seipos et primū. Primo odiunt deū inq̄tū est punitoꝛ sceleꝝ suoꝝ et flagellat ꝛ phibet mala q̄ optāt ꝑpetrare: sed aliqñ nō valēt. et de hoc dictū est ſ. in ꝑmo articlo. Scōo mali odiūt seipos cōmittendo pctā mortalia aut ꝑmanendo in eis. qz p hoc occidūt aīas suas priuādo eas grā ꝛ gloria ꝛ exponēdo eas eterno ign̄i. Ideo dicit ps. Qui diligit iniquitatem odit aīam suā q̄tum scz ad ptē intellectiuā q̄ est principalioꝛ. nā q̄tum ad ptē sensitiuam nimis se diligit. Tertio mali odiūt primos intendētes malū eoꝝ inq̄tū malū. id est solū in nocumentū eoꝝ. ℣ Et tale odiū primi sp est pctm̄ et ſspeciale pctm̄ distinctū ab alijs ꝛ mortale qñ est ſm deliberationē rōnis. Quantē sit mortale hꝫ ex scptura. dicit em̄. j. Joh. iij. Qui odit fratrē suū homicida est scz aīe sue. sed nō occidit aīa nisi ꝑ mortale. qz mortale gratiā extinguit q̄ ē vita spūalis aīe. Et itez. j. Joh. ij. Qui odit fratrē suū in tenebris est. tenebre aūt spūales sunt pctā. Et Leuit. xix. ꝑcepit dñs. Ne oderis fratrē tuū in coꝛde tuo: sed facere ꝓtra ꝑceptū est pctm̄ mortale. Oditunt aūt mali cōiter bonos. Rō est. qz vt dicit Salustius. Veritas odiū parit. ꝛ iusti veritatē dicūt rephendētes malos cū oporteꝫ. Sic odiebat Achab Micheā dicens. Nō ꝓphetat nisi malū ꝛ ideirco odi eū. iij. Re. xxij. Propter qđ xps dicebat Jo. vij. Me odit mundꝰ qz testimoniū phibeo de illo: quia opa eius mala sunt. Ita odiuit q̄ dam puella diaconū sanctū quē apli sancti ab infamia liberauerūt. dic vt in legenda

K Secundū de odio primi declarandū dicit fructificatiōis. Ad cuius euidentiam nota qꝫ odiū ꝓducit tres fructus pessimos. Primus dicit induratiōis. secūdus crudelitatis. tertius damnificatiōis. Primus fructus malus odij ꝺr indurationis. Indurat enim odiū coꝛ terribiliter vt merito de odiente possit illud verificari qđ dicit de diabolo Job. xlj. Coꝛ eius indurabit quasi lapis. Cōditiones aūt duri coꝛdis ponit Bern̄. in li. de cōsideratione dicens. Coꝛ durū est qđ ꝓtritiōe nō scindit. pietate nō emollit. ꝑcibus nō flectit. minis nō cedit. flagellis obdurat. Hec oīa impleri videnꝫ in odiente. nam coꝛ eius nō pōt habere cōtritionē. vñ nec in ꝓfessione absolutionē. nec veniam. nec cōmunionē. Ex ꝓesse em̄ ꝺr in. c. falsas. de pe. di. v. qꝫ talis q̄ odium tenet in coꝛde admitti non debet ad penitentiā. scz qꝫ absoluat a cōfessoꝛe. et quāto magis ꝑmanet in odio tāto magis indurat. Pietate nō emollit talis. qz ꝛ si vt deat inimicū in aduersitate nō cōpatitur. sed appetit ei malꝛa mala vsq̄ ad cōsumptionē. Sicut iudei odientes chr̄istū non fuerūt moti pietate ad ipm cū videret eum terribiliter flagellatū. qđ tñ fecit pilatꝰ flectendo eos ad pietatē erga eum. sed omnino voluerunt eum crucifigi vt satiarentur de penis eiꝰ acerbissimis. Item odiēs nec flectit ꝑcibus. Nam si amici ꝛ vicini religiosi ꝛ ꝓlati deprecent tales vt odia dimittāt ꝛ inimicicias nō acquiescūt. ꝙnimo nec ꝑcibus eiꝰ ad quē odiū habent etiā iniuste flectunt ꝑcibꝫ. Sicut nec iudei ꝑcibꝫ Stephani ozantis ꝑ lapidātibꝫ quē iniuste oderāt. Item nō cedit minis odiēs. qz et si fiāt ei ꝓminatiōes a ꝑdicatoꝛibꝫ mltoꝝ malorꝝ q̄ deꝰ ꝑ odio infert ꝛ ꝑcipue eterne damnationis non videt curare sed nec minas dei. Itē odiēs flagellis obdurat. nam incurrit dāna ꝛ infirmitates. moꝛtē familie sentit et tū odiū tenet. vñ et in nouissimo male habebit. sicut dicit sapēs. Coꝛ durū male habebit in nouissimo. qz in moꝛte cū odio trā siens a demonibꝫ cruciādus ad inferna deꝛscendet. Secundus pessimus fructus odij est crudelitas. nulli placere sinit odiuz nec amico nec consanguineo. Cayn ex odio ita crudelis factus est vt non parceret germano Abel innocenti. Egyptij qz oderāt

bebreos, vt habetur Exo. j. affligebãt eos multis modis z obprobriis: adeo crudeles effecti ad eos vt mãdaret Pharao oẽs mares cũ nascerent submergi i flumine: quid crudelius esse poterat. Iratus herodes ex odio quẽ cepit ad regẽ iudeor recẽter natum scz xpm vt occideret eũ: occidit oẽs pueros etiã filios ꝓphetas a bimatu et infra in finibꝫ Bethleem reptos, vt hĩ Matth. ij. Lancea Longini militis nõ fuit ita crudelis sic est odiũ, qz illa trãsuerberauit corpꝰ mortuũ, odiũ aũt aiam viuentẽ z aliqñ corpus. Tertius fructꝰ odij ẽ damnũ Nã odiũ q̃rit in exoso septẽ genera dãnorũ vel sil' vel sepatim, et in q̃libet est mortale. Primũ i substãtia appetẽs q ipam amittat vel diminuat, et ad hoc opat si põt p se vel p alios. Scõm in fama, qz detrahit sibi et bona audita de eo peruertit dicẽs malam intentionẽ habere. Tertio i patria, qz querit quõ expellat de ciuitate vel saltem hoc desiderat. Quarto in familia, qz appetit infirmitates: vel mortẽ filiorꝫ: vel dãnationẽ z iniurias eiꝰ. Quinto in libertate, qz appetit q incarceretur ꝓpter debita vel alia, etiã q seruituti subijciat. Sexto in corpore, qz cupit illum infirmari vel mori, vñ et imprecat ei multas maledictiones, z si ipe nõ velit p se occidere: optat tñ vt alius vel deus hoc faciat in vindictã sibi. Septimo in aĩa, qz vellet animã eiꝰ ad inferna descẽdere. Quodlibet horꝫ q̃s appetẽs primo ex odio mortaliter peccat. Ita nõ fecerũt scti apostoli Symon z Judas: sed salutẽ proximorũ valde dilexerũt: ita q in Persia p annũ et tres menses plus q̃ sexaginta milia hoĩm cũ rege cõuerterũt, vt hĩ in legenda: quã hic applica. ℣ Tertiũ de odio primi declarandũ or punitio. De q̃ loquit ps. Q̃ osuerũt aduersum me mala p bonis et odium p dilectiõe mea. Cõstitue sup eũ peccatorẽ z diabolꝰ stet a dextris eius. Cũ iudicat exeat cõdemnatus zc. Vbi tangit triplex punitio odij, scz tpalis, spũalis, z infernalis. Primo punitio tpalis, ibi. Cõstitue sup eũ peccatorẽ, id est ꝓstitues sup odientẽ peccatorẽ, scz ad dominandũ z affligẽdum. Sic accidit odientibꝫ q in punitionẽ pcti eorꝫ deꝰ subijcit eos pctoribꝫ qui affligant eos. Sicut factum est in iudeis xpm odientibꝫ p Titũ et Vespasianũ. Jõ dicit ps. Dñati sunt eorꝫ q oderunt eos. Scõo punitio spũalis notat ibi. Diabolus stet a dextris eiꝰ. Dextra spũalis hois est opus de genere bonorũ, vt elemosyne: ieiunia et hmõi. Sed stat diabolꝰ ad dextrã odiẽtis, qz tollit sibi fructũ oĩs boni opis. Nam vt ait apls. j. ad Corꝫ. xiij. ca. Si distribuero oẽs facultates meas in cibos pauperũ, et si zc, nihil mihi pdest, scz ad meritum sine charitate hec faciendo. Ideo vt ait Aug⁹. tolle charitatẽ: odiũ tenet, nil ita ꝓrarium charitati vt odiũ. Impossibile est q̃ charitatẽ dei inesse vbi est odiũ, ꝓpter qõ diabolus a dextris eiꝰ stare dr, scz ad auferendũ sibi fructũ. Tertio pnnitio infernalis notatur ibi. Cũ iudicat scz in morte a deo exeat cõdemnatꝰ ad penas eternas, sicut patet in parabola Matth. xviij. de seruo debitore decẽ miliũ talentorꝫ: q ex eo q noluit ꝓseruo dimittere centũ denarios: qõ signat retentionẽ odij ex iniuria recepta tradidit eũ tortoribꝫ, i. demonibus q̃sq redderet vniuersum debitum, qõ exponit de odio, ꝓpter qõ q̃s mortẽs cũ eo ꝓdemnat ad penã inferni. Ita ꝓpe odiũ duorũ magorꝫ ꝓdictorꝫ euenit: q ictu fulminis i carbones sunt cõuersi z ꝓpetuis cruciatibꝫ addicti, qz i ciuitate q̃dã noie Semair, lxxx. pontifices idolorũ cõtra eos cõcitauerũt p q̃s in templo solis sunt trucidati. Applica hic legendam vsq ad finem zc.

Sermo alius de sanctis Symone et Juda aplis. **XCI.**

wann. **XVIII.**

Amis honora

In ti sũt amici tui deꝰ: nimis cõfortatꝰ ẽ pncipatꝰ eorꝫ. ps. cxxxviij. et canit eccl'ia i officio hodierno. Quantũ p ceterꝫ dei scti sũt honorãdi apli liquet ex multis singularibꝫ progatiuis q̃bꝫ xps dñs illos p ceteris honorauit z magnificauit.

A Jpi em sunt q̃bꝫ dñs pmũ tradidit corpus z sanguinẽ suũ in cibũ z potũ: et vt aliis in sui memoriã darẽt et ipi celebrãdo sumerẽt pcepit: cũ dixit. Hoc facite in meã cõmemorationẽ. Hi sunt q̃bꝫ pmũ dñs dedit ptãtẽ remittẽdi z retinendi pctã dicens. Quoꝝ remiseritis pctã remittunt eis, z q̃rũ retinueritis pctã retẽta sũt eis. Hi etiã sũt q familiariter cũ dño hic in mundo vixerũ.

quos ꝛ dñs instituit iudices super duodecim tribus israel dicēs. Vos sedebitis sup sedes, xij. iudicātes duodecim trib̄ israel, hoc est oēs viuos ꝛ mortuos. Erūt enī assessores xp̄i dñi in finali iudicio. Ideo merito sunt a nobis honorandi, q̄ ꝓpheta testante sunt nimis honorati, q̄si di. Tantus honorē nō valemus eis hic impendere in hoc mūdo quin sint maiori honore digni. Specialiter aūt a nobis sunt honorandi hodie sancti ap̄li Simon ꝛ Judas q̄bus nō solū ea q̄ dicta sunt cōueniunt. Sed et etiā ampliori p̄rogatiua relucēt, q̄ cognati sūt xp̄i dñi, q̄ filij sororis virginis būdicte, quor̄ pater Cleophas. Ideo bñ ꝺ eis recitat thema p̄missum. Nimis honorati sunt amici tui deus ꝛc̄, vbi supra. Pro gr̄a dicam⁹. Aue maria. In his ꝟbis duo nobis insinuāt ad laudē beator̄ ap̄lor̄ Simonis et Jude vicz ip̄or̄ honor et p̄rincipatus siue dominiū, honor tangit cū dicit Nimis honorati sunt amici tui deus, p̄ncipatus vero siue dominiū vel auctoritas cū subiungit. Nimis cōfortatus est p̄rincipat⁹ eor̄, scz a xp̄o dño q̄ eos p̄ncipes constituit sup omnē terrā. Circa p̄imū est aduertēdū q̄ glo. exponit ħ ꝟbū nimis. i. valde vel vltra q̄z dici posset. Sunt ergo valde honorati vel honorandi ap̄li quor̄ hodie festū agim⁹ q̄ amici dei. Dicit enī ꝓpheta, Nimis honorati sunt amici tui de⁹. Et saluator Joh. xv. eos alloq̄t vnacū aliis ap̄lis dicēs. Vos amici mei estis si feceritis ea q̄ p̄cipio vobis. Et iterū ibidē. Vos aūt dixi amicos q̄ q̄cunq; audiui a patre meo nota fecivobis. Et Luc. xij. Dico aūt vob̄ amicis meis ne terreamini ab his q̄ occidūt cor̄p̄ ꝛ post hoc amplius non habent q̄d faciāt. In q̄ aūt potest q̄s ampli⁹ honorari q̄z vt veri dei veraciter appellet amicus. Si enī honorificū reputatur iter amicos terreni regis ascribi: q̄nto plus debet honorabile reputari celestis regis esse amicū. O ꝓ pro quo notandū q̄ inter veros amicos debēt esse tria. Cōmunitas euētuū, cōmunicatio secretor̄, ꝛ cōmunio voluntatuz. Cōmunitas euentuū ita q̄ id q̄ vni accidit boni siue mali sibi factū reputet ꝛ de eo tāq̄z sibi exhibito gaudeat vl̄ doleat. Cōmunicatio secretor̄ ita q̄ vnus alteri secretū suū nō abscondat. Cōmunio volūtatū id est q̄ vnus ab alterius voluntate nō discordet. Sed dolendū est, quia heu tales amici rarissime nūc inueniunt q̄bus hec tria cōuenirent quin potius verificāt de amicis ea q̄ scripta sunt. Eccī. vj. Est amicus fm̄ tp̄s suū ꝛ nō pmanebit in tpe tribulationis. Et sequit. Est ꝛ amic⁹ q̄ cōuertit ad inimiciciā. ꝛ est q̄ odium ꝛ rixā ꝛ p̄uicia denudabit. Et iterum ibidez. Est amicus socius mense ꝛ nō pmanebit i die necessitatis. Et post pauca dicitur ꝺ vero amico. Amico fideli nulla ē cōparatio, non est digna ponderatio auri ꝛ argēti contra bonitatē fidei illius. Ecce iam audistis q̄les sunt ꝺditiōes amici falsi ꝛ ficti, ꝛ q̄les amici veri. Nā ex supradictis trib̄ cōprobatur fidelis amicicia, q̄ tria vtiq; xp̄s dom̄in⁹ habuit ad suos discipulos q̄s amicos suos dixit, ꝛ nō solū ad illos, sed et ad oēs q̄ voluntatē eius faciūt. Primo g̃ erat cōmunitas euentuū inter xp̄m et apostolos, xp̄s enī tā insolubili charitate sibi cōiunxit ap̄los vt ip̄or̄ euent⁹ reputaret suos, vñ eis dixit. Qui vos audit me audit, ꝛ q̄ vos spernit me spernit, ꝛ q̄ vos recipit me recipit. Mat. x. ꝛ Luc. x. Et nō solū p illis duodecim dixit hoc sed p oibus q̄ facturi erāt voluntatē ei⁹ vt supra dixi. Propter quod Saulo dicebat Act. ix. Saule saule q̄d me p̄sequeris: durū est tibi cōtra stimulū calcitrare. q̄ illud q̄ ꝺ saulus fecit cōtra xp̄lanos xp̄s sibi factū dixit, q̄si diceret, p̄sequēdo xp̄lanos me p̄sequeris. Idē q̄z Petro q̄renti. Dñe q̄ vadis, rñdit. Cleonio romā iterū crucifigi. Ip̄e q̄dez impassibilis regnabat i celis ꝛ tñ passibilē se dixit in terris. quoniā ꝛ sua reputat esse suor̄ ꝛ suor̄ reputat esse sua. Vñ dicebat. Volo p̄r̄ vt vbi ego sū illic sit et minister me⁹. Joh. xij. Et iterū Joh. xvij. Pater q̄s dedisti mihi volo vt vbi ego sū ꝛ illic sint mecum vt dilectio qua dilexisti me in ip̄is sit ꝛ ego in ip̄is vt sint vnū sicut ꝛ nos vnum sum⁹. Secō xp̄s ap̄los tā sincera amicicia sibi copulauit q̄ suor̄ eos fecit ꝓscios secretor̄. Juxta illud. Jā nō dicā vos seruos sed amicos, q̄ seruus nescit q̄d faciat dñs eius, vos aūt dixi amicos q̄ oīa q̄cūq; audiui a p̄re meo nota fecivobis vbi supra Joh. xv. ℗ Sed diceret q̄s, quō verū ē q̄ oīa q̄cunq; audiuit a patre nota

De sanctis Simone et Juda

fecit apl'is cū dicat postea Jo. xvj. Adhuc multa habeo vobis dicere sed nō potestis portare mō. Ad hoc rñdet Jnno. in q̄dam sermone de apl'is. Considerandū est quis hoc dixerit. ille pfecto q̄ dixit et facta sunt. q̄ cūcta fecit anteqū fierēt. cui sūt futura p̄terita. vel potiꝰ cui sūt vniuersa p̄ntia tam p̄terita q̄ futura: qm̄ q̄ vixit in eternū creauit oīa simul. Eccl. xviij. Quedam ꝙ q̄tuz ad ipm notificauit xp̄s apl'is q̄ q̄tuz ad illos notificanda erāt eisdē. Vñ inq̄t Joh. xvj. Cū venerit ille spūs veritatis docebit vos oēm veritatē. xp̄s ergo tāq̄ verꝰ amicus reuelauit apl'is suis occulta. sic ꝙ q̄cūq̄ audiuit a patre nota fecit apl'is nō ante passionē suā sed post ascensionē i celū mittendo eis spiritū sanctū. Jz illud tunc eēt futurū cū diceret. tñ sibi erat tāq̄ p̄ns. et ideo oīa q̄ audiuit a p̄re saltē eis ad salutē necessaria reuelauit eis. Ad hūc sensum intelligitur verbum xp̄i et tunc nō est ꝓtrarietas. Tertio apl'i bñ dicebāt veraces amici dei p̄pter cōmunionē et vnionē voluntatū quz deo. ipi enī tanq̄ veraces amici voluntatē dñi sui pfecerunt sicut eis dixit vbi supra. Vos amici mei estis si feceritis ea q̄ p̄cipio vobis. Et iterū. Si q̄s diligit me sermonē meū kuabit. Joh. xiiij. Et iterꝫ. Quicunq̄ fecerit volūtatē p̄ris mei q̄ in celis est ipse meus frater et soror et mater ē. Matth. xij. Quapropter extendēs manus suas in discipulos ait. Hec est mater mea. et fratres mei hi sūt. Et ideo nimirū q̄ ipe aiam suā p̄o eis posuit et ipi p̄o illo aias suas posuerūt. Maiorē aūt charitatē nemo habet vt aiam suā ponat q̄s p amicis suis Joh. xv. Nō fecē xp̄s et discipuli eius. Unde et apl'i gaudētes ibāt a ꝙspectu concilij qm̄ digni habiti sūt p nois Jesu ꝓtumelia pati. Act. v. Demores enī erāt apl'i verboꝝ magistri sui dicētis. Qui me ꝙfessus fuerit coram hoibꝫ cōfitebor et ego eum coram patre meo. et qui me erubuerit et ꝓmones meos: hūc erubescet filiꝰ hois cū venerit in maiestate sua et p̄ris et sctoꝝ angeloꝝ. Lu. ix. O vtinā hoc attenderēt multi q̄ sibi verecundiam putāt p̄dicare ꝓbū dei. multi etiā verecundant ꝺ bono ope et p̄pter verecundiam sepe ab incepto desistūt. Timendū est in illis verificari verbū saluatoris iam expressum. Ecce iam patz quō apl'i dei Simon et Judas et alij oēs sunt nimis id est valde honorati et honorādi. vtiq̄ valde honorati. q̄ amici singulares et veri xp̄i dñi p̄pter cōitatē euentuū. cōlocationē secretoꝝ et cōmunionē voluntatū ad sensum expressū. Et hinc est q̄ ex magna amicicia et charitate ad xp̄m beatissimi apl'i Simō et Judas p xp̄o mori nō timuerūt bñ ꝙsiderantes verbū amici sui dñi dicētis. Dico vobis amicis meis ne terreamini ab his qui occidūt corpus: aiaz aūt nō p̄nt occidere. Vñ et ipsi pariter p xp̄o trucidati sunt per pontifices tēploꝝ postq̄ suis oronib⁹ simulacra ꝓfregerūt et cū tunc magna esset serenitas duo magnictu fulguris i carbones sunt versi et templū tripharie scissum. sicut clarius hoc refert legēda eoꝝ. O Ecclesia scōm videlz p̄incipatū vel dominium apl'oꝝ est notandū ꝑm Innocentiū vbi supra. q̄ tria sunt ex q̄bꝫ cōmendat p̄ncipatꝰ siue dominiū apl'oꝝ. scz dignitas. auctoritas. et potestas. De dignitate ait veritas apl'is Luc. xxij. Vos estis qui p̄mansistis mecū in tēptationib⁹ meis et ego dispono vobis regnū sicut pater meꝰ mihi disposuit vt edatis et bibatis sup mensam meaz in regno meo. O q̄nta dignatio dñi. q̄nta dignitas serui. vt vicz seruꝰ dño coheres ꝓstituatur in regno. edatq̄ panē vite q̄ de celo descēdit. et bibat vinū qō de latere xp̄i p̄fluxit: sup mensam altaris in regno ecclie militātis. De his etiā apl'is et eoꝝ dignitate dicit ad sponsam p ps. i. ad ecclesiaz militātē. P̄o patrib⁹ tuis nati sūt tibi filij cōstitues eos p̄ncipes sup oēm terraz. Duodecim enī apl'i nati sūt eccl'ie p duodecim patriarchis totidēq̄ pphetis: q̄s ipa p̄ncipes ꝓstituit sup oēm terrā. Qm̄ ipi sūt p̄ncipes pl'oꝝ q̄ cū deo Abraam cōgregati sūt. Sicut filiꝰ dei ōr deꝰ Abraā Jsaac et Jacob cū q̄ erāt ꝓgregati apl'i. Est tñ verum q̄ iste p̄ncipatus nō ꝓfert dominiū sz tribuit mysteriū: qm̄ iterdicit dominatio et indicitur ministratio. Juxta qō dñs ait apl'is vbi sup. P̄ncipes gentiū dominātur eorū et q̄ ptātez habēt sup eos benefici vocant. vos aūt nō sic sz q̄ maior est inter vos erit sicut minor. et q̄ p̄cessor sicut ministrator. qz q̄ se humiliat exaltabit. Vñ scriptū ē Eccl. iij. Quanto maior es humilia te in omnib⁹. Et eiusdē. xxxij. Rectorem te

posuerũt noli extolli sed esto in illis quasi vnus ex ipsis. quãto eni humilior est sublimitas tãto sublimior est humilitas. Ideo sint humiles q̃ volũt esse sublimes. Scõo principat⁹ apl'or cõmendat ex autoritate, quã autoritatẽ dñs apl'is cõmendauit cũ dixit, Accipite spiritũ sanctũ quor remiseritis peccata remittũt eis: et quor retinueritis retẽta sũt. Joh. xx. Facti aũt sunt pncipes tã corpor q̃ iudices aiar. qr cum sederit filius hois in sede maiestat⁹ sue sedebunt et ipi sup sedes duodecim iudicãtes duodecim tribus isrl'. Mat. xix. R Ubi dicit Innoc. q̃ numer⁹ duodenari⁹ sit specialiter sacratus in duodecim apl'is. i duodecim pphetis. in. xij. patriarchis. in. xij. exploratoribus. in. xij. principibus. in. xij. tribubus. in. xij. fontibus. xij. lapidibus. et. xij. sedibus. in. xij. horis. xij. mensibus. et. xij. annis. i. xij. signis. xij. stellis. et. xij. gemmis. in. xij. portis. xij. angelis. et. xij. fundamentis. in. xij. virgis. xij. cubitis. xij. cophinis. in. xij. phialis. xij. acitalibus. et. xij. mortariolis. in. xij. bubalis. i. xij. leũculis. et. xij. arietibus. Est autẽ numer⁹ supabundans constans ex duobus senarijs significantibus pfectionẽ cogitatiõis et opis siue mẽtis et corporis. Et ex ternario multiplicato p q̃ternariũ. et q̃ternario p ternariũ significantibus fidẽ indiuidue trinitatis. et q̃tuor euãgelistar. doctrinã: siue tres ptutes theologicas et q̃tuor cardiales. Cõstat etiã duodenarius ex quinario et septenario. Quinarius repsentat sensum q̃ spectat ad corpus septenari⁹ aũt dona q̃ spectãt ad spiritum. Vñ xps primo de q̃nq̃ panibus ordeaceis ppt̃ vitaz actiuã. cui deseruiũt q̃nq̃ sensus corpis. et postea de septẽ panibus triticeis. ppter vitã cõtẽplatiuã cui deseruiũt dona spũs p man⁹ apl'or multitudinẽ satiauit. Sic numer⁹ ex duabus ptibus constat. vidz duobus senarijs q̃ pfectionẽ corpis et aĩe significare solẽt. Dui⁹ aũt duodenarij mysterium et sacramentũ bñ expressit Johãnes in Apoc. vij. cũ vidit ex oi tribu filior isrl' duodecim milia signata. Tertio principatus apl'or cõmẽdat ex potestate. Potestatẽ aũt saluator cõmemorat dicẽs. Cõuocatis duodecim discipulis dedit illis potestatẽ spirituũ immundor. vt ei̇cerẽt eos et curarẽt oẽm languorẽ et oẽm infirmitatez. Mat. x. hinc illis alebat. Si habueritis fidem sicut granũ sinapis dicetis mõti huic transi hinc et trãsiet. Mat. xvij. Unde ait Jo. xiiij. Qui crediderit i me opa q̃ ego facio et ipe faciet et maiora horum faciet: qm̃ oia possibilia sũt credẽti. Mar. ix. Uñ reuersi sũt discipuli cũ gaudio dicẽtes. Dñe etiã demonia subijciunt nobis i noie tuo. Ideo ait apl's ad Heb. xj. Sancti p fidez vicerũt regna. Et. j. Jo. v. Hec est victoria q̃ vincit mundũ fides nr̃a. Uñ et apl'i sua pdicatõe et doctrina fidẽ xpi p totũ mũdũ plãtauerũt. Uñ cũ phibiti fuissent apl'i i noie Jesu pdicare responderũt dicentes. Oportet deo magis q̃z hoibus obedire. nõ est aliud nomen sub celo in q̃ oporteat homines saluos fieri. Act. iiij. et. v. Ex oibus dictis in pma pte diuisionis habem⁹ q̃nto honore digni sũt facti apl'i. Simõ et Judas et psequẽter oẽs alij q̃s de⁹ singulariter amicos appellat. Et q̃re quibus etiaz modis noscit vera amicicia et in q̃ psistit. In scda pte habem⁹ in q̃ fortatus sit pncipatus siue dominiũ apl'or puta i dignitate autoritate et potestate. et p psequẽs ptz differentia inter dignitatẽ et honorẽ ex vna. et iter autoritatẽ et potestatẽ ex altera. naz honor ẽ exhibitio reuerẽtie. et sic honor est in honorante. Dignitas aũt est in honorato ex virtute aut ex virtuosis opibus. Ita differunt autoritas et potestas. Autoritas eni respicit psone dignitatẽ. Potestas aũt pso ne fortitudinẽ. Autoritas est in ligando et soluẽdo a peccatis. in imperãdo et pcipiẽdo subiectis. Sz potestas magis respicit fortitudinẽ in exequẽdo. multi eni habent autoritatẽ ex officio aliq̃d faciẽdi aut mãdãdi: sz nõ habẽt ptatez id exequẽdi. Sed qr laudes apl'or nõ sufficim⁹ dignas enarrare qr nimis honorati sunt a deo. Quertamur ad pces illos implorãtes supplicit er vt q̃ tantã dignitatẽ autoritatez et ptatez a dño acceperũt q̃ obtinere merent quicq̃d postulant in noie saluatoris ipi p nob et p peccatis nr̃is interueniãt apud deũ q̃ illorum pces libẽter audit et exaudit. S

Dubitat circa dicta exq̃ superius dictũ est de amicicia et q̃ apl'i sunt valde in hoc honorati q̃ facti sũt amici dei. i q̃ tñ differũt amici dei ab alijs amicis et q̃liter nosci possunt. Pro responsione ad hãc dubitatiõez

est notandū q triplex amicus ostendit nobis in sacra scriptura, primus homo. secundus angelus, tertius deus. De primo dicit Aug⁹ li. v. omeliarū. omel. xxxix. distinguēs amicitiā hoīm i tria genera. Est em quedā amicicia hoīm quam facit mala cōscientia, vt sunt hoīes q pariter mala committunt, z ideo videnť sibi vniti q sūt mala ꝯsciētia ligati. vtputa in furto, in latrocinio, in fornicatione vel adulterio, et sic de aliis malis z peccatis. De hac dicit Aug⁹ q nō ē dicēda amicicia sz inimicicia, q tales sibi nocē pdunt aīas suas in eternam damnationē. Alia est amicicia hoīm honesta sz carnalis, hominū inter se p ꝯsuetudinem colloquēdi cohabitandi z simul conuersandi ita vt ꝯtristeť homo cū deseritur ab amico cum q solet loqui et habere conuentiones, de hac amicicia dicē Aug⁹ vbi supra. Ista amicicie dulcedo est honesta q̄dem sed cōsuetudinis nō rōnis, habēt enī illā z pecora, duo equi siľ manducant desiderāt se ad aliā diem si pcedit vn⁹ festinat alter desiderās quasi amicum suum vide, a sessore suo regitur et tamdiu impetu suo seq̄tur quousq; ꝓueniat. Et q ista amicicia ꝯsuetudinis est in peccatoribus nō est multū cōmēdanda, imo q̄nq; multū vituperanda, maxīe inter hoīes diuersi sexus, id est virū et mulierem, q ex tali amicicia oriunť delectationes carnales z nōnunq; psone reputate sanctissime coruuunt. Incipit enī q̄nq; talis amicicia a spū et ad carnalia degenerat. ¶ Potest tū cognosci talis amor carnalis p q̄nq; signa. Primū q ī tali amore capti loquūť ad inuicē pauca de spūalibꝫ z frutibꝫ, z multa de tēporalibꝫ z inutilibꝫ, z ad talia verba vix sufficit eis tempus. Nec ergo sentiens caueat ne capiať laqueo carnalis pcī. Per oppositū spiritualis amor amici pascit z pascit spiritualibꝫ et ociosa fugit. Secundum signū q inquieto corde cogitāt de se inuicem cū sunt a se absentes et libenter se mutuo viderēt, sed spiritualis amor quiescit in deo, z quē vere amat cōmendat deo orōnibꝫ quieto corde, nec cōpatiť nec congaudet amico nisi q̄tus recta ratio dictat. Tertius signū ē impatiētia conamici siue condilecti, vt si quē diligit vn⁹ alter tristať aut timet se minus diligi: tristať si alteri familiaris est, sed charitas oēm hominē diligit z cōdiligi letať z de beneficio alteri ꝯpenso ꝓgaudet. Quartū signū sunt munuscula, dulces lre, sudariola z hmōi trāsmissa, q̄ sm Hiero. xpi amor non habet. Nazalia cōseruata sepe dilectionē nociuā nutriunt z inspecta inficiūt, sed spūalis amicicia habet puras et crebras orōnes exhortatorias locutiōes z plarū necessitatū subuētiones. Quintū signū ē inordinata dissimulatio vitioꝝ ad inuicē, pditio maioris pfectus in casu quo alter localiter distare oporteret z defensio alteri⁹ i aliq̄ vitio vel excessu. Sz amor siue spūalis amicicia dicit illō Apoc. iij. Ego q̄s amo arguo z castigo. Ex his ḡ quinq; signis amoris carnalis z spūalis patz differētia iter amicos dei z mūdi amicos siue carnales, et q̄liter tales nosci pñt z p ꝯsequēs rnsio ad dubium motū. Est ḡ tertia amicicia supior nō cōsuetudinis seu carnis sed rōnis, q vicz diligimus hominē ꝓpter fidez z mutuā benuolentiaz in ista vita mortali et sic amat amicū ꝓpter deū. Incipiat ergo hō amare deū z nō amabit in hoīe nisi deū, nō enim principaliter ꝓterea debes amare amicuz vt aliq̄d tibi pstet tēporale, q si sic nō illū amas sed id qō pstat, sed h̄ est verorū amicorum vt vnus aliū honorare ꝓueniat ꝓpter deum quē pncipaliter in eo honorat. Alter alterius bonū pcuret ꝓpter deū qui hoc mandat, et alter pro altero si necesse ē periculo siue morti se exponat si saltē illud tendit ad honorē dei. ¶ De hoc ponit Ambro. exemplū in li. de sancta virginitate de duobꝫ phīs iter se amicis quorū vn⁹ cuz esset morti adiudicat⁹ petiuit dilationē p cōmutandis z ordinandis rebus suis. Tyrann⁹ aūt astutissim⁹ estimans q repiri nō posset petiuit vt spōsore daret q̄ p eo morte pateret si ipe morā faceret in redeundo. Sed ecce q̄d de duobꝫ pclarius ꝓ̄ morte inuenit, alter se obtulit, itaq; cū remorā faceret redeūdo fideiussore sereno vultu morte subire nō recusauit. Cū aūt duce reť amic⁹ reuertiť ceruicē substituit et collū gladio subiecit, tūc admirat⁹ tyrannus cā ꝓ̄ phīs fuisse amicicia q̄ vitā petiuit vt ipe ab his q̄s p sniaz damnauerat in amicicia reciperet, z sic ambo p amicicia in

vita saluati sunt, ecce tanta virtus est amicicia vt etiã tyrannũ ad se inclinaret. nec tñ illa erat amicicia meritoria apud deũ: qz erant ambo gentiles. Vera autẽ amicicia est vt supra dũmodo amicus amaꝛ ꝓpter deũ. Secũdus amicus est angelus. de q̃ dicit Aug. in li. de ciui. dei. ostẽdẽs q̃liter bonos angelos a malis tanq̃ amicos ab inimicꝭ discernere debeamus sic inquiẽs. In societate sctõꝝ angeloꝝ nullo mõ metuimus ne nos cõtristent morte vel deprauatione sua, sed quia nobis nõ ea familiaritate qua homies miscẽt. Et aliqñ sathanas i angelũ lucis se transfigurat ad temptandũ eos quos ita vel eruditi opꝛ ẽ vel decipi iustum est, ideo sepe timemus. Magna ergo nobis misericordia necessaria ẽ ne quisq̃ cũ bonos angelos se habere putat habeat malos demões fictos amicos. Hec Aug. Et subdit. Cui magꝭ ista misericordia necessaria est nisi humane magne miserie q̃ ignorãtia tanta pmitur vt facile istoꝝ simulatione fallaꝛ. ✠ Ex quib⁹ patet q̃ q̃libet homo debet diligẽter seruire z obedire bono angelo sibi ad custodiã dato tãq̃ fidelissimo amico q̃ hoiez semp z vbiq̃ ab inimicis visibilib⁹ z inuisibilibus ꝓtegũt z defendunt inquantũ sibi vtile foret ad salutẽ ipm instruunt, ac bonum inclinant et psuadẽt ad ea que sunt salutꝭ. ideo zc. Tertius amicus est deus qui nos modis oĩbus, nũc minis, nũc ꝓmissione, nũc aduersitate, nũc ꝓsperitate in sui amorem allicit atq̃ trahit. De quo fidelissimo amico dic̃ Aug. in q̃daz epla ad Vincentium. Non oĩs qui parcit amicus est: nec oĩs qui verberat inimicꝰ, meliora enĩ sunt vulnera amici q̃q̃ oscula volũtaria inimici melius ẽ seueritate diligere q̃q̃ lenitate decipere. vtilius esurienti panis tollitur si de celo securꝰ iusticiã negligat q̃q̃ esurienti panis frãgiꝛ vt seducꝰ iniusticie acquiescat. Et subdit. Quis nos amplꝰ poteꝛit amare q̃q̃ deus: z tñ nos nõ soluꝭ docere suauiter verũetiã salubriter terrere non cessat ac fomentis lenib⁹ q̃bus deus sepe nos ꝓsolatur etiã mordacissimũ tribulatõis medicamẽtũ adiungit. exercet fame patriarchas etiã pios z religiosos, populũ ꝓtumacem penis grauioriby agitat z nõ aufert a Paulo stimulũ carnis tertio rogatus vt virtutem i infirmitate perficiat. Hec Augusti. Christus ergo ꝓ amico se diligendũ innuit plus q̃q̃ hominẽ vel angelũ, patet, quia nos nõ humano vel angelico modo sꝫ diuino mõ dilexit, ideo sic diligam⁹ deũ tanq̃ hominẽ. qz ipe ꝓ nobis homo factꝰ est. vel tãq̃ angelũ. qz eos nob ad ministeriũ dedit. non sufficit illa amicicia eo q̃ nos sue diuinitatꝭ fecit esse ꝓcipes. Et ꝯ ideo fecit vt el amicicia supra omnẽ modũ humanũ z angelicũ iũgeremur. ¶ Sed adhuc diceret q̃s, plura dicta sunt de bonis z veris amicis q̃bus tñ modis possumus discernere inter veros et falsos amicos. Ad hoc dubiũ respõdeꝯ ꝼm Holgot sup libro sapie, lec. xij. q̃ iter oĩa pñti vite necessaria maxime foret vtile discernere inter amicos et inimicos. qz frequẽter credimus illos esse amicos q̃ sũt realiter inimici: z illos inimicos aliquotiẽs estimamus q̃ nobis realiter sunt amici. Sũt enĩ duo genera hoĩm q̃ apparẽt amici z sũt hostes z inimici, vicz blandi adulatores z falsi cõsiliatores. Et duo genera hominũ videnꝯ inimici z sunt amici vicz detrahẽtes z psecutores, corripientes z correptores. Et sic erũt q̃tuoꝛ genera hoĩm. Primi sũt examinandi p ꝓsciẽtiã. Secũdi sũt repudiandi p prudentiã. Tertij sũt tolerandi p patientiã. Et quarti sũt acceptãdi p benuolẽtiã.

Z Primi g̃ inimici a q̃bus nos custodire debem⁹ sunt blandi adulatores, q̃ enĩ ita suauiꝛ raderet vt guttur amputaret vel genã tuaz tergeret vt oculũ erueret merito foret inimicus dicẽdus, sed adulatoꝛ ideo tibi blandiꝯ vt te decipiat z oculuz discretionis tibi eruat. Juxta illud Eccl. xij. In labijs tuis indulcat inimicꝰ z in corde suo insidiaꝯ vt subuertat te i fouea. In oculis tuis lachrymaꝯ inimicꝰ z si iuenerit tempꝰ nõ satiaꝯ sãguine, si incurrerint tibi mala iuenies eũ illic tibi priorẽ. In oculis tuis lachrymaꝯ inimicꝰ z q̃si adiuuãs suffodiet plãtas tuas. De his adulatoribꝫ dicit Seneca in q̃dã epla. Nõ sumꝰ contenti modica laudatiõe, imo si q̃s nos sãctissimos sapientissimos modestissimos p̃dicet totuz acceptamꝰ tãq̃ nob debituz, z tñ ꝓstat nobis q̃ illi solet mẽtiri cõiter q̃ nos laudãt in laudibꝫ nr̃is credimꝰ eis, z ideo nos non corrigimꝰ nõ ũmutari volumus quia nos

optimos credimus esse. Et ideo sñia Platonis fuit sicut dicit in lib. de dictis phoꝝ seu sapientū. q hoies ex inimicis sibi magis q̄ amicis pficiūt. q dū inimici eis erroꝛes imꝓperāt corrigunt. Amici vero eis nō imꝓperāt errores sz tolerāt et occultāt. ſm illud Mat. v. Inimici hois domestici eius. Et Esa. xxx. Populi meus q̄ te beatū dicūt ipi te decipiūt. Isti ergo apparētes amici adulatoꝛes examinādi sūt p ꝓsciētias. Cōsideremꝰ defectus nostros de q̄bus ꝓscij sumꝰ tunc non decipiemur. Et hoc ē qđ dicit Seneca in epla vlē. allegata inducens exemplū de Alexādro q̄ in obsidione cuiusdā vrbis dū circūiret muros sagitta pcussus cuꝫ vulnꝰ vehementer doleret ait. Oēs inq̄t iurāt me eē filiū Jouis sed vulnꝰ hoc me hominē esse clamat. Idē z nos faciamꝰ dicit Seneca. dicamꝰ adulatoꝛibꝫ. vos dicitis me prudētē esse et ego video q̄ multa inutilia cōcupisco. nec hoc q̄dē intelligo qđ aīalibꝫ satietas monstrat: q̄s cibo. q̄s potioni debeat eē modꝰ. De isto inimico pōt exponi illđ Eccl. xij. Ne credas inimico tuo in eternū. z Secundi inimici nostri sunt falsi cōsiliatoꝛes q̄ tū apparēt amici. q nobis aliud suggerunt q̄ expedit aīabus. z hi maxime ſsunt periculosi in quacūq̄ cōmunitate. q sicut in bonis cōsiliatoꝛibꝫ maxime cōsistit honoꝛlaus et potestas reipublice. ita in malis ꝓsiliatoꝛibꝫ maxime ꝓsistit ꝓfusioꝛ subuersio eiusdē. Dicit enī Tullius li. suo de senectute. q ꝓsiliatoꝛ ē in republica sicut gubernatoꝛ in naui in q̄ alij sentinam exhauriunt. alij coꝛdas trahūt. alij malū scandūt. tenēs aūt clauū est quietus sedēs in puppi z multo maioꝛa facit. Jōo dicit Auicēna q ꝓsiliās est sicut dans formā ſm quā alius habet opari. Ue ergo illis amicis cōsiliarijs q̄ ea ꝓsulūt q̄ sunt in piculū animarū. O deus q̄tiēs hec ꝓtingūt vbi non curant sīlustre vel iniuste fiat sed vt solū pñt ꝓsequi qđ intendāt p phas z nephas. vel ad replendū bursas eoꝝ. vel ad explendaꝫ vindictā. vl vt placeāt ꝓncipi. vl vt aliq̄d noui z singulare videāt excogitasse ad qđ plurimū mētes hoim aspirāt. puta vindictam z oīa mala vt sic p hoc ab alijs se sentiāt laudē z gl'iaz reportasse. Hi ḡ duo apparētes amici vere sūt inimici. ꝫ Tertij inimici sunt detrahētes et pſecutoꝛes et illos vulgariť vocamꝰ hostes et inimicos q̄ ꝓditiones z pſonas nras ledūt z tū ſm rem sunt amici nri. q ipi frequēter nobis pficiūt. Sicut enī docet Boetꝰ. iij. ō cōsola. psa. vj. Prouidentia diuina exinde se pe ꝓduxit miraculū insigne q̄ malos malī bonos faciūt. nā dū mali ꝓsiderāt se nūq̄ q̄dem ꝓperi a pessimo noxioꝝ ex quodaz odio redeūt ad bonū vt saltē illis fiāt dissimiles q̄s oderāt. hinc est q̄ sepe maximis pctis oneratī dū se vidēt a malis cōfundi ꝓpter cōfusionē cessant q̄ al's in pctis pstitissent. ita z bonis nō nocet malorū detractio. Unū Greg. sup Ezech. Peruersoꝝ derogatio vite nre approbatio est. q tā ostendit nos iusticie aliq̄d hre si illis q̄ deo nō placēt incipimꝰ displicere. Et illud declarat p similitudines quattuoꝝ. Prima q̄ non est derogatio sed cōmendatio lucis si eam odiūt z fugiūt vespertiliones. Sancti viri sūt lux mūdi p lucidā famā z sinceraꝫ cōscientiam. Juxta illud apli. j. ad Thess. v. Uos filij lucis estis z filij diei. peccatoꝛes aūt sūt sicut vespertiliones amātes sp opa tenebraꝝ. Scda similitudo non est derogatio sz cōmēdatio odoris si eū serpentes fugiant. Boni viri sūt bonꝰ odoꝝ xpi p bonā ꝓuersatiōez suā. ſm illud apli. ij. ad Coꝝ. ij. Alijs q̄dem sumus odoꝛ mortis in mortem. alijs odoꝛ vite invitam. Pctoꝛes aūt sūt serpētes pleni veneno peccati. Tertia similitudo ē derogatio coloris si ceci de illo mentiant z iudicēt falsum. Peccatoꝛes ceci sunt iuxta illud Sopho. j. Ambulabūt vt ceci q̄ dño peccauerūt ꝛē. Et Sap. ij. Excecauit eos malicia eoruz. vñ z iudicia temeraria de sctis sūt simplr ꝓtenēda. Unū cū q̄dā iuuenis speciosus diceret Demosthenī phō. Si hoies me odirent sic te meipm primerē. Qui rñdit. Et ego me primerē si me q̄admodū te amarent. Quarta similitudo nō est derogatio sz cōmēdatio medici si freneticus sibi maledicat. Serui dei sūt medici aīaꝝ. pctōres aūt sūt freneticī. Hi aūt tales ſctōs viros diffamēt oportet eoꝝ blasphemias deridere. Sic legit de Uespasiano imꝑatoꝛe q̄ cū esset auarꝰ z senex quendāq̄ imꝓperādo sibi audiret dicere. Uulpē pellem posse mutare nō animū. rñdit. Omōt hominibꝫ debemus

risum, correctionē nobis, penā criminosis Quarti inimici q̄s habem⁹ apparenter sed tñ realiter sunt amici corripientes t correptores q̄ nos de nostris excessibꝫ t erroribus arguūt punīūt t emendant. Veritas enī errantibꝫ est odiosa q̄diu in erroribꝫ p̄seuerāt. Talis fuit Paul⁹ contra Galath, q̄bus dixit ad Gal. iiij. Ergo inimicus factus sum verū dicēs vobis. Isti sūt inimici acceptādi p̄ beniuolentiā. Mat. v. Diligite inimicos vestros bñfacite his q̄ oderūt vos, hoc est vitiosos mores vr̄os. Ita fecerūt scī ap̄li Simō t Judas q̄ eos diligebāt t eis bona fecerūt q̄ tāq̄ blasphemos illos punierūt. Implorem⁹ g̃ hodie beatissimos ap̄los nr̄os Simonē t Judam vt sicut ip̄i facti sūt amici dei p̄ meritorū suoꝝ excellentiā ita nobis gr̃az impetrēt q̄ mereamur deo p̄ amiciciā h̄ vnīri et tandē cū eis eternaliter letari. Amen.

In die omniū sanctoꝝ sermo de euangelio. XCII.

Gaudete et exultate, qm̄ merces vr̄a copiosa est in celis. Mat. v. Luc. vj. Licet singule celebritates sanctoꝝ excitēt animū: hec tñ oīm sanctoꝝ solennitas animū debet vigilantius eleuare, in qua regū nostri maiestas, mīntī trozuꝫ eius nobilitas, conciuiū nostrorū beata societas t exultatio declarat. de q̄bꝫ agit inverbis p̄missis In q̄b⁹ oīm sanctoꝝ duplex beatitudo meriti tangit, vnam quā habēt in spe, alteram quā habent in re. De p̄ma dicit. Gaudete interius et exultate exterius. De scōa q̄ est in re subdit. Quoniā merces vr̄a copiosa est i celis, si merces: ergo iusta, si vestra: ergo p̄pria, si copiosa: ergo plena bonitatē, si in celis: g̃ secura eternitate. Illa beatitudo iusticiaꝫ hz mercedis. Mat. xxiij. Voca operarios t redde illis mercedem Esa. lxij. Ecce merces et⁹ cū eo, et opus illius cū illo. Itē hoc solū ē sctoꝝ bonū q̄ nemo ab illis auferre poterat, hec merces copiose bonitat, ē, cui nullū bonū deficit, cui oīe malū abest. Ben. xv. Ego p̄tector tu⁹ t merces tua magna nimis. Hec merces secure sublimitat, ē: vbi nec erugo, nec tinea demolit: nec fures effodiūt nec furāt.

A Quantū ad p̄mū nota. de gaudijs interioribꝫ sanctoꝝ q̄ taliū reperiunt sex. Primū est in sensuū exterioꝝ meliorationē p̄pter debitaz spirituū quātitatē, vel adminus spirituū maiorē puritatē. Itez t p̄pter cōplexionis bonitatē, ibi enī magis a longinquo videt sancti corpa sctoꝝ gloriosa, audiūt t odorāt, t sic ō alijs sensibꝫ q̄ delectabili⁹ ē, q̄z a longinquo videdo audiēdo plura videt t audiūt. Secundū p̄ncipale gaudiū interius ē de irascibilis et cōcupiscibilis quietatōe, q̄z concupiscibil' amplius de sensibilibꝫ delitijs nō optat, cū sit p̄fecta, nec irascibilis illis alicui hz tristi repugnare, aut aliq̄ tāq̄ difficile et arduū p̄siderare. Tertiū p̄ncipale gaudiuz interius est de intellect⁹ respectu oīm scibiliū perfectione. B Vbi nota fm sāctuz Tho. di. xliij. q̄rti. Intellect⁹ aīe beate q̄dammō sciet innumerabilia p̄ q̄nq̄ influxus. Primō cognoscet p̄ spēs influxas sic alie substantie separate natural'r plura. Scōo p̄ species aq̄sitas hic i vita. Tertio per spēs receptas p̄ sensus corpis glorificati. Quarto p̄ illuminatiōez aīe xp̄i t btē v̄ginis t aliorū supioꝝ sctoꝝ. Quinto i diuina essentia vl' speciali dei influetia cognoscet oīa etiā indiuidua. Vñ Ansel. lib. de similitudinibus dicit. In futuro beat⁹ nihil eoꝝ q̄ scire voluerit ignorabit, q̄z in summa sapientia totius creature bonitatē videbit, q̄m i deo melius q̄s in seipsa relucere cōstat, ibi singuli oēs, ibi ab oīb⁹ singuli cognoscent, nec quēq̄s oīno latebit q̄ patria, q̄ gente, q̄ stirpe q̄s edit⁹ fuerit, vel q̄d etiā i vita sua fecerit. Quartū p̄ncipale gaudiū intrinsecū p̄sistit in oīm p̄teritoꝝ gratissima p̄tēplatiōe, nā distinctissime videt tā in p̄priis opib⁹ q̄s i alienis quō diligētib⁹ deū fm ap̄lm oīa cooperant in bonū, celū t terra, mūdus, infern⁹, bonī t mali, p̄spera aduersa, demō t bon⁹ angel⁹ tūc videre potērūt iudicia dei que hic sūt abyssus multa. Quintū intrinsecū gaudiuz p̄sistit in oīm operationū ad deī volūtatē p̄formatōe, t sic dānati ppetue peccāt: ita iusti ppetue deuz honorāt, t sicut dānati p̄ quolibet mō suo actu essentialē penā hūt, i. separabilē deordinationē, fm illō Aug. li. p̄fes. Iussisti dñe t ita factū ē, vt pena sit sibi oīs anim⁹ inordinat⁹, ita saluati i q̄libet suo actu q̄ddā inseparabile t p̄tinuū p̄miū hūt t cōplacētiaz

De omnibus sanctis

de bonis actib⁹ quos deū in eis videt operari. ℒ Sextū intrinsecū gaudiū ꝓsistit in tribꝰ dotibus aie. Prima est visio. i. habit⁹ luminis glorie seu sapie. ex q̄ aīa elicit clarā dei visionē. ps. Et i lumīe tuo videbim⁹ lumē. Scōa dos est dilectio siue fruitio. i. charitatis habit⁹ in summa sui perfectione cōsistēs. ex q̄ elicit summā dei dilectionē. hec charitas sola ē de q̄. j. ad Cor. xiij. Charitas nunq̄ excidit. hec charitas amplexabit infinitū bonū sine medio imperdibiliter. q̄ in via p media z insecura deum dilexit. Tertia dos est cōprehensio siue firma tentio dei infiniti boni q̄ se tradit sua vnione ipius aie essentie itellectui voluntati z memorie. ex q̄ elicit certitudinē de non amissibilitate suprema. In patria enī spes desinit z certitudo. z securitas de felicitate ppetua dabit. De his dotib⁹ vide latius p doc. in. iiij. di. xlix. Nūc dicendū est de gaudijs exterioribꝰ btōr. q̄ innuunt in themate cū dr. Exultate scz exterius. D

Et sunt hmōi gaudia sctōr. sex. Primū est celi collocatio. Est aūt celū i q̄ collocāt sancti fm doct. in. ij. dis. ij. dictū empyreus ob sui luminositatē ñ ob calorē. z ē capacitatis quodāmodo infinite. z vniforme immobile z incorruptibile intra se splendidissimū ad extra nō radiatū ad nostrū visum. Iz ista inferiora nobilissime influat. Scōz ē mūdi visibilis purgatio z inouatio p ignis cōflagratione. vt habet i glo. j. ad Corinth. vij. Figura huius mūdi pterit. illa mūdi purgatio remouebit a mūdo ifectionē ex culpa relictā. z impuritatē cōmixtionis z erit dispositio ad glie pfectionez. Et pcedet illa purgatio vltimū aduētū iudicis ps. Ignis añ ipm pcedet z̄c. Vnde dicūt doc. in. iiij. di. xl. vij. q̄ terra erit tunc vt cristall⁹ z planabitur. aer erit clarior nec habebit obscuritatē z vētos aut ipssiones alias. silr aq̄ z ignis fiēt puriora et manebūt fm substantiā z q̄litates pprias. q̄ sensus sctōr. mulcebūt luc. pspicuitate. z pmis q̄litatibus. nō aūt nocebūt. Alia aūt corpa innouabūt superi⁹. qr sol stabit i orīēte. luna in occidēte. z mot⁹ oīm celor. cessabunt ipis ḧescētibꝰ z oīa ampliori lumīe illustrabūt Esa. xxx. Erit lux lune sicut lux solis. z lux solis erit septēpliciter z̄c. Cū igit tāta innouatio fiet bñ ait xps Luc. xxj. Celū z terra trāsibūt scz q̄ ad spēcie quā tūc bñt. non q̄ ad substantiā. Tertiū ꝑncipale gaudiū extrinsecū ē actuatio q̄ncq̄ sensuū exteriorum delectabilissima. vñ oēs q̄ncq̄ sensus erūt i actu in patria vt notāt doc. di. xlviij. q̄rt. Erit enim ibi visio corpalis delectabilissima. Primo i ℞ q̄ videbit nō existētia post iudiciū. vt flores aīalia z̄c. p spēs sensibilibus a deo influxas. Scōo videbūt sancti mundū purgatū tūc z innouatū vt dictum ē. Tertio videbūt corpa beatorū pulcherrima. qr fulgebunt iusti sicut sol. Dat. xiij. Quarto videbūt dānatos in inferno. vt i laudē dei accendant. Esa. vlti. Egredient z videbūt cadauera virorū. q̄ puaricati sūt in me. Quinto videbūt xp̄i hūanitatē i iudicio z sp. Lu. xxj. Tūc videbūt filiū hoīs z̄c. Vltimo videbūt diuinā essentiā in q̄libet creatura tūc existente. z in oīb⁹ his visionib⁹ sancti sūmū gaudiū habebūt. Istā etiā poteris exēplificare de gaudio audit⁹ qō erit i actu vel i cantu. ps. Exultatiōes dei i gutture eor. Corda z lingue eor non desinēt laudare deū. ibi habebūt iocunditatē cantus philomene z aliarū auium z̄c. etiā nō existentiū p spēs a deo influxas vt dictū est de visu Jōo hodie canit i matutinis sup bñdict⁹. In ciuitate dñi ibi sonāt iugiter organa sctōr. z̄c. Hic etiā de gaudio olfact⁹ siue odorat⁹. Est enī ibi odor suauissim⁹ cū eccl'ia cātet ibi. Cynamomū z balsamū odor suauissim⁹ carmia eor. Exemplifica etiā ō gaudijs gust⁹ z tact⁹. ℰ Quartū ꝑncipale gaudiū extrīsecū ꝓsistit i dotib⁹ corpis q̄ st q̄ttuor. scz ipassibilitas. subtilitas. agilitas. z claritas. q̄ q̄ttuor ponūt in lra. j. Cor. xv. Cū seminat in corruptiōe scz corp⁹ resurget i incorruptiōe. Ecce dos ipassibilitat⁊. Seminat corp⁹ aiale surget corp⁹ spūale. i. spūi sīle. Ecce dos subtilitat⁊. Erūt enī corpa btōr. subtilia et penetrabilia. qr eis cedēt oīa alia nō glīficata sine resistētia. Seqt. Seminat i infirmitate: resurget i ꝛ tute. glo. id ē mobile vt vluū. ecce dos agilitat⁊. seqt. Seminat in ignobilitate surget i glia qō ad dotē claritatis ptinet Dat. xiij. Fulgebunt iusti sic sol z̄c. Hec claritas erit intrinseca corpori gl'oso z causabit ex redūdantia aie ad corpus. z fm q̄ aīa fuerit maioris claritat⁊ in lumīe glie z fruitiōe beatifica: fm hoc cor

pus et⁹ clarificabit. j. Cor. xv. Stella differt a stella i claritate. ita ꝛ resurrectio mortuoꝝ. Quintū gaudiū extrinsecū est aureolarū ꝛ fructuū datio. q̄ hñt se circa aiam et corpa btā. sic parafernalia i matrimonio.

F Differūt aūt ꝑ m doc. in. liij. di. xlix. aurea. aureola. ꝛ fructꝰ. Nā aurea est gaudiū qđ ō deo immediate hz aīa in suprioribus viribꝫ. s. de visione dei clara. ō fruitione ꝛ certitudie tētionis. hāc hñt oēs sācti. Aureola ꝓo est gaudiū aīe de opibꝫ a se factis q̄ hñt rōnez victorie excellētis xp̄i formiter facta. et hāc meremur aut martyrio aut doctrine aut ꝓfessione. ꝛ sic sūt tres aureole. scz martyrū. ꝓfessoꝝ. et doctoꝝ. Fructus ꝓo ē gaudiū ꝛ delectatio de spūali exercitio i spernēte delectatōez p̄sertim venereas. ꝛ hūc meremur aut ꝓtinentia cōiugali. aut viduali. aut virginali. Ex q̄bꝫ ptz q̄ aurea est gaudiū de deo. aureola de triumpho excellēti. ꝛ fructꝰ est gaudiū ꝛ delectatio ō exercitio spūali. de q̄ loq̄t xp̄s Mat. xvij. ꝛ Luc. viij. quē diuidit in centesimuz sexagesimū. ꝛ tricesimū. cēteſim⁹ dat ꝓfessoribus. sexagesim⁹ viduis. tricesim⁹ cōiugatis. Sextū extrinsecū gaudiū corpis erit ō societate iocūdissima btoꝝ ꝛ segregatōe a cōsortio maloꝝ. gaudebūt enī sctī tot gaudijs q̄t sūt ꝓsodales btī angeli ꝛ hoies. Sc̄ō tot gaudijs q̄t dānatoꝝ demonū et hoim sodales vt dicit Ansel. ꝑ solo. c. vlt. Bñ g ꝑ tot gaudia dic̄ saluatoꝛ oīb⁹ sctis. Gaudete ꝛ exultate ꝛc. H Hic cadit dubiū qre sctā mr̄ ecclia instituit h festū oīm sanctoꝝ. Solutio. q̄druplici de cā. Prīa ꝑ omissoꝝ suppletionē. nos enī mltos sctos omittim⁹. ō q̄b⁹ nullā festiuitatē siue memoriā facim⁹. nō enī possum⁹ oīm sctoꝝ festa agere. tū ꝑ sctoꝝ mltiplicitatē. q̄ multi ꝛ q̄si infiniti. tū ꝑ nr̄am infirmitatē. q̄ nec ad h sufficere possum⁹. tū etiā ꝑ tpis brevitatē. q̄ nō sufficeret. Nā dicit Hiero. in q̄dā epl̄a. q̄ null⁹ sit dies excepto die kal. ianuarij. q̄n q̄nq̄ milia martyꝝ passi sunt. ¶ Jō eccl̄ia rōnabil̄r ordinauit ꝛc. Sc̄da cā ꝑ nr̄az negligētiā. q̄ festa etiā istoꝝ sāctorū q̄s scim⁹ ideuote ꝛ negligenter pagim⁹. Si q̄d igit̄ i aliꝭ solēnitatibꝫ sctoꝝ q̄s agim⁹ neglexim⁹ i hac generali festiuitate supplere debem⁹. Tertia cā ꝑ ꝓ facilioꝛē oratiōnū nr̄aꝝ impetratione vt sic oēs sāctos vniuersalit̄ hac die honoram⁹. sic ꝛ ipi oēs ꝓ nob⁹ isimul intercedāt vt sic del miscōiam facilī⁹ impetrem⁹. Hec rō canit̄ in collecta cū ōr. Desideratā nob⁹ tue ꝓpiciationis ꝛc. Si enī ipossibile ē mltoꝝ p̄ces nō exaudiri. ꝓstat q̄ ipossibile valde erit oīm sāctoꝝ ꝓ nob⁹ orantiuz p̄ces nō exaudiri. Quarta cā ꝑ ꝓ sctoꝝ gl̄ias. vt ipe de⁹ gl̄ificet̄ i sctis suis q̄ꝝ amore deuotis eoꝝ gr̄as dona et bñficia plurima dignat̄ cōferre. Nec audiēdi sūt illi. q̄ dicūt suffluū ee ad sctos ꝓ oīoes ꝓfugere. q̄m ecclia sctis oīoes porrigere ꝓsueuit. q̄nimo q̄tidie exp̄imur q̄tū ꝓdest nob⁹ deuotiōez sctis del exhibere. de q̄b⁹ ōr in ps. Leuaui ocu. me. i mōtes ꝛc. nāc sāctoꝝ p̄cibꝫ p̄clpue gl̄iose ꝓgis liberati sī mltī a piculis. ab egritudinibꝫ. ab infamijs ꝛc. Jō alt Ber. In piculis. i augustijs martā cogita. martā inuoca. sancti etiā apl̄i martyres ꝓfessores ꝛ ꝓgies q̄ꝝ hodie festū agit̄ q̄d obtinuerūt deuoti eoꝝ ip̄os inuocādo narrēt ist̄i q̄ expti sūt. Ergo sim⁹ ꝓmpti ꝛ fiducialit̄ orādo inuocem⁹ hodie oēs sāctos. q̄ꝝ patrocinio obtinere possumus h gr̄am ꝛ in futuro gl̄iam. quaz p̄stet nobis q̄ viuit trin⁹ ꝛ vn⁹ in secula. Amen.

De eodē festo alius sermo. XCIII.

Gaudete et exultate qm̄ merces vr̄a ꝛc. Mat. v. Quilibet xp̄ian⁹ ex ꝑcepto ecclesie tenet̄ solēnitates sctoꝝ venerari. naz vt inq̄t. l. vlt. §. ō ferijs. Cōuenit ad honorē ꝓncipis vt dies natiuitat̄ sue. vel ꝓncipiū imperij solenniter celebret̄. ꝛ si h decet. tūc pl⁹ ꝓuenit die natiuitat̄ q̄ ꝓnceps spiritualis nascit̄ ad regnuz celoꝝ. ꝛ societatē iūgit̄ beatoꝝ. solēniter celebrari ꝛ gaudere q̄re i ꝓncipalioribꝫ festiuitatibꝫ introitus misse icipit. Gaudeam⁹ oēs i dño die festū cele. ꝛc. Statuit nanq̄ sācta mater eccl̄ia sub ꝑcepto aliq̄s dies festos a fidelibꝫ celebrandos. q̄ ponunt̄ ꝓ maiori pte. de ꝓse. di. iij. c. pnūciādū. ꝛ i. c. ꝓquestus. ō ferijs. inter q̄s numerat̄ festū oīm sāctoꝝ. qđ hodie agimus. qđ maiori deuotione celebremus q̄nto plurīū memoriaz agim⁹. q̄ oīm sctoꝝ. Nā hodie regis nr̄i maiestas. ministroꝝ eius nobilitas. conciuiū nroꝝ beata societas ꝛ exultatio declarat̄. de q̄b⁹ agit̄ i verbis p̄missis cuz dicit̄. Gaudete ꝛc. In

De omnibus sanctis

pñti sermone de oĩbus sanctis tria veniũt declarãda. Primũ ẽt adoratio/secundum festinatio/tertiũ meritatio/Primũ dicitur adoratio vbi de trib⁹ erit dicendũ. Primũ dicit modalitas/scõm causalitas/tertiũ pmissibilitas. ℞ Ad euidentiaz primi circa modalitatẽ quõ sancti debeant adorari nota ꝯm doc/in.iij.distin.ix/Et sanctus Tho/scõa scõe.q.lxxxiij.q⁹ duplex ẽ adoratio.scz interior ⁊ exterior. Adoratio interior ꝓsistit in interiori reuerẽtia deuotiõis/⁊ subiectione mẽtis erga eũ/ꝙ adorat/Exterior vero ꝓsistit in honore exteriori ꝙ exhibetur alteri i genuflexionib⁹/inclinationib⁹.muneration⁹ ⁊ hmõi/Quilibet harũ est duplex. scz latria ⁊ dulia/Latria ꝯm beatũ Aug.est cultus ⁊ honor soli deo debitus/Ad huius intelligentiã tria puncta videam⁹. Primo qualez honorẽ facere debem⁹ deo/ꝓpter eius infinitam potentiaz/Scõo ꝙlem honorẽ ꝓpter eius infinitã sapientiã/Tertio qualẽ honorẽ ꝓpter ei⁹ infinitã clementiã. ¶ Quantu ad ꝑmum dico q⁹ tripl⁹ ẽ honorãdus. scz adoratiõe. exoratiõe/⁊ veneratiõe/Adoratione ꝙdruplic̃iter.scz inclinatiõe mentis/inclinatiõe capitis/genuflexione corpis/⁊ totali ꝓstratione/Primo adorandus ẽ mẽtis inclinatione in signũ hũilitatis/exemplo publicani Luc̃.xviij.ca.qui oculos suos nõ audebat ad celum leuare:sed ꝑcutiebat pectus ⁊c/Ideo Greg.in moral. Ille ingt veram oratiõez dõ exhibet.ꝙ semetipm q⁹ puluis sit hũiliꝫ recognoscit/ꝙ sibi nihil ꝓtutis tribuit.qz bona ꝙ agit esse de dei miscõia agnoscit. Scõo adorat inclinatiõe capit⁹ ꝑsertim qñ audit nomẽ dñi nostri Iesu xpi. vt in.c.decet. de ĩmu.eccle.li.vj. Inde qñ dicit gloria patri ⁊c/Tertio genuflexione corpis.scz qñ eleuat corpus xpi. Genuflectere eteni debem⁹ ambo genua.ad Phil'. ij. In noĩe dñi omne genu flectat.ad differentiã pape imperatoris ⁊ alio⁹/de cõse.di. j.c.qñ aũt stam⁹/Quarto in totali ꝓstratione.ps. Adorem⁹ ⁊ ꝑcidamus ante deum ⁊c.qliter magi xpm adorauerunt ⁊ honorauerũt inquantũ deũ. Mat.ij. Et ꝑcidentes adorauerũt eum. Sili⁹ ⁊ xps inquantũ homo honorauit patrẽ. Mat.xxvj. Progressus pusillũ pcidit in faciẽ suam orãs ⁊ dicẽs. Pater mi si possibile ẽ transeat a me calix iste ⁊c. Sili⁹ ⁊ petr⁹ xpm sic honorauit. Lu.v. Procidit ad genua Iesu dicens. Dñe exi a me ⁊c. Sili⁹ leprosus vt habet ibidẽ. Et ille ꝙ habebat demoniuz Mat. viij. Scõo honorat de⁹ ꝯtũ ad suã potentiã exoratiõe/Tripl⁹ aũt diuinã potentiã exoram⁹.scz ꝑ oratiõnẽ.deprecatiõnẽ.⁊ sacrificationem/ꝑ oratiõnẽ Mat.vj. Pater nr̃ ꝙ es in ce.i q̃ necessaria tã corporis ꝯ aie postulam⁹.ps. Verba mea auribus ꝑcipe dñe:intende voci oratõis mee ⁊c. Deprecando ꝑ deprecatiõnẽ ꝙ fit ꝑ malis amouẽdis.sicut Tobias fecit ꝑ plaga cecitatẽ amouẽda.⁊ Sara ꝑ opprobrio viroꝝ occisoꝝ. Tob.iij. Et sequit ꝙ i illo tpe exaudite sũt ꝑces amboꝝ i ꝓspectu summi dei. ps. Deprecat⁹ sum faciẽ tuaz in toto corde meo miserere mei ⁊ exaudi me. Tertio per sacrificatiõnẽ. Sacrificiũ eni dr ꝙsi sacruz faciẽs/Inter oia aũt sacrificia sãcta sacrificiũ corpis xpi est maximũ.vt in.c.nihil.de cõse.dist.ij. Tertio honorat de⁹ ꝯtum ad potentiã veneratiõe. Veneratio aũt summe potẽtie dei ostendit in sacris tẽplis. ℞ Ad videndũ aũt deũ in sacris tẽplis tria ꝑmaxime requirunt. Primo vt in templis ipis maxim⁹ honor exhibeat.qz tota est ibi trinitas celestis curia ⁊c.ps. Dñs i tẽplo sctõ suo. In cui⁹ figura Jacob dũ a somno vigilasset ait. Terribilis ẽ loc⁹ iste vere nõ ẽ hic aliud ⁊c. Gen.xxviij. Scõo requirit mũdicia ministroꝝ. qz sãcta a sanctis tractari debẽt. Aug⁹ ingt. Pl⁹ placet deo latrat⁹ canũ.mugit⁹ boũ. grinnitusqz porcoꝝ ꝯ cant⁹ clericoꝝ luxuriantiũ. Esa. j. Lauamini mũdi estote ⁊c. Tertio requirit vasoꝝ necessarioꝝ decẽtia.ac vestimentoꝝ ⁊ luminariũ ꝙ oia manifestãt et ostendunt gliaz ⁊ magnificentiam dei. Scõo accipe honorez quẽ deo facere debem⁹ ꝓpter eius infinitã sapientiã. Triplex eni est talis honor.scz timor.pudor.⁊ dolor/Prim⁹ est timor dñi:inmor dei. ps. Initiũ sapie est timor dñi:intellect⁹ bo.oĩb⁹ fa.eũ/Et ℞ duo bona oriuntur.scz stupor diuini iudicij.⁊ tremor eterni supplicij. De ꝑmo/Oia iudicia ei⁹ i conspectu meo sp Et dic oia.qz ꝓsiderare aiaz spũalez oꝑet iudiciũ angeloꝝ generatõis Sodome ⁊ gomorre ⁊ sil'a. Inde petrus aplus. Si deus angelis nõ pepcit ⁊c. De secũdo ps. Timor ⁊ tremor venerũt super

me ⁊c. Matth. xxv. Ite maledicti in ignē ⁊c. Secundus honor qui debet diuine sapiētie ꝺr pudor q̄ scz cōmissa pcta et omissa bona pōderam⁹. ps. Cogitaui dies antiquos et ānos eternos in mēte habui ⁊c. Ex q̄ duo alia bona oriunt scz verecūdia cōmisse culpe, ⁊ erubescētia satisfactionis future. De primo exemplū de maria magdalena q̄ stans retro ⁊c. Luc. vij. De secūdo ps. Multa flagella peccatoris sperantem autē in dño ⁊c. Tertius diuine sapiētie honor dicit dolor scz qui cōmissa detergat. ps. Dolor meus ⁊ gemit⁹ meus in cōspectu tuo est semp. Ex q̄ duo alia oriunt. scz ꝓfessio ⁊ satisfactio. De primo ps. Dixi confitebor aduersum me iniusticiā meā domino. ⁊ tu remisisti impietatē pctī mei. De scōo ps. Laborauī in gemitu meo lauabo p singulas noctes lectū meū ⁊c. Tertⁱ honor q̄ attribuit deo rōne sue infinite bonitatis ⁊ clementie. silr est triplex. scz gratitudo deuotiōis. pmptitudo dilectiōis. et rectitudo intētiōis. Primⁱ est gratitudo deuotionis. scz circa dei bñficia q̄ no bī gratis ⁊ indignis sua dona nō cessat quotidie multipliciter largiri. ps. Qui dat oīb⁹ affluenter. Et huic honori q̄ttuor correspondent operationes q̄s spiritui sancto grās diuinarū largitori psoluere debem⁹. Primo gratiarūactio scz recognoscēdo beneficia. ps. Cātabo dño q̄ bona tribuit mihi. Et dicit bona in plurali. quia de⁹ dat nobis bona tpalia corporalia. et spiritualia. Jac. j. Omne datū optimū ⁊ omne donū pfectū desursū est ⁊c. Scōo cordis ⁊ oris benedictio. ps. Benedicā dñm in oī tempore ⁊c. Et Apoc. v. ꝺr de beatis. Benedictio⁹ sapiētia ⁊ gratiarūactio honor virt⁹ et fortitudo deo nr̄o in secula seculoꝝ amē. Tertio cordis et oris magnificatio. ps. Magnificate dñm mecū ⁊c. Et ꝙgo Maria ait. Magnificat aia mea dominuz ⁊c. Quarto bñficioꝝ diuulgatio. Exemplum cecī nati. j. Thi. j. Regi seculoꝝ immortali ⁊c. Secundus honor ꝺr pmptitudo dilectionis. scz circa benignā gratitudinē suaz qua nobis pctā indulget. Et hui⁹ dilectionis q̄ttuor sunt signa. scz corporis flagellatio. ad Gal. v. Qui xpi sunt carnē suā crucifixerūt vitijs ⁊ ꝺcupiscentijs. ps. Disciplina tua correxit me in finē. ⁊ disciplina tua ipa me docebit. Scōo elemosynarū largitio ꝓuer. vlt. Manus suas aperuit inopi et palmas suas extendit ad pauperes. Tertio sanctoꝝ locoꝝ ⁊ indulgentiaruz visitatio. vt ire romā ⁊c. Quarto desiderīū morīēdi p xpo. exēplo Paulo dicēs. Infelix ego q̄s me liberabit de morte corpis hui⁹ cupio dissolui ⁊c. Tertius honor ꝺr rectitudo intentionis. Matth. vj. Si oculus tuus id est intētio tuo simplex fuerit totuz corpus lucidū erit. Et huic recte ⁊ simplici intētioni correspondēt q̄ttuor operationes. scz patientie dei consideratio. que scz tāto tpe ad penitentiam nos expectat ⁊ inuitat cū brachijs expānsis i cruce ⁊ pforat⁹ mānibꝫ ac pedibꝫ dicēs p ps. Fodert man⁹ meas ⁊ pedes meos ⁊c. Plagatus ē in latere. Job. xvij. Vulnerauerūt me lancea: cōciderūt me vulnere sup vulnus. Et breuiter in toto corpore. Esa. liij. A planta pedis vsq̄ ad verticē nō est inuenta in eo sanitas. ⁊ tanti dolores extiterūt vt xps i cruce clamaret. O vos oēs q̄ trānsitis pviā ⁊c. Scōa opatio dicit in bonis exercitatio. qm̄ in bn̄ agēdo semp ē periculū in mora. Grego. i pasto. Sepe cū oportune q̄ agere possum⁹ nolum⁹ paulopost cuz volum⁹ nō valem⁹. j. ad Cor. vj. Ꝺr vos ne iuacuū grām dei recipiatis. Et ad Gal. v. Dum tps habem⁹ operemur bonuz. Tertia est piculoꝝ declinatio. j. Jo. v. Tot⁹ mundus in maligno posit⁹ est. Quarta ꝺr eternorū affectio. ps. Quēadmoduz desiderat cerv⁹ ad fontes aquaꝝ ⁊c. ¶ Hunc ꝺ scōa specie adoratiōis scz de dulia est dicēdum. Ad cui⁹ euidentiam nota q̄ dulia capitur dupl'r. Uno mō generaliter ⁊ large p reuerētia exhibenda siue deo siue creature rōne excellētie cuicūq̄: ⁊ sic dulia est cōmunior latria Jō etiā adoratōe dulie pōt de⁹ adorari. ⁊ nō solū ipe sz oēs angeli scī beati ⁊ rectores ⁊c. Et ꝺ ista adoratōe dulie itelligēdū ē cū legim⁹ aliq̄s sāctos creaturas adorasse. vt Nathan ppha Dauid. ij. Reg. j. c. Angelos abraam Beñ. xviij. ⁊ hmōi. Scōo accipit ex cōi vsu strict⁹ solū p reuerētie exhibitione creature debite et illo modo dulia est duplex. Una est exhibitio reuerentie debita mortalibꝫ hoīb ratione virtutis scientie status vel pīdentie. ⁊ illa fm cōmunē vsum vocat absolute

dulia. Alia species vocatur iperdulia et ē excellentior reuerētia exhibēda alicui creature singulari q̄dā applicatiōe z relatione ipius ad deuz aut ad diuinum ministeriū sacrate z dignificate vt sunt caro et sāguis xp̄i, beata virgo, crux xp̄i, beati in patria z cetere excellentissime creature. Et dicitur ab yper qđ est supra z dulia quasi sup duliam vel excellēs dulia mortalibꝫ cōmuniter debita. ℣ Scđo aduerte q̄ adoratio est duplex, scz p se z p accidens. Quedam ē adoratio p se. Per se aūt debet alicui adoratio, i. exhibitio honoris z reuerētie zc̄, in quo causa vel rō talis honoris ē. Causa aūt z ratio adorationis latrie dicit aut summa maiestas dei in se cōsiderata q̄ est maximi dominij z i supremo gradu respectu oīs creature, aut ipa summa bonitas dei inquantū cōmunicatiua matri boni in nobis z hoc p̄cipaliter et ppter se. Per accidēs ꝯo dicit exhiberi alicui adoratio in q̄ causa talis honoris nō est sz habet habitudinē ad illud i quo est talis causa. Cum aūt vt ex p̄dictis habeat triplex sit adoratio, scz latrie, dulie, z yperdulie, non vna z eadē q̄ debeat vel exhibetur vni exhibetur vel debetur alteri. sed alia vni alia alteri vt patebit de singulis p exempla. Nā ista sunt q̄ alia z alia adoratione a nob venerantur et salubriter adorant, scz de⁹ trinitas, xp̄s humanitas, vl caro xp̄i, imago christi, crux xp̄i, claui et lancea xp̄i, mater xp̄i, sancti in celo, imagines et reliquie sanctorum. ¶ Primo enī deus adoratur adoratione latrie p̄cipaliter z p se, q⁹ in eo est causa illius honoris vt dictū ē. Deutero. vj. Dñm deū tuuz adorabis z illi soli seruies, scz sacrificiū offerendo. Scđo trinitas adorat eadē adoratiōe qua deus scz latrie tm̄, nā in ipsa sunt tres psone et vna essentia, quia igitur in trinitate est numer⁹ vel discretio psonaz, ideo in trinitate sunt tres qui adorant scz pater filius z spiritus sanctus, z equali acvna tm̄ adoratione, q⁹ est vna z equalis causa i trib⁹, scz vna maiestas, vna equalitas, ideo tm̄ vna adoratio est. Quod figuratuz est Gen. xviij. vbi dicit q⁹ Abraam tres vidit z vnū adorauit. ¶ Tertio adorat xp̄s vnica tm̄ adoratione. Cum enī in xp̄o sit vna psona tm̄ z due nature. Est quidem vna adoratio z vnus honor ex pte eius q̄ adorat. Ex pte ꝯo cause q̄ adorat pñt dici plures adorationes, vt scz alio honore honorare⁹ ppter sapientiā increatā et alio ppter sapientiam creataz. Sicut in simili si in vno hoie sint plures excellētie q̄ sunt causa honoris sui puta p̄latio sciētia z virtus, erit vnus honor ex parte eius q̄ honorat et plures cause honoris, quia idem homo est z q̄ honoratur z ppter p̄lationem z ppter scientiaz et ppter virtutē. Hic cadit dubiū, vtr̄ christo incarnato debeat maior honor z veneratio nūc q̄ ante incarnationē. Respōdet Alexā. iij. pte sum. q. xvj. ar. j. q⁹ maior honor et veneratio potest dici dupliciter, scz ſm quātitatē, id est extensiue, z ſm qualitatem, id est intensiue. Primo dicitur maior veneratio ſm quātitatez scz quia in pluribus ē veneratio z sic xp̄o incarnato debet exhiberi maior veneratio, q⁹ in pluribꝫ debet venerari, scz in diuinitate et humanitate q̄ nō exhibet filio nō incarnato. Secūdo dicit veneratio maior ſm qualitatē eo q⁹ maiori z intēsiori veneratione venerat: z sic nō debetur ei maior veneratio. Cuius ratio est, quia ad id quod debetur venerationi humanitatis est totaliter causa effectiua. ¶ Quarto adorat corpus aut caro siue hūanitas xp̄i. Pro q̄ nota q⁹ corpus xp̄i capit dupliciter. Primo, p xp̄o corporeo siue incarnato, z sic non est dubiuz quin sit adoratione latrie colendus, q⁹ est verus deus z homo. Secundo capit pro humanitate christi siue p parte materiali illius humanitatis que distinguitur contra animā. Humanitas autē christi cōsiderat dupliciter. Uno modo per se vt separata a verbo dei: z sic non est adoranda adoratione latrie sed iperdulie. Ratio quia cum sit pura creatura z ſm se cōsiderata nullaz relationem habeat ad suppositum, igitur vt sic considerata non adoratur adoratiōe latrie. Idem dicendū de carne xp̄i sic cōsiderata. Scđo mō caro vel hūanitas xp̄i ꝯsiderat vt ꝯiūcta diuinitati ypostatice et sic esset adoranda adoratione latrie per accidens nō tamē per se z terminative. Unde Damascē. lib. iij. sniaz. sic ait. Adorat caro christi cum incarnato deo verbo nō propter seipam sed ppter vnitatē ei⁹ diuinitat; ſm ypostasim verbi dei. Glo. sup illud ps.

Adorate scabellū pedum eius dicit. Qui adorat corpus xpi nō terrā intuitur sed illum cuius scabellū ē in cuius honore scabellum adorat. sed verbū incarnatū adoratur adoratōe latrie per se. ergo t corpus eius siue humanitas. t hoc p accidens. qz cā causa honoris vel adorationis latrie nō sit in humanitate xpi. quia est pura creatura: nec illa vnio ypostatica deificat illā venerandā carnē. nec etiā extra limites creature ponit. propter qō nō debet sibi impendi cultus latrie per se et ad se terminatiue vltimate sicut exhibetur diuine nature. cā qz habet aliquā habitudinez ad illud in quo est talis causa quo vnit sibi scz diuine nature scz ypostatice. igitur p accidēs debet sibi cult⁹ latrie. Ubi tñ nota q aliqd potest habere habitudinē ad deuz cui debet cultus latrie per se dupliciter. Uno mō qz incidit in idem suppositum seu subsistit in eodem supposito vt humanitas xpi. Alio modo sic q nō incidit in idem suppositum sed habet solam intrinsecā habitudinē ad ipm: sicut imago t crux christi tē. Sic ergo eadē adoratiōe adoratur caro et humanitas xpi vnita diuinitati qua xps p accidens tm. ita q adoratio nō ad hūanitatez finaliter terminat cā ad deū q in ea adorat. Q Quinto adorat imago xpi. vbi nota q imago xpi t alioz sctōz pōt dupliciter cōsiderari. Primo inquātū ē res q̄dam puta lapis vel lignū sculptū aut pictū. t tunc nulla adoratione ē adoranda: nec debet ei vt sit aliq̄s honor. Cuius ratio est. qz reuerentia nō debet nisi rōnabili creature q̄ veneratione est capax. Alio modo pōt considerari fm q est imago. et tūc cum idem sit motus in imaginē t in rem cuius est imago dat Bonauentura in. iij. di. ix. hanc regulam q cuilibet imagini talis est exhibēdus honor qualis debetur rei cui⁹ est imago. Cū ergo xps adorat adoratione latrie cōsequens est q imago xpi sit adoratione latrie t ꝟ deperaccidēs adorāda. Et imagines beate virgines t alioz sanctoz adoratione iperdulie deperaccidēs solū inq̄tum honor xpi vel alterius sancti p ipsam imaginē repzesentati redundat i imaginez repzesentantem. eo modo cum quis honorat principem i nuncio suo vel littera sua. Cum g adorat imago nō adorat rōne sue realitat⁹ sz rōne sui significati. R Ad quarū declarationē notandū q imagines sanctoz triplici rōne sunt inuēte. scz ppter simpliciū ruditatē. ppter deuotōis tepiditatem. t ppter memorie labilitatez. Primo ppt simpliciū ruditatem vt scz q̄ lr̄as nesciunt in sculpturis et picturis tanq̄ in scripturis fidei nostre mysteria legere possint. Hanc rationē Grego. ponit et habet in. c. perlatum. de ꝟse. dist. iij. vbi dicit sic. Aliud est enim picturā adorare aliud p picturę historiā q̄d sit adorandū addiscere. naz qō legentib⁹ scriptura hoc ideotis prestat pictura cernentib⁹. qz in ipa ignorantes vident quid sequi debeāt. in ipa legunt qui lr̄as nesciunt. vnde p̄cipue legere nescientibus. p lectione pictura est. Hec ibi. Secundo inuente sunt imagines. ppter deuotionis tepiditatē. Excitant eni ad deuotionem mētis christifideles ꝟsiderantes ex talibus picturis que t quāta. ppter nos deus fecit tē. Tertio inuente sunt. ppter memorie labilitatē. quia que audiunt solū facilius traduntur obliuioni q̄ ea que vidētur. nec semper presto est qui beneficia dei ad memoriā reducat per verba. ideo dispōsatione dei factū est vt imagines fierent in ecclesijs vt vidētes eas recordarent de beneficijs sibi impensis. et de operibus virtuosis sanctoz. Hec ratio tangitur in ca. venerabiles. de conse. dist. iij. vbi sic dicit. Uenerabiles imagines christiani nō deos appellant neq̄ seruiunt eis vt dijs neq̄ spem salutis ponūt in eis neq̄ ab eis spectant futurū iudicium. sed ad memoriaz t recordationē p̄teritoruz venerantur eas t adorant. Hec ibi. S Sexto adoratur crux christi. Ad cuius euidentiaz nota q crux christi accipit tripliciter. Primo. p christo crucifixo in modū crucis expanso. Sic canit ecclesia. O crux aue spes vnica tē. et sic adoranda ē latria p se: qz est deus qui latria est adorandus terminatiue. Secundo accipit crux xpi. p corpe xpi in cruce expāso qō nō est xps. t sic adorat adoratiōe latrie p accidēs. Tertio capit p ligno in q̄ xps pepēdit. Et hec crux xpi fm sctm Tho. pōt dupliciter cōsiderari. Uno modo tāq̄ instrumentū nostre salutis in quo mēbra christi fuerunt expansa t ex hoc sanguine eius pfusa. et sic debet ei reuerentia

iperdulie, sicut ꝛ cetere reliquie sanctoꝝ a nobis venerāt. Allio modo pōt ꝯsiderari crux illa inq̄tū repsentat figurā xpi extēsi ꝛ crucifixi in ea: ꝛ tunc p accidens ē latria adorāda, qz eadez adoratiōe q̄ adorat xps p se scz latria adorat ꝛ crux ei⁹ ipius repze sentatiua sz p accidēs sicut dictū ē de ima gine xpi. Allie ꝯo cruces, put sūt q̄dā ima gines impresse i q̄cūq̄ alia materita puta lapidis argēti vel auri nō adorant nisi vt imago xpi quā veneramur adoratōe latrie deperaccidēs. ℣ Septio adorāt cla ui lācea ꝛ corona ac hmōi a nob adoratio ne iperdulie, pt̄ ꝯtactū sancti corpis ꝛ sā guinis xpi, ꝛ qz fuerunt instrumēta passio nis ꝛ mortis xpi nō tm adoratiōe latrie sic crux christi. Cuius rō est, qz ista nō repze sentāt imaginē xpi sicut crux q̄ dicit signū filij hois qō apparebit i celo. Dat, xpiūj Jōoq̄ mulieribꝫ dixit angelus. Jesum q̄ ritis nazarenū crucifixū, nō lanceatum nō coronatū, nō clauatū ꝛc. Et inde ē q̄ ima ginē crucis xpi veneramur in quacūq̄ ma teria videt, nō aūt imaginē clauoꝝ vel lan cee ꝛc, qz ista nō repsentant imaginē xpi si cut crux, vt dictū est. Et ad hoc est Dama sce, li, iiij, ꝛ doc, in, iij, dis, ix. ℣ Octa uo adorāt btā virgo mater xpi, ꝛ cuz sit ra tionalis creatura nō debet adorari adora tione latrie que soli creatori debetur de p se sz solū adoratiōe iperdulie maiori tñ su per alios beatos rōne sue singulaꝛ sāctita tis ꝛ relatione ad xpm qz materna, ꝛ sic qz nō solū venerāt rōne sui sed etiā rōne filij vt mater dei, ꝛ ideo nō debeāt ei qualiscūq̄ iperdulia sz maxima. Alij aūt beati in ce lo adorant adoratiōe iperdulie, sz inferio ris gradus q̄z sit honorificētia beate virgi nis rōne p̄dicta, de adoratiōe vero imagi num sanctoꝝ dictū est supra. ✠ Ulti mo adorant reliquie sāctoꝝ adoratiōe du lie, nā cum sanctos dei in veneratione de beamus habere tanq̄ mēbra xpi et dei fi lios ꝛ amicos ꝛ iterceſſores nostros, ideo eoꝝ reliquias qualescūq̄ honore cōgruo in eorum memoriā venerari debem⁹, et p̄ cipue eorū corpora que fuerūt templū dei ꝛ organa spiritussancti in eis habitantis ꝛ operantis, vnde ꝛ de⁹ hmōi reliquias cō uenienter honorat in eorū p̄sentia miracu la faciendo. Et q̄ꝫ corpus alicuⁱ sancti sit insensibile et per cōsequēs nō sit nostre veneratiōis capax adoramus tamē ipm vel ipius reliquias ꝓpter tres rōnes. Pri ma ē ꝓpter deuz cuius ministri fuerūt. Se cūda est ꝓpter animā q̄ ei vnita fuit et nūc fruit deo. Tertia quia idem corp⁹ vnien dum est anime beate ad glorie complemē tum. ℣ Secūduz de adoratiōe decla randum dicitur causalitas. Ubi queritur quare adoramus ꝛ inuocam⁹ sanctos cuz tū solus deus orationes ꝛ necessitates no stras cognoscat. Nam dicit Aug⁹ in li. de cura pro mor. agen. Nesciunt mortui etiā sancti quid agant viui etiā eorū filij. So lutio. dicendū sm sanctum Tho. ꝛ doc. in iiij. di. xlv. q̄ oratio vel inuocatio potrigit alicui dupliciter. Uno modo quasi p ipm implendum. Allio modo vt per ipm impe trandū. Primo modo soli deo orationē si ue inuocatiōnē nostraz potrigimus, quia omnes orationes nostre ordinari debent ad gratiā ꝛ gloriā ꝓsequendam que solus deus habet dare. Juxta illud ps. Gratiaz ꝛ gloriā dabit dñs. Secundo modo ora tionem ꝛ inuocatiōnē potrigimus sanctis angelis ꝛ hominibus vt deus per eos no stras petitiones exaudiat, quia sm Sco tum in. iiij. dis. xlv. Sancti cognoscūt ora tiones nostras ꝛ pia opera cognitiōe reue latoria a deo qui huic sancto revelat quez adoras ꝛ honoras, ꝛ tūc per mentale deſi derium orat etiaz deum p te vt deus respi ciat sua seruitia que fecit in hac vita et oia merita ita q̄ sicut ipse per illa adeptus est gaudia eterna ita etiā tibi valeant ad gau dium eternuz. Cuius exemplum assignat Sco. Si ē vnus potens in diuitijs et ho noribus plures habēs seruitores quoruz vn⁹ plura sibi fecit seruitia q̄z ali⁹, quē ta men dominus sufficienter remunerauit si ille inuocāt ab aliquo vt pro eo ad talem intercedat: talis pōt petere vt respiciat sua merita ꝛ seruitia intantū q̄ etiam illi vale ant gratiā obtinere, ita etiā hic. ℣ Ad autoritatē beati Aug⁹, p̄mitto sm Petruz de palu. in. iiij. dist. xlv. q̄ triplex est cogni tio beatoꝝ in patria, scz naturalis, beata, ꝛ quedā media q̄ dicitur reuelatoria, modo dicendū q̄ mortui scz existentes in purga torio ea que hic in mūdo agunt ꝯsiderata eorum naturali cognitione nō cognoscūt

orationes nostras ꝛ pcipue interiores motus cordis, qz naturali cognitõe ituitiua ea cognoscere non pñt ꝓpter ĩmoderatã distãtiã, nec noticia reuelatiõis specialis, qz nõ habẽt illã noticiã ĩ verbo quã comitat regulariter talis reuelatio, nec cognitione beata, qz eam adhuc nõ habẽt: sed beati in patria q̃ videdo verbũ diuinũ oĩa que decet eos cognoscere de nobis ꝛ q̃ circa nos agunt etiã q̃ztuz ad interiores motus cordis vident in verbo id ẽ cognitione beata ꝛ maxime eoꝝ excellentiã decet vt cognoscant petitiones ad eos signo voce vel corde porrectos. ❡ Tertiuz declaranduz de adoratiõe sanctorũ dicit ꝓmissibilitas. Vbi querit vtrum omnibus sanctis tam viuentibꝫ q̃ mortuis possumus ꝓces porrigere ꝛ eos solẽniter venerari. Ad hoc dico primo qꝫ si loquimur de viuente qꝫ nulla creatura viuens est adoranda vt sancta quoniã nullus viuens sanctus est lz sit bonus: nisi forte accipiendo sanctitatẽ largo mõ, vt illud Leuit. xix. Sancti estote quoniam ego sanctus sum, q̃diu enĩ quis viuit peccator ẽ, j. Joh. j. Si dixerimus qz peccatũ nõ habemus ꝛc. Sanctitas autẽ omnẽ prauitatis maculã excludit. Si autem loquimur de eo qui vixit ꝛ nũc ẽ mortuus: tunc dico scõ qꝫ si talis sanctus bono in vita sua post eius mortem est ab ecclesia canonisatus ꝛ ꝓ sancto approbatus tunc possum⁹ ei ꝓces publicas et solẽnes porrigere ꝛ officium solẽne de eo facere, et si ecclesia in canonisatiõe ei⁹ erraret, qõ tñ nõ est credendũ, licet accidere posset vt in ca nobis, de sen. excõ, nihilominus tñ ꝓces in ei⁹ honorẽ effuse ꝓpter fidẽ que non deficit deo sunt accepte. Si tñ talis non ẽ canonisatus nec ꝓ papã ꝓ sancto approbatus: ꝛ tamẽ aliquis credit eum esse sanctuz vel ei⁹ vita fuit sibi nota dicit Jnno, qꝫ talis potest euz occulte venerari ꝛ ꝓces porrigere nõ adorare, et dicit notãter occulte, qz publice nõ licet nisi ab ecclesia sit canonisatus ꝛ approbatus, ĩ. c. de reli. ꝛ venera. sanc. q̃ꝫ etiam ille sanctus miracula faceret, qz etiã mali miracula faciũt, ꝛ contingit homies quãdoqꝫ diabolica fraude decipi falsis figmentis, vt habetur casus in dicto. c. j. de quodam in ebrietate occiso. ❡ Ex his patz qꝫ hi grauiter peccat qui inuentas nouas reliquias publice venerantur que nondum auctoritate summi pontificis sunt approbate. Antique aũt reliquie nõ debent extra capsam ostẽdi nec poni venales, vt ĩ. c. ij. eo. titu. Reliquias vẽdere vel emere symoniacũ est vt ibidẽ ꝓ doc. ꝛ ĩ. c. placuit. de cõse. di. j. ꝛ qꝫ nulla memoria martyrũ ꝓbabiliter accipiat nisi aut vbi corpus aut reliquie certe sunt, aut vbi origo alicui⁹ habitationis vel possessionis aut passiõis fidelissima origine traditur, nam q̃ per somnia ꝛ que per inanes q̃si reuelationes quorumlibet hoĩm vbicunqꝫ cõstituuntur altaria omnino reprobentur. Hec ibi. Item furtiue subtrahi reliquias sanctoꝝ vt honorabilius ponant sacrilegiũ est ꝯm Hugo, quia aufertur sacrum de sacro. Itẽ portare reliquias sanctoꝝ ad collũ si ꝑ fiat ex deuotione ꝛ fiducia ad deũ ꝛ sanctos quorũ sunt: licituz est ꝯm sanctuz Tho. scõa scõe. q. xcvj. ar. vlti. Secus si fieret cum aliqua superstitione, puta qꝫ vas eorum esset quadrangulare et hmõi, qz tũc licitũ nõ est. Secundũ de oĩbus sanctis declarandum dicit festiuatio, ꝓ cui⁹ euidẽtia querit, q̃re sancta mater ecclesia instituit festum hoc omnium sanctorum solẽniter celebrandũ. Solutio, dicendũ ꝓpter quattuor causas quas vide in sermone ꝺ hoc festo ꝓcedenti vicz. xciij. ❡ Tertium de omnibꝫ sanctis declarandum dicitur meritatio quod in themate tangit cum dicitur. Quoniã merces vestra, ꝓ cuius euidentia nota qꝫ sancti in celo habent duplicẽ mercedez siue ꝓmiũ scz essentiale ꝛ accidentale. De quibꝫ vide in supradicto sermone dñice secũde post trinitatis cui⁹ thema est. Nemo virorꝝ illorꝝ q̃ vocati sunt gustabũt cenã meã ꝛc.

Sermo alius de oĩbꝫ sctis. XCIIII. wann. xix.

Congregate illi sctos ei⁹. ps. xlix. Res min⁹ ꝓfecta seq̃t exemplũ rei magis pfecte, sic dicit phs. ij. phisicoꝝ. qꝫ ars imitat naturaz ĩq̃tũ pot. Patet ꝺ pictore ꝛ colore ꝛ imaginibꝫ, nã q̃ pl⁹ appropinquat dispositioni nature hic tãto pfectior est in arte sua. Itẽ discipul⁹ etiã imitat magistrũ suũ in operando, sed quia ecclesia militãs est minus

De omnibus sanctis

perfecta q̄ triumphans/que ꝓsistit in pfecta beatitudine/. Ideo ea q̄ fiūt in ecclesia militante exemplata sunt ab ecclesia triumphante/. Sicut ergo sācti q̄ sūt in celo habent ex pte dei vnū cōmune gaudiuz/. Ita etiaz ecclesia statuit vt omnes fideles xp̄i haberēt hodierna die in toto mūdo ex pte oīm sanctoꝝ vnū cōmune festū/eo q̄ non de omnib⁹ sanctis fiūt specialia festa/. quia tanta est eoꝝ numerositas/q̄ totū tempus āni nō sufficeret etiā si singulis horis/etiā singulis minutis ageremus festum vnius sancti/. Quia sicut dicit Hullhel/ī rationali/q̄ quolibet die pl⁹ q̄ q̄nq̄ milia sāctoꝝ festa ꝓcurrerēt/allegās Eusebiū Cesarien. asserere p̄ter diem kalendaꝝ Januarij/qñ pagani intēdebāt epulis et nō passionib⁹ sanctoꝝ/. Etiā illa festa sanctoꝝ q̄ pagim⁹/ a multis aut nō bñ custodiunt/. aut multe negligētie in eis cōmittunt/. vt ergo oēs sācti a nobis honorent/. et cōmisse negligētie aliqualiter expient/. statuit ecclesia hodiernū festū cōmune omnib⁹ sanctis/. vt ita hodie oēs sancti sint cōgregati apud nos in vna cōmuni festiuitate/. sicut in celo sūt cōgregati ī vna cōmuni felicitate/. Hōo ꝓpheta in verbis thematis hortatur nos/. vt hodie oībus sanctis p̄ sanctā vitā nos cōgregare studeamus/. Hoc enī maxime placet deo/. z a nobis illō desiderat ꝓpheta dicēs/. Cōgregate illi sanctos ei⁹/. q̄si diceret/. Hodie habeatis solēnē memoriā oīm sanctoꝝ dei/. vt sicut ip̄i habēt vnū cōmune gaudiū in celis/. ita vos de eis habeatis vnuz cōmune festum in terris/. ꝓ gratia/. Aue maria zc̄. Cōgregate illi sanctos ei⁹ vbi s̄.

Thema ¶ In verbis thematis duo p̄ncipaliter tanguntur que veniūt ad laudez z cōmendationē hodierne festiuitatis/et p cōsequens oīm sanctoruz/. Primo hodierne festiuitatis cōmunitas siue vna cōgregatio cū dicitur. Cōgregate scz simul in vna festiuitate/. Secōo illius congregationis excellētia z solennitas/cū subiungit. Illi sanctos ei⁹/. Illi scz deo/id est ad honorez dei/q̄ est sup oēs/qz in celebratione hodierne festiuitatis p̄ncipaliter honorat deus/. Tūc enī vere sanctos dei in vna festiuitate congregamus/si deū in ip̄is pura ꝓscientia colimus/. hoc ē sine peccato/ita vt sicut ip̄i sic z nos in hac vita sancti simus/qō tūc facim⁹ qñ eorum vitam bonis operib⁹ imitamur zc̄.

¶ Circa primū est notandū sicut sup̄ dicti cōgregatio sanctoꝝ fit in vna solennitate/ad representandū eoꝝ cōgregationē et cōmunionem in vna beatitudine/nam lz in celis sint diuerse nature scz diuina angelica et humana/tamē iste diuerse nature nō faciunt in celo diuersas societates/sed vnaz tm̄ vt dicit beatus Aug⁹. ¶ A ¶ Hec autē sanctorū congregatio siue societas est ex octo ꝓgregationib⁹ collecta. Prima est triū diuinarū psonarū in vnitate diuine essentie. De hac ꝓgregatiōe exponi potest qō dicitur. Iiij. Re. iij. Congregauit dñs tres reges hos/. Hi tres reges significare possūt trinitatē psonarū ī diuinis/q̄ ita sūt cōgregate nō vt dicant tres reges/sed vnus rex. Quia sicut fatemur ī symbolo Athanasij nō tres domini sed vnus est dñs/. pater et filius z spiritus sanctus/qui regit potenter sapienter. z clementer/vt sic patri attribuatur potentia. filio sapiētia. z spiritui sancto clementia siue bonitas/. hec etiam tria ap̄propriata debent esse in quolibet rege humano/vt sit potens ad defensionē. sapiens ad gubernationē siue pulsionem/z bonus siue clemens ad subuentionez siue ad parcendum/. Et nō solum hec esse debent ī rege/sed in quolibet homine/vt sit potens et fortis ne peccet p infirmitatē z sic ꝓtra patrem/. sapiēs ne peccet p ignorantiam. z sic cōtra filium/. bonus et clemēs ne peccet p malicia. z sic peccet cōtra spiritū sanctum.

¶ Secūda est cōgregatio duoꝝ in celis scz regis z regine. id est christi dei z hominis z marie matris eius virginis gloriose/. Sūt ergo ī celo ip̄s et maria tāq̄ duo luminaria magna/que ornāt celū z illuminant totum mundū/. Unde sicut sol alios excedit planetas in quātitate. in claritate. z in virtute/ita christus omnes alios beatos excedit in magnitudine dignitatis. in claritate cognitiōis. z in potestate siue virtute auctoritatis/. sm̄ illud Mat. vlti. Data est mihi omnis potestas in celo z in terra/. Sed domina nostra cōparatur lune p̄pter puritatē/plenitudinē. p̄fectiōez/z p̄sidētia. Nā sicut luna est pulchra ita maria ē pulcherrima. z purissima. sm̄ illud Cañ. vj. Pulchra vt luna/. Sicut luna ē plena in oppositione/ita Maria plenissima per

fecunditatē ⁊ gratiarū vbertatem. ſm illud Eccī. v. Quaſi luna plena in diebꝫ ſuis lucet. Sicut luna eſt pfecta: ita Marie glia immēſa. ſm illud pſ. Sicut luna pfecta in eternū. Sicut luna pēſt terreſtribꝫ. ita maria in celeſtibꝫ. Ideo merito xp̄s ⁊ Maria dicunt duo luminaria magna. De quibus Heñ. j. Fecit deꝰ duo luminaria mag. vnū qđ pēſt diei vt ſol. i. xp̄s iuſtis. aliud nocti vt luna. i. maria pctōribꝫ. ¶ ¶ Tertia cōgregatio eſt angelorꝫ q̄s deus cōgregat in vna felicitate. et nō eſt cōgregatio confuſa ſed diſtincta in modū exercitus. Cōſueuit autē in exercitu triplex diſtinctio inueniri. Quia aliqui ſunt milites ſociātes. et quaſi ptegētes dn̄m. q̄ ſp ei aſſiſtunt. et iſtis aſſimilant angeli ꝓme hierarchie. Prima em̄ hierarchia eſt aſſiſtentiū. q̄ ptinet tres ordines. qz inter aſſiſtētes ꝓncipi aut regi. q̄dā bñt hāc dignitatē vt p ſeipos poſſint ad regem familiarit accedere. et hoc cōpetit ordini thronorꝫ. q̄ vſq; ad ℔ eleuant. vt deum familiarter i ſeipos recipiāt: ita vt cauſas rerū in ipo immediate cognoſcere poſſint. Quidā ꝯo ſunt vt ſecreta regis cognoſcāt ſicut ꝯſiliarij ei⁹. et iſtis aſſimilat ordo cherubin q̄ ſp eminēter diuina ſecreta cognoſcunt. Et interptant ſcie plenitudo. Quidā vero ſunt q̄ circa principē ſemp inherēt. et his aſſimulat ordo ſeraphin q̄ excellentius alijs deo p amorē ſunt vniti. et interptant Cardētes ſiue incendētes. Alij ꝯo ſūt in exercitu q̄ſi capitanei dirigētes ⁊ ordinātes exercitū. et iſtis aſſimilant angeli medie hierarchie q̄ ſcz eſt pſidentiū. et iſta hz tres ordines. Quidā bñt diffinire q̄ agēda ſūt. et ptinet ad dominatiōes. Quidā bñt dandi facultatē ⁊ pcipevt ipleant. ⁊ ptinet ad ꝓtutes. Quidā bñt ordiare quō ea q̄ diffinita ſūt ⁊ p̄cepta ipleri poſſint. et ℔ ptinet ad potestates. Alij ꝯo ſunt in exercitu bellorꝫ. vt bellatores ⁊ pſequētes bellū. et iſtis aſſimilant angeli tertie hierarchie q̄ eſt miniſtrātiū nobis. qz oēs ſūt miniſtratorij ſpūs in miniſterū miſſi. ꝓpter eos q̄ hereditatē cupiūt ſalutē. ad Heb. j. Nos em̄ i bellis noſtris ꝓmo indigem⁹ cuſtodia q̄ ptegamur ⁊ hoc ptinet ad angelos i infimo choro. ex q̄bꝫ cuilibet homini dat⁹ eſt vn⁹ ad cuſtodiā a natiuitate. ſcz i vtero. vt dicit Hiero. Scđo in bellis nr̄is indigem⁹ inſtructiōe qua doceamur. et hoc ptinet ad archangelos q̄rū eſt nos inſtruere ſpecialit de his q̄ ſunt ſup̄ rationē. Tertio indigem⁹ duce q̄ dirigamur. et hoc ptinet ad principatus. Idē vult Dyoni. li. celeſ. hierar. Ad hāc q̄ cōgregationē angelorꝫ diſtinctā p modum exercit⁹ pt exponi illud. j. Machab. j. Cōgregauit ꝓtutes. et exercitū fortē nimis.

¶ D ¶ In q̄bꝫ ꝓbis tangunt tres rōnes q̄ re ipi bti angeli ſūt a nobis honorādi. Prima qz ſunt nr̄i ductores. ſcz ad ꝓtutes nos ducendo. ſicut demones ad vicia. et iō vocat eos virtutes dicēs. Cōgregauit virtutem. Nā ſeraphin dirigūt et ducūt ad charitatē. cherubin ad fidē. throni ad ſpem. dominatiōes ad iuſticiā. ꝓtutes ad fortitudinem. poteſtates ad prudentiā. principatus ad tēperantiā. archāgeli ad magnanimitatē. angeli ad hūilitatē. ſcz ꝓpter cuſtodiam. qz hūilitas eſt cuſtos ꝓtutū. ¶ Ūñ licet regulariter angeli ſupioꝝ ordinū nō mittantur. tñ inferiores hoc agūt in ꝓtute ſupioꝝ. Qui aūt aliq̄d p aliū facit p ſeipm facere monſtrat. Et hinc eſt q̄ angel⁹ q̄ incendit labia Eſaie ꝓphete dicit⁹ eſt ſeraphin. Eſa. vj. Scđo angeli ſunt honorādi qz ſunt noſtri defenſores. Et ꝓpterea vbi ſupra vocat eos exercitū. quia pugnant p nobis cōtra demones poteſtatē eoꝝ refrenādo. Patet Apoc. ij. de angelo qui ligauit demonē et mittit in abyſſum. Et Thob. viij. de diabolo in ſuperiori deſerto egypti ligato. Ligare aūt demones nō eſt aliud niſi eoꝝ poteſtatem refrenare. Tertio ſunt honorandi: quia ſunt adiutores noſtri. eo q̄ ſūt fortes nimis. ꝓpter quod poſſunt nos in difficilibꝫ adiuuare. ſm illd Joel. ij. Multa ſt castra eius quia fortia. ¶ E ¶ Quarta cōgregatio eſt patrum antiquorꝫ. ſcz patriarcharum et ꝓphetarum. quorū quidam fuerunt electi ad gen⁹ humanū ſaluādū. ſicut Adam Noe et Abraā. Nā ex adā genus humanū eſt deriuatū. in Noe ſaluatum. in Abraam iuſtificatum. qz ipe fuit primū exemplum fidei. et immolando filium ſuum Iſaac ligna i dorſo deferentē. figura exp̄ſſa paſſionis xp̄i. quē deus pater. p ſalute noſtra immolauit. Quidā vero electi ſunt ad mundum illuminandū. quorum aliqui ipſum illuminauerunt exemplis virtutum. ſicut Abel. qui fuit exemplum innocentie.

Noe iusticie/Abraam obediētie/Job pa-
tientie/Joseph ꝓtinentie. Moises mā-
suetudinis/Dauid misericordie. Alij vero il-
luminauerūt eum doctrinis sicut ꝓphete/q̄
secreta dei cognouerunt annunciauerūt et
scripserūt/Et iō petr⁹ ꝑmonē ꝓpheticū assi
milat lucerne lucenti ī caliginoso loco/ij/
Pe.j. Quidam vero electi sunt ad deum re
cōciliandū/sicut Noe in tempore iracun-
die factus est recōciliatio. Et de Moise di
citur ps̄.lv/Et dixit vt disperderet eos si nō
Moises electus eius stetisset in cōfractio
ne in cōspectu eius/Et de Phinees dicit
ibidem. Stetit phinees et placauit et cessa
uit quassatio. Job etiam orauit p amicis
et placauit deum/Hic ꝛ nos per orationes
amicorum nostrorū/id est sanctorum debe
mus placare deum/Ad hāc cōgregationē
referri potest qđ dicit/ij/Reg.v. Cōgrega-
uit Dauid rursum omnes electos ld ē chri
stus sanctos patres. ¶ Quinta con-
gregatio apostolorū qui fuerūt principes
et duces oīm populorū in christum credē-
tium quos cōuerterunt/Hi principes ꝛ du
ces fuerūt primo magne potentie. Unde
Aug⁹. Dedit em̄ eis deus potestatē sup na
turam vt eam curarent/super demones vt
eos ejicerent/super elementa vt ea muta-
rent/super animas vt ipas absoluerēt/sup
mortem vt ipam cōtemnerent. super ange
los vt dominicum corpus cōsecrarēt. Itē
secundo facti sunt principes magne sapien
tie. Unde Aug. Ex abiectissimis et impe-
ritissimis ex paucissimis nobilitanť/illu
minantur et multiplicanť occultissima elo
quia/pclarissima ingenia/copiosissima ag
mina acutorum/facundoꝝ atq̄ doctorum
Unde patet q̄ ipi fuerunt semina et princi
pia omnis christiane sapientie et eloquen
tie. Et licet ex se essent abiectissimi et impe
ritissimi:tm̄ facti sunt postea sapientissimi ꝛ
excellentissimi. Item fuerūt tertio princi-
pes magne sanctitatis/ꝓpter quam sancti-
tatem refulsit mira ꝙuersatio christi in eis
tanq̄ in speculo et cognoscebať in eis sicut
sol in suo splendore.et sicut rosa in suo odo
re:et sicut ignis in suo ardore. Ideo dicit
Chryſ. Dixit xp̄s ap̄los q̄si sol radios su
os/quasi rosa suauitatē sue odorē/et quasi
ignis scintillas suas dispgit/vt sicut sol in
radijs suis apparet/sicut rosa in odoribus
suis sentitur/et sicut ignis in scintillis suis
ardet. Sic in illorū virtutib⁹ xp̄i potentia
cognoscitur. Isti ergo glorioſi p̄ncipes si-
cut fuerūt cum xp̄o cōgregati in mūdo:sic
sunt cōgregati cū deo in celo/ſm illud ps̄.
Principes pl'or cōgregati sunt cum deo
Abraam ꝛc. ¶ Sexta est congrega-
tio martyrū q̄ fuerūt viri bellatores/De q̄-
bus dicit/j/Mach.xij. Cōgregās oēs vi-
ros bellatores accelerauit ꝛc. Bellauerūt
em̄ sancti martyres ꝓ fide et iusticia ſm q̄
multi fuerūt bellatores ꝓtra eos/sic tyran
ni cū cruciatib⁹/philosophi cū sophismatib⁹
bus.heretici cum ꝓsecutōib⁹. Ideo bñ po
tuit dicere illa sancta martyꝝ congregatio
illud ps̄. Multi bellantes aduersum me.
Item habuerunt bella extrinseca a diabo-
lo et mundo/et intrinseca sustinendo mar-
tyriū cordis. Quod triplex est ſm Grego.
Primū cōpassio afflictoꝝ. Un̄ ait. Qui do
lorem exhibet in aliena necessitate crucem
portat in mente. Secundū est dilectio ini-
micoꝝ:ait em̄.ferre ꝓtumelias ꝛ inimicum
diligere martyriū est in occulta cogitatiōe
Tertiū est patientia aduersoꝝ.de quo ait.
Sine ferro martyres esse possumus si pa-
tientiā in corde veraciter seruam⁹/Habue
rūt etiā bella a corpore/ꝓpio/vlez bella pu
pertatis.parcitatis.et castitatis. Ex illis er
go bellis obtinuerūt sancti martyres pec
catorū remissionē.meritorū accumulatio-
nem.et eterne glorie possessionē. ℣

Septima est cōgregatio cōfessoꝝ. De
quib⁹ dicit Sophonie.j. Cōgregās vola-
tilia celi ꝛ pisces maris. Sancti aūt cōfes-
sores dicunť volatilia ꝓpter vitā cōtempla
tiuam.ī qua volauerūt alis intellectus per
cōtemplationem siue orationez. Quia ſm
Damasce.oratio est ascensus mētis in deū.
Et ala affectus volauerūt p dilectionem.
Dicunť aūt volatilia celi.q̄ licet in mūdo
essent corpe:tm̄ erāt in celo cogitatiōe affe-
ctione ꝛ ope.id est opis intentione. ſm il-
lud Matth.vj. Respicite volatilia celi ꝛc.
Item dicunť pisces maris ꝓpter vitā acti-
uam.pisces em̄ viuunt in aqua maris ſz tm̄
non suffocanť in ea sed natant. Sic boni
actiui licet angustienť in mūdo tm̄ nō pere
unt:quia iuuant se natādo.i.bene operan-
do. Un̄ in ps̄. Volucres celi et pisces ma-
ris ꝛc. ¶ Octaua est ꝓgregatio sanctaꝝ

virginuz. De quib⁹ dr Esa. xl. In brachio suo cōgregabit agnos/ Virgines em fuerunt tanq̄z agni innocentes in mēte, immaculati in carne, fructuosi in ope, et mansueti in cōuersatione/ Tales agnos xp̄us cōmendauit Petro dicēs Joh. vl. Pasce agnos meos. Ex omnib⁹ illis p3 q octuplex est cōgregatio electoruz et sctō⁹ quoz oim hodie festū colimus/ In quib⁹ etiā includuntur viduez maritatē, vel maritati fm diuersitatē meritoz suorum/ Aliq̄ em ex illis sunt martyres, aliq̄ cōfessores, aliq̄ ꝓphete vel pīes, et sic de aliis. Hcōo dirl q ꝑbis thematis innuit illius cōgregationis excellētia z solennitas cū dr. Illi sctōs ei⁹, illi id est deo. q.d. ad honorē dei hodie omnes sanctos in vnū cōgregatos solēniter honorate. R/ Pro q̄ notandū q sancti siue beati qui sunt in celo fuerūt hic cōgregati xp̄o, viuēdo z moriēdo/ viuēdo vicz fm ei⁹ p̄cepta, z ad ei⁹ volūtatē/ et moriēdo p xp̄o siue in xp̄i fide/ et nūc sūt cū deo cōgregati in celis regnando/ Et ideo hic in terris q̄libet illoz dicere potuit. Mia mea illi viuet. Etiā moriendo sunt xp̄o ꝯgregati/ q̄ post mortē ad illius ꝯgregationē et societatē p uenerūt. Vñ in ps. Quis ascēdit sup occasum dñs nomē illi. Sup occasuz dñs ascēdit/ qñ de morte triumphās morte sua mortem nostram destruxit/ et nō solum ascendit sup occasum mortis sue/ sed etiam sup occasum mortis sctōz suoz/ ī q̄rū morte ipse triumphauit. dū eos de ipa morte triūphare fecit, vel mortē ꝓtēnēdo, vel p ipam mortem ad īmortalē vitā eos pducēdo. Itē cōgregati sunt illi. id est ad illi⁹ laudē z honorem. etiā nūc in celo regnādo: vbi ī vna beatitudīe obiectali eternalit deū laudāt. Jō pñt dicere illud ps. Populus eius z oues pascue eius: introibimus portas ei⁹ in cōfessione zc. Tertio sunt sibi cōgregati: quia sunt sancti ei⁹. Jdeo notāter dictū est ī themate. Cōgregate illi sctōs ei⁹/ Fuerūt em sancti p ꝓtutē: et ei⁹ p charitatē/ vel scti per gratiā. z ei⁹ p gloriā. Et q̄ sequit q nos obligamur laudare et honorare sctōs q̄ sunt dei, ptz/ q̄ eos laudando z honorādo: ipm deū cui⁹ sunt laudamus et honoramus: sicut laudat et honorat dñs in ple sua/ q̄ oēs sancti sunt filij dei, sicut laudat et honorat dñs in seruis suis/ q̄ ipi sūt ministri et famuli qui fecerūt hic voluntatem eius/ sicut laudat et honorat artifex in suo ope: q̄ ipi sunt opa manuū eius q̄tum ad esse nature et q̄ntū ad esse gratie. Itē sicut laudat p̄dicatoz ī fmone suo, q̄ ipe dñs loq̄tur in eis. fm illud. ij. ad Coz. xiij. An experimentū q̄ritis eius/ qui in me loquitur xp̄s. Jdeo cōgrue ad laudandū deū ī sctis eius hortat nos ꝓpheta ps. vlt. dicēs. Laudate dñm in sanctis eius. q.d. Laus sanctorum est laus dñi eoz. Si ergo volum⁹ cōgregare sctōs deo ad honorē tunc debem⁹ attēdere q boc de⁹ a nobis exigit in verbis thematis/ vt oib⁹ sctis q̄rū hodie est festiuitas p vitā sanctā nos ꝓformare studeam⁹ z h maxime placet deo z a nobis desiderat adimpleri. Vñ Bern. Currite frēs q̄ non solū sancti z angeli: sed ipoz creator z dñs cū oi celestis curie frequētia nos desiderat et expectat/ Nā si oēs sctōs hodie sub vna festiuitate cōgregem⁹ z nos p vitā reprobam diuisiungem⁹, talis cōgregatio dño nō placet. Tunc em vere ad honorē dei sctōs cōgregamus: cū eos imitādo sicut ipi sancti erimus/ vt sicut ipi fuerūt patiētes, casti, misericordes, hūiles, mansueti, tpati zc. sic et nos. Et si ꝓsideramus aliq̄s multum peccasse nō imitemur eos in pctis/ sed ī penitētia si cecidim⁹. Si es luxuriosus z cōsideras mariā magdalenā: respice eius pniam/ vide ipa fuit soluta: et forte tu maritata vel voto astricta zc. Dubitatur circa dicta, ex q̄ hodie oēs sanctos in vnū cōgregatos laudamus et veneramur in vna festiuitate/ ad repzesentandū eoz ꝯgregationē in vna cōmuni beatitudine/ qō est tū gaudiū sctōz qō cōiter hūt in illa eterna btūtudine/ hāc dubitationē soluit wilhel. Parisien. in lib. de vir. trac. de spe. par. scda dicēs. A

Gaudiū electo z puenit ex q̄ttuor ptib⁹, pria a btā trinitate/ scda a loci amenitate/ tertia a iocūda societate/ et quarta a corpis glorificatiōe. De pmo scriptū ē Esa. xxxiij. Regē in decore suo videbūt/ Et. xxxv. eodem mō dr. Ipi videbūt gloriā dñi z decorem dei nr̄i. In visiōe aūt regis triplex erit electis gaudiū/ Primū erit in videndo faciem diuinā: et illud erit summū gaudium. Vñ Aug⁹. Si mali possent mallēt deum videre in inferno ī penis q̄ extra penas deum nō videre. Et Chryſ. dicit. Ego multū

graniores q̄s gehēne cruciatus esse dico re
moueri et abūci ab illa gloria. nec puto ita
acerba esse gehēne incēdia vt sunt illa q̄b
torquet⁹ is q̄ arcet a ꝓspectu dei. Ex illo pa
tet q̄nta sit dānatio puuloꝝ q̄ absq; baptis
mo decedūt. qr licet nō torquent penis in
ferni: tñ eternalit⁹ priuant⁹ visiōe dei. Hinc
est q⁹ scti pres antiq; qui erāt in limbo cum
maximis suspirijs postulauerūt aduentū
xpi vt possent vēire añ ꝓspectū dei. licz nul
lam sentirent penā inferni: sicut in psona il
lorum clamauit ꝓpheta in ps̄. Dñe inclina
celos z descende. et Esa. lxiij. Utinā dirū
peres celos z descenderes. Et i ps̄. illo. Qui
reges israel intende. triplicat illud. Ostende
faciē tuā et salui erim⁹. ꝓpter magnū deside
riū ꝓphete ad visionē dei. vñ z saluator di
cit Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cogno
scant te deū verū solū z quē misisti Jesum
xpm. Et iō dicit ꝓpheta. Sitiuit ania mea
ad deū fontē viuū q̄n veniā z apparebo añ
faciē dei. Et apls. j. ad Cor. xiij. Videm⁹
nūc p speculū in enigmate: tūc facie ad fa
ciem. Et. ij. ad Cor. xij. apls dic̄ se raptū i
tertiū celū. vbi dic̄ Aug. Ibi btā vita i fon
te viuo bibit. inde aliq̄d aspgit⁹ huic hūa
ne vite. oēs em̄ delicie q̄ sūt in isto mundo
velut minime gutte sunt q̄ a fonte illo flu
xerunt inimicis dei q̄ guttas illas in terra
lingunt fonte suauitatis ꝓtempto. sm illō
Hiere. ij. Dereliquerūt me fontē aq̄ viue.
Minus sūt oēs delitie q̄ fuerūt in mundo
et erunt vsq; in diem iudicij respectu illius
suauitatis q̄s sit vna gutta aq̄ respectu to
tius maris. Cū g̃ tāta delectatio inuenīat
in portiunculis creature q̄nta inuenietur i
ipo creatore. Si g̃ q̄nq; homes currunt per
plura miliaria ad videndū spectaculū: q̄d
facere deberent ad videndū deum. sed heu
amor terrenorū excecat rōnis oculū. Ideo
dicit frater Guido Carthus. Si diuine bo
nitatis vestigia tantū bñt suauitatis: quid
habet ipe fons suauitatis deus. Sed quō
exprimere valem⁹ qō est immensum: certe
nullo mō. Vñ Aug. in li. de simbolo dicit
Facilius possum⁹ dicere in illa vita eterna
q̄d ibi nō sit q̄s q̄d ibi sit. nō est ibi mors: ñ
est ibi luctus: nō est ibi lassitudo: nō est in
firmitas: nulla fames: nulla sitis: null⁹ est⁹:
nulla corruptio: nulla indigētia: nulla me
sticia: et nulla tristicia. Secundū gaudiuz
erit in videndo humanitatē xpi. de quo di
cit Bern. Plenū prorsus est oi suauitatis
dulcedine videre hoiem hoīs ꝺditorē. Ter
tiū gaudiū erit in ꝓsideratiōe vnionis hu
mane nature ad diuinā. mirabile em̄ gau
diū erit electis cū cognoscēt q⁹ frater eorū
fm carnē vere de⁹ sit. Magnitudo huius
gaudij pōt ꝓpendi ex gaudio qō solēt hie
parentes: cū eorū filij fuerint epi vel archi
epi facti: aut al's exaltati: tanta erit vnitas
capitis et mēbrorū q⁹ mēbra honorē sui ca
pitis suū reputabūt. sicut caput hoīs bo
na vel mala mēbris suis illata sua reputat
Hec de primo scz beata trinitate. ¶

Scō electis a loci amenitate triplex
gaudiū puenit. Prio a claritate loci. Tho
bie. xiij. Btūs ero si fuerint reliq̄e seminis
mei ad videndū claritatē hierlm. et Apoc.
xxij. Nox ibi vltra nō erit. Patet illud etiā
de claritate celi empyrei: qō dicit ignеū rō
ne claritat⁹. qr totū est luminosum. Secū
do a loci puritate. Apoc. xxj. Nō intrabit
in eā aliq̄d coinquinatū aut abominatio
nē faciēs. Tertio a loci latitudie. Baruch
iij. O israel q̄s magna est dom⁹ dei z īgēs
loc⁹ possessionis ei⁹ zc. O Tertio elec
tis puenit triplex gaudiuz ex iocunda so
cietate. Primo ex multitudine. Apoc. vij.
Vidi turbā magnā quā nēo dinumerare
poterat ex oīb⁹ tribub⁹ z linguis zc. Sicut
etiā ptz in epla hodierna. Scō ex nobili
tate societatis illius in qua erūt virgo bea
ta z angeli et scti z sancte. q̄ oēs reges z re
gine erūt. reges vtiq; sūt q̄ de manu sūmi
impatoris coronā regni accipiūt. Sap. v.
Accipiūt regnū decoris de mānu dñi z dia
dema speciei zc. Vñ z filius dei dr venisse
de sedib⁹ regalib⁹. Sap. xvij. Plus ergo
deberēt vt dicit wilhel. vbi s̄. homes labo
rare solummō vt vna die possent esse cum
btā virgine q̄s multi laborāt p eterna gl'ia.
Vñ Hiero. in epla ad Eustochiū. Egre
dere q̄so paulisp de carcere z papilione cor
poris vt in hostio stans videas gloriā dei
ptrāsire z pūtis laboris añ oculos tuos p
fige mercedē quā nec oculus vidit nec au
ris audiuit nec in cor hoīs ascēdit q̄ ꝓpara
uit deus diligentib⁹ se. q̄lis erit illa dies cū
tibi mr̄ dñi btā maria choris occurret co
mitata virgines cū post rubrū mare sub
merso cū suo exercitu pharaone timpanū

tenens pcinnet respõsuris. Cantem⁹ dño glorioſe eñ magnificatus est: equũ z ascẽsorẽ ei⁹ piecit in mare. Tertio de amicabilitate illi⁹ societatꝫ. tãta est eñ inter eos charitas q̃ gaudia alioꝝ sua reputabũt. Esa. xxxj. dixit dñs. Cuius est ignis in syon: et caminus eius i hierlm. ꝓpter magnã enim charitatẽ hereditas illa oĩb⁹ vna est. singulis tota vt dicit Grego. Exẽplũ illi⁹ familiare hẽ possumus in speciebꝫ aromaticis Si tu haberes species aromaticas in manu tua q̃ius tue essent. tñ ego q̃ iuxta te sũ ex odore ipaꝝ delector et reficior: tales mee essent. Ita erit inter sctos in patria vt dicit Aug⁹. qꝛ gaudiũ qđ habebunt singuli erit cõe oĩb⁹ p vinculũ charitatis: et q̃lẽcz gaudebit de bono alteri⁹ tantũ acsi i seipo haberet zc. ℙ Quarto electis ꝓuenit q̃druplex gaudiũ a corpis glorificatõe. Primũ a corpis pulcritudine. scdz ab ei⁹ subtilitate. tertiũ ab ei⁹ agilitate. q̃rtũ ab ei⁹ ipassibilitate. Primuꝫ erit in corpe respectu ei⁹ qđ erit iuxta se: vt scz alia corpa glorificata in aspectu ei⁹ delectent Secũm respectu ei⁹ qđ erit infra se vt scz corpa inferiora corpori glorificato cedant. Tertiũ respectu eius qđ erit supra se: vt scz ad aspectum suũ pfectam posset habere obedientiã Quartũ ad id qđ erit ꝓtra se ne ab aliq̃ posset ledi. Ecce q̃ntũ gaudiũ erit electis a glorificatione corporũ: nõ solũ suoꝝ sed z alioꝝ qui sunt iuxta se et supra se in q̃bus delectabunt: et eoꝝ q̃ erũt infra scz ꝑ se: qꝛ talia eis cedũt z obediunt ad placitũ. nec corpa glorificata ledere pñt aliq̃ mõ. wilhel. vbi s. ℚ

Sed diceret q̃s. habebũt ne electi etiaz gaudiũ a mũdo z inferno. Rñdet wilhel. vbi sup. q̃ electi ab inferno habebunt triplex gaudiũ. Primũ ex hoc q̃ infernũ euaserunt. Secũdũ ex hoc q̃ hostes eoꝝ cruciabunt. Fm illud ps. Letabit⁹ iustus cũ viderit vindictã. nõ ex hoc q̃ delectent i penis eoꝝ pcise. sed ex hoc q̃ vident in eis diuinam iusticiã impleri. q̃ potuissent ꝓsequi misericordiã z noluerũt. et hoc eis summe placet. scz executio diuine iusticie. qꝛ eoꝝ voluntas est totaliter ꝓformis diuĩe voluntati. Tertiũ ex hoc q̃ pcim̃ qđ maxime nocuit hoĩb⁹ clausum erit in inferno. Post diẽ eñ iudicij erit peccatũ in inferno q̃si in ꝓprio loco. non eñ potuit remanere nec⁹ in celo nec⁹ in terra q̃n adultimũ descẽdat ad infernũ. ℝ Secõo dicit wilhel. q̃ electis a mũdo etiã ꝓuenit triplex gaudium. Primũ ex hoc q̃ a penali miseria hui⁹ exilij liberati erũt. Vñ Bern. Trãsire de morte ad vitã vite gaudiũ duplicat. Verisimile ẽ q̃ multũ gaudeat de hac liberatiõe q̃ dicebat. Heu mihi qꝛ incolat⁹ meus ꝓlongat⁹ est. Et ille q̃ ait. Cupio dissolui et esse cum xp̃o. Secõm ex hoc q̃ a naufragio liberati erũt. Si eñ illi q̃ de mari exierũt tantum gaudẽt: verisimile q̃ multũ gaudeant q̃ tot naufragia passi a mari hui⁹ mũdi piculosissimo euaserũt. vñ Bern. Periculũ ꝓbat transeuntiũ raritas. z ꝓeuntiũ multitudo. in mari marsilie de q̃ttuoꝝ nauibus vix vna perijt. In mari hui⁹ mũdi de q̃ttuoꝝ nauibus vix vna ad portũ salutꝫ ꝓuenit. Tertiũ ex hoc q̃ ipi cũ tãte infirmitatis essent. tñ de tãto hoste triũphauerũt. vñ Job. xlj. Nõ est ptãs sup terrã. q̃ cõpareť ei q̃ factus est vt nullũ timeret. Nos sum⁹ sic locuste. hostes nr̃i vt gigantes. Iõ dicit Aug. lib. cõfess. Quanto fuerit mal⁹ periculũ in ꝓlio: tãto maius gaudiũ in triũpho. Sic est in nauigantibꝫ. nã post picula z ruinas naufragij exultãt nimis q̃ ante timuerũt nimis Ideo de futura gloria dicit Aug⁹. in li. de ciui. dei. Quãta erit felicitas vbi nullũ erit malũ. nullũ latebit bonũ. vacabit dei laudibus q̃ erit oĩa in oĩb⁹. Itẽ in eodẽ. Illa ciuitas in se magnũ lumen habebit. q̃ nulli supiori null⁹ inferior inuidebit. sicut nec inuidẽt archangelis angeli ceteri. qꝛ nollet vnusq̃sq̃ maius habere bonũ aut id qđ alium secũ videt habere. Recte sicut digitus in corpe nõ vult ocul⁹ esse. Et subdit Aug. Quis alius est finis nr̃ nisi ꝓuenire ad regnum cuius null⁹ est finis. vbi amabimus et laudabimus qđ erit sine fine. S

De hoc celesti gaudio audiam⁹ vnũ exẽplũ qđ recitat Cyrill⁹ in epla ad Aug. de morte Hieronymi quõ in supioribꝫ ptibꝫ egypti erat q̃dã magne sanctitatis monachus Helyas noĩe: Hieronymo sanctissimo in vita familiaris. hic quadã die solitꝫ incumbẽs orõnibꝫ somno repẽtino aduenĩente aliquantulũ obdormiuit. et i visiõe vidit palaciũ mire pulcritudis. z cũ huc illucz gradiens miraret illius palacij pulcritudinem tam excellentẽ vidit quoddam

preparari tribunal a quibusdam inuenibꝫ nimie pulcritudinis stratis tapetibꝫ ⁊ vestibus auro ⁊ gẽmis circũquaqꝫ relucentibꝫ in quo tribunali rex q̃dã maxim⁹ sedit cuius aspect⁹ erat tante suauitat⁊ vt nil aliud q̃s vellet hĩe, magna comitat⁹ societate virorũ sole lucidioꝝ, inter q̃s sctũs Hieronymus apparuit ⁊c. Ecce gaudiũ ex pulcritudine celestiũ. Ita etiã refert Aug⁹ qꝫ postqꝫ Hieronym⁹ sibi apparẽs discessit tãte suauitatis relict post se odorẽ vt p multos dies ineffabilis suauitatis odor in cella sua remaneret. Et si hec de⁹ suis electis ostendit hic in terris: q̃d tunc faciet in celis. Vñ et tũc Augustino cogitãti quõ breuẽ tractatulũ scribere vellet de gaudio et glia btoꝝ dixit eidẽ Hieronym⁹ vel pot⁹ ania beati Hieronymi sibi apparẽs dixit. Pot⁹ totũ mare in artissimo clauderet vasculo, pot⁹ terrarũ orbẽ puus teneret pugillus, pot⁹ a motu ꝺtinuo celũ desisteret qꝫ gaudioꝝ ⁊ glie q̃bꝫ btoꝝ aie sine fine potiunt minorẽ intelligeres pticulã nisi vt ego experiẽtia docearis. Ecce si non fuit in terris cõcessum Augustino intelligere gaudia btoꝝ q̃ tot⁹ ardebat in amore xpi, q̃d nos miseri pctis pleni illoꝝ gaudia enarrare q̃rim⁹. Attẽdamus ꝯ doctrinã bti Hieronymi q̃ tunc ait Augustino. Hic nõ q̃ras q̃ nõ alibi nisi q̃ tam feliciter ꝓperas inueniri pñt, hic satage talia exercere opa vt postmoduꝫ ibi qõ aliqualit intelligere cupis totaliter in eternũ habeas Ita suo mõ nos hic exerceam⁹ p opa bona sequẽdo hic sctoꝝ vestigia ⁊ exempla vt tandẽ cuꝫ eis posslim⁹ attingere gaudia sempiterna, Amen.

In die omnium animarum.

Sermo XCV.

Miserẽ mei miseremini mei saltẽ vos amici mei. Job. xix. Hic ẽ clamor omniũ animarũ fideliũ in purgatorio existentiũ quarũ hodie memoriã agim⁹. Hic clamat pater ad filiũ, mater ad filiã, maritus ad vxorẽ, frater ad sororẽ, et sic de singulis. miseremini mei ⁊c. A Clamãt bis miseremini, ꝓpter duas causas. Prima q̃st dicerent: quia estis in mũdo vbi est miseri cordia. ps. cxviij. Misericordia dñi plena est terra. Scõa qꝫ nos anime in purgatorio sumus in miseria et pauptate: qꝫ nihil meritorie agere possumus nec habem⁹ res tpales q̃bus nos redimere possum⁹: ergo miseremini nostri vos amici nostri, q̃si dicerẽt, alieni nolũt nostri miserẽri. Hanc lamentabilẽ clamorẽ attẽdere dñt filij ⁊ ꝑsanguinei defunctoꝝ. In ꝑbis ꝓmissis innuuntur q̃ttuor q̃stiones. Prima: q̃ anie clament: miseremini mei ⁊c. Scõa q̃bus ⁊ ad quos clamẽt, q̃ tangit ibi, saltem vos ⁊c. Tertia q̃re clamẽt, q̃ tangit ibi. qꝫ manus dñi tetigit me ⁊c. Quarta q̃bꝫ possint iuuari ⁊ eis mitigata impedi, q̃ tangit ibi, Et carnibus meis saturamini ⁊c. Ad ꝓmã q̃stionẽ respondẽdo nota qꝫ aiaꝝ q̃dã sunt beate iam in celo: ille nõ clamat verba ꝑdicta: qꝫ nõ indiget suffragijs. Unde dicit Aug⁹, in ench. et hĩ in c. cũ marthe. de cele. mis. qꝫ sacrificia siue altaris siue quarũcũqꝫ elemosynarũ ꝓ defunctis valde bonis gratuactiões sunt. Quedã aie dãnate sunt in inferno ꝓ pctõ originali ⁊ actuali: vel ꝓ originali solo in limbo, et ille etiã nõ dicũt miseremini: qꝫ nulla est ibi redẽptio, neqꝫ eis ꝑdessent suffragia nr̃a, sed si ꝓ eis fiũt sunt cõsolationes viuoꝝ. Quedã aũt sunt in charitate suã explentes pniam in purgatorio: tales clamant miseremini ⁊c, qꝫ eis ꝓsunt suffragia viuoꝝ. Et sunt in quadruplici differentia. Primi q̃ ad purgatoriũ veniunt sunt q̃ cum venialibꝫ moriunt. Hi em̃ ferunt secũ lignum, fenum, ⁊ stipulã, vt dicit apl's. i. ad Coꝝ. iij. ꝓ q̃ venialia pcta intelligunt vt dicit magister ibidẽ. Secũdi sunt q̃ pniam añ obitũ suũ nõ pegerũt sicut cõtingit his q̃ absqꝫ ꝯfessione moriunt ꝯtrit. Tertij sunt hi q̃ iniunctã sibi pniam nõ cõpleuerũt. Quarti sunt q̃ pniam iniunctam cõpleuerunt: sed tñ illa ignorãtia vel negligentia sacerdotis nõ fuit sufficiẽs. Nã penitẽtia in ꝯfessione a sacerdote iniũcta aut est maior: aut equalis: aut minor. Si ẽ maior: tunc id qõ bõ plus fecerit cũ morit: in augmentũ siue glorie cedit. Si est equalis tũc sufficit ad eꝝ pene dimissionẽ. Si aũt fuerit minor: tunc id qõ residuũ est ex virtute diuine iusticie in purgatorio emendatur ne aliquod peccatũ remaneat impunitum. Est aũt purgatorij locus ad purgationes animarũ specialiter deputatus. Nam ẽa

Richar. dis. xxj. quarti. ¶ In inferno quattuor sunt loca se habētia sm infersus et supius. In loco maxime infimo sūt dānati p pctō actuali. In illo q est imediate sup illū sunt dānati p solo pctō originali. In loco q est p sequēter supra illū sunt aie q purgant. qr ibi de lege cōmuni purgant: quis alibi purgent ex causa spāli. scz vel vt viuentib⁹ aliq̄d nunciēt. vel vt suffragia impetrēt. z vt patiendo vbi peccauerūt dei iusticiā aliquib⁹ sensibilib⁹ manifestēt. In quarto loco nō sunt alīq̄ anie. sed añ christi aduentū ibi erāt anie sctōr patrū. q̄ penitentiā suā expleuerāt in purgatorio. et ille q̄ recedētes a corpe nihil purgabile portauere. Locus añ pfat⁹ dicebat sin⁹ Abrae. qr abraam p̄mus se ab infidelib⁹ sepauit: z fidei signaculū distincte accepit. Ideo locus requiei q̄ debet anie ꝓpter fidē charitate formatā sinus Abrae dictus est. ¶

Ad secundā q̄stionē respondēdo: ad q̄s et q̄bus clament tangit responsio cū dicit, saltē vos amici mei. Ubi nota. q̄ aie i purgatorio ad quattuor genera hoim clamāt. Miseremini mei zc. Primo ad p̄sanguineos et amicos q̄ hic eor bona possidēt. z eis nō subueniunt. et tales infideliter agūt. qr si quis hic in seculo videret amicū suum i igne puniri quē posset liberare et nō faceret: infideliter vtiq̄ ageret. Ita faciūt pueri z cōsanguinei. qui de bonis parentū pulcras vestes. equos et alia emunt. domos edificant. agros et alia emunt. aut singula in superbia et luxuria cōsumunt. z nullum suffragiū defūcto clamāt: miseremini mei zc. impendūt. Attendāt illi q̄d ampli⁹ dicant. q̄re me p̄sequimini sicut de⁹. q̄si dicerent. Deus punit me sua iusticia penā mihi infligendo. vos aūt amici mei punitis me in pena relinquēdo. et carnib⁹ meis saturamini. i. diuitijs meis tpalib⁹. q̄si dicerēt. Inīustū est q̄ vos amici in penis me relinquitis. q̄ vob⁹ mlta bona tpalia reliq̄i: et animā meā ꝓpterea sepe neglexi. Secūdo ad hos clamāt quib⁹ hic charitate: benefacta et fidelitate exhibuerūt: et ipi eis nō refundunt. Añ ps. lxxvij. Obliti sunt būfactor eius. Et hec est magna ingratitudo z ōtra rationē humanā: obliuisci et nō regratiari būfactorib⁹. Añ Aresto. in. iij. ethic. Oportet regratiari ei q̄ gratiā fecit. sed defunctis aliter regratiari nō possumus nisi per suffragia eis impensa. Tertio clamant ad executores testamentor q̄ nō exequunt testamēta eis cōmissa: sed retardant de die in diē. Et hoc est ꝓtra charitatē z fidelitatē. quia sm doctores hoc animab⁹ nocet. alis em citius liberarent vel eor pena alleuaretur. Et sm canones tales sunt fures et sacrilegi z excōicandi. vt dicit in c. qui oblationes. xvij. q. ij. Inuehe cōtra nō exequentes. Quarto clamant ad sacerdotes religiosos. et pauperes qui elemosynas defunctorum recipiunt. et pro ipis fideliter nō orāt. Nam omnes qui de elemosynis viuūt magis debent esse deuoti. et in orationibus assidui. vt dicitur in ca. Quia sacerdotes. x. q. j. ¶ Ad tertiam questionē respondendo quare clament. Cuius ratio tangitur. quia manus domini tetigit me. Ubi nota q̄ ꝓpter tria clamāt: miseremini zc. que nos debent inducere ad eis cito subueniendum. Primo ꝓpter pene acerbitatē. Est enim pena purgatorij sm quosdā eadem cum pena inferni. licet terminum illa habeat: ista autem non. Sed non dubitatur acerbissimam esse penam purgatorij. de peni. dist. ij. ca. vlti. et dist. xxv. qui in aliud. vbi dicitur. Qui in aliud seculum distulit fructum cōuersionis purgandus est igne purgationis. Hic etem ignis et si nō sit eternus: miro tamen modo grauis est. Excellit enim oem penā quā vnq̄ passus est aliquis in hac vita. nunq̄ in carne tanta inuenta est pena temporalis. Et in epistola Cyrilli episcopi ad Augustinum dicitur. q̄ mallet q̄libet qui illam penā expertus esset. omnem huius mundi penam quā omnes homines ab Adaz passi sunt. pati vsq̄ ad diem iudicij: q̄ minimam illarum penarum per vnaz diem. Applica hic exemplum de heremita infirmo: qui ad oppionem angeli elegit duabus diebus esse in purgatorio. et ecōuerso de beato Gregorio qui postq̄ orauit p Traiano elegit ad apparitionē angeli. poti⁹ per dies suos hic infirmari q̄ per dies duos in purgatorio cruciari. Secūdo ꝓpter spem recōpensationis q̄ nos inducere debet ad eis subueniēdum. qr aie fideliter orant p nobis postq̄ liberate fuerint. Exempli gratiā. Si filius alicuius regis in exilio esset cōstitutus

In cõmemoratione oĩm aiaꝝ

et pateret magnũ defectũ: z q̃cũq; in illo sibi subueniret qñ rediret ad patriã suã illi pleni⁹ refunderet, sic est de aĩab⁹. Tertio cõ. qz suffragia q̃ facim⁹ p aĩab⁹ nobilissimis pficiũt z illa nobis pmittim⁹, qz suffragia psunt aĩab⁹ vt citi⁹ liberent, vel earũ pena allenet, etiã psunt nob⁹ inquantũ ex charitate fiunt, qz vt sic sũt meritoria vite eterne facienti, ps. xxxiij. Oro mea in sinu meo cõuertet. ℣ Ad quartã q̃stionẽ respondendo q⁹ possint fideles aie in purgatorio iuuari. Solutio. Dic q; sunt pncipalit̃ q̃tuor ad q̃ alia postea dicẽda reducunt q̃ ponit Bre. in c. aĩe. xiij. q. ij. Aĩe inq̃t defunctoꝝ q̃tuor modis soluunt, aut obligationib⁹ sacerdotũ/aut pcib⁹ sctoꝝ/aut charorũ elemosynis/aut ieiunio cognatorum. Per hec em̃ q̃tuor scz p immolationẽ hostie in sacro altaris/p elemosynaꝝ distributionẽ/p orationũ instantiã/p ieiunioꝝ maceratione aĩe a purgatorio liberãt pncipaliter/z fm istũ ordinẽ etiã efficacia z dignitas earũ solet ordinari/ita q; pmo multũ valet p alijs oblatio sacrificij salutaris, vicz sacramenti eucharistie in missa, vt pbat Breg. in dicta autoritate. Et Aug. in ench⁹. z allegat mgr in. xliij. di. xlv/ Nõ est ambigendum defunctoꝝ aĩas pietate suoꝝ viuentium releuari/cũ p illis mediatore sacrificiũ offertur z̃c. immo credũt q̃dã q; nlla missa celebret/q̃n plures aie de purgatorio liberent: licet nõ certe diffinã. Testat etiã pdicta Bre. xliij. dial'. de quodaz monacho/Justo nomĩe: q; tres aureos arte medicine p quisitos fratri suo germano reuelauit z penituit/q̃s idem frater suus sctõ Gregorio psentauit et p. xxx. dies p eo celebrauit z̃c/Aliud ponit ibidem exemplũ de duab⁹ monialib⁹ q̃s sctus Benedict⁹ excõicauit/Tertiuz de illo sacerdote q; singulis diebꝫ missam p defunctis celebrauit quem eps suspẽdit z̃c/Quartũ de epo Hebbardo q; fecit piscari in lacu tpe estatis vbi maximũ aceruũ glaciei reperit/Quintũ de Felice pbytero q; balneauit i thermis z ibidẽ hominẽ incognitũ sibi famulantẽ reperit cui panẽ dedit z̃c. Secundũ est elemosynarũ largitio z hospitalitas, p eis fctã. Thob. xij. Elemosyna a morte liberat ipa ẽ q; purgat pctã z facit inuenire vitã eternã/ Ibidem. Elemosyna patris nõ erit in obliuione: sed in die tribulatiõis cõmemorabit̃ tui Ibidẽ. Ignẽ ardẽtẽ extinguit aq̃: et elemosyna resistit pctis/ Exemplũ in miraculis sancti Jacobi de trib⁹ militib⁹ dioceꝭ Leodien/quorũ vnus vetule detulit peram et pegrinũ infirmũ q; infirmat⁹ occubuit. Vi de in li. de septẽ donis. Tertiũ est fidelium et amicoꝝ oblatio. ij. Macha. xij. Sctã q; et salubrẽ ẽ cogitatio p defunctis exorare vt a pctis z̃c. Exẽplũ ponit Breg. iiij. dial'. de Pascasio diacono cardinali quẽ Herman⁹ eps Capuan⁹ reperit in thermis z̃c. Aliud exemplũ in li. de septẽ donis. de milite q; ꝛsuenit sp orare p mortuis: cũ ptrãsiit cimiteriũ. z descẽderat de eq̃ suo quẽ fugatũ z̃c. Aliud exemplũ de Maria diogenis Mincẽ. in spec. histo. q; orãs in cimiterio vidit mltas man⁹ de sepulcris z̃c. Quartũ est ieiunioꝝ obseruatio, valet em̃ ieiunium vl vigilia: abstinẽtia: silr asperitas lecti: flagellatio: genuflexio z̃c. animab⁹ applicata. Vñ dr in c. aĩe. xiij. q. ij. Jeiunia viuentiũ sũt auxiliũ defunctoꝝ/ Exẽplũ de b. Dñico q; sept⁹ ieiunauit z omni nocte catena ferrea triplicẽ disciplinã recepit, vnã p se, altã pro defunctis, tertiã p pctoribus viuis. Sunt ad huc q̃dã alia p q; iuuant aĩe in purgatorio sed pnt reduci ad pdicta. ℣ Et est q̃ntũ in ordine fideliũ pia oblatio, qõ pbat per dictã autoritatẽ Macha. vbi dr. Vir fortissimus Judas collatiõe facta/z sub oroe cõp rehendit oblatio pecunie, cãdelaꝝ, panis z vini z̃c. Eccli. xxxv. Qui fac⁹ miscordias offert sacrificiũ/ Eiusdẽ. xlvj. Oblatio ipius guat altare, et sic videm⁹ q; offerunt cãdele accẽse in signũ/q; xps q; est vera lux eas detenebris eripiat z eterna luce illũinet: z i signũ but⁹ dat moriẽti cãdela accẽsa in manu, vt xps q; est vera lux aiam p tenebrosaz viã sibi ignotã sua luce deducat/ Offert etiam in q̃busdã locis panis z vinũ, vt de⁹ pane z potu celesti aiaz illã pascere velit/ Aliq; etiã aq̃ bñdicta lux cadauer et ossa siue sepulcra mortuoꝝ ad denotandũ/ q; sic aq̃ extinguit ignẽ: sic ignis purgatorij mitiget huic aie roze celi z̃c/ Thuribulũ etiã ad denotandũ q; de⁹ velit illã aiam eripe a feroꝛe purgatorij/et in signũ q; sicut fum⁹ ascẽdit de thure accẽso: sic deuotio nra ascẽdere dz in celũ. ps. Dirigat ad te dñe oro z̃c. z nedũ psunt hmõi oblatiões defunctis sed

Per mi ponit fidel' anime in purgatorio iuuari

etiã viuis exẽplũ ponit Petr⁹ Cluniaceñ. de quodã q̃ cũ foderet minerã moles mõtis cecidit sup eũ, vnor aũt ei⁹ singulis diebus vno dẽpto p integrũ annũ offerebat p eo panẽ, vinũ, z candelã zc. ℣ Hertũ est amicor̃ pro eis assumpta z expleta pnia, nã hoc est eis valde vtile vt q̃s iniunctã eis pniam p eis ipleat, vt min⁹ habeãt soluere i purgatorio, ad Gal. vj. Alter alterius onera portate. Exẽplũ de q̃dã mulere q̃ post mortẽ mariti facta fuit meretrix, tandẽ cũ esset puecte etatis et amatores eã ampli⁹ nõ curarẽt, facta paup desperauit. Cui apparuit diabol⁹ dicẽs, q eã ditaret si suã voluntatẽ faceret, zc. vide in Lombarica. Aliud de q̃dã socio q̃ grande pctm̃ cõmisit, et cũ alio socio romã iuit z ibi cõfessus est zc. vide in li. de septẽ donis. Et sub isto sexto cõprehendit etiã cõpletio votor̃ q̃ hic nõ expleuerũt. Nota tñ ad hoc q pnitẽtia p̃dicta eis valeat tria req̃runt. Primo q fiat autoritate p̃fessoris. Secõdo q illi plone, p q̃b faciũt nõ possint p se implere. Tertio q vterq; sit in gr̃a z sine peccato mortali. ℣ Septimũ crux p eis assũpta. j. Pet. ij. Pctã nr̃a sup lignũ portauit Esa. liij. Vere languores nr̃os ipe portauit. Exẽplũ ponit autor de septẽ donis, de quodã q̃ iuit ad siluã q̃ habuit obuiã tres nigerrimos equos inuicez cõpugnantes. Postea gr̃tũ assessorẽ in eq̃ multũ afflictũ et eiulantẽ: q̃ cũ q̃reret a dicto hoie si videret tres equitãtes sibi sil'es, z ille respõdit q nõ viderit nisi tres eq̃s nigros. Ille mirabiliter clamauit se miserũ, z oĩ auxilio destitutum, et cũ q̃reret q̃re, dixit q nõ haberet in mũdo aliquẽ q̃ p eo crucẽ assumeret, zc. vide ibidẽ. ℟ Octauũ est indulgẽtie. Nã fm Richar. in. liij. licet indulgẽtie non pſint directe existentib; in purgatorio, exq̃ nõ sunt de foro plator̃ q̃ dant indulgẽtias, neq; possunt facere illud p q̃ dat indulgentia, indirecte tñ eis pſunt inquantũ existentes in hac vita faciũt p eis illud qõ cõtinet in forma indulgẽtie, maxime si dent indulgentie sub hac forma. Quicũq; fecerit hoc vel illõ p se vel p pie suo defuncto, vel alia pſona i purgatorio existentib; damus tot dies indulgentiarũ, et sic etiã fm cõem opinionẽ doctor̃ pſunt p modũ suffragij et nõ p modũ indulgẽtie. Exẽplũ ponit Petrus Cluniaceñ. q cũ q̃dã aplice sedis legatus quendã strẽnuũ militẽ rogaret vt in terra Albinensi i seruitio militaret, facta i⁹dulgẽtia pri suo defuncto, p vnã ibidẽ q̃dri gemã moratus est: q̃ cõpleta pr̃ luce clarior ei apparuit z de sua liberatiõe ei gr̃as egit. ℣ Nonũ est debitor̃ z legator̃ solutio. Eccl. vij. Mortuo ne pbibeas gratiã scz retardãdo vel nõ soluẽdo. De solutione debitor̃ relictorũ habes exẽplũ i li. apũ. q̃ q̃dã vir nobilis apparuit post mortẽ famulo suo hñs babata ignita in manib; et pedib; zc. vide in discipulo de tpe. ser. clx. De solutione legator̃ habes exẽplũ in hiſtoria Karoli magni de quodã milite qui cõmisit cognato suo vt equũ suũ post mortem suã venderet et pciũ daret egenis vt s. Aliud exemplũ de q̃dã puero decẽti qui nõ restituit mutuũ qõ accepit ad ludos. ℣ Decimũ est ablator̃ restitutio, q pctm̃ nõ dimittit zc. Exemplũ de q̃dã milite cui apparuit eius cognat⁹ septus, dicẽs se affligi grauiter in purgatorio eo q nõ restituisset tales fundos ecclesie rogãs eũ vt ipe restitueret zc. Vide in lib. de septẽ donis. ℣ Habes etiã ibi exemplũ de q̃dam monacho q̃ apparuit socio suo, dicẽs se grauit affligi eo q cũ accepisset nouos botos nõ restituisset abbati antiquos; q̃s ei ostendit rogãs vt abbati p̃sentaret et p sua liberatione oraret zc. ℟ Undecimũ est beator̃ subuentio q̃s ipi in seculo honorauerunt, vel eor̃ festa vel ad eor̃ loca pegrinãdo, q̃ si dñs ad p̃ces martbe liberauit Lazarũ de limbo, nõ est em̃ ambigendũ q ad p̃ces sanctor̃ in celo multi liberent a purgatorio. Exẽplũ habes d̃ Karolo magno cui post mortẽ subuenit btus Dionisi⁹ z eũ a purgatorio liberauit. Aliud sile habes d̃ sctõ Henrico cui subuenit sctus Laurentius, vt in legenda.

In cõmemoratione oĩm animarum.

Sermo XCVI.

Sicut in adam oẽs moriunt ita z in xpo oẽs viuificabunt. j. Cor. xv. Videm⁹ q membra sana interi q ñ sũt a corpe abscisa vegetant a corpe, sic spũaliter aĩe defũctor̃ i purgatorio exñtes q̃ i caritate decesserũt

In cõmemoratione oĩm aĩaꝝ

mẽbra corpis christi mystici, id est eccl'ie sa
na ⁊ non sunt abscisa nec putrida: sed sana,
q̃ nõ sine charitate decesserũt. Ideo vege
tant a corpe, id ẽ pticipes fiũt bonoꝝ eccle
sie, vt habet in c. eccleſie, de ꝓse, dis. iiij, vbi
dicit q̃ q̃ sunt in charitate participes sunt
oĩm bonoꝝ eccleſie. De q̃ Bern. Charitas
est virt⁹ largiflua q̃ facit oĩa cõia ꝓpter qõ
sicut vnũ membrũ corpale alteri condolet
et dolenti subuenit, sic et nos mẽbris nris
spualibꝫ, i. defunctis in purgatorio dolen
tibus cõdolere ⁊ subuenire debem⁹. Nã li
cet ꝓpter pctã de mortui sint fm corpus
tpaliter: tñ in virtute xpi omnes in nouissi
mo die vluificabuntur, id est resurgent in
corpe immortali et gl'ioso. Et ꝑ vult ap'ls
in ꝓbis pmissis dicẽs. Sicut in adam mẽ.
In pñti sermone de cõmemoratiõe defun
ctorum duo veniũt declaranda. Primũ di
citur cõpassionis, secundũ subuentiõis.

Ad euidentiã pmi nota q̃ cõpati de
bem⁹ merito aiabꝫ in purgatorio existẽtibꝫ
ꝓpter q̃ttuor afflictiões q̃s bñt in purgato
rio. Prima afflictio ꝺr priuatiõis, scda in
sultationis, tertia cruciationis, q̃rta ꝓsideratiõis. Prima dicit ꝓuationis scz visione
dei ad tps. Nã aĩa sepata a corpe cũ sum
mo desiderio affectat deum videre, cognoscens ipm summũ et pfectissimũ bonũ, qõ
solũ ipam põt quietare, et videns se ipo pri
uari: et si ad tps ꝓpter suũ defectum summe
dolet. Vñ clamat cũ ps. Sitiuit aĩa mea
ad deũ fontẽ viuũ q̃n veniã mẽ. Licet ei spe
ret se ipm visurũ: tñ vt ꝺr puer. xiij. Spes
que differtur affligit aĩam, et tãto magis
q̃nto res sperata magis amat. Tam em in
tensum est desideriũ aĩe videndi deũ, q̃ nulli
us desiderio in pñti vita adequari potest.
Nã licet Jacob patriarcha multũ affecta
uit videre filiũ suũ Joseph egypto psidẽ
tẽ quẽ mortuũ extimabat. Et regia saba tã
vehementer optauerit videre regẽ Salo
monẽ ⁊ audire sapientiã ei⁹ q̃ regnũ dimi
sit venies a finibꝫ terre. Et Symeõ iustus
tãto feruore cupierit videre xpm dñi q̃ am
plius viuere nolebat, tñ q̃libet harum affe
ctionũ minor est illa aĩe sepate cupiẽtis deũ
videre. Et hec est maxia sup oẽs penas ea
rũ q̃ sũt in purgatorio fm Chrys. et sanctũ
Tho. in. iiij. di. xlij. Scda afflictio ꝺr in
sultatiõis: et est demonis irridẽtis. Solet
em̃ homini esse valde angustiosum, cũ vi
det inimicũ snũ insultare ⁊ irridere, de peni
etus, et ꝓpter hoc vt hr. ij. Machab. xij.
Razias vir venerabilis ⁊ magne opinio
nis in populo israel ne captus illuderetur
ab inimicis, piecit se ex fenestra iter turbas
intestina q̃ egrediebant de corpe ei⁹ ꝑcti
ens sup eos. Ipi siquidẽ demones nõ ha
bent potestatẽ torquẽdi aĩas purgãdas si
cut animas dãnatas, cum fuerint in pñti
eorum victores, sed assistentes ante eas irri
dẽt ⁊ insultãt eis. de supplicijs suis fm san
ctum Tho. in. iiij. di. xlvij. Pie tñ creditur
quia et angeli boni aliquãdo visitent eas
et cõfortent. Tertia afflictio est ignis cru
ciatio, cuius em̃ ignobilius, nõ agat in no
bilius, nec cõsequenter corpus in spiritus:
tñ ille ignis purgatorij⁹ nõ naturaliter sed
vt instrumentũ diuine iustitie agit in ani
mas detinẽdo eas ⁊ affligẽdo mõ a nobis
imperceptibili. Vñ Aug⁹. Hic ignis et si
nõ sit etern⁹: miro tñ modo ẽ grauis, excel
lit em̃ oĩm penã quã vnq̃ expertus est aliq̃s
in hac vita. de pe. di. vij. §. vlti. Adeo em̃ ẽ
grauis q̃ ignis quo vrimur respectu illius
reputat vt ignis pictus. Et vt dicit sctus
Tho. in. xliij. ille ignis dicit nõ esse eternus:
nõ quidem ad substantiã sed q̃ntum ad of
ficium, quia ignis ille non habet purgare
electos nisi vsq̃ in diem iudicij: pmanet tñ
postea: qaia idem est in substantia cũ igne
inferni. Unde Grego. dicit. Sub eodem
igne palea fumigat et aurum rutilat. Quar
ta afflictio est cõsideratio negligentie suoꝝ
amicorum et ꝓpinquorum ad ei subuenien
dum, ꝓpter qõ clamãt illõ Job. xix. Mise
remini mei miseremini mei, saltẽ vos ami
ci mei. Si quis enim in grauibus dolori
bus esset cõstitutus nec posset se iuuare, vt
det autem suos amicos ⁊ ꝓpinquos eũ de
serere, cum tñ multipliciter possent eũ sub
leuare: nõne magnã amaritudinẽ concipe
ret inde de eorũ inhumanitate. Tales sunt
aĩe in purgatorio: qm̃ se iuuare nõ pñt sed
expectãt subleuari a suis q̃s in seculo dimi
serunt, sed cũ nõ sentiãt eoꝝ iuuamen non
paruã causam bñt doloris, et ꝑcipue cum
multũ laborauerint ⁊ multaꝝ penarũ se de
bitores fecerint peccãdo vt illis bona di
mitterẽt, et q̃nq̃ tãta est crudelitas hoꝝ ꝙ
etiã ea q̃ eccleſijs aut pauꝑibꝫ legauerunt

nō soluūt: aut diu differūt adimplere. Sz tales vt dr in. c. q oblatiōes. xlij. q. ij. vt ne catores aiaz debēt excōicari. ℙ Secundū de animab in purgatorio existentibus declarandū dr subuentiōis. Debem⁹ em aiab talib libenter z statim subuenire ꝓpter tria. ℙrimū dr liberatōis. scōm cōminationis. tertiū vtilitatis. ℙrimū dr liberatiōis. Nā ꝓpter suffragia nra ꝑ eis facta celeri⁹ liberant a pena z ad min⁹ eoz pena mitigat non em eis. psunt suffragia nra ad augmentū gre gratū facientis. sed ad pene earū mitigationē z abbreuiationē. qz vt dicit Aug⁹. in c. nō existimemus. et in c. tempus. xlij. q. ij. Cū viuerēt ī hac vita meruerūt vt hec sibi postea possent pdesse. Que aūt z quot sint ista suffragia ꝙbus debemus eis subuenire notat Grego. in c. aie defunctorum. xlij. q. ij. Et sunt principaliter ꝙttuor ad q̄ alia reducunt et habent in hoc metro. ℍ Hec sunt ꝑces dona ieiunia ꝙttuor ista. Absoluūt animas q̄s purgās detinet ignis. Vide in ꝑcedenti sermone de cōmemoratiōe aiaz. Scōm dr cōminatiōis. Debem⁹ em subuenire mortuis ꝓpter cōminantē penalitatē. Cōminat em nobis deus ꝑ Salomonem ℙrouer. xxviij. Qui obturat aures suas ad vocē paupis: clamabit et non exaudiet. Rō Lu. vj. Eadē mēsura q̄ mēsi fueritis remetiet vobis. Jō Beda. Indignus est oī suffragio q̄ defunctoz īmemor fuerit in ℙ seculo. et qđ plus est pena cōsequetur vt dicit Haymo sup Apoc. Justo dei se subiecit iudicio q̄ defunctoz īmemor fuerit. qz dr Jac. ij. Judicium sine miscdia fiet illi q̄ nō facit miscdiam. Exēplū legit de q̄dam monacho q̄ obiit: ꝑ q̄ frēs vigilias missas et psalteria legerūt. ℙost ℙ apparuit vni de fratrib cōquerēs se esse ī magna pena petēs subuentionē. Cui frater respōdit. Nūq̄d oīa suffragia tibi nihil pfuerunt. Qui rndit. Alij receperunt ꝙb tenebar qđ neglexerā: et q̄ ꝑ desiderium in vita meruerūt. Ecce si huic nō pfuit q̄ negligēs fuit: q̄d fiet his q̄ ꝓtemnūt defunctis subuenire. Q Tertiū dr vtilitatis. Debemus nāq̄ mortuis subuenire ꝓpter nram vtilitatē ꝓsequendā: q̄ triplex est. ℙria dr redundationis. scda meritatōis. tertia cōsecutiōis. ℙrima redundatiōis. qz suffragia ꝑ eis facta redundāt in nos. Nam ℣m Ambro. Oīe qđ defunctis impēdit totā ad salutē nostrā fert vt impleatur illud ps. Oratio mea in sinu meo ꝓuertet. nā oēs q̄ sunt in purgatorio certitudinaliter ꝓueniunt ad regnū celoz: et de hoc sunt securi. licet ad tpus captiuate tenent. ergo si aliquē regē terrenū videres detentum z sibi iniuares vt euaderet: ita vt postꝫ in regnū suuz rediret tibi centuplū repēderet. multo magis aiab defunctoz iuuare ita q̄ post earū liberationē apud celestē regē sp ꝑ te interpellēt zc. Jō Richar. de scō victore. Anie erepte de purgatorio dū assunt celesti gaudio miro mō interpellāt ꝑ eis q̄ in seculo eis subuenerūt. nā de⁹ eis nihil negat q̄ sūt in celo. Ideo Aug⁹. i sermone. Orate ꝑ defunctis vt cū fuerint in vita eterna ꝑ vob orent. Secūda vtilitas dr meritatiōis. qz per opus suffragij nos meremur nobis. Aug⁹. Certus sum q̄ nullum opus suffragij ꝑ defunctis amittit̄ si illis nō proderit qui nondū in tali statu sunt: tibi autē meritum erit. Quia dicit sanct⁹ Tho. in. xlij. dis. xlv. Opus suffragij pro alio factuz habet duplicē effectum. Est expiatiuū pene illi⁹ pro quo fit. et meritoriū vite eterne nobis. et hoc inquantum fit ex radice charitatis. Tertia vtilitas dicit cōsecutiōis. Nam ꝫ subuenire debemus defunctis vt post mortem misericordiā cōsequamur. Matth. v. Beati misericordes qm ipi misericordiam consequent. Ideo Aug⁹. Cupis homo vt tui misereat deus fac vt ꝓximo misereat. Et de hac satis dictū est supra in secundo. scz cōminationis zc. De istis vtilitatib vide exemplū in Spec. exemploz. dist. xij. c. lxiij. de quodā britone qui defunctoz animas dño quotiēs per cimiteriū iret recōmendās quanta iocunditate post mortem ab ipis animab susceptus sit zc.

De animabus defunctorum.

Sermo XCVII.

Sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare vt a peccatis soluant. ij. Machab. xij. A ℙro introductiōe nota q̄ vt notant doctores in. xij. di. xlj. q̄ defunctorū q̄dā sunt baptisati. q̄dā nō. nō baptisat. ecclie suffragia nō ꝓsūt. cū illi nūq̄

In cõmemoratione oĩm aĩaꝝ

fuerunt vniti. Baptisati aũt q̃dã sunt valde boni vt quoꝝ aĩe nunc in celo sũt, illi nõ indigẽt adiutorio nostro. Ideo vt dic̃ Augusti. q̃ suffragia siue missarũ aut elemosynarum p talib̃ facta sũt grãꝝ actiões. Idẽ habet in. c. Cũ marthe. de cele. mis. Quidã sũ valde mali vt dãnati p pctõ actuali l'originali solo. p illis etiã nõ est orandũ. vt in c. placuit. xxiij. q. v. q̃ talis oratio eis non pdesset neq̃ alia suffragia. sed si p eis fiũt sunt ꝯsolatiões viuoꝝ. Quidã sunt mediocriter boni: vt in charitate decedentes q̃ ad purgatoriũ transeũt purgãdi. et sunt in q̃druplici differẽtia/ Primi sunt illi q̃ cũ solis venialib̃ migrauerũt. Hi ferũt secũ lignũ fenũ et stipulã/ vt dic̃ apls. j. ad Coꝝ. iij. p q̃ venialia intelligunt. Secũdi sunt q̃ pniam ante obitũ nõ egerũt. sicut cõtingit his q̃ absq̃ cõfessione moriunt: cõtriti tñ. Tertij sunt q̃ iniunctã pniam nõ cõpleuerunt in gratia decedẽtes. Quarti sunt q̃ penitentiã iniunctã cõpleuerũt: sed tñ illa ignorãtia vel negligẽtia sacerdotis nõ fuit sufficiẽs. ideo ad id qõ est residuũ ex rigore diuine iusticie ĩ purgatorio emendabitur ne aliqõ pctm̃ remaneat impunitũ. Pro illis ergo orare debem⁹ et alia suffragia facere: exẽplo Jude machabei q̃ misit duodecim milia dragmas argẽti hierosolymã offerre ea p pctis mortuoꝝ ẽc. Rõ. qz tale opus sctm̃ et salubre est nõ solũ ipis defunctis: sed etiã faciẽti. qz dicit pheta. Oro tua in sinũ tuũ cõuertẽt. Jo bñ dic̃ thema. Sctã et salubris ẽc. ¶ In pñti sermone dicendũ erit de tribꝰ sanctis et salubrib̃ q̃ tenemur defunctis exhibere. Primũ est sepulture exhibitio. Scõm testamentoꝝ executio. Tertiũ suffragioꝝ cõlcatio. Primũ est sepulture exhibitio. Ubi nota q̃ inter errores paganoꝝ hic erat vnus. scz q̃ sepultura ad hoc esset inuẽta vt aĩe defunctoꝝ requiẽ acciperẽt/ nõ em̃ credebãt aĩas quietẽ posse accipe anteq̃ corpus sepelirẽt: qõ oĩno est ridiculũ quoddã. Ideo doctores Richar. et alij in. iij. di. xlv. q̃rt/ stheologi dicunt q̃ sepultura inuẽta est ꝓpter viuos ꝛ ꝓpt mortuos. Primo ꝓpt viuos: et sic ꝓpter nos debemus sepelire mortuos. et hoc ꝓpter tria. Primo. ꝓpter amouendũ horrorẽ: ne scz fetore cadauerꝭ inficeremur/ et tanta turpitudine corpoꝝ cõfunderemur. horrendum eñ est hoiem mortuũ cernere. Ideo dicit Quintilian⁹ li. v. declamationũ. Ad operiendã feditatẽ subtrahendãq̃ dolori materiã mortu⁹ viuentiũ causa sepelit. Scõo ĩõ ꝓpter nos: ad astruendã resurrectionẽ futurã. ꝓpter quã paul⁹. j. ad Thess. iij. Nolumus vos frẽs ignorare de mor/ vt nõ cõtrist. mortuos vocat dormiẽtes. vt g̃ subleuetur spes ad resurrectionẽ vere fiendã corpora sepulture tradunt. Tertio ꝓpter meritationẽ vt illa sepelientes misericordiã dei ꝯsequamur. et ẽm b̃ Bap. iij. Sepultura inter ceteras elemosynas cõputat. et ẽ vnũ de sex oplib̃ miscõie. Uñ dic̃ Aug⁹. li. j. de ciui. dei. c. xiij. Thobias diligẽter sepeliendo mortuos ãgelos videre ꝑmeruit. Sic et scã patriarche abrãã ysaac et iacob laudant de sepultura suoꝝ. vt hr Heñ. xxiij. et xxv. et. xlix. Sic et hi vicz Joseph ꝛ Nicodem⁹ q̃ corp⁹ xpi sepelierũt in euangelio cõmendant. Exẽplo ideo hoꝝ et nos sepelire debem⁹ mortuos: qz valde humanũ et laudabile est ex causis ꝓdictis. ¶ Secundo sepultura ecclesiastica inuẽta est ꝓpt mortuos: qz eis ꝓdest. et si nõ p se tñ p accidẽs. ꝛ b̃ in q̃ttuor. Primo ꝓpt inspicientiũ excitationẽ inquantũ scz inspiciẽtes sepulturam memoriã retinẽt defunctoꝝ ꝛ p eis orãt. Uñ Bre. in. c. cũ grauia. xiij. q. ij. De functoꝝ ꝓximi q̃ties ad sacra loca veniũt: suoꝝq̃ sepulturã aspiciũt: recordant ꝛ pro eis fundũt dño pces. Uñ ꝛ monumentuz ꝺr q̃si monẽs mentẽ. Scõo ꝓdest eis ꝓpt sanctoꝝ interc̃essionẽ. Credendũ nãq̃ est q̃ sancti illi in quoꝝ honore fabricata est eccl̃ia orãt p eo q̃ sepelit in illa vel eius cimiterio ꝓpter reuerentiã ꝛ deuotionẽ ipius eligẽtis sepulturã ibidẽ. Hãc vtilitatẽ tãgit Aug⁹. in. c. nõ existimem⁹. xiij. q. ij. Tertio ꝓpt ministroꝝ eccl̃ie orationẽ. qz et illi q̃ eccl̃ie deseruiunt tenent ceteris paribꝰ p illis frequenti⁹ et specialius orare. Quarto ꝓdest eis ideo vt dicit Amb. in. c. aurũ. xij. q. ij. qz in sepulcris xpianoꝝ requies est defunctorum. qz ibi min⁹ vexant a demonib̃ cadauera eoꝝ vt dic̃ glo. id est min⁹ inquietant: ne demones assumãt illa corpora. ¶ Item scõo debemus defunctis exhibere sepulturã id est officiũ sepulture. scz faciendo pagere primũ septimũ et tricesimum soluẽdo remedia ꝛ oblatiões ꝯsuetas: ẽm

morem ecclesie vbi sepeliunt. & q hoc fiat non adinuenit auaricia clericoꝝ vt q̃dam grossi laici dicũt, sed est autoritate ecclesie introductũ. Audi Aug. in li. de cura agenda p mortuis. Non parua inq̃t est vniuersse eccl'ie que in hac ꝯsuetudie claret autoritas: vt p̃cibꝰ sacerdotis q̃ dño deo ad eiꝰ altare fundũt locũ suũ etiã habeat cõmendatio mortuoꝝ. Hec ille. Que q̃dẽ cõsuetudo vt dicit Amb. ī. c. quia alij. q pactio ꝑmi. septimi. tricesimi. aut q̃dragesimi ortũ habuit a Jacob & Moyse. & deinde ab apl'is ẽ cõtinuata. vt dicit Damas. in q̃dã sermone de suffragijs mortuoꝝ. Audi eiꝰ ꝟba. Mysterioꝝ inq̃t conscij discipuli salutaris & sacri apl'i in tremẽdis & vtilibus mysterijs memoriã fieri eoꝝ q̃ fideliꝫ dormierũt sãxerũt. Hec ille. Propterea statuit eccl'ia q nõ obseruãtes laudabiles ꝯsuetudines circa p̃dicta possũt ꝯpelli p ep̃m ad obseruantiã p̃dictaꝝ soluendo pactiones remedia. mortuaria. oblagia. & alia ꝯsueta vt in ca. ad apl'icam. de symo. ℰ Pro euidentia tñ horũ Nota q tria requrũt ad ℏ q valeat ꝯsuetudo & sit laudabilis vt p sepultura aut p remedio siue p officio defunctoꝝ aliq̃d exigat & detur. Primũ est q ꝯsuetudo talis habuerit ꝓncipiũ voluntariũ hoc est q primo tale q̃d liberaliter soluerint ita q nõ fuit inuite ab eis exactuz. nã exq̃ dantes a ꝓncipio libere soluerunt videt se ad hoc obligasse sub noie cuiusdã oblationis quã laici solent facere clericis tpe spũali: ita notat Panor. in. c. ad apostolicã. de symo. & in. c. Jacob. & in. c. suã. eo. ti. Nõ valet g̃ ꝯsuetudo vt añ sepultuz funus: vel etiaz tpe sepulture aliq̃d p̃o sepultura vel noie remedij exigat ab inuito. q nõ habet talis ꝯsuetudo principiũ voluntarium. Dicõ q talis ꝯsuetudo nõ habuerit fundamẽtũ vitiosum aut symoniaꝫ cũ ita q nõ interuenit pactũ siue cõuẽtio ī futuꝝ de tali q̃d soluẽdo tanq̃ ꝓcium sepulture. nã vbi pactio sic p̃cessit talis consuetudo tãq̃ symoniaca reprobat. vt in. c. nõ satis. & c. cum in eccl'ie corpe. de symo. Ratio q initiũ ꝯsuetudis fuit symoniacũ & vitiosum. ideo nõ poterit bonã ꝯsuetudinẽ introducere. Tertio q p̃dicta ꝓpter q̃ aliq̃d dat liberaliter exhibeant. et q ꝓtextu talis ꝯsuetudinis nequaq̃ denegẽt: alꝫ p̃sumeret ꝺ symonia. & maxime si q̃s funus q̃si p pignore arrestaret. Nõ enī põt creditor funus debitoris arrestare vt non sepeliat donec heredes soluãt. Ratio q sepultura est ꝓpriuz funeris: nec põt sibi ex aliq̃ causa auferri nisi alibunde sepultura cẽt sibi phibita & a iure interdicta. & ideo etiã non valet pactũ nec appellatio q funꝰ nõ sepeliat nisi ꝓius aliq̃d soluat aut solui ꝓmittat. vt in. c. ex parte. de sepul. & l. fi. C. de sepul. vio. & aut. itẽ q donũ. & aut. sed nec añ. Ex post tñ facto nõ soluẽtes & laudabilez ꝯsuetudinẽ vbi p̃dicta tria ꝯcurrũt nõ seruantes de soluẽdo certũ quid cõpelli põt: nõ p rectorẽ parrochialẽ sed p ep̃m suum. vt est tex. in dic. c. ad apl'icam. Et hoc est ꝯ plures heredes defunctorũ ingratos qui p aiabꝰ defunctoꝝ parũ vel nihil faciunt. ꝫ relicta eis ꝓaue ꝯsumũt. Super tales ꝯqrunt dicẽtes illõ Job. xix. Miseremini mei miseremini mei saltẽ vos amici mei qꝛ manꝰ dñi tetigit me. ℱ Tales tres graues iniq̃tates ostẽdunt ꝓmo q̃ sũt immisericordes non compatiẽtes eoꝝ exilio Amb. Indignũ est illi deũ esse ꝓpiciũ qui crudelis est in primũ. Jaco. ij. Judiciũ fiet illi sine miscõia q̃ nõ facit miscõiaz. Secundo qꝛ ingrati sunt immemores bñficijs eis impẽsis. nõ memores q̃ntos dolores labores: curas: cũ eis habuerunt parẽtes eos educãdo & custodiẽdo. Si enī vinctꝰ fuisses corpal'r: parẽtes abstraxissent ꝓpio ori & redemissent te: & tu obliuiscer'is eorũ De talibꝫ dicit Eccl. iij. q̃ male fame est q relinq̃t patrẽ: & maledictꝰ ẽ a deo q̃ exasperat matrẽ. Tertio ostẽdunt infidelitatẽ qꝛ posuerunt fidẽ in eos. & studiose laborauerunt in vita: cõfidentes si relinq̃rent filijs cõpetentẽ necessitatez nõ oporteret eos ita grauiter laborare: eo q diligẽtiꝰ seruirent deo & p eis oraret & alia suffragia facerent. Sed implebit in eis illud Zach. xi. Dolebit nimis Acharon qm̃ ꝯfusa est spes eiꝰ. &c. Secundũ qõ defunctis tenemur exhibere dicit testamẽtoꝝ executio. Nã vt inq̃t Aug. in. c. Ultima. xvij. q. ij. Ultima voluntas testatoris oĩb modis ẽ adimplẽda. Et in. c. Iudicãtis. de testa. Voluntas testatoris debet p oĩa adimpleri. ℬ Et si testamẽtũ ẽ iustũ & puꝛ sine ꝯditiõe vl' mõ factuz: debet adipleri p executores tãto ci-

℈

De cõmemoratiõe oĩm aiarũ

tius quãto possunt, alioq̃n dilatio executionis testamẽti nocet tam ipsis executoribus q̃ anime testatoris defuncti. Prio dilatio executõis testamẽti nocet ipis executoribꝫ negligentibꝫ tam q̃ ad deuꝫ q̃ q̃ ad hoĩes, qꝫ noceat eis quo ad deum patꝫ, qꝫ aĩas eoꝝ maximis pctis illaqueãt adeo qꝫ executores q̃ testamẽta sibi cõmissa nõ exequunt quanto citius possunt sed retardant, aut in toto negligũt exeq̃: necatoribꝫ egentiũ cõparant. vt in. c. Qui oblatiões. xvij. q. ij. Et sic homicide dicũt & veluti necatores pauperũ ab eccl'ia sunt abꝫciendi q̃usq̃ reddant, vt ꝺr in. c. Clerici. ea. q. 7 cã Executores etiam si illa bona retinẽt ꝓ se ipis sũt plꝰ q̃ fures & latrones, qꝫ sacrilegiũ cõmittunt, vt habet in dic. c. q̃ oblationes, & i ca. sacrilegiũ. xvij. q. iij. Qꝫ aũt sic grauissime peccẽt & ꝓpter dilationez hmõi q̃nq̃ eternaliter damnẽt: pbari põt exemplis. Vide exẽplũ i Spe. dis. v. exemplo cxij. Secũdo dilatio talis ꝓiudicat ipsis executoribꝫ q̃ ad homines, & sic in foro cõtentioso pbat quo ad duo. Primũ qꝫ executores habentes legata in promptu non impediti infra annũ moniti nõ exequẽtes testamentũ: priuant vlterius executione et potestas exequẽdi ad ep̃m defert. vt in ca. nos q̃dem. & c. tua. & c. Johãnes. de testa. Secundũ quia tales executores negligẽtes si fuerit heredes moniti legitime ad solutionem legatoꝝ & implementũ voluntatis defuncti steterint ꝯtumaces ꝓ annum priuant hereditate, & defert ad substitutũ. vt hĩ in aut. hoc amplius. C. ad. l. fal. Si aũt executores nõ sint heredes ꝓdũt lucrũ qꝺ ꝓcepturi essent ex testamento. vt in aut. de eccl'iast. ti. §. si aũt. & notat ibi dicto ca. nos q̃dẽ. & ca. tua. de testa. Secũdo dilatio executiõis testamẽti validi & puri nocet aĩe testatoris. Cuius duplex ẽ ratio ſm Richar. in q̃rto. dist. xlv. Prima quia q̃nto citiꝰ eccl'ie & pauperes q̃bus legatum ẽ recipiunt illud qꝺ testator eis legauit: tãto feruentius & citius orãt & orare tenent ꝓ aĩa defuncti, & quanto tardiꝰ recipiũt qꝺ eis legatũ est: tãto tepidiores sũt ad orandũ & magis tardãt orare ꝓ aĩa testatoris. Acceleratio aũt feruentiũ oratioñ ꝓ anima defuncti multum valet ad eiꝰ alleuiatiõez & celeriorẽ liberatiõez. Scda ratio quia sicut defuncti i charitate aliq̃d purgabile secũ portantes: in hac vita meruerunt vt elemosyne si ꝓ eis dant ꝓsint eis nõ ad augmentũ gratie sed ad alleuiationẽ & breuiationẽ sue pene. Ita etiam est de legatis in testamẽto, & ideo q̃nto citius testamentũ alicuiꝰ executiõi demãdat: tanto citius alleuiat & liberat. Et q̃nto tardiꝰ executio testamẽti cõpleꝯ: tanto tardiꝰ cetteris paribꝫ incipit alleuiari & tardius liberat. Et hoc maxime testatori ꝓiudicat si tamẽ legata sua nunq̃ soluerent nõ ꝓpter hoc ꝓpetuo remanerẽt in penis: q̃uis ꝓpter hoc multo tardius liberẽt ab eis. Ex ꝓdictis patet q̃ grauissime peccãt & q̃ magnam ꝓditionẽ facũt hi q̃ executiones testamẽtoꝝ sibi cõmissas nõ cõplent quãto citius possunt habita cõpetẽti opportunitate. Pro euidentia scõi qꝺ dicit testamentoꝝ executio nota, put colligitur ex §. alio quoq̃. insti. q̃bꝫ mo. test. infir. q̃ q̃dam est testamẽtũ simpliciter validũ ratũ & iure factũ in quo nihil deficit & oĩ iure tenet, & in tali testamẽto pũt legata quadrupliciter legari, scz pure. in diẽ. & sub ꝺdiõe & sub modo. Primo pure vt q̃ legatũ nõ est suspensum tpe: ꝺditiõe vel modo, ita q̃ statim mortuo testatore põt legatarius petere legatũ & tenent executores statim soluere & nequaq̃ differre, alꝫ peccãt & nocẽt tã ipis q̃ defuncto. vt dictũ est supra. Secũdo põt legari in diẽ. vt cum legatũ suspensum est in aduentũ alicuiꝰ diei. Et dupliciter in diẽ incertũ. vt lego tibi. r. postq̃ nupseris, postq̃ sacerdos factus fueris &c. vel in diẽ certuꝫ. vt lego tibi. r. post q̃nquẽniũ daturũ. & tũc expectatur aduẽtus diei. nec põt aũ peti legatũ vt in. l. dies incert⁹. ff. ꝺ ꝺdi. & demon. & c. verũ. ꝺ ꝺdi. appo. Et sic dilatio executiõis vsq̃ in diem talẽ nõ nocet aĩe testatoris. qꝫ testator ex causis rõnabilibꝫ animũ suũ mouẽtibꝫ potuit sic i diẽ testari ergo nõ nocet ei. imo tenent executores ordinationẽ suaꝫ ꝓ oĩa seruare qꝫ iusta est. vt i. c. vltima voluntas. xvij. q. ij. Si tñ differrẽt soluere post diem trãsactũ tũc peccarẽt & noceret testatori vt dictuꝫ est de puro legato. Tertio potest fieri sub ꝺditione q̃ legato addit moderatio suspẽdens petitionẽ ipius. Exempluꝫ. Lego tibi. r. si contra thurcos iueris, si romã ibis &c. Et

de executione istius dicitur sicut de legato in diem, qz nō debeꝫ legatū ante ꝯditionē extantē, nec nocet talis dilatio aīe testatoris, vt ī dic. ca. vez. z. l. ij. C. ō legatꝰ q̄ sub modo le. Quarto pōt fieri sub mō vt q̄n legato addit moderatio illud modificans z resoluēs. Exēpluꝫ Lego huic monasterio cētū libras denariorꝫ vt singulis annis mihi pagant anniuersariū, post mortē statim debeꝫ legatū, sed necesse est modū seruari, z tūc pstita cautiōe de modo implēdo statim admittit legatarius ad petitionē legati, z in hoc differt a ꝯditione, vt in. c. verū, de ꝯdi. appo. Si autē modus non seruat pōt agi p executores vt seruetur, vl pōt legatū reuocari si hoc fuit expressum ī testamento vt notat in dic. c. verū. Aliqñ etiaꝫ vltra hec fiūt legata sub aliq̄ demōstratione. Exemplū, si testator dixerit, lego petro fundū quē a Johāne emi, z tūc siue demōstratio sit vera vel falsa valet legatuꝫ, z eī admittit petitio regulariter si de corpe legati ꝯstet, vt in. l. si is q̄. ff. ō le. j. z. l. demōstratio falsa. ff. de ꝯdi. et demōstra. Aliqñ fiunt cū causa. Verbigratia, qz tic⁹ mihi fideliter seruiuit: ideo lego sibi talē domuꝫ z tūc siue causa sit vera vel falsa nō vitiat, vt. C. de fal. cau. adiec. ℞ Scōo aliquod testamētuꝫ dicit inualidū, irritum z nullū. z ꝑ q̄ttuor modis. Primo dicit nullum ex defectu solēnitatis. Exēpla ex defectu septē testiū ſm ius ciuile qñ fit inter extraneos z in loco vbi est psonaꝝ copia, vt in. l. hac ꝯsultissima. z. l. antiq̄tas. C. de testa. Scōm ius canonicū testamentū corā duob⁹ testib⁹ pbytero parrochiali seu coram q̄ttuor sine pbytero: etiā ad nō pias causas valet ī vtroq̄ foro, vt i. c. cū esses. de testa. Tcōo testamētū ōr nullū z inofficiosum ex defectu pietatis z rōne crudelitatis vt qñ filius vel alius descēdēs pterit vel sine cā exheredat in testamēto. Exēplum pmi. qñ filiꝰ nō fuit institutꝰ nec legitime exheredatꝰ nō valet testamētū, qz tūc dicit pteritus. vt in. l. j. ff. ō iniust. rup. test. z. l. gallꝰ. ff. de libe. z posthu. Exēplū scōi si dicat testator in testamēto, filiꝰ meꝰ exheres esto nō adiecta cā. Pater enī si filiū vl aliū descēdentē silētio pterit vel sine cā exheredit at: inutiliter testabitur. vt habeꝫ in isti. de exhereda. libe. ī pncipio. Et dico sine causa, qz ad hoc vt pteritio vel exheredatio valeat debet in testamento esse inserta cā legitima z a iure approbata. vt in. §. causas ī aut. vt cū de appel. cognos. Quaꝝ teneꝫ heres pbare verā esse, qz nō creditur testatori, pbata aūt causa p heredez excludit filiꝰ ab vniuersa successione, etiam a legitima. vt in dicto. §. causas. Si ꝑo nō fuerit pbata causa tunc admittit filius ad sibi debitā portionē ab intestato ac si nō fuisset pteritus vel exheredatus. vt in. l. fācimus. C. de inoffi. testa. Causas aūt ppter q̄s pater exheredare pōt filiū z sequentes vide notatas in. c. q̄ntauis. de iureiu. et dic. §. causas. Tertio testm̄ dicit nullū ex defectu veritatis qz falsum. abolitū. cācellatū. vel in locis suspectis rasum z̄. Quarto ōr nullū, qz ruptū. vt illud qō ab initio tenet: sed tñ postea ex supueniēti causa rūpitur. L Rumpit aūt testamētū pluribꝰ modis. Primo agnitione posthumi. vt q̄n testator ignorās vxorem pregnantē ꝯdidit testamētū z sic moritꝰ, postq̄ postea nascit posthumꝰ rūpitur testamētum. Si ꝑo aborsum fecerit: testamētuꝫ etiā postea valebit. §. posthumi q̄z. insti. de exhere. libe. Scōo rūpit testamētū p factionez scōi testamēti, nā testamētū secūdū regulariter rūpit primū z ipi⁹ legata, etiā si de eo expsse nō faciat mētionē. vt in. l. j. C. ō sacrosan. ec. z. l. q̄n dignū. C. de test. Tertio rūpit p mortē heredis instituti ī vita testatoris. z tale testamētū ōr caducū. Dicit etiaꝫ caducū q̄n legatū deficit mortuo testatore vt qz equꝰ legatus moritꝰ. Quarto rumpit p capitꝭ diminutionē ipius testatoris. verbigra. Si testator ciuitatez vel libertatez amittat z̄. testamētū pri⁹ factū rūpit. Pluribꝰ etiā alijs modis rūpit testamentū q̄z aliq̄ notant insti. q̄b⁹ mo. test. infir. de q̄b⁹ hic trāseo. W Et p isti q̄ttuor modis do illā ꝯclusionē q⁹ dilatio imo etiā omissio executōis testamēti irriti ioffici osi. falsi aut ruptī: ī nll'o nocet aīe testatoris. imo eidem plus pdest. pbat. qz illud quod de se est nullū z pietati aut eqtati iuris naturalis: diuini aut hūani aut veritati ꝯtrariū. nō pīudicat alicui. sed sic est de executione boꝝ testamētoꝝ. Nā testator pteriens aut exheredās suos heredes q̄ non meruerūt dans totū alijs z pīuans eos legitima fa

clt cõtra equitatem iuris naturalis/etiam si det eccl'ie/vt in.c.q̃cũq̃.xvij.q.vl/vbi dicit Aug/Quicũq̃ vult exheredato filio hereditatẽ facere eccl'iaz/querat aliũ qui suscipiat nõ Augustinũ/imo deo ꝓpicio neminez inueniet/Itẽ ꝓtra executores q̃ multas occasiones retinẽdi legata acciplũt/ꝓpter qõ a diabolo faciliter capiunt/Vide exẽpluz in Spe.dis.x.exẽplo.xvij/Tertiũ qõ tenemur exhibere defunctis ꝺz suffragioz cõmunicatio/nã aiaby existentiby in purgatorio ꝓsunt viuoz suffragia/nõ ad augmẽtũ gr̃e gratũ faciẽtis/sed ad pene earũ mitigationẽ z abbreuiatiõez/Quia vt dic̃ Aug⁹ in enchyri/Cũ viuerent in hac vita meruerunt vt hec sibi postea possent ꝓdesse.

¶ Que aũt z q̃t sint ista suffragia q̃ debemus eis exhibere notat Breg. in.c.anie defũctoz.xlij.q.ij/Vie inq̃t defunctoz q̃tuoz modis soluunt/aut oblationiby sacerdotũ/aut ꝑciby sãctoz/aut caroz elemosynis/aut ieiunio cognatozũ/Et habẽtur in his metris/Missa ꝑces dona ieiunia q̃tuoz ista/Absoluũt aias q̃s purgans detinet ignis/Primũ eni scz sacre hostie oblatio plurimũ ꝓdest defunctis/sicut testat Augustin⁹ ad Volu/Filedes inq̃t sacerdotes i eccl'ia defunctis carnẽ z sanguinez xp̃i trãsmittentes totã christianaz aiaz extinguũt miseriã z doloꝛẽ/Et hoc ꝓbat exẽplo de q̃dam famulo cuiusdaz militis ꝓ q̃ sanctus Tho.cantuarien⁹ missaz celebrauit/Vide in meffret sermone.ij.de aiaby in fi/Hecȝ cõsolatiuũ est amicoz z alioz fidelium deuota oratio/hoc ꝓbat ꝓ thema nr̃m/Sancta z salubris/Et ꝓbat Breg⁹.liij.dyalog. ꝑ exẽplũ ꝺ Pascasio/ꝓ q̃ Berman⁹ ep̃s Capuan⁹ orauit zc/Tertiũ suffragiũ ꝓ quod defuncti liberant est elemosynaz largitio/De h̃ ponit exempluz Vincenti⁹ in Spe.hist.li.xxv/de papa Bñdicto/q̃ ꝓ Johem portuen.epm elemosynaz largitione a penis liberat⁹ fuit/Quartũ ẽ amicoz ieiunij vl' corpis maceratio/De quo dicit Hugo ꝺ sctõ vic/Dolor q̃ ꝓ releuãdis aiaby assumit̃ in dulce ipsis solaciũ diuinitus transmutat/Exemplũ in vita patrũ de q̃dã nomine pastor q̃ tribꝰ ãnis ꝓ pr̃e suo ieiunauit z ipm a penis purgatorij liberauit/Vide de hoc lat⁹ in ser⁹ de aiaby.xcv.cui⁹ thema est/Miseremini zc. ¶ Q Dubiuz a quo cõmemoratio oim animaz habuerit exordiũ/et quõ sit instituta/Primo exordium habuit a sctõ Odilione abbate cluniacensi/Vide de hoc exemplũ in Spe.dis.ilij.exemplo.xliij/deinde instituta est a papa/Vide ꝺ hoc exemplũ in Spe.di.vlij.exemplo.lxij/Et legit in hystoria de cõmemoratione animarũ.

¶ De sctõ Martino/Sermo.XCVIII.

Ecce sacerdos magnus q̃ in diebus suis placuit deo z inuentus est iustus/z in tpe iracũdie factus ẽ reccõciliatio/non est inuent⁹ sil'is illi q̃ ꝺseruaret legẽ excelsi. Hec ꝟba originaliter scripta z sũpta sunt Eccĩ.xliij. Et ꝓpter singularẽ vite sanctitatem ꝺueniũt beato Martino/cui⁹ festum hodie agit sancta mater eccl'ia ꝓ vniuersũz orbem/q̃uis z alijs sanctis pontificibus hec attribuunt̃. ¶ A Cõmẽdat eni beatus Martin⁹ in ꝟbis thematis ꝶm q̃druplicẽ statũ quẽ habuit i hac vita/vicz pontificalẽ.monachalẽ.militarẽ.z cathecuminalẽ/In ꝓmo statu cõmendat̃ ex dignitate cũ dicit̃ Ecce sacerdos magn⁹/In scõo scz monachali cõmendat̃ ex sanctitate cuz dicit̃. In diebꝰ suis placuit deo/In tertio scz militari cõmendat̃ ex equitate cum dicit̃. inuent⁹ est iustus/In quarto scz cathecuminali cõmendatur ex pietate cũ dicit̃. i tpe iracũdie factus est reconciliatio/Et h̃ totũ in exemplũ bñ viuendi illis q̃ hic i ecclesia militante in talibꝰ statibꝰ siue aliquo illoz sunt cõstituti/Ꝓ qr̃a. Aue maria.

Ecce sacerdos magnus zc. Quãuis ecclesia cõmendatione beati Martini ep̃i incipit a statu põtificali.tanq̃ a digniori/z sic ꝺsequẽter ab alijs statibꝰ semp̃ ꝓponendo digniorẽ/tñ qz beat⁹ martin⁹ incepit i vltimo statu q̃rto vicz cathecumiali/z terminauit i statu põtificali/ideo ꝺgruũ videt vt et ego ab vltimo statu incipiã ꝶmonẽ.z cõsequẽter ꝺ alijs statibꝰ dicã put h̃ vitã suam pegit/Ita q ꝓ beat⁹ martin⁹ cõmẽdat q̃druplicĩter.ex pietate.ex eq̃tate/ex sãctitate.ex dignitate. ¶ B Ꝓio eni beat⁹ martin⁹ cõmẽdat ꝶm statũ cathecuminalẽ ex pietate cũ ꝺz. in tpe iracũdie fact⁹ est reccõciliatio. ¶ Tps aũt iracũdie est tps originalis culpe/

propter illã eñ culpã oēs nascimur natura filij ire ut dic apls ad Eph. ij. et tãdiu sumus in tpe iracũdie q̄diu nõ liberamur p baptismũ a pcõ originali. Et hoc intelligē nõ solũ de baptismo in aq̄ sed etiam de baptismo sanguinis siue flaminis i necessitate. Hz ecce b. Martin⁹ añ baptismũ flaminis in tpe iracũdie factus est recõciliatio sui cũ deo, et hoc ex pietate quã habuit ad pauperes. Elemosynas eñ ei⁹ illo tpe saluator acceptauit tãq̄ recõciliati, et in signũ illi⁹ saluator noster Jesus xp̃us dixit ad angelos. Martinus adhuc catheCuminus hac veste me ptexit, et hoc dũ clamidẽ cũ paupe diuisit anno. xv. etatis sue. Nã statim nocte sequenti in somnis vidit xp̃m illa veste indutũ, et ad angelos dicta verba loquentẽ. ¶ Illud op⁹ miscõie placuit xp̃o a btõ martino factũ: singulariter ꝓpter tria, vicz etatẽ, cõditionẽ, et modũ. Propter etatẽ: q̄ iuuenis, a iuuentute eñ studuit deo seruire. Jõ paretes illi⁹ exẽplo filios suos et filias ad elemosynas pauperib⁹ dandas instruãt, dando p illos elemosynas. Propter ꝯditionẽ: q̄ nobilis. Fuit eñ fili⁹ tribuni militũ in regno Hungarie. Tribunus añt õr q̄ militib⁹ opem tribuit. Tertio ꝓpter modũ, q̄ magni feruoris ad deũ fuit. Nã exercitũ hostiũ christianoꝝ sine armis solo signo crucis munitus aggredi se spopondit. Merito ergo elemosyna bti Martini xp̃o placuit: q̄ raro nũc pueri aut iuuenes etiã fideliũ: taceo de infidelibus, sic in virtutib⁹ et misericordia ad pauperes assuescũt, raro sic nobiles frutib⁹ florere incipiũt: sed heu sepi⁹ q̄nto nobiliores tãto tyranni maiores, et pauperũ oppressores. Raro etiã tãtus est feruor i xp̃ianis q̄ntus fuit in btõ martino, q̄ tunc nouiter baptisatus fuit, q̄nto igit̃ hoc seruitiũ est rarius: tãto deo charius. De hac elemosyna Martini dicit b. Bernũ. O martine si sciuisses vbi palliũ dimidiuz ponebas, puto q̄ nõ dimidiasses sed integrũ dedisses. Et bis ptz q̄stũ deo placet elemosyna pauperibus exhibita. Sicut Cornelius i statu originalis culpe per elemosynaz deo placuit. Act. x. Ũñ illi dixit angel⁹. Orões et elemosyne tue ascenderũt in memoriã in conspectu dei. Et vt ad Petrũ apl̃m veniret et baptisma reciꝑet illuxit. Sic Job. Thobias et alij ꝑ elemosynas deo placuerũt in veteri testamẽto. Sic et Eustachi⁹ vxor illius et filij deo placuerũt. Elisabeth. Hedwigis: et plures alij, etiã magni peccatores in nouo testamento. Propterea Hiero. in epla ad Nepocianũ dicit. Nõ memini me legisse male mortuũ q̄ libenter opa pietatis et misericordie exercuit, habet eñ multos intercessores, et impossibile ẽ pces multorũ nõ exaudiri. Et apls. j. ad Thi. iij. dicit. Pietas ad oia est vtilis: pmissionẽ habens vite q̄ nũc est et future. Et his talem habem⁹ doctrinã q̄ oia nostra bona q̄ fiũt in mortali, etiã deus remunerat. Ideo peccatores a bonis opib⁹ nõ debẽt cessare, sed p elemosynas et alia bona ad recõciliationem dei laborare, sm q̄ Grego. dicit. Interim fac quicq̄d potes vt deus illustret cor tuũ ad pniam. ¶ Ad plura eñ bona valẽt opa in mortali facta. De hoc versus.

Que cũ mortali fiunt tibi dant bona terre,
Cor faciũt habile: minuũt tormẽta gehenne.
Ad bona consuescit: et culpa minor sua crescit.

Hec de b. martino in pmo statu vite sue, scz catheCuminali. ¶ Et ¶ Secõdo b. martin⁹ cõmendat̃ in statu militari in quo fuit baptisat⁹ et eqtate cũ õr. Iuuentus est iustus. Justicia eñ est cingulũ militare, de quo Esa. xj. Et erit iusticia cingulum lumborũ eius. Illã iusticiã Johannes baptista docuit milites. Luc. iij. dũ q̄rerent milites ab ipo q̄d facere deberẽt, rñdit tũc. Neminẽ ꝓcutiatis neq̄ calumniã faciatis, et estote ꝓtenti stipẽdijs vr̃is. Et ꝓhibet hic ipis tria, vicz violentiã inferre, cũ dicit, neminẽ cõcutiatis. Secõdo p calumniã opprimere, cũ dicit, neq̄ calumniã faciatis. Calumniam facere est alicq̄d iniuste alteri ascribere, vulgariter, etwas vnrechtz zyhen, oder zu eigen etwas das nit war ist. ¶ Tertio vltra stipendia sua nil exquirere. O vos milites si vultis iusti inueniri neminẽ concutiatis. Et ꝟ tripl̃r. Indebite terrẽdo, solent enim minari vt placent muneribus. Neminẽ etiã cõcutiatis ꝑ violentiã auferẽdo. Esa. ij. Populũ meũ exactores sui spoliauerũt. Item tertio neminẽ cõcutiatis corpaliter affligẽdo. Item neq̄ calumniã faciatis scz falsiz crimẽ imponẽdo. Ad ꝟ eñ vt spoliẽt pauperes de nõ cã factũ est causam, sic lup⁹ ipo fuit agno q̄ turbaret ei aquã: cũ tñ agnus

in inferiori pte fluuij biberet. Item dicit. Contenti estote stipendijs vris, id est vltra stipendia non expendatis, qz sicut dicit quidam. Abyssus expensarū abyssum inuocat rapinarū. Merito ergo b. martinus in statu militari inuentus est iustus, qz neminē cōcussit, neq; calumniā fecit, nō sup sed infra stipendiū vixit. Vno em̄ seruo cōtentus, nil sibi ex militie stipēdijs pter quotidianū victū reseruauit, reliquū totū indigētibus erogauit. O q̄z rari sunt tales nūc milites, sed vt in plurimū magis parati ad grauamen et predā pauperū, q̄z ad tales defensandū. De hac militia et militū ꝺditiōe dicit. xxiij. q. j. militare. Vbi dicit, q̄ boni milites vltra stipendia sua nihil debēt recipe, aut sibi vsurpare, attn̄ si esset bellū cōtra infideles aut eos q̄ iniuste pauperes aut terrā deuastassent, iuxta ordinationē p̄ncipis, aut capitanei inter se diuidere possent taliū bona, sic tn̄ q̄ innocentes, mercatores, clerici, pegrini, rustici existentes in agricultura z illorū alia nō depredent, vt ptz de treuga et pace. c. innouam⁹. Milites aūt in sacra scriptura nō solū dicunt illi q̄ auro sunt ornati vt nūc milites, sed z oēs q̄ militaribus actibus sunt dediti, vel ad militiā exercendā ordinati. ¶ Item De tali militia ꝺz. xxiij. q. j. p totū, et de offi. mili. Dicit em̄ ibidē. c. j. q̄ militia instituta ē pter duo, scz ob iniuriam pulsandā, et vindictā inferendā, ob iniuriā oppressis illatā pulsandā z vindictā malefactoribus inferendā. Qz diceres, que sunt singulariter reprehendenda in militibus, et ad hoc dicendū est sic bī ea. q. q̄ culpatur, q̄ in militia seculari tria sunt arguēnda, et si q̄ sunt filia, s. cupiditas nocēdi, crudelitas vlciscēdi, et libido dominādi. Militia em̄ exerceri ꝺz vt mali coerceant z boni sublcuent, ea. q. c. apud. z se. Nūc aūt q̄d faciāt milites z militares ad oculū vidēmus nō sunt ꝺtenti pauperes grauare z depredare z q̄, sed et ecclesias z bona ecclesiarū diripiunt, spoliāt, et sibi vsurpāt, qđ est grande sacrilegiū. xvij. q. ij. pdia indigne. et. c. se. et tales etiā sunt excōicati, z singulis annis p papā in die cene denunciant. Multi etiā p symoniā delinquūt grauiter i beneficijs puidendis, in possessionibus dandis aut procurandis, et pauci per hoc se credūt peccare sequentes vestigia anteceſſorū, et ideo sicut anteceſſores nō penitentes et satisfaciētes eternā damnationē meruerūt, ita z successores, imo seculares milites z alij grauius peccant symoniā cōmittendo q̄z clerici, vt bz. j. q. iij. saluator. Militia em̄ sm se nō est peccatū, neq; illicita sz abusus ei⁹, vt bz xxiij. q. j. p totū. ¶ Tertio cōmendat beat⁹ martinus in statu monachali, cū dicitur. In dieb⁹ suis placuit deo. Nā dies sui p̄cie fuerūt q̄s expedit in claustro, quia tūc sibi potuit intendere. Vñ monach⁹ dicitur quasi vnius custos id est suiipsi⁹. Alij vero dies nō sic fuerūt sut sz gregis sui cui pfuit tpe pontificali, z principis tpe militari, et mūdi in q̄ vixit tpe cathecuminali. In illis ergo dieb⁹ tā q̄z suis placuit deo. Tria em̄ placēt deo in claustro, scz mozū vnifozmitas, cōcozdia fratrū, mutua charitas, talis em̄ debet esse cōcozdia, vt nullus aliq̄d p̄rium seruare possit, sed omnia cōmunia. Ita btūs Martinus vixit in religione et in spiritu vocat⁹ vt iret ad parentes matrē cōuertit patre permanēte i infidelitate sua, plures etiā maiozes suo exemplo ꝺuertit. Martin⁹ em̄ decē annoz existēs cōsideranit erroꝛē patris z matris in cultura idolorū, et ad xpianos accedēs voluit etiā illoꝛū sectā exp̄ri p quendā sacerdotē, cui xpiani adozarēt imagies q̄sluit, et dū audiret imagines baberi solū ob memoziā xpi, Marie virginis et sctoꝛ, ne obliuiscamur illoꝛ. Hec tacite cōsiderauit, in anno. xij. factus est cathecuminus. Et anno. xvij. pallium mediū pauperi dedit. Et anno. xviij. etatis sue baptisatus fuit, et postea rogat⁹ adhuc duob⁹ annis militauit. Et circa annum a natiuitate xpi. cccc. xlviij. etatis vero sue anno. lxxxj. defunctus est. Nulli aūt dubiuz q̄n, p̄ pze ozauerit vt cōuerteret, sed nō erat exauditus, qz pater p infidelitatem restitit. Nō sic fecit Augustinus quē suis precib⁹ mater ei⁹ obtinuit ad fidē cōuerti. In hac statu religionis cū b. martinus Hilarium epm̄ de exilio vocatū, et romā euntē secut⁹ fuisset secū reuersus Pictauis monasteriū cōstituit, et multos fratres collegit. Et q̄ndam ibi nouiciū cathecuminū defunctū in eius absentia resuscitauit, qui postea cōfessus est. q̄ postq̄ per obscura loca p sniam deductus esset p duos angelos iudici suggestū est hunc esse p q̄ Martinus ozaret.

ideo iussus est reduci ad vitā/Etiā alīū qui seipm laqueo suspendit vite restituit.

¶ Quarto btūs martin⁹ cōmendat in statu pontificali cū dicit. Sacerdos magn⁹. Nō em tm dr sacerdos sed z magnus. Et vere magn⁹ fuit tripliciter/vicz in vite meritis/in doctrina/z miraculis/Primo magnus fuit in vite meritis/qd oīdit in exēplis/Nā inuit⁹ episcopatū assumpsit. Dicit em Vincen. in Spe. histo. li. xviij. c. xij qd electus et vocat⁹ fuit in epm Turonen. Et cū nollet necz facile a monasterio erui posset/qdā ciuis Turonen. finxit vxorem suā esse valde infirmā. q eū peteret vt illam visitaret/Ciuib⁹ aūt se occulte pparantib⁹ cū bona custodia ad ciuitatē ducit/z sic ad episcopatū cogit/Eius etiā merita ostenduntur i elemosynarū largitiōe/vñ cuz ad missam celebrandā iret z petēti pauperi (cū aliud nō haberet qd daret) tunicā suā exuens dedit/deinde cū nudis brachijs missam celebraret/globꝰ igne⁹ apparuit sup caput ei⁹ significās spūsctī gratiā/pter qd z par aplis dicit/qz sicut spūsctus in igne i specie linguarū in die pentbecostes descēdit sup aplos/ita spūsctus in globo igneo sup caput martini descēdit/Ideo z eū aplo stoli frequēter tāctz cōparem visitabāt. sicut Seuero et Gallo boc secretū dixit qd Agnes. Thecla z Maria/Petrus z Paulus septus ad eū venirēt et sibi loqrent/sed rogauit discipulos suos vt h in vita sua nulli patefacerēt/Addit Jobes Beleth aliud buic simile qd dū in missa man⁹ ad deuz vt moꝛis est leuaret/manicis lineis retro labentibꝰ. eo qd brachia eius nō erāt grossa et carnosa multū/et tunica solū ptenderet vsqz ad cubitū remanserūt brachia nuda: tūc miraculose torques aurei z gēmati deferū tur ab angelis/z brachia decēter operiunt.

De hoc legit in dialogo Seueri z Galli/qd dum semel in quadā festiuitate ecclesiā intraret/z paup nudus eū sequeret/pcepit archidiacono vt vestiret egentē/sed cū h differret: ingressus martinus sacrariū. tunicaz suā illi tribuit/z pauperem abscedere iussit. Et cū archidiaconus eū hortaret vt ad solennia pagenda pcederet/respōdit se ire nō posse. donec pauper veste acciperet/Archidiaconus boc intelligēs quia cū extrinsec⁹ cappa tectus esset ipm interi⁹ nudū nō videbat et dixit pauperē nō adesse/At ille. Ubi/ubi inqt vestis deferat. z paup nō deerit vestiēdus/Cōpulsus ille ad forū iuit z vilem et breuē tunicā qnqz argēteis emit/et trat⁹ ad pedes martini piecit. quā martin⁹ secreto induit/cui manice vsqz ad cubitū: et longitudo vsqz ad genu ptendēt. et sic missam celebrauit/z tūc globꝰ igneus apparuit sup caput ei⁹ z torques ab angelis portabat vt sup/Ecce iam ptz qz magnus fuit b. martinus in vita merit⁹/De q infra plura audietis in eius miraculis. Scdo fuit magn⁹ in doctrina. qz sua doctrina cōtra hereticos fortiter pugnauit/sicut de eo canit ecclesia. Atqz illius nomen oīs hereticꝰ fugiat pallidus. Idola destruxit et incendit. sicut canitur. Dic ritus sacrilegos destruxit et ad xpi gloriā dat ignib⁹ idola/Magnus vtiqz fuit in doctrina/qz cū aplo nihil iudicauit se scire nisi christū iesum crucifixū/Un eius ori nūqz xpus abfuit. siue iusticia/vel quicqd ad veram vitam ptinet/Per hāc aūt doctrinā suam populū arguit. q latronem tāctz martyrē venerabat/De quo dic Vincen. in Spe. histo. lib. xviij. c. xij qd martin⁹ sup sepulcro illius stans. vbi rustici fecerāt altare orauit dūm/vt qs esset hic sepultus aut cuius meriti sibi ostēderet/tūc conuersus ad leuā. vidit ppe vmbrā sordidā. cui imperauit vt loqueret/et illa rndit latronē se fuisse. et ob crimina occisum. et nihil cōmune habere cū martyrib⁹ sed cum damnatis/Popul⁹ aūt audiuit verba sed neminē vidit/tunc martinus q vidisset eis exposuit z altare destruxit/z superstitionē populi abstulit. Simile dicit Vincen. in sequēti ca. de arboꝛe. vide ibidē zc.

¶ Tertio singulariter ascribit martino qd magnus fuerit i miraculis. vicz In mortuoꝝ suscitatiōe. in impatoꝛis punitiōe. in elementoꝝ actione/in diaboli ꝓfusione/Prio in miraculis magnus fuit in trium mortuoꝝ suscitatione. Primū in statu monachali nouiciatus. vicz adhuc catbecuminū. vt ptz s. Et secundū q seipm laqueo suspēdit. vt ptz ibidē/Tertiū mortuū resuscitauit postqz a Valentiniano impatoꝛe recessit/tūc em puerū p matrem sibi oblatuz exoꝛante ipm martinū in campo. cora magna multitudine paganoꝝ resuscitauit/vbi genua flexit z oꝛauit. et cūctis videntib⁹ puer surrexit/Et oēs assistē-

tes ad fidē cōuertit. Et hoc apte de eo canit ecclīa q fuerit triū mortuoꝝ suscitator.

2° Secō magnus fuit in impatozis punitione. Unde sicut habet in dialogo Seueri et Balli vbi multa in legenda p Seueruz omissa supplent. Et ibidē dr q dum apud Ualentinianū impatorē p quadā necessitāte se vellet interponere z septē dieb ieiunasset tandē ingressus palaciū ab impatore visus. exq impator nō assurrexit martino. soliū selle eius cepit ardere. Hoc ꝑsidrans impator in amplexꝰ eī ruit z oīa petita ꝓcessit et exeundo vt supza tertiū mor-

3° tuū resuscitauit. Tertio fuit magnꝰ in phibendo elementoꝝ naturalē actionē. Ūñ sicut habet in dialogo ꝑfato elementa sibi obedierūt. Nam dum nauis cuiusdā gentilis periclitasset z ipe exclamasset. Deus martini adiuua nos: mox tranquillitas sequit. Ibidē etiā hr dū stramina sibi nocte p quiete p sacerdotē ꝑparata pieciisset z super nudā terram cubitaret: et nocte media straminib incēsis exire neq̄ret. edito signo crucis in medio ignis facta oꝛōne illesus pmansit. Ecce quō elemēta sibi obedierūt cessando ab actiōe sua. vicz ignis: aer: aq̄.

Propter hec et alia miracula multa in ꝑfato dialogo scripta. diabolꝰ multū laborauit eī sanctitatē turbare. z subuertere. Nā sicut ibidē habet q quedā vacca a demone agitata. cū vbiq̄ seuiret z mltos cōfoderet. et versus martinū et socios suos in itinere furibunda cōcurreret. ipe eleuata manu iubet eam sistere. qua immobili pmanente: vidit demonē dozso eius insistentē. quem increpauit dicens. Discede z euanesce a pecude: et innoxiū animal agitare desiste. illo autem ꝓtinus discedēte. vacca ad pedes eī ꝓsternit z cū oī mansuetudīe ad gregē suū reuertit.

4° Quarto btūs martinꝰ magnus apparuit cōtra demonē. Nam semel demon sibi apparuit in forma humana. in veste purpurea cozonatus. dozante martino in cella sua. quē dū martinꝰ aspexit: tacuit. Cui diabolus inq̄t. Agnosce martine quē cernis. christꝰ ego sum: et q̄d dubitas martine crede christus ego sum. Sed cum reuelante spiritusancto agnosceret esse diabolum ait. Dñs Jesus nō se purpuratū z diademāte mitentē futurū esse ꝑdixit. nisi ergo in eo habitu z forma q̄bus passus: nisi stigmata ꝑferentē videam nō credā. Ad hāc vocem vt fumus disparuit z totā cellā fetore replevit. Et cum vltimā horam mortis ꝑsciret noluit sibi supponi vilia stramenta. sed dixit christianū in cinere decere mori vñ factus est. Et cū eum in dorso iacentem ad latus inclinare vellent ait. Sinite fratres me celū potꝰ respicere q̄ terrā. Et hoc dicente. vidit diabolū astare: cui dixit. Quid hic stas cruenta bestia: nihil i me funestū. id ē mortalis peccati inuenies. abrae sinus me recipiet. Et sic circa annum dñi ccc. xlviij. et vite sue. lxxxj. et ꝑatus. xxvj. in dioceſi Candacen. nocte media domīn ce dei migrauit ad ꝑm. et tūc in eius obitu Seuerinus Colonien. ep̄s. angelos in celo canentes audiuit. Sanctꝰ etiā Ambꝝ. diuina celebrans Mediolani interfuit eī sepulture. Legit em q beat Seuerinus Colonien̄sis ep̄s cū die dñica post matutinas loca sancta more solito circūiret. illa hora qua vir sanctus obijt angelos canentes in celo audiuit. vocans archidiaconū interrogauit si aliq̄d audiret. Cū se nil audire diceret. et ep̄s vt diligenter auscultaret moneret. cepit archidiaconus sursum collum extendere. aures erigere et sup fūmis articulis baculo se sustentās stare. Hz dū episcopus p eo orasset. quasdā in celo voces audire dixit. Cui ep̄s. Dñs meus martinus est qui migrauit e mundo: et nūc angelī eum in celū deferunt. Demones autē affuerūt qui eum retinere voluerūt. sed nihil suum in eo reperientes cōfusi recesserūt.

Archidiaconus igitur diem et horā notauit. et tunc Martinū migrasse cognouit. Seuerus etiam monachus qui vitā eius scripsit. cuz post matutinas leniter obdormiuisset sicut ipe in quadā epla testat. sanctus Martinꝰ albis indutus. vultu igneo stellantib oculis. crine purpureo. tenēs libzum in manu dextra. quem de vita eī idē Seuerus scripserat eidem apparuit. Cūq̄ post benedictionē in celū ipm conscendere videret. et cum eo ascendere cuperet. euigilauit. Post hoc aūt nunciꝰ venientib eadem nocte sanctum Martinū migrasse audiuit. Eo quoq̄ die sanctꝰ Ambzo. Mediolanen̄. ep̄us missam celebrās. sup altare inter ꝓphetiam et epistolā obdormiuit. Et cum nullus eum excitare ꝑsumeret: z sub-

diaconus nisi ipo innuente epistolam non auderet legere/transactis duarū vel trium horarum spacijs excitauerūt eum dicētes. Jam hora p̄terijt et populus valde lassus expectat: iubeat dñs noster vt legat clericꝰ epistolā/Ad quos ille. Nolite turbari: frater em̄ meus martinꝰ ad deum migrauit/et ego eius funeri obsequiū p̄bui/sed vltimā responsionē vobis expectantibꝫ explere non valui. tūc illi die et horā notantes inuenerunt sanctū martinū tūc migrasse ad celuz/ ¶ Cappā eius vt ait magister Johānes Beleth reges francie in plijs portare cōsueuerunt/Vñ ipius cappe custodes cappellani dicebant/Ecce q̄ magnꝰ fuit sctūs martinus in vita ⁊ in morte. ecce q̄nta fecit miracula/et q̄ntū demones suā sanctitatē impugnauerūt. Si ergo demones tā sanctū virum sic temptādo etiā in morte/a via veritatis auerterevoluerunt/quid fiet de nobis miseris q̄ multis subiecti sum⁹ p̄ctīs/q̄tū nobis est timendū et dei auxiliū implorādū/p̄ intercessionē sctissimi martini/Ergo deuote clamem⁹ cū ecclia. Jgit te cūctl poscim⁹ o martine vt q̄ multa mira hic ostendisti: etiā de celo gratiā nobis xp̄i supplicatu tuo sp infundas ⁊c. ¶ L De sctō martino scribit mgr̄ Leonardꝰ de Utino in q̄dam sermone de sctis hec verba in fine sermonis/Obtinuit aūt btūs martinꝰ a dño. vt q̄cūq̄ eius suffragia exposceret maxime morbo pestifero laborās/si in eius vigilia in pane et aqua ieiunaret pfectā sanitatē p illo anno ipetraret/Et subdit. Et ego magister Leonardus de Utino ordinis predicatorum in alemania experientia hoc didici fore verum/et in multis italie ciuitatibus hoc idem p̄dicaui/Unde in dicto ieiunio in pane et aqua in vigilia sancti martini statim cessauit tēpestas illa grauissima pestilētie. Hec Leonardus de Utino vbi supra.

¶ In die sancti Martini episcopi.

Sermo XCIX.

Ecce sacerdos magnus qui in diebꝫ suis placuit deo ⁊c. Eccl. xliij. ca. Hec verba ad litterā sapiēs dixit de Enoch/vt patet ibidem/Sub cuiꝰ nomine designatur laus istius magni sacerdotis et episcopi/cuius festum hodie peragitur in ecclesia. videlicet sancti martini. ¶ D C pro introductione nota q̄ aliqua dicuntur magna triplicit̄/Primo priuatione: et hec sūt expulsiua. et sic dicuntur magna peccata/quia priuant magnis bonis. scz gratia dei et gloria/Unde. ij. Esdre. viij. dicit. Sumus in magno peccato vsq̄ in diem hāc. Hoc modo sanctus Martinus non dicitur sacerdos magnus/Secundo aliqua dicuntur magna extimatione/et hec sunt dubitatiua. vt diuitie et hmōi temporalia. De q̄bus Prouer. v. dicitur. Thesauri magni et insatiabiles. que cū in veritate modica sunt et quasi nihil/Eccs. j. Omnia vanitas. et horum vsus malus/Multa bona aufert quia difficile est diuitem intrare in regnum celorum. Matth. xix. intelligēdo de illis diuitibus qui ponunt finem in eis et ipis abutuntur/Sed bonus vsus eoꝝ magna bona acquirit. Juxta illud. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis Luc. xvj. Et hic beatus Martinus etiaz nō dicitur sacerdos magnus/Tertio aliq̄ dicunt magna vera perfectione. et hec sunt attractiua/Et sic vere res magne dicuntur que magnis cōceduntur/Ve res sunt magne. maiores. et maxime/Magne res sūt virtutes et dona que hic habentur/Maiores sunt virtutes que habentur in patria/ De his duobus dicit apostolus. j. ad Corinth. xiij. Nunc manent fides. spes ⁊ charitas: tria hec/maior autem horum est charitas. Maxime vero res sunt tres persone. pater. et filius. et spiritussanctus/Et sic deus est maximus/Et q̄ habetur ipe a nobis per gratiam vel gloriam est maximum donum/Unde prima Petri p̄mo ca. dicitur/Vocauit nos propria virtute. p quā maxima et preciosa nobis donauit promissa/vt per hec efficiamur diuine nature consortes. Quia igitur hec omnia beato Martino hic et in beatā vita sunt concessa: merito dicitur. Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo et inuentus est iust⁹ ⁊c. ¶ In verbis premissis ad honorem beati Martini episcopi duo tanguntur/Primo tangit eius sacerdotij magnitudo/cum dicit. Ecce sacerdos magnus.

De sancto Martino episcopo

Secundo ipius placabilitas: cū subiungitur, Qui in diebus suis ꝛc. ¶ ℍ Quantū ad ꝑmū nota ꝙ btūs martinus magn⁹ fuit in sacerdotio siue in officio suo ꝑsbytera/li et episcopali. Quod ostenditur ex trib⁹.

1 ¶ Primo dicit magnus voto⁹ electiõe, vbi est notandū vt habet ex c. qr. ꝑter. de elect. triplicit ꝑt aliqs eligi ad episcopatū aut aliam prelaturā, scz per scrutiniū ꝙ cõpromissum, et per inspiratiõē diuinā, declara vt ibi. Merito igit btūs martinus ex electione dicit sacerdos magnus, qr eius electio fuit diuinitus inspirata. Nam plebs turonica dum ep̃o careret, diuinitus inspirata ipm plurimū renitentem in episcopū sibi ordinari petijt. Quidā autē ex episcopis qui cõuenerāt resistebant ꝛc. vide in legēda. Et sic electus fuit ꝑm illud ad Heb. v. Nemo sibi assumat honorē ꝛc. Inuebe cõtra ep̃os moderni tp̃is, q̃ litigant ꝑ episcopatib⁹, et multa mala ex his euenunt.

2° mg ¶ ℍ Secundo fuit magnus exemplo⁹ demonstratione. Magna em̃ et multa exempla ꝑbuit hoib⁹, et ꝑcipue sex sunt inter alia, scz exẽplū castitatis, sobrietatis, largitatis, humilitatis, patientie: et equitatis.

1° ¶ Primo igitur ꝑbuit nobis exemplū castitatis, castissime q̃pe vite fuit, et virginitatem suam seruauit. Vñ de eo canit. Corpore quidē virgineo ꝛc. Et ideo diabolum in hora mortis sue sibi apparentē libera voce ꝓcepit abire, q̃ nihil immūdicie in eo poterat inuenire. Itē cū mortuus esset sicut scriptū inuenit: caro eius mirabili splendore refulsit vt nix, qđ castitatis fuit signum.

2° ¶ Secūdo sobrietatis ꝓhibet exemplū. De tpe quidē militie sue inuenit sic scriptum. Fragilitatē in eo laudari nō est necesse, qui ita vsus est vt iam illo tempore nō miles sz monachus putaret. De tpe episcopat⁹ dicit legenda. ꝙ in multa abstinentia cum discipulis suis vixit. Nam ibi vinū nemo biberat nisi quem infirmitas coegisset, mollior habitus ibi, ꝙ crimine erat, neq; vsus ē carnibus sed radicibus herbarū. ¶ ℙ

Dub. ¶ Sed ex quo ita abstinens fuit est dubiū Cur homines in eius festo plus solito lautius bibunt ꝛ comedūt. Solutio. Ortum habuit hoc a Turonensib⁹. Cum em̃ mortuus esset in diocesi Candacensi, quā causa discordie sedande visitauit, cōuenerunt Pictaui et Turoni magnā habentes altercationē de corpe. Applica hic legendā ꝛ de vino quod posuerūt Turoni. Pictaui bibentes oēs sopierūt, ꝛ media nocte a Turonis corpus sublatū est. Secūdo fit hoc ꝓpter eius maximā largitatē, de qua dicet.

3 ¶ Si m̃ excedit modus, nō est cōmendandū sicut in faschango. Inuebe cōtra excedentes ꝛc. Tertio largitatis demonstrat exemplum. Tante em̃ largitatis fuit vt etiā cuz adhuc catbecuminus esset, cuidā pauperi pallium suū per medietatē diuideret, qr tunc nihil aliud habuit quod ei daret. Demum cū in sacerdotio cōstitutus esset ip̃az tunicā qua ad carnē vestiebat exuit ꝛ cuidam egeno tribuit. Extende vt in legenda. ex quib⁹ apparet maxima largitas. ¶ Q

¶ Nam liberalitatis ꝑm doctores sūt gradus. Primus est dare partē de supfluis et partē retinere. Luc. xj. Quod superest date pauperib⁹. Secundus ē dare oia supflua et retinere necessaria. Tertius est dare necessaria, sicut illa vidua de qua Luc. xxj. q̃ in gazophilaciū totū victum posuit, et hic est summus gradus. Beatus aūt martin⁹ nō tm̃ habuit primū ꝛ secundū gradū liberalitatis, sed etiaz tertiū vt patet in ꝓdictis duobus exemplis, qr ea q̃ sibi erant necessaria largitus est. Quarto magne humilitatis ostendit exemplū. Tante nempe humilitatis erat, ꝙ leprosum quendā cunctis horribilē Parisius obuiam habēs oscula/tus est atq; bñdixit, statimq; mundat⁹ est. Etiam vno seruo cōtentus: cui causa humilitatis sepius calceos detrahebat. et pedes abluebat. In secretario quoq; residēs nūq; cathedra vsus est. Sic et nos simus bñiles vt spūsctūs nostras inhabitet mētes. Quia dicit Esa. vltī. Sup quē requiescet spiritus meus nisi sup humilē et quietum, et trementē verba mea ꝛc. Quinto exhibuit exemplū magne patientie, ita enim patientiā in omnib⁹ seruabat ꝙ cum esset summus sacerdos sepe a clericis ledebat, nec a sua eos ꝓpter hoc charitate repellebat. Nemo illū vnq; vidit iratū, nemo merentē, nemo ridentē, multa etiā a malis hominib⁹ passus ē. Applica ħ exẽplū de militibus q̃ eū pcusserūt, q̃ eis obuiauit i veste ꝑtida. Itē mlta etiā passus ē ab hereticis arrianis, q̃ eū ō ciuitate expulerūt. Mlta etiā

mala et aduersa a diabolo passus est. Qui ad eū dixit. Quocūq; ieris ego tibi aduersabor. Qui patiēter rūdit. Dñs mihi adiutor nō timebo. Sexto pfert exemplū magne eq̄tatis siue iusticie. Fuit enim multe iusticie. Nam cū imperator Maximinianus ipm inuitasset et ei pmo poculum allatū fuisset timuit. psequere vt in legenda. Applica etiā hic exemplum de Valentiniano impatore a q̄ cū habuisset repulsam zelo iusticie nō desistit vt in legenda. Et iō de eo canit ecclesia. Eius ore nūq̄ rpus abfuit siue iusticia timuit. Dic ibi quō nos similiter eū imitari debemus vt magni flamus. ¶ R. Tertio b. martinus dicit sacerdos magnus miraculoz operatiōe tā in vita q̄ in morte. In vita em maximis miraculis claruit ita q̄ in omni rerū genere miracula fecit. Primo i reb habētib esse tm: sicut in elemētis. Nā terre impauit qn tres mortuos suscitauit. Ideo de eo canit ecclesia. Martin⁹ sacerdos dei cui post apl'os dns timuit. Itē in igne et aere. qn domo vicina incensa ptra validum ventū stetit et igni vltra nō debere pgredi impauit. Applica etiā hic exemplum Seueri de igne qn visitauit diocesim suā. et piectis stramintb i humo dormiuit. vbi media nocte stramina incendūt timuit. vt in legenda. In aq̄ etiā: qn mercatore in aq̄ nō dū xpianū piclitantē timuit exclamātē: de⁹ martini adiuua me. liberauit ab aq̄ et infidelitate. Scdo in reb habentib esse timuit vt in arbore diabolo dedicata. quā miraculose auertit a se casurā post succisionē. Et i elleboro qō casu comedit timuit oratione a morte sanatus est pria. Tertio in reb habentib esse. viuere. et sentire. vt in animalib irrōnabilibus. vt in lepusculo canib circūdato: quē liberauit canes sistendo. Et i cane qui cōtra discipulū martini latrauit. In serpēte quem verbo p fluuiū vententē renatare fussit. In vacca possessa: quā ptra se ventē tem a demonio liberauit. Quarto in creatura rōnali vt in infirmis quos sanauit. sicut febricitantib paraliticis et obsessis timuit. Iō canit in sequētia. Nā febres sedat timuit. Quinto i creatura intellectuali mala vt in demonib q̄s a tēplis fugauit. et q̄s in specieb hoim sibi apparētes cognouit. vt Jouis. Mercurij timuit. Itē et i forma regis pur pura timuit diademate coronat⁹. qui finxit se esse xpm. Itē et in creatura bona intellectuali. vt in angelis bonis q̄ cum in vita bonoza uerūt qn manus ei⁹ in missa texerūt. qn pces eius deo obtulerūt. qn clausis ianuis ad impatorē intrauit. In morte etiā timuit post mortem plurima miracula operat⁹ est. Applica hic legendā in ei⁹ translatiōe de sancto Perpetuo de campanis de duobus socijs. ¶ S. Quantū ad secundū quō beatus Martinus in diebus suis placuerit deo. ¶ Nota q̄ tria distinguunt tpa siue dies hominis. et pm hoc tres assignant stat⁹ hois scz iuuentus vsq̄ ad. xxj. annū. Deinde virilitat⁹ vsq̄ ad. lx. Tertio senectus vsq̄ ad mortē. Et de his tribus tpib fit mentio sub noīe triū vigiliarū. Luc. xij. vt in hodierno euāgelio. Sint lumbi timuit. Et in oīb his diebus siue statib placuit deo. qz in quolibz ea seruauit q̄ ad talem statuz requirunt. ita q̄ bene dicit de eo illud in epla vbi thema. Nō est inuentus similis illi timuit. In primo nāq̄ statu scz iuuentutis seruauit legē bonoz pueroz. laicoz deuotoz. et legē militum. In scdo legē clericoz timuit monachoz. In tertio epoz. De pmo nota q̄ lex regula bonoz pueroz describit Thob. j. vbi docent pmo vt fugiāt psortia maloz. Scdo iungāt se libēter eccl'ie sctoz. Tertio se exerceant in deuotiōe timuit oratione. Unde ibidē de Thobia puerulo dicitur. Hic solus fugiebat cōsortia oim supple maloz et idolatrarum. Ecce primū. Et pergebat ad hierusalem ad templū domini. Ecce secundū. Et ibi orabat dominū deum israel. Ecce tertium timuit. Hec etiam beatus Martin⁹ puer seruauit. Ideo his diebus placuit deo. ¶ Nam quo ad primū in eius dicitur legenda. q̄ Pannonie natus. Papie alitus. cuius pater tribunus militum fuit imperatoris Cōstantini et Juliani. Et cū decē annoz esset inuitis paretib paganis: qs reliquit recessit. Ecce quō primo fugit cōsortia maloz et idolatrarū. Secundū addit cum dicitur. ad ecclesiā cōfugit. Tertium tangitur cum subdit. Et se catheccuminū fieri postulauit. ¶ Factus vero quindecim annoz. coactus est militare sub Juliano imperatore. vbi secundo regulam militum laicalium seruauit. Ideo etiam in his diebus placuit deo. ¶ T. Dilutes enim habent tria mandata precipua. ¶ primum

De sancto Martino episcopo

est vt paupes ecclesias/et respublicas defendāt/vt in.l.milites.ff.de re milit.et in.ca. miles.xxiij.q.v.vbi dr./Illis q̄ milites fiūt cōmittend⁹ est gladi⁹ sup eor iuramēta vt viduas:orphanos:et rēpublicā defendāt./

¶/Et dicit Helinand⁹ q̄ talis olim cōsuetudo fuit vt eo die q̄ q̄s militari cingulo armabat/ecclesiā solēniter adiuit/gladiumq̄ sup altare posuit.seipm obsequio altaris denouit/Hoc mādatū b.Martin⁹ obseruauit cū esset miles:q̄ paupes ecclesias defensauit/Sicut pbat Seuerus in dialogo/qm̄ gens barbarica ptra romanā insurgeret ecclesiā ipe pclo suis velut alter moises pugnauit.hostes ecclesie subiugauit/vt de in legenda/Sed heu nr̄i milites ab hoc mādato exorbitāt/paupes impugnāt/ecclesias q̄s deberēt defensare spoliāt/Jō cōtingit eis sicut Antiocho regi impio.de q̄ legit.j.Machab.vj.Qui in supbia venit i hierusalē.et templū dñi depredabat/r ideo infirm⁹ iacens in lecto ait/Reminiscor malorum q̄ feci in hierusalē q̄m abstuli de templo omnia spolia argentea et aurea/q̄ erāt in ea sine causa/Cognoui ergo q̄r venerūt pp̄terea ptra me mala ista.et ecce pereo pre tristicia Secundū mandatū est q⁹ neminē cōcutiant/aut calumniā inferāt.sed pp̄ris stipēdijs se sustentent.Hoc habet Luc.iij. vbi dū milites interrogabāt sanctū Johānem baptistā/Quid faciem⁹ r nos.ait illis. Neminē cōcutiatis/nec calumniā faciatis/ et cōtenti estote stipēdijs vr̄is/Ubi sub tribus capitulis beat⁹ Johes intendit milites arcere ab oi iniuria faciēda/Fit em̄ iniuria trib⁹ modis/Aliq̄n in psona p oppressiones/Cōtra q̄ dicit pmo. Neminē cōcutiatis/Quod ponit Aug⁹.in c.militare.in fi.xxiij.q.j./Cōcutere est aliq̄d petere vltra debitū rōne officij alicui⁹/Ille igit cōcutit qui per oppressionē et iniuriā pauperes verberando aut incarcerādo extorquet pecuniā/cōtra q̄s Jac.v.Nōne diuites p potentiā oppr̄imūt vos.r trahūt vos ad iudicium/Nō aūt debet tm̄ non oppr̄imere.sed etiā oppr̄imentib⁹ resistere.vt dictū est sup i pmo mādato/Secdo infert iniuria p infamiam:p falsū nois siue criminis impositionē/q̄ntū ad hoc dicit secūdo. Nec calumniam faciatis id est nō sitis criminatores sicut aliq̄n potētes faciūt/q̄ paupib⁹ falsum crimen imponūt vt sic pecuniā ab eis extorqueāt/sic fecit Jesabel.iij.Re.xxj.q̄ Naboth falsum crimen imposuit.scz q⁹ deum maledixisset:et sic eū lapidari fecit vt vineā ei⁹ haberet/Tertio infert iniuria i tpali substantia p rapine expoliationē:et q̄ntū ad hoc ponit tertiū. Et cōtenti ẽ.i.nō sitis alienarum rerū raptores.r pp̄terea dic̄ Aug.in c. militare.xxiij.q.j. Militare nō est delictuz sed pp̄ter predā militare peccatū est/et ideo quadā.puidentia sunt militib⁹ cōstituta stipendia.ne dū sumptus q̄rit pdo grassetur.

¶ Hoc pceptū cū suis capitulis pfectissime seruauit btus Martinus:ideo placuit deo/Primo q̄r nō fuit paupez oppr̄essor sed adiutor/vt ptz supra in exēplis/Et iam orphanos defendit. Un̄ dr de eo.Cura illi erat assistere laborantib⁹.alere egentes.opem ferre miseris:ac a tribulatione et miseria releuare/Secdo nō fuit criminator sed pacificus habitator.nā pacifice ambulauit cū suptoribus p subiectionē/sicut cū Juliano/Cū equalib⁹ p pacificā ꝓuersationē. sicut patet de suis cōmilitonib⁹ q̄ miro eū venerabant affectu/Et cū inferioribus vt patet in eius seruo/Tertio etiā nō fuit raptor sed suoz largitor.tantū em̄ terrena cōtempsit.vt nihil sibi de stipendijs pter quotidianum victū reseruaret/tandē etiā respuit stipendia.q̄r.xviij.anno baptisatus ẽ.r post xx.annū cū Julianus suis stipendia daret martinus recipe noluit dicēs rē.vt in legēda/Inuebe cōtra milites nostri tp̄is q̄ parum hāc regulā obseruāt/sunt em̄ oppressores calumniatores.gaudent longo famulantū comitatu/visitāt torneamēta.tō cuz nō pūt ꝓtentari pp̄ris/cogunt esse violenti raptores in alienis.Sed audite vos impij raptores/q̄d dicit spūssanctus per Job xxvij./Hec est ps impij apud deū.si multiplicati fuerint filij eius in gladio erunt id est occidunt/et nepotes eius nō saturabūtur pane.i.fame morīunt.et q̄ reliqui fuerint scz alij amici ex eo sepelientur interitu/ boc est sepultura asini:et vidue eor nō plorabunt/Tertium mandatum est de iustitia belli ad quam debet attēdere miles seu stipendiarius vt licite militet. ¶ Nota fm̄ Archidiaconū in summa.xxiij.q.ij. et notat sanctus Thomas secunda secunde.q.xl./Ad hoc vt bellum sit iustum tria

requirũt. Primũ est causa iusta vicz p rebus repetẽdis aut ppulsandis iniurijs. vt scz illi ꝓtra ꝙs bellum agit aliq̃ culpa meruerint. qz scz punire neglexerũt qđ ab eis improbe factũ est. vt in. c. j. xxiij. q. ij. Ubi dicit Isiđ. Justũ ẽ bellũ. qđ ex edicto geritur de rebꝫ repetẽdis. aut ppulsandoꝫ hominũ causa. z in ca. dñs. ibidẽ dicit Aug⁹ Justa bella diffiniri solent q̃ vlciscunt iniurias. sic gens vel ciuitas plectẽda ẽ que vel vindicare neglexit. qđ a suis improbe factum ẽ. vel reddere qđ p iniuriã ablatuz est. z sic bellum est iniustũ si nõ est de repetendis rebꝫ. vel defensione patrie. sed ex sola volũtate. z nõ ꝓpter necessitatẽ. vt notat summa vbi supra. Secundũ est intẽtio recta vt scz nõ fiat ex odio. vel anio vlciscẽdi. aut auiditate prede sed zelo iusticie z charitatiue. vt bonum pmoueat z maluz euitet. xxiij. q. j. qđ culpat. vbi dicit Aug. contra manicheos. Quid culpat in bello. an quia moriunt q̃nq̃z meriti. vt dñent in pace victuri. hoc reprehendisse timidoꝫ est. nocẽdi cupiditas. vlciscendi crudelitas. feritas rebellãdi. dñandi libido. z si q̃ silia hec sunt que in bellis iure culpant. Tertiũ est auctoritas principis vt in dic. c. j. qđ culpatur. ait Aug. Ordo autẽ ille naturalis mortaliũ paci accõmodat. h poscit vt suscipiẽdi belli auctoritas atq̃z ꝓsilium penes principes sit. Et dicit princeps hic papa. vel imperatoꝫ. aut inferiores principes. habẽtes tñ iurisdictiõez sup eo cui mouet bellum. Et hoc q̃tum ad inferẽdũ bellũ. sed ad resistendũ seu defendẽdũ se cõtra iniuste mouentẽ nõ req̃rit auctoritas principis. qz de iure nature vim vi repellere licet. a se. z a socijs cũ moderamine tñ inculpate tutele. et in cõtinẽti. vt i. c. significasti. de homi. z. c. nõ inferẽda. xxiij. q. iij. Hoc ꝑceptuz beat⁹ Martin⁹ p oĩa seruauit. Declara ex legenda. Inuehe ꝓtra milites nostri tꝑis. q̃ nullũ habent respectũ ad iusticiã belli eius. q̃ eos ꝺducit sed ad rapinã et maꝫ stipẽdiũ. Et ꝺ hmõi militibꝫ dicit de peni. di. v. falsas. q̃ nõ potest talis miles vere agere penitentiã. nisi dimiserit militiam. Intelligit enĩ de iniusta militia. z ideo videant ꝓfessores quõ tales absoluant. Scõo beatus Martinus in secundo statu hoc est in diebus virilitatis placuit deo. quia in eis pfecte seruauit duplicẽ legẽ scz. clericoꝝ z monachoꝝ. Cy. Quantũ ad legem clericorũ nota q̃ put colligit ex diuersis iuribus clerici principalr habent tres regl'as. Primo debent a secularibꝫ negocijs abstinere. z in signũ huius ordinatio clericoꝝ fit i sabbato. qđ interꝑtat requies. quia quiescere debent a secularibꝫ negocijs. Unde apl's j. ad Timoth. ij. Nemo militãs deo implicat se secularibus negocijs. Que autẽ sint secularia negocia. a quibus clerici habent abstinere. declarat in. c. multa. ne cleri. vel mona. z q̃si p totum titulum. Secũdo debent studio litteraꝝ sacrarum. ꝓpter arcendos malos z hereticos sp intendere. z virtuosis actibꝫ inherere. vt i. c. sic viue. xij. q. j. dicit Hieronym⁹. Clerice mlto tpe discere q̃ postmoduz alios doceas. Et in ca. Oẽs psallentes. xxxvij. dis. vbi dicit. Oẽs psallentes deo repromittim⁹. in iustificatiõibꝫ tuis meditaboꝝ. nõ obliuiscar ꝓmones tuos q̃ sunt eloquia dñi. Qđ z si cũctis fidelibus obseruare saluberrimũ sit. ꝑcipue tñ his q̃ ecclesiasticã cõsecuti sunt dignitatẽ. Quibꝫ aũt virtutibꝫ clerici debent esse decorati. ostendit apl's. j. ad Timoth. iij. dicẽs Oportet epm esse irreprehensibilez zc. Que regula ꝓtinet. xij. capitula seu cõditiones ꝓtutũ q̃ obseruari debẽt ab oĩbus clericis. Tertio debent insistere diuinis officijs et deuotionibꝫ. qz hoc requirũt eoꝝ ordines. Hec omnia cõpleuit sanctus Martinus. De primo z vltimo cantic in sequẽtia. Hic oculis ac manibꝫ in celum zc. scz intentus. Per oculos deuotionẽ z intentionem accipimus. p manus operatiõez. Et alibi. Inuictum spirituz ab oratione nõ relaxabat. De secundo patet qz cum Arrianis disputauit z eos vicit. ideo de ciuitate in illirico fuit eiectus. vt dicitur in legenda. Inuehe ꝓtra clericos nostri tẽporis. Z Quãtũ ad legem monachalẽ nota q̃ religiosi etiã habent tria mãdata. Primũ vt obediẽtiaz habeant. Scõm q̃ ꝓpriuz ꝓtenãt. Tertiũ vt votum castitatiz seruẽt. De q̃bus habet in ca. cum ad monasteriuz. in fine. de statu monacho. vbi dicit. Abdicatio ꝓprietatis sicut z votum castitatis zc. Hec mandata seruauit beat⁹ Martin⁹ i statu monachali. Fuit enĩ obediens qđ testat Seuer⁹ in legenda. cũ admonitus esset a dño p soporẽ

De sancto Martino episcopo

vt ipe visitaret parētes suos: mox volūtatem suā deseruit z diuinā voluntatez fecit sm illud Dat. xxvj. Non sicut ego volo sz sicut tu vis pater. Fuit ꝓtēptor terrenorum, quia i suo monasterio tam paup fuit q de radicib herbaz vixit. Et potuit dicere cum beato Bern. Quid nobis de diuitijs, que nec vere, nec nostre sunt. Fuit z castus vt supꝫ. Et potest dicere illud. Mundam seruaui animā meā ab omni cōcupiscentia. Tertio beatus Martinus in tertio statu hoc ē in diebus senectutis placuit deo, quia pfecte seruauit legem epoz. z ¶ Pro quo nota q lz apls vbi supꝫ plura ponat de episcopis, tamē pncipaliter habent tria mandata siue capitula q̄ christus dedit beato Petro z eius successoribꝫ episcopis. Johis vlt. vbi ter q̄siuit a beato petro. Petre amas me, z cū ter respondisset. Domie tu scis q: amo te. Christus ter dixit. Pasce agnos, ad inuendū q̄ episcopi debent pascere ter subditos suos, vt delicet exemplo, verbo, z tpali subsidio. et ideo inter alia dicit apls vbi supꝫa. Oportet epm esse ornatum, vt pascat exēplo. Debet esse in exemplum laicis, z clericis, vij. q. j. qualis. Esse doctorem vt pascat ꝟbo. Esse hospitalez vt pascat temporali subsidio. Hec tria seruauit beat⁹ Martin⁹, q̄ p exēplo sue sanctitatis in episcopū est tractus. Fuit etiam doctor egregi⁹, q̄ viā salutis ostendit verbo doctrine, z plures ad fidem ꝙuertit, vt patet de matre et latrone ex legēda. Fuit etiaz hospitalis nulli paupertū hospitium denegādo. Ipe fuit alter Loth q̄ sedebat in foribꝫ domus sue peregrinos expectādo. Gen. xix. Propter pdictoz mādatoz in omni statu obseruantiā, merito placuit i diebꝫ suis deo patri. Sic z nos si volumus placere deo patri, necesse est eiꝰ mādata teneri. Johānis. xiiij. Si q̄s diligit me sermonē meū seruabit et pater meus z̄c. Placuit etiā deo filio, eo q̄ eū coram angelis cōmendauit dicēs. Martinus adhuc cathecumin⁹. Hec cōplacentia xpi respectu bti Martini fuit ex pauperū cōpassiōe q̄bꝫ vestimēta sua tradebat z alebat. Placuit etiā spiritui sācto, eo q̄ in specie ignis sup caput eiꝰ apparuit, z hec placentia fuit ꝓpter humilitatis retentionē. Et nedum placuit deo sed z regine celi virgini Marie, quia ipm sepius visitauit. Applica hic legēdam de Seuero z Gallo, cū vna vice pre foribꝫ celle bti Martini expectarent z̄c. Placuit etiaz sanctis angelis q̄ sue sanctitati quotidie astiterūt, z ministrauerunt, z post mortē eius aiaz cū hymnis z canticis ad celū deduxerūt. Applica hic legēdā de sancto Seuerino coloniēsi epiſcopo. Placuit etiaz toti curie celesti, quia ipm hodie in suū cōsortem acceperunt sm q̄ ipe ait. Sin⁹ Abrae me recipiet. Ipm ꝙ beatū Martinū sacerdotē magnū debemus hodie, et semp honorare et venerari.

¶ De sancto Martino epo Sermo. C. wann. xxj. Thema.

Ad te leuaui o/

culos meos q̄ habitas in celis. ps. cxxij. Hec verba ꝙuenienter recitari possunt ad cōmendationem sancti Martini, q̄ oculos mētis erexit ad deum p ꝓtemplationē. Unde z specialiter de eo canit eccl'ia, q̄ oculis ac manibus in celuz semp erat intent⁹, eo q̄ p cōtemplationē celestia desiderauit z amauit, z omia opa sua i deuz ordinauit. Nam z si elemosynas dedit, si populū instruxit, si carnem ꝓpriaz castigauit, semp oculos in celū leuauit: q: vt celos ascenderet, z xpm videret ꝫ fecit. Et bñ nobis i exemplū, vt q̄ terreni sum⁹ eterna cupim⁹ z amamus, ab his oculos nostros auertam⁹, z in celū cum beato Martino leuem⁹, ita vt nihil ꝓpter mūdū siue ꝓpter hoīes ꝑncipaliter operemur, sz oia ꝓpter deū z in deū facta nra ordinem⁹, vt sic vere cū btō Martino dicere possim⁹ verba thematis. Ad te leuaui oculos meos q̄ habitas i celis vbi supꝫa. Pro gra Aue maria.

¶ Ad te leuaui oculos meos z̄c. Circa verba thematis duo nobis sunt ꝑncipaliter ꝙsideranda. Primo sanctitas et excellētia meritoz i beato Martino, q̄ semp intent⁹ erat ad celestia, oc'os mētis sue leuās i celum z̄c. Secōo exemplū imitatiōis nre, vt z nos sic celestia aspirem⁹ z terrena despiciamus, auertēdo oc'os a terrenis z leuando illos ad celestia z̄c. ¶ Circa ꝑmū est notandū q̄ beatus Martin⁹ non soluz oculos sz z man⁹ z os ad dñz leuauit. Dicut de eo canit eccl'esia. Hic oculis ac manibus i celū, z totz viribꝫ suspēsus terrena

cuncta respuit. Eius orī nūq̄ christus abfuit siue iusticia: z quicquid ad verā vitaz ptinet. Et q̄q̄ hoc verū sit de eo ad lr̄am. q̄ oculos manꝰ z os ad dñm leuauit sicut bene patet ī eius legēda. dū beatꝰ Briccī discipulꝰ suꝰ q̄reret vbi esset beatus Martinus respōdit. Ecce ille delirus q̄ respicit in celū q̄si amens. attamē spūaliter p oculos intentionē et deuotionē intelligere debemus. Per manꝰ ꝓ operationem. z p os orationē. Hec enī oīa ī btō Martino erigebant z ordinabant in deum. vicz intentio. z deuotio. operatio. z oratio. Q̄ autē per oculos intelligaī deuotio z intentio patz p illō Cañ. iiij. Vulnerasti cor meū soror mea in vno oculoꝝ tuoꝝ. hoc est oculo deuotionis. Et Mat. vj. z Luc. xj. dicit. Si oculus tuus simplex erit: totū corpus tuū lucidū erit. oculus id est intētio. q̄ ab intētione oīa opa nostra tenebrosa et lumiosa iudicant. q̄cq̄d enī agunt hoīes intētio iudicat omnes. Q̄ etiā p manus operatio designaī dicit Greg. Quid p manū nisi operatio designaī. Iuxta illud ps. In nomie tuo leuabo manus meas. id ē opera mea ad implendū mādata tua. rē. Q̄ autē p os cōgrue intelligaī oratio patet ex his q̄ dicta sunt de sancto Martino. q̄ eiꝰ orī christus nunq̄ abfuit. id est deuote orationi q̄ christi nomē sepissime nominando expresserat. Ex q̄bus ptz q̄ beatꝰ Martinus tota deuotione in celo versabaī. z p intentionē oīa opera sua in deū ordinauit. z nihil vnq̄ principaliter ꝓpter se. ꝓrer homies: aut ꝓpter mundum faceret. sed omnia ꝓpter deum. ex quo tūc relucet eius sāctitas. Vera enī sanctitas cōsistit in tribꝰ scz in oratiōe deuota. in vita sancta. z in cōuersatione grata. Que oīa excellēter habuit beatus Martinus. Habuit enī deuotā orationē q̄ ad deum. quia ab oratione incepit in sua puericia. Nam cū esset annoꝝ duodecim eccl̄ias frequētabat. etiā inuitis parētibꝰ z catheczuminū fieri se postulauit. id est petiuit se instrui in fide catholica. q̄ parentes infideles erant. et extunc in puerili etate heremū intrasset nisi carnis infirmitas obstitisset. Habuit etiā vitā sanctam q̄ ad se. Cuiꝰ sāctitatis testimoniū fuit globꝰ igneus qui supra caput eiꝰ apparuit dū diuina celebraret. Ex q̄ dicit par apostolis ꝓpter gratiam spūssancti que in eum in specie ignis ad robur descendit vt dictum est Vñ z apl̄i frequēter eum tāq̄ comparem visitabāt. Legit enī in dialogo Seueri et Hall. q̄ dum quadā vice Martinꝰ in cella solus sederet. et Seuerus et Hallus eiꝰ discipuli p foribꝰ expectarent: subito mirabili cōcussi horrore. plures ī cella audiunt insimul colloquētes. De quo cuz postmo dū Martinū requisissent. ille ait. dicā vobis. sed vos q̄so nulli dicatis. Agnes Tecla z Maria ad me venerunt. nec tm̄ illa die sed sepius ꝓfessus est se ab eis visitari. Et Petrū z Paulū apostolos a se sepius videri asseruit. Sāctitas etiā vite sue patet ex multis miraculis q̄ deus p eū opatus ē tres mortuos suscitādo. vt de eo canit eccl̄ia. Leprosum osculando z sanando. Demones expellēdo. Ignē ne vltra p gredereī p sui interpositionē phibēdo. Tempestates marꝭ sedādo. et p tanuas clausas ad impatorē intrando. et sic de alīs. Hec omnia in vita. q̄d ergo post mortem: certe multo maiora. Habuit tertio quersatiōez cum hominibꝰ gratā. Fuit enī magne humilitatis. vt ptz de leproso. Magne iusticie. Unde cum ab impatore Maximiniano inuitatꝰ fuisset. z ꝑmo potus sibi oblatus fuisset: sperātibꝰ cūctis vt post se imperatori tribueret. ꝑmū ꝑsbytero post se dedit. nullū existimās eo digniorē. imo indignum existimās si regē ꝑsbytero ꝓtulisset. Fuit etiam magne patientie. quia lz esset episcopus. multipliciter tamē a clericis ledebaī. et tamen ex hoc eos a sua charitate non repellebat. Nemo enī vnq̄ ipsum vidit iratū: merentē aut ridētem. Fuit z multe assiduitatis in orando. ita q̄ nunq̄ animū ab oratiōe laxabat. Semper enī legit. vel orauit. imo operādo orauit. Maxime etiaz fuit austeritatis ad se. q̄ in nuda humo cilicio desuꝑ strato q̄euit. imo nec stramina passus est. Nā cū semel Martinꝰ in quandā suā diocesim venisset. z clerici stramina sibi ꝓparassent. vt refert Seuerus in epistola ad Eusebium. Ipe cōmotꝰ quasi iniuria sibi facta stramina abiecit. z in humo nuda quieuit in cilicio. Cū aut in medio noctis stramina prope euz arderent. et Martinꝰ excitatꝰ exire non posset ab igne iam capt̄. z eiꝰ vestimenta vrunt. rediens

Vera sanctas ī oratione deuotio ad ō
ōsistit ī ī vita sancta ad p
ī gratia grata

De sancto Martino episcopo

autē ad solitū oratiōis ꝓfugiū/signo crucis facto in medio ignis intactꝰ ꝑmansit. ¶ Magne etiā erat cōpassiōis ad delinquētes ꝛ pctōres/ita vt diabolus eum reprehenderet cur semel lapsos ad penitentiaz recꝰperet/Multe etiā pietatꝭ ad paupes ī dādis elemosynis sicut ꝛ clamidē paupi diuisit/Ecce quāte sanctitatꝭ fuit beatꝰ Martinus in oratiōe deuota/in vita sancta/et in cōuersatione ad populū gratissima/Bene ergo verū est qꝺ oīs elꝰ cogitatus in celum ꝛ ad celestia versabatꝰ/Propter qꝺ rectissime ō eo verificant verba thematis. Ad te leuaui oculos meos ꝙ habitas ī celis ꝛc. ¶ Circa scōm ꝑmissoꝝ nunc videndū est qꝺ nobis faciendū sit vt ipm saltem quātum nra debilitas admittit imitemur/et oc̄los nros etiā in celuz leuemus. ¶ Ꝺ Pro ꝙ notandū qꝺ ꝙttuor sunt que ad deum leuare debemꝰ/Ita vt vere ꝙlibet nostruz deo dicere posset thema ꝑmissum/Ad te leuaui oculos meos ꝛc. vidz oculos ad lucem ꝓtēplationis/linguā ad vocē oratiōis/manus ad ꝓtutē opatiōis/ꝛ caput ad spem vl̄ ꝙ spem redēptiōis/Primo leuare debemꝰ oculos nros ad lucē ꝓtēplatiōis/id est ad deū solū ꝓtēplādū/oculos videlicet mentis nostre/nō lupinos aut vulturinos/sed colūbinos. ſm illō Cañ. j. Oculi tui colūbarū/id ē opez tuoz intētiōes sint sincere ꝛ simplices/ Ubi dicit Ropertꝰ Holgot sup Cañ. Illiꝰ aie oculi bn colūbarū eē ꝑhibent/ꝙ in tpalib⁹ gemit ꝛ ad eterna desideria rapitur/in simplicitate sensus suos custodit ꝛ carnalia detestat/Colūba ꝙppe in amore ꝑ cātu gemit/Et bene sancta aīa colūbe cōparatꝰ. qz dū reprobi quiqz in amore mūdi garriunt ꝛ letant/mēs electa in celesti desiderio meroze attritur/qz timet ne amittat quē diligit duz differtur/Debemꝰ ergo leuare oculos ad solū deū ꝓtēplāduz/nō ad vanitates hui⁹ mūdi/nō ad femias vel viros/sed ad solum Jesum/Hinc est qꝺ discipuli in trāsfiguratiōe corruētes in terrā/ꝛ leuātes oculos suos neminē viderūt/nisi soluz Jesum. Matth. xvij. Jōo bene dicit ꝓpheta in ps. Auerte oc̄los meos ne videant vanitatē/Bene enim sciuit quanta mala homini venīūt ꝑ visum/Qui ergo sic auertit oc̄los a vanitate: vere leuat oculos ad deum/Cuiꝰ exēplū habemꝰ in apostolo: qꝺ postq̄z a christo fuit ꝑstratus/et tribus diebꝰ habuit oculos clausos/Act. ix. interiꝰ tñ oculos aptos. Ubi dicit Augꝰ. Eo tpe qꝺ cetera non videbat: Jesum videbat/Si enī homo nō leuat hic oculos suos ex amoze/leuabit tādez eos cū maximo timoze qñ vndiqz mala sibi aduenīet/Sicut dives in tormētis positꝰ. Lu. xvj. ¶ Secundo debemus leuare linguā nostraz ad ꝓtutē oratiōis/id est ad orādū/exēplo Dauid ꝛ ꝓpli sui/sicut scriptuz est. j. Reg. xxx. Leuauerunt Dauid ꝛ ꝓplus qui erat cum eo voces ꝛ planxerūt donec deficerēt ī eis lachzyme/Nec fecerī qñ Sicelech succensaz viderūt ꝛ vxores ꝛ filios captiuos/Sicelech interptat defecatio voc̄. Et sic aīma vl̄ coz hoīs significare pōt/qꝺ vocē orationis defecatā ꝛ puram a feciby vitiozum habere debet/Contra hoc qꝺ dicit Mat. xv. Et originaliꝰ Esa xxix. Populus h labiys me honorat. coz aūt eoz lōge ē a me. ¶ Cū ergo vroz id ē corpus tuū ꝛ filij id est opa tua a diabolo captiuant/leua ad deuz linguā orando cuz lachzymis cōtritionis/Nā dum coz nō orat inuanū lingua laborat/ ¶ Tertio debemus ad deū leuare manꝰ ad opandū/vidz ad subueniendū ꝓximis. Debemus aūt manus leuare ad bn opandum nō ad ꝓximū offendēdū/vt sic manuum eleuatio sit signū qz ī corde latet deuotio. Uñ cum Moyses deuote leuaret manus vincebat Israel. si aūt paululū remisisset eas supabat Amelech/Exo. xvij. In qꝺ significat qꝺ victoria ꝓtra hostes aie obtinet/si cū voce orōnis manus boni opis leuent. ¶ Ꝺ Quarto ad deū debemus leuare caput nostrū ꝑ spem eterne redēptionis/caput vidz mētis. ſm illud Lu. xxj. Leuate capita vestra/Quicūqz enī sunt bone vite ꝛ ꝓscientie: bene possunt leuare caput ad deū. maxime ꝓpter tria/De quiby beatꝰ Bernꝰ sic ait. Tria considero in quiby tota spes mea cōsistit/videlicet charitatē adoptionis/veritatē ꝑmissionis/ꝛ potestatem redditionis. Quidā aūt ita turpes sunt in capite ſm illud Esa. j. Omne caput lāguidū ꝛ oīne coz merens/qꝺ ꝑ cōfusione ꝓscie nō possunt caput leuare per sanctam fiduciam: leuant tñ ꝑ superbiā/Sed illis continget tādez sicut dicit Job de superbis/Si ascenderit vsqz in celuz superbia elꝰ et caput

eius nubes tetigerit q̄si sterquiliniū in fine perdet. Job. xx. Ut aūt boni caput leuent p spem/et inclinēt p humilitatē/xp̄s dñs p nobis moriendo caput inclinauit in cruce. Joh. xix. Inclinato capite tradidit spiritū. ¶ Ex his ergo pt̄z q̄d homo facere debeat vt vere dicere possit verba thematis/Ad te leuaui oculos meos/qui habitas in celis. vt vic̄z leuet oculos mentis sue ad solū deuz cōtemplandū/linguā ad deuote orandum/manus ad bñ operandū/et caput ad redēptionē eternā sperandā. Hec de scō. ¶ F Dubitat circa p̄missa. Et q̄ multū nos impedit z allicit amor terrenor̄/q̄d tñ facere debem⁹. vt pmptiores flamus ad leuandum vere oculos mentis nostre ad deum iuxta p̄missa. ¶ Respondet q̄ ad hoc sūt plura necessaria. puta septē per ordinē vt patz. ¶ Primo ergo ad despiciendū terrena. et ad amandū celestia/necessarium est nobis vt oculos nostros post tergū sup mala q̄ cōmisimus reflectamus/vt p veram pniam q̄ cōtra deū cōmisimus vel obmisimus cogitatione/locutione vel operatiōe abstergamus/q̄s em̄ hoīm ē retro se respiciēs. z vitā suā cōsiderās q̄ nō multiplicit̄ inuenit se dei p̄ceptis obuiasse. et in multis negligenter vixisse/Taliter ergo mala p̄terita respiciamus/vt q̄tienscūq̄ nostre memorie occurrūt: ipa p detestationē expellamus/Nō bñ insinuat p̄pheta dicens. Amplius lauame ab iniquitate mea/z a pctō meo munda me/qm̄ iniquitatē meā ego cognosco/r peccatū meū cōtra me est semp. Illi⁹ figurā bñ habem⁹ Exo. xliij. vbi dr. q̄ egredientes filij israel ex egypto. leuauerūt oculos suos/et viderūt egyptios post se et timuerūt valde clamauerūtq̄ in celū/per egyptios aūt q̄ tenebre interp̄retant̄ significant̄ peccata/q̄ tot z tāta videm⁹ nos insequi/si vitā nostram retro nos: hoc est p̄terita diligenter discutimus: necessario cum filijs israel ad dñm clamem⁹. q̄uisq̄ dñs misereat̄ nr̄i. z dicat nob illud Esa. xliij. Ego deleui vt nubem iniquitates tuas. et q̄si nebulā peccata tua/Sed q̄d nob̄ pdest remissio pctōr̄. nisi det nobis gr̄a p futuro cōtinendi. ¶ Secundo ergo oculos nr̄os ante nos dirigamus. z dei iudiciū q̄d est ante nos ppendam⁹/cogitātes q̄q̄ districte p pctis singul: et max̄ie post remissionē pctōr̄. iterat⁹ a deo iudice iudicamur/q̄ in numero. pondere et mēsura oīa nos excolere oportet. sm illud Eccēs. xij. Cuncta q̄ fiūt adducet de⁹ i iudicium p oī errato. sive bonū. sive malū sit/et Esa. lxvj. Ego aūt opa illor̄ z cogitatiōes eor̄ venio vt cōgregē/cū oīb⁹ gentib⁹ z linguis/Si em̄ apertis oculis viderem⁹ pec cata nostra q̄liter p illis iudicabimur/cum summa diligētia ea tāq̄ mortē caueremus. quisnā nisi mētis inops a iudeo mutuaret obolū vt p eo in crastino redderet marcā aur/aut q̄s p modica delectatiōe in cibis et potibus vnius hore sustineret captiuitatem durissimā cū victu panis z aque p integrū annū/certe null⁹ rōne vtēs/Sz incō parabilit̄ maiora sūt q̄ sustinere nos oportet. p delectationib⁹ huius mūdi/Eligat ergo q̄libet hic modicā penā ad castigationem cū detestatione pctōr̄/vt effugiat interabilē. sm q̄ dicit sapiēs Eccl. xxix. Dulcimū. p magno placeat tibi/sicī dicat. Dulcima pena hic in resistendo pctis placeat tibi/p maxima luenda i tormētis/Cū ergo a vicijs et tam dimissis peccatis iterū impugnamur/cōsensus nr̄os firmiter teneamus: dirigētes oculos nostros añ nos ad dei iudiciū/attendendo q̄q̄ horrendū est incidere in man⁹ dei viuētis. ad Hebr. x. ¶ Q ¶ Quam dato isto q̄ post recidiuā de⁹ iterum daret gratiā penitēdi multo tñ facilī⁹ caueret pctm̄ q̄q̄ emēdat̄. Facilius est em̄ domū nūc extructā i suis structuris ꝓseruare/q̄q̄ post ei⁹ ruinā reparare/Oportet em̄ hominē p multa trabi ante q̄q̄ pctm̄ penit⁹ destruat̄/Propterea dicit Ambro. Facilius inueni eos q̄ innocentiā seruauerūt/q̄q̄ qui dignā pniam egerūt/tanta em̄ mala incurrimus ex pctō. q̄ raro vnq̄q̄ ad plenū emendāt. Illi⁹ figurā habem⁹ in veteri testamēto. Nam licz templū dñi in hierusalē post destructionē fuisset septus reparatū/nunq̄q̄ tñ fuit ad decorē pristinū reformatū/Salomon etiaz edificauit domū dñi siue templum/et pfecit in septē annis. et postea q̄n desolata fuit vix p. xlvj. annos fuit reparata/iij. Reg. vj. et Joh. ij/Ex istis patet q̄ si post peccatorū emendationē z eorundē cessationem/cupimus inter amicos dei cōputari/necessarium nobis erit vt in signū eiusdem amicicie incipiamus a domino tanq̄q̄ filij charissimi flagellari/Sic enim angel⁹

De sancto Martino episcopo

dixit ad Thobiã. Quia acceptus eras deo necesse fuit vt temptatio pbaret te. ¶ Cita Mathatias cum appropinquaret dies mortis eius vocauit filios suos z hortabatur eos ad patientiã/qñ erãt in maximis tribulationib ab inimicis infidelib/ ponẽs eis temptatiões patrũ antiquorũ et dicẽs.j. Machab.ij. Attendite operũ patrum que fecerint in generationib suis/ Abraã nõne in temptationib inuẽtus ẽ fidelis z reputatũ ẽ et ad iusticiã./Joseph in tpe angustie sue custodiuit mandatũ z factus est dñs egypti/Phinees pater noster zelando zelũ dei accepit testamentũ sacerdotij eternuz/Jesus icz Naue siue Josue dũ impleret verbũ fact⁹ est dux ĩ isrl/Caleph dũ testificat in ecclesia/accepit hereditatẽ. Dauid in sua misericordia cõsecutus est sedem regni in secula/Helias dũ zelat zelũ legis recept⁹ est in celũ/Ananias Azarias Misahel credentes liberati sunt de flãma/Daniel in sua simplicitate liberat⁹ ẽ de ore leonum/et sic de alijs. Ecce omnes illi multa passi sunt z temptati sunt/postq̃ erant sanctissimi. Ita etiã in nouo testamẽto nullus vnq̃ legit venisse ad celũ nisi p multas et varias tribulatiões/Patet g̃ q⁹ temptatio siue tribulatio est signũ amicicie dei.dũ patienter sustinet/Tertio oculos nr̃os intra nos ad infernũ et et⁹ penas cũ multa sollicitudine dirigamus/vt si amara videntur flagella dñi:cogitem⁹.melius est vt hic castigemur/q̃ in inferno eternaliter damnemur/q̃ vtiles g̃ sint temptatiões z tribulatiões in ꝑ mũdo/dũ ostẽdit scta mulier Judith.viij.dicẽs./Memores esse debemus quõ pater nr̃i Abraã temptat⁹ est/et p multas tribulatiões pbatus amicus dei effectus est/sic Isaac.sic Jacob.sic Moises.z oẽs qui placuerũt deo/p multas tribulationes trãsierũt fideles/Illi aũt q̃ temptationes nõ susceperũt cũ timore dei:et impatientiã suã et improperiũ murmurationis sue cõtra deũ suũ ptulerũt/exterminati sunt ab exterminatore id est damnati sunt. Et subdit. Nos ergo nõ vlciscamur nõ p his q̃ patimur:sed reputãtes pctis nostris hec ipa supplicia minora esse flagellis dñi/q̃si serui dñi qui corripimur ad emendationem.z nõ ad perditionẽ nostrã euenisse credamus/q⁹ vt ꝺr Job.vj. Qui timet pruinam irruet sup eũ nix/Cum ergo flagellam⁹ a dño.dirigamus oculos mentis nr̃e infra nos ad penas inferni.dicẽtes cũ gaudio/Melius est hic purgari q̃ eternaliter illic cruciari/Ideo hostis noster callidissimus diabolus.videns p tribulatiões p̃sentes nos euadere tribulationes et miserias ꝑpetuas/fortissime nos impugnat. Tales et similes nobis sepius immittẽs venenosas cogitationes/q̃d facis.et p̃sentem vitã vis perdere et futurã.si esses dei amic⁹ deus illa nõ pmitteret ĩ te fieri z similia/Nõ aũt immittit tales cogitat⁹.nemo põt hic z in futuro in voluptatib viuere/Et verbuz illud saluatoris Mat.xvj. Qui vult post me venire abneget semetipm/et tollat crucem suam et sequat me/Et illud Act.xiiij. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnũ celorum/Attendãt g̃ impatientes et in voluptate hic viuere cupientes illud/qđ dicit dñs p ꝓphetã Esa.lxv.de talibus/Pro eo q⁹ vocaui z nõ respõdistis. locutus sum z nõ audistis.et faciebat⁊ malum in oculis meis.et q̃ nolui elegistis.propter hoc dicit dñs deus. Ecce serui mei comedẽt z vos esurietz/Ecce serui mei bibẽt et vos sitietis/Ecce serui mei letabuntur z vos ꝓfundemini/Ecce serui mei laudabũt p exultatiõe cordis et vos clamabitis pre dolore cordis/et p cõtritione spũs vlulabitis. In q̃bus verbis dñs nobis insinuat gaudiũ sustinentiũ hic patiẽter tribulationes/z ꝓfusionẽ voluptuosoꝝ z impatiẽtiũ Vocat em̃ nos dñs z tũc nõ loquit nobis/ cũ nobis aut ꝓspera aut aduersa ꝯcedit.zẽ Quarto oculos nr̃os intra nos dirigam⁹ diligẽter ꝓsiderãdo interiora nr̃a quõ sordeant:et inuenim⁹ nos multipl'r infectos z deformatos p cogitatiões immũdas/p cõcupiscẽtias illicitas.z p negligẽtias infinitas/imo et si quantũ in nobis est fecimus ad mundãdas ꝓscias nr̃as:inuenimus q⁹ etiã pctis expulsis adhuc reliquiarũ vicio sitas multũ nobis inheret/Dicit ei Bernũ. Immõ pestes viciorũ.vsq̃ in vltimã solitudinẽ solitarij p̃sequunt/Ergo introrsum bõ ingredies.potẽtias anie ex male cõsuetudinis vsu depauatas/et ad terrena appetenda adhuc maxime curuatas erigit z corrigit/nã rationẽ que data est homini vt deum agnoscat inuenit cecam/voluntatem q̃

data est homini vt in cognito z amato dul citer quiescat inuenit instabilem z inquie tã. Erigat ergo hõ rationẽ ad deũ vt eũ sp cogitet, corrigat voluntatẽ vt solũ deũ co gnituz amet, cõpescat memoriã a vagis et inutilib rebs, et tunc potẽtias deformatas reformabimus. Nã oĩa que sunt in mũdo p q plurimũ potẽtie nostre depranant sũt nobis mortalia z pestifera. Et vt hoc ma gis cognoscere possimus. quinto dirigamus oculos mentis nostre ad exteriora cõ spiciẽtes totũ mundũ a dextris z sinistris: et caute considerem9 q̃d oĩa q̃ in mũdo sũt habita pficiãt, z q̃d ñ habita noceãt. z inue nim9 q̃ habita plimũ nocẽt, q2 p ea dei ami ciciam perdimus. et p ꝯsequens omne bo num. Vnde Jaco. iiij. Qui vult esse amic9 huius seculi inimicus dei constituit. inimi cos aũt eius deus pcutit in posteriora z ob probriũ sempiternũ dabit eis. vt dicẽ ꝓpha in ps. Vermis eñ illoz nõ morietz ignis eoz in perpetuũ nõ extinguet. Esa. vl. Bo na aũt huius mundi spreta ꝓpter deũ mul tum pficiunt, q2 p eis nobis omne bonum a dño dat. dicente dño Matth. xix. Dis q̃ reliquerit patrẽ aut matrẽ aut filios aut so rores aut domũ aut agrũ ꝓpter nomẽ meũ centuplũ accipiet z vitã eternã possidebit. Qõ exponẽs Aug9. dicit. O felix cõmuta tio. Petrus reliqt oĩa vana. z accepit oĩa bona. De bis eñ bonis mundi dicit Sa lomon Eccs. j. Vidi cũcta q̃ erãt sub sole et ecce vniuersa vanitas. Qaũt Petrus p bis accepit oĩa bona facile ostendit, q2 ac cepit deũ in q̃ veraciter est oĩe bonũ verũ q2 difficile a terrenis abstrahimur. nisi ocu los mẽtis nre ad aliqd melius cõuertem9. Ideo oculi sunt erigẽdi ad diuina, quia vt ait Bernũ. Justũ est: q̃s pũtia nõ delectant presto sit eis memoria futuroz. Et Grego. dicit. Anima sine delectatione esse nõ pote rit. intellige saltem in desiderio. Aut enim delectat in infimis z caret suprẽmis, aut in summis: et tũc infima cõtemnit. Recto g̃ erigamus oculos nostros ad celestia. vbi ẽ omniũ bonoz copia z abundãtia. Cũ Moises diceret ad dominũ. Vnde mihi gloriã tuã. rndit dñs. Ostendaz tibi omne bonũ. Exo. xxxiij. Ideo dicit Dauid in ps. Satiabor cũ apparuerit gl'ia tua. Et Esa. lxiiij. Oculus nõ vidit deus absq̃ te q̃ pre paraſti expectantib te. Tũc iusti fulgebũt sicut sol in regno patris eorũ. Matth. xiij. Ecce charissimi audiant terrenaruz rerum amatores. quanta bona ꝑparata sint his q̃ terrena despiciunt. quis eñ exprimere va let immo nec cogitare. q̃nta sint gaudia be atorum in celestib associari angeloz. choris z oĩb ciuib supnis. et videre gloriã dei sui: trinitatẽ in vnitate et vnitatẽ in trinita te christũ regẽ angeloz z hoĩm. z mariã re ginam totius ꝯgregatiõis electoz. Si er go tãta sunt bona in celis: cur nõ erigam9 oculos nostros z toto desiderio in ea ten damus. vt ibi a malis hmõi liberemur zc. Septimo g̃ attendẽtes iam dicta totaliter hic deo vacãtes adh uc altius erigunt ocu los suos p ꝯtemplationẽ celestiũ. hic cum q̃dã firma inhesione q̃tũ humane fragili tati est possibile. ita vt et ĩ tribulatiõib q̃s hic sustinẽt sentiãt speciales dei ꝯsolatiões et magis in his delectent q̃z in mũdi volu ptatib. Talib aũt valde insidiat diabol9. cũ eñ videt se nõ posse pficere in tribula tionib. illos pducendo ad impatientiã. cõ uertit se astutissime ad ea q̃ placẽt homini naturaliter. vicz gloria vana. et sibi immit tit quõ sit magne sanctitatis z meriti apud deũ q̃ tã patiẽs est. cui deus sic puidit in h̃ mũdo. vt etiã hic eũ ꝯsoleť in aduersitatib et illa psuadeť. Et p hoc sepe magnos vi ros q̃ multis annis deo inhesert pduxit ĩ psumptionẽ periculosam. vt cogitent se ex meritis suis hec a deo pcepisse. Et si tales ita persistũt illos demergit in perditionẽ. Sancti aũt viri habẽt argumẽta ex aduer so cogitãtes se sine dei auxilio nihil facere posse. ſm illud Jo. xv. Sine me nihil po testis facere. Nesciunt etiã si eorũ opa sint accepta deo. q2 oẽs iustitie nostre añ ocu los diuine maiestatis sunt q̃si pannus mẽ struate. Esa. lxiiij. Et ideo q̃nto magis dia bolus eos conať erigere supra se ipi se de primũt ne id qõ querũt amittãt. Ex his er go patet q̃d facere debemus vt terrena de spiciamus z celestia amemus. erigẽdo vicz oculos nros p septẽ ꝯsiderationes iam di ctas. Hec autem circumspectio septẽ cõsi derationũ enumeratarũ bene figurata est Ezech. j. et. x. vbi de sanctis animalib di citur q̃ erãt plena oculis ante et retro. Qõ exponens Grego. dicit. Corpora sancto

rum animaliū idcirco plena oculis describuntur/qz sanctoz actio ab oī pte circumspecta est.bona desiderabiliter p̄uidēs.z mala sollicite cauēs/Caute ergo inuigilant vt se vndiqz aspiciāt/vbiqz custodiāt.ne z mala ipa appetāt/aut hec eadē sub specie bonorum agant/vbi se vicia virtutes mentiant/De his aūt septē circūspectiōibz dr Zach. iij. Septē oculi erāt sup lapidē vnū zc. Dirigam⁹ ergo oculos retro nos ad cognoscenduz peccata nostra p̄terita/Ante nos: ad ppendendū diuinū iudiciū cōtra peccatores durissimū/Infra nos:ad videndum infernū deterrimū/Intra nos ad cognoscendū feditates malarū cogitationū.z cōcupiscentiaz/Extra nos circūquaqz ad cōtemnendū mundū/Supra nos ad celum: et sic coz nostrū ad celestia desiderāda vertamus/vt vere hodie cū btō Martino dicere possim⁹/Ad te leuaui oculos meos q̄ habitas in celis. p qđ secū valeam⁹ cōseq̄ gaudia p̄parata electis per christum dñm nostrum. Amen.

¶ In die sancti Leopoldi.

¶ Sermo CI.

Magnus es tu et faciēs mirabilia. ps. lxxxv.

Videmus q̄ qñ vna res recipit similitudinē alteri⁹ rei/p̄ot sicut ipa res nominari/Sic luna dr lucida qñ recipit lumen a sole/Ita scti qñ recipiūt aliquā dei similitudinē/tūc ea q̄ de deo dicunt p̄nt eis appropriari/Et ideo licet ꝑba ꝓposita sm verū intellectū ꝓphete de deo dicāt/p̄nt tn̄ be. Leopoldo cui⁹ hodie festū celebrat. cōuenienter appropriari/vt dicat ei ꝑbū plibatū p thematē assumptū/Magnus es tu z faciens mirabilia. In q̄bus q̄dē ꝑbis ꝓpheta in psona ecclesie duo tāgit/Nā p̄mo tāgit beati Leopoldi sublimitatē.ibi. Magnus es tu/Sc̄o suā virtutē.ibi. Et faciēs mirabilia. ¶ A ¶ Quantū ad p̄imū nota q̄ sctus Leopoldus dicit magn⁹ ꝓpter q̄tuor ex quib⁹ alīq̄s dicit magnus in hoc mūdo.vicz/Primo ꝓpter nois sublimitatem. Illū em̄ dicimus magnū/q̄ habet nomen magnū/Ideo xp̄s dicit magn⁹ vt hī Luc. ij. Quia magnū nomen dñi emanuel. Esa. vij/Sic et sctus Leopoldus dr magnus ꝓpter nomen magnū/quia Leopoldus interpretat q̄si leo pollidus/siue pollit⁹ aut pollens/Et bene dicit leo pollitus.quia sicut leo est fm Aresto.nobile animal et rex omniū animaliū gressibiliū et cōmunicatiuum ad illa/Ita sanctus Leopoldus fuit vere rex et p̄nceps suoz subditoz.z cōmunicatiuus ad eos/p̄curando eis pacē. Nā de eo dicit papa in bulla canonisationis.q̄ quadraginta annis p̄incipatū Austrie regens.in diuina pace cōseruauit/Etiā illis p̄cipue tp̄ibus q̄bus ꝓpter Henricoz patris et filij mutuas cōcertationes.z postea ꝓpter Henrici q̄rti cum Lotario acerrimas cōtentiones in germania.bellis.incendijs. et agroz vastationib⁹ tumultuatū est/Qđ est cōtra p̄incipes moderni tp̄is. etiā eius sanguinis.p̄tra quos inuehe zc/Duo nūc ex ista patria in exiliū missa sunt.vicz pax z cōfidentia. Cum aūt summe in hac patria desideramus z optemus pacē. ¶ B C ¶ Est dubiū.quot requirunt ad hoc q̄ in aliquo regno vel ducatu p̄curet pax: et cōseruet in eodē/Solutio. Tria p̄cipue requirunt/vicz ad summū p̄incipē id est deum.reuerentia cū timore/in p̄ncipe.p̄udentia cū amore/in subditis obedientia cū honore/Primo requirit reuerentia cū timore/vicz q̄ tā p̄nceps q̄ populus deū reuereatur.et timeat ipm offendere/et cū eo pacem habere studeat z seruare. Qñ dñs Hiere. xv. dicit/Quis miserebit tui hierusalē aut quis cōtristabitur p te.aut quis ibit ad rogandū p̄o pace tua.tu em̄ dereliquisti me dicit dñs. Item Leuit. xxvj. Si in p̄ceptis meis ambulaueritis.et mandata mea custodieritis z feceritis ea/dabo vobis zc.p̄mittens eis abundantiā bonoz̄ omniū. pacem specialiter.p̄mittit eis tāq̄m p̄cipuū bonū dicens/Dabo pacē in finib⁹ vr̄is zc. q̄ si nō audieritis me nec feceritis oīa mādata mea.zc.cōminat eis bonoz̄ oīm egestatem.famem.pestilentiā.intemperiē aeris.siccitatē.guerras.gladiū.et terrores.et alia multa mala/Quō p̄incipib⁹ et populo pacem habentib⁹ cū deo ipe semp pacē dederit/ptz exēplis innumeris/Salomon q̄diu deum dilexit et coluit.pacem ex omni parte habuit. Sicut dicitur. iij. Regum iij. Sed quādo depravatum est cor eius per mulieres vt deos coleret alienos/suscitauit ei dominus aduersariū. iij. Regū. xi.

Asa rex Juda quia fecit qđ placitū erat in cōspectu dei/et subuertit aras pegrini cultus ⁊c. regnauit in pace. ij. Paral. xiij. Item de Josaphat dicitur. ij. Paral. xx. q̄ post q̄s terrā purgauit ⁊ populo p̄dicauit vt q̄rerent dñm/ p̄buit ei dñs pacem p circūitum/ Item tpib⁹ iudicū quotiēs relinquebant dñm dabat eos in manus hostium/ q̄n vero cōuertebant ad eum misericordiā postulātes liberabat eos: largiēs eis pacē/ Quia scriptū est Proverb. xvj. Cū placuerint dño vie hominis inimicos quoq⁹ eius cōuertet ad pacē/ Ceterū quāta nūc sustineat ille pplus israel videam⁹. Baruch. iij. dicit. Quid est israel q̄ in terra inimicorū es/ inueterasti in terra aliena. confide veraciter ⁊ ꝓgnosce/ Nā si in via dei ābulasses. habitasses vtiq⁹ in pace super terrā. Hoc beu nunc de nobis verificatur/ Inuehe vt scis cōtra īcolas patrie/ Quicunq⁹ igitur princeps ī terra sua pacem habere desiderat/ cū deo pacē habere studeat. et pplus ei⁹ similiter/ quia q̄nq⁹ ppter peccata pplī. q̄nq⁹ ppter peccata principis respublice perturbat/ Ideo sanctus Leopoldus tpe sui regimis in Austria semp bonā pacē habuit/ qz cum deo bonā pacē habere studuit.

Ad hoc hortat papa principes seculi ⁊ populos dicēs ī bulla Leopoldi nobilis pncipis cōiugati. et multoꝝ filioꝝ. ac subditorum cura irretiti/ clarissimo exēplo admonemur vt omni excusatiōe semota. per hec tpalia ita caute ambulemus. ita nos sancte exerceamus. vt eterna nō amittamus/ Secundo ad pacē pcurandā siue cōseruandā requirit regis vel pncipis puidentia cuz amore. ij. Hacbab. iiij. Sine regali puidentia impossibile est pacem reb⁹ dari/ Et Hester. xv. Qm̄ malis q̄rundā suggestiōibus regū studia deprauant/ puidendū ē paci oim̄ puinciarū/ Hec aūt puidētia consistit in trib⁹ ꝺditionib⁹. q̄s princeps ꝺz habere in se. q̄ vult pacē pcurare vel cōseruare in terris suis. ¶ Debet em̄ pnceps prudens ⁊ puidus habere dulcorē clementie in benīuolos/ rigorē iusticie in rebelles/ et rigorē cōstantie in aduersarios/ Primo princeps debet habere dulcorē clementie benīuolos benignius gubernado/ exemplo regis assueri qui dicit Hester. xij. Cum plurimis gentibus imperarē ⁊ vniuersum orbem mee ditioni subiugassem/ nolui nec quaq⁹ potentie abuti magnitudine/ sed clementia et lenitate gubernare subiectos ⁊c. Nam vt dicit Seneca. Nullum magis ex omnibus q̄s clementia regem et principem decet/ Prouer. xx. Mansuetudo ⁊ veritas custodiūt regem/ et clemētia firmat thron⁹ eius/ idcirco in signū pietatis et clemētie reges inunguntur/ vt in. c. j. de sacra vnc. Et rex apū solus nō habet aculeū: cū oēs alie apes habeant. qđ iracundissime in vulnere cum pungūt relinquūt/ Nō erit ergo princeps sicut Nero crudelissimus/ q̄ interfecit matrē et magistrū suū ⁊c/ Sz sicut Gaius cesar qui q̄s armis subegit. clemētia vicit. Et sicut titus offensarū ⁊ iniuriarū indulgentissimus/ Et sicut sanctus Leopoldus noster. De q̄ dic papa ī bulla. q̄ inter alia salubrima sanctitatis exēpla. diuina miseri cordia sydus quoddā mūdo fulgere dedit beatū Leopoldū Austrie principē: decorū bonitate: mansuetudine atq⁹ clemētia conspicuū/ Hcōo debet princeps habere rigorem iusticie maleficos puniendo/ Nam ex punitione maloꝝ pacem turbantiū reddit pax in terra/ Esa. xxxij. Erit opus iusticie pax. pō. Justicia ⁊ pax osculate sunt/ Item Oriet in dieb⁹ eius iusticia ⁊ abundantia pacis. Ideo dicit Aug⁹. iiij. de ciui. dei. ca. iij/ Remota iusticia quid aliud sunt regna/ nisi quedā latrocinia/ Unde antiqui pncipes ita pcise iusticiā obseruabāt. q̄ nec cōtra semetipos nec ꝺz filios ⁊ ꝓpinquos infringere sinebāt/ Ulñ Valeri⁹ li. vj. narrat de Karundio senatore. cum ꝓpter seditiones occultas fuisset lex edita a romanis/ vt null⁹ intraret ꝺsilium ferro accinctus q̄ nō ferro moueret/ cōtigit q̄ ille Karundi⁹ rure veniens e longinquo accinctus ferro/ ex oblīuione cōtionem senatorū intrauit. et cum dictum fuit sibi. q̄ legē infringebat: ipe auertēs respondit/ Ego statim resartā eam/ et ferro q̄ erat accinctus se transfodit. Et tā ibidē narrat q̄ cū in vrbe Locrensiū fuisset lex posita. vt quicūq⁹ ī adulterio deprehenderet oculis priuaret/ Et cuz filius zeleranti legislatoris illo crimine fuit cōprehensus/ et ꝓpter honorem patris tota ciuitas vellet filio indulgere/ ipe victus pcibus ciuiū: filio suo fecit eruere vnum oculum ⁊ sibi alteruz/ Ad hoc etiā facit exem-

plum de Traiano ꝛ vidua vt narrat Sue
tonius de duodecim impatoꝛib⁹. Exẽplo
igit̃ p̃dictoꝝ et sancti Leopoldi ꝓnceps de
bet esse iustic̃iarius. Nã vt inq̃t Grego. in
c. cũ deuotissimã. xĩj. q. ij. Summũ in reb⁹
bonũ ẽ iustic̃iã colere ac cuiq̃ iura sua ser
uare. Ideo p̃nceps debet hãc virtutẽ ꝓ
oculis habere alꝫ esset inutilis reipublice
Nam sicut virib⁹ acquisiuit̃ regna: sic absq̃
iustic̃ia nõ retinent̃. Inuehe cõtra ꝓnci
pes nostri tp̃is. nullus habet expeditionẽ
iustic̃ie nisi muneribꝰ datis. vtinã muneri
bus nõ peruerterẽt. ꝛ adulatoꝛes potioꝛes
sunt q̃ faciunt alios odibiles siue fauoꝛabi
les ꝛc̃. Tertio ꝓnceps dz hãc rigoꝛẽ ꝓstan
tie aduersarios expugnando. Debet enim
esse virilis ac strennuus ad debellandũ ho
stes. Ideo añ eum portat̃ gladius quo vti
debet in hostes: nõ in subiectos. Vñ apl's
Non sine causa gladiũ portat sed ad vindi
ctam malꝝ et defensionẽ bonoꝝ. Ita
fecit Dauid hostes expugnando vndiq̃ q̃
usq̃ pacẽ reddidit in tota terra. Ita et Eze
chias. Josaphat. Josias ꝛc̃. vt habet̃ in li.
Regum. Et multi alĩ ĩperatoꝛes ꝛ ꝓn
cipes vt habet̃ in multis histoꝛiis. Ita fe
cerunt sanctus Leopoldus ꝛ eius ꝓgeni
toꝛes qui ab austria Vngaros tãq̃ hoꝫ
stes ciecerũt. Nam ita legit̃ in annalibus
maioꝝ q̃ anno dñi M. cc. xxvĩj. sedente
Benedicto nono pontifice maxĩmo cum
Austria ab Albonto bungarie regnũ tũc
occupante dura seruitute premeret̃ Henri
cus secundus romanoꝝ ĩperatoꝛ: qꝛ cõ
silio et armis Alberto qui Arnesto Sue
uoꝝ duci frater erat recuperata et in di
tionem germanoꝝ recepta esset eidẽ Alber
to dono dedit. eumq̃ marchionat⁹ austrie
titulo insignitũ esse voluit. Huic Alberto
successit fili⁹ Leopoldus. cuius alter Leo
poldus oĩm fortissimus successoꝛ extitit.
Hic reliquit sanctũ Leopoldũ filiũ succes
soꝛẽ qui bungaroꝝ seuitia superata ĩ diu
tina pace et tranquillitate omnẽ austriam
cõtinuit. Hec in legenda. Debet igit̃ omnis
ꝓnceps pacẽ habere cũ suo suꝑioꝛi. id est
deo. Cum suo homine interioꝛi. Cũ quoli
bet inferioꝛi id est subditis. omnes subdi
tos ad pacem deducere vt pacem habeant
inuicem et ad omnes. Item debet pacẽ ha
bere cum omnib⁹ extraneis. ꝓpinquis et re
motis si põt fieri. iusticia semper salua. nec
vnq̃ debet cũ extraneis maxime chr̃istia
nis bellum incipere. sed nec fil̃is puocanti
bus debz guerras mouere nisi ꝓ ardua val
de causa et necessitate. Sollicite deliberare
debet et diligenter aduertere quanta mala
fiant in guerris. q̃nt a ꝑicula tam rerum q̃
coꝛpoꝝ immineant reipublice. q̃nte tur
bationes animoꝝ. q̃nte oꝓressiones pau
perũ. destructiones bonoꝝ. vastationes vi
nearũ ꝛ segetum. cõbustiones villarũ. euer
siones castroꝝ. exterminia ciuitatum. stra
ges hominũ. laboꝛes coꝛpoꝝ. terroꝛes mẽ
tium. rancoꝛes et inimicic̃ie in futurum. et
damnationes innumerabilũ ꝑsonarũ. In
his alĩsq̃ pluribus debita cõsideratiõe pẽ
satis diligenter attendat p̃udẽs ꝓnceps
q̃ inuite guerras mouere debeat vel motas
ab alĩs acceptare. Ita ꝑcepit dñs Deut̃.
xx. Si accesseris ad expugnandaz aliquã
ciuitatẽ p̃imũ offeres eis pacem: cui si con
senserint pacis et amicic̃ie federa sociabis
si fieri põt salua iustic̃ia ꝑmanente: nisi fꝛ
te sint aduersarĩ fidei cũ q̃b⁹ nec pacis pa
cta nec fedus amicic̃ie debent habere fide
les dño p̃hibente Deut̃. vij. Non inibis
cum eis fedus neq̃ miserebꝛis eoꝝ. Et
j. Esdre. ix. Non queratis pacẽ eoꝝ ꝛ ꝓ
sperit̃atẽ eoꝝ vsq̃ in sempit̃ernũ. Et. ĩj. Es
dre. viij. Non querat̃ pacẽ habere cũ eis
omni tempoꝛe. Tertio ad pacẽ ꝑcurãdã et
cõseruandam requirit̃ subditoꝝ ad p̃in
cipem obedientia cum honoꝛe. Non enim
posset ꝓnceps rẽpublicã regere nisi sub
iecti fideliter et ex coꝛde sibi parerẽt. Pꝛo
pter hoc dicit apl's ad Heb. xĩij. Obedite
ꝓpositis vestris ꝛ subiacete eis. Et ad Ro.
xĩj. Omnis anima potestatib⁹ sublimioꝛi
bus subdita esse debet. de censi. omnis ani
ma. xcij. dist. Obedientiã. Omnis enĩ po
testas a deo est. Que añt a deo sunt oꝛdina
ta sunt. Quare vt ibidẽ cõcludit̃ qui pote
stati resistit: oꝛdinationi dei resistit. in. ca. q̃
resistit. xj. q. ij. Quã sententiã confirmat bea
tus Petr⁹. j. Pet. ij. dicens. Subiecti esto
te omni humane creature ꝓpter deum.
Glosa. super vos ad regendum deputate.
siue regi tanq̃ ꝓcellenti. siue ducibus tã
q̃ ab eo missis. Et rursum. Subiecti esto
te in omni timoꝛe dominis. Et non so
lum modestis sed etiam discolis. Hec est

em̃ volũtas dei. Sed iusto dei iudicio fit frequẽter vt populus male obediat ꝓncipi li ipe male obediat sũmo regi, nec ipe cum populo nec popul⁹ inter se pacẽ habet nisi ipe cum summo principe pacem seruet.

D Secundo aliqs dicitur magnus ꝓpter generis nobilitatẽ. Propterea vt ha betur Thob. v. Cũ angelus Raphael di xit ad Thobiã. Ego sum Azarias Ana nie magni filius. Respõdit Thobias di cens Ex magno genere es tu. Hoc modo sanctus Leopold⁹ merito dicit magn⁹: qz ex magno et nobili genere natus. Naz vt habet in legẽda ꝑ Innocen. octauũ appro bata, sanctus Leopoldus ortũ habuit ex sueuis ducibꝫ. Nam Albertus ꝓauus ei⁹ de quo supra dictum est fuit pater Arnesti sueuorum ducis. Auus vero eius fili⁹ Al berti fuit Leopold⁹ primus, q̃ genuit Leo poldum secundum patrẽ sancti Leopoldi. Hic Leopoldus secundus ex Itha Hen rici tertij filia muliere sanctissima que ad expeditionem Hierosolymitanã cũ Guel fone Norico⁹ duce tendens morte obijt, sanctũ Leopoldum de quo nũc est sermo materne sanctimonie imitatorẽ filium su scepit, hic cum mira integritate et humili tate iuuenilem etatẽ suã exornasset, tandem anno dñi M. cvj. Agnetã filiaz Henrici quarti et sororẽ Henrici quinti romanoꝝ imperatoꝝ duxit in vxorẽ: ex qua duos de viginti liberos habuit ꝛc. Ex q̃bus habet magna eius nobilitas ꝟm carnem. Et non solũ fuit nobilis genere: sed nobilis mori bus, quia habuit in se illas cõditiones q̃s veri nobiles debẽt habere. Que sunt quat tuor. Primo q⁹ debent esse liberales. Naz z deus qui nobilissimus est liberalissimus est. Tanta enim est eius liberalitas vt non solum sua sed et seipm dederit: et nõ solum suis et sibi seruientibꝫ sed etiam hostibus. Ipe enim solẽ suum oriri facit sup bonos et malos: et pluit super iustos et iniustos. Matth. v. Ad dandum fecit quecũq̃ fe cit. Nam creaturas rationales fecit vt eas daret, irrõnales vt eas daret. Videm⁹ etiã in natura q⁹ q̃nto animal est nobili⁹ tanto est liberalius. Sicut probat Plini⁹ in spe culo naturali de aquila que est regina aui um, cibum quẽ predando acquirit sola nõ comedit: sed aliꝫs auibus sequentibꝫ libera liter diuidit. Ideo multe aues ꝓpter hanc causam eam sequuntur. Ita et nobiles hu ius mundi debẽt esse liberales pauperibꝫ eos alendo z nulli calumniã faciendo, quẽ admodum beat⁹ Johannes baptista do cuit Luc. iij. dicẽs. Neminẽ cõcutiatis ne q̃ calumniã faciatis, quasi diceret, sed pau peres nutriatis. Sed heu modo potest di ci de illis quod scripsit Ezech. xxxvj. Sta tue tue nobiles in terram corruerũt. Hoc est: nobiles q̃ tanq̃ columne deberẽt debi les sustentare: in terrenam deuenerũt cupi ditatẽ et solent pauperes depredari, vt ve rificet de eis illud Esa. j. Principes tui in fideles socij furũ: omnes diligũt munera. Talis nõ fuit sanctus Leopoldus sed fuit multũ liberalis more aqle. In signum hu ius liberalitatis defert in suo clipeo q̃nq̃ aquilas. Et vt dicit in legenda q⁹ adeo li beralis fuit q⁹ postq̃ anno dñi M. xcvj. patri in marchionatu successit ꝑ oẽm vitã tanta cum iusticia, clementia, misericordia et pietate rexit vt ꝑpetuũ sibi pij marchio nis nomen cõparauit: ac pauper⁹ pater ap pellaret z vna omniũ voce, p sancto ꝓdica retur, et vt dicit papa in bulla eius libera litatẽ christianeq̃ religionis cultũ nõnul la monasteria z quidẽ celiberrima ab illo cũ amplissimis censibꝫ cõstructa. Alia etiã magno sumptu illustrata abunde testant. Quis em̃ nobiliũ more seti Leopoldi duo monasteria magno cũ sumptu et amplissi mis dotibꝫ fundaret, sicut est Newburgiũ claustrale, z cenobiũ ad sanctã crucem, sed heu destruũt et census sibi vsurpãt. Aliud etiam monasterium Medlicũ, vulgariter Melck nuncupatũ matoꝝ suoꝝ impensa edificatũ, et iam ferme collapsum in ꝑstinã immo in meliorẽ formã restituit, q̃ oia ostẽ dũt ei⁹ liberalitatẽ. Sc̃do nobiles dñt esse veraces ī ꝟbis. Juxta illud puer. xvij. Nõ decẽt stultũ verba cõposita: nec principem labia mendacij, optimũ clinodiũ est veri tas in nobilibꝫ olim generale: nũc est rarũ. Ideo dicit ps. Nolite cõfidere in principi bus, q̃si di. Raro est veritas in ipis, ipi ap pendũt multa sigillaz multiplicãt ꝟba: sed in eis est pauca fiducia. Talis nõ fuit san ctus Leopoldus: sed tot⁹ verax. Ideo ca nitur de eo in missa. Lex veritatis fuit ī cor de ipius et iniq̃tas nõ est inuenta in labijs

De sancto Leopoldo

clus. Tertio nobiles debēt esse mundi, qr nobilia aīalia in locis mūdissimis cōmorant: sed porci in luto delectant. Ideo legit in gestis philosophor. Cū quidā immundus corā quodā phō diceret se libentiꝰ cū mulieribꝫ q̄ cū phis cōmorari. Ille rndit. Et sus libentius in sceno gaudet q̄ fonte sereno. Ita sanctus Leopoldus vere nobilis seruauit mundiciā in iuuentute, qr sciuit esse scriptuz Prouerb. xxij. Qui diligit mundiciā, ꝓpter verba labioꝝ habebit amicū regē. Seruauit etiā in matrimonio castitatē coniugalē. Sic eī legit de eo. Sic Leopoldus ab infantia nō se delitijs aut voluptatibꝫ q̄bus etas illa pmaxime irretiri solet, neq̄ his q̄ faciunt puerī se accōmodauit aut aliqua ex pte corrupit, sz inter regios luxus opesq̄ innumeras z oīm rerū delitias sobriū: ptinentē: abstinentem: et in carne quodammō viuentē ꝑter carnē cerneres. Et postq̄ anno dñi M. cvj. sacro matrimonio copulat: cōtinentiā laudabilēq̄ castimoniā seruauit, ante oculos sp habēs matrimoniū magnū esse ī deo z ecclesia sacrm. iuxta aplm ad Eph. v. c. In q̄ fides thori ꝯiugalis z ples verum testimonium diuini nutus phibēt. De q̄bꝫ in ca. p venerabilē, q̄ fi. sint le. z ī. c. oīe itaq̄. xxvij q. ij. Perseuerauit eī in eadē fide et castimonia vsq̄ ad extremū vite exitū. Inuehe cōtra nobiles moderni tpis q̄ oīno sūt in mundi: etiā in matrimonio zc. Quarto nobiles debēt ecclesiā dei sz sacerdotes viduas z orphanos ꝓtegere: q̄ seipos defendere nō pūt. vt in. c. Valentinian⁹. lxxij. dis. et in ca. regū. xxiij. q. v. Hoc fecit sctūs Leopoldus. Sic eī dicit de eo papa in bulla. Hic ꝓnceps optimus sacerdotes et viros religiosos admodū coluit summosq̄ pontifices tāta veneratiōe ꝓsecutus fuit, vt ab Innocētio secūdo romanoꝝ pontifice peculiaris sctī Petri filiꝰ appellaret. et sequit. Hic vir dei in sūmis opibꝫ educatꝰ in magna peccādi licētia cōstitutus: tū misericordie et pietatis munera subibat. lassos roborans, vacillātes cōfirmās, oppssos subleuans, inopes fouēs zc. Inuehe ꝫ nobiles moderni tpis q̄ sacerdotes in nulla reuerētia habēt. imo dehonestāt z ꝓsequūtur zc. Itē raro se in defensione ecclie z pauperū occupāt, sz ī delitijs z vanitatibꝫ mūdi zc. Et bona monasteriorꝝ inuadūt. Et tlā ꝓsentis monasteriū ꝓtra bannū ab Innocentio secundo, et Alexandro tertio a diuo Leopoldo impetratū. Extende zc. E Tertio aliqs dr magnus ꝓpter virtutū abundātiā. Sic Johānes baptista dicit magnus vt habet Luc. j. cū dr. Erit eī magnꝰ corā dño. Hoc modo etiā beatꝰ Leopoldꝰ dicitur magnus qui ꝑm gradū atq̄ statū suuz in pietate, iustitia, multa patiētia, longanimitate, pudicicia, castitate, humilitate, sobrietate, prudentia, mansuetudine, charitate, liberalitate, reliquisq̄ omnibꝫ virtutibꝫ magnā supexcellentiā habuit, vt extensius declarat papa ī bulla. F Quarto aliquis dr magnꝰ ꝓpter operū efficaciā. Ideo dr Exo. xj. q̄ moises fuit vir magnꝰ ī terra egypti. Ita z btūs Leopoldꝰ. Inter oīa ārt opa efficacior est orō deuota. Cui beatus Leopoldus sollicite īsistebat, vt habet in legenda. Hec eī extendit virtutes suas ad celū, sicut ptz tpe Josue. Jos. x. ca. Ad mūdum, sicut tpe Helie. iij. Re. xvij. Ad purgatoriū, sicut tpe Jude machabei q̄ dixit. Sancta et salubris est cogitatio ꝓ defunctis exorare zc. ij. Machab. xij. Scdo in verbis ꝑmissis tangit virtus bti Leopoldi in miracula operatiōe, ibi. Et faciens mirabilia. Multis eī veroꝝ miraculorū generibꝫ choruscauit. Ita dicē papa ī bulla Deus sanctimoniā btī Leopoldi innumerabilibꝫ miracul' ad ei⁹ īnuocationē editis cōprobauit zc. vide ibidē. G Ita ī oīrerū genere ad ipi⁹ īnuocationē deꝰ miracula fecit. Primo in rebꝫ habentibꝫ esse tm sicut in elemētis. Primo in terra z in aqua Nā ad ipsius īnuocationē septē mortui in aqua et terra sunt suscitati. Unū est de puero in puteo mortuo repto: q̄ positꝰ sup altare miraculose reuixit pluribꝫ circumstantibus. Alterū est de adolescēte q̄ in aquaz cadēs: et subtus p duas horas manēs z vt mortuꝰ ad domū parentū portatꝰ, cū p medīam horā motus nulla ī eo vita apparuit feretrū parabat. voto emisso puer fiere cepit et vite restitutꝰ ē. Itē in igne z aere, qm̄ virgo icta fulmine reuixit. Secundo in rebus habentibus esse z viuere, vt in vite: ex cuius ictu q̄dā p nouē hebdomadas oculorū dolorē patiēs nihil vidit, cū nulla poterat medicina curari: voto ꝓpleto statim

sanatus fuit. Similē habeē de alīs q̄ herbas venenatas comederūt et inuocatione sancti Leopoldi a morte sanati sunt. Tertio in reb̄ habentib̄ esse viuere z sentire, vt in aīalib̄ irrōnabilib̄, sicut ī cane rabido ex cuius morsu q̄dā ad tantā freneſim deuenit vt nec maritū agnoſceret nec agnatos, ſed pedib̄ et manib̄ ligata decubuit, cū nulla poterat medela curari, voto p maritū emiſſo cōpleto: ſtatim apud tumbam multis ibidē p̄ſentib̄ ſanitatē recepit. Quarto in creatura rōnali, vt in infirmis hominibus q̄s ſanauit. Et in omni genere morbi, vt in mutis ſanatis numero quindecim. Quidā em̄ mutus a natiuitate ſua vſq̄ ad decimū annū nunq̄ locutus: apud tumbā loquelā recepit: et pater noſter dixit. Item in ſurdis ſanatis numero decē. Quidaz em̄ in ſecundo etatis ſue anno cōſtitutus vſq̄ ad .xxix. ſue etatis annū ſurd⁹ p̄manſit: fluxumq̄ aurīū p tres annos cōtinue paſſus fuit: ad tumbā votiue veniens ſanatus eſt et a iudicib̄ audiēs cōpertus. Itē in cecis illuminatis nūero .xxv. Quedā em̄ infantula p ſex annos et vltra a natiuitate ſua in ſiniſtro oculo ſuo ceca dū tumbā ex voto viſitaret ip⁹ oculus clarū viſum accepit z a iudicib̄ videre viſa eſt. Itē in mulieribus a p̄iculo part⁹ liberatis numero nouē. Que dā em̄ tantā difficultatē in partu paſſa vt obſtetrices ip̄am cū fetu deficientē iā mori putabāt: beati Leopoldi inuocato auxilio p̄mo femellā cū ſalute, deinde abortiuū peperit, necdū ſe liberataz ſenſit voto emiſſo iterū maſculū viuū z hodie in hūanis agentē pepit. Itē a diuerſis p̄iculis liberati numero decē, vt q̄ttuor laici et vn⁹ ſacerdos q̄ in parua nauicula fluctib̄ z ventis adeo p̄cuſſi vt vltra q̄ṗ p medietatē corp̄is ſui in aq̄s ad mīn⁹ p vnū miliare ſine aliq̄ releuamīe fluxerūt: eſtimātes impoſſibile eſſe q⁹ euaderēt. Inuocatiōe ad btm̄ Leopoldū emiſſa a p̄iculo redēpti ſunt. Itē in frenetīcis ſanatis nūero ſex. Quidā em̄ ex grauiſſima infirmitate et vulnere furioſus ac p mensem pedib̄ et manib̄ ligatus fuit: voto p vtorē emiſſo ſtatim furia ceſſauit. Itē in paralīticis liberat⁹ nūero .xix. Mulier q̄dā paralitica p q̄ttuor annos ſe mouere nequiēs: cū nulla poterat medela curari: voto emiſſo ſtatim meli⁹ habuit: et cōpleto circa tumbā p̄ſtine fuit ſanitati reſtituta. Itē in peſtilenticis liberatis numero quindecim. Mulier peſtilentica in trib̄ locis infecta ob inflaturā colli p octo dies abſq̄ cibo z potu iacens a peritis medicis mortis filia iudicata fuit, voto ī corde emiſſo: certa ei viſio ī ſomnis de btō Leopoldo apparuit ſibi ſanitatē p̄mittēs: excitat⁹ et ſtatim inflatura colli receſſerat: reſurgens infra tres dies ſanitati reſtituta votuz leta adimpleuit. Item a febrib̄ curati numero .xxxiij. Virgo innupta febres q̄rtanas p tres annos p̄tinuo paſſa: cū nulla poterat medela curari, voto cōpleto de tumba ſana abiit z ex poſt febres nūq̄ ſenſit. Itē cōtracti et claudi reſtituti in multo numero. Mulier q̄dā p. .xvj. annoſ ī lecto decūbēs manib̄ z pedib̄ ſuis cōtracta: cum nulla poterat medela releuari aut curari: ad tumbam deducta z cōpleta deuotiōe: ſtatim ſanata fuit. Itē a capitis z dolore dentiū liberati numero duodecim. Quidam p. .xxx. annos dentiū dolorē ſingul' annis ter aut q̄ter, aliq̄n q̄ttuordecim, aliq̄nq̄ ꝑo vigīti dieb̄ paſſus, voto cōpleto nūq̄ ampli⁹ dentiū dolorē paſſus ē. Itē epilentici curati nūero .xvj. Puella p nouē annoſ morbū caducū aliq̄n decies, aliq̄n duodecies aut citra ī die paſſa, ad tūbā deducta ibiq̄ oratiōib̄ cōpleti⁹ infirmitatē vlteri⁹ nūq̄ ſenſit. Itē ab apoplexia liberati numero tres. Adoleſcentula q̄dā p decē annos p totū ſiniſtrū lat⁹ paſſa ad tumbā votiue deducta ꝓualuit. Itē a lepra curati. Itē a dolore colico liberati. Podagrici curati. Itē vulnerati ſanati in multo numero, de quib̄ habetur in p̄ceſſib̄ inquiſitionū ſpecialis z generalis. Item a vinculis z carceribus liberati numero q̄ttuor. Dic devno in turri cippo cōſtrictus q̄ per paruū foramen vt al's impoſſibile eſſet hoiem exire exiuit. Et q⁹ nō cōpleuit votū iterū fuit captus, et ſecundo iterū exiuit. De illo facit papa mentionē ī bulla canoniſationis. Quinto in creatura intellectuali mala vt ī demonib̄ q̄s ab obſeſſis fugauit. Item ī creatura intellectuali bona vt in angelis bonis qui cū in vita ſua honorauerūt q̄ peplū vtoris ad longum ſpacium deduxerunt vt habetur in legenda.

De presentatiõe marie in templũ

In die presentationis beate Marie virginis in templum.

Sermo CII.

Confidite ego sum nolite timere. Marc. vj. c. Verba ista sunt saluatoris nri loquẽtis ad discipulos suos/qñ i mari de nocte existentes habebãt ꝓtrariũ ventũ/et tõ erãt in maximis angustijs et timore: tũc dixit eis. Cõfidite ꝛc. Tamen pñt esse virginis Marie ꝙbus benigne alloquit oẽs in hoc mũdo: in mari tribulationũ laborãtibus: eis cõsolationẽ ꝓmittẽs dicẽs. Cõfidite ego sum ꝛc. In ꝙbus verbis btã virgo nobis tria benigna ꝓmittit. Primũ sue pietatis cõfidentiã/quã ad eam habere debem⁹. ibi. Cõfidite. Secũdo exprimit sue cognitiõis magnificentiã. cum subdit. ego sum. Tertio ostẽdit sue securitatis ꝓtectionẽ: cũ subiũgit. nolite timere. ¶ Circa ꝓmũ nota ꝙ quattuor genera hominũ debent cõfidere de pietate beate virginis/ Primi sunt peccatores ꝙbus ipa est mater misericordie et venie impetratrix/ Vñ dicit. Cõfidite. q̃si diceret/ Si me honorauerit̃s veniam vobis a filio meo quẽ offendistis impetrabo/ Vñ de ea canit ecclesia. Omnis hõ oi hora hãc implora/ Sic figurata est nobis ꝓ Abigail. de q̃ legitur. j. Reg. xxv/ ꝙ Nabal viro suo ꝙ Dauid offenderat veniaz impetrauit/ Berñ. Ipam inuoca: ipam lauda: ipam ama. qz salus est peccatoꝝ. refrigerij miseroꝝ. adiutrix laꝓlorum. reductrix desperatoꝝ. Exemplum de magno peccatore ꝙ beatã virginẽ habẽtem puerũ in sinu: ꝓ gratia impetrãda rogauit/ a quo puer auertit oculos/ et deinde ostendit dorsum. Vide i speculo exemplorum. di. vlt. c. xlij. ꝛc. Secũdi ꝙ ꝓfidere debent de pietate beate virginis sunt penitẽtes. quib⁹ ipa dicit. Cõfidite. q̃si diceret. qz sum cõsolatio vestra. Vñ dicit illud Esa. lj. Ego ipe cõsolabor vos. Et. ij. ad. Coꝝ. j. Qui cõsolatur vos/ in oi tribulatione vestra/ Sic figurata est nobis per Judith q̃ fuit cõsolatio oĩm existentiũ in Bethulia: ꝙs ipa liberauit de obsidione Holofernis id ẽ diaboli/ ꝙ eos ꝓ pctiñ obsederat/ ipos ab omnib⁹ impugnãtib⁹ liberãdo cõsolat. Clamemus ergo ad eam dicẽtes. O cõsolatrix pauperũ maria/ tuis ꝓcib⁹ auge eos in corde: quos de mortis manib⁹ per filiuz humiliter eripuisti/ Tertij qui ꝓfidere debent de pietate beate virginis sunt iusti: q̃ bus hic auget gratiã ꝛ ibi gloria. Vnde de ea canit. Per te iustis gratia scz hic: augẽt. et ibi gloria multiplicat. Dicit ergo iustis. Cõfidite. quasi diceret. quia vobis hic gratiam: et ibi sedẽ in patria cum gloria a deo patre filij mei impetrabo. Sic figurata est per Bersabee q̃ Salomoni impetrauit sedere in throno Dauid patris sui. Salomon iuterptat pacificus. et signat virũ iustum ꝙ in corde pacifico tã deo q̃ ꝓximis et sibi reddit iusticie pfectionẽ. Huic Bersabee q̃ interptat puteus sapiẽtie. et signat virginẽ mariã: ꝙ est puteus diuine sapientie. In ipa nãq̃ omnes thesauri sapiẽtie et sciẽtie dei abscõditi sunt: obtinuit sedere i throno Dauid id est patris. Ante eñ ortũ huius virginis nemo tã sanct⁹ nec iustus erat ꝙ statim post mortẽ intraret in patriã: sed oẽs in limbũ descendebãt. Sed postq̃ ꝓ filiũ eius porta patrie apta fuit in ascensione dicit maria viro iusto illud Lu. j. Dabit illi scz iusto dñs sedẽ Dauid patris ei⁹. Dicamus igit et illud Judith. xv. Tu gloria hierusalẽ: id est iustorum. tu leticia ira/el. id est penitentium. tu honorificentia populi tui. id ẽ peccatorũ. Quarti qui cõfidere debẽt de pietate beate virginis. sunt oẽs de hoc exilio in aliam vitã per mortem migrantes. Quib⁹ ipa dicit. Cõfidite. q̃si diceret. Si vobiscum fuero in exitu anime a corpore: omne periculũ euadetis. Ideo ad ipam clamemus quotidie. Maria mr̃ gratie mater misericordie: tu nos ab hoste protege ꝛc. Sic figurata est ꝓ columnã nubis ꝓ diem ꝛ ignis ꝓ noctẽ. quã filij israel ꝓ desertũ transeundo habuerũt. Que eis in die erat refrigerij cõtra estum: et in nocte erat lux contra obscuritatem tenebraruz. Sic Maria omnib⁹ eam venerantib⁹ in hora exitus eorum est refrigerij cõtra feruorem pene: et lux contra obscuritatem gehenne. Dicamus ergo ei illud. Ad te pia suspiramus si nõ ducis deuiamus. Dic exemplum de meretrice q̃. xv. annos fornicando dies suos vagabunde expenderat: que tamẽ singulis festis beate virginis ꝛ sabbatis ob reuerentiã btẽ virginis nullũ pctũ fecerat.

Insuper ipo die missam de laboze manuũ suarũ cum lumine cõparabat, q̃ tandẽ per sociam i sabbato quodã in sanguine ꝓpio volutans reperta virginis auxiliũ implorans ait, Adiuna me virgo Maria: qz in die tuo nunc̃ peccatũ feci: insup te inquã tum valui honozaui. Cui moz auxiliũ virginis affuit dicens, Quia sabbatum meuz custodisti: sanitatẽ tibi tribuam, vitã plongabo z veniã tibi a filio meo impetrabo, q̃ statim sana surrexit z pniam agẽs post q̃n c̃ annos fine bono ad dñm migrauit zc. Aliud exemplũ vide in speculo exemploz de quodã latrone, di. v. c. xiij. Circa secundum vbi dicit, Ego sum, in q̃ exprimit sue cognitionis magnificentiã, qz dicit, Ego sum scz mater misericozdie q̃ ad peccatozres, s. recõciliando, Ego sum mater scz gratie quo ad penitẽtes cõsolando, Ego sum mater scz dulcedinis diuine quo ad iustos glozificando, Ego sum mater scz ꝓfectionis et vite quo ad oẽs eꝝ suffragia implorantes. Vñ dicit Eccl. xxiiij. Transite ad me omnes q̃ cõcupiscitis me zc. Ego sum que hodie ꝓter vos ꝑsentata sum ad templum materiale vt intercedã ꝓ vobis sine intermissione in templo eternali. Et qz hodie agimus festum ꝑsentationis eius in tẽplum. B Nota q̃ in hoc festo et hac die collate sunt beate virgini septẽ ꝓfectiones gratiarũ. Prima gratia q̃ disponit ad generationẽ christi est i templo ꝓsentatio seu dedicatio. In mũdi quidẽ ꝓuersatiõe nõ potest bene mens in diuis dilatari. Nemo enĩ militãs deo: implicat se secularibz negocijs. Unde et christus inter turbas cuz esset duodennis amissus est in templo repertus. Virgo igitur maria ablactata fuit tribus annis. Hi em sunt fortiozes ꝓ totã vitam suam q̃ si per duos annos. Et fuit ablactata ꝓ pijs matris mammillis. Deus et natura nihil frustra operant fm phm. ꝓterea aũt date sunt mãmille mulieribz vt valeant de lacte suo nutrire filios suos: nõ vt ostendant eos populo, frustra igitur videntur esse in illis que nõ nutriũt filios ex eis cum possint: sed tradunt alijs nutriendos. Quod Brego. in. c. ad eius. v. di. multum reprehendit. Nam ex malo lacte nutrit, cõtrabunt malas ꝓditiões naturales Post ablactationẽ igit eius cũ esset trium annozũ duxerũt parẽtes eius ipam ad templum cũ oblatiõibz hostiarũ offerẽtes domino, nõ expectauerũt q̃ prius disceret mũdi vanitates: nec obtulerũt filiam claudaz illegitimã, turpem vel pauperẽ, quã ditare nõ possent, sicut hodie faciũt qui offerunt filios vel filias in monasterio seruituras. Indignũ est dare deo quod dedignat homo ait Hieros. sup ꝓphetas, q̃z dederũt deo Maria vnicã filiã pulcerrimã, honestissimam, ab omnibz amabilẽ. Secunda gratia fuit sancta conuersatio, quod figurauit quãdo ꝑsentata ad templũ dum parẽtes se exuerent et cultioribz ex more se vestibz induerant: quia ab extra veniebat: beata virgo ita paruula scz trium annoz ꝓ se sine ducentis et leuantis manu ita erecta ascendit ꝓ illos quindecim gradus per q̃s ab imo ascẽdebat in templũ vbi sacerdotes officia exercebãt vt ꝓfecte etati in hac causa nihil deesse putaret. Et significãt isti quindecim gradus q̃ndecim status btoz q̃ sunt in tẽplo glorie infra diuinã maiestatẽ, vicz nouem ordines angeloz, et sex sctoz, scz patriarcharũ, ꝓphetarũ, apl̃oz, martyrũ, ꝯfessorũ, et sanctarũ virginũ, quoz oĩm ꝓfectionẽ trãscensura erat, puerb. viij. Vulte filie id est anie congregauerũt diuitias: tu sola, s. beata maria: supgressa es vniuersas. Perfecta aũt oblatione parẽtes ꝓginẽ intra septa tẽpli cũ alijs virginibz ibidẽ educandã dimiserũt z domi reuersi sunt. Tertia gratia est visitatio frequẽs angeloz. Cum eĩ in templo insisteret multũ orationi, angeli visitabãt eã, ꝯsolãtes, deferẽtes orõnes eiꝰ ante deũ. Mane em vt dicit Hiero. in eiꝰ hystoria vsq̃ ad tertiã diuis laudibz vacabat. Et a tertia vsq̃ ad nonam in textrino opere se exercebat: dans exemplum vitandi ocium. Panẽ inq̃t Salomon ociosa nõ comedit. A nona iterum non recedebat ab oratione vsq̃ dum angelus domini ei appareret de cuius manu escam acciperet qua tm̃ reficiebat. Eam vero q̃ a põtificibus tribuebatur pauperibz diuidebat Quarta gratia est cõtinuus ꝓfectus in virtutibus et maius bonum. Nam vt dicitur Prouerb. iiij. capitulo. Justoꝝ semita quasi lux splendens proficit et crescit vsq̃ ad perfectum diem. Unde et animalia que vidit Ezechiel in visione signãtia fm

De presentatiõe marie in templũ

Brego, sanctos viros cũ pficisceret nõ reuertebant, sed vnumquodq; ante faciẽ suã gradieb at, quia homines iusti nõ redeunt ad mala q̃ cõmiserunt nec desistũt a bonis operib; sed cõtinuo ad meliora pcedunt. Sic beata maria semp ad perfectiora opa se extendebat: facta omnib; sanctitatis exẽplum. Et hoc figuratur q; dum ascendit p illos quindecim gradus nõ retrospexit ad parẽtes. Et tã semp pfecit in opere manuali: ita q; ab alijs virginib; vocata fuit regina operis. Dic ex legenda. Quinta gratia est cura salutis alioz. Unicuiq; mãdauit deus de pximo suo scz vt curam habeat de salute eius. Unde Anacletus papa in catam sacerdos, xxiij, q. iij. Omnes summã debẽt habere curã de bis qui pereũt vt aut eoz redargutiõe corrigant a peccatis, aut si incorrigibiles sunt eiciantur de ecclesia. Sollicita aũt erat btã Maria ne aliquã ex sodalib; offenderet admonẽs eas ne cõtumeliosa esset altera alteri: sed inuicem seruientes et honorãtes: ab ociosis ꝓbis abstinerent: semp deũ laudarẽt. Ũñ et ipa cũ vocabatur respõdere solita erat p deo gratias, vt et illud modicũ verbũ nõ esset sine dei laude. Sexta est ꝓpositum virginitatis tã vt dicit beat⁹ Aug⁹, et bz in. c. sufficiat. S. cum ergo btã mariã, xxvij, q. ij. Proposuit eñ in mente sua virginitatẽ seruare nisi sibi deus aliter reuelaret: qz tunc insolitum erat illud. Et ideo angelo salutãti dixit. Quõ fiet istud qm̃ virũ non cognosco, id est ꝓposui nõ accipere virũ. Septima ẽ robur, id est firmitas ꝓpositi in bono cõcepto, vt enim dicit Brego. sup Ezech. Qui bona agunt z meliora agere ꝓponunt si nõ faciunt: licet in bonis prioribus pseuerent in cõspectu tñ dñi ceciderũt. Multa em̃ diabolus ꝓponit ad impendendũ ne quis exequatur bona ꝓposita, sed viriliter age z esto robustus ad ea exequendũ. Sic beata maria cum iam esset nubilis facta, et sacerdos admoneret eam domum reuerti ad nuptias cõtrahendas, respondit se boc agere nõ posse, ꝓpt ꝓpositũ ꝑginitatis, et sic firma et robusta fuit in sancto ꝓposito. Sũmus vero sacerdos vt legitur audito ꝓposito virginitatis beate Marie anxius (quia res dubia erat) q̃siuit a dño et cõprehendit voluntatem eius per virgam Joseph que frondauit: cui eam desponsault. Postea aũt sumpto sponso ex dei reuelatione votũ virginitatis cũ sponso Joseph emisit, et vterq; vt dicit Aug⁹, in virginitate pmansit, et bz in dicto. c. sufficiat. S. cũ ergo, xxj, q. ij. Et ipse Joseph fuit testis virginitatis ipius, vt ea. cau. et. q. c. sic q̃ppe. zẽ. Circa tertiũ vbi dicitur. Nolite timere oñdit btã virgo sue pfectionis securitatẽ. Ideo i antiph bona Salue regina, ad eã clamamus. Eya ergo aduocata nra illos zẽ. Ut enim dicit Ansel. Impossibile est q; illi a q̃b maria oculos sue misericordie auertit saluent⁹. Ita necessariũ est q; bi ad q̃s ꝓuertit oculos suos p eis aduocãs sint securi ab eterna damatione. Ideo dicit. Nolite timere. Sic figurata est p arcã testamenti quã filij israel secũ ad prelium deferentes secure pugnabãt. Sic et nos eius auxilio mediante pugnaturi i buius mundi stadio nibil timeamus. Unde Berñ. Securum accessum habes o homo ad deũ vbi mater stat ante filiũ, filius ante patrẽ, mater ostẽdit filio pectus et vbera, filius ostẽdit patri latus z vulnera. Ibi ergo nulla poterit esse repulsa vbi sũt tot amoris insignia. Ad thronũ igit eius scz virginẽ mariã in q̃ quieuit accedam⁹ cũ fiducia vt alt apls ad Heb. iiij. ca. vt misericordiam et gratiã cõsequamur in tpe oportuno Amen.

De presentatiõe btẽ Marie virginis Sermo CIII.

Qui audit me nõ cõfundet: et q̃ opant̃ in me nõ peccabũt, et q̃ elucidãt me vitã eternã habebũt. Eccl. xxiij. ca. Prec dicta verba dicit beata virgo maria ad fibi deuotos. Pro quorum introductõe nota q; naturaliter q̃libet res parti huic magis adheret vbi maiorẽ influentiã pietatis z auxilij sperat bre, sicut videm⁹ in floribus q̃ semp se vertũt ad partẽ solis ꝓpter influentiam, et vulgo dicit. Uertere debes palliũ qua parte noscis flare ventũ. Hoc etiã experimur in pueris: qui nullubi meli⁹ bũt q̃ in domo patris et i sinu matris z semp ad hũc habere suũ recursum. Unde recitat q; rex Dauid semel amisit Salomonẽ filiũ suũ, quẽ cognoscẽs sapientem per

cius sapientiã locũ et⁹ habitationis ⁊ mã-
sionis auscultabat: mittẽs ĩ orbẽ terre tria
¶bleumata ad oẽs reges sclẽs neminẽ illa
nisi filium suũ posse soluere et exponere/vt
p hoc filij mansionẽ experiret/ Primũ p-
bleuma. Quid melius et vtilius ⁊ delecta
bilius ste qõ põt habere homo in hac vita
Secundũ q̃s cib⁹ esset homini magis cõ-
uenies. Tertiũ q̃s locus esset securior pro
puero. Que ¶bleumata delata per circũitũ
ad quendã regẽ tandem deuenerũt: cũ quo
tunc tpis Salomon morabatur/ Qui rex
audit⁹ ¶bleumatib⁹: misit omnib⁹ satrapis
et sapientib⁹ ꝑsiliarijs p horũ solutiõe/sed
nemo inuentus/accessit. Salomon intelli
gens hec patrẽ suũ misisse/ Et rñdit ad pri
mum. Nihil vtilius ⁊ delectabilius ꝓt hõ
habere in hoc mũdo q̃s cor quietũ/ Ad se-
cundũ. nõ est cõuenientior cib⁹ p puero q̃s
lac matris. Ad tertiũ. cõuenientissimus lo
cus et securissimus est gremiũ matris. Cõ
sideras ergo Salomon desiderũ patris
eius rediit. Ad quẽ pater ait/ Fili mi nũq̃
me viuẽte habuisses ita quietũ cor siẽ me-
cum/q̃ puer naturalit̃ inclinat̃ stare cũ pa
rentib⁹. nec alicui tibi tã bene facit nutrimẽ
to et doctrina sicut ego/nec alibi es ita secu
rus in alicui regis curia sicut in mea/et ideo
noli vlterius recedere a me. Spiritualiter
homo q̃ per peccatũ longe recessit a deo
stat in cõtinua cordis ꝓturbatiõe/ nunc ti-
more ¶palationis si occultũ est pctũ: nunc
timore corꝑis damnificatiõe. vel rerum a-
missiõe. timore mortis ⁊ pauore eterne dã
nationis. Nec põt q̃etari nisi cum deo q̃
scz ꝓsiderat se immunẽ a pctõ ⁊ stare in gra
Unde Aug. Inquietũ est cor meũ donec
veniat ad te. Ergo peccator debz redire ad
domum dei patris/scz sanctam ecclesiã in
qua securatur ab omnibus aduersarijs/et
hoc per penitentiã: et inueniet patrem gra
tiosum. matrẽ scz virginem gloriosam cle
mentẽ q̃ refugientes ad gremiũ sue miseri
cordie suscipit ⁊ ab hostib⁹ defendit et lacte
gratie nutrit: put ipa pmittit peccatorib⁹ i
verbis pmissis. cũ dicit. Qui audit me ⁊c.
In quib⁹ verbis gloriosa virgo maria si
bi deuotis tria pmittit. Primo exitationẽ
cõfusionis. ibi. Qui audit me nõ cõfundet
Secũdo declinationẽ iniquitatis. ibi. Et
qui operantur in me nõ peccabunt. Tertio
adeptionẽ eterne hereditatis. ibi. Qui elu-
cidant me ⁊c. Quantũ ad pmũ nota q̃ si
cut beata virgo maria immunis fuit ab oĩ
cõfusione ⁊ infamia: put angel⁹ ꝑbat Lu.
j. cũ dixit. Ave: id est sine ve ꝓfusionis ⁊ in
famie. sic etiã seruientes sibi ab omni cõfu-
sione liberat. ☞ Est aũt sm glo. ⁊ doc-
tores in. c. omnes. vj. q. j. triplex infamia.
scz facti. iuris. et infamia canonica. a quib⁹
omnib⁹ beata virgo liberat sibi deuote ser
uientes. Infamia facti est q̃ lesa est fama
alicuius apud bonos ⁊ graues ꝓpter factũ
q̃ cõmisit/hec infamia inducit purgatio-
nem: et abolet purgatione pstita. vt. xv. q.
v. de crimine. Ab illa liberat beata virgo.
Exemplum de quadã abbatissa pregnante
quã Maria ab infamia liberauit. Vide ĩ
Vincentio in Specu. historiali. li. viij. ca.
lxxxvj. Alia est infamia iuris. et illa quã-
doq⁹ irrogat̃ p sniam iudicis/vt cũ aliquẽ
de publico crimine cõdemnat: vicz furti.
homicidij ⁊c. Quãdoq⁹ ex genere pene et
delicti declarati p sententiã vt cũ quis fusti
bus cedit. Quandoq⁹ genere facti vt exer-
cens improbũ fenus siue vsuras. Hec no-
tantur. iij. q. vij. in. §. porro. Ab oĩbus his
liberat Maria. Primo ab infamia iuris.
q̃ sententiã iudicis mutat. Deus enim qui
est iudex viuoꝝ et mortuorũ quãdo aliq̃s
peccat mortaliter: tũc fert sup eũ sententiã
damnationis et mortis eterne/ Sed virgo
beata mutat hanc orando. Et hoc est bñ fi-
guratũ. j. Re. xv. q̃ cum Nabal offendiss⁹
Dauid regem fecit sup eum sententiã mor
tis cũ iuramẽto/ Quo audito vẽit vxor sua
Abigail prudẽs et pcidẽs ad pedes eius ⁊
hanc sententiã mutauit ⁊ reddidit ei gratiã
suã. Per Nabal q̃libet pctor signat̃: q̃ cum
offendit Dauid. i. christũ/statim dat super
eũ sniam damnatiõis. sed Abigail. i. vir-
go beata hoc audiẽs accedit ad christum:
et orõne sua revocat sententiã ab ore chri-
sti: et sic pctori reddit grãz/ Exẽplũ de mu
liere q̃ ꝓceptũ ex filio puerũ interfecit. Vi
de in Spe. vbi s. c. xciij. Tertia est infamia
canonica. et hec irrogat̃ ex quolibet pctõ
mortali et abolet̃ p penitentiã/vt in. ca. illi
qui. vj. q. j. et per intercessionem virginis
marie. Quodlibet em̃ pctm̃ mortale cũ in
famia excludit peccatorẽ a pñtia dei. Sz
virgo Maria accessum parat peccatori.

Tplex Infamia (facti, iuris, canonica)

quĩ eĩ̃ totiẽs offendit quõ auderet accedere ad deum/nisi ipa ducatum pberet: qz mater eius est. Bern̄. Securũ habes o homo accessum ad deũ/vbi matrẽ habes ante filium/mater oñdit filio pectus et vbera/filius patri latus z vulnera. Et iõ dicit apl's ad Heb. iij. Accedamus cum fiducia ad thronũ glorie. Ipa enim est thronus xpi in quo quieuit nouẽ mensib⁹/ipa est thronus quem vidit Johannes in apocalipsi/de q̃ exiuit fluuius id est gratia: et transit p medium ciuitatis id est christianitatis/ O q̃t peccatores ipa adduxit et viã fecit ad christum. ¶ Item quodlibet peccatũ mortale cũ infamia facit peccatorẽ inimicum dei/sed maria pctores deo recõciliat. vñ dr̃ Ber̄. Tu mater es misc̃die/tu es mater iudicis eterni/et etiã mater dei et hoĩs/tu mr̃ vtriusq; discordiaz inter eos sustinere non potes. ¶ Dic exemplũ de iuuene illo q̃ abnegato christo: matrẽ eius noluit abnegare. Vide in speculo vbi s. ca. v. Secundo in verbis p̃missis beata virgo p̃mittit sibi deuotis declinationẽ iniquitatis: cũ dicit. Et q̃ operant̃ i me nõ peccabũt. ℰ Ratio. qz virgo Maria omnib⁹ hominib⁹ cuiuscunq; status formã viuendi tribuit/et ergo quicũq; operant̃ fm illã nõ peccabũt. ¶ Mã oẽs homines aut sunt in psperitate/aut in aduersitate/aut in medio cõstituti. 1° Primo illis qui sunt in psperitate et qui p̃eminent alĩs in donis temporalib⁹ vel naturalib⁹ vel spiritualib⁹ dat exemplũ humilitatis. Nam in die annunciationis p̃ponit̃ omnibus creaturis/quia regina celi et mater dei effecta est. Ipa autem se humiliãs dixit ad angelum. Ecce ancilla domini ꝛc. Q̃ autẽ necesse sit humilitatẽ in psperitate seruare: ostendit Aug⁹. dicens. Humilitatis sectatores et cõseruatores/maxime eos cõuenit esse/qui in aliquo dono ceteris p̃eminent. Vnde humiliare nos debemus cum de⁹ sua dona siue tẽporalia siue spiritualia tribuit/siue etiaz cum ad dignitates p̃moti sumus. Vñ Ber̄. super Missus est. Non magnũ est esse humilẽ in abiectione/ Magna prorsus et rara virtus humilitas honorata. 2° Secũdo illis hominib⁹ q̃ premuntur tribulatiõib⁹ dat exemplũ et formã patiendi. Et hoc in tpe et in die passionis xpi qũ plus q̃s martyr effecta ẽ/qz habuit grauius martyriũ/eo q̃ eius martyriũ nõ fuit in carne sed in mente. Vnde Hiero. Alĩ sancti passi sunt p christo in carne. Beata aũt virgo in illa parte passa est q̃ impassibilis z immortalis habeb̃/hoc est in aĩa vl̃ in mẽte. ¶ Idcirco verũ fateor plus q̃s martyr fuerit: qz atroci⁹ passa est dũ tpe passionis christi gladiũ in anima sua sustinuit/quia gladius doloris causabat̃ p̃mo ex eo/q̃ ipa p̃sens erat et vidit filium suum pati penã ignominiosissimã/id est penã latronum/penã dolorosam. qz in nervis: mẽbris: manib⁹ et pedib⁹ clauis pforatũ: et p totũ corpus vulneratũ. penam diurnam: quia ab hora noctis et per totã noctẽ vsq; ad horam nonã diei in qua expirauit. In supplicijs et doloribus semp fuit/et penã insuitã qz peccatũ nõ fecit sustinuit. multum eĩ̃ dolet mater q̃ audit filiũ morte horribili necatũ/maxie aũt dolet cũ aĩ oculos suos videt filiũ vulnerari z occidi. Quãto ergo dolore btã virgo cruciabat̃ q̃ filium suũ videbat mortuũ et ip̃m morte horribili necatũ/Et hec oĩa fieri aĩ ꝓspectũ suum ¶ Item erat impotẽs ad iuuandũ. Magna etiã est ꝓsolatio matri q̃ assistit filio morienti/et põt sibi in aliq̃ subuenire/Hec aũt filiũ morientẽ i nullo potuit adiuuare/Audiebat ip̃m sitire/z nõ poterat ei potũ porrigere/videbat corp⁹ eius plenũ vulneribus et nõ poterat alligare/videbat corpus eius cruentatũ z nõ poterat linteo abstergere: videbat caput ei⁹ nõ hẽre reclinatorĩũ nec illi poterat exhibere fulcimentũ/videbat et illũ nr̃as deflentẽ miserias: nec se tñ posse lachrymas abstergere ab oculis/videbat ip̃m expirare et nõ poterat ip̃m osculari et amplexari. ¶ Itẽ erat destituta omni hũano auxilio. Nam apostoli fugerant a christo sic q̃ nõ habuit auxiliantẽ nec cõsiliantem Vnde Damascen⁹. Ipa beata virgo dolores q̃s effugit pariens hos in christi passione sustinuit. In omnib⁹ tñ his tribulationibus semper patientiã seruauit/nec aliquod signum odij et impatientie ostendit: dans in hoc formã operandi his qui sunt in statu tribulationis qui sic operando nõ peccabunt. Tertio illis qui in medio sunt ¶ constituti dat exemplum operandi et tempus vtiliter expendendi. Nam ipsa semper tempus vtiliter expẽdit/et nũq̃ otiosa

fuit. Prouerb. vlt. Panē ociosa non comedit. Sic ꝛ exēplo Marie debemus opari bonū. Ūñ Joh. ix. Operamini dum dies est: venit em nox in q̄ nemo opari potest. Nam inē oia q̄ deꝰ nobis administrat in pñti nihil est nobili⁹ ꝛ vtilius q̄ tp̄us gratie. Berñ. Nihil p̄ciosius tpe ergo studiose seruandū, oñe em tp̄s nobis impensum a nobis exiget q̄liter sit expensum. Ūñ in his pūctis tā dictis debem⁹ opando imitari beatā virginē, et sic faciendo nō peccabimus. Prouer. viij. Beati q̄ custodiūt vias meas. Tertio in ꝓbis p̄missis btā virgo p̄mittit sibi deuotis adeptionē eterne hereditatis: cū dicit. Qui me elucidāt vitā eternā habebūt. De hoc mēbro vide in sermonibus de btā virgine supra.

Sequitur de sancta Katherina.

Sermo CIIII.

Domine deus meus exaltasti sup terrā habitationē meā. Eccli vlti. Cōmentor de impressionib⁹ aeris dicit. Nubes alte nō pluunt sz depresse. Sic spiritualiter mentes supbe non habēt pluuiā gratie sed mentes depresse p humilitatē. Jac. iiij. Deus supbis resistit: humilib⁹ aūt dat gratiā. Nam ſm Hiero. Nulli licet veniā sperare sine humilitate. De quo Orige. Si humilis nō fueris, gratiā spiritussancti nō habebis. Ideo dicit Judith. ix. Supbi non placuerūt tibi ab initio. Propterea docuit Thobias filiū suum ca. iiij. Superbiam nūq̄ in tuo sensu: in tuo verbo dñari p̄mittas. Ideo Aug⁹. Si vis cape altitudinē: recipe p̄us eius humilitatē. q̄re dicit saluator Luc. xviij. Qui q̄ se humiliat exaltabit. Prout fecit sc̄ta Katherina cui⁹ hodie festum celebram⁹, q̄ valde humilis fuit, ideo meruit exaltari, put ipa dicit in verbis thematis. Dñe deus ꝛc. Que q̄dē verba adaptant btē katherine q̄ post beatissimā ꝓginem martā sup oēs alias virgines sup terram exaltata est in triplici statu, scz in vita, in morte, et post mortē. A In vita tria p̄fectissima dona habuit, vicz castitatez in corpe, sanctimoniā in mēte ꝛ aīa, et doctrinam in ope. Primo in castitate exaltata est sup terrā merito virginitatis. Virginitas em ꝓpt q̄ngz valde est cōmendabilis ꝛ deo amabilis. Primo quia a deo mirabiliter ꝛ ab oib⁹ bonorat. A deo q̄ de virgine nasci voluit. Ab angelo q̄ se Apoc. xxij. a Johanne virgine adorari nō p̄misit. A xp̄ianis vt patet. Etiam a gentib⁹. Ūñ Hiero. cōtra Jouinianū. Roman⁹ popul⁹ in q̄nto honore virgines semp habuerit, hinc apparet q⁹ p̄sules ꝛ impatores curribus triumphantes ꝛ oīs dignitatis gradus eis de via cedere solitus est. Scdo deus virginitatē in castitatis gradus exaltat ꝛ nobilitat, vicz respectu matrimonij et viduitatis. Unde Hiero. in epla ad Victoriā. Locū hz virginitas, castitas ꝛ cōiugalitas, vt sit virginitas aurū, castitas argentū, coniugalitas p̄auptas, vt sit virginitas par, castitas redemptio, cōiugalitas captiuitas, vt sit virginitas patria, castitas portus, coniugalitas pelagus, vt sit virginitas rex, castitas regina, cōiugalitas ancilla. Hec ibi. Et addit pōt vt sit virginitas flos, castitas ram⁹, et cōiugalitas stipes. Tertio de⁹ virginitatem multū ornat ꝛ decorat. In cui⁹ signuz Apoc. xij. dicit q⁹ signū magnū apparuit i celo, mulier amicta sole, ecce ornatus corporis. Et luna sub pedib⁹ eius, ecce ornat⁹ scabelli pedū eius. Et in capite ei⁹ corona duodecim stellarū, ecce ornat⁹ capitis. Et in vtero habēs, ecce xp̄s in mente virginū. Quarto de⁹ virginitatē multū zelat ꝛ vindicat eam impugnātes. B Quod oñ dit Hieronym⁹ in epla ad Aletam narrās terribile exemplū. Pretexata inquit nobilissima quondā ⁊ christianissima femina iubente viro Heinecio qui patruus Eustochij virginis fuit, habitū eius et cultuz mutauit, ꝛ neglectū crimen mūdano more texuit, vincere cupiēs et virginis ꝓpositum ꝛ matris desideriū. Et ecce sibi tandem nocte cernit in somnis venisse angelū terribili facie minantē penas: et hec verba frangētem. Tu ausa es viri imperium p̄ferre christo, et caput ꝓginis dei tuis sacrilegis manibus contrectare, que iam nunc arescunt, vt sentias excruciata quod feceris, et finito mense primo ad inferna ducaris, si aut̄ perseueraueris in scelere: et marito similiter orbaberis ꝛ filijs. omnia p ordinē expleta sunt et seram misere penitentiā velox signauit interitus. Hic vlciscitur christus in violatorib⁹ templi sui. Hec Hieronym⁹.

Exaltā ꝛ lia. ī ſpāli n statu — vita ſpāli. mortē ꝛ — mortē ꝛ

2°

nō

3°

4°

m

De sancta Katherina

Quinto deus virgines multū ꝓmiat, qz semen verbi dei i eis affert fructū centesimū vt tangit Matth. xiij. ℒ Beata autē Katherina post virginē Mariā sup alias in virginitate est exaltata ꝓpter ąnq; q̄ habuit. Iuuentutē, pulcritudinē, diuitias, z libertatē siue nobilitatē, q̄ q̄ttuor vicz mundi currus multas trahūt ad infernū. Quintū etiā habuit vicz cōstantiā in sollicitatione ad peccatū qđ est velut auriga mundialis currus, ꝑdicta em̄ ąnq; donū ꝓbāt virginitatē. 1° Primo habuit iuuentutē: qz erat de cemocto annoꝝ. Iuuentus aūt est multis causa lasciuie. Ideo apls. ij. ad Thi. ij. Iuuenilia desideria fuge. Ista aūt iuuentꝰ beate Katherine nocere nō potuit, qz cordis grauitate z maturitate eā supauit. 2° Secđo habuit pulcritudinē, qz ꝺ ea legitur q̄ fuit incredibilis pulcritudis, et oīm oculis admirabilis. Pulcritudo vero habēti interdum z alijs est occasio mali. Vñ puer. xj. Circulus aureꝰ in naribꝰ suis mulier pulcra z fatua. Hec pulcritudo Katherine nocere nō potuit, qz de interiori pulcritudine magis curauit, ꝼm illud ps. Dis glia eius filie regis ab intus zc, quā admirat Sap. xiij. O q̄s pulcra est casta generatio zc. 3° Tertio habuit rerū abundantiā eo q̄ patri suo q̄ rex fuit in diuitijs magnis successit. Diuitie enim suffocant sicut spine verbū dei. Matth. xiij. sed he sibi nō nocuerunt, qz in abundantia rerum seruauit paupertatē et 4° carentiam delitiarū. Quarto habuit libertatem et nobilitatē: qz filia regis et suorum domina. Libertas em̄ est multoꝝ occasio maloꝝ. Vñ Ecci. ix. Ne des potestatē mulieri anie tue: ne ingrediat in virtute tua et ꝺfundaris. Ista Katherine nocere nō potuerūt: qz habuit dei timorē. Quinto habuit z passa est multiplicē sollicitationē i mu- 5° neribꝰ, in scientificis ꝑsuasionibꝰ z terroribus, sed domus istiꝰ virginis bis allisa nō cecidit, qz de ea verificabat illud Matth. vij. Omnis q̄ audit ꝺba hec z facit ea assimilabit viro q̄ edificauit domū suā sup̄ petram id ē christū, et descendit pluuia scz terrenarū ꝑmissionū, et venerunt flumina minarum sub tormentis, z flauerunt venti scz scientificarū ꝑsuasionū, z irruerūt in domū illā z nō cecidit, fundata em̄ erat sup̄ firmā petrā zc. Prio in munerib, qz tria ꝓmissa sunt sibi que mulieres multum appetūt vt cōsensum imperatori ꝑberet. Primo sibi ꝓmisit tyrannus diuitiarū copiā. Secundo dignitatē magnā: vt secunda esset in palacio imperatoris. Tertio gloriā immensam adeo vt statuā i foro ꝓmitteret ei erigere z eam adorari, sed talia promissa sibi nō nocuerunt, quia caduca omnia spreuit. Vñ ait. Desine talia dicere q̄ nefas est cogitare. Secundo sollicitata est scientificis ꝑsuasionibꝰ cū ąnquaginta rhetores eloquentissimi eā decipe nō potuerunt: sed ipa eos cōuertit. Tertio sollicitata fuit terroribus ꝓpter q̄s multi male faciūt, sicut Dan. xiij. Hic faciebatis filiabꝰ isrl: et ille timentes loquebantur vobis. Sed hec Katherine nō nocuerūt, quia mori ꝓ christo nō timuit. Secūdo habuit in vita beata Katherina q̄ ad mentē scientiā admirabilē in q̄ excellit alias virgines. ℒ Est autem triplex sapientia. Quedā diuina, q̄ cōsistit in tribꝰ, vicz in vera dei cognitione. Aug. In felix ille q̄ oīa alia scit: se aūt nescit. In ꝓceptorū obseruatiōe. Aug. Sapiētia dei est nō eloquia dei scire: sed ꝼm eloquia dei viuere. In primoꝝ dilectōe. Aug. Ille tenet qđ latet z qđ ptz in diuinis sermonibꝰ qui charitatē seruat in moribꝰ. Hanc sapientiā btā Katherina habuit, qz vnū deū verum cognouit, eiꝰ mādata z ꝺcilia seruauit, z vsq; ad mortē primū dilexit. Alia est sapientia media seu mūdana, et diuiditur in tres partes. In ethicā q̄ docet mores seruare. In iconomicā q̄ docet domū z familiā regere. Et in politicā que docet vrbes potēter gubernare. Prima habuit btā Katherina, qz se oīm virtutū varietate decorauit. Secundā: qz palaciū et familiā sapienter gubernauit. Tertiā: qñ regnuz ipa regina prudēter rexit. Tertia sapiētia est infima q̄ ꝼm Jac. iij. ca. in tres diuidit. In terrenaz: que cōsistit in cupiditate. In animalē: que cōsistit in expletiōe voluptatis. In diabolicam q̄ cōsistit in appetitu laudis z honoris. Quz btā Katherina ꝑmā ꝺtempsit, qz oīa terrena vilipendit. Secundā despexit: qz oēs voluptates abdicauit in virginitate. Tertiā abhorruit qñ honores mūdi refutauit hūilitate. Tertio habuit beata Katherina in ꝑsenti vita doctrinā fructuosissimam in opere vicz ꝑdicationis, in q̄ super

Katī qz virgitate z qualitū / Inuentus / pulcritudo / diuinas / nobilitatis / ghantiā

2 i vita

3 i vita

alias exaltata est. ℰ Quãuis enī apostolus regulariter dicat.j. Cor. xiiij. Mulieres ī ecclesijs taceãt.id ē nō pdicent/ Et officiū pdicatiōis ī genere phibeat omnib⁹ laicis in c. cū ex iniūcto. de hereticis. Et specialiter phibeat mulieribus in c. noua. de penit. & remiss. tñ dispēsatiue aliq̄ docuerūt sācte vt Maria magdalena/ & q̄dā alie Hec aūt sup alias dotata ē in verbo dei/ Quia alie quertebāt hoies populares sed illa reginā & pncipes. vt vxorē Hareti & Porphirij pncipē militū. Alie quertebāt illiteratos seculares. Sed hec q̄nq̄ginta rhetores & phos. Alie habuerūt sapiētiā infusam. sed ista & infusam & septē liberaliū artiū sciētiā acq̄sitā. Alie erāt pzente simplici sermone/ & habuerūt sciētiā. hec aūt etiā eloquentiā sūmā. F Scōo pncipaliter beata Katherina sup oēs exaltata ē in morte triplr/ In morientiū differētia/ in tribulationū ꝓsolatione/ in pulegioꝝ multitudine. Primo in morientiū differentia et martyrij/ Alie enī vnū duo vel tria martyrij genera passe sunt/ sed hec q̄nq̄/ Primū q̄ fuit scorpionib⁹ cesa/ Scōm q̄ fuit icarcerata obscurissimo carcere. flagellata & laceratā/ Tertiū q̄ fuit fame vexata. Quartū q̄ fuit sup rotas horribiles extēsa/ Quintum q̄ fuit decollata/ Sed secūdo contra hec quinq̄ quintuplex habuit adiutoriuz et cōsolationē ab angelis/ Primo ꝓtra laceratiōez fuit ab angelis vncta odoramie. Scōo ꝓtra tetrū carcerē ibidē illuminata marīa celesti luce/ Tertio ꝑ famē fuit celesti colūba nutrita/ Quarto contra rote sup positionē fuit p angelū q̄ rotas cōfregit liberata/ Quinto ꝓtra decapitatiōis penaz fuit ab angelis in montē synai ducta. Tertio in eius morte a deo multiplr fuit pulegiata. vt oīa q̄ deus alijs sanctis ī eoꝝ passione ꝓcessisse videt particulariter: isti virgini ꝓcessisse videat vniuersaliter. B Et sūt septē. Primū moriētiū sanctoꝝ priuilegiū est xpi visitatio. sicut patet ī obitu Johānis euāgeliste ob priuilegiuz specialis amoris/ sic & xps ad hui⁹ mortē venit. & illud attestat beate katherine amori/ Secūdū est celestis refectio vt in btā maria magdalena. sic p colūbā btā katherina nutrita est in carcere. xij. diebz. & illud attestat contēptui mūdi quē habuit/ Tertiuz ē petitionum exauditio. vt in petitiōe bti Blasij & sācte Margarethe. sic hec obtinuit ī morte/ vt q̄cūq̄ sui memoriā ageret vel in morte se sibi cōmendaret/ vel in q̄cunq̄ alia necessitate eā inuocaret/ diuine misericordie effectū sentiret/ & vox venit ō celo eā exaudita dicēs vt postulasset. & illō attestat sue magne sanctitati/ Quartū est celestis porte reseratio vt stephano q̄ vidit celos apertos. sic katherine iā decollāde venit vox de celo dicēs/ Veni electa mea. ecce tibi celi palacia apta sunt/ Et illud attestatur sue magne pfectiōi/ Quintū est angeloꝝ accessio sicut in btō Martino & Maria magdalena. Sic etiaz hec katherina in vita ab angelis de agone est informata/ in morte pr eos vncta/ post mortez ab eis portata. & illud meruit sua castitate q̄ ē angeloꝝ socia. Sextū est lactis emanatio. vt ī btō Paulo. Sic katherina pcussa lac p sāguine dedit. & istud attestat sue puritati/ Septimū ē diuine lucis chorruscatio. & illud fuit ī morte sācti Petri & sācti Andree/ Sic btā Katherina existēte ī carcere magna ibi lux apparuit. & illō attestat sue fame. B Tertio principaliter post mortē de⁹ hāc virginē sup alias exaltauit in trib⁹/ Primo in hoc q̄ corp⁹ eius mirabiliter honorauit/ quando ipm p angelos sepeliri fecit/ Angeli enī p viginti diez spaciū illud deportauerūt in montē synai. & illud ibi honorifice sepelierūt. In q̄ assimilat sancto Clemēti. cui angeli sepulcrū fecerunt/ Est aūt mons synai mons nobilis in q̄ de⁹ suā legē dedit moysi. in q̄ eidē sicut amic⁹ deus loq̄bat/ In q̄ etiā Moyses q̄draginta dieb⁹ & q̄draginta noctib⁹ ieiunabat/ Et talē sepulturā meruit sācta katherina sua sapiētia/ Secundo ī hoc q̄ post mortē ex eius corpe oleū sacrū sudauit: valēs ad salutē mīoꝝ. & q̄tuz ad hoc sibi ē sācto Nicolao/ Tertio in hoc q̄ tricēteno pmio siue corona decorat & coronat. in q̄ Johāni baptiste assimilat. De q̄ cant. Serta ter denis &c. Quia sicut et ille fuit martyr doctrix et ꝓgo. Un Mat. xiij. Semē seminatum in terra bona facit fructuz. aliud tricesimū. aliud sexagesimū & aliud cētesimū. Terra bona faciens fructū bonū tricesimū: sūt boni ꝓiugati/ q̄ cuz fide trinitat⁹ decalogū seruauerūt. ideo tricesima pmia habebūt/ Bona terra sexage

B

simũ faciẽs sunt boni cõtinentes/qui cum sex opib⁹ mistcõle christi pcepta custodierũt/ideo septagesima pmia possidebũt/Bona terra faciẽs fructũ centesimũ sunt virgines:pdicatores:z martyres/Et ideo beata Katherina cũ virgo:doctrix:z martyr fuerit tricẽtena pmia a deo accepit/qz ille que fuerũt tm̃ virgines tm̃ cẽtena pmia habebũt simplicia/Que virgines et martyres: habebũt centena duplicia/sed q̃ virgines martyres et doctrices:habebunt triplicia centena/sicut fuit btã Katherina/q̃ habet tricentenũ premiũ z tres aureolas. Declara vt scis de aureolis zc.

Sermo ali⁹ de sancta Katherina. CV. wann. xxij.

OMnis gloria

o filie regis ab intus. ps. xliij. Quãuis hec verba ad ĩam intelligant̃ ō gloria spōse id est eccl'ie/quã habet a christo sponso suo/sicut z tot⁹ ps. Eructauit cor meũ zc. exponit̃ ō nuptiꝰ sponsi z spōse id est xpi z eccl'ie/scz regis et plebis/fidẽ saluatoris z saluãdorũ/vt dicit Aug⁹/tñ nõ incõueniẽter/imo ꝓuenientissime recitant̃ ad laudẽ gl'iose ꝑginis z martyris katherine/q̃ est specialis plebecula et spōsa xpi dñi sumi regis z spōsi sui/Quãuis enĩ btã katherina/fuerit filia regis potẽtis terrenĩ/vñ cõiter boies solent habere gl'iaz mũdi/siue exteriorẽ/attamẽ hãc mundi gloriam ipa nõ quesiuit/nõ appetiit/sed magis spreuit/sciens quia talis gl'ia est vana:caduca:z breuis:z trãsitoria/qz hõ quilibet hodie gloriat̃ z extollit̃ q̃nq̃z cras nõ inuenit̃/imo talis gloria nõ soluz est vana z caduca sed z multũ piculosa/qz hãc vt ĩ plurimũ sequit̃ ignominia eterna. Ideo magꝰ appetiit gl'iam interiorẽ z occultã/que non boib⁹ huius mũdi sed soli deo est cognita/qz int⁹ manet ĩ pura ꝓscia/ꝓpter hanc gl'iaz btã katherina dicebat̃ filia regis celestis xpi dñi/imo nõ solũ filia/sed z sponsa. Ideo de ea recitant̃ verba thematis. Omnis gloria filie regis zc. vbi supra. Pro gratia Aue maria. Omnis gloria filie regis ab int⁹ zc. vbi supra. ¶ Circa verba thematis duo nobis insinuãtur. videlicet q̃ aliq̃ est gloria exterior/aliq̃ interior/siue aliq̃ est gloria vana/alia cõmẽdabilis et laudãda

¶ Prima est gloria huius mũdi corporalis quã q̃ finaliter ꝓpter se appetit: ignominiã z ꝓfusionem ꝑpetuam sustinebit/sm illud Osee. iij. Gloriã eoꝝ in ignominiã cõmutabo/Alia est gloria interior spũalis in pura cõscientia/De qua dicit thema. Omnis gloria filie regis ab int⁹ zc. ¶ Circa primũ videlicet circa gl'iaz exteriorẽ hui⁹ mũdi/siue corpalẽ est notandũ/q̃ sm beatum Hieronymũ in quadã epla/Gl'ia mũdi inanis/siue vana/ẽ inordinat⁹ motus animi/q̃ aliq̃s ꝓpriã desiderat excellẽtiã vt alios honore pcellat̃. Hoc aũt valde multipliciter ꝓtingit tã de reb⁹ spũalib⁹ q̃z etiam corporalib⁹ siue mũdanis/Aliq̃ enĩ gl'iam q̃runt de sua parẽtela/z de generis nobilitate. Alĩ de diuitiis z ptãte/Alĩ de pulchritudine corpis et sanitate/Alĩ de puidẽtia z morum honestate/Et sic de aliis multis causis vane gl'ie q̃stum ad res corporales

¶ Alĩ ꝓ o gl'iant̃ de rebus spũalib⁹. vt puta de vite bonitate. Alĩ de elemosyna z religione. Alĩ ꝓ ō sciẽtia z alioꝝ informatõe Alĩ de castitate z deuotiõe. et sic de aliis. Omnia aũt illoꝝ gl'ia ẽ vana z caduca. iuxta illud. j. Mach. ij. Gl'ia ei⁹ stercus z ꝑmis bodie extollit̃ z cras nõ inuenit̃. Quid enĩ hõ habere põt in hoc mũdo/de quo gl'iaz querat:cũ nec ad minutũ sit securus de vita/z si pdit vitã nũq̃d in oib⁹ pdit gloriaz mũdi. vtiq̃/Qualẽ ergo gl'iaz hõ hic põt de reb⁹ vanis z trãsitoriis/nã si est in abũdãtia. si ĩ diuitiis z ptãte. si ĩ pulchritudie z sanitate zc. ¶ totum habet a deo. ideo dicit apls. j. ad Cor. iij. Quid habes qđ nõ accepisti/Si aũt accepisti/qđ gl'iaris q̃si nõ accepis. Hec hõ gl'iari debet in rebus spũalib⁹/qz de talib⁹ dicit saluator Mat. vj. Amẽ dico vob receperũt mercedẽ suaz id est gl'iam ab hoib⁹ quã querũt/Quãtũ aũt ĩ spũalib⁹ opib⁹ hoiem impugnat vana gl'ia bñ ostẽdit Aug⁹ in li. de ꝓfectu vitioꝝ dicẽs/Inanis gl'ia dicit/age bonum qđ vales/ostẽde bonũ cunctis qđ agis/vt bon⁹ a cũctis dicaris/vt sanct⁹ z venerabilis ab oĩbus pdiceris/vt dei elect⁹ vocer̃/vt nemo te cõtẽnat/nemo te despiciat/sed vniuersi tibi debitũ honorẽ psoluãt. Hec Aug. Et Chry. sup Mat. dicit. Dicebant apõ se scz vane gl'iosi. si bñ fecerim⁹ cũ pauperib⁹ ꝙs illud videt/z si viderint nõ mul

nõ.

du gl'ia ꝓtior ẽ vana. laudã

ti vident, z si multi vidēt, p tpe vident, trā-
sit tps z cū tpe būficij memoria, meli⁹ est er-
go edificia facere, q aspiciāt oēs, nō in hoc
tpe solū, sed z in posterū. Hec Chrys. Sz
audi qd subiūgat. O insipiēs qd tibi pro-
dest post mortē ista memoria: si vbi es tor-
ḡris, z vbi nō es laudar? q. d. Chrys. Quid
pdest tibi ardere in inferno, z ab hoīb⁹ lau-
dari in mūdo, certe nihil? sed magis obest
qz ex h tua pena grauat. Talē gl'iaz mūdi
btā katherina bene hr̄e potuisset. Habuit
enī illa in se de qb⁹ hoīes cōiter gloriātur,
vicz nobilitatē, pulchritudinez, diuitias, z
vestitū pulchrū quē hr̄e noluit. Habuit et
ī se sapiaz, eloquētiā, z audaciam loquēdi.
Sz ō oīb⁹ his noluit gl'iari bñ attēdēs id
qō scriptū ē Prouerb. xxvij. Ne glorier? ī
crastinū ignorās qd supuētura pariat di-
es. Et Eccl. xj. In vestitu ne glorier? vnq̄
nec ī die honoris tui extollaris, qm̄ mira-
bilia sūt opa altissimi, q. d. Hodie qs ele-
uat cras dep̄mit. Dicam⁹ ergo cum pphā.
Nō nobis dñe non nobis sed noī tuo da
gloriā. C Circa scōam ptez de gloria
interiori aduertēdū est q gloria iterior nī-
hil aliud est nisi puritas ꝺscie: patet ex ver-
bis thematis. Dis gl'ia filie reg? ab int⁹ id
est in ꝺscia, vt dicit glosa. De hac gl'ia di-
cit Bern. in qdā epla. Puritat? intime bo-
no gloriari nō pōt veraciter, nisi q extrinse-
cus gloriolas pfecte respuerit ī nec enī pu-
re valet deū z pximi lucra q̄rere q̄ pria nō
ꝺtēpserit. Et hoc ē qō dicit Chrys. in qdaz
Omelia. Si gloriari cupis: gl'iaz despice
z oīb⁹ eris gl'iosior, ac si diceret. Si cupis
esse gloriosus apud deū, despice gl'iaz mū-
di. D Hāc ḡ gl'iam habuit ipa beatis-
sima ꝺfessor et martyr katherina interiorem
fm triplicē vim aie, scz ꝺcupiscibilē, rōna-
lem, z irascibilē, fm̄ in ꝺcupiscibili habuit
gl'iam ꝺtinētie virginalis, in rōnali habu-
it gl'iaz sapie spūalis, z in irascibili habu-
it gloriā patiētie triūphalis. Ecce triplicē
gl'iaz ab int⁹ in aia, de pma gloria dr Esa.
xxxv. Gloria libani data est ei. Liban⁹ aūt
interp̄tat cādidus vel dealbat⁹ sive cādor
aut dealbatio, z illō ꝺuenit castitati z ma-
xime virginali, qd enī cāditius castitate.
Habēt aūt ꝺfessores duplicē cādorem, pter
duplicē ꝺtinentiā, vicz mētis z corpis. Et
hoc bñ innuit Can. iij, cū dr. Veni de li-
bano sponsa mea, veni de libano, veni coro-
naberis. Ecce bis ponit libano, pter du-
plicē cādorē. Dicit aūt ter veni, qz spōsus
x̄ps dñs ter vocat spōsam suā, i. fidelē aiaz
scz in vita, in morte, z post mortem. Venit
ergo pmo spōsa sctā ad x̄pm dū in h mun-
do viuēs bona q pōt opari. Venit secūdo
qñ in hora mortis aīa ipa vicz spōsa a car-
ne exuit. Venit tertio qñ in die iudicij fi-
nalis carnē resumit z cū x̄po thalamū cele-
stē ingredit. E Cādor aūt virgine⁹ cā-
dori angelo⁹ eq̄parat, nā z angeli sepe in
cādidis apparuerūt, fm illō Mat. xxviij.
Vestimēta ei⁹ candida sicut nix. Sed au-
deo dicere qz gloriosior est cādor sive puri-
tas virginis q̄ angeli. In virgine enī dupler cādor repit vicz carnis z spūs. In an-
gelo aūt solū simplex, qz angeli nō carnis
sed tm̄ spūs cādorē sive puritatem hūt. In
hoīe etiā gloria illi⁹ cādoris acq̄rit per pu-
gnā. In angelo aūt ē p naturā, maioris aūt
meriti est in carne gloriā cādoris acquire-
re p pugnā q̄ ipsam habere p naturam. vt
dicit Hiero. F Ex illis ptz quō meri-
to angeli ꝺginib⁹ sunt familiares, ex q̄ ipi
vnico cādore vestiti sūt et ꝺgines duplici.
Hinc est qd btā katherina cādidissima pu-
gnatura cū oratorib⁹ ab angelo est ꝺforta-
ta. Itē ab angelo ī carcere est visitata. Itē
a rota z tormētis ab angelo ē liberata. Itē
in mōte synai ab angelis sepulta sive col-
locata. Scdo beata Katherina in vi sive
potētia rōnali habuit gl'iaz sapie spūalis.
De q scriptū ē Prouer. iij. Gloriaz sapien-
tes possidebūt. Sz beu qdaz sapiētes nō
gl'iaz sed ꝺtumeliā possidebūt. De qb⁹ dr
Hiere. iij. Sapiētes sunt vt faciant mala
bñ aūt facere nescierūt. Dorū sapia nō est
spūalis, sed sicut dr Jaco. iij. terrena, aīa-
lis, diabolica. Terrena ē, z ideo nō intelli-
gūt q̄ntū ꝺtēnēda sint tpalia, sz mag? ea p
suas fallacias acq̄rūt. Animalis ē, z ideo nō
sapiūt q̄ntū appetēda sint celestia, nā gust⁹
eor̄ ē infect⁹ p terrenor̄ amorē, z ido spiri-
tualia z celestia eis nō sapiūt. Tertio ē di-
abolica, z iō nō puidēt q̄ntū timēda sint in-
fernalia. Cōtra hāc triplicē sapiaz, imo ve-
ri⁹ fatuitatē ait Bern. O vtinā sapes que
dei sunt, itelligeres q mundi sunt, z puide-
res q infernī sūt, pfecto iferna horresceres
supna appeteres, z q ad manū sūt ꝺtēnere s

Qui sic sapiũt.q̃ sic putãt.q̃ sic intelligũt vere sapientes sunt. Sapientes vtiq; non vt faciãt sed fugiãt mala. ſm illõ Prouer. xiij. Sapiẽs timet ⁊ declinat a malo. Tales sapientes gl'iam possidebũt vbi supra. Ex his patet quãta fuerit gloria sapiẽtissime katherine. q̃ q̃nq̃ginta oratoribꝫ reputatis sapiẽtissimis sapiẽtior fuit. Tertio beata katherina in vi irascibili habuit gl'iaz patiẽtie triũphalis. id est gloriaz martyrij. De hac gl'ia scriptum est Eccl. xxiij. O gl'ia magna est sequi dñm. sequi vtiq; p vlã passiones. p quaz ipse pcessit. ſm illud. j. Petri. ij. Christus passus est p nobis. vobis relinquẽs exẽplũ vt sequmini vestigia ei⁹. sic sequi dñm vtiq; magna est gl'ia. qz imẽsa. imo tãta est i celo. q̃ paz est q̃cq̃d p ipa patimur i mũdo. vt ait ap'lus ad Roma. viij. Non sũt cõdigne passiones hui⁹ tp'is ad futurã gl'iam. q̃ revelabit in nobis ⁊c. Necq; etiaz pdigne sũt passiões ad pteritã culpã q̃ remittit. neq; ad psentẽ cõsolationẽ q̃ imittit. neq; ad futurã gloriã q̃ pmittit. Si g̃ seq; terreat te. gl'ia alliciat te. si seq̃ris p passiões in mũdo. vt de gloria cõsolationem habeas in deo. hoc est qđ saluator ait Matth. xvj. Qui vult post me. id est ad meã gl'iaz puenire. abneget semetip̃m et tollat crucẽ suaz ⁊ sequat me. Vbi dic Chry. Tu ppẽde q̃modo nullo pacto cogit oratio. nõ enim dixit oportere discipulos pati. sz q̃d. Si q̃s ait post me venire vult. nõ impello. nõ vrgeo. sz liberã singulorꝫ volũtatẽ efficiẽs dico. Si q̃s vult. Non enim ad afflictiões et onera. nec ad supplicia et penas. vt cogere nihil op⁹ sit. sed ad ineffabilia bona cõuoco. q̃z ea natura est. scz ea attingere per crucẽ et tribulationez. q̃si diceret saluator ſm Chry⁹. Si nõ putaꝫ vob cõmodũ eẽ qđ dixi. nec ad sil'ia vos arceo. sed eos dumtaxat voco. q̃ me seq̃ volũt. Ex pdictis patet q̃ btã katherina p̃secuta est triplicẽ gl'iaz interiorẽ vicz gloriã cãdoris i vi p̃cupiscibili. gl'iam sapie spũalis in rõnali. ⁊ gl'iaz patiẽtie triũphalis in irascibili. Huic aũt triplici gl'ie in btã katherina correspondet triplex aureola. ⁊ tria pulegia. Primo glorie cãdoris siue puritatis virginalis correspõdet aureola virginũ. Secũdo gl'ie sapiẽtie spũalis correspõdet aureola doctorũ siue p̃fessorꝫ. Tertio gl'ie patiẽtie triumphalis correspõdet aureola martyrꝫ. H

Scõz hãc etiã triplicẽ gl'iaz p̃dictã habet tria priulegia q̃bꝫ in morte ipa honorata fuit. Primũ est q̃ lac p sanguie fudit. ⁊ hoc ptinet ad gl'iam ꝓtinentie. Scõz q̃ in mõte synai. vbi sapia data est. id ẽ p̃cepta diuina. sepulta ẽ p angelos. et h̃ ptinet ad gl'iam sapiẽtie spũalis. q̃ in deũ tẽdit. ex q̃ oĩs sapia pfluit. Tertiũ q̃ oleũ de corpe ei⁹ fluit. ⁊ hoc ptinet ad gl'iaz patiẽtie. Sic enim oleũ vulnera linit. ⁊ sanat. ita patientia aduersa nulla repellit. sed q̃dã pietate q̃ p oleũ designat cũcta aduersantia deuincit. Hec ō scõo vicz gl'ia interiori. D Dubitat circa p̃dicta an xp̃s dñs sponsaz suã btãm katherinã dotauerit aliq̃bꝫ specialibus priulegijs. ex q̃bꝫ ei⁹ gl'ia singulariter possit cognosci. Rñdet ad hãc dubitatiõez q̃ sic. Vñ xp̃s dñs beatã katherinã honorauit singularibꝫ priulegijs in vita. singularibꝫ in morte. ⁊ singularissimis post mortẽ. Primo in vita specialr eã priulegiauit q̃ ipam sup oẽs ꝑgines post beatã ꝑginẽ videt adamasse. Qđ ptz ex eo. qz multis gratijs ⁊ donis eã puenit. Dedit enim sibi virginitatẽ seruare. qđ est q̃ddã donũ angelicũ vt ptz supra. Qz aũt virginitas sit quoddã angelicũ patz ex verbis saluatoris Lu. ij. Vñ cũ saducei interrogassent. Si q̃s plures vxores habuisset. vl' vna plures viros cũ q̃ resurgeret. Rñdit dñs. Filij hui⁹ seculi nubunt ⁊ traduntur ad nuptias. Illi ꝓo q̃ digni habẽt seculo illo. s. futuros neq; nubunt. neq; ducunt vxores. neq; vltra mori poterũt. eq̃les enim angelis sunt. Ex q̃ patz q̃ q̃ hic nõ nubunt ⁊ seruãt virginitatẽ suam angelis assimilant. Hoc aũt donũ virginitatis excellẽti⁹ alijs habuit btã katherina. sicut ptz in ei⁹ legẽda. Qđ valde difficulter seruat castitas in magnis diuitijs. nobilitate. ⁊ libertate. ſi q̃bꝫ tñ btã katherina ꝑginitatẽ suã custodiuit. qz nobilis fuit. filia regis. potẽs in diuitijs. qz paterna bona sibi erãt relicta. ⁊ tota libera. a nemie regebat neq; cogebat. ⁊ nihilomin⁹ virginitatẽ suã deo custodiuit. imo nec maxim⁹ eã supare potuit maxis pmissionibꝫ. qz eã se cũdã post reginã exaltare voluit. ⁊ imagines suaz fabricari. ⁊ ad honorẽ illi⁹ i medio ciuitatis collocare. ⁊ eã a cũctis velut deã adorari. imo nec maxis tormẽtis eã vince

re potuit q̃n sp̃ ꝯstãs in suo ꝓposito ꝑginitatẽ ꝯseruaret. Siciuit nanq̃ deo et angelis summe placere virginitatẽ. Et q̃ deus de ꝑgine nasci voluit. & hãc in passiõe virginí cõmẽdauit. Quãtũ autẽ ipa ꝑginitas deo placeat audistis sup̃ in pte de gl'ia ꝯtinẽtie. Hz q̃ sepl' magis mouẽt exẽpla q̃z verba. Audiatis vnũ mirabile exẽpluz de q̃dã virgine qõ recitat Ambro. li. ij. de virginitate dicẽs in sentẽtia. ¶ Erat q̃dã virgo Antiochie fugiẽs publicos virorũ aspectus. sed q̃nto magis virozuz vitabat oculos. tãto ampli' incẽdebat impudicos. Pulchritudo enĩ audita non visa pl' desiderat. latq̃ ꝑgo tãto magis cupiebat. sed sãcta virgo vt finẽ daret integritatez pudoris professa sic restrinxit improbor facies vt iã nõ amaret. sed ꝑderet. Duplex g̃ certamẽ puella ꝑfitebat. vicz se seruaturã virginitatez & christianaz. nõ timida morte sz poti' expectãs mortẽ. Cũ aũt improbi viderũt ꝯstãtiã virginis in fide xp̃i. & castitate. ceperũt cogitare quõ ꝓpter amorẽ castitatz religionẽ christianaz tollerẽt. q̃ ablata tandẽ & virginitatẽ auferre possent. dicentes q̃ aut dijs sacrificaret. aut lupanar intraret. ¶ Audiens hec virgo intra se cogitauit. q̃d facia hodie: aut martyr. aut ꝑgo altera a me inuideť. corona sc̃z virginitatis. sed nec virginitatz nomẽ agnoscit. vbi virginitatis auctor negat. nã q̃liter ꝑgo. sũ. si adulterã colã sc̃z deã. si adultez diligo. tolerabili' ẽ mẽtẽ hr̃e virginẽ q̃z carnez. vtrũ q̃z bonũ si haberi põt. si non vtrũq̃z saltem deo mẽte sim casta. et si nõ possum hr̃e corpus castũ siue intactũ. q. d. si nõ valeo hr̃e castitatẽ mẽtis & corpis. attamẽ vnũ seruare possum. sc̃z mẽtẽ impollutaz. si nõ dedero volũtatẽ ad polluendũ corp'. ¶ Et vltra apud se ait. Raab meretrix fuit. sed postq̃z deo credidit salutez inuenit. Et Judith vt adultero Holoferni placeret se ornauit. et tñ nemo eã adulteraz iudicauit: eo q̃ fecit religiõis amore siue ex fide. Si g̃ illa ꝑ castitatẽ seruauit & patriã: forte & ego dante deo seruãdo fidẽ: seruabo castitatẽ. Talib' itaq̃ animata exẽplis sum' ꝑba dñi mẽte habuit q̃b ait. Quicunq̃z ꝑdiderit aiaz suã ꝓpter me: inueniet eaz. Audite g̃ ꝑgines mirabile. ducit virgo dei ad lupanar: tunc magn' fact' est ꝯcursus petulãtiũ. claudit intrã lupanar virgo. sed extra certãt singuli q̃ primus eã inuadat. At illa manibz i celũ leuatis ait. Christe domuisti virgini feros leones: potes etiã domare feras hoĩm mẽtes. iudeis vnda se suspẽdit nõ natura sed tua misẽdia. Susanna ad suppliciũ genuflexit & adulteri triumphauit. Vindicat & nunc nomẽ tuũ. vt q̃ ad locũ adulterij veni. virgo discedã. Cõpleta ergo oꝛõne. ecce miles terribilis irrupit quez virgo timuit. Sed non immemor lectionis. Daniel inquit Susanã a supplicio liberauit. posset et in hoc lupi habitu ouis latere. habet et xp̃s milites suos &c. Ibi subiungit Amb. O virgo fides tua te saluam fecit. Tũc ait ad eam miles. Ne paueas soꝛoꝛ veni tanq̃z frater saluare aiam tuã. nõ ꝑdere. serua me vt tu seruer̃is. q̃si adulter ingressus sũ. si vis martyr egrediar. vestimẽta mutem'. Ꝓueniũt mihi tua & tibi mea. sz vtraq̃z xp̃o. tua vest. me vez militẽ & mea te virginẽ faciẽt. sume habitũ q̃ abscõdat feminã & trade mihi q̃ ꝓsecret martyrẽ. sume pileũ q̃ tegat crines. & abscõdat os. Volent enĩ erubescere q̃ lupanar intrãt: & ne respicies retro cũ egressa fueris: memoꝛ vꝛoꝛis Loth. Egredit g̃ virgo ŏ lupanari. & statim alter ingredit ad mechadũ cum ea. nõ enĩ nouerũt eã exeũtẽ. Cũ aũt ille itrasset ait. Quid ẽ hoc. puella ingressa est: vir videt. Ecce nõ fabulosũ istd: cerua ꝑ ꝑgine. Audiui etiã & nõ credidi q̃ xp̃s aquaz in vinũ ꝓuertit: forte & ita sic sexũ mutauit. Recedam' hinc dũ adhuc sumus qõ fuim'. nunq̃d et ego mutat' sũ. q̃ aliud cerno q̃z credo. Ad lupanar veni cerno vadimoniũ. i. pign' vl' fide iussoꝛẽ. ac si diceret. video virũ ꝑ ꝑgine et ego mutat' exeo. Adulter enĩ intrauĩ & pudic' exeo. Hz q̃d factũ est. certe dãnat' miles ꝑ ꝑgine. & ad supplicia ducit. Ita de lupanari dic̃ Amb. non solũ virgo sz & martyres exierũt. Cũ aũt videret puella militẽ ducere ad locũ supplicij venit & ipa. & sic sil' certabãt ꝑ morte. Cum autẽ miles diceret ego sum iussus occidi. te absoluit inia q̃n me tenuit. At illa clamare cepit. Nõ ego te vadẽ mortis elegi sz pdã pudoris putaui. si pudoꝛ q̃rit. i. castitas ꝑginitatz: manet sed pius si sanguis exposcit fideiussoꝛẽ nõ desidero. Ac si diceret. Ad custodiã virginitatis me te loco mei posui. non aũt vt ꝑ me

mortez subtres quam ego libēter sustíneo/ ego opprobriū declinaui nō martyriū: vestē: non fidez xpi mutaui / q si mihi pripis mortē: nō redemisti me, sz circūuenisti/ Cane qso nō ptendas ne ptradicere audeas. Noli eripe bñficiū qđ dedisti/ Ac si diceret/ Si me nō admittes morti: puabor virginitate quā in me custodisti. Et subiūxit/ possum ambo satisfacere sñie mortz, si prius me patiarz occidi/ In te habeant aliaz quā exerceāt penā/ q in virginem, pter pudorē/ Itaq gl'iosior eris si videarz ō adultera martyrē fecisse/ q ō martyre adulterā reddidisse/ Ecce qđ factū est, duo cōtenderūt z ambo vicerūt, nec dimissa est corona sed addita. Ipa principiuz martyrio dedit. ipe finē z effectū psūmauit/ Ecce quō de mirabilit hāc pginē pseruauit vt simul coronā pginū z martyrū attingeret/ qđ z factū est in katherina, z vltra ꝑ aureolā pfessor ipsa est psecuta, vt s/ Dedit enī ei dñs specialē progatiuā vt pdicaret in vita, qđ fuit ppriū officiū xpi/ Dedit etiaz ei in vita magnū donū vt mortē non timeret/ Dedit ei magnā charitatē in ptēplatiōe, magnaz pulchritudinē, magnā sapiam, z angelicā puritatez vt s. Ecce magna priuilegia katherine in vita. Scdo xps p ceteris eā priuilegiauit ī morte. K Patz illd: qr q̄dā priuilegia dē pluribz sctis in sua morte et passiōe cōcessit pticulariter: vni illd, alteri aliud, q oīa btē katherine in sua passiōe z morte pcessit, vniuersaliter. Primū puilegiū ē xpi visitatio. Et istud fuit in btō Johāne euāgelista, ad cui transitū xps cū suis discipulis venit/ Illud aūt priuilegiuz btā katherina silr inuenit/ qr cū esset in carcere: xps cū multitudie angelorz z pginuz ad eā descēdit dicēs/ Agnosce filia creatorē tuū, p cui amore laboriosum subisti cōflictū/ pstās esto qr ego tecū sum. Et istud est signū specialis amoris, qr xps Jobem z katherinā specialiter dilexit, ido circa tē pus mortz eoz illos visitauit. Scdm priuilegiū est celestis refectio. Et istud fuit ī Maria magdalena q celestib refectiōib pascebat/ Et in plib aliis sctis heremitis Istud etiā fuit in btā katherina q̄ lz in carcere fuerit posita, vt ibi fame cruciaretur p duodecim dies, tñ dē p colūbaz cibū sibi misit q̄tidie/ Et istud attestat in ea pcēptū mūdane dilectiōis/ Quia enī carnales delectatiōes pcēpsit, ido psolatiōib celestib nutriebat/ Vñ q cito filijs isrl' defecit farina de egypto in deserto: tā cito receperunt manna de celo, simul z ecōtra q cito in terrā, pmissiōis intrātes terrenos fructus comederūt: tā cito celestē cibū amiserūt. Tertiū priuilegiū est petitionuz exaudítio. Et istud fuit in sctō Blasio z sctā Margaretha q in sua passiōe deū rogauerūt, vt qui cūq in ipsoz noīe aliq̄d petierit a deo obtinebit/ Intellige dū assūt pditiōes ad exaudibilitatē orōnis req̄site, scz pie, p se et pseuerater/ Istud etiā priuilegiū fuit in btā katherina: q in sua passiōe deū orauit. vt q̄cūq sui memoriā agerēt aut in morte se sibi cōmēdarēt, vel ī tribulatiōe eā inuocarēt: diuine miscōie sentirēt effectū/ Et facta est vox de celo, q sic fieret vt postulauit. Hoc sp intellige dūmō assunt circūstātie orōis vt s. Hoc aūt ī ea attestat magnū sanctitatē/ Magne enī sāctitatis ē testimoniū qñ q̄s ī suis petitiōib meruit frequēter a deo exaudiri. Quartū priuilegiū est celi aptio. Et istud fuit ī btō stephano pthomartyre qui celos vidit aptos/ Hoc aūt silr fuit in btā katherina, q cuz decollari debuit vox ad eā facta ē/ Veni dilecta mea spōsa mea ecce ianua celi tibi apta ē/ Et illō attestat ī ea magnā pfectōez/ Nā celū special'r tribz aplis vicz viris pfectis, martyrib, z nouiter baptisatis. Ipa aūt fuit valde pfecta z martyr ī sāguine suo de nouo purificata/ Quītū priuilegiū ē angeloz visitatio z psortatio. Illud etiā fuit ī btō Martino ad cui obitū angeli accesserūt/ Ita btē katherine angeli astiterūt z obsequiū pstiterūt in vita, in morte, z post mortē/ In vita dū angelus eā cōfortauit, in pflictu cum oratoribz in passiōe mortis: dū angeli in carcere plagas suas punxerunt: vidente regina vxore Maxētij cū ingēti claritate, z rotas cōfregerūt. Post mortē, qr angeli el' corp' sepulture tradiderūt ī monte synai plus q̄ p. xx dietas a loco passiōis/ Et illud priuilegiū attestat in ea magnā puritatē virginitatis qr angeli virgines z puri sūt p naturā, ipa aūt p gratiam solum/ Ideo libēter cum ea angeli morabant. Sextū puilegiuz est lactis emanatio. Istud fuit in beato Paulo in cui decollatiōe vnda lactis emanauit.

Ita ꝛ factū est in beata katherina/ que dū decollata fuisset; ꝓ sāguine lac effluxit/ Et hoc in testimoniū sue magne puritatis virginalis vt supꝛa. Septimū est diuine lucis choꝛuscatio. Illud fuit in btō Petro in cuius martyrio maxīa lux emicuit/ et cuꝫ ipa luce eiꝰ aīa ī celū ascēdit. Ita ꝛ fuit in beata katherina. qꝫ vt supꝛa dixi dum in tenebꝛoso carcere clausa fuisset: maxīa dei claritas resplenduit/ Et fuit in testimoniuꝫ sue fame ꝛ ꝓuersatiōis. Iuxta illud Sap. xliij. O q̄s pulcra est casta generatio cū claritate/ ipa enī instar lucis habuit sublimitatē in situ. qꝫ eiꝰ ꝓuersatio sp erat ī celo/ Rectitudinē ī incessu. qꝫ oīa opa sua ad dei gloriā dirigebat. Pulcritudinē in aspectu. qꝫ plures suo exēplo ad dei amoꝛē trahebat. vt oꝛatoꝛes q̄nq̄gita. Porphirū cū ducēt militibꝫ ꝛ reginā cū mlt̄is alīs. Tertio dñs suā electā spōsaꝫ triplici ꝓuilegio post mortē honoꝛauit. Primū qꝫ eiꝰ coꝛpꝰ mirabiliꝛ honoꝛauit. eo q ipam vt ꝰ dictū est ꝓ angelos sepeliri fecit/ Et nō solum ꝟ. ꝟ in mōte synai sibi sepulcrū fieri fecit angelicis manibꝫ: in q̄ deꝰ legez dedit hūano generi: ꝛ cuꝫ moyse famulo suo familiariꝫ locutꝰ fuit tanq̄ amicꝰ amico/ In q̄ ꝛ moyses q̄draginta dieb ꝛ noctibus ieiunauit: ad designandū q ꝓ katherina dei sapientia plena fuit ꝛ deo familiariꝫ extitit/ ꝛ q ab oī amoꝛe mūdi pfecte abstinuit: ita vt vere ꝺ ea dici possit illud Esa. xj. Erit sepulcꝛ eiꝰ gloꝛiosum/ Et in ꝟ cōlocat cū sācto Clemēte/ cui etiā angeli in mari sepulcrū marmoreū fecerunt. Secō eā priuileglauit deus post mortē. qꝫ eiꝰ coꝛpus magno pdigio ill lustrauit/ qꝫ ex ipo resudat sacrū oleuꝫ qꝺ valet in salutē mlt̄oꝛ. Et q̄stū ad ꝟ silis fuit btō Nicolao: de cuiꝰ coꝛpe oleuꝫ manat/ ꝛ cūctos lāguidos sanat. Et istud est testimoniū sue magne miscōie. ꝓ oleū enī misericoꝛdia designat/ Tertio post mortē ꝓuileglauit eā dñs. qꝫ post aureā tribus aureolis eam decoꝛauit/ ita vt ratione virginitatis posset fructū centesimū/ siliter ratione martyrij cētesimū/ ꝛ rōne pdicatiōis cētesimū. Sm illud Mat. xiij. Semen cecidit in terrā bonā ꝛ aliud fecit fructū triceſimū ꝛc/ Terra bona faciens fructuꝫ triceſimū sunt boni ꝓiugati/ q̄ cū fide trinitatis decalogū seruauerūt. ꝛ ideo trigesima premia habebūt/ Bona terra faciens fructuꝫ sexagesimū sunt boni cōtinētes/ q̄ cum sex operib mīscōie decē ꝓcepta custodierunt. ideo sexagesima ꝓmia possidebūt/ Bona aūt terra faciēs fructū cētesimū sunt virgines: ꝓdicatoꝛes ꝛ martyres/ Et rōne illoꝝ beata katherina cōsecuta est triceꝛtena premia. Implorem⁹ ergo dilectissimā spōsaꝫ xp̄i beatā katherinā vt sicut in sua passiōe oꝛauit ꝓ fideliꝛ ꝛ deuote eaꝫ inuocātib: ita nūc nos eā inuocātes respiciat ꝛ suis ꝓcibus nobis veniaꝫ pctōꝝ nr̄oꝝ ꝛ q̄ salutis nr̄e sunt obtineat ꝓ xp̄m dñm nr̄m. Amē.

De sancta Katherina Sermo. CVI.

Wann. xxij.

Multe filie congregauerunt diuitias tu supergressa es vniuersas. ꝓuerb. vl. Hec verba ꝓnūciat eccl̄ia ad laudez et gl̄iaꝫ sctissime ꝟginis ꝛ martyrꝭ katherine/ cuiꝰ hodie celebꝛat festū eccl̄ia ꝓ vniuersū oꝛbē. ꝓpter mlt̄as eiꝰ virtutes ꝛ merita. q̄bꝫ spōso suo dño nr̄o Iesu xp̄o placuit et placere studuit/ Vnaꝫ ꝛ si oēs sctē virgines xp̄o dño placuerūt suis ꝟtutib ꝛ meritis. Ista tñ post virginē Mariaꝫ supgressa est vniuersas. iuxta thema Multe filie. In ꝟbis thematis Salomō duo tnuit. Prio ꝟtutes ꝛ merita oīm sanctaꝝ virginū cū dicit Multe filie ꝛc. Secō excellētiā virgis et martyrꝭ btē katherine inter illas. cū dicit. Tu supgressa es vniuersas/ De q̄ singulariter videndū erit/ Nemo dubitat q̄n oīm sctāꝝ ꝟginū ꝛ cuiuslibet earuꝫ merita sunt magna/ q̄bꝫ consecute sunt eterna cū spōso suo xp̄o gaudia/ Sed q̄bꝫ modis excellat katherina videbit infra. Et qꝫ sapiēs loq̄tur de diuitijs: diceret q̄s. De q̄bꝫ diuitijs intelligi debēt ꝟba sapiētis ī themate.

Ad ꝟ dicēdū est q ꝓ triplices sunt diuitie. scz ꝛpales. spūales. et eternales. De ꝓmis diuitijs dicit ꝓpheta in ps. lxj. Diuitie si affluant nolite coꝛ apponere. vbi dicit glo. Diuitias licet hre. sed nō eis inhereꝛe. naꝫ q̄ hō mēte illis inheret. tūc ad pctm̄ iduciꝫ. Sm illud apli. j. ad Timot. vj. Qui volūt diuites fieri incidūt ī tēptatōez ꝛ in laqueū diaboli/ ꝛ desideria mlta ꝛ inutilia ꝛ nociua: q̄ mergūt hoīem in interitū ꝛ pditionē/ Et subdit. Radix enī oīm malorū ē

cupiditas. Notāter dicit apl's, Qui volūt
siue cupiūt diuitias, non dicit: q̄ hñt, qz di
uitie haberi pñt sine pctō, aut cū pctō, sine
pctō: qñ iuste habenť siue possidenť, et ad
dei voluntatē distribuunť. Taliter btā ka
therina habuit diuitias. Hz cuz pctō: qñ
inordinato cū affectu habenť, sicut dic̄ p̄
pheta vbi s̄. Diuitie si affluāt nō, vel qñ i
iuste acquirunť aut possidenť, et tertio qñ
indebite dispensanť. Hcōe sūt spūales di-
uitie, z ille ꝓsistūt in trib⁹, scz i meritis: ꝑtu
tib⁹: z gratijs, q̄ quāto plura cōpam⁹ tāto
ditiores erim⁹. Tales diuitias habuerūt
sācte ꝙgines. z excellēter btā katherina: ta
les z nos cōportare p opa meritoria debe
mus. Secūdo tales diuitie cōsistūt in vir
tutib⁹: sine q̄b⁹ nulla sunt opera meritoria.
Nihil enī est nobis meritoriū nisi fuerit
virtutib⁹ adornatuz. Illas aūt diuitias ex
nobis siue a nobis acq̄rere nō possumus
z ex ꝑpijs laborib⁹: nisi de⁹ opeť in uobis.
Tertie diuitie spūales sunt gr̄e, has iterū
nullus lucrari pōt: nisi a largitore gratiaz.
Ut̄n ſm Bonauē. Gratia est donū dei per
quā aīa efficiť spōsa xp̄i. z filia p̄is eterni.
Et. j. Pet. v. De⁹ dator oīs gr̄e. Est tū ho
mo inexcusabilis si gr̄am nō habuerit: qz
gr̄a gratiz data p quā hō est a deo puēt⁹: sp
ꝑsto est libez arbitriū excitare. et cōmouere.
Et huic cōmotioni hō poterit ꝓsentire,
hoc est poterit facere qō in se est. z sic gr̄az
gratū facientē a deo recipe. Tertie diuitie
sunt eternales. ſm illud p̄s. Hlia z diuitie
in domo ei⁹. De q̄b⁹ dicit apl's ad Ephe.
iij. Det vobis dñs diuitias gl'ie sue. Et p.
uerb. viij. Decū sunt diuitie et glia. Et. j.
ad Coz. ij. Oculus nō vidit nec auris au
diuit nec i cor hois ascēdit q̄ ꝑparauit de⁹
diligētib⁹ se z̄. Has nūc diuitias possidēt
sācte ꝙgies cū xp̄o i celesti p̄ria. Et excellē
ter btā katherina q̄ supgressa ē vniuersas.
Hec de ꝑmo. Quātū ad scōm videndū erit
de excellētia beate ꝙginis katherine quō
ipa supgrediať vniuersas. B Ꝑro quo
notādū q⁹ btā ꝙgo katherina posť ꝙginez
Mariā ceteras ꝙgines i trib⁹ est supgres-
sa triplici vicz merito i q̄ singl'arissime pla
cuit xp̄o spōso suo, scz merito virginitatis,
martyrij, z p̄dicatiōis. Ex hoc aūt triplici
merito triplex sibi debeť aureola. Ꝑrio au
reola virginū rōne sue excellētis ꝙginitatz
q̄ pluries vt patebit impugnata suā castitā
tē intactaz seruare voluit soli xp̄o in hoc
mūdo tanq̄z singulari z amātissimo spōso.
De ꝟ legiť hist⁹ia quā etiā refert sanctus
Uincēt⁹ ordinis p̄dicator⁹ in q̄dā sermo-
ne de sācta katherina. q⁹ cū eēt magni regis
vicz Costi filia: dū esset septē annoz a p̄re
ad scholas poniť, z dū bone indolis eēt li
beralib⁹ studijs tradiť, Mortuo ꝑo patre
multi p̄ncipes in cōiugē eā habere affec-
tabāt. Quadā ꝑo vice speculū inspexit et
pulcritudinē suam ꝓsiderās dixit intra se.
Ꝑreter me nunq̄z pulcriorē vidi, nulluz g̃
maritū accipiā nisi sit tā pulcer, nobilis z
sapiēs sicut ego. Erat aūt q̄dā heremita sa
piens iuxta ciuitatē, ad quē xp̄iani iudei z
pagani cōfluebāt. Ad hunc katherina ve-
niēs p̄habita narrauit. Cui ille. Si vis or
dinabo tibi virū nobilē: pulcrū z sapientē.
cui silis inueniri nō pōt, sz timeo ne te du-
cat. Cui illa. Rogo attēte vt mihi ostēdas
eū. vt illuz videā. Cui ille. Expecta me. Et
oblata imagine virgis filiū i brachijs ha-
bēte dixit katherine. Ille similis est illi de
q̄ dixi. Cui katherina virgo. Virum nul-
lū ducā nisi habuero istū. Et sic recedens
nocte illa apparuit ei ꝙgo gl'iosa filiū suuz
hñs invlnis suis. quē videś katherina di
xit virgini. Date mihi hūc iuuenē. Mater
filio. Accipies hāc ꝙginē in spōsaz. Et no
luit sz magz renuit. Ꝑro q̄ btā katherina i-
gemuit adeo vt a somno excitaret. Et acce
dēs katherina heremitā singl'a enarrauit
illi. Et ille gauisus valde katherine dixit
Et filia p̄dixi tibi, q⁹ te nō duceret, q⁹ ei nō
placeres. sz scio fontē in q̄ si baptisaberis: ei
placebis. z cepit ei p̄dicare de passiōe xp̄i.
Tandē baptisata: domum redijt iocunda.
Eadē ꝑo nocte iterū apparuit ei in somnis
ꝙgo gl'iosa cum suo dilecto filio, dicens ei
Katherina vis filiū meū in spōsuz. Cui il-
la. Volo dña. Tūc ait mr̄ ad filiū. Vis il
lā in spōsaz. At ille. Volo. Et sic eā sibi cū
anulo despōsauit. Et tūc mr̄ cū filio dispa
ruit. Excitata katherina anuluz in digito
inuenit quē in amore xp̄i iugiter portauit.
Ecce iā patet quō xp̄s eā special'r in spon-
sam elegit cui z ipa suā virginitatē intactā
seruauit. merito g̃ sibi aureola virginū de
beť. Rōne secūdi meriti vicz passionis de
beť sibi secūda aureola vicz martyrū qua

katrina gerel'a. v. i.

xps eius sponsus eaz singulariter coronauit, pter multiplicia (vt patet ꝫ) tormẽtorũ genera, q̃ passa est p fide et amore spõsi sui xpi dñi vsqz ad mortẽ. Tertio rõne meritipdicatiõis debeꝯ sibi tertia aureola scz doctoz: q̃ iterum christus eam specialiter coronauit: eo q cum sapientibz scz oratoribz disputauit z eos deuicit z ad fidem cõuertit. Qaũt ratiõe istius triplicis meriti triplex sibi debeaꝯ aureola habeꝯ p magistz. dist. xlix. q̃rti sententiarũ. z doctores ibidẽ.

¶ Diceres cur solum sunt tres aureole et non plures, et in quo differt aurea ab aureolis. Ad hoc dicũt breuiter doctores ibidez q aurea est pmium essentiale, videlicet gaudiũ de deo. z debeꝯ victorie in cõmuni. Et sicut aurea pncipal'r est in ania, sic etiam aureola, sed p redundãtiã in corpore erit quedam decentia et fortitudo singularis repsentatiua aureole predicatoꝛi i oze: virginibus in illa parte: martyribus i cicatricibz vel alijs partibz corpis fm genus martyrij, vt statim ex aspectu corpoz sciaꝯ qualis quisqz martyr fuerit virgo vl doctoz. Est enī aureola pmiũ accidentale essentiali supadditũ, et fm Bonauenturaz est q̃dam decoz in corpore vel gaudiuz de tali decore z victoria, et sic totalis aureola est decoz in corpore et gaudium in ania de tali decore z operibus excellentis victorie pro christo factis, quibus sanctus talẽ decorẽ z singulare gaudiũ meruit. Aurea autem nihil aliud ẽ qz premiũ essentiale beatoz, siue beatitudo essentialis ꝯsistẽs i clara dei visione z pfecta, cum gaudij fruitione, qõ habent beati in deo clare sic viso et amato, per quaz beatitudinẽ rõnalis creatura pfecte cõiungit deo, z dicit corona p similitudinẽ. quia meritũ quo illud pmiũ hic meret fit cum quadam pugna. fm illõ Job. vij. Militia est vita homis sup terram. modo victorie debeꝯ corona. Dicit etiã corona ideo, quia p hoc pmium fit homo particeps diuinitatis q̃dãmodo, z sic per hoc fit particeps regie dignitatis, fm illud Apocal'. v. Fecisti nos deo nostro regnum z sacerdotes. Corona aũt est ꝓpriuz signũ regie dignitatis. z ideo essentiale pmium quo homo sic fit particeps deitatꝭ z q̃dãmodo regie potestatis dicit corona. Etiã corona significat quandã pfectionez ratione figure sue circularis, que ẽ pfectissima figurarũ. eo q non habet initiũ neqz finem. Et ex hoc etiã ꝓuenit pfectioni beatorum in patria que finem nõ habet sicut corona in sui rotunditate. Aureola aũt dicit coronula diminutiue, z est pmium accidentale vt supra. Sunt aũt tres aureole z nõ plures. Primo ideo q solũ sũt tres vires anime, scz rationalis cui debeꝯ aureola cõfessoꝛ. cõcupiscibilis: cui debeꝯ aureola virginũ. Irascibilis: cui debeꝯ aureola martyrũ. Secundo ideo quia tres sunt principales inimici aie ꝓpter quoꝛ victoriã danꝯ aureole. Pro victoria carnis daꝯ aureola virginuz. Pro victoria demonis aureola cõfessoꝛ. Et p victoria mũdi aureola martyꝛ. De qbz in alijs sermonibz melis plura dixi q̃ breuitatꝭ gratia trãseo. Dubitaꝯ: ex q̃ dictũ est q btã katherina triplici merito supgreditur omes alias virgines post virginẽ Mariã, scz merito virginitatis, martyrij, z pdicatiõis, in qbus tñ excellit alias virgines merito virginitatꝭ. cũ z alie virgines castissime fuerũt vsqz ad finẽ vite sue amore spõsi sui dñi nostri Jesu xpi, vt barbara, margaretha, dorothea, agnes ꝛc. et mlte alie. Ad ꝟ dicẽdũ est q btã katherina iuxta thema supergressa est vniuersas allas i diuitijs, qs acq̃siuit merito ꝟginitatꝭ, patz: qz tãto ẽ ꝟginitas maioris meriti, qnto plꝰ hz trabentia ad incõtinentiam qbz resistit. D Et talis fuit virginitas beate katherie. Et hoc ostẽdi põt ex quinqz causis, videlicet iuuentute, quia erat tũc. xviij. annorũ. pulcritudine, quia erat incredibilis pulcritudis. Abũdantia qz successit parẽtibz i diuitijs. Libertate et securitate qz dña suoꝛ remãsit, et mltiplici sollicitatiõe siue tẽptatõe qz mũeribz z terroribus agitata et pulsata. Pro dixi q iuuẽtus eã merito trabere debuit ad carnis libidinẽ, qz tunc erat. xviij. annoꝛ, q̃ cum cesare z oratoribz disputauit. Cum iam pater eiꝰ esset defunctꝰ et mater: z ipsa sola domi relicta in delicijs. Iuuẽtꝰ autẽ multis ẽ causa lasciuie. fm illud Eccẽs. xj. Adolescẽtia enim z voluptas vana sunt, sed iuuentus sibi nocere nõ potuit, quia cordis maturitatẽ seruauit. fm illud Sap. iiij. Cani sunt sensus hominis et etas senectutꝭ vita immaculata. et corpus suũ castigando in

seruitutē redegit. Exemplo apli. j. Cor. ix

¶ Secūdo habuit pulcritudinez. qz vt dicit in eius legēda erat incredibilis pulcritudinis z oim oculi admirabilis videbat. Pulcritudo aūt mirabilis vt frequēti est causa ruine. Jō statim post ybba themat. Prouerb. vi. sequit. Fallax gra z vana ē pulcritudo: mulier timēs deum ipsa laudabitur Et Prouer. xj. Circuli aurei in naribz suis mulier pulcra z fatua. Videm eni qz pulcre maiores hūt tēptationes extraneas qz deformes. Pulcritudo aūt corpis exterior btē katherine nocere nō potuit. qz post baptismū solū de pulcritudine interiori cogitauit. sm illō ps. xliij. Dis gl'ia eius filie regis ab int. ℰ Hāc aūt occasionē pcti p pulcritudinē vitare voluit q̄dam adolescens noīe spurius de q̄ narrat Valeri. maximus li. iiij. qz cū esset excellētis pulcritudinis z mira specie: plurium feminaz illustriū sollicitaret oculos z ex h̄ viris earū et parētibz se suspectuz sentiret. foris decorem vulneribz abstulit. deformitatēqz sue facieī magis esse voluit qz pulcritudinē esse irritamētū aliene libidis. Ecce iste pulcritudinem facieī deposuit. quā oēs naturaliter desiderāt. z nos p̄ tritionē nolum⁹ amouere turpitudinē facieī spūalis q̄ naturaz decorat z oculos dei ad tracundiā puocat. Debet aūt pctōr facere diligētiā ad recogitandū pctā. ppria. nō aliena. nisi causā talib⁹ dedisset vel aliquā culpam in talibz hret fraterne arguēdo. Tertio habuit rex abūdātiā. qz patri suo qui rex erat in diuitijs magnis successit. Ista aūt abūdātia sic et voluptas solet esse multz occasio luxurie sm illud ps. lxxvij. Prodijt q̄si ex adipe iniq̄tas eoz. qz diuites frequēter sunt in crapula q̄ mouet ad luxuriā. ℱ Un Bern. i parabola de ethiopissa dicit. Tria sūt p q̄ diabol⁹ pcipue capit aias puellaz. s. pecunia: auro. z argēto: potatiōe vini z choreis Ecce quō ꝑgines triplr decipiunt. Inter oia eni christianoz ceu tamia. sola duriozia sunt castitatz. prelia. vbi q̄tidiana pugna. z rara victoria. vt dicit Aug. in q̄dā sermone Hec aūt btē katherine nocere nō potuert. qz abūdāter fuauit tpantiā. sm illud Prouer. xxx. Est q̄si dives cū nihil habeat. et ē q̄si pauz cū i diuitijs mltz sit. Quarto habuit libertatē z securitatē. qz sul z suoz domina remāsit. nimia aūt libertas in muliere est piculosa. Jōb vi. Eccl. vij. Filie tibi sunt serua corp⁹ illaz. et non ostēdas hilarē faciē tuā ad illas. Et ī ps. vt s̄ oz de his q̄ habēt libertatē z securitatē. i laboze hominū nō sunt. z cū hoibz nō flagellabūtur sed cum q̄bz flagellabunt: certe si non penituerint: cuz demonibz. Ideo sequit in ps. Jōb tenuit eos superbia: optl sunt iniq̄tate z impietate sua. Et ibidez seq̄tur. Prodijt quasi ex adipe ce. Sed q̄uis btā katherina fuit libera z secura: habuit tñ dei timorē. ideo sibi libertas z securitas nocere nō potuerūt. sm illud Prouerb. vlt. Mulier timens deū ipa laudabit. ¶ Quinto passa ē multiplicē sollicitatiōez siue tēptationem sollicitata eni fuit mūeribz z terroribz. multe aūt sunt ꝑgines aut mulieres q̄ advnaz horam cadunt in luxuriā. vicz vel p munera vel p terrores. ¶ S Sz diceres. Quō fuit sollicitata muheribz cum dives fuerit. Rndet tripliciter. quia tyrann⁹ tria sibi p̄miserat mūera. scz diuitias. copiā infinitā. ¶ Secūdo dignitatē maximā vt videlicz secunda esset in palacio post reginā. Et gloriam imensaz vt sibi in foro erigeret statuā z ab oibus eam adorari faceret. Sz beate katherine illud nocere non potuit. quia diuitias contēpsit. dignitates respuit. et gloriam mundanaz abhorruit. ꝓter qō dixit tyrāno psequēti eam. Desine talia dicere q̄ nefas est etiā cogitare. Q aūt terroribz fuit impulsata: patz. qz cōminationibz z tormentis. Istud aūt sibi nocere non potuit. qz p christo mori non timuit. Juxta illud Matth. x. Nolite timere eos qui occidūt corpus z post nō habēt amplius quid faciāt. sed potiꝰ eū timete q̄ pōt corp⁹ z aiam pdere et mittere in gehennam. Ex his ptz quomodo beata virgo katherina supgressa est vniuersas alias virgines in virginitate. q̄ eni virgo tot tēptationes habuit. et vbi nunc inueniret virgo q̄ in tot tēptationibus staret: habēs tales carnis tēptationes quintuplices et grauissimas. De nulla etiam virgine legit que sic fuisset iuuenis. pulcra. abundans. libera z secura. Et cum hoc multipliciter muneribus z terroribus tēptata. Recipiant ergo omnes virgines exēpluz in hac p̄clara virgine ne cadant in carnis tēptationes. et si tēptantur

vt resistāt fortiter sicut fecit sctā katherina Ideo deberēt oēs ꝑgines et vidue imo et maritate tēptate ad luxurīā īplorare auxiliū btē ꝑgis katherine, qđ vtiq; eēt efficacissimū: sicut ipa in sua passiōe a spōso suo hoc impetrauit. Dubitat scđo quō beata ꝑgo katherina alias ꝑgines supgredit siue excellit officio ꝑdicatiōis: cū tñ inhibitū sit mlieribꝫ ꝑdicare vt dic̄ apls. j. Cor. xiiij. Mulieres i eccl'iis taceāt. ℣ Ad ꝫ dicēdū ē q; lz inhibitū sit mulieribꝫ officiū ꝑdicationis vt hr̄ in ca. xxj. q. j. addicimus, & dis. xxiij. mlier. Quibusdā tñ a spū sancto fuit ꝫ ꝓcessum ex q̄dam ꝓrogatiua gr̄e singl'aris. Et dicit glosa ꝑdicti capituli Mulier, sup ꝫbo nō ꝑsumat. Hoc enī sacerdotale ē officiū. Et notāter dic̄ text⁹ capituli. Mlier viros scz docere nō ꝑsumat & xxxiij. q. v. c. mulieres ōr masculos. Btā ergo katherina ꝫbū dei ꝑdicauit ex singulari ꝓrogatiua, & multos ab errore ꝓuertit Et q̄tuz ad ꝫ supgressa est vniuersas. Diceres, tñ etiā alie ꝑgines & mulieres ꝑdicauerūt ex singl'ari ꝓrogatiua & gr̄a spūssācti sicut Maria magdalena, Martha, Barbara, & sic de alijs, quō tūc katherina in ꝫ officio supgressa est vniuersas. Rñdet q; lz alie etiā ꝑdicauerint, tñ oēs supgreditur katherina post ꝑginē Mariā. Alie enī cōuertebāt hoies popl'ares, hec reginā & ꝑncipē, sicut vxorē Maxētij ipatoris, & ꝓphirīū ꝑncipē militie. Alie ꝓuertebāt simplices & illitteratos, hec aūt ꝓuertebat q̄n quaginta rhetores & ꝓhos ex varijs puncijs vocatos & electos. Alie erāt ꝓtēte simplici eruditiōe. Hec aūt ꝑ varias ꝓclusiones sillogismoꝝ allegorice, methaphorice & mistice cū cesare & oratorib⁹ ꝑdict⁹ disputauit & illos ꝓclusit. Alie i ꝑdicādo habuerūt sapiaz infusam, hec aūt vltra ꝫ habuit sciam acq̄sitā in septē artibꝫ liberalibꝫ, et maximā cū ꝫ habuit eloquētiā, ꝓterea dixit ipator oratoribꝫ, Est apud nos puella spūsācto & prudētia incōparabilis. Sil'r dixit katherine, Iudiuim⁹ tuā eloquentiā & miratī sum⁹ tuā prudētiā. Ipsa enī habuit magnā ꝓstātiā dicēs, Fac q̄cūq; aio cōcepisti, paratā enī me vides ad oia sustinendū, sic & dixerūt rhetores, Nullus añ nos vnq; stare potuit q̄n a nobis vinceret, hec aūt puella sic nos vicit vt ꝫ eā aliq̄d dicere aut oīno nescimus: aut penit⁹ formidamus. Ecce quō btā ꝑgo katherīa officio ꝑdicatiōis alias virgines ꝓcellit. ℣ Dubitat tertio quō btā virgo katherina supgredit vniuersas merito martyrij. Rñdet q; mlt'iplr, nā alie vnū vl' duo genera martyrij passe sūt, hec aūt q̄ntuplex gen⁹ martyrij passa ē, vt ꝓz infra, qz fuit q̄ntuplicit punita, vicz scorpionibꝫ flagellata, sed i remediū ab angelis celesti vnctiōe vncta fuit in carcere. Sic flagellata & lacerata i obscuro carcere clausa, sed in remediū celesti luce perfusa a xp̄o visitata. Fame cruciata xij. diebꝫ sine victu i carcere: sed colūba cibū deferēte nutrita. Super rotas horribles extēsa, ꝫ ab angelo rota destructa multitudine gētiliū interfecta. Demū decollata, ꝫ ab angelis in montē synai deportata Hz ꝫ acerbitatē haz penaz habuit q̄ntuplex adiutoriū siue q̄ncꝫ adiutoria diuinaz ꝫsolationū supdicta. ℣ Dubitat q̄rto exq̄ btā katherina tātuz ē ꝑpessa martyriū in q̄ tñ el⁹ martyriū est ꝑfectū siue honoratū. Rñdet q; i tribꝫ, vicz qz habuit honorabile obsequiū angeloz ꝑ spacium viginti diez. Honorabile sepulcz i mōte synai angelicis manibꝫ ꝑparatū. Gloriosuz miraculū, qz oleū stillauit de el⁹ corpe. De ꝓmo ꝓz qz angeli ꝓsueuerūt deferre aias Hz i b. katherina detulerūt el⁹ corp⁹, imo sic sibi obsequiū ꝑbuerūt, sic cū angelus in ꝫflictu cū rhetoribꝫ ipam ꝫfortauit, & i martyrio suo dū el⁹ plagas punxit, & post mortē dū multitudo angeloz el⁹ corp⁹ ad montē synai ꝑduxerūt. De scđo q; habuit honorabile sepulcrū ꝓz, qz i mōte synai sepultū ē corp⁹ qđ fuit signū magne amicicie & sapie cum deo vt ibi sepeliret vbi de⁹ legē dedit moysi. & cū eo familiarit vt cū amico locut⁹ est. Et ibi Moyses, xl. diebꝫ ieiunauit. De tertio q; habuit miraculū gl'iosuz, qz ō el⁹ corpore oleū manauit: significādo q; ipa pia & misericors extitit, qz ꝑ oleū misc̄dia significat. Oleū enī hz ꝫtutē penetratiuaz, sic el⁹ cor misericordiā pauperum penetrauit, oleū etiā supnatat oīb⁹ liq̄ribꝫ, ita misc̄dia aiam ad dei sil'itudinem eleuat & sibi ꝓ ceteris virtutibus assimilat Luce. vj. Estote misericordes sicut & p̄r v̄r misericors ē. sic btā ꝑgo katherina suis dilectis se inuocātibꝫ

De sancta Katherina

miscōiam impēdit. ¶ Nō bñ declarat petr⁹ rauennas in li. gestoꝝ notabiliū de beato Sabino Mediolanen. epō. qui katherinam a iuuētute sibi spōsaꝝ elegit. z post virginem mariā deuote sibi seruiuit. Ulū cū ad terrā sanctā cū abbate Cassino theodorico de mōte pfect⁹ ad tūbā sancte katherine pcesserūt: adtūctꝫ sibi duob⁹ capellanis. sex militib⁹. et famulis triginta. ī pede mōtis crudelissimū ducē saracenum obuiā habuerūt: q̄ eos detinuit nec ascēdere mōtē vt petebāt pmisit. sed lingua. naribus. aurib⁹ z sūmitatib⁹ digitoꝝ et pedum amputatꝫ. z mēbra iussit vt igne cremarentur: z sic semiuiui in mōtē veherent. dicēs. Uidebo q̄d valeat sepulcri hui⁹ visitatio. Et adiecit. Cū vobis mēbra renascent q̄ impossibile est fidei vestre adherebo. z sic iussit illos in aialib⁹ ad sepulcrum deduci vbi mox abbas mortuꝰ Sabino orante sic potuit. Circa mediū noctis ꝓo mōs synai tot⁹ cōtremuit. tātusq̄ pauor ducē inuasit. vt inde effugere vellent sed nō potuerunt. lux tūc desup venit vt dies putaret p triū horaꝝ spaciū. vt nō solū vicini sed etiā saraceni in remotis locis ꝓstituti hora eadē vigilātes diē claꝝ crediderūt fore factuꝫ et synai mōtē in solē ꝓuersū estimabāt. z ecce btā katherina de sepulcro pcessit. z mēbra trūcata Sabini epi inunxit. z statim pstine sanitati sūt restituta. Inde sabin⁹ plen⁹ gaudio pedib⁹ ei⁹ se aduoluit. Cui ipa ait. Christ⁹ spōsus me⁹ pat⁹ est me honorātes honorare. mane offer sibi sacrificium. z de oleo q̄ sudat ō sepulcro meo singula mēbra abbatꝫ punges. z pstine restituet sanitati. z appbendēs ei⁹ dexterā pcioſū anulū digito ei⁹ imposuit z cartulā tres rigas habentē. Prima. Sabine be lre sūt signa inter me et te ppetue dilectiōis. Secūda. Fecit tibi merituꝫ ingēs dolor: faciet tibi gaudiū vehemēs amor. Tertia. Ducē baptisabis san⁹ ad ꝓpria remeabis. sicq̄ decēnio laudabiliter expleto mecum eris ī celesti palacio. q̄ factū ē. vñ z hec carta cū anulo hodie cernunt in mediolano. pfat⁹ autē dux mane ascēdēs montē inuenit epm celebrātē z obstupuit. z post vnctiōez abbatis oib⁹ videntib⁹ reuixit oib⁹ mēbris itegre. q̄ viso dux cū militis cōpūgit. z ab epo baptisat. Et q̄ sine heredib⁹ erāt terrā suā vēdidit z magnā substātiā fratrib⁹ in monte synai distribuit. rome pfect⁹ in mōte cassino fact⁹ est monach⁹: beate vsq̄ ad finez vixit z monasteriū virginū q̄ō aula ōr fūdauit de suis facultatib⁹ sufficiēter. Alio exēplū de monacho rothomagēsi q̄ ad ei⁹ sepulcr⁹ venit z septē āns ī ei⁹ fuit⁹ māsit. z oranti onib⁹ suis vnū articulū ō manu ei⁹ ipetrauit. in cui⁹ morte katherina affuit. z videntibus fratrib⁹ aiam ei⁹ chorꝰ angeloꝝ sociauit. Aliud exēpluꝫ cuiusdā adolescētis sibi deuote singul' diebꝰ mane ecclīaꝫ ī btē katherine honore ꝓsecratā visitātis. vxorē vicinā ptui spū zelotople sibi man⁹ inūctētē. q̄ alia accederet ad pces ipi⁹ suscitauit. Itez puulū filiū regis anglie timore sui mgri ō pōte cadētē: ad clamorē pfati mgri. O dña katherina suscipe z tuere: euꝫ sub vndis p diē naturalē tanq̄ in domo ꝓseruauit illesum. Itē de sacerdote tralectensi q̄ in festo katherine faciebat solēnitatē z ꝓiuniū. cuius camerā infregerūt fures tpe diuiniꝝ. q̄ acrissa pcussi ianuā egredi ñ potuerūt z abcisum caput canis ꝑ eos latrauit donec familia z sacerdos venientes: fures deprēderūt. Ecce q̄nti meriti est btā virgo katherina. ¶ Hāc aūt ꝓginē katherinā de⁹ mirabil'r glorificauit ī vita. ī morte. et post mortē. In vita: cū sapientissimos doctores edocuit de vno deo vero colendo iesu xpō z eos ꝓuicit z ad passionē vna cū Porphirio ꝓncipe z regina pduxit vt patet supra. ℣ In morte. nā alīs sctis legit xps apparuisse z ipos vocasse vt Johānē euāgelistā. Alī legunt oleū sudasse. vt Nicola⁹. walpurgis. Alī ī passiōe lac p sanguie fudisse vt Paul⁹. Alīs legit sepulcrū pparatū angelicꝫ manib⁹ vt Clemēti ī mari. Alī legūt ī suis petitiōib⁹ exaudiri etiaꝫ p inimicꝫ vt stephan⁹. ¶ Hz hec oīa fuisse ī btissima ꝓgine katherina testat ei⁹ legēda. ei⁹ etiā sepulcrū z monasteria ibidē ꝓstructa tricentoꝝ monachoꝝ ferē. Soldan⁹ et alī saraceni multū honorare z ꝓmis ibi futentib⁹ largiter puidere. ꝑcipue his qui habitāt sub mōte synai ī monasterio. sub q̄ sūt alī. xij. fratres p giꝝ eccl'ie ī mōte ī cellis hītātes. ℣ ꝑ⁹ mortē etiaꝫ de⁹ eā glificauit qz triplici aureola vicꝫ doctoꝝ. martiꝝ z ꝓginū eā ornauit. fuit etiā ꝓgo. xvij. ānoꝝ cū maretiū z alios idolatras arguit z ꝓclusit. fuit etiā

doctrix illoz qs ꝺcluſit: z tandē martyr effecta oīa tormētoz genera ꝓpter xp̄m p nihilo reputauit z totā vitaz ſuam deo dicauit, vñ benemerito nō ſolū corpis z aīe cōmunib⁹ dotib⁹ btōz de⁹ eā glorificauit ſed et plurib⁹ gratijs z ꝓuilegijs eā magnificauit in vita, i morte, z poſt mortē vt audiſtis, vbi lā vltra multos ſāctos trib⁹ aureolis reſplēdet in celis. Ipaz ergo hodie deuote iplorem⁹ vt deū oret p nr̄is reatib⁹, q⁹ ſi de⁹ eaz exaudiuit hic in terris qñ nō clare cognouit defect⁹ nr̄os: q̄nto magz illā nūc exaudit in celis cuz clare oēs defectus z etiā neceſſitates ſe implorātiū cognoſcit, z maiori charitate ſponſo ſuo dño ieſu chriſto iuncta conregnat per infinita ſecula. Amen.

Sermo de ſancta Barbara. CVII

wann. xxiij.

QVeſiui mihi eā ſponſam aſſumere et amatoz fact⁹ ſū forme illi⁹. Sap. viij. In his ꝙbis Salomon oſtēdit q̄ntū habuerit deſideriū z affectiōez ad ſapiam inueniendā, q̄ntū etiā habuerit amorē ad eā nūc inuētā: adeo, q⁹ dilexit eā tāq̄z ſponſā. Poſſūt aūt hec ꝙba q̄uenienter recitari ad laudez gloriose ꝑginis barbare vt p ea deū intelligi q̄ntū deſideriū aſſumēdi eaz i ſpōſam habuerit dei filius dicēs Queſiui ⁊c. Ac ſi diceret. Et multz illā ſpecial'r q̄ſiui mihi aſſumere in ſpōſam ꝓpter ornatuz morū z vite illi⁹. Et ꝫ̄ eſt qđ ſequit, z amatoz fact⁹ ſum forme illi⁹, nō vtiq̄z forme ſine pulchritudīs exteriozis: q̄ vana ē z trāſitoria et multis laqueū p̄ſtat eterne dānationis, ſz forme interiozis in aīa q̄ eſt in ornatu virtutū. Quia oīs gl'ia filie regis ab int⁹, vt audiſtis ſup̄ i feſto katherine z alijs feſtiuitatib⁹ ꝑginū z btē ꝑginis. Jđo rōne interiozis pulchritudinis dñs q̄ſiuit z aſſūpſit ſibi in ſponſam beatā barbaram, z factus eſt amatoz forme illi⁹. Pro gr̄a. Aue maria. Queſiui mihi eam ſponſaz ⁊c. vbi ſup̄. In q̄b⁹ ꝙbis duo nobis inſinuant p laude virgis btē z martyris barbare. Primo ipſi⁹ ſpōſi dignitas z deſideriū ad ſpōſā ſuā beatā barbarā, z p conſequēs ad quālibet aīam ꝓtutib⁹ ornatā. dignitas q⁹ de⁹ ego ſcz de⁹ deſideriū queſiui mihi eā ſponſam. Scđo inſinuat inter ſpōſū z ſpōſam ſingularis amicicia z charitas cum ſublimi glā. Et amatoz fact⁹ ſum forme illi⁹. A

Circa ꝓmū cū dr Queſiui eā mihi ſpōſam Eſt notādū, ſicut ſponſus naturaliter deſiderat ſponſam ꝓpter plem, ita dei fil⁹ deſiderauit beatā barbarā in ſpōſaz ꝓpter plem. Proles aūt ꝓpter quā xp̄s deſiderauit ſpōſam ſuā nihil aliud ē q̄z op⁹ meritorijū. Deſiderauit ergo xp̄s ſponſam ſuā, q⁹ ſcluit multiplicē plē ex ea genituram, id ē abū dāter opa bona p eā pficī. Jdeo merito eā deſiderauit tanq̄z arboreꝫ fructiferam. De hac prole etiaz ait ſaluator Mat. vij. Oīs arbor bona facit fructū bonū. Dixi notanter ſicut ſpōſus naturaliter deſiderat ſponſā ꝓpter plē. Jta enī ait pha⁹ ij. de aīa, q⁹ naturaliſſimū opeꝝ in viuentib⁹ eſt generare ſibi ſile, lz ꝓtraria intentiōe z puerſa et q̄nq̄z p voluptatez carnis excecata rōne plures ſibi ſpōſas q̄rūt non ꝓpter plē ſz ꝓpt delectatiōez. B Et timeo qđ dolēdū ē q⁹ illoz ſit maior ps nō attēdētes triplex bonū mr̄imonij ſcz fidē, plem, z ſacr̄m, vt dic̄ mgr̄ in. iiij. ſnīaz. diſtin. xxxj. Et ſubdit ibidem, z ſunt ꝙba Auguſtini. In fide attendit ne poſt vinculū ꝺiugale cū alio vel cū alia coeat. In ple: vt amāter ſuſcipiat z religioſe educat. In ſacr̄o: vt cōiugiū non ſeparet z dimiſſus vl' dimiſſa nec cauſa prolis alteri ꝺiungat, p̄ñt tñ vt mgr̄ ait ſeparī corpaliter cauſa fornicatiōis vel' cauſa religionis ex cōmuni ꝺſenſu ſz nō ſacramētaliter ſi ſūt pſone legitime cōiūcte, q⁹ adhuc ſemper manet vinculū cōiugale inter eos. Et illis patet q⁹ ſi quis ducit vxorem ſolū cauſa delectatiōis non cauſa prolis aut vt tande fornicatiōis, non tanq̄z ſponſaz: ſed tanq̄z meretricem eaz deſiderat. Secundo patet q⁹ xp̄s dom̄in⁹ in ſua ſponſa btā barbara inuenit ſpūaliter oīa tria bona matrimonij p̄dicta, fidem: quia nunq̄z poſt fidem ſuſceptā ad idola aut creaturā fidem cōuertit et operib⁹ eam ornauit. Proles quia multa opera bona ſponſo ſuo valde placentia perfecit in proſperis z in aduerſis, vt docet eius legenda. Sacramentuz, quia vinculum fidei promiſſe et coniugij cum chriſto vſq̄z ad mortem non irritauit, et poſt mortez eternaliter ſibi in celeſtibus ꝺiuncta| manet. C Scđo notāduz q⁹

christus dñs sponsaz suã q̃siuit nõ in loco carnalis voluptatis, qz locꝰ ille lutosus ẽ. Nõ decet aũt regẽ reguz in luto recũbere, q̃euit aũt ī arto p̃sepio. Qui g̃ vult vt xp̃s dñs aiaz eiꝰ assumat in sponsam vadat ad p̃sepiũ arte pnie z aspitatz, ille enī est locꝰ cõgruꝰ tãti spõsi, ꝓsidera matrez spõsi culꝰ purissima ẏginitas abhozret pstibulũ voluptatis, sz non abhozret eiꝰ pfundissima hũilitas stabuluz pauptatis, putas aũt q̃ filius dimittat matrẽ suã solã in stabulo z veniat tecũ iacere ī pstibulo, absit. Scõo xp̃s spõsus nõ quesiuit spõsam suam ī foro mũdane negociationis vbi est cõcupiscentia oculoꝝ. id est cupiditas terrenozũ, sed in cubiculo deuote oz̃onis, patet, quia nõ est negociatoz terrenozũ sz aiaꝝ, q̃ vult ergo aiaz suã xp̃o despõsare videat vt mũdet domũ ꝓscie sue p ꝓtẽptum terrenozuz. Cañ. iij. Pervicos z plateas q̃siui zc, z nõ inueni. Et sequit. Post paululũ cũ ptrãsissem scz tumultũ mundi inueni quẽ diligit aĩa mea. Tertio xp̃s nõ q̃rit spõsaz suã in comitatu pompe secularis, sz in tẽplo vbi est domꝰ oz̃onis, patet ex illo ps. Audi filia z inclina aurẽ tuã. Et sequit. Et obliuiscere pp̃lm tuũ. Ideo dicit saluatoz Mat. v. Tu aũt cum oraueris intra cubiculũ tuum z clauso ostio ora patrẽ tuũ in abscõdito z reddet tibi. Sicut enī xp̃s dũ a Maria q̃reret nõ est inuẽtꝰ in foro vel seculari põpa sed ī tẽplo docẽs Lu. ij. Ita nec vult q̃rere sponsã suã in publico vel ī mũdano cõuẽtu, sed in tẽplo hoc ẽ ī ꝓscĩa pura. Ex illis patet q̃ xp̃s dñs nõ q̃rit spõsã suã in loco vbi fetet ꝓcupiscentia carnis: sed ī arto penitẽtie p̃sepio, nõ in foro vbi feruet ꝓcupiscẽtia ocꝰ oꝝ, sed in secreto ꝓscĩe, nec ī comitatu vbi regnat supbia vite, sz ī scola hũilitatis in tẽplo vicz materiali z spũali. Ex q̃ inferꝝ q̃ dñs in triplici loco q̃rit spõsaz suam, vicz in pnia, in pura ꝓscia, et in tẽplo. Quecũq; g̃ aĩa vult despõsari xp̃o sponso dignissimo viuat ī castitate nõ in voluptate, in ꝓscie puritate, nõ tpalĩ rez cupiditate, z humilitate, nõ in tumoze supbie. Hoc vtiq; fecit btã virgo z martyr Barbara q̃ nõ mãsit in luto ꝓcupie carnalis, qz p̃ri eã volẽti despõsare potẽti respuit carnale cõiugiũ. Nõ inhabitauit ī foro siue in publico sed reclusa in turri, nõ vixit in fastu supbie sed in hũilitate, qz magꝫ ī hũilitate voluit p̃ christo ꝓfusiones z verbera sustinere q̃z ī supbia diabolo militare. D Jõo dignissimꝰ spõsus xp̃s dñs: imo nõ solum dei filiꝰ sed z deꝰ p̃ z deus spũssanctꝰ ipaz in spõsã assumpsit, sicut ipa mysteriũ trinitatis spõsi sui ī mysterio triũ fenestrarũ in turri repsentauit. Ecce alloquit beatã barbarã deꝰ p̃ dicẽs. Quesiui mihi eã spõsaz assumere. Dicit ad eã deꝰ filiꝰ. Quesiui mihi eã spõsã assumere, z deꝰ spũssanctꝰ dicit Quesiui mihi zc. p̃ vt ostẽdat ī ea suam potẽtiã qz diuina sibi assistẽte ẏtute z potẽtia nec ẏbis nec verberib nec verecundia vinci potuit vt recederet a spõso suo, non vtiq; ẏbis et psuasiõib p̃ris nec iudicis ī duci potuit vt idola coleret: sz minas mortis adderẽt, neq; ẏberib p̃ris q̃ multz verberib z vulnerib eaz affecit, et oĩa victualia ei subtrahens, in opaco carcere eã reclusit, neq; ẏberib iudicis q̃ iussit eã nudam multz plagz torq̃ri z membra lesa aspo cilicio fricari, ita vt tota ī sanguĩe volutaret z postea eã iussit in carcerẽ mitti, sed assistente sibi potẽtia p̃ris vinci nõ potuit. Filius aũt sibi eã spõsã q̃siuit vt ī ea ostẽderet suã sapiam. Nunq̃d magna ẏgis sapia q̃ mysterio triũ fenestrarũ in turri ad eiꝰ imptuz factaꝝ psonaꝝ trinitatẽ in diuis exposuit z essentie vnitatẽ dicẽs. Tres sũt q̃ mũdũ illũinãt, p̃ z filiꝰ z spũssanctꝰ vnꝰ deꝰ. Ecce quõ fuit ī ea ostẽsa sapia filij. Jõ xp̃s dñs spõsus suꝰ eã post plagas z vulnera in carcere reclusam cõfortauit cũ ingẽti luce sibi apparẽs z ab oĩb vulnerib z plagis eã sanãdo liberauit. Spũssanctꝰ ꝓ sibi eã spõsam q̃siuit vt ī ea ostẽderet suam bonitatẽ. Nõ factũ est, qz dũ Barbara a xp̃o ī carcere sanata altera die p̃sidi adduceret vidẽs eã sanã z nolle acq̃escere suis monitz ī colẽdis idol: vngulis ferreis eã lacerari z lãpadibus ardẽtib cõcremari: z malleo caput eiꝰ tũdi p̃cepit, q̃ z oz̃ate ad dñm ne eã derelinq̃ret iussit mãmillas eiꝰ p̃cidi z nudã eã in publico trahi z de nouo affligi, q̃ iterũ oz̃ate angelus e celo missus eã stola cãdida opuit, quã tandẽ iudex decollari p̃cepit. Cuz itaq; pater eius fune in collũ misso eã ad decollãdum duceret virgo ex magna pietate, bonitate et charitate pro omnibus q̃ sue passionis memoriaz agerent

orauit vt deus sua miscōia illos visitaret z veniam pcōz ꝓcederet, z vox e celo intonuit q exaudita eēt. Hoc intellige de illis q̄ sua peccata detestant cū ꝓposito amplius ea cauendi z p eis satisfaciendi. Ecce quō spūssanctus in ea ostendit suā bonitatez z charitatē. Finita aūt oratione a ꝓphēta pfe de collat, qō merito cūctis est horribile et terribile audire. De nullo itaq̄ sācto neq̄ sācta legit q a ꝓphēta genitore taliter vitam finiuisset sicut sancta barbara, p q̄ merito sibi a suo spōso dignissimo specialis ē parata corona z gl'ia. ℰ Circa scdam ptez thematis notat amor inter sponsum z spōsam cū subiūgit. Et amator facti sum formē illius. Est notādū q forma spōse quā christus sponsus amat nō est aliud q̄z aīa charitate et ꝑtutibus ornata, sicut enī corp⁹ non viuit sine aīa: ita nec anima viuit sine charitate siue grā. Charitas enī est forma siue ornamētum oīm virtutū, nam p hanc solam singule ꝑtutes deo placent z sine ea oēs displicēt. Ideo dicit Greg. in quadaz Omel. Ut multi arboris rami ex vna radice pdeūt: sic multe ꝑtutes ex vna charitate generant, nec habet aliq̄d viriditatis ramus boni opis si nō manet ī radice charitatis. Ex q̄ patet q charitas dat formā z informat oēs aīe ꝑtutes, imo oēs aīe operationes, hui⁹ g̃ forme spōsus factꝰ ē amator in sponsa christi Barbara. Ita enī ipa valde ardebat charitate vt q̄cq̄d p amore spōsi sustineret min⁹ esset q̄z charitas peteret, q charitas oīa credit: oīa sperat, j. Corinth. xiij. Ex illis patet q q̄ vnū bonez in hoc mūdo odio habet: q̄cq̄d ī bonis operib⁹ facit totū pdit q̄ ad vitā eternā pmerēdā, q nō mentit aplus Paulus vbi supra dicens. Si dedero oēs facultates meas z tradidero corp⁹ meū ita vt ardeam: charitatē aūt nō habeā nihil mihi pdest, scz ad meritū vite eterne. Nemo ergo sine charitate de ꝑginitate p̄sumat, nemo de elemosynis, nemo ō orōnibz confidat, q ꝯtra diu inimicicias in corde tenuerit neq̄ istis neq̄ aliis bonis placare dūm poterit, si g̃ vult hr̄e ꝓpiciū dūm audiat nō me sed xp̄m dominū dicētē Mat. v. Si offers munꝰ tuum ad altare z recordat⁹ fuer⁹ q frater tuꝰ habet aliq̄d aduersum te, relinq̄ ibi munꝰ tuū z vade ꝓius reconciliari fratri tuo, z tūc veniēs offeres munꝰ tuū ꝛc. Hoc est notandū q amor christi sponsi ad spōsaz suā vicz aīaz charitate ornatā mag̃ie relucet ex pte spōse ī opib⁹ bonis exterioribz q̄ ipa aīa ex amore sui spōsi opat vl' patiēter sustinēdo aduersa vl' se hūliādo inf̄ pīgra, z magis me q̄z sp cogitat quō spōso suo possit placere interiori z exteriori ope, vt p̄ ad sponsū suū possit peruenire. ℱ Vñ Bern. sup cātica. Tria ista aīa curiosa dei non cessat inq̄rere scz iusticiā z iudiciū z locū habitationis gl'ie spōsi tanq̄z viam in q̄ ambulet cautelā qua ambulet, z mānsionē ad quam ambulet, vt ō forma iusticie sit formosa, ō iudicioz noticia cauta, desiderio presentie seu gl'ie spōsi casta, talē prorsus decet spōsam pulchrā eruditā z castā. Perfectꝰ ē in cuiꝰ aīa hec tria ꝓgruēter atq̄ opportune ꝓcurrere videbunt, vt gemere seu exultare ī deo nouerit, vt simul p̄timoz̄ vtilitatib⁹ potēs sit subuenire placēs deo, cauta sibi vtilis suis. Hec Bern. ℌ Circa ℌ dicere. Et q̄b⁹ tū signis pōt ꝓgnosci amor sponsi ad sponsam, i. xp̄i dñi ad aīam. Respōdet breuiter q ex trib⁹ vt ostēdit Holkot sup li. Sap. ca. iiij. vicz ex el' dolorosa amissione, ex eius diligēti inq̄sitiōe, ex el' carissima redēptione. Primo ergo christꝰ dñs spōsus fidelis aīe ostēdit amorē suuz ad sponsam ex dolorosa amissione sponse. Sapiēs enī nō m'tū dolet de amissiōe rei prave. Christꝰ aūt spōsus sapiētissimꝰ q̄ ē sapiētia dei patr⁹ maiorē dolorē habere se mōstrauit ex amissione paucarū aīaz q̄z si oē aurū mūdi fuisset pditum. Nam suo tē pore multa auri talenta pdita sunt z multe ciuitates cōbuste z destructe, pro q̄bus christū nullatenus legimus fleuisse, sed p amissione aīaz in hierusalē fleuit. Lu. xix. Videns ihesus ciuitatem hierusalē fleuit super illam. Glosa. Plāgit reprobos: q̄ etiā nesciebant cur plāgebant sed exultabāt in rebz pessimis. Et q̄ ptz quantū xp̄s amat aīas si tātū p amissione earum dolet vt lachrymas emittat. Secūdo patet illud ex diligenti inq̄sitione animaz perditaz̄ ꝛm verba thematis. Quesiui mihi spōsam assumere. Sapiēs aūt nō multuz curat si pdit aliquod vile, sed christus laboriosissime aīas pditas q̄siuit et lōgo tempore q̄ p ipaz recuperatiōe trigintatribus annis

laborauit ī pauptate ín vilitate ⁊ abiectione: ín ꝓtumelijs ⁊ afflictiõe: ín sanguis sui multiplici effusione, ⁊ sic tandē mortiēs ad ínferna descēdit vbi aīas q̄s quesiuit ínuenit vicz ín limbo patrum ⁊ ín purgatorio, ſm illud ps̄, Eduxisti aīam meaz ab ínferno. Tertio patet amor spōsi ad spōsam id est christi ad aīam ex charissima el⁹ redemptione, sapiēs enī nō redímit rē parui p̄cij p̄cio magno nisi valde illā diligat. Anima aūt hūana apud diabolū ípignerata erat p q̄ redímēda xp̄s vidēs totū mundū non sufficere dedit seipm, ſm illō apl̄i, j, ad Corinth, vj. Empti est⁹ p̄cio magno. Habet enī de⁹ aīam hūanā sibi valde p̄ciosam et carā, in cui⁹ signū ín sacra scriptura ōr de⁹ aīas custodire. Nobilis aūt non custodit ímediate nisi res sibi caras, viliū aūt reruz custodia dat familis. Isto mō tpalia bona etiā hoib⁹ malis custodiēda cōmittit. Animas ꝯo sue ꝓprie custodie ⁊ angelor suor tradit ſm illud ps̄, Custodit dñs aīas sanctor suor. Et Sap̄, iij. Justor aīe in manu dei sunt. Sicut enī de⁹ maxime caram habet aīaz hūanā: ita p oīa mali hoies suas ꝓprias aīas sūme quipēdūt, citi⁹ enī suos sotulares mūdant si maculant aut caligas q̄s aīas suas. Vñ Aug. ín q̄dā ſmōe ⁊ ín li, cōfes, Quid est qđ vis hre malū, dices mihi nihil, nō vxorē, nō fillū, nō filiaz nō seruū, nō ancillā, non tunicā, postremo nō caligā, ⁊ tuvis hre vitā malā, rogo te p pone aīam tuā calige tue, ꝙ sile argumētū ꝓbat ín li, de doctrina xp̄iana, ꝙ hō mal⁹ plus diligit mortē q̄s vitā, qz mortem vult hre bonā ⁊ vitā malaz, ⁊ p ꝯsequēs sequit⁹ q̄ nō diligit sed odit aīam suā, ſm illō ps̄, Qui diligit ínīq̄tatē odit aīam suā. Ꝯ ꝓ q̄ est notandū ꝙ de numero quersor hoīm aliqui aīas suas pdūt, aliqui vēdūt aliq̄ ípignerāt, aliq̄ p nihilo dant. Vlen dūt cupidi q̄ p diuitijs huius mūdi expoñūt se rapinis, furtis, pluriis, dolosis mercationib⁹ ⁊ symonijs ⁊ hmōi. Vñ Eccl, x, Non est ínīq̄us q̄s amare pecuniā, hic enī aīaz suā venalē habet. Ꝯcōo sūt aliq̄ qui aīas suas pdunt, ⁊ tales sunt ociosi negligenter viuētes ⁊ accidiosi ad opus bonuz nō curātes nisi vna dies vadat ⁊ alia succedat, ſm illō Eccl, xx, Est q̄ pdit aīaz suā cōfusione. Tertio sunt q̄dam q̄ animas suas ímpignerant. Ille enī q̄ ímpignerat rē suā nō ínt̄dit alienare domū semp sed tm̄ ad tēpus alienat ad vsuz. Tales impignerant aīas suas demonib⁹ tanq̄ vsurarijs, qz demones eis mutuant illud qđ volunt vicz dignitates, diuitias ⁊ voluptates, tā dē illi senescūt ⁊ mutuū soluere nō p̄nt, qz vitā ꝙsuetā dimittere nequeūt, et sic finaliꝛ pignus pdunt, lz illud cū impignerare inciꝑiunt pdere nō ꝓponunt. Nā a ꝓncipio nō ꝓponūt ín pctis vitaz finire, ⁊ tm̄ ita fit, qz ꝙsueta vita eos aliud nō patit facere q̄s illud qđ lōgo tpe fecerūt. Est tm̄ verū ꝙ illoꝛ q̄ aīas suas impignerant sunt duo genera. Quia aliqui diabolo vitiose, p voluptatib⁹ huius vite, de q̄b⁹ iam dictū ē. Alii qui deo virtuose, ⁊ tales sunt p̄lati ⁊ curati q̄ aīas suas obligāt, p aīab⁹ subditoꝛ q̄rū vnicuiq̄ ōr illō, ij⁹, Reg, xx, Custodi virū istū demōstrato suo subdito. Et sequit⁹, Qui si lapsus fuerit erit aīa tua, p aīa illi⁹, hoc ínteliige si lapsus fuerit p tuā negligētiā. Quarto sunt aliq̄ q̄ aīas suas p nihilo dāt. Et sunt specialr ínuidi et iracūdi. Nā cupidus recipit diuitias: carnalis hō siue luxuriosus voluptates, superbus ⁊ ambicio sus honorē, gulosus cibū ⁊ potū. Sz isti miseri scz ínuidus ⁊ iracūdus nihil recipiunt delectabile sed amaritudinē et dolorē, et ideo aīam suā gratis dāt diabolo. De q̄rū quolibet verificat illud iudiciū q̄ aīam suā dedit pliculis rc̄. Ecce q̄ntū pliculū est pastoribus aīaꝛ. Et ex aduerso q̄ntū ímīnet pliculū illis q̄ aīas suas pdūt, vēdūt, ímpignerāt, aut p nihilo dāt: ad sensum dictuz. Non sic vticz btā ꝙgo ⁊ martyr Barbara que noluit animā suam perdere sed diligēter eam custodire ⁊ xp̄o desponsare ⁊ multas animas secum lucrifacere: scluit quanta diligentia christus spōsus suus aīas pditas quesiuit, quantum p venditis et ímpignerat⁹ diabolo laborauit, ita vt sāguinem suum funderet etiam pro anima illi⁹. Ipsa ergo vt suo sponso q̄ntū erat possibile equaret ín amore, etiā p sponso sanguinē fudit sicut sponsus p ea. Ideo imploremus hodie dulciss̄imā virginē ⁊ martyrez Barbarā vt aīas nr̄as pditas et diabolo vēditas ⁊ ímpigneratas suis p̄cibus redímat: xp̄o despōset, vt secū ⁊ cum spōso suo valeam⁹ pfruí cōsortio beatoꝛ. Amen.

In dedicatione ecclesie sermo. CVIII.

HOdie salus huic domui facta est. Luc. xix. Pro introductione facio hanc distinctionē q̄ triplex est domus. s. hois. demonis. z dei. Prima domus ō hois. s. vbi habitāt hoies: quā naturales iuenerūt vt nos defendat ab imbrib⁹: pluuijs: nubib⁹: caumatib⁹: gelu: z alijs nociuis. vt ph̄s nr̄ ait. De hac ōt dñs pharisco Lu. xvij. Intraui i domū tuā z aquā pedib⁹ meis nō dedisti. Et hic Zacheo. Hodie in domo tua oportet me manere. Et in themate. Hodie sal⁹ tē. scz. ꝓpter p̄ntiā z inhabitationē x̄pi. Domus demonis sunt corda malor̄. Luc. xj. Reuertar in domū meā vñ exiui. Domus dei multiplex est. Prīo aia cuiuslibet iusti q̄m aia iusti sedes est sapie. p̄s. Dñe dilexi decorē domus tue. Et. j. Cor. iij. Templū dei sctm̄ est q̄ estis vos. Secūda celū empyreū. Vñ ait. In domo patris mei mansiones multe sunt Joh. xiiij. p̄s. Qui habitant in domo tua dñe i secla seclor̄ tē. Tertia domus dei est eccl'ia militās. De q̄ dic̄ Petro Math. xvj. Et sup hāc petrā edificabo tē. Quarta domus dei est material' eccl'a. q̄ p domū Zachei materialē significatur: cui hodie in dedicatiōe salus facta est: vt dicit thema. Hodie salus tē. Quāuis p̄ñissimus de⁹ multa salutaria eccl'esijs exhibuerit. impsentiarū tm̄ dico. q̄ q̄druplex salus facta est z hodie fit in eius ꝓsecratōe eccl'ie materiali q̄ dom⁹ dei ōr. Prima vocat salus veneratiōis. debent vtiq̄ oms̄ venerari loca deo dedicata. ita vt in eccl'esijs vnusquisq̄ ingredīat: cōmoret z exeat cū deuotione. humilitate. timore. z verecūdia. Sunt aūt inter cetera tres p̄cipue cause quare eccl'ias debem⁹ venerari. vicz exemplaris malor̄ imitatio. sanctor̄ locorū sanctissima ꝓsecratio. z nostror̄ copiosa fructificatio. Prima ratio ōr exemplaris malor̄ imitatio. Ante omia ꝓsidera q̄ntaz reuerentiā christus Jesus templis exhibebat. nam ibi p̄dicabat. ibi orabat. ibi miracula frequētius faciebat. Et deniq̄ ad nostra inflāmanda corda ꝓpria tēpla inhonorantes potius q̄z ꝓpria suos crucifixores insurgebat. nec p alio scelere corrigendo legimus x̄m apposuisse manū nisi p̄ deū in suis tēplis debonorātes. Nā dū in tēplo vēdentes z emētes inuenit cor̄ mensas euertit. plecitq̄ pecunias: z flagello facto de funiculis eos eiecit de tēplo dicēs. Domus mea domus or̄onis vocabit. vos aūt fecistis illā spelūcā latronū. Mat. xxj. Mar. xj. Joh. ij. Deinde nō solū a sctis doceamur exēplo vt veneremur dñica tēpla. sed offerūt se gentiliū exēpla. q̄ suor̄ idolor̄ tēpla diligentissime honorare studuerūt. Unde Valer⁹ li. j. rub. de religiōe recitat. q̄ Fabius. q̄ q̄stiones audiuit in tēplo dictaturā amisit. Nā nulla melodia z nullus son⁹ in templo esse debebāt. nisi p laude deor̄. Item in rubrica de neglecta religione narrat q̄ q̄dā noīe Flaccus censor existēs. a q̄dā tēplo q̄ erat in ciuitate calabrie. tegl'as marmoreas fecit remoueri. z romā in p̄priā domū fecit portari. ꝓpter quā cām demēs fuit effectus. in lup. duos filios p̄didit. Q̄ factū senatus postea retexuit z emendauit: tegulas ad tēplū reportari iubēdo. Isti ita q̄z suo mō mirā exhibere ꝓtendebāt reuerētiaz tēplis falsor̄ deor̄. q̄nto magis z nos christiani reuerenter tractare debemus tēpla dei. Inuebe ꝓtra alios q̄ in hoc sūt deteriores paganis. Secūa rō ōr sanctar̄ ecclesiar̄ sanctissima ꝓsecratio. Attēde cum q̄nta sanctitate dei tēpla ꝓsecrant. Prīmo eius dignitas ostendit in h̄ q̄ ꝓsecrari nō p̄ot sine solēni celebratiōe misse. de ꝓse. di. j. c. ij. vbi dicit textus. Oms̄ basilice cū missa debent sp̄ ꝓsecrari. Et tanta est dignitas huius ꝓsecratiōis. vt omī die fieri possit. s. nā dñicis q̄z feriat. vt in. c. tua nos. de ꝓsecratione eccl'esie vel altaris. Ordines x̄o sacri nō ꝓferūt nisi certis diebus. vt in. c. j. z. ij. de tēpo. ordi. Et crisma certo die ꝓficit. de cō se. di. iij. c. omī tpe. Secūo eius nobilitas ostendit. q̄ nullus nisi ep̄s eccl'ias ꝓsecrare p̄ot. vt in. c. Nemo. de ꝓse. di. j. vbi dicit Nemo eccl'esias edificet. ante q̄z ciuitatis episcopus veniet. Et ibidem. Crucem publice figat z atriuz designet. scz. xxx. aut. xl. passus. z post q̄z ꝓsecrata fuerit atrium eccl'esie eiusdem aqua sancta conspergat.

Ex quib⁹ verbis accipe hanc regulaz q̄ sine ꝓsensu episcopi p nullum etiam exemptū eccl'esia edificari potest. vt in. c. cum

De dedicatione ecclesie

olim, de pulegijs, in glo. Idē notat in ca. loco. de ꝓse. di. j. Et q etiam ille q facit ecclesiā ꝓsecrare vel altare dotē facere tenebit vt in d. c. nemo, z in c. cū sicut. de ꝓse. ec. vel al. Tertio dignitas ecclie ostendit in hoc q eps ꝓsecrans eccliam trib⁹ vicib⁹ circuit eā: z in qlibet circuitione ad ianuā ecclesie q clausa tenet cum baculo pastorali pcutit dicens, Attollite portas pncipes vras zc. Triplex circuitus. dei verbi hūanati p salute nostra triplicē circūtum ostēdit, Primus em circuitus fuit qñ de celo in mūdū venit. Joh. j. Verbū caro factū est, Secūdus qñ de mūdo ascendit in celū. Lu. vlti. z Act. j. Videntib⁹ illis eleuatus ē, Et tertius in fine secli erit qñ iterꝫ de celo in mūdū veniet vt iudicet mūdū. Percussio aūt baculi cordis illū inationē ostendit. Cañ. v. Aperi mihi soror mea zc. Apoc. iij. Ego sto ad ostiū z pulso. Quare ꝓcludamus q ꝓpter ecclesiaꝝ sanctissimā ꝓsecrationē ipe plurimū venerāde sunt. Tertia ratio dicit hoīm copiosa fructificatio, merito templa dei sunt veneranda, qz in ipsis multiplicez ꝓsequimur vtilitatem, In illis nāq; suscipimus spiritualia, ibi audimus diuina, ibi recipimus sacramēta, ibi sepeliemur post morte. Propterea inquit ps. Suscepim⁹ deus misericordiā tuā in medio templi tui. Hinc est q eccl'ia ꝓsecrata nō debet reuerti ad secularē habitationē z ꝓphanos vsus xix. q. iij. q semel, Et. c. qm. xvij. q. vlt. c. q̄si sti. de religi. domi. c. ad hec. D Hic cadit dubiū q sunt reuerētie ille q⁹ oportet eccl'ias venerari, Solutio. Triplex est pncipalis reuerentia quā sacris tēplis impendere debemus, vicz hūilis z sctā deuotio, vera z debita remotio, sancta z honesta locatio, Prima reuerentia ꝛ hūilis z sancta deuotio, Audi tex. in c. qñ. de ꝓse. dis. j. vbi dicit. Qñ aūtē astamus fratres charissimi ad oꝛonē inuigilare z incūbere ad pces toto corde debemus, cogitatio oīs carnalis z seculariū abscedat, nequaq; tūc animus aliud q̄ id solum cogitet qd pcat, Ideo sacerdos ante oꝛonē pfationis pmissam parat sursum mētes dicēdo. Sursum corda. Et dum rūdet plebs Habemus ad dñm. ām⁹onet nihil aliud cogitare q̄ dñm, claudat ꝓtra aduersarium pectus z soli deo pateat. Itē in c. apl'ica. ea. dis. ꝛ. Apl'ica auctoꝛitate mādamus: dū sacra euangelia legūt in eccl'ia vt sacerdotes z ceteri oīs nō sedentes: sed venerabil'r curui z in ꝓspectu euangelij stantes ꝙba intente audiant z fideliter adoꝛēt. Et in c. decet. de emu. eccle. li. vj. Cōuenientes supple ibidē nomē illud qd est sup oīe nomē a q aliud sub celo nō est hoīb⁹ datū in quo saluos credētes fieri oporteat vicz Jesu christi exhibitiōe speciali reuerētie attollant. z qd generaliꝛ sciꝫbit. In noīe Jesu oīe genu flectat zc, singuli singularit implentes gl'iosum nomen illud qñcūq; recolit flectent genua cordis sui qd capitis inclinatione testent. Hec ibi

E Scda reuerētia dicit vera z debita remotio, id est oīa diuinū cultū impedientia remoueant vt accipitres, falcones canes, z hmōi. Proinde ꝑm Jsid. in eccl'ia ordinati sunt hostiarij, q claues eccl'ie tenēt vt oīa indebita expellant. z debita introducant, Quo officio vsus est dñs cū vendētes z emētes eiecit de templo. Jnuehe, hic ꝓsiderent q̄ grauissime deū offendant quiarando vulgariter schwantzen: p eccl'iam diuina officia suis pcationib⁹ pturbant: similiter ꝓfabulatiōib⁹ z extra ad eleuatiōez tm ingrediūt, Exēplū in legēda sct'i Jobis elemosynarij q ad ꝓfabulantes simil'r exiuit: z in medio eoꝝ sedit. Tertia reuerētia ꝛ sancta z honesta locatio, vbi accipe istā regulam, q vnusquisq; in eccl'esia locū suū tenere debet. de ꝓse. dis. v. c. sacerdotū. vbi circa medietatē c. dicit, Nulli laicoꝝ liceat in eo loco vbi sacerdos z reliqui clerici cōsistunt qd pbyterij nuncupat qñ missa celebrat ꝓsistere, vt libere ac honorifice possint sacra officia celebrare, Hoc idem habet in c. j. de vi, z ho. cle. vbi ꝛ. Laici secus altare quādo sacra mysteria celebrant stare vel sedere inter clericos nō presumant, sed pars illa que cancellis ab altari diuidi tur tm psallentib⁹ pateat clericis, Ad adorandū ꝙ z cōicandū laici z feminis sicut mos est pateat sancta sanctoꝝ, glosa, id est corpus ecclesie siue nauis vbi laici stant. Facit etiam ad hoc ca. ꝓuenit. de ꝓse. distin. ij. Sume ad hoc exemplū publicani qui a longe stans nec oculos suos audebat leuare ad celū. Jnuehe ꝓtra nō exhibētes

ecclesijs p̄dictas reuerentias. Nam in p̄dicto.c.decet.dicit papa. Decet vt cui⁹ in pace factus est locus eius: eius cultus etiam sit debita veneratiõe pacificus/ Sit itaq; ad eccl'ias hũilis t deuotus ingressus, sit in eis deuota ꝓuersatio deo grata t inspicientib⁹ placida/ Sed ve mũdo a scandal' q; hodie in dei tẽplis nulla fuat modestia nlla honestas, nll'a religio, ꝙnimo ibi abũdant risus, ioci, spectacula vana, t alia q̄plura nephanda. O pniciosa ꝓsuetudo, o detestabiles mores christianoꝝ maloꝝ q̄ in tẽplo dei ita inhabitant q̄si essent vilissima lupanaria. ℣ Diceres. Quã vtilitatẽ reportamus si eccl'ias vt p̄dicit honoramus. Solutio breuit q; eccl'ias honorãtes int'cetera: tria bñficia reportãt. Primo inquã reportãt scz pctoꝝ relaxatiõz, amicoꝝ coionẽ, t vite bone terminationez/ Primo inquã reportant peccatoꝝ remissionem ad minus venialiũ/ Cũ accipe regulã q; nunq̄ dicis deuote t in gr'a oratione dñicã, ꝙn semp peccata venialia dimittant'/ pbat' in c. de q̄tidianis, de pe. di. ij/ Secũdo reportant amicoꝝ cõmunionẽ, vbi accipe regulam q; nũq̄ intrabis eccl'iã cũ deuotione t dicis vnum ℣ Pater noster/ ꝙn omnes aiẽ tuoꝝ affiniũ t amicoꝝ in purgatorio participent/ Audi Hiero. in c. nõ mediocriter de ꝓse. distin. v. in fi. Cum igit' inquit, p oĩbus p'sallimus animab⁹ vel missa dicitur. nihil minus q̄ si p vnoq̄q; ipsoꝝ caneret accipit' rẽ/ Inde p̃s. ait, ℣ Particeps sũ ego timentiũ te, rẽ. Tertio reportant vite bone terminationem. Unde accipe regulam q; nunq̄ honorans eccl'ias t diuina libenter audiẽs potest mala morte finire. Et accipe hoc exemplũ. Legit' eñ de quodã patre q; filium volens in curiã cuiusdã regis ponere: tria hec p̄cepta illi inter cetera dedit, Primũ vt singulis diebus p posse deuote eccl'iam intraret, t septem ℣ Pater noster t totidem Aue maria diceret, t si posset: missam audiret. Secundũ p̄ceptũ fuit vt a mendacio oĩno caueret. Tertiũ vt alteri nõ faceret qõ sibi fieri nõ vellet, sic instructũ filiũ in curia regis locat, q̃d tandẽ illi ꝓgerit: vide ad plenũ in q̃dragesimali Ambro. taruisini ser. xxvij. ꝓsideratione ꝑma ꝓclusione tertia in fi. ℣ Sic per oppositũ notate q; si q̄s violauerit tẽplũ dei t vitupat: hec duo illũ insequunt'. Primo vt aut oĩno mala morte peribit, sicut Antiochus, de q̃. ij. Machab. ix. t Heliodor⁹. ij. Machab. iij. q̃ fuit flagellatus. Itẽ Si simus ecclitate p̄cussus: vt habet' in legenda sancti Clementis. Itẽ Pompeius magnus qui vt dicit Orosius, postq̄ in tẽplo stabulirit fecit equos suos semp fuit victus in plijs q̃ ꝑus fuit victoriosus. Secũdo aut domus eius fit p'stibulũ vel eius vxor aut filie meretrices efficiunt'. Et hoc vult diuina iustitia, vt q̃ domũ dei inhonorat: domus ei⁹ inhonoret'. Et iõ dt de⁹ de talib⁹. Qui honorificabit me: honorificabo eũm. Qui aũt ꝓtenunt me: erũt ignobiles rẽ. Secũda salus facta eccl'ie dr adoratiõis. Hã licz deus in oĩ loco possit orari vt hĩ Act. xvij. t. iij. Re. viij. Singularit tñ in eccl'ia debet dep̄cari. Pro cui⁹ intellectu notat sctus Tho. ꝑma scõe. q. ciij. q̃ in adoratiõe dei. t oronib⁹ fiendis duo ꝓsiderari p̃nt. Aut deus q̃ colit' adorat, aut orat' t sic nõ est alic̃s locus ad adorandũ necessarius, aut ꝓsiderant ip̃i homies colentes deũ, t sic determĩatus locus eligit' ad adorandũ: nõ ꝓpter deũ q̃ adorat' q̃si loco ꝓcludat': sed ꝓpter ipsos adorantes. Et ℟ triplici rõne. Primo ꝓpter loci ꝓsecratiõnem. Secũdo ꝓpter gratiorẽ impetratiõez Tertio ꝓpter peccatoꝝ remissionẽ. Primo ꝓpter loci ꝓsecrationẽ: ex qua spũalem deuotionẽ ꝓcipiunt orantes vt magis exaudiant': t ꝓpter sacra mysteria t alia sanctitatis simulachra q̃ ibi ꝓtinent'. Secõ ꝓpter gratiorem t facliorẽ impetrationem. Facilius em orantes in eccl'ia impetramus ꝓpe ꝓcursum multoꝝ adorantiũ ex quo fit oratio magis exaudibilis. Ideo i collecta dedicationis sic dr. Quisquis hoc templum bñficia petiturus ingredit': cuncta se impetrasse leteť. Exemplũ habemus. ij. Paral'. vij. locutus em sic fuit dñs salomoni. Si clausero celum t pluuia nõ fluxerit, mãdauero t p̄cepero locuste vt deuoret terraz t misero pestilentiã in ꝑplm. Conuersus aũt ꝑplus meus sup quẽ inuocatus est nomen meũ dep̃recatus me fuerit t exquisierit faciem meã t egerit pniam a vijs suis pessimis: ego exaudiam de celo t ꝓpicius ero

peccatis eoꝝ ꝛ sanabo terrã eoꝝ/oculi mei erũt aperti ꝛ aures mee erecte ad orationẽ eius q̃ orauerit in domo ista/elegi eñ ꝛ sanctificaui locũ istũ vt sit nomen meũ ibi in sempiternũ. Tertio ꝓpter pctoꝝ remissionẽ Largiunt eñ in ecclesijs indulgentie q̃b culpaꝝ nostraꝝ macule ꝛ pene abstergunt Duplex eñ assignat p peccato pena. s. tpalis ꝛ eterna. de peni. di. j. c. si pctm Dauid. Et de pe. ꝛ re. c. q̃ aũt. Sed ꝓ ptritionẽ pena eterna dimittit: ꝛ in penã tpalem cõmutat. Vix autẽ in hac vita satisfacere possumus de peccatis/ideo eccl'ia pia mater subuenit indigentie nr̃e de thesauro indulgentiaꝝ q̃ visitantib eccl'ias largiunt. ergo ꝓpter hec pcipue eccl'ia locus orationis est ꝛ ad adorandũ deputatus. ¶ Sed ḥ cadit dubium. Et quo deus est vbiq; quõ ꝺr specialiter inhabitare eccl'iaz tanq; locũ sibi ad adorandũ deputatũ. Solutio. Dico q̃ habitatio dei in eccl'ia cognoscit per attributa dei/ Vnde eccl'iam ꝓ potentiã inhabitat pater/ꝓ sapiam filius/ꝓ clementiã inhabitat spũssanctus/ Primo ꝓ potentiã inhabitat pater. Quantã potentiã in templis suis ostenderit deus pater/ lege librũ Machabeoꝝ de heliodoro. Vide historiam. ij. Machab. iij. similiter de alijs supra allegatis. Secũdo habitat in eccl'ia filius ꝓ eternam sapientiam. Ecce magna sapiẽtia Job. vj. Caro mea vere est cibus ꝛc. nõne magna sapientia hic vt in hoc sacramẽto sit verus deus Ezech. xxij. Solem nube tegam. solem. id est christũ verum deum: qui illuminat oẽm hoiem veniẽtẽ in hũc mundũ. Tertio inhabitat spũssanctus per summã clementiam. Quot em bonis in ecclesia participamus clementiã dei/Hic baptisamur. hic instruimur. hic peccatoꝝ remissionẽ accipimus ꝛ diuinis officijs perfruimur. Nec mirũ si deus in terris vnum sibi pcipuũ elegit locũ. nã in regno aut ducatu vna ciuitas in caput aliaꝝ eligit/ Similiter ꝛ papa vnã eccl'iam ꝑncipalẽ vt romanã/ Episcopi ceteri vnã eccl'iam cathedralẽ. Saraceni vnã moscheam in q̃ Machometh adorant/ Judei synagogã. ergo ꝛ christiani vnũ debent habere specialẽ locum in quo deũ verũ adorent ꝛ in q̃ specialiter habitet ipse deus. ps. Hic habitabo qm̃ elegi eam. Vnde antiqui eccl'iaz tẽplũ appellauerũt. Tẽplũ em̃ ꝺm papiã ꝺr quasi tectũ amplũ vel tenens amplũ. Continet em̃ deũ quẽ celi ꝛ terra ꝓtinere nõ pñt ꝛc.

¶ Tertia salus ꝺr fugatiõis siue terribilitatis. Est nãq; ecclesia christiana terribilis demonib ꝓpter tria. vicz ꝓpter terribilem insignationẽ/ꝓpter mirabilẽ ꝓseruationẽ/ꝛ ꝓpter suauẽ iubilatiõez. Primo inquã terribilis est ecclesia spiritib reprobis/ꝓpter terribilẽ insignationẽ. inspiciũt em̃ demones in christianoꝝ collegijs/crucis baculũ erectũ. q̃ eos christus acriter ꝺberauit Esa. xxx. Pauebit assur ꝺga pcussus. Et. xxij. c. in pſona dei ait/ Figã vexillũ in loco fideli: ꝛ erit in soliũ gl'ie del. Hinc eccl'ia in dñica de passione dñi cantat. Vexilla regis ꝓdeũt ꝛc. Secũdo ꝓpter mirabilẽ ꝓseruationẽ. Conseruat em̃ in ea die noctuq; christi sacramentũ/sanctum crisma/ꝛ alie reliquie sancte. Judi. tex. in c. j. de custodia eucharistie. Statuimus inquit vt in cunctis ecclesijs crisma ꝛ eucharistia sub fideli custodia clauibus exhibitis ꝓseruetur/ne possit ad illa manus temeraria extẽdi/ad aliqua horribilia vel nephanda exercenda/ Si ꝛo is ad quẽ spectat custodia ea incaute reliquerit: trib mensib suspendat/ Et si per eius incuriam aliq̃d nephandũ inde ꝓtigerit: grauiori subiaceat vltiõi. Hec ibi. Idem facit c. sane. de cele. miss. qõ vide/ Innuebe ꝓtra sacerdotes q̃ editib cõmittũt claues. ꝛ ꝓtra ĩmunda corpalia/ Contra eos q̃ in vna manu ferũt sacramentũ ad infirmos ꝛ ꝑ cimiterũ. Tertio ecclesia est demonib terribilis ꝓpter suauẽ iubilationẽ. Jubilant em̃ angeli simul cũ deuote psallentib ꝛ orantib Hiere. xxx. Vocẽ terroris audiuimus. Vñ ꝛ demones dicebant Bartholomeo. Dziones me incendũt me.

¶ Exẽplũ de ḥ refert Greg. liij. dialog. q̃ arriani q̃ndam eccl'iam diutius occupabant/sed cũ ad banc reliquie beati Sebastiani ꝛ sctẽ Agathe essent allate/ꝛ ab epo dedicata: ꝛ in ea magna mltitudo ꝓpli laudes oĩpotenti deo canerẽt: subito sub pedibus suis porcũ senserũt discurrere/ãmirantes q̃ a nullo potuit videri. appropinquit ianuis atq; exiuit. vbi diuina pietas ostendebat q̃ ĩmũdus inhabitator territus exiꝝ

nit. Ideo canit ecclesia. Terribilis est locus iste. Deū. xvij. Quarta salus dicit priuilegiatōis. Est enī ecclia p ius pontificiū et imperatorium in multis priuilegiata

Q. pro cui⁹ intellectu nota q aliud ē priuilegiū psone ecclīastice/aliud ecclīe, aliud rerum ecclesiasticar. priuilegiū psone ꝯstūm ad ꝓpositum sufficit est duplex. s. immunitatis fori, z imunitatis psone. priuilegiū imunitatis fori est q clericꝰ conuenīt cora iudice ecclīastico z nō laico/Huic priuilegio clericus quētus z recōuentꝰ renūciare nō valet/vt in c. significasti. z. c. si diligenti. ō foro cōpe. z c. inolita. z c. placuit. xj. q. j. vbi ōr q clericus in hoc consentiēs excōicari debet. et in ciuili ꝓsentiens pdat id quod euicit/In crimiali ꝙo si p ea lata sit sīa non tenet: imo debet deponi. priuilegiuz imunitatis psone est q q̄cunq; in clericū. monachū. uersum. monialem. vl alīaz religiosam psonam iniecit manꝰ violentas/ipo facto est excōicatus. vt i. c. Si q̄s suadente. xvij. q. iij. z in c. nō dubium. ea. causa z q/Huic priuilegio clericus auctoritate ppria et extra casus expssos a iure renūciare nō potest/vt i c. ptingit. j. de sen. excō. vbi casus ad līaz/q excōicatus est q̄ in satisfactionez p̄cedentis iniurie in clericum etiā manus violētas iniecerit/nam iz iniuriam sibi factā remittere possit. iniuriam tn̄ factā ordini abolere nō pōt. Unde ꝓclude q nec tacite nec expsse clericꝰ foro suo aut priuilegio psone renūciare non pōt/q in ꝫ ꝓueniunt illa duo priuilegia et censent esse eiusdē rōnis q̄ ad hoc. Est tn̄ differentia inter ea. Primo q odiosius est q clericus iudicetur a iudice laico/q̄ si ab eo tanq; a priuato peteret. Ratio est q priuilegiū psone clericoz est de iure positiuo Sed priuilegium fori est de iure diuino. Scōo differūt in ꝫ. quia priuilegiuz imunitatis psone facilius pdit q̄ priuilegium fori. Nā in pluribz casibz amittit priuilegium psone. vidz q iniectēs manꝰ violentas in clericū non est excōicatus. De q̄bz p doctores in c. ppēdimus. de sen. excō. vt si fit ignorāter: q nō detulit habitum nec coronam. si imiscet se enormitatibz z. tūc enim priuilegiuz psone sine admonitiōe pditur. secus in priuilegio fori. priuilegiū rex ecclesiasticar. siue ecclesie est q nulla persona ecclesiastica de ipsius psona/aut rebus suis teneī aut soluere debet gabellas talias collectas. exactiōes. angarias z. Probatur ꝫ in c. nō min⁹. z c. aduersus. de immu. ec. vbi a clericis sub incursu excōicatiōnis phibeī absq; ꝓsensu Roma. pō/extorqueri p laicos aliq̄d etiā si tāgeret hoc cōmunē utilitatē clericoz et laicoz/Ad ꝫ est textus notabilis in auten. Item nulla communitas. C. de epis z clericis. vbi generaliter phibeī ne q̄s audeat ab ecclesijs exigere collectas. exactiōes. et angarias. licet essent ꝓpter publicam utilitatem/Sūt enī res clericoz sicut clerici non tm̄ iure canonico z ciuili iz etiā diuio exēpte a ptāte laicoz/vt est tex. in ca. q̄q̄. de censi. li. vj. vbi habeī q extorquentes pedagia vel guidagia vel exactiōes a psonis clericoz vl pro rebus q̄s nō causa negociatiōis deferunt sūt excōicati si sunt singulares psone/si est vniuersitas: est interdicta. ad qō venit exe cutiue cle. p̄senti. de censi. O dñi terraz q̄liter ista obseruanī tpibz nostris. vos iudices eritis ꝓphe Hodie Hodie verificaī illud Hiere. dictum Threñ. j. Princeps puncipum id est ecclesia dña mūdi facta est subtributo. Sed ista relinquo q; innanum dicūtur. A Ut quia directe de ecclesijs nunc facio mētionē: aliqua et si nō omnia priuilegia ecclesie videamus. Primuz priuilegiū ecclesie in hoc ordine est q nullus q̄tucunq; malefactor etiam si iudeus vel paganus esset ad ecclesiaz ꝓfugiēs vel spaciū priuilegiatū debet per vim extrahi sed ab eccl'ia defendi/Ponit hec regula in ca. inter alia. de imu. eccle. Spacium ꝙo priuilegiatū hac imunitate est spacium in circuitu ecclesie. xl. passuum quo ad maiorez ecclesiam/z. xxx. passuum q̄ ad minores ecclesias. vt in c. sicut. z c. q̄squis. z c. diffinit. xvij. q. iij. et solum hec imunitas. xxx. passuū est cōpetens ecclesijs/et non capellis. Unde capelle que sunt intra ambituz murorz in castris nō habent hāc libertatez vt in dicto ca. quisquis. O Fallit hec regula in quibusdā casibus. Primo si ille qui ad ecclesiaz cōfugit est publicus latro z qui stratas publicas insidijs z aggressibus obsidet. vt in dicto ca. inter alia. Secundo si sit nocturnus depopulator agrorum. vt quia de nocte agros deuastat vel

cōburit vt patet ibidē. Et in dicto ca. sicut xvij. q. iij. Tertio fallit in eo q̄ in eccl'ia deliquit. id est in ecclesia maleficiū vel graue delictū cōmisit: sperās se ab eccl'ia defendi q̄ semp̄ p̄sumit nisi ꝯtrariū p̄betur. vt in c. imunitatē. de immu. eccle. Quarto fallit in seruis. Vñ quādo seruus fugeret ad ecclesiā z p̄staret a dño cautio de impunitate/z inde exire nō vellet: inultus expellitur z dño suo redditur/vt in c. id cōstituimus xvij. q. iij. z di. c. inter alia. His ergo exceptis oēs alij ad ecclesiā cōfugientes debent esse tuti q̄tucunq̄ sint criminosi: etiam si pagan⁹ vel iudeus esset. vt in. l. j. C. de his q̄ ad ecclesiā ꝯfugiūt. De excōicato q̄uis dubitet: tñ Bull. dicit q̄ idem est iudiciuz sicut de alijs. Alij dicūt ꝯsuetudinez esse seruandā. Nā dubio expiēte tutior via est eligenda. vt in c. ad audientiā de homi. et ibi glosa. P Hz q̄s debet puidere de victu illis ꝯfugientib⁹. Dico q̄ ecclesia i di. c. diffinluit. xvij. q. iij. Itē ꝯfugiēs ad domū epi eodē mō debet ee tutus. etiā si domus nō sit ꝯiūcta ecclesie. xvij. q. iij. id cōstituimus. qđ c. absolute loquit de domo epi. Itē si q̄s malefactor vl' reus obuiaret sacerdoti portāti corpus xpi z ei adhereat fin Hostien/q̄uis iure nō sit cautū: q̄libet catholicus debet hoc fauere q̄ talis sit tutus. Q Hcōm p̄iuilegiū ecclesie est q̄ de iure nullus in ecclesia debet sepelliri nisi abbates. epi. aut digni p̄sbyteri/ aut etiā fideles laici. xij. q. ij. nullus. Et itelligunt q̄dam de illis laicis q̄ miracula faciunt. Alij de fidelib⁹ in dignitate ꝯstitutis sicut sunt reges. pncipes z hmōi. Tertiuz p̄uilegiū est q̄ ecclesia exq̄ est dom⁹ dei debet tā maxia honestate custodiri ita q̄ i ea nulla inhonesta fiant/vt sunt ludi theatrales cum laruis z alijs inhonestis/vt in ca. cū decorē. ō vl. z ho. cleri. dicit z ibi glosa q̄ phibitū est/causa ludib⁹ñ habitu monachali vel alio religioso vti/z grauiter puniri q̄ hoc facit. vt in auten. de sanctis epis §. vlti. Nō tñ negat quin in eccl'ia deuote repsentatiōes facere possint. vt p̄sepe dñi Herodē magos. angelicā salutatiōem. sepulcrū dñi. z hmōi. que potius inducunt ad deuotionē q̄s ad vanitatem. Item non debent i ecclesia fieri plamenta. nec negociatiōes: z p̄cipue nūdinarū. nec strepitus iudicioꝝ secularīū. z sententie in dictis locis late nō valent/vt in c. decet. de emu. eccli. vj. Quartum p̄iuilegiū est q̄ ea q̄ in ecclesia posita sunt neq̄ p̄ vim neq̄ p̄ furtuz sūt auferēda: alias cōmittit sacrilegiū. xvij. q. iij. q̄squis. Quintū p̄iuilegiuz q̄ ecclesie nō possunt vēdi. pter aliquā necessitatē. in auten. de aliena. §. z quando. Sextū p̄iuilegiū ecclesie est vt admīstret sola sine laicis res suas. vt i ca. si impator. xcvj. dis. Et de reb⁹ ecclesie nō alienan. c. finali. Jnuebe ꝯtra laicos moderni tpis Septimū p̄iuilegiū q̄ ecclesijs donari potest in infinitū absq̄ alia insinuatione. in auten. de nō alienan. re. §. si minus. Ceteris aūt donari nō pōt vel recipi vltra q̄ngentos solidos/nisi p̄cedat certa insinuatio z nisi certis casibus. C. de dona. l. si q̄s. Octauum p̄iuilegiū q̄ relictū ecclesijs etiaz min⁹ solenniter factū: puta in p̄sentia duoꝝ testiū tm̄ tenet vt in c. cum esses. z c. relatum. de testa. Nonum p̄iuilegiuz ecclesie q̄ in ip̄sam transferī dominiū rei solo pacto cum alijs p̄sonis sit necessaria traditio. C. de sacrosan. eccle. l. vt inter diuinū. R Decimū p̄iuilegiuz ecclesie ē q̄ quicquid est emptum de pecunia ecclesie: eius est. z ad ip̄am debet reuerti. xij. q. ij. c. j. Exemplū. si quis emat p̄diuz de pecunia ecclie quaz habuit furto vel depositō quia est ecclesie/ Idē si clericus habet pecuniam de beneficio suo/z de ea emat p̄dium licet illam potuisset dare alijs intuitu pietatis. tamē nō potest dare p̄dium. q̄ statim fuit acq̄situz ecclesie/Et hoc siue emerit noīe. p̄prio. siue alieno. vt in c. j. de peculi. clericoꝝ. z p̄pter hoc nō potest clericus illud alienare/ Undecimū p̄iuilegiū est q̄ res eccl'ie nō possunt alienari nisi cum certa solennitate/vt in ca. sine exceptiōe. xij. q. ij. et c. si quis. de re. ec. non alie. Alia plura p̄iuilegia ecclesie vide per Inno. in c. quenit. z c. quia plerīq̄. de immu. eccle.

De dedicatiōe tēpli sermo alī⁹. CIX.

Hodie salus domui huic facta est. Lu. xix. Predicta verba loquebat christus de domo materiali ipsius Zacheii/cui ex p̄sentia z inhabitatione christi salus est facta/sed q̄ hodie pagin⁹ festum

dedicatiõis hui⁹ eccl'ie/ideo statuit sancta mater eccl'ia ꝑter hanc dauidicã legi illud euangeliũ in dedicatione eccl'ie/cui sil'iter p dedicationẽ salus facta est. ¶ Quare ℔ festũ solẽniter deuote ⁊ letanter est p-
1° ¶ agendũ triplici de cã. ꝓmo ꝓpt ipsi⁹ institutionẽ tã in veteri q̃ in nouo testamento./
¶ In veteri testamẽto ptz Exo. xxiij. Precepti est a dño q̃ vniuersus ꝓpl⁹ israel ter in anno.id in tribꝫ festiuitatibꝫ scz pascha/ penthecostes.⁊ in festo encenioꝝ.id est dedicationis templi/vnusquisq̃ ꝑsentaret se dño in hierusalẽ.⁊ offerre deberet hostias in lege determinatas./ Institutio in nouo testamẽto habet in c.solẽnitates.de ꝯse.di. j. Vbi dr q̃ dedicationis solẽnitas est sin-
2° ¶ gulis annis solẽniter celebrãda. Secũdo ꝓpter maiꝝ exẽpla. incipiamus a capite christo/q̃ exẽplo suo docuit templũ freq̃ntandũ ⁊ honorandũ ꝑtim in festo dedicationis.q̃ ꝓsonal'r visitauit.vt ptz Joh. iij. Facta sunt encenia in hier'lim: ⁊ hyems erat.⁊ ambulabat ihesus in templo in porticu salomonis/ Et q̃tienscũq̃ venit in hierusalẽ frequenter ꝓmũ templũ visitauit/vt nobis exemplũ daret. Grego. Omnis chri-
¶ sti actio nostra est instructio/ In ve.te.habemus exempla antiquoꝝ patꝝ.⁊ ꝑcipue salomonis:q̃ maximis sumptibꝫ ecclesiam ꝯstruxit ⁊ ꝯsecrari fecit/⁊ in festo dedicationis octo oꝝauit q̃ deus vtiq̃ approbauit ꝓmittens sibi/q̃ quicũq̃ in templo illo ꝓ
2° suis necessitatibꝫ oꝝaret exaudiret/vt late habet.iij. Reg. viij. Habemus etiã exemplũ Esdre q̃ tẽplũ restauranit.⁊ alioꝝ pluriũ. imo oẽs q̃ templis irreuerẽtiã fecerũt male habuerũt./ Exẽplũ habemus in Heliodoro.ij. Macha. iij. q̃ flagellatus fuit. Itẽ Hiimus cecitate ꝓcussus: vt habet in legenda sancti Clementis. Itẽ Pompeius magnus q̃ vt dicit Oroſius postq̃ in templo fecit stabuliri equos suos sp fuit postea deuictus ꝓlijs q̃ ꝓius fuit victoriosus.
3° ¶ Tertio ꝓpter salutẽ q̃ eccl'ie in ipsius ꝯsecratione ꝯfert. Que aũt ⁊ q̃tuplex sit talis dicã infra. ideo dixi in themate. Hodie salus ⁊c. ¶ Nora ꝑ deductiõe themat⁹ ⁊ euangelij q̃ triplicẽ reperio domũ in ℔ euangelio/cui salus facta ẽ. Est eñ triplex domus scz ꝯsciẽtie/familie.⁊ materie/ Do-
Triplex dõ

mui ꝯscientie ipsi⁹ Zachei hodie salus facta est/q̃ vt dicit Hozra. facta est dom⁹ dei ꝑ gram inhabitantis/ Domui familie Zachei hodie salus facta est/q̃ nõ soluz ipm sed etiã vxorẽ ⁊ familiã suam ꝯuertit/ Domui etiã materiali Zachei ꝓpt pñtiã xpi ⁊ moꝝã in ea facta est salus/ Sic ⁊ nos si voluerim⁹ q̃ his tribꝫ domibꝫ nr̃is salus fiat oportet/q̃ illa habeam⁹ ⁊ fuerim⁹ q̃ Zachee habuit ⁊ fecit. ¶ Et q̃ntũ ad ꝓmã domũ scz ꝯscie si illi salus fieri debeat tria requirunt q̃ pfecte Zacheus habuit. ꝓmo requirit q̃ eã diligenẽ discutiamus/ qđ Zacheus fecit: cũ christus dixit/ Hodie in domo tua.id est ꝯscia tua oportet me manere/ festinãs descendit in domũ suã/id ꝯsciam ⁊c. Ecci. xxxij. ꝓcurre ꝓpere in domũ tuã/ ⁊ illic aduocare/lude ⁊ age ꝯceptiões tuas in domũ/scz ꝯscie/vide qđ ibi cõcepisti boni vel mali meriti vel demeriti. Bern. Quotidiana discussione examina vitã. Dicit nãq̃ Augu/ Omnis q̃ discussionẽ ꝯscie amisit in piculũ vergit/ Rõ.q̃ ꝯscia erit testis in iudicio/ Roꝝ. ij. Testimoniũ perhibẽte illis ꝯsciẽtia eoꝝ/ Et si bonũ.bene oꝝ̃ gaudiũ. ij. Coꝝ. j. Hec nostra hec est testimoniũ ꝯscie nostre. Si vero ꝯsciẽtia testat de malo ve tibi. Ideo dicit Grego. in. c. interverba. xj. q. iij. Non hoim linguas/ sed ꝯscientias curare debemus/rõnem ibi assignat. Quid ꝑdest si oẽs te laudant/ ꝯsciẽtia accusat/ Ecõuerso q̃d nocet si oẽs te accusant/ conscientia vero excusat/ ꝓpter qđ subiungit ibidem/ In omni quod agit⁹ vl' dicitur/tacite debemus ad mentem recurrere ⁊ interiorem testem scz ꝯsciam requirere/
Contra hoc faciũt ꝓmo illi q̃ habẽt ꝯsciẽtias cauterizatas:sauciatas:amplas ⁊ dilatatas/q̃bꝫ nõ fit salus/vt sunt illi/q̃ nõ reputant nisi grossiora peccata mortalia.⁊ õ cõmunibꝫ peccatis nõ curãt vt puria simplicia nisi solẽnisata.vt si iurat sup crucifixum aut euangeliũ/ Item fornicationẽ simplicem nõ reputant peccatũ nisi adulteriũ/
/ Item ebrietatem nisi sequat vomitus. De clara etiaz de offensione fraterna/ De qua Math. v. Item de supbia ornãdo se nisi se quat ꝯcubitus. Itẽ de fraude dolose emẽdo vel vendendo ⁊c. tales sunt in periculoso statu.nam ꝑ quolibet peccato morta-

li etiã minimo damnaꝫ quis ita bene sicut ꝑ maximo cuius pena maior debeaꝫ ꝑ maiori peccato. vt in c. fratres. de ꝓb. dist. v. vbi dr. Uno peccato mortali demeret vita eterna. Jac. ij. Qui offendit in vno: factus est oĩm reus. Secũdo ꝓtra ꝑ faciunt illi q̃ habent ꝓscientiã puersam. sicut illi q̃ peccata parua ponderãt et magna nõ ponderant nec curant talem ꝓscientiã habuerũt pharisei quib⁹ christus maledixit Mathei. xxiij. Ue vobis pharisei q̃ decimatis mentã anetũ et rutã et omne olus orti et grauiora legis ptermittitis. Talem etiam habent begine q̃ de verbis ociosis et cogitationib⁹ cõfitenꝫ: et de magnis obliuiscunꝫ: vel nõ formant sibi ꝓscientiã. Similes lupo q̃ vna die ꝓfessus fuit cui sacerdos iniunxit vt non raperet amplius vltra q̃nq̃ obolos. rapuit gallinam de qua ꝓfitebaꝫ. deinde vaccam et vitulũ: sed nõ formauit sibi ꝓsciaz: qz vaccam cõputauit ꝑ tribus obolis: et vitulũ ꝑ vno denario. Secũdo requirit q⁹ ꝓscientiam purificemus et mũdemus. Esa. j. Lauamini et mundi estote. Math. vj. Facies tuam laua. i. ꝓscientiã. quia ꝓscientia habet se vt oculus dirigẽs totũ corpus. Luc. vj. Si oculus tuus. id est cõscientia tua simplex fuerit totum ꝛc. si aũt nequã ꝛc. Nam sicut clarus oculus requirit ad gaudiosum visum: sic clara conscientia ad videndũ deũ. Math. v. Beati mundo corde quoniã ipsi ꝛc. Hoc Zacheus fecit qui cum ꝑ turba scz peccatorũ videre nõ posset ascendit in arborem sicomorum. id est ꝓscientiam suam mundando et vidit illum ꝛc. D Unde Bernardus. Duo sunt q̃ mũdant ꝓscientiam nostrã. a malis abstinere et penitere et bonis inhere re. nã sicut parua festuca grauat oculum et impedit visum: sic vnuz peccatũ q̃ntũcũq̃ paruũ. si illud est contra conscientiam impedit visionẽ diuinã. De quo Aug. xxviij q. j. §. ex his. et in c. litteras. de resti. spol. et in c. inquisitioni. de sen. excõ. Omne quod fit ꝓtra ꝓscientiam edificat ad gehennam.

Contra hoc faciũt ꝑmo illi qui habent cõscientias cruetatas. id est maculatas. ij. q. j. si peccauerit. Ad Titũ. j. et ꝓscientia infidelium aut praua ꝑ est iniquinata sicut dicit. Coinquinate sunt eorum mens et conscientia. Secũdo illi qui hñt ꝓscientias infirmas et nimis strictas quas habent illi q̃ faciũt sibi peccata vbi nulla sunt: et hoc accidit ex initigatione diaboli. Nam cũ diabolus tales nõ potest inducere ad manifesta peccata mortalia. vt luxuriã gulaz ꝛc. tunc nitit eos inducere ꝑ ꝓscientiam erroneam in ꝑplexitatẽ. Tertio requirit q⁹ ꝓscientiam diligenter custodiamus. Prouerb. iiij. Omni custodia serua cor tuum. quia ex ipo vita ꝓcedit. Hanc habuit Zacheus cũ dicit. Stans aũt Zacheus suple in diligẽti custodia ꝓscientie dixit ad dñm. Ecce dimi. ꝛc. Nam ꝓscientia est sicut instrumẽtum in curia dei ꝑ hereditate porrectũ. qõ diligenter custodit ne corrodaꝫ aut perdatur. Hugo. Non peruenit ad bonam ꝓscientiam nisi ꝑ cordis custodiam. ideo diligenter custodiaꝫ. Ratio Isido. li. ij. de sũmo bo. Ubicũq̃ homo aberit reatus sui ꝓscientia illum nõ derelinquit. Omnia põt hõ fugere: ꝓter cor suũ. a seipso nõ põt recedere. q̃ eñ hic ꝓscientie sue reatu punit. illic ꝑpetua pena punit. Hoc significat illõ ps. Abyssus abyssum inuocat in voce catha. Abyssum inuocare abyssum: est de iudicio sue ꝓscientie ire ad iudiciũ dãnationis perpetue in voce catharactaꝝ. id est ꝑdicatione sanctoꝝ. ideo diligenter est custodiẽda.

Contra hoc faciũt q̃ habent ꝓscientias scrupulosas et perturbatas. qui quãdoq̃ volunt de peccatis suis et misericordia dei desperare sicut Judas ꝓtra id qõ habeꝫ in c. his qui. xxvj. q. vj. Misericordie dei nec mensuras possumus ponere nec tẽpora diffinire. Qualem etiã habent illi q̃ crebro in eadem peccata relabunꝫ. et quãq̃ peniteant tamen ꝓpter lapsus frequentiã quendã desperationis impulsum incurrũt et turbantur q̃s ꝓsolaꝫ ꝑ illud qõ Petro dixit. Non dico tibi septies sz septua. Math. xviij. Secũdo illi q̃ habent ꝓscientias ꝑplexas et erroneas. vt cũ q̃s credit se inter duo peccata positum quoꝝ alterum impossibile sit eum vitare. E Habemus ergo finaliter q⁹ quinq̃ ꝓscientijs nõ fit hodie salus. Primo vicz cauterizatis siue amplis. Secũdo puersis. Tertio nimis strictis et erroneis. Quarto scrupulosis et perturbatis. Quinto ꝑplexis. sz huic fit salus quã hñt homi-

nes boni q̄ est recta ꝛ tranq̄lla/secura/pura quieta ꝛ mūda/tales gaudenter suscipiunt ihesum sicut Zacheus ℙrouerb.xv. Mens secura quasi iuge ꝓuiuū Isi̅d.de sum.bo. Vis nūq̄ esse tristis bene viue/bona ꝓscīe tia semp gaudiū habet/Ber̄. Quid in rebus melius: quid in terra quietius atq̄ securius bona ꝓscientia/q̄ ꝓscientia bona ē in hac vita sūmū bonū.de tempo. ordi.c. questitū. Ecōtra est de illis qui habent malas ꝓscientias nunq̄ sunt leti/q̄ sinderisis semp remordet eos qū ꝓuertunt ad cor/et inuenīūt se in tali statu in quo nō possunt saluari Isi̅d.de sum.bo. Nulla pena grauior q̄ mala ꝓscientia. Unū ꝛ Aug. in lib. ꝓfes. Justisti dñe ꝛ ita factus est q̄ pena sit sibi omnis animus inordinatus. Secunda domus est domus familie.de q̄.j. Thi. iij. Oportet p̄ficiendū ecclesie domui sue. id est familie bene esse ꝓpositum. De quo Aug. in c. quantūlibet. xlvij. di. Arrogare nō audeo vt domus mea id familia melior sit q̄ domus Abrae in qua scz vnus ex filijs fuit bon⁹ scz Isaac/ꝛ alter malus scz Ismael: si huic debet fieri salus oportet q̄ vir siue rector familie/bonā diligentiā circa curā ꝛ regimen vxoris filioꝝ ac familie ꝛ circa res tēporales gubernandas adhibeat. ℙ Consulit ergo hec diligentia in tribꝰ. ℙrimo in cura ꝛ regimine vxoris. ad q̄ tria requirunt̄/ℙrimo vt eaz debite dirigat ꝛ nō cum tyrannica austeritate/verbis ꝛ nō verberibꝰ/q̄ māsuete amore ꝛ nō dolore.dulcedine ꝛ nō amaritudine. Col. iij. Viri diligite vxores vestras/ꝛ nolite esse amari ad illas/Inuehe ꝓtra illos qui nūq̄ amicabile verbū loquunt̄ mulieribꝰ Jac.iij. Ubi zelus ꝛ ꝓtentio ibi incōstantia ꝛ ome opus prauū. Secōo secrete corrigat nō cū ꝓfusione.nō publice ꝛ ꝓcēptibiliꝛ. sicut fecit Job q̄ vxorē suā licz pessimā arguebat secrete ꝛ modeste/q̄ inquit. Quasi vna de stultis mulieribꝰ locuta es. Job.ij. Non dixit q̄ fuerit stulta ꝛc̄. Crisosto. Occultū pcm̄ in publico corrigere nō est corripere sed diffamare/Ideo ꝺr in c.licz.xlv. di. Plus erga corrigēdos agat benivolentia q̄ seueritas/plus cohortatio q̄ cōminatio/plus charitas q̄ potestas. Tertio cōplete diligat. quā cōpletionē docet ap̄lus ad Eph.v. q̄ ad tria. ℙrimo cū dicit. Diligite vxores vr̄as sicut x̄ps dilexit eccl̄iam. q̄ dilectio fuit maxia. q. d. Sicut x̄pus fudit sanguineū sudorē p ecclia/sic tu debes effundere sudorē vt nutrias vxorē. Hen.iij. In sudore vultus tui ꝛc̄. dixit dñs ade nō esse. Hoc est ꝺ aliq̄s q̄ volut ꝺ vxoribꝰ bñ vivere/cōpellēdo eas q̄nq̄ ad questū illicitū nō curātes salutē vxor̄ sicut x̄ps eccl̄ie/ Est tñ vex sicut ꝺt Holgot sup lib. sapie. q̄ vxor in oīb⁹ ita bñ ꝺz esse solicita q̄ ad necessitatē vite/sicut ipse vir. q̄ dictuz est x̄pi. Mat.xix. Jā nō duo sed vna est caro/Et sicut mēbr̄ compatit̄ mēbro: ita vxor viro. Secōo p dilectiōz viri ad ꝓp̄riū corpus/cū dicit q̄ viri debēt diligere vxores suas sic corpora sua. Tertio p dilectionē viri ad se ipm cū dicit ibi. Unusq̄q̄ vxorē suaz sicut seipm diligat. Inuehe ꝺ nō curātes vxorē pmittūt eā domi sedere ꝛc̄. ℍ Ecōuerso ꝛ talē charitatē ꝺz vxor ostendere viro. ꝛ hoc etiā in tribꝰ. ℙrimo ꝺz virū honorare. sic Sara Abraā virū suū vocans eū dñm Hen.xviij. Etiā sicut maria Joseph Lu.ij. Cōtra ℍ faciūt q̄ maritos suos ꝓtemnūt. ꝓpter pauptatē vl̄ antiquitatē: qō maria nō fecit. quia Joseph paup erat. Secūdo q̄ debent obedire suo marito. Eph.v. Mulieres viris subdite sint sicut seruus dño. nā ℍ deus iniunxit Eue Hen.xxxij. Sub potestate viri eris/Inuehe ꝓtra inobedientes ꝛ pertinaces. talis peccat mortaliꝛ Hiero. in c. cum caput. xxxiij. q. v. vbi dicit/Cum caput mulieris vir sit: caput autē viri christus. ergo quecūq̄ vxor nō subijcitur viro suo hoc est capiti eiusdē criminis rea est cui⁹ ꝛ vir si nō subijciꝛ capiti suo scz deo. Tertio in hoc: q̄ ꝺz eū timere Ephe. v. Uxor timeat virū suū: nō timore seruili ꝓpter ꝟbera vitanda/sz timore filiali/ne euz cōmoueat ad irā: posito q̄ nunq̄ eā peuteret tñ timere ꝺz ei⁹ indignatiōz/Hoc figuraꝛ in velamine. vt hꝫ in c. femine. xxx. q. v. vbi dicit. Femine dū maritāt ideo velant/ vt noverint se subditas eē ꝛ humiles. ꝛ nō ꝓp̄rie voluntatis/obloquētes maritis suis qō non debet esse/q̄ mulieres debent esse mites. ideo habent parvas voces. ꝛ ligant collū peplis in signū q̄ debēt dulciter rēdere suis maritis. Inuehe contra iratas

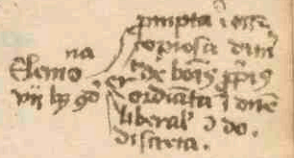
mulieres nō timētes viros suos: īmo vbi viri timent/ eos pcutiētes. Cōtra tales ōr Eccī. xxv. Non est ira sup̄ irā mulieris/ ve tali viro q̄ talē hz vxorē: qz nūq̄z hz requiē Prouer. xix. Tecta iugiter pstillantia litigiosa mulier: qz nō habet requiē. Et iusdez. xxij. Melius est habitare in terra deserta q̄z cū mliere rixosa z iracūda/ Decus ē de discreta obedīēti z timorosa vxore q̄ est cōsentanea viro suo/ In tali ꝯcordia z amore bñplacitū est deo. z reuera salus erit domui huic. Eccī. xxv. In trib⁹ est bñplacitū spūi meo/ q̄ sunt pbata coram deo/ z homīb⁹. Cōcordia fratrū/ z amor primorū/ vir z mulier sibi bñ ꝯsentiētes/ Sed vbi discordāt viuūt z dissentūt in hac domo deus nō ē. Hugo. Charitas deo ita familiaris est/ vt deus ibi esse nolit vbi charitas nō fuerit.

2° ¶ Secdo ꝯsistit hec diligentia in regimine filiorū z suorū cē. Et ad hoc req̄rit q̄ ipsos in timore dei z obedientia mādatorū eius educat vt virtuose viuant/ Itē debet ipsis dare habilitatē ad ꝯfitendū. cōicandum. audiendū missam. z alia sacramenta pcipiendū/ Itē debet ipsis puidere in necessitatib⁹ corpalib⁹. nō mittere ad hospitale cū infirmant/ aut negligere q̄ nō ꝯfiterēt z cōicent. vel fugere ab eis/ Itē dz ipsis pbere bonū exemplū p honestā ꝯuersatiōez Greg. Tot mortib⁹ q̄s dignus est/ q̄t mala exēpla ad posteros trāsmittit: qz filij z fui sequunt. Et verificat illud ps̄. Immolauerūt filios suos z filias demonijs/ Sed q̄z tū ad regimē bonorū tpaliū/ oportz q̄ de bonis suis p testamentū disponat. sicut dictū fuit Ezechie p Esaiā. xxxviij. Dispone domui tue. id est familie p testamentuz/ qz morieris tu cē. Sic fecit Mathathias. j. Macha. ij. Sic z Thobias senior Thobie. iij. p totū. Et cautū est q̄ puideat sibi de testamēto in sanitate vel in principio infirmitatis/ qz ꝯsanguinei in infirmitate plurimū impediūt testamēta/ z in ꝑ sunt ꝑdones. ante oīa curet mercedis donationem. Mat. x. Dignus est mercēnari⁹ cē. Thob. iij. Quicūq̄z tibi aliq̄d opatus fuerit statiz ei mercedē restitue. qz est pctm̄ clamitans in celū. Jaco. v. Merces opariorū vlor q̄ defraudata est cē. Inuehe ꝯtra ꝓtrahētes ꝯtra id q̄ scribit Eccī. xxxiij. Qui effundit sanguinē: z q̄ fraudez facit mercēnario/ fratres sunt. Itē leget p ania sua z ad pias causas scz relinquēdo familie ptē debitaz. nec debet ita legare ecclesijs: vt puet filios hereditate vel legitima. Aug. in. c. q̄cunq̄z xvij. q. j. Quicunq̄z vult exheredato filio heredē facere eccl'iam/ q̄rat alterū q̄ suscipiat non Augustinū. Curet etiam q̄ ad pias causas faciat executores/ q̄ sint diligentes ad explēdū/ qz docet experientia q̄ aliq̄n tarde z aliq̄n nūq̄z fiūt tales executiōes. Contra q̄s ōr in c. q̄ oblatiōes. xij. q. iij. q̄ tales debent excōicari vt necatores aiarū. qz subtrahūt eis illud suffragiū: ex q̄ subtractiōe remanēt in tormentis/ Itē ante oīa caueat testator ne de male ablatis relinq̄t heredibus/ sed p se restituat certa certis. incerta pauplib⁹. sicut Zacheus fecit cū dixit. Et si quē inquit cē. Sit etiaz bene discretus in legando familie/ vt ita diuidat z clare testetur/ vt nō habeāt oriri litigia inter heredes nō tñ oportet q̄ equaliter leget vni sicut alteri. Exēplū de Jacob q̄ legauit Joseph p alijs ptem vnā scz agrū cū spelunca duplici. Gen. xxiij. Et q̄ dixi q̄ male acq̄sita nō debent filijs relinquere/ Ratio est. qz per hoc occidit eos spūaliter. Bar. xij. Tradet pater filium in mortē/ scz cum filius scienter possidet bona a patre male acq̄sita. quia tales patres dānant seipsos z filios. Exemplū ponit Arnoldus de quodā milite. quod vide in thesauro nouo de tpe sermone. xxxviij. T. in fine. ¶ Tertia domus est materialis ecclesie. De qua dicit. j. ad Thi. iij. Volo in ecclesia orationes fieri. q̄ ideo ꝯsecratur vt sit locus spūalis dei z vt homo possit ibi spūaliter curari/ z misericordiam dei ꝯsequi. Cui in ꝯsecratiōe salus fit ꝓpter septem. Primo ꝓpter dei ꝓsentiā. ps̄. Dūs in templo sancto suo/ Per effectum in iustificando peccatores. vel etiam per p̄sentiam in sacramēto altaris. Secundo ꝓpter assistentiam angelorū. ps̄. In ꝯspectu angelorū psallam tibi. ideo dicitur chorus. Greg. de ꝯse. di. ij. Quis dubitare pōt/ q̄n in ipsa hora īmolationis ad vocez sacerdotis cē. Tertio ꝓpter corpa sanctorū z reliq̄as ibi ꝓtentas. Quarto ꝓpter citlorē z maiorē orationis exaudibilitatē/ quia oratio citius exauditur in ecclesia q̄z alibi.

quia est determinatus locus ad orādū/nō ꝓpter deuz q̄ adorat̄ quasi loco ꝯcludat̄ sed ꝓpter ipsos adorātes/ Et hoc quadruplici rōne. Primo ꝓpter loci consecratiōē ex qua specialem deuotiōē ꝯcipiūt orātes vt magis exaudiant. Secunda ꝓpter sacra mysteria ⁊ alia signa sanctitatis ibi ꝓtēta. de quib⁹ supra. Tertia ꝓpter minorē infestatiōē demonū q̄s in loco nō cōsecrato. Quarta ꝓpter ꝯcursum multorum adorantiū ex quo oratio fit magis exaudibilis. Quinto salus fit in ꝯsecratiōe ecclesie ꝓpter sacramēt⁹ in ea collatiōē q̄ regulariter in ea ꝯferunt vt baptismi. penitētie. eucharistie ⁊c. Sexto ꝓpter indulgentias eccl̄ie collatas p̄ quas visitātibus remittunt pene in purgatorio p̄ peccatis debite. Septimo ꝓpter emūnitatez ecclesiis a papa ⁊ imp̄atorib⁹ ꝯcessaz. Et que sit talis ⁊ in quot consistat habes supra sermone. cvlij. N. vsq̄ ad finem ⁊c.

De Dedicatione alius sermo. CX.

HOdie salus huic domui facta est Luc. xix. Nota in sacra scriptura quadruplicem reperio domum q̄bus hodie ℞ est in iustificatione et ꝯuersione zachei salus facta est/ Est enī domus spūalis ꝯscientie/ domus familie. domus materie. et dom⁹ supne glorie/ Prima domus spiritualis ē ꝯscientie. De qua dicit Eccl. xxvij. Nisi teneueris te instanter in timore dñi: cito subuertet dom⁹ tua id est ꝯscia tua. Et Bap. vij. Intrās in domū meaz conquiescam. Huic domui id est ꝯscie zachei hodie salus facta est/ vt exponit Bor. quia facta est dom⁹ dei per gratiā inhabitantē. Secunda dom⁹ est familie. De q̄ dicit j. Timot. iij/ Oportet p̄ficiendum ecclesie iter cetera domui sue id est familie esse bene p̄positū Et Aug. in c. quantūlibet. xlvij. dis. Arrogare mihi nō audeo ⁊c/ Huic domui vt inquit Bor. hodie salus facta est/ q̄z xp̄s nō tm̄ zacheū ꝯuertit. sed etiam totā familiaz suā. vxorē. liberos ⁊ seruos ⁊c. Tertia domus est materie/ ex lignis ⁊ lapidib⁹ ꝯstructa. in quā zacheus xp̄m gaudens excepit vt dicit in euangelio. De qua ap̄l's. ij. Corinth. j. Si terrestris domus nostra dissolui tur: habemus domuz non manufactam eternam in celis ⁊c. Huic hodie salus facta est. q̄z xp̄s in ea corpaliter mansit. ideo dixit/ Hodie i domo tua ⁊c. Hec domus materialis zachei significat domū materialē eccl'ie/ cui hodie. id est i ꝯsecratiōe salꝰ facta est/ ⁊ ideo rōne illius clausule in dedicatione ecclesie legit illud euangelīū de zacheo. Quarta domus est supne gl'ie. De q̄ ps. xxv. Dñe dilexi decorē domus tue. De hac dñs ait Joh. xiij. In domo p̄ris mei māsiones multe sunt/ quia et si vnum premiū btitudinis. multe tñ differentie p̄miorum sicut ⁊ h̄ meritorum. Et angelus Luc. j. Regnabit sc̄z xp̄s i domo Jacob in eternum sc̄z in ecclesia triumphante/ Huic domui hodie salus facta est ꝓpter gaudiū q̄d angeli ⁊ sancti in celo de eius ꝯuersiōe habuerunt vt dicit Lu. xv. Gaudiū est angelis dei sup ⁊c. Quare bene dicunt ꝓba assumpta themat⁹. Hodie salus ⁊c. Pro deductione breuitatis gratia omittendo duas domos p̄sequar de duabus sc̄z ꝯscientie ⁊ ecclesie. ¶ Et q̄ctum ad primum nota q̄ ad hoc vt salus domui ꝯscientie fiat req̄runt tres ꝯditiōes q̄ tangunt in euāgelio. Prima vt eā diligēter mūdem⁹ p elemosynaz largitiōē/ Secūda vt eam diligenter custodiamus p̄ fraudatorum restitutiōē. Tertia vt eam diligēter discutiam⁹ per sacramentum ꝯfessionis. Prima vt eaz ⁊c. Ideo dicit Luc. xj. Date elemosynam ⁊ ecce oīa munda sunt vobis. Eccl. iij. Sicut aqua extinguit ignez sic elemosyna ⁊c. Dan. iiij. Peccata tua elemosynis redime Ideo dixit Zache⁹. Ecce dimidiū bonorū ⁊c. ¶ In q̄bus verbis docet septez cōditiones elemosyne q̄ notant in verbis Zachei. Luc. xix. Ecce dimidiū bo. meorū ⁊c. Primo elemosyna debet esse prompta Propterea dicitur. Ecce. quasi dicat Zacheus. q̄ cum fieri potest elemosyna nō est tardanda. nō differēda. nō procrastinānda. sicut multi faciūt q̄ nō nisi post multas p̄ces ⁊ diuturnū temp⁹ elemosynas erogāt. Propterea dicit sapiēs Prouerb. iij. Nō dicas amico tuo vade ⁊ reuertere: crās enī dabo tibi cū statim possis dare/ Et Seneca li. ij. de būficijs. Ingratus est beneficiū q̄d diu inter dantis man⁹ hesit. verūtñ satis reprehensibiles sunt q̄ morte expectāt vt bona superflua q̄bus nō egent pauperibus

tribuant. Pro quo facit sapiens verbū illud sancte Lucie q̄ sue matri dixit. Nō moriens das ideo das q̄ tecū ferre nō potes. Solet etiā ideo deo pmittente sepi⁹ euenire q̄ auaroꝝ diuitū bona q̄ post mortē impias causas distribuere disposuerūt rapiant. dilanient. t distrahant a ꝓsanguineis litigantibus t q̄ꝫ ab extraneis ꝯsutia et calliditate illa q̄rentibus. Quare ꝓsulēdū est oīb⁹ q̄ supabundāt diuitijs vt velint p se ipsi collocare illas in celo nec expectare vt post mortez id faciāt alij. q̄ vt dixi sepe fallunt. Scōo elemosyna debet esse copiosa. ꝓpterea dixit Zacheus. dimidiū. Unde Tob. iiij. Si multū tibi fuerit abūdanter tribue. neq̄ enī timenda est pauptas si elemosyne ample fiāt. non enī de⁹ vult separari ab aliq̄ de liberalitate. sic videri pōt exemplum de hoc in. ij. dialogoꝝ ō Bonifacio Fuldeñ. epo. cui ex paucis vuis vinū collectum pauplb⁹ largienti illud miraculose multiplicauit deus. Habes etiā exempla ō Johāne elemosynario i vitas patrū. Tertio elemosyna debet esse ō bonis ꝓprijs. propterea dixit zacheus. bonoꝝ meorū. Dico de bonis t non de reb⁹ infectis aut marcidis. Et dico de ꝓprijs: nō alienis. Unū. j. q. j. nō est. Greg. ait. Nō est putāda elemosyna si pauplb⁹ dispensek qō ex illicitis reb⁹ acq̄rik. Nō enī causa pietatis facienda est iniquitas. Quia vt dicit apl's. Nō sunt facienda mala zc. xlij. q. v. c. forte. Et i c. nolite ibidē ait Aug⁹. Nolite velle facere elemosynas de fenore t vsura. t in. c. elemosyna. ibidē dicit Grego. Elemosyna redēptoris nr̄i oculis illa placet q̄ nō ex illicitis t iniquitate ꝓgerik. sed q̄ de rebus ꝓcessis t bene acq̄sitis impēdik. Quarto elemosyna debet eē ordinata vt sc̄z fiat p dei honore. ꝓprie salute. t ꝓpria vtilitate. non pro vana gloria ac huj⁹ seculi pōpa. Unū zache⁹ ad didit Dñe. id est p tuo amore t honore facio elemosynas. Propterea xp̄s Matthei vj. dixit. Cū facis elemosynā noli tuba canere añ te sicut hypocrite faciūt zc. Quinto elemosyna debet eē liberalis vt nō fiat p susceptis seruitijs. nā sunt pleriq̄ q̄ pauperes laborare cogūt t postea illis nomie elemosyne aliq̄d tribuūt. cuz tū merces laboris potl⁹ q̄ꝫ elemosyna debeat appellari. ꝓpterea dixit zacheus. do. id ē non vendo sed liberaliter dono. Propterea etiaz dicit apl's. ij. Cor. ix. Non ex tristicia aut necessitate. hilarē enī datorē diligit de⁹. Sexto elemosyna debet esse discreta vt detur his q̄ indigent t nō his q̄ abundāt. qō dico p̄pter illos q̄ cū habeant vicinos aut ꝓsanguineos q̄ pauptate grauant elemosynas faciūt ad exornādas ecclias aut ecclesiastica ornamēta ampliāda. qō nō dānam⁹ nisi dū fame perire pmittunt. ꝓximi indigentes. vt ait Amb. in c. auz. xij. q. ij. c. quem textū vide. Et Hieronym⁹ ad Demetriadē virginē inq̄t Alij ecclesias edificēt: vestiāt parietes marmorū crustis. Sed tibi aliud ꝓpositum xp̄m vestire in nudis. visitare in languentib⁹. t subuenire in opp̄ssis. Et debet potius dari iustis indigētib⁹ q̄ꝫ peccatorib⁹ ceteris paribus. Ambro. in c. nō satis lxxxvj. di. vbi dr. Et si oīb⁹ debek miscōia: iusto ampli⁹ et magis ꝓpinq̄s indigentib⁹ q̄ꝫ alijs ceteris paribus. Hic cadit dubium. Consultū fuit supra circa p̄mā conditionē q̄ libet p se in vita sua daret elemosynas t nō expectaret q̄ post mortē ei⁹ executores facerēt. q̄ sepi⁹ tarde vel in toto nō exequunk. quero an dilatio executionis i aliq̄ p̄iudicet anime testatoris. Respondet Richardus in. xliij. dist. xlvj. q̄ sic. Cui⁹ duplex est rō. Prima. q̄ quāto citi⁹ pauperes et ecclesie quib⁹ legatuz ē recipiūt illud q̄ testator eis legauit: tāto feruentiꝰ t certius orāt p aīa defuncti et orare tenētur. Et quāto tardi⁹ recipiunt q̄ eis legatum est tāto tepediores sunt ad orandum t magis tardāt orare p aīa testatoris. Acceleratio añ feruentiū orationū p aīa defuncti multū valet ad eius alleuiationez t celeriorē liberationē. Secōa ratio est q̄ sic defuncti i charitate aliq̄ purgabile secū portātes in hac vita meruerūt vt elemosyne si p eis denk eis pfint. nō ad augmentū gr̄e sz ad alleuiatiōem t abbreuiationē pene. Sic testator testamentū faciēs: in charitate decedens testamētū suū faciēdo meretur vt ei⁹ executio post mortē valeat. nō ad augmētū gr̄e sz ad alleuiatiōem t abbreuiationē pene. t ideo q̄ntū testamētū suū citius executiōi demādak tāto citi⁹ alleuiak. Et quāto tardi⁹ sui testamēti executio impletur: tāto tardius ceteris paribus incipit alleuiari t tardius liberatur. Si tū legata

nunq̃ solueret: nō tñ ꝓpter hoc perpetue remaneret in pena: q̃uis ꝓpter hoc multo tardius liberaret ab ipsa. Et p̃dictis patz q; grauissime peccant z magnā p̃ditionez faciūt executores testamentoꝝ: qui habita oppoꝛtunitate quātotius nō exequūt. Cōtra q̃s ꝺꝛ in c. q obligatiōes. xiij. q. iij. q; tales debent excōicari vt necatores aiaꝝ: qz subtrahūt eis illud suffragium. ex qua subtractione aias eaꝝ necant ꝓpter carentiam diuine visionis. Item tales puniunt hic p iura etiā in hoc q; amittūt ipsis legata. z executio deuoluit ad epm si infra annum nō exequunt. vt in c. si heredes. z. c. tua. et Joh̄es. de testa. Et a deo puniunt eternaliter. qz dānabunt si eis retinuerint. Dic exemplū de socio q̃ equū sui socij nō vendidit. vt in legenda sancti Vdalrici habetur

Secūdo requirit q; ꝺscientiam diligenter custodiamus p ablatoꝝ z iniuste acq̃sitoꝝ restitutioꝝ. ita q; de hmōi nihil ꝺtra ꝺsciaz in nostra ptāte retineamus. ꝓuerb. xiij. Oñi custodia serua coꝛ tuū: qz ex ipo vita ꝓcedit. Ideo dixit Zacheus. Et si q̃d aliquē defraudaui reddo q̃druplū. vbi loq̃t ꝓncipaliꝛ z solū de rebꝫ tpalibꝫ ablatis nō de spūalibꝫ. vicz de virtutibꝫ ablatis q̃ ad aiam sciz moralibꝫ z infusis. nec de dāno illato coꝛpoꝛi q̃ ad lesionez coꝛpalem. nec q̃ ad honoꝛē z famā p vituperationem verbalem. Ideo solum de restitutione rerū tpaliū dicā. Circa quā ponit Zacheus quattuoꝛ ꝺditiones soluēdo q̃ttuoꝛ q̃stiones. ꝓprima q̃d sit restituendū. Ad ꝟ respōdet Zacheus: defraudatū siue res ablata. vt in c. si res. xiij. q. vj. Ideo dicit. Si quē defraudaui rē. Et restituēda est res rapta vl furta aut alio modo illicite acq̃sita in ꝓpria specie. imo in individuo si ipsa habeat nec pōt dari alia p ea eiusdē bonitatis. nisi forte pecunia ꝺtra voluntatē dñi ipsius rei. iij. q. j. c. reintegranda. vbi ꝺꝛ q; spoliatis sunt oīa reintegrāda. Et ꝟ vez nisi vsurpatio rei aliene esset occulta z ex restitutione eius in sua specie detegeret raptoꝝ vel aliud inc̄ueniens seq̃ret: tunc em̄ sufficeret dare p̃ciū eius. Item secūdo si ipsa res male ablata perit morte vt animal. vel sibi aufert: nihilominus sibi restituere tenet fm Ray. z alios. Si aūt deterioꝛata est in bonitate vel diminuta in p̃cio: sup̃plendus est p̃ciū. qz restituenda est eiusdē bonitatis Exemplifica de equo vl boue ablato si est penes raptoꝛē debilitatus. Sil'iter de frumento si valuit vna metreta tunc q̃ttuoꝛ. sz nunc ꝓ ꝺuos solidos tenet reddere quattuoꝛ solidos. nec sufficeret reddere vnā metretā. Idē de tpe intermedio int restitutiōz z ablationē. tenet etiā raptoꝛ post restitutionē ꝺānī petere remissionē de iniuria saltē p iterpositā psonā. vel p se exp̃sso noīe furt vel tacito. fm q; q̃litas negocij requirit si ē mānifestū vel occultū. Itē tertio si res ē fructificans tenet restituere rem cū oīibꝫ fructibꝫ inde ꝓceptis. z q̃ ꝓcipi potuissent a diligenti possessoꝛe. Exemplifica de agro vl vinea vsurpata. Sil'iter de equo cū q̃ lucratus fuissem hebdomadatim vnū floꝛenū. Hoc intellige de ductis expensis necessarijs equi. ꝺānа etiaz q̃ passus est ꝺñs ex carentia rei sue: tenetur satisfacere. vt in c. si culpa. de iniur. z ꝺāno ꝺato. Exemplifica de pecunia furata. Itē si pl'es ꝓcurrunt ad furtū aut alias: ita q; vnus non faceret sine altero. q̃libet tenet in solidum. vt in. c. si dignū. de homici. fm doc. ibi plura vide. vt si vnus factus est nō soluendo. Et an oīe lucrū teneat q̃s restituere q̃ ꝓcepit ex re rapta vl ꝓsonis acq̃sita: vide sctūm Tho. ij. ij. q. lxxvij. z doc. de hac materia in. iij. ꝺis. xv. Hosti. in sūma de pe. z remis. ℙ

Secōm requisitū z secūda q̃stio. Cui sit restitutio faciēda. Ad quā rñdit Zacheus in hoc q; ꝺꝛ aliquē. q̃si diceret. huic cui abstuli vel quē defraudaui. An aūt q̃s omni casu teneat ei restituere cui abstulit. Nota ꝓ solutione distinctionez quā ponit sctūs Tho. ij. ij. q. xxxij. dicens. Tripliꝛ pōt esse aliquid illicite acq̃sitū. ꝓimo qz illud q̃ acq̃rit illicite debet ei a q̃ acq̃situ. est extoꝛtū. z siue nō transferat ꝺñium illius rei in accipientē: vt in furto z rapina. siue transferat: vt in vsura: tñ cōpetit repetitio. In talibus regl'a est q; hmōi restituēda sūt spoliatis aut el' heredibꝫ si nō supest ꝓncipal'. siue sint ꝺñi illaꝝ rez siue nō: ꝺūmō tñ ex cā illa tenēt z fuerūt tpe ablatiōis detentoꝛes. vt accidit i pigꝛe depositō accōmodato et hmōi. licz em̄ tales nō sint ꝺñi illarū rerū. tñ ex honesta causa illa tenēt. Ideo debent

eis illā restituí nō dñis rerū illarū. Idem etiaz si ex inhonesta causa illa habuit puta p furtū vel rapinā, exēplifica. tunc eñ liberatus est ab obligatiōe restitutionis, qz reposuit rē in pristinū statū z gradū, z sic intelligo dic. c. reintegranda, z. c. Itē cū ḡs. de restī. spo. cū sil'ib', vbi dr q etiā p̄do restituendus est, ℔ eñ nisi dñs petat eodē tēpe rē cuz fure cē, vt. ff. depositi bona fides, vide ibi p glo. z doc. Scdo mō dr aliqd illicite acquisitū ita q ille q illicite acq̄siuit nō potest illud retinere: nec tñ debeť illi a q̄ acq̄siuit, qz ille ꝓtra iusticiā dedit z ille ꝓtra iusticiā accepit, vt in symonia z sil'ib': in q̄b ipa datio z acceptio est ꝓtra legē, z ideo tale nedū de ꝓsilio z honestate: sed de necessitate salutis debet erogari pauprib'. Ratio est ām sctm Tho. ij. ij. q. lxij. qz ipa datio z acceptio ē lege phibita, vt in. c. anathema. j. q. j. vbi dr Anathema dāti anathema accipienti, vel potest dari illi eccl'ie in cui' iuriam data est, vel aliter, puideri: put disponūt multa iura. Similr de pecunia data iudici ad eū corrūpendū, vel testi ad falsum testimoniū dicendū, vel alicui ad false accusandū, vel aduocato ad iniuste aduocandū: qz non debet restitui illi q̄ dedit, qz turpiť dedit, nec sibi retinere debet: sz pauperib' elargiri, vel illi in cui' iniuriā data ē p̄sertim si ex ℔ amisisset iustā cām, vt hī in. c. nō sane. xliij. q. v. secus si iuste dedit puta vt iuste iudicaret z intendens redimere q̄dāmodo vexationē sinā, vt ibi dr. Tertio mō dr illicite acq̄situ: nō q ipsa acq̄sitio sit illicita: sed illud ex q̄ acq̄riť est illicitū: ex q̄ transferť dñium, nec competit repetitio, vt in meretricio z hmōi, nā meretrix turpiter agit z ꝓtra legē dei fornicādo, sed ipsa acq̄sitio vel datio pecunie, p hmōi illicitis nō est illicita nec ꝓtra legez dei, z hoc ꝓprie dr turpe lucrū, z de illis sic acq̄sitis ām doct. pōt dari elemosina, z pōt etiam retineri: ni si supfluū p fraudē vel dolū ml'ier extorserit, qz illud esset restituendū. Ad ℔ ptinent lucra facta ex histrionatu illicito, ex duello ex torneamento, ex sertis factis de floribꝫ, z alijs hmōi q̄z vsus cōiter est ad lasciuiā In his casib' z sil'ib' bonū est z salubre q̄ penitens inducať ad erogandū pauperib' nō tamē cogendus est ad hoc, nec iudicandus est ex hoc si nō velit assumere hanc penitentiā sz erogare pauprib' q̄ nō sit in statu salutis, qz nō repiť iure exp̄ssum: vt in su p̄dictis casib'. Et sic intelligiť. c. q̄ habetis xiij. q. iij. Q Tertia q̄stio ē q̄n debeat fieri restitutio. Ad quaz rñdit Zacheus cū dr. Reddo in p̄nti z nō dabo vel reddā in futuro, q̄si diceret q restitutio debet fieri statim. Ratio sancti Thome. ij. ij. q. lxij. qz sicut accipe rē alienā est ꝓtra iusticiā: ita z detinere eā, qz p hoc q aliqs detinet rem alienā inuito dño impedit eum ab vsu rei sue, z sic facit ei iniuriā. Manifestū est aūt q nec p modicū tp̄us licz alicui morari in peccato, sed quilibet teneť statim peccatuz deserere, z ideo q̄libet teneť statim restituere vel dilationē petere ab eo q̄ potest vsum rei ꝓcedere, vt in incertis restituendis ep̄s vel penitētiarius potest dare licentiā, si teneť certis p̄sonis q̄ nolunt dare dilationē: debet ad petitionē ip̄oz absq̄ dilatione satisfacere vel cedere bonis, qz fur z raptor semp est in mora, z ideo semp auget pctm: vt in. c. cū in eccl'ie, de symo. R Quarta questio q̄ntū sit restituendū. Respondit Zacheus, q̄druplū. nō tamen ad hoc tenetur. sed loquiť Zacheus ex affectione ꝓscie qz ita tunc erat dispositus in sua ꝓscientia. An aūt sufficiat quē restituere simplū vicz illam rem vel eius valorē quā abstulit. Dicendū q nō semp sufficit. Dic ḡ q si res est fructificans cē, vt habes sup̄ in p̄ma q̄stione. S Hic cadit dubiū an acq̄sita p ludos fortune sint restituēda z cui. Respō deo in certis casib' sunt restituenda p̄denti. Primo q̄n lusor vincit p fraudē vel per falsos taxillos aut cartas vel dicendo mēdaciū: teneť restituere amittenti ex p̄cepto. Scdo q̄n vincit ab his q̄ alienare nō p̄nt vt sunt serui, filij familias, pupilli, vxores, religiosi z hmōi, hec oportet restituere illis qui curam habent illorum. Tertio quādo vincit ab eo quem induxit multa importunitate cum non vellet ludere, vel volentez a ludo recedere inuitum detinet: tenetur illi restituere si ē quid notabile. Quarto q̄n vincit in loco vbi, p̄hibetur ludus, z per leges mandatur fieri restitutio que nec per dissuetudinē sunt abrogate, z tunc etiaz tenetur restituere perdenti. Si vicit in alijs

Terribl' ... Diuina ... angelo ... custodia. ... nullo ... 244

casibꝫ exceptis ꝑdictis: nō teneꝫ illi restituere q̄ amisit cuius possit elemosinā r si pauper est. z sic nō pōt repeti a vincente. q̄ turpitudo ysaꝫ ex vtraq; pte: z dz pauplbꝫ erogare de honestate z ꝓsillo. Scōm aliq̄s teneꝫ de necessitate. qđ tuti⁹ est. nō oportz tñ tales stringere ad certā restitutionē: sicut in furtis z rapinis z hmōi. Ex his habes q̄d sit dicēdū de ludo olle rē. de acq̄sitis in ludo. vide ad ꝑdicta glo. z ibi p doc. in c. clerici. de vi. z ho. cle. Tertio requirit q̄ ꝓsciētiā diligenter discutiamus p sacm̄ ꝓfessionis. z de h̄ dic vt sup̄ in ꝑcedenti sermone. Quantū ad secūdū scz de domo materiali Zachei q̄ significat eccl'iam ꝓsecratā. Nota q̄ eccl'ie in eius ꝓsecratiōe tripl'r fit sal⁹. Primo rōne dei z angelorꝫ inhabitantiuꝫ ac aliorꝫ sctorꝫ z mysteriorꝫ z sacramētorꝫ q̄ ibi ꝓferunt z agunt. Scdo ꝓpter citiorē et maiorē oratōnis exauditionē. Tertio ꝓpt indulgentias z emunitates q̄ eccl'ie ꝓferunt. Hoc membꝫ psequere vt in ꝑti. monet. cit. J. z. cvij. H. vbi satis de h̄.

Sermo ali⁹ de dedicatione eccl'ie. CXI.

Quam terribilis est locus iste: nō est hic aliud nisi dom⁹ dei z porta celi. Beñ. xxviij. c. Hec sunt verba Jacob patriarche dum voluit ire in mesopotamiā. z ducere vxorē ad mandatū patris sui ysaac. z cum pergebat aran z venisset ad locum quendā z vellet in eo quiescere post solis occasum. tulit lapidē vnū quē supposuit capiti suo. z dormiuit. z in somnis vidit scalā sup̄ terraꝫ cuius cacumen tetigit celuꝫ. z angelos dei ascendētes z descendētes p eā. z dñm innixum scale dicentē sibi. Ego sum dñs deus Abraam patris tui. z deus ysaac: terraꝫ in qua dormis tibi dabo z semini tuo. Cum aūt euigilasset Jacob de somno ait. Vere dñs est in loco isto z ego nesciebā. pauēsq; subiunxit. q̄ terribilis est locus iste nō est hic aliud nisi domus dei rē. Que ꝙba ecclesia adaptat tēplo dei materiali. in ipsius dedicatiōe. put hodie in ītroitu misse canit. z merito. q̄ templū dedicatū locus terribilis dicit. ꝓpter terribilē dñi dei pñtiaꝫ. z angelorꝫ frequentiā. put Jacob in somnis vidit. ideo dixit. q̄ terribilis est rē. In ꝙbis thematis duo notant. Primū q̄ templum est locus terribilis vicz demonibꝫ. q̄ ibi expellunt p diuinū cultum. Secundū q̄ tēplum etiam est locus amabilis vicz iustis q̄ ibi inueniūt gratiam siue salutis. Primū tangit ibi. q̄ terribilis est locus iste. Secūdum ibi. Non est hic aliud nisi rē. A

Ad euidentiā primi nota q̄ eccl'ia christiana terribilis est demonibꝫ ꝓpter q̄tuorꝫ vicz ꝓpter diuinā protectionē. ꝓpt angelorꝫ custodiam. ꝓpter sanctorꝫ intercessionē. z ꝓpt cultus eorꝫ cessationē. Primo inquā terribilis est ecclesia demonibꝫ ꝓpter diuinā protectiōz In hoc em̄ loco tanq̄ specialit sibi deputato z dedicato dñs ꝓtegit suos. ne demones tātū eos infestare possint sicut extra ecclesias. q̄ hic est ille p̄sens q̄ habet ꝑdere z saluare christus iesus. cuius vexillum demones dū erectū vident in eccl'ia eo territi z pcussi fugiunt. Ideo dñs dixit Esa. xxij. Figā vexillū in loco fideli z erit in solium gl'ie dei. Hinc ecclesia in dñica de passiōe canit Vexilla regis ꝓdeunt rē. Scdo ꝓpt angelorꝫ custodiā q̄ in loco isto nos plus emulant q̄ alibi. Qđ notat Beñ. vbi thema p id qđ cū vidisset Jacob angelos ascēdentes z descendētes in scala. dixit verba thematis. q̄ terribilis rē. Per scalā aūt fides nr̄a vel penitentia significat. Per hāc angeli descendūt vt oratones z lachrimas z alia bona que fideles in illo loco agūt colligant. Ascendūt aūt vt collecta omnia ad deū ꝓferant z gram atq; misericordiaꝫ obtineāt. Descendūt aūt angeli in loco sacro nō solum vt bonis assistant. sed etiaꝫ vt demonibus resistant z expellant. Ideo dicit Zach. ix. Circūdabo. defendam. animabo z confortabo fideliter orantes in ea. ab aduersarijs ꝑeuntes ne inquinent. Tertio ꝓpter sanctorum intercessionem. Sunt em̄ in ecclesijs sanctorum corpora z eorum reliquie recondite. que sunt demonibus valde terribiles. Ideo dicit Crisostomus in Omelia. Audaces latronum duces agnitis regis insignijs z militibus maxime deterrentur vt fugiāt. ita profecto demones vbi coronatorum martyrum corpora conspicūt. ulico ab eorum longe conspectu pauidi fugiunt. Exemplum scribit de hoc beatus Gregorius lib. tertio dialogorum

De dedicatione ecclesie

Et habeť in c. arrianoꝝ. de ꝫse. di. j. de q̃dã eccl'ia quã arriani diutius occupabant. sz cũ ad hanc reliq̃e bti Sebastiani ꝛ sancte Agathe essent allate. ꝛ ab epo dedicata: et in ea magna multitudo ꝓpli cõuenisset: subito sub pedib⁹ suis porcũ senserũt discurrere: ãmirantes q̃ a nllo potuit videri: appropinquauit tanue ꝛ exiuit. vbi diuina pietas ostendebat q̃ imũdus inhabitator ꝓpter sctoꝝ reliq̃as territ⁹ exiuit Quarto ꝓpter cultus eoꝝ cessationẽ: q̃ in ꝟ loco cessant hoies demões adorare: dicẽte dño Mat. xxj. Domus mea domus oronis vocabit. Terribile est em̃ demõib⁹ videre augmẽtationẽ diuini cultus: q̃n potius in se vellent honorari: quẽadmodũ pagani olim in tẽplis suis fecerũt. In hoc aũt loco magnus subtrahit exercitus diabolo: oẽs em̃ q̃ hic vere ꝓterunt tales abrenũciãt sathane ꝛ eligũt magis esse in domo dei q̃ habitare in tabernaculis pctoꝝ: vt ôt ps. B Sz diceres. Audiui nũc q̃ eccl'ia est terribilis demonib⁹. an etiã sit terribilis malis hoib⁹ Ad ꝟ dico q̃ eccl'ia est terribilis ꝛ dãnabilis multis generib⁹ hoim. Primo omnib⁹ sacrilegis effractorib⁹ ꝛ incendiarijs ecclesiaꝝ. ꝛ general'r oib⁹ q̃ loca sacra ꝓphanant ꝛ dehonestant. Vbi nota q̃ tales ꝓpt enormitatẽ criminis triplici pena puniunt. scz spũali. tpali. ꝛ eternali. Primo sacrilegi puniunt pena spũali. vicz excõmunicatione. Nam incendiarij eccl'iaꝝ. ꝛ effractores earũdem cũ spoliatiõe: sunt excõicati ipso facto: ꝛ añ publicationẽ hui⁹ excõicatois poterũt absolui ab episcopo loci. sed post publicationẽ nõ nisi a papa. vt in. c. tua. ꝛ. c. ꝙsti. de sen. excõ. xj. q. iij. canonica. ꝛ. xvij q. iiij. oẽs eccl'ie. Incendiarij aũt aliox locox nõ sunt excõicati ipso facto. sed excõicandi. vt in c. pessimã. xxiij. q. vlti. ꝛ post publicationẽ absolutio reseruat pape. vt i dic. c. tua. Alij aũt sacrilegi q̃ in eccl'ia sine effractiõe faciũt enormia. vt rapiendo corpus chr̃isti. furando calices. frangẽdo mõitrantias. ꝛ sil'ia. non sunt effractores ꝓpter nec excõicati ipso iure. nec etiã si excõicarẽt ꝛ denũciarent essent mittendi ad papã. sed pñt ab illo q̃ eos excõicauit absolui. Secũdo tales puniunt pena tpali. Nam in leges igni tradunt. ff. de incen. rui. ꝛ nau. l. q̃ edes. vel capite puniunt. ff. de penis. l. capitulũ. ¶ nõnũq̃. Reportant etiã tales violatores ꝛ vituperatores tẽploꝝ tria mala tpalia. Primũ dei ꝛ sctoꝝ pcussionẽ ꝛ plagã. de deo habeť in ve. te. de Heliodoro. ij Machab. iij. q̃ fuit flagellatus. Itẽ Pompeius magnus q̃ vt dicit Orosius posteq̃s in tẽplo fecẽ stabulirí eq̃s suos. sp fuit postea deuict⁹ in plijs suis q̃ pus fuit victorio sus. De sctoꝝ plagis habeť in eoꝝ legẽdis De btã ꝙgie habes exẽpla pl'a. De scõ Clemẽte hr̃ de Sisinio q̃ fuit cecitate pcussus De scto Leonhardo ꝛ de scto Colomãno hẽs pl'a exẽpla q̃ hic applica. Scõm malũ secularẽ ꝙfusionẽ. Nã aut domus ei⁹ fit ꝓstibulũ vel ei⁹ vxor ꝛ filie meretrices efficiunt. ꝛ ꝟ vult diuina iustitia vt q̃ domũ dei inhonorat dom⁹ ei⁹ inhonoret. lõ ôt deus ô talib⁹ Joh. xij. Qui honorificabit me honorificabit eũ pr̃ me⁹ q̃ est in cel'. Et j. Re. ij. Quicũq̃ honorificabit me gl'ificabo eũ Qui aũt ꝓtenũt me erũt ignobiles. Tertiũ malũ qõ reportant ẽ male vite termiatiões Exẽplũ habes de Antiocho. iij. Mach. ix vide ibidẽ. ꝛ alia plura q̃ hic applica. Exinde ꝙsequit eos tertia pena. scz eterna dãnatio. tales em̃ nisi peniteant ꝛ lesis tẽplis satisfaciãt eternal'r dãnabunt. Exẽplũ dic. Scõo tẽplũ est loc⁹ terribilis oib⁹ q̃ aliud agunt in eo q̃ ipe dñs voluit fieri. Ait em̃ Lu. xix. Dom⁹ mea domus oronis vocabit. ꝛ ꝓterea hij q̃ tractãt secl'aria negocia ꝛ alia. phibita in tẽplo; merito sibi debent timere ne ejciant⁹ final'r de tẽplo eccl'ie militantis ꝛ adiudicent⁹ eccl'ie malignantiuꝝ. Que aũt sint hmõi in eccl'ia special'r fieri ꝓhibita Grego. ix. in Lugdun. ꝙsilio. in. ca. decet. de imu. ec. ll. vj. aliq̃ enũerat. Primo ôt sic. Cessent in eccl'ijs earũq̃ cimiterijs negociatões. ꝛ pcipue nũdinaꝝ. ac fori cuiuscũq̃ tumult⁹. Nã dñs negociatores eiecit de tẽplo ꝛ mẽsas numulariox euertit vt hr̃ Mat. xxj. ꝛ Lu. ix. j. q. iij. ex mult⁹. lxxx vij. di. ejcies. Et ẽrõ. q̃ talia difficile fiũt sine pctõ. Scõo phibẽ ĩ eccl'ijs fieri vniuersitatũ ꝛ societatũ q̃rũlibet ꝙsilia. contiones ꝛ publica plamẽta. Inuehe ꝫ vniuersitates q̃ in istis ptib⁹ freq̃nt faciũt in eccl'ijs talia plamẽta. Tertia in eccl'ijs phibet vana: ꝛ m'troforl⁹ feda ꝛ ꝓbana colloq̃a.

Jnuebe ꝓtra tales, quia nunc cōmune est hic vt plus ī eccleſia q̄ in lupanari talia fiant. Quarto ꝓhibet cōfabulatiōes quaſlibet: et generaliter quecūq; alia q̄ diuinum p̄n̄t turbare officiū, aut oculos diuine maieſtatis offendere, ne vbi peccatoꝝ ē venia poſtulanda, ibi peccādi dek occaſio, aut deprehendak peccata cōmitti. Applica hic exemplū de diabolo in eccleſia ſcribente ī ſpeculo exemploꝝ, di. iſt. ca. ciij. ¶ Hūc ſecūdo loco dicendū eſt quō templū ſit locus amabilis iuſtis vicz t peccatoribꝫ penitētibꝫ et illud deuote viſitantibꝫ. Et hoc ꝓpter tria. Primo ꝓpter copioſam fructificationē. Cōſequunk em fideles eccleſiā venerantes et deuote frequentātes tres fructus, vicz bonoꝝ temporaliū largitionez, animarū cōmunionē, t bone vite terminationē. Primo bonoꝝ tpaliū neceſſitatē. Exemplū habem⁹. ij. p. aral. vij. locut⁹ ſic fuit dñs Salomoni. Si clauſero celum et pluuia nō fluxerit. mandauero et p̄cepero locuſte vt deuorent terrā, et miſero peſtilentiam ī populū, cōuerſus aūt popul⁹ meus et deprecatus me fuerit in loco hoc ego exaudiam illū de celo: t ꝓpitius ero peccatis eoꝝ t ſanabo terrā eoꝝ tc. Jdeo in collectā dedicatōis ſic oratur. Quiſq; hoc templū beneficia petitur⁹ ingredik. cūcta ſe impetraſſe leteť. Applica hic exemplū de duobꝫ ſutoribꝫ: quoꝝ vnus eccleſiā frequentans dlues efficik, laboꝛioſo vicino eiusdē officij ad indlgentiā pueniente, vide in ſpe. exēplorū. diſ. viij. c. xlv. Secūdo animarū cōmunionē. q̄ nūq; intrās eccleſiā cū deuotione t orans vnum pater noſter vel aliq̄d aliud p defunctis, hoc ſequik q̄ oēs anime ſuoꝝ affiniū t amicoꝝ in purgatorio participāt. Jdeo dicit p̄s. Particeps ſum ego oīm timentiū te. Et Hiero. in. c. nō medio criter. de ꝝſe. di. v. inq̄t. Cū p cunctis aiabus pſalm⁹ vel miſſa dicik nihil minus q̄ ſi p vnoquolibet ipoꝝ diceret accipik. Tertio cōſequunk tales bone vite terminationē. Vbi accipe hāc regulā q̄ nullus bonorans eccleſias t diuina libēter audiēs. pōt mala morte interire. Et accipe hic exēplū de quodā patre nobili q̄ filiū ſuū in curiā cuiusdā regis ponere volēs: tria p̄cepta dedit ei. vide in ſpeculo exemploꝝ vbi ſupra. Secūdo eccleſia eſt loc⁹ amabilis ꝓpter peccatoꝝ remiſſionē et gr̄e impetrationē. Cōſequik em hō ī eccl̄ia remiſſionē peccatorū mortaliū p̄ veram ꝓtritionē t puram cōfeſſionē. ac deinde gr̄e infuſionē et augmentationem p alioꝝ ſacroꝝ dignā p̄ceptionē. Exemplifica de baptiſmo, euchariſtia, matrimonio et aliis. Jō dicit p̄s. Suſcepimus deus miſericordiā tuā in medio templi tui. Jtē in eadē reportam⁹ remiſſionē pctoꝝ venialiū p aque bñdicte aſperſionē, pectoris confeſſionē, et oīnis dñice, vicz pater noſter deuotā expreſſionē. vt ꝓbak in. c. de q̄tidianis. de pe. di. iij. Tertio eccl̄ia eſt loc⁹ amabilis iuſtis et penitētibꝫ ꝓpt̄ indulgentiarū cōceſſionē. Duplex em̄ p pctō aſſignak pena. ſcz tpalis et eterna. de pe. di. j. ſi peccatū dauid. et de pe. et re. q̄ autē. ſed pena eterna p cōtritionē dimittik et in penā temporalē cōmutak, vir aūt in hac vita ſatiſfacere poſſum⁹ de pctis. Jdeo eccleſia pia mater ſubuenit indigētie nr̄e de theſauro indulgentiarū q̄ viſitantibꝫ eccleſias largiunk. ergo merito ꝓpter hoc eas amare honorare et frequentare debemus.

In celebratione p̄me miſſe.

Sermo CXII.

Vos teſtimonium ꝓhibebitis: q̄ ab initio mecum eſtis. Joh. xv. Hec ꝓba dixit xp̄s diſcipulis ſuis ī vltima cena, q̄n cōſolabak eos ne de ſua morte turbarentk, q̄ vellet eis mittere paraclytū ſpiritū veritatis, t q̄ ille teſtimoniū ꝓhiberet de eo, vicz q̄ eſſet verus de⁹ t hō, t de oīb⁹ ſuis. t q̄ etiā ipi teſtimoniū ꝓhiberēt de eo ī his q̄ vidiſſent t audiſſent. q̄ ab initio ſue p̄dicationis ſecū fuiſſent. Poſſunt t hec ꝓba ꝓgrue dici de oīb⁹ ſacerdotibꝫ diſcipuloꝝ xp̄i ſeq̄cibꝫ. et maxime nouis ſacerdotibꝫ q̄ debent eſſe teſtes operū xp̄i iuxta illud Eſa. xliij. Vos eſtis teſtes mei dicit dñs. q̄ ab initio dū primā miſſam celebrāt ſunt cū chriſto. Poteſt hec verba dicere nouus ſacerdos ad oēs fideles in ſua prima miſſa p̄ſentes. Vos teſtimoniū tc. In preſenti ſermone erūt duo articuli. In primo oſtendet quō et qualiter ſacerdotes debēt teſtimoniū p̄hibere xp̄o in ſtatu ſacerdotali. In ſecūdo declarabik quō et laici t alij fideles debeāt teſtimoniū perhibere de ſacerdotibus. Ad

euidentiã primi nota q̃ sacerdotes debent phibere testimoniũ xpo summo sacerdoti tripliciter, vicz ꝓuersatiõe, officiatiõe, et dispensatiõe. Primo eoꝝ ꝓuersatiõe, debz em̃ cõuersatio eorundẽ inter laicos esse bona z laudabilis. ¶ Et ad hoc tria requirũtur q̃ sacerdos in se dz hꝫe, vicz q̃ sit singularis in vita, sublimis in scia, et exemplar in fama. Primo sacerdos debet esse singularis in vita. Vñ Amb. in q̃dã epla. Sacerdotalis dignitas singulare vitã sibi vẽdicat, quõ em̃ poterit obseruari a populo, q̃ nihil distinctũ bz a pplo, q̃d em̃ miret si sua in te cognoscat, si nil i te aspiciat quod vltra se inueniat, ideo sacerdotes vltra laicos dñt caste et honeste viuere. Nã vt dic̃ sctus Tho. in. iiij. di. xxiiij. q̃ exquo sacerdotes manibz suis hñt tãgere corp⁹ dñicũ et alia sacramẽta z sacra vasa tractare, ideo decẽs est vt mundicia corporalẽ p ꝓtinentia seruẽt. Esa. lij. Mundamini q̃ fertis vasa dñi. i. sacramẽta q̃ sunt vasa, ꝓtẽtiua gre dñi. Et Exo. xix. dicit. Sacerdotes q̃ accedũt ad dñm sanctificent ne percutiat eos dñs. Aduertat boc q̃libet sacerdos z sp sit in timore, sp inuigilet ne indigne corp⁹ xpi tãgat. Cõsideret scõo q̃ sacerdos fornicando nõ solũ incidit peccatũ fornicationis: sed etiã peccatũ voti fractiõis et sacrilegij. Nã sacerdotes tenent seruare castitatẽ nõ solũ facto vt laici nõ vxorati, sed etiã solẽni voto sicut et ceteri in sacris ordinibz cõstituti, vt in. c. vnico. de voto. li. vj. Et licet ordinand⁹ votũ ꝓtinẽtie verboten⁹ nõ emittat sicut monachi, ex hoc ipo tñ q̃ ordinez sacrũ suscipit ꝑm ritũ occidentalis ecclesie, votũ intelligit emisisse, q̃ sacrs ordinibz ẽ annexũ, accidentaliter tñ z ex ꝓstitutiõe ecclesie. ¶ Ideo pono hãc ꝓclusionẽ q̃ sacerdos fornicãdo grauiꝰ peccat q̃z cõiugatus adulterãdo, rõ. q̃ sacerdos vouit solenniter cõtinentiã ab oĩ muliere, cõiugatꝰ aũt iurauit solũ vxori fidelitatẽ. Grauiꝰ tñ peccat monachꝰ aut monacha fornicando q̃z sacerdos secularis, rõ. q̃ monachꝰ facit cõtra votũ castitatis qõ in pfessione fecit, et est intrinsecũ et essentiale pfessionis, vt i. c. cũ ad monasteriũ. in fi. de statu mo. et. c. ij. et in. c. porrectũ. de regula, q̃ sine eo nõ esset monachus. Nõ sic in sacerdote seculari, vbi votũ castitatis nõ est de essentia sacerdotij. vt ptz in grecis. Scõo sacerdos debet esse sublimis in scia vt intelligat q̃d legat, et sciat sacramenta ecclesie z formas eoꝝ. Malach. ij. Labia sacerdotis custodiant scientiã et legẽ requirẽt de ore eius. Et Grego. in pastorali, et hꝫ in. c. sit rector. xlix. di. Officiũ ꝓconis suscipit q̃cq̃s ad sacerdotiũ accedit, et in. c. ignorãtia. xxxviij. dis. Ignorãtia mater cunctoꝝ erroꝝ: maxime in sacerdotibz dei vitãda est q̃ officiũ docẽdi in ppło suscipitur. Sciãt g̃ sacerdotes sacras scripturas z canones, z oĩe eoꝝ op⁹ in ꝓdicatiõe z doctrina ꝓsistat. Als si ignorãs est nec curat discere necessaria, dicere sibi poterit illud Ose. iiij. Quia tu scientiã repulisti, et ego te repellã ne sacerdotio fungaris mihi. Nã ꝓncipalis intẽtio sacerdotis dz eẽ vt vera addiscat z vera doceat, op⁹ em̃ sacerdotij est ꝑus in libris studere, z postea populũ docere. Sed hoc op⁹ minime iam implem⁹, nã vbi olim sacerdotes studebãt in lege: nũc nr̃i sacerdotes student in ludo taxillorũ et alee, q̃ tñ ludi sunt eis interdicti, vt in. c. clerici officia. de vi. et hon. cle. ¶ Tertio sacerdos debet esse exẽplaris i fama. j. ad Thi. iij. Exẽplũ esto fidelium in ꝓbo. Debet em̃ ꝑbere in ꝓuersatione optima exẽpla vite: q̃ vtiq̃ plus mouẽt q̃z verba. Primis em̃ sacerdotibz noui testamenti dictũ fuit Matth. v. Sic luceat lux vestra coram hoibz vt videãt opa vestra bona. Nã sicut videmus q̃n candela munda ardet z fulget delectabilis est et vtilis, q̃ fugat tenebras z totũ illustrat, sed q̃n extinguit post se itolerabilẽ relinq̃t fetorẽ q̃ multũ nocet. Vñ phs. v. de anialibz dicit q̃ ille fetor valde nociuꝰ est mulieri ꝓgnanti, q̃ facit eã aborire et occidit fructũ, isto mõ est de q̃libet sacerdote q̃ quasi candela ardẽs z lucẽs in ecclesia cõstituit sup candelabrũ, vt luceat oĩbz p claritatẽ vite, z exẽplo bone fame, et q̃diu sic lucet vtilis z delectabilis est oĩ videnti, si aũt extinguat vento temptatiõis, z cõmittit aliq̃d pctm̃ publicũ statim relinq̃t circa se locũ tenebrosũ, et fetere incipit p infamiã z subditos p malũ exemplũ spualr occidit, qõ est maximus pctm̃. Ideo dicit Grego. in. c. ꝓcipue. xj. q. iij. q̃ sacerdotes tot mortibz digni sũt q̃t exempla ad subditos transmittũt pditionis. Scõo sacerdotes dñt testimoniũ phibe-

re xp̃o officiatiõe ita q̃ exerceãt z pficiant debite officiũ suũ. D Est aũt officium sacerdotis triplex scz iudicare, orare, z imolare. Primo habet iudicare in causa pctõz virtute clauiũ regni celoz sibi traditorum. Vbi nota fm doc. in q̃rto, dis. xviij. q̃ i ordine sacerdotali duplex cõferr potestas q̃z tum ad duos actus p̃ncipales ordinis sacerdotalis. Una est potestas verũ corpus xp̃i pficiendi quã habẽt oẽs sacerdotes in actu. Alia est potestas q̃zũ ad corpus xp̃i mysticũ vt sunt oẽs xp̃ifideles. vicz ptãs ligandi z soluẽdi: q̃ dr clauis potestatz, q̃ potestas p̃supponit sciam discernendi inter lepram z lepram. i. inter pctã. et dr clauis scie. Has claues tradidit xp̃s btõ Petroz eius successoribz: cũ dixit Mat. xvj. Tibi dabo claues regni celoz. z q̃dcũq̃ ligaueris sup terrã zc. Has claues hñt oẽs sacerdotes i habitu sed nõ in actu siue in vsu: nisi habeant pl'm subiectũ. Et dicit s. Tho. vbi sup q̃ ille due claues scz potẽtie z scie sint vna essentialit. licz Sco. teneat q̃ sint realiter distincte: ita q̃ p̃leverbũ xp̃i verũ sit. Tibi dabo claues zc. Et fm Tho. ille claues realiter sunt caracter sacerdotalis. E Cuius effect9 est q̃druplex. Primus ẽ peccata delere si reperit i pfitẽte. et h̃ dispositiue z ministerialit nõ auctoritatiue. q̃z solus de9 p̃ncipaliter remittit pctã. Ad h̃ facit. j. q. j. Jp̃i sacerdotes. p pl'o interpellãt et pctã illoz comedũt: q̃z suis p̃cibz delent et cõsumũt dicit glo. Sacerdos penã infligendã p pctõ orõnibz minuit p̃pter qõ delere dicit. Secund9 maculas pctõz tergere z mũdare. Tertius gratiã acq̃rere dispositiue. Quartus penã purgatorij minuere. Quint9 pena satisfactoria ligare. Secundum officiũ sacerdotis est orare p se et pro populo. Leui. xvj. Rogabit p eo sacerdos et p pctõ ei9 z dimittet ei. Nã vt dic̃ sctus Tho. in. iiij. di. xij. et. xxv. q̃ p̃ncipalius officiuz sacerdotz est q̃ sit mediator inter nos z deum et orat p nobis vt deus nr̃i misereat: et nobiscũ pacificet et recõciliet. Ideo de q̃libet sacerdote dr illud Ecci. xlij. Et i tpe ire factus est in recõciliatio. Ad hec de cele. mis. c. p̃byter. et. xxj. di. c. j. et. ij. Et vt practice loquar sacerdotes sũt quasi os q̃ddã totius populi. et tõ semp in orõnibz suis publicis dicũt, Presta q̃sum9 z nũq̃ q̃so. Et propter hoc necesse est q̃ sacerdos q̃ p populo habet rogare deũ q̃ sit in ipius gr̃a. q̃z dicit Bze. in pasto. z habet in. c. in grauibus. iij. q. vij. Talis sacerdos est inquirendus ad orandũ q̃ sit idoneus ad placandũ q̃z cũ is q̃ displicet ad intercedendũ mittitur. irati anim9 pculdubio ad deteriora p uocat. Tertiũ officiũ sacerdotis est immolare. vicz corpus z sanguinẽ dñi nr̃i iesu xp̃i in missa. Ad solũ em̃ sacerdotẽ spectat offerre hostiã p delictoz pctõ sicut ipius z multitudinis. Leuit. ix. Accede ad altare z offer holocaustũ p te z pl'o. F Nota q̃ sacerdos celebrãs missam q̃tuor debet facere. Primo horas dicere. Scõo seipm discutere. Tertio sacramentũ pficere. Quarto ipm totũ sumere. Primo añq̃ missaz celebrat debet horas canonicas orare. Cui9 ratio est. q̃z si nondũ matutinis dictis celebrat peccat mortaliter. cũ sit cõtra generale statutũ ecclesie. De q̃ in. c. j. et. c. dolẽtes. de cele. mis. et ibi p doctores. Qui aũt celebrat anteq̃ dicit primas: nõ peccat mortaliter. nisi sit cõtra p̃ceptũ aut statutũ speciale: vt habẽt aliq̃ religiosi. Scõo anteq̃ celebrat debet seipm discutere vtrũ sit in pctõ mortali vel nõ. ita dicit apl's. j. ad Coz. xj. Probet aũt seipm homo zc. q̃ em̃ cũ cõscientia peccati mortalis p̃fecrat z corp9 xp̃i sumit peccat mortaliter. q̃z abutit hoc sacramẽto Et q̃nto sacramentũ est dignius tãto peccatũ est grauius. Ideo dicit apl's vbi sup. Qui aũt manducat z bibit indigne iudiciũ sibi mãducat zc. rõ. q̃z deus magis horret sordes spũales q̃ sunt pctã q̃z sordes corporales. Sed peccaret q̃ corpus xp̃i in lutum p̃icer et. g̃ magis peccat q̃ corp9 xp̃i i corpus suũ pctõ infectũ intromittit. H Et nedũ hoc verũ est tm̃ de sacramento eucharistie sed etiã de q̃libet alio sacramento. Nã sctus Tho. et alij doc. in q̃rto. dist. xxiij. dant illã regulã quã bñ notare debẽt sacerdotes. q̃ sacerdos exequẽs actũ cuiusc̃ũq̃ ordinis in mortali peccat mortaliter. vt si ministrat sacramentũ eucharistie aut extreme vnctionis. matrimonij. aut baptismi zc. vel canit epl'am aut euangeliũ in sacris vestibz in ecclesia. aut predicat in mortali peccat mortaliter. etiã totiẽs quotiens hoc agit. q̃z facit cõtra illud p̃ceptũ Deut. xvj. Juste q̃d iustũ est exequeris Indigne

em̃ sacrũ peragit officium, de iure em̃ naturali est vt homo sancta sancte ptractet. Facit ad hoc, c. multi, xl. di. et. c. illud. xcv. dis. et. j. q. iij. c. audiuim⁹. Cũ qũ tãgit res sacras q̃si officio suo vtẽs in mortali peccat mortaliter. Nec⁹ si in aliq̃ necessitate sacramentũ in mortali cõtingeret vel exequeret in illo casu in q̃ etiã laicis liceret. vt si in necessitate baptisaret: vel corp⁹ xpi de terra leuaret. Hic posset formari dubiũ de sacerdote q̃ in missa recolit se esse in pctõ mortali aut excõmunicatũ q̃d facere debeat vide p doc. vbi sup̃. et in. c. de hoĩe. de cele. mis. Tertio sacerdos habet sacramentũ corp⁹ xpi ꝯficere. ꝓprium nãq̃ est sacerdoti et nõ laico hoc sacramentũ cõficere. Isido. et hẽ in. c. perlectis. xxv. di. Ad pbyterũ ptinet sacramentũ corpis et sanguinis ī altari dei cõficere. hãc nãq̃ potestatẽ sibi tradit eps in sua ꝯsecratiõe cũ dicit. Accipe potestatem offerẽdi sacrificiũ in ecclesia tã ꝓ viuis q̃ ꝓ mortuis. ℣ Vbi doctores tradunt aliqua documẽta sacerdotib⁹. Primũ q̃ grauiter peccãt sacerdotes raro celebrãtes. Ratio. q⁹ fm Brego. cũ crescunt dona crescũt et rõnes donoꝝ. Ideo cũ sacerdoti sit data potestas nobilissima cõficiendi corpus xpi verũ in missa reus negligentie erit z imputabit sibi ad culpã. nisi illa vtaꝝ et missam legat ad honorẽ dei et salutẽ suã et aliorꝝ viuorꝝ z mortuorꝝ. fm illũ. j. Pet. iij. Vnusq̃sq̃ sicut accepit gratiã in alterutrũ illã administrãtes. Ideo sacerdotib⁹ ꝑceptũ est. j. ad Cor. xj. Hoc facite in meaꝝ cõmemorationẽ. Dicũt em̃ doc. vbi supra. q̃ quilibet sacerdos tenet celebrare missaꝝ etiam si nõ habet beneficiũ in ꝑcipuis festiuitatibus: et maxime illis dieb⁹ in q̃bus fideles cõmunicare cõsueuerũt. scz natiuitatis. pasce. pentbecosten zc. Scõm documentũ q̃ sacerdos peccat mortaliter si extra casum necessitatiꝫ celebrat in ꝓfunda nocte excepta nocte natiuitatis xpi. vt ī. c. nocte sancta. de ꝯse. di. j. Tertiũ documentuꝫ q̃ sacerdos peccat mortaliter qui celebrat in pura aqua aut puro vino scienter. vt in c. j. de ꝯse. dis. ij. et in. c. cum marthe. et in. c. in quadã. de celebra. mis. Similiter peccat mortaliter sacerdos q̃ nõ ieiunus celebrat vt in. c. nihil. vij. q. j. vbi dicit. Null⁹ post cibũ potũq̃ quantumlibet minimũ sumptum missas facere ꝑsumat. si q̃s aũt ꝑsumꝑserit excõmunicationis sniam sustinebit. Quartũ documentũ: peccat sacerdos q̃ nõ celebrat missam dei solenni cõgruentem. q⁹ fm cõgruentiã diez missarũ solẽnia sũt celebrãda. vt in c. q̃dã. et. c. cũ creatura. de cele. mis. Qui enim transgredit cõstitutiõnem ecclesie approbatã: peccat mortaliter. vt in. c. quicũq̃. ix. dist. Quintũ: sacerdos quotienscunq̃ celebrat debet totũ sumere nisi impediat ꝑ violentiã vel ꝑ infirmitatẽ aut mortẽ. q⁹ dicit xps aplis z sacerdotib⁹ Matth. xxvj. Accipite z comedite. Ideo in. c. relatũ. de ꝯse. di. ij. reprobat error coꝝ q̃ volebãt ꝯsecrare corpus xpi et nõ sumere. Hoc etiã est cõtra sacerdotes q̃ celebrãt siccas missas: put vidi in Styria in cellis Marie. ℣ Quid aũt si appareret corpus christi miraculose sub specie pueri aut carnis. dicit Hiero. q⁹ sacerdos nõ debz sumere. nec ꝓpter hoc est transgressor ꝑcepti. q⁹ ea q̃ miraculose fiunt nõ subdunt legi. Cõsulit tũ sctũs Tho. in. iij. dist. xij. q⁹ sacerdos in tali casu iterato celebret et corp⁹ et sanguinẽ sub alienis specieb⁹ sumat. Tertio sacerdotes debẽt testimonium phibere xpo dispensatiõe sua pauperibus largiter impendẽdo. q⁹ dicit Hiero. in. c. qm̃ quicquid. xvj. q. j. Quicq̃d hũt clerici vltra necessitatẽ suã totũ pauperũ est. et dom⁹ illorum oib⁹ pauperib⁹ peregrinis z hospitib⁹ debẽt esse cõmunes et apte. vt in. c. quiescamus. xlij. di. et in. c. si cupis. xvj. q. j. Nunc cõmuniter sunt clause et nulli pauperi patent. Ideo specialiter eis dicet in districto iudicio illud Matth. xxv. Esurui z nõ dedistis mihi mãducare zc. Quare semp attẽdant illud. j. Joh. iij. Qui habuerint substãtiam hui⁹ mũdi z viderint fratres suos necessitatẽ patiẽtes z claudũt viscera pietatis ab eis: quõ manet charitas dei ī illis. q. d. nullo mõ. Hũc in secũdo articulo dicetur quõ et qualiter laici z alij fideles debeant sacerdotib⁹ testimoniũ phibere. Ad cuius euidentiã nota q⁹ tales tenent testimonium phibere sacerdotib⁹ triplíciter. scz honoratione. obeditiõe. et retributiõe. Primo honoratione. Sacerdotes nãq̃ semp fuerũt in magno honore apud oẽs. ideo ꝓ secula res oẽs summe honorari debẽt. ℟ Et hoc ꝓpter sex rõnes. scz rõne cõsecrationis.

ratione ꝓlationis,rõne filiatiõis,rõne fructificatiõis,rõne exemplificatiõis,et rõne vigorationis. Primo sacerdotes oẽs sunt honorandi rõne ꝯsecratiõis. Nã ꝙlibet sacerdos vltra laicũ ad mĩm septies ad speciale dei cultũ est cõsecrat⁹,nã ordines sunt septẽ in ꝙb⁹ ꝙlibet sacerdos specialiter ꝯsecratur,et in ꝯsecratiõe ꝙlibet imprimit sibi specialis caracter in aĩa,et sic vltra laicum habz septẽ caracteres aĩe sue impressos indelibiles ꝓ ꝙs in futuro iudicio z in eterna patria aut in inferno ab alijs cognoscet in quo ordine fuerit,q̃ signacula ei cedent in magnũ gaudiũ si saluabit,et in maximum tormentũ si damnabit. Cõsequenter sacerdos in ꝙlibet ordine recipit specialẽ gratiã sacramentalẽ:q̃rũ vna est pfectio⁹ alia ẽm gradus ordinis,quia in ꝙlibet deputat ad specialẽ actũ diuinũ ad quẽ gra exigit specialis. Si igit locus sacer vt cimiteriũ,ecclesia,altare,et sacra vasa,puta calix,capsa eucharistie,z vestes sacre,vt corporale,palle indumẽta sacerdotalia z hmõi sunt reuerẽter tractãda,q̃ tñ oĩa sunt irrõnabilia,cur rõnalis sacerdos septies sacratus deo nõ plus esset honorand⁹. Item si laico nõ licet ꝓdicta vasa sacra z vestes sacras: puta corporale tangere:ꝙnto mĩn⁹ ei licet sacerdotẽ ꝙ manib⁹ suis eucharistiaz cõsecrat et tractat ledere. Ideo ecclesia statuit rõnabiliter oẽs illos excõmunicatos maiori excõmunicatione ꝙ man⁹ violẽtas in clericos iniẽxit,vt habet in.c.si ꝙs suadẽte,xvij.q.iij. Hcõo sunt honorandi rõne ꝓlationis et ꝓpter status altitudinẽ. ¶ Sunt eñ in altissimo statu cõstituti,q⁹ sacerdotalis dignitas excedit oĩm regũ potentiã,vt in c.duo sunt,xcvj.di.et est b. Ambro.in ꝓncipio sui pastoral',vbi ostendit ꝙ aurũ non tã ꝓciosi⁹ sit plumbo q̃s regia potestate altior ordo sacerdotalis,z in.c.solite,de mat. et obe.dicit. Quãta est inter solẽ et lunam: tanta est inter pontifices z reges differẽtia Et Greg.in.c.sacerdotib⁹,lj.q.j.ad Mauriciũ imperatorẽ scribẽs:ita dicit. Sacerdotib⁹ nõ ex terrena potestate imperator citius indigneť,sed excellenti ꝯsideratiõe,ꝓpter eũ cui⁹ serut sũt eidẽ dei debitã reuerẽtiã impẽdat. Nã in diuinis eloquijs sacerdotes aliqñ dij: aliqñ angeli: aliqñ reges vocant. Nam ad moisen de eo ꝙ ad iumentũ ducendus est dicit Exo.vj. Applica illũ ad deos,id ẽ ad sacerdotes. Et rursus ibidẽ dicit. Dijs nõ detrahes,i. sacerdotibus. Angeli dicunt. Malach.ij. Labia sacerdotis zc. q⁹ angelus dñi exercituũ est. Reges vocant ꝓ be.Petrũ.j.Pe.ij. Vos estis genus electũ regale sacerdotiũ: gens sancta zc. Ideo b.Hiero.in q̃dam epla.et habet in.c.duo sunt genera,xcj.q.j.loquẽs de sacerdotib⁹ sic ait. Oĩ nãq̃ sunt reges se alioq̃ suis virtutib⁹ regẽtes z ita in deo regnum habẽt.et hoc designat corona in capite. Hãc coronã habẽt ab institutione romane ecclesie in signũ regni qõ in xpo expectat. Quare b.Hie.vbi sup̃ ita cõcludit. Quid igit miruz si pietas vra illos dignet honorare quib⁹ de⁹ in suo eloquio honorẽ tribuẽs eos angelos aut deos appellat.si g̃ ꝓpter excellentẽ statũ sacerdotalẽ imperatores et reges tenentur sacerdotes honorare merito laici inferiores debent eos summo honore venerari. Sed tñ de hac gloria nõ debet se sacerdos extollere,iuxta illud Eccĩ xxxij. Rectorẽ te posuerũt noli extolli: esto in illis q̃si vnus ex eis. Hoc est cõtra plures sacerdotes ꝙ talẽ statũ sine honore accipiũt et letant cũ ad sacerdotiũ ascendũt. Audiãt illi Hiero.sup Ezech. Grandis dignitas sacerdotũ: sed grandis ruina si letantur ad ascensum glorie,iõ timeamus lapsum,q⁹ nõ solũ ꝓ nr̃is delictis reddemus rationẽ:sed ꝓ oĩm pctis quoz vtimur donis. Et Aug.in.c.oĩa,xl.dist. Nihil apud deũ tristius miserabili⁹ et damnabili⁹ epi: ꝓsbyteri:aut diaconi dignitate si ꝓfunctorie atq̃ adulatorie res agat,et ecõtrario nihil beati⁹ si eo mõ militeť ꝙ impator noster iubet xp̃s. ¶ Tertio sunt honorãdi rõne filiationis. Honora inq̃t de⁹ patrẽ tum. Exo.xx.et Mat.xv. Sed sacerdotes sunt oĩm fideliũ patres,ergo summe honorandi,ꝯsequẽtia nota z maioz,q⁹ ꝑceptum dñi est vbi s̃,minoz ꝓbať ꝓ b.Gre.in ca.ꝙs dubitet,xcvj.di.vbi dicit. Quis dubitet sacerdotes xp̃i regũ z ꝓncipũ oĩmq̃ fideliũ patres et magistros censeri,nõne ergo miserabilis insanie esse cognoscit si filius patrem,discipul⁹ magistrũ sibi conet subiugare et iniq̃s obligationib⁹ illũ sue potestati subijcere a quo credit nõ solum in terra sed etiam in celis se ligari posse z solui. Quar⁹

to sunt honorandi rõne fructificatiõis, qr sunt vtilissima mẽbra ecclesie multiplices fructus fidelib⁹ afferẽtes. Primo ex eo: qr nullus christian⁹ rite efficiť necessitate excepta nisi per sacerdotẽ in baptismo. Secõ ideo, qr nullus in xpi militẽ cõsecrať nisi p sacerdotẽ, vicz epm in cõfirmatione. Tertio nulli peccatũ dimittiť ab aliq̃ post deũ nisi p sacerdotẽ. Quarto oẽs anime fame perirẽt si nullus sacerdos eucharistiã ꝓsecraret. Quis em̃ in mortis articulo infirmum sacramento eucha. istie z extremevnctiõis ꝓmuniret si sacerdos nõ esset, cum eis meli⁹ subueniri nõ possit q̃ꝫ p eucharistiã in missa oblatã. Ideo dicit Alexander papa in. c. nihil. de ꝓse. dist. ij. Nihil in sacrificijs malus esse põt q̃ꝫ corpus z sanguis xpi, nec vlla oblatio hac potior est: sed oẽs hec p̃cellit. Propter illas ğ vtilitates z fructus sacerdos merito ab oĩbus fidelib⁹ est honorandus. Timeãt ergo sibi z ꝓfundanť q̃ tã q̃ꝫ heretici dicunt. Si nullus sacerdos esset adhuc viuere vellemus in catholica fide. Quõ em̃ verũ esset euangeliũ et verba christi q̃ dixit Matth. vltl. Ego vobiscum sum oĩbus diebus vsq̃ ad cõsummationẽ seculi. Nõ aũt loquebatur de sola diuinitate: quia nullus fidelium dubitat fm diuinitatẽ ipm esse vbiq̃, sz dixit. Ego scz deus z homo zc. Hoc autem quõ verũ esset si sacerdos missam nõ celebraret: vbi enim christus esset nobiscũ fm humanitatẽ nisi sub speciebus panis et vini zc. Aduertat hoc inimicus cleri, z scias te si hoc sentis potius hereticũ q̃ꝫ christianũ fore. Quinto sunt honorandi rõne exemplificationis. Sumant obsecro minores exempla maiorum sicut poeta dicit. A bone maiori discat arare minor. Prio sumamus exemplũ a christo Jesu dño nostro q̃ sacerdotes etiã malos honorauit. Haz cũ decẽ leprosos mundasset: dixit eis. Ite ostẽdite vos sacerdotibus. Luc. xvij. Audi Cyprianũ in. c. dñs noster. xciij. di. dicentem. Dñs noster Jesus christus rex iudeꝛ z deus noster vsq̃ ad passionis diẽ seruauit honorẽ pontificib⁹ z sacerdotib⁹ q̃uis illi nec timorẽ dei nec agnitionẽ christi seruassent. Nam cum leprosum mundasset: dixit illi. Vade ostende te sacerdoti z offer donum. vt habeť Matth. viij. Sacerdotẽ adhuc appellat quem sciebat esse sacrilegũ. Item subditus passioni cum alapam accepisset z ei diceret. Sic respõdes põtifici: nihil ille cõtumeliose locut⁹ est in psonã pontificis sed sic magis defensauit innocentiã suam dicens. Si male locut⁹ sum exprobra me de malo, si aũt bene: cur me cedis. Docuit em̃ christus sacerdotes veros legitime et plene honorari dũ circa falsos sacerdotes ipe talis extitit. ¶ Sequamur secundo exempla imperatoꝛ et regum paganorũ z xpianoꝛ q̃ sacerdotes maxime venerati sunt. Legiť em̃ de Alexandro magno q̃ dum hierusalẽ pgeret et summũ sacerdotẽ põtificalib⁹ indutũ ornatũq̃ vidisset mox de equo descendẽs illũ ptinus adorauit: q̃ cum a suis militib⁹ sup hoc argueret dixit. Nunc mihi vt deũ nocte hac sũma pietas demonstrauit. Simile legiť de Attila hunorum rege crudelissimo, q̃ cũ italiã deuastaret Leo sanctissimus papa primus huius noĩs filijs spiritualib⁹ timens p seipm regẽ accessit z cuncta q̃ optauerat obtinẽs nõ solum Romane vrbis sed etiam totius italie salutem reportauit. Recedente autẽ pontifice interrogatus Attila a suis curvltra morem solitũ tantã reuerentiam romano põtifici exhibuisset, cur ad omnia que nõ petisset modo: sed etiã impetrasset obtẽ perauerit: respondisse fertur. Nõ ego eius psonã qui aduenit honorauí: sz iuxta ipm stantem alium virum in sacerdotali habitu mihi euaginato gladio terribiliter mortem minantẽ: nisi cũcta que ille petebat expleſſem, qui credit fuisse sanctus Petrus apl's. Item est aliud exemplũ. Pagani pncipes qui verũ deũ nescientes deos ligneos z lapideos colebãt: et tñ eoꝛ sacerdotibus honorem maximũ tribuebant. Quid ergo mirũ dicit Grego. in d. c. sacerdotib⁹, si christianus impatoꝛ veri dei sacerdotes honoret dum vt ꝓdixímus pagani pncipes honorẽ impenderũt eorum sacerdotibus qui dijs ligneis et lapideis seruierũt. Aliud exemplum vide de christianissimo imperatoꝛe Constantino in ca. in scripturis, xcvj. di, vbi sic habetur. In scripturis

narrat Cōstantinū imperatorē dixisse Vere si xp̄m̄ oculis vidissem sacerdotem dei aut aliquē eoz q̄ monachico habitu circū amicti sunt peccantē clamidē meā expolia rem z cooperirē eū ne ab aliq̄ videret. Ecclesiastica quoq̄ hystoria de isto Cōstantino testat vt narrat Grego. in dicto. c. sacerdotib. q̄ cum ipo Cōstantino imperatori in scripto oblate accusatiōes fuissent libellos quidē accusationis accepit et eosdē q̄ accusati fuerāt epos cōuocans in eoz conspectu libellos quos acceperat incendit dicens. Ite et inter vos causas disponite: q̄ indignū est vt nos iudicemus deos. id est sacerdotes. ¶ Sexto sunt honorandi rōe vigoratiōis. Tanta est em̄ potestas sacerdotū z viri q̄ oēs infernales demones superāt: z tm̄ vnus ex eoz minimis maiorem hz potestatē q̄z oēs homines mundi. et vnus minimus sacerdos maiorē habet virtutē omnib illis. q̄ si vn⁹ peccator ab eo absoluit totus infernus illi clausum celū tenere nō potest. Nō innuit dns cum Petro dixit Mat. xvj. Tibi dabo claues regni celoz: et porte inferi nō prevalebunt aduersus eā. Secundo maior est vni⁹ minimi sacerdotis potestas q̄z oim spirituum beatoz. nūq̄z em̄ alios ipoz spiritus celos aperit z xp̄m deorsum descēdere facit. Et q̄libet sacerdos minimus duz rite celebrat celos aperit et xp̄m tractādo manib descēdere facit. Nam vt allegat magister in. iiij. di. xj. et sunt verba Greg. in omel. pascali. et habent in. c. q̄d sit sanguis. de ꝯse. dist. ij. vbi sic dicit. Quis fideliū ignorare valet in ipa immolationis hora celos aperiri z angelorum choros adesse sūma ymisq̄ sociari. Itē tertio maior est potestas vnius minimi sacerdot⁹ q̄z sit potestas virginis gloriose. qō pbo p exemplū. pono casum. Nec est vna sera: vna clauis illā quinq̄z revolutionib aperit. alia vero octo et nō paucioribus. nōne prima est potentior q̄z secūda. Sic et in ꝓposito añ incarnationē filij dei porta clausa erat. Vt cū plenitudo tp̄is venisset. vt dicit apl's ad Gal. iiij. vt de⁹ filiū suū mittere deberet in terris et angelus ad virginē mitteret qui de ea verbū incarnandum nunciaret. dic q̄so quō illa benedicta ancilla celi portas aperuit. certe lingua sua octo videlicet verbis quasi revolutionib octo vicz. Ecce ancilla dominī. fiat mihi fm verbū tuū. sacerdos aūt etiā minimus dum corpus xp̄i cōficit quinq̄z tm̄ revolutionib celos aperit et suis manib verum deū descēdere facit. Et mirabiliori modo venit ad manus sacerdotis q̄z venerit i vterum virginis. Venit nāq̄z in vterū virginis passibilis et mortalis: in manus sacerdotis impassibilis z immortalis. In virgine semel tm̄: in manib sacerdotis q̄tidie et semp dū celebrat. Quarto tanta est virtus sacerdotis q̄ efficit creator creatoris sui et pater patris sui. Aug. Qui creauit me dedit me creare se. Et Bern. Certū est iudicium cū sacerdos sit creator sui creatoris q̄ nūq̄z debeat a suo creatore separari. Ideo exclamat. O preclara et venerāda potestas vestra. O sacerdotes cui nihil in celo vel in terra cōparari pōt: vos potestis cōsecrare corpus et sanguinē dñi nostri Jesu christi sup potestate et ꝓuilegio oīs creature. stupet coz. mirat terra. cōtremiscit infernus et vt plurimū angelica celsitudo veneratur. Expdictis elicuntur aliqua documenta. Primum q̄ hodie maxime gaudere debēt huius noui sacerdotis parentes et oīs parentela et singuli alij quoz̄ auxilio aut ministerio factus est sacerdos: et regratiari renētur q̄ talē habēt filiū et nepotē q̄ hodierna die in missa maior efficit angelis. dignior omni creatura. quia pater dei. oīs em̄ sacerdos pater fit christi rōne sacramenti. Letari etiā debēt: q̄ plus fiunt participes spiritualib bonoz̄ operū sacerdotis q̄z plures alij q̄ ad ipius sacerdotiū nō sunt cooperati. ¶ Secundo infert tale documentum q̄ grauissime peccant sacerdotib detrahentes q̄bus tenerent honorem et reuerentiam corporalē z mentalē exhibere z nō infamare. Ratio: q̄ quotiēs aliquis sacerdoti detrahit: totiens capiti christi coronā spineam imponit. quia ipi sunt caput et superior pars ecclesie militantis. Ideo dns in euangelio ait Luc. x. Qui vos audit me audit: et qui vos spernit me spernit. Secundo quotienscūq̄z quis iniuriā sacerdoti fecerit: totiens christum clauis cōfodit. Ideo Zach. ij. Qui vos tāgit quasi pupillam oculi mei tangit. Tertio q̄tiēs eis cōuiciatus fuerit: totiens in faciem xp̄i spuit. Quarto q̄tiēs eos exosos habuerit totiēs

christi latus träffodit, qz q̃nto magis sunt honorãdi tãto detestabilior est eoz deho-noratio. Audi Telesphorũ papã i. c. sacer-dotes. vj. q. j. Sacerdotes q̃ ꝓprio ore cor-pus dñi ꝯficiũt ab oĩb sunt obediẽdi z ti-mẽdi: nõ dilacerãdi aut detrabẽdi, qz a q̃b se pl's dñi bñdici saluarí z instrui cupit nul-laten⁹ eos arguere dz. pl's eñ ab eis docẽ-dus est nõ ip̃i ab eo: qz nõ est discipul⁹ sup magistrũ. Q Ideo tradũt doctores fi-delib⁹ hãc regulã, q ꝯtũcũq; sacerdos sit malus z subdit⁹ bon⁹ tñ ꝯdiu ab eccl'ia to-lerat dz et exhibere honorẽ z reuerentiã ꝓpt duas causas. Prima: qz sacerdos gerit vi-cem dei et psonã ei⁹ vt minister ei⁹ repsen-tat: pcipue in administratiõe sacramento-rũ, iõ de⁹ in ip̃o specialr honorat. Jõ ꝓpter eoz vitã malã nõ sunt ꝓtemnẽdi aut detra-hendi, cũ eñ mittit aliq̃s minister a rege ñ attẽdit ad q̃litatẽ ei⁹ sz ad dignitatẽ mittẽt; et eũ in ministro honorat. Scõa rõ, qz sa-cerdos est psona publica, vñ in eo honora-tur respublica z bonitas eccl'ie q̃ maior ẽ ꝯ bonitas singularis psone. Tertio inferr ex dictis q̃ ḡuiter peccãt q̃ sacerdotib⁹ coope-rant ad peccandũ, puta ludẽdo, crapulose viuẽdo, et pt̃im luxuriãdo, tactu, verbis munusculis, vel actib⁹, qz oẽs tales macu-lant sacerdotes dñi z indignos faciũt ma-ximis bõis q̃ facere possẽt si ñ essent talib⁹ pctis inq̃nati. Scõo fideles tenent testio-niũ phibere sacerdotib⁹ obeditiõe, obedire eñ tenent sacerdotib⁹, vñ apl's ad Ro. xiij. Oĩs aĩa potestatib⁹ sublimioribus subdita sit. Nã dei ordinationi resistit q̃ ptãti resi-stit, et ad Heb. vlt. Obedite ꝓpositis vr̃is et subiacete eis: ip̃i eñ pugilãt q̃si rationẽ p vobis reddituri, exẽplo xp̃i, de q̃ Luc. ij. Erat subdit⁹ illis. R Vñ circa illam obedientiã doc. tradũt hãc regulã q̃ sacer-dotib⁹ obediendũ est ī spũalib⁹ necessar̃ys ad salutẽ vel ad h̃ ptinentib⁹, vñ talib⁹ in p̃-fatis nõ obedientes sciẽter z sine rõnabili cã et ī re alicui⁹ iportãte aut ex ꝓcepto peccãt mortal'r, nisi forte illud qđ p̃cipit esset ꝯ p̃-ceptũ dei vel in salutis dispendiũ: aut ꝓtra p̃ceptũ supioris. In alijs aũt q̃ ad eoz su-perioritatẽ nõ ptinent nõ est necessariũ eis obedire, vt in. c. si q̃s. de maio. z obe. xiij. q. ij. si dñs. Et hec regula nõ solũ habet ve-ritatẽ in bonis sacerdotib⁹ sed etiã ī malis, quib⁹ eoz mala vita nõ obstante in p̃dictis est obediendũ. Jõ dz. j. Pet. ij. c. Subiecti estote oi hũane creature ꝓpter deũ, et subdi-tur. Serui estote subditi in oi timore dñis nõ tm̃ bonis sed etiã discolis. Vñ Gre. in c. q̃d ergo mirũ. xiij. q. ij. dicit. Quid mirũ si pct̃or hõ obedientie se in hui⁹ vite breuita-te subijciat qñ hãc mediator dei et hoĩm z q̃ obedientes remunerat nõ reliq̃t. ꝑcipue obediendũ est sacerdotib⁹ in auditiõe verbi dei, qz nihil ꝓdest verbũ dei audire nisi q̃s velit eis obedire z ꝑm ea vitã suã dirigere. hoc docet saluator Matth. xxiij. Oĩa q̃cũq; vobis dixerit facite. Et Bed. i ser. de pa-sca. Obedientia dirigit gressus nr̃os z sctẽ ꝙuersatiõis gratiã ꝓmerẽ. ip̃a ẽ q̃ vitã or-dinare nouit, ip̃a ẽ q̃ pniam docet z donat. Jõ Gre. in. c. sciendũ. viij. q. j. dicit. q̃ obe-dientia sola dei meritũ possidet sine q̃ q̃q; infidelis esse cõuincl'r: etiã si fidelis esse vi-deatur. S Tertio fideles tenent testi-moniũ phibere sacerdotib⁹ retributione. j. ad Thi. v. c. Qui bñ p̃sunt pbyteri dupli-ci honore digni habeant. Glo. duplici hono-re vt sc̃z eis obediat z exteriora ministrent. Jõ hec retributio maxime stat in fideli so-lutiõe iuriũ procialiũ z max̃ie decimarũ q̃ ex iure q̃libet laic⁹ dare tenet. vt ī. c. pro-chianos. et ī. c. a nob. et. c. cũ nõ sit in boĩe. cũ similib⁹ de decimis. Ideo dixit saluator Mat. xxij. Reddite q̃ sũt cesaris cesari: z q̃ sũt dei deo, q̃s si fideliť soluit laic⁹: tãto ma-gis abundat vt dicit Aug. in. c. maiores. xxj. q. vij. Maiores nr̃i iõ copi⁹ oĩb⁹ ab-undabãt: qz deo decimas dabãt z cesari cẽ-sum reddebãt, mõ autẽ qz discessit deuotio dei accessit iudicio fisci, nolum⁹ cũ deo pti-ri decias, iõ h̃ tollit fisc⁹ qđ nõ accipit xp̃s. et in. c. decime. xvj. q. j. dicit. q̃ si dederis de-cimã nõ solũ abundantiã fructũ recipies: sed etiã salutẽ corpis z aĩe ꝙsequeris. De il-la retributiõe debiti gloriabat q̃si ex singu-lari bono pharise⁹ in tẽplo dicẽs Luc. xviij. Decimas do oĩm q̃ possideo. De illo autẽ hodie pauci gloriari pñt xp̃iani, immo nec vnq̃ ꝙfitent licz sit maximũ pctm̃ mortale z sacrilegiũ cũ eccl'ie subtrahãt rẽ suã. qz di-cit Aug. ī d. c. decime. q̃ decime ex debito exq̃runt et q̃ eas dare noluerint res alienas inuadũt. q̃ g̃ sibi aut p̃miũ cõpare aut pec-catoz desiderat indulgentiã, pmereri reda-dat decimã z de nouẽ ptib⁹ studeat elemo-synã facere pauperib⁹. Hec Aug⁹.

Ad idem ſp primitiꝰs noui ſacerdotis.

Sermo CXIII.

Accede ad alta/re z offer holocaustū z depcare p te z pꝛo. Leuit. ix. Hec ꝓba dixit moſes ad aaron ſacerdotē, q̄ cōgrue ad aptanꝫ nr̄o nouo ſacerdoti quē dñs nr̄ p ea hortat ad offerēdū hodie ī altari ſacrificiū corpis z ſanguinis ei⁹, p eo z p pꝛo, qz ad ℔ ex officio ſuo obligat. Vñ Bre. in. c. p abeūtibꝫ, xiij. q. ij. q̄uis em̄ oēs pctis ſub iacem⁹: cōgruit tn̄ sic ſctā tenet eccl'ia vt ſacerdos p vere catholicꝫ viuis atq̄ defunctis memoriā faciat z intercedat, qz ſcptū ē in Leuit. Si q̄s peccauerit veniat ad ſacerdotē q̄ orabit p eo coram deo z dimittet ei. Vñ Joel'. ij. dr̄ q̄ inter veſtibulū et altare plorabūt ſacerdotes miniſtri dñi. Plorare aūt dñt ſacerdotes p ſuis z pꝛi crimínibꝫ vt ſuo planctu pꝛim ad plorandū excitēt et dicēt ſacerdotes. Parce dñe pce pꝛo tuo. Nā q̄tidie dñt orare p pꝛo: qz q̄tidie pctā pꝛi comedūt oblatiões z elemoſynas ab ipis recipiēdo nō ſolū p viuis ſz z p defunctis vt dic̄ Alexāder papa ī. c. ſpi ſacerdotes. j. q. j. Et Bre. Sacerdotis negociū eſt orationē fundere z p iuſtis ne cadāt: et pro pctōꝛibꝫ vt reſurgāt: necnō p defunctis vt a penis eripiāt. Jō dicebat ī nr̄o themate. Accede ad al. zc̄. A In q̄bꝫ q̄dē verbis tria notare poſſum⁹. Primū iſti⁹ noui ſacerdotis dignitatē, ibi. Accede ad altare. Secundū ſui officij excellentiā, ibi. et offer holocaustū. Tertiū toti⁹ eccl'ie cōem vtilitatē, ibi. p te z pꝛo. Primo notat dignitas huius noui ſacerdotꝭ. Vñ Amb. ī ſuo paſtorali dic̄. q̄ nihil excellēti⁹ in ſecl'o ℔ reperiri pt. vt tn̄ dignitatē ocul' demōſtrem⁹ nomē cōgruat actioni et actio correſpōdeat noi. Bern̄. O ſanctiſſimi ſacerdotes filij dei altiſſimi nulli reges: nulli pncipes ſūt vobis digniores, qz vos eſtis gen⁹ electū: regale ſacerdotiū, gēs ſctā: et pꝛs acquiſitiōis, vt dic̄ b. Petr⁹. j. Pe. ij. Quare ℔. qz vobis illa dignitas ē collata q̄ etiā eſt angelis negata, et btē marie virgini minime cōcata. vos tāgitis ſacrificiū z cōficitis illū cui tremens ſeruit tot⁹ cetus angelor̄, et q̄ felix ē q̄ ad ℔ nat⁹ eſt z cui tanta dignitas cōferr̄. nō ab angelo vel ab aliq̄ hoīe ſz a dño deo q̄ teſtatur ſacra ſcriptura ad Heb. v. di. Neo ſibi aſſumat honorē nisi q̄ vocat⁹ eſt a deo tāq̄ aarō. Aug. O venerāda dignitas ſacerdotū ſi pꝛeplare poter̄ altitudinē celi altior es, ſi pulcritudinē celi pulcrior es ſi nobilitatē angelor̄ nobilior es. vñ inter ceteras creaturas dignissima z nobiliſſima es: et nō ſolū angel' dignior ſz oīb⁹ regibus z pncipibꝫ, ſolo nāq̄ creatore inferior es. Aug. ſup ep'am ad Heb. dic̄ q̄ oēs ſacerdotes ve. teſt. fuerūt de tribu leui. xp̄us aūt ſumm⁹ ſacerdos z ver⁹ pōtifex fuit de tribu iuda z regali, ſic em̄ trāſlatū eſt ſacerdotiū de tribu ad tribū. ō ſacerdotalī ad regalē. Idcirco ordo ſacerdotal' p̄eminet dignitati regali. vt hī in. c. duo ſūt. xcv. diſt. Chryſ. li. iij. de dignitate ſacerdotali, ſic dic̄ Per ipos nāq̄ ſacerdotes dñm nr̄m ieſuz xp̄m videmus, p ipos ꝓ dei filio ꝓiungimur, et p ipos mēbra btī capitꝭ efficimur. vñ pz q̄ ex ſacerdotali officio z ſacrali miniſterio emanat ſal⁹ xp̄ianor̄ oīmq̄ pꝛor̄ et q̄ ipor̄ officiū ē ſūme gl'ioſum. B Ad cui⁹ euidētiā no. q̄ dignitas iſti⁹ ſacerdotꝭ ñ ſolū boies mortales ſz etiā angl'os īmortales p̄cellit, z ℔ triplici potētia. Pria cōſiſtit in dñici corpis ꝓſecratiōe, qz nō angel' ī cena ſz ſolū ſacerdotibꝫ dictū ē. j. Cor. xj. Accipite z come, ℔ ē cor. me, ℔ facite. i. corpus meū ꝓficite, ī mea ꝓmēoratiōz. i. ī mēoriā mee amariſſime paſſiōis, z ibidē ī eadē cena dñs nr̄ ihs xp̄s ſuā pmā miſſā celebrauit z pmos ſacerdotes ī noua lege, ſ. ap'os ordinauit q̄bꝫ plenariā ptātē ℔ ꝓficiēdi dedit, z tūc etiā nob⁹ ſeq̄ntibꝫ vſq̄ ad ꝓſūmationē ſecli. vt hī mat. vl. Ecce ego vobiſcū ſum vſq̄ zc̄. ſan. ſacro euchariſtie. Et credēdum eſt firmit' q̄ q̄ncūq̄ ſacerdos dic̄ verba ꝓſecratiōis ī miſſa cū intētiōe ꝓficiendi q̄ tūc in inſtāti celū ē aptū ſup eū z angeli dei deſcēdūt ad miniſtrādū ei ī ꝓſecratiōe corpis xp̄i. Bern̄. In ſacro euchariſtie angeli dei famulant' ei: mille a dextris z mille a ſiniſtris, q̄dā ſe curuātes: q̄dā brachia ei⁹ leuātes, quidā ꝓ ſuo creatorē adorātes. Hiero. Ecce q̄ maḡ eſt ptās ſacerdotū, qz nō eſt maior poſt deū ſicut ptās ſacerdotū Bern̄. O venerāda ſacerdotū dignitas intra q̄rū man⁹ dei p̄is fili⁹ velut ī vtero matris incarnat', id ē cōficitur. O celeſte myſterium q̄ p vos pater filius z ſpūſſctūs tā mirabiliter operat'. celū mirat'. terra obſtupeſcit, horreſcit infernus, cōtremiſcit dia-

bolus, et cꝫ plurimū angelorꝫ celsitudo reueretur, et ꝓpter hāc potestatē pōt dicere ille nouus sacerdos cum ꝓpheta. Quid retribuam dño rē, quare, qꝛ prius filius dei fuit iam erit pater sui creatoris. Berñ. Certuꝫ est iudiciū cū sacerdos sit creator sui creatoris q nūcꝫ debeat a suo creatore separari. Gaudeat hodie pater et mater eius et oīs parentela tam in vita cꝫ in morte q talem ꝓtulit filium ꝛ talē habent nepotē qui hodierna die in officio maior efficit angelis, dignior omni creatura: qꝛ pater dei. Dis enim sacerdos pater fit christi rōne sacramenti. Gaudeant etiā: qꝛ sacrificiū misse ē deo acceptius cꝫ omne aliud sacrificiū qđ vnꝫ est fuit vel erit cꝫ oēs orōnes, elemosyne, ieiunia, peregrinatiōes, et castigationes rē. Ratio, quia sicut dñs noster Jesus christus melior est cꝫ oēs sancti et angeli, sic etiam oblatio corporis xpi melior est oī oblatione ꝛ orōne, ideo acceptior vt dicit Alexander papa in. c. nihil i sacrificijs. de cōse. di. ij. ¶ Gratian⁹ in apparatu dicit. Missa est libenter audiēda: qꝛ astantes vna cum sacerdote hoc sacrificiū offerunt deo patri. Item qꝛ deuote astantes et sine peccato mortali corpus ꝛ sanguinē dñi nostri Jesu xpi spiritualiter manducāt. Item qꝛ deuote astantibꝫ dimittunt etiā pctā venialia. Item qꝛ nullū sacrificium ita ꝓdest ad augmentū gratie ꝛ diminutionē pene ꝛ relaxationē culpe ꝛ ad mitigationem pene defuncto ꝝ parentū ꝛ amicoꝝ sicut hoc sacrificiū. Item qꝛ sacerdos p circumstantibus orat dicens. Memento dñe famulorꝝ famularūqꝫ tuarū et omniū circumstantiū quorum tibi fides cognita est ꝛ deuotio ꝓ quibꝫ tibi offerimus rē, vscꝫ, incolumitatis rē. Et in ista orōne sacerdos procedit sicut magister in scolis declinādo p casus. Primo incipit a nominatiuo notando se ipm et fideliter deū orando vt adiuuet ipm officiū suū taliter pficere vt deo laudabile fiat ꝛ salubre oībꝫ viuis ꝛ defunctis. Secō p genitiuo, i. p parentibꝫ q eū genuerunt et nutrierūt. Tertio p datiuo, i. p oībus bñfactoribꝫ suis q se cū muneribꝫ suis et elemosynis sibi deuote ꝓmendauerūt siue adhuc cōmendant. Quarto p accusatiuo, i. p illis q ipm pessime et minus iuste pluries accusauerūt ꝛ ꝓtra ipm ꝓbis ꝛ factis male egerūt. scz detrahendo, molestando, obloquēdo famā et vitā ipius denigrādo, nō attendentes aplm ad Gal. v. dicentē. Qui ꝓturbat vos iudiciū dei portabit quicūqꝫ est ille. Vñ de talibꝫ dicit Anacletus papa i c. accusatio. vij. q. j. Si detractores quorū cunqꝫ grauiter iudicanꝫ et in pditionis laqueū cadūt, multo magis laceratores seruorum dei damnanꝫ et a vindictibꝫ flāmis exurenꝫ, vt patet in Dathan et Abyron, p eo q moisi et aaron insultauerūt terra aperuit os suum et deuorauit eos. Nume. xvj. Item legit de Helizeo quē q̄draginta pueri deriserūt ꝛ orauit deum vt ipm vindicaret statim duo vrsi irruerūt in eos ꝛ deuorauerūt. vt hī. iiij. Re. xx. Vñ Eccī. vij. Honorifica sacerdotes ꝛ ptē da illis qđ tibi dñs cōstituit. Quinto p vocatiuo, vt de⁹ ꝛ dñs noster iesus xps dignet ad se cūctos infideles ad cognitionē sui sanctissimi nois clemēter vocare ꝛ ꝓuertere. Ultimo p ablatiuo id ē p raptoribꝫ ꝛ furibꝫ vsurarijs vt totaliter restituāt quēadmodū Zache⁹ fecit ꝛ deinde a rapina furto atqꝫ vsura cessent, quia ſm b. Aug. peccatū nō dimittit nisi rē, vt i regula. peccatū. de reg. iur. li. vj. Item pie creditur q quicqđ hō ad necessitatē suā comederit vel biberit ꝟ sibi plus ad salutē ꝛ sanitatē proficit, qꝛ illa die missam audiuit cꝫ q nō audiuit. Vñ Hiero. Extq̄ sacerdos est tā potēs: iō esto subdit⁹ sibi: et ipm q̄si deū oīpotentē ama. Et subdit. Qui sacerdotez nō amat nllo mō pt amare xpm. Et sic ptz ꝓma potētia dignitatꝭ: que cōsistit in dñici corpis ꝓsecratiōe. Secōa potētia dignitatꝭ cōsistit in pctōꝝ remissione. Angeli em̄ nō pñt pctā dimittere sz veniā implorare. Sacerdotes ꝓo bñt ptātē pctā dimittere, qđ ptz in b. Petro, cui et el⁹ successoribꝫ tribuit ptātē claudēdi ꝛ aperiēdi celū. Mat. xvj. Tibi dabo claues re. ce. et qōcūqꝫ sol. rē. Hze. O q̄nte sublimitatꝭ ē dignitas vra. qꝛ lingue vestre claues celi facte sunt, qꝛ raro vel nūcꝫ deus dimittit pctā sine sacerdote. Nō ostēdit ipe xps qñ dixit decē leprosis. Ite ostendite vos sacerdotibꝫ. in hoc notans oēs pctōres, q ꝓpter pctā sua leprosis cōparanꝫ q se debēt ostēdere sacerdotibus cōfitendo peccata sua: et ab eis bona exempla suscipiendo. Vñ dñs Matth. v. Sic luceat lux vestra coram hominibꝫ rē.

Ex illis patet q̄ sacerdos debet esse bone et honeste vite, scz dando bona exēpla suis subditis. Item debet esse mundus mēte et corpore, q̄ dñi officio debet esse intent⁹, vt p tz in. c. ipi sacerdotes. j. q. j. Necesse est vt manus q̄ sordes abluere curat sit mūda Ita etiā cū Lazarū a morte suscitauit tradidit eū discipulis suis nō Marthe neq̄ alijs dicēs. Soluite eū: innuens q̄ solis sacerdotib⁹ data est potestas ligandi z soluēdi, et sic secūda dignitas cōsistit in remissione peccatoꝝ. Tertia potētia cōsistit in clauium regni celestis collatiōe. Matth. vbi supra. Tibi dabo claues zc. Damasce. Nā peccator cū mortaliter peccat tūc aperitur sibi infernus z claudit sibi celum, sed q̄ci to sacerdos eum absoluit tūc ecōuerso sibi infernus claudit. De hac potestate clauiū vide supra in p̄cedenti sermone in p̄mo officio sacerdotis q̄ō est iudicare. Secundū principale quod in themate tangit est excellentia sui officij. Circa quod sciendū q̄ holocaustū et munus illud q̄ō ille nouus sacerdos hodie ad altare accedēs offert est ille agnus immaculat⁹ quē Abel in figura obtulit. Gen. iij. Et Abraam Gen. xxij. vbi dicit q̄ Isaac liberabat cū aries īmolabatur. Sic etiam p nobis caro christi sacrificatur sed diuinitas manet illesa

Vbi notandū q̄ in veteri testamento sacerdotib⁹ tria principaliter fuerūt cōmissa. Primo: q̄ ampliori modo se p̄ alijs sanctificabant. Vñ Exo. xix. ca. dicit. Sacerdotes qui accedūt ad deum sanctificent ne a deo percutiant. Et. j. Machab. iij. dicit. q̄ dñs elegit sacerdotes sine macula volūtatem habentes in lege dei. Quapropter p̄cipitur sacerdotib⁹ in noua lege vt sint mūdi, quia diuino officio et sacrificio debent esse intenti. Secundo sacerdotib⁹ veteris testamenti erat cōmissum populo predicare et legem docere. Hiere. iij. Predicate et nolite cessare. Et Esa. lviij. c. Clama ne cesses. Idem etiam precipitur sacerdotib⁹ in noua lege. Matth. vlt. Euntes in mundū vniuersum predicate zc. quia ego dabo vobis os et sapientiā cui nō p̄t resistere omnes aduersarij vestri. Et qui verbū dei nō spargit penā eterne damnationis incurrit. Vnde subditos nō corripere sed fouere ē eos occidere. Ideo apls. j. ad Thess. v. dicit. Ita dei euangelium loquamur nō q̄si hominib⁹ placentes sed deo qui p̄bat corda nostra. Neq̄ enim fuimus aliq̄n in sermone adulationis sicut scitis neq̄ in occasione auaricie: deus testis est, neq̄ q̄rentes ab hominib⁹ gloriam neq̄ a vobis neq̄ ab alijs. Et ideo Hiero. super Leuit. et habet in. c. si q̄s. xxxvj. di. Si q̄s vult pontifex nō tam vocabulo esse q̄ merito imitetur Moisen: imitet Aaron. Quid em̄ dicitur de eis nisi quia nō discedunt de tabernaculo dñi. Erat enim moises indesinenter in tabernaculo dñi, quid aūt opus erat ei vt aut a deo aliquid disceret aut ipe populum doceret. Hec duo sunt pontificis opera vt a deo discat legendo scripturas diuinas z sepius meditādo aut populum doceat sed illa doceat q̄ a deo ipe didicerat nō ex p̄prio corde vel humano sensu: sed q̄ spiritussanct⁹ docet. Quapropter b. Aug. dicit ad fratres suos in quodam sermone. Fratres charissimi quotiēscūq̄ vobis diuina p̄dico necessitate cōpellor cōsiderantes periculū meum debetis patienter ferre Nō em̄ est leue q̄ō spūssanctus p. p̄phetam suū Ezech. dicit. Speculatorē te dedi domui israel. Ideo quotiēs vobis diuina p̄dico cōscientiam meā apud deum absoluo Timeo enim Heli sacerdotē qui vidit filios suos adulteria cōmittere z eos nō correxit vt debuit, ideo vna die tanta mala facta sunt q̄ triginta milia hominū interfecti sunt, duo filij eius occisi sunt, arca vero capta ē. Et ipe Heli vt audiuit de sella sua retrorsum cecidit z mortuus ē, et q̄uis fuerit sacerdos sctūs eque bñ īfernū intrauit. Propterea ego me timeo et sum vobis importunus. Tertio sacerdotibus veteris testamenti erat cōmissum q̄ orare deberent pro populo. j. Regū. vij. dixerunt filij israel ad Samuelem. Ne cesses orare pro nobis ad dominū deum. Et Moises orauit ad dominū dicens. Dimitte populo huic noxam hāc: aut dele me de libro vite. Exo. xv. ca. Sic etiam facere debet sacerdos in noua lege. Hieronym⁹ vbi supra in dicto ca. si quis. xxxvj. dist. dicit. Est ne aliud opus quod facit Moises ad bella non vadit: non pugnat cōtra inimicos. sed quid facit orat: et donec orat vincit popul⁹ eius Si laxauerit et dimiserit manus populus

vincitur ꝛ fugatur. Oret ergo sacerdos indesinenter vt vincat populꝰ q̄ sub ipso est. Hostes qui sunt demones impugnantes eos q̄ volūt pie in xpo viuere. Dec Hiero. Tertium principale qđ in themate tangit est cōmunis vtilitas totius ecclesie, scz deprecare p te et toto populo. ¶ Circa qđ notandū q̄ oratio sacerdotis vtilis est in hoc mūdo et etiā in purgatorio existentibus. In mundo existentibus dupliciter. Primo per orationē sacerdotis in missa facram diabolū vincimus. Secundo ab ira dei pregimur. Et si oratio sacerdotū nō esset sepius ira dei sup nos peccatores descēderet. Deus eīm nō merita psonarū cōsiderat: sed officia sacerdotū, q̄ totus mundus nō posset efficere qđ oratio vnius iusti sacerdotis facit. Nam Helias erat homo similis nobis: ꝛ oratione impetrauit vt non plueret sup terrā annos tres ꝛ menses sex. iij. Re. xvij. Et Aaron pontifex stans inter mortuos ꝛ viuentes deprecatꝰ est p populo et statim cessauit plaga. Nume. xvij. Quapropter cū fiducia accedam⁹ ad illum nouum sacerdotem, sicut Karolus accessit ad sanctū Egidiū cuius pcibꝫ veniam meruit omniū suoꝝ peccatoꝝ. Vñ Cassiodo. Per orationē deuotā ira dñi suspenditur, venia pcuratur, pena relaxat, et premiorū largitas impetrat. Rogemusq̄ eīm vt hodie eleuādo deo patri corpꝰ ꝛ sanguinē vnigeniti filij sui orādo dicat. Exq̄ p̄rio filio tuo nō pepcisti: sed p nobis oībꝫ illū tradidisti, ideo rogo te clemētissime pater p oēs penas quas filius tuus volūtarie p nobis sustinuit in eodē corpore vt miserearis oībus pro quibus tibi hoc sacrificium offero vni trino et vero deo in secula benedicto Amen.

Ad idē in primitijs noui sacerdotis Sermo CXXIII.

Honorifica sacerdotes et da illis partē sicut mandatū est tibi. Eccl. vij. Videmus plerūq̄ dignius ꝛ vtilꝰ plus honorari et appreciari. Jō phs. vij. ethic. dicit q̄ maioribꝫ debet honor: minoribꝫ ꝓfo lucrum, qz honor est pmiū virtutis ꝛ bñficij, lucrū aūt est auxilliū indigentie: et in. l. honores. ff. de decur. dicit q̄ honores et munera nō fm ordinationē, i. nō fm ordinē tēporis: sed potioribꝫ q̄buscunq̄ iniungenda sunt. Cum aūt sanctū sacerdotiū sit maximū dignitate: et omnia temporalia excellat sicut sol lunā, vt habet in. c. solite, de maio, et obe, relinquit q̄ ab omnibꝫ et in oībꝫ honorari debeat. Et in auten. quō opor. epōs. coll. j. in pn. dicit. Maxima in omnibus sunt dona dei sacerdotiū et imperiū. Illud quidem diuinis ministrās: hoc autem humanis psidens, ex vno eodēq̄ pncipio vtraq̄ pcedentia humanā exornant vitam. Unde christus exercuit actus, ꝓprios vtriusq̄ dignitatis. Quedaz enim fecit vt imperator quādo vendentes ꝛ ementes de templo per flagellum eiecit. Quedā autem fecit vt sacerdos quādo se obtulit hostiam discipulis dicens. Hoc est corpus meū vt p hoc ostenderet q̄ vtraq̄ dignitas ab ipo manaret, vt in. c. quoniā. x. dist. Debēt igit sacerdotes merito honorari, put sapiēs in verbis thematis pcepit dicens. Honorifica sacerdotes ꝛc. In quibus quidē verbis duo tanguntur q̄ veniunt declaranda. Primum dicitur honorificatiōis in principio thematis. Honorifica sacerdotes. Secūdum retributionis, ibi. Et da illis partem ꝛc. ¶ Ad euidentiaz primi nota q̄ sacerdotes sunt honorādi ꝓpter sex rationes: quas vide supra sermone. cxij. Breuiꝰ autem hunc articulum prosequendo dico q̄ honorificare debemus sacerdotes propter tria, vicz ꝓpter dignitatē regalē, ꝓpter sanctitatem exemplarē, et propter vtilitatem generalem. Primo propter dignitatem regalem. Naz dignitas sacerdotalis in hoc merito honoratur q̄ diuina dispensatione sacerdotes reges cōstituunt ad regendū se et alios. Vñ Hiero. in. c. duo sunt genera. xij. q. j. loquens de sacerdotibus sic ait. Hi sunt reges se ꝛ alios virtutibus regētes, et hoc designat corona in capite quā habent in signum regis et regni quod expectant a christo. Et habēt sceptrū vicz sapiētie quā fulgere debent, ꝓpter qđ et tāq̄ ad reges loquit ipa sapia increata. Sap. vj. Ad vos igit reges sūt hi sermones mei vt discatis sapientiā, qz fm beatū Hiero. officiū sacerdotis est interrogantibꝫ respondere de lege Malach. ij. Labia sacerdotis custodiunt

scientiã et legẽ requirẽt de ore eius. Tenẽtur igitur legem scire: non tm̃ implicite sed etiam explicite, nec eos excusat ignorantia Quia ꝑm Chrysꝰ, non potest esse excusatio damnatiõis ignorãtia veritatis. Propter qđ ꝓcipit psonis ecclesiasticis, in. c. q̃ eccle siasticis, in. §. ecce, xxxvj, dis. Predicatores p q̃s ecclesia circũferẽ sacris lr̃is sp debent insistere, nec tũc querãt addiscere cũ alios ex officio debeãt docere. Nã Greg. papa ait. Nullus est quẽ oporteat vel plura vel meliora scire q̃m principẽ et rectorẽ. Jõ Seneca ait. Si alterũ pedem in sepulcro alterum extra haberẽ adhuc addiscere vellem. Sed heu charissimi q̃les sunt hodie multi rectores z plati q̃ seipos nõ valẽt regere alios ergo quõ poterint pesse. Vñ apls. j. ad Thi. iij. Si q̃s inq̃t domui sue pesse nescit: ecclesie dei quõ diligentiã habebit. q. d. nullo mõ. Tales rectores cecos et insipientes cõparat. Bernñ. in lib. de cõsideratione symee currenti in tecto: dicẽs. Rex fatuus in solio est symea in tecto, q̃ nihil cõponit z vnit, sed qđ cõpositũ est dissoluit z diuidit. Vñ reuera nõ est hodie necessariũ mittere in tharsis ad portandũ symeas et pauones. sicut legit de Salomone. ij. Paralip. ix. q̃ misit naues in Tharsis ad portandum symeas et pauones, q̃ inter ipos clericos iam multos ad modũ symearum inuenimus fatuos pennis pauonis amictos. Scõo honorificare debem⁹ sacerdotes ꝓpter exemplarẽ sanctitatẽ ad quã specialiter sunt electi. Vñ b. Petr⁹. j. Pet. ij. dicit de sacerdotib⁹. Vos estis gen⁹ electũ regale sacerdotiũ, gens sancta pl'us acq̃sitionis. In q̃b verbis notat̃ primo q̃ sacerdotalis ordo est eternaliter pdestinat⁹ ad ꝟ vt sit sanct⁹. Ad Eph. j. Elegit vos in ipo ante ꝟstitutionẽ mũdi vt essetis scti z imaculati in ꝟspectu ei⁹. Elegit g̃ dñs sacerdotes vt mĩstros salutares, seruos peculiares ad sacramẽtor̃ suor̃ dispensationẽ. vt hĩ c. quenit. de ꝛe. di. q. vt sancta ꝓtrectẽt z cõficiant. di. xxvj. plectis, sed q̃ sancta babẽt tractare decẽs est vt etiã sint sancti. vt patz de cõse. di. iij. trib⁹. Propter qđ dñs precepit oĩb⁹ sacerdotib⁹ Leuit. xxviij. Sacrificate z scti estote q̃m ego sctũs sum dñs deus vester. Et Hiero. in epla ad Pamachium z Marcellũ inq̃t. Oportet nos clericatus honore nõ abuti sed diligenti custodia mandator̃ hoc esse qđ videmur. Dia em̃ insignia clericor̃ virtutes in nobis repr̃sentãt: ꝟtutes clamãt. Clamat corona paupertatẽ, vestis honestatẽ, stat⁹ puritatẽ, cultus castitatẽ, pfessio humilitatẽ, exemptio religionẽ, officiũ deuotionẽ, studiũ cõtemplationẽ. Et iõ nisi virtutib⁹ polleam⁹ tota vita nr̃a mẽdaciũ est z imago deformis. q̃ mentit̃ caput, mentit̃ habit⁹, mentit̃ status, mentit̃ cult⁹. mentit̃ pfessio, mentit̃ exemptio, mentit̃ officiũ, mentit̃ z studiũ. Et ꝓpt̃ ꝟ nos sum⁹ cleric⁹ pictus, cleric⁹ mentitus. Hec ille. Tertio sacerdotes dñt honorari ꝓpter nostrã vtilitatẽ, vide supra in sermone, cxij. sex vtilitates ꝓpter q̃s merito sũt honorãdi. Ibi q̃rto sunt honorãdi. Ad ꝓpositũ tñ adducã tres. Prima vtilitas ꝓpter quã sunt honorandi ꝛ potestatis. Nã in curijs dñor̃ potẽtior et vtilior solet pre alijs honorari, sicut babet Beñ. xlj. de Joseph q̃ secũdus post regẽ z vicarius Pharaonis in tota terra egypti ab oĩb⁹ honorabat̃, imo etiã a fratrib⁹ honorat⁹ et adoratus est. Sic etiã sacerdotes vicarij summi regis q̃ dñs nr̃ tribuit potestatẽ ligãdi z soluẽdi z clauẽ regni celor̃ vt aperiant et claudãt. Mat. xvij. Quecũq̃ ligaueris sup terrã ꝛc. honorari debẽt ab oĩb⁹. Magna igit̃ hec vtilitas est pl'o xpiano habere tales secum in terra habẽtes potestatem ligandi et soluẽdi potẽtes aperire et claudere celũ. ¶ Sed queri⁹. an illa potestas sit equalis in omnib⁹ sacerdotib⁹. Ad hoc dico ꝑm Bonauen. et alios doctores in q̃rto. dist. xix. q̃ potestas illa potest dupliciter cõsiderari. vel quantũ ad essentiã. vel q̃ntũ ad vsum. Si primũ: radicalit̃ est in anima sicut et caracter impressus in ordinatione: et equalis est in omnib⁹ sacerdotibus. et quilibet ꝑm hanc est alteri equalis papa. episcopus siue simplex sacerdos. vt habetur in ca. legimus. xcij. dist. vbi dicitur. Vbicunq̃ fuerit episcopus siue Rome. siue Eugubio. siue Cõstantinopoli. siue Regio. siue Alexandrie ꝛc. eiusdem meriti est et sacerdotij. Alio modo possumus loqui quantum ad vsum. et hoc modo requiritur auctoritas iurisdictionis. Nemo enim potest alium ligare aut iudicare nisi qui iudex eius ꝟstituitur ab eo qui potest.

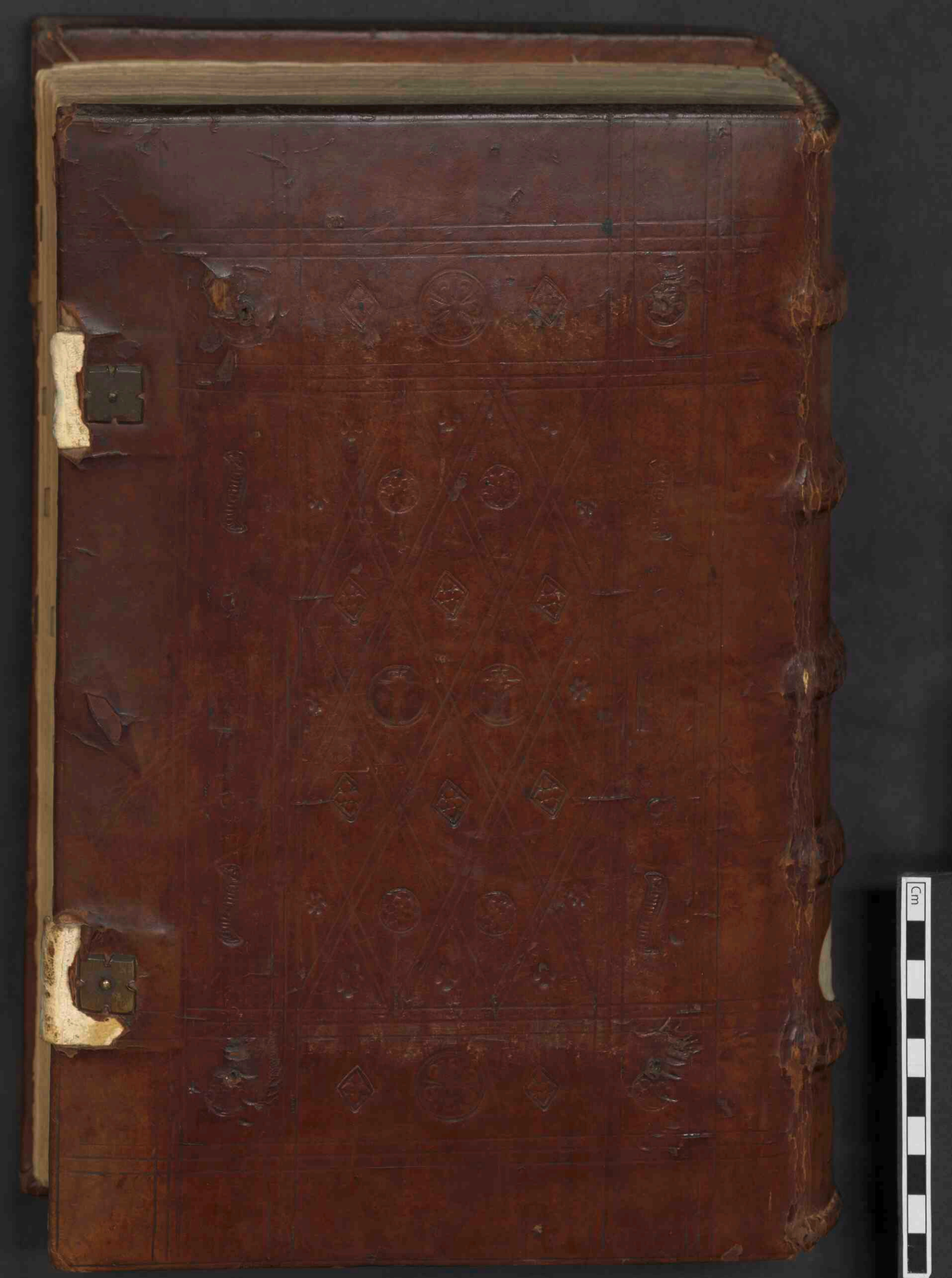
In celebratione prime misse

Cum enim sacerdos fuerit p̄sentatus z ab epo cōfirmatus tunc acq̄rit iurisditionē, et iurisditio est tāq̄ vis motiua ip̄ius clauis potestatis, hac aūt deficiente q̄ clauē moueat: et sī assit clauis nūq̄ aperit, et sī amittitur hec iurisditio cessat etiā clauis executio, et p̄m h̄ q̄tū ad iurisditiōis administrationē differētia est, qz papa ordinatiōe diuina p̄latus est oīb epis, postea epi alijs sacerdotib. Scōa vtilitas ꝓpter quā sacerdotes sunt honorificādi dicit familiaritaz. Magnū est z honore dignū aliquē familiarē eē imperatoris potētez intrare et loqui cū eo et irā eius placare. Sic sacerdos in curia dei est familiarz potēs deo loq̄ p̄ suā oratiōnē z el' irā placare z pp̄lo pacē impetrare, sicut figurat Exo. xxxij. in Moise, q̄ dū filij israel peccassent adorādo vitulū cōflatilē immolātes hostias: loquēte dño ad moisen dicēs. Vade descēde: peccauit populus tu': dimitte me vt irascat furor me' cōtra eos vt deleā eos. Rogabat ip̄e p̄ populo: et placat' est dñs ne faceret malū qđ locut' fuerat aduersus pp̄lm, q̄re dicit in. c. ip̄i sacerdotes. j. q. j. q̄ sacerdotes q̄ p̄ populo interpellāt pctā populi comedūt, qz suis p̄cib ea delēt atq̄ ꝓsumūt. Tertia vtilitas ōr ꝓsecratiōis. Maxim̄ nāq̄ est z dignissimū sacerdotē posse creatorē suū creare, et p̄ humana salute deo patri ī missa offerre, q̄re oī honore digni sunt nec detrabē di sicut docet Thelesphorus papa in. c. sacerdotes. vj. q. j. dicēs. Sacerdotes q̄ ore pp̄io corp' dñi ꝓficiūt ab oīb sunt obediē di et timēdi: nō dilacerādi aut detrahendi, qz a q̄b se pp̄s dñi bñdici z saluari aut instrui cupit nullaten' eos arguere debz. Ad hoc eñ b. Bre. hortabat Mauriciū imperatorē vt sacerdotib debitū honorē exhibere. li. v. in regl̄stro, et h̄ in. c. sacerdotib. xj. q. j. sic dicēs. Nō indignetur sacerdotib dñs meus: sed excellenti cōsideratiōe ꝓpter eum cuius serui sunt: ita eis dominet vt debitā reuerentiā impendat, qz illi aliq̄n ī diuinis eloquijs dij z bñ angeli nominant. Cōtra hoc faciūt denigrātes eoz famā suis detractionib qđ nūc valde cōmune est: licet grauissimū peccatū sit. Vñ Cōstantinus imperator dicit, et h̄ in. c. in scripturis. xcvj. dist. Si de dñi sacerdotib q̄ iure patres dicunt: aliquid cōtingit vos audire quod cōfusionē p̄s mentib ingerat nō infrunitū, id est inuerecundū, sed pudoratos filios Noe imitātes patriā de reliquo verecundiā cōtegatis vt affluenti quēadmodum z illi benedictiōe repleri moderante dño mereamini. Secundū qđ ex themate venit declarandū dicit retributiōis: qđ tangit ibi. Et da illis partem z̄c. Ad cuius euidentiam nota q̄ illa retributio et datio consistit in fideli solutione iurium parrochialium et maxime decimarum z̄c. Prosequere vt babes supza in sermone sepe dicto circa finem: ubi. Tertio fideles z̄c. vsq̄ in finem.

Sermones perutiles de sanctis per circulum anni eximij doctoris: ac ecclesie Patauien. Canonici dñi Michaelis Lochmayr. cum vigintitribz sermonibus magistri Pauli wann annexis. Expensis prouidi viri Johannis Rynman: diligenter reuisi z emēdati. Impressiq̄z in imperiali oppido Hagenaw per Henricū Gran finiunt feliciter. xxiij. die mensis Martij. Anno salutis post Millesimū quingentesimum.

Liber mon' sc̄i pauli t̄ hetto ifrop

A 577 455

colorchecker DIGITAL SG
DCSG - UBU # MX - 7181
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
A
B
C
D
E
F
G
H
I
J
K
L
M
N
x-rite
mm
0
1
2
3
4
5
6